De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 17

bron
De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 17. R. Wachtelaer-Debruijn, Antwerpen 1900

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_nie244190001_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

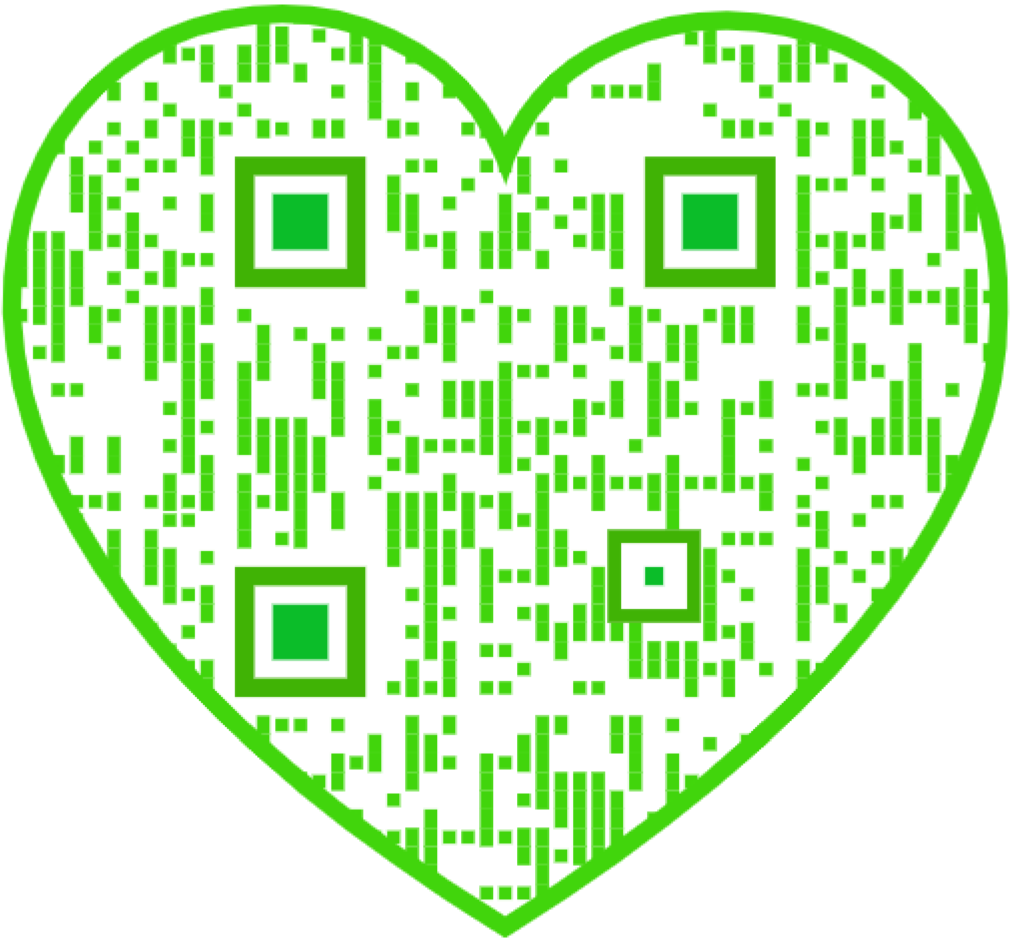

Bladwijzer.

	BLADZ.
Aan den lezer	I

Novellen, Verhalen, Schetsen, Humoresken.

	BLADZ.
Amanda (Tante). Humoreske.	15
Balans (Een valsche), door Béha	363, 371, 379
Bedelaarskerk (De)	291
Begrafenis (Een) in de catacomben, door L. Tames	243
Bezoek (Een) en een tegenbezoek, door Joh. Toebosch.	302
Brief (Een eigenhandige) van Napoleon I. Historische vertelling	375, 382, 387
Broeders (De twee). Kerstvertelling uit Transvaal, door Henri Crooswijk.	353
Candidaat! Blijspel in één bedrijf, door A.J. Oostdam.	213, 222, 230
Dennenhof, door Agatha de Haan,	193, 201, 209, 217, 225, 233, 241, 249, 257, 265, 273, 283
Dwazen (Arme), door Magda	71
Erfenis (Oom Hein's), door Jan Bato	415
Extra-trein (Met den)	278
Felippa (Donna). Naar Julie Lavergne	229, 238
Fiets (Zijn). Humoreske.	206
Geertruide van Helmott. Naar Julie Lavergne	214
Gewroken, door Magda	94
Gezondheid is de grootste schat, door Mathilde	281, 290, 298, 306
Haven (In veilige), door Magda	203
Heer (De) van Lustoord, door Joh. Toebosch	158, 167, 174, 183
Henri's thuiskomst, door Magda.	336

Hoogvliegen, door Joh. Toebosch,	398, 403
Huishouden (Jong), door F.J.A.L. Cordens	38, 50, 59, 67
Inkeer (Tot) gekomen, door Anne van Zuyden.	65, 75, 81
Juditha. Een Kerstlegende	359
Jules, door Anne van Zuyden	286, 294, 299, 308
Keiensoep. Een jagergeschiedenis, door Sylvester.	23
Kerstboom (De)	358
Kerstnacht, door Maria Viola.	345
Kind (Het verloren), naar Emile Richebourg.	102
Kind (Van) tot bruid, door Mathilde	410
Kits (De zorgelooze). Een vermakelijke geschiedenis uit den ouden tijd, door Béha	79, 83
Koning (De) van het goud, door J. Vesters Jr.	89, 97, 106, 114, 121, 139, 145, 154, 162, 169, 178, 185
Maal (Het) van Balthazar, door J.J.G.W.	315, 323
Meubelen (Goedkoope), door J.v.d. Born	246
Moeder (Arme), door Magda	303
Moeder (De). Een geschiedenis uit Lithauen.	30
‘Mijn klein muziekstukje.’ Vrij naar het Engelsch, door Seppi.	254, 263
Nelida, de dochter van den sultan, door Magda	397
Portret (Het), door F.J.A.L. Cordens	342
Raad (Ongevraagde). Een schets, door Béha	319, 327
Randerberg's (De Van), door Julie Russel	314, 321, 330, 338, 362, 369, 377, 386, 393
Ridder (Tweemaal). Episode uit den Boerenkrijg, door J. Vesters Jr.	6, 11, 19, 27
Rustdag (Een rustige), door Béha	54, 62
Sinterklaas (Onze), door J.J.G.W.	334
Soldaatjes (De looden) van mijnheer Vredenburg, door Magda.	238

Soldatenplicht.	311
Snuifje (Een). Historische vertelling, door Béha	119, 143, 151, 159
Teruggekeerd, door J. Vesters Jr.	42
Trieneke! (Arm) Een dorpsgeschiedenis, door Ravo	2, 10, 17, 25, 33, 46, 57
Toestel (Een nuttig). Humoreske door Henri.	111
Verminkt, door Magda	406
Voor mijn plezier uit, door J.v.d. Born	367
Wereldtentoonstelling (Naar de Parijsche). Humoreske, door Henri Crooswijk	343
Zigeunermeisje (Maar een), door Henri Crooswijk	390, 394, 401

Levensschetsen.

	BLADZ.
Cronjé (Generaal Pieter Andries).	31
Didon (zère), door fr. M. Nieuwbarn, O.P.	115
Drehmanns (Mgr. Josephus Henricus Hubertus), bisschop van Roermond	2
Hendrik (Hertog) van Mecklenburg-Schwerin.	305
Jacobini (Kardinaal Domenico)	15
Kroonprins (De Duitsche)	112
Stuers (Jhr. Mr. Victor de), door J.C.A.H.	147

Poëzie.

	BLADZ.
Boek (Het) des levens, door E.E. Köhler	158
Consummatum est, door M.V.	45
Doornenkroning, door M.V.	45

Gethsémani, door Eugène Rovina	42
Grootvaers beste vrindje, door H.J.	27
Kerstgedachten, door H.J.M. Donders	346
Kindergroet van boven, door W. de Veer, S.J.	106
Lente, door H.G.	70
Madeliefjes, door H.G.	110
Maria (Aan) voor de overledenen	294
Reisherinnering, door H.J.M. Donders	171

Kunst.

	BLADZ.
Den Bosch (De St.-Janskerk van) aan de Noordzijde, door J.C.A.H.	88
Derkinderen's wandschilderingen in het gebouw der Algemeene Levensverzekering te Amsterdam, door J.R. van der Lans.	323, 329, 337
Draaghemel (De) voor het Allerheiligste in de kerk van den H. Antonius van Padua te Rotterdam, door B.	359
Episode uit het beleg van Leiden.	262
Gabriël (B.J.C.), door P. Raeskin.	313
Hals (Frans), door Maria Viola	129
Herfstdag op Doorwerth, door Maria Viola	283
Invaliden der zee, door Maria Viola	299
Kunstenaar (Een katholiek)	346
Mansportret, door M.V.	11
Mauve (Anton). Schapen in de duinen, door Maria Viola	247
Monnikendam (Waag en speeltoren te), door M.V.	72
Munkacsy (Michaël), door J.R. van der Lans.	137
Passiespel (Het) van Oberammergau in 1900, door J.R. van der Lans	86, 94

Slager (Frans), door J.R. van der Lans	188
Veere (Het stadhuis te), door M.V.	7
Welie's (Van) H. Cecilia, door J.R.v.d.L.	102

Geschiedenis van den dag.

	BLADZ.
Bouvy's inzending op de wereldtentoonstelling.	224
Eeuwfeest (Het vijfde) van het H. Bloed te Boxmeer, door J.V.	73
Gouden feest (Het) der Sint-Vincentius-vereeniging te Rotterdam, door Maria Viola	126
Wereldtentoonstelling (Op de Parijsche), door Lms	187, 198, 205, 211, 219, 227, 235, 244, 262, 271
Wilhelmina's (Koningin) huwelijk	411

Land- en Volkenkunde.

	BLADZ.
Brazilië (De lievertjes in), door Gomarius Mes.	267
Den Haag (Van) naar Batavia, door J.F. Quant	251, 259, 270, 275
Parijsche straatschetsen, door F.J.A.L. Cordens.	91, 99, 110
Rijn en Main (Langs), door J.F. Nuyens	118, 123, 142, 147, 155, 163, 171, 179, 190, 198, 207
Schwerin (Het slot te) en hertog Hendriks paleis	411
Vaderland (Hertog Hendriks)	414

Godsdienst.

BLADZ.

Clara (De H.) van Assisië	106
Dominicus (Sint), door Maria Viola	171
Gallus (De H.)	346
Lijdensweek (In de)	41
Philomena (De H.).	195

Geschiedenis.

	BLADZ.
Keizerskroningen (Twee), door J. Vesters Jr.	347
Lodewijk XVII	83
Venray's (Uit) verleden, door H.H.J. Maas	50

Kennis der Natuur.

	BLADZ.
Bloemen (Een praatje over).	78
Panter en Nijlpaard	70

Bij de Platen

8, 16, 24, 32, 40, 56, 64, 72, 80, 88, 96, 104, 112, 120, 128, 144, 152, 160, 168, 176, 184, 192, 208, 216, 223, 232, 240, 248, 256, 264, 272, 279, 288, 296, 304, 311, 320, 328, 336, 344, 368, 376, 383, 392, 399, 407

Wetenswaardig Allerlei.

	BLADZ.
Acetyleengas als reddingsmiddel	96
Behandeling van tapijten.	376
Bevolking van Japan	336
Bierdrinkende volken	224

Diamant (De eerste) in Zuid-Afrika.	224
Geleerde (Geen)	344
Hemelsche rijk (De omgekeerde wereld in het).	399
Hoe de prins van Wales eens een blauw oog opliep	408
Hoe lang leeft men zonder voedsel?	312
Hoeveel wordt de aarde jaarlijks zwaarder.	280
Menschen (De grootte der)	400
Paleis (Een stalen)	280, 312
Papieren zakdoeken	96
Station (Het grootste) der wereld	408
Viervoetige helden	72
Waarom legt de koekoek zijn eieren in vreemde nesten?	72, 112
Walvischvangst op de Shetlandsche eilanden	288
Wat tegenwoordig uit papier gemaakt wordt	312
Wit haar ten gevolge van schrik.	344
Zout (Een praatje over het).	288

Alphabetische lijst der Gravures.

Aanbidding (De) der herders en der H. Driekoningen.	348
Aanval (Mislukte) van een panter op een jong nijlpaard	65
Alfred (Hertog) van Saksen-Coburg-Gotha.	216
Alpen (Gezicht op de Seisser-)	108
Angelus (Bij het luiden van het).	52
Antonius (De H.) van Padua	121
Aren (De laatste)	228
Arolsen (H.H.MM. de koninginnen te)	145
Barbarossa (Keizer Frederik) slaat zijn beide zonen tot ridder.	180
Bedenkelijk (Zeer)	4
Bedevaart (Ter) naar Kevelaar	252
Beleg van Leiden (Episode uit het).	
Burgemeester Van der Werf maant de benarde en ontmoedigde bevolking tot volharding aan	261
Beresteyn (De familie).	133
Binnenvaart (Moeilijke)	404
Beroepsgeheimen	292
Boktorren	368
Boxmeer (Het altaar van het H. Bloed in de parochiekerk te).	73
Boxmeer (Gezicht op) en de parochiekerk	74
Breiles (In de)	177
Brief (Een) naar huis	281
Brug (De oude)	324
Bruidspaar (Een vorstelijk)	255
Buit (Goede)	264
Bulgaren (De terugkeer der) uit de Grieksche gevangenschap.	93
Cecilia (De H.)	101

Cecilia (De H.)	316
Christus overwinnaar van dood en hel	45
Christus (De beweening van)	45
Christus (De graflegging van)	48
Christus' lichaam (De vertoon ing van)	49
Christus en de Samaritaansche vrouw	265
Clara van Assisië (De H.) verdedigt haar klooster tegen de aanstormende Saracenen	105
Criticus (De)	401
Cronjé (Generaal Pieter Andries)	32
Daar komt de trein aan	308
‘Denk aan de onzekerheid des levens’	332
Diergaarde (Snoek of Mississippi-alligators in de) te Londen	269
Didon ([p]ère)	116
Dom (De) en het domplein te Milaan	256
Dorpsverteller (De)	21
Draaghemel (De binnenkant van den)	357
Draaghemel (Medaljon van den H. Franciscus op den).	357
Draaghemel voor het Allerheiligste in de kerk van den H. Antonius van Padua te Rotterdam.	360
Drehmanns (Z.D.H. Mgr. Josephus Henricus Hubertus), bisschop van Roermond	1
pronk (Een) in den zadel	17
Druiventros (Onze Lieve Vrouw met den)	333
Durft (Hij)	104
‘Ecce-Homo’ (De)	140
Egoïst (Een)	68
Eierenmeisje (Het)	9
Emma (H.M. koningin)	411
Emmausgangers (Christus en de).	57
Ex-voto (Het)	297
Feestmaal der officieren van St.-Jorisdoelen	132
Feest (Voor het huiselijk)	289
Flunger (Anna) voorstellende de Moeder des Heeren	87
Forellenvangst (Op de)	181

Fragment (Een) van Munkacsy's ‘Ecce Homo’	140
Freiburg (Gezicht op)	233
French (Generaal)	32
Frederik Frans II (Wijlen Z.H. groothertog van Mecklenburg-Schwerin	413
Friedrich-Wilhelm (De Duitsche kroonprins)	112
Gast (Een brutale)	160
Gast (Een ongenoode)	380
Gebed (Het eerste)	244
Geheim (Een).	276
Geluk (Verloren)	92
Gemeentesecretaris (De)	16
Genua (Panorama van) en de haven	256
Gezondheid (De) en de ziekte	329
Grootmoeder vertelt	40
‘Grüne Haus’ (Het) nabij Schwerin, het paleis van hertog Hendrik	413
Hals (Frans)	129
Handen (In verkeerde)	344
Heer, help mij!	220
Hendrik (Zijne Hoogheid Hertog) van Mecklenburg-Schwerin	305
Herfstavond	293
Herfstdag op Doorwerth	284
Hertog-gemaal (Buste van Z.H. den)	415
Hinde en jachthond	232
Hooglanders (Het delven van graven voor de bij Magersfontein gesneuvelde	32
Hohenwerfen (Het kasteel) in Pongau	161
Huis (Op weg naar)	249
Huismoedertje	241
Huiswaarts.	173
Huiswaarts.	296
Humbert I (Koning) van Italië	216
Huwelijk (Een) te Valencia	229
‘Ik breng hem zóó terug’	364

Invaliden der zee	301
Jacobini (Kardinaal Domenico)	15
Jan (St.) met het lam	384
Jerusalem (Op den terugweg naar)	377
Joden (Twee) weten wat een bril kost	84
Joubert (Generaal) en een klompie van zijn menschen kost makend	80
Karel Alexander (Z.H. de groothertog) van Saksen-Weimar-Eisenach	407
Karel de Groote gevierd als overwinnaar der Saracenen.	352
Karel den Groote (Paus Leo III kroont) tot keizer van het H. Roomsche Rijk	349
Karel den Groote (Een engel plaatst een lauwerkrans op het gekroonde hoofd van)	349
Karermeer (Het) in het Latemargebergte in Tirol	157
Kekewich (Kolonel).	32
Kerstmisviering in St. Gallen in het begin der zeventiende eeuw.	345
Kolenmijn (Gezicht op de werkzaamheden in een).	397
Krijgsraad (Een Tiroler) in 1809	81
Kruger (President)	277
Kruisdraging van Christus (De)	41
Kunst zonder gunst	212
Kunstenares (De Kleine)	5
Ladysmith (De beschieting van) door de. Boeren	24
Landschap (Hollandsch)	313
Lang (Anton), de speler der Christusrol	87
Lievelingen (Haar)	20
Lodewijk XVI (De zoon van) bij den schoenmaker Simon.	85
Lodewijk (De H.) als kind aalmoezen uitdeelend	388
Loztelingen (De)	300
Luzern en het Vierwoudstedenmeer	253
Luzern (Panorama van)	253
Maatjes (Goede)	273
Mafeking (Uit de belegering van)	24

Man (Portret van een voornaam).	135
Mandoline-speelster (De)	385
Mansportret	12
Marceau (De Oostenrijksche bezetting van Altenkirchen ontvangt den doodelijk gewonden Franschen generaal)	309
Maria (H.H. de groothertogin-weduwe) van Mecklenburg-Schwerin	412
Maria Magdalena (De H.)	172
Meester kok	248
Meisje (Een) uit het Beiersche land	328
Meisjeskop	361
Meisjestype uit het Zwarte Woud (Een)	25
Middernachtzon (De)	141
Mijmerij (Stille)	225
Moederzorg	216
Monniken (Sterrenkundige)	69
Monnikendam (Waag en speeltoren te)	72
Monstrans uit het atelier van H. van Gardingen te Eindhoven	312
Morgenontmoeting (Een) in Provence	153
Munkacsy (Michaël).	138
Naohtwacht (De Kleine)	144
Nar (De)	131
Napoleon I (De kroning van) tot keizer der Franschen	356
Natuur (In Gods vrije)	53
Oberammergau (De tooneelgebouwen voor het passiespel te).	96
Onweer (Naderend)	77
Oogenblik (Een bang).	192
Opknappen (Ik zal 'm eens)	176
Opening (De) der St.-Vincentius-tentoonstelling te Rotterdam.	125
Oud-Holland (Het postkantoor op)	128
Oud-Holland (De Eau-de-Cologne-tent op)	128
Oud-Holland (Het speelgoedwinkeltje op)	128
Overtocht (Gewaagde)	89

Paleis (Het groothertogelijk) te Schwerin.	416
Palmyra (De bouwvallen van).	117
Peelen (Dr. Antonius Wilhelmus). Pastoor te Boxmeer.	76
Philomena (De H.)	196
Pijpje (Een smakelijk)	304
Pius VII (Z.H. Paus).	353
Plekje (Een rustig) aan het meer.	152
Port-Saïd (De haven van), tevens ingang van het kanaal van Suez.	257
Processie (Voor de)	321
Pruimentijd (In den)	240
Rad (Het) van avontuur	340
Reeën bij de manoeuvres	149
Regenten van het St.-Elisabeth-gasthuis	133
Regentessen van het'oude-mannenhuis	136
Reintje op de loer	393
Reliekschrijn uit de zestiende eeuw, bevattende het H. Bloed	76
Reliekschrijn van kanunnik Gerardus de Meer, waarin het schrijn uit de zestiende eeuw is gesloten	76
Rijn en Main (Langs).	
Gezicht op het slot te Heidelberg, van den Neckar gezien	124
Gezicht op Heidelberg.	124
De Dom te Frankfort	156
De Römerberg met den Römer te Frankfort.	136
Gezicht op Mainz	169
De Rheinstein.	188
Gezicht op Caub.	188
De Lorelei	188
Ehrenfels in welstand	192
Gezicht op Boppard	197
Gezicht op Stolzenfels	200
Gezicht op Coblenz.	200

Gezicht, op Keulen	200
De ruïne van den Drachenfels.	208
Gezicht op Altenahr	208
Rijtoer (Een) bij mooi weer	33
Rivierijsgezicht	189
Roodkapje (De wolf in grootmoeders bed)	389
Roodkapje (De ontmoeting met den wolf in het bosch	392
Rozen (Een tuiltje)	217
Rustplaats (Een) in de oase	365
Sardijnenvisschers	204
Schill (Voorlezing van het doodvonnis der elf officieren van majoor von) te Wezel in 1809	396
Sidi-Okba (Boonenverkoopers te).	312
Slag (Vóór den)	116
Slag (Na den)	117
Spinnewiel (Aan het)	113
Stad en land	237
Steppebrand (Een)	61
Stilleven	272
Straatschetsen (Parljsche). Het kijklustig publiek bij het winnen van den 'grand prix' te Vincennes	100
Stratum (Rechterzijvak van het hoofdaltaar te)	164
Stratum (Hoofdaltaar der kerk te)	164
Stratum (Groep boven het tabernakel van het hoofdaltaar te)	168
Strijd om de vlag	400
Stuers (Jhr. Mr. Victor de).	148
Suez (Het kanaal van). Fontveer, Karavaanweg en Kanaalstation.	260
Tandjong Priok (Binnenhaven en opslagloodsen te)	277
Tasso-eiken (De) te Rome	109
Thuisgekomen (Platzak)	148
Tijd (De); die snel voorbijgaat.	337
Tiroler (Een echte).	60
Tivoli (De watervallen van).	29

Trap (De) des levens	341
Trappelaar (De kleine)	336
Troon (De) die de reliquie van het H. Bloed overhuift	76
Uren (Bange)	13
Uitstapje (Een) op zee	373
Vasco da Gama stelt den heerscher van Calicut een brief van koning Emmanuel van Portugal ter hand	245
Veere (Het stadhuis te)	8
Veere (De put te)	8
Verjaardag (Grootmoeders)	268
Vertrek van de Alm	285
Victor Emmanuel III (Koning) van Italië.	223
Villebois Mareuil (Kolonel de).	83
Visschers (Huiswaartskeerende)	405
Visschersvloot (De) op de Zuiderzee op Vrijdag 3 Aug.	221
Vogelaar (De kleine)	184
Vogelvrijverklaarden (De)	381
Volendam (In de protestantsche kerk te)	317
Volk en geestelijkheid juichen den nieuw gekroonden keizer toe	352
Wachtkamer (In de) van den tandarts	372
Wapensmid (Bij den)	280
‘Weent niet over mij!’	44
Wereldtentoonstelling (De Parijsche).	
Panorama	185
De tempel van Tjandi-Sari in de Nederlandsche afdeeling	193
De Nederl:-Indische paviljoens.	197
De rue des Nations (straat der Natiën)	205
Vergezicht van de brug Alexander en de Avenue Nicolas II.	209
Panorama op de brug Alexander III en de	212

	paleizen op de Esplanade der Invaliden	
	De inzending der Koninkl. Nederl. glasfabriek te Dordrecht	224
	Het Zwitsersche dorp	228
	Het Duitsche paviljoen in de straat der Natiën	236
	De Italiaansche paviljoens	260
	Oud-Parijs	271
Werk (Zwaar).		120
Wet (De Boeren gerréraal Christiaan de).		320
Wilhelmina (Koningin) en haar gemaal in hun verlovingstijd		410
Wilhelmina (Koningin) en de hértoggemaal		409
Wilhelmina (Koningin), hertog Hendrik en hun vorstelijke verwanten		412
Wilhelmina (Portret van H.M. koningin)		408
Winterlandschap		369
Woud (In het)		189
Woudidylle (Een)		28
Zaak (Een verdachte)		376
Zeerobben (Oude) aan het strand		97
Zevental (Een aardig)		288
Zou hij er aan komen?		165
Zuid-Afrika (Uit den oorlog in).		
	De terugtocht der Engelschen over de Toegela na de nederlaag bij den Spioenkop	36
	Gezicht op een Boeren-bivak	37
	Gezang der Boeren vóór den slag	56
	Gezicht op Bloemfontein	64
Zuid-Amerika (De katoenoogst in)		325

Bij No. 5 kunstbl. 3. Gen. P. A, Cronjé.
Bij No. 11 kunstbl. 4. De St.-Janskerk te 's-Hertogenbosch.

Bij No. 17 kunstbl. 5. De zingende knapen.
Bij No. 31 kunstbl. 6. Schapen in de duinen.

[Nummer 1]

Z.D.H. MGR. JOSEPHUS HENRICUS HUBERTUS DREHMANNS, BISSCHOP VAN ROERMOND.

Aan den lezer.

Evenals - volgens Pater Van Meurs - elk boek een portaaltje heeft, dat wel niet onmisbaar is, daar de lezer er overheen kan stappen, naar dat den auteur gelegenheid geeft 'zijn zaakje te bepleiten,' zoo kan ook dit korte woord tot den Lezer bij de intrede van den nieuwen jaargang als een soort portaal beschouwd worden. En meent men - heel vleiend voor de *Belgische Illustratie* - dat zij, na zestien jaar lang het katholieke publiek verpoosd en onderwezen, geleerd en gesticht te hebben, geen pleidooi meer hoeft te houden, welnu, dan stelt zij er toch prijs op, haar oude en nieuwe lezers een hartelijk welkom toe te roepen: de oude, omdat zij haar in het verleden gesteund hebben en dit blijven doen; de nieuwe, omdat zij, wat ons niet anders dan aangenaam kan zijn, met haar willen kennis maken.

Dit eerste nummer moge reeds aanstonds, èn wat de gravures, èn wat den tekst betreft, het bewijs leveren, dat ons tijdschrift aan den beproefden stelregel om elk wat wils te geven en door afwisseling te behagen, vasthoudt. Over den smaak twisten is een nutteloos en onbegonnen werk: ieder heeft zijn eigen voorkeur, resultante van velerlei en uiteenloopende factoren; maar dit meenen wij wel te mogen zeggen, dat elke lezer en lezeres in dit nummer iets zal aantreffen, dat meer bijzonder van zijn of haar gading zal zijn.

Bovendien - en hier mag in onzen tijd nog wel eens bijzondere nadruk op worden gelegd - bevat de *Illustratie* niets, wat aanstoot zou kunnen geven, wat niet de strengste critiek der moraliteit zou kunnen doorstaan, en weert zij in die gezinnen, waar haar toegang wordt verleend, de velerhande lichtzinnige en wufte lectuur, die op den duur niet anders dan nadeelig en verderfelijk op het gemoed der lezers kan werken.

Verzekerd van den steun van vele bekwame en talentvolle medewerkers op verschillend gebied, gaat de *Belg. Illustratie* met goeden moed den 17en jaargang in, sterk door de zooveel jaren ondervonden belangstelling, waarop zij ook thans wederom met volle vertrouwen een beroep durft doen.

Mgr. Josephus Henricus Hubertus Drehmanns, Bisschop van Roermond.

Toen in den avond van den 3en Februari de hoogbejaarde bisschop van Roermond, Mgr. F.A.H. Boermans, tot een beter leven overging, liet hij het diocees niet verweesd achter. Het vorig jaar, den last en de verantwoordelijkheid van het bisschopsambt te zwaar voelende voor zijn door jaren en ziekte gebogen schouders, had de grijze kerkvoogd een medehelper verzocht, evenals hij zelf zijn doorluchtigen voorganger, Mgr. Paredis, in den avond van diens leven had bijgestaan.

Den 22en Juni van het vorige jaar voldeed de H. Vader aan dit verzoek en benoemde Mgr. Josephus Henricus Hubertus Drehmanns tot bisschop van Facusa *i.p.i.* en coadjutor van den bisschop van Roermond met recht van opvolging.

Den bisschopsstaf, aan de stervende handen van Mgr. Boermans ontgleden, nam Mgr. Drehmanns over, en den 5n Februari werd Z.D.H. in de kathedraal van den H. Christoffel op plechtige wijze als bisschop van Roermond geintroniseerd. Nadat in tegenwoordigheid van het hoogwaardig kapittel de pauselijke breve was voorgelezen,

waarbij de bisschop van Facusa bij overlijden van Mgr. Boermans tot bisschop van Roermond werd benoemd, besteeg de nieuwe kerkvoogd den troon en nam bezit van den bisschoppelijken stoel. Het kapittel knielde aan zijn voeten neer, erkende en huldigde hem als wettigen opvolger van Mgr. Boermans en als bisschop van Roermond. Mgr.

dr. P.J. Hoefnagels, vicaris-generaal van het bisdom, proost van het kathedraal kapittel en president van het Groot-Seminarie, wenschte den nieuwen bisschop namens de hoogeerwaarde kanunniken, de geestelijkheid en de geloovigen van het diocees geluk, waarop Mgr. Drehmanns antwoordde, dat hij, rekenende op den steun en de toewijding van het kapittel en de geestelijkheid, zou trachten een waardig opvolger te worden van den dierbaren en diep betreurden overledene.

Mgr. J.H.H. Drehmanns, de zeventiende bisschop van het in 1568 opgerichte bisdom Roermond, werd den 16en April 1843 in de H.-Geeststraat te Roermond geboren en is de eerste zoon der grijze bisschopsstad, die daar den bisschoppelijken zetel bestijgt.

Zijn brave ouders, F.J. Drehmanns en W. Schröder, gaven den jeugdigen Jozef een echt christelijke opvoeding, door woord en voorbeeld het ontvankelijk kindergemoed vormend voor het goede, edele en schoone, en de kiemen van vele deugden, die daarin sluimerden, tot veelbelovenden wasdom ontwikkelend, Na de lagere school doorloopen te hebben, bezocht Mgr. Drehmanns achtereenvolgens het Bisschoppelijk College te Roermond, het Klein-Seminarie te Rolduc en eindelijk het Groot-Seminarie, en ontving, nog niet ten volle drie en twintig jaar oud, den 17n Maart 1866 de H. Priesterwijding. De jeugdige priester dacht er aan, het bisdom Roermond te verlaten en was reeds tot kapelaan te Maaseyck benoemd. Maar een gelukkig toeval, of liever, een bijzondere beschikking der Voorzienigheid deed den talentvollen priester voor het diocees Roermond bewaard blijven. De eerwaarde heer Drehmanns werd tot professor aan het college te Weert benoemd, waar hij meer dan twintig jaar al de gaven van hoofd en hart besteedde aan de ontwikkeling en opvoeding der studeerende jeugd. Maakte de kundige leeraar zich zoodanig met de vreemde talen vertrouwd, dat van zijn hand een Latijnsche en Hoogduitsche spraakkunst verschenen, de gewijde wetenschappen werden niet verwaarloosd en de studie der H. Schrift trok hem bijzonder aan. Toen dan ook in 1886 Mgr. dr. P. Hoefnagels het hoogleeraarsambt in de Schriftuurverklaring aan het Groot-Seminarie neerlegde, wees Mgr. Boermans, die den Weertschen professor had leeren kennen en waardeeren, den eerwaarden heer Drehmanns als diens opvolger aan. Dertien jaar lang was deze professor der Schriftuur en heeft als zoodanig een belangrijk aandeel gehad in de opleiding van een aantal jeugdige levieten tot het priesterschap. Bovendien heeft Mgr. Drehmanns ook buiten de grenzen van het diocees zijn naam als Schriftuurverklaarder gevestigd door zijn vertaling van het boek der Psalmen, een onderdeel van de Bijbelvertaling, vóór eenige jaren door professoren der vijf Nederlandsche Groot-Seminariën ondernomen. De hoogeerwaarde heer Drehmanns was niet enkel een veilige gids voor zijn leerlingen, hij was ook, vooral in de laatste jaren, een vraagbaak en raadsman voor veel geestelijken, die in moeilijke gevallen bij hem aanklopten om raad. En toen Mgr. Boermans, wien bij het klimmen der jaren de last van het bisschopsambt te zwaar werd, het verlangen naar een coadjutor te kennen gaf, wees de volksmond Mgr. Drehmanns aan, die een paar maanden te voren tot kanunnik van het kathedraal kapittel was benoemd.

Met den titel van bisschop van Facusa werd de 56jarige prelaat door Z.H. den Paus als coadjutor van Mgr. Boermans en toekomstig bisschop van Roermond aangewezen.

Slechts een half jaar heeft hij den hoogbejaarden kerkvoogd voor een goed deel van de lasten der bisschoppelijke waardigheid kunnen ontheffen, om voortaan den vollen last van dat verheven ambt op zijn schouderen te nemen. Maar die last zal niet te zwaar voor hem zijn, daar hij, zooals zijn zinrijk devies zegt, met Christus arbeidt: *Cum Christo laboro*.

Moge het Mgr. Drehmanns, wiens portret de eerste bladzijde van den nieuwen jaargang siert, gegeven zijn, vele jaren den bisschoppelijken zetel van Roermond te bekleeden en het aan zijn hoede toevertrouwde diocees tot nog hoogeren bloei te brengen.

Arm Trieneke!
Een dorpsgeschiedenis, door Ravo.

I.
Op de kermis.

't Was Zondag en kermis in het Noordbrabantsche dorp D. In de kom, op een klein plein, stonden twee koekkramen, een speelgoedkraam van den ‘mottegen Jan’ van Amsterdam, een mallemolen en een ‘kijkspul’, zco genaamd diorama, vertoonend episoden uit den Fransch-Duitschen oorlog, verklaard en toegelicht door een explicateur, die, volgens zijn beweren, zijn zakdoek aan Napoleon III had geleend, toen deze na den slag van Sedan zijn degen had overgegeven. Was de mallemolen, nog een ouderwetsche met paarden en leeuwen, waarover heusche paarden en leeuwen, zoo zij lachen konden, het zouden hebben uitgeproest, het aantrekkingspunt bij uitnemendheid voor het kleine goedje, dat in allerlei halsbrekende circus-standen naar den bengelenden, opschokkenden en neersmakkenden sleutel greep, de grooten verdrongen elkander vóór het ‘kijkspul’.

Gichelend en stoeiend schoven de jeugdige boeren en boerinnetjes de kijkglazen voorbij, nu en dan vergetend het oog er voor te houden, om te luisteren naar den man, die, naar hij zei, al 'die ‘bloejerige dingen’ had meegemaakt, zonder er - ‘kijk maar!’ riep hij triomfantelijk uit, een van zijn ooren vastgrijpend - zonder er meer bij te verliezen dan één oorlelletje, wat hem 't meest speet om het zilveren ringetje, dat er in was blijven zitten.

Wat 'n gelach onder die glundere boerendeerntjes, afgewisseld door met griezeligheid vermengde kreten van bewondering, als ze zoo vlak vóór zich, ‘krek of ze er bij waore,’ een veldslag zagen en onwillekeurig een lichte beweging met het hoofd naar achteren maakten, als vreesden zij door een in de lucht hangenden granaat of door een opgeheven kling te zullen worden getroffen.

‘Ochèrm, die èrme minsen,’ ontglipte aan menigen vrouwemond, terwijl het mannelijk gevoel zich uitte in een meer krachtig: ‘Gordeme, dè gaot er op los, wè haauwe ze mekaore op den kop!... Den dieje daor, mit z'n rooje boks aon, krijgt 't te kaod met den Pruis,’ - of: ‘Selderment, daor springen 'n pèrd en twee Pruisen uit mekaore!.... Wè 'n venijnige dinger zijn det tòch, die garnaote!’

‘Ja, en als ik je nu zeg,’ viel de explicateur in, dat ik nog geen tien stappen daar vandaan stond, toen die granaat sprong, en dat het bloed me op m'n boordje... ik wil zeggen: op m'n stropdas spatte, dan geloof je dat niet, en toch is het waar, zoo waar als ik hier vóór je sta. En omdat ik geen spier van mijn gezicht vertrok en en passant een Franschman aan mijn bajonet reeg, klopte Bismarck, die er ook vlakbij was, me op. mijn schouder en zei: ‘Bravo, Bierfass, dat is kranig van je, kerel.’

De boeren en boerinnen hadden den man niet meer verbaasd kunnen aanstaren, zoo Bismarck plotseling in hoogst eigen persoon met zijn kurassiershelm op, vóór hun voeten ware opgerezen, doch allengs scheen toch eenige twijfel bij sommigen te rijzen.

‘Hoe kwaam dè zò, dè diejen Bismarck dè in het Hollandsch tot ouw zee?’

‘Ben je gek, man,’ antwoordde de ‘vuurvreter’, met een breeden lach, ‘hij zei 't in 't Duitsch, ik heb 't alleen maar voor je vertaald!’

‘Jè,’ begon 'n ander, ‘dè vat ik, maar kon Bismarck ouw zò parteklier, dat-i oe bij oewen naom nuumde?... Zij-de gij dan ok 'nen Pruis?’

‘Of ik,’ riep de dappere, een volbloed Hollander, ‘en ik was van Bismarck's lijfregiment, zie je, daar kon-i alle soldaten van.’

‘Maor ik meende toch, dè ge daor net zeent, dè ge oewen teschneuzik aon Napoleonne geleend hat?’...

‘Nou, en waarom zou dat niet kunnen?’ vroeg de explicateur, allerminst van zijn stuk

gebracht, 'daar waren immers ook Pruisen bij toen-i zijn degen overgaf bij Sedan... En al was-i nou 'n vijand van me, kon ik 'm toch mijn zakdoek wel leenen... Zie je, dat deed mijn goed hart... Want ik was cavalerist, en je weet, één cavalerist heeft één goed hart....' 'Nee, dè liegde nou,' onderbrak een der boeren, 'waant seffens hed-de gezeed, dè ge 'nen Franschman aon oew bajonet hat geregen, en cavaleristen hebben geen bajonet op der karabijn... Ik hè gediend, dè weet ik wel better...'

'Neen, dat is zoo, maar vergeet niet, vriendje, dat precies m'n peerd onder me was doodgeschoten, en dat ik een geweer van een gesneuvelden piot had opgeraapt....'

Met hoeveel beslistheid dat ook werd verzekerd, was het duidelijk, dat men begreep in 't ootje te worden genomen, blijkend uit de opmerking:

'Nou, mar as diejen Bismarck ouw zó goed kende, en oe zò op oewen schaauwer het geklopt, dan veind ik het toch vrèmd, dat-i nao den oorlog nie better veur oe gezurgd het, dè ge nou op oewen aauwen dag mit zo'n kijkding nog 'n breudje mot verdienen.'

'Och, wat zal ik je zeggen, vriend,' antwoordde de man, en sneed daarbij een gezicht om medelijden mee te krijgen, 'zoo lang als de groote lui je noodig hebben, dan zijn ze erg toeschietelijk, dan spelen ze si-vous-plee, zie je, maar als je ze uit den brand hebt geholpen, dan is het adiuusjes, dan kennen ze je niet meer, al vallen ze over je... Mag ik de heeren en dames om 'n kleinigheidje verzoeken, voor 'n goed doel?'

'Maor we hebben ummers al betaold,' protesteerden een drietal boeren, en het woord 'afzetter' scheen hun al op de lippen te trillen.

'Zeker, en daar ben ik de heeren en dames dankbaar voor, maar zie je, ik had gedacht, dat er voor mijn moeite misschien nog 'n kleinigheid kon overschieten.'

De meesten gevoelden daartoe weinig lust, doch door hun meisjes geprest, die medelijden hadden met een man, die zooveel heldenmoed had getoond en 'zo èrmoejig in de kleeren staak,' offerden allen nog enkele centen.

Van 't kijkspul ging het nog lachend en gierend 'um diejen aorigen, kemieken kèl, met z'n smoesjes' naar de koekkraam, en kocht Jan voor z'n Hanneke een koek met het rosesuikeren opschrift: 'Wandel op rozen en vergeet mij niet', in een wit-suikeren krans, Peter voor z'n Kaotje eenen met 'Kermisgeschenk', in kurketrekker-letters er op, en Huib voor z'n Trieneke den grootsten, een reuzenkoek van 'n daalder, met twee aaneengegroeide suikeren harten, een minnelied zonder woorden, 'n ware koekebakkers idylle!

Nadat de 'meiskes' vervolgens naar huis waren gebracht, om krachten te garen voor den 'fiedel' op den volgenden dag, trokken de jongens naar de herberg 'In 't vergulde hert', om er onder het genot van ''n glèske aauwd' of, bij wien het er aan zat, 'n flesch 'Gruunlak' de zaken te bespreken, die komen zouden en van welke voorloopig de voornaamste was, wie wel den volgenden dag den vogel zou afschieten. Want 's Maandags zou de schutterij 'Sinte Bèrber'[1] in optocht naar het terrein trekken, waar de 'schutsbôm' stond.

Twee jaren achtereen was de vogel geschoten door Hannes van Buuren. Hannes was de eenige zoon van een der rijkste boeren van het dorp. Zoo weinig mogelijk zich bezighoudend met boerenarbeid, verdeelde hij zijn tijd met jagen, wanneer de jacht open, stroopen, wanneer ze gesloten was, en de herbergen af te loopen.

1) Barbara.

Geen wonder derhalve, dat hij een zeker schot had en den anderen leden van 'Sinte Bèrber' verre de baas was. Tot hun niet geringen spijt. Daargelaten toch, dat 'kunning van Sinte Bèrber' te zijn, een groote eer was, mocht om zijn ruwen, loszinnigen, blufferigen aard niemand Hannes lijden. Zij keken dan ook verre van vriendelijk, toen Hannes, zooeven binnengekomen en een flesch 'Roodlak' hebbende besteld - 'Roodlak' was 'n kwartje duurder dan 'Gruunlak' - zich in hun gesprek mengde.

'Ge het 't zeker over 't vogelschieten van mèrgen,' sprak hij.

'Jao,' antwoordde een der boerenjongens kortaf.

'En denkt iemes van ullie er aon um 'm te schieten?'

'Nou, men kos 'res nie weten,' merkte een ander op, ''t kos oewen neus wel 'res veurbijgaon, Hannes l'

'Gen denken aon, ik paaf er 'm mèrgen wer aaf, daor zou 'k op durven wedden, en dan zij ik keizer, motdeme.... Durft iemes te wedden?'

Op die vraag werd geen bevestigend antwoord gegeven. Blijkbaar was het maar een vage hoop, niet meer dan een wensch, dat Hannes geen keizer zou worden; men vreesde maar al te zeer, dat dit wèl het geval zou zijn.

'Zie-de wel,' hernam Hannes tartend, 'ge durft nie, gennen ennen, maor ge het gelijk, want ge waort 't kwijt, dè vuul-de bl.... goed... Kastelein, zùrg maor vaast, dat het vat bier klaor leit, en gepeeld[1)] verstao-de; dan kunnen ze mèrgen zuipen as sponzen as ze roepen: 'Lève Hannes, lève onze keizer!'

'Ik zal er veur zùrgen, Van Buuren; al zou-de 'm ok nie schieten, 't kumt altijd van paas, maor schieten, dè zul de 'm, dè geleuf ik ok.'

'En nou 'res wet aanders,' zei Hannes, 'mit wie haauw-de gij kermis, Verdonk?'

'Wel, met wie aanders as met Hanneke, dè sprekt, maor wè gaot 't oe eigenlik aon, gij zult er met oew vingers wel aaf blijven.'

'Zij maor nie baang, jong, ge meugt Hanneke heel alleen veur oe eigen haauwen.'

Verdonk bromde iets onverstaanbaars tusschen de tanden, maar daarop scheen Hannes geen acht te slaan; althans hij erichtte nog tot een paar jonge boeren dezelfde vraag, die niet veel vriendelijker werd beantwoord, en eindelijk zich tot Huib Belders wendend, sprak hij, met een valschen glans in de oogen:

'En gij, Huib?.... Gij gaot zeker met Trieneke?'

'Naotuurlik,' antwoordde Huib.

'Zoo, is det zò naotuurlik, ge schijnt dus wel zeker van oew zaak?'

'Del heb ik ouw nie aon den neus te hangen, ik gaoj met Trieneke, meer hed-de nie noodig te weten.'

Hannes verbleekte een weinig, terwijl Huib sprak, sloeg haastig een paar glazen wijn naar binnen, als wilde hij daardoor iets onaangenaams in zijn keel wegspoelen, keek daarna Huib scherp in de oogen en zei: 'Nee, dè hoef-de mijn ok nie aon den neus te hangen, Huib, dè gaot me nie aon, of ge met Trieneke wè het uitstaon, of nie.... Maor - lachte hij spottend - in ielk geval zal ze nie mit 'nen kunning daansen, die eer zal ze nie hebben, daor zal Hannes veur zùrgen, motdeme!'

Nogmaals vulde Hannes met een heftig gebaar een paar malen zijn glas, wierp den kastelein een rijksdaalder tọe, die rinkelend over den vloer rolde, en ging, na een gulden terug te hebben ontvangen, heen, met een smak de deur der gelagzaal achter zich toeslaande.

'Hij is heur nog nie vergèten, Huib,' voegde een der aanwezigen hem toe, nadat de ruwe klant was verdwenen. 'Dè stèkt 'm, det Trieneke hum, den zoon van den rijken Van Buuren, den bons het gegèven, en dè ze ouw, den knecht van z'n vaoder,

1) Versierd.

gère maag.... Daor het-i den duuvel over in, daor kun-de staot op maoken, en 't zou me niks verwonderen, as-i oe vandaog of mèrgen 'n loer drèjde.... Ge meugt ten minste wel op oew tellen paassen.'

'Nou jao,' antwoordde Huib, 'dè weet ik al lang, dat Trieneke 'm nog altijd in z'nen kop spokt, maor wè zou-i me kunnen maoken? Al het-i nog zo'nen grooten bek, en al is-i nog zo'nen kaskenaodemaoker, baang maoken duut-i me tòch nie.... Laot 'm maor komme! Z'n vaoder het niks mit 'm op nie, die nuumt 'm eiges 'nen niksnutter en 'nen losbol.... En al zou 'k ok bij 'm weggaan, wè ik nie gère doej, dan z'ak nie aorg in den rats zitten. Ik zij m'n geld wèrd, en as 't er op aon komt, kan m'n eigen vaoder me best op z'n boerderij gebruiken.'

'Jè, daor hed-de gelijk aon, Huib,' stemden allen in, 'ge het veur niemes op te staon en ge hoeft niemes dank-oe te zeggen.... eigenlik zij-de wel gek, dè ge bij Van Buuren blijft.'

'Och, wè za'k oe zeggen, Van Buuren is 'nen goeje kèl, daor kaan ik 't bèst mee veinden, en vaoder het haanden genog aon Toonen en Peter. Maor as 't er naauwt, dan staoj ik waorens nie op straot, wou 'k mar zeggen.'

II.
Het gilde van 'Sinte Bèrber.'

De leden der schutterij waren met hun banier den volgenden morgen ter kerk geweest, tot bijwoning van de Mis, ter intentie van het gilde, en kwamen vervolgens bijeen in ''t Vergulde Hert,' om van daar uit in optocht naar den 'schutsbôm' te trekken. Voorop liep krom Cnilleske met de trom, nog een van oud model. Achter hem kwamen de muzikanten, een klarinettist, een kornettist en een trombonist, en alsdan verscheen, voorafgegaan door den vaandrig met de vlag van 'Sinte-Bèrber' en door den drager van den met groen en bloemen versierden vogel, de eerste rij schutters, in het midden de 'kunning,' omhangen met den zilveren keten, waaraan zilveren schildjes en vogels bengelden.

De 'kunning' was Hannes, zooals men weet. In het volle besef van zijn koninklijke waardigheid, of liever: van zijn meerderheid, stapte hij voort, de nu juist niet van bewondering, veel minder van vereering getuigende blikken, welke, vooral onder de jonge dochters, op hem rustten, beantwoordend met hooghartigheid en een onmiskenbaar spottenden trek om den mond. Slechts toen hij Trieneke gewaar werd en hij uit het groepje, waar zij stond, gelach meende te hooren opgaan, verschoot hij en gloeide in zijn oog een onheilspellend vuur, terwijl wie zich in zijn naaste omgeving bevonden, opmerkten, dat hij zijn geweer vaster omknelde, en hem iets binnensmonds hoorden prevelen.

Reeds bijna twee uren hadden de schutters den vogel bestookt; van alle groen en bloemen was hij beroofd, zijn zoogenaamde vleugels was hij kwijt, en er restte nog alleen een taai rompje, bij elk raakschot draaiend om den roestigen stang van den schutsboom. Naargelang dat rompje, nu en dan een splinter loslatend, kleiner werd, verdubbelde de ijver der schutters, die na elk schot, met hoogrood gezicht en zenuwachtige haast hun geweren weer laadden, vreezend dat het anders te laat kon wezen. Enkelen, die liever geen 'kunning' wilden zijn, vanwege de kosten, hadden het opgegeven, maar tusschen een achttal flinke, jonge borsten werd een heete strijd gevoerd.

Onder dat achttal waren Hannes en Huib. Werden de anderen, wanneer zij aanlegden, herhaaldelijk aangemoedigd door vrienden en, wat meer invloed oefende,

ook door vriendinnen, - niemand, die Hannes aanvuurde, om zich goed te houden. Dat kon hem overigens niet schelen, daar lachte hij wat om, hij had van niemand een aanmoediging noodig. Alleen wanneer het Huib gold en de stem van Trieneke hem door de ziel sneed, werd hij bleek en keek hij gramstorig ter zijde.

Opnieuw heeft hij zijn geweer geladen, en los in de hand houdt hij het gericht. Ook Huib, naast hem staande, is weer bijna klaar. Andermaal roept Trieneke: ‘Toe, Huib, toe!’

‘Daor gaot-i,’ mompelt Hannes, met een half onderdrukten vloek aftrekkend, maar de stem van Trieneke heeft zijn arm doen beven; hij mist, wat onmiddellijk wordt gevolgd door 'n schamper, tergend ‘'n gat in de locht!’

Bijna terstond daarna knalt het schot van Huib, en onder het daverend hoera! van schutters en omstanders, dat den vloek, die over Hannes' lippen kwam, smoorde, dwarrelt het laatste restantje van den vogel naar beneden. Huib is ‘kunning!’

‘Lève de neije kunning! lève Huib! lève de kunningin!’ klinkt het van alle kanten, en gedurende eenige oogenblikken woelt een dichte

ZEER BEDENKELIJK! NAAR DE SCHILDERIJ VAN KARL STORCH.

DE KLEINE KUNSTENARES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SALVATORE BARBUDO.

drom dooreen, gelukwenschend, lachend, roepend, schreeuwend, druk, erg druk.

Behalve dat men Huib de eer van harte gunde, was het duidelijk, welk een uitkomst het was voor het gilde van ‘Sinte-Bèrber,’ dat ze, na Hannes twee jaren als koning te hebben moeten eeren, hem althans niet als keizer hadden te huldigen.

Nadat den schutters in een aangrenzende herberg de gelegenheid was verstrekt, hun handen en gezicht zooveel mogelijk te zuiveren van het kruit - want niet weinigen nog schoten met pan-geweren - en tevens den ingeademden kruitdamp met een bittertje of een glas bier door te spoelen, stelde zich allengs de stoet op in dezelfde orde als waarin hij gekomen was, maar nu met Huib in het midden van de eerste rij, omhangen met de teekenen zijner koninklijke waardigheid.

Hannes was nergens te zien. Onder de drukte over Huib's victorie had hij zich uit de voeten gemaakt, met den wrok in het hart over zijn vernederende nederlaag, dubbel vernederend naar gelang hij zich zekerder had geacht van zijn zegepraal en daarop zelfs bij voorbaat had gesnoefd.

En dan, dat juist Huib hem ‘kunning af’ had moeten maken, Huib, dien hij haatte, om Trieneke! Men bekommerde zich intusschen allerminst over de afwezigheid van den afgetreden koning, noch om zijn wrok, tenzij ééne, Trieneke, die op een gegeven oogenblik Huib bezorgd toefluisterde:

‘O, Huib, ge hadt ens motten zien, hoe lillik-i oe aonkeek, en ens motten heuren, hoe-i vloekte toen-i weggonk. Ik ben baang veur 'm, Huib, o, ik zij zò baang.’

‘Och wet, ge zijt nie wijs, Trieneke,’ antwoordde Huib. ‘Wè zou-i ons kunnen maoken?.... Zij mar gerust, ik zij er ok nog, en ik, ik ben nie baang veur 'm, ikke.’

Trieneke scheen nu gerustgesteld, en den stoet volgend, die onder opwekkende muziek door het dorp trok, om de gebruikelijke bezoeken aan den pastoor, aan den burgemeester en aan de ouders van ‘kunning’ en ‘kunningin’ te brengen, gaf zij zich geheel over aan het zalig gevoel van fierheid op haren Huib, èn ‘umdet ze schrummelijk veul van 'm hield,’ èn om de niet geringe bijkomende reden, dat hij was ‘kunning van Sinte-Bèrber, - zo'ne knappe, goeje jong!’

Trieneke was het eenige kind van boer Dalemans, een welgesteld landbouwer. Ofschoon Hannes van Buuren, zoo hij zich goed had gedragen, Dalemans beter als schoonzoon zou hebben geleken dan Huib, wiens vader wel zes koeien en twee paarden op stal had en enkele paar bunders land bezat, maar die niet in de schaduw van den ouden Van Buuren kon staan, voor wien zelfs hij, Dalemans, moest onderdoen, - toch liet hij oogluikend toe, dat Huib zijn dochter het hot maakte. Huib was een door en door oppassende jonkman, die het boerenbedrijf in den grond verstond, en een werkkracht, welke voor twee kon doorgaan. En goed van karakter! O, 't was geen wonder, dat zijn Trieneke Huib verre verkoos boven Hannes, den ruwen blaaskaak, die zich zooveel op zijn vaders vermogen liet voorstaan en meende, dat overal waar hij zich vertoonde, de meisjes voor hem moesten knielen, of althans zich zeer vereerd moesten toonen door de aandacht, welke hij zich gewaardigde aan haar te wijden.

't Mocht wat! Zelfs de dochter van den kleinsten keuterboer zou, zoo Hannes haar ten huwelijk had gevraagd, hem den bons hebben gegeven, of, hem nemend, zeker naar zijn geld, niet naar zijn persoonlijke hoedanigheden hebben gekeken. En bij Trieneke, de dochter van Jan Dalemans, kon de geldkwestie niet wegen.

Zoo Trieneke geen knipmuts had gedragen, zou men haar met heur fijngesneden, matgetint gezichtje en heur slanke, teere gestalte, niet voor 'n boerinnetje hebben gehouden. En ook innerlijk week zij van de gewone boerinnetjes zeer af. Was zij op school door haar vlug begrip en scherpe opmerkingsgave haar kameraadjes ver vooruit, haar gemoedsleven was mede een geheel ander. Ze was uiterst ge voelig voor indrukken. Al wat schoon was, door vorm of gehalte, trok haar machtig aan; van al wat leelijk was, vooral van het zedelijkleelijke had zij een levendigen afkeer, die haar tot schreiens kon doen ontroeren. Lijden kon zij niet zien, geen lijdende of arme in het dorp, of hij was Trieneke dankbaar voor haar troost of haar hulp, meestal voor beide. Een ieder had haar dan ook lief, en van den pastoor was ze in menig geval de rechterhand. Was er iets noodig voor de kerk, 't was Trieneke, die er zich voorspande, en wat ze eenmaal begonnen was, bracht ze ten uitvoer. Want aan fijnbesnaardheid van ziel paarde zij een beslistheid van karakter en een vastheid van wil, die te meer troffen door het scherpe der tegenstelling. Het versieren van de Moedermaagd in de parochiekerk was voorts aan haar zorg toevertrouwd. En moest een parochiaan, die ging sterven, worden voorbereid, 't was alweer Trieneke, die zich met deze delicate zending belastte. Kortom, ze was als ware het een kleine Voorzienigheid van het dorp.

‘Als ik Trieneke niet had,’ zei de pastoor wel eens, ‘dan zou ik menigeen van mijn schapen in den Hemel niet terugzien, die ik er nu wèl hoop aan te treffen.... Ze is zoo zacht, zoo lief, en ze weet 'n mensch zóó toe te spreken, dat 't wel een ijzeren hart moet zijn, dat zij niet weet week te maken.’

Huib bezat dus in zijn Trieneke een kostbaren schat, een schat, welken hij overigens wist te waardeeren, en dien hij waard was.

Het spreekt van zelf, dat het er lustig toegaat in ‘'t Vergulde Hert,’ en aan de muzikanten, thans versterkt door een viool en een bas, schier geen tijd wordt gegund om tusschen twee quadrilles door in het verschalken van 'n glas bier of van 'n borreltje, nieuwe strijken blaaskrachten te putten. Onophoudelijk klinkt het ‘sjersuïet,’ ‘annavandeu,’ ‘sjeinde-daam,’ galop, rondpromenade, slechts een enkele maal onderbroken door een polka mazurka en een Duitsche polka, gedanst door 'n paar boerenjongens, die gediend hebben, en een paar Duitsche meisjes, gelogeerde nichtjes van een landbouwer, die een broer in Duitschland heeft wonen. ‘Die ‘fratsen’ vallen overigens weinig in den smaak der anderen, die we echter niet van jaloezie willen verdenken, en nog voordat zoo'n ‘frats’ geëindigd is, wordt alweer van verschillende zijden geroepen: ‘Kaodrielje, kaodrielje!’

't Was dus quadrille voor en na, en onvermoeid maakten de boeren vervaarlijk hooge sprongen, zoodat de planken vloer onder de hakken der vetleeren laarzen daverde en dreunde. Hoe hooger de sprong, des te grooter de virtuositeit, of om het zoo eens te noemen: de danskracht, en te welsprekender het bewijs van genegenheid van den springer voor zijn ‘dame.’

Alles liep in de beste orde af, geen enkel vechtpartijtje, zelfs geen ‘moelgevecht’ kwam het prettige van het feest verstoren, en toen het donker begon te worden, geleidden de boeren hun ‘meiskes’ naar huis, om daar het loon voor ‘'t veule plezier’ te ontvangen in een hartig avondmaal, ongerekend natuurlijk het voorafgegeven groote loon van een kus.

Ook Huib leidde zijn Trieneke naar huis, doch wat zij elkander zeiden, zullen we, als bekend, maar verzwijgen; 't was hetzelfde wat een jonkman en een jonge dochter, die elkander beminnen, sedert Adam's tijden af elkander onveranderlijk zeggen. Het

verschil ligt alleen in den vorm: de een haalt er de sterren bij, een ander de bloemen, een derde een orgelend vogeltje of een murmelend beekje, en de meer eenvoudige kan het zonder beeldspraak wel af. En zulke eenvoudigen waren Huib en Trieneke, en hun liefde was er wellicht te inniger en te zuiverder om.

(*Wordt vervolgd.*)

Tweemaal ridder.
Episode uit den Boerenkrijg,
door
J. Vesters Jr.

I.

Het was een der laatste dagen van de maand April 1525. Voor Duitschland was het een bange tijd, een tijd van plundering, beeldenstorm en moord, want de Boerenkrijg, een der eerste vruchten van de Hervorming, woedde in Wurtemburg, in den Elzas, in Thuringen met steeds feller hevigheid. Aangevuurd en aangevoerd door predikanten van het 'gezuiverde Evangelie,' liepen woeste scharen boeren het land af, het eerst hun dweepzieke woede koelende aan kerken en kloosters, daarna de kasteelen der edelen in de asch leggende en ten slotte zelfs de rijkssteden bedreigende, waar zij een bondgenoot vonden in het bandeloos gepeupel, vaak ook in de lafheid der raadsheeren, die eigen lijf en have meenden te kunnen redden door de aan God en Zijn dienst gewijde gebouwen aan de verniel- en hebzucht der muiters prijs te geven, maar weldra ondervonden, dat daardoor de plunderzucht der boeren niet bevredigd was.

Dezen sloegen tot zoo vreeselijke buitensporigheden over, dat zelfs Luther, die in den aanvang den opstand der boeren met een welgevallig oog had aanschouwd, zoo lang zij zich tot het verwoesten van kerken en kloosters, het vermoorden van priesters en kloosterlingen, het plunderen van de kasteelen der katholieke edelen hadden bepaald, thans zijn stem verhief en verklaarde, dat men een goed werk deed met hen te steenigen, te worgen en als dolle honden dood te slaan.

Dat gedeelte van Thuringen, waar het kasteel Löwenstein als een steenen reus zijn gekanteelde ringmuren in het blauwe water der breede slotgracht weerspiegelde, was tot dusver voor de gruwelen van den Boerenkrijg gespaard gebleven. De onderhoorige boeren hadden hun trouw aan het oude geloof bewaard, en de gravin, die na den dood van haar gemaal het bestier voerde, was een zoo goede en inschikkelijke meesteres, dat niemand er aan dacht, het lichte juk af te schudden. Koesterde men eerbied en hooge achting voor de bejaarde gebiedster, haar twintigjarige dochter, jonkvrouwe Adelheide, werd door iedereen als op de handen gedragen. Niet alleen gaf ze ruime aalmoezen, maar zij gaf ze zelf, wat de waarde er van verdubbelde, en haar gift ging vergezeld van een vriendelijk woord, een belangstellende vraag, wat nog meer werd gewaardeerd dan het geschonkene.

Zelfs in deze troebele tijden, nu in een groot deel van Duitschland brandende kloosters, geblakerde kerken en rookende kasteelen den weg teekenden, dien de boerenlegers hadden genomen, staakte Adelheide haar werken van liefdadigheid niet, maar ging weldoende om, gezegend en bewonderd door de geheele bevolking,

nog niet besmet met het gif der revolutiekoorts. De oude gravin had gewild, dat haar dochter haar bezoeken zou staken, maar Adelheide had zoo lang aangedrongen en met zooveel vuur en welsprekendheid betoogd, dat ze juist daardoor het best de genegenheid harer onderhoorigen zouden behouden, dat haar moeder eindelijk voor dien aandrang was gezwicht. Maar als voorzorgsmaatregel had ze bepaald, dat twee gewapende lansknechten de jonkvrouw op haar bezoeken zouden vergezellen, wat Adelheide, meer om haar moeder gerust te stellen, dan omdat zij vrees koesterde, had aangenomen.

Ook heden weer had de jonkvrouw haar armen bezocht, haar zieken vertroost, en keerde in gezelschap van haar dienstmaagd Rika huiswaarts, op korten afstand gevolgd door de twee gewapenden.

Reeds was men het kasteel genaderd, toen Rika, een gil slakend, met den vinger naar den zoom van den weg wees, waar een man bewegingloos lag uitgestrekt. ‘Hij keek mij aan, o, wat een valsche oogenl’ zei Rika, die ang-

stig naar de lansknechten omkeek, welke op haar gil hun stap hadden verhaast.

Het viertal stond thans om den vreemde, een oud man met grijzen baard, aan wien geen teeken van leven was te bespeuren. Het was blijkbaar een marskramer, want een kistje lag geopend en leeg naast hem.

‘Ge hebt je zeker vergist, Rika,’ zei de jonkvrouw; ‘de arme man is bewusteloos, misschien wel dood. Hoe kan hij je hebben aangekeken?’.

‘Ik moet me dan vergist hebben,’ antwoordde de dienstmaagd, ‘maar ik meende zeker, dat hij me strak aankeek. Zie, daar slaat hij de oogen weer op.’

Inderdaad bewogen zich even de oogleden, maar bijna onmiddellijk sloten zij zich weer.

‘Men zal den armen man hebben aangerand en van zijn schamele have beroofd,’ meende de jonkvrouw. ‘Wij mogen hem hier niet aan zijn lot overlaten. Beppo en Martijn, neemt hem op en brengt hem naar het kasteel, waar de heelmeester zijn zorgen aan hem kan wijden.’

‘Er zwerft tegenwoordig zooveel slecht volk rond,’ waagde Rika nog fluisterend op te merken; ‘wie weet wat voor een rabauw hij is.’

‘Rika, Rika,’ berispte Adelheide, ‘ge moogt van uw evennaaste niet lichtvaardig kwaad denken. En wat zou zulk een oude man in het schild kunnen voeren?’

Ondertusschen hadden de twee lansknechten het bevel hunner jonge meesteres reeds opgevolgd en den grijsaard opgenomen, die nog altijd niet tot het bewustzijn was teruggekeerd. Rika belastte zich met het kistje van den marskramer, en zoo zette de kleine stoet zich weer in beweging.

In het kasteel gekomen, deelde de poortwachter de jonkviouw mee, dat mevrouw de gravin haar onmiddellijk wenschte te spreken, zoodat Adelheide zich niet verder met den ouden man kon bezighouden, maar dezen in de hoede en zorgen van het personeel aanbeval. Straks zou ze nog eens terugkomen, om naar hem te kijken.

Nu begaf zij zich naar de zaal, waar haar moeder - want het was kil en het vertrek groot en hoog - voor een helder flikkerend haardvuur was gezeten. Zij was in zoo diepe gepeinzen verzonken, dat zij het binnentreden harer dochter niet scheen gehoord te hebben en niet opkeek, voordat Adelheide, zacht naderkomend, een kus op haar voorhoofd drukte.

‘Wat ziet u ernstig, moeder; is er iets gebeurd?’ vroeg de jonkvrouw.

‘Kom hier naast mij zitten, Adelheide,’ antwoordde de gravin, op een kleineren zetel wijzend en den brief opnemend, die, haar vingers ontglipt, in haar schoot lag.

‘Een brief van oom Gerhard?’ vroeg het jonge meisje, die haar stoel naast den hoogen, gebeeldhouwden zetel der gravin had geschoven.

‘Ja, een brief van oom Gerhard, maar vol slecht en treurig nieuws.’

‘Is oom Gerhard iets overkomen?’ vroeg Adelheide gejaagd.

‘Neen, hem zelf niet, maar hij verhaalt mij het treurig uiteinde van een neef van wijlen den graaf, den jongen graaf von Helfenstein te Weinsberg, die door de oproerige boeren gespietst is. - O God, welk een tijd beleven wij,’ kreunde de oude gravin handenwringend.

‘Gespietst!’ herhaalde Adelheide met een gebaar van afschuw. ‘Die goede neef Ludwig! En de gravin, en hun kind?’

‘Die zijn gelukkig nog in leven; maar op een mestwagen heeft het gepeupel hen onder gejouw en beleedigingen naar Heilbronn gevoerd.’

‘Maar hoe is het waanzinnige volk toch tot zulk een uiterste overgegaan? Wat had die ongelukkige graaf Ludwig gedaan, om zulk een vreeselijken dood te moeten sterven?’

‘Niets,’ antwoordde de gravin, ‘niets; hij weigerde de stad, die de keizer hem had toevertrouwd, aan de opstandelingen over te geven; dat was zijn eenige misdaad. In de stad waren medeplichtigen, die een poort voor de boeren openden. Meer dan zes duizend man sterk, drongen zij Weinsberg binnen, en wat vermochten tegen die overmacht de honderd ruiters, waarover de graaf bevel voerde? De boeren zwoeren, dat niemand, die laarzen en sporen droeg, zou worden gespaard, maar de graaf en twee dozijn ridders zouden door de spiesen gejaagd worden. Tevergeefs viel de gravin de boeren te voet, tevergeefs bood de graaf een losprijs van dertig duizend gulden voor zijn leven; onder hoongelach werd hij in de spiesen gestooten en viel, door honderd steken doorboord, ontzield neer.’

‘God, hoe vreeselijk!’ verzuchtte Adelheide. ‘En wat zal de rampzalige gravin geleden hebben, toen ze haar gemaal op zoo onmenschelijke wijze voor haar oogen zag vermoorden.’

‘Men heeft de weerlooze vrouw bovendien met schimp en spot overladen,’ vervolgde de gravin, ‘en nog mag zij den Hemel danken, dat zij en haar zoontje er het leven hebben afgebracht.’

‘Is zij thans in veiligheid?’ vroeg Adelheide met deelnemende belangstelling.

‘Ja, Goddank; zij is naar haar hoogeerwaarden broeder, den bisschop van Luik, gevlucht, die haar liefderijk heeft opgenomen. En de rijksvorsten hebben gezworen, dat zij den dood van den graaf von Helfenstein zullen wreken en de opstandelingen tot den laatsten man zullen uitroeien, maar daarmee zal den armen graaf niet het leven, en de gravin niet haar gemaal' worden hergeven.’

‘God, hoeveel bloed zal er nog in dit ongelukkige land moeten vloeien, alvorens orde en rust hersteld zijn,’ zei Adelheide, de oogen met de handen bedekkende, als zag zij in een visioen den breeden stroom van bloed, van boeren en burgers, edelen en geestelijken, die het zwaar geteisterde land nog zou drenken.

‘Oom Gerhard schrijft nog meer,’ vervolgde de oude gravin, den brief weer opnemend, hoewel zij den treurigen inhoud reeds van buiten kende. ‘De rijksstad Erfurt is in handen der boeren gevallen, en de goddelooze Thomas Münzer spoort zijn aanhangers aan, geen enkelen edelman, niet één geestelijke in leven te laten. Spoedig kan de storm ook over ons hoofd losbreken, en daarom wil oom Gerhard niet, dat wij, weerlooze vrouwen, nog langer op dit kasteel zullen blijven.’

‘Heb ik u goed verstaan, moeder?’ vroeg Adelheide. ‘Zullen wij dit kasteel, het huis onzer vaderen, onze getrouwe onderhoorigen moeten verlaten?’

‘Kind, we hadden het misschien reeds eerder moeten doen. Denk aan het lot van den graaf von Helfenstein.’

‘Maar onze boeren zullen de wapenen niet opnemen, tenzij voor ons,’ hernam Adelheide met vuur. ‘Ik ken ze: maar één woord, en ik vorm een lijfwacht van tweehonderd getrouwen om ons heen, die bereid zullen zijn, hun bloed voor ons te vergieten.’

‘Adelheide, ge zijt nog onervaren,’ antwoordde de gravin ernstig, ‘gij kent de kracht niet van het slechte voorbeeld, van overreding en ophitsing. Of weet ge niet, dat Hans Meissner oproerige toespraken heeft gehouden, op de edelen en geestelijken scheldt en zegt, dat hun tijd voorbij is.’

‘Zeker, moeder, maar Hans Meissner is de eenige in den omtrek, die de boeien tracht op te ruien, tot dusver zonder eenig gevolg. Men luistert niet naar dien

dronkaard, die zonder uw grootmoedigheid reeds lang van ons grondgebied zou zijn weggejaagd.'

'Op uw voorbede, Adelheide.'

'Ter wille van zijn arme vrouw en zijn zoon.'

'Om nu op den brief van oom Gerhard terug te komen, hij wil, dat we op zijn kasteel onzen intrek zullen nemen, en daar hij zelf door de jicht gekweld wordt, zal morgen de ridder von Waldburg met een ruiterschaar komen, om ons naar Horneck te begeleiden.'

'Morgen reeds?'

'Ja, Adelheide, het is de besliste wensch van mijn broeder, en ik mag mij daartegen niet verzetten. Ook mij valt het scheiden, de vlucht zwaar, maar de voorzichtigheid eischt het.'

Adelheide boog het hoofd. Zij zag, hoezeer het vooruitzicht dier vlucht haar bejaarde moeder aangreep, en haar smart eerbiedigend, zweeg zij, hoewel bij haar het denkbeeld opkwam, uit de trouwe onderhoorigen een talrijke bezetting in den burcht te nemen en daarmee een mogelijken overval af te wachten, want het kasteel was door de goede zorgen van den overleden graaf ruimschoots van wapenen en krijgsvoorraad voorzien, en sterk genoeg om een langdurig beleg te kunnen doorstaan.

'Het moet, Adelheide,' zei de gravin nog eens, het zwijgen harer dochter als een soort lijdelijk verzet opnemend.

'Lieve moeder, ik voeg mij geheel naar de wenschen van oom Gerhard en u, al verlaat ik ook noode het zoo dierbare kasteel mijner voorvaderen.'

'Laten wij bidden, er spoedig te mogen terugkeeren, en dat God het gedurende onze afwezigheid voor verwoesting beware. En nu, kind, breng alles voor ons vertrek in gereedheid. Van onze dienaren kan wie wil ons vergezellen. Ik zal het hun morgen zeggen en ieder vrij laten in zijn keus.'

Adelheide wilde de zaal verlaten, toen haastige voetstappen in de breede voorhal weerklonken. De oude gravin was bleek opgestaan: zij had een voorgevoel van een naderenden ongeluksbode, en Adelheide dacht eensklaps aan den marskramer, die haar door het gesprek met haar moeder geheel door het hoofd was gegaan.

Een lansknecht trad binnen: 'Mevrouw de gravin, Frans Meissner verzoekt u onmiddellijk te spreken. Hij is hier buiten adem komen aanloopen.'

'Wie? Hans Meissner?' vroeg de gravin. 'Wat moet die man van mij hebben?'

'Neen, Frans, de zoon,' verbeterde Adelheide. 'Martijn moet hem maar aanstonds laten binnenkomen, niet waar, moeder?' vervolgde ze.

De gravin knikte en ging weer zitten, de hand harer dochter in de hare nemend. 'Kind, de ruiters van Waldburg zullen te laat komen; ons wacht het lot van den graaf von Helfenstein.'

(*Wordt vervolgd.*)

Het stadhuis te Veere.

Den groot-stedeling, meelevend met heel zijn wezen het aldoor bezige, rustelooze leven eener bloeiende, vooruitstrevende handelsstad of het zielloos-mondaine plezier-bestaan in stad van luxe, zou het verblijf in een stedeke als Veere een duldeloos kwellende verveling zijn. Hier geen woelige, wisselende tafereelen van drukke kaden, waar stoere mannen werken en zwoegen in moeizamen arbeid; van trotsbreede stroomen, waarlangs zwaar geladen booten naderen in statige vaart - maar rust, storelooze rust.... de rust van wat slapen ging om nooit meer te ontwaken.

Enkelen slechts bezoeken het kleine stadje: schilders, dichters, oudheidkenners; ze gevoelen, ze begrijpen de rust van het plaatsje: ze gaan er met eerbiedig zachte schreden langs de eeuwenoude monumenten - zooals een monnik gaat in vrome gepeinzen langs Moeder-Gods beeld aan eenzamen weg - ze willen door luidruchtig beweeg als van plezier reizende stadsmenschen niet storen den sluimer dier eerwaardige dingen, wier verheven schoonheid ze beminnen met een liefde, die pieuze bewondering is. En ze zijn er blij, ziels-blij om, dat deze kostbare relieken uit glorieus verleden niet staan in de groote, drukke steden, waar het bedrijvige werk-leven voortjaagt in altoos snellen gang, waar dood is de herinnering aan lang vervlogen, gouden tijden, en toekomst alleen beheerscht àl denken en verlangen; dat hun sobere pracht er niet verloren gaat tusschen nieuw-modisch banale gebouwen in schreeuwerigen reclamestijl, overbluffend met hun woelige ornamentiek der oude monumenten statige structuur; maar dat ze in het stille stadje waardiglijk zich verheffen boven kleine, armvervallen huisjes - zooals laatste telgen uit hoog geslacht eenzaam tusschen hun eerbiediglijk genegen, nederig landvolk.

Aan het stadhuis - waarvan ommestaande reproductie (naar een aquarel van den heer Jan Striening) een afbeelding geeft - is men

reeds in 1470 te bouwen begonnen; het is in Gothischen stijl uit witten arduinsteen opgetrokken; ook de zeven statige beelden van Heeren en Vrouwen van Veere, waarmee het is versierd, zijn uit deze steensoort gehouwen. De toren, aan de achterzijde van het stadhuis, dagteekent van 1591 en is in Renaissancestijl gebouwd en 'naar de grootte en mate van zijn proportie, met een kunstig klokkespel voorzien twelk in den jare 1736 geheel is vernieuwd geworden en verbeterd waarop alle dagen of tweemaal per week van twaalf tot één uur werd gespeeld. In den jare 1597 is op de spitse van den toren gesteld en staat alsnog een verguld schip, dienende tot windwijzer en ten teeken van stads ouden en gedurigen handel ter zee' - aldus melden oude, op het stadhuis berustende bescheiden.[1)]

HET STADHUIS TE VEERE, NAAR EEN AQUAREL VAN JAN STRIENING.

Wat het inwendige van het gebouw betreft, dat heeft in 1699 een algeheele verandering ondergaan: 'en is met een deftige vroedschapskamer, welker schoorsteen versierd is met het afbeeldsel van Zijn Majesteit van Groot-Brittangiën, Willem den Derde - geteekend door Johan van Hansbergen - in zijn koninklijk gewaad, en een vierschare beneffens andere vertrekken voorzien, waarin vergaderden de Heeren van de Weeskamer, Commissarissen voor kleine zaken, Vredemakers van de Schotsche en Duitsche natie, de Commissarissen van het zeerecht, Schout en Keurschepenen van de Landsvierschare, Commissarissen van het landrecht mitsgaders de burgerlijke krijgsraad.' Deze 'vierschare' is thans ingericht tot oudheidkamer, waarin vele merkwaardigheden bewaard worden, o.a. de verguld-zilveren beker, door Maximiliaan van Bourgondië aan Veere geschonken met de voorwaarde die ten eeuwigen dage op het stadhuis te bewaren, eenige oude privilegiën en verscheidene vorstelijke handteekeningen.

Op onze reproductie komt de ernstige schoonheid van het oude prachtgebouw, zooals het daar oprijst uit zijn nederige omgeving, goed tot haar recht; toen de schilder er zijn studie naar maakte, werd een der sierlijke hoektorentjes juist gerestaureerd, vandaar de aangebrachte stelling. Op den achtergrond zien we de haven van Veere,

1) Eenige desbetreffende bijzonderheden werden me zeer welwillend verschaft door den heer J.W. Perrels, oudheidkundige te Veere, wien ik daarvoor mijn oprechten dank betuig.

waarboven de tuigage van een scheepje even zich afteekent tegen de effen, lichte lucht.

Een andere herinnering aan Veere's roemrijk verleden is de put, ook ‘fontein’ of ‘citerne’ genaamd; deze put geldt zoowel onder architecto nisch als archeologisch opzicht als een der merkwaardigste monumenten van ons land, te meer, daar dit het eenige is wat we van dien aard bezitten. Het is een achthoekig gebouwtje in Gothischen stijl, met aan den voorkant drie open bogen, gesteund door arduinsteenen kolommen; naast een dezer bogen geeft een deur van latwerk toegang tot het inwendige, waarin zich de stadsregenbak bevindt. Het bouwwerk, tegenover de groote kerk opgetrokken, dagteekent van 1337, zooals een in het gewelf aangebrachte gedenksteen meldt. De inrichting van deze put beschrijft de heer J.A. Fredericks, secretaris van de oudheidkundige commissie uit het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, aldus:

‘Rond een cilindervormigen bak van groote afmetingen is een tweede bak gemetseld in de gedaante van een ring, waarin het regenwater wordt geleid, dat van de kerk afloopt en dat, na door kiezel en grint gezuiverd te zijn, door opengelaten voegen van het metselwerk in den grooten bak dringt. Op de opening van dezen -bak is een arduinsteenen keel gesteld, terwijl aan het gewelf een rondsel is bevestigd, waarlangs een ijzeren ketting loopt, voorzien van twee emmers om het kristalheldere water op te halen.’

De put kan bevatten 20.000 emmers water.

De schilder heeft bij den put een meisje in de eigenaardige dracht der streek doen poseeren; het is opmerkelijk, hoe karakteristiek dit simpele figuurtje doet in deze omgeving - en als we nu van de rustige schoonheid dezer oude monumenten onze blikken wenden naar de wufte mode-bouwsels, die in onze groote steden verstoren de intimiteit van menig schilderachtig, karakteristiek-Hollandsch stadsgezicht, dan vervult ons een innige bewondering voor die lang vervlogen tijden, toen men alle, óók de eenvoudigste dingen, maakte tot harmonische kunstwerken; toen de kunst niet was, zooals in onze dagen, iets apart-moois voor maar heel enkele bevoorrechten of een aangename verstrooiing voor tijdpasseering-zoekende menschen, maar een het menschenbestaan ganschelijk doordringende en verheerlijkende, heilige levensverheuging voor heel het volk.

M.V.

Bij de Platen.

Zeer bedenkelijk! -

In de kinderwereld wordt, in miniatuur, het groote-men-schenleven herhaald. De pop der kleine Bertha is ziek, wordt althans tot de rol van zieke gedwongen, waartoe zij zich heel gewillig leent, en nu heeft het bezorgde moedertje den dokter ontboden in den persoon van haar broer Paul. Met vaders bril op, diens horloge in het vestjeszakje, en de lange pijp in den jaszak, is hij een trouwe kopie van den plattelandsgeneesheer; zelfs de paraplu is niet vergeten. Op den secondewijzer kijkend, voelt hij de patiënte den pols en telt de slagen. ‘Zeer bedenkelijk!’ luidt de uitspraak van den jeugdigen esculaap, die door Bertha met een gezicht, dat, als het een kind gold, niet meer

bekommering kon uitdrukken, wordt afgewacht. Er is geen twijfel aan, of Bertha zal eenmaal een model van een huismoeder en Paul een kundig geneesheer worden.

De kleine kunstenares. -

Deze gravure brengt ons in een heel andere omgeving: hier geen kinderen, die het van groote menschen afgekekene weergeven, maar groote menschen. deftige heeren en voorname dames, die met aandacht luisteren naar het pianospel der kleine, veelbelovende kunstenares.

Indien dat spel onspanning blijft en men het kind door overdreven loftuitingen het hoofd niet op hol brengt, is haar talent een heerlijke gave, maar mocht ouderlijk onverstand of ijdelheid dat talent misbruiken, dan prijzen wij de kinderen op onze vorige gravure gelukkiger, die geen gevaar loopen, tot de weinig benijdenswaardige rol van 'wonderkin l' te worden gedwongen.

DE PUT TE VEERE, NAAR EEN AQUAREL VAN JAN STRIENING.

[Nummer 2]

HET EIERENMEISJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A.L. VERNON.
Met toestemming van Franz Hanfstaengl, Munchen.

Arm Trieneke!
Een dorpsgeschiedenis,
door Ravo.

III.
Een donderslag bij helderen hemel.

Den volgenden dag - de zon straalde in haar heldersten glans - waren de danslustigen alweer vroeg vóór den ‘fiedel,’ maar de koning en de koningin kwamen eerst na het middagmaal - Huib had dien dag bij zijn koningin gegeten -, tegen halftwee in ‘'t Vergulde Hert.’ Bij hun verschijning ging een luid hoera op, meermalen herhaald. Dit gaf Huib aanleiding om, terwijl ze in de quadrille stonden, zijn Trieneke in het oor te fluisteren: ‘Wel, Trieneke, vuul-de oe nou nie ècht gelukkig?’

‘Och, Huib,’ luidde het vertrouwelijke, ongekunstelde antwoord, ‘ik zij ummers altijd gelukkig as gij bij me zijt. Kunning of nie, ik heb oe èven gère.’

‘Dè weet ik, m'n honingbluumke,’ hernam Huib en drukte zijn liefste de hand. ‘Maor zie-de, nou ik kunning zij, meug-de wel 'n bietje trotsch op me zijn.’

‘Dè ben ik ok, Huib, en tòch wou ik dè ge 't nieën waart, want ik kaan dè baang gevuul maor nie van me aafzetten. Ik weet es nie, maor ik vertraauw Hannessen niks.... Ik staoj doodsaangsten uit, det-i zich op oe wrèkt... Ge wit toch wel, Huib....’

‘Of ik dè weet?.... det-i oe gevraogd het, wil-de zeggen?’

‘Juust, en nao diejen tijd het-i me geen goed hart toegedraogen, en ouw nog minder, Huib... Kijk,’ vervolgde ze met een lichten schrik, ‘daor kumt-i net binnen.’

‘Dè's veur 't uurst nao giesteren-mèrgen,’ merkte Huib, half lachend, op, ‘hij het laang wèrk gehad, um z'n leid te verzetten.’

Hannes keek vluchtig in 't rond en schreed toen naar het buffet, zich niet bekommerend om den dans, maar steelsche blikken werpend naar Huib en Trieneke, blikken, waarin het vuur van haat en wraakzucht gloeide.

De quadrille, die men danste toen Hannes de in een danszaal herschapen gelagkamer binnentrad, was juist geëindigd, en de begroeting van een tweetal nieuwe paren, die van ‘de Roskam’ kwamen - er werd namelijk in twee herbergen gedanst - leidde tot een herhaalde ovatie van dien kant, waarmede gretig werd ingestemd, aan den koning en de koningin.

Als had hij daarop slechts gewacht, was Hannes plotseling als een tijger toegesprongen, en met schorren lach bulderde hij den vroolijken troep toe: ‘Lève de kunning!’ - roept liever: ‘Lève de dief!’

Dreigend balden zich reeds eenige vuisten, om Hannes voor die lage beleediging onder handen te nemen.

‘Maor zuutjes aon,’ ging Hannes, zich in postuur zettend, tergend voort, ‘of geleuf-de 't soms nie? Van mèrgen in de vruugte het m'n vaoder geld in 't kabinet in de goeje kaomer geleed gehad.... Toen-i 'n uur of wet laoter 't wou gaon haolen, waar 't weg, en daor 't geld nie van eiges kos wegloopen, most het naotuurlik gestolen zijn.... En dè waar 't ok, waant in de kiest van Huib is 't gevonden...’

‘Ellendige leugenaor!’ kreet Huib, zich losrukkend van Trieneke, die doodsbleek hem nog trachtte te weerhouden, en zich op Hannes werpend. Deze deed snel een paar passen achterwaarts, en naar het venster wijzend, schreeuwde hij triomfantelijk:

‘Kijk, daor kommen de sjandèrmen al aon, die zullen 't oe wel verder aon oew verstaand brengen, dè ge 'nen gemeenen dief zijt.’

Als een electrische schok voer bij het zien van de maréchaussée door de aanwezigen. Huib stond daar, bleek als een lijk, met opeengeklemde tanden, blijkbaar weifelend, of hij zich overgeven of wanhopig verdedigen zou.

‘Ben jij Huib Belders?’ vroeg een der gewapende mannen, die, ofschoon hem niet kennend, terstond begrepen had, wie de schuldige was.

‘Jao, wè mot-te van me?’

‘Je bent onze arrestant.’

‘Waorum?’

‘Je wordt beschuldigd van diefstal van geld bij den boer Van Buuren, bij wien je als knecht dient.’

‘Maor dè is gelogen, dè is infaom gelogen!’

‘Dat gaat ons niet aan. Dat moet je maar uitmaken vóór den rechter.’

‘En as ik weiger om met oe meê te gaon?’

‘Dan zullen we je de boeien moeten aandoen. Ga je gewillig met ons mee, dan is dat niet noodig. Ik zou je dus raden, om het laatste te kiezen.’

Huib verkeerde in tweestrijd. Hij keek naar zijn Trieneke, dat daar roerloos stond, sidderend over haar gansche lichaam. Hij scheen in haar oogen te willen lezen, hoe zij over die beschuldiging dacht. Had hij gemeend, dat zij hem schuldig waande, of ook slechts aan hem twijfelde, wellicht had hij in razernij op de gendarmen losgeslagen. Nu echter haar teedere, liefdevolle blik hem zei, dat zij overtuigd van zijn onschuld was, sprak hij gelaten: ‘Goed, ik zal mit oe meêgaon.... Daag, Trieneke,’ ging hij voort met een snik, het meisje de hand toestekend, die zij krampachtig drukte.

‘Daag, Huib!.... O God, nee,'t kan nie waor zijn!’ kreet zij smartelijk en stortte met een gil op den vloer, terwijl eenig bloed haar bleeke lippen verfde.

Den gendarm, die hem bij den arm had gegrepen, terugstootend, viel Huib jammerend op zijn knieën naast het bewustelooze meisje.

Zelfs de mannen der wet waren getroffen door dat onverwacht incident. Slechts één was er, die op eenigen afstand het diep-droef tafereel met een grijnslach om den mond aanstaarde, en in zijn wilde oogen schitterde voldoening.

De aangewende pogingen om de bezwijmde bij te brengen bleven vruchteloos.

Met zacht geweld werd eindelijk Huib, die als een beschonkene op zijn beenen waggelde, weggevoerd. Van alle kanten stak men hem handen toe, en riep men bemoedigend: ‘Haauw maor goejen moed, Huib.... we geleuven er niks aaf, jong.’ Maar 't was, alsof hij die handen niet zag, dat geroep niet hoorde. Als wezenloos keek hij telkens en telkens om naar zijn Trieneke, zijn ‘èrm Trieneke.’ Toen hij Hannes voorbijging, keerde evenwel het besef van 't geen er met hem gebeurde eensklaps terug. Met vlammenden blik en schorre stem voegde hij hem verwijtend toe: ‘Daor zal God oe veur straafe, Hannes, dè ge det het gedaon.’

Toen Trieneke uit haar lange bezwijming ontwaakte, lag zij op een bed. Na eerst eenige oogenblikken verbaasd te hebben rondgekeken, zich niet dadelijk herinnerend, wat met haar was geschied, en niet wetend waar zij zich bevond, viel eindelijk haar blik op haar moeder, die, inmiddels gewaarschuwd, was toegesneld en met betraande oogen bij haar zat.

‘Moeder, waor is Huib?’ sprak Trieneke haar onstuimig, schier wild toe.

‘Bedaor, keind,’ suste vrouw Dalemans, ‘bedaor.... Ge wit toch wel, dè Huib.... ach God,’ schreide de arme vrouw, ‘wè is dè verschrikkelik.’

‘Maor ge geleuft toch nie, moeder....’

‘Nee, keind, ik geleuf det Huib er èven onschuldig aon is as gij en ik....’

‘En waor hebben ze Huib nou naor toe gebrocht, den èrmen jong?.... Och, wè waar-i bedroefd!’

‘Ik weet es nie, keind, ik geleuf naor de stad.... Mar ge mot mar goejen moed haauwen, hij zal wel weer gaauw terugkommen....’

‘Zou-de denken, moeder,’ hernam Trieneke snikkend,.... ‘en.... en wè zeet vaoder?’

‘Vaoder, die waar nie thuis, die wit er.... misschiens nog niks nie aaf nie.’

De aarzeling, waarmee dit werd gezegd, deed vermoeden, dat vrouw Dalemans haar beklagenswaardig kind het oordeel van vader wilde besparen. En dat was inderdaad zoo. Want Dalemans' oordeel was hard en onbillijk geweest.

‘Heb ik nie altijd gezeed, det 't niks waar veur ons Trieneke - had hij zich uitgelaten -, nou zie-de 't eiges!’

En wijl vrouw Dalemans had getracht Huib te verdedigen, had hij haar den rug toegekeerd en was hij naar buiten geloopen, zoodat, toen de boodschap werd ontvangen van 't geen Trieneke overkomen was, de boerin zich werkelijk alleen bevond.

Terwijl vrouw Dalemans nog bezig was met haar arm kind, dat telkens opnieuw in tranen uitbarstte, trad Dalemans zelf in de kamer, waar zijn dochter lag. Zijn kind ziende liggen, krijtwit en met doffe oogen, verschrok hij blijkbaar. Zijn stem beefde ten minste bij de vraag: ‘Wa schilt oe, keind, wè gao de nou veur gekheid uithaolen?’

‘Ach, vaoder!’ kreet Trieneke.

‘Komaon, ge mot oe det zò nie aontrekken, dat is-i nie weerd....’ bemoedigde Dalemans op zijn manier.

‘Vaoder, ge most zò nie sprèken,’ jammerde het meisje, ‘geleuf-de gij dan dat Huib 'nen dief is?’

‘Ik zal me wel waachten, det te zeggen, veurdat 't gerècht 'm gevonnist het, maor vrèmd is 't in ielk geval, èrg vrèmd....’

‘Nou, ik geleuf er niks aaf, en as ze mijn vroegen, wien ik veur den dief haauw, dan zou 'k 'nen hielen aanderen aonwijzen, ikke,’ - kwam vrouw Dalemans haar kind te hulp.

Wellicht zou Dalemans daarop het antwoord niet zijn schuldig gebleven, ware op dat oogenblik niet de pastoor over den drempel gestapt.

't Was een eerbiedwaardige figuur, pastoor Nuggelmans, een statige gestalte, nog ongebogen, hoewel reeds meer dan zeventig jaren op zijn schouders wogen. Ernst lag in die trekken, maar geen strakke, koude ernst, door den beitel van rampspoed en lijden gehouwen, neen, de zachte ernst, die een afspiegeling is van zielevrede, en waardoor nu en dan een vriendelijke glimlach zonnig speelt. Thans echter, terwijl hij het bed naderde, teekende zijn gelaat weemoedige bezorgdheid, 't Was hem aan te zien, dat hem de tijding van het dubbele ongeluk diep had geschokt.

‘Arm kind,’ sprak hij zacht, het meisje de hand toestekend, nadat hij Dalemans en zijn vrouw met een hoofdknikje had begroet, ‘arm kind, ik beklaag je uit het diepst van mijn hart. God beproeft je wel zwaar, maar je weet, het zijn Zijn liefste kinderen, wien Hij de zwaarste slagen overzendt.... En vergeet niet, na lijden komt verblijden.... Houd maar goeden moed, mijn kind, wie weet hoe kort dat lijden zijn zal, en hoe groot en hoe lang het verblijden.... Want dat Huib schuldig zou zijn, geloof ik niet.’

‘Goddaank,’ riep Trieneke tusschen twee snikken door, ‘heur-de wel, vaoder, dat Heeroom Huib ok veur onschuldig haauwt.’

‘En wie zou dat niet, Dalemans?’ vroeg de grijze priester. ‘We weten hier allemaal, wie en wat Huib jarenlang is geweest, een brave, trouwe, werkzame jongen.... Neen, neen, men wordt zoo maar niet ineens een dief.... en dat zonder reden.... Want waarom zou Huib hebben gestolen?’

‘Dat zeg ik ok, pastoor,’ onderbrak moeder Dalemans, ‘waorum, vraog ik, zou-i det hebben gedaon?.... Um det bietje geld, det-i nie noodig had?.... Nee, waoreins, Huib is gennen dief.... Hoeveul waor 't ok hillemaol.... dartien gulden, zeggen ze.’

‘Van Buuren, bij wien ik even ben aangeloopen, staat er zelf versteld van,’ hernam de pastoor, ‘en ofschoon hij er niet recht voor uitkomt, dat hij Huib voor onschuldig houdt, was toch uit hetgeen hij zei heel goed op te maken, dat hij niet wist wat er van te denken.’

‘Maor, hoe is het toch gegaon, pastoor?’ vroeg Trieneke zuchtend. ‘Hoe zijn ze er toe gekommen, um Huib van diefstal te beschuldigen?’

‘Dat zal ik je zeggen, mijn kind. Van Buuren had van morgen in de vroegte eenig geld, een muntje en drie gulden, in zijn kabinet gelegd, om daarmeê een kleine rekening te betalen. Toen hij tegen den middag het geld wilde halen, was het verdwenen. Er behoefde

niet te worden gezocht. Van Buuren wist zeker, dat hij het in het kabinet, waarin de sleutel was blijven steken, had neergelegd. Zijn vrouw had het niet weggenomen, zijn zoon evenmin... het geld moest dus gestolen zijn. En daar er niemand in huis was geweest, voor zoover men wist, dan de meid en de twee knechts, moest de dief onder dezen schuilen. De meid en de tweede knecht waren thuis. In verhoor genomen, verklaarden zij, van niets te weten, en ze waren aanstonds bereid, een onderzoek te laten instellen, ook in hun kist. Huib was niet thuis en zijn kist was gesloten. Niemand dacht er evenwel aan, hem te verdenken, behalve Hannes, die de opmerking maakte, dat zoo Klaas en Mijntje 't niet hadden gedaan, er dan niemand overbleef dan Huib. Van Buuren was daartegen aanvankelijk opgekomen, niet kunnende aannemen, dat Huib met eenige mogelijkheid de schuldige kon wezen, doch op aandringen van Hannes is men er eindelijk toe overgegaan, om de kist van Huib open te breken, wat een ongeoorloofde handeling was. En waarlijk, dáár vond men, in een paar sokken geborgen, de vermiste dertien gulden. Had Van Buuren nagedacht, hij zou niet zoo vlug zijn geweest, om naar de gendarmen te sturen, maar al had hij het ook willen tegenhouden, Hannes, die zich woedend aanstelde, was niet tot bedaren te brengen. Waarom, vroeg hij, zou men nog eenige consideratie gebruiken ten opzichte van een knecht, die op zoo schandelijke wijze de hem bewezen goedheid en het in hem gestelde vertrouwen had misbruikt? Zonder zelfs af te wachten, of zijn vader op zijn besluit kon terugkomen, was hij al de deur uit en te paard gesprongen, om de gendarmen te halen....'

'Maor dan zou 'k tòch zò zeggen, pastoor,' merkte Dalemans op, 'det, as ze zukke bewijzen in haanden hebben, er niet te twijfelen valt aon Huib's schuld....'

'Mijn beste Dalemans,' sprak de priester, met een gebaar Trieneke het zwijgen opleggend, 'mijn beste Dalemans, het zou de eerste maal niet zijn, dat iemand het slachtoffer werd van de slechtheid van een ander....'

'Dus daormej wil de zeggen, pastoor, dè ge op iemes aanders presumptie het?'

'Ik verdenk niemand, Dalemans, maar ik veroordeel ook niet, zelfs niet wanneer de feiten tegen hem getuigen, zoo dadelijk iemand, wiens leven tot nu toe onberispelijk is geweest. En dat zul je mij moeten toegeven, dat op Huib niets viel aan te merken.'

'Nee, dè mu 'k zeggen, maor tòch....'

'Hoor eens, Dalemans,' hernam de pastoor, 'gij zijt eenigszins bevooroordeeld tegen Huib... Ik weet, dat gij liever hadt gezien, dat Trieneke geen omgang met Huib had gekregen, hoewel ik - ik moet je dat hier ronduit verklaren - nooit heb kunnen begrijpen, waarom. Dat maakt je eenigszins blind, Dalemans. Niet dat ik daarmeê wil zeggen, dat het je genoegen doet, aldus een niet begeerden schoonzoon verwijderd te zien, maar het belet je helder uit je oogen te kijken....'

''t Kan zijn, pastoor, maor wè ge daor zeet, dè ik Huib nie mòcht, dè is nie krek hillemaol waor. Ik mòcht 'm best, maor al meug-de iemes gère, daorum hoef-de, za 'k maor 'res zeggen, 'm nog wel nie gère veur den mins van oew dòchter willen hebben.'

'Enfin, Dalemans, we zullen daarover niet verder redetwisten, wijl het te pijnlijk voor je dochter is, dat alles aan te hooren. Maar dit herhaal ik - en ik hoop, dat mijn oordeel je wel iets waard zal zijn -, dat ik voor mij overtuigd van Huib's onschuld ben. Hij kan het niet hebben gedaan, en hij heeft het niet gedaan, let op mijn woorden....'

De pastoor had zich nog niet verwijderd, toen de dokter, die niet thuis was toen men hem had ontboden, haastig binnenstormde. Het uiterlijk van den geneesheer verried niet den beschaafden man. Er lag iets ruws in zijn trekken en in zijn gansche optreden, geheel in overeenstemming met den onder zulke omstandigheden weinig passenden uitroep:

'Alle joden, wat is hier te doen? Ik kwaam daor net thuis, en ik had m'n vuut nog nie over den dùrpel, toen mijn wijf riep: 'Dokter, ge mot daodelik naor "'t Vergulde Hert"....

Trieneke Dalemans het 'n toeval gekregen....' - 'Zij-de gek,' vroeg ik, 'en hoe is det gegaon?' - 'Dè's te laank um te vertellen,' zeen ze.... 'Huib is in de herberg deur de sjendèrmen weggehaold en Trieneke is er èrg aon toe.... die het 'n flauwte gekregen en het bloed opgegèven....' - 'Ik wou er nog meer aaf weten, maor m'n wijf is wè kort van stof en had me al halverwege buiten de deur gezet..., en nou ben ik hier.... Zeg nou 'res gaauw, wè hier te doen is....'

De pastoor nam op zich, den dokter in enkele woorden de toedracht der zaak mede te deelen, en ook deze sprak onmiddellijk als zijn meening uit, dat 'ze den verkierde te pakken hadden,' zooals hij zich uitliet.

Trieneke wierp hem daarvoor, toen hij het bed naderde, om een onderzoek naar haar toestand in te stellen, een dankbaren blik toe.

De ouders en de pastoor wachtten met eenige spanning het oordeel van den geneesheer af, die, in weerwil van zijn ruwheid, bekend stond als een bekwaam arts, zoodat groot vertrouwen in zijn kunde werd gesteld.

'Nou,' zei hij, in antwoord op den vragenden blik der hem omringenden, ''t het ons Trieneke nogal aongepakt, naor 't schijnt, maor maokt oe maor nie ongerust, ik zal heur wel wer opknappen.... Maor,' ging hij voort, 'ze mot rust hebben.... Ge mot oe bedaord haauwen, m'n keind - voegde hij alsnu Trieneke zelve toe -, ge meugt nie liggen tobben over Huib, want as ge det doet, dan helpen m'n drenkskes oe geen bl...... Huib is 'n beste kèrel, dè weten ze hier allemaol, en ik durf wel wedden, dat er in 't dùrp geen twee zijn, die niet de haand veur 'm in de hogte zouwen durven stèken...'

'Heur de 't wel, vaoder, den dokter zeet 't ok al?'

'Jao, jao,' bevestigde de dokter, 'ze hadden èven goed ouw kunnen verdenken, Dalemans, of mijn, en zelfs den pastoor, nie waor, heeroom?'

'Inderdaad, dokter,' lachte de pastoor, 'zoo denk ik er ook over, ik zou zelfs nog verder durven gaan en beweren, dat Trieneke het dan evengoed kon hebben gedaan, niet waar, Trieneke?'

Het meisje glimlachte; die algemeene hulde aan de rechtschapenheid van haren Huib deed haar zoo goed, zoo innig goed.

Daar Trieneke, natuurlijk, niet in ''t Vergulde Hert' kon blijven, waar de kermis, zij het ook in minder opgewekte stemming, voortduurde, en zij voorzichtig moest worden vervoerd, stelde de dokter zijn wagentje op veeren ter beschikking, wijl de huifkar van Dalemans te veel zou schokken. Een half uur later bracht het 'dokterskarke' de zieke over naar de ouderlijke woning.

(*Wordt vervolgd.*)

Mansportret.

Het prachtige mansportret, dat dit *Illustratie*-nummer versiert, is een heerlijk specimen van Antoon van Dijck's glorieust kunstvermogen; want in het schilderen van portretten - en niet het minst van mannekoppen - heeft deze artiest het allerhoogste bereikt wat was in de macht van zijn subliem talent.

Het is opmerkelijk - hoewel bij kunstenaars meermalen voorkomend - dat Van Dijck de volkomenste uiting van zijn artistiek kunnen zocht in de schildering van grootsche composities; dat een streven naar het magistrale hem zijn leven door is bijgebleven; de zucht tot verwezenlijking van dit streven deed hem slechts één jaar voor zijn dood van Londen - waar hij woonde als hofschilder van koning Karel I - naar Parijs vertrekken in de hoop daar, beter dan bij zijn vorstelijken beschermer, te zullen slagen in de vervulling van zijn lievelingswensch: een groot monumentaal werk te maken. Maar ook hier mislukte zijn poging, want de Fransche koning had de bedoelde opdracht: de beschildering der groote Galerij van het Louvre, reeds aan een ander gedaan.

Zoo dikwijls hij dan ook als schilder van groote godsdienstige of mythologische scheppingen optreedt, geeft hij niet zóó superieure, zuiver gevoelde kunst als in zijn portretten; zijn religieuze werken zijn niet sober, niet innig-devoot, niet streng-kerkelijk genoeg; sommige er van schijnen hem meer geweest te zijn een aanleiding tot het schilderen van een mooi naakt - zooals b.v. zijn St.-Sebastiaantafreelen - dan als verheven begrepen verbeelding van een treffend moment uit een heiligen-leven; zoo ook zijn Madonna's: lieve, bekoorlijke vrouwefiguren - maar die de statigreine schoonheid der Onbevlekte missen. Evenmin bereikte hij in zijn aan de mythologie ontleende voorstellingen het boven-menschelijk geweldige, het heroïeke, dat de karakteristiek van dergelijke tafreelen uitmaakt en waarin zijn groote meester Rubens zoo uitnemend slaagde.

Maar zijn portretten zijn heerlijk - zijn mansportretten vooral; hij legt daarin het allermooiste, edelste van zich-zelf: zijn verfijnde aristocratie van geest; want al waren niet de modellen, die voor Van Dijck poseerden, aristocraten van geest of geboorte geweest, tòch zou de kunstenaar zijn werk hebben opgevoerd tot zóó hoog-nobele verfijning, dat het geworden was de beeltenis van een niet-alledaagsch man, van een zeer bizondere, belangwekkende persoonlijkheid.

Nòch door hevig gepassionneerde kracht van expressie, nòch door forsche kleur-effecten of een diep doordringen in het zielewezen der te schilderen personen onderscheiden zich deze portretten, maar door een rustig bereikte waarheid van uitdrukking - waarbij nochtans 't mooi-uiterlijk hoofdzaak blijft - een fijnharmonische toon-kleur, een wèl-verzorgde penseelbehandeling en een magnifiek geacheveerde teekening - en door deze edele qualiteiten zullen ze altijd diepe bewondering wekken voor den meester als voor een der schitterendste kunstenaarsverschijningen van alle tijden.

M.V.

Tweemaal ridder.
Episode uit den Boerenkrijg,
door
J. Vesters Jr.

II.

Een oogenblik later trad Frans Meissner de zaal binnen, waar de beide edelvrouwen in de hoogste spanning zijn komst te gemoet zagen. De jonge man, die vijf en twintig jaren kon tellen, mocht de kleeding van een boer dragen, naar zijn gestalte en houding en zijn fijnbesneden gelaatstrekken te oordeelen, zou men hem voor een vermomd edelman hebben gehouden.

‘Vertel op, Frans,’ zei de oude gravin, thans het decorum vergetend, dat zij anders tegenover haar onderhoorigen met pijnlijke nauwgezetheid placht in acht te nemen; ‘brengt ge ons slecht nieuws?’

‘Mevrouw de gravin heeft het gezegd,’ antwoordde de jonge man, ‘men heeft een aanval op het kasteel in den zin.’

‘Een aanval op het kasteel!’ herhaalde de gravin werktuiglijk. ‘Mijn God, wie zal ons, zwakke vrouwen, beschermen?’

‘Mijn arm is tot uw dienst, mevrouw de gravin, en zoo lang die arm een wapen kan voeren, zal niemand het kasteel binnendringen.’

‘Ik waardeer uw toewijding, Frans, doch wat zult gij tegen de overmacht vermogen?’

‘Maar weet ge wel zeker,’ mengde zich thans Adelheide in het gesprek, ‘dat men een aanval beraamt? Ik acht er onze boeren niet toe in staat.’

‘Die zullen het ook niet doen, mejonkvrouw. Het is vreemd gespuis, dat op den burcht lostrekt.’

‘Hebt gij ze dan gezien; zijn ze reeds zóó dicht in de nabijheid?’ vroeg de gravin.

‘Neen, mevrouw, ik was vanmiddag in het Ochsenwald, waar ik gebruik maakte van het oorlof tot jagen, dat u mij zoo welwillend heeft toegestaan. Daar zag ik twee krijgslieden aankomen, van wie de een in harnas en met den

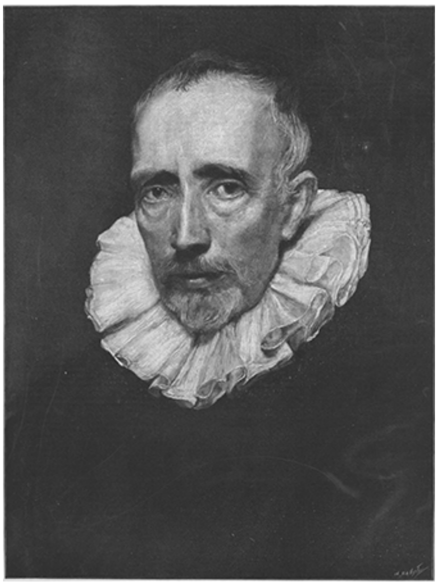

MANSPORTRET, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ANTOON VAN DIJCK.

stormhoed op. Hun verschijning wekte mijn nieuwsgierigheid; ik hield mij schuil en luisterde, en al kon ik niet ieder woord verstaan, zooveel werd mij duidelijk, dat zij de hoofden waren van een bende boeren uit Eichsfeld en de laatste maatregelen bespraken voor een aanval op het kasteel. Een der beide schurken was de predikant Pfeiffer, dien ik eenmaal te Mühlhausen het grauw tegen de papisten heb hooren opruien, en dien ik aanstonds herkende. Den ander had ik nooit gezien, maar ik hoorde zijn naam noemen: Hartmulh von Kronberg.'

'Hartmuth von Kronberg!' riepen moeder en dochter als uit één mond.

BANGE UREN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN OTTO WOLF.

De genoemde was een ridder uit Thuringen, die nog bij leven van den graaf von Löwenstein naar Adelheides hand had gedongen, maar wiens aanzoek, daar hij een losbol en drinker was, van de hand was gewezen. Men had het laatst van hem gehoord, dat hij met keizer Karel naar hr;t Milaneesche was vertrokken, om tegen de Franschen te vechten, en nu vernam men, dat hij op het punt stond, aan het hoofd van een bende oproerige boeren een aanval te doen op den burcht. Mochten de muiters gedreven worden door plunderzucht, mochten de schatten en kostbaarheden van het kasteel hun begeerigheid hebben opgewekt, de ridder von Kronberg vlamde op

het bezit van Adelheide, en dit vooruitzicht joeg de beide vrouwen nog grooter schrik aan dan de hebzucht der boeren, die misschien met een hoogen losprijs te bevredigen ware geweest.

De jonge Meissner begreep als bij intuïtie wat in den uitroep der edelvrouwen lag opgesloten. Een vluchtig rood kleurde zijn wangen, toen hij uitriep: ‘Ik mag geen ridder zijn als Hartmuth von Kronberg, maar zoo lang ik leef zal hij geen vingertop naar u uitsteken.’

‘Wij kennen uw moed, Frans, die een ridder waardig is,’ zei Adelheide, ‘maar zeg ons, wanneer zal de aanval plaats hebben.’

‘Hij is vastgesteld op dezen nacht, wanneer de maan zal zijn schuil gegaan. Men rekent op de duisternis, op de zorgelooze gerustheid in het kasteel en op de hulp van een medeplichtige binnen deze muren.’

‘Een medeplichtige, hier, in het kasteel, onmogelijk!’ riep de gravin uit. ‘Niet één mijner dienaren acht ik tot verraad in staat. Gij moet u vergist hebben, Frans.’

‘Ik kon wel is waar niet het geheele gesprek opvangen,’ antwoordde deze, ‘maar ik hoorde beslist zeker, dat iemand in het kasteel de poort zou openen en de valbrug neerlaten.’ - ‘Het zal een gemakkelijke overwinning zijn,’ zei de ridder lachend tot Pfeiffer, ‘en gij moogt beproeven, of gij even gemakkelijk de bewoners van den burcht tot het gezuiverde Evangelie zult kunnen bekeeren.’

‘Moeder,’ zei Adelheide, wie thans weer het beeld van den marskramer voor den geest was gekomen, ‘het kon zijn, dat ik, zonder het te weten, den verrader binnen het kasteel had gehaald.’

‘Wat bedoelt ge, Adelheide?’ vroeg de gravin. ‘Spreek duidelijker.’

‘Toen ik van middag van mijn gewone wandeling huiswaarts keerde, vond ik een oud man bewusteloos aan den weg liggen. Ik veronderstelde, dat het een marskramer was, die door den een of anderen straatroover was uitgeplunderd en mishandeld, te meer, daar zijn mars geopend en leeg naast hem lag. Nu meende Rika wel, dat de man haar had aangekeken, doch ik hield dit voor een begoocheling; immers, toen wij naderbij waren gekomen, verroerde hij zich niet. Ik kon het niet van mij verkrijgen, den ouden man daar in dien toestand te laten, en gaf dus bevel, hem naar het kasteel te vervoeren.’

‘Waarom hebt ge mij daar geen woord van gezegd, Adelheide?’ vroeg de gravin berispend.

‘Omdat ik daartoe tot dusver geen tijd heb gehad, moeder. Onmiddellijk bij mijn thuiskomst gaf de poortwachter mij te kennen, dat u mij wenschte te spreken. De brief van oom Gerhard en daarna de komst van Frans deden mij de ontmoeting met den marskramer geheel vergeten, tot zijn laatste woorden hem mij weer voor den geest brachten.’

‘En waar hebt ge dien man gelaten?’ zei de gravin opstaande. ‘Hij moet onmiddellijk uit het kasteel worden gejaagd.’

‘Indien mevrouw de gravin mij veroorlooft haar een raad te geven,’ zei Frans bescheiden, ‘zou het misschien voorzichtiger zijn, hem in verzekerde bewaring te nemen dan hem uit het kasteel te zetten. Gebeurt dit laatste, dan begrijpt hij, dat men hier achterdocht heeft en zal hij de bende gaan waarschuwen. Het is beter, dat deze in haar gerustheid blijft, dan kunnen wij haar een goede ontvangst bereiden.’

‘Uw raad is goed, Frans, en pleit voor uw doorzicht,’ antwoordde de gravin. ‘En nu allereerst dien man onschadelijk gemaakt en dan de kleine bezetting voorbereid

op de komende gebeurtenissen. Adelheide, neem gij met Frans de noodige maatregelen. Ik zal middelerwijl God om bijstand en uitkomst bidden in deze bange ure.'

'Waar heeft men den marskramer gelaten, mejonkvrouw?' vroeg Frans aan Adelheide, toen zij de zaal verlaten hadden. 'Het zou wenschelijk zijn, hem ongemerkt te kunnen bespieden, want indien hij de medeplichtige is, op wien de beide schurken rekenen, heeft hij zich vermoedelijk in een vermomming gestoken.'

'Ik had bevel gegeven, hem in het kamertje van den poortwachter te verplegen....'

'Zoodat hij dus vlak bij de poort is. Nu, hij had geen beter onderdak kunnen wenschen. De poortwachter is een man op jaren en geen kwaad bewust; die zou gemakkelijk overrompeld kunnen worden, en dan ware de poort geopend en de valbrug neergelaten voordat een der bewoners van het kasteel het had kunnen verhinderen.'

'Daar komt Rika aan,' zei Adelheide, 'ik zal haar eens vragen, hoe de marskramer het maakt. Laat voorloopig niets merken, Frans. - Welnu, Rika, hoe maakt het die arme oude man? Is hij weer bijgekomen en heeft hij zijn lotgevallen verhaald?'

'Och, mejonkvrouw,' antwoordde de dienstmaagd, 'wij weten niet wat wij er van moeten denken. Als we hem iets vragen, wijst hij met den vinger naar den mond, waarmee hij zeker wil te kennen geven, dat hij stom is. Maar kreunen kan hij zooveel te beter.'

'Is hij gewond?' vroeg Adelheide, die op het woord stom een blik van verstandhouding met Frans had gewisseld.

'Er is van verwonding geen spoor te ontdekken,' antwoordde Rika, 'maar hij kan misschien door een slag met een knuppel verdoofd zijn, ten minste hij brengt onophoudelijk de hand naar het achterhoofd of wrijft zich het rechterbeen. 't Is vreemd,' besloot de dienstmaagd, die er blijkbaar het hare niet van had, 'en die oogen van hem staan mij niet goed aan.'

'Wie is er nu bij hem, Rika?'

'Niemand, mejonkvrouw, want het gezelschap van een man, met wien men geen woord kan wisselen, is nu niet zoo aanlokkelijk. Bovendien,' voegde ze er haastig bij, vreezende dat die aardigheid niet naar den zin van haar meesteres zou zijn, 'vond de heelmeester beter, dat de oude man wat rust genoot, en zoo hebben wij hem, nadat hij op een veldbed was uitgestrekt, alleen gelaten.'

'Heel goed, Rika, daar is wel aan gedaan. Wacht een oogenblik, ik heb nog even een woord met Frans te spreken, dan kunt ge mij behulpzaam zijn.' Daarna zich tot den jongen Meissner wendende, vervolgde ze: 'Frans, ge kent den weg in het kasteel. Boven in de zoldering van de poortkamer is een luikje, dat ge kunt verschuiven en zoo naar beneden zien. Op deze wijze hebt ge gelegenheid, den marskramer te bespieden. Maar gauw, want er is geen tijd te verliezen, daar ik op u reken om maatregelen te nemen voor de verdediging van den burcht. Gij zult mij in de wapenkamer vinden, waar ik onze kleine bezetting zal bijeenroepen.'

Frans Meissner ging behoedzaam de trap op, en Adelheides aanwijzing volgende, schoof hij voorzichtig het luikje op zij, zoodat hij door de ontstane opening in de poortkamer kon zien. De oude man rustte niet meer op het veldbed, maar onderzocht zorgvuldig het geheele vertrek, blijkbaar zonder dat zijn rechterbeen hem hinderde. Wat deed hij nu? Hij had den zwaren ijzeren sleutel in de hand, waarmee de poort gesloten werd, en bekeek dezen van alle kanten. Dit alles was verdacht, maar nog zonderlinger vond Frans het, dat de grijze baard heen en weer geschoven kon worden. Even deed de man hem af, en....'

Slechts met moeite kon de jonge Meissner een kreet onderdrukken. Er was bij hem een oogenblik van aarzeling, van tweestrijd, daarna ging hij de trap af en naar de wapenzaal toe, maar kwam onderweg de jonkvrouw reeds tegen.

'Wat is er, Frans? Wat ziet ge er ontdaan uit?'

'O, mejonkvrouw, ik schaam mij, het u te zeggen.... het is te vreeselijk.... zóó uw weldaden te vergelden.... de handlanger te zijn van die muiters....'

'Ik begrijp u niet,' hernam de jonkvrouw,

'Bedoelt ge den marskramer? Wie is het?'

'Mijn vader, mejonkvrouw.' Met deze woorden steeg een snik uit de borst van den jonkman op. 'Vergeef mij.'

Adelheide reikte hem de hand. 'Frans, ik heb u niets te vergeven, integendeel, ge hebt aanspraak op onze eeuwige dankbaarheid. Wel grieft het mij, dat Meissner zoo ondankbaar is, dat hij zijn weldoensters verraadt, maar één troost is het althans voor u, dat hij niet uw vader, doch slechts uw pleegvader is.'

'O, mejonkvrouw,' borst Frans uit, 'de gedachte, dat ik mijn vader niet ken, laat mij geen oogenblik rust. Ik zou hem willen zoeken tot aan het uiteinde der wereld.... Maar het is thans geen tijd tot klagen, nu zooveel hoogere belangen, nu uw leven en dat der gravin op het spel staan. Vergeef mij mijn ontboezeming, mejonkvrouw.'

'Ik heb u niets te vergeven, Frans, en ik beloof u, dat, indien God ons in het leven spaart, ik met u alle pogingen zal aanwenden, om het geheim uwer geboorte te ontsluieren. En nu aan het werk. Ik zal allereerst den verrader laten onschadelijk maken. Ga gij intusschen naar de wapenzaal en kies u daar een rusting uit, want gij zijt door uw edel gedrag waardig mijn ridder te zijn.'

Frans stamelde een woord van dank voor een zoo hooge onderscheiding. Dat woord ridder tooverde een heerlijk visioen voor zijn geest. Hoe dikwijls waren, als hij in stille eenzaamheid over zijn verleden, zijn afkomst mijmerde, zijn gedachten naar het slot Löwenstein gegaan, naar de edele jonkvrouw, het toonbeeld van schoonheid, goedheid en deugd. Hij, de jonkman zonder naam, mocht de oogen zelfs niet tot haar opslaan, maar indien hij een ridderzoon was.... Het was dwaasheid, dit te hopen, maar tòch, als het eens waar was, indien zijn vader een dier kloeke ridders was, wier beeld hem onophoudelijk voor den geest zweefde....

En nu had jonkvrouw Adelheide hem haar ridder genoemd. O, mocht dat woord een profetie inhouden! Maar het was thans de tijd niet tot ijdel, onvruchtbaar gemijmer. Er moest gehandeld, er moest gestreden worden, en hij moest zich den eeretitel, te kostbaarder, omdat die hem door haar mond was geschonken, waardig toonen. In zijn jeugdigen moed achtte hij zich in staat, een heel leger te verslaan, als hij daardoor háár leven kon redden. Met welgevallen beschouwde hij de wapenrustingen aan den wand, de blank gepolijste harnassen, de helmen en stormhoeden, de geduchte slagzwaarden en strijdaksten. Hij mocht daar een keus uit doen. Lang aarzelde hij, tot zijn oog viel op een koolzwarte wapenrusting zonder eenig sieraad. Wee Hartmuth von Kronberg, indien hij hem op zijn weg ontmoette: die onridderlijke roover zou zijn euvelmoed met den dood bekoopen, ook al paarde hij aan de kracht van een leeuw de geslepenheid der slang.

Zoo mijmerde de jonkman, toen de jonkvrouw binnenkwam. 'Het is afgeloopen,' zei zij, 'voor verraad hoeven wij dus niet meer te vreezen. En nu heb ik u een voorslag te doen, Frans.'

'Spreek op, mejonkvrouw, uw wensch is voor mij een wet.'

'Niet zoo, Frans,' zei Adelheide met een afwerend gebaar. 'Wij hebben dezen nacht van den aanval op het kasteel niets te vreezen. Maar ik ben beducht voor het

lot, dat de ruiterschaar onder den ridder von Waldburg, die, door oom Gerhard afgezonden, morgen hier moet aankomen, kon treffen, indien zij niet tijdig gewaarschuwd werd. Wilt gij ze te gemoet rijden, Frans, en met den ridder von Waldburg overleggen, wat voor het ontzet van het kasteel gedaan kan worden? Misschien gelukt het u ook, onze trouwe onderhoorigen over te halen, ons te hulp te komen. En indien dan door Waldburg's ruiters en onze mannen het boerenleger onverhoeds in den rug werd aangetast, zou op deze wijze misschien de overwinning te behalen zijn.'

Al had de jonkman liever onder de oogen van jonkvrouw Adelheide gestreden, toch moest hij erkennen, dat haar plan de beste kansen opleverde. Zonder hulp van buiten kon de burcht met zijn zwakke bezetting het niet lang uithouden.

'Ik zal de opdracht getrouw volbrengen,' antwoordde Frans, 'en ik beloof u, dat wij u niet lang op ontzet zullen laten wachten.'

'Welnu, vertrek dan spoedig, ieder oogenblik is kostbaar. Ik heb reeds last gegeven, een uitmuntend paard te zadelen. En hebt gij uw wapenrusting al gekozen?'

De jonkman wees op de zwarte rusting. ‘Indien u mij veroorlooft, mejonkvrouw....’

‘Zeker, Frans, ik weet, dat gij ze met eere zult dragen. Ik zal Martijn zenden, om u bij het aantrekken behulpzaam te zijn. Wanneer gij gereed zijt, kom dan in de groote zaal, om afscheid te nemen van de gravin en van mij.’

Een kwartier later reed een ruiter, geheel in staal gehuld, met gevelde lans, de valbrug over, die dreunde onder den hoefslag van het vurige paard. Jonkvrouw Adelheide oogde hem na. ‘Een wakkere borst,’ fluisterde zij, ‘die een ridderblazoen waardig is.’

(*Wordt vervolgd.*)

Kardinaal Domenico Jacobini.

Den eersten dag der maand Februari overleed te Rome een der meest invloedrijke leden van het H. College, kardinaal Jacobini, pas in het consistorie van December jl. tot de waardigheid van vicaris van Z.H. benoemd.

Domenico Jacobini werd den 3en September 1837 te Rome geboren, waar zijn vader knecht was in een nonnenklooster. Een gravin, die er vaak kwam, stelde haar beurs ter beschikking van den vader, om den jongen Domenico in het Romeinsch Seminarie zijn opleiding te doen ontvangen, waar hij zich weldra in alle vakken van studie onderscheidde. Priester gewijd en tot professor benoemd, onderwees hij de wijsbegeerte in hetzelfde seminarie, waar hij al zijn academische graden had gehaald.

Na de gebeurtenissen van 1870 wijdde hij zich aan het apostolaat door vereenigingen te stichten voor het onderwijs der katholieke jeugd. Vooral 's avonds vereenigde de jeugdige priester de jongelieden uit den burgerstand en de kringen des volks om zich heen, ten einde hen te onderrichten in hetgeen zij op de gemeentescholen niet leerden. Behalve de opvoeding der jeugd nam hij de stichting van werkliedenvereenigingen ter hand, die hij weldra door een hechten band verbond. Aan hem ook is de oprichting der *Unione - Romana* te danken, een allerbloeiendste katholieke vereeniging, die zich hoofdzakelijk met de gemeenteraadsverkiezingen inlaat en reeds duizenden leden telt.

Na werkzaam te zijn geweest aan de archieven der Propaganda, werd Jacobini in 1874 tot substituut van de secretarie der Breven benoemd, vervolgens tot huisprelaat van Z.H. en onder bibliothecaris der H. Kerk, toen kardinaal Pitra bibliothecaris was, en tot secretaris van de Congregatie der Buitengewone geestelijke zaken en kanunnik der Vaticaansche basiliek bevorderd. In 1881 tot titulair-aartsbisschop van Tyrus benoemd, werd hij het volgend jaar met het gewichtig ambt van secretaris der Propaganda belast, dat hij bijna tien jaar bekleedde.

In 1891 benoemde Z.H. Leo XIII Mgr. Jacobini tot nuntius te Lissabon, waar hij niet vreemd was aan Portugals krachtige houding, die, ondér het ministerie Crispi, uitliep op het afbreken der diplomatieke betrekkingen met Italië, daar koning Carlos weigerde, aan koning Humbert te Rome zijn hulde te gaan betuigen, ondanks den band van bloedverwantschap, die hem door zijn moeder - een dochter van Victor Emmanuel - aan den koning van Italië verbond.

Den 22en Juni 1896 werd Mgr. Jacobini tot kardinaal in de orde der priesters gecreëerd met den titel van de HH. Marcellinus en Petrus, en hield zich vooral bezig met de congregaties, waarvan hij lid was, en de werken, die hij had gesticht.

Aan kardinaal Jacobini is ook de groote Italiaansche beweging voor een plechtige huldebetooging aan den Verlosser der wereld te danken, Wiens beeld negentien van de hoogste bergtoppen van Italië zal bekronen.

In December jl. was Z. Em. tot kardinaalvicaris van Z.H. benoemd, ter vervanging van kardinaal Parocchi, vice-kanselier der H. Kerk geworden; maar ternauwernood heeft de doorluchtige prins der Kerk van dien hoogen post kunnen bezit nemen, want een nieuwe aanval der suikerziekte, waaraan hij reeds vier jaren leed, maakte den 1en Februari een einde aan een leven, dat reeds veel gegeven had en nog meer beloofde.

Tante Amanda.
Humoreske.

'Neen, maar, dat is nu toch te erg! Theodoor! Theodoor!'

De man, tot wien deze uitroep wordt gericht, zit op het balkon rustig te schrijven.

'Theodoor! kom toch eens gauw hier!'

Dr. Van Hulzen verschuift geërgerd zijn bril en opent de balkondeur.

'Beste vrouw, je weet toch genoeg, dat ik...'

'Theodoor, denk eens aan: vier dagen vóór ons vertrek een logée. Het kan niet. Alles raakt in de war. We zijn z'n best aan het inpakken. Zwagerin Amanda! Kunnen we ze niet afzeggen, Theodoor?'

'Helaas neen, beste vrouw. Wij moeten aan onze kinderen denken....'

'Lieve Hemel, hoe onaangenaam, en ik heb niet eens een logeerkamer.'

'Het vorige jaar had je er toch een.'

KARDINAAL DOMENICO JACOBINI.

'Toen was Nelly nog op het pensionaat, Theodoor.'

Tante Amanda is de weduwe van dr. Van Hulzen's eenigen broeder. Ze heeft een mooi kapitaaltje, is zeer gierig en zeer lichtgeraakt, als men zich niet geheel naar haar luimen schikt.

In de gang wordt een deur met krachtigen smak dichtgeworpen, een pak boeken en een hoed suizen op tafel en een langopgeschoten jongen stormt binnen.

'Hoera, morgen begint de vacantie! Gaan we gauw aan tafel, mama, of....'

'Tante Amanda komt!' snijdt mama hem streng den pas af.

'O jé, o jé, die oude heks! Dat is me een tegenvaller, hoor!'

'Als je dat nog eens zegt, Karel, zet ik je buiten de deur,' dreigt dr. Van Hulzen.

'Maar het is toch waar, papa, dat ze ons de heele vacantie bederft. Het vorig jaar lag ze hier zes weken over den vloer, en alles moest naar haar pijpen dansen, en nog niet voor de waarde van een dubbeltje bracht ze mee. Pauline kreeg een kwartje fooi, en ze gaf het met een air, of het een goud tientje was. Ze komt hier den boel opeten, die oude feeks....'

Een klinkende oorvijg, en een oogenblik later stond de jonge heer in de gang.

Karel wil het uitschreeuwen, maar houdt zich goed, stormt bij zijn 'groote' zuster binnen: 'Zeg, tante Amanda komt, die kameel!' en vlucht daarna naar de keuken, om Pauline warm van de naald mee te deelen, dat de 'oude heks' komt, dat hij om

harentwil van papa al een ‘watjekou’ heeft opgeloopen, en of Pauline niets weet, om dat die ‘oude tang’ betaald te zetten.

Pauline laat van schrik en toorn den lepel uit de hand vallen. Ze heeft verlof gekregen, om, tijdens de familie op reis is, haar familie buiten op te gaan zoeken, en zij vreest, dat nu alle mooie plannen in het water zullen vallen.

‘Wat zeg je, Karel? Nu, ik ken tante Amanda, en ik kan mijn bezoek gerust afschrijven. 't Is gezellig, hoor!’

In de woonkamer wordt ondertusschen lang en breed beraadslaagd over het ongewenschte, maar onvermijdelijke bezoek. Mevrouw Van Hulzen moet met Nelly een harden strijd voeren over haar lief kamertje. De jongejuffrouw schreit heete tranen en wil het nestje, dat zij geheel naar haar smaak heeft ingericht, niet afslaan. Ten slotte komt men tot dit vergelijk, dat de kleine jongens in de slaapkamer der ouders zullen worden ingekwartierd en dat Karel zich met een dakkamertje zal behelpen.

Groote verontwaardiging van Karel en een woest gehuil van de kleinen, die hun kamer niet willen afstaan.

Papa dreigt, en mama deelt naar alle kanten beloften uit. Karel wil officier worden, en het is zeker, dat tante Amanda hem een groote extra-toelage zal geven, als hij aardig jegens haar is. De kleine jongens hebben al lang om een fiets gevraagd, - welnu, ze krijgen er stellig een van tante Amanda, als ze zoet zijn.

Wanneer het mama eindelijk gelukt is, de kinderen te overreden, moet ze haar kunst bij de oude meid gaan beproeven, wat geen minder zwaar werk is.

‘Pauline, we zullen de badkamer wel moeten leegruimen,’ zegt ze aarzelend. ‘Tante Amanda neemt graag iederen dag een bad.’

‘Dat is wel een beetje veel verlangd, mevrouw, nu we daar alles naar toe hebben gebracht, wat op de reis moet worden meegenomen,’ en in gerechten toorn rukt ze den pot van het vuur en stoot met de pook in den vuurgloed, dat de vonken naar alle kanten opspatten.

‘Wees nu verstandig, Pauline. Je bent toch lang genoeg hier, om te weten hoe het geschapen is. Help een handje mee om te zorgen dat alles goed afloopt, en ik koop je de japon, die je zoo graag zag.’

In huis heerscht groote bedrijvigheid. De ledikanten van de jongens worden versjouwd, de kamer goed schoon gemaakt, nieuwe gordijnen opgehangen en het ameublement uit de andere slaapkamers aangevuld. Pauline is in de badkamer bezig, en Nelly legt de laatste hand aan een gehaakte sprei.

De weggeborgen tapijten worden weer gelegd, de hoezen van de stoelen en de doeken van de schilderijen genomen. Eindelijk is alles klaar. Men is alleen nog maar bezorgd, of tante Amanda weer haar vetten, nijdigen mops zal meebrengen. ‘Dan val ik zeker uit mijn rol,’ bekent de vrouw des huizes aan haar man.

Deze knikt toestemmend. ‘Met dat leelijke beest ook nog te moeten sollen! Verwelkom jij tante Amanda maar het eerst, Cato; jullie, vrouwen, kunt den schijn beter bewaren.’

Tante Amanda's rijtuig houdt voor de deur stil. De heele familie staat onder aan de trap ter ontvangst gereed.

‘Van harte welkom, lieve Amanda! Mijn man en de kinderen zijn allen blij, u weer te zien.’

‘Dag tantelief,’ zegt Nelly met een innemend glimlachje. ‘Het is bepaald allerliefst van u, dat u komt.’

De jongens zijn zoo ver bewerkt, dat ze tante een hand geven, maar tegen een gehuichelde verwelkoming komt hun eerlijk hart in opstand.

‘Laat mij u helpen, mevrouw. Dat valies zal ik wel dragen, en voor dat taschje zal Karel wel zorgen. Het is een heele verrassing, dat u gekomen is, mevrouw, en zoo jeugdig als u er nog uitziet.’ Achter den rug van de gevleid glimlachende tante trekt Pauline tegen Karel een gezicht, dat enkel door zijn eigen vertrokken tronie wordt overtroffen.

‘Mops heb ik ook meegebracht. Daar heb je toch niets tegen, Theodoor?’

‘Volstrekt niet, Amanda.’

‘Jij ook niet, Cato?’

Mevrouw verbleekt. ‘Wel neen, Amanda, zoo'n lief diertje!’

‘Niet waar?’

Men gaat om de feestelijk gesierde tafel zitten. Alles is een en al lievigheid, en zelfs Karel speelt, met het oog op de extra-toelage,

den cavalier. Tante Amanda zegt, dat ze tot haar spijt maar acht dagen kan blijven, wat door de toehoorders met een ware verademing wordt vernomen, maar met allerlei betuigingen van leedwezen wordt begroet. Onmiddellijk na tafel trekt zij zich terug, maar verschijnt spoedig weer. De kamer was zoo groot en somber, - of ze dat lieve kamertje van het vorig jaar niet kon krijgen?

Nelly had moeite haar tranen te bedwingen, mama trok zenuwachtig aan een knoop van haar japon, en Karel had er schik in, dat ook Nelly haar kamer moest ruimen. Natuurlijk werd de verhuizing met alle teekenen van bereidwilligheid onmiddellijk ondernomen. Tante vond Nelly's kamer beeldig lief en betreurde het, ze niet langer te kunnen bewonen.

‘Beste Cato, ik kan toch morgen vroeg om zes uur een bad nemen, niet waar, dat derangeert je toch niet?’

‘Volstrekt niet, tante.’

Des avonds verdeelt Karel het geschenk, dat tante Amanda ‘voor de lieve kinderen’ heeft meegebracht: een pond suikerboonen. Hij maakt er op de keukentafel vijf even groote hoopjes van, waarvan er Pauline een is toegedacht.

‘Mama, wil u ook iets van deze lekkernij?’

Mevrouw Van Hulzen haalt minachtend den neus op. ‘Dank je wel.’

‘Nu kindertjes,’ zegt tante Amanda, in de keuken komende kijken, ‘voor wie is die vijfde hoop? Je bent toch maar met vieren?’

‘Mama is dol op suikerboonen,’ antwoordt Karel, ‘en zulke lekkere als u meebrengt’

‘Ik heb nog iets voor jullie, maar dat pakje mag eerst opengemaakt worden als ik weg ben, Het is een verrassing!’ en tante Amanda trok ondanks haar vijftig jaar een jong-doend gezicht.

Een week ging voorbij. De logée heeft reeds tot aller genoegen het uur van vertrek vastgesteld.

‘Vier dagen van de vacantie heeft ze ons ontroofd,’ zei Karel.

‘Dank God, dat ze niet nog meer geroofd heeft,’ meende Pauline, ‘want dan hadden we nog den mond moeten houden.’

‘Die oude heks blanket zich waarachtig.’

‘Niet mogelijk!’ riep Pauline ontzet uit.

‘Onzin, Karel,’ zei Nelly, ‘ze poedert zich maar. Dat doen veel voorname dames....’

‘Mama doet het niet,’ hernam Karel, ‘en de oude tang is vandaag met haar neus in een vat meel gevallen.’

DE GEMEENTESECRETARIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. GLOSS.

Ten slotte had tante Amanda nog bijzonder veel trek in een soort pudding, die in het dorp niet te krijgen was. Nelly vertramde een halven gulden, eer ze eindelijk de bewuste soort had gevonden.

Tante zei, dat hij wel niet naar den eisch was klaar gemaakt, maar 'men ziet toch den goeden wil...'

'Vaarwel, vaarwel!'

'Tot ziens, lieve Amanda. Het is ons bijzonder aangenaam geweest. - Dag, tantelief, hartelijk dank voor uw lief bezoek. - Vaarwel, vaarwel, tot weerziens!'

'Rijd je mee, zwager?'

'Natuurlijk, Amanda. Je zal toch wel toestaan, dat ik je naar het station vergezel.'

In haar rijtuig gezeten, wuifde tante nog met haar zakdoek en betuigde aan haar zwager, dat ze bijzonder voldaan was.

Karel trok mama en Nelly de trap op.

'Gauw zien, wat de oude Amandus voor ons heeft meegebracht. We moeten maar niet wachten tot papa thuis komt, want ik brand van nieuwsgierigheid. Pauline, kom eens kijken naar het groote cadeau!'

De zorgvuldig ingepakte doos wordt geopend en onderzocht: een groote schilderij in een mooie lijst komt te voorschijn, en allen staren het verbaasd en onthutst aan. Karel heeft maar even een blik geworpen op de photographie, daarna valt hij in een stoel, slaat met handen en voeten om zich heen en giert van het lachen. De photographie vertoont tante Amanda naast een ongeveer twintig jaar jongeren man en draagt tot onderschrift: 'Aandenken van het gelukkige bruidspaar Amanda van Hulzen, geboren Mulder, en Willem de Lang.'

Bij de Platen.

Het eierenmeisje. -

Een aardig landmeisje, dat, op een warmen zomerdag met een korf versche eieren naar de markt gaande, in de nabijheid van een pachthoeve een oogenblik uitrust in gezelschap van een trouwen herdershond, - dit gegeven heeft de Engelsche schilder A.L. Vernon tot een fraaie landelijke idylle verwerkt, die door een ieder zal worden gewaardeerd en genoten.

Bange uren. -

Aangrijpend is de smart van het jonge meisje, wier moedertje, reeds door de hand des doods geraakt, op de legerstede ligt uitgestrekt. Zacht legt de Zuster van Liefde, meewarig neerziende op zoo groote smart, de hand op haar schouder, haar liefdevol tot kalmte en berusting vermanend; maar het kind kan haar tranenloop niet stuiten bij de gedachte, dat zij haar lief, goed moedertje zal moeten verliezen, haar eenigen steun, haar alles in het leven. Wie kan ook een moeder ten volle vervangen?

De gemeentesecretaris. -

Een man van gewicht, vroeger meer dan nu, in een dorp meer dan in een stad. Die op onze gravure is een dorpssecretaris van vroeger tijd, toen de ganzepennen nog

niet door stalen waren verdrongen. Hij is een man van gewicht, bedachtzaam, langzaam, secuur, zooals reeds uit het vermaken van zijn pen blijkt. Maar daarbij alwetend en hulpvaardig, de vertrouwbare raadsman der dorpelingen, wanneer zij - hoe minder hoe liever - met de wet te maken hebben. Zulk een man verdient in eere te worden gehouden.

[Nummer 3]

Arm Trieneke!
Een dorpsgeschiedenis,
door Ravo.

IV.
Huib in arrest.

EEN DRONK IN DEN ZADEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOHANNES GEHRTS.

Dof berustend was Huib de gendarmen gevolgd. Zijn Trieneke verdacht hem niet, wat kon hem dan het overige schelen?... Met fier geheven hoofd stapte hij door het dorp, links en rechts de groeten beantwoordend, die hem door de ontstelde en deelnemende dorpelingen werden gebracht. Eenigen van hen, niet wetend, wat er gaande was, en in den waan verkeerend, dat het een vechtpartij gold, vroegen, met wien hij gevochten had. - ‘Gevochten?!’ luidde het hooghartige, half-spottende antwoord, ‘nee, jongens, 't is veul aordiger, ze brengen Huib weg as 'nen dief!!’

‘Ouw, Huib, maor dè's nie meugelik, jong!’

‘Alles is meugelik, dè zie-de wel!’

Een anderen arrestant zouden de mannen der wet ongetwijfeld niet hebben veroorloofd, zich aldus met de dorpelingen te onderhouden, maar het gebeurde in de herberg had hen getroffen, en de algemeen aan den gevangene betuigde sympathie stemde hen gunstig voor hem. Hij liep dan ook ongeboeid, vrij tusschen hen in. Zij vreesden niet, dat hij een poging zou doen om te ontsnappen. Bovendien, daar zij te paard zaten, zou zulk een poging toch hopeloos zijn geweest, want over slooten kon hij niet heen en boschage was er niet in de buurt.

Had Huib zich moedig gehouden zoolang hij onder vrienden en bekenden was, toen hij een uur later door het stadje schreed, waar hij in voorloopige bewaring zou worden gesteld, ontzonk hem de moed. Dáár kende men hem immers niet, en in de blikken der voorbijgangers was dus geen belangstelling, alleen nieuwsgierigheid te lezen. Ze hinderde hem ontzettend de gedachte, dat die menschen hem voor een misdadiger konden houden, en telkens wanneer zijn oor de eene of andere opmerking in verband daarmede opving, kookte het in zijn binnenste van woede en steeg hem

het schaamrood naar de wangen. Het was bijgevolg een ware verademing voor hem, toen de deur van de gendarmerie, waarheen men hem bracht, achter hem dichtviel.

Zoodra hij, na een kort verhoor vóór den luitenant der maréchaussée te hebben ondergaan, alleen was in het kale vertrek, dat hem vooreerst tot verblijf zou dienen, gaf zijn overkropt gemoed zich een oogenblik lucht in een stuipachtig snikken.... O, hij wist wel, wie de ellendeling was, die hem aldus had willen onteeren, hij wist wel, dat het 't wraakzuchtig

werk van Hannes van Buuren was geweest, dat het bang voorgevoel van zijn Trieneke niet had gelogen. Had niet op het oogenblik, dat hij Hannes in de herberg voorbijging, diens tergende blijdschap hem dat duidelijk gezegd? Maar ook al ware Hannes daar geen verheugd getuige geweest van zijn vernedering, dan nog zou hij geen oogenblik getwijfeld hebben, van welke zijde hem de slag was toegebracht. Huib vloog van de brits, waar hij een oogenblik had plaats genomen, omhoog, zijn oog vlamde, hij balde zijn vuisten, en in die opwelling van razernij verwenschte, vloekte hij den schurk, die hem deze schande had aangedaan, en die zijn arm Trieneke.... Haar thans vóór zijn oogen verrijzend beeld deed zijn toorn weder bedaren.... het verdrong alle andere, zijn geest hield zich nu uitsluitend met háár bezig....

‘Ochèrm, wè waar ze bleek,’ mompelde hij, ‘en dan dè bloed.... ach God, als det heur dood maor nie is.... ze waar tòch al nie stèrk.’

En als zat hij aan haar zijde, sprak hij smeekend: ‘Trieneke, nee, gij geleuft nie, dat Huib 'n gemeene dief is, ge wit wel better, en ge zult oe dè zò nie aontrekken, dè ge er ziek aaf wordt en misschiens.... stèrft.... Dè zou 't schrummelikste zijn, veul èrger nog as dè ze me veur 'nen dief hebben opgepakt.... Trieneke.... Trieneke....’

Opnieuw barstte de ongelukkige jonkman in tranen los. Maar die tranen brachten hem geen verlichting. In zijn koortsig brein woelden de gedachten wild dooreen. Nu eens verwijlden ze bij zijn Trieneke of zijn ouders, dan weer zon hij op wraakzuchtige plannen tegen zijn eerloozen vijand, of martelde hij zijn geest met de vraag, hoe dat geld in zijn kist, die toch gesloten was geweest, kon zijn geraakt. Dat had niet anders kunnen geschieden dan door middel van een valschen sleutel, want vast en zeker wist hij, dat in de laatste drie dagen zijn sleutel niet in het slot had gestoken....

En wel had hij gehoord, dat hij van diefstal van geld werd beschuldigd, maar niet, hoeveel hij zou hebben gestolen.... ‘'nen Dief, die zelf nie wit, wet-i gestolen het,’ onderbrak hij zijn gedachtengang met een schamperen lach, ‘maor,’ bromde hij tusschen de tanden, ‘dè kan ik nou wel zeggen, det ik det nie weet. ze zullen het toch nie willen geleuven.... As ge veur 'nen dief wordt gehaauwen, dan ben de 't ok.’

Terwijl hij aldus in de bitterste stemming peinsde, nu en dan zijn gedachten half luide mompelend, werd de deur geopend en hem door een gendarm zijn avondmaal gebracht, bestaande in een stuk kommiesbrood en een kom koffie.

‘Ge kunt dè wel wer meênèmen,’ merkte Huib mistroostig op, ‘èten kaan ik tòch nie....’

De man, die van zijn kameraads het geval had vernomen, wierp op Huib een welwillenden blik en wilde zich weder verwijderen.

‘Mot ik lang hier blijven?’ vroeg Huib, door dien blik aangemoedigd.

‘Neen, morgen brengen ze je naar Den B.... over!’

‘En hoe gebeurt dè?’

‘Per trein.’

‘Nie waor,’ waagde Huib het verder te vragen, ‘nie waor, gij geleuft toch ok nie, det ik 'nen dief ben?’

Hij had er behoefte aan, de arme jongen, door zoovelen mogelijk, al waren het vreemden, te hooren verklaren, dat hij op hen niet den indruk maakte van een dief.

‘Daar mag ik me niet over uitlaten, en dat weet ik niet,’ antwoordde de gendarm, ‘maar volgens 't geen ik van mijn kameraads heb gehoord, zou ik eraan twijfelen.’

Opspringend, greep Huib den gendarm dankbaar bij de hand. - ‘Daank oe,’ voegde hij hem toe, ‘daank oe, dè ge det het gezeed, zie-de, ik kaan oe nie zeggen, hoe goed me dè duut, jong.’ - En de tranen sprongen Huib in de oogen.

‘Houd maar goeden moed,’ hernam de andere, die onwillekeurig ook zijn oogen voelde vochtig worden door Huib's ontboezeming, zoo onmiskenbaar oprecht, ‘als je onschuldig bent, zal dat wel aan het licht komen.... Maar je moet niet in zak en asch gaan zitten, want dat maakt je maar van streek, en het helpt geen zier. Ik weet niet, wat je bent, maar aan een God gelooven doe je zeker toch wel.... En wie in God gelooft, moet op Hem vertrouwen...’

‘Jao, hij het gelijk,’ prevelde Huib, nadat de gendarm, blijkbaar een godsdienstig man, was heengegaan, ‘det zou onze pastoor ok zoo zeggen, as-i hier waar.... Huib, zou-i zeggen, ik heb oe altijd gelierd, dè ge nojt meugt wanhopen in de goedheid en rechtveerdigheid van God,.... aon de rechtveerdigheid ok nie, jè, dè zou-i zeggen.’

En geheel in overeenstemming met die godsdienstige gedachten, door den gendarm in Huib's somber gemoed opgewekt, nam hij zijn rozenkrans uit zijn zak en bad voor zich-zelven en voor Trieneke.

Dat bidden bracht vertrouwen en hoop, dus berusting, en nu tusschen ziel en lichaam het zwaar geschokte evenwicht weder eenigszins was hersteld, kon de natuur haar rechten doen gelden. Weldra lag hij in een diepen slaap. Plotseling echter werd hij midden in den nacht wakker en staarde hij met wilden blik in de donkere ruimte, terwijl het angstzweet hem van het voorhoofd droop.... Wat had hij gedroomd?.... O, zoo akelig!.... Ja, nu wist hij het weer.... Hij droomde, dat hij met het gilde was uitgetrokken, om den vogel te schieten. Juist toen hij zijn geweer richtte, sloeg Hannes met zijn hand op den loop, het schot ging af en trof Trieneke in de volle borst.... in het hart.... Ze was dood.... En toen hij knielde bij haar lijk, krankzinnig van smart, toen was ze het in eens weer niet, maar was 't Hannes zelf, die daar doodsbleek vóór hem lag.... Hannes keek hem grijnzend aan,.... precies als een doodskop uit het knekelhuisje.... En terwijl hij ontzet terugdeinsde werd het opnieuw Trieneke's gezicht, met een bloedstreep over de marmerwitte wang....

Huib huiverde, maar toch mompelde hij, met een zucht van verlichting: ‘Goddaank, 't waar maor 'nen droom.’ En dat bewustzijn van het niet bestaan van het denkbeeldige grootere ongeluk drong voor een oogenblik dat van het werkelijke ongeluk op den achtergrond terug.

Dezelfde gendarm, die den vorigen avond Huib zijn avondmaal had gebracht, trad om zeven uren het vertrek binnen, om weder een stuk kommiesbrood en een kop koffie op het kleine tafeltje klaar te zetten. Hij vond den gevangene nog rustig slapend.

‘Komaan, Belders,’ riep hij, Huib bij den arm schuddend, ‘word eens wakker, jongen, want over een uur ga je hier vandaan. Ik heb daar brood en koffie voor je neergezet, en wees nu verstandig en gebruik het, het zal je goed doen.... Zie je, eigenlijk mochten wij je geen koffie geven, maar mijn kameraads en ik hebben medelijden met je, en we hebben gedaan wat we konden, om je dat te toonen. 't Is wel niet veel, maar in jouw toestand, Belders, is zelfs het kleinste bewijs van vriendschap van de grootste waarde, is dat niet zoo?’

Huib had tranen in de oogen toen hij zijn volkomen instemming daarmede en tevens zijn dankbaarheid betuigde.

‘Gao-de gij meê naor Den B....?’ informeerde hij vervolgens.

‘Neen, Belders, een der kameraden, die je gisteren hebben gearresteerd, Van de Kamp, maar 'n beste kerel, hoor....’

‘Jao, jao, dè weet ik wel,’ zei Huib, ‘gijlie hier zijt allemaol bèste minsen,.... maor hoe zal 't in Den B.... gaon?’

‘Wat zal ik je zeggen, mijn jongen. Daar moet je je in den beginne maar niet te veel van voorstellen. Zie je, dat is eigenlijk de gevangenis, en die lui daar zijn door het leven, dat ze leiden, en de ervaring, die ze hebben opgedaan, wel wat harder en onverschilliger dan wij.... Maar toch zien ze er ook al gauw, welk vleesch ze in de kuip hebben, dus maar moed gevat, en het overige zal wel komen.’

‘Nou,’ hernam Huib, ‘'n bietje moed heb 'k nou wel wer.... En det heb ik aon ouw te daanken.... Zie-de, ge zijt zò'nen besten kèl, det ik oe zelfs nog 'n verzuuk wou doen.’

‘Laat 'reis hooren,’ sprak de gendarm, ‘als het niet strijdig is met mijn ambtsplicht, zal ik er aan voldoen.’

‘Ik zou zoo gère 'n briefke schrijven aon Trieneke.’

‘Dat is zeker je meisje, hè? Nou, Belders, als ik je daarmeê genoegen kan doen, en je bent niet bang, dat ik je onder je duiven zal schieten - ging hij glimlachend voort -, dan met plezier, hoor. Zie je, als ik je werkelijk voor een boef aanzag, dan deed ik het voor geen geld van de wereld, maar hier maakt het een uitzondering. Ik zal je een velletje papier met een enveloppe en pen en inkt brengen.... Maar je moet je wat haasten, hoor, want over 'n goed half uur moet je klaar zijn om te vertrekken.’

Eenige oogenblikken later ligt Huib geknield vóór het lage tafeltje met het velletje papier er op. Hij heeft van het lager onderwijs, op de dorpsschool genoten, vrij goed geprofiteerd, zoodat het hem niet al te veel moeite kost zijn gedachten in woorden te vertolken. Nadat hij ermede gereed is, leest hij den inhoud nog eens halfluide over.

‘Beste Trieneke!

Veurdat ik naor Den B.... ga, wou ik oe nog 'n letterke schrijven. De sjanderm die me hier moest oppassen is een beste mins en zal oe dit briefke geven. Och Trieneke wat heb ik naadat ze mijn hadden weggebrocht veul gelejen, meer als ik oe zeggen kan om mijn eiges en om ouw mijn liefste Trieneke. Ik kan nog maor altijd nie begrijpen hoe det zoo gekommen is. 't Is persies een droom, een aaklige droom en als ik aan ouw denk dan komme me de traan in de oogen.

‘Hoe is het er nou mej, weer wet better? Ogcherm wat waar mijn Trieneke bleek.... En dat heit allemaol die gemene Hannes ons gedaan, als ik hem hier had ik geleuf dat ik hem aon stukken scheurde want dat heet hij aan ouw dubbel en dwaars verdient en ook aan mijn. Maor hij zal zijn trekke wel tuis krijgen zeet de sjanderm ok. Ze haauwe me hier allemaol veur onschuldig en dat duut me zoo goet. De oppasser zeen dat ik maor op God moest vertraauwen en dat doe ik ook en dat moette gij ook doen Trieneke. God zal ons niet verlaaten. Ik wou geere nog meer schrijven, maor ik moet vort maaken want medeen wor ik nao Den B. gebrocht en ik ben ook te vol. Ge moet aon den pastoor vraogen of hij me komt opzuuke in Den B. Gij meugt er nie kommen heur dat zou oe mar ziek maake. Nou lieve Trieneke haauwd oe mar goet ge moet het oe mar niet èrg aantrekken, wie weet hoe gaauw ik wer bij oe zij. Daag mijn lieve Trieneke ge moet de komplementen doen aan mijn aauwers en zeggen dat ik ze gaauw schrijven zal. Och wat is het tog schrummelik ik kan wel schreuwen als 'n keind ogcherm.

Oew bedroefde Huib.’

Terwijl hij deze laatste regels schreef, hadden brandende tranen zich met den inkt vermengd.

‘Komaan, toch weer moedeloos?’ vroeg de gendarm, den drempel overschrijdend, om hem te komen halen. ‘Als je onschuldig bent - en dat geloof ik nu vast -, draag dan ook je leed als een man.... Ik begrijp, dat je meisje er voor een groot gedeelte schuld aan heeft, dat je zoo zwak bent, maar ik zou er wel wat op durven verwedden, dat die, overtuigd van je onschuld, zich kraniger houdt dan jij, Belders.... Moed, mijn jongen, en het hoofd omhoog. Wie onschuldig is, al wordt hij ook beticht van de schandelijkste misdaden, al staat de heele wereld tegen hem op, die is sterk, sterk als een reus, mits, ik herhaal het, hij ten volle blijft vertrouwen en steunen op Gods rechtvaardigheid.’

‘'t Is zoo,’ antwoordde Huib, ‘det heb ik me-zelf ok al gezeed, maor jong, ach, 't is tòch zoo hard, veur 'nen dief te worden aongezien.’

‘Kom,’ hernam de gendarm, ‘nu gauw je brief in de enveloppe gedaan en er het adres op gezet, want 't wordt tijd, hoog tijd; de gendarm, die je zal overbrengen, staat al te wachten.’

Huib haast zich, den wenk op te volgen. Ziezoo, het adres: ‘Aan Trieneke Dalemans’ staat op de enveloppe.... Met een diepen zucht volgt hij den gendarm, die den brief in ontvangst heeft genomen, naar buiten. Het regeat dat het giet, maar dat weer is Huib meer wel-

kom dan de heerlijkste zonneschijn. Daardoor toch zijn er minder menschen op straat, en die er zijn hebben te veel met zich-zelven en met hun paraplu's te stellen, om gedurende zijn tocht naar het station op hem te letten. De reuzensterkte, waarvan de gendarm sprak, is nog niet in zijne ziel gevaren.

V.
Bij Trieneke.

Sedert de arrestatie van Huib zijn een achttal dagen voorbijgegaan. Trieneke is in zooverre beter, dat ze weer op de been is, maar haar gezichtje is nog bleek, en het fijne neusje teekent er zich scherp op af. Zwak is ze nog, doodzwak. Ze zit thans in een armstoel vóór het venster. Naast haar op de vensterbank ligt de brief van Huib, die haar twee dagen nadat hij geschreven was door den gendarm werd gebracht. Gelukkig was vader niet thuis en kon dus moeder den ‘goeien mins’ mild onthalen.

Zij heeft het schrijven al wel twintig maal herlezen, en nu zit ze daar, met de gevouwen handen in haar schoot, stil te droomen. Haar geest is bij Huib. Ze heeft wel nooit een gevangenis van binnen gezien, maar ze kan toch, meent ze, zich een voorstelling maken, in welke omgeving Huib zich bevindt.... Ze ziet hem in een soort van kelder met een tralievenster, op een bankje naast een bos stroo. Dat beeld schept ze zich volgens 't geen ze wel eens op een plaatje heeft gezien, en haar voorstelling is dus veel erger dan de werkelijkheid. Ze heeft echter al zoo dikwijls geschreid bij de gedachte aan de gevangenis, dat zij met het schrikbeeld een weinig vertrouwd is geraakt.

‘Erme jong, èrme jong,’ prevelen nu en dan haar bloedelooze, bevende lippen. Ze heeft niet eens opgemerkt, dat haar moeder is binnengetreden en haar bezorgd aankijkt. Eerst als deze haar zacht bij haar naam noemt, schrikt ze even op, als uit een lichten slaap.

‘O, moeder, zij-de gij daor?’ voegt zij der boerin toe, die inmiddels haar dochter is genaderd, haar tegen zich aandrukt en de vraag beantwoordt met de wedervraag:

‘Hoe is 't er nou mej?.... Wor-de nie te muuj, keind?’

‘O nee, moeder,’ verzekert Trieneke met een stem, waarin zij een toon van geruststelling wil leggen, ‘ik vuul me nou al veul better.... Jao, jao, 't is reins waor,’ bevestigt ze, twijfel in de oogen van haar moeder lezend.

‘Bedaor, m'n keind,’ sprak moeder, door die stemverheffing en levendigheid beangstigd, ‘ge wit wel, det de dokter streng gebojen het, dè ge oew rustig mot haauwen.... Kom, Trieneke, ge most nou maor wer wet op het bed gaon liggen, waant ik zij baang, dè ge oe aanders te veul vermoeit.’

Trieneke luisterde naar den bezorgden wenk. Ze voelde zich inderdaad afgemat, en terwijl moeder afwezig was had ze weer wat bloed opgegeven, maar ze had den doek, die ermeê bevlekt was, zorgvuldig verborgen.... ‘Neen, neen, dat mocht moeder niet weten, dat zou haar te veel pijn doen,’ - redeneerde ze bij zich-zelve, terwijl zij, te bed liggend, de gangen van haar moeder bespiedde en ook zag, hoe moeder heimelijk een paar tranen had weggewischt.... 't Was niet zoo erg geweest, en de dokter had wel verwacht, dat het zich vooreerst zou herhalen.... Had Huib gezien, toen ze bewusteloos was neergevallen, dat ze bloed had opgegeven?.... Zij herinnerde zich alleen, dat zij hem door de gendarmen had zien wegvoeren. Wat er verder was

geschied, of hij nog eenige oogenblikken bij haar had mogen blijven, dat was haar onbekend. Allen, wien zij ernaar had gevraagd, hadden gezegd, dat door Huib niets was gezien, maar hadden zij dat wellicht niet alleen gedaan om haar?.... Want als Huib het wist, dan zou hij immers nog veel ongelukkiger zijn door den angst voor haar gezondheid... Aauw, daar voelde ze weer zoo'n verraderlijken steek in de borst... als dat maar wegbleef!.... Zij bracht haar doek aan den mond.... weer wat bloed....

Haastig wil zij het doekje onder de deken stoppen, maar vrouw Dalemans snelt toe, en als ware ze betrapt op een vergrijp, kijkt Trieneke moeder zichtbaar verlegen aan.

'Ziede, keind,' sprak vrouw Dalemans zacht verwijtend, 'dè most de nou nie doen, det is glad verkierd.... dè meug-de nie veur me verborgen haauwen.... En hoe duk is dè nou vandaog al gebeurd?'

'Nog ens maor, moeder,' zei Trieneke, die, nu zij haar geheim toch ontdekt zag, ook de volle waarheid niet wilde verhelen, te minder wijl de vraag alleen dien éénen dag gold. 'Maor 't is niks nie, lang zooveul nie as den uursten kier.... En ge wit ummers wel, det de dokter 't verwaachtte.'

'Jè, det is waor, maor ik hà liever, det 't weg waor gebleven....'

'Ge mot 't maor nie aon vaoders zeggen, moeder, beloof-de me dè?'

'Nou, maor op één veurwaorde: dè ge moeders nie zuukt te misleien....'

'Dè zà'k nie mer doen, moeder....'

Een welbekende stap werd gehoord. 't Was de pastoor, die elken dag prompt zich op de hoogte kwam stellen, hoe het met Trieneke, die hij zoo vaderlijk liefhad, ging. Tegenover heeroom mocht, natuurlijk, niets verzwegen. Zijn gelaat betrok een oogenblik, toen hij van dat zich herhalen van bloed opgeven hoorde, doch zich dadelijk herinnerend, welken nadeeligen invloed zijn kommer op de zieke kon hebben, sprak hij, opmonterend:

'Kom, kom, dat moet je niet verontrusten, moeder Dalemans, te minder nu Trieneke zelve goeden moed blijft houden.... Me dunkt, ze ziet er beter, minder mat uit dan gisteren... Als ze zich nu nog maar eenigen tijd rustig houdt, als ze, naar den goeden raad van moeder en van pastoor luisterend, zich niet vermoeit en.... wèl aan Huib denkt, maar zich niet verdrietig maakt - want dat zou Huib zelf ook niet willen -, dan zal, als God belieft, alles wel weer in orde komen.... Me dunkt zoo, dat we over een maand wel zoo ver zullen zijn, dat ze weer voor O.L. Vrouw kan zorgen, die eronder lijdt, en den ouden pastoor zijn lasten weer zal helpen dragen.... Dat wil je toch wel, Trieneke, als je genezen bent, niet waar?'

'O, meneer pastoor!'

'En kijk eens hier, wat ik voor je heb meegebracht, twee perziken en een tros druiven, de mooiste van mijn hof.'

'Maor, meneer pastoor,' zegt Trieneke met betraande oogen, 'ge zijt veuls te goed veur me.'

Ook vrouw Dalemans weet niet, hoe zich dankbaar genoeg te toonen, maar de grijze priester legt beiden het zwijgen op met de woorden:

'Het beste, dat ik heb, is zelfs nog niet goed genoeg.... dat heeft Trieneke ruim aan den ouden pastoor verdiend.... Dus geen woord meer daarover.... Als ik morgen weer rijpe perziken vind, zal ik er den koster meê sturen, want morgen, kind, op Zaterdag, heeft heeroom het te druk, maar Zondag, na de Vesper, kom ik eens kijken, hoeveel we alweer gevorderd zijn.'

Terwijl de oude pastoor naar de niet ver verwijderde pastorie kuierde, had zijn gelaat een geheel andere uitdrukking. Om zijn mond lag een smartelijke trek, en met

het hoofd licht gebogen, liep hij peinzend voort. Thans niet de luchtigheid, welke hij zooeven voorwendde, maar bezorgdheid, ernstige bezorgdheid. - ‘Neen,’ mompelde hij eindelijk treurig, ‘ik heb weinig hoop,.... dat brandend rood, plotseling als een vlam zich vertoonend op dat marmerwit en die schitterende oogen.... misschien dat ze nog een poosje voortsukkelt, maar de bloem is geknakt, voorgoed geknakt, en als ik-zelf den zomer haal, dan zal ik den engel van het dorp al wel ter eeuwige rust hebben gelegd.... Wie had dat vóór veertien dagen kunnen denken, dat mijn lieveling nog vóór den ouden pastoor naar het graf zou gaan, en tòch.... en tòch.... Gelukkig voor Huib, dat hij het niet weet... arme jongen, al zou ook zijn onschuld blijken,.... deze ramp blijft hem niet bespaard.... arme jongen-!.... Maar hij mag het niet weten, en dat zal ik ook aan Belders en zijn jongens zeggen, als ze den stakkerd bezoeken.’

(*Wordt vervolgd.*)

Tweemaal ridder.
Episode uit den Boerenkrijg,
door
J. Vesters Jr.

III.

In het duister van den nacht trok een talrijke schaar gewapenden door het Ochsenwald. Het was een ordelooze troep, gewapend met bijlen en hooivorken, met pijl en boog en vuurroeren, sommigen met zwaarden en ander wapentuig, door hen in de geplunderde adellijke burchten buit gemaakt. Aan het hoofd der bende reden ridder Hartmuth von Kronberg en de predikant Pfeiffer, zich vermeiend in het vooruitzicht van den rijken buit, die in het kasteel Löwenstein zou te behalen zijn, de ridder reeds bij voorbaat een woeste vreugde smakend bij de gedachte, dat de trotsche Adelheide weldra in zijn macht zou zijn en hij zich bloedig zou wreken over den hem aangedanen smaad.

Toen men den zoom van het woud bereikt had, liet Hartmuth von Kronberg een oogenblik halt houden. ‘Mannen,’ riep hij met luider stem, ‘binnen een uur is gindsche burcht ons, die genoeg schatten bevat, om u allen ruimschoots schadeloos te stellen voor dezen tocht. Vermijdt thans alle luidruchtigheid, opdat de bewoners van Löwenstein niet vóór den tijd uit hun slaap worden gewekt. Ze zullen toch al vroeg genoeg op moeten.’

Deze geestigheid werd met een luid gelach begroet, waarop de bende zwijgend haar weg voortzette, zich verheugend over de gemakkelijke overwinning in het verschiet.

Daar rees, nog even verlicht door het flauwe schijnsel der wegschuilende maan, de breede, vierkante silhouette van het kasteel als een dreigende steenen massa op, waarbij vergeleken het aanrukkende boerenleger als een wriemelende mierenhoop scheen. Geruischloos werd de burcht omsingeld; de hoofdmacht vatte post voor de opgehaalde valbrug, die aanstonds zou worden neergelaten, om de bende toegang te geven tot het slot, dat, niets kwaads vermoedend, in statige, majestueuze gerustheid daar neerlag. Alles scheen in diepe rust gedompeld, alleen in de kamer van den poortwachter was licht.

Daar gaf Hartmuth von Kronberg het afgesproken sein: een langgerekt geluid, het krassen van den nachtuil nabootsend. Het volgend oogenblik zou door zijn handlanger de poort geopend worden, zoo dacht hij, zijn paard reeds de sporen in de zijde drukkende, om het eerst van allen het kasteel binnen te rijden. Maar plotseling snorden hem kogels en pijlen om de ooren, en naast zich zag hij mannen vallen, als door een onzichtbare hand geveld.

Pijnlijke smart en stervenskreten vervulden de lucht, vermengd met het geroep van 'Verraad!' dat zich snel langs de geledederen der ontstelde boeren voortplantte. Het kasteel behield zijn aanzien van statige, onverstoorbare rust, maar de schietgaten braakten voortdurend doodende projectielen, die in den dichten drom der belegeraars altijd wit troffen.

'Die ellendeling van een Meissner heeft ons verraden,' zei de predikant Pfeiffer tegen den ridder von Kronberg.

'Maar wij hebben de overmacht,' antwoordde deze, 'en ik zweer, dat de burcht in mijn handen zal vallen, al moest ik hem een maand belegeren. Ik zal mij door jonkvrouw Adelheide niet voor de tweede maal laten afwijzen.'

Daarna gaf hij zijn bende bevel tot den aftocht, met de belofte, dat men met het aanbreken van den dag den aanval zou hervatten. Een woedend wraakgeschreeuw der boeren, waarvan de beteekenis voor de bewoners van het kasteel niet voor tweeërlei uitleg vatbaar

kon zijn, was het antwoord op die toezegging van hun hoofdman.

HAAR LIEVELINGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. EERELMAN.

De grond dreunde onder den hoefslag van Frans Meissner's paard, dat hij tot steeds sneller vaart aanzette, de ruiters van Waldburg te gemoet. Thans eerst, nu de overspanning, waarin hij de laatste uren verkeerd had, geweken was, begon hij te vreezen, dat het boerenleger er in mocht slagen, in het kasteel door te dringen voordat hij terug was en met hem de onmisbare versterking. Ware het niet beter geweest, in den burcht te blijven, om de jonkvrouw te beschermen, haar desnoods met zijn lijf te dekken? De verhalen van de wreedheden der boeren waren ook tot zijn oor doorgedrongen, en hij ijsde bij de gedachte, dat het hun mocht gelukken, het kasteel te overweldigen. En dan die ridder Hartmuth von Kronberg, dien versmade liefde tot zijn laffe, onridderlijke onderneming dreef, - wat had de jonkvrouw niet van hem te duchten!

Vooruit dus, den ridder von Waldburg te gemoet en dan onverwijld de boeren in den

DE DORPSVERTELLER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SANDOR LANDEAU.

rug aangevallen. Nooit had hij een zwaard gevoerd - hij was immers geen ridder! - maar zijn arm was gespierd en zou de vijanden weten te treffen met nooit falende slagen.

Een stofwolk in de verte bewees hem, dat een ruiterschaar naderde. De jonkman legde vliegensvlug den afstand af, die hem nog scheidde, en hield zijn paard in op eenige schreden afstands van een bejaard ridder, die de aanvoerder der kleine bende scheen.

'Wie zijt gij en wat wilt gij?' vroeg de oude ridder, hem van top tot teen opnemend en met aandacht het gezicht beschouwend, dat, nu het vizier van den helm was opgeheven, zichtbaar was.

'Ik ben de ridder van mejonkvrouw Adelheide von Löwenstein,' antwoordde de jonkman, 'en indien gij, zooals ik vermoed, de ridder von Waldburg zijt, verzoek ik u dringend, met uw mannen de jonkvrouwe en mevrouw de gravin te hulp te komen, die in haar kasteel door een bende boeren worden belegerd.'

De oude ridder had oplettend naar den spreker geluisterd, maar het scheen wel, dat de klank dier stem hem nog meer boeide dan de boodschap, die hij bracht, want toen hij ophield met spreken, antwoordde de ridder niet, doch keek hem scherp en onderzoekend aan.

'Aarzel niet, ridder,' hernam de jonkman, 'ieder oogenblik vertraging kan noodlottige gevolgen hebben.'

'Over uw boodschap aanstonds,' antwoordde de ridder von Waldburg opgewonden. 'Zeg mij eerst wie gij zijt, want wel noemt gij u den ridder van mejonkvrouw Adelheide, maar uw naam hebt gij niet genoemd, en uw koolzwarte wapenrusting zegt mij niets omtrent uw afkomst en geslacht.'

'Wat doet er mijn naam toe, heer ridder?' vroeg de jongeling, wien het nooit zoozeer gegriefd had als thans, zijn vaders naam niet te kennen. 'Het zij u genoeg te weten, dat ik belast ben met een zending vanwege mejonkvrouw Adelheide, die de hulp van uw zwaard en die uwer ruiters inroept.'

De oude ridder fronste even de wenkbrauwen, daarna den jonkman ter zijde nemend, zoodat zijn metgezellen hem niet konden verstaan, zei hij gejaagd: 'Het is niet de ridder von Waldburg, die u die vraag stelt, het is een ongelukkige vader, die sinds meer dan twintig jaren zijn zoon, zijn Otto, zoekt. Noem mij uw naam, opdat ik wete, dat ik mij vergis, dat de stem in mijn binnenste, de stem van mijn vaderhart zich bedrogen heeft....'

Frans had in de hoogste verbazing geluisterd. Al zijn droomen kwamen hem weer voor den geest, en met die droomen keerde de hoop terug. Hij dacht aan Adelheide, die hem haar ridder had genoemd, en met niet minder ontroering dan de ridder von Waldburg gaf hij ten antwoord:

'Heer ridder, ik kan u mijn naam niet noemen, want ik heb er geen....'

'Goddank!' juichte de bejaarde edelman, 'dan is alle hoop nog niet verloren. Hoe oud zijt gij en wie heeft u opgevoed?'

'Ik word vijf en twintig, heer ridder, en mijn pleegvader heet Meissner.'

'Vijf en twintig.... Mijn Otto zou dien leeftijd hebben, en zooals ik u thans zie, hoog van gestalte, met die fijn besneden trekken, doet ge mij aan hem denken. Zóó had ik mij hem voorgesteld. Kom met mij mee, dat ik een onderzoek instel; ik moet dien Meissner spreken, ik zal hem vragen alles te zeggen wat hij weet, hem er toe dwingen desnoods....'

De ridder was steeds meer opgewonden geworden en scheen alles te vergeten behalve dat ééne, wat hem reeds zooveel jaren had beziggehouden.

De jonkman riep hem tot de werkelijkheid terug. ‘En mejonkvrouw Adelheide?’

‘Gij hebt gelijk, en juist die herinnering bewijst, dat gij een waren ridderaard bezit. Reeds meer dan twintig jaar heb ik gezocht en geleden, welnu, laat ik nog één dag geduld hebben, mij begoochelen met een misschien hersenschimmige hoop. En mocht ik mij vergissen, ga dan met mij mee naar mijn kasteel aan de Fulda, waar gij de plaats van mijn Otto zult innemen. Maar geve Cod, dat mijn hoop bewaarheid worde.’

‘Amen,’ zei Frans, wiens hart zoo vol was, dat hij verder geen woord kon uitbrengen.

De oude ridder en de jonkman voegden zich thans weer bij de overige ruiters, die intusschen over het gehoorde van gedachten hadden gewisseld. Besloten werd een grooten omweg te maken, ten einde niet door de bende van Hartmuth von Kronberg te worden opgemerkt, want de ruiterschaar, die maar twintig man telde, was te zwak in getal, om het tegen de honderden boeren te kunnen opnemen. De voorslag van Frans werd aangenomen, om de trouwe onderhoorigen van het kasteel tot den strijd op te roepen en een bode uit te zenden, die achter de sterkte der belegeraars moest trachten te komen. Frans wilde, dat, zoodra de ruiters met de trouwe boeren van Löwenstein versterkt waren, een aanval op Kronberg's benden zou worden gedaan, maar de ridder ontried dit. Deze achtte het voorzichtiger te wachten tot de avond zou gevallen zijn, en dan de belegeraars door een onverhoedschen aanval te doen afdeinzen.

‘De burcht is sterk,’ zei de ridder von Waldburg, ‘en kan het meer dan vier en twintig uur uithouden. Misschien ontvangen wij in dien tusschentijd nog hulp van de omliggende kasteelen, waarheen onmiddellijk boden moeten worden gezonden. Ik weet wel, mijn jonge vriend,’ vervolgde hij, toen hij zag, dat Frans een gebaar van ongeduld maakte, ‘dat uw voortvarendheid dat wachten veel te lang valt, maar wat voordeel zou het de jonkvrouw brengen, indien wij ons noodeloos opofferden? Dapperheid baat weinig, indien ze niet vergezeld gaat van beleid.’

‘Als wij maar niet te laat komen,’ zuchtte Frans. ‘Jonkvrouw Adelheide heeft mij tot haar ridder benoemd, en ik heb haar beloofd, dat zij op mijn arm kon rekenen’

‘Welnu, gij zult uw belofte houden en van uw arm zullen goede diensten gevraagd worden. Deze avond zal ons als overwinnaars in het kasteel of verslagen vinden op het veld van eer. Een tusschenweg is er niet, noch voor u, noch voor mij.’

De vastberadenheid, waarmee de oude ridder sprak, maakte indruk op den jonkman. En zou hij zich niet te eerder voor diens uitspraak buigen, daar hij wellicht - hoe bonsde zijn hart, hoe klopten zijn slapen - aan den ridder von Waldburg den zoeten vadernaam zou mogen geven. Maar daar mocht hij voor het oogenblik niet aan denken: zijn woord gestand doen, jonkvrouw Adelheide redden, daar moesten thans al zijn gedachten op gericht zijn. En één zaak verheugde hem en deed hem de borst van fierheid zwellen: dat hij onder de oogen van den ridder von Waldburg zou mogen strijden en dezen zou kunnen toonen, dat zijn dapperheid die van een ridder waardig was.

Met een moed, een kalmte en koelbloedigheid, die men van een jong meisje niet zou verwachten, heeft jonkvrouw Adelheide alle beschikkingen genomen voor de verdediging van het kasteel, de kleine bezetting aangespoord tot moed en volharding en haar een spoedig ontzet in het verschiet gesteld, het vrouwelijke dienstpersoneel tot kalmte aangemaand en haar het voorbeeld gegeven in het vervaardigen van pluksel voor de gewonden, haar moeder gerustgesteld en haar bewogen zich terug te trekken

in een zaal, waar van den strijd niets te zien is en waartoe het gewoel der worsteling slechts zeer verzwakt doordringt. Zij vertoont zich voor ieders blik vastberaden en vol hoop en verlevendigt op deze wijze het vertrouwen op den goeden uitslag, dat zonder haar mannelijk optreden reeds lang zou zijn geschokt, want de aanval wordt met groote hardnekkigheid en veel overleg geleid en de belegeraars winnen gestadig veld.

De jonkvrouw is naar boven geijld, naar den hoogsten toren, en werpt van daar een bekommerden blik op de vijandelijke benden, die het kasteel als in een ijzeren omhelzing omsluiten. Uitdagend wapperen rondom de breede slotgracht de zwart-rood-gele banieren, waaronder de boeren ten strijde trokken, wier veldteeken een lange staak is met een schoen er op, in tegenstelling met de laars van den ridder.

Zoo ver haar oog ziet niets dan grimmige vijanden, die de tegenstand nog heeft verbitterd. Daar wordt ze Hartmuth von Kronberg gewaar, die langs de gelederen rijdt en de zijnen tot volharding aanspoort, terwijl de predikant Pfeiffer door zijn bloeddorstige toespraken de woede der boeren tot nog hoogeren graad doet stijgen. Nog is het niet gelukt, de valbrug neer te laten en zoo vasten voet te krijgen voor de poort, maar alle pogingen zijn daarop gericht, en lang zal de kleine, uitgeputte bezetting dit niet meer kunnen verhinderen. En wanneer de belegeraars eenmaal voor de poort staan, zullen pijlen en kogels hen niet meer kunnen tegenhouden, maar zal zij onder de bijlslagen moeten bezwijken of door een boom worden opengerammeid.

Dit alles staat jonkvrouw Adelheide duidelijk voor den geest, en verlangend, tusschen hoop en vrees, staart zij in de verte, naar alle windstreken, of zij Waldburg's ruiters, of zij haar trouwe onderhoorigen nog niet tot ontzet ziet opdagen. Maar hoe scherp zij ook tuurt, met hoe vorschend oog zij den wijden omtrek ook onderzoekt, geen aanrukkende schare is zichtbaar.

Allerlei ontmoedigende gedachten pijnigen haar. Zou de ridder von Waldburg niet gekomen zijn of, bevreesd voor de talrijke boerenbenden, den terugtocht hebben aanvaard? Zouden haar onderhoorigen geweigerd hebben, tegen hun eigen standgenooten te vechten, misschien zelfs met voldoening en uit de verte van den nood en het doodsgevaar hunner gebiedster getuigen zijn?

Aan één persoon twijfelde zij niet: aan Frans Meissner. Hij zou het haar gegeven woord houden, en, al was hij alleen, hij zou, indien hij haar niet redden kon, voor haar sterven. In dit plechtige oogenblik, nu zij den dood voor oogen zag, nu stand en rang en grootheid hun beteekenis verloren, begreep zij, wat er in het diepst van Frans' hart zorgvuldig verborgen sluimerde, en het stemde haar weemoedig, dat de dappere jonkman geheel nutteloos zijn leven voor haar zou ten offer brengen. Ja, zij bad, dat, indien geen redding mogelijk was, God haar leven zou nemen, maar dat van den edelen jongeling zou sparen.

Zoo in gepeinzen verdiept, had de jonkvrouw niet gehoord, dat iemand het torenkamertje was binnengetreden, tot een licht gekuch haar deed opschrikken. Haastig keerde zij zich om.

‘Gij hier, Rika! Wat wenscht ge?’

‘Vergeef me mijn vrijpostigheid, mejonkvrouw. Hans Meissner is door een pijl getroffen....’

‘Hans Meissner?’ viel de jonkvrouw haar in de rede.

‘Ja, hij moet zich voor de tralies van zijn kerker vertoond hebben, en blijkbaar in de meening, dat hij iemand van de bezetting was, heeft men op hem geschoten.’

‘Is hij ernstig gewond?’

‘Ja, mejonkvrouw, de heelmeester denkt niet, dat hij er bovenop zal komen. En - ik durf het haast niet zeggen - hij vroeg zoo lang en zoo smeekend, u maar een enkel oogenblik te spreken, dat ik ten laatste besloot zijn verzoek over te brengen. Hij doet niets dan bidden en zijn ziel aan de H. Maagd aanbevelen, en hij zegt, dat hij niet gerust kan sterven, als hij u niet gesproken heeft.’

‘Maar waarvoor dan toch?’ vroeg de jonkvrouw meer verbaasd dan gebelgd.

‘Hij heeft u een geheim mee te deelen, dat zijn ziel drukt, een geheim betreffende zijn zoon, zegt hij.’

‘Ik kom,’ antwoordde de jonkvrouw thans vastberaden, en door Rika gevolgd, daalde zij de smalle wenteltrap af.

IV.

De avond begon reeds te vallen. Hartmuth von Kronberg, hoog te paard gezeten en de vuist ballend tegen den burcht, die in kalme majesteit hem reeds zooveel uren had weerstaan, spoorde zijn mannen tot een laatste krachtsinspanning aan. Lang kon het niet meer

duren: de kleine bezetting was òf buiten gevecht gesteld, òf uitgeput van vermoeienis. Toch was het haar tot dusver gelukt, iederen aanval afte slaan en te verhinderen, dat de belegeraars vasten voet kregen voor de breede, met ijzer beslagen poort. Maar thans was een vlot, met een aantal vastberaden mannen bewapend, te water gelaten en stak de slotgracht over, koers houdend op de poort. Tevergeefs poogden de belegerden de landing te beletten, tevergeefs zonden zij kogels, pijlen en steenen naar beneden om het vlot te doen kantelen: een luid gejuich, dat uit Kronberg's bende opsteeg, bewees, dat de stoute toeleg gelukt was. Een oogenblik later viel met donderend gekraak de valbrug neer en stormden de boeren, door den dapperen tegenstand tot het uiterste geprikkeld, onder verwoede wraakkreten naar de poort, die zij aanstonds begonnen te rammeien.

Die wraakkreten en de bijlslagen op de poort klonken den bewoners van het kasteel als het geklep der doodsklok in de ooren. Zelfs den moedigsten zonk het hart in de schoenen: wat baatten dapperheid en doodsverachting tegen de overmacht der boeren, die in hun blinde razernij geen genade zouden kennen, maar meedoogenloos den geheelen burcht zouden uitmoorden? Doch juist de gedachte, dat hun leven in ieder geval verbeurd was, deed de verdedigers besluiten het zoo duur mogelijk te verkoopen. En dan, al werd hun hoop ieder oogenblik kleiner, toch was er nog vooruitzicht op redding en ontzet. ‘Houdt goeden moed, mannen,’ riep jonkvrouw Adelheide hun toe, ‘er zal hulp komen opdagen, Frans Meissner's woord is mij daarvoor borg.’

Doch toen de valbrug was neergelaten en de bende reeds de poort beukte, toen bekroop ook haar de angst, dat Frans' pogingen waren afgestuit op den onwil of de vrees der onderhoorigen, en dat de kleine schaar van Waldburg het een wanhopige onderneming had geacht, zich met de talrijke boerenbende te meten. Wie weet, of Frans thans niet radeloos ronddoolde, of wellicht zelfs reeds als offer van zijn trouw en moed onder de slagen van Kronberg's mannen was gevallen!

Toch dreef de hoop haar nog eenmaal naar den toren, van waar zij dien dag reeds zoo vaak den omtrek had bespied. Onder het beklimmen der trap stortte zij een vurig gebed tot God om redding, en boven gekomen slaakte zij een zucht van blijde verrassing. Ginds daagde redding: als een golvende, zwarte streep naderde een schaar gewapende mannen; zij zag de flikkering van het staal, zij meende in haar verbeelding als welkome muziek het geklikklak van oorlogswapenen te hooren. Ijlings daalde zij de trap af, om aan de bezetting het heuglijk nieuws te brengen van het naderend ontzet en in aller hart de hoop te doen herleven, om haar moeder, die in de slotkapel voor het beeld der Moedermaagd lag neergeknield, de aanstaande bevrijding mee te deelen. Zij twijfelde thans niet meer aan haar redding: haar ridder was in de nabijheid en zou de belegeraars doen afdeinzen.

Van blijde hoop vervuld, snelde zij nu weer naar boven, om getuige te zijn van den strijd en van de overwinning. Juist zag zij, hoe een groot aantal boeren met een grooten boom kwamen aansjouwen, om dien als ram te bezigen tegen de poort, toen zij dien plotseling van schrik lieten vallen. Onverhoeds werden zij aangevallen door een schaar gewapenden, aan wier hoofd een ruiter, geheel in staal gehuld, die onder het aanheffen van den wapenkreet: ‘Löwenstein! Löwenstein!’ met zijn bliksemend zwaard op de boeren inhieuw.

Jonkvrouw Adelheide had die stem herkend: het was Frans, die tot ontzet was opgedaagd, vergezeld van de trouwe onderhoorigen, met bijlen, hooivorken en dorschvlegels gewapend, en bovendien een aantal lansknechten in maliënkolder en

met den stormhoed op, - woeste soldaten, wier beroep de oorlog, wier handwerk moorden en plunderen was.

'Zijn die lansknechten de mannen van Waldburg?' vroeg de jonkvrouw bij zich zelf, maar zij had geen tijd daarover na te denken, want de strijd aan haar voeten nam al haar aandacht in beslag.

In de eerste oogenblikken schenen Kronberg's benden door het onverhoedsche en onstuimige van den aanval als verbijsterd. 'Verraad! verraad!' galmde het weer in hun gelederen en meer dan één wierp zijn wapens weg, om zijn heil te zoeken in de vlucht. Maar de ridder von Kronberg reed met uitgetogen zwaard als een bezetene langs de rijen zijner krijgers, hun moed insprekend en wijzend op het voordeel van hun overmacht. 'Slaat de papisten dood!' bulderde van zijn kant de predikant Pfeiffer, 'en dan het kasteel binnengerukt!'

De gedachte aan den buit, die hun daar wachtte, de opzweepende woorden van den ridder en den predikant, de overtuiging eindelijk, dat zij verre de overmacht hadden, misten hun uitwerking niet, en weldra was van weerszijden een verwoede strijd algemeen. Met ingehouden adem was jonkvrouw Adelheide daarvan getuige, en zij had niet de dochter van een edelman moeten zijn, om niet met bewondering vervuld te worden voor de onstuimige dapperheid, die haar ridder aan den dag legde Onverpoosd zwaaide hij zijn zwaard, en zijn wapenkreet, luid en als uitdagend weergalmend onder de muren van den burcht, wees zijn mannen den weg, waar hun aanvoerder was. Maar ook Hartmuth von Kronberg wist zijn benden met moed te bezielen, en daar van weerskanten met groote dapperheid en volharding werd gestreden, zou de overwinning ten slotte aan het aantal moeten verblijven.

(*Slot volgt.*)

Keiensoep.
Een jagergeschiedenis, door Sylvester.

Ze kwamen met hun vieren het bosch uit, vermoeid, trekkebeenend en hongerig, het geweer achteloos over den schouder geworpen, en zich met den zwaren polsstok voortboomend. Ze hadden geen onvoordeelige jacht gehad, dat bewezen de goed gevulde weitasschen van de drie eerste jagers, die achter elkaar loopende het smalle voetpad volgden. Die van den vierde, die onder het fluiten van een vroolijken marsch den optocht sloot, was minder goed voorzien; maar toch bengelde er de kop uit van een vette eend, die ginds in de plassen achter het bosch was geschoten - niet door hem, want Hans Platzak, zooals hij onder zijn kameraden heette, kwam gewoonlijk zonder iets thuis, maar hij had de handigheid gehad, ze onderweg uit de weitasch van een zijner kameraden te morrelen.

Hans maakte zich niet druk met de jacht; de gelegenheid van een goed schot liet hij gewoonlijk voorbijgaan met het aansteken van zijn pijp of het eten van zijn broodje. En als hij daar mee bezig was, konden de hazen gerust over zijn schoenen loopen. Maar zijn vrienden hadden hem toch graag mee; Hans was vroolijk, en zijn leuk, beweeglijk gezicht met het dunne zwarte snorretje zei duidelijk, dat hij van grappenmakerij niet afkeerig was.

'Zeg, Hans, hou even op met je muziek,' riep de voorste jager, 'en zeg eens of we nog ver van die boerderij zijn?'

Hans staakte zijn gefluit en vroeg op zijn beurt: 'Je hebt zeker honger, Toon?'

‘Of ik,’ was het antwoord, en de anderen veiklaarden, dat ze in dezelfde conditie waren.

‘Nu,’ zei Hans, ‘ik heb je beloofd, dat ik je in deze wildernis eens lekker zou laten eten, en ik zal het doen ook. De boerderij, waar we zijn moeten, ligt zoo wat een kwartiertje van het kasteel, dat we straks voorbijkwamen. Vooruit maar, jongens, we zijn er bijna.’

Spoedig was de boerderij bereikt en het gezelschap ging binnen, maar van te voren had Hans bedongen, dat ze hem volkomen vrij moesten laten in het beredderen van den maaltijd.

De boerderij zag er maar matig welvarend en zindelijk uit, en de boerin, die het gezelschap ontving, was niet van de vriendelijkste. De vraag van een der jagers, of ze wat te eten konden krijgen, werd door haar beantwoord met de opmerking, dat de heeren wel een beetje konden rusten, als ze daar plezier in hadden, maar eten, zie je, daar was ze niet op ingericht; 't was bij haar geen herberg.

‘Kom, kom, je krijgt hier toch wel eens meer jagers,’ zei Hans.

‘Neê, toch nie. De baron, ja, die komt hier wel eens uitrusten, als hij jaagt, maar zulke groote heeren eten hier niet.’

‘Luister eens, moeder,’ zei Hans, ‘het eene pleizier is 't andere waard. Je hebt wel eieren, meel en suiker in huis, en dan bak je voor ons een stuk of wat lekkere eierkoeken. We zullen er je natuurlijk voor betalen, en dan - hier zette Hans een gewichtig gezicht - dan zal ik jou nog iets klaar leeren maken, waar ge den baron op trakteeren kunt.’

‘Ik zal eens kijken, of ik eieren heb,’ zei de boerin, heengaande.

De jagers gingen bij den open haard zitten, die ondanks het kille, gure weer, maar flauwtjes brandde. Een oogenblik later kwam de boerin terug met een hoop eieren, en Hendrien, de dochter, kwam haar achterna met meel en suiker.

‘Goed zoo, moeder,’ zei Hans, ‘maar voordat we eierkoek eten, wilden we wel iets anders hebben. Kan je bouillon klaarmaken?’

‘Wablief?’ Vragend keek ze hem aan.

‘Bouillon of soep?’ klonk opnieuw de kalme vraag.

‘Ik heb voor jullie geen soep,’ was het niet zeer beleefde antwoord, ‘en die is ook zoo maar niet in eens gekookt.’ Met een norsch gezicht ging ze naar de tafel.

‘Niet zuur kijken,’ zei Hans, ‘dan zal ik jou eens op een voordeelige manier bouillon leeren koken, dat eten de groote lui, weet je. Stook eerst den haard eens goed op en hang er een ketel water over.’

De boerin was nieuwsgierig geworden, ze voldeed aan zijn verzoek en spoedig was het water aan de kook. De jagers keken hun kameraad aan, maar deze vroeg, dat ze hem zijn gang moesten laten gaan, en de boerin wenkend, begon hij met een ernstig gezicht:

‘Heb je een grooten kei in huis, moeder?’

‘Een kei, waarom?’

‘Wel, om soep van te koken.’

‘Ge zijt niet wijs.’

‘Toch wel. - Breng den kei maar, die op je zuurkoolpot ligt; maar je moet hem vooral heel goed afwasschen.’

‘Och, moeder, hij heeft het hier,’ zei Hendrien en wees op haar voorhoofd.

Maar Hans keek zóó wijs uit zijn oogen, en hij verzekerde zóó nadrukkelijk, dat ze anders geen soep zouden hebben, dat de boerin ten slotte den kei van de zuurkool ging halen. Toen deze afgewasschen was, werd hij in den ketel gelaten.

‘Wat nu?’ vroeg de boerin.

‘Nu trekken we er bouillon van,’ was het kalme antwoord. ‘Niets eenvoudiger dan dat, maar er moet flink bij gestookt worden, vijf minuten koken en dan een beetje zout, en klaar is Kees.’

Met open mond stonden moeder en dochter er bij te kijken; Hans keek op zijn horloge en zijn kameraden deden hun best om hun lachen te bedwingen.

‘Sapperloot, het loopt mis!’ riep Hans op eens. ‘Stoken, stoken! Hendrien, haal gauw een takkebos, en gij, moeder, gauw wat zout halen, gauw.’

Beiden liepen de deur uit. Hans ontkurkte vlug een fleschje bouillonextract en knipoogend tegen zijn makkers goot hij den inhoud in het kokende water. Nauwelijks had hij het leege fleschje weer in den zak gestoken, of Hendrien kwam met een takkebos aangedragen.

‘Gauw, gauw, stoken, stoken!’ riep Hans.

Moeder kwam een oogenblik later met het zout. Haar man was zoo even van het land gekomen, en toen hij hoorde, dat er binnen een heer bezig was met soep koken uit een kei, kwam hij ook kijken.

‘Zie zoo, nu zal 't wel gaan,’ zei Hans, een klein weinigje zout in den ketel strooiend, en zich tot den boer wendend, die met opengespalkte oogen achter zijn stoel stond: ‘Ja, vriend, jagers moeten zich weten te behelpen; je moet dadelijk eens proeven. Vrouw, haal maar vast een lepel en borden.’

UIT DE BELEGERING VAN MAFEKING: Een 15 centimeter Creusot-kanon. Op den voorgrond generaal Cronjé.

Hans schepte er een lepel vol uit: ‘Probeer nu eens,’ zei hij tegen de vrouw. Deze proefde er van, gaf hem toen over aan haar dochter, en de rest slurpte de boer op.

‘Verdikkie, da's lekker,’ zei de laatste, en alle drie keken elkaar aan.

‘Ik begrijp er niks van,’ verklaarde moeder de vrouw.

De bouillon werd opgediend en met eenige flinke sneden brood er bij lieten de vermoeide en hongerige jagers het zich goed smaken.

Aan den haard zaten man, vrouw en dochter het overschot uit den ketel te lepelen. ‘Hoe is 't mogelijk, hoe is 't mogelijk!’ zei de baas, met de lippen smakkend. ‘Ik weet het ook niet,’ beweerde Hendrien, ‘maar er zal wel wat achter zitten.’ ‘Dat moet ik toch ook eens probeeren,’ zei de practische huisvrouw, om toch ook iets te zeggen.

Er werd nog eierstruif gebakken, en voldaan gingen de jagers heen, nadat Hans de vrouw op het hart gedrukt had, bij voorkomende gelegenheden den kei goed af te wasschen en vooral goed te stoken.

Slechts eens heeft de boerin het nieuwe kunstje geprobeerd: 't was, toen de baron kwam uitrusten. In den haard brandde een vuur als om het heele huis in vlam te zetten en de mooi gewasschen kei zwom in den ziedenden ketel.

De baron, die een goedgehumeurd man was, zat het kalm aan te kijken, met zijn trouwen taks naast zich. De vrouw en Hendrien sprongen om het vuur en later kwam de boer er ook bij, maar hoe ze ook stookten en er zout bij deden, bouillon werd het maar niet; ze hadden al zes keer er van geproefd en tweemaal had de boer zijn mond verbrand, doch 't bleef water, gloeiend heet water en niets anders. Toen was de baron opgestaan en had vreemd lachend gezegd: ‘Ik geloof, vrouwtje, dat er in dien kei geen bouillon meer zit; die vreemde mijnheer zal hem ineens hebben uitgekookt.’

De boerin heeft sinds geen keiensoep meer gemaakt. Hendrien was van oordeel, dat haar iets was wijsgemaakt, maar de boer, die een beetje bijgeloovig was, hield maar vol: ‘Neen, neen, die eene met zijn zwarte snor, die kan iets.’ En daarmee is Hans Platzak als een meester in de zwarte kunst gedoodverfd, zoodat hij, bij eventueele terugkomst aldaar, veel kans heeft, met een eind hout op zijn tabberd te krijgen.

Bij de Platen.

Een dronk in den zadel. -

De gravure met dit onderschrift voert ons ettelijke eeuwen terug, toen de ridders, als zij uittogen ten oorlog of naar een steekspel reden, van top tot teen in ijzer of staal

gehuld waren. Maar hoezeer hun uitrusting van die der de tegenwoordige krijgslieden mocht verschillen, dorstige kelen kenden ook zij, en zij versmaadden het niet, wanneer zij op hun tocht langs een landelijke herberg kwamen, zich een koelen dronk te laten reiken.

De ridder op onze gravure heeft het vizier van zijn helm naar boven geslagen en zijn breede vuist omklemt het glas, dat de waardin met schuimend gerstenat vult, terwijl 's ridders wapenknecht, die enkel een zwaard voert, aan een breed bandelier bevestigd, het edele ros bij den teugel houdt. Vermoedelijk hoopt ook de dienstknecht met een frisschen teug verkwikt te worden, wanneer de dorst van zijn heer gelescht is.

Haar lievelingen. -

Heeft Eerelman zijn groote en welverdiende reputatie op de eerste plaats aan zijn paarden te danken, dat hij ook andere dieren op knappe wijze weet te schilderen, bewijst de reproductie in dit nummer van een zijner fraaiste schilderijen. De jachthond, slank en wel geproportionneerd, is een pracht van een dier, en het poesje, dat, wegschuilend tegen haar jonge meesteres, hem vinnig aankijkt, is eveneens heel goed gedaan. Maar ook de voorname jonge dame met haar weelderig zijig haar en heur rijk gewaad is met bijzonder talent gepenseeld, een bewijs afleggend van Eerelman's veelzijdig kunnen.

De dorpsverteller. -

Een tafereeltje uit het landelijk leven, goed waargenomen en zonder eenige zucht tot mooi-doen eenvoudigweg en waar weergegeven. Men voelt de belangstelling, die de naïeve luisteraars aan den dag leggen voor den verteller, die, te oordeelen naar zijn gebaren en de strak gespannen gezichten van zijn gehoor, tot het meest pakkende gedeelte moet zijn gevorderd. Wat hij verhaalt is waarschijnlijk de een of andere griezelige spookgeschiedenis, die het best 's winters verteld wordt, als men warm en gezellig om den haard is gezeten en buiten de wind door de ontbladerde toppen der boomen giert.

Uit den oorlog in Zuid-Afrika. -

Waar in geheel de wereld, en vooral in ons land, de oorlog in Zuid-Afrika als het ware wordt meegeleefd, daar zullen een paar episodes uit dien bloedigen krijg zeker allen lezers welkom zijn. Veel toelichting hebben onze gravures niet noodig. De eene stelt voor een der geduchte 15 centimeter Creusot-kanonnen met zijn bediening, die in Mafeking zooveel schade hebben aangericht. Op den voorgrond ziet men vecht-generaal Piet Cronjé, die, toen de photographische opname gedaan werd, nog het beleg der door kolonel Baden-Powell verdedigde stad leidde.

De andere afbeelding geeft een kijkje op de beschieting van Ladysmith door de Boeren. Terwijl van de omliggende heuvels de kanonnen hun moordend lood in de stad zenden, ziet men op den voorgrond een groepje krijgsgevangen Engelschen, door een paar Boeren opgebracht.

DE BESCHIETING VAN LADYSMITH DOOR DE BOEREN.

[Nummer 4]

Arm Trieneke!
Een dorpsgeschiedenis,
door Ravo.
(*Vervolg.*)

EEN MEISJESTYPE UIT HET ZWARTE WOUD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. HASEMANN.

Pastoor, sprak zijn bejaarde dienstbode hem toe, nadat hij zijn huiskamer was binnengegaan, en er zijn brevier had genomen, om zijn droeve gedachten af te leiden, ‘pastoor, Hent de Puun is aachter in de keuken.’

‘Hoor eens, Dina, je weet, dat ik met dien strooper niets wil te maken hebben. Hij heeft zeker weer een haas bij zich.’

‘Um de waorheid te zeggen, jao, pastoor, en ik had 'm ok al van 'm gekòcht.’

‘Dan geef je onmiddellijk den haas terug, en je kunt hem een kwartje van het geld laten houden.’

‘Goed, pastoor,’ zei Dina, blijkbaar niet tevreden, dat zij zich dit buitenkansje zag ontsnappen, terwijl ze zich al verheugd had over de verrassing, welke zij haar meester had willen bereiden, ‘goed, pastoor, maor eigenlik gezeed, kwaam Hent daorveur niet. Hij zou gère pastoor zelf sprèken.’

‘Nu, als dat zoo is, laat hem dan maar binnenkomen.’

Terwijl Dina den strooper ging halen, vroeg de pastoor zich af, zonder een aannemelijke oplossing te kunnen vinden, waarover Hent, de vagebond van zijn parochie, hem kon komen spreken. Want zooals men in het dorp zei: ‘Hent waar nie pastoorèchtig.’

Een oogenblik later trad Hent binnen, het type van een landlooper. Een scherpe zwerverstrek, die aan het mager, geplooid gelaat, verlicht door een paar diefachtige oogen, iets wilds en terugstootends gaf, kenmerkte den man, die bij weer en wind den verren omtrek doorkruiste, altijd op de loer, of hij bij het leggen of uithalen van

zijn strikken niet werd gezien en, ongerekend het stroopen, het ook overigens met het mijn en dijn zoo nauw niet nam. Reeds herhaaldelijk was hij dan ook in aanraking met politie en justitie gekomen, èn wegens strooperij, èn wegens kleine diefstallen op de eene of andere boerderij, waar hij op zijn zwerftochten meende zijn slag te kunnen slaan.

Geheel in overeenstemming met zijn uiterlijk was zijn plunje, van de groenzwarte pet af, welke hij in de hand hield en waarvan de klep was losgetornd, tot de viesgrauwe kousen, waardoor een paar ver van zindelijke teenen staken, want zijn smerige klompen had hij vóór de deur laten staan.

De priester wierp den man een weinig welwillenden blik toe, en er lag iets gedwongens in het vriendelijke van den toon, waarop hij zei:

‘Ik hoor, Hent, dat je me verlangt te spreken. Heb je me iets mee te deelen?’

‘Jao, pastoor,’ antwoordde de kerel, achter zijn linkeroor krabbend, waarover een paar zwaluwstaarten hingen, van zijn dunbehaarden schedel afgedwaald. ‘Zie-de, pastoor, - schichtig keek de vagebond den priester aan - ik zij zò nog al ens in 't veld.’

‘Ja, dat weet ik, en dat is gemeenlijk om er niet veel goeds uit te halen. Ik heb daar juist van Dina gehoord, dat je weer aan het stroopen bent geweest.’

‘Och, pastoor, wè za'k oe zeggen, er zijn haos zat, en ik begrijp maor nie, waorum 't zò'n groot kaod zou zijn, er 'n paor te strikken.... Ze kunnen ze toch nie allemaol schieten.... En daor hed-de Hannes van Buuren...’

‘Dat ook een ander verkeerd handelt, daarmeê is een verkeerde handeling nooit goed te praten,’ onderbrak de grijze priester.

‘En Dina het er tòch wel ens van me gekòcht,’ ging de strooper, half triomfantelijk, half verlegen, voort.

‘Ja, niettegenstaande ik het haar streng had verboden....’

‘Dè za'k nie tègensprèken, maor zie-de, pastoor, ik wou mar zeggen, dat Dina het ok zoo èrg hog nie opneemt....’

‘Genoeg daarover,’ hernam de pastoor streng. ‘Waar kwam je me over spreken, want dat kan het wel niet zijn.... Weer het gewone refrein?.... Weer miserie?.... En dat, ofschoon je als boerenarbeider goed je brood zoudt kunnen verdienen.’

‘Nee, pastoor, dè nou krek nie... Nie dè ik nie wè zou kunnen gebruiken.... maor 't is wet aanders.... Ik zeen, det ik nogal duk in 't veld zij.... En nou hè'k, toen ik vandaog in 't buschke mijn strikken lichtte en maor één èrmzaolig haoske snapte, ies gevonden, dè me vremd toeleek.’

‘En wat was dat?’

‘'n Sleutel.’

‘En vindt je dat zoo vreemd?’

‘Dè zò'k nie vremd hebben gevonden, maor 't waar krek hetzelfde buschke, waor ik veur 'n paor wèken Hannesse heb zien jaogen....’

‘En wat zou dat?’ vroeg de pastoor, minder verrassing veinzend dan hij in werkelijkheid gevoelde.

‘Wè det zou?.... wè det zou?.... Wèl, ze zeggen ummers in het dèrp, det de kiest van Huib mit 'nen valschen sleutel zou zijn open-gemakt....’

‘Wie zegt dat, Hent?’

‘Wel ielekendeen.’

‘Zoo, zeggen ze dat? Maar weet je wel, dat zulk zeggen zonder bewijs niets beteekent? Nog erger: dat het dan laster wordt, en dat, wie zoo iets zegt, gevaar loopt ter verantwoording te worden geroepen.’

‘Ik heb alleen gezeed, det ze 't in het dèrp zeggen, meer nie....’

‘Nu, aangenomen eens, dat dit werkelijk het geval zou zijn geweest, dan is het toch altijd voorbarig, om aan het vinden van een sleutel, dien iedereen verliezen kan, dadelijk zooveel waarde te hechten en er veronderstellingen aan vast te knoopen, die....’

‘Jao, zie-de, ge mot me nie kwaolijk nemen, pastoor, maor umdet ik daor persies Hannesse had zien jaogen, daacht ik zò, det met diejen sleutel de kiest wel kon zijn opengemakt.’

‘Nogal lichtvaardig,’ bracht de priester in het midden, ‘en waar heb je dien sleutel gelaten?’

‘Die heb ik hier, in m'n tesch.’ - En in zijn zak tastend, haalde hij het voorwerp voor den dag, met de opmerking: ‘Aauwd is-i nog nie, hij kan daor nog nie lang hebben gelègen, daorveur blinkt-i te veul....’

De pastoor bekeek den sleutel, doch niet nauwkeuriger dan hij dit onder andere omstandigheden zou hebben gedaan. Immers, aan den sleutel was niets bijzonders te zien. Na eenige oogenblikken te hebben nagedacht, wilde hij hem aan den strooper teruggeven, met de bemerking, dat hij er maar mee naar den bur gemeester moest gaan, doch Hent maakte een afwerend gebaar en zei:

‘Nee, pastoor, gij most 'm mar haauwen, as-i oe iets wèrd is?....’

De pastoor keek den kerel strak aan, en meenende in diens oogen de bedoeling te lezen, dat hij er eenig geld voor verwachtte, gaf hij ten antwoord:

‘Zoo dat ding er werkelijk toe leiden kon, om de onschuld van Huib te bewijzen, dan zou het zeker iets waard zijn, en veel zelfs, maar vooralsnog is de waarde al heel gering.... Heb je het kwartje gekregen, dat ik Dina gezegd had....’

‘Dus ge wilt reins den haos nie, pastoor?... 't Is 'nen bèste....’

De priester gewaardigde zich niet eens, op die vraag te antwoorden, maar zei eenvoudig:

‘Zeg aan Dina, dat ze je nòg een kwartje mag geven..’

‘En as ze t nie geleuven wil?’

De pastoor schelde en droeg zijn dienstbode op, den strooper nog een kwartje ter hand te stellen.

‘En nu kun je gaan, Hent, voegde de pastoor den strooper toe. Zoo je los vermoeden mocht worden bevestigd, dan kun je op een nadere belooning rekenen, maar ik zou je raden, om je vondst maar niet wereldkundig te maken en in elk geval je vermoedens voor je te houden. Want anders kon je dat wel eens opbreken.’

‘Daank oe, pastoor,’ zei Hent, slofte zijn klompen aan en verdween, iets tusschen de tanden brommend, dat niet verstaanbaar was, maar in strijd scheen met het oprechte van den zooeven betuigden dank.

Thans bekeek de pastoor den sleutel met grooter opmerkzaamheid, als bestond de mogelijkheid, er iets buitengewoons aan te ontdekken. Hij was ontroerd. Gesteld eens, dat de sleutel inderdaad bleek te passen in het slot van Huib's kist, dan was dit zeker nog verre van een positief bewijs, maar het zou toch serieuze reden geven tot verdenking, in aanmerking genomen de vijandelijke gezindheid van Hannes tegen Huib, zijn wrok, wijl Trieneke aan dezen boven hem de voorkeur had gegeven, en zijn woede, omdat Huib den vogel had afgeschoten.... En, redeneerde hij verder, zoo het vinden van dien sleutel ertoe leidde den waren schuldige te brengen waar thans Huib verbleef, zou dan niet door het afwenden van schande van den een die schande worden overgebracht op de hoofden van anderen onder zijne kinderen, die hij allen, ook de afgedwaalden, zoo lief had.... Intusschen, al viel het hem hard, besloot hij, een bezoek te brengen aan Van Buuren, wijl de kist van Huib daar voorloopig had moeten blijven.

Dat was een hoogst teere, alleronaangenaamste zending, doch hoe goed en vergevingsgezind ook, zijn plicht had de grijze priester in zijn langdurig leven, zonder aanzien des persoons, steeds stipt vervuld. En dat zou hij ook nu doen, kostte wat het wilde.

VI.
In de gevangenis.

Keeren we thans terug naar Huib. Hij is afgevallen, de arme jongen. Wat heeft hij trouwens in dien tijd geleden! Wanneer men van een misdrijf wordt beticht en daaraan onschuldig is, verbeeldt men zich, dat de dwaling spoedig zal worden ingezien; dat, zoo het niet langs natuurlijken weg geschiedt, God een wonder zal doen, om onze onschuld aan het licht te brengen. Maar dat wonder geschiedde niet, en elke dag, die voorbijging, nam een deel der flauwe hoop mede en ontzenuwde de kracht, die den armen jongen tot dan toe voor volkomen moedeloosheid had behoed.

Op het oogenblik, dat wij zijn cel binnentreden, zit hij roerloos op den rand van zijn bed. Zijn frisch gezicht is verbleekt en vermagerd, en zijn heldere blauwe oogen zijn dof geworden, als vermoeid van het staren in het onbestemde. Nu reeds vier weken zijn voorbijgegaan, en nog altijd drukt op hem die ellendige beschuldiging,

verplettert ze hem onder haar loodzwaar gewicht. Hoe lang zal het nog duren eer zijn zaak voorkomt, en dan nog, wat zal het slot zijn? Zoo de ellendeling, die de werkelijke misdadiger is, niet wordt ontdekt, of liever: zoo geen bewijs wordt gevonden, dat de schuldige Hannes van Buuren is, wordt hij veroordeeld.... Hoe lang?.... Wat kan het hem schelen?.... Zes maanden, een jaar.... Vrij wil hij zijn, zonder vonnis.... vrijgesproken en in zijn eer hersteld!....

De rechter van instructie is niet onvriendelijk geweest, ook deze schijnt te twijfelen, dat hij werkelijk schuldig is, maar.... wat geeft dat?.... Het geld is immers in zijn kist gevonden....

Zóó houdt hij het niet lang meer uit, dat voelt hij wel.... En eigenlijk was het ook maar beter dat hij stierf.... Wat was zijn leven hem nog waard?.... Niets!.... niets!.... ‘En Trieneke dan?’ vroeg een stem in zijn binnenste.... Ja, Trieneke.... Hij ziet haar vóór zich, want een flauwe glimlach speelt om zijn mond, in zijn oogen komt weer een vleugje glans, en na een poosje komt het trillend over zijn lippen: ‘Nee, Trieneke, veur ouw wil ik blijven lèven.... al zò 'k ok worre veroordeeld; ens mot 't tòch aon den daag kommen, det Huib gennen dief is....’

Wederom verzinkt hij in droef gemijmer.... Als het nu eens niet uitkwam?.... Als hij zijn straf had afgezeten, wat dan?.... O, ondanks alles zou Trieneke hem trouw blijven, dat stond vast. Had zij dat niet geschreven in de twee brieven, die zij, buiten weten van haar vader, maar in overleg met haar moeder, hem had gestuurd? Haar moeder, had ze geschreven, was even overtuigd van zijn onschuld als zij... Maar haar vader?... Van dezen had zij gezwegen. Die zou wel in geen geval willen, dat zijn dochter nog iets had uitstaan met iemand, die wegens diefstal was veroordeeld en gezeten had.

Zijn eigen vader, hem in de gevangenis bezoekend, had verzekerd, dat iedereen in het dorp met hem begaan was en Hannes van Buuren openlijk als de dader werd aangewezen. Maar op Huib's vraag, hoe Trieneke's vader er over dacht, had hij de schouders opgehaald en geantwoord: ‘Och, den diejen!... Misschiens geleuft hij het zoo min as wij, maor ge wit, Huib, det-i oe um Trieneke niet te bèst mocht, en eigenlik geleuf ik, det-i blij is, det 't zò gekommen is; ten minste hij wil nie, dè Trieneke van oe sprekt, en toe ze ens bij ons waar gewest, het-i te kier gegaon as 'nen raozende en heur verbojen, nog 'nen voet over onzen dùrpel te zetten....’ - Van Dalemans had hij dus niets te verwachten....

Terwijl de arme jongen, door die gedachten als door een nachtmerrie gekweld, zich weer aan zijn hopelooze droefheid overgeeft, brengt de pastoor een bezoek aan den rechter van instructie, naar aanleiding van zijn wedervaren bij den boer Van Buuren. De gang naar Van Buuren was hem pijnlijk geweest, te meer wijl hij den vader van den deugniet, die reeds zooveel onheil in zijn parochie had gesticht, achtte als een braaf man. Doch zijn plichtbesef behield de overhand; waar het gold recht te verschaffen aan een onschuldige, mocht hij niet aarzelen, en met looden schoenen had hij zich op weg begeven.

Van Buuren was thuis en zijn zoon afwezig, dat trof dus goed.

Te oordeelen naar het betrokken gelaat van den ouden priester en naar diens blijkbaar verlegen houding, en ook gewaarschuwd door zeker bang voorgevoel, voorspelde Van Buuren zich niet veel goeds van dit bezoek. Maar al te spoedig zou hij ondervinden, dat die teekenen en zijn voorgevoel hem niet hadden bedrogen.

‘Van Buuren,’ sprak de grijsaard, na een paar gewisselde opmerkingen van onschuldigen, inleidenden aard, ‘Van Buuren, ik kom je eens spreken over een ernstige zaak.’

‘Zoo, pastoor, jao, ik begrijp 't al, ge bedoelt zeker de praotjes, die er loopen over m'nen Hannes.’

‘Ja en neen. Wat die praatjes betreft, daarmeê heb ik me niet in te laten.... Maar er is iets gewichtigers gebeurd.... Eergisteren is er iemand bij me geweest, die in een boschje in den omtrek een sleutel gevonden had. Dat beteekent, natuurlijk, op zich zelf niets, maar in verband met de praatjes en, het kan niet ontkend worden, het geheimzinnige van den diefstal, waarvan Huib wordt beschuldigd, meende ik toch, dat de vondst van eenig gewicht kon zijn. Ik hoop van ganscher harte voor je, Van Buuren, dat ik me vergis.... dat het niet zoo is, maar ik heb de mogelijkheid overwogen, dat de sleutel zou kunnen passen op de kist van Huib....’

‘Zou-de denken, pastoor,’ gaf Van Buuren, eenigszins verbleekend, ten antwoord, ‘maor det is gemekkelik genog te onderzuuken.... Waant Huib's kiest is nog altijd hier....’

‘Ja, zie je, Van Buuren, dáárom ben ik eigenlijk ook gekomen.... Nog eens, Van Buuren, niets zal me liever zijn dan dat mijn vermoeden ongegrond blijkt, want geloof me, het doet me meer leed dan ik je zeggen kan, dat ik je ook dàt verdriet nog moet aandoen, gij, die toch al zooveel verdriet hebt gehad.’

‘Heur ens, pastoor,’ hernam Van Buuren, en zijn oogen waren vochtig, ‘jao, 't gaot me daonig aon het hart, te motten denken aon

de meugelikheid, det Hannes zoo gemeen zou zijn gewest, zich op Huib te wrèken, deur 'm det aon te doen; maor as het waor is, zie-de, ik ben z'n vaoder, en hoeveul leed ik van 'm heb gehad, blijft-i toch altijd m'n keind,.... maor as 't waor is, dan za'k de uurste zijn, om 't recht z'nen loop te laoten en Huib de kroon wer op het heut te zetten, dè zal ik.'

Aangedaan reikte de priester den armen vader de hand en sprak:

'Dat wist ik wel, Van Buuren, ik heb je altijd gekend als een braaf, rechtschapen man. Ware dat niet het geval, ik zou wellicht een anderen weg hebben gekozen.'

'Hed-de den sleutel bij oe, pastoor?'

In antwoord haalde de priester het voorwerp uit zijn zak en reikte het over aan Van Buuren, die het met bevende hand aannam en, er een vluchtigen blik op werpend, zei: 'Zoo, op het uurste gezicht zò'k wel zeggen, det i erop leek.... Maor we zullen zien. De kiest, die ik had laoten openbrèken, umdet.... Hannes dè met alle geweld wou, is wer gemakt, maor 't is het eigenste slot.... Ik zal oe nou efkes alleen laoten, pastoor.'

'Dat is goed, Van Buuren. Geve God, dat we ons hebben vergist.'

Toen de boer terugkeerde, was hij doodsbleek, en stotterend voegde hij den priester toe: ''t Is zoo, pastoor.... de sleutel paast in het slot.... hetzelfde, dat op de kiest waar, toe 't geld daorin wier gevonden.... Wè zul-de nou doen, pastoor?'

De priester keek Van Buuren deelnemend aan en zweeg eenige seconden.

'Wat ik doen zal, Van Buuren,' antwoordde hij eindelijk.... 'Volgens mijn geweten acht ik me verplicht van het vinden van een tweeden sleutel, die op de kist past, kennis te geven aan de justitie.... 't Is hard voor je, daar dit inderdaad de praatjes, als zou je zoon niet onschuldig zijn aan de zaak, versterkt, er schijn van waarheid aan geeft. Maar een bewijs tegen hem van eenige beteekenis levert het vinden van den sleutel op zich zelf niet. Vooreerst toch is de mogelijkheid volstrekt niet buitengesloten dat, bij de eenvormigheid van kisten, die de boerenknechts hebben, verscheiden sleutels precies aan elkaar gelijk zijn.... Bovendien, al zou het zeker zijn, dat de sleutel van Huib is nagemaakt en zijn kist daarmede heimelijk geopend werd, dan nog rest voor het gerecht de vraag: wie heeft dat gedaan? In aanmerking genomen de wrok, dien Hannes tegen Huib heeft opgevat en dien hij niet onder stoelen of banken stak, zou je jongen zeker in verdenking komen, maar een verdenking is nog geen bewijs, allerminst een bewijs voor de justitie... Maar ik herhaal, in elk geval is het gewetensplicht, om er den rechter van instructie van te verwittigen....'

Van Buuren herademde zichtbaar, nu er nog mogelijkheid bestond, dat zijn zoon, hoezeer ook alles tegen hem pleitte, tóch niet schuldig was. - Welke vader zou zich in zulke gevallen niet aan een stroohalm vastgrijpen, waar het geldt zijn kind en de eer van zijn naam?

'Zeker, pastoor, det is oew plicht,' stemde hij toe, 'God gève, dat alles nog goed aflopt.'

'Dat hoop ik ook, Van Buuren, voor jou, want hoe blij ik ook zou zijn, indien ik aan Huib de vrijheid kon teruggeven en hem in zijn eer herstellen, van den anderen kant zou het mij zoo innig leed doen, zoo dit moest geschieden ten koste van jouw levensgeluk.'

En heden brengt de grijze priester, gevolg gevend aan zijn besluit, een bezoek aan den rechter van instructie. Hij doet mededeeling van de vondst en van het feit, dat

de sleutel op de kist van den beschuldigde past, maar rept niet van de praatjes, welke over den zoon van Van Buuren loopen. De rechter betuigt zijn dank voor de inlichtingen, maar oordeelt - zooals trouwens te verwachten was -, dat het vinden van dien sleutel alleen van eenige waarde kan zijn, in zoover het der justitie aanleiding geeft tot het instellen van een onderzoek, of in den laatsten tijd bij een of anderen smid in den omtrek een sleutel is nagemaakt. Wordt die smid gevonden, dan zal, natuurlijk, de vondst terstond meer gewicht krijgen. Het is der justitie wel bekend - merkt de rechter van instructie verder op -, dat de loopende praatjes den zoon van den landbouwer Van Buuren betichten, de kist van beschuldigde met een valschen sleutel te hebben geopend, maar op zulke losse praatjes, zoo gereedelijk rondgestrooid omtrent een persoon, die niet bemind is, kan de justitie niet afgaan, om den jongen Van Buuren in arrest te nemen. Daartoe zijn feiten noodig, en zulk een feit zal eerst aanwezig zijn, indien bevonden wordt, dat de door de publieke opinie verdachte werkelijk bij een smid een sleutel heeft laten maken.

Dat begrijpt de pastoor zelf ook maar al te goed. Op zijn vraag, of het hem vergund is, den gevangene te bezoeken, wordt hem daartoe verlos gegeven, doch met bijvoeging van den raad, om van het vinden van een sleutel niet tegenover den beschuldigde te gewagen, ten einde geen voorbarige hoop, misschien later gevolgd door teleurstelling, te wekken. De rechter van instructie verheelt den priester niet, dat de gevangene een gunstigen indruk op hem heeft gemaakt en deze dan ook, voor zoover dat is te vereenigen met zijn ambtsplicht, op zijn steun kan rekenen.

De ontmoeting tusschen den priester en Huib is, zooals zich laat denken, hartelijk, aangrijpend. Nu de oude priester, na de eerste kortstondige vreugde van het wederzien, Huib zoo bitter ziet schreien, wellen ook in zijn oogen tranen, terwijl hij den armen jongen bemoedigend toespreekt.

‘Komaan, Huib,’ zegt hij, alvorens heen te gaan, ‘je moogt aan dat gevoel van moedeloosheid niet toegeven. In de eerste plaats moet het je een troost zijn, dat alle weldenkenden van het dorp je voor onschuldig houden en diep medelijden met je hebben.... Vooral, dat spreekt van zelf, Trieneke,’ gaat de priester met een droeven glimlach voort,.... ‘het arme kind, ze trekt het zich zoo aan, en als ze nu, zelve den moed niet verliezend, van mij zou vernemen, dat jij wanhopig bent, dan zou haar dat zeker geen goed doen.... Ze is toch al zoo zwak....’

Den angstigen trek ziende, welken die woorden het gelaat van Huib doen aannemen, heeft de oude pastoor er spijt van, ze te hebben gebezigd, te meer nu Huib hem vraagt:

‘Zou er gevaor bestaon, pastoor?’

Die vraag op den man af doet den priester een oogenblik nadenken, voordat hij ze beantwoordt.

‘Gevaar, zeg je, Huib?.... Neen, jongen, dat geloof ik niet.... Ze is wel zwak, de schok bij je arrestatie heeft haar wel hevig aangepakt, maar met de noodige zorgen zal ze haar krachten wel weer terugkrijgen.... Vooral omdat ze, zooals ik zooeven zei, zelf vol moed is en - naar ze zich een paar dagen geleden tegenover mij uitliet - wil leven om jou, Huib, om jou in je eer hersteld en.... gelukkig te zien,’ voegt de oude pastoor er aarzelend aan toe, als vreest hij dat aan dit geluk de voornaamste factor, het bezit van Trieneke, ontbreken zal.

Zóó schijnt Huib het ook op te vatten, althans met een zacht verwijt in zijn stem voegt hij den pastoor toe: ‘Ge verzwijgt wet veur me, pastoor, dè vuul ik,.... ik geleuf det 't èrger is dan ge 't duut veurkommen.... En daor doe-de nie goed aon, pastoor....’

‘Neen, Huib,’ herneemt de priester, ‘ik heb je niets verzwegen; ik heb je gezegd dat Trieneke nog zwak is en haar toestand voorzichtigheid vereischt, maar gevaar is

er tot nu toe niet.... Of dat niet komen kan, dat is een andere zaak,.... maar nog eens: je kunt er zelf toe bijdragen om dat te voorkomen, door in het bewustzijn van je onschuld, in een onwrikbaar vertrouwen op een rechtvaardigen God de kracht te putten, om het hoofd hoog te houden...., al zou ook het ergste gebeuren, al zou je ook worden veroordeeld, wat de goede God verhoede. En ik voor mij heb er goeden moed op, dat het zoo ver niet komen zal, dat de werkelijke schuldige nog vóór dien tijd zal worden ontdekt..

Een straal van hoop verlicht voor een oogenblik Huib's bedrukt gelaat.

‘Zoo, pastoor, zò-de det werkelijk denken,’ mompelt hij, den priester strak aanziende, als wil hij in diens oogen een bevestiging lezen van de uitgesproken overtuiging. En die bevestiging schijnt hij daar te hebben gevonden; althans, ofschoon bij het afscheid weer tranen over zijn wangen biggelen, ligt in zijn stem meer beslistheid, terwijl hij tot den priester zegt:

‘Nou, pastoor, de komplementen aan vaoder en moeder en bruurs en zuster en aon alle goeje vrinden, en, dè sprekt, aon Trieneke en heur moeder. Zeg haor, det....’

‘Ja, ja, dat weet ik wel, wat ik haar zeggen moet,’ onderbreekt pastoor Nuggelmans, met een gedwongen lachje, ‘laat dat maar aan den ouden pastoor over, die weet dat wel.’

(*Wordt vervolgd.*)

Grootvaer's beste vrindje.

'k Mag je wel zien, jou kleine schalk
   Met guitig-sprekende oogen,
Als gij met luiden kinderlach
   Naar Grootvâer komt gevlogen.

'k Mag je wel zien.... op Grootvâers knie
   Daarna een kusje stelend
Uit zijnen langen grijzen baard
   En met zijn krullen spelend.

Hij roemt uw kopje 't schoonst van al,
   En lacht bij al uw kuren,....
En nooit wordt hij uw spelen moe,
   Zoolang uw spelen duren.

Groei langzaam, jongen; houd nog lang
   Dat schuld'loos-schalksche tintje,
Dat aller vreugde u maakt en schat....
   En ‘Grootvâers beste vrindje.’

Groesbeek.
H. DONDERS.

Tweemaal ridder.
Episode uit den Boerenkrijg,
door
J. Vesters Jr.

(*Slot.*)

Aan Adelheides scherp oog ontging dit niet. Hoe, zou de dapperheid en doodsverachting van zoovelen dan toch vruchteloos zijn, vruchteloos het voor haar vergoten bloed, vruchteloos de aan vermetelheid grenzende onversaagdheid, die haar ridder ten toon spreidde? Haar hart popelde van bange vrees. Op het oogenblik dacht zij weer aan den ridder von Waldburg, wiens mannen wellicht aan de zijde harer onderhoorigen mochten strijden, maar die zelf toch niet aan het gevecht deelnam. O, als hij geweten had wat zij wist, als hij geweten had wie de jonkman was, die met echt ridderlijken zwier het zwaard hanteerde, hoe zou hij, ondanks zijn hooge jaren, er op gestaan hebben, aan den strijd deel te nemen....

Een angstkreet ontglipte haar lippen: zij zag haar ridder, door grimmige vijanden besprongen, naar de slotgracht gedrongen; één oogenblik nog, en.... Maar: ‘Waldburg! Waldburg!’ davert het eensklaps door de lucht, de grond dreunt onder den hoefslag der paarden, en een schaar gepantserde ruiters stormt met de snelheid van den wind op de verraste boeren in. Hel flikkeren de uitgetogen zwaarden in het maanlicht, om een oogenblik later hun werk van vernieling en dood te beginnen. De boeren, door bijgeloovige vrees bevangen, werpen hun wapens weg en vluchten. Hartmuth von Kronberg en Pfeiffer doen een laatste poging om hen tot staan te brengen en tegen den nieuwen vijand aan te voeren, maar, door een panischen schrik aangegrepen, ijlen ze voort in ordelooze vlucht.

Met de woede in het hart wil de ridder von Kronberg hun voorbeeld volgen, als plotseling de ruiter in de koolzwarte wapenrusting hem met opgeheven zwaard in den weg treedt. ‘Sta, roover, als gij geen lafaard zijt!’

Een hoonlach is het antwoord. ‘Wie zijt

gij, knaap, dat gij aldus tot mij durft spreken?'

De jonkman aarzelt een oogenblik. 'De ridder van mejonkvrouw Adelheide!' zegt hij daarna, met een zonderlinge trilling in zijn stem.

'Ik wensch u daarmee geluk,' spot Hartmuth von Kronberg, en zijn paard de sporen gevende, rent hij als een pijl uit den boog weg.

De ridder van mejonkvrouw Adelheide wil hem achtervolgen, maar de oude ridder von Waldburg weerhoudt hem. 'Mijn dappere strijdmakker, er is vandaag bloed genoeg vergoten. Laat dien onwaardige zijn schande ergens anders gaan verbergen, en laten wij naar den toestand der jonkvrouw en van mevrouw de gravin gaan vernemen.'

EEN WOUD-IDYLLE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HUB. SALENTIN.

In de groote zaal zat in haar hoogen zetel de oude gravin von Löwenstein, die zich reeds tot den dood had voorbereid en wie thans het leven weer tegenlachte. Naast haar stond haar dochter, jonkvrouw Adelheide, nog een weinig bleek van den doorgestanen angst, maar wier trekken verhelderd werden door een vriendelijk lachje. En om den zetel hunner gebiedster hadden zich op haar wensch de verdedigers van den burcht geschaard, fier leunend op het wapen, dat zij zoo wèl gevoerd hadden.

Daar werden de groote deuren wagewijd opengeworpen en trad een klein gezelschap binnen, aan wier hoofd de ridder von Waldburg schreed, de hand aan het gevest van zijn trouwe zwaard. Zoodra men in de zaal was getreden, wilde Frans Meissner uit bescheidenheid zijn plaats zoeken in de laatste rij bij de vertegenwoordigers der trouwe onderhoorigen, maar de oude ridder greep hem bij den arm en dwong hem naast hem te blijven.

'Hier is uw plaats, mijn brave strijdmakker, de ridder van jonkvrouw Adelheide behoort ook hier in het eerste gelid, zooals hij het was in het gevecht.'

Frans bloosde, en toen hij den blik opsloeg tot de jonkvrouw, zag hij, dat ze hem welwillend toelachte.

De gravin was uit haar zetel opgestaan en deed een schrede naar voren. ‘Dappere ridders en trouwe dienaren,’ zei zij met ontroerde stem, ‘woorden zijn onmachtig om u mijn dank te betuigen voor uw moed en onverschrokkenheid, die ons het leven hebben gered. Op de eerste plaats u, ridder von Waldburg, die, waar uw hooge jaren u hadden mogen verschoonen, met jeugdig vuur aan den strijd hebt deelgenomen en door uw beleid veel tot de zege hebt bijgedragen. Niet minder u, dappere ridders von Zabern en von Geisslingen, op wie de ridder von Waldburg niet tevergeefs een beroep deed en die zelf met uw lansknechten en ruiters mij te hulp zijt gesneld.’

De gravin rustte even, want het spreken vermoeide haar en de aandoening deed haar stem trillen.

DE WATERVALLEN VAN TIVOLI, NAAR DE NATUUR GETEEKEND DOOR H. NESTEL.

‘En nu een woord tot u, mijne kinderen,’ vervolgde zij, zich tot haar onderhoorigen wendende.

‘Ik wist, dat gij niet, als zooveel anderen in deze troebele tijden, tegen uw gebiedster in verzet zoudt komen, dat gij het goede, dat ik u heb bewezen, niet zoudt vergeten, of, erger nog, met snooden ondank vergelden. Maar wat gij op dezen dag voor mij gedaan hebt, uw trouw, uw dapperheid, uw zelfopoffering, zal ik nooit, nooit kunnen beloonen. Zegt aan allen, die met u hun bloed voor mij hebben veil gehad, dat de gravin hen uit den grond van haar hart dankt, en dat zij zich niet door hen in edelmoedigheid zal laten overtreffen. Nog eens, mijne kinderen, ik dank u.’

De stoere mannen, die nog kort te voren met hun zeisen en bijlen op den vijand hadden ingehouwen, waren tot tranen geroerd door die uit het hart gewelde woorden hunner gebiedster. ‘Leve de gravin von Löwenstein! leve jonkvrouw Adelheide!’ klonk het uit den mond der getrouwen, die met het voorvaderlijk geloof ook den eerbied voor het gezag hadden bewaard, - een gezag, dat zich niet met ijzeren hand had doen voelen, doch zijn

kracht en hechtheid gezocht in rechtvaardigheid en goedheid.

'Een bijzonder woord van dank moet ik ten slotte brengen,' hernam de gravin, 'aan den wakkeren jonkman, die eerst ons voor het dreigend gevaar heeft gewaarschuwd en daarna alles heeft gedaan wat in zijn vermogen was, om ons te redden, met een toewijding, een dapperheid, die boven mijn lof zijn. Hebt gij u een ridder waardig getoond en heeft mijn dochter u tot haar ridder benoemd, laat mij u thans bij uw waren naam noemen, die geen andere is dan Otto von Waldburg.' Zij nam den verbaasden, onthutsten jonkman bij de hand en leidde hem naar den ouden ridder. 'Vader, ik geef u uw zoon terug, op wien gij trotsch moogt zijn, daar hij tweemaal ridder is, ridder door geboorte, ridder ook en vooral door den adel van zijn karakter, zijn moed en zijn toewijding.'

'Mijn zoon! mijn Otto!' zei de oude ridder, den jonkman aan zijn hart sluitend, want, al was veel hem nog duister, al hoopten de vragen in zijn brein zich op, hij wist, dat de gravin hem niet zou misleiden, en vooral dat de stem van zijn hart geen onwaarheid had gesproken.

'Vader! vader!' riep Otto uit, 'o, hoe gelukkig ben ik, u dien zoeten naam te mogen geven.'

Alle aanwezigen waren diep geroerd door dit treffend schouwspel. Nadat de eerste vervoering van vreugde voorbij was, nam de gravin weer het woord. 'Ik begrijp, ridder von Waldburg, dat gij verlangend zijt te vernemen, hoe ik te weten ben gekomen, dat deze kloeke jonkman uw zoon is. Indien gij Adelheide wilt volgen, dan zal ze u bij den man brengen, die eerst een paar uren geleden het geheim van Otto's geboorte heeft ontsluierd. Maar wees niet hard voor hem, want zijn uren hier op aarde zijn geteld, en het scheiden uit deze wereld zal hem niet zoo zwaar vallen, indien gij hem wilt vergeven, wat hij misdreef.'

'Alles, alles!' zei de oude ridder, 'ik ben op dit uur te gelukkig, dan dat ik tegenover iemand, wien ook, wrok zou kunnen koesteren.'

Hij en zijn zoon volgden de jonkvrouw, die hen naar een ruim, luchtig vertrek geleidde, waar een man op een legerstede lag uitgestrekt.

'Mijn pleegvader,' zei Otto, de kamer binnentredende. 'Ik vermoedde het wel.'

De ridder naderde het bed. 'Wees gerust,' zei hij tegen den stervende. 'Ik vergeef je alles.'

'Heb dank, ridder von Waldburg. Na dat woord valt mij het sterven lichter. Ik heb maar weinige oogenblikken meer te leven, en die wil ik gebruiken, om u mee te deelen wat er met uw kind gebeurd is, sedert gij het meer dan twintig jaar geleden verloort. Ik had het geroofd; een aanzienlijke som gelds verleidde mij daartoe.'

'Wie gaf ze u?' vroeg de ridder von Waldburg.

'Uw neef de ridder von Eichelsheim, die, nadat ik hem het kind gebracht had, verlangde, dat ik het zou dooden. Maar, hoe slecht ik ook was, voor die misdaad deinsde ik toch terug. Ik verzekerde hem den volgenden dag wel, dat ik aan zijn opdracht voldaan had, doch ik verborg het kind en bracht het in het geheim groot. Lang hoefde ik dit niet te doen, want de ridder von Eichelsheim, die het plan had opgevat ook u om het leven te brengen, ten einde zoodoende in het bezit van uw vermogen te komen, verongelukte kort daarna op de jacht. Meer dan eens kwam de gedachte bij mij op, het kind aan u terug te geven, maar de vrees, dat gij mij voor mijn misdaad zoudt straffen, weerhield mij. Bovendien was ik, die geen kinderen had, aan den jongen gehecht geraakt, en wilde geen afstand meer van hem doen. De

meeste menschen wisten niet anders, of het was mijn zoon, en tot voor korten tijd, toen ik mij door de aanhangers der nieuwe leer liet meesleepen en aan hun woeste drinkgelagen deelnam, was ik ook goed voor hem.'

Otto knikte ten teeken van bevestiging.

'Die nieuwe leer bracht mijn hoofd op hol. Ik liet mij door den ridder von Kronberg overhalen, dit kasteel in zijn handen over te leveren, maar mijn toeleg werd ontdekt. In een der cellen opgesloten, werd ik door een pijl getroffen. Lang heb ik daar gelegen vóór men mijn roepen hoorde. Maar in het aanschijn van den dood, die mij tegengrijnsde, kwam ik door Gods genade tot betere gedachten. Ik gevoelde berouw over mijn misdaden, ik wilde mijn geheim niet mee in het graf nemen - want mijn vrouw heb ik nooit gezegd, wie het kind was, dat ik op dien stormachtigen avond thuis bracht - en toen de jonkvrouw mijn kerker binnentrad, heb ik haar alles verhaald.'

Uitgeput door het lange spreken, viel de stervende in zijn kussens terug. Maar door inspanning van al zijn krachten richtte hij zich nogmaals op. 'Zeg mij nog eenmaal, dat ge mij vergeeft,' vroeg hij, 'dan kan ik gerust sterven.'

De oude ridder drukte hem bewogen de hand. 'Alles is u vergeven,' zei hij. En Otto knielde voor het bed neer van den man, voor wien hij thans enkel medelijden gevoelde. Jonkvrouw Adelheide knielde naast hem, en zoo, terwijl aan zijn sponde enkel woorden van vergeving en gebed werden gehoord, blies Meissner den laatsten adem uit.

Nog denzelfden avond naderde de ridder von Waldburg met zijn zoon aan de hand de gravin von Löwenstein. 'Mevrouw de gravin, ik kom u voor mijn zoon een grooten schat vragen als loon voor zijn dapperheid.'

'Als het in mijn macht staat,' antwoordde de gravin met een schalk lachje, 'zal zijn wensch vervuld worden.'

'Jonkvrouw Adelheide heeft mijn Otto haar ridder genoemd, en nu vraagt hij haar als zijn toekomstige gade te mogen begroeten.'

De jonkvrouw bloosde. 'Welnu, kind?' vroeg de gravin, 'welk antwoord moet ik den ridder geven?'

Zij legde met vertrouwen haar fijne, blanke hand in die van Otto en fluisterde: 'Mijn ridder voor heel het leven.'

'Amen!' zeiden de gravin en ridder von Waldburg.

De moeder.
Een geschiedenis uit Lithauen.

Het was een bleeke Septembernamiddag hoog boven in Lithauen, aan het strand der Oostzee. In regelmatige tusschenruimten rolden de golven aan en af. Haar grijsgroene reuzenlijven met de koppen, bekroond met schuim, verhieven zich hoog als fabelachtige monsters en verzonken met woedend gehuil en klagend gekreun in de diepte. Door stormen gegeeseld en verscheurd, dreven zware, donkere wolken in vliegende vaart langs het zwerk.

Aguze Szagun stond voor het raam der armoedige visschershut, omgeven door het onzekere licht van dezen somberen dag, en tuurde over het opstuivende duinzand naar de zee. Vijf dagen woedde nu reeds de storm, en naar het scheen was zijn kracht nog volstrekt niet gebroken. Aguze dacht er aan, dat vóór den storm twaalf booten ter vischvangst waren weggezeild op een mooien, helderen morgen, en dat van al die booten niet één was teruggekeerd zooals ze was uitgezeild, fier en stout. Door den storm overvallen, waren ze uit elkaar geslagen en als wrakken naar het strand

gedreven. En dezelfde golven droegen ook de bemanning, tegen den storm geharde grijsaards, gespierde mannen en bloeiende jongelingen. Allen kwamen terug, de een wat vroeger dan de ander, maar allen verstijfd en koud.

Endrik Szagun was onder de eersten geweest, die zoo waren geland. Toen hij voor Aguze op het vochtige zand had gelegen, in zijn volle lengte, de lippen op elkaar geklemd, de vuisten gebald, alsof hij eerst na wanhopig worstelen in dezen ongelijken strijd het onderspit had gedolven, toen voelde zij, dat erin haar leven een leegte was ontstaan. die door niets kon worden aangevuld. Zij weende en riep niet zooals de andere vrouwen, maar knielde naast den doode neer, een blik vol haat werpend op de zee, die haar een deel van heur-zelve had ontnomen.

Ook op het kerkhof vond zij geen tranen. Als versteend van smart stond zij naast de groeve, waarin de eenvoudige kist weldra onder het neergeworpen witte zand verdween.

Door zes kinderen omringd, het zevende op den arm, nam zij eerst den terugweg aan, toen de avond inviel en de kleinen met schuchter schreien om eten vroegen. Des nachts luisterde zij wakker naar het woeden van den storm, het rollen der zee, en zij herdacht den tijd, dien zij aan Endriks zijde had doorgebracht. Die tien jaren waren rijk aan arbeid, maar ook rijk aan vreugde geweest, want zij hadden elkaar innig lief gehad. Bij de gedachte, dat Endriks sterke arm haar niet meer zou omsluiten, dat zijn vriendelijk oog haar nooit meer zou toelachen, voer haar een rilling door de leden, en was het haar, of een ijskoude hand met onbarmhartigen greep naar haar hart tastte.

Overdag deed zij werktuiglijk, maar onvermoeid haar werk, want haar kinderen mochten geen gebrek lijden. Af en toe nam zij een der kleinen op haar schoot, liefkoosde het en drukte haar droge lippen op de bloeiende wangen. Zoo ging de tijd voorbij, - langzaam voortkruipende dagen en sombere nachten, die zoo eindeloos lang en zoo vreeselijk eenzaam waren!

De storm huilde, de schuimende golven stormden bruisend strandwaarts. Aguzes blik dwaalde van haar witte kammen naar de voortgezweepte wolken, beschenen door het vale licht van den treurigen Septembermiddag. Achter de zee schenen de wolken op te duiken, die op doodskleeren geleken, waarvan iedere windvlaag een stuk afscheurde.

‘Nu, krijg ik nog altijd geen antwoord?’ zei plotseling een stem achter Aguzes rug.

Zij keek om. Haar gedachten waren bij Endrik geweest, toen zij naar buiten had geschouwd in den storm, en daardoor had zij vergeten, dat de rijke Lukies met zijn vrouw voor ongeveer een kwartier van zijn hoeve, die een mijl meer landwaarts lag, naar haar hut was gekomen en haar een vraag had gesteld. - Een vraag? Wat had hij ook weer van haar gewild? Zij bracht de hand aan het voorhoofd en dacht. Och ja, nu viel het haar in. De boer had aangeboden, een van haar kinderen als zijn eigen op te voeden, daar hij zelf geen nakomelingen bezat, en nu moest zij beslissen, welk van de kleinen zij wilde afstaan. Ja welk? Als zij dat maar geweten had!

‘Wat hoef je zoo lang te overleggen?’ zei de boer en streek, zelfvoldaan glimlachend, met zijn hand over zijn dubbele kin. ‘Men noemt mij niet zonder reden den rijken Lukies.’

‘Neen, zeker niet,’ beaamde de boerin, die, om de visscherswеduwe haar rijkdom te toonen, wel zes van haar beste, ruimste rokken over elkaar had aangetrokken, zoodat zij zich nauwelijks kon bewegen.

Aguze keek nu eens naar den kleinen, ronden boer, die met welbehagen van zijn gevulde geldzakken sprak, dan weer naar het spitse, bleeke gezicht der boerin, die

slechts nu en dan een woord in het midden bracht, maar dat telkens, scherp als een pijl, het hart van de weduwe trof.

'Ge zijt een slechte moeder, dat ge aan geen enkel van uw kinderen het geluk gunt, uit hun ellende verlost te worden,' zei ten slotte de vrouw, toen Aguze in weerwil van alle aanbiedingen verklaarde, alle zeven bij zich te willen houden.

Een slechte moeder! Aguze sprong op. Hoe kon deze vrouw, die nooit moeder was geweest, het wagen, haar een zoo zware, ongegronde beschuldiging in het gezicht te slingeren! En zij begon zich met ijver te verdedigen. Haastig, elkaar verdringend, zonder den juisten samenhang kwamen de woorden over haar bleek geworden lippen. Zij zei, dat zij kon en wilde werken voor zich en haar zevental, en dat zij genoeg kon verdienen, o[m] allen genoeg te eten te geven.

'En als je nu eens ziek wordt en gaat liggen?' vroeg de boerin spottend.

Aguze zweeg verschrikt. Haar opgeheven

armen vielen slap naar beneden en een vreemde trilling bewoog haar trekken.

‘Dan kunt ge honger lijden en uw kinderen met u,’ vervolgde de vrouw wreed, en haar stem klonk onverbiddelijk koud en streng. ‘Kunt ge or echter toe besluiten, een van uw kinderen voorgoed aan ons af te staan, dan is niet alleen voor dat schaap gezorgd, maar ook voor al zijn broers en zusters, want Lukies zal zich aan een honderd gulden niet laten kennen.’

‘Natuurlijk niet,’ lachte de boer, ‘het komt er bij mij op een honderd gulden meer of minder niet aan.’

Aguze stond als verdoofd. ‘Wat moet er van de kinderen worden, als ik eenmaal niet meer de handen uit de mouw kan steken?’ - deze gedachte liet haar niet met rust.

Aan iets anders kon zij niet meer denken. Geheel willoos liet zij zich door de boerin in de aangrenzende kamer duwen, waar de kinderen, dicht opeengepakt, als vogeltjes die nog niet goed kunnen vliegen, in een hoek waren weggescholen en haar met half nieuwsgierige, half angstige blikken vragend aankeken. Het onverwachte bezoek der voorname, vreemde gasten had de kleinen schrik aangejaagd. Misschien hadden ze er een voorgevoel van, dat hun van den kant van dien kleinen ronden man en van die lange, magere vrouw, die met haar zes rokken een wandelende klok leek, eenig onheil dreigde. Aguze naderde met kleine, onvaste schreden, het levende hoopje in den hoek, en terwijl ze haar blikken niet van de zeven blonde kopjes kon afwenden, overlegde zij, welke daarvan zij aan de bleeke vrouw zou afstaan, die in de kamer ongeduldig op haar terugkomst wachtte. Toen zij na een zwaren strijd van minuten inzag, dat zij tot geen besluit kon komen, nam zij het jongste kind bij de hand en gelastte de anderen haar te volgen. Zoo kwam zij, door het zevental omringd, bij haar gasten terug.

‘Kiest zelf,’ was alles wat ze zei. Zij verroerde zich niet, toen de boerin de kleine meisjes, die angstig in de japon van haar moeder wegscholen, met zoete woordjes trachtte te overreden, bij haar te komen, en de boer hetzelfde bij de jongens beproefde. Zij stond daar levenloos als een steenen beeld. Eerst toen de woorden: ‘Dit nemen wij,’ als knotsslagen haar oor troffen, kwam er leven in haar gestalte. Zij begon te sidderen en haar oogen bleven op het blondkopje rusten, welks handje warm en vol vertrouwen in haar rechter lag, en waarnaar de boerin met haar mageren vinger wees.

‘Waarom juist dit?’ kwam het met moeite over Aguzes lippen.

‘Zoudt ge dan een ander liever geven?’ vroeg de vrouw met een spotlach.

Zij was ontwapend. Zwijgend wendde zij het hoofd af en liet het handje los.

Als uit verre, verre verte klonk nog geruimen tijd de klank van vreemde, harde stemmen in haar oor, toen werd het eensklaps stil, angstig stil. Met een schreeuw, die niets menschelijks had, schrok zij uit haar verdooving op. Zij wierp zich op de kinderen, die dicht tegen elkaar gedrongen bij het venster stonden en naar buiten tuurden, en begon te tellen, eenmaal, tweemaal, driemaal, en toen zij eindelijk begrepen had, dat zij zich niet verteld had, dat er van de zeven kopjes werkelijk één ontbrak, zonk zij zonder een kreet te slaken op een stoel neer.

Het gejammer der kinderen bracht haar weer tot bewustzijn. Zij raapte al haar krachten bijeen en waggelde naar buiten. Lang stond zij daar en tuurde in de toenemende duisternis, die zich als een ondoordringbare sluier voor haar uitbreidde. Eindelijk keerde zij in de hut terug. Zij maakte vuur aan, kookte het avondeten, gaf het den kinderen en bracht ze daarna te bed. Ze hadden wel graag gevraagd: ‘Waar is nu ons broertje? Waarom liet u het met die vreemde menschen meegaan? Wanneer

krijgen wij het terug?' - maar niemand durfde een woord zeggen, als hij in het bleeke gezicht zijner moeder keek. Met schuwe teederheid beantwoordden zij Aguzes nachtkus en weenden stilletjes, zonder goed te weten waarom, tot de slaap hun de oogen sloot.

De weduwe zat voor den haard en staarde in de langzaam wegstervende vlammen, terwijl de wind met klagend geluid in den schoorsteen blies.

'Waarom zal ik hem niet meer zien?' fluisterde zij opgewonden. 'Hij rust immers niet, als zijn vader, verstijfd en koud onder het witte zand, hij is maar een uur van mij verwijderd, gezond en frisch slaapt hij in zijn bedje. En ik zou hem nooit weerzien? Wie zegt dat?'

Zij keek dreigend om zich heen en uit haar keel steeg een gebrul op als dat van een getergde tijgerin. 'Hij slaapt, de kleine Jons,' dacht zij, 'maar hij is zeker niet zonder tranen ingeslapen, en morgen vroeg, als hij wakker wordt, zal hij weer schreien en om zijn moeder roepen, - en ik zal er niet zijn, om hem te wasschen, aan te kleeden en zijn blonde haartjes te kammen. Dat zal voortaan een andere doen, een andere!'

Met twee, drie sprongen was zij de deur uit. Buiten wachtte haar de storm. Hij wierp zich luid brullend haar te gemoet en trachtte haar neer te smakken, maar zij week niet. Moedig als haar Endrik op de hooge zee den laatsten strijd met wind en golven had gestreden, streed ook zij nu, alsof haar leven op het spel stond. Zij behield de overhand. Na een uur zonk de storm met lam geslagen vleugels achter de duinen neer, niet in staat zich weer te verheffen, en de zee zong zijn doodslied.

Toen Aguze de hoeve van den rijken Lukies bereikt had, was de dag nog verre. Rusteloos als een roofdier, dat het ontvoerde jong in de nabijheid speurt, zonder het te kunnen naderen, doolde zij langs huis en erf.

'Jons, mijn kleine Jons,' zei ze bij zich zelf, 'gij leeft, en ik zou je niet weerzien?'

En weer begon zij te lachen, en ditmaal verdween de lach niet meer van haar gezicht. Hij speelde om haar lippen, toen zij den knecht, die de deur openmaakte, voorbij- en het huis binnenging, en hij ging in een zegevierend lachen over, toen zij naast het bedje stond, waarin de kleine Jons vreedzaam sluimerde.

'Wat moet dat beteekenen?' vroeg Lukies, 'ben je gek geworden, vrouw? Wat kom je hier zoeken?'

Aguze lachte nog altijd. 'Dit hier,' zei zij en wees op het kind, dat zij daarna met kussen overlaadde.

'Moeder!' juichte de kleine en lachte nog half droomend zijn moeder toe.

Nu kwam ook vrouw Lukies er bij en begon Aguze met verwijten en scheldwoorden te overstelpen, waarbij ze door haar man ijverig geholpen werd. Aguze antwoordde niets. Haar lieveling streelend, liet ze hen beiden praten, die al heel tevreden zouden geweest zijn, indien ze maar één kind hadden gehad, en het maar niet konden begrijpen, hoe een arme weduwe, die al zes monden had te vullen, ook nog het zevende verlangde te houden. Den kleinen Jons vast in haar armen klemmend, verliet Aguze eindelijk het huis.

Toen de kinderen 's morgens wakker werden, waren ze niet weinig verbaasd, weer voltallig bijeen te zijn.

'Moeder, moeder, weet ge het al? Kijk eens, broertje is er weer,' riepen ze allen door elkaar.

Aguze knikte hen toe, te gelijk lachend en schreiend. Daarna drukte zij het hoofd tegen de ruiten en vouwde de handen als tot een gebed.

'Endrik, kunt ge mij vergeven?' fluisterde zij, naar het wijde watervlak turend.

Daar dook achter een wolk de zon op. Vurig en groot stond zij in volle majestueuze grootheid boven de bewogen wateren, en haar stralen overgoten het kleine vertrek met een zee van licht.

Generaal Pieter Andries Cronjé.

‘Cronjé heeft gecapituleerd!’ - Als een treurmare vloog deze tijding door de wereld, in het eerste oogenblik met ongeloof en twijfel ontvangen, later, toen niet meer getwijfeld kon worden, met een gevoel van onuitsprekelijk leedwezen begroet.

Op hoeveel uitstekende commandanten de Boerenlegers ook mogen wijzen, hoe sympathiek de namen van een Hans Botha, een Lucas Meyer, een Schalk Burger, van Prinsloo, Grobler, Wessels, Snijman en zooveel anderen ook mogen zijn, hoeveel eerbied en bewondering men ook gevoelt voor den grijzen opperbevelhebber, generaal Joubert, - de naam van Cronjé bezat een tooverklank als geen andere, de faam had om zijn hoofd een stralenkrans gevlochten van onstuimige dapperheid, stout beleid en aangeboren veldheersgaven, waarbij de roem van alle overigen verduisterde.

Hoe groote teleurstelling en smart de tijding van Cronjé's overgaaf ook verwekte, bewondering behield weldra de overhand, toen men de bijzonderheden vernam van den ongelijken, wanhopigen strijd, die de capitulatie was voorafgegaan. Was Cronjé's terugtocht een meesterstuk geweest van tactiek, zonder weerga is zijn heldhaftig standhouden aan de Koedoesranddrift, waar hij tien dagen lang haast zonder geschut het hoofd bood aan een tienvoudige overmacht, beschikkend over meer dan honderd vuurmonden, die zonder ophouden dood en verderf braakten in de spelonk, waarin dooden en levenden zonder hoop op verlossing waren opgesloten.

Een kloek en stout stuk was het verslaan van Jameson's bende bij Doornkop, een schitterende overwinning de slag van Magersfontein, waarin generaal Wauchope's Hooglandersbrigade werd vernietigd, maar als wapenfeit staat onvergelijkelijk hooger de tiendaagsche strijd aan de Modderrivier, waarvan niet den overwinnaar, maar den overwonnene alle eer toekomt. Veldmaarschalk Roberts mag de held van Kandahar zijn, de held van Paardeberg en Koedoesranddrift is niet hij, maar Cronjé, en zelfs Engelsche bladen, hoe partijdig en verblind ook, aarzelen niet dit te erkennen.

Welnu, deze dappere soldaat en ervaren krijgsoverste is een eenvoudig, ongeletterd man, een landbouwer en hartstochtelijk jager. Zijn hoeve staat in Potchefstroom-district, waar hij zich met zijn zonen aan den landbouw en de jacht wijdde. Hij had een afkeer van het stadsleven en is ook nooit, als generaal Joubert, candidaat geweest voor het presidentschap, hoewel menigeen hem daarvoor uitstekend geschikt achtte. Zijn eenige waardigheid was het lidmaatschap van den Uitvoerenden Raad, waar aan zijn adviezen hooge waarde werd toegekend en hij tegenover iedereen, ook tegenover president Kruger, zijn meening met de rondheid van een soldaat verdedigde.

In November 1880 trad Cronjé te Potchefstroom op den voorgrond. Een zekere Bezuidenhout weigerde aan de Engelsche regeering - die sedert 1877 Transvaal had onderworpen - belasting te betalen, en men kwam om zijn have en goed te verkoopen. Er ontstond een volksverzameling; Cronjé kwam er bij en sloeg den verkooper tegen den grond. Dit was het sein tot den opstand. Vijf dagen later werd door Pretorius, Kruger en Joubert te Heidelberg de Republiek uitgeroepen, en Cronjé, aan het hoofd van zijn zoons en buren, begon het kleine Engelsche garnizoen te Potchefstroom te belegeren, dat zich weldra moest overgeven.

Toen de oorlog in 1881 geëindigd was met de onafhankelijkheid der Zuid-Afrikaansche Republiek, keerde Cronjé naar zijn hoeve terug en bleef daar, tot de inval van Jameson hem weer opriep. En toen in October van het vorig jaar de oorlog uitbrak, werd hij belast met het bevel over het westerleger, leidde eerst de belegering van Mafeking, daarna die van Kimberley, sloeg den aanval van lord Methuen's leger op zijn stellingen te Magersfontein zegevierend af en bestuurde op meesterlijke wijze den aftocht zijner troepen, nadat het zware geschut in veiligheid was gebracht. En al heeft hij ten slotte het onderspit moeten delven tegen de verpletterende overmacht, Cronjé's naam zal in de geschiedenis genoemd blijven als die van een onverschrokken en beleidvol legeraanvoerder, als een der gloriën van de Zuid-Afrikaansche Republiek.

Bij de Platen.

Een meisjestype uit het Zwarte Woud. -

Een aardig, frisch figuurtje, dat meisje uit het Badensche bergland, waar men, als men alleen op den somberen naam van het Zwarte Woud afging, niet zou denken, zulk een lieftallige verschijning aan te treffen. Hoe goed staat haar de eigenaardige, schilderachtige kleederdracht, die haar eigen karakter heeft behouden en niet gezwicht is voor den invloed van het grillige kind, dat mode heet.

Een woud-idylle. -

Te midden van hooge boomen met hun verweerden stam en knoestige takken een open plaats in het woud, waar schapen vreedzaam grazen en het herdersmeisje in droomerig gepeins schijnt verzonken, - het heeft iets sprook-jesachtigs, dat ook den beschouwer onwillekeurig tot mijmeren stemt. Maar doet de aanblik der natuur dit niet altijd, en vooral, wanneer men, als hier, de tegenstelling ziet tusschen de forsche boomen en den weelderigen rijkdom van groen, en de grazende schaapjes met haar jonge bewaakster, die zelf ook wel iets van een sprookjesfiguur heeft?

KOLONEL KEKEWICH,
de verdediger van Kimberley.

De watervallen van Tivoli. -

In de nabijheid van Rome, in een verrukkelijke omgeving, ligt de stad Tivoli, bekend vooral om de beroemde Villa d'Este, in de zestiende eeuw door kardinaal Ippolito d'Este gebouwd, en haar schilderachtige watervallen, veroorzaakt door de snelvlietende Teverone, zooals tegenwoordig de Anio genoemd wordt.

GENERAAL PIETER ANDRIES CRONJÉ.

Tivoli is het oude Tibur, dat lang vóór Rome moet gesticht zijn en in de oorlogen der Latijnen tegen Rome een gewichtige rol gespeeld heeft. In de nabijheid der stad liggen talrijke ruïnen, o.a. die der villa van keizer Hadrianus, in 130 na Christus gebouwd.

De oorlog in Zuid-Afrika. -

Naast het portret van generaal Cronjé in dit nummer mogen ook niet die van de twee Engelsche soldaten ontbreken, aan wier dapperheid vriend en vijand hulde brengt, generaal French en kolonel Kekewich.

Generaal French was vóór lord Roberts' komst in Zuid-Afrika de eenige Engelsche generaal, die niet een nederlaag op zijn debet had. Heeft dit reeds zijn beteekenis, op zijn actief heeft hij den stouten rit aan het hoofd van zijn ruiters naar het ingesloten Kimberley en verder zijn deelneming aan de vervolging van Cronjé.

GENERAAL FRENCH,
de bevrijder van Kimberley.

HET DELVEN VAN GRAVEN VOOR DE BIJ MAGERSFONTEIN GESNEUVELDE HOOGLANDERS.

Kolonel Kekewich is de wakkere verdediger van Kimberley gedurende vier maanden. Opmerkelijk mag het heeten, dat terwijl de Engelsche generaals in het veld slag op slag tegen de Boeren verloren, de bevelhebbers der drie ingesloten steden, Ladysmith, Kimberley en Mafeking, het zoo lang en zoo flink uithielden.

Koningin Victoria heeft den door French en Kekewich betoonden moed onmiddellijk beloond door French, die Kolonel was en enkel voor deze gelegenheid den titel van generaal droeg, tot den rang van generaal-majoor, en luitenant-kolonel Kekewich tot kolonel te bevorderen.

Een aangrijpend tafereel stelt onze laatste gravure voor: het delven der graven voor de bij Magersfontein gesneuvelde Hooglanders, aan wier hoofd generaal

Wauchope viel. In een graf van dertig voet lengte en drie voet diepte werden drie en zestig Hooglanders ter aarde besteld.

[Nummer 5]

Arm Trieneke!
Een dorpsgeschiedenis,
door Ravo.

VII.
Een dubbel vonnis.

EEN RIJTOER BIJ MOOI WEER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULIUS VON BLAAS.

Wat de pastoor had gezegd was waar, zij het ook, dat hij zijn vrees voor het leven van Trieneke had verheeld, of althans in den zachtst mogelijken vorm gekleed. Wel is waar was Trieneke iets beter, maar haar toestand was nog bij lange niet zóó, dat geen ernstige reden voor bezorgdheid meer bestond.

Voornamelijk was dit haar-zelve, beter dan iemand, beter zelfs dan den pastoor bekend, voor wien zij, evenals voor haar ouders, ondanks haar belofte, zooveel mogelijk had getracht verborgen te houden, wanneer zij weder bloed had opgegeven. Zij had overigens na de eerste bloedspuwing dien eigenaardigen drogen kuch behouden, die reeds zoo menig ouderhart heeft doen ineenkrimpen en zooveel tranen in stilte heeft doen schreien. Neen, neen, zij voelde het wel, dat de beterschap slechts schijnbaar was, en geen oogenblik verliet haar de kwellende twijfel, of zij wel ooit zou herstellen. Zij besloot dan ook eindelijk, zich dienaangaande zekerheid te verschaffen. Liever zekerheid, liever het bewustzijn, dat zij veroordeeld was, dan die knagende, benauwende twijfel. Hoe echter zich die zekerheid te verschaffen? Haar ouders zagen met de oogen der liefde en lieten zich door de hoop, dat de slag, welken zij vreesden, nog zou worden afgewend, misleiden. Bovendien wilde zij hen liefst die hoop, al zou ze wellicht ijdel blijken, tot het laatst toe laten behouden. Zij kon het ‘heeroom’ vragen, maar zij betwijfelde, of ook deze haar de waarheid, de volle waarheid wilde of durfde zeggen. Er restte haar dus niets dan zich tot den dokter te begeven en hem af te vragen, haar zonder omwegen te zeggen, wat het einde zou zijn. Zij wilde dat evenwel niet doen, zonder haar geestelijken vriend van haar plan in kennis te stellen. De grijze pastoor ontried het haar aanvankelijk, duchtend, dat een ongunstig antwoord van den dokter - en hij hield zich overtuigd, dat het ongunstig zou zijn - een nadeeligen invloed op hare kwaal teweegbrengen en misschien haar dood verhaasten zou. Doch tegenover hare beslistheid gaf hij eindelijk toe, Trieneke

tevens op haar verzoek, belovend, dat haar ouders onkundig zouden blijven van den door haar gedanen stap. Met onrustig kloppend hart, maar toch vastberaden, overschreed het moedige meisje den drempel der doctorale woning.

‘Wel, heeremijntijd,’ voegde haar de doktersvrouw toe, die zelve de deur had geopend, ‘daor hed-de waorempel Trieneke.... En hoe gaot het nou, m'n keind?... Wel, wel, daor zal den dokter van opkijken, as-i oe hier ziet. Hij is eefkes naor Mijntje van den mùlder, die de maozele het, maor hij zal wel weer gaauw thuis zijn, want 't is haost ètenstijd.’

‘Juust,’ antwoordde Trieneke, ‘ik dòcht det ik dan den dokter 't zekerst thuis zou veinden... Ik wou 'm gesproken hebben.... Zie-de, over diejen hoest, die maor nie weg wil.’

‘Zo, zò, wè ge zegt.... En hoe gaot het thuis mit vaoder en moeder en....’ - hier hield de doktersvrouw plotseling op, als ware zij op het punt geweest iets te vragen wat zij liever niet vragen wilde.

‘O, heel bèst, en.... en mit Huib mot 't naor umstandigheden ok goed gaon, het me pastoor gezeed, die 'm gesproken het. Hij blijft vaast op Onzen Lieven Hier vertraauwen, en daor duut i goed aon, dè duuj ik ok.’

‘Zeker, zeker,’ bekrachtigde de doktersvrouw, ‘hij mot mar goejen moed haauwen.... En wè zeg-de wel van het veinden van diejen tweeden sleutel?’

‘Tweeden sleutel,’ vroeg Trieneke verbaasd, ‘tweeden sleutel,.... daor weet ik niks aaf.’

‘Zie-de, mar ge mot 't nie verder vertellen, want 't is mijn ok in 't geheim gezeed, maor Hent de Puun waar hier veur ennige daogen mit 'nen gestrùpten haos. Den dokter het hem die aafgekòcht, want aanders deen 't toch n' aander, zeen-i, en toe, toe het Hent den dokter in vertraauwen ies gezeed van het vein-

den van 'nen sleutel, die precies op de kiest van Huib zou paassen....'

'Hoe wist-i det?' vroeg Trieneke haastig, terwijl haar hart bonsde.

'Jao, zie-de, Trieneke, dè weet ik nie, maor Hent zeen 't, en die kos het weten, waant die had eiges den sleutel gevonden....'

Het gesprek werd onderbroken door de komst van den dokter, nadat de doktersche nog gauw Trieneke had verzocht, om over Hent de Puun te zwijgen, omdat de dokter zich anders kwaad zou maken, dat ze het had verklapt 'van diejen gestrùpten haos, zie-de?'

'Wel, wel, gij hier, Trieneke?' riep de dokter, eenigszins verbaasd, uit.... 'alles goed thuis, hoop ik?' ging hij voort.

'Jao, Goddaank, thuis is alles wel, maar mit mijn nie....'

'Hoezoo det?.... Wer benaauwd gewist?'

'Nee, dè nie krek, maor ik wou-i wel ens hebben gesproken, dokter.... zie-de, ampart.'

'Nou, meid, kom dan mar met me meê naor de apotheek.'

De doktersche keek hen ietwat bezorgd achterna, niet wetend, wat ze van dat onderhoud tusschen vier oogen denken moest.... Zou ze dan toch met den dokter willen spreken over 't geen haar zooeven omtrent het vinden van een sleutel was meêgedeeld?.... Welke reden kon ze anders hebben, om den dokter alleen te moeten spreken?.... Als het alleen om dien hoest was, wel, dan zou het waarlijk niet hebben gehinderd, zoo zij er bij ware gebleven.

De dokter heeft zich inmiddels in de apotheek tegenover zijn patiënt neergezet en aan Trieneke gevraagd, wat deze hem te zeggen had.

'Jao, zie-de, dokter,' luidde het antwoord, 'ge zult 't misschiens gek van me veinden, maor ik maok me èrg ongerust.... Ik vuul, dè 'k nie veuruit gaoj, waant dè bloed kumt illeken kier terug, en ik haauw hier altijd zò'n stèkende pijn in de borst,.... dè kaan nie goed zijn, dunkt me.... Zie-de, dokter, en nou wou ik wel ens van oe weten, hoe gij erover denkt.... Ge mot er mar rond veur uitkommen....'

'Maor, beste meid, ik veind dè ge in den lèsten tijd wel wè gewonnen het....'

'Jao, mar dokter, ik weet es toch eigenlik eiges het bèste.... Ik begrijp wel, dè ge nie gère zegt, waor het op staot - ging het meisje voort, met licht trillende stem, wijl zij in zijn oogen en in zijn ontwijkend antwoord haar vonnis reeds gelezen had -, maor ik wou 't weten, waant waortoe zou 't dienen, me bèterschap veur te stellen, as die toch nie komt....'

De geneesheer overwoog een oogenblik, of hij de hem gedane vraag naar waarheid zou beantwoorden.

'Ge zijt 'n zonderling keind, Trieneke,' zei hij eindelijk, 'tegenover 'n aander zou ik het nie doen, maor tegenover ouw is 't wè aanders; gij zijt 'n buitengewoon schepselke, ge het, in oew zwak lichaom zò'n stèrke ziel, dè ge de waorheid heuren kunt. En misschiens is het zoo ok better.... Ge vraogt, hoe ik erover denk, Trieneke?.... Tot mijn groot leed slècht, m'n keind.... As God gen wonder veur oew doet, dan geleuf ik nie, dè ge 't veurjaor haolt.... Zie-de, ik zeg, det ik dè geleuf.... det is daorum geen Evangelie.... Onmeugelik is 't nie dè ge better wordt, maor volgens 't gewone verloop der kwaol, die ge het, dan kan 't nie laank meer duren, of....'

'Ik lig op het kèrkhof,' vulde Trieneke aan, wel nog iets bleeker dan toen zij kwam, maar rustig. 'Ik daank oe, dokter.... maor nou had ik nog één verzuuk aon oe.... en

dè is van er niks aon vaoder en moeder van te zeggen.... en aon niemes, ok nie aon oew vrouw.'

'Ik begrijp oe, Trieneke,' gaf de dokter ten antwoord, bij haar laatste vraag flauw glimlachend, 'en ge kunt er staot op maoken, dat het tusschen ons beijen blijft....'

'En menier de pastoor,' onderbrak Trieneke. 'Die wit eraaf, det ik naor oe toe zou gaon, en die mot dus ok het antwoord weten.'

'Erm Trieneke,' mompelde de dokter, toen hij het meisje tot vóór de deur uitgeleide had gedaan, en ofschoon waarlijk niet teerhartig, streek hij met den rug van zijn hand over zijn oogen. 'Ik had oe zoo gère genèzen.... Maor heur levensgeluk is deur die ongelukkige geschiedenis tòch gebroken,.... al zou Huib ok worden vrijgesproken, heur vaoder zou in gen geval meer van 'n huwelijk willen heuren... Och jao, dan is 't eigenlik mar better zò.'

Was de dokter met Trieneke begaan, deze dacht niet aan haar-zelve. Terwijl zij zich naar de pastorie begaf, om daar verslag te doen, slaakte zij een zucht en rolden uit haar oogen twee brandende tranen, maar die zucht en die tranen golden haar ouders, haar moeder vooral, en haren Huib.

'Ik zie het al, mijn kind,' voegde de priester haar deelnemend toe, 'de oude pastoor en Trieneke zullen niet lang van elkander gescheiden blijven, beiden wacht een rustig plekje onder het Kruis en, hopen we, een klein plaatsje in Gods schoonen Hemel.... Is het niet zoo, mijn kind?'

'Jao, pastoor, 't is mit me gedaon,' antwoordde Trieneke, zacht schreiend, 'ik heb de meiste kieren O.L. Vrouw aongekleed.... wie weet, of ik 't nog wel zal kunnen doen....'

'Ja, mijn lieve kind, Onze Lieve Vrouw zal genoeg aan je verliezen, ten minste hier, want haar getal kinderen in den Hemel zal met één worden vermeerderd, - en niet alleen O.L. Vrouw, maar de heele parochie, de oude pastoor niet het minst.... Maar zooals God wil is het goed, niet waar?.... hoe zwaar het ook valt....'

'Zeker, pastoor, en as ik mijn aauwers en Huib nie had, dan zou 't me nie eens hard vallen.... Daorveur alleen zou ik nog wè willen blijven lèven..... maor, zooas ge zegt, Gods wil geschiede!....'

Wederom zijn enkele weken voorbijgegaan, en binnen een paar dagen zal de zaak van Huib vóór de rechtbank dienen. De nasporingen der justitie in verband met het vinden van den sleutel in het boschje hebben tot niets geleid. Geen enkele smid of slotenmaker, tot wien men zich in vrij verren omtrek had gewend, wist iets van dergelijke bestelling, hem door een bewoner van het bewuste dorp gedaan. De vurige gebeden, dagelijks door allen, wien hij lief was, vooral door Trieneke en door den ouden pastoor gestort, zijn niet verhoord geworden. Steeds is het een raadsel gebleven, hoe die sleutel, geheel en al gelijk aan dien van Huib, in het boschje was gekomen, wie hem daar verloren of weggeworpen had. Wèl was het geheim, dank zij het vereenigde 'zwijgen' van Hent de Puun en van de doktersche, - een mensch maakt zich zoo gaarne interessant, en eerstgenoemde sloeg uit zijn nieuwtje zooveel munt als hij kon - thans het geheim van iedereen en wist tot het kleinste kind om zoo te zeggen ervan; wèl werd men er door versterkt in zijn overtuiging, dat alles het bedrijf van Hannes van Buuren was en had reeds, wanneer deze in de herberg verscheen, menige zinspeling aanleiding tot ruzie en vechtpartijen gegeven, maar daarmee kwam men niet verder, en beliep men zelfs het gevaar, wegens beleediging en laster te worden vervolgd. Overigens, al ware de bewuste zaak niet uitgelekt, het bezoek door

de justitie op de boerderij van Van Buuren gebracht, om zich te vergewissen, of de gevonden sleutel werkelijk in het slot der kist van Huib paste, zou toch hebben doen begrijpen, dat zij meende op een spoor te zijn. Tegenover die algemeene beschuldiging gedroeg Hannes zich, zooals te verwachten was: driest en onbeschaamd. In plaats van de herberg te vermijden, ten einde de minachtende blikken en de tergende zinspelingen te ontgaan, kwam hij er zelfs nog meer dan vroeger en lachte hij tartend over al die praatjes. Hoe zijn vader onder dat alles leed, laat zich denken.

Toen de oude man zijn zoon over de zaak zacht, maar ernstig had onderhouden en hem vermaand had, om, zoo hij werkelijk uit wrok Huib had ongelukkig gemaakt, te trachten het kwaad te herstellen door naar den vreemde, naar Engeland of Amerika te vertrekken - waartoe hij hem ruim van geld wilde voorzien - en van daar een bekentenis over te zenden, had hij zijn vader brutaal in de oogen gekeken en hem barsch toegevoegd: ‘Ik geleuf, dè gij ok al gek begint te worden, vaoder. Blijf me asteblief mit det gewaauwel van 't lijf. Laot ze kletsen zooveul as ze willen, maor ze meugen oppaassen, dè ze me nie te nao kommen, veural Drikus Manderveld, Jan Scherf en Peter Dalfsen. Want as 't me begint te vervèlen, dan zou 'k 'nen kier afrèkening haauwen, die ze nojt mer zullen vergèten. Dè zeg ik oe.... En nou genog, ik wil er nie mer aaf heuren, verstao-de?’

En de vader had verder zijn leed in stilte verkropt, vreezende door zijn vermaningen de zaak eer erger dan beter te maken.

De dag der gerechtelijke behandeling van den diefstal is gekomen. Van Buuren en zijn zoon, zoomede de verdere aanwezigen bij het openmaken van de kist en van het vinden van het geld, waren als getuigen opgeroepen. De twee eersten hadden zich ieder afzonderlijk naar de stad begeven. Was de hartelijkheid tusschen vader en zoon, wegens het ergerlijk gedrag van dezen, in de laatste jaren toch al niet bijzonder groot geweest, thans was allengs zekere verwijdering tusschen hen ontstaan, doordien Hannes, hoe driest ook onder zijn vrienden, zijn vader, sedert de oude Van Buuren hem rechtstreeks over de zaak had toege sproken, blijkbaar ontweek. Zij zaten thans naast elkander op de getuigenbank, de vader strak-ernstig vóór zich ziende, de andere uitdagende blikken werpend op bekenden uit zijn dorp, die de rechtszitting hadden willen bijwonen. Onder dezen bevonden zich ook de vader en een broeder van den ongelukkigen Huib, de eerste half verscholen achter den breeden rug van een buurman, die hem had vergezeld, en tersluiks nu en dan met de hand langs de oogen strijkend.

Verder zijn als getuigen *à décharge* gekomen de oude pastoor en de strooper-vagebond Hent de Puun, de laatste als vinder van den verdachten sleutel.

De rechters hebben plaats genomen vóór de groene tafel.... Eene deur wordt geopend,... de gevangene treedt binnen en schrijdt naast den hem begeleidenden veldwachter naar zijne plaats. Huib is bleek, maar kalm...., totdat zijn blik valt op zijn vijand, die hem hoonend aankijkt. Een brandend rood, de vlam van den toorn, verft thans zijn gelaat, en bovendien verraadt een krampachtig trillen van zijn lichaam den inwendigen storm. Het volgend oogenblik echter den grijzen priester ziende, beheerscht hij zich weder; bij de beantwoording der gebruikelijke inleidende vragen beeft dan ook zijn stem niet eens.

De akte van beschuldiging is voorgelezen, het verhoor der getuigen aan de beurt. De verklaringen van die *à charge* zijn uit den aard der zaak eensluidend en leveren niets op dan het bekende. Maar wat 'n verschil in toon daarbij! Spreekt uit die van den ouden Van Buuren deernis met zijn knecht, van wien hij zegt zoo iets allerminst te hebben verwacht, en het ook nu nog niet te begrijpen, wijl Huib vóór dien tijd

altijd een beste, oppassende, eerlijke jongen geweest is, - die van Van Buuren's zoon draagt den stempel van besliste vijandschap, van de zucht, om het buiten kijf te stellen, dat Huib en niemand anders de dief kan zijn.

Op de vraag, hem gedaan, waarom hij heeft gemeend, zoo voortvarend te werk te moeten gaan, om de kist van Huib open te breken, daar men toch wel op diens thuiskomst had kunnen wachten, om het onderzoek in te stellen, geeft hij dit toe, doch zoekt een voorwendsel in zijn toorn en verontwaardiging over den gepleegden diefstal. In zijn drift heeft hij op onmiddellijk handelen aangedrongen.

Een andere vraag, of vroegere handelingen van Huib hem reden hebben gegeven tot wantrouwen, verklaart hij, hierop niet beslist te kunnen beantwoorden. Alleen dit kan hij wel zeggen, dat hij hem niet veel vertrouwde, ofschoon hij daarvan nooit iets tegenover zijn vader heeft laten blijken, omdat hij wist dat hij bij dezen toch aan een verkeerd kantoor klopte.

Bij het vertoonen van den gevonden sleutel, waarop hij, natuurlijk, door het bezoek der justitie aan zijns vaders woning en ook door

de praatjes, die hem niet onbekend zijn gebleven, is voorbereid, haalt hij eenvoudig de schouders op.

In scherpe tegenstelling met dit vijandig getuigenis is dat van den grijzen pastoor, die van Huib's leven spreekt met den grootsten lof en niet aarzelt met den meesten nadruk te verzekeren, dat hij Huib voor onschuldig houdt. De feiten, of liever het feit, waarvoor Huib terecht staat, is tegen dezen, maar dat schokt zijn overtuiging allerminst. Voor het overige hecht de pastoor groot gewicht aan het vinden van den tweeden sleutel, en houdt hij zich overtuigd, dat, zoo men er in geslaagd ware, den verliezer of wegwerper van den sleutel te vinden, er een gewenscht licht over deze gebeurtenis zou zijn opgegaan.

De verklaringen eindelijk van den strooper, in verband met het vinden van den sleutel, brengen niets nieuws aan het licht. De vraag, of hij den jongen Van Buuren wel eens in die buurt jagend heeft ontmoet, beantwoordt hij bevestigend. Twee dagen voordat hij den sleutel in het struikgewas heeft zien liggen, is dat nog het geval geweest.

Ondervraagd, of hij de juistheid der bewering erkent, scheldt Hannes van Buuren den strooper voor een ellendigen leugenaar. Hij begrijpt overigens niet, zegt hij, hoe men aan de woorden van een zoo verloopen sujet, dat hem - waarom, weet hij niet - vijandig is, ook maar de geringste waarde kan hechten, wat van den president de vrij scherpe opmerking uitlokt, dat Hent evenzeer onder eed staat als Van Buuren, derhalve, zoolang er geen aanleiding is om hem van meineed te verdenken, niet minder dan Hannes er aanspraak op mag maken geloofd te worden.

Huib zelf heeft op de tot hem door den president gerichte vragen steeds bedaard geantwoord, in zijn ontkennende houding volhardend. Gevraagd, of hij zijn sleutel vóór de ontdekking van den diefstal niet heeft gemist, ontkent hij dit, maar zegt, dat tot het ontvreemden van den sleutel desniettemin zeer goed de mogelijkheid kan hebben bestaan, wijl die meestal stak in den zak van zijn Zondagsche broek, waaraan hij gedurende de gansche week vóór de kermis niet had geraakt. Op het oogenblik echter, dat de diefstal werd ontdekt, had hij den sleutel bij zich, en dat was ook des Zondags en des Maandags het geval geweest, zoodat met zijn eigen sleutel de kist niet geopend had kunnen worden. En tegenover de te kennen gegeven bevreemding, waarom hij juist in de laatste dagen zijn sleutel steeds bij zich had gedragen, merkte hij eenigszins verbaasd op:

‘Wel, dèt is nogal duidelik, dòcht me. Det kwaam, umdet ik m'n Zondaagsche boks aon had,’ welk gezegde onder het publiek een licht gelach deed opgaan.

De ambtenaar van het Openbaar Ministerie, alsnu zijn requisitoir nemend, geeft eerst een kort overzicht van het gebeurde. Oordeelend naar het tot het oogenblik van het begane misdrijf onberispelijk gedrag van beklaagde, meent hij, dat men hier vóór een zielkundig raadsel staat, het raadsel namelijk, hoe beklaagde, zonder het geld noodig te hebben, wijl gebleken was, dat hij over meer dan voldoende eigen fondsen beschikte om kermis te houden, die betrekkelijk luttele som zou hebben ontvreemd, het daarbij zoo dom aanleggend, dat het gepleegde misdrijf zeker, en al spoedig, aan het licht moest komen. Maar dit maakt het feit niet ongedaan, dat het ontvreemde geld in zijn kist is gevonden en dus schuldig moet worden geacht, zoo lang niet bewezen kan worden, dat een ander het geld in de kist heeft gelegd, met de boosaardige bedoeling, om beklaagde voor een dief te doen doorgaan en hem zoodoende van zijn eer en goeden naam te berooven. Evenwel wenscht hij, met het

oog op het gunstig verleden van den voor de eerste maal terechtstaanden jonkman, de strafwet niet in al hare gestrengheid hier te zien toegepast, en vorderde hij derhalve negen maanden gevangenisstraf, door te brengen in eenzame opsluiting, met aftrek van den tijd, in preventieve hechtenis doorgebracht.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit Venray's verleden, door H.H.J. Maas.

Als een oase in een zandwoestijn ligt in het noordwesten van Limburg, in de nabijheid van het uitgestrekte woeste Peelland, het aanzienlijke dorp Venray.

De naam Venray, zooals hij thans luidt, dateert van lateren tijd. In den loop der eeuwen vindt men hem verschillend geschreven. Voor zoover men kan nagaan is de oudste naam Rode. Klaarblijkelijk is hieruit de benaming Rooy ontstaan, zooals het dorp door zijn eigen inwoners gewoonlijk heden ten dage nog genoemd wordt. Later sprak men van Raede en nog later van Venrode en Venraede, waarvan eindelijk de tegenwoordige naam Venray gevormd is.

Van den oorsprong van Venray is zoo goed als niets bekend. Dienaangaande vindt men hoegenaamd niets vermeld, zoodat men niet met zekerheid kan zeggen, van welken tijd de stichting van het dorp ongeveer dagteekent.

De geschiedenis der plaats klimt echter ongetwijfeld op tot het begin der middeleeuwen. Immers, volgens een oude oorkonde heeft de H. Oda, die in de achtste eeuw leefde, reeds te Rode gewoond, ongeveer ter plaatse, waar thans het klooster 'Jerusalem' staat. En volgens een volksoverlevering heeft deze 'heilige joncfrou' bij haar vertrek drie voorzeggingen ten opzichte van Venray gedaan.

In het begin der dertiende eeuw vindt men reeds veelvuldig gewag gemaakt van het kerspel Rode, in verband met de hieronder behoorende huizinge 'Oesterham' (het tegenwoordige Oostrum), op een half uur afstands ten oosten van genoemde plaats gelegen. Dit kerspel behoorde toen ter tijd tot het opperkwartier Gelder, in zooverre, dat de graaf van Gelder het patroonrecht uitoefende. De huizinge 'Oesterham' of 'Spraeland' behoorde in eigendom aan den heer Gerhard van Ooy (bij Nijmegen).

Sinds dien tijd vindt men den naam Rode of Raede heel dikwijls in verscheidene acten en andere oude stukken, welke betrekking hebben op de staatkundige en de kerkelijke geschiedenis van het kerspel.

Voor een dorp heeft Venray veel, waarop het met de meeste fierheid mag wijzen. Hier aanschouwde Godefridus Henochenius (21 Jan. 1600-11 Sept. 1681) het levenslicht. Gedurende zijn geestelijke loopbaan (hij was Bollandist te Antwerpen) verwierf hij zich door zijn kunde een welverdiende vermaardheid, en was der wetenschap een steun door zijn geleerdheid. Een aantal werken op kerkelijk gebied zijn nog over van dezen grooten man, wiens vruchtbare geest schijnt voort te leven bij vele van Venray's zonen uit den jongsten tijd, en wiens nagedachtenis men gehuldigd heeft door hem een standbeeld op te richten op een der pleinen, door hooge lindeboomen belommerd.

Een Urselinenklooster, opgetrokken in oud-Hollandschen stijl, was sedert jaren en jaren een sieraad van het dorp. Omstreeks 1422 werd het klooster 'Jerusalem' gesticht. Van de oudste gebouwen is echter hoegenaamd niets meer over. Zelfs kan

men niet eens in ruime trekken beschrijven, hoe zij er uitgezien hebben. Allerwaarschijnlijkst waren zij bij lange na niet zoo fraai als de kloostergebouwen, welke uit latere tijden dagteekenen. Deze werden in 1887 door een hevigen brand verwoest. Sierlijker en veel grooter is het klooster echter spoedig weer opgebouwd in oud-Hollandschen stijl, en mag onder de fraaiste gebouwen in Limburg worden gerekend. In 1898 werd het weer aanmerkelijk uitgebreid. Een nieuw gebouw verrees in de onmiddellijke nabijheid van de andere, volgens het plan van den beroemden bouwkundige, dr. Cuypers, in denzelfden stijl opgetrokken.

Het pensionaat, aan het klooster verbonden, is niet alleen in ons land, maar ook in de naburige landen en zelfs in onze overzeesche bezittingen, zeer gunstig bekend. Katholieke jonge dames uit de aanzienlijkste standen van Nederland en andere landen ontvangen hier haar opleiding.

Klooster en pensionaat, alsook het klooster der eerw. paters Franciscanen zijn een zegen voor Venray, èn door het verschaffen van veel werk, èn door het onderhouden van vele behoeftigen. De kloostergebouwen der Minderbroeders, evenals de kloosterkerk, zijn eenvoudig en zonder stijl gebouwd in het begin der zeventiende eeuw. Omstreeks 1650 gaf Johan van Schellaert d'Oppendorff, heer van ‘Spraeland,’ een raam aan het convent der Minderbroeders ten geschenke.

Vooral in de achttiende eeuw vindt men heel dikwijls melding gemaakt van het Patersklooster, omdat de eerwaarde paters de Mariakapel te Oostrum toen ter tijde bedienden, en tevens, omdat het Gymnasium, aan het klooster verbonden, steeds gunstiger bekend werd.

Is het klooster der Minderbroeders zonder de minste kunst gebouwd, fraaier is het Gymnasium, aan het convent verbonden.

De Latijnsche scholen, welke reeds te Venray bestonden in het begin der zeventiende eeuw, geraakten door een samenloop van omstandigheden meer en meer tot verval, tot zij eindelijk onder het bestuur der paters gesteld werden. De onderwijsinrichting kreeg nu den naam van Gymnasium en kwam na korten tijd tot ongekenden bloei. Tegenover het klooster werd weldra een nieuw Gymnasium gebouwd. Opgetrokken in oud-Hollandschen stijl, is het een waar kunstjuweeltje. Het kreeg den naam ‘Immaculatae Conceptionis.’

Omstreeks 1880 telde de school over de honderd leerlingen. Dat groote aantal maakte eene uitbreiding van het Gymnasium hoogst noodzakelijk. En dank zij de vrijgevigheid van eenige vermogende lieden was geldgebrek niet lang een zwarigheid, die belette het plan der uitbreiding uit te voeren.

In 1890-91 werd het Gymnasium zoodanig vergroot en verfraaid, dat het thans niet alleen in alle opzichten een degelijke en doelmatig ingerichte school is, welke voldoet aan alle eischen des tijds, maar ook met de fraaiste Limburgsche gebouwen kan wedijveren.

Gedurende de Fransche overheersching werden de paters gedwongen hun klooster te verlaten. De gebouwen bleven echter gespaard, doordat ze aangekocht werden door een bemiddeld inwoner van Venray, die het aloude convent voor afbraak wilde behoeden. Zoodra de macht van den Corsicaanschen overweldiger niet meer te vreezen was, en rustige tijden in ons land waren teruggekeerd, konden de Minderbroeders zich opnieuw in hun klooster vestigen.

Het fraaie raadhuis, ook evenals verscheidene oude en nieuwe particuliere gebouwen opgetrokken in oud-Hollandschen stijl, getuigt zeker van welvaart, maar meer nog van kunstzin, van een fijn ontwikkelden smaak, waardoor Venray gunstig afsteekt bij vele andere, zelfs grootere dorpen.

Dat alles kan in schoonheid nog bij lange na niet vergeleken worden bij het trotsche kerkgebouw. Rijzig en slank verheft zich de eeuwenoude toren boven de indrukwekkende parochiekerk, een der fraaiste monumenten van Gothische bouworde in ons vaderland. Fier schijnt zij neer te zien op de vijf omliggende hulpkapellen, fier, maar als een moeder, die trotsch is op haar kroost.

Sedert onheuglijke tijden heeft Venray een aanzienlijke parochiekerk gehad, die aan den H. Petrus was toegewijd. Wanneer de eerste kerk eigenlijk gebouwd is? Dat is een vraag, waarop we het antwoord moeten schuldig blijven. Wel kunnen we met eenige zekerheid zeggen, dat het Christendom al vroeg in Venray moet zijn doorgedrongen, als we bedenken, dat de H. Willibrordus en de H. Lambertus hier predikten, en dat Venray reeds in de achtste eeuw tot rustplaats werd gekozen door de gevluchte en vervolgde H. Oda op haar zwerftochten. Daaruit zou men wel kunnen opmaken, dat er reeds vroeg te Venray een chris ten kerk moet gebouwd zijn.

Aan de pogingen van den eerstgenoemden Evangelieprediker, om het Christendom in deze streek te verspreiden, herinnert ons nog voortdurend een St.-Willibrordskapel, die in de

UIT DEN OORLOG IN ZUID-AFRIKA: De terugtocht der Engelschen over de Toegela na de nederlaag bij den Spioenkop.

UIT DEN OORLOG IN ZUID-AFRIKA: Gezicht op een Boeren bivak.

nabijheid van Venray midden tusschen uitgestrekte bosschen staat.

Waarschijnlijk heeft de bovenbedoelde kerk te Venray bestaan tot omstreeks 1400, toen de tegenwoordige kerk met toren gebouwd is. Volgens oude stukken waren zij in 1401 gereed. De toren is een der hoogste en fraaiste uit Limburg. Zijn spits steekt tot bij de 80 meter in het luchtruim. Er hangen vijf klokken in, waaronder zeer oude, die nog ver aan gene zij der Peel gehoord kunnen worden. Men verhaalt zelfs, dat men het gelui der grootste klok te 's-Hertogenbosch kon hooren, voordat deze bij gelegenheid van een feest zóó hard werd geluid, dat zij aanmerkelijk beschadigd werd.

Naast den toren verheft zich de ruime kerk, die tot de fraaiste Gothische tempels van ons vaderland behoort. Zij bestaat uit een zeer hoog middelschip en twee zijpanden, en heeft twee rijen ronde pilaren. Zeer weinig is er in den loop der tijden aan de kerk gebouwd. Behalve een nieuwe sacristie in den lateren tijd is er ongeveer niets van beteekenis bijgekomen dan een portaal aan de marktzijde, dat reeds in 1519 gereed was, en waartoe de van oudsher zoo genoemde ‘boog’ (de oude school) toegang verleent.

Gedurende de hevige godsdienstoorlogen, welke de Hervorming na zich sleepte, en welke vooral gekenmerkt werden door bitteren haat tegen alles, wat tot het Catholicisme behoorde, en door vernieling van beelden en kerksieraden, werden uit de Meierij een menigte beelden naar de Venraysche kerk overgebracht, om ze zoodoende voor de plunderaars te beschermen. Daardoor kwam deze in het bezit van een schat van oude beelden, zooals men ze maar zelden aantreft.

Het kunstig beeldhouwwerk treft iederen bezoeker, terwijl ook de trotsche gewelven een overweldigenden indruk maken. De schoonheid hiervan wordt niet weinig verhoogd door de fraaie schilderingen. Wanneer met de muurschildering een aanvang is genomen, weet men niet juist te zeggen. Ongeveer een dertigtal jaren geleden is deze bijgewerkt door den verdienstelijken Venrayschen kerkschilder Louis Custers, die o.a. ook de kerk beschilderde te Oostrum, te Siebengewald, de Franciscanerkerk te Franeker in Friesland en de kerk te Oirlo.

In de laatste jaren is het inwendige der parochiekerk te Venray nog aanmerkelijk verfraaid. In de plaats van den onooglijken Kruisweg van eenige jaren terug, is er thans een nieuwe, welke een waar kunstwerk mag genoemd worden. Behalve eenige sierlijke zijaltaren is er een vijftal jaren geleden een prachtig uitgevoerd hoofdaltaar geplaatst uit het atelier van den heer Cuypers te Roermond, terwijl een paar bekwame smeden uit Venray een fraaie communiebank van kunstig ijzeren loofwerk vervaardigden.

Nog op meer mag Venray roem dragen. Op Venraysch grondgebied doopte eens de H. Willibrordus en predikte eens de H. Lambertus.

Bovendien telt het dorp onder zijn gehuchten de aloude bedevaartplaats Oostrum, waar onze H. Moeder Maria als de Behoudenis der kranken en de Troosteres der bedrukten meer dan 500 jaren op bijzondere wijze vereerd is willen worden in de fraaie genadekapel met het miraculeuze beeld.

Van de vijf hulpkapellen in de gemeente Venray is die van O.L. Vrouw te Oostrum zeer zeker de oudste en vermaardste.

Het plaatsje, op ongeveer een half uur afstands ten oosten van Venray gelegen aan de spoorweglijn Venloo-Nijmegen, heette omstreeks 1200 Oesterham naar een landgoed, evenals de burcht ‘Spraeland’ behoorende tot het kerspel Rode. In den

loop der tijden is de naam dikwijls veranderd, tot eindelijk van het begin der zeventiende eeuw tot heden de spelling Oostrum onveranderd is blijven bestaan.

Te midden van een groep huizen, half verscholen onder het groen van breede eiken en hoog opgeschoten canada's, verheft zich de aloude genadekapel. Vooral de voorgevel met zijn fraaie versiering van mergelsteen en de slanke toren leveren een prachtig gezicht op. Deze toren dagteekent nog slechts van 1889 en is dus nog nieuw.

Vóór dien tijd bezat de kapel nog slechts een klein, eenvoudig torentje van eenige eeuwen oud, zooals sommige dichters en schilders zich zoo gaarne den ouden, grijzen toren eener dorpskerk voorstellen.

Uit den zwaren grondslag en het breede, statige muurwerk, dat in Romeinschen stijl aangelegd is in het begin der vijftiende eeuw, blijkt echter duidelijk, dat een klein torentje niet het plan is geweest van den bouwmeester. Blijkbaar is 't hier gegaan met het bouwen der kerk als op vele andere plaatsen: het plan van den bouwmeester is niet uitgevoerd, en nooit werd de hooge, zware toren voltooid.

Welke omstandigheden dit verhinderd hebben, staat nergens vermeld. In ieder geval, Oostrum moest zich tevreden stellen met een klein torentje zonder schoonheid, zonder stijl en volstrekt niet passende bij de kapel. In 1889 verrees een nieuwe, die vele torens uit Venray en omstreken in schoonheid verre overtreft. Hij bevat twee klokken. De kleine, welke de oudste is, draagt het jaartal 1392 en heet Maria Magdalena. Uit welken tijd de groote dagteekent, is onbekend; alleen weet men, dat zij hergoten werd in 1664 en voor de tweede maal te Aerle-Rixtel in 1815.

Naast het zware muurwerk van den toren verrijst de fraaie genadekapel, een juweeltje van middeleeuwsche bouwkunst.

Eeuwen en eeuwen reeds werd zij door talloos vele vreemdelingen bezocht, die hier in dit bevoorrechte genadeoord de voorspraak van onze H. Moeder Maria trachtten te verwerven. Talrijke processiën trokken naar deze kapel. Duizenden en duizenden knielden neer voor 't miraculeuze beeld van Maria en vonden hier troost in hun droefheid, en genezing van hun smartvol lijden, getuige het groote aantal ex-voto's, om het beeld van O.L. Vrouw opgehangen.

Oostrum is een van ouds bekende, wijd en zijd vermaarde bedevaartsplaats. Tot zoover was de roem van Oostrum doorgedrongen, dat pelgrims uit Frankrijk en Spanje den langen, moeilijken tocht deden en herwaarts reisden, om Maria hier in de genadekapel te komen vereeren.

Vóór 550 jaren reeds werd Oostrum een dier bevoorrechte plaatsen, waar O.L. Vrouw op bijzondere wijze vereerd wil worden. Omtrent het ontstaan dier bedevaart verhaalt men, dat een landbouwer op zekeren dag in de Meimaand van 1350 bij het vlaswieden tegen den avond een eenvoudig houten Mariabeeldje vond.

Verheugd keerde hij met zijn kostbare vondst huiswaarts. Maar den volgenden morgen was het beeldje verdwenen, en treurig gestemd keerde hij naar zijn vlasakker terug. Onwillekeurig richtte hij zijn schreden naar de plek, waar hij den vorigen avond zijn dierbaren schat vond, en op dezelfde plaats vond hij het beeldje nu weer, terwijl een stem tot hem sprak: ‘Hier wil ik rusten!’

De man beloofde toen, op die plaats een kapelletje te zullen bouwen, als de vlasbouw gunstig uitviel. Den volgenden morgen was zijn vlas welig en bloeiend opgeschoten. Nooit was er schooner vlas gebouwd.

Weldra was het kapelletje nu gereed, waarin de vrome landman aan 't miraculeuze beeldje een plaats mocht geven. Het eenvoudige, eenigszins beschadigde beeldje bevatte geen enkele versiering en bezit ook niet de minste kunstwaarde. Met de

rechterhand voert O.L. Vrouw een schepter enop den linkerarm draagt zij het Kindje Jesus.

Het beeldje prijkt thans (sinds 1884) in den toestand, zooals het gevonden is, op een fraaien Gothischen troon.

Van den tijd af, dat deze gebeurtenis plaats greep op Oostrums grond en dien heiligde, trokken vele vereerders van Maria ter bedevaart naar dit genadeoord, hetwelk zich blijkbaar zoozeer in de bijzondere gunst van O.L. Vrouw mocht verheugen. Spoedig was het kleine kapelletje dan ook te klein voor den stroom van bedevaartgangers, die voortdurend meer en meer aangroeide. Daarom werd reeds omstreeks 1400 een aanvang gemaakt met den bouw der tegenwoordige kapel.

Opgetrokken in zuiver Gothischen stijl werd zij in verschillende tijden gebouwd, wellicht, omdat bij meerder bezoek van bedevaartgangers vergrooting meermalen noodzakelijk was.

Hoogst waarschijnlijk heeft ridder Jan van Broeckhuysen, de toenmalige eigenaar van ‘Spraeland’ en de bekende metgezel der Geldersche vorsten, veel tot den bouw bijgedragen.

Voortdurend trokken er meer processiën ter bedevaart naar Oostrum. van heinde en verre zag de genadekapel tal van pelgrims binnen haar muren. Maar nooit zag men er op één dag zooveel bedevaartgangers als op den 14n September 1884, toen er een heuglijk feest gevierd werd bij gelegenheid van een treffende gebeurtenis, de kroning van het miraculeuze beeld.

Niet alleen de aanwezigheid van dit beeld maakt een machtigen indruk op den bezoeker, die een heilige aandoening gevoelt op de plek, waar zoovele wonderen gebeurden, sedert daar een stem sprak: ‘Hier wil ik rusten!’ Ook het inwendige der kapel ziet er bijzonder fraai uit. Artistiek uitgevoerd schilderwerk, omstreeks 1870 aangebracht door den reeds genoemden kerkschilder Louis Custers, en later bijgewerkt, versiert muren en gewelven. Een fraai Gothisch vleugelaltaar en een even kunstig Lieve-Vrouwe-altaar zijn een sieraad der kapel.

(*Wordt vervolgd.*)

Jong huishouden,
door
F.J.A.L. Cordens.

I.

Ze waren juist een jaar getrouwd, en daar de zaken vrij goed gingen, besloot de man aan het groot verlangen van zijn vrouwtje te voldoen en haar voor haar verjaardag een salon-ameublement te koopen.

Welke jonge vrouw verlangt niet naar een stel mooie meubeltjes in de ‘goede’ kamer, van die fijne stoeltjes en tafeltjes en een sierlijk kastje, die ze iederen morgen zelf met zorg kan afstoffen, die met trots aan de bezoekers worden getoond en waarvan ze met innige zelfvoldoening kan zeggen: ‘Dat is nu mijn salon!’

Anna maakte op dezen regel geen uitzondering, en ze was maar wat blij, dat haar Willem zoo ruim zijn beurs opende om aan te vullen wat sinds hun trouwdag aan hun huiselijke inrichting nog ontbrak.

Bij hun huwelijk waren ze zoo verstandig geweest, zich niet meer aan te schaffen dan noodzakelijk was; men kan immers naderhand altijd nog bijkoopen. Van het geld, dat Anna mee ten huwelijk bracht, had ze een flinken uitzet gekocht en eenige,

soliede, degelijke meubels; van wat zij overhield kon zeker nog wel een salon-ameublement betaald worden, maar Willem had haar goeden raad gegeven en met een verheugd koopmansgezicht de overblijvende bankjes van honderd in zijn portefeuille gestoken tot uitbreiding van zijn zaken.

De tantes, die op thee-visite kwamen, prezen hun wijs overleg, een paar nichtjes trokken den neus op en vonden Anna wel wat krenterig, maar de jongelui stoorden er zich niet aan en waren gelukkig met elkander.

‘Laat ze maar praten,’ zei het vrouwtje, als ze 's avonds, na afloop der werkzaamheden, samen in de huiskamer zaten, hij met een sigaar, zij met een handwerkje. ‘'t Ziet er hier knapjes genoeg uit, vind je ook niet, Wim?’

‘Zeker, vrouwtje, echt gezellig. 't Is beter, het in 't begin wat kalmpjes aan te leggen dan ineens zoo groot te doen.’

‘Dat zeg ik ook; en hoe gezellig, als we dan later zoo achtereenvolgens een en ander bij kunnen koopen, hé, man? En wat zal er

onze achterkamer keurig uitzien als er een chic ameublement in staat! 't Is er juist een mooie vierkante kamer voor!' Zij sprong op, trok Willem uit zijn luien stoel en troonde hem mee naar de achterkamer.

'Je moet eens zien,' zei ze, toen ze de deur opende, 'hoe ik van plan was het in te richten. - Dáár de tafel; in dien hoek de canapé, we zullen ze schuin zetten, en daarachter de standaard met het beeld, dien we van je oom gekregen hebben. Op den schoorsteen de pendule met coupes van grootma, daar een paar fauteuils; de stoelen, die er nu staan, brengen we dan naar boven. En een buffet of een salonkastje? Wacht, dat zullen we daar neerzetten, dan valt het aanstonds in 't oog als de deur opengaat. De gordijnen maak ik zelf, dat is weer veel kosten uitgespaard. Vind je 't zoo niet aardig, manlief?'

Manlief vond het heel aardig, maar hij kon niet veel onderscheiden in de donkere kamer, die slechts spaarzaam verlicht werd door de maan, die het hoog ommuurde binnenplaatsje bescheen.

Arm in arm gingen ze naar de voorkamer terug, zij in extase over haar salonnetje, dat zij zich met de oogen dicht al kon voorstellen; hij blij over de vreugde van zijn vrouwtje en nog eens vluchtig narekenend of het niet meer geld zou kosten dan hij zich had voorgesteld.

Onder het genot van een kopje thee werd er nog eens over gepraat. Met vrouwelijke voortvarendheid was Anna al de winkels af geweest; bij Van der Dulk had zij een snoezig ameublement gezien: canapé, tafel, zes stoelen en twee fauteuils voor 310 gulden, iets echt fijns, weet je, met lichtgroen satijn en mooi gesneden rug; bij Eelemans stond er ook een, dat kostte f 260, maar dat haalde niet bij het vorige. En bij Vermegen had ze een salonkastje gezien in denzelfden trant als 't ameublement bij Van der Dulk, chic, met geslepen spiegelglas, en dat kostte maar f 85; een buffet uit den winkel van Van Dam, dat f 170 genoteerd stond, vond zij wel wat duur.

Willem werd een beetje zenuwachtig van al die cijfers en deed haastige trekjes aan zijn sigaar, terwijl hij met aandacht haar gebabbel volgde en nu en dan een opmerking maakte.

Opeens ging hem een licht op; hij had in de krant een paar advertenties gelezen, die moest hij zijn vrouw eens laten zien, 't waren twee aankondigingen van openbare verkoopingen van meubels.

'Van oude meubels?' vroeg Anna, terwijl ze een beetje teleurgesteld haar neusje optrok. 'Neen, van nieuwe. Je weet immers wel, dat er ieder jaar een paar keer verkooping gehouden wordt van nieuwe meubels, die komen van fabrieken uit België, geloof ik, en daar kan je soms heel goedkoop terecht. Kijk hier in de advertentie.'

Er stond inderdaad geannonceerd, dat er Donderdag over veertien dagen in het Verkoophuis een keurige verzameling ameublementen bij opbod zou worden van de hand gedaan, en acht dagen later zou in hetzelfde lokaal de verkooping plaats hebben der meubelen, afkomstig van jhr. Van Rodenburgh tot Vliet, die naar het buitenland was vertrokken.

'Dat zijn twee mooie gelegenheden,' meende Anna, 'daar kunnen we best op wachten, en wie weet, of we ook uit den inboedel van jhr. Van Rodenburgh niet een en ander kunnen overnemen.'

't Was van algemeene bekendheid, dat jhr. Van Rodenburgh fijntjes in zijn spullen had gezeten; hij bewoonde een huis als een paleis en 't was als een paleis gemeubeld. Maar óók was het van algemeene bekendheid, dat hij zijn rijk leventje niet vol had

kunnen houden. De jonker had zijn paarden en rijtuigen en zijn huis moeten verkoopen, en was naar zijn vrouws familie vertrokken op een onmogelijk plaatsje, ergens diep in België, den verkoop van zijn inboedel aan den notaris overlatend.

Willem meende hieruit een wijze les te distilleeren en die zijn vrouwtje voor te zetten als een leerrijk exempel, hoe hoogmoed komt voor den val; maar Anna was dien avond zóó buitensporig lief en aardig tegen hem, dat hij geen ernstig woord meer wist te plaatsen. En hij voelde zich nu zoo blij en gelukkig aan zijn stillen huiselijken haard, dat hij, om de gezelligheid ten top te voeren, een half fleschje ging opentrekken van den witten wijn, waar zijn vrouwtje zoo van hield; en voor zich zelf stak hij een extra-fijne sigaar op, want, zei hij lachend, als hij toch zooveel geld moest uitgeven, kon er ook dat nog wel af.

II.

Ze waren al vroeg naar de verkooping gegaan. Den vorigen dag was 't kijkdag geweest en hadden ze alles goed opgenomen; er stonden inderdaad aardige ameublementen, en om zich de kans niet te laten ontsnappen, besloten ze maar op tijd er bij te zijn.

's Morgens had Willem het druk gehad op het kantoor, er was een massa correspondentie te voeren, die hij aan zijn boekhouder niet kon overlaten. Daarom had hij voorgeslagen, dat zijn vrouw maar vooruit zou gaan, maar deze wilde daar niet van hooren; ze vond het veel te naar, daar rond te loopen door de groote zaal, waar zij niemand kende, en dan kon zij zelf toch niet bieden. Willem had zich onderworpen, hij had met spoed alles klaar gemaakt, den niet al te snuggeren boekhouder zijn orders gegeven, en daar er nu toch niets bijzonders meer te wachten was, ging hij met zijn vrouw mee.

't Was niet erg druk op de verkooping, en op hun gemak konden Anna en Willem de ameublementen nog eens bezichtigen, waarop hun keus was gevallen. Het een was van zwart notenhout met mauve-peluche met zilverwitte bloemen in modernen stijl; maar zij hadden beiden gehoord, dat het zwarte hout meestal namaak is en dan erg onsterk, ze waren daarom weifelend om dat te koopen, te meer daar er een stoel bij was, die niet goed op zijn pooten stond. Het andere was van imitatie eikenhout in den stijl Lodewijk XV. De fauteuils en stoelen maakten met hun fraai gebeeldhouwde ruggen een voornamen indruk, en hun lichtblauw satijnen bekleedsel stak met zijn teere kleur heerlijk af bij het warmbruine hout.

'Ik wou, dat we dat konden koopen,' fluisterde Anna.

''t Ziet er goed uit,' antwoordde haar man, die een voor een de stoelen onderzocht. Er werd nog eens uitgerekend, hoeveel het ameublement bij Van der Dulk kostte, en in spanning wachtten ze af.

De verkooping was volop aan den gang, het 'eenmaal, andermaal, derde maal!' van den afslager klonk aanhoudend, en gedienstige knechts sleepten de gekochte voorwerpen weg. Langzamerhand kwamen er meer menschen; dikke marktvrouwen met paarse jakken en vieze rokken zaten op salonstoeltjes saam te praten; een los arbeider zonder werk lag in een zeegroen-met-rose crapaud zijn pijp te rooken; burgerjuffrouwen drentelden rond om te kijken wat er te zien was, anderen verdrongen zich om den afslager, gillend en schreeuwend en de waarde der verkochte stukken critiseerend; enkelen stonden wat achteraf, geduldig wachtend tot de meubels, waarop hun keus was gevestigd, aan de beurt zouden komen.

Het wachten duurde lang, zeer lang. Willem had spijt van de uren, die hij in nietsdoen moest verknoeien en die hij op zijn kantoor veel nuttiger kon besteden;

maar Anna troostte hem met de gedachte, dat hij wie weet hoe goedkoop zou kunnen koopen, en dat was toch óók verdiend geld.

Eindelijk, na drie en een half uur wachtens kwam het eikenhouten ameublement aan de beurt. Willem drong zich tusschen andere kooplustigen om mee te bieden; - nog enkele oogenblikken, door Anna in spanning doorleefd, en voor f 140.- was het ameublement hun eigendom. De afslager schreef den naam van den kooper op, een paar knechts werden met het thuisbrengen belast, en verheugd ging het jonge paar naar huis.

‘'t Is geen geld, man,’ zei het opgetogen vrouwtje, ‘wat wij gekocht hebben is even mooi als 't ameublement bij Van der Dulk en f 170 goedkooper.’

Willem rekende uit, dat er nog tien procent bij kwam voor den verkooper, dan nog het geld voor het thuisbrengen; bovendien moest op een der stoelen een nieuw knopje gemaakt worden; maar alles te saam had hij toch voordeelig gekocht en hij was er oprecht blij mee.

Dol van plezier liep Anna het huis door, van de voorkamer naar den salon, van den salon naar de voorkamer; ze omhelsde haar man en wilde nu maar, dat Willem thuisbleef, totdat de meubels aankwamen. Maar dat ging niet, hij moest naar zijn kantoor om te zien of alles in orde was.

Op het kantoor wachtte hem een onaangename verrassing. Er was een telegram gekomen van de firma Van Vliet & Co. uit Rotterdam, over de levering van een groote partij goederen, waarover al correspondentie was gevoerd. De firma deed telegraphisch een bod en verlangde onmiddellijk antwoord per telegram.

‘Wat heb je geantwoord?’ vroeg Willem aan zijn boekhouder, die het telegram had geopend.

‘Niets, mijnheer.’

‘Stommeling!’ riep Willem driftig, ‘ik heb je eergisteren nog gezegd, dat ik de levering desnoods tegen dezen prijs zou doen.’

‘Dat hebt u toen zoo wel terloops gezegd, mijnheer,’ zei de boekhouder gekrenkt; ‘maar sinds is er niet meer over gesproken, en op eigen verantwoording mocht ik dit telegram niet beantwoorden.’

De patroon zag in, dat zijn boekhouder gelijk had.

‘Enfin, Frans, 't is nu eenmaal zoo,’ zei hij zachter, ‘maar had me dan even komen roepen.’

‘Ik wist niet waar u was, en ik dacht, dat u ieder oogenblik terug zoudt komen, want u blijft anders nooit zoo lang van het kantoor weg.’

‘Ja, 't is waar, ik had je niet gezegd, waar ik heen ging; maar loop nu drommels gauw naar het telegraaf kantoor en geef dit telegram af met antwoord betaald.’

Haastig krabbelde Willem een paar regels op papier en gaf het zijn boekhouder mee. Toen Frans weg was, ging hij aan zijn lessenaar zitten cijferen. Als zijn antwoord nog maar op tijd kwam! er zat voor hem een netto verdienste op van een kleine tachtig gulden. Wat had hij ook zoo lang op die verkooping staan slungelen! daar kwam nu zijn koopmanshart met alle kracht tegen op.

Toen hij op het punt stond naar huis te gaan, kwam het antwoord van Van Vliet. De firma kon tot haar spijt zijn leverantie niet meer aannemen, zij had zijn telegram te laat ontvangen.

‘Dat heb je er nu van, als je de vrouw altijd haar zin geeft,’ bromde hij bij zich zelf, terwijl hij wrevelig het papier opfrommelde, ‘daar zijn me nu tachtig pop langs den neus gegaan.’

Bij zijn thuiskomst trad Anna hem opgewekt te gemoet. Nog vóór hij den sleutel in het slot stak, ging de deur al open, en vroolijk vertelde hem zijn vrouwtje, dat de meubels aangekomen waren en dat ze zoo keurig stonden. In haar opgewondenheid lette ze niet op het strak gelaat van Willem, die bij zich zelf nog mopperde over het verlies van tachtig gulden. Zij troonde hem mee naar de achterkamer, die nu tot salon was gepromoveerd; Willem zei, dat de meubels heel goed voldeden, maar hij zei dat zóó koel, zóó absoluut zonder geestdrift, dat Anna wel bemerken moest, dat er iets niet in den haak was. Op het eene woord volgde nu het andere; Willem drukte zich onwillekeurig wat scherper uit dan hij wel bedoelde, en het einde er van was, dat de zoo vroolijk begonnen dag een treurig einde nam. Vrouwtje zat aan tafel te schreien en voelde zich diep ongelukkig, en of Willem nu al beweerde, dat hij het zoo kwaad niet bedoeld had, en dat zij zijn woorden niet verkeerd moest uitleggen, er hielp niets aan, en voor de eerste maal sinds zijn huwelijk vond hij het verschrikkelijk ongezellig in de stille huiskamer.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Een rijtoer bij mooi weer. -

Is een rijtoer in een open rijtuig voor velen al een heerlijke illusie - men denke maar eens aan 'Levenslust' uit *Het Haantje van den toren* - in eigen equipage over eigen grond te kunnen rijden, is maar voor weinigen weggelegd.

GROOTMOEDER VERTELT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PAUL WAGNER.

Tot deze weinigen behooren de jonge dames van het kasteel, die van het mooie weer profiteeren, om in het lichte rijtuigje, met den lakei achterop, een rijtoer te maken in den omtrek. De natuur is thans op haar mooist, en de jonge dames kennen enkel de zonnige zijde van het leven, zoodat alles samenwerkt tot een harmonisch geheel.

De oorlog in Zuid-Afrika. -

Voor de tweede maal ondernam generaal Buller, de opperbevelhebber der Engelsche troepen in Natal, een poging, om het benarde Ladysmith te ontzetten. Ditmaal beletten de Boeren niet ernstig - zooals zij de eerste maal met zoo goed gevolg bij Colenso gedaan hadden - den overtocht der Engelschen over de Toegela. Ja, het gelukte de divisie van generaal Warren zelfs, zij het ook ten koste van zware verliezen, den Spioenkop te veroveren. Maar lang duurde deze 'overwinning', die in Engeland reeds als een schitterende zegepraal was uitgebazuind, niet, want na zich vier en twintig uur lang met groote dapperheid op den top van den heuvel gehandhaafd te hebben, waren de Engelschen door het overstelpende vuur der Boeren genoodzaakt dien te ontruimen en begon de terugtocht. Buller's leger moest over de Toegela terug, en zwaar waren de verliezen, bij deze gelegenheid geleden.

Onze gravure geeft een getrouwe voorstelling van dien terugtocht, waarbij de Engelschen zich van een pontonbrug bedienden, en tevens een duidelijk overzicht van de gesteldheid van het terrein.

Met niet minder belangstelling zullen onze lezers de gravure op de volgende bladzijde beschouwen, die hun een kijkje gunt op een Boeren-bivak en te gelijkertijd de ernstige en krachtige Boeren-typen zoo juist weergeeft. Het is een hard leven vol ontberingen in het open veld, maar de Boeren dragen het met bewonderenswaardige volharding, vol geestdrift voor de vrijheid van hun land en vol vertrouwen in God.

Grootmoeder vertelt. -

Kinderen zijn dol op vertellen, en het aangenaamste schooluur van de heele week is het vertel-uur, als meester uit den rijken schat van verhalen er een aan de in gespannen aandacht luisterende klas meedeelt in den vorm en op den toon, die slechts door studie en veel oefening te verkrijgen zijn.

Maar ook de grootmoeder op onze gravure heeft de reputatie van een boeiende vertelster te zijn, en te oordeelen naar de van aandacht stijve gezichten der jonge toehoorders, mag men gerust zeggen, dat die reputatie ten volle verdiend is.

Generaal Cronjé. -

Bij dit nummer ontvangen de lezers als afzonderlijk kunstblad een keurig uitgevoerd portret van den sympathieken Boeren-generaal, - een verrassing, die ongetwijfeld door alle abonné's op even hoogen prijs zal worden gesteld als die, hun indertijd door het portret van president Kruger bereid.

Voor bijzonderheden uit het leven van den Transvaalschen held verwijzen wij naar het bijschrift in ons vorig nummer.

[Nummer 6-7]

In de lijdensweek.
(Bij de Platen).

In deze dagen vooral wekt de H. Kerk haar kinderen op tot een aandachtig en vroom overwegen van het lijden en den dood des Heeren. In haar geest handelend, tracht de *Illustratie* de bij de Lijdensweek passende stemming nog te versterken, door onder de oogen harer lezers eenige meesterstukken der schilderkunst te brengen, waarop tafereelen uit het lijden en sterven van den Godmensch zijn behandeld.

Moeilijk kon ons tijdschrift de eerste bladzijde van dit nummer waardiger openen dan met Rafaël's beroemde Kruisdraging van Christus, door den grootsten schilder aller tijden in 1517 voor het klooster Santa Maria dello Spasimo te Palermo vervaardigd.

Aan Rafaël's compositie ligt de bekende houtgravure uit Albrecht Dürer's *Grosse Passion* ten grondslag, waaraan hij den onder den last van het kruis bezwijkenden Christus bijna geheel ontleend heeft. Maar Rafaël legde er zijn eigen heerlijk gevoel in en maakte daardoor de schilderij ook tot zijn geestelijk eigendom. Bovendien is de groep der knielende H. Maagd en der vrome vrouwen op Dürer's houtsnee niet te vinden.

Aan Rafaël's schilderij is de volgende geschiedenis verbonden. Het schip, waarop het naar Palermo zou worden gebracht, leed schipbreuk, en alleen de kist met het schilderij spoelde na geruimen tijd te Genua aan. Spoedig verbreidde zich het bericht van het in onbeschadigden toestand opgevischte schilderij, maar de bemiddeling des Pausen was noodig om de Genueezen te bewegen, den schat aan het klooster te Palermo uit te leveren, waar hij de bewondering van alle bezoekers opwekte om de meesterlijke opvatting en de schittering van het koloriet. In de zeventiende eeuw kocht Philips IV van Spanje het schilderij in het geheim van het klooster dello Spasimo en liet het naar Spanje brengen, waar het sedert in het museum te Madrid bewaard wordt.

Onze tweede gravure, naar een schilderij van Gebhard Fugel, brengt ons een ander tafereel uit Jesus' smartelijken kruisweg naar Calvarië voor oogen. Onder de menigte, die Jesus volgde, waren ook eenige vrouwen uit Jerusalem, die haar deernis met het bitter lijden des Heeren door geween en luide klachten te kennen gaven. Tot haar was het eenige woord gericht, dat Jesus, voor zoover wij weten, op Zijn lijdensweg sprak: ‘Dochters van Jerusalem,’ zei de Goddelijke Zaligmaker, ‘weent niet over Mij, maar weent over u zelven en over uwe kinderen.... Want als zij dit doen aan het groene hout, wat zal dan aan het dorre geschieden?’

Onder het beeld van groen, levend hout stelde Christus - zooals pastoor Muré in zijn voortreffelijke *Bijbelsche Geschiedenis* toelicht - Zich zelven en Zijn heilige onschuld voor; het ongelukkige Israël en bepaaldelijk Jerusalem noemde Hij een dor hout, want door den Messias te verwerpen had het zijn leven verloren.

Treffend is de tegenstelling tusschen de jammerende, weeklagende vrouwen en het gelaat, vol verheven kalmte, van den kruisdragenden Zaligmaker, terwijl de grijnzende, triomfeerende tronies der Phariseeën op de steenen trap de onmenschelijke

vreugde uitdrukken, die zij smaken bij het aanschouwen van hun verheven Slachtoffer, boven wien zelfs een moordenaar als Barrabas gesteld werd.

Onze derde gravure vertoont ons Christus, hangende aan het kruis, naar een teekening van Rubens in het Museum Boymans te Rotterdam. Naast het lijden, dat door de smartelijk uitgerekte armen en de brekende oogen wordt uitgedrukt, heeft de groote Vlaamsche meester Christus' overwinning, door Zijn sterven, op dood en hel willen verbeelden door een allegorische voorstelling. Christus, stervende voor onze zonden, overwinnaar van dood en hel, - dit is de zinrijke en aangrijpende gedachte, die Rubens' schilderij op zoo voortreffelijke wijze vertolkt.

DE KRUISDRAGING VAN CHRISTUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN RAFAÎL,
in het Museum te Madrid.

Onze volgende gravure, voorstellende de beweening van Christus, een vaak en met voorliefde behandeld onderwerp, doet ons kennis maken met een der beste werken van Andrea del Sarto, een van de beroemdste schilders der Florentijnsche school en in zekeren zin een leerling van Leonardo da Vinci, Ghirlandajo en Buonarroti. Vooral in fresco-schilderingen muntte Del Sarto uit door eenvoud van compositie, zuiverheid van vorm en frischheid van koloriet. Bekend zijn zijn Pietà in het paleis Pitti te Florence, zijn Madonna del Sacco in de Annunziata kerk aldaar en Christus' avondmaal in de voormalige abdij San Salvo bij Florence.

Ook zijn Beweening van Christus, in dit nummer weergegeven en waarvan het origineel berust in het keizerlijk-koninklijk schilderijen-museum te Weenen, bezit uitstekende qualiteiten. Hoe edel zijn de lijnen van den gestorven Christus, hoe smartelijk-berustend is de uitdrukking op het gelaat der H. Maagd, en met hoeveel eerbied beschouwen de Engelen het lichaam van den Godmensch, die in stille sluimering schijnt verzonken.

Na de reproducties naar Rubens en Del Sarto, die allegorische voorstellingen zijn, brengt de gravure naar Bruno Piglhein's schilderij ons tot de geschiedkundige werkelijkheid terug.

Het heilig lichaam des Heeren zou van het kruis afgenomen en met de lijken der twee moordenaars in een kuil worden geworpen op de plaats, waar men de ter dood gebrachte boosdoeners begroef, toen Jozef van Arimathea met een volmacht van den Romeinschen landvoogd verscheen, die aan ieder ander verbood de hand aan het lichaam van Jesus te slaan. Terwijl Jozef het heilige lichaam met diepen eerbied van het kruis nam, verscheen een andere edele Jood, de raadsheer Nicodemus, die reeds lang in Jesus geloofde. Te zamen zorgden zij voor een eervolle begrafenis. Jozef had wit lijnwaad gekocht om het H. lichaam des Heeren daarmee te omwikkelen; Nicodemus bracht een groote hoeveelheid kostbare specerijen, mirre en aloë, aan. Deze werden met het gereinigde lijk in grafdoeken gewikkeld en het hoofd van Jesus met een afzonderlijken zweetdoek gedekt.

Nadat men aldus het lichaam des Verlossers met al de eer, die men aan de lijken van aanzienlijke afgestorvenen placht te bewijzen, had behandeld, droeg men het naar het graf. In de onmiddellijke nabijheid van Golgotha lag een hof, die aan den raadsheer Jozef behoorde. Daarin was een nieuw, in een steenrots uitgehouwen graf, waarin nog nooit een lijk had gerust. In dat graf, een diepe nis, legde men het lichaam van Jesus neer en sloot de opening met een grooten steen af.

Bruno Piglhein, wiens Graflegging wij in dit nummer weergeven, is een Duitsch schilder uit onzen tijd, die zich eerst op het beeldhouwen toelegde, maar na een reis door Italië zich geheel aan de schilderkunst wijdde en te Munchen in de leer ging bij den historie-schilder Theodor Dietz. Bekend is van Piglhein een groot panorama der Kruisiging, waarvoor hij in 1885 een reis ondernam naar Palestina, ten einde op de plaats zelf zijn studiën daarvoor te maken.

Onze laatste gravure, die op de Lijdensweek betrekking heeft, is een reproductie naar een schilderij in de St.-Janskerk te 's-Hertogenbosch, die op het einde van het vorig jaar onder toezicht van den bekwamen architect L.C. Hezenmans, den kundigen restaurateur der eerbiedwaardige kathedraal, is afgewasschen, schoongemaakt en opnieuw gevernist. Hiertoe heeft zich de metamorphose, die het schilderij heeft ondergaan, bepaald; van bijwerken, retoucheeren, ophalen of wat ook is geen sprake geweest.

De voorstelling van het schilderij, gedistingeerd van teekening en frisch van koloriet, is geen afneming van het Kruis, maar een vertooning van Christus door twee Engelen.

Wie is de maker van dit meesterstuk, dat iedere signatuur mist? Met besliste zekerheid kan op deze vraag tot dusver geen antwoord worden gegeven. Men heeft aan Abraham Janssens, maar allermeest aan Anthonie van Dijck gedacht.

Van Abraham Janssens (1560-1631) verhaalt Immerzeel in zijn *Levens en werken der Hollandsche en Vlaamsche kunstmeesters*, dat hij voor een kerk in Den Bosch een afneming van het Kruis zou hebben geschilderd, ‘die een meesterstuk was’. Nu is ‘een kerk in Den Bosch’ vooreerst al vaag, en zou, indien zekerheid bestond, dat het doek voor de St.-Janskerk bestemd was, deze wel met name genoemd zijn; maar op de tweede plaats is - zooals wij reeds aanstipten - het hier weergegeven schilderij geen afneming van het Kruis, maar een vertooning van Christus' lichaam.

In een ouden inventaris der St.-Janskerk, door den ijverigen archivaris J.H.C. Hezenmans opgediept, is o.a. sprake van een schilderij, ‘vertoonende het doode lichaam Christi,’ wat niet klopt met hetgeen Immerzeel van Janssens' schilderij zegt, maar wel met het doek, dat hier gereproduceerd is. De wijze van behandeling, de

adel en sierlijkheid der lijnen, de frischheid van koloriet, de distinctie, die het geheel kenmerkt; verder het feit, dat de vertooning van Christus' lichaam een door Van Dijck vaak behandeld onderwerp is geweest, en dat verscheidene kunstkenners, die in den laatsten tijd de kathedraal bezochten, het schilderij op het eerste gezicht een Van Dijck noemden, - dit alles pleit voor de veronderstelling, dat het hier weergegeven doek een schepping is van den grooten Vlaamschen meester.

Hoe dit zij, de Vertooning van Christus is in ieder geval een meesterstuk, en wij mogen den heer Hezenmans dankbaar zijn, dat hij het vergeten schilderij zijn ouden luister heeft hergeven, en dat het thans tegenover het St.-Antonius-altaar een zoo goede plaats inneemt als in een Gothische kerk, waarvoor glasschildering *de* schilderij is, is te verkrijgen.

Gethsémani.

En Jezus bidt... De toekomst somber zwart
Staat voor Zijn geest... schrikwekkend rijst het Lijden...
En felle vrees, dien strijd des doods te strijden,
Valt zwaar als looden last op 't bonzend hart.

Ach! in dat uur, terwijl Hem angst benart,
Omarmt een zoete slaap hen, die zich wijdden
Aan Zijne Leer, en straks vol moed nog zeiden,
Hun Meester bij te staan in smaad en stervenssmart.

Stil heeft mijn ziel dit alles overwogen,
En schaamtevol heb ik het hoofd gebogen:
Daar mij de Heer vaak sluimrend heeft gevonden.

Lichtzinnig hart! Geen uur zelfs kunt gij waken;
En Jezus lijdt, om door Zijn leed te slaken
De sterke boeien van den slaap der zonden!

EUGÈNE ROVINA.

Terruggekeerd,
door
J. Vesters Jr.

I.

'Max!'

De stem klonk scherp en hard, de commando-stem van een kapitein of majoor.

De aangesprokene, die van zijn lessenaar met kloppend hart al de bewegingen zijns vaders gevolgd had, stond of liever sprong op bij het hooren van dat éène bitse, snijdende woord. Hij wilde zich goed houden, deed een poging om zich te vermannen, maar het lukte niet. Als een schuldige stond hij voor zijn vader, wiens blik even scherp was als zijn stem. 'Wablief, vader?' vroeg hij werktuiglijk, terwijl het in zijn hoofd stormde en zijn knieën knikten.

'Max, er is een tekort van tweehonderd gulden. Weet jij daarvan?'

Hij had die vraag niet hoeven te stellen, want de jongeman was bleek als een doek en waggelde op zijn beenen.

'Nu, hebt ge je stem verloren?' vroeg de koopman uiterlijk kalm, maar die kalmte verborg een kwalijk ingehouden toorn, die aanstonds in wilden, verschroeienden gloed zou uitbarsten.

'Vader...' Max kwam niet verder. De onheilspellende blik zijns vaders schroefde hem de keel toe; diens vingers, welke zenuwachtig op den lessenaar tokkelden, hypnotiseerden hem.

De koopman sprong uit zijn stoel op met zooveel geweld, dat deze krassend achteruitvloog en tegen de deur bonsde, ging recht voor zijn zoon staan, keek hem in het wit der oogen en riep uit: 'Je bent niet enkel een dief, je bent ook een lafaard.'

Voor deze woorden, die als striemende geeselslagen op hem neerkwamen, kromp Max ineen. Met een blik vol verachting keek zijn vader hem aan. Hij had verwacht, dat zijn zoon onder die beleediging zou zijn opgesprongen, zich zou hebben verweerd, zijn diefstal verklaard, verontschuldigd... Niets, niets! Als een zwakkeling stond hij daar voor hem, een jammerlijk beeld van onbeduidende slechtheid. Want dat zijn zoon zich vergrepen had, zou de koopman - man van vastberadenheid en energie - hem misschien hebben vergeven, maar dat hij zijn schuld niet wilde bekennen, geen woord tot zijn verschooning inbracht, doch in zijn loom zwijgen volhardde, dat prikkelde hem en bracht hem buiten zich zelven

Van Balen wachtte nog een oogenblik. Wellicht zou Max eindelijk woorden kunnen vinden, zijn zwakheid - was het misschien trots? - overwinnen. Maar geen geluid kwam over zijn vast opeengeklemde lippen.

De koopman kon zich niet meer inhouden.

'Weg! uit mijn oogen!' en met gebiedend gebaar wees hij hem de deur.

Max ging. Wat eerst verdooving en vrees was geweest - een angstige tweestrijd, of hij alles zou bekennen, dan wel zwijgen ter wille van háár - was thans trots geworden.

Dat zwijgend heengaan, dat - hij zag het nu wel - hooghartige zwijgen was den koopman te veel. Zonder zich te bedenken, zonder de gevolgen van zijn daad te berekenen, liep hij zijn zoon na, greep hem ruw bij den arm en schreeuwde: 'Uit mijn oogen, heb ik gezegd, maar voorgoed, voor altijd! Nooit zet je een voet meer in mijn huis, nooit! nooit!'

Dat tweemaal herhaalde 'nooit!' vlijmde scherp als de doodelijke steek van een dolk. Dat vreeselijke woord bracht een oogenblik een smartelijken trek op het gezicht van den jongeman, doch onmiddellijk daarop stolde die tot effen, onbewogen starheid. Twee harde karakters stonden tegenover elkaar; buigen wilden ze niet, daarom zouden ze breken wat er in den mensch het hoogst en het heiligst is: de liefde van den vader voor zijn kind, de liefde van het kind voor zijn vader.

'Ik ga,' zei Max, 'voor altijd.'

Twee blikken vol haat ontmoetten elkaar. Alles was beslist.

De deur werd geopend en een dame op rijperen leeftijd, gekleed om uit te gaan, trad het kantoor binnen. 'Ik kwam vragen...'

Wat zij verder wilde zeggen bestierf haar op de lippen, toen ze beide mannen als vijanden tegenover elkaar zag. Er waren wel eens meer woorden gevallen tusschen haar man, die te streng was en Max nog te veel als een klein kind behandelde, en haar zoon, maar door haar verzoenend optreden, haar vrouwelijken tact was het haar tot dusver gelukt, een ernstige uitbarsting te voorkomen.

‘Je komt als geroepen, Marie,’ zei de koopman schamper, ‘je kunt afscheid nemen van je zoon, want ik heb hem mijn huis ontzegd.’

‘God, wat is er voorgevallen?’ Haar blikken vlogen van haar man naar haar zoon, en van dezen terug naar haar echtgenoot.

‘Max is een dief en een lafaard,’ zei eindelijk de koopman; ‘ik heb het hem gezegd en herhaal het nog eens: er is voor hem geen plaats meer in mijn huis, ik veracht hem, ik verloochen hem!’

‘Neem dat vreeselijk woord terug, vader,’ bad zij, smeekend de handen opheffend. ‘Wat Max ook gedaan heeft, hij is en blijft je kind.’ Daarna op haar zoon toetredend, wilde zij zijn handen grijpen, maar hij weerde ze af, zacht, of het hem pijn deed. ‘Max, zeg aan je vader, dat je berouw hebt, dat je je misslag zal goedmaken, dat je zijn achting zal terug verdienen... Doe het om mij, om je moeder, je ongelukkige moeder...’ Een snik steeg uit haar keel op.

Max wendde het hoofd af, om de tranen zijner moeder niet te zien, maar bleef zwijgen.

‘Verspil je woorden niet aan dien onwaardige, Marie,’ zei de koopman, die alles vergeven zou hebben, indien Max thans op hem was toegetreden en hem de volle waarheid gezegd had. Maar het koppige zwijgen van zijn zoon verbitterde hem nog meer en maakte zijn hart tot steen.

Nog één poging wilde mevrouw Van Balen beproeven. ‘Max, indien je het niet doet om je moeder, doe het dan om onzen Lieven Heer. Het is vandaag Goede Vrijdag. Op dezen dag is God zelf voor ons, voor onze zonden gestorven. Denk aan Zijn lijden, Zijn smartelijken dood, verneder voor Hem uw trots. Uw vader zal je alles vergeven.’

Zij nam zijn hand, hij stribbelde even tegen, maar liet zich eindelijk leiden, doch toen hij in de stroeve trekken zijns vaders niets las dan

hooghartige strengheid en ongenaakbaarheid, trok hij zijn hand terug. 'Vaarwel, moeder, ik ga. Ik zal u nooit vergeten, en moge God u zegenen voor al uw goedheid jegens mij.'

'Max! mijn Max!' Zij snelde hem na, maar hij was de deur reeds uit en de straat op.

Bij den hoek gekomen, bleef hij even staan, keek om en wierp een laatsten blik op de ouderlijke woning. Hij zag zijn moeder weer voor zich, haar betraande oogen op hem gevestigd, hij hoorde den klank harer stem, waarin enkel liefde lag, en hij voelde zijn hart week worden. O, aan haar voeten had hij willen neerknielen en, als een klein kind, het hoofd in haar schoot verbergend, alles willen opbiechten. Maar naast haar beeld, dat nog lieflijker scheen nu hij voortaan haar aanblik zou moeten derven, verrees dat van zijn vader, hard en stroef en onbuigzaam, en de woorden: 'dief! lafaard!' snerpten hem weer in de ooren. 'Ik veracht hem, ik verloochen hem!' - dàt had zijn vader gezegd, en het brandde hem als vuur op het hart.

Voort! voort! de wereld in, zelf zich een bestaan veroverd, getoond, dat hij geen onwaardige, geen lafaard was. Het scheen hem toe, dat de straten, de gebouwen, die hij zoo wèl kende, hem een vaarwel toeriepen, - een vaarwel voor eeuwig?

Maar waar gingen al die menschen heen, die haastig hem voorbijliepen, terwijl hij, in gedachten verzonken, zijn stap vertraagd had? Het was Goede Vrijdag, zij gingen naar de kerk, om daar het lijden des Heeren te hooren overwegen en uit die overweging kracht te putten, om hun tegenspoed, hun kruisen, hun lijden - maar wat beteekent hùn lijden naast dat van den Godmensch? - met overgeving te dragen. Hij dacht weer aan de woorden zijner moeder: 'Op dezen dag is God zelf voor ons, voor onze zonden gestorven,' en toen hij bij de kerk was gekomen, hoorde hij een stem in zijn binnenste, die hem aanmaande ze binnen te treden, neer te knielen en onder de gewijde gewelven den vrede te zoeken voor zijn ziel.

Doch hij sloeg die stem in den wind. 'Ik kan nu niet bidden.' zei hij. Hij wìlde niet bidden, hij wìlde zich niet vernederen, geen schuld bekennen. Twee geesten streden in hem: de geest des goeds, die hem aanspoorde tot berouw, tot vermorzeling des harten; de geest des kwaads, die hem in zijn trots, zijn gekrenkte eigenwaarde stijfde. De laatste behield de overhand, en de geest des goeds, het hart met droefheid vervuld en vol weemoed het gelaat bedekkend, vloog heen....

II.

'Mijnheer, ik zou u even wenschen te spreken.'

'Met genoegen, Alfred, kom hier zitten.' Terwijl hij den jongeman een stoel aanwees, keek de koopman naar de ledige plaats van zijn zoon. Hij zou een klerk bij moeten nemen, want met hun tweeën - Alfred en hij - konden zij het werk niet af. Aan Alfred had hij enkel gezegd, dat zijn zoon dien dag niet kwam, meer niet, en Alfred, die niet door spraakzaamheid van den kant van zijn principaal verwend was, was aan zijn werk gegaan zonder verder iets te vragen.

'Mijnheer, wat ik u te zeggen heb, valt mij zwaar,' begon Alfred, toen hij had plaats genomen, 'maar het zou misbruik maken zijn van uw vertrouwen, indien ik langer zweeg.'

De koopman keek zijn klerk met groote oogen aan. Wat had die zonderlinge inleiding te beteekenen? Zou het in verband staan met zijn zoon?

'Ik begrijp je niet, Alfred,' zei Van Balen, 'maar dit vraag ik je, alles rechtuit te zeggen.'

'Dat zal ik doen, mijnheer, en dan hoop ik, dat u toegevend voor mij zal zijn'

De koopman antwoordde niet, maar maakte een ongeduldig gebaar, alsof hij zeggen wilde: 'Spreek op!'

'Ik heb het ongeluk gehad, in kennis te komen met kameraden, die mij tot het spel verleidden. Ik verloor tweehonderd gulden, en...'

Van Balen sprong op. 'Ben jij de....'

'Dief' wilde hij zeggen, maar hij hield het woord terug en ging weer zitten. 'Ga door, ga door.'

'Ik verloor tweehonderd gulden en moest ze gisterenmiddag vóór twaalf uur betaald hebben. Ik had om uitstel gevraagd, maar kreeg het niet. Ik bedacht van alles om aan die som te komen, maar zag nergens uitkomst. Ik vroeg uw zoon ze mij te leenen, mij te helpen, maar hij kon niet. Toen nam ik ze uit uw kas, met het vaste voornemen ze zoo spoedig mogelijk terug te geven....'

De koopman streek met de hand over het voorhoofd. Zijn zoon was dus geen dief, maar wat dan, waartoe had hij gezwegen, waarom zich zelven opgeofferd, waarom zijn vader misleid?

'Uw zoon bemerkte den diefstal, hij had er vermoeden van en keek de kas na. Ik vroeg hem, mij niet te verraden, ik smeekte hem er om ter wille van mijn zuster, op wie mijn schande zou terugvallen. Ter wille van haar liet hij zich overhalen.'

'Wat heeft uw zuster daarmee te maken?' vroeg Van Balen streng, die de toedracht der zaak begon te vermoeden.

'Uw zoon en mijn zuster houden van elkaar. Max zou u binnenkort uw toestemming hebben gevraagd voor zijn huwelijk.'

De aderen op het voorhoofd van den koopman zwollen van toorn, maar hij antwoordde niets dan een kort en scherp 'Zoo!'

'Ter wille van Clara beloofde Max te zwijgen. O, het was mijn schuld,' vervolgde Alfred op een toon, waaruit oprechtheid en spijt sprak. 'Ik heb lang moeten aandringen voordat uw zoon aan mijn smeeken gehoor gaf, maar de gedachte, dat Clara zou lijden onder mijn roekeloosheid, deed hem eindelijk mijn verzoek inwilligen.'

'Genoeg daarover,' onderbrak hem Van Balen. 'Heb je mijn zoon gisteren nog gesproken?'

'Ja, mijnheer, hij is gisterenavond bij ons geweest, om mij te zeggen, dat ik mijn ontslag moest nemen.'

'Zoo, heeft hij dat gezegd? En waarom? Hij had zich toch tegenover mij gehouden, alsof.... Je begrijpt mij wel?'

'Zeker, mijnheer, maar Max wilde niet, dat u een.... een dief op uw kantoor zou hebben.'

'Maar dan is zijn dwaasheid nutteloos geweest,' zei de koopman als tot zich zelf.

Alfred had die woorden verstaan. 'Dat is ze ook, mijnheer, maar toen u hem gisteren onverhoeds vroeg, of hij er iets van wist, wilde hij mij en Clara sparen, doch toen hij later tot kalmte was gekomen, eischte hij van mij, dat ik mijn ontslag zou nemen. Max is....'

'Geen woord meer,' zei de koopman opstaande. 'Ik geef u uw ontslag en zal het daarbij laten, omdat ik geen schandaal wil verwekken. En nu, verlaat op staanden voet mijn kantoor. Voor dieven en helers is hier geen plaats.'

Scherp en hard klonk de stem van Van Balen, en hij bleef rechtop staan tot de jongeman de deur achter zich had toegetrokken. Daarna viel hij in zijn stoel terug. 'Zoo misleid te worden door mijn eigen zoon!' zuchtte hij. 'Achter mijn rug, buiten mijn weten een verkeering aanknoopen. Waarom? omdat hij wist, dat ik ze niet zou hebben goedgekeurd, dat ik nooit mijn toestemming zou hebben gegeven. Welk vertrouwen kan ik in hem stellen?'

Dat zijn zoon van Alfred had geëischt zijn ontslag te nemen, maakte een oogenblik indruk op zijn rechtschapen koopmansgemoed, maar dadelijk kwam de twijfel, die thans niet veel voedsel noodig had, weer boven. Wie weet, of het niet tusschen Max, Alfred en Clara was overlegd, of de bekentenis van Alfred geen comediespel was, er op berekend, hem tot toegeven te bewegen?

Max heeft mij bedrogen en misleid, - dit was de slotsom, waartoe Van Balen kwam, en deze slotsom deed hem onverbiddelijk zijn. Wel was het een pijnigende gedachte voor hem geweest, wat Max met de gestolen tweehonderd gulden gedaan had of wilde doen, en was hij blij omtrent het ontvreemde bedrag thans zekerheid te hebben, maar tot zachter gevoelens stemde het hem niet.

Toen hij het gebeurde aan zijn vrouw vertelde, was deze aanstonds opgetogen. 'Goddank,' zei zij, 'dat Max geen dief is. Ik voelde wel, dat hij het niet kòn zijn, maar ik ben gelukkig dit thans zeker te weten. Hij heeft lichtzinnig gehandeld, zeker, heel lichtzinnig gehandeld,' vervolgde zij, ziende dat het gezicht van haar man strak bleef als een blad perkament, 'maar hij heeft althans niet gestolen.'

'En zijn geheime verkeering, telt ge dat niet, en dat hij mij, zijn vader, misleid heeft, in plaats van de waarheid te zeggen?'

'Zeker, ik keur het af, Eduard, maar zijt ge ook niet te streng voor hem geweest, hebt ge niet soms uit het oog verloren, dat Max geen kind meer is?'

Hoe goed bedoeld ook, hadden deze woorden een geheel verkeerde uitwerking, daar ze er enkel toe bijdroegen, den koopman in zijn koppigheid te stijven.

'Dus ge verdedigt Max nog, ge vindt dat ik eigenlijk de aanleiding ben geweest tot zijn onverantwoordelijk gedrag?' vroeg hij geërgerd.

'Ge vat mijn woorden verkeerd op, Eduard, maar Max is toch in ieder geval niet zoo schuldig als wij dachten. Het is morgen het Hoogfeest van Paschen, en hoe gelukkig zouden wij zijn, indien ons kind weer in ons midden was en wij het verledene vergaven en vergaten. Toe, Eduard, wees grootmoedig en neem Max weer in uw huis op.'

'Om hem met Clara Verhoex te laten trouwen? Neen, vrouw, spreek me daar niet meer van. Max heeft me misleid, bedrogen, hij heeft me gezegd, dat hij voor altijd mijn huis verliet. Zóó doet een goed zoon niet.'

Zij begreep, dat thans zwijgen het verstandigst was en ze een gunstiger gelegenheid moest afwachten, om als voorspreekster voor haar zoon op te treden. Maar toen haar man de kamer had verlaten, barstte de ongelukkige moeder in tranen uit. Indien Max haar zijn vertrouwen had geschonken, voor haar geen geheimen had gehad, zou zij het gebeurde hebben weten te voorkomen. Thans wist zij niet eens, waar haar zoon heen was, welke voornemens hij had, welke zijn plannen waren voor de toekomst. Moe van het schreien en mijmeren wierp ze zich voor het kruisbeeld neer, om in het gebed troost en opbeuring te zoeken en haar Max in Gods bijzondere hoede aan te bevelen.

III.

Het was Witte Donderdag, vijf jaar later. Mijnheer en mevrouw Van Balen zaten aan het ontbijt, maar de plaats van Max was al dien tijd ledig gebleven. Men had niets meer van hem gehoord sedert den noodlottigen Goeden Vrijdag, waarop zijn vader hem het huis had ontzegd. Waar was hij heengegaan, wat deed hij, was hij zelfs nog wel in leven? - dit waren de vragen, die zijn ouders zich vaak in bange bekommering, de vader niet zonder stil zelfverwijt, stelden.

In het eerst hadden zij gedacht en gehoopt, dat Max zou terugkeeren. De moeder meende, dat haar liefde, de herinnering aan hetgeen hij haar had te danken, de magneet zou zijn, die hem tot de ouderlijke woning zou aantrekken. De vader had gedacht, dat Max, tot kalmte en bezinning gekomen, zijn verkeerdheid zou inzien, en begrijpen, dat het woord, door den ouden heer in een opwelling van drift gesproken, niet onherroepelijk kòn zijn. De koopman had dit bij zich zelf al lang toegegeven, en, al wilde hij aan zijn vrouw niet laten blijken wat hij zijn zwakheid noemde, toch verlangde hij even vurig als zij naar Max' terugkomst.

Maar deze bleef weg, en dat niet alleen, maar het was ook niet mogelijk een spoor van hem te ontdekken.

In haar groote moederliefde en door ongerustheid gedreven, had mevrouw Van Balen een stap gedaan, die haar zwaar viel. Zij had een bezoek gebracht aan Clara Verhoex. Max hield van haar, hij zou haar dus hebben geschreven waar hij was, haar zijn plannen voor de toekomst hebben meegedeeld. En nu zou Clara toch niet zoo wreed kunnen zijn, de arme moeder, die zich voor het meisje verne-

derde, te verbergen, waar haar kind zich ophield.

Toch beefde zij, toen zij tegenover Clara stond, en het viel haar moeilijk, de vraag te stellen, die haar op de lippen brandde. Maar Clara, met een tact, die mevrouw Van Balen verbaasde en aanst nds voor haar innam, bespaarde haar die vraag. ‘Mevrouw,’ zei ze, ‘indien Max mij geschreven had waar hij is, zou ik het u hebben laten weten, want ik begrijp hoe u, die zooveel van hem houdt, bekommerd om hem is.’

‘Dus Max heeft je niet geschreven, geen enkele maal?’ vroeg de moeder, met een beetje wantrouwen.

‘Neen, mevrouw; geloof me, dat ik den moed niet zou hebben u te misleiden. Maar dit weet ik zeker, dat Max aan u denkt, want hij hield veel van u, heel veel. Meer dan eens heb ik hem gevraagd, u alles te zeggen, maar bij durfde niet, uit vrees, dat zijn vader van zijn plan niets zou willen weten.’

‘WEENT NIET OVER MIJ!’ NAAR DE SCHILDERIJ VAN GEBHARD FUGEL.

‘Had hij het mij maar gezegd,’ zei mevrouw, ‘dan zou ik mijn best hebben gedaan om alles in orde te brengen, want ik wilde niets dan zijn geluk.’

Lang bleven de beide vrouwen nog over Max spreken, mevrouw Van Balen gelukkig, dat zij iemand had, voor wie zij haar hart kon uitstorten. En toen zij opstond, nam zij althans dezen troost mee, dat Clara een bescheiden, lief meisje was, die met haar zou bidden, opdat God alles ten beste mocht schikken. Clara had haar ook vergeving gevraagd voor het leed, dat ze haar had aangedaan, en de arme moeder, daardoor getroffen, had haar die van ganscher harte geschonken.

Aan de ontbijttafel heerschte een gedrukte stemming en de koopman, wiens trekken hun vroegere stroefheid hadden verloren, zag er bijzonder neerslachtig uit.

De zaken waren in den laatsten tijd zeer onvoorspoedig gegaan; het geluk, dat Van Balen zoo lang had begunstigd, had hem thans den rug toegekeerd, en de eene schadepost volgde op den andere.

Zijn vrouw had hem, evenals in den voorspoed, ook thans in den tegenspoed dapper ter zijde gestaan. Zij had hem moed ingesproken als hij het hoofd liet hangen, zij had zon-

Doornenkroning.

Nu wil ik vrome woorden tot een kroon
Van bloed-bevloten doornen samenstrenglen,
Om t' overwegen, met de treurende Englen,
De martelingen van Maria's Zoon....

'k Zie biddende een purpren smart-visioen:
Het droef mysterie van mijns Heeren kroning
In lijdensnacht tot spot- en schande-koning,
En 't beulenvolk Hem tergend hulde doen.

O Koning, in Uw wreed-gefolterd hoofd -
Waaruit bloed-stralen dorre doornen drenken -
Boet Gij de straffen van mijn zondig denken...

Almachtige, Die 'n Paradijs belooft
Den moordenaar, belijdend zijne zonden,
Heeft mijn berouw barmhartigheid gevonden?

M.V.

CHRISTUS OVERWINNAAR VAN DOOD EN HEL, NAAR DE TEEKENING VAN RUBENS, in het Museum Boymans te Rotterdam.

Consummatum est.

Toen aan Zijn kruis de lieve Heere hing,
En had verwonnen Zijner menschheid nooden:
Een hooge sterke Heerscher, Dien wèl dooden
Maar niét verslaan kon lichaamsfoltering -

Is Zijne ziel 't arm smartenlijf ontvloden -
Dat nu aan 't schandhout stil verbloeden ging -
Gelijk der aard een blanke hemeling,

Die heeft volbracht Gods heilige geboden.

En - zegcvierend over 't sterflijk stof,
Aanschouwend den wijd-open hemelhof,
Waar d' Engelen Hem jubelend verbeidden.

Genoot Zijn ziel zoo wonder-zoete vreugd
Als nooit op aarde menschen-hart verheugt:
Dat van Zijn Rijk Hij nimmermeer zou scheiden!

M.V.

DE BEWEENING VAN CHRISTUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ANDREA DEL SARTO, in het Keizerlijk Koninklijk Schilderijer.-Museum te Weenen.

Terruggekeerd,
door
J. Vesters Jr. [Vervolg van p. 44.]

der dat hij er om vroeg bezuinigd en zich bekrompen, zij toonde hem een opgewekt gelaat, hoezeer haar hart ook door een dubbele smart verteerd werd.

Maar de geldelijke moeilijkheden werden steeds grooter, en met ontzetting dacht Van Balen - het type van een eerlijk koopman van den ouden stempel - aan de mogelijkheid van een faillissement. En daarbij kwam de folterende gedachte aan zijn zoon. die hem meer dan ooit kwelde. Hij zag thans niet enkel in, dat hij in zijn vaderlijke strengheid te ver was gegaan, dat het vreeselijke woord: ‘ik verloochen je!’ zijn mond niet had mogen ontsnappen, - hij beschouwde den tegenspoed in zijn zaken als een straf voor zijn hardvochtigheid, als de vergelding voor het onverbiddelijke vonnis, door hem over zijn zoon uitgesproken.

Dien morgen was Van Balen met zijn vrouw naar de kerk gegaan en had daar vurig gebeden om uitkomst. En als vrucht van zijn gebed was vrede en berusting neergedaald in zijn ziel.

Zaterdag zou een wissel van tien duizend mark vervallen, getrokken door een Berlijnsche firma, Laske & Co., waarmee hij sedert eenigen tijd zaken dreef. Ondanks al zijn pogingen had de koopman het benoodigde geld niet kunnen bijeenkrijgen, en ten laatste, ten einde raad, had hij om uitstel van betaling getelegrapheerd. Die stap viel hem zwaar, maar hij moest het doen, want bij protest van den wissel zou zijn crediet een ernstigen knak, zijn goede naam een gevoeligen slag krijgen.

Thans wachtte hij in spanning op antwoord. Zou het gunstig luiden, of zou de firma op onmiddellijke betaling aandringen? Angstig luisterde hij, als de bel overging en de dienstbode met de een of andere boodschap de kamer binnenkwam.

Eindelijk, daar was het telegram. Bevend van gejaagdheid, bleek, scheurde hij de enveloppe open en las. Stom van verbazing staarde hij op het papier, verschoot van kleur, prevelde een paar onverstaanbare woorden en las opnieuw.

‘Wat is er, Eduard?’ vroeg zijn vrouw, die in de grootste opgewondenheid ieder zijner bewegingen volgde. ‘Toch geen weigering?’ ‘Onbegrijpelijk! Het kan niet, en toch, het staat er,’ zei de koopman, meer tot zich zelf sprekend, dan als antwoord op de vraag zijner vrouw.

Deze kwam naast hem staan en las op het telegram, dat haar man haar voorhield:

‘Bevel gegeven om wissel niet te presenteeren. Quitantie van tien duizend mark volgt. Firma Laske & Co. (Max van Balen).’

‘Max!’ herhaalden de koopman en zijn vrouw uit één mond.

‘Ik ben gered, - gered door mijn zoon!’ riep Van Balen uit, die thans niet meer twijfelde. ‘God, ik dank U!’ En den blik naar boven gericht, de handen gevouwen, dankte hij God voor deze onverhoopte uitkomst.

Mevrouw was niet minder gelukkig. Honderd vragen kwamen in haar geest op, doch voor het oogenblik was slechts dit ééne haar duidelijk, dat haar Max leefde, dat hij zijn ouders liefhad en dat hij zijn vader uit den nood had gered.

De koopman nam pen en papier, schreef eenige oogenblikken en liet haar toen met van geluk stralend gezicht het volgende lezen:

'Hartelijk dank. Uw moeder en ik vragen u dringend om terug te komen. Eduard van Balen.'

'Laten we samen dit telegram wegbrengen,' zei de koopman, die wel tien jaar jonger scheen geworden, 'en dan in de kerk God onzen dank gaan betuigen voor de groote gunst, die Hij ons heeft bewezen: Max is teruggegeven en mijn goede naam bewaard. Het is te veel geluk op één dag.'

Wat Van Balen in geen jaren was overkomen, overkwam hem thans: hij schreide van geluk en blijdschap.

IV.

Haastig sprong een jongeman van even dertig jaar, die geen andere bagage bij zich had dan een handvaliesje, uit den coupé, liep het stationsgebouw door en sloeg een weg in, die hem blijkbaar goed bekend was. Er was heel wat veranderd sedert hij dien het laatst had begaan: een plantsoen was aangelegd, nieuwe straten waren gebouwd, oude huizen verdwenen. Toch schonk hij er weinig aandacht aan. Slechts een enkele maal, als hij een bekende van vroeger tegenkwam, keek hij even op, maar men herkende hem niet. Was hij dan zóó veranderd, of kwam het, omdat men hem niet meer onder de levenden rekende, sedert hij vijf jaar geleden de stad had verlaten en in al dien tijd niets meer van zich had doen hooren?

Daar stond hij stil voor de stoep van een groot huis. Hoeveel gedachten en gewaarwordingen verdrongen zich in zijn geest, droevige en blijde, van berouw en hoop. Hij trok aan de bel en wachtte.

De oude dienstbode opende, het was dezelfde van vóór vijf jaar. Zij was de eerste, die hem herkende. Al die jaren had zij gehoopt en gebeden, thans was haar gebed verhoord. 'Maar, meneer, ben u het! Wat ben ik blij, en wat zullen uwes ouders gelukkig zijn. Wat heeft u telegram van gisteren ze gelukkig gemaakt!'

'Weet jij het dan ook, Betje?'

'Maar, meneer, dat kòn uw moeder toch niet voor mij verzwijgen.'

'Zijn vader en moeder in de huiskamer, Betje?'

Op haar bevestigend antwoord liep hij recht de gang door en maakte de deur open. Mevrouw had het eerst zijn stem herkend: het moederoor luistert zoo scherp, vooral dat van een moeder, die sedert vijf jaar op haar kind wacht. 'Daar is Max!' riep zij, de handen vouwend en van haar stoel opstaande. De koopman was ook opgerezen.

Max trad binnen. 'Vader! moeder!' klonk het, waarop twee stemmen: 'Max! mijn Max!' antwoordden. De jongeman knielde het eerst voor zijn vader neer. 'Vader, vergeef mij wat ik misdreef!'

De koopman richtte hem op en drukte hem aan zijn hart. 'Max, alles is vergeven en vergeten, sinds lang. Ook ik heb verkeerd gehandeld en schuld te bekennen, maar laten we beiden het verledene rusten.'

Nu trad Max op zijn moeder toe en knielde ook voor haar neer. Maar zij sloot hem den mond met kussen en streek met haar bevende handen over zijn hoofd, dat willoos rustte op haar schoot.

'Mijn Max! mijn jongen!' fluisterde zij. Die woorden, telkens herhaald, drukten al haar liefde uit voor het kind, dat haar in die lange scheiding geen oogenblik uit de gedachten was gegaan.

Max had veel te verhalen. Toen hij het ouderlijk huis had verlaten, was hij naar het buitenland vertrokken, besloten door hard werken zijn fout te herstellen. In het begin had hij veel tegenspoed ondervonden, maar later was de fortuin hem gunstig

geweest en was hij compagnon geworden in een groote zaak te Berlijn, waarvan hij ten slotte eenige eigenaar werd. Tot zijn groote verrassing was hij in handelsbetrekking gekomen met zijn vader, voor wien hij zich door den firma-naam verborgen kon houden. Dikwijls was hij geroerd geweest bij het zien der handteekening van zijn vader, meer dan eens had de lust hem bekropen hem te schrijven en om vergiffenis te vragen, maar hij vreesde een weigerend antwoord. Eindelijk toen het telegram kwam, waarin zijn vader om uitstel van betaling vroeg, toen hij daaruit begreep, dat deze in moeilijke geldelijke omstandigheden verkeerde, was hij gelukkig hem te kunnen bijstaan en daardoor te toonen, dat hij ondanks alles zijn zoon was gebleven en geen vuriger wensch koesterde dan zich met hem te verzoenen. Na de ontvangst van het tweede telegram, waarin zijn vader hem vroeg terug te komen, had hij geen oogenblik geaarzeld, maar aanstonds de reis aanvaard. En nu was hij weer bij zijn ouders, overgelukkig en alleen zich verwonderend, hoe hij zoolang in den vreemde had kunnen blijven, zonder ook maar door een regel schrift van zijn bestaan te doen blijken.

'En nu blijft ge bij ons, niet waar, Max?' vroeg mevrouw, reeds weer beangstigd bij de gedachte, dat haar zoon misschien naar Berlijn zou terugkeeren.

'Zeker, moeder, ik zal mijn zaak in Berlijn overdoen, en als vader het goedvindt, kom ik weer op zijn kantoor terug.'

'Heel goed, Max, doch op één voorwaarde: als hoofd der zaak. Ik word zoetjes aan oud, en den laatsten tijd wilden de zaken niet goed meer marcheeren. Er moet een jonge kracht in komen, die ze weer tot nieuwen bloei brengt.'

Mevrouw stond op. 'Het wordt tijd voor de kerk,' zei ze, 'en meer dan iemand anders hebben zeker wij vandaag reden om God te danken. Welk een verschil tusschen dezen dag en den Goeden Vrijdag vijf jaar geleden. Toen was alles duisternis en kommer, nu is alles licht en vreugde.'

'Lieve, beste moeder,' antwoordde Max, 'wat ben ik ondankbaar geweest en wat heb ik veel jegens u goed te maken, maar uw gebed heeft deze gelukkige hereeniging bewerkt.'

'Nog een ander heeft met mij voor je gebeden, Max.'

Max keek zijn moeder vragend aan.

'Kan je het niet raden, Max? Clara Verhoex.'

Op het hooren van dien naam bloosde Max.

'Moeder, ik dank u, dat u aan haar gedacht heeft. Ook jegens haar heb ik veel goed te maken. En ik hoop, dat u niet jaloersch zal zijn, moedertje,' zei hij schertsend.

Op eersten Paaschdag na de Hoogmis bracht mevrouw Van Balen Clara Verhoex mee. Max had met zijn vader gesproken, en deze had thans niet het minste bezwaar tegen het huwelijk van zijn zoon met het jonge meisje, dat ook hij had leeren kennen en hoogachten. Mevrouw Van Balen was gelukkig, haar als heur dochter te kunnen begroeten, overtuigd als ze was, dat zij alles zou doen om haar Max gelukkig te maken. Max had in de jaren zijner afwezigheid het beeld van het jonge meisje voortdurend voor den geest gestaan, en dat beeld was mede een prikkel geweest om zijn moed staande te houden. 'Clara, eenmaal kom ik terug, reken daarop,' - dit was alles wat hij haar op dien treurigen avond tot afscheid gezegd had.

Thans had hij zijn woord ingelost, en toen de beide jongelieden elkaar weerzagen, begrepen ze, dat zij elkander toebehoorden, met de wetenschap, dat niets zich nu meer tegen hun vereeniging verzette.

‘Eén kind hadden wij verloren, twee krijgen wij er terug,’ zei mevrouw Van Balen, opgetogen.

En de koopman voegde er bij, dat hij nooit zoo gelukkig was geweest als thans, en dat hij iedereen een zoo zalig en blij Paaschfeest toewenschte, als nu in zijn kring gevierd werd.

Arm Trieneke!
Een dorpsgeschiedenis,
door Ravo.
(*Vervolg*.)

De advocaat van beklaagde houdt daarop een zeer welsprekend pleidooi, waarin hij vooral het licht doet vallen op het onder alle opzichten gunstig verleden van beklaagde en op de groote onwaarschijnlijkheid, neen, hij aarzelt niet te zeggen, op de psychologische onmogelijkheid, dat beklaagde de misdaad heeft begaan. Hierbij doet hij uitkomen de bijzondere sympathie voor beklaagde in het dorp, waar hij woont.

Bij deze woorden worden onder het publiek luide teekenen van instemming vernomen, welke manifestatie evenwel door den president der rechtbank terstond wordt onderdrukt, met de bedreiging, dat hij bij eventueele herhaling van teekenen van goed- of afkeuring de zaal zal doen ontruimen.

De verdediger wijst er vervolgens op, hoe allerwegen de overtuiging vast staat van beklaagdes onschuld. Tevens verzuimt hij, natuurlijk, ook niet, een buitengewone waarde te hechten aan den gevonden sleutel, die in het slot der kist van beklaagde past, als ware hij er voor gemaakt. Op aangrijpende wijze schetst hij het wreede lijden van den jonkman, zoo plotseling te midden der feestvreugde, van zijn bloedverwanten en vrienden en van de zijde van zijn verloofde weggesleurd, als door een bliksemstraal getroffen, vernietigd op een oogenblik dat hij, zich van niets kwaads bewust, zich zoo gelukkig voelde bij haar, die hij weldra hoopte zijn vrouw te kunnen noemen.

Waarlijk - gaat pleiter met warmte voort - er is een sterke christen ziel toe noodig, om onder zooveel onverdiend lijden niet te bezwijken, of niet minstens het verstand te verliezen, een geestelijken dood te sterven. Zijn vast onwrikbaar geloof, dat de rechtvaardige God zijn onschuld zou openbaren, en dàt alleen vermocht den armen jonkman staande te houden in den zwaren strijd tegen zijn diepgeschokt gevoel. Zonder dat zouden zijn liefde voor zijn ouders en die voor zijn bruid machteloos zijn geweest, zouden die zelfs veeleer er toe hebben bijgedragen om hem wanhopig te maken.

‘Naar mijn vaste overtuiging - besluit de verdediger - mag geen veroordeelend vonnis vallen tegenover een zoo smetteloos leven en zooveel raadselachtigs, onverklaarbaars als in dezen geheel en al ongemotiveerden en domdwaas aangelegden diefstal aanwezig is, en ik durf dan ook met gerustheid op vrijspraak aandringen en vertrouwen. Mocht intusschen de rechtbank, bij ontstentenis van eenig, althans legaal, tegenbewijs - want aan moreele tegenbewijzen ontbreekt het waarlijk niet - geen termen tot vrijspraak kunnen vinden, dan moge ten minste het door mij ter gunste van mijn cliënt aangevoerde ertoe strekken, het door het Openbaar Ministerie geëischte vonnis aanmerkelijk te verzachten.’

Terwijl zijn advocaat sprak, was Huib, die zich tot dan toe had goed gehouden, in tranen losgebarsten, en ook onder het publiek werden snikken gehoord. Zelfs de oude priester wischte een traan weg, den eersten, zooals hij later zeide, welken hij sedert den dag van zijn priesterwijding had geschreid.

Op de vraag, of hij nog iets had op te merken, schudde Huib droevig het hoofd. Wat baatte het hem, of hij nogmaals zijn onschuld op de meest besliste wijze betuigde? Die verklaring, dat voelde hij wèl, kon niets toe of af doen aan 't geen hem wachtte.

Acht dagen later had de uitspraak plaats en werd de eisch van het Openbaar Ministerie toegewezen. Huib werd dus veroordeeld tot negen maanden celstraf, met aftrek van de preventieve gevangenschap. Daar deze ruim drie maanden had geduurd, restten dus nog bijna zes maanden.

‘Arm kind, gij wordt wèl zwaar beproefd,’ had de pastoor hem bij een bezoek na het vonnis toegevoegd, ‘bid God, dat Hij u steune in uw smart en verlatenheid; ook ik, ik zal voor u bidden, en ook zij...., de engel van mijn parochie, mijn goede Trieneke.... Vertrouw, mijn jongen, hoop en vertrouw, wie weet, hoe spoedig de redding nabij is en de rampzalige, wiens slachtoffer gij zijt, ter verantwoording vóór den aardschen rechter geroepen wordt. Dat oogenblik zal een rijke voldoening zijn voor al wat gij onschuldig hebt geleden.’

VIII.

De vergelding.

Het veroordeelend vonnis had de grootste ontsteltenis in het dorp teweeggebracht, en wreed was de slag, die aan het ouderhart, nog wreeder die, welke aan het hart van Trieneke werd toegebracht. Toen zij de tijding, hoe voorzichtig ook meegedeeld, vernam, viel zij in zwijm, en in de eerste dagen was zij ontroostbaar. Maar allengs kreeg de zielekracht, die haar het geheim van haar eigen doodvonnis had doen bewaren en haar zelfs tegenover haar ouders had doen glimlachen op oogenblikken, dat zij het zoo gaarne aan de borst van haar moeder had willen uitschreien, weder de bovenhand, en zoolang het haar nog mogelijk was, zocht en vond zij troost bij den ouden priester.

Den dag vóór O.L. Lichtmis - een zachten, mooien Februari-dag - besteedde zij voor de laatste maal haar zorgen aan het beeld der Moeder Gods. 't Was, of zij het voelde, want nadat zij gereed was met de versiering, kon zij er niet van scheiden en bleef zij plooien en schikken, alsof zij hèt maar niet naar haar zin kon krijgen.

Zacht was de pastoor, zonder te worden opgemerkt, - zoozeer was Trieneke in haren arbeid verdiept - door de sacristie de kerk binnengekomen, en nu stond hij het meisje, dat haren zielvollen blik op het gelaat der Moedermaagd had gericht, ontroerd, met bevende lippen aan te staren.

‘'t Is reeds bijna een engel,’ prevelde hij bijna onhoorbaar, ‘zooals zij daar staat, is 't of de Hemelsche Moeder haar armen naar haar uitstrekt, om er haar reine, blanke ziel in op te nemen.’

‘Wel, wel, Trieneke, nog aan het werk, mijn kind,’ sprak hij vervolgens, langzaam haar naderend.

‘O, pastoor, zij-de gij daor,’ antwoordde Trieneke, licht schrikkend, ‘ik had oe waoreins nie gezien... Nee, pastoor, ik zij er nou meê klaor, en ik stond nog mar ens te kijken, waant.... Trieneke kumt hier nie mer.... 't is de lèste kier gewèst, dè vuul ik wel,... eer dat Huib terug is, lig ik op het kèrkhof,... dan staon de bluumkes al op m'n graf...’

‘Kom, kom,’ zei de pastoor, ofschoon zelf niet twijfelend, ‘kom, kom, wie weet.... Onze Lieve Heer is zoo goed...’

‘Nee, pastoor,’ onderbrak ze, ‘ik weet het te goed,... 't is gedaon... En, zie-de, ge zult er misschiens om laachen, maor toen ik daor de Moeder Gods stond aon te kijken, waar 't net, of ze de oogen opsloeg en me vriendelijk toelaachte...’

‘Neen, kind, daar lach ik niet om... Al is het ook maar verbeelding geweest, dan nòg zie ik er niets in om te lachen. Integendeel, Trieneke, nu je al bezig bent, je op den dood voor te bereiden en wijl je altijd zoo'n lief kind voor onze goede Moeder bent geweest, is dat maar al te begrijpelijk. Kom, je moet nu in de pastorie wat uitrusten en een glas wijn drinken, dat zal je goed doen, kind.’

En de grijze pastoor leidde zijn arm vriendinnetje aan de hand naar binnen.

Na dien dag zijn weder eenige maanden voorbijgegaan. Met Trieneke is het slecht gesteld. Een paar dagen na O.L. Vr. Lichtmis heeft zij weer een ernstige bloedspuwing gehad, en sedert dien tijd is zij bijna voortdurend te bed gebleven, in het voorjaar slechts een enkelen dag, als het zacht weer was, zittend vóór het raam of, steunend op den arm van haar moeder, wat vóór het huis op en neer wandelend. Bij zulke gelegenheden liet zij, hoewel met den dood in het hart, nooit na, haar moedertje moed in te spreken.

‘O, moeder,’ sprak ze dan met een glimlach, ‘ik vuul me vandaog toch zoo goed.... ik ben waorempel 'nen boel better al, en ge zult zien, dat, as dieje gure weind veurgoed weg wil blijven, ik er weer hillemaol bovenop kom... Als Huib dan terugkumt...’

‘Jao, as die terugkumt, en vaoder... Maor laoten we daor nou nie aaf sprèken... Jao, dè zeg-de wel, kind, als diejen Oostenweind maor wou ophaauwen, dan he'k er ok nog goejen moed op, dat m'n lief Trieneke wer opknapt en oew bleek smuuleke weer opfleurt.... Jè, en dan rijjen we mit vaoder naor de stad en zul-de den mojsten japon meugen uitzuuken, die er te veinden is.’

‘Och, moeder, dè hoeft nou nie krèk,... nee, as Onze Lieve Heer me wer gezond makt, dan moeten we liever 'nen neijen zijjen mantel koopen veur Onze Lieve Vrouw...’

Met tranen in de oogen zag vrouw Dalemans haar kind aan en zei: ‘Nou, keind, as ge det dan liever wilt, 't is mijn goed, heur,... o, jao, mijn best...’

Zoo poogden de twee, moeder en dochter, elkander te misleiden omtrent den waren toestand. Want verborg Trieneke dien heldhaftig, veinsde zij nog allen moed en alle hoop, om den wille van haar arm moedertje, vrouw Dalemans ried maar al te goed de bedoeling; zij wist, al had de dokter haar kind nog niet geheel opgegeven, dat geen kruid voor haar was gewassen, maar dezelfde beweegreden, de liefde, welke haar dochter bewoog hare ware meening te verhelen, gaf der moeder aanleiding, den schijn aan te nemen, alsof zij het door Trieneke voorgewend vertrouwen deelde.

Op een schoonen Zondagmiddag in het laatst van Mei, terwijl zij samen weder een poosje vóór de deur wandelden en elkander met beklemd gemoed opbeurden, stonden eensklaps beiden stil bij het vernemen van eenige opschudding niet ver van hen af. Weldra verschenen een paar boerenjongens, wier gelaat en drukte duidelijk zeiden, dat iets buitengewoons moest zijn voorgevallen.

‘Wet is er in 's hemels naom toch gebeurd?’ vroeg vrouw Dalemans, terwijl de brandende blik uit Trieneke's oogen als een herhaling van die vraag bevatte.

‘Wet er gebeurd is,’ riepen beiden uit éénen adem, ‘ze hebben in de herreberg Hannes van Buuren met een mes doodgestoken.’

Met een gil stortte Trieneke ter aarde, wat haar vader, die in het binnenvertrek toefde, verschrikt deed toesnellen. Doodsbleek en met verwrongen gezicht stond de man een oogenblik als verlamd, nu zijn vrouw en dochter, dan de twee jongens aanstarend, die waren toegeschoten, om het bewustelooze meisje op te heffen. Door hen op de hoogte gesteld van het gebeurde, verweet hij hun op bitteren toon hun onvoorzichtigheid, en ofschoon de jeugdige boeren te hunner verontschuldiging aanvoerden, dat vrouw Dalemans hun naar het gebeurde had gevraagd, was het afscheid van den boer, nadat Trieneke in huis was gedragen en te bed gelegd, nog verre van vriendelijk, hoezeer moeder Dalemans ook haar best deed, om de schuld geheel op zich zelve te laden.

Een uur later waren weder de gendarmen in het dorp, om een onderzoek in te stellen. Ofschoon de boerenjongens, die oorzaak waren van den schok, welke de arme teringlijdster had neergeworpen, niet beter wetend, hadden overdreven, door het voor te stellen, alsof de zoon van Van Buuren reeds dood was, toch had Hannes een gevaarlijken messteek in de borst gekregen, die de linkerlong had gekwetst. In bewusteloozen toestand had men Hannes, die veel bloed had verloren, naar zijn woning vervoerd, waar hem onmiddellijk geneeskundige hulp werd verleend, terwijl ook de pastoor dadelijk ter plaatse was, om, zoo noodig, den gewonde van de Sacramenten der Stervenden te voorzien, en in elk geval den armen vader te troosten,

die niet minder smartelijk, ja, nog wreeder beproefd werd in zijn kind dan het echtpaar Dalemans in het hunne.

Wat was er geschied? In de herberg ‘In het Vergulde Hert,’ waar de jonge Van Buuren in den laatsten tijd niet zoo vaak meer werd gezien als vroeger, had hij op dien Zondagmiddag Hent de Puun ontmoet. De wraak van Van Buuren vreezend, wegens 't geen hij had bijgedragen om op dezen de verdenking te trekken, had Hent den jongen boer steeds ontweken. Dat zijn vrees voor Hannes' wraakzucht gegrond was, zou maar al te spoedig blijken.

Nauwelijks had Van Buuren den strooper zien zitten, of hij snauwde den kastelein toe: ‘Hoe kun-de diejen gemeenen schooier hier toelaoten; as het mijn te doen stond, dan schupte ik den smerlap de gelagkaomer uit.’

De strooper had wel getracht, een ontmoeting met Van Buuren te ontloopen, maar hij was geen lafaard, en hoe laag hij ook was gezonken, deed de ruwe beleediging hem het bloed naar de vale wangen stijgen. Als had hem een adder gestoken, sprong hij van zijn stoel op, en gleed het tergend van zijn blauwe lippen:

‘'Nen schooier maag ik zijn, ofschon ik Hannes Van Buuren nojt um det nie, zelfs

DE GRAFLEGGING VAN CHRISTUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BRUNO PIGLHEIN.

um geen pijp tabak heb gevraogd, en al heb ik viermaol gezèten, zò'ne infaome schurk as Hannes van Buuren, nee, dè ben ik, goddaank, nog nie.'

DE VERTOONING VAN CHRISTUS' LICHAAM,
naar een schilderij in de St.-Janskerk te 's-Hertogenbosch.

Ook zonder de aanwezigheid van eenige boeren, die door knikken blijk gaven het met den 'streuper' eens te zijn, zouden die woorden Hannes woedend hebben doen worden; maar nu was hij letterlijk razend. Brullend als een wild dier, sprong hij vooruit en greep den mageren, schonkerigen schooier bij de keel met zooveel geweld, dat den doodsbleeken kerel de oogen uit de kassen puilden. Aanstonds echter schoten een paar boeren toe, om den woesteling van zijn prooi af te trekken. Maar met schier bovenmenschelijke kracht rukte Van Buuren zich van degenen, die hem tegenhielden, los en wierp zich andermaal op den strooper.... Nog voordat hij dezen evenwel voor de tweede maal de keel kon omknellen, flikkerde het lemmet van een mes, en met een rauwen kreet stortte Van Buuren bloedend op den grond.... Hent de Puun had hem neergestooten.

De wonde bleek hoogst ernstig te zijn. Behalve de dorpsgeneesheer, was nog een tweede dokter in allerijl uit het naburige stadje ontboden. Enkele dagen gingen voor den ongelukkigen ouden Van Buuren in duizend angsten voorbij. Een oogenblik scheen het sterke gestel van den jonkman, wiens toestand het steeds voor het parket onmogelijk had gemaakt, hem in verhoor te nemen, te zullen zegevieren, maar al spoedig bleek de gekoesterde hoop ijdel en verklaarden de geneesheeren, dat een doodelijke afloop onvermijdelijk was. Er moest nu zelfs eenige haast worden gemaakt, om den lijder de laatste HH. Sacramenten toe te dienen. 't Was een smartelijke gang voor den ouden pastoor. Immers, daargelaten zijn zieleleed, dat aldus een van zijn kinderen aan zijn einde kwam en het diepe medelijden, dat hij voor den beklagenswaardigen vader gevoelde, waren er nog andere zaken, die hem kwelden. Hij vroeg zich af, of de stervende, indien hij werkelijk schuldig was aan het feit, waarvoor Huib in de gevangenis zuchtte, zou bekennen. En zoo ja, of hij dat ook op andere wijze zou willen doen dan in de biecht, of hij ook buiten de biecht en in het bijzijn van getuigen zichzelven zou beschuldigen, ten einde het gepleegde onrecht

te herstellen. Wèl liep, op enkele weken na, de straftijd van Huib ten einde, zoodat onder dit opzicht weinig meer viel goed te maken, maar dat was overigens van ondergeschikte beteekenis. Het voornaamste was, dat de smet, op den eerlijken naam van Huib geworpen, daarvan werd weggewischt. Geen

wonder waarlijk, dat de grijze priester met een bangen zucht den drempel van het ongelukshuis overschreed, om bij den rampzaligen jonkman zijn priesterlijke plichten te vervullen. Doch wie daarna den goeden pastoor ontmoette, dien had het getroffen, dat ‘heeroom’ er weer tevreden, zoo geheel anders dan in den laatsten tijd, had uitgezien.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit Venray's verleden, door H.H.J. Maas. (*Vervolg en slot.*)

Dat alles wordt in een heilig donker gehuld door prachtige, groote ramen van gebrandschilderd glas, dat het heldere licht tempert, als wilde het ook dit tot eerbied stemmen, alvorens het de heilige plaats te laten binnendringen!

In de nabijheid der genadekapel van O.L. Vrouw ligt een groote boerenhuizing, het overblijfsel van het weleer zoo bloeiende convent ‘Bethlehem’ met het vermaarde, eenige pensionaat in het Land van Kessel. Dit klooster werd gesticht in 't midden der vijftiende eeuw. De reeds genoemde heer van Spraeland, ridder Jan van Broeckhuysen, ondernam na een veelbewogen leven aan het Geldersche hof, en na een twintigtal jaren deelgenomen te hebben aan de strooptochten der Geldersche heeren, in 1450 uit boetvaardigheid een pelgrimstocht naar het H. Land, waar hij in datzelfde jaar overleed.

In zijn testament gaf hij als zijn uitersten wil te kennen, dat er te Oostrum in de nabijheid der kapel, ter plaatse, waar nu de genoemde hoeve ligt, een Augustijner-convent gebouwd moest worden. Bovendien deed hij nog aan zienlijke giften aan eenige kerken.

De Gaesdonk bij Siebengewald (in 't N.O. van Limburg) zond de eerste kloosterlingen naar Oostrum. Dit waren Augustijner koorheeren, die hun intrek namen in het nieuwe convent omstreeks 1460.

Nauwelijks was het kloostergebouw voltooid, of het ondervond reeds den nadeeligen invloed van den strijd tusschen den Gelderschen hertog Arnout en diens zoon Adolf. Door toedoen van den laatste werd de stichting te Oostrum overgebracht naar Straelen in 1468.

Nu reeds stond dus het Oostrumsche convent ledig. Zes jaren later, in 1474, werd het klooster echter opnieuw bevolkt, maar nu door Augustijner Zusters uit het naburige Well aan de Maas, die door een doelmatig beheer de stichting spoedig tot een aanzienlijke grootte uitbreidden. Het convent kreeg thans den naam ‘Bethlehem.’

De kloosterlingen beleefden moeilijke tijden gedurende de vreeselijke godsdienstoorlogen, het uitvloeisel van de Hervorming. Veel had het klooster te lijden van het krijgsvolk, dat gedurende het eerste gedeelte van den tachtigjarigen oorlog in deze streken strooptochten hield en ook ‘Bethlehem’ beroofde. Die plundering had echter ook weer een uitbreiding ten gevolge.

Het klooster te Well was bijna geheel verwoest, en daar de inkomsten niet toereikend waren voor den opbouw, verhuisden al de inwoners naar Oostrum.

In 1721 werd een kloosterkerk gebouwd. Vóór dien tijd hadden de kloosterlingen altijd gebruik gemaakt van de bij-liggende Mariakapel. Behalve van landbouw, handenarbeid, legaten en geschenken, bestond het klooster van het houden van kostgangers. Gewoonlijk waren dit bedaagde lieden en zieken. Bovendien werd er een pensionaat aan 'Bethlehem' verbonden, dat spoedig wijd en zijd gunstig bekend was.

Vele stormen waren over het klooster heengewaaid. Dikwijls ook was het bewaard gebleven, als andere stichtingen verwoest of opgeheven werden. Maar eindelijk toch sloeg ook voor 'Bethlehem' het laatste uur van zijn bestaan. In den Franschen tijd onderging het Oostrumsche convent hetzelfde lot als de vele kloosterinrichtingen in alle streken, welke zuchtten onder het zware juk der Fransche heerschappij.

In 1802 werd het klooster opgeheven. De meeste religieuzen keerden naar haar geboorteplaats terug. De laatste Zuster stierf in 1862, de laatste oud-pensionaire in 1879. De kloostergebouwen werden in 1806 verkocht en gedeeltelijk afgebroken, gedeeltelijk ingericht tot de bovengenoemde boerenhofstede, die nog steeds blijft herinneren aan den tijd, dat eenige 'bagijntjes' hier in stille afzondering leefden binnen de muren van 'Bethlehem.'

Tot Venray behoorde ook het groote, prachtige riddergoed 'Spraeland' te Oostrum, waarvan de overblijfselen nog getuigen van gewezen grootheid, en de volksoverleveringen over het 'gezonken kasteel' nog bewaard doen blijven.

Veel heeft deze heerlijkheid gedaan voor de bedevaart te Oostrum, en haar geschiedenis staat met de kerkelijke geschiedenis dezer plaats in het nauwste verband. Reeds gewaagden we van de stichting van 'Bethlehem' door ridder Jan van Broeckhuysen.

In het begin der dertiende eeuw vinden we het eerst melding gemaakt van het kasteel 'Spraeland.' Het behoorde destijds met 'Oesterham' (Oostrum) aan den heer Gerard van Ooy, een afstammeling uit het huis Ooy bij Nijmegen.

Als echt middeleeuwsch ridder leidde Gerard een zeer avontuurlijk leven. Hij was een bondgenoot van Walram, hertog van Limburg, en den heer van Valkenburg, en nam deel aan al hun ondernemingen. Zoo waagden zij omstreeks 1268 een aanslag op de stad Keulen, die echter mislukte. Behalve vele andere edelen, werd ook ridder Gerard van Ooy gevangen genomen en zuchtte twee jaren in den kerker. Hij en zijn opvolgers voeren van ongeveer het midden der dertiende eeuw den titel van heer van Spraeland en Oostrum.

Omstreeks 1400 kwam de heerlijkheid in het bezit van het machtig en invloedrijk geslacht van Broeckhuysen, dat zeer nauw in verband staat met de geschiedenis van het hertogdom Gelder, en een groote rol speelde aan het Geldersche hof. Nu eens was een ridder uit dit roemrijke huis gezant der Geldersche hertogen, dan weer streed een fiere afstammeling van Broeckhuysen aan de spits der Geldersche troepen.

De namen 'Heerenpas,' een uitgestrekt weiland[I)], en de 'Valkenkamp,' waar de valken afgericht werden tot het edele jachtvermaak, herinneren ons levendig aan den tijd, dat de dappere ridders van Broeckhuysen 'Spraeland' bestuurden.

Een der meest bekende heeren van Spraeland uit dit riddergeslacht is zeker de genoemde Jan van Broeckhuysen. Hij treedt in de geschiedenis meermalen op als hofmeester van Gelder, als gezant van den Gelderschen hertog bij verschillende onderhandelingen met andere gewesten, en niet minder als dapper krijgsman, die

I) In dit gedeelte [v]an Limburg noemt het volk een weiland dikwijls een 'pas.'

onversaagd het zwaard voerde voor zijn heer, en steeds met roem overladen uit den strijd terugkeerde.

Doordat hij echter deelnam aan de strooptochten der Geldersche edelen, werd ridder Jan spoedig de schrik der schamele bevolking in deze streken, waar de plunderaars ongestraft konden rooven en branden. Aan hem is het waarschijnlijk ook te danken, dat de volksoverlevering heden ten dage nog spreekt van een rooversburcht, en verhaalt, dat het slot tot straf voor de vele euveldaden der gevreesde en wreede bewoners eindelijk zou verzonken zijn, zonder eenig ander spoor na te laten dan een heuvel en de grachten.

Omstreeks 1500 schijnt het slot Spraeland veel te hebben geleden van het krijgsgeweld. Van dien tijd toch dagteekent reeds het verval der gebouwen. De opvolgers van de heeren uit het riddergeslacht Broeckhuysen, de heeren Van Eyll en later die van Schellaert d'Oppendorff, schijnen zich weinig om de herstelling bekommerd te hebben.

Toch waren er onder deze opvolgers aanzienlijke en machtige heeren, die in de geschiedenis van Gelder gunstig bekend zijn. Evenals hun voorgangers, de ridders van Broeckhuysen, zijn de meeste heeren van Eyll en Schellaert d'Oppendorff voortdurend gewikkeld in de oorlogen van de Geldersche hertogen. Vooral in den strijd met het Oostenrijksche huis zijn de heeren van Spraeland dikwijls betrokken, en kampen zij onder de Geldersche banier.

De heer Ambrosius van Schellaert d'Oppendorff had zitting onder de raadslieden des lands en werd omstreeks 1700 proost van den dom te Aken. Bij zijn dood in 1723 ging de heerlijkheid Spraeland over aan den heer van het naburige Geysteren, eveneens een afstammeling uit het geslacht Schellaert d'Oppendorff. Intusschen was het slot geheel vervallen. Het was niet meer bewoonbaar, slechts de puinen waren nog overig van den eertijds zoo machtigen burcht.

De heer van het adellijk goed te Geysteren bleef van nu af ook heer van Spraeland en Oostrum, totdat de Fransche tijd een einde maakte aan het aloude beheer der edelen, de heerlijke rechten vernietigde en den adel alle voorrechten ontnam.

Langzamerhand verweerden ook de laatste brokstukken, gras en struiken schoten welig uit de puinen op, en thans herinneren ons nog slechts een begroeide heuvel en twee half dichtgegroeide grachten aan den ouden burcht Spraeland, die zich hier eenmaal zoo fier verhief.

Op ongeveer een half uur afstands van het dorp staat te Venray een eenvoudig kapelletje, waarin aan de beeltenis der H. Oda een plaats gegeven is. Groote scharen van bedevaartgangers ziet men gedurende den zomer hierheen wandelen, om de machtige voorspraak dier Heilige in te roepen voor 't behoud van het gezicht of de genezing van zieke oogen.

Dat de H. Oda op haar moeilijke zwerftochten na haar vlucht uit Schotland geruimen tijd te Venray vertoefde, is de oorsprong geweest van de bijzondere vereering dier heilige maagd in deze gemeente en omstreken. Zij woonde hier ongeveer ter plaatse, waar thans het Ursulinenklooster 'Jerusalem' staat. Volgens oude oorkonden heeft zij gedurende den tijd, dat zij te Venray haar verblijf hield, voorspeld, dat er eenmaal op de plek, waar zij gehuisvest was, een nonnenklooster zou verrijzen.

Toen de H. Oda zich hier niet langer veilig achtte, begaf zij zich te voet in westelijke richting. Op ongeveer een half uur afstands van het dorp keerde zij zich om en sprak uit dankbaarheid de volgende voorzegging uit: 'Venray zal voortaan

bewaard blijven voor oorlog, hongersnood en besmettelijke ziekten.’ Ongeveer op de plaats, waar die voorzegging gedaan werd, moet later het kapelletje gebouwd zijn.

Op Venray's grondgebied ook werd gedurende de geloofsvervolging na de Hervorming op de grenzen van Noord-Brabant een hulpkerk gebouwd, waarin de bewoners van de Meierij hun godsdienstplichten konden vervullen. De kerk stond over de grenzen, zoo, dat de langste schaduw van den toren juist op de grensscheiding viel. Op de plaats, waar de kapel stond, staat thans nog midden in het Peelland een houten kruis met een Christusbeeld.

Jong huishouden,
door
F.J.A.L. Cordens.

III.

Den volgenden dag was het weer volop zonneschijn in het jonge huishouden. De gemelijkheid van Willem was heelemaal voorbij, hij had eens en voorgoed ingezien, dat hij de

onaangenaamheden van zijn kantoor niet mee moest brengen in den huiselijken kring; voor den gang van zaken was immers alleen hij verantwoordelijk. Anna van haar kant speet het, dat zij zich den vorigen avond zoo door haar zenuwen had laten overheerschen, waaraan een beetje kinderachtige aanstellerigheid niet vreemd was geweest, en ze besloot alles goed te maken door, zoo mogelijk, haar man nog meer genegenheid te betoonen. 's Middags bracht Willem voor zijn vrouwtje een pak chocolade mee, en de meubelmaker was ontboden om een knopje te maken op een der stoelen.

'De meubels zien er goed uit, mevrouw,' zei de man van het vak, 'maar de fauteuils zijn niet heel sterk, en als u eens zien wil, mijnheer, het omboordsel van de bekleeding is er niet opgezet zooals het behoort. Die fout bestaat bij alle stoelen en ook bij de canapee, en als het hout nog werkte, zou het te vreezen zijn, dat de bekleeding scheurt.'

'Dat zal toch niet gebeuren?' vroeg mevrouwtje ongerust.

'O neen, mevrouw, ik denk het ook niet, want het hout ziet er goed droog uit,' antwoordde de meubelmaker, bang dat hij al te veel gezegd had; want al was hij niet ingenomen met die goedkoope spullen, hij moest toch zijn klanten naar de oogen zien. 'Ik zal er dit knopje netjes bij maken, mevrouw,' zoo besloot hij, 'in dezelfde kleur als het hout, zoodat u er geen verschil in ziet.'

Toen hij weg was, werd het ameublement nog eens aan een nadere inspectie onderworpen; de man had gelijk, heel sterk zag het er niet uit.

'Maar wat heeft het nu ook te lijden in den salon,' meende Anna, 'het wordt bijna nooit gebruikt, dus hoeft het ook zoo ijzersterk niet te zijn.' En hiermee was Willem het volkomen eens.

De volgende dagen had Anna het druk met de gordijnen, die zij genaaid had, en toen ze netjes waren opgehangen, kwam weer de zorg voor het salonkastje.

Er werd overlegd, dat ze naar den te koop geboden inventaris van jhr. Van Rodenburgh zouden gaan kijken, maar 't stond al vast, dat Willem niet zou meegaan op den dag der verkooping, want hij moest op reis voor zijn zaken.

Op den kijkdag vonden zij er een allerliefst salonkastje, dat juist bij de nieuwe meubels paste, en wat óók prettig was, Willem ontmoette er een tante, die zes stoelen wilde koopen; met haar kon Anna dan naar de verkooping gaan. Aldus werd afgesproken, en Willem, die zich omtrent de soliditeit van zijn andere meubels nogal ongerust maakte, had haar den raad gegeven maar weinig te bieden en in geen geval boven de f 50 te gaan.

Den volgenden morgen ging hij al vroeg op reis; hij moest naar Utrecht, en zou tegen een uur of vijf 's middags weer thuis zijn; maar 's middags stuurde hij een telegram, dat vrouwlief hem niet vóór halftien kon verwachten. Anna was juist bezig, het nieuw gekochte salonkastje te bekijken, dat de sjouwers zoo even hadden binnengebracht. Ze had een drukken ochtend gehad, en voordeelig gekocht, en nu telde ze al de uren uit, dat haar man zou komen, om hem alles te laten zien. Ze had bovendien nog een verrassing voor hem: een paar mooie pantoffels, die in de huiskamer al klaar stonden, vóór zijn luien stoel, - en nu dat telegram, dat was een tegenvaller.

De dag duurde een eeuwigheid; al om kwart over negenen stond Anna aan het station kou te lijden onder de tochtige perronoverkapping, wachtend op den trein. Eindelijk kwam de trein, natuurlijk een kwartier te laat, dat doet hij altijd als men er

op wacht. Willem werd ontvangen alsof hij van een reis om de wereld thuis kwam, en toen zijn vrouwtje omtrent zijn welvaren was gerustgesteld, begon ze onderweg druk te praten over de gebeurtenissen van den dag en niet het minst over het nieuwe salonmeubel.

'Raad eens voor hoeveel ik het gekocht heb?' vroeg zij, hem lachend aanziende.

'Voor f 55,' zeide Willem.

'Hè neen, en ik mocht er maar vijftig besteden.'

'Nu ja, maar op een paar gulden kan je dat zoo precies niet afpassen, en 't was een mooi kastje.'

'Nu, dan zal ik je eens wat zeggen: ik heb het voor f 37.50. Is dat niet goedkoop, man?' En in het genot van haar triomf omvatte ze nog steviger zijn arm, gelukkig, dat haar Willem zoo tevreden was.

Thuis werden de meubels nog eens bezichtigd, en toen ze beiden weer in de huiskamer zaten, de man behaaglijk met zijn nieuwe pantoffels aan - 't was toevallig, dat hij net pijn aan z'n voeten had dien dag - begon Willem:

'En nu raad eens, Anna, van wie je de complimenten moet hebben?'

Dat viel natuurlijk moeilijk, en Willem hielp haar dan ook gauw uit de verlegenheid met te zeggen, dat ze de groeten moest hebben van haar mama, die hij op reis had gesproken.

'Wel, wel, heb je ze gesproken? En waar?'

'Te Woerden. In Utrecht was ik gauw klaar met mijn zaken en daar hoorde ik, dat ik in Woerden nog een bestelling zou kunnen snappen als ik er gauw bij was, en dat is gelukt ook. Toen ben ik even bij mama geweest en heb haar verteld wat we zoo al gekocht hebben. Ik zei, dat ze eens moest komen kijken, en nu komt ze over een dag of veertien voor een paar dagen logeeren.'

Dat vond Anna natuurlijk heerlijk en er werden al plannen gemaakt om mama feestelijk te ontvangen.

Er gingen eenige dagen voorbij, en op zekeren morgen toen ze aan de koffie zaten, zei Anna, dat ze maar niet kon begrijpen, waar toch aanhoudend die hoopjes zand vandaan kwamen, die ze onder het mooie salonkastje vond. Van morgen was het alweer zoo en nu had ze 't eens opzettelijk laten liggen, opdat Willem het zien zou.

In Willems oogen stond een groot vraagteeken, en toen hij zijn boterhammen op had, gingen ze samen kijken.

'Wel, dat is geen zand,' zei hij, 'dat komt van de houtwurm.'

'Wat voor wurm?'

''n Houtwurm,' zei hij nog eens. Nu kende hij wel niet precies de eigenschappen van zulk een beestje, maar hij wist toch, dat een houtwurm een wurm is, die in oude meubels leelijk huis kan houden door er gaatjes in te boren en gangen in te graven. Als er dus hoopjes zaagsel onder de kast lagen, was dit een zeker teeken, dat de houtwurm aan 't werk was geweest.

Willem trok een laadje open, waarin zijn beste handschoenen lagen; hij had zich al vaak geërgerd, dat het zoo stroef ging, maar hij had nog nooit goed er op gelet, hoe het er uit zag. Nu keek hij eens goed toe, en jawel, achter in den bodem en in de zijden waren wel duizend gaatjes, mooie ronde gaatjes alsof ze er met een spijkertje ingeslagen waren. Er werd verder gezocht: de inspringende penanten met hun glazen deurtjes waren van binnen met wit satijn bekleed, en daarachter, neen, wat zag er me dat uit! heel en al verteerd! Het satijnen bekleedsel was blijkbaar nieuw aangebracht om alle ongerechtigheid te verbergen. De achterwand was al even slecht

en ook de pooten hadden veel geleden. Hoe was 't mogelijk, dat ze 't niet eerder gezien hadden; maar op het oog zag het meubel er goed uit, en daar het op de verkooping tusschen twee groote linnenkasten gestaan had, hadden ze 't niet nauwkeurig kunnen bekijken.

Willem was danig teleurgesteld, hij begreep duidelijk, dat hij bekocht was, doch er was niets aan te doen; 't was nu zijn eigen schuld, hij had op den kijkdag beter zijn oogen den kost moeten geven. Zijn vrouw vond het ook naar, en er werd afgesproken, er maar niets van tegen mama te zeggen als ze kwam. Allerlei middelen werden beraamd om het kwaad te bestrijden; Anna wreef het meubel terdege met boenwas in, daarna met terpentijn, maar niets hielp, en geduldig veegde zij om den anderen dag de hoopjes zaagsel op.

IV.

Mama was overgekomen; in de huiskamer stonden versche bloemen, op de trap lag de beste looper, en op de logeerkamer had de meid twee dagen lang geboend, zoodat ze er korzelig onder werd en al haar boodschappen vergat.

Mama had zich erkentelijk betoond voor de lieve ontvangst en daarmee bij Willem een groote zorg weggenomen. Willem waardeerde haar als een kloeke, verstandige vrouw, die in alles het belang van haar kinderen op het oog had, maar zijn oprechte genegenheid voor haar was niet vrij van een beetje ontzag. Zij was zoo geheel anders dan zijn eigen te vroeg overleden klein moedertje, zoo teer van figuur, zoo lijdend en steeds zoo zacht en goedig. De moeder van Anna was een stoere vrouw van even in de zestig, groot en breed van gestalte, met een van gezondheid blozend gelaat, die sinds den dood van haar man, en misschien al vroeger, haar talrijk huishouden niet leidde, maar regeerde.

De scherpzinnigheid, waarmee zij haar eigen zaken bestierde, vorderde zij ook bij anderen, en niet licht ontsnapte er iets aan haar critischen blik. Zoodra er over de nieuwe salonmeubels gesproken werd, zag Willem zich al onaangenaam verrast door de vraag of hij ze niet eerst door een deskundige had laten onderzoeken. Te drommel, waarom vroeg ze dat juist aan hem en niet aan haar dochter? Was dat geen voorteeken, dat hij er de schuld van zou krijgen als er iets aan haperde? Het speet hem niets, dat hij wegens drukke bezigheden wat vroeger naar het kantoor moest, maar hij zou weer zoo vroeg mogelijk thuiskomen en 's avonds was hij heelemaal vrij, dan kwamen oom Antoon en tante Betsy met de meisjes theedrinken.

In den salon had Anna al vroeg het gas opgestoken om de kamer wat te verwarmen, en zoodra de tafel afgenomen was, gelastte ze aan de meid, de thee binnen te brengen. De gasten werden eerst over een uur verwacht, maar dat uurtje wenschte Anna te besteden om bij lamplicht nog eens goed van haar heerlijkheden te genieten.

Haar salonnetje zag er werkelijk heel aardig en stemmig uit bij het bleeke licht der drie kousjesbranders, en wat Willem nog het mooist vond, was zij zelf, in haar licht kleedje en met haar weelderig opgestoken haar. Een anachronisme in die omgeving was haar stoere mama, die niet te bewegen was geweest een feestkleed aan te trekken en die links en rechts door het vertrek laveerde en alles nauwkeurig bekeek.

‘Hoe vindt u het hier?’ vroeg Willem zoo vroolijk mogelijk.

‘'t Ziet er heel goed uit,’ zei ze op haar gewonen luiden toon, ‘Anna heeft alles netjes ingericht en de gordijnen zijn bepaald mooi.’

Zoo bedoelde Willem het eigenlijk niet, maar hij was niet van plan verder te vragen.

‘En de meubels voldoen ook goed, vindt u niet, mama?’ zoo redde zijn vrouw hem uit de verlegenheid.

‘Zeker kind, ze staan heel netjes, ik heb ze van middag al eens goed bekeken. Maar wat zal ik je zeggen? Toen je vader-zaliger nog leefde, kochten wij zulke dingen niet. 't Is tegenwoordig allemaal licht, dicht en onsterk. Toen wij getrouwd waren, kocht ik een stevig en degelijk mahoniehouten ameublement en dat is nu nog zoo goed als nieuw.’

‘Nu ja, maar dat zal heel wat anders gekost hebben dan dit?’ waagde Willem op te merken.

‘Dat kan wel zijn, maar 't was solied. Kijk dat kastje eens, dat is een ding van niets, er zijn wel wat tirelantijntjes aan, maar practisch is het niet, jongen. Zoo iets moest je niet koopen.’

Wat drommel, moet ze dat weer tegen mij zeggen, dacht Willem, *ik* heb het toch niet gekocht.

Onaangenaam was het ook voor hem en voor Anna, dat mama met geen mogelijkheid te bewegen was, in een fauteuil plaats te nemen. ‘Ik ben bang, dat hij niet sterk genoeg is,’ zei ze, en met meer voorzichtigheid dan noodig was, nam zij op een gewonen stoel plaats.

Een stevige ruk aan de bel kondigde aan, dat de visite gekomen was, Zóó kon alleen

oom Antoon bellen. Anna deed alvast de deur open en daar verscheen de lange spichtige tante Betsy, en daarop oom, zwaar en breed, de deuropening vullend en zijn vleezige hand vooruitstekend met den groet: ‘Dag Anna, dag Willem!’ Achterop kwamen de nichtjes, giegelend en elkaar aanstootend.

‘Nou, ze heeft uitgepakt,’ zei Mies.

‘'t Ziet er fijntjes uit, ik had het niet gedacht,’ antwoordde Dina, teleurgesteld, dat er niet onmiddellijk iets af te keuren viel. En toen traden ze binnen om met een zoetsappig gezicht aan tante, neef en nicht een handje te geven en ze goeden avond te wenschen, met een lief complimentje over den mooien salon, waarin ze ontvangen werden.

Hoeden en mantels werden afgelegd, en terwijl oom Antoon voor den schoorsteen de portretten bekeek, die daar stonden in keurige lijstjes, door Anna zelf gemaakt, stak hij alvast een sigaar op, ‘want zie je, jongen, rooken dat hoort er zoo bij. Ik ken menschen, waar in den salon niet gerookt mag worden, dat is iets verschrikkelijks.’

‘Hier komt het er zoo precies niet op aan,’ antwoordde Willem lachend, zijn sigaar aanstekend aan den lucifer, dien oom hem toestak.

BIJ HET LUIDEN VAN HET ANGELUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS BACHMANN.

‘Neen, de heeren mogen hier gerust knoeien,’ mengde zich Anna in 't gesprek. ‘Wacht oom, ik had gedacht u naast Willem te zetten - de heeren bij elkaar - wil u hier maar plaats nemen?’

Zij schoof een mooien leunstoel bij met het zachte, blauwe satijn. De dames waren al gezeten en tante Betsy was met de moeder der jonge huisvrouw in druk gesprek, toen oom aanstalten maakte eens gemakkelijk te gaan zitten.

‘De stoel is wel wat laag, Willem, maar hij ziet er gemakkelijk uit,’ zei oom, die zich wegens zijn zwaarlijvigheid met een zachten plof op het kussen liet neervallen.

Toen oom ging zitten, hoorden de aanwezigen een zwak gekraak; oom zelf scheen er het meest van gehoord te hebben, want hij verborg zijn emotie achter een dikken tabakswolk, waaruit als een bom een geweldige hoestbui losbarstte. Maar oom wist wel beter; er was blijkbaar iets gescheurd, en om alle ongerechtigheden te verbergen, stak hij zijn beenen uit en spreidde voorzichtig de panden van zijn lange gekleede jas over zijn knieën.

Maar toen, tot ieders verwondering, ontstond er een nieuw gekraak; de twee voorpooten van den fauteuil bogen naar binnen, oom zakte hoe langer hoe dieper

door, en terwijl de rugleuning van den stoel zich als een baldakijn boven zijn hoofd welfde, schoof oom langzaam vooruit, totdat hij onder een onbedaarlijk gelach,

met de sigaar nog in den mond, voor de voeten van tante Betsy kwam te zitten. 't Was inderdaad een komisch gezicht, en vooral Marie en Dina hadden er bijzonder veel schik in. Maar de vroolijkheid van den gastheer en zijn vrouw was spoedig over, toen ze zagen, dat de lachwekkende vertooning te wijten was aan het breken van hun stoel.

IN GODS VRIJE NATUUR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN OTTO STRÖTZEL.

Oom krabbelde op, boos, dat er om hem gelachen werd; de stoel bleef voorover liggen met een breede scheur in het bekleedsel, de oorzaak van het eerste gekraak. Toen volgden duizend excuses, belangstellende vragen of hij zich ook had bezeerd, ofschoon iedereen wist, dat dit niet het geval was; en door die ondubbelzinnige blijken van belangstelling verdween de kwade luim van oom, die zich enkel de opmerking tegen Willem veroorloofde:

'Jongen, je stoelen zijn voor mij niet sterk genoeg.'

''t Zijn mooie prullen,' fluisterde Dina, 'pa had net zoo goed den hals kunnen breken.'

Willem raapte den verongelukten stoel op en zette hem buiten de deur; hij had de aanmerking van het meisje gehoord, maar wilde er geen antwoord op geven. Bovendien ergerde het hem verschrikkelijk, dat mama hem op zoo'n eigenaardige manier aan zat te kijken; kon hij het dan helpen, dat zijn oom zoo'n os was? De avond dreigde verschrikkelijk vervelend te worden, de goede stemming was weg, en 't werd nog veel vervelender, toen mama met tante een gesprek begon over de degelijke meubelen, die zij bij haar huwelijk had aangeschaft en waarbij druk gepraat werd over meubelmaker Zus en behanger Zoo, menschen die al lang dood waren, en in wie de jongelui hoegenaamd geen belang stelden.

Anna redde den toestand door voor te stellen, in de huiskamer een aangekleede boterham te gaan gebruiken. Dit had aanvankelijk niet op het het program gestaan, maar heimelijk had zij de meid haar bevelen gegeven en Willem was er haar dankbaar voor. In de huiskamer was netjes gedekt; er stond van alles op tafel en onder een eenvoudig soupeetje keerde de goede stemming terug, waarna de avond verder genoeglijk werd gesleten.

V.

De gasten waren weg. Man en vrouw stonden in den salon en onderzochten den verongelukten stoel: de pooten, die losgegaan waren,

konden wel weer vastgespijkerd worden, maar de bekleeding was verloren. Mama liep de kamer rond en luisterde naar het gesprek van haar dochter en schoonzoon, waarin zij zich nu en dan mengde.

'Als we er morgen eens op uit gingen om nieuwe zij te koopen, precies van de kleur der andere stoelen?' vroeg Anna aan haar man.

'Dat was niet kwaad, maar dan moet de kleur en de stof juist eender zijn, anders steekt die stoel zoo gek bij de andere af.'

'Dan kan je de kanapee ook wel opnieuw laten overtrekken, daar zijn ook al een paar scheuren in,' zei mama.

'Ook al?'

Waarachtig, in de blauwe zijde vertoonden zich twee groote scheuren, alsof ze er met een nagel ingekrast waren.

'Hoe komt dat nu weer?' vroeg Willem, 'dat kan toch niet vanzelf gebeuren!'

Anna kwam ook naderbij en ze keek allesbehalve vroolijk, toen zij bespeurde, dat ook dit meubelstuk een leelijken knak had gekregen.

'Die meisjes hebben ook geen oogenblik stil gezeten,' bromde Willem, 'de stof is wel niet sterk, maar ze kan toch zoo niet vanzelf kapot gaan.'

'Wat niet sterk?' zei mama, ''t is door en door rot goedje, kijk maar eens;' en door een duw van haar zware hand op de scherpe veeren der canapee, sprong de eene scheur nog verder open. 'Maar hoe kon je je ook zoo iets in de handen laten stoppen?'

'Och, mama, dat hebt u van middag al wel zesmaal gezegd,' antwoordde Willem op bitser toon dan hij wel meende, 'maar er is nu toch niets meer aan te doen. Me dunkt, we moesten maar naar bed gaan; 't is al laat en ik moet morgen weer vroeg op; met naar dien stoel te blijven kijken, wordt hij toch niet gemaakt.'

'Ga jij maar naar bed als je zoo'n slaap hebt, ik heb nog geen haast. En van Anna vind ik het heel verstandig, dat ze als huisvrouw eerst alles goed na wil gaan.'

Mama overtrof in scherpte van stem verre haar waarden schoonzoon. Willem was driftig van aard, doch hij bedwong zich. 'Maar, mama,' zei hij schouderophalend, 'daar zeg ik immers niets van.'

Anna had de korte woordenwisseling gehoord; in haar hart gaf ze Willem gelijk, maar zij durfde niet openlijk zijn partij opnemen uit vrees van haar moeder te krenken, en daarom zei ze op luchtigen toon:

'Ziezoo, er is nu toch niets meer aan te verhelpen, we zullen er morgen wel eens verder over spreken.'

Doch mama wilde het er niet bij laten; in haar huisgezin was tegenspreken iets ongewoons voor haar, en nu kon zij het ook van Willem niet dulden.

''t Is wat moois,' bromde ze, 'je kan toch met je eigen oogen zien, dat het prulgoed is. Nu krijg je weer een boel onkosten, zoodat je bijna even goed een nieuw en solied ameublement had kunnen koopen.'

'Nu, die onkosten zullen zoo erg niet zijn!'

'O, neen, jij denkt er nogal licht over. Goede God, dan waren wij in onzen jongen tijd anders; wat waren we toen zuinig! Maar we hebben het er ook ver mee gebracht. Toen kon het ons wèl schelen als we een bankroetje hadden van vijf en twintig of dertig gulden. Maar tegenwoordig! De jongelui kijken naar geen geld. Ja, ja, de tijden zijn een boel veranderd!' En zoo bij zich zelf sprekend ging ze de kamer uit, haar schoonzoon geen tijd gevend om te antwoorden.

Toen ze eindelijk naar boven gingen, wenschten Willem en zijn mama elkander op de meest koele manier goeden nacht. Anna leed er onder.

'Hè, Willem, je was niets aardig tegen mama,' klaagde zijn vrouwtje, die met een pruilerig gezicht op een stoel ging zitten.

'Maar kind, ik vond mama ook niet aardig; maar ik heb ze toch niets miszegd? Kan ik het helpen, dat mama zoo onverstandig praat en zoo uitvalt zonder reden?'

'Neen, maar je moet alles niet zoo kwaad opnemen en je had haar toch wel fatsoenlijk goeden nacht kunnen wenschen. Door die koelheid heb je me meer verdriet gedaan dan je wel denkt.'

Dat was een argument, waar Willem niets op wist te antwoorden; hij zweeg dus, maar ook dat zwijgen viel niet in goede aarde.

'Wat heb je van avond toch? Je geeft me niet eens antwoord meer,' klaagde Anna.

'Maar, kindlief, ik heb hoegenaamd niets; wat moet ik dan zeggen? Ik ben net als anders, ik houd van geen scènes in den laten avond en verlang er hartelijk naar, te gaan slapen, want ik heb morgen weer veel te werken.'

'Scènes? maak ik dan scènes?' zei Anna, en de traantjes, die haar in de oogen stonden, liepen eindelijk over.

Dat was voor Willem een moeilijke geschiedenis. 'Luister dan toch naar rede,' zeide hij op norschen toon, ofschoon hij het hoegenaamd niet kwaad bedoelde en enkel hoopte, dat daardoor haar tranenvloed zou gestuit worden. 'Wie zegt er nu, dat jij scènes maakt? Ik bedoelde die scènes met mama, of liever die onaangenaamheden, als dat woord je beter bevalt.'

Willem begreep niet, dat hij een heel verkeerd middel aanwendde om zijn vrouwtje te bedaren; hij kon maar niet inzien, dat zijn jonge vrouw door de drukte en de onverwachte incidenten van den avond een beetje aan overspanning leed en dat voornamelijk zenuwoverprikkeling de oorzaak was van haar tranen. Zijn woorden hadden dan ook precies de tegenovergestelde uitwerking van wat hij bedoelde, en met den zakdoek voor het gelaat gedrukt, begon Anna te snikken.

Dat vond Willem toch een beetje al te erg.

'Schei toch uit,' zei hij barsch, 'mama hiernaast kan alles hooren; wat moet die er wel van denken?'

Maar een boos gezicht is allerminst geschikt om een schreiende vrouw vroolijk te stemmen; Anna voelde zich op dat oogenblik diep ongelukkig en snikte zoo mogelijk nog harder. Na een poos trad echter de reactie in en zij werd kalmer; Willem was intusschen tot nadenken gekomen, hij vond, dat hij een groote ezel was en een merkwaardig gemis aan tact had getoond, en toen hij zich goed in den toestand had ingedacht, wist hij ook het juiste woord te vinden om zijn vrouwtje tot kalmte te stemmen. Anna begreep ten slotte zelf niet meer, waarom ze zoo geschreid had; ze was zenuwachtig geweest en ze had er niets aan kunnen doen; maar nu was ze weer oprecht gelukkig met haar goeden man, en Willem van zijn kant was ook blij, dat de kleine wolk, die zijn geluk een oogenblik had verduisterd, weer was weggedreven.

Onder die bedrijven was het al over tweeën geworden; de uren van zijn nachtrust zouden maar kort zijn, want den volgenden dag wachtten hem al vroeg drukke bezigheden.

(*Wordt vervolgd.*)

Een rustige rustdag.

Door Béha.

Het is een op langdurige ervaring gegronde stelling, dat de huisvrouw en moeder van verscheidene kinderen in de meeste gezinnen eenvoudig als gemeengoed beschouwd wordt. Met betrekking tot haar tijd, haar krachten, haar wenschen en haar naaitafel geldt de grondregel bij man en kinderen: Eigendom is diefstal! - en de naïeve verbazing van zoons en dochters, wanneer de moeder bijv op de vraag voor wie zij nu deze kousen breit, antwoordt: 'Voor mij!' is het treffendste bewijs voor de waarheid van bovenstaande bewering. Om deze reden wordt het ook voor een hoogst ongerechtvaardigde aanmatiging (die slechts in zeer bijzondere gevallen geduld mag worden) beschouwd, wanneer de moeder zich eens niet geheel wèl bevindt, terwijl een kleine lichamelijke ongesteldheid van den heer des huizes terstond meebrengt, dat de geheele familie ongeschoeid door de kamers loopt en hun stemgeluid in eerbiedig gefluister overgaat.

De vrouw van den edelachtbaren heer Van Kameren, rechter in het zooveelste kanton der hoofdstad, was dezen morgen reeds met dien bekenden loodzwaren druk op de oogen ontwaakt, die een dag van hoofdpijn scheen te beloven.

In de hoop, den ongewenschten gast het best buiten de deur te houden, door te doen of hij heelemaal niet bestond, verliet zij als naar gewoonte haar legerstede en begon het ontbijt gereed te maken. Dat de tienjarige Ella haar reeds op de nuchtere maag een chromatische toonladder voorzong, was zeker hard, maar dewijl het kind onmiddellijk na schooltijd naar de muziekles moest, kon de moeder tegen die vroegtijdige oefening in de harmonieleer weinig inbrengen.

Evenmin mocht de vrouw des huizes het tegenhouden, dat Mina, de sedert gisteren pas nieuw aangekomen dienstmaagd, met een kolenemmer verscheen en in weerwil van den aanvang der Meimaand met schier donderend geraas den haard begon aan te leggen: de heer des huizes nl. verlangde een knappend vuurtje, zoodra de thermometer buiten onder de twaalf graden Celsius daalde.

De thee was juist gezet, toen de overige leden van het gezin achtereenvolgens binnenkwamen. De vader had vandaag ook niet zijn besten dag; hij was dezen morgen bijzonder prikkelbaar uitgevallen, hetgeen hem elke, ook de onschuldigste opmerking der zijnen, zooals 'dat het heden Donderdag was' als een persoonlijke beleediging deed opvatten.

Als gevolg van deze stemming trad hij ook reeds met een onheilspellend gezicht binnen, snuffelde in de lucht en sprak dreigend: 'Hier ruikt het naar rook.' Het was een tot zijn vak behoorende eigenaardigheid van den waardigen rechtsgeleerde, altijd een of ander onaangenaam 'luchtje' te ontdekken, en daarover, al naar de luim van den dag, zacht te klagen of luid te mopperen. Of het rook naar eten òf naar aangebrande melk òf naar rook, maar gewoonlijk liet zijn gemalin, zich verstandig in het onvermijdelijke schikkend, deze aanmerkingen zwijgend langs zich heen gaan, doch vandaag had zij erge hoofdpijn en zei dus wel wat scherp: 'Ik ruik niets - dat verbeeld-je je maar!'

Dit verwijt kwetste den heer des huizes natuurlijk op gevoelige wijze: hij meende immers een veel fijner ingerichten neus te hebben dan andere menschenkinderen - en hij hield nu eens recht met ijzeren hardnekkigheid vol, dat het tòch rookte, wierp alle ramen open en bracht aldus met veel inspanning een kunstmatige trekking te weeg, die de courant van de tafel deed waaien, een onzichtbare deur krakend dichtsmeet en de gezelligheid aan de ontbijttafel aanmerkelijk verhoogde.

De kinderen hadden inmiddels hun plaatsen ingenomen. Maar volgens de grondstelling van dezen leeftijd: 'Alles is feest voor ons,' maakte de negenjarige Karel van de extraluchtverversching gebruik, door zijn zakdoek voor den dag te halen en 'scheepje' te spelen, terwijl hij zelf als vaartuig door de kamer holde, totdat een wachtwoord van zijn vader hem weer bij zijn glas melk riep.

Gustaaf, de veertienjarige zoon en de zondebok der familie, leerde ondertusschen nog in vliegende haast zijn Latijnsche woorden, die hij tusschen elken teug melk tot vermaak der dischgenooten opzegde en herhaalde. De kleine Ella, die zich ten gevolge van aanhoudende plagerijen harer broeders, op bestendigen voet van verdediging bevond, nam Gustaafs werktuiglijk opdreunen van *pu-Ella - het meisje* persoonlijk op en wreekte zich door het terstond terugkaatsen van *pu-Gustaaf - de jongen*, hetgeen van den kant der taalkundige knapen tot een schaterend gelach aanleiding gaf.

De oudste, volwassen dochter Lize maakte intusschen voor de jongste spruit het ontbijt gereed; zij was de eerste, die den pijnlijken trek op haar moeders gezicht bespeurde, en vroeg deelnemend: 'Is u niet goed, mama?'

'Ik heb hevige hoofdpijn,' antwoordde de gevraagde.

'Al weer?' bromde de heer des huizes,

eenigszins gepikeerd en alsof het een soort van genotzucht was.

Het bleeke uitzicht zijner vrouw boezemde hem echter toch medelijden in, hetwelk in de eerste plaats hierin uitdrukking vond, dat hij de om een broodje krakeelende jongens met een donderende stem toeriep: ‘Stil! Zie jelui dan niet, dat mama ziek is?’ - En zich tot zijn lijdende wederhelft wendend, liet hij er op volgen: ‘Ga na het ontbijt maar een poosje liggen, Marie; dat zal je goed doen.’

‘Neen, neen!’ weerde Marie af; ‘let jelui maar niet op mij, dan gaat 't het gauwste over.’

‘Het huis is ook weldra leeg,’ troostte Lize, terwijl zij haar moeder teeder de hand op het voorhoofd legde; ‘de groote kinderen gaan naar school, en ik neem broertje mee naar mijn kamer.’

‘Heb je vandaag niet teekenles?’ viel de moeder haar in de rede.

‘Ik ga pas om twaalf uur,’ antwoordde Lize, ‘tot zoolang slaapt de kleine wel, en dan heeft u rust.’

De beide jongens stonden nu met veel drukte en geschuifel van hun stoelen op, om zich naar de plaats hunner wetenschappelijke opvoeding te begeven. Gedurende de afscheidsomhelzing leerde Gustaaf nog over den schouder zijner moeder heen zijn geschiedenisles, een studieijver, dien men bij hem, helaas! aan een gebrekkig besteden van den vorigen dag kon toeschrijven, en men hoorde hem nog, terwijl hij de trap afsnelde, in 't Latijn zichzelven bezweren: *Laat ons kwellen - dat wij gekweld hadden* - enz. enz.

Karel en Ella draafden hem achterna, en de vader begaf zich naar de rechtszitting, van waar men hem eerst tegen etenstijd mocht terugverwachten.

Lize droeg haar kleine broertje naar haar kamer, en de moeder liet het hoofd op de hand leunen en sloot de oogen.

Mina, de keukenmeid, die aanstalten begon te maken om de ontbijttafel af te ruimen en met ieder kopje afzonderlijk zoo hard rammelde, alsof zij zich oefende in het spelen met castagnetten, beschouwde haar meesteres met een wantrouwend gezicht en vroeg met een zweem van ruwe deelneming: ‘Wel, is het zoo erg geworden, mevrouw? U ziet er ook afgevallen van uit.’

‘Ik heb niets dan hoofdpijn,’ beduidde de huisvrouw ietwat wrevelig.

‘Als 't maar niet iets slimmers wordt,’ meende Mina troostend. ‘Ik ben erg ongelukkig: overal, waar ik mij verhuur, daar sterft de mevrouw. In mijn vorigen dienst kreeg zij de zenuw-zinkenkoorts, en dat begon net zoo! Twee verpleegsters moesten ze laten komen.’

Met deze verkwikkelijke opmerking verwijderde Mina zich, en nadat de vrouw des huizes nog een wijle tusschen liefde en plicht in tweestrijd geweest was, nl. de vraag had overwogen, wat het beste was, eerst wat te gaan liggen of eerst bij het klaarmaken van een zeker gerecht toe te zien (hetwelk Mina nog nooit toebereid had) - besloot zij tot het eerste, zonk op een canapé neer en nam zich voor, zich nu om de geheele wereld niet meer te bekommeren.

Tien minuten misschien kon zij gerust hebben, toen de deur openging.

‘Daar is de slager, mevrouw! Wat moet ik voor morgen bestellen?’

De arme vrouw, wie de gedachte aan eten alleen reeds hoofdpijn deed krijgen, fluisterde half bewusteloos: ‘Kalfsvleesch!’ en hoopte Mina's spichtige gestalte door dit veelbelovend vooruitzicht te zien verdwijnen. Mina verroerde zich niet.

‘Dat hebben wij gisteren pas gehad,’ merkte zij op drogen toon aan.

‘Nu, rundvleesch dan,’ zuchtte de huisvrouw.

Mina stond onbeweeglijk.

‘Wat is er nu nog?’ vroeg mevrouw gemelijk, ‘waarom gaat ge niet?’

‘Hoeveel?’ klonk het lakoniek.

‘Vijf pond!’ was het zuchtend gesproken antwoord, en de kranke legde zich weer neer.

Mina verdween.

Een harde ruk aan de schel deed de arme vrouw na enkele oogenblikken weer opschrikken. In de gang hoorde men stemmen door elkaar spreken; toen was alles stil.

Met de overmatige prikkelbaarheid van een door hoofdpijn gekwelde, trokken alle mogelijke schrikbeelden het moederoog voorbij, toen niemand haar bescheid bracht. De kinderen waren op hun weg naar school zeker overreden geworden, en om haar hoofdpijn te ontzien, vertelde men 't haar niet! - Met moeite stond zij van de canapé op en ging naar de deur.

‘Mina, wat was er te doen?’

‘De brievenbesteller was er,’ gilde Mina uit de keuken ten antwoord, zonder een voet er om te verzetten.

‘Waarom brengt ge de brieven niet binnen?’ vroeg de huisvrouw geërgerd.

‘Er waren er twee voor mevrouw en één voor juffrouw Lize,’ berichtte Mina, en bracht de eerstgenoemde, terwijl zij ze voorzichtig met een punt van de werkschort aanpakte, alsof ze van gloeiend ijzer waren.

Mevrouw Van Kameren greep er naar; zij had een onbepaald gevoel, dat haar van den een of anderen kant heden iets geworden moest, wat haar nieuwe drukte veroorzaakte. Dit gevoel werd echter nog niet bewaarheid: het waren twee circulaires, waarvan de eene modelhoeden aanprees. Op elken anderen dag zou de vrouwelijke nieuwsgierigheid haar het stuk even hebben doen doorloopen, thans echter wierp zij het met zekere drift neer, om het andere, ook een ‘drukwerk,’ in te zien. Dit was de familie, met de stiptheid den posterijen eigen, uit hun vroegere woonplaats nagezonden en behelsde niets meer of minder dan de blijde tijding, dat aldaar een nieuwe zaak in fijne vleeschwaren geopend was, hetgeen nu juist niet van zeer practisch belang was voor de tegenwoordige huishouding van den kantonrechter.

De lijdende vrouw, boos op zich zelve, dat zij om zoo iets haar rustplaats verlaten had, keerde mismoedig weer naar haar canapé terug en vergat geheel en al naar den brief voor haar dochter te vragen.

Om twaalf uur kwamen de schoolkinderen weer thuis. Een luid geschrei in de gang verkondigde de moeder de ‘leven’ brengende nadering der jeugdige elementen, en op haar bezorgd geroep wierp Gustaaf zich met een waren stortvloed van tranen op de rustbank der kantonrechtersvrouw. Hij was met een en dertig fouten de acht en twintigste van zijn klasse geworden, een straf, die, de cijfers in 't afgetrokkene beschouwd, zeer gepast scheen, doch thans alle sluizen van angst, berouw en wanhoop bij den jeugdigen zondaar openzette.

De moeder deed haar best hem de zwaarte zijner misdaad nog eens recht te doen gevoelen en tevens den diepgebogen knaap het bewustzijn te hergeven, dat hij nog niet geheel voor de maatschappij verloren was, en terwijl zij het kogelronde vlasharige hoofd van den misdadiger met de eene hand streelde, legde zij zich met de andere nieuwe koude omslagen om het voorhoofd, om op deze wijze het nuttige met het aangename te verbinden.

Terwijl in de moederlijke ziekenkamer deze bekentenis werd afgelegd - slechts in zooverre gestoord, dat Karel buiten, ‘heel zacht’, naar hij verzekerde, een nieuw pistool met klapkruit probeerde - had Lize den straks vermelden brief eenige malen overgelezen, en ging nu met kloppend hart, maar zeer vergenoegd, naar de teekenles. (Zij zou dezen zomer examen in het handteekenen doen). Nog even luisterde zij aan de deur van haar moeders kamer, maar dewijl in Gustaafs gehuil juist pauzeering gekomen was, en de huismoeder wijselijk oppaste den slapenden leeuw niet wakker te maken, was daarbinnen alles stil, en Lize ging, in de geruststellende overtuiging, dat mama haar hoofdpijn uitsliep, de straat op. Haar lotgevallen op den weg naar de teekenles zullen wij in den loop dezer geschiedenis nog wel vernemen.

Inmiddels was de hoofdpijn zoo erg geworden, dat mevrouw Van Kameren zich met kracht tegen het binnenkomen der kinderen verzet had - een wreedheid, waartoe zij eerst in de meest dringende omstandigheden overging. Tevens had zij streng bevel gegeven, niemand binnen te laten, ‘al was het de keizer van Rusland zelf,’ zooals zij er bijvoegde, ofschoon het nu juist niet aan te nemen was, dat de beheerscher aller Russen vandaag bij de familie van den kantonrechter zou komen oploopen, om een uurtje te praten.

Hij kwam dan ook niet, maar in plaats daarvan werd met zenuwschokkende langzaamen voorzichtigheid de knop der deur omgedraaid. Mina stak het hoofd naar binnen en riep toen op een gillenden, maar toch volgens haar meening gefluisterden toon over haar schouder heen: ‘Zij slaapt,’ waarop achter haar een met vertoornde, scherpe stem geuit ‘sst!’ weerklonk, dat een doode had kunnen levend maken en bedoeld was elk geluid van de ziekenkamer af te weren.

Daar, zooals bekend is, ieder mensch, die wakker ligt, het hoogst kwalijk neemt, wanneer men van hem zegt, dat hij slaapt, opende ook onze kantonrechtersvrouw de oogen met het krachtdadig protest: ‘Ik slaap niet! - wat is er toch te doen?’

‘Zie je wel, ik zei het al: zij is wakker!’ klonk van buiten een harde vrouwelijke stem; ‘laat mij maar binnen, ik zal haar niet tot last zijn!’

Deze stem was een dolksteek in het hart der gemartelde huisvrouw. De bezoekster, die binnenkwam, was haar schoonzuster, de vrouw van den archivaris Scholleman, een ‘door en door flink mensch’, welke eigenschap vaak op merkwaardige wijze met een naar verhouding geringe beminnelijkheid gepaard gaat.

Mevrouw Scholleman - een klein, levendig persoontje, met scherpe oogen, scherpe stem en scherpe tong, wie het voorloopig slechts aan een schoonzoon ontbrak om een booze schoonmoeder te worden - drong, terwijl zij de pootige gestalte van de op de deur passende Mina met geweld op zij schoof, de kamer binnen en begroette haar schoonzuster; haar hondje, dat naar den naam Mops luisterde, volgde haar op den voet.

‘Wel, Marietje, wat haal je nu voor grappen uit! Mina zei, dat ge ziek waart; het zal toch wel zoo erg niet zijn! Wat scheelt je dan?’

‘Hoofdpijn!’ bracht de zieke er wanhopig uit.

‘Nu ja - maar dat is toch geen ziekte. Dat had ik verleden week drie dagen achtereen, enkel met dit onderscheid, dat ik niet dadelijk ging liggen.’

De vrouw des huizes zweeg, blijde, dat gedachten tolvrij zijn.

‘Wat doe je er voor?’ vervolgde de schoonzuster, en zij nam met veel geraas alle kopjes en glaasjes op, die naast de rustplaats der lijderes stonden; ‘mijn hemel, maar je hebt een heele apotheek laten aanrukken! Geest van salmiak, kamferspiritus, Hoffmansdruppels, - allemaal onzin! Sta liever op en kom mee in de frissche lucht, dat zou veel beter voor je zijn! Men moet zich op de been houden.’

Marie hield haar hand aan de slapen van haar hoofd en maakte een beweging van ongeduld.

‘Och, maak toch niet zoo'n drukte om een beetje hoofdpijn!’ sprak de bezoekster vriendelijk, ‘kom, sta op! Wat moeten man en kinderen wel beginnen, als de huisvrouw aan al zulke kleinigheden toegeeft?’

Marie richtte het hoofd op.

‘Laat dat maar aan mij over, lieve Anna!’ antwoordde zij een weinig boos.

‘Nu, word nu niet dadelijk kregel!’ suste Anna, ‘het was niet verkeerd bedoeld. Zal ik je koude omslagen maken?’

‘Dat heb ik al geprobeerd,’ zuchtte Marie, ‘maar het werd er nog erger van.’

‘Dan heb je het niet goed gedaan,’ besliste de schoonzuster; - ‘stil, Mops!’

Mops maakte van den onvrijwillig verkregen ledigen tijd gebruik, om hijgend tegen de deur der kamer te gaan krabben en aldus zijn verlangen naar de gulden vrijheid te kennen te geven.

Met luid geplas wrong nu mevrouw Scholleman de natte omslagen uit en legde ze, met de haar eigen flinkheid, op het hoofd van haar schoonzuster, die, om maar rust te hebben, zich alles heel stil liet welgevallen. Elke halve minuut volgde nu van den kant der verpleegster de telkens wederkeerende vraag: ‘Niet waar, het vermindert al? Ik zie het al aan

je, dat het reeds beter wordt!' waarop de huisvrouw, ter wille van den lieven vrede, een gedwongen 'ja, ja!' fluisterde.

'Zie je wel?' triomfeerde Anna, die tusschen haar Samaritanenwerk door een hardgebakken beschuit had gesmeerd en die met het knarsende geluid verorberd, dat een ongesteld mensch met doodsgedachten vervullen kan, - 'zie je wel, dat het zoo erg niet is? En nu kan ik je ook zeggen, waarom ik gekomen ben; toen ge straks zoo pijnlijk deedt, kon ik het niet over mijn hart krijgen.'

Marie richtte zich verschrokken overeind.

'Wat is er gebeurd?'

'Nu, nu - niet dadelijk zoo opgewonden - daarmee maakt men de zaak niet beter! Ik wilde je slechts doen opmerken, dat je beter deedt, Marietje - neem me niet kwalijk! - je Lize wat meer te bewaken. Toen ik straks over het plein kwam - ik kon werkelijk mijn oogen niet gelooven - stond ze me daar druk en geheel niet verlegen te praten met dien neuswijzen jongen referendaris Muller, die den vorigen winter hier alle meisjes het hof maakte.'

'Jouw Olga ook?' viel mevrouw van Kameren haar droog in de rede: zij scheen over het vermelde feit niet eens erg te ontstellen.

Mevrouw Scholleman bloosde even. 'Neen, mijn Olga niet!' antwoordde zij met nadruk, 'die heeft een veel te degelijken smaak. Doch laat mij verder vertellen! Niet genoeg, dat Lize daar minstens tien minuten met dien mijnheer Muller praatte - minstens tien minuten...'

'Heb je zoolang staan wachten?' vroeg Marie weer een weinig boosaardig.

Haar schoonzuster deed, alsof zij de vraag niet hoorde.

'... maar zij schudden elkaar bij het afscheid hoogst vriendschappelijk de hand,' voltooide zij haar begonnen zinsnede, 'en als ik mij niet zeer vergis, heeft hij haar zelfs de hand gekust! Ja, Marie, als je dat in den haak vindt, dan heb ik niets meer te zeggen. Ik hield het slechts voor mijn plicht, je mee te deelen, hoe je Lize den weg naar de teekenles gebruikt: het kind gaat toch ook mij een beetje aan!'

Marie richtte zich op: haar hoofdpijn verdween bijna door de ergernis en het daarmee gepaarde bewustzijn van een zekeren triomf.

UIT DEN OORLOG IN ZUID-AFRIKA: Gezang der Boeren vóór den slag.

'Ik ben je er zeer dankbaar voor, lieve Anna, dat je zoo bezorgd zijt voor Lizes welzijn, maar in dit geval was het niet zoo heel noodig. Lize is reeds sinds dit voorjaar met den jongen man verloofd, en wij wilden de zaak slechts zoolang geheim houden,

tot hij zijn laatste examen gedaan had. Nu ge mij echter het pistool op de borst zet, wil ik het je wel verraden; ge verheugt u immers met ons mee?'

Mevrouw Scholleman stond als aan den grond genageld.

Dat Lize, het negentienjarige, overmoedige ding, dat pas kwam kijken, het van haar drieen-twintigjarige Olga won, was een ontzettende slag, en het wapen, waarmee zij haar schoonzuster had willen dreigen, keerde zich zoo snel, zoo onverwacht, zoo zeker treffend tegen haar eigen persoon, dat zij nauwelijks de noodige bedaardheid wist te vinden, om een zuurzoeten gelukwensch te stamelen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Bij het luiden van het Angelus. -

De dag spoedt ten einde, het werk is volbracht, en welgemoed keert het landvolk huiswaarts of rust, voor de huisdeur gezeten, uit van de vermoeienissen des daags. Daar klinken de tonen van het Angelus door de vredige ruimte, en de vrome dorpsbewoners vouwen de handen voor het eeuwenoude gebed, een telkens herhaalde geloofsbelijdenis.

Is het kleine groepje voor de landelijke woning een voorbeeld van oprechte, ingetogen vroomheid, het is ook een toonbeeld van stil, bescheiden geluk, tevreden met wat Gods goedheid schenkt en niet hakend naar allerlei dingen, die tot het geluk der menschen weinig of niets afdoen, het veeleer in den weg staan.

In Gods vrije natuur. -

Een zelfde kalmte des gemoeds, een zelfde stil, bescheiden geluk ademt onze volgende gravure. De landbouwer schenkt zijn trouwen helpers in de zware dagtaak een oogenblik verpoozing en maakt daarvan gebruik om een praatje aan te knoopen met den schaapherder, wiens kudde vredig neerligt, na zich verzadigd te hebben behaaglijk genietend van de kalme, ongestoorde rust.

Rust is het vooral, die onze gravure verbeeldt, en de stadsmenschen, rusteloos zwoegend en jagend en zorgend, mogen bij de beschouwing daarvan jaloersch worden op de benijdenswaardige kalmte en gelijkmoedigheid, waarvan onze landbouwer en schaapherder typen zijn, die allicht, als wijlen Poot, hun lot niet voor een koningshof zouden willen ruilen.

Gezang der Boeren vóór den slag. -

Een treffende, sympathieke afbeelding geeft onze laatste gravure te zien. Alvorens den vijand aan te vallen, roepen de Boeren in een vroom gezang de hulp van God over hun wapenen af, want zij allen, jong en oud, zijn er vast van overtuigd, dat zij zonder Zijn hulp niets vermogen. Aanschouw die grijsaards, die mannen, die kinderen, die uit liefde voor hun grond en hun vrijheid hun geweer hebben gegrepen, en zeg dan, of ooit een volk zijn grond en zijn vrijheid waardiger was dan deze heldenschaar.

[Nummer 8]

Arm Trieneke!
Een dorpsgeschiedenis,
door Ravo.

IX.
(*Slot.*)
De ontknooping.

CHRISTUS EN DE EMMAUSGANGERS: 'Blijf bij ons, want het wordt avond, en de dag is reeds gedaald.' Naar de schilderij van prof. Bernh. Plockhorst.

De dood heeft zijn offer opgeëischt. Hannes van Buuren is aan zijn wonden bezweken en reeds begraven. Weliswaar had men weinig medelijden met den jonkman-zelven, maar met den ongelukkigen vader was men begaan. Vandaar dat bij de begrafenis veel meer sympathie werd getoond dan anders het geval zou zijn geweest. Daags daarna was het Sacramentsdag, de dag der processie op het onmiddellijk aan de kerk grenzende kerkhof, doordien een tirannieke wet verbood met het Allerheiligste door het dorp te trekken. Trieneke, wier toestand ten gevolge van den laatsten schok zóó verergerd was, dat het einde nabij scheen en hare ouders zich met geen hoop meer vleiden, hoezeer hun dochter nog altijd haar best deed, om hun moed te blijven inspreken, met een droeven glimlach het spreekwoord aanvoerend: 'Zoo lang er leven is, is er hoop,' of er op wijzend, dat er wel grooter wonderen waren gebeurd, - Trieneke hield zich, op haar bed liggend, in gedachten bezig met dien grooten dag. Zij zag zich terug in hare kinderjaren, toen zij eerst als bloemenstrooiend bruidje vóór het Allerheiligste uit had geloopen, later als vaandraagster, en nog later als een der draagsters van het Mariabeeld aan den stoet had deelgenomen. En zij schreide niet bij die vergelijking van toen en thans.... tusschen die gedachten door teekende zich het beeld van Huib af, met wien zij als kind zoo dikwijls had gespeeld, reeds toen iets voor hem gevoelend, waarvan zij zich

geen rekenschap kon geven.... Maar ook dat deed geen traan over haar wangen glijden. Na de laatste HH. Sacramenten te hebben ontvangen, lag zij daar zoo kalm, zoo rustig, als golden die herinneringen een ander, niet haar. Het verleden zag zij wèl, maar zóó, alsof zij reeds dood was en uit den Hemel op die haar lief waren neerblikte....

'Moeder?' zei ze op een oogenblik, dat vrouw Dalemans zich in de nabijheid der bedstede bevond... 'Moeder?'

'Wat is er m'n engel?' antwoordde de arme vrouw, in wier gelaat de smart diepe voren had gegrift.

'Moeder, ik wou wel opstaon, als meteen de processie uittrekt.... As ik op de bank veur het huis zit, dan kaan ik ze precies zien...'

'Maor Trieneke, daor zij-de veul te zwak veur, keind.'

'Tòch nie, moeder, as vaoder me uit het bed wil draogen, en gij kleedt me aon, - netjes, naotuurlik, in m'n bèste spullen - en vaoder zet me op de baank, dan zal het bèst gaon, dè zul-de wel zien... O, ik zij nog

stèrker as ge wel denkt.... En ik zou 't zoo gère nog 'res zien....'

Moeder bleef nog eenige bezwaren opperen, maar ze kon het haar kind niet uit het hoofd praten, en zoodra vader, die even was heengegaan, terugkwam, werd deze van Trieneke's wensch op de hoogte gesteld. Ook hij poogde zijn kind van haar plan af te brengen, maar tevergeefs, en toen eindelijk zijn Trieneke, die hij zoo innig liefhad, en in wier huwelijk met Huib hij thans zoo gaarne zou hebben toegestemd, zelfs al was diens onschuld nog niet aan het licht gekomen, mits hij zijn kind maar behouden mocht, - toen zijn Trieneke zei: 'Vaoder, 't is misschiens het lèste verzuuk, det ik oe kaan doen,' toen aarzelde hij niet langer, wat er ook van komen mocht.

En zóó geschiedde het, dat, toen de boeren en boerinnetjes uit de kerk traden, om de processie te vergezellen, zij in de verte vóór de deur van boer Dalemans dezen en zijn vrouw op de bank zagen zitten en tusschen hen in, tegen hen aanleunend, Trieneke, wit als een waskaars, den blik strak gericht naar den ingang der kerk, waar weldra de pastoor met het Allerheiligste zou verschijnen.

Eindelijk, daar.... daar zijn de 'strojsterkes,' en... daar is het Allerheiligste... Bij haar beweging om zich van de bank te laten glijden en te knielen, zou Trieneke voorover zijn gevallen, zoo niet vader en moeder haar tijdig hadden gegrepen. Met hun drieën knielen zij thans, Trieneke tusschen haar ouders in hangend, neder. Wie het aangrijpend tafreel aanschouwen, voelen hun oogen vochtig worden en mompelen: 'Erm Trieneke, èrme aauwers!' En de oude priester beeft, terwijl hij onwillekeurig het H. Sacrament een weinig in de hoogte heft, als om zijn stervend kind, den engel van zijn parochie, er mede te zegenen.

Terstond na de processie snelde hij naar de woning van Dalemans, om zijn verwondering te kennen te geven over de onvoorzichtigheid der ouders, maar de woorden bestierven op zijn lippen, toen zijn lief kind, dat weder te bed was gelegd, zoodra hij de kamer was binnengekomen, hem zacht toevoegde, met een glans van hemelsche vreugde op het gelaat: 'O, ik weet wel, pastoor, dat ik 't misschiens nie had motten doen, maor òch, ik zij zoo gelukkig, heeroom, det ik de processie nog heb meugen meêmaoken....'

Bij het woord 'meêmaoken' glimlachte zij, en zoo deed ook de grijze pastoor, die zwijgend zijn liefdevollen en bewonderenden blik op haar liet vallen.

'Wè is det toch schrummelik mit Hannesse, pastoor,' herneemt zij, terwijl zij een oogenblik alleen is met den priester, 'en met diejen èrmen Van Buuren,' haast zij zich er bij te voegen.

'Ja, kind, dat is het wèl.... God heeft den jongen Van Buuren wel vreeselijk gestraft voor....'

'Wè zeg-de, pastoor,' vraagt Trieneke haastig, nu de pastoor aarzelt om den volzin te voltooien.

'Hoor eens, kind,' antwoordt hij na eenige overweging, 'eigenlijk had ik het nog voor je willen verzwijgen, maar nu ik in een onbewaakt oogenblik zoo ver ben gegaan, zal ik het je mededeelen, omdat ik weet, dat je, hoe zwak ook van lichaamskrachten, sterk bent van ziel, dat je zoowel vreugde als leed kunt dragen, je door de eerste evenmin latende vervoeren als door de laatste neerdrukken. Bovendien, wie komt het meer toe, om de eerste te zijn, die het weet? Maar je moet me beloven, kind, dat je het nog een dag geheim houdt voor je ouders, want behalve de twee getuigen, die plechtig hebben verklaard, wat zij vernemen zouden voor zich te houden, totdat ik hun zou toestaan te spreken, weet het niemand, zelfs de oude Van Buuren niet...

Hannes heeft, voordat hij stierf, na zich met God te hebben verzoend, in het bijzijn van twee getuigen bekend, dat hij de kist van Huib met een nagemaakten sleutel geopend en er het geld in gelegd heeft....'

'Wè zeg-de, pastoor,' onderbreekt Trieneke, terwijl dikke tranen over haar wangen rollen, 'zoo, heet-i bekend.... Ach, God, ik heb wel veul gelejen, ik waar zoo baang, det-i zoo de eeuwigheid zou ingaon.... Die goeje Huib,.... wet zal-i blij zijn, ochèrm,.... en det-i mijn nou zoo mot veinden.... maor wet God wil is goed, pastoor. Onze Lieve Heer het 't meste gedaon deur zijn onschuld aon 't licht te laoten kommen, en daorveur, za'k maor denken, is Trieneke het offer.... En zoo mot Huib ok denken, en dè za'k 'm ok zeggen, as Onze Lieve Heer wil, dè'k 'm nog zie.... Kumt-i nou gaauw thuis, pastoor?'

'Morgen, kind, ga ik met de twee getuigen naar den officier van justitie, om hem van de bekentenis van Hannes in kennis te stellen.... Ik had dat wel dadelijk na den dood van Hannes moeten doen, maar de arme jongen, die diep berouw had over zijn daad, en die, Goddank, in de beste gesteldheid is gestorven, heeft me zoo gesmeekt, dat we, om zijn armen vader nog verder leed te besparen, met het openbaar maken van zijn bekentenis zouden wachten, totdat hij begraven zou zijn.... En toen heb ik gedacht dat, al zou de gevangenschap van Huib daardoor nog enkele dagen langer moeten duren, ik die bede niet mocht afslaan....'

'En daor hed de goed aon gedaon, pastoor,' zegt Trieneke, zacht schreiend,... 'diejen èrmen Hannes alèvel, ge zult toch wel veul veur 'm bidden, nie waor, pastoor, en dè zal ik ok doen, zoolang ik nog lèf...'

Vrouw Dalemans trad thans weer binnen, zoodat het gesprek over dit onderwerp werd afgebroken, maar den blik, welken Trieneke, den pastoor bij het afscheid de hand reikend, op hem wierp, verstond de priester; hij las er in: 'Pastoor, zorg nu toch, dat Huib gauw terugkomt,' en met een even sprekenden blik en een licht hoofdknikje gaf hij te kennen, hem te hebben begrepen.

Twee dagen daarna was het ruw, stormachtig weer. De wind gierde en huilde, alsof het in het najaar was, en reeds menig blaadje, nauwelijks ontplooid, werd met geweld afgerukt.

Op het verlangen van Trieneke had vrouw Dalemans het gordijn der bedstee opengeschoven, en nu lag het meisje te kijken naar het heen en weer zwiepen der boomtakken en de rondfladderende blaadjes.... Eensklaps werd ze onrustig, benauwd, en zei ze gejaagd, hijgend schier:

'Moeder, zou Huib vandaog thuis kommen?' 'Ik weet es nie, keind, maor ik denk het wel,' antwoordde vrouw Dalemans, schreiend, 'vaoder is nao de stad gerejen.... hij zee, det-i Huib gong afhaolen... Waant de pastoor had 'm gezeed, dat Huib vandaog wel vrij zou kommen.'

'Goddaank... en... hoe laot is 't nou, moeder?'

''t Is pas elf uur, keind...'

'Zoo, nog nie laoter?... Ik daacht dat 't al wel twee uur gelejen waar, dè ge me het gezeed, dat 't half waar.... En wè zeggen ze in het dùrp wel, moeder?...'

'O, ze zijn allemaol zoo blij, dè kaan ik oe nie zeggen, hoe blij...'

Trieneke zweeg weer een poosje.

'Wè duurt 't toch laank veurdet-i kumt,' begon ze eindelijk weer, 'zie-de nog niks, moeder?...'

Vrouw Dalemans keek uit het venster over den weg, welken de wagen moest volgen, en keerde treurig terug naar de bedstee, waar zij, na een teleurstellend

antwoord aan haar blijkbaar stervend kind te hebben gegeven, in stomme smart nederzat, nu en dan, met het hoofd tusschen de handen, in tranen losbarstend.

‘Kom, moeder,’ sprak toen Trieneke, en het was duidelijk, dat zij zich moeite moest geven, om zich verstaanbaar te maken, ‘kom, moeder, ge mot nie zò schruwwen, dè duut me zò'n leed, en ik gaoj ummers nao den Hemel....’

Maar die woorden verergerden veeleer nog de moedersmart.

‘Wel,’ zei eensklaps de stem van den pastoor, die onbemerkt was binnengekomen, ‘wel, hoe gaat 't?...,’ plotseling hield hij op, schrikkend van Trieneke's gelaat, waarop de dood reeds zijn stempel had gedrukt. Hijgend en reutelend, naar adem snakkend lag zij daar, met blauwige lippen en iets glazig-kils in de oogen....

Gedurende eenige minuten heerschte een pijnlijke diepe stilte. De grijze priester zat naast de bedroefde moeder en hield dezer hand troostend in de zijne... Beiden tuurden angstig naar de steeds valer wordende wangen der stervende, doch luisterden te gelijker tijd, of niet eenig geratel in de verte de komst van den zoo vurig verbeiden wagen verried... Hoorden zij daar niet iets?... De priester trad snel naar het venster en gaf vrouw Dalemans met de hand een teeken, dat de wagen in aantocht was... 't Scheen, dat ook Trieneke's oor het geluid had opgevangen, althans kreunend kwam over haar lippen de klacht: ‘Waor blijft Huib nou toch, moeder?’ maar afgemat door de inspanning zakte haar hoofd, dat ze even had opgelicht, in het kussen terug.

De pastoor begaf zich naar buiten, om Dalemans en Huib, zoo deze was meêgekomen, eenigszins voor te bereiden op het droeve tooneel, dat hen wachtte. Huib was er inderdaad; hij had reeds van Dalemans vernomen, dat het met Trieneke zeer ernstig stond; maar dat hij haar zieltogend zou aantreffen, dat hij haar slechts zou terugvinden om haar onmiddellijk weer te verliezen; zóó erg had hij het zich niet voorgesteld. Die treurige tijding greep den armen jonkman geweldig aan.

Doodsbleek en snikkend overschreden beiden, voorafgegaan door den priester, den drempel.

Had een engel de stervende ingefluisterd, dat Huib daar naderde, of was haar gehoor zoo scherp, dat zij de woorden, hem door den priester bij het binnentreden op gedempten toon toegevoegd, had verstaan?

‘Huib!.... Huib!’ klonk het luide door het vertrek, en Trieneke had zich opgericht, met een brandenden blos op de wangen en wild stralende oogen.

‘Trieneke,... mijn èrm Trieneke,’ kreet Huib, en met één sprong was hij bij de zieke, knielde bij haar neder en overdekte hare hem toegestoken uitgeteerde hand met tranen en kussen.

Diep keek Trieneke hem in de trouwe oogen en sprak hortend, als met bovenmenschelijke inspanning het geluid uitstootend: ‘Ge vergeeft 't 'm.... nie waor, Huib?.... God.... Hemel.... Huib.... moeder.... vaoder....’

Reutelend viel zij achterover, en de grijze pastoor had nog slechts den tijd om het: ‘Vertrek, christen ziel,’ te bidden. Bij het laatste woord slaakte de zieltogende een zucht,... den laatsten.... Trieneke was dood! Zij zelve was gelukkig, maar wat 'n droefheid liet zij achter!

De oude pastoor, diep ontroerd, liet de arme ouders en den niet minder beklagenswaardigen Huib eenigen tijd zich vrij overgeven aan hun hartstochtelijke smart.

Toen, ofschoon zelf troost behoevend, sprak hij tot de wreedbeproefde ouders eenige troostwoorden, zooals dat alleen de priester vermag, die werkelijk medevoelt, medelijdt, en vervolgens Huib bij de hand grijpend, voerde hij hem met zacht geweld heen....

‘Kom, mijn jongen,’ zei hij met trillende stem, ‘nu naar je goede ouders, die je met ongeduld wachten en zeker al hier zouden zijn, zoo ze het niet om Trieneke hadden gelaten.... Ja, mijn jongen,’ ging hij na een smartelijke klacht van Huib voort, ‘zeker, 't is hard, erg hard, maar voor het herstel van je eer voor de wereld heeft God een offer, een zwaar offer geëischt.... Ook de engel, die nu bij God is en voor ons bidt, heeft het zoo begrepen.... Breng dat offer met onderwerping, en God zal je daarvoor niet slechts hier, maar ook hiernamaals loonen, wanneer je haar zult hebben teruggevonden, om met haar eeuwig gelukkig te zijn.... Kom, mijn jongen....’ En de grijsaard, wien zelven de tranen in de oogen stonden, drukte den snikkenden jonkman de hand, als een liefdevol vader een be droefden zoon.

En Huib onderwierp zich, als geloovig en vertrouwend Christen. Wèl volgden nog hartstochtelijke uitbarstingen van smart, vooral toen het stoffelijk overschot van haar, die hij zoo innig beminde, werd neergelaten in de groeve, vlak vóór den Calvarieberg - op het door haar-zelve gekozen plekje -, en hem

nog slechts de herinnering aan haar restte; wèl duurde het geruimen tijd, voordat de wonde niet meer schrijnde, maar toch, de onderwerping was er, en na haar kwamen eindelijk ook de berusting en de rust. Maar nooit heeft hij zijn Trieneke vergeten en is zijn liefde voor haar een oogenblik verzwakt. Werden soms pogingen aangewend, om er zijn gedachten van af te leiden en hem te doen begrijpen, dat hij, al bleef hij Trieneke liefhebben, zich daarom niet het huwelijksgeluk behoefde te ontzeggen; werd hem zelfs wel eens te kennen gegeven, dat deze of gene brave boerendochter niet onverschillig voor hem was, dan glimlachte hij droef en mompelde: ‘Wat zou m'n Trieneke daorboven dan wel zeggen, as ik aon heur graf kwaam bidden, zooas ik det doej ieleken dag?... Nee nee, zoo as Trieneke is er geen tweede, maor al waar det ok, er is geen tweede Huib, en de ééne Huib is al getraauwd; zijn lief vrouwke is in den Hemel en waacht 'm daor.’

Nog dagelijks, in den winter zoowel als in den zomer, gaat hij naar het kerkhof zijn bruid bezoeken, zooals hij zegt, en er bidden, dat de scheiding niet langdurig zij. Ook hij heeft zijn plekje reeds gekozen, waar hij eenmaal rusten zal, - naast zijn ‘èrm Trieneke.’

Jong huishouden, door F.J.A.L. Cordens.

VI.

Met zwaarte in het hoofd stond Willem op, hij had onvoldoende geslapen en moest bijtijds naar het kantoor. Aan het ontbijt kon hij niet op mama wachten, die later dan gewoonlijk beneden kwam; maar hij verzocht Anna, haar zijn groeten te doen en ging aan zijn bezigheden.

Anna's moeder was verstandig genoeg om op het gebeurde van den vorigen avond niet meer terug te komen, maar Anna vond het toch niet prettig, dat zij juist nù met de meedeeling voor den dag kwam, dat zij den volgenden dag wilde vertrekken. Ze had van te voren gezegd, dat ze hoogstens een paar dagen zou blijven; die dagen waren nu om en nu werd het hoog tijd, dat zij de leiding van haar huishouden weer op zich ging nemen, want ze was er volkomen van overtuigd, dat thuis de heele boel in de war liep als zij er niet bij was. De pogingen van haar dochter, die haar aanspoorde, nog een dag langer te blijven, waren vergeefsch.

Om twaalf uur kwam Willem thuis; hij zag er betrokken uit, vermoeid als hij was van den vorigen avond, en dan had hij slechte tijdingen gekregen op zijn kantoor. Een van zijn beste klanten verkeerde in moeilijke omstandigheden en stond op het punt zijn betalingen te staken. Graag had hij er dien middag naar toe gegaan om eens te zien hoe het daar was, maar Leeuwarden lag een eind uit de buurt en dan wachtte hij 's middags nog bezoek van iemand, van wien hij een aanzienlijke bestelling hoopte en met wien wellicht een voordeelig contract was af te sluiten. Hij besloot dus het zekere voor het onzekere te nemen, en den volgenden dag naar Leeuwarden te gaan.

De begroeting van mama was heel hartelijk, maar Willem keek een beetje vreemd op, toen zij hem zeide, dat zij den volgenden dag vertrok.

‘Dat is jammer,’ zei hij, ‘ik moet morgen naar Leeuwarden en zal dan nog eenige dagen in het Noorden blijven. Gedurende dien tijd moest u Anna gezelschap houden.’

Mama verklaarde, dat dit niet ging; ieder moest op zijn zaken passen, zei ze en knoopte er nog een paar algemeene opmerkingen aan vast, die volgens het oordeel van Willem best achterwege hadden kunnen blijven. Hij zweeg dus verder.

's Middags had hij op zijn kantoor het verwachte bezoek, maar de vreemde mijnheer, onder-directeur van een Haagsche maatschappij, maakte wel mooie praatjes, maar tot zaken doen kwam het niet; hij vond het eene te duur en het andere niet goedkoop genoeg, en dan weer kon hij het niet eens worden over den tijd van levering. Willem had veel ambitie om den beleefden Haagschen mijnheer de deur uit te gooien, maar zoover kwam het niet, want deze stond eindelijk zelf op en verliet met veel buigingen en strijkages het kantoor, zonder de geringste order achter te laten.

Willem was boos over den verloren tijd; het speet hem, dat hij niet naar Leeuwarden gegaan was, en daarenboven was hij niet goed in zijn humeur, daar zijn zwaarte in het hoofd zich sinds een paar uren in hoofdpijn had omgezet.

Toen hij thuiskwam om te dineeren, vernam hij tot zijn schrik, dat er een invitatie van tante Betsy gekomen was, om den avond te komen passeeren, en dat die vriendelijke uitnoodiging met bereidwilligheid was aangenomen.

‘Je vindt het immers goed, man?’ vroeg Anna met haar liefste stemmetje. Willem gaf wel te kennen, dat hij liever niet ging, want hij moest den volgenden morgen op reis; maar Anna beduidde hem, dat mama heelemaal nog niet bij haar broer was geweest, en nu was het juist de laatste avond. Ze hoefden trouwens niet lang te blijven en konden weer vroeg thuis zijn. Mama scheen er erg op gesteld, dien avond uit te gaan, en op een vage aanduiding van Willem, dat hij gaarne eens vroeg naar bed wilde, antwoordde zij met meer levendigheid, dan men van haar verwachten zou, dat jongelui heelemaal geen vermoeienis moesten kennen. Jonge menschen moeten flink zijn, en zij haalde uit het leven van haar man eenige staaltjes aan, die in dit geval eigenlijk niets bewezen, maar waaruit zij toch de gevolgtrekking maakte, dat haar man-zaliger enkel door onvermoeidheid en ijver het zoo ver in zijn zaken had gebracht.

Willem had te veel hoofdpijn om goed te begrijpen, hoe een theevisite bij tante Betsy vooruitgang in zijn zaken kon ten gevolge hebben; maar één ding was hem duidelijk: zijn vrouw en zijn schoonmama hadden allebei zin om dien avond uit te gaan, en de verstandigste partij was, zich daar niet tegen te verzetten.

Na een goed diner was Willem weer heel wat opgeknapt; toen de tafel afgenomen was, schreef hij nog een paar adressen en maakte eenige monsters klaar, en hij was daarmee nog bezig, toen de dames al gereed stonden om uit te gaan. Haastig pakte hij alles in, nam hoed en jas en ging met haar mee.

Bij tante Betsy was 't een vervelende visite; er waren een paar vreemde menschen, die Willem gewoonweg onuitstaanbaar vond, en dan kwam er nog bij, dat het ongeval, dat oom Antoon ten zijnent met den fauteuil overkomen was, voor die vreemde lui nog eens in geuren en kleuren werd opgehaald. Daarbij bleek hem tevens uit een paar pikante opmerkingen, dat mama, ondanks haar uiterlijke hartelijkheid, toch een zeker gevoel van animositeit jegens hem niet had kunnen onderdrukken.

Tot overmaat van ramp werd er nog een gezelschapsspelletje gedaan; Willem had het land aan die dingen, maar hij moest wel meedoen, en toen hij tot zijn schrik bemerkte, dat het al halfelf was, verbood de beleefdheid hem op te staan, want het spel moest eerst uitgespeeld worden, en daar ging nog geruime tijd mee heen.

Eerst om halftwaalf kon hij naar huis gaan, doch niet voordat mama zich nog de aardigheid veroorloofd had, op te merken, dat hij slaap had; met die aardigheid kreeg zij de lachers op haar zijde, en om zich niet be spottelijk aan te stellen was Willem zoo verstandig met de lachers mee te lachen. Maar inwendig was hij geërgerd, hij dacht niet na, dat die woorden losweg, zonder eenige kwade bedoeling gezegd waren, maar hij bracht ze in verband met het vroeger voorgevallene en maakte zich tot eigen ongerief daar noodeloos boos over.

'Heb je je geamuseerd man?' vroeg Anna, die veel pret gehad scheen te hebben.

Willem antwoordde ontwijkend; hij was met de gedachten weer bij zijn zaken, en onder het naar huis gaan vertelde hij, dat hij den volgenden dag het genoegen zou moeten missen, mama naar den trein te brengen, want hij moest al vroeg weg.

VII.

De dagen, dat Willem voor zaken op reis was, schenen Anna wel jaren toe; zij voelde zich zoo eenzaam, sinds haar mama weer was vertrokken, en dan, er was iets - wat het was, wist zij zelf niet - maar zij voelde het: sinds ze dat nieuwe ameublement in huis hadden, was Willem dezelfde niet meer, hij was niet zoo hartelijk voor haar als hij vroeger was.

Op den dag van zijn vertrek had zij in de vroegte gezellig met hem willen ontbijten, maar daar was niets van gekomen. Willem was met zwaarte in het hoofd opgestaan, hij had zich verlaat, en uit vrees van den trein te missen, had hij haastig staande een stukje gegeten en zich nauwelijks den tijd gegund om van zijn vrouw afscheid te nemen.

Willem had wel is waar reden gehad, zich zoo te haasten; maar toch, het deed haar onaangenaam aan. En dan was er iets voorgevallen tusschen haar man en haar mama, dat onprettig op haar terugwerkte. Wat was er dan gebeurd? Eigenlijk niets, een klein verschil van gevoelen, een paar speldeprikjes, kleine onaangenaamheden, die met wat toegeeflijkheid van weerskanten en wat minder woordenzifterij gemakkelijk te voorkomen waren geweest. Maar zoo diep dacht Anna niet na; in haar eenzaamheid haalde zij zich de vreemdste dingen in het hoofd; ze maakte verkeerde gevolgtrekkingen uit het feit, dat Willem niet schreef, met welken trein hij thuiskwam, wat hij anders wèl deed; maar zij hield heelemaal geen rekening met de omstandigheid, dat haar man wegens zaken niet in staat was, het uur van zijn thuiskomst te bepalen.

Willem kwam eindelijk thuis. Hij had een slechte reis gemaakt, van het faillissement te Leeuwarden kwam niet veel te recht en dat beteekende voor hem een schadepostje van een vijfhonderd gulden. Zijn bezoek aan de noordelijke provincies had eveneens een slecht resultaat gehad, en de orders, die hij mee thuis bracht, maakten nauwelijks zijn kosten goed. Daarenboven had hij een zware verkoudheid opgedaan, die hem leelijk in de keel kriebelde, en hij was blij, toen hij, in een motregen van het station komende, den sleutel weer in de huisdeur stak.

Anna was dien middag zenuwachtiger dan ooit; sinds eenige dagen voelde zij zich al niet prettig; ze had geschreid en nog roode kringen om haar oogen, toen ze den welbekenden stap van Willem in de gang hoorde.

Maar toen ze haar man weer zag, was opeens alle leed vergeten; opgewonden viel zij hem om den hals, nam hem zijn valies af en troonde hem mee naar de huiskamer. Willem had plezier in de vreugde van zijn vrouwtje, maar spoedig viel hem haar buitengewone gejaagdheid op en zag hij de sporen van haar tranen. Lachend vertelde

zij hem, dat zij zoo zenuwachtig was geweest, maar nu was alles weer voorbij, nu zij haar goeden man weer terug had. Nu moest hij wat gebruiken, een warme kop koffie zou hem goed doen; in de keuken stond kokend water op de kachel, en daar de meid voor een boodschap uit was, zou Anna het zelf voor hem klaar maken.

Willem zat alleen in de huiskamer; hij keek rond naar de meubels, naar de schilderijen en portretten aan den muur, die nog juist zoo hingen als eenige dagen geleden bij zijn vertrek. Sinds zijn huwelijk was hij nog niet zoo lang van huis geweest, hij had zeer naar huis verlangd, maar nu hij daar alleen in de kamer zat, had hij een gevoel of de heele omgeving hem vreemd was.

In de keuken hoorde hij ijzerwerk rammelen met hortende stooten, dan snelle schreden in de gang, toen opeens een smak, een gerinkel van scherven en een kort gilletje van schrik. Hij sprong op en deed de deur open. In haar

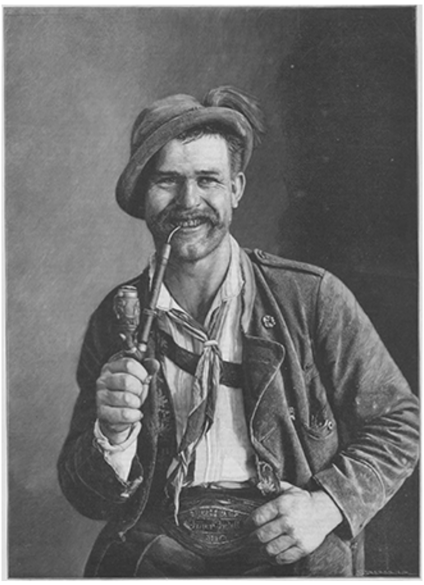

EEN ECHTE TIROLER, NAAR EEN PHOTOGRAPHIE.

haast had Anna de koffiekan uit haar handen laten vallen; ze was bleek geschrokken en deed vergeefsche moeite, de gloeiend heete scherven op te rapen, die zij toch weer los moest laten, zoodra zij ze met de vingertoppen had aangevat.

‘Verbeeld je, man, daar schiet per ongeluk de kan uit mijn handen!’

Willem haalde de schouders op. ‘Je moet je zoo niet haasten, vrouwtje; 't is niets, laat alles maar liggen tot de meid terugkomt, die zal het wel opruimen.’

EEN STEPPEBRAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN Z. ADJUKIEWICZ.

‘Ik had geen haast, man, ik kon er heusch niets aan doen,’ herhaalde zij met een bedroefd gezichtje.

‘Hoe jammer, dat je nu geen lekkere warme koffie hebt.’

‘Dat is niets, een glas bier is ook goed.’

‘Best, dan zal ik het je aanstonds geven en een boterham ook, hé. Terwijl jij dat dan opeet, zal ik het hier opruimen, want ik ben

bang, dat de witte steenen bederven, als ik die koffie zoo laat liggen.'

Vlug maakte zij een boterham en zette een fleschje bier bij hem neer.

Anna ging in de gang met natte doeken aan 't werk om de sporen van haar overijling uit te wisschen, en ondertusschen at Willem met lange tanden zijn broodje en dronk van het onsmakelijk koude bier. De illusie van zijn thuiskomst was voorbij.

Hij had zich voorgesteld, dat Anna rustig bij hem zou komen zitten; hij zou haar verteld hebben van zijn moeiten, zijn zorgen en teleurstellingen. Zijn vrouw zou hem met liefhebbende woorden moed hebben ingesproken, hem een goeden uitslag hebben verzekerd van zijn verdere plannen, en met frissche kracht zou hij weer aan den arbeid zijn gegaan. Nu miste hij echter den steun, waarop hij gerekend had; maar enfin, hij moest op zichzelf steunen, hij was immers de verantwoordelijke persoon in zaken; zijn handelsondernemingen hingen immers niet af van de goedkeuring zijner vrouw, en in den strijd om het dagelijksch brood moest hij zichzelf zijn en zelf zijn wegen afbakenen. Maar Willem, de geroutineerde koopman, die met kalm verstand en koel overleg zijn berekeningen maakte en plannen ontwierp, die met vaste hand zijn zaken bestuurde, slaagde er niet in, het onaangenaam gevoel te verzetten, dat hem beving, nu hij geen enkel bemoedigend woord kreeg van zijn vrouw, en dat alles ter oorzake van die gebroken koffiekan.

Anna kwam weer binnen, en gezellig gingen ze nu bij elkaar zitten; maar Willem had zijn gedachten en zijn zorgen weer volop bij zijn zaken en bij zijn kantoor; terloops vertelde hij een en ander van zijn reis, kort en zakelijk, als gold het een verslag, dat hij uit moest brengen, en vroeg toen of er geen brieven gekomen waren. Anna had een brief gekregen van een nicht en van een vriendin en vertelde er een en ander van, maar Willem was verstrooid en met zijn gedachten elders. Zelfs liet hij haar niet eens uitspreken, maar zei, dat hij weer naar zijn kantoor moest; 's avonds hadden ze tijd er verder over te spreken.

De jonge vrouw was niets in haar schik, toen Willem weg was; zoo ongezellig was het bij de thuiskomst van haar man nog nooit geweest. Maar ze zou een lekker dineetje voor hem klaar maken, dan werd hij weer een ander mensch.

Willem had op het kantoor de loopende zaken geregeld, maar hij voelde zich niet prettig; dat koude bier bekwam hem niets, hij was kil en rillerig en had hoofdpijn. Hij liep even uit om in het koffiehuis op den hoek van de straat een glaasje cognac te drinken en ging toen weer naar zijn kantoor terug. Het werken maakte hem niet beter, zijn hoofd gloeide en zijn voeten waren ijskoud; hij had bepaald koorts. Buiten viel nog altijd een fijne motregen, en toen het tijd van heengaan was, sloot hij het kantoor en ging met de tram naar huis.

Het eten smaakte hem niet, hij voelde zich zenuwachtig en onwel; Anna maakte zich bezorgd over hem, vroeg herhaaldelijk wat hem scheelde en spoorde hem onophoudelijk aan, nog wat te gebruiken. Maar dat aandringen prikkelde hem, hij wilde niets meer hebben en zich niet zieker maken dan hij al was. Zijn vrouwtje moest er in berusten: haar man was immers ongesteld; maar 't was toch jammer, dat zij zich zooveel moeite had gegeven om een fijnen schotel klaar te maken, waarvoor zij nu niet eens een bedankje kreeg.

Na een paar dagen was Willem weer op streek; hij ging ten minste weer aan zijn gewone bezigheden. Van influenza wilde hij niets hooren, hoezeer zijn vrouw hem ook aanmaande, daar voorzichtig voor te zijn en zich goed in acht te nemen; hij lachte er eenvoudig mee en zei, dat hij geen tijd had om ziek te zijn. Met verdubbelden

ijver ging hij aan het werk om de geleden verliezen in te halen; maar de ongesteldheid zat hem nog onder de leden, die was door geen ingespannen arbeid te verdrijven, zij hinderde hem vaak in zijn bezigheden, en uitte zich in een verhoogde mate van prikkelbaarheid, die zoowel hem zelf als zijn vrouw en den kantoorklerk menig onaangenaam kwartiertje bezorgde.

Overigens was hij weer dezelfde als vroeger; dat beweerde hij ten minste herhaaldelijk als Anna naar zijn gezondheid informeerde. Maar een vrouwenoog ziet scherp; Anna putte zich uit in zorgen, wel is waar overdreven, maar goed gemeend. Doch haar welwillende aanmerkingen en belangstellende vragen werden niet altijd beantwoord met de minzaamheid en dankbare vriendelijkheid, waarop zij aanspraak had.

(*Wordt vervolgd.*)

Een rustige rustdag.
Door Béha.
(*Slot.*)

‘Dat de naaste bloedverwanten zoo iets pas door een toeval vernemen, is bepaald sterk, en een teeken, dat men eigenlijk toch nog geheel vreemd tegenover elkander staat,’ zei mevrouw Scholleman bits, en, door deze opmerking gedekt, nam zij een haastigen terugtocht aan, terwijl Marie met een verlicht hart zich weer aan het volle genot (?) van haar hoofdpijn mocht overgeven, toen de deur achter haar schoonzuster in 't slot gevallen was.

Maar o wee! Mevrouw Scholleman had, gelijk aan de bij, den angel achtergelaten, en wel in de gedaante van haar Mops. Het ongure dier was vergeten geworden, en toen zijn geliefde meesteres het huis verlaten had, werd Mops zich zijn troosteloozen toestand bewust.

Eerst bleef hij stil en onder den druk zijner ellende verpletterd, onder het rustbed der lijdende huisvrouw liggen, maar na eenigen tijd kwam hij te voorschijn kruipen, sprong op den stoel, dien zijn meesteres straks verlaten had en begon zulk een langgerekt, akelig en wanluidend gehuil te slaken, dat de met hoofdpijn gekwelde dame bijna had willen meehuilen. Haar geroep om de kinderen en dienstboden werd door de jammerklachten van het dier overschreeuwd, en er bleef haar niets over dan andermaal op te staan en vertoornd naar de keuken te snellen, om Mina's hulp tegen Mops in te roepen. In de gang ontmoette zij den heer des huizes, die juist van de rechtszitting kwam.

‘Zoo, Marie, ben je weer op?’ begroette hij haar verheugd, ‘daar ben ik blij om. Ik had er mij al een gewetensbezwaar van gemaakt, dat ik je hoofdpijn vergeten en een gast ten eten genoodigd had. Ik trof nl. notaris Rommen aan, mijn ouden studiemakker; hij vroeg met een zekere geheimzinnigheid, of hij vandaag *à la fortune du pot* bij ons dineeren kon enz., en nu je weer in orde bent, hebt ge er zeker niets tegen.’

Marie bleef onthutst en sprakeloos stilstaan.

‘Neen, Willem,’ sprak zij na een poos op een toon, waaraan zij met veel moeite eenige bedaardheid trachtte te geven, ‘neem mij niet kwalijk, maar voor gasten ten eten ben ik vandaag niet gestemd. Laat Lize de honneurs waarnemen, maar ik ga weer naar mijn canapé, waarvan ik enkel ben opgestaan, om Anna's Mops te laten wegjagen; zij heeft hem tot mijn bijzonder genoegen bij mij vergeten.’

De kantonrechter fronste het voorhoofd. ‘Anna's Mops! Dat zegt ge op een toon, alsof ik Voor den hond van mijn zuster aansprakelijk ben! Ge zijt dus te ongesteld, om Rommen te ontvangen? Lastig, zeer lastig! Het maakt, zoo'n naren indruk, als de vrouw des huizes ontbreekt.’

Marie was niet te vermurwen, en de rechter begaf zich zuchtend en peinzend naar zijn kamer.

Inmiddels hadden Gustaaf, Ella en Karel van Mops' ongeoorloofde aanwezigheid in de ziekenkamer gehoord en begonnen onder het motto: ‘mama moet rust hebben!’ een jubelende drijfjacht op het huilende beest, dat onder alle meubelen wegkroop, om zich heen beet en ten slotte, nadat Gustaafs voorhoofd een buil van bijzondere grootte had opgedaan, buitgemaakt en naar de kinderkamer gesleept werd, waar alle drie eensgezind met hem speelden en Mops voor zijn zonden en die van tante rijkelijk moest boeten.

De moeder, die het gevoel had, alsof een verwoestende stormwind door haar kamer kwam bruisen, legde zich ondertusschen de eene mosterdpleister vóór, de andere na, op het achterhoofd, in de hoop zich daardoor weer in zoover tot het gewone leven terug te roepen, dat zij het ter wille van den gast veranderde menu bepalen kon.

Daar kwam Lize binnen. Zij zag er zeer verlegen en tevens zeer vergenoegd uit en informeerde met bijzondere zorg naar den toestand harer moeder, terwijl zij naast de canapé neerknielde en haar kopje in de kussens verborg.

‘Wel, Lize,’ vroeg de moeder na een poos, met zekeren nadruk, ‘hoe was het in de teekenles?’

Lize keek op en werd zeer rood.

‘Weet u het al? Max is hier! Wie heeft het u verklapt?’

‘Tante Scholleman heeft jelui gezien,’ antwoordde de moeder met eenig verwijt, ‘ge zijt toch al te onbedachtzaam, kind, om op straat een gesprek aan te knoopen. Tante was buiten zichzelve, dat kan ik je zeggen.’

Lize lachte overmoedig. ‘Laat haar toch, mama! Alles is immers in orde! Ik kreeg van morgen een brief van hem: hij is geslaagd en komt vandaag nog hier!’

‘Vandaag?’ herhaalde de moeder verschrikt.

Lize knikte.

‘Ja, want hij moet morgen weer weg, omdat hij zich dadelijk aan den minister moet voorstellen. Maar ik heb hem gezegd, dat hij eerst tegen den avond komen moet, omdat ik dacht, dat uw hoofdpijn dan wel over zou zijn. Maar even wilde ik hem toch zien, mama, dat kan u mij niet kwalijk nemen,’ voegde zij er vergoelijkend bij.

De moeder streek haar liefkoozend het haar van het blanke voorhoofd. ‘Neen, mijn schat, dat kan ik je niet kwalijk nemen. Maar nu rep je, kind, ge moet van middag voor gastvrouw spelen. Papa brengt een ouden studiemakker mee aan tafel, en ik ben zoo afgemat, dat ik niet verschijnen kan. Mijn hoofdpijn is wel wat beter, maar ik gevoel mij als geradbraakt. Geef Mina maar wat zij noodig heeft voor een extratje aan 't dessert!’

‘Wie is die studiemakker?’ vroeg Lize terloops, terwijl zij den sleutelbos in de hand nam.

‘Een zekere notaris Rommen,’ antwoordde de moeder, maar terstond ontstelde zij over de uitwerking harer woorden, want Lize viel haar om den hals met een onstuimigheid, die nu juist niet zeer bevorderlijk was voor het verdrijven eener hoofdpijn.

‘Maar mama, dat is Max' oom,’ riep zij overgelukkig, ‘de oom, van wien zooveel afhangt, - die Max een toelage wil geven, als ik hem aansta.’

Zij zag er in haar blijde opgewondenheid zoo allerliefst uit, dat haar moeder er niet erg aan scheen te twijfelen, of haar oudste *moest* dien oom Rommen wel aanstaan.

‘Dan zal ik toch wel binnen moeten komen,’ sprak mevrouw Van Kameren zuchtend, ‘het zou toch al te onhartelijk lijken, als ik wegbleef: hoofdpijn klinkt zoo gauw als voorwendsel! Ik zou er niet graag de schuld van zijn, als die oom een verkeerden indruk kreeg. En dan moet ik ook zelf eens naar de keuken gaan zien,’ ging de moeder voort, met den ontwakenden strijdlust van een oorlogspaard, dat het eerste hoorngeschal verneemt.

‘Dan kan Max eigenlijk ook wel aan 't diner komen.’ meende Lize nog wel wat versaagd, ‘op één meer of minder komt het niet aan. Mag ik hem even een briefje schrijven? Of is het een te groot offer voor u, moedertje?’

De moeder glimlachte even. ‘Neen, neen, liefste, schrijf maar; ik zal wel zien, wat ik doen kan; ik word ook werkelijk al wat beter,’ voegde zij, niet geheel overeenkomstig de waarheid, er bij.

De verandering in het menu op een zoo

gevorderd uur, deed natuurlijk in Mina's borst de hevigste stormen opsteken, en er moest een leger van vrijwilligers worden aangeworven, om haar bij het plukken der haantjes en het schoonmaken der asperges bij te staan. Zelfs Gustaaf, die thans ten gevolge van zijn weinig roemvolle plaats in de klasse, naar den trant der historische personen, Gustaaf de Acht-entwintigste genoemd werd, deed eenige dilettantenpogingen om te helpen, een bij hem zeldzame opwelling van gedienstigheid, die ten laatste haar verklaring vond in het feit, dat hij de uitgeplukte hanenveeren tot bedden voor zijn looden soldaten dacht te gebruiken.

Zijn stemming werd echter heel wat neergedrukt, toen hem als antwoord op zijn dolblij: ‘Hè, asperges!’ beduid werd, dat voor de jeugdige elementen aan tafel maccaroni bestemd was: ‘Dat is kinderasperge!’ onderrichtte de moeder.

Het kinderlijk hulpbetoon bleek overigens weldra zoo ordeverstorend te werken, dat het als het ware opluchtte, toen Ella zich in den vinger sneed, onder tranen verbonden werd en van verderen huiselijken arbeid vrijgesteld kon worden. De ijver der jongens verlamde gelukkigerwijze ook zeer spoedig, en toen zij rondom Mina en de keukentafel krijgertje begonnen te spelen en in jeugdige onbezonnenheid moeder - die wegens haar hoofdpijn toch al niet heel vast op de beenen stond - bijna omverliepen, werden ook zij uit de keuken verbannen, en alles werkte ijverig en zwijgend voort.

Te rechter tijd was toen het eten gereed, en de moeder kon, met een geheimen voorraad van reukzout en migrainestiften in den zak, de aankomst van den oom te gemoet zien.

De vader, die inmiddels met de dubbele belangrijkheid van het bezoek in kennis was gesteld, was zeer getroffen, dat zijn vrouw zich voor het geluk harer dochter wilde opofferen; ten dank klapte hij haar vriendelijk en bescheiden op de wang, een liefkoozing, die op dit oogenblik nu juist niet zeer van pas kwam, maar wier pijnlijke uitwerking, ter eere van de ‘goede bedoeling,’ door de huismoeder heldhaftig verdragen werd.

De oom, een deftig heer van ruim vijftig jaar, kwam 'stipt op den beloofden tijd aan, in het volle besef van zijn gewichtigheid voor de familie. Hij bracht Max dadelijk mee en scheen den beklagenswaardigen jongen man, vanwege de beloofde toelage in het jonge huishouden, als zijn onbetwist eigendom te beschouwen. Ten gevolge daarvan sprak hij over den doodelijk verlegen jeugdigen rechtsgeleerde als de eigenaar van een menagerie over zijn beste exemplaar, en ging er groot op, dat Max steeds de eerste van zijn klasse geweest was, welk feit de moeder aanleiding gaf halfluid en op onderrichtenden toon Gustaaf toe te voegen: ‘Zie je wel?’

Overigens was de oom een voorbeeld van hetgeen men gewoonlijk een ‘aardigen kerel’ belieft te noemen, d.w.z. hij pochte, sprak zeer luid, lachte dreunend en vertelde met voorliefde anekdoten uit een lang verleden jaargang van een humoristisch tijdschrift, welke anekdoten door zijn nieuwe aanverwanten met een stormachtig gelach begroet werden.

Lize, die met neergeslagen oogen de eerste kennismaking had ondergaan, vond zeker genade in de oogen van oom Rommen, want zij moest aan tafel naast hem zitten, terwijl haar verloofde aan haar andere zijde plaats vond.

Maar deze straalde zoozeer van vreugde over de goede verstandhouding tusschen zijn aanstaande en den invloedrijken oom, dat hij zich heel beminnelijk met de

ondergeschikte rol tevreden stelde, die hij op dezen gedenkwaardigen dag te spelen had.

De kinder'hoek' hield zich zeer rustig, daar de moeder aan Ella het oppertoezicht had opgedragen, en voor het geval, dat er eenig geluid vernomen werd, met verbanning gedreigd had, vóór de taart werd opgediend. Ella kwam zichzelf, ten gevolge van het haar toevertrouwde ambt, onuitsprekelijk gewichtig voor en behandelde haar broeders zoozeer uit de hoogte, dat dezen reeds terstond in stilte wraakplannen smeedden voor 'straks!'

Toen men na een opgewekt 'zij leven lang!' op het verloofde paar van tafel opstond, voelde de arme huismoeder weer een levendige vermaning van haar hoofdpijn en verlangde uit de volheid des harten naar een stil oogenblikje in den geliefden hoek der canapé. De diplomatieke zinswending echter, waarmee de vader deze gewichtige vraag op het tapijt bracht:

'En nu gaat oom zeker wel een beetje op één oor liggen?' mislukte volkomen.

'Ik slaap nooit na tafel,' verklaarde de gast met een soort van fierheid, en hij scheen het als uitgemaakt te beschouwen, dat het gezin van zijn studiemakker deze gewoonte deelde; hij ging ten minste zoo geheel en al op zijn gemak zitten en stak met de hoffelijke, tot de vrouw des huizes gerichte vraag: 'U heeft er toch niets tegen?' een sigaar aan.

Het verloofde paar maakte van dit oogenblik gebruik om in een hoekje der kamer bij een venster te verdwijnen, te gelijk inziende, dat zij eigenlijk den heelen middag nog geen rustig woord met elkaar hadden kunnen spreken, en de kinderen, die thans zonder toezicht waren, ondernamen strooptochtjes naar de keuken en bedreven allerlei kattekwaad. Daar zij alle drie aan deze loffelijke bezigheid deelnamen, was de broeder- en zusterlijke eenheid zeer innig, volgens de grondstelling, dat niets vaster verbindt dan een gemeenschappelijk gepleegd misdrijf.

Ondertusschen begon de oom met den kantonrechter-studiemakker een gesprek, dat zijn stof uit het verre verleden putte. Uitroepen als: 'Wat is er toch van dien Winkels geworden?' of 'Weet je nog wel van dien kleinen Smit?' wisselden elkander af, al welke herinneringen - voor de gastvrouw van geenerlei waarde - haar na al het voorgevallene derwijze afmatten, dat zij de zware oogleden schier met geweld moest open houden en voortdurend in angst verkeerde, dat zij door haar hoofdknikken den nieuwen bloedverwant harer dochter mocht beleedigen. Deze vrees behoefde echter niet groot te zijn, want oom Rommen lachte van tijd tot tijd zoo luid over zijn eigen vertellingen, dat de arme vrouw verzekerd had kunnen zijn weer wakker gemaakt te zullen worden.

Terwijl allen aldus in deze namiddagpositie bij elkander zaten, ieder als het ware bewust of onbewust zichzelven afvragende, waar toch het eind van zoo'n tusschenruimte blijft, - niet uit verveling, beware! - klonken buiten in de gang luide toornig uitgesproken woorden, zoodat het gezelschap binnen verbaasd toeluisterde.

'Je zuster!' zei mevrouw halfluid tot haar man, 'wat zou die hebben?'

Op dit oogenblik ging de deur open, en mevrouw Scholleman kwam, strijdvaardig als een heldin uit het Nevelingenlied, de kamer binnensnellen.

'Waar is mijn Mops?' riep zij, zonder voorafgaande begroeting en zonder de aanwezigheid van een vreemde op te merken, 'waar is mijn Mops? Ik heb hem van morgen hier vergeten, en nu weet niemand, waar hij gebleven is.'

'Sta mij eerst even toe, lieve Anna, u voor te stellen,' zei de heer des huizes met eenigszins ironische beleefdheid. 'De heer Rommen, notaris, oom van onzen aanstaanden schoonzoon - mijn zuster, de vrouw van den archivaris Scholleman.'

De gedwongen snelheid, waarmee het gelaat van mevrouw Scholleman, bij het ontwaren van het vreemde gezicht, van ziedende woede in glimlachende hoffelijkheid overging, was zoo komisch, dat mevrouw Van Kameren, die zich ten gevolge van haar hoofdpijn, niet zoo goed wist te beheerschen als gewoonlijk, voor een oogenblik het gezicht achter haar zakdoek verborg.

'Maar om nu op Mops terug te komen!' hernam de vader kalm. 'Ge schijnt te veronderstellen, lieve Anna, dat het hier een nieuwe en verbeterde uitgave van den Prinsenroof betreft, maar ik geef je mijn woord, dat niemand onzer ooit het voornemen heeft gehad, zich je Mops wederrechtelijk toe te eigenen.'

De vrouw des huizes richtte zich in haar zetel op. 'De kinderen moeten het weten, waar de hond gebleven is,' meende zij, 'die hebben hem meegenomen naar hun kamer, toen hij straks hier vergeten werd.'

'Dan zal hij 't wel goed gehad hebben,' merkte Anna scherp aan.

De oom, die bij dit tooneel een verlegen toeschouwer geweest was, deed een poging om de zaak bij te leggen, door een oude gemeenplaats: 'Kinderen en honden zijn immers geboren speelmakkers' te hulp te roepen. Inmiddels werden de kinderen voor de vierschaar gedaagd. Zij verschenen terstond, oogenschijnlijk allerminst verlegen, hetwelk Gustaaf echter niet zeer best afging, zoodat de vader hem met verstand van zaken toesprak: 'Gustaaf, jij zet je misdadigersgezicht - je weet wat!' Gustaaf wilde ontkennen, maar door het ernstige gezicht van zijn vader afgeschrikt, liet hij zich eerst verzekeren, dat hij geen slaag zou krijgen, en verdween toen, om na weinige minuten weer te verschijnen, met den gezochten Mops op den arm, dien hij met geweld in een jurkje en mutsje van klein broertje gehuld had, en die zich in deze kleedij allerongelukkigst scheen te gevoelen.

Met den triomfantelijken uitroep: 'Uw jongste kind!' wierp de ondeugende bengel hem zijn tante toe, op wie hij zich - wij moeten het tot zijn rechtvaardiging bekennen - voor vele mishandelingen te wreken had.

Tante weende bijna van woede, toen zij Mops van zijn ongewone kleederdracht ontdeed, en moest toen den kelk nog tot den bodem toe ledigen en het verloofde paar gelukwenschen.

In den loop van het nu volgende gesprek, waarin oom Rommen den toorn der hondenlievende dame door zijn gezellige anekdoten wist te verdrijven, geraakte mevrouw Scholleman weer in minder vijandige stemming, die eindelijk geheel verdween, toen Marie haar met groote zelfopoffering de vraag deed, of zij 's avonds wilde terugkomen, als wanneer ook de oom beloofd had weer te zullen verschijnen.

In verrukking nam tante Anna terstond aan. 'Dan zal ik even een briefje aan Olga schrijven, dat zij voor haar broertjes en zusjes de avondboterhammen klaar maakt,' voegde zij er met zekere bedoeling bij. 'Mijn oudste dochter is een echt huismoedertje,' wendde zij zich tot den oom, die zonder eenig vermoeden naar haar luisterde. (Misschien had zoo'n invloedrijke oom nog wel een anderen neef! Men kon het nooit weten!) Met waarlijk vrouwelijke snelheid had haar schoonzuster echter dit krijgsplan doorzien en maakte zich in 't geheim vroolijk over Anna's scherpzinnigheid. Zij wist beter!

Met het feit, dat mevrouw Scholleman haar schoonzuster de migrainestift uit de hand rukte om daarmee haar briefje aan Olga te schrijven, totdat zij op haar dwaling werd opmerkzaam gemaakt, eindigde voor dien dag het lijden der arme gastvrouw.

Voordat het avond werd, moesten er immers nog eenige, naar zij hoopte, rustige uren verloopen, en toen om vier uur tante, om halfvijf oom Rommen en om kwart vóór vijf het verloofde paar in verschillende richtingen uit elkaar gestoven waren, -

toen de vader met de drie groote kinderen uit wandelen ging, en klein broertje met de melkflesch als slot op den mond insliep, toen eerst kwarn voor de huismoeder de rusttijd, waarnaar zij den ganschen dag tevergeefs gesnakt had.

Zij liet de gordijnen neer, in de kamer verspreidde zich een weldadige schemering, en terwijl de aangename beelden van een pas verloofde dochter, een behoorlijk toebereid middagmaal en een tevreden oom haar ziel voorbijschommelden, vergat zij met een moederhart, tot welke offers zij dit alles had moeten koopen, en zij viel in een verkwikkende sluimering, waaruit zij na eenige uren ontwaakte, met nieuwe krachten en met het vaste voornemen, eerst dan weer eens hoofdpijn te krijgen, als het volstrekt niet anders mogelijk was!

Bij de Platen.

Christus en de Emmausgangers. -

Den derden dag was Christus glorierijk uit den dood opgestaan, daardoor het bewijs leverend van de Goddelijkheid Zijner zending, want, zooals de H. Paulus zegt: 'Indien Christus niet verrezen is, ijdel is dan onze prediking, ijdel is ook uw geloof.'

Mogen wij met het algemeen en vroom gevoelen aannemen, dat de zoo hoog bevoorrechte Moeder des Heeren, die immers wist, dat Haar Goddelijke Zoon ten derden dag zou verrijzen, van de glorieuze opstanding is getuige geweest, na Zijn verrijzenis verscheen de Zaligmaker het eerst aan Maria Magdalena, daarna aan de heilige vrouwen, vervolgens aan den H. Petrus, terwijl de vierde verschijning op denzelfden dag aan twee leerlingen op den weg naar Emmaus ten deel viel.

Emmaus was een vlek, op bijna drie uren afstands ten noordwesten van Jerusalem gelegen. Naar een aldaar gelegen landhoeve begaven zich op den middag van den eersten dag der week twee leerlingen, van wie de een Kleophas heette, maar de naam van den ander onbekend is. In treurige stemming spraken zij met elkander over de groote gebeurtenissen der laatste dagen en over hetgeen zij dien morgen van de vrouwen gehoord hadden, die bij het graf waren geweest en dit ledig hadden gevonden. Op eens kwam Jesus bij hen en wandelde met hen voort, maar zij herkenden Hem niet en hielden Hem voor een vreemden reiziger.

Jesus vroeg hun: 'Welke gesprekken zijn het, die gij wandelend met elkander wisselt, en waarom zijt gij treurig?' Deze vraag verbaasde hen, en Kleophas antwoordde met de wedervraag: 'Zijt gij alléén vreemdeling in Jerusalem, en weet gij niet welke dingen aldaar in deze dagen geschied zijn?' - 'Welke?' vroeg Jesus opnieuw. Nu verhaalden zij, hoe Jesus van Nazareth, een Profeet, machtig in woorden en werken voor God en al het volk, door hun opperpriesters ter dood veroordeeld en gekruisigd was. Zij echter hadden gehoopt, dat Hij het was, die Israël zou verlossen, maar de vrouwen, die vóór het daglicht bij het graf waren geweest, hadden dit ledig en den Zaligmaker niet gevonden.

Hierna gaf Jesus hun uitlegging van al de godspraken, die door Mozes en de Profeten aangaande den Messias waren gegeven. Onder dit gesprek waren zij aan de landhoeve, dicht bij Emmaus gekomen. Daar Jesus zich hield, als wilde Hij verder gaan, moesten de beide leerlingen moeite doen om er Hem toe te bewegen, Zijn intrek bij hen te nemen.

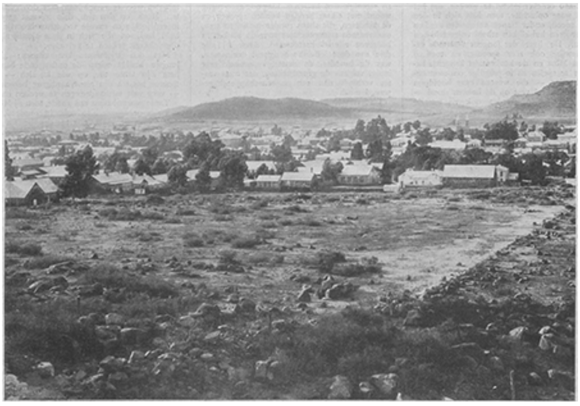

UIT DEN OORLOG IN ZUID-AFRIKA: Gezicht op Bloemfontein, de hoofdstad van den Oranje-Vrijstaat.

‘Blijf bij ons!’ zeiden zij, ‘want het wordt avond, en de dag is reeds gedaald.’ Toen trad Hij met hen het huis binnen, en toen zij te zamen het avondmaal hielden, nam Jesus het brood, zegende en brak het en reikte het hun toe. Op dit oogenblik werden hun oogen geopend en zij herkenden Hem, doch Hij verdween uit hun oogen. En zij zeiden tot elkander: ‘Was ons hart niet brandend in ons, terwijl Hij op den weg sprak en ons de Schriften verklaarde?’ - als wilden zij daarmee te kennen geven: ‘Hadden wij aan den gloed, die ons toen ontvonkte, en aan de aandoening, die ons hart gevoelde, Hem niet als onzen verrezen Meester moeten herkennen?’

De leerlingen spoedden zich aanstonds terug naar Jerusalem, waar zij de apostelen, behalve Thomas, met eenige anderen vergaderd vonden, en hun werd meegedeeld, dat de Heer aan Petrus verschenen was. Zij verhaalden nu wat er op hun wandeling naar Emmaus was voorgevallen en hoe zij den Heer Jesus aan het breken des broods hadden herkend. Nog waren zij aan het verhalen, toen eensklaps Jesus zelf in hun midden stond, met hen sprak en zich met hen aan tafel zette, waarna Hij het H. Sacrament der boetvaardigheid instelde.

De fraaie gravure in dit nummer is een reproductie der schilderij van prof. Bernh. Plockhorst, een bekend historieschilder, die o.a. ook een Terugkeer van Christus' graf, een Verrijzenis van Christus en andere tafereelen uit het lijden des Heeren heeft geschilderd.

Een echte Tyroler. -

Als we dezen levenslustigen kop zien met dat lachend gezicht en de guitige oogen, denken wij aanstonds aan het krachtige bergvolk met zijn groote liefde voor vrijheid en onafhankelijkheid, en aan Defregger, die de typen van dat volk tot gemeengoed heeft gemaakt voor heel de wereld. En al is deze jonge Tiroler, die, zijn pijp tusschen de tanden geklemd, een beeld is van kracht, maar tevens van opgeruimdheid en goedlachsheid, geen schepping van Defregger, zij is niet minder echt, want zijn beeltenis is door een Weener photograaf genomen, die er stellig in zijn uitstalkast succes mee zal hebben gehad.

Een steppebrand. -

De volgende gravure verplaatst ons naar Rusland, waar een dier uitgestrekte grasvlakten, misschien door een kleine onvoorzichtigheid, heeft vuur gevat. Gretig grijpt de brand om zich heen, en weldra is de heele vlakte één vuurzee, zwermen van vonken opwerpend en door een dikken rook den gezichteinder verduisterend. Angstig steigeren de paarden, en radeloosheid teekent de gezichten der reizigers, aan een wissen dood gewijd, indien het aan de snelheid en den doodsangst der edele dieren niet gelukt, hen bij tijds buiten de dreigende omcirkeling van vuur en rook te brengen.

Gezicht op Bloemfontein. -

Toen generaal Cronjé zich genoodzaakt had gezien, zich na een bewonderenswaardige en heldhaftige verdediging tegen de verpletterende overmacht, aan maarschalk Roberts over te geven, lag de weg naar Bloemfontein voor dezen open; en wel teleurstelling,

maar geen verwondering wekte het, toen de tijding kwam, dat de onverdedigde hoofdstad van den Oranje-Vrijstaat in handen der Engelschen was gevallen.

Bloemfontein, waarvan dit nummer een afbeelding geeft, is een klein, bescheiden stadje met eenige duizenden blanke inwoners. Tot de voornaamste gebouwen behooren het Parlementsgebouw, omgeven door een zuilengang van Dorische kolommen en bekroond met een hoogen toren in den vorm van een koepel, de woning van den president en de Nederlandsch Hervormde kerk met twee torens, die op onze gravure duidelijk te zien zijn.

[Nummer 9]

Tot inkeer gekomen,
door
Anne van Zuyden.

I.

MISLUKTE AANVAL VAN EEN PANTER OP EEN JONG NIJLPAARD.

Het bijna leeggebrande lampje werpt een flauw en droevig schijnsel in de stille kamer; alleen de onduidelijke omtrekken, de vage, zwarte vormen der meubels zijn nog te onderscheiden langs de wanden.

In de hoeken van 't vertrek hangt de zwarte nacht reeds, die gereed schijnt dadelijk alles weg te doezelen met zijn schaduwen, alles te omhullen met zijn duisternis. Zoo is de nacht overal gekomen in de woningen der menschen, de weldoende nacht, die den moeden rust en den bedroefden vertroosting geeft in vergetelheid, die zachtkens zorgen en angsten in slaap wiegt, als zijn hand de moegewaakte oogen heeft gesloten. Zoo is de nacht overal gekomen met rust en verkwikking; wat talmt hij hier? Wat kampt hier langer zijn duisternis met het roode licht van het uitdoovende lampje.

Rust en vertroosting, die bleeke vrouw, die er waakt hier in het stille halfduister, zij toen

ook heeft ze noodig: - ze is toch zoo moe, zoo moe! Ze is toch zoo bedroefd en angstig!

Heel lang zat ze gebogen over haar werk, met koortsachtige gejaagdheid den draad halend door de lichte stof! Lang heeft ze gekampt met vermoeienis en afmatting, totdat ze niet meer kon. Toen heeft ze zich opgericht uit haar gekromde houding en nu ze achterover leunt tegen den rug van haar stoel, is 't werk ontglipt aan haar handen. Zenuwachtig frommelen de rustelooze vingers in de wolk van luchtig, wit neteldoek, die in haar schoot ligt.

Ze is nog niet oud, die vrouw; jong en krachtig lijkt haar gestalte, maar toch hoe smartelijk is dat bleeke gelaat, opgeheven nu in 't kwijnende licht. Wat al leed moet dien droeven trek zoo diep gegrift hebben om den mond! Wat al zorgen moeten die rimpels geplooid hebben in 't voorhoofd, dat zilver geweven door 't glanzend blond van heur haar! Hoe pijnlijk is dat gebaar, waarmee ze nu de hand brengt voor de oogen. Och, die oogen, ze gloeien en schreien zoo; en de slapen branden en kloppen; 't hoofd doet haar zoo'n pijn, zoo'n pijn!

Ze staat op, uiterst langzaam als aarzelde ze haar plaats te verlaten. Zonder gedruisch schuift ze den stoel achteruit, en na 't naaiwerk met angstvallige behoedzaamheid op de tafel te hebben gelegd, nadert ze met stille, voorzichtige schreden het venster.

Ze schuift het gordijn op zijde en tuurt naar buiten in de duisternis van de verlaten straat, waar de wakkerende gasvlammen der lantaarns de stille huizenrij van den overkant verlichten.

‘Kwam hij toch, kwam hij toch,’ steunt ze, en ze houdt den adem in om te luisteren, of ze den stap, den angstig verbeiden stap niet hoort naderen van haar zoon, haar eenigen zoon, haar oudste kind.

Maar de straat blijft zonder geluid. Arm moedertje hoort niets dan hoog in de lucht boven de donkere huizen het klokkenspel van den kerktoren, dat het tweede uur na middernacht verkondigt aan de slapende stad. En tot in de stille, half duistere kamer, waar de bleeke vrouw waakt voor het venster, dringt het vroolijke wijsje door van het carillon; tergend duidelijk klinkt haar het heldere, zilveren getjinkel tegen van de klankvolle klokjes. 't Is of er wreed de spot gedreven wordt met haar verdriet en haar angst. Heeft zoo ook niet de lach van haar zoon geklonken, strakjes toen ze hem zei: ‘Och toe, Frits, zorg dat 't niet zoo laat wordt; 't wachten valt zoo zwaar!’ Ze heeft het gezegd met een rilling van angst, denkende hoe droevig die half doorwaakte nachten zijn, als ze haar jongen buitenshuis weet bij zijn lichtzinnige makkers.

En hij? - Hij lachte, smadelijk en spottend heeft hij gelachen; en losjes en luchtigjes heenziende over moeders bezorgdheid, heeft hij geantwoord:

‘Och kom, zou ik soms van avond eens met zusjelief blijven ganzenborden? Ik ben geen kind meer, moeder! U weet niet wat een jongen toekomt! Den heelen dag zit ik als een gevangene te suffen op 't kantoor, - licht dat ik 's avonds eens van 't leven geniet! Ga slapen! 't is eigen verkiezing, als u wakker blijft, ik vraag er niet naar! Nou, goeien avond, ze wachten me!’

Toen was hij gegaan. Zingend stormde hij de trap af, en de deur viel met een slag achter hem dicht.

En moeder heeft gezucht! Moeder weet niets meer te doen dan te zuchten en te bidden: ‘Goede God, help ons toch en red hem! Keer U niet van ons af, maar dat Uwe genade hem verlichte!’

Een benauwde lucht van dranken hangt, vermengd met den rook van tabak en sigaren, als 'n walglijke walm in de gelagkamer. De tafeltjes met leege flesschen en glazen staan er ordeloos door elkander, - de schuin en scheef dooreengeschoven stoelen schijnen pas verlaten.

Een slaperige bediende leunt hangend tegen het buffet, dat glinstert van veel glimmend glaswerk.

't Is ver over tweeën en nog schijnt het troepje jongelui, dat ginder in den vensterhoek zijn gewone plaatsje bezet heeft, geen aanstalten te willen maken tot vertrek. Toch schijnt 't gesprek te verflauwen, - als er soms nog een gelach opgaat, klinkt 't doffer en heescher. 'n Paar zitten er met waterige, wezenlooze oogen de anderen aan te staren en schijnen nog juist besef genoeg te hebben, om den mond tot 'n lach te vertrekken als een der kameraden een laatsten kwinkslag ten beste geeft. Er volgen een paar seconden van algemeen stilzwijgen - de kellner aan 't buffet rekt zich uit, even onderdrukt geeuwende. Hij kent het sein van naderend vertrek.

‘Jongens, 't wordt hier wel een beetje benauwd! Willen we opbreken?’ zegt er een van 't groepje, reeds opstaande en den naast hem zittenden kameraad op den schouder tikkend.

‘Heb je slaap, Kareltje?’

‘Nee, Frits, maar de fut is er toch uit. Zie Piet eens, die is bijna ingedut en Nard Bergman schijnt veel zin te hebben om onder de tafel te rollen.’

‘Aannemen, kellner!’

Langzaam nadert de geroepene.

‘Heeren?’

‘Komaan, Frits, dok op!’

‘Ja, maar....’

‘Geen gemaar! Wat drommel heb je anders op te snijen van je pas gebeurde duiten? Hoeveel is mijnheer Verschuur je schuldig, kellner?’

De kellner maakt zijn berekening, en met een benepen gezicht haalt Frits Verschuur zijn beurs te voorschijn en betaalt 't gelag voor zijn kameraden.

‘'t Is 'n brutale streek van je, Kareltje!’

‘Och, onze Frits is toch zoo'n goeie lobbes!’

‘Zeg eens, Kareltje, neem je in acht. Morgenavond is 't jouw beurt! Allo, jongens, morgenavond geeft Kareltje een fuif!’.

't Wordt met 'n hoeraatje goedgekeurd. Na veel vergissingen zijn de jassen aangeschoten en de hoeden zoo schuins mogelijk op de hoofden hunner eigenaars terecht gekomen. Nog even is er veel geraas van schuifelende voeten en drukke, luide stemmen in de zaal, - dan valt de deur dicht. Met een zucht van verlichting draait de kellner de gasvlammen uit, - de trouwste bezoekers van het sociëteitslokaal zijn vertrokken.

Buiten verstoren de stemmen de stilte van den nacht; vreemd en luid klinken ze in de verlaten, holle straat. Er worden handdrukken gewisseld en afspraken gemaakt voor den volgenden avond; dan gaat 't troepje uiteen en 't geluid van hun voetstappen sterft langzaam weg. Kareltje en Frits Verschuur hebben samen den weg naar huis aanvaard.

‘Lekker in de frissche lucht!’ zegt Frits, terwijl hij den hoed meer achterover stoot om den koelen nachtwind langs zijn verhit voorhoofd te laten strijken.

‘Koud!’ huivert Kareltje, de handen diep in de zakken van zijn overjas verbergend; dan is hij bereid 't gesprek te beginnen: ‘Wat zijn die Bergman en die Piet toch een paar zoutzakken - verbeeld je, ze zaten te knikkebollen als oude wijven!’

‘Ze kunnen nog geen cognac verdragen,’ antwoordt Frits op vaderlijk beschermenden toon. ‘Jij wel, hè Kareltje? ten minste ik heb je nog nooit boven je theewater gezien.’

‘O, maar er is wel meer, dat je niet gezien hebt, mijn jongen!’ grinnikt Kareltje. ‘Wat ik zeggen wilde: heb je gehoord wat 'n fameuze troep er Zondag café-chantant geeft in onze Suisse! 't Is een trefje! En dan over acht dagen carneval! Wat is 't toch goed te leven, Frits! Staat het jou hier ook zoo opperbest aan op de wereld?’

Frits kijkt naar de straatkeien en antwoordt niet veel op de ontboezeming van zijn makker.

‘Nou, geef je geen antwoord als meester je wat vraagt? Zeg op?’

‘Ja, als ik zoo'n rijkelui's zoontje was als Karel Terlinden, zou er geen haar op mijn hoofd aan denken, 't niet volkomen met je eens te zijn.’

‘Wat een onzin! Dus nu niet?’

‘Nee, waarachtig niet! Of meen je soms, dat 't zoo lollig is, den heelen dag op een muf kantoor te zitten - en dan thuis altijd dat gepreek en gezeur; 't ouwe deuntje telkens opnieuw: je bent mooi op weg een lichtmis en een verbrasser te worden! - 't Heeft me ook wat te beduien; verbrassen? Al zou je ook graag willen, er valt niets te verbrassen! Altijd dat idee, dat je leven vergalt; 't zit er niet aan! Ja, 't is bijzonder jolig....’

Verder gaat Frits niet; hij heeft snel gesproken, een wrevel uitend, die reeds lang bij hem sluimerde en dien Karels woorden nu gewekt hebben.

‘Te drommel,’ zegt Kareltje lachend, ‘mijn ouwe heer is ook wel eens minder scheutig; denk nu niet, dat jij alleen geldzorgen kent!’

‘Och, kom, je weet niet, hoe dat bij ons gaat!’

‘Hoeveel geeft je betrekking?’

‘Driehonderd vijftig.’

‘He, wablief? Loop heen; daar den heelen dag voor peuteren? Jij liever dan ik.’

‘Ja, zie je, ik zou honderd vijftig gulden opslag gekregen hebben en 't volgend jaar weer opnieuw.... maar....’

‘Onze Frits houdt zich niet genoeg geregen,’ vult Kareltje aan.

‘Nou ja, enfin, de patroon moest 't nog eens aanzien, hoe het eerste trimester ging. Weer 't oude afgezaagde deuntje op een anderen toon gezongen: ik besteed te weinig zorg aan mijn werk, ik zit er te slaperig en te suf bij, en zoo meer. Geen wonder, zeg, om halfnegen moet je present wezen. Van morgen was 't bij negenen toen ik kwam opdagen. De patroon was er niet, maar de eerste boekhouder keek me aan, alsof hij me op wou eten; - zoo'n ouwe, uitgedroogde oorworm!’

‘Kom, kom, Frits; maak je niet kwaad, mijn jongen, en zeg niet zulke leelijke woorden, als je over je superieuren spreekt!’ lacht Kareltje, die er schik in heeft, dat Verschuur ineens zoo mededeelzaam is geworden.

Ze kennen elkander nog van vroeger op school die twee! Toen heeft Frits dikwijls Kareltjes sommen uitgerekend, en om zijn dankbaarheid te toonen liet Kareltje hem al zijn mooie boeken lezen. - Later hadden ze elkaar 'n tijdje uit het oog verloren tot ze elkander weervonden bij 't woelige troepje jongelui, waarin Frits door toedoen van een paar andere makkers was opgenomen. En hij was er welkom geweest. Met zijn vroolijk humeur en zijn levendigen geest kon hij het heele gezelschap bezighouden; en heel spoedig was hij een der aanvoerders geworden van het vroolijke clubje nachtbrakers, die nergens liever hun gedachten op zetten, dan om van alle mogelijke pretjes zoo veel en zoo lang mogelijk te genieten. Kareltje stond hem als aanvoerder braaf ter zijde en werd weldra zijn trouwste aanhanger.

‘'n Goeie jongen’ wordt Karel Terlinden genoemd, en in den grond is hij 't ook. Er zit een goeie kern in zijn karakter, die zich onder verstandige leiding zeker tot iets beters zou ontwikkeld hebben. Maar Karels vader heeft zijn eenig zoontje te veel in alles toegegeven. Kareltje had 'n broertje dood aan leeren. ‘Och, wat zou de jongen zich moe maken!’ Papa zou zijn zoon genoeg nalaten, dat deze er een gemakkelijk leventje van zou kunnen nemen! Toen Kareltje dat een paar keer had hooren zeggen, begon hij alvast met het zich zoo gemakkelijk en genoeglijk mogelijk te maken, en luisterde met open ooren naar de les van zijn vader: ‘Geniet jij maar van je jonge leven.’

Als kind vond hij dat genot in luieren en spelen. Van de eene school verhuisde Kareltje naar de andere, omdat hij het nergens de moeite waard vond, even zijn hersens in te spannen. 'n Paar jaar kostschool gaven hem later juist kennis genoeg om een klein beetje werkzaam te zijn op vaders kantoor. De practijk zou de rest wel doen, om Kareltje klaar te maken tot vaders opvolger in den grooten houthandel: de toekomst lag open voor Kareltje, de weg was geëffend. Toen begon Kareltje de eerste schreden te zetten op een anderen weg, die hem heel wat meer toelachte dan die, waar zwaar gewerkt moest worden.

‘Genietende wilde hij komen tot het genot,’ dat is zijn leuze, en hij heeft verbaasd gestaan

over zijn eigen welsprekendheid, toen hij ze op een avond, 't hoofd verhit van den wijn, voor zijn vrienden geuit heeft.

Kareltje en Frits sloffen verder door de stille straten; langzaampjes vorderend, beiden verdiept in hun stilzwijgendheid. De frissche nachtlucht heeft hun hoofden afgekoeld en bracht ze beiden wat tot kalmte. Ze staan stil voor de stoep van een groot heerenhuis, Kareltjes woning.

‘Nu, tot morgenavond, hé, zet de muizenissen maar uit je hoofd, Frits, en begin alvast voor de gewenschte carnava's stemming te zorgen.’

‘Wel te rusten, Karel.... Ja, de stemming zal er wel wezen, maar....’

‘De rest zal wel rollen,’ voegt Karel er lachende bij, terwijl hij de deur opent.

Frits vervolgt alleen zijn weg. ‘De rest zal wel rollen!’ zei Kareltje. Die heeft gemakkelijk praten, maar hij, Frits? Geld moet hij hebben, een goed gevulde beurs. Wat drommel zou hij ook altijd den kalen mijnheer moeten spelen, waar de anderen met de guldens gooien.

Wrevelig trekt hij met de schouders en hij begint zachtjes een straatdeuntje te fluiten, om zijn gedachten af te leiden....

De bleeke vrouw aan 't venster buigt het hoofd luisterend naar de ruiten, daar naderen de welbekende voetstappen, langzaam sloffend over het trottoir.

‘Bij halfdrie, weer bij halfdrie,’ zucht ze, en zachtjens sluipend verlaat ze de kamer. De lamp is er reeds uitgebluscht; de kaars, die ze in de hand houdt, licht haar voor op de vrij steile trap, die haar tot de straatdeur brengt. Voorzichtig verschuift ze de gesloten knippen, zonder gerucht te maken. De schreden zijn heel dicht genaderd, even stooten de voeten tegen den drempel, de deur wordt half geopend, en Frits staat voor zijn moeder.

Hij is gewoon, dat zij daar staat om hem binnen te laten en 't maakt hem altijd kregelig.

‘Zoo, nog op?’ klinkt zijn verre van vriendelijke groet.

‘Stil Frits, maak geen leven!’ fluistert moeder bezorgd.

‘Ik zou niet weten, waarom ik stil moet wezen!’

‘Marietje slaapt!’

‘Wat maakt mij dat, of Marietje slaapt.’

‘Nee, dat weet ik wel, je zusje kan je al even weinig schelen als je moeder!’

‘Hè, begin nu weer niet te zeuren! Geef me den sleutel, dan hoeft u niet voor portierster te spelen! 'n Mooie boel.’

De vrouw zucht even, ze kent die taal van haar jongen, hij heeft ze aangeleerd in het koffiehuis bij zijn vrienden en den drank.

‘Frits,’ zegt ze zacht, ‘je weet heel goed, dat ik wezenlijk niet voor mijn plezier een halven nacht op je blijf wachten, maar ik denk: 't is het eenige, dat hem misschien nog naar huis zou kunnen drijven, de gedachte aan zijn moeder, die ziek wordt van't waken.’ ‘Jawel, jawel!’ mompelt Frits, terwijl hij de trap opklimt. De vrouw volgt hem langzaam tot in de kamer, waar ze de lange, lange uren heeft geteld.

Frits vindt er zijn avondeten, zorgvuldig toegedekt tusschen twee borden. Haastig tast hij toe, niet op zijn gemak onder moeders verwijtenden blik. Verlangend is hij om te ontkomen aan die oogen, die zoo droevig hem aanstaren. Bleek en moe staat ze daar, omschenen van 't kaarslichtje, dat ze in de hand houdt. Alles aan haar, haar doen en haar wezen, is hem een verwijt, veel grooter dan de woorden, die ze uit met een bevende stem, waar ingehouden snikken en opgeslikte tranen in trillen.

‘Wat is ze toch goed; wat is ze toch innig, innig goed,’ die gedachte gaat, heel even en heel snel, door Frits' hoofd. Hij laat ze gauw glippen, hij wil ze niet vasthouden. Maar de vreemde ontroering, die de gedachte bracht in zijn ziel, kan hij niet verjagen. 't Is hem ineens, of hij zou willen schreien, vergeving vragen voor zijn harteloosheid, en zoo troost geven aan die lieve, bleeke vrouw, die zijn goede moeder is.

Ze duurt maar een heel kort oogenblik die verteedering, dan schaamt hij zich over zijn weekheid: Verbeel je, als hij zóó eens begon. Zoo ineens als een klein jongetje, dat stout was, beterschap beloven! 't Zou immers juist iets zijn uit een boek, waar 'n afgedwaalde zoon ineens berouw kreeg! Wat 'n onzin! Hij - afgedwaald? Is dat dan zoo verschrikkelijk, als je eens van 'n lolletje houdt? Kom, kom geen weekheid! Ze moesten 't eens weten: Kareltje en de anderen!

Zoo gaan de gedachten van Frits, terwijl hij staandebeens zijn avondmaal verorbert. Moeder staat er wachtende bij, en zwijgend ziet ze haar jongen doen. Haar jongen.... Wat is 't toch jammer, jammer! Hij zou zoo'n flinke man kunnen worden, juist als zijn vader was. Heeft hij niet datzelfde open en eerlijke gelaat.... Hetzelfde hooge en schrandere voorhoofd, zoo krachtig en mannelijk onder de donkerblonde haren, die er krullend over vallen en er 'n flauwe, schier onmerkbare schaduw op teekenen. Zouden toch wezenlijk die goede, trouwhartige oogen gelogen hebben, en niet echt en waar hebben afgespiegeld wat er was in zijn ziel! O, als die heldere oogen eens troebel zouden worden en verwaterd!

Wat staat hij daar, haar jongen, haast een man! Breed welven de schouders en de borst onder 't jasje, krachtig is zijn flinke, rechte gestalte, krachtig en sterk gebouwd.... En dan, toch is die sterke jongen zoo zwak, dat hij geen weerstand kan bieden aan de lokkende verleiding van de wereld en zijn lichtzinnige vrienden....

‘Wel te rusten, moeder! Slaap nu maar gauw!’

Moeder hoort even iets zachts en hartelijks trillen in de zware stem van haar jongen.

‘Tot morgen, Frits, ik zal je tijdig wekken!’

Frits zoekt zijn klein kamertje op en trekt al heel gauw de dekens over 't hoofd. Hij wil maar nergens meer aan denken. ‘'t Zal wel rollen!’ zei Kareltje immers.

Moeder is in haar slaapkame, waar ook het bedje staat van haar dochtertje. Even buigt ze zich over het slapende meisje heen, haar lieve, blonde kindje. Het ligt er zoo heel stil; den kleinen, rooden mond half open; de lange wimpers werpen een zwakke schaduw op de blankheid van 't gezichtje; rustig liggen de kleine, witte handen op het dek. Zoo heeft moeder zich vroeger gebogen over haar ander kind, haar onschuldig jongetje, dat even rustig en even stil in zijn wit bedje lag te sluimeren. Toen heeft ze zoo dikwijls gebeden: ‘Heer, bewaar hem, zoo rein en schuldeloos!’

Nu knielt ze weer neder en ze prevelt lange gebeden, dat de goede God haar kind moge redden.... en terugbrengen op den weg Zijner liefde.... En ook vraagt ze om vergeving voor zich zelve, want ze hoort weer die stem van zelfverwijt, die haar kwelt, steeds herhalend: ‘'t Is de schuld van uw eigen zwakheid!’ en angstig staart ze voor zich, 't verleden oproe pend voor haar geest.

(*Wordt vervolgd.*)

Jong huishouden, door F.J.A.L. Cordens. (*Slot.*)

VIII.

't Was Zondagmorgen. Willem was met koorts opgestaan ondanks de vermaningen van zijn vrouw; zij spoorde hem dringend aan den dokter te laten halen, die hem stellig verbieden zou naar de kerk te gaan. Maar Willem was koppig en wilde naar geen rede hooren: ‘Morgen moet ik immers ook naar mijn kantoor,’ zei hij, ‘ik ben toch niet van suiker.’

Met een zucht liet Anna hem begaan; tegenspreken hielp haar toch niet, dat had zij in de laatste dagen al te dikwijls ondervonden. Maar haar gemoed was vol: buiten kletterden de regenvlagen tegen de ramen: was dat nu een weer voor een zieken man om naar de kerk te gaan?

Na samen het morgengebed te hebben gebeden, ging Willem alvast een warme kop thee drinken; zijn vrouw had nog eenige bezigheden, waarna ze met haar man zou komen ontbijten. In de huiskamer was de meid nog bezig met dekken; ze was naar de Mis geweest, maar te laat opgestaan om te voren het ontbijt kláar te zetten. Willem, die groote behoefte gevoelde aan een heeten kop thee, was daar allesbehalve over gesticht; in zijn ongesteldheid was hij spoedig uit zijn humeur, en hoewel hij zich anders nooit met huishoudelijke zaken bemoeide, hield hij nu een strafpredikatie over laat opstaan en thee zetten, waar het arme Jansje versteld van stond. Maar spoedig had zij haar stadsche onverschilligheid teruggekregen; 't was vandaag haar uitgaansdag, en wat kon 't haar ook schelen, of mijnheer bromde. Terwijl Willem nog stond te mopperen, ging zij bedaard naar de keuken en kwam weldra met het verlangde terug.

Met meer smaak dan men van een ernstig zieke zou verwachten, speelde Willem een flinke portie boterhammen naar binnen en was daarmee nog bezig, toen zijn vrouw beneden kwam. Anna had geen trek; met moeite at zij een sneetje brood, tot ergernis van haar man, die het kuren noemde, dat zij zoo weinig at, maar waardoor de eetlust van zijn vrouw geenszins werd opgewekt.

Ze zat nog aan de thee en Willem ging naar den salon om zijn handschoenen uit het kastje te halen en zich klaar te maken voor de kerk. In den salon zag het er kaal en ongezellig uit. De zitting en de rug van stoelen en canapé waren met witte stofkleedjes bedekt; Anna had dat gedaan om het beschadigde trijp te verbergen. Zij had dat aan Willem bij zijn thuiskomst van de reis verteld; deze had er even naar gekeken, maar toen was het hem weer door het hoofd gegaan. Slecht gehumeurd keek Willem in 't rond; met die ondergedekte meubels zag 't er net uit als in een eeuwige schoonmaak, en de scherpe tapijt- en gordijnlucht, die in 't vertrek hing, maakte zijn stemming niet plezieriger. De salon, waarvan Willem en vooral zijn vrouwtje zich zooveel voorgesteld hadden, was haar glorie kwijt; die kamer werd vermeden als een, waar booze herinneringen huizen, 't was er stil en doodsch. Alleen de houtworm in het kastje leefde, hij arbeidde vlijtig voort en verried zijn aanwezigheid door een paar aardige hoopjes zaagsel, die onder het meubel lagen.

Willem morrelde aan het laatje - dat vervelende ding ging wéér niet open; hij trok hard, nog harder - het kastje wipte voorover en schokte krakend weer terug. Willem werd driftig, zooveel brutaliteit had hij van dat ding heelemaal niet verwacht.

‘Voor den drommel! we zullen eens kijken,’ dacht hij.

‘Wil ik het eens probeeren, man?’ vroeg Anna, die juist de deur opendeed en zijn hopelooze pogingen zag.

‘Neen, laat maar,’ zei hij kortaf, ‘dat lamme meubel klemt alsof het dichtgespijkerd is.’ - Nog een vergeefsche ruk.

‘Je moet het ook niet zoo driftig doen, mannetje.’

‘Wie driftig? Wat driftig? Ik ben niet driftig, maar open moet het.’ Nog een geweldige ruk, terwijl hij met de linkerhand het kastje tegenhield, een bedenkelijk piepen en kraken, - en met een zwaai vloog het laatje er uit, den heelen inhoud: een kerkboek, een paar handschoenen en een doos met visitekaartjes door de kamer strooiend.

Willem triomfeerde, met een grimmig gezicht; maar het door hem aangevallen meubel nam wraak, het deed met groote beslistheid een stap naar voren en boog voorover om hem een ribbestoot te geven als een nijdige stier.

Wat was er gebeurd? In zijn drift had Willem niet bemerkt, dat hij zijn voet tegen een der slanke pootjes had gezet, met het gevolg, dat dit heelemaal werd ingetrapt; daardoor was het evenwicht verbroken, en vóór iemand er iets aan doen kon, viel het meubel krakend en kreunend met een smak op den grond.

'Dat moet er waarachtig nog bijkomen,' schreeuwde Willem, rood van kwaadheid.
Anna had de handen voor het gezicht geslagen en zat op een stoel te snikken; nog nooit had ze haar man zoo gezien. Wat was hij veranderd in den laatsten tijd, en nu weer dat kabaal zoo vroeg in den morgen, 't was schande voor de dienstbode.
'Help me het even overeind zetten,' vroeg Willem kortaf. 'Wat is dat nu? Zit je nu te huilen, omdat dit ding omgevallen is?' vroeg hij, zich omkeerend en zijn vrouw aanziende.
Anna schudde van neen, maar nam den zakdoek niet van de oogen weg.
'Zeg dan toch wat je hebt,' drong Willem aan.

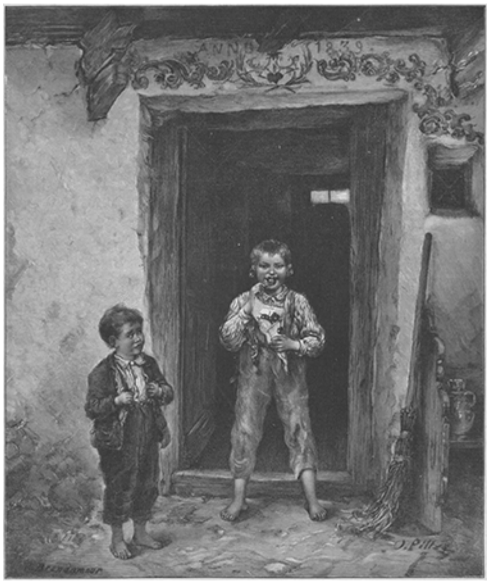

EEN EGOÏST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. PILTZ.

'Ach niets, maar je doet tegenwoordig zoo vreemd; sinds we die meubels in huis hebben, ken ik je haast niet meer van vroeger terug.'
'Vreemd.... vreemd,' Willem herhaalde die woorden op zachter toon en trok de schouders op. 'Kom, Anna, je moet niet huilen,' zei hij, opeens haar bij de hand vattend, 'stel je nu toch niet zoo kinderachtig aan! Dat het kastje omviel, was immers niet mijn schuld; ik heb wat te hard getrokken, dat is al.'
Zij leunde met het hoofd tegen zijn schouder, hij gaf haar een kus op het voorhoofd en drukte haar vaster tegen zich aan.
'Gunst, Willem, we moeten naar de kerk,' zei ze opeens met een schrik. ''t Is hoog tijd, en ik zie er zoo uit.'
Ze vloog naar boven om met eau de-cologne en water haar roodgeweende oogen te betten en een dichte voile voor te doen. Willem raapte zijn handschoenen op, draaide den sleutel om van de salondeur, stak hem in

STERRENKUNDIGE MONNIKEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HUMBORG.

den zak, en liet alles liggen zooals het er lag.

In de huiskamer trof hij zijn vrouw met de ouwelijke, dichte voile voor het gezicht.

'Zie ik er zoo goed uit?' vroeg ze.

'Ja, heel goed.' Hij bood haar een arm en samen stapten ze zwijgend voort, zich haastend om nog bijtijds in de kerk te zijn.

Na de kerk dronken ze koffie en kwam er bezoek. Willem nam met opgewektheid aan het gesprek deel; de bezorgde vragen van zijn vrouw, hoe het met de koorts was, had hij geruststellend beantwoord; smakelijk dampte hij aan zijn sigaar en zag er, goed verwarmd door een heeten kop koffie, niet naar uit om beklaagd te worden.

Gebruik makend van een vrij oogenblik ging hij even naar den salon, zette het kreupel kastje overeind en raapte de verspreide visitekaartjes op. Terloops vertelde hij het aan zijn vrouw, zeide er bij, dat het meubel niet meer bruikbaar was, en verder werd nergens meer over gesproken.

IX.

't Was een tijd van hard werken, dien Willem te gemoet ging; zijn zaken stonden niet zoo schitterend als het jaar te voren; met zijn trouwen had hij groote uitgaven gehad en daar was hij nog niet geheel overheen. Bovendien had hij verliezen geleden, en enkel, door verdubbelden ijver hoopte hij het evenwicht te kunnen behouden.

Van zijn ongesteldheid was geen spoor meer te bemerken, Anna verzorgde hem met al de liefde eener echtgenoote en vreesde slechts, dat hij door te veel werken zijn gezondheid benadeelen zou.

Hun huiselijke omgang was weer zoo gezellig als voorheen. Het salonkastje, de bron van zooveel ergernis, gescheurd en in elkaar gezakt, stond al lang op zolder; de stoelen en canapé verscholen zich nog onder hun stofkleedjes, maar geen onaangename herinneringen werden meer opgehaald.

Dikwijls als Willem op zijn kantoor zat te schrijven, vielen hem die kleine, nietige, maar toch zoo pijnlijke onaangenaamheden te binnen. Zij hinderden hem als de gedachte aan een naren droom. Waar was hij toen met zijn verstand geweest? Had hij zijn zorg voor de tijdelijke zaken, zijn bekommering over den slechten uitslag zijner ondernemingen willen verbergen achter een masker van ruwheid en onhebbelijkheid? Had een onbeteekenende, tijdelijke ongesteldheid zijn overigens goed humeur bedorven, of was het de invloed van beide geweest, die hem verdriet en ongezelligheid hadden doen brengen in zijn kleine huishouding? Hij mocht er niet te lang over denken, want het werk eischte voortgang; maar een knagend gevoel van spijt en wrevel over zichzelf bleef hem toch bij, terwijl zijn hand vlug over het papier gleed om de loopende correspondenties af te doen. Nog een enkele maal had hij met Anna over het ongeluk brengen ameublement gesproken, en hoewel het gesprek bij hem niet vlotte en hij dikwijls naar zijn woorden zocht, had Anna spoedig zijn gedachten geraden.

'Neen, mannetje, laat het maar staan, zooals het nu staat,' had ze gezegd. 'Onder de stofkleedjes kan niemand zien, dat de trijp van de stoelen stuk is, en het kastje heet in de reparatie te zijn. Maak je maar geen noodelooze zorgen en werk maar niet, dat je ziek wordt. Toen we hier geen ameublement hadden, was ik immers ook tevreden. Later, Willem, als we in goeden doen zijn, kunnen we van alles koopen.'

Opgebeurd en verlicht ging hij weer aan zijn werk. Met nog meer zorg dan ooit behartigde Willem zijn zaken; hij had een vasten reiziger genomen, dat was wel een groote uitgaaf voor hem, maar al aanstonds ondervond hij, dat zijn zaken er wèl bij voeren. Zijn relaties werden meer en meer uitgebreid, nieuwe afnemers werden gevonden, nieuwe handelsbetrekkingen aangeknoopt, en na verloop van eenige maanden stond hij zelf verbaasd over de goede resultaten, in dien korten tijd verkregen.

Maar toen kwam er voor hem een nieuwe reden tot bezorgdheid: Anna werd ziek; haar mama kwam, en tantes en nichtjes spraken over het geval met de grootste belangstelling. De buren zagen iederen dag het dokterskoetsje bij Willem voor de deur, ze zagen den koopman iederen dag met een bekommerd gelaat thuiskomen, later zagen ze onbekende menschen binnengaan, magazijnbedienden met pakken en doozen, en al vroeg brandde 's avonds licht achter de gordijnen op de slaapkamer boven.

Eindelijk - Willem keek weer vroolijk, buitengewoon vroolijk als hij thuiskwam. Eenige dagen later was het alsof er een verhuizing plaats had: meubelmakersknechts kwamen met draagbaren en droegen voorzichtig en stil hun met doeken toegestopten last naar binnen. De oude juffrouwen tegenover de deur keken nieuwsgierig over de gordijntjes, om het fijne van de zaak te weten; maar niemand, die het haar vertelde: zelfs Anna, de vrouw des huizes, wist het niet, want zij lag boven ziek.

Eindelijk mocht zij weer beneden komen; vroolijk scheen de zon door de gordijnen en Willem bracht zijn vrouw naar den salon. Er stonden versche bloemen op tafel, een fraai en degelijk ameublement had het vorige vervangen, en in plaats van het verongelukte kastje trok een eenvoudig, maar stijlvol buffet onmiddellijk haar aandacht.

‘He, Willem, dat is aardig van je; ik dank je wel, man,’ zei ze, met haar hoofd tegen zijn schouder geleund; hij sloeg zijn arm om haar heen en voelde zich gelukkig. Zoo stonden zij een poos, toen Willem opeens het hoofd ophief.

‘Stil eens, wat is dat?’ vroeg hij en luisterde aandachtig.

‘'t Is niets, daar moet je nog aan wennen,’ zei Anna glimlachend. Willem lachte ook: boven schreeuwde zijn eerstgeborene alsof hem de heele wereld tegenstond.

Lente.

't Is zalig te dwalen
  Door 't groenende veld,
Waar weldoende stralen
Hun zegen doen dalen,
Waar alles verjonging des levens vermeldt;

Als bloempjes ontluiken
  Waar 't zonnelicht gloeit,
De bloesems der struiken
Niet meer zijn te fnuiken
Door 't bolstertje dat hen te lang hield geboeid;

In eik en abeelen
  De vogeltjes weer
Uit zilveren kelen
Hun wiegelied kweelen,
Den Gever van leven en groeikracht ter eer.

Der vooglen geschater,
'T Gekrekel der wei,
Het ruischend geklater
Van 't glinsterend water,
't Vormt alles een zangrigen, feestlijken rei!

Hoe stroomt jeugdig leven
Ons de aderen door!....
Langs velden en dreven
Waar 't oog ook moog' zweven,
Daar teekent de Lente met bloemen haar spoor.

H.G.

Panter en nijlpaard.

Er is wel geen grooter tegenstelling denkbaar dan tusschen deze twee dieren: de panter, het toonbeeld van fraaiheid, bevallige vormen en behendige vlugheid, het Nijlpaard, de verpersoonlijking van plompe vormen en onovertroffen logheid.

De panter, die tot de orde der roofdieren en de familie der katten behoort, is een slank, fraai gevlekt dier, dat in geheel Afrika en in Zuid-Azië wordt aangetroffen. Op het eerste gezicht zou men meenen, dat hij voor een roofdier, dat langs sluipwegen zijn prooi moet bemachtigen en zich daarvoor dus verborgen moet houden, veel te bont gevlekt is en aanstonds in het oog moet vallen. Maar wie de woonplaats van den panter en den nauw aan dezen verwanten luipaard bij ervaring kent, vindt het natuurlijk dat tusschen haar veelkleurigen plantengroei het roofdier onopgemerkt blijft, zelfs als het in de onmiddellijke nabijheid is. Ondanks zijn niet aanzienlijke grootte (220 tot 240 centimeter, waarvan er 80 tot 90 op den staart komen) is de panter een gevreesde vijand van alle dieren en zelfs van den mensch. In Indië worden alle jaren nog honderden en meer menschen door panters gedood.

Door de Romeinen werden panters en luipaarden vaak voor de kampspelen gebruikt. De panter kwam in den tijd der Romeinen in Klein-Azië veelvuldiger voor dan thans, en Coelius schreef aan Cicero, die toen landvoogd in Cilicië was: ‘Als ik in mijn spelen niet heele kudden panters kan toonen, zal men de schuld op u werpen.’

Het Nijlpaard is van al de overige dieren vooral door zijn kop onderscheiden, die een bijna vierkanten vorm, kleine ooren en oogen, groote, hoekige neusgaten en een ontzaglijken bek heeft. De hals is kort en krachtig, het lichaam ongeëvenaard plomp. Het gewicht van een Nijlpaard bedraagt gemiddeld 2000 tot 2500 kilogram, maar er zijn kolossen, die 3000 kilogram halen en wier kop alleen ruim 200 kilogram weegt.

Het Nijlpaard was aan de Ouden goed bekend, zooals blijkt uit de H. Schrift, de monumenten der Egyptenaren en de geschriften van Grieken en Romeinen. Grieksche en Romeinsche geschiedschrijvers, van Herodotus tot Plinius, maken van het monster gewag, beschrijven het zoo goed zij kunnen en schilderen zijn zeden en gewoonten.

Tegenwoordig moet men uit het Noorden tamelijk diep in het hart van Afrika doordringen, eer men het Nijlpaard ontmoet. In Egypte en zelfs in Nubië is deze diersoort, die er in het begin dezer eeuw nog tamelijk talrijk werd aangetroffen, geheel uitgeroeid. In Oost-, West- en Zuid-Afrika naderen de Nijlpaarden veel dichter de kust dan in de noordelijke helft van het werelddeel en zwemmen niet zelden een eind de zee in. Ook zwemmen zij de rivieren op, zoo ver de strooming het hun

veroorlooft, en zijn zoodoende in het 1940 meter hoog gelegen Tana-meer in Abessinië nog inheemsch.

Het Nijlpaard is meer dan alle dikhuidigen aan het water gebonden, want het gaat maar bij uitzondering aan land, dan namelijk, wanneer de rivier zelf niet rijk aan planten is, of een enkelen keer om zich op een zandbank in de zon uit te strekken. In den Boven Nijl, die rijk aan planten is, verlaat het noch overdag, noch 's nachts het water, tenzij bij hooge uitzondering. Indien het echter aan land zijn voedsel moet zoeken, komt het ongeveer een uur na zonsondergang, voorzichtig luisterend en om zich heenziende, op het droge. In één enkelen nacht verwoest een Nijlpaard dikwijls een heel veld, want veel meer dan het opeet - al is zijn vraatzucht ook schrikbarend groot - wordt onder zijn plompe pooten vertreden.

Richt hij op het land vaak groote verwoestingen aan, nog meer gevreesd is de reus op het water, waar hij niet zelden groote vaartuigen, maar dikwijls kleine bootjes aangrijpt en doet omslaan. ‘Luitenant Vidal,’ zoo verhaalt Owen, ‘was in een licht bootje juist zijn vaart op de rivier Tembi in Zuidwest-Afrika begonnen, toen hij plotseling een geweldigen stoot van onderen voelde, zoodat het achterste gedeelte van het vaartuigje bijna uit het water opgeheven en de stuurman overboord geslingerd werd. Het volgend oogenblik verhief zich een reusachtig Nijlpaard uit het water, stormde wild en dreigend met geopenden muil op de boot los, greep ze met zijn vreeselijke kaken aan en rukte zeven planken te gelijk los. Hierna

verdween het, kwam echter weer boven om zijn aanval te vernieuwen, en werd enkel door een schot door zijn kop van dit voornemen afgehouden. De boot, die aanstonds vol water liep, was gelukkig zoo dicht bij den oever, dat men dezen nog kon bereiken vóór ze zonk. Waarschijnlijk had het vaartuig den rug van het ondier aangeraakt en het zoo tot den aanval geprikkeld.'

Reeds vroeg werd op de Nijlpaarden jacht gemaakt, daar hun vleesch zeer gewaardeerd wordt en uit de dikke huid voortreffelijke rijzweepen, stokken en schilden worden vervaardigd. De tanden worden door ivoordraaiers zeer gezocht, daar ze in fijnheid, hardheid en blankheid het eigenlijke ivoor nog overtreffen.

Hoe de Romeinen het aanlegden om Nijlpaarden te vangen, weten wij niet. Volgens de oude geschiedschrijvers brachten zij niet enkel jonge, maar ook oude dieren naar de hoofdstad van hun wereldrijk, om ze bij hun kampspelen en triomftochten te gebruiken. Die, welke wij thans in Europa kunnen zien, zijn bijna zonder uitzondering jong gevangen. Het spreekt vanzelf, dat eerst de moeder van het jonge dier moet worden neergeschoten, voordat men er aan kan denken, daarop jacht te maken. De aanhankelijkheid van het kleine, plompe schepsel aan zijn moeder vergemakkelijkt echter de vangst. Het jonge dier volgt de geharpoeneerde moeder overal en verlaat zelfs haar lijk niet. Men werpt het dan een harpoen op een weinig gevoelige plaats van het lichaam toe of tracht het in een net te verstrikken en trekt het zoo aan land. In het begin tracht het zich wel los te rukken en gaat te keer als een varken, dat gekeeld wordt, maar het went zich spoedig aan den mensch.

Het Nijlpaard houdt de gevangenschap goed en lang uit, en neemt het eten voor lief, dat men gewoonlijk aan de varkens geeft. Hoewel het betrekkelijk snel groeit, duurt het toch vele jaren voordat het volwassen is. Op welken leeftijd de oude dag begint en hoeveel jaren het in de gunstigste omstandigheden kan halen, weet men niet.

Onze gravure stelt een jong Nijlpaard voor, dat, zich aan den oever in de zon koesterend, terwijl de moeder in de rivier naar voedsel zocht, door een panter is besprongen, die zijn scherpe klauwen in de dikke huid sloeg, waarop het jonge dier luide smartkreten uitstiet. Hierop verschijnt de moeder. Een vormelooze kop steekt boven den rand van den oever uit, een ontzaglijke muil wordt geopend en grijpt den panter in het lichaam. Een woest gehuil, het kraken van gebroken beenderen, - daarna is alles stil. Het oude Nijlpaard slingert het lichaam van zijn vijand op den grond en vertrapt het in razende woede met zijn plompe pooten.

Arme dwazen!

Het was een heerlijke zomerdag. De temperatuur, die gedurende eenige dagen drukkend heet was geweest, was door een onweer afgekoeld, en er woei een verfrisschend windje.

Alles noodigde tot wandelen uit. In het park waren alle banken bezet en tal van kinderwagentjes, door bonnes voortgeduwd, doorkruisten de lanen.

Op een bank, onder een grooten eik, zat een meisje, in een boek verdiept. Het was blijkbaar een bonne. Een eindje van haar af speelde een keurig gekleed meisje met een poppenwagen en een pop. Het was een tenger, zwak kindje met een bleek, smal gezichtje, niet mooi, maar met iets lief-droomerigs in de groote, bruine oogen. Zij speelde heel zoet met haar pop, zonder veel beweging te maken. Blijkbaar was het

haar steeds geleerd, stil en rustig te zijn. Gedurig keek ze eens even tersluik de juffrouw aan, of deze niet op zou kijken; dan weer ging haar blik den anderen kant uit, waar een meisje op een bank met een pop zat te spelen. Een echt gezond burgerkind was dit, met frissche, roode wangen en gladgekamd, bruin haar, doodeenvoudig, maar zindelijk gekleed.

'Juffrouw,' zei het bleeke meisje eindelijk zacht, 'luister u eens even.'

'Ja, wat is er?' zei de juffrouw wrevelig, omdat ze in haar boeiende lectuur gestoord werd.

'Mag ik niet wat met dat meisje gaan spelen?'

'Welk meisje?'

'Dat daar met die pop?'

'Dat burgerkind? Ik weet niet of mama dat wel goed zou vinden. Nu, ga dan maar,' vervolgde ze, in haar gedachten alweer bij haar roman, 'maar niet uit deze laan gaan, Emilietje.'

'Neen, juffrouw,' en vroolijk stapte het kind naar het andere meisje toe, dat druk bezig was met haar pop aan te kleeden.

'Dag, meisje,' zei ze vriendelijk, 'mag ik eens met je spelen?'

'Ja wel, waarom niet?' zei het andere kind, niets verlegen; 'kom hier ook maar zitten met je pop. Hè, wat een mooie, laat ze eens zien.'

'Vindt je ze zoo mooi? Ik heb er nog wel vijf thuis, maar ik heb nooit veel plezier om er mee te spelen. Ik ben altijd zoo alleen.'

'Nu, alleen kan je toch ook wel prettig spelen! Ik heb ook geen broertjes of zusjes en toch heb ik altijd pret. Vooral 's Zaterdags dan mag ik hier 's middags heel alleen spelen, dan is er geen school, want zie je, ik ga anders alle dagen naar school. Ik ben al zeven jaar geweest, en om vijf uur komt moeder me halen, als ze van haar werkhuis komt.'

'En mag je dan hier alleen spelen?'

'Ja, heel alleen. Moet je altijd die juffrouw met dat zure gezicht bij je hebben?'

'Ja, altijd,' zei het rijke kind zuchtend, terwijl ze angstig naar de bonne keek, of deze soms iets van het gesprek verstond. Gelukkig was ze te zeer verdiept in den roman.

'En zeg eens, hoe heet je?'

'Ik heet Mina.'

'En ik Emilie.'

'Hè, wat een mooie naam! En wat heb jij een mooie jurk aan. Ben je niet bang, je vuil te maken?'

'Wel neen, Mina, ik heb er nog wel tien zoo thuis.'

'Tien!' Mina keek met groote oogen het rijke kind aan, dat tien *zulke* jurken had.

'Nou, hoor, ik heb er maar twee. Deze en dan mijn Zondagsche, een blauwe met witte bandjes, die heeft moeder zelf gemaakt. Jouw moeder maakt zeker nooit zelf de kleeren?'

'Ik heb geen moeder,' zei Emilietje treurig.

'Heb je geen moeder. Is ze dan dood?'

'Neen, ik heb nooit een moeder gehad.'

'Nooit een moeder gehad? Zeg, wat ben je dom! Alle kinderen hebben toch een moeder.'

'Ik heb een mama.'

'Foei, wat ben je een dom kind! Een mama is toch hetzelfde als een moeder. Weet je dat niet, zoo'n groote meid? Dat is immers net eender,' en Mina lachte hartelijk.

‘Net eender, neen, dat is niet eender,’ zei Emilietje, en voor het eerst kwam er leven in de groote, donkere oogen. ‘Een mama is een dame, die alle avonden naar een partij gaat met een mooie sleepjapon aan en die overdag altijd zenuwachtig is, en op een canapé ligt; maar een moeder dat is een lieve vrouw, die de kinderen kust en ze sprookjes vertelt en ze 's avonds naar bed brengt en liedjes voor hen zingt. Ik heb het wel in mijn prentenboeken gelezen. O, ik wou zóó graag een moeder hebben!’ en een traan rolde langzaam over het bleeke gezichtje.

Het andere kind keek heel verwonderd op. ‘Nou, dat begrijp ik niet, ik dacht, dat een mama net eender was als een moeder, maar ik zal eens aan mijn moesje vragen, of ze jou eens kussen wil. Is dat goed? Kijk, daar komt ze juist aan,’ en Mina wees naar een net gekleede burgervrouw, die het hek van het park inkwam.

‘Moeder,’ riep ze, en holde haar te gemoet. ‘Moeder, hier is een rijk meisje, en die heeft geen moeder, niets dan een mama, en die heeft altijd sleepjaponnen aan, en die kust haar nooit, en ze moet altijd met die nare juffrouw mee gaan, die daar op de bank zit, en wil u ze nu eens kussen?’

Mina hield buiten adem op.

De vrouw had verbaasd toegeluisterd, nu bukte ze zich en kuste het rijke kind op beide wangen, terwijl ze zacht zei: ‘Arm schaap!’

Dien dag had de arme den rijke een aalmoes gegeven!

En toen de arme weduwe, die met hard werken den kost voor haar en haar kind moest verdienen, dien avond haar lieveling te bed had gelegd, dacht ze aan het arme, rijke kind, ‘dat geen moeder had,’ en ze zei bij zich zelve: ‘Arme dwazen zijn toch die rijken. Wereldsche vermaken en feesten jagen ze na, en ze laten hun eigen lief kind versmachten naar liefde, naar een kus!’

MAGDA.

Waag en Speeltoren te Monnikendam.

Een enkele blik op ommestaand stadsgezicht verplaatst den aanschouwer in een onzer oude stedekens - klein en vergeten tusschen de groote bloeiende zuster-steden; maar bewarend in hun antieke gebouwen de kostbare heugenis aan een tijdperk van luister, van roem en glans, toen ze groot waren onder de groote, de machtige steden van ons vaderland.

Toen 's Gravenhage nog niet veel meer was dan een kasteel met aanhoorigheden, telde Monnikendam reeds mee onder de negen en twintig steden van Holland, die als zoodanig met privilegiën begiftigd waren. Zijn ontstaan stelt men omstreeks het begin der dertiende eeuw, toen eenige monniken uit het convent van Mariëngaard een klooster bouwden aan den oever van een meer, dat naar hen Monnikenmeer genoemd werd. Om dit klooster verrezen al spoedig woningen, een dam tegen het ontstuimige water werd opgeworpen en zoo ontstond uit deze nederzetting van kloosterlingen de meer en meer in bloei en rijkdom toenemende stad Monnikendam.

Een ramp trof de stad in 1515, toen ze bijna geheel door brand vernield werd; alleen het Carmelietenconvent en de Sint-Nicolaaskerk bleven gespaard. Van dit convent is nu niets meer over - maar de kerk bestaat nog en is thans bij de Hervormden in gebruik.

De herbouwde stad werd tijdens den opstand ingenomen en geplunderd door de Spanjaarden, maar herstelde zich al spoedig, zoodat ze in 1573 eenige schepen kon uitrusten om deel te nemen aan den slag op de Zuiderzee, waarbij admiraal De Bossu werd gevangen genomen; als een herinnering aan dit glorieuze feit bewaarden de

Monnikendammers de keten van het Gulden Vlies, die den gevangen admiraal toebehoorde. Een jaar later ging de stad tot de Reformatie over.

Met het vervaltijdperk ging ook Monnikendams aanzien verloren: het daalde tot den nederigen staat van klein, vergeten stedeke, herinnering aan lang verbleekten glans; maar het is niet heelemaal verarmd: zijn oude huizen zijn over 't algemeen goed onderhouden en vertoonen in hun deftig geornamenteerde gevels een karakter van soliden welstand.

Het stadhuis was oudtijds een gewoon burgerhuis; in 1591 besloten de magistraten er een zekere uiterlijke waardigheid aan bij te zetten door het bouwen van een toren, die thans nog door de inwoners de ‘speeltoren’ genoemd wordt. Deze toren is een mooi, sierlijk bouwwerk, vierkant tot op ongeveer tweederde van de geheele hoogte en eindigende in een fraai koepeltje. Het carillon hangt in een naar alle zijden open klokkenhuis. Telkens als dit carillon zich laat hooren, blaast de kleine nachtwacht - een beeldje, dat ongeveer op het midden van den toren staat - op zijn horen, en een ruiterbende trekt onder een portiek voorbij.

De Waag, op korten afstand van den speeltoren staande - zooals onze reproductie doet zien - is een interessant gebouw, opgetrokken in den stijl van 1650; het verkeert echter in eenigszins bouwvalligen toestand, waarop onlangs gewezen is door den heer W.J. Kern-

kamp in het tweede *Bulletin van den Nederlandschen Oudheidkundigen Bond;* we lezen daar o.a.:

'Gaarne maak ik gebruik van de gelegenheid, die ons bulletin mij aanbiedt, om de aandacht te vestigen op, en de hulp van den Bond in te roepen voor het behoud van een belangrijk en fraai gebouw in Waterland, nl. de Waag te Monnikendam.

Opgetrokken uit gehouwen en gebakken steen, versierd met de wapens van Holland en Monnikendam, en aan den Zuid-Oostelijken gevel voorzien van een galerij, herinnert het voor de omgeving vrij hooge gebouw aan den bloeitijd onzer Zuiderzee-steden, toen Monnikendam nog 'vet' was.

Oorspronkelijk beneden voor waag bestemd, terwijl de bovenverdieping plaats bood voor de vergaderen wachtkamers der edele manhafte schutterij, deed het gebouw tot voor een paar jaren nog slechts dienst, beneden als keuken voor de spijskokerij eener filantropische vereeniging, gedurende de wintermaanden, en boven als bewaarplaats van enkele kribben enz. ten behoeve der ziekenverpleging. Sedert wordt er echter gedurende een paar zomermaanden te Monnikendam weder een wekelijksche kaasmarkt gehouden, en worden de deuren der waag weder geopend om daar binnen de verhandelde waar te wegen.

Veel dienst van het gebouw heeft men dus sedert jaren niet meer en waarschijnlijk ook ten gevolge daarvan is er aan het onderhoud der waag gedurende geruimen tijd weinig of niets ten koste gelegd.

Van binnen is het gebouw nog in vrij goeden staat - maar van buiten is restaureering meer dan hoog noodig. De staat der muren en van het dak is vrij goed, maar overigens het geheel zoodanig, dat, wanneer het gebouw niet spoedig onderhanden wordt genomen, de slooping daarvan door menschelijke hulp zal moeten worden verhaast.

Op sommige plaatsen rollen de steenen uit den muur, het houtwerk van de galerij is grootendeels verrot, het dak en de goten daarvan roepen om het hardst om vernieuwing, de nog oorspronkelijke luiken en het andere houtwerk zijn geheel verveloos, ettelijke van de in lood gevatte ruitjes zijn gebroken, kortom de Waag moet spoedig en goed gerestaureerd, of zij zal binnen korten tijd tot de geschiedenis behooren.'

De redactie van het *Bulletin* weet mee te deelen, dat de burgemeester van Monnikendam reeds werkzaam is in deze richting.

M.V.

Bij de Platen.

Een egoïst. -

Egoïsten zijn een zeer onaangenaam, veelvuldig voorkomend slag menschen, niet alleen onder volwassenen, maar vaak reeds onder kinderen. De kleine egoïst op onze gravure is er een type van. Als uitdagend heeft hij, de beenen wijd uitgespreid, voor de deur post gevat, den zak vol kersen in de hand en tot zelfs zijn ooren met de verlokkende vruchten behangen. De kleine kameraad, wien het water in den mond komt, mag dat alles aanzien, maar krijgt niets. En het schijnt wel, dat de kersen, die de groote bengel met tergende langzaamheid opeet, hem nog eens zoo goed smaken, nu er een benijder in de buurt is.

Men weet niet, wat in dit tafereel uit het leven meer frappeert: het onverkwikkelijk egoïsme van den grooten jongen, of de weemoedig-naijverige blikken van den kleine, wien stellig - als het in den tijd was - al onze lezeressen wel een handvol kersen zouden willen toestoppen als schadeloosstelling voor de harteloosheid van den groote.

WAAG EN SPEELTOREN TE MONNIKENDAM.
Naar een aquarel van Jan Striening.

Sterrenkundige monniken. -

In alle eeuwen zijn de kloosters de schatkamers der wetenschappen geweest, en ook onpartijdige niet-katholieken waardeeren thans algemeen de groote diensten, door de eenvoudige kloosterlingen aan de wetenschap op zoo menig gebied bewezen. Niet het minst de sterrenkunde heeft in vroeger en later tijd - men denke maar aan den beroemden pater Secchi en de Vaticaansche sterrenwacht - binnen de stille kloostermuren gebloeid en daar kundige beoefenaars gevonden, die de wetenschap met de vruchten van hun denken en vorschen verrijkten.

Onze gravure geeft ongetwijfeld het oogenblik weer, waarop een pas gedane ontdekking het geheele klooster in begrijpelijke spanning en ontroering brengt.

Allerlei.

Waarom legt de koekoek zijn eieren in vreemde nesten? -

De wetenschappelijke oplossing dezer vraag danken wij aan den onlangs overleden Duitschen professor dr. Altum. ‘De koekoek,’ zoo zegt hij, ‘dient onder alle vogelen alleen als tegenwicht tegen de behaarde rupsen. Geen andere vogel verslindt ze, maar de koekoek speelt ze zonder nadeel en met groote voorliefde naar binnen, 't Is echter bij alle behaarde rupsensoorten een opvallend verschijnsel, dat zij zich op sommige tijden en op sommige plaatsen in bedenkelijke menigte vertoonen. De koekoek, die alleen het verspreiden dezer insecten moet tegengaan, heeft dus een zware taak. In gewone omstandigheden moet hij over alle bosschen gelijkmatig verdeeld leven, en zijn verbazende eetlust is dan voldoende om het land van rupsen schoon te houden.

Maar in jaren van rupsenplaag zijn eenige weinige koekoeken tegen de millioenen dezer diertjes machteloos. Er moeten zich dan een menigte koekoeken naar de bedreigde plaatsen begeven, om door weken lang werken het evenwicht te herstellen. Nu is de rupsentijd: Mei, Juni en begin Juli tevens ook de broeitijd der vogels. De koekoek kan dan niet in paren gedurende langen tijd aan het nest der jongen gebonden zijn; hij kan zich niet ophouden met nestbouw, broeden en voederen, maar hij moet in vrijheid kunnen gaan en blijven, waar de rupsenplaag heerscht. Inderdaad trekken koekoeken naar de bedreigde plaatsen en wel in zoo groot getal als noodig is. Nauwkeurige waarnemingen hebben het bewezen.'

Viervoetige helden. -

Lord Roberts, de Engelsche opperbevelhebber in. Zuid-Afrika, heeft, zooals men weet, zijn sporen verdiend in den oorlog tegen de Afghanen. Ook zijn strijdros heeft zich in dien oorlog onderscheiden; zijn gedrag was zóó schitterend, dat koningin Victoria het niet beneden haar waardigheid heeft geacht, zelf het trouwe beest te beloonen; zij decoreerde het paard met de orde van Kaboel.

Het is een Engelsch gebruik, de helden te beloonen zonder er acht op te slaan of zij op vier pooten loopen... Het paard van lord Roberts is niet het eenig gedecoreerde; in den Krim-oorlog zijn er verscheidene viervoeters geweest, wien deze eer te beurt viel. In den slag bij Alma redde een hond het leven van een Engelsch soldaat; te Inkermann wierp dezelfde hond verscheidene Russen in het water! Deze viervoetige strijder voor Engelands belangen ontving als belooning voor zijn diensten het Victoriakruis, de Krim-medalje en werd aan koningin Victoria voorgesteld. Een andere hond, die zich ook in dien zelfden oorlog had verdienstelijk gemaakt, ontving een minder edele belooning, maar die hij voorzeker nog op hooger prijs stelde. De burgers van Dublin namelijk, na hem een medalje te hebben aangeboden, noodigden hem uit op een diner.

Gedurende den veldtocht in Egypte werd de krijgshond Tiny te Tel-el-kébir aan den poot gewond, en als balsem voor de wonde ontving hij de ster van den khedive en de Egyptische medalje; Paddy, een fox-terrier, liet zich heldhaftig dooden in den veldslag van Aboe-Klea; een waardig einde van zoo'n schoon leven! Tiny, minder gelukkig, smaakte de eer niet, een roemrijken dood op het slagveld te sterven; in 1896 werd hij te Aldershot door een rijtuig overreden... Dusdanig was ook het einde van het beroemdste dezer dieren, dat Bob heette. Hij diende in het tweede regiment van de Royal Berkshire, maakte den geheelen Afghaanschen oorlog mee en werd te Maïwaud gewond. Bij zijn terugkeer in 1879, bond de koningin persoonlijk de militaire medalje om den hals van Bob, en evenals Miltiades na Marathon, werd de Engelsche hond voorgesteld te midden van zijn strijdmakkers op een schilderij, die beroemd werd: 'De elf laatste strijders van Maïwaud.'

Aldus eert Engeland zijn viervoetige helden.

[Nummer 10]

Het vijfde eeuwfeest van het H. Bloed te Boxmeer.

HET ALTAAR VAN HET H. BLOED IN DE PAROCHIEKERK TE BOXMEER.

Nu binnenkort te Boxmeer met bijzonderen luister het vijfde eeuwfeest zal worden gevierd van het wonder van het H. Bloed, is de *Illustratie* overtuigd geheel in den geest harer lezers te handelen, door in woord en beeld dit jubeltij te herdenken, dat in heel het katholieke Nederland weerklank zal vinden en velen zal doen opgaan ter bedevaart naar de bevoorrechte plek, waar vóór vijf eeuwen het mirakel geschiedde.

Het was in het jaar Onzes Heeren 1400, onder het pastoraat van den zeereerw. heer Arnoldus Groen, dat een priester, wiens naam door de geschiedenis niet is bewaard gebleven, allerwaarschijnlijkst om de eer zijner familie voor de nakomelingschap te sparen[1], in de parochiekerk te Boxmeer de H. Mis opdroeg.

Zoodra hij de Consecratie onder beide gedaanten had voltrokken, rees er in zijn ziel twijfel, of de GodMensch wel waarlijk en waarachtig daar vóór hem op het altaar aanwezig was. God, in Zijn eindelooze barmhartigheid, had medelijden met den diep gevallen zondaar, en daar deze geen geloof wilde slaan aan Zijn onfeilbaar woord en de uitspraak der H. Kerk, zou Hij hem door middel van zijn zintuigen van Zijn wezenlijke tegenwoordigheid overtuigen. De gedaante van Wijn ging eensklaps in die van Bloed over, bruiste in den kelk op en vloeide gedeeltelijk over den corporaal. Hevig ontsteld en vol heilige vrees deinsde de priester achteruit, en al de aanwezigen snelden toe om het groote wonder meer van nabij te kunnen aanschouwen. Op hetzelfde oogenblik trof een genadestraal het hart van den zondaar. Vol berouw over zijn heiligschennis smeekte hij met luider stem om vergiffenis, en God toonde door een nieuw wonder, dat Hij hem weer in genade aangenomen had, want het wonderbloed, dat nog in den kelk was overgebleven, veranderde wederom in de gedaante van wijn; maar dat gedeelte van het miraculeus bloed, hetwelk op den corporaal gevloeid was, bleef zijn helderroode kleur behouden en stolde ter grootte

1) ‘Het Mirakel van het Heilig Bloed te Boxmeer,’ door fr. Gabriel Wessels, prior.

van een muskaatnoot. Tot op den dag van heden is het in denzelfden toestand gebleven, tot een voortdurende bevestiging van het geloof der Christenen aan de wezenlijke tegenwoordigheid van Jesus in het H. Sacrament, tot een blijvend gedenkteeken van de overgroote barmhartigheid des Heeren.

De wondervolle gebeurtenis kon natuurlijk niet verborgen blijven. De getuigen van het mirakel verkondigden het aanstonds in de vrijheerlijkheid en in de omstreken, en weldra werden de heilige overblijfselen van het onschatbaar Bloed het voorwerp der levendigste godsvrucht van de inwoners van Boxmeer en de naburige plaatsen. Ja, spoedig strekte de vereering zich uit over geheel Brabant, Gelderland, het land van Kleef, Holland en andere streken.

Een der eerste zorgen was natuurlijk het opstellen van authentieke stukken, ten einde de waarachtigheid van het wonder voor de nakomelingschap te waarborgen. Deze origineele bewijzen zijn evenwel ten tijde der troebelen in de tweede helft der zestiende eeuw verloren gegaan. Hoezeer dit te betreuren is, dit gemis wordt behalve door de later opgemaakte en overtuigende bescheiden, nog vergoed door belangrijke bewijsstukken, die het tijdstip der gebeurtenis zeer nabij komen.

Van de laatste mogen enkele hier in het kort aangestipt worden. Een oude kroniek, sprekende over gilden en schutterijen, geeft op, dat omstreeks 1450 te Boxmeer werd opgericht een gilde van het H. Bloed, waaruit blijkt, dat reeds in dien tijd de vereering der H. Reliquie algemeen was, daar een patroon of titel van een gilde niet dan na

rijp beraad en om degelijk gegronde redenen gekozen werd.

In 1482 liet Gerardus de Meer, kanunnik van Zutphen, te Boxmeer geboortig, voor den heiligen schat een kunstig bewerkt zilveren reliekschrijn vervaardigen, met dit inschrift: '*D. Gerardus de Meer*, *Canonicus Zutphaniensis*, *me fieri fecit et dedit anno* 1482,' d.i.: 'De heer Gerardus de Meer, kanunnik van Zutphen, heeft mij laten maken en ten geschenke gegeven in het jaar 1482.'

Ter eere van het H. Bloed werden, zooals uit de schepenbrieven blijkt, vele legaten vermaakt aan de broederschap of gilde, die het wonderbaar overblijfsel als patroon vereerde. Zoo werd zij in 1499 door Petrus Blittervick, drossaard op het kasteel Halendonck te Sambeek, begiftigd met een malder tarwe jaarlijks en het gedeelte van zijn goed, dat de Stalenberch heette. Zoo legateerde Henricus van Hommersum haar in 1504 vier malder tarwe jaarlijks voor een wekelijkschen H. Dienst, en schonk jonkvrouwe Barbara van Asselt van Gennep in 1508 twaalf morgen gronds.

Ook de later, in rustiger tijden opgemaakte bescheiden hebben hooge waarde. Zoo een gerechtelijke verklaring uit het jaar 1618, die het zegel van het schependom draagt en in het kloosterarchief te Boxmeer zorgvuldig bewaard wordt. In die verklaring getuigen twee hoogbejaarde ingezetenen van Boxmeer, van wie de een meer dan dertig jaar den schepenstoel had bekleed, dat zij hun vaders, die insgelijks een zeer hoogen ouderdom hadden bereikt, en andere personen vaak het wonder van het H. Bloed hadden hooren verhalen. De vader van een der beide getuigen, kerkmeester zijnde, sprak er zijn verwondering over uit, dat er van het mirakel geen 'bescheijdt' was, 'waerop haer alde moije der tijt antwoorde datter goede segel en brijven aft ware geweest, maar datt se durch versuijmens der kerckmesters gelijck mehr andere segel ende brijven vercommen waren.'

Belangrijk ook is de bevestigingsbrief, den 26en November 1631 gegeven door den hoogwaardigen heer Jacobus a Castro, bisschop van Roermond, en met het bisschoppelijk zegel bekrachtigd. In dit document verklaart de kerkvoogd, dat hij, 'uit het geloofwaardig verhaal zoo van vele kerkelijke als wereldlijke personen, zekerheid heeft van de heerlijke overlevering van het miraculeus bloed in de parochiale kerk van Boxmeer.'

Indien er alsnog bewijzen noodig mochten zijn voor de echtheid van het mirakel, dan zou men die kunnen vinden in de vele woderbare genezingen, bij het vereeren van het H. Bloed of der daaraan aangestreken zijde verkregen. De geleerde pastoor dr. Peelen, op wien wij gelegenheid zullen hebben terug te komen, verhaalt drie wonderbare genezingen, die in zijn tijd geschied en door authentieke bescheiden gestaafd zijn. In het reeds aangehaalde boekje van den zeereerw. prior Wessels vindt men tamelijk uitvoerig melding gemaakt van niet minder dan elf genezingen, waarvan de stukken in het archief der parochie Boxmeer berusten. Telken jare nog ontvangt men verscheidene brieven en berichten van wonderbare gebedsverhooringen.

Het zal na al het meegedeelde wel niemand verwonderen, dat dit bevoorrecht oord van oudsher een druk bezochte bedevaartplaats is geweest. Het solemneel octaaf van het H. Bloed begint jaarlijks op Zaterdag vóór den tweeden Zondag na Pinksteren met de plechtige Vespers, en wordt den derden Zondag na Pinksteren met een *Te Deum* gesloten. Om de devotie uit te breiden, verleende Z.H. Paus Clemens XI, alsook Benedictus XIV een vollen aflaat, die gedurende het octaaf éénmaal kon verdiend worden door alle geloovigen, die, na gebiecht en gecommuniceerd te hebben, in de parochiekerk van Boxmeer eenigen tijd baden ter intentie van Z.H. Daarna

heeft Z.H. Paus Pius IX den vollen aflaat uitgebreid, zoodat hij bovendien nog éénmaal in iedere maand, op den derden Donderdag, onder de gewone voorwaarden kan verdiend worden; en ten slotte heeft Z.H. Leo XIII in 1888, door welwillende tusschenkomst van wijlen Z.D.H. Mgr. Godschalk, een vollen aflaat onder de gewone voorwaarden aan een ieder verleend, die in den loop van het jaar de onschatbare overblijfselen eenmaal komt vereeren.

GEZICHT OP BOXMEER EN DE PAROCHIEKERK.

Keeren wij thans weer tot de reliquie terug. Hebben wij reeds melding gemaakt van het kostbare schrijn, door den kanunnik De Meer in 1482 geschonken, kostbaarder nog en grooter is het zilveren schrijn, in 1656 vereerd door graaf Albert van den Berg, toenmaals heer der vrijheerlijkheid Boxmeer, en zijn gemalin Magdalena. Aan de voorzijde van het dekstuk dezer zilveren kist, waarin de reliquie thans nog ter vereering wordt uitgesteld, leest men '*Anno* 1656,' terwijl de achterzijde het volgende inschrift in het Latijn te lezen geeft: 'Getuigenis des geloofs van graaf Albertus en Magdalena, zijn gemalin.' De bovenrand, rond de vier zijden, bevat eindelijk nog, eveneens in het Latijn, deze inscriptie: 'De doorluchtige, zeer machtige, uitnemende Heer Albertus, graaf van den Berg, markgraaf van Bergen op-Zoom enz., en Magdalena, echtelieden, toonen door de schenking dezer kist hun vrome gezindheid jegens het miraculeus H. Bloed bij de Carmelieten te Boxmeer.'

Ook nog op andere wijze werd van den eerbied voor de kostbare reliquie blijk gegeven. Nadat de kerk van Boxmeer, een der oudste, zoo niet de oudste van het land van Cuyk, in de eerste helft der zestiende eeuw een paar malen vergroot was, werd in 1565 door den hoogwaardigen heer Gregorius Sylvius, suffragaan-bisschop van Luik, een altaar gewijd ter eere van het miraculeus Bloed. In het jaar 1633 liet pastoor Peelen een nieuw altaar oprichten ter eere van het H. Bloed. De schat werd naar een opzettelijk vervaardigd tabernakel boven dit altaar overgebracht en voortaan daarin bewaard, waarom het van toen af den naam droeg van Altaar van het H. Bloed. Het werd geconsacreerd door den reeds genoemden hoogwaardigen heer Jacobus a Castro, bisschop van Roermond. Pastoor Peelen versierde het altaar met een schilderij, die het wonder voorstelt, vermoedelijk dezelfde, die thans nog aanwezig is.

Naar de heer A.F. van Beurden, 1e secretaris van het Prov. Genootschap 'Limburg,' in zijn lezenswaardig werk over Boxmeer meedeelt, schonk de grafelijke familie Van den Berg in de achttiende eeuw een nieuw altaar in Renaissance-stijl. In dit altaar was in den muur op een hoogte van drie meter een kluis met zwaar vergulde, metalen deur; hierin werd in de achttiende eeuw het H. Bloed bewaard, In 1794 werd het H. Bloedkistje uit vrees voor de Franschen, ten huize van den heer J. van Oeffel ingemetseld, met een door den prior, den pastoor en den kapelaan onderteekende verklaring. Na onderzoek, of alles nog goed verzegeld was, werd het H. Bloed een

jaar later weer teruggehaald. Ook in de volgende jaren is de reliquie nog verscheidene malen bij genoemden achtbaren burger van Boxmeer ingemetseld geweest. Sinds den Franschen tijd uit het altaar weggenomen, werd het H. Bloed daar in 1854 weer in geplaatst. In 1885 werd dit altaar afgebroken en vervangen door een nieuw uit de fabriek van Ten Poell en Stoltefuss te 's-Gravenhage, waarin een zeer verdienstelijk uitgevoerde beeldengroep is gebeiteld.

Een paar malen hebben wij reeds den naam genoemd van pastoor Peelen als een man, die veel gedaan heeft om de devotie tot het H. Bloed te bevorderen. Deze pastoor Peelen, de laatste seculiere geestelijke, die de parochie Boxmeer bestuurd heeft, was een merkwaardige persoonlijkheid, niet alleen een geleerd en een ijverig priester, maar tevens een gepromoveerd geneesheer, wiens praktijk, met pauselijke toelating uitgeoefend, groote vermaardheid kreeg.

Den 8en November 1600 uit een oude Boxmeersche familie geboren, werd hij den 14en Augustus 1628, na reeds als doctor in de medicijnen te zijn gepromoveerd, priester gewijd en op denzelfden dag door graaf Albert van den Berg als pastoor van Boxmeer aan den bisschop van Roermond voorgesteld, en den 22n dier maand door den bisschop bevestigd. In 1636 kreeg pastoor Peelen de dekenale waardigheid van het district Cuyk, tevens met zijn verheffing tot officiaal.

Toen in 1635 - tijdens den dertigjarigen oorlog - een troep Croaten gedurende een maand den inwoners van Boxmeer zeer veel overlast aandeed en de pest binnen twee jaar 350 slachtoffers had geëischt, legde de pastoor de grootste toewijding voor zijn zwaar bezochte parochianen aan den dag. Nadat de Generale Staten in 1636 de retorsie-plakkaten hadden uitgevaardigd, waarbij de katholieke priesters op het platteland verdreven werden, week pastoor Peelen niet uit, maar bleef, ten einde zoo dicht mogelijk bij zijn gemeente te zijn, zestien maanden op het kasteel van Boxmeer.

Onder dr. Peelen's pastoorschap werd voor den luister der kerk op loffelijke wijze zorg gedragen. Het H. Bloedsaltaar werd vernieuwd,

het wonder op een schilderij vereeuwigd, de beschildering der kerk voortgezet en, naar de eigen teekening en ontwerp van den geleerden pastoor, een prachtig oksaal vervaardigd, dat thans nog een der schatten van de kerk is.

Met het sluiten van den Munsterschen vrede in 1648 werden overal voor de katholieken de kerken gesloten, met uitzondering van eenige bevoorrechte plaatsen, waaronder de vrijheerlijkheid van Boxmeer. De vrije uitoefening van den godsdienst daar lokte er vele verdrukte geloovigen heen, zoodat de zielzorg zelfs voor den ijverigsten priester te zwaar werd. Om hierin te voorzien besloot graaf Albert van den Berg, in overleg met pastoor Peelen, te Boxmeer een mannenklooster te vestigen en liet het oog vallen op de geschoeide Carmelieten, die in vele steden van België heilzaam werkzaam waren. In Augustus 1653 verleende de hoogwaardige heer Andreas Creusen, bisschop van Roermond, zijn toestemming tot het stichsten van een convent; de graaf schonk het noodige bouwterrein in de nabijheid der kerk, die met het klooster in verbinding werd gebracht, en reeds in 1654 liet pastoor Peelen, met bisschoppelijke toestemming, de bediening der kerk aan de paters Carmelieten over, die zich tot op den huidigen dag daarvan met de meeste toewijding hebben gekweten. Dr. Peelen bleef intusschen deken van het dekenaat Cuyk en den titel van pastoor van Boxmeer behouden. Op stukken toch na dit tijdstip teekende hij zich M.D. (*medicinae doctor*), pastor in Boxmeer et dec^{s}. Cuyck^{s}.

Den 10en Juli 1667 overleed pastoor Peelen op zijn landgoed Elsendael, dat hij bij uitersten wil bestemd had tot stichting van een klooster voor vrouwen, die de opvoeding der vrouwelijke jeugd van Boxmeer zouden ter hand nemen.

Dit plan vond veel bijval bij de gravinweduwe Magdalena de Cusance, vrouwe van Boxmeer, die op verzoek van den provinciaal der Carmelieten daarmee de Carmelitessen begunstigde, welke zich in het najaar van 1672 op Elsendael kwamen vestigen. Als een dankbare herinnering aan den grooten weldoener wordt in het klooster der Carmelitessen het portret van pastoor Peelen bewaard, in 1650 geschilderd, toen hij 49 jaar oud was, en waarvan men in dit nummer een welgeslaagde reproductie aantreft. Het lichaam van den pastoor rust in zijn eigen grafkelder in de kerk van Boxmeer, links voor het vroegere H. Bloedsaltaar.

Na aldus in het kort de geschiedenis van het H. Bloed en wat daarmee in verband staat te hebben meegedeeld, kunnen wij niet beter eindigen dan met de verwachting uit te spreken, dat het vijfde eeuwfeest van het groote wonder op bijzonder luisterrijke wijze zal worden gevierd. Waar te Boxmeer door de eerw. paters en zusters en de godvruchtige parochianen door een fraaie polychromie der kerk en der kapel van het H. Bloed, door een smaakvolle versiering der kerk en opluistering der processie alles gedaan wordt om het jubeltij met de meeste schittering te omringen, - waar verschillende doorluchtige kerkvorsten en hoogwaardigheidsbekleeders hebben toegezegd, het feest te zullen bijwonen, - waar de beste gewijde sprekers en meest gevierde redenaars in het land zullen worden uitgenoodigd, te Boxmeer bij ingezetenen en pelgrims de devotie tot het H. Bloed te versterken, - daar kan die verwachting niet ijdel genoemd worden.

J.V.

Tot inkeer gekomen,
door
Anne van Zuyden.
(*Vervolg*.)

Neen, moedertje, ge hebt al gedaan voor uw kinderen wat ge vermocht, maar uw zoon is ondankbaar en loszinnig! Gij hebt hem alles wat goed is geleerd en voorgehouden niet alleen door uw woorden, maar uw daden en werken, uw heele leven was nooit anders dan een heerlijk goed voorbeeld voor hem.

Wat hebt ge niet ferm 't hoofd omhoog gehouden, vol vertrouwen, dat de goede God u zou bijstaan, in den zwaren strijd met de armoede. Veel geluk hebt ge niet gekend in de laatste jaren, en toch was er eens een tijd, dat er veel liefde en welvaart was in uw kleine woning! Buiten stond ze tusschen bloemen en groen; klimop en wilde wingerd omrankten er de vensters, waar 't zonlicht lachend door de heldere gordijnen kiekeboe speelde met uw kleinen jongen, die in zijn wieg lag te kraaien en te spartelen van plezier. Toen was er een flinke jonge man - de vader van uw lief kindje - die voor u en voor hem zoo heel trouw zorgde en werkte. Wat een prachtige toekomst hadt ge beiden gedroomd voor den kleinen jongen in de wieg. Wie weet wat al talenten er groot zouden worden met dat kleine, kleine wichtje. Wie weet wat een groot man er van Frits groeien zou. Zijn vader zou veel geld voor hem verdienen en besparen, en later zou Fritsje kunnen worden wat hij wilde: ingenieur of architect, een groot fabrikant of een beroemd professor. Dan zou zijn vader trotsch kunnen zeggen: ‘Dat is mijn zoon, en wat hij werd, is de vrucht van mijn arbeid!’

Want vader was een onvermoeid en taai werker. Zijn moeder, een arm werksloofje, maar een brave vrouw, die haar jongen goede beginselen had ingeprent, had hem als krullenjongen bij den timmerman van het dorp in de leer gedaan. Zoo was zijn loopbaan begonnen. Maar zijn wakkere geest, zijn taai geduld en onverzwakte ijver, gepaard aan uitstekend gedrag en een edele inborst, hadden hem allengs hooger gebracht in de maatschappij. De ambachts- en teekenschool der naburige stad telde den kleinen buitenjongen met zijn schrandere oogen weldra onder haar beste leerlingen, en zoo werd onze wakkere Huib van krullenjongen op het dorp, teekenaar en opzichter bij een flinken patroon in de stad. En wat had hij zich trotsch en gelukkig gevoeld, als hij met de groote rol papier in de hand langs de ladders klom der in aanbouw zijnde huizen, zijn aanwijzingen gevend aan de werklui, die graag met hem te doen hadden. Maar zijn geluk werd pas bekroond, toen hij zijn bruid, zijn lieve, blonde vrouwtje zijn woning binnenvoerde.

Er waren in Huibs dorp en ook in de stad waar hij werkte, jonge meisjes genoeg, die den hupschen jongen man heel graag de hand zouden gereikt hebben, om hem te volgen door 't leven, en zeker had hij een huwelijk kunnen doen, dat hem zooveel geldelijk voordeel aanbracht, dat hij zich in eens als aannemer had kunnen vestigen.

Maar Huib luisterde alleen naar de stem van zijn hart, en onder allen verkoos hij het liefste en zachtste, maar armste meisje als zijn bruid. Dat was een vreugde geweest, ook voor Huibs oude, kromgebogen moeder, toen zij met 't aardig jonge paartje intrek nam in hun eigen vriendelijk huisje, dat midden in groen en bloemen lag aan den straatweg, die naar de stad voerde. Frits was er geboren! Samen hadden ze er hun kindje zien opgroeien tot een fermen negenjarigen knaap, toen grootmoeder klein Marietje ten doop mocht houden, hun dochtertje, een kindje van de Lente!

Dat was een blijdschap geweest in 't groenomrankte huisje. Het geluk was er bijna al te mooi! Huibs vrouwtje zei 't, met tranen van dankbaarheid in de lieve oogen: ‘'t Kan bijna zoo niet blijven, Huib!’

Huib had heel ernstig door 't venster naar buiten gekeken, waar Frits aan 't ombuitelen was op het grasveld. ‘Laten we God danken, Doortje, dat Hij ons zooveel zegen gegeven heeft. We zullen die dankbaarheid het beste kunnen toonen in de dagen van beproeving, die Zijn Voorzienigheid ons misschien heeft voorbeschikt! Laat ons dan nooit vergeten wat weldaden we reeds genoten.’

Er was iets plechtigs geweest in Huibs stem, toen hij die woorden sprak. 't Had zijn vrouw vreemd ontroerd op dat oogenblik. Wat had ze zich later Huibs woorden dikwijls herinnerd.

Toen kleine Marietje in Mei drie jaar oud was geworden, hadden ze grootmoeder begraven. Zij had genoeg leed gedragen, de Hemel wilde haar sparen wat komen moest! Eer de bladeren van den wilden wingerd rood werden in de herfstzon, zou de beproeving komen.

Huib was 'n avond moe en bleek thuis gekomen, rillend van koorts. In acht dagen was zijn lot beslist; God had hem tot zich geroepen. In eens had Zijn wil dat werkzame leven afgebroken, en de krachtige werker had voor altijd rust gevonden. Frits was even twaalf jaar; stil schreiend had hij achter de baar geloopen, waarop zijn vader ten grave werd gedragen. Hij kon 't nog niet goed bevatten, hoe 't zijn zou, nu hij voortaan nooit meer vader 't hekje van hun tuin zou zien openstooten, nooit meer die prettige, lachende stem hooren roepen: ‘Fritsje-baas, ben je ook heel erg braaf geweest?’ En met de handen voor 't beschreide gezichtje, had hij gebeden in de kerk, dat Onze Lieve Heer paatje heel gelukkig zou maken bij zich in den Hemel!

Een jaar had moeder met haar twee kinderen nog in het vriendelijke huisje gewoond - toen was 't verkocht moeten worden. Vader had nog geen gelegenheid gehad om veel te besparen. Hij had er zich niet angstig om gemaakt: ‘Nog een paar jaar en de patroon gaat op zijn lauweren rusten. Hij laat me wel voelen, dat hij mij dan zijn zaak zal toevertrouwen, en dan zijn we er, vrouwtje!’

Huib had een oogenblik vergeten, dat de mensch wikt en God beschikt. De mooie toekomstdroomen werden plotseling met den draad van zijn leven afgebroken. Zijn vrouw restte niets dan een bescheiden sommetje en veel zorgen. Ze stond alleen met haar beide kinderen.

Er werd een eenvoudig bovenhuisje betrokken in een der stille achteraf-straten der stad, en met wat de jonge weduwe er met fijn naaiwerk bij verdiende, kon ze haar kinderen naar goede scholen zenden en hun een fatsoenlijke opvoeding geven. Frits deed goed zijn best en zijn onderwijzers roemden zijn schranderen geest. Zou hij ook de wilskracht van zijn vader geërfd hebben?

Toen hij zestien jaar was, kon hij geplaatst worden op een handelskantoor als jongste bediende. Men zeide: Indien hij wilde oppassen, kon hij er zijn toekomst maken.

Frits ging er heen na veel mooie beloften gegeven te hebben aan zijn moeder. Dat was vijf jaar geleden, en in dien tijd....

‘'t Zal wel rollen,’ had Kareltje gezegd.

II.

.... ‘En toch, moet ik geld hebben!’ Frits schuifelt ongeduldig met de voeten, nu hij zijn vraag half dwingerig, half eischend voor den derden keer herhaalt.

Moeder zit bij 't venster, waar het laatste daglicht schemert door de dicht opeengeschoven plooien van de melkwitte neteldoeksche gordijntjes.

Ze schudt vastberaden het hoofd.

‘Ik zeg je nogmaals en voor 't laatst, Frits, ik geef je geen geld! Ik wil het niet geven, en trouwens ook zonder dat: ik kan het je niet geven, daar ik geen geld heb voor je!’

‘U hebt het wel, ik weet, dat u het wel hebt!’ voert Frits er heftig tegen in.

‘Ja, Frits, misschien heb je in zoover gelijk; ik heb 't wel! maar - dat geld is niet voor jou bespaard.’

En moeder denkt aan de twee, zorgvuldig in vloeipapier gewikkelde gouden tientjes, die in een laatje van haar kast liggen; 't geld bestemd voor Marietjes Communiekleedje en den rozenkrans van paarlemoer met zilveren schakeltjes. 't Is eerlijk en zuur verdiend geld, bijna gewijd door het doel, waarvoor ze het bestemde.

‘Och, moeder, toe,’ zeurt Frits, ‘ik kan er nu eenmaal niet meer buiten; ik gaf mijn woord en moet meedoen; de anderen rekenen stellig op me.... Mijn maskerade pak is besteld, - toe, moeder?’

‘Frits, nog eens, mijn zuur verdiende spaar-

penningen zijn niet bestemd om door jou verbrast te worden. Of zou je misschien graag zien, dat Marietje 't blauwe Communiekleedje van de kerk kreeg, en dat jij den zot ging spelen in je hansworst-pak?'

Frits voelt zich een beetje bedremmeld bij die woorden en wendt de oogen af.

'Ik had het niet durven denken,' gaat de moeder voort, 'dat je mij je braspenningen zou komen afbedelen. Ik had zoo gehoopt, dat je mijn taak wat zou verlichten.'

'Och, moeder, ik kan 't toch niet helpen. Doe ik dan zoo'n kwaad, als ik wat plezier zoek! - Kan ik er overigens wat aan doen, dat mijn pover tractementje....'

'Veel te klein is, om den grooten mijnheer te spelen. Frits,' vult moeder aan, 'als je dat maar eens beseffen wilde; Frits, neem je in acht! Je staat boven aan de helling, langzaam zul je lager en lager afschuiven, totdat je heel diep gezonken bent, en dan zal het te laat wezen....'

'Och, dat eeuwige gepreek!' Frits trekt wrevelig en ongeduldig met de schouders. 'Schei er toch over uit, moeder! Wat weten vrouwen er toch van? Ziet u dan niet, dat alle jongelui doen als ik?'

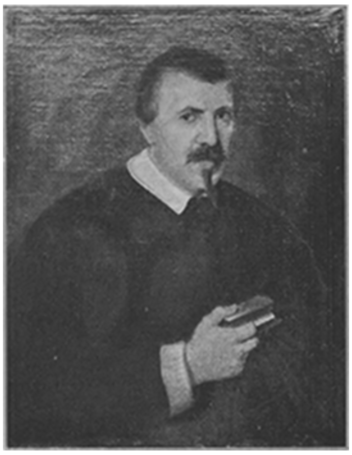

DR. ANTONIUS WILHELMUS PEELEN, PASTOOR TE BOXMEER, † 1667

'Heb jij al gezien wat er van alle jongelui, die zoo doen, terecht zal komen? Je vader, Frits, hief zich op uit de armoede, omdat hij wilde en werkte. Jij zult er je zelven en ons in terugbrengen, als je zoo doorgaat.'

't Wordt Frits te benauwd in de kamer, onder de oogen en de verwijten van zijn moeder; hij grijpt zijn hoed.

'Nu, moeder, als u me niet helpen wilt, zal ik me het geld op een andere manier dienen te verschaffen.'

En driftig loopt hij weg, teleurgesteld dat hier ook alweer zijn poging mislukt is.

Moeder staart een oogenblik met starre, strakke oogen naar de deur, waardoor haar zoon verdwenen is; even grijpt een angst haar aan, die haar bijna noopt den jongen terug te roepen. Maar neen, neen, zoo slecht is Frits niet, dat zoo iets ooit zou kunnen.... En zonder de gedachte vaste vormen te geven, schudt zij ze van zich af. Toch beven haar vingers zenuwachtig.

Frits loopt met haastige passen, hij heeft nog een paar uurtjes te werken op 't kantoor, voor hij van avond de vrienden zal vinden. Al voortstappende is hij aan't overleggen wat te doen: De patroon heeft hem een voorschot geweigerd; moeder zei 'neen' op al zijn gezeur en al zijn gebedel. Wat nu?....

Reliekschrijn uit de zestiende eeuw, bevattende het H. Bloed.

Reliekschrijn van kanunnik Gerardus de Meer, waarin het schrijn uit de zestiende eeuw is gesloten.

De troon, die de reliquie van het H. Bloed overhuift.

Hij heeft nog maar enkele kwartjes op zak en morgen is 't carnaval! De vrienden rekenen vast op hem; zijn pakje is besteld.... alle plannen klaar. Wat nu?.... 't Zou een mooie boel wezen, nu nog thuis te blijven. Bij moeder man. Neen, dat mag niet, dat nooit! Dan nog liever aan Kareltje geld vragen.

NADEREND ONWEER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. BOKELMANN.

Onder het werk op 't kantoor, moet hij er maar altijd door aan denken.... ‘Wat zouden zitten kniezen als heel de stad in feestvreugde is? Maar wat gedaan? Leenen.... van wie? Zou hij het Kareltje durven vragen? Hij voelt, dat zijn trots 't hem beletten zal. Och kom, alsof het schande zou wezen. Kareltje zal het de anderen hem uitlachen, als ze eens wisten hoe leelijk hij er voor zat!....’ Twee uur zijn gauw om. De eerste boekhouder, die er alleen met hem bezig was, is reeds vertrokken. Frits sluit zijn lessenaar.... ‘Wat treuzel ik toch wel begrijpen, vrienden moeten elkaar helpen. Anders is er immers geen uitweg? Ja, zijn horloge verpanden, zijn mooi, gouden horloge, vaders horloge, het eenige wat hij bewaren kan als gedachtenis aan dien goeden, besten van avond,’ mompelt hij bij zichzelf, en in een oogwenk is hij gekleed om de straat op te gaan. Hij loopt langs de schrijftafels... in eens valt zijn oog op iets. Hij staat stil en kijkt scherper toe.... Er ligt een papier.... 't lijkt

wel een bankbiljet! Vijf en twintig? Een bankje van vijf en twintig! Wat een roekelooze slordigheid, om dat zoo onbeheerd te laten slingeren! Wiens lessenaar is dat?.... Plotseling schiet er een gedachte door zijn hoofd: ‘Als hij eens?.... Geen haan, die er naar kraait.... de patroon is schatrijk, en hij, Frits, loopt te zuchten om een paar gulden...’ Hij nadert nog dichter, en het hoofd naar de deur wendend, terwijl hij angstig luisterend den adem inhoudt, brengt hij de hand snel vooruit, hij voelt het papiertje tusschen zijn vingers.... 't Bloed jaagt hem naar het hoofd en klopt in zijn slapen.

‘Dief, dief, dief!’ in eens heeft hij het gehoord wat er bonst achter zijn gloeiend voorhoofd, in eens heeft de waarschuwende stem het gezegd, de stem van zijn geweten, en met een rilling van afschuw over zich zelven gooit hij het papiertje terug.

Naar buiten snelt hij, snakkend naar lucht, naar verademing. Heel zijn lichaam beeft en trilt van opwinding, en in zijn hoofd hamert en bonst het maar steeds: ‘Dief, dief!’

De deur is achter hem dichtgevallen, hij hoorde 't niet, hij hoorde niets dan 't pijnlijk martelende geklop in zijn hoofd.

Hij loopt door de straten, voorovergebogen. Hij durft niet in het licht komen, de menschen zullen zijn ontroering zien en zijn slechtheid begrijpen. Hij, Frits Verschuur, een dief, een lage dief.... Bijna, bijna.... haast was het hem te machtig geworden.... De gedachte alleen was slecht geweest, misdadig... zonde... zonde...

‘Hola, Frits, wacht ereis, mijn jongen!’ 't Was Kareltjes stem, en Kareltjes hand klopte hem heel kameraadschappelijk op den schouder.

Frits, in eens opgeschrikt uit zijn gedachten, zijn sombere, woelige gedachten, keert zich werktuiglijk om en kijkt met doffe, wezenlooze oogen in Kareltjes lachend gezicht.

‘Wat loop je daar te suffen, met gesloten oogen? Zou je zoo je beste vrinden voorbijgaan, zonder ze te willen zien? Zeker op weg naar de Suisse? Nou, ik ook, dus we gaan samen verder. Jongelief, ik heb zoo'n echten goeien zin om van avond den beest uit te hangen, een voorproefje van morgen.... Maar je zegt niets, Frits, vertel eens wat....’

En in vriendschappelijke gulhartigheid zijn arm door dien van Frits stekende, hervat hij, zijn stem wat dempend:

‘Toe, biecht eens op, mijn jongen, waar liep je zoo over te droomen en te prakkezeeren. Zeg 't me maar: heet ze Jetje of Annie? mooie oogen heeft ze, hè? Kerel, ik feliciteer je....’

‘Och, zeur niet!’ zegt Frits kortaf en schokkend met de schouders.

‘Nou zeg, wees maar niet zoo kort aangebonden. Als je liever hebt dat ik er niet over spreek, mijn hand er op, ik zal zwijgen als het graf!’

Ze staan voor de hooge deur van de Suisse.

‘Neen, Karel, van avond ga ik niet mee naar binnen, ik moet naar huis!’

‘Wablief?’ vraagt Karel, oogen en mond wijd opensperrend om zijn verbazing in dubbele mate te uiten. ‘Moet je naar huis? En mag ik vragen, wat je als reden aanvoert om je besten vriend in eens afvallig te worden?’

‘Wat maakt jou dat? Als ik nu eens meer zin heb om naar huis te gaan?’ valt Frits kregelig en ongeduldig uit.

‘Och, kom, meen je 't, ventje? En als ik ondanks je vriendelijkheid nu zeg: We kunnen je niet missen, Frits?’

Karel heeft hem weer onder den arm genomen en wil hem meetroonen. Frits blijft tegenstribbelen.

‘Laat me los, Karel, waarachtig, ik moet naar huis.’

‘Strakjes, hoor!’

Daar klinken stemmen, het geluid komt nader, vroolijk, lachend.

‘Hei daar, Verschuur en Kareltje!’

‘Jullie komt als geroepen,’ schreeuwt Karel Terlinden terug, die de stemmen der kameraden herkend heeft. ‘Er is hier iemand weerbarstig... mijnheer wil liever naar huis.... snap je er 'n lor van?’

Intusschen is het troepje jongelui genaderd.

‘Allo, Frits, naar binnen moet je, lig niet te zeuren! Vooruit jongens, duwen, duwen moet je maar!’

En met een hoeraatje wordt Frits de gelagkamer binnengedrongen.... Hij heeft zich overgegeven aan de overmacht.... Maar dien avond wil het toch niet vlotten met Frits - zwijgend zit hij naar zijn glas te kijken, dat hij onaangeroerd laat staan. - Ze was te heftig geweest de ontroering daar straks, om zoo ineens te verdwijnen, hij voelt ze nog, en al bonst het niet meer in zijn hoofd, toch hoort hij nog altijd dat: ‘Dief, dief!’ dat hem tergt en angstig maakt....

De anderen zitten hem wat te plagen en geven allerlei grappen ten beste over zijn stilzwijgendheid. Hij wil ze afschudden en doet vergeefsche pogingen om den juisten toon te treffen; zijn lach klinkt hoog en schril, zijn stem beeft, zijn vroolijkheid is gemaakt.

Zoo worstelt hij den avond door, maar langer dan middernacht houdt hij het dezen keer niet vol. Hij schuift zijn stoel achteruit, en met een: ‘Nou, jongens, 't is wezenlijk mijn tijd! Amuseer je verder,’ neemt hij afscheid.

‘Frits, ik loop zoover met je mee!’ zegt Kareltje, die ook opstaat en zijn vriend volgt.

Op straat gekomen, loopen ze eerst 'n poosje zwijgend naast elkaar, Frits in zijn gedachten verdiept en Karel in zich zelven overleggend, hoe hij zal beginnen over wat hij zeggen wil. Hij durft niet goed. Aarzelend vangt hij aan: ‘Frits.... luister eens.... ik meen... ik wilde....’

‘Nou, wat dan, Karel?’

‘Zeg, er zijn twee mogelijkheden,’ gaat Karel verder, die zijn gewone radheid van tong hervonden heeft, ‘òf je bent ziek, en dat geloof ik niet, òf je hebt... geldgebrek!... Er is iets dat je geweldig hindert...’

‘Ver mis heb je 't niet!’ mompelt Frits, strak voor zich uitstarend.

‘Nou, Frits, ik meen 't goed met je, en ik hoop, dat je 't niet verkeerd zult opvatten... Ik kan je best 'n pop of wat leenen! Spreek maar op... hoeveel je noodig hebt. Zie je, ik zou om den drommel niet graag willen, dat je me in den steek liet morgen en de volgende maskerade-dagen.’

Frits is in tweestrijd; zijn eerste gedachte is geweest: ‘Niet aannemen, boet zoo voor je fout van straks.’

Maar de verzoeking is toch zoo machtig. Daar wordt hem zoo in eens aangeboden, wat hem zooveel zorg en angst liet doorleven, wat hem bijna tot 'n dief had gemaakt. Hij hoeft maar 'n woord te spreken en hij is klaar: drie jolige, vroolijke dagen....

‘Kareltje, je bent 'n beste, beste jongen!’ zegt Frits, diep overtuigd van de waarheid zijner woorden.

‘Jawel, dat weten we! Maar de kwestie is: je neemt aan, ja of neen?’

‘Ik durf niet afslaan, Karel, uit angst je goeie hart te beleedigen,’ lacht Frits verlicht en verruimd.

‘Nou hoor, ik ben blij, dat ik je van dienst kan wezen, 't blijft onder ons natuurlijk! Over 'n maand of wat zul je er wel weer boven op gescharreld zijn, en dan kun je me zoo langzaampjes afbetalen. Weet je, de ouwe heer heeft pas afgedokt, heel roijaal, daar...’

Hij heeft onder 't spreken 'n kleine, zwart glimmende portefeuille te voorschijn gehaald en bij 't licht van een lantaarn telt hij Frits vijftien gulden in de hand - 'n muntbiljet van tien en twee rijksdaalders. Dan gaan ze voort. Frits heeft den luchtigen toon weer gevonden, en Kareltje voelt zich heel prettig: hij vindt, dat hij een heele goede daad heeft verricht.

Arme, dwaze Kareltje! Wat is het toch jammer, dat je geen andere uiting weet te geven aan je goedhartigheid! Wat had die kiem van edelmoedigheid en naastenliefde, die er sluimerde in je ziel, zich mooi kunnen ontwikkelen tot groote deugden, als een wijze opvoeding ze gekweekt had!

Als de wijze tuinman ontbreekt, die op den wilden stam de tamme twijg ent, de takken leidt en opbindt, het snoeimes in de te weelderige waterloten zet - dan wordt de wijnstok tot een verwilderde plant, voortkruipend langs den grond, en zijn vruchten zijn wrang.

Zoo ging 't met je goedhartigheid, Kareltje, de goede loot groeide uit tot een wir-war van al te welige ranken, die zich zullen slingeren om je leven en om je daden, om jou zelven, Kareltje, en om wie met je in aanraking komen.... Haar omknelling is nijpend, en de vruchten, die ze opleveren, zijn bitter.

(*Wordt vervolgd*.)

Een praatje over bloemen.

De dichters van alle eeuwen en van alle volken hebben de bloemen bezongen. Zij hebben haar bevalligheid geroemd, haar schoonheid, haar geur, haar beteekenis. Alle schilders hebben ze bestudeerd, maar slechts weinigen hunner zijn er in geslaagd, ze nauwkeurig te teekenen en te schilderen. Er bestaat een oud Fransch tapijt, waarop een eenvoudig seringentakje staat, eenige vierkante centimeters groot en dat vele duizenden franks waarde heeft.

De bouwmeesters hebben de schoonste gedenkteekenen, die bevoorrechte kinderen van hun talent, met bloemen gesierd. De ridders hadden ze op hun schilden. Ze zijn gehouwen in het marmer der triomfbogen, gebakken in de tegels der mausoleums. En de Heilige Vader zendt, elk jaar, de wonderbare gouden roos, die hij den vierden Zondag in de H. Vasten heeft gewijd, aan een kerk, aan een vorst of vorstin of een ander persoon, die zich jegens den H. Stoel verdienstelijk heeft gemaakt. In de handen van de H. Elisabeth van Hongarije werd het brood, dat tot aalmoes zou dienen, wonderbaar veranderd in een ruiker bloemen, en de H. Kerk roept onder den naam van ‘Geheimzinnige Roos’ de gezegende Moeder des Heeren aan.

De bloemen vormen den schoonsten tooi onzer altaren. Zij staan op de wapenschilden onzer oude steden. Men heeft ze geschilderd en gestikt in de wrong der koningen en de overwinnaars lieten er zich kransen van vlechten.

Bloemen versieren de kasuifels, de dalmatieken en koorkappen van onze bisschoppen en priesters.

Met haar welriekende blaadjes worden de tafels onzer feestmalen bestrooid. Ja, zelfs de lijkkisten en graven werden reeds in den tijd van 't heidendom met bloemen bedekt.

De bloemen zijn een der schoonste meesterwerken in de schepping, die zich in haar geheel aan de oogen voordoet als één groot meesterwerk. Het kleinste en nederigste bloempje, dat men slechts met een vergrootglas kan zien, zoowel als de bloemen van een meter in omtrek, de schoone van vorm en de heerlijke van geur, zij alle zingen den lof des Allerhoogsten en prijzen den Heer.

In alle tijden en bij alle volken zijn de bloemen beschouwd als het hoogtepunt der schepping, een gave der Voorzienigheid aan al Zijn schepselen, aan de vogels, aan de insecten, niet het minst aan den mensch, die er zelfs een geheimzinnige taal aan ontleent.

Plinius zeide: ‘Vroeger diende een boomtak tot kroon voor de overwinnaars in de gewijde spelen; later omkranste men het hoofd der triomfeerenden met bloemen.’ En zoo was er in het leven der Romeinen geen omstandigheid, waarbij geen bloemen werden gebruikt tot kronen of guirlandes.

De blijspeldichters verhalen ons zelfs, hoe de verwijfden uit het vervaltijdperk der Grieken en Romeinen zich beklaagden, dat zij werden gehinderd door een dubbel gevouwen rozeblaadje. Wanneer men aan de heidensche godheden offers bracht, waren zoowel de slachtoffers als de offeraars en de toeschouwers met bloemen getooid, en Virgilius spreekt van de leliën, die men met volle handen offerde aan de schimmen der helden.

Aan de maaltijden hadden de gasten bloemen op 't hoofd en andere tot een krans gevlochten om den hals. In de vroolijkheid der feesten plukte men rozenblaadjes van deze kransen en wierp ze in de bekers om ze met

den wijn op te drinken, en er zijn ons zelfs geschriften overgebleven van Grieksche geneesheeren, die den geur der bloemen voor schadelijk verklaarden.

Cleopatra zette Antonius een kroon op van vergiftigde bloemen en toen Antonius volgens gebruik, de blaadjes in den beker wierp, waaruit hij wilde drinken, hield zij hem tegen, verklarende, dat zij eens had willen toonen, hoe gemakkelijk het haar zou vallen hem te dooden. Daarop riep zij een slaaf, beval hem den beker leeg te drinken en terstond viel hij dood neer.

Bij de Saturnusfeesten vooral waren bloemen zeer geliefd en de blaadjes deden dan denzelfden dienst, dien thans de confetti bewijzen.

Behalve bij offers echter en aan feestmalen was het den Romeinen verboden zich in het openbaar met bloemen te vertoonen: een Romeinsch bankier werd in de gevangenis geworpen en moest daar jaren doorbrengen, omdat hij zich aan een venster met een krans van rozen had vertoond.

De duur der bloemen is zeer verschillend. Sommige blijven prachtig van kleur en heerlijk van geur weken lang. Maar andere duren niet langer dan een dag, dan een paar uren of enkele oogenblikken. Er zijn er, die langzaam haar kelk ontplooien en dan dagen lang door blijven bloeien, er zijn er ook, die zich des morgens openen, wanneer de zon haar beschijnt, om 's avonds, als de schemering valt, zich weer te sluiten; er bestaan er ook, als de ook bij ons bekende nachtschoone, die zich overdag gesloten houdt en haar blaadjes pas des avonds ontvouwt.

Ook wat de afmetingen betreft, zijn zij zeer verschillend. Een gewoon madeliefje bestaat uit een groote verzameling kleine bloempjes, met het ongewapend oog nauwelijks te onderscheiden, en de Victoria Regia, de waterlelie der tropische moerassen, heeft kronen van een meter in omtrek en meer. De bloempjes van den trotschen eik zijn bijna niet te zien, en een soort van aristolochia, een teere, kleine plant, draagt bloemen, groot genoeg om tot hoofddeksel voor een mensch te dienen.

Groene bloemen zijn zeer zeldzaam, en als het al een enkele maal gelukte groene bloemen, als bijvoorbeeld rozen te kweeken, dan bleek, dat deze kleur niet standvastig was, dat de stekken of het zaad van groene bloemen toch anders gekleurde voortbrachten. Ook blauwe bloemen zijn er niet zoo heel veel: blauwe rozen te kweeken is een nog steeds onbereikt ideaal van alle bloemisten. Een der schoonste blauwe bloemen is wel de in onze roggevelden groeiende blauwe korenbloem.

De meeste bloemen zijn zeer aangenaam van geur en deze geuren zijn het, die, in alcohol opgelost, onze reukwateren vormen. Maar eigenaardig, juist die bloemen, waarin de meeste kleurschakeeringen voorkomen, zijn gewoonlijk zonder geur en enkele verspreiden zelfs een reuk, die alleronaangenaamst is. Er zijn bloemen, die vleesch eten. Zoodra een insect in de kelk komt vliegen, sluiten zich de blaadjes en het diertje wordt verteerd tot voedsel voor de plant.

Reeds in vroege tijden was Egypte bekend om de kunst van bloemen na te maken. Deze Egyptische bloemen waren zeer gezocht, zooals Plinius ons meedeelt. Men noemde ze: winterbloemen. Ze waren vervaardigd van schilfers hoorn, die met was werden verbonden en in alle tinten gekleurd; soms ook werden er vogelveeren bij gebruikt. Van Egypte werd deze industrie naar Rome overgebracht, waar men van deze stoffen zeer lichte kransen maakte, die bij offerfeesten en maaltijden werden gebruikt in den tijd van 't jaar als andere bloemen ontbraken.

Ook maakte men bloemen van lindeschors, fijn bewerkt en met donkere plaatjes koper, zilver of goud bedekt. Crassus, de rijkste en meest verkwistende Romein, was het, die bij zijn terugkeer uit het Oosten, het Romeinsche volk door de pracht dezer kunstbloemen verbaasde.

Maar meer nog dan in vroegere eeuwen is in den allerlaatsten tijd het vervaardigen van kunstbloemen een industrie geworden. Ja zelfs is men er reeds in geslaagd, sommige echte bloemen zoo te bereiden, dat ze niet verwelken of ten minste maanden lang goed blijven.

De schoone, fijne tinten en de heerlijke geuren echter vindt men alleen bij de bloemen, zooals God ze schiep.

De zorgelooze Kits.
Een vermakelijke geschiedenis uit den ouden tijd,
door Béha.

Langen, langen tijd geleden, leefde er eens een arme man in zulk een kleine woning en met zoo'n groot gezin, dat hij er geen middel op wist om rond te komen. Hij sprak er dus met zijn vrouw over, wat zij doen zouden.

'Kits is onze oudste jongen,' zei zij; 'laat hem de wijde wereld ingaan en zijn fortuin zoeken!'

'Ik vind het goed,' sprak Kits.

Toen gaven zij hem hun zegen en drukten hem op het hart toch vooral voorzichtig te zijn op reis en den weg naar Grubvorst te vragen, waar hij volop werk zou vinden. Kits zei allen op de rij af vaarwel en vertrok.

Na een poos geloopen te hebben, kwam hij aan twee wegen, maar hij vroeg aan niemand, welke weg naar Grubvorst leidde.

'Volop werk heb ik niet noodig,' zei hij bij zichzelf; hij sloeg den weg in, die hem het zonnigst toescheen. Daarop kwam hij aan een punt, waar vier wegen waren.

'Waar moet ge heen?' vroeg een man. 'Ik zal u gaarne den weg wijzen.'

'Dank u,' antwoordde Kits; 'de eene weg is mij even goed als de andere,' en hij nam den weg, die hem het mooist leek.

Langs den geheelen weg zongen de vogels hun fraaiste liederen, de zon bescheen de geheele natuur, en de winden waaiden zacht en verfrisschend. Kits trok dus welgemoed voort en verschafte zich een avondmaal van noten en aalbessen, terwijl hij daarbij het heldere water uit een beek dronk. Daarna legde hij zich onder een haag neder om te slapen.

'Ten slotte ben ik even goed af als de vogels,' zei hij, 'en die zijn toch zeer gelukkig.'

Vroeg in den morgen werd hij door een leeuwerik gewekt, en hij trok fluitend, luchthartig weer op weg, tot hij opeens grooten honger gevoelde. Maar nu was hij aan het einde van het bosch gekomen en zag een groote stad vóór zich liggen, en daar er nergens een middagmaal op straat te krijgen was, ging hij de eerste de beste herberg binnen en zette zich aan een tafeltje.

'Wat belieft u te eten?' vroeg de waard.

'Dat komt er niet op aan,' zei Kits, 'want ik heb grooten eetlust.'

De waard bracht hem dus een flink stuk vleesch en een pot bier. Het was het beste middagmaal, dat Kits ooit in zijn leven geproefd had.

Toen kwam de waard hem zeggen, dat hij drie stuivers te betalen had (destijds was het geld nog schaarsch).

'Heel goed,' zei Kits, 'maar dan moet je 't maar van mijn loon afhouden, want ik ben de wereld ingegaan om fortuin te zoeken, maar heb het nog niet gevonden.'

'Waarom hebt ge dan een maaltijd besteld?' vroeg de waard kregel, 'als ge geen geld hebt?'

'Omdat ik honger had,' antwoordde Kits kortaf. 'Maar als ge mij liever geen werk wilt geven, ook goed, dan trek ik verder.'

'Neen,' zei de waard, 'gij zult blijven en den varkensstal schoonmaken en voor de paarden zorgen.'

'Heel goed,' antwoordde Kits, 'dat maakt mij niets uit,' en hij deed zijn werk zoo opgeruimd van geest, dat de paarden en zijn meester ten laatste allemaal veel van hem hielden en hij elken dag een goed middagmaal kreeg

Aan het eind van de drie maanden gaf de waard hem zijn loon, er bij voegende: 'Ik zal u het dubbel van uw loon geven, Kits, als gij dezen brief aan den burgemeester der naburige stad brengt.'

Nu lag er juist een dikke laag sneeuw op den weg, maar Kits sprak: 'Een beetje sneeuw beteekent niets voor mij,' en hij snelde weg en hield zich warm door al harder en harder te loopen.

Die brief nu was bestemd om den burgemeester mee te deelen, dat het volk geen oorlogen meer wilde voeren. Daarom ontstak deze groote heer in woede en liet Kits in de gevangenis werpen.

Maar Kits was er even welgemoed onder, stak zijn handen in zijn zakken of speelde met dobbelsteenen, en floot den heelen dag, behalve wanneer hij at.

'Waarom zit je niet te suffen gelijk al de anderen?' vroeg de gevangen bewaarder.

'O,' antwoordde Kits, 'de eene plaats is mij precies even goed als de andere.'

Toen kreeg de cipier plezier in hem en vroeg, of hij de gevangenis wilde helpen vegen. Daarbij was hij niet meer zoo bezorgd hem opgesloten te houden.

Nu, op zekeren dag, toen de lente weer in 't land kwam, zag Kits de deur der gevangenis open staan, terwijl de zon in al haar heerlijkheid scheen.

'De eene plaats is mij precies even goed als de andere,' sprak hij, 'ik kan dus wel eens wegloopen.'

Hij liep dan ook weg, deed een lange wandeling, die hem weer geheel opknapte, en kwam 's nachts aan een boerenherberg,

'Er is maar één bed over,' zei de kastelein.

'Heel goed,' sprak Kits, 'ik heb er geen twee noodig.'

'Maar het is op den zolder,' zei de waard, 'en bevat niets dan stroo.'

'Dat komt er niet op aan,' hernam Kits, 'ik zal er even lekker om slapen.'

Maar toen hij zijn avondmaal gebruikt had, voelde hij zich zoo vermoeid, dat hij in het eerste het beste bed ging liggen, dat hij te zien kreeg, en dit was een veeren bed in de aangrenzende kamer, waar de kastelein sliep.

'Zoo kan het best,' dacht Kits, 'het is de moeite niet waard, om naar den zolder te kruipen.'

Doch de kastelein bleef tot middernacht op en kroop toen zacht naar boven om in Kits' zakken te voelen en hem te bestelen. Maar ofschoon hij het stroo overal doorwoelde, hij kon geen Kits vinden en viel op den zolder in slaap. Vroeg in den morgen kwam hij slecht geluimd de ladder af, struikelde en maakte daardoor iedereen wakker.

Toen ontdekte Kits waar hij lag, trok zijn kleeren aan en ontsnapte door het venster om opschudding te voorkomen.

Terwijl hij al verder reisde, gebeurde het, dat hij zich na verscheidene dagen in de nabijheid van twee groote legers bevond.

‘Dat zal een mooi gezicht zijn, hen te zien vechten,’ dacht hij. Hij ging dus in de zon zitten, haalde brood en kaas voor den dag en begon met grooten eetlust zijn maal te houden.

Maar er kwamen al heel spoedig twee hoofdmannen op hem toe, één uit ieder leger, die hem vroegen, aan welke zijde hij was.

‘Aan geen van beide,’ antwoordde Kits, ‘ik verlang in 't geheel niet te vechten.’

‘Maar gij moet,’ spraken zij, ‘kies dus, welke zijde!’

‘Neen, dank u,’ zei Kits; ‘uw oorlog gaat mij niets aan; ook weet ik niet, waar 't over gaat of welke de partijen zijn.’

‘Dat maakt geen verschil,’ hernamen de kapiteins, ‘kies uw partij, of anders zullen wij allebei u dooden.’ Bij deze woorden trokken zij hun zwaard uit de scheede.

‘Heel goed,’ sprak Kits, ‘als ik vechten moet, met alle plezier. Ik heb er wel geen lust in, maar 't doet er niet toe.’

‘Welke zijde kiest gij dus?’ vroegen zij andermaal.

Toen stond Kits op en keek eens rond. Hij zag, dat het eene leger aan de zonzijde van een heuvel lag en bovendien niet zoover verwijderd was als het andere leger in de schaduw. Hij koos dus het leger in de zon

en bevond naderhand, dat het de partij van den koning was, en de hovelingen, en de edelen en het voetvolk, en dat het andere de zijde was van de burgemeesters en de bakkers en de kleermakers en de loopjongens, en dat de oorlog moest uitmaken, wie het meeste geld uit de zakken der burgerij zou kloppen en het zou mogen verkwisten.

Nu, op den eigen dag begon de veldslag, en men gaf Kits een zeer groote donderbus, plaatste hem achter een boom en beduidde hem, dat hij uit al zijn macht moest schieten.

Dit deed hij ook, en met het allereerste schot trof hij een bakker midden in zijn jas, want hij zag het meel er uit vliegen, en toen raakte hij een kleinen, schralen, kleermaker en, wat nog het mooist was, den burgemeester, die hem in de gevangenis gezet had, schoot hij juist midden in zijn dikken buik.

‘Zijn verdiende loon,’ meende Kits, ‘want als hij naar den brief gehandeld had, zou deze oorlog misschien niet zijn uitgebroken.’

Doch na dit schot was de rook zoo dik geworden, dat Kits niet meer wist, wat ketellappers of hovelingen, kleermakers of edelen waren. Daarom schoot hij op allemaal, wie maar het gemakkelijkst te raken was, en zeer velen kregen dien dag zijn groote kogels in hun lijf.

‘'t Is mij hetzelfde,’ zei Kits, ‘maar nu ik toch in den oorlog ben, kan ik net zoo goed blijven schieten, tot al mijn kruit op is.’

Op dit oogenblik echter, terwijl de rook een weinig wegtrok, zag Kits, dat het leger des konings verslagen was en dat al zijn volk wegvluchtte.

‘Dan ga ik er ook van door,’ riep Kits, ‘want ik zie er het nut niet van in, gevangen genomen te worden.’

Maar hij had niet ver geloopen, toen hij een ridder plat op den grond zag liggen met heel zijn zware wapenrusting aan.

‘O, help mij op, anders zullen ze mij dooden,’ smeekte de ridder.

‘Ik zie niet in, wat dat mij aangaat,’ zei Kits, ‘maar toch, komaan dan!’ Bij deze woorden trok hij den ridder op de been.

Toen liepen ze beiden voort, zoo vlug als hun voeten hen dragen konden, en bereikten een woud. Maar het andere leger kwam zeer snel achter hen aan en schoot velen van 's konings manschappen van achteren neer; ten laatste haalden vier machtige mannen Kits en den ridder in en gelastten hun, zich over te geven, als zij niet gedood wilden worden.

‘Het is mij hetzelfde wat van de twee,’ riep Kits, ‘laten we dus vechten en gedood worden!’

GENERAAL JOUBERT EN ‘EEN KLOMPIE VAN ZIJN MENSCHEN KOST MAKEND.’

‘Bravo!’ riep ook de ridder, en zij trokken op de vier machtige mannen los.

Nu staken de vier machtige mannen allen in een wapenrusting gelijk die van den ridder, terwijl Kits niets had dan een dikken knuppel; hij kon dus rondspringen en er op slaan, zoo wat tweemaal zoo vlug als een hunner.

'Klang, kling, pats!' deden de lange zwaarden, maar Kits draaide om een boom en pakte het been van een der machtige mannen en trok hem op den grond. Daar nu zijn wapenrusting zoo zwaar was, riep hij een anderen strijder toe hem op te helpen, maar toen deze bukte, gaf Kits hem zoo'n geduchten slag met zijn dikken stok, dat hij over den anderen heen rolde.

Middelerwijl was de ridder in hevigen strijd met de andere twee. 'Kling, klang!' gingen de zwaarden, en een derde krijgsman rolde gewond neer, maar de ridder viel door de felheid van den slag op één knie, en de vierde krijgsman greep hem in den nek, haalde een korter zwaard voor den dag en riep uit: 'Gij zijt des doods!'

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Een naderend onweer. -

Onze twee jongens zitten heel gemoedelijk een pijp te rooken, waartegen, daar ze zoo heel jong niet meer zijn, op zich zelf niet veel bezwaar zou bestaan, maar wel, nu ze dat doen in verboden tijd en daardoor hun werk in den steek laten. Daar is moeder natuurlijk niet mee gediend, en, gewaarschuwd door de verdachte stilte, die er boven heerscht, komt ze stilletjes de trap om, om de beide boosdoeners op heeterdaad te betrappen en ze een flinke afstraffing te geven. Want ze ziet er wel naar uit, dat ze zich weet te doen gehoorzamen en op zijn tijd een hartig woordje weet te spreken, misschien zelfs de roede niet spaart.

De niets kwaads vermoedende gerustheid, waarmee de jongens zitten te dampen, en de vastberadenheid, waarmee moeder de trap opkomt, vormen een eenigszins vermakelijke tegenstelling, in het weergeven waarvan de schilder goed geslaagd mag heeten.

Generaal Joubert en een 'klompie van zijn menschen.' -

Nu generaal Joubert aan wiens voortreffelijke eigenschappen de dagbladpers een hulde heeft gebracht, waarbij wij ons van ganscher harte aansluiten, aan de Boeren strijdmacht is ontvallen, zullen de lezers hem nog wel eens gaarne in de patriarchale gemoedelijkheid willen zien, waardoor hij zich kenmerkte.

Onze gravure stelt hem voor tijdens het beleg van Ladysmith, met een 'klompie' of groepje van zijn mannen ('menschen', zeggen de Boeren) 'kost makend,' dat is etende, en 'gezelsend', wat wil zeggen keuvelend.

Als men niet beter wist, zou men niet denken, dat deze mannen, die daar zoo rustig bijeenzitten, aan het oorlog voeren zijn, en allerminst, dat de vriendelijke oude heer met zijn witten baard niemand minder is dan wijlen vechtgeneraal Joubert, de kundige, dappere en ervaren opperbevelhebber der Boeren strijdmacht. Zijn herinnering zal in de Zuid-Afrikaansche Republieken en ook daarbuiten in dankbare en hooge eere worden gehouden.

[Nummer 11]

Tot inkeer gekomen, door Anne van Zuyden. (*Slot.*)

EEN TIROLER KRIJGSRAAD IN 1809, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. JOURDAN.

Dien avond heeft moeder niet zoo lang als gewoonlijk op Frits behoeven te wachten.... Moeder heeft hem stil gadegeslagen, toen hij in haar huis was teruggekeerd. Wat was hij vroolijk en goed gehumeurd! Zou hij toch gevonden hebben wat hij zocht? Ze heeft niets gevraagd, zwijgend bleef ze afwachten wat de volgende dagen zouden brengen, zwijgend en biddend.

Wat ze gebracht hebben? Veel, veel verdriet voor de arme moeder. Twee nachten achter elkander heeft ze meer dan half doorwaakt, nu is 't de derde, de laatste der vastenavondnachten; ze kan niet meer! Ze dommelt in op haar stoel.... afgemat, uitgeput, het hoofd zwaar en pijnlijk, de handen koortsachtig gloeiend. Telkens schrikt ze op uit den onrustigen, halven slaap, die haar nog meer vermoeit, nog meer uitput.... Ze heeft zooveel gebeden; toen 't uurwerk van den kerktoren den middernacht aankondigde, was 't haar of de twaalf slagen hamerden in haar hart. Ze heeft gerild van angst. De Aschdag was begonnen, de eerste dag van den tijd van boete en versterving.... en haar jongen.... De kralen van den rozenkrans schuifelen door haar gloeiende vingers en telkens en telkens herhaalt ze: ‘Heer, bewaar hem ons, bewaar hem ons!’ En als ze ingedommeld is, bewegen haar lippen nog prevelend....

Frits is thuis gekomen, veel later nog dan anders. Het witte clowns-pak hing hem vuil en verfrommeld om de leden; hij sprak wartaal en stiet onsamenhangende klanken uit. Strompelend en struikelend is hij de trap opgeklommen naar zijn kamertje. Moeder bleef achter, bevende van ontzetting voor wat ze zag.

Was dat haar jongen geweest? De man, die daar de trap was opgestrompeld in dat verknoeide, vuile maskeradepak, met dat verdwaasde gelaat, onkenbaar, verwrongen, en die wezenlooze oogen.... Was dat Frits geweest, haar kind?.... walgelijk dronken.... neen, neen, dat mocht ze niet denken, dronken was hij niet... En toch: hij had gewaggeld.... gewankeld, struikelend over zijn schreden....

Voor Marietjes bedje lag moeder neergeknield en ze bad. Niet meer vroeg ze: ‘Heer, bewaar hem!’ maar ze smeekte om vergeving voor haar armen afgedwaalden jongen.

In de dagen, die volgden, was Frits stugger en onhandelbaarder dan ooit voor zijn moeder. Zijn kameraden echter hadden hem nog nooit zoo opgewonden vroolijk gezien als toen. Kareltje en hij waren onafscheidelijk en ruimschoots deelde Frits in den overvloed van zijn gullen vriend.

‘'t Zal wel terecht komen, Frits, ik maak er me heelemaal niet ongerust over!’ had Karel met een vergoelijkend gebaar gezegd, op een avond, dat Frits toch wel wat verlegen werd met de mildheid van zijn makker.

Maar Frits wist wel, dat 't nooit terecht zou kunnen komen, indien de zaken bleven als ze nu stonden. De schuld zou aangroeier, maar nooit zou ze afgelost kunnen worden. Veel later misschien, of wellicht dat moeder.... Wat gaf 't ook eigenlijk? Hij had er Karel niet om gevraagd, - dus Karel moest zelf weten wat' hij deed of liet. Trouwens wat maakte Karel zoo'n bagatelletje? Zijn vader zat er warmpjes in en zou zijn eenig kind wel een honderdduizend of wat nalaten, stellig en zeker een paar ton!

Zoo suste Frits zijn geweten, dat af en toe wel eens heel lastig begon te knagen.

Op het kantoor ging 't er niet beter op. De patroon was ook al met zedepreeken begonnen: ‘Verschuur,’ had hij gezegd, ‘ik had zoo gehoopt, dat ik je tot iets goeds zou kunnen brengen, maar je bent mooi op weg om te mislukken. Ik waarschuw je, 't is nu nog tijd. Vijf jaar ben je bij me geweest, de drie laatste heb je verknoeid, maar nog ben je jong,

genoeg om ze in te halen. Ik had verwacht dat je je goed op 't boekhouden zou toeleggen, misschien examens doen. Later zou je 't bij mij tot kassier of bureauchef gebracht hebben. Ik had 't je brave moeder zoo graag gegund....'

Frits had 't beleefd zwijgend aangehoord, maar de woorden drongen niet tot hem door. Ze brachten hem niets dan de gedachte: ‘Begint die ouwe heer nu ook al te zeuren?’ Hij mompelde een paar half verstaanbare woorden, omdat hij voelde, dat er iets geantwoord moest worden.

Toen keerde de patroon zich hoofdschuddend van hem af.

Zoo gaan de dagen voorbij: troosteloos, treurig voor de bleeke vrouw, in wier voorhoofd zich de rimpels dieper plooien. Toch speelt ze en lacht ze met haar dochtertje, wier aardig, vroolijk gesnap de eenige warme en lichte zonnestraal is, die doordringt in haar droevig leven. Ze houdt zich zoo opgeruimd en prettig mogelijk voor Marietje, die niet weten mag, wat 'n verdriet moeder heeft van haar oudste kind. En 't kleine meisje, met haar lieve, zachte oogen vol onschuld, ziet niet hoe moeder veroudert; hoe zou ze dan de oorzaak gezien of gezocht hebben? Maar toch, ook Marietjes lief, zacht kindergezichtje is heel ernstig geworden in den laatsten tijd. Er droomt iets in haar oogen, iets heel teers en vrooms. Over drie weken zal Marietje een wit bruidje zijn van Onzen Lieven Heer.... Moeder werkt aan haar kleedje en 't kransje van madeliefjes ligt gereed bij den sluier en den zilveren rozenkrans....

Marietje moet goed bidden, heeft moeder gezegd, dat de goede God geluk en vrede moge brengen in hun huis en dat Hij Zijn afgedwaalde kinderen terug moge voeren tot Zijn liefde.... En 't kleine meisje herhaalt het telkens. Als ze in teere devotie het blonde hoofdje buigt en de witte handjes samenvouwt, neerknielende voor 't Moeder-Gods-beeld in een zijkapel van de kerk, dan begint ze haar gebeden met de vraag:

‘Zoete Moeder, breng vrede en geluk in ons huis, en voer uw afgedwaalde kinderen terug....’ 's Avonds, als het heel stil is in de groote kerk, dan kan ze er heel lang onbeweeglijk zitten turen in het roode lichtje van de Godslamp.... dan is haar teere, reine kinderzieltje in stille aanbidding; maar vóór Marietje de kerk verlaat om door de donkere straten naar moeder terug te keeren, heeft ze haar vrome vraag gepreveld, en voor haar bedje geknield, herhaalt zij ze later weer in haar avondgebed. De goede God zal haar gebeden wel willen verhooren, moeders vraag ook. Ze vertrouwt het heel vast.

De zon schijnt haar licht hoog over de huizen. In de lucht is de zoelte van de lente. Met plechtig en zwaar gebombam beieren de klokken boven de stad, ze verkondigen, dat er feest is in de kerken.

't Is een lentedag vol vreugde en zonneschijn, nu Marietje met vroom gevouwen handjes genaderd is tot de heilige Tafel, waar het Brood van het eeuwige Leven haar gegeven werd voor 't eerst! Moeder heeft stil zitten schreien van geluk, toen ze haar lief kindje daar zag; rein en engelenblank; haar zieltje als haar gewaad smetteloos, glanzend van ongerepte onschuld! 't Is een dag van veel vreugde!

Hoog door de gekleurde ruitjes der kerkramen glinstert en trilt en wemelt veel licht, gouden zonnelicht, lentelicht... 't Is of het een schitterende heiligenglorie wil schijnen over de gebogen hoofdjes van al de kinderen, die daar stil geknield liggen.

Moeder voelt ook iets van dat licht in haar hart doordringen, 't was of daar ook in eens weer de lentezon opging na den somberen nacht van veel droefheid en geween! En toch, ze moet schreien, maar nu van geluk.

Was ze vroeger ook niet zoo heerlijk gelukkig en ontroerd geweest, toen Frits, haar jongetje, daar geknield lag voor 't eerst. 'O, Frits!' - nu wil ze hem zich niet denken, zooals hij geworden is, ze wil hem alleen nu zien, zooals ze hem zag lang geleden.... Toen had de zon ook geschenen over zijn onschuld. En de oogen vol tranen omhoog in het licht, bidt ze: 'Heer, geef me mijn jongen weer, zooals ik hem toen gezien heb. Breng hem terug tot Uwe glanzende liefde....'

Frits ziet wel, dat er feest is in huis. De eenvoudige woonkamer glanst en glimt zoo feestelijk mogelijk en bloeiende planten staan er in de vensterbank. Hij weet 't wel: 't is Marietjes Communiedag! Haar stoel staat gereed voor 't plaatsje aan tafel, waar de ruiker van witte bloemen staat: sneeuwklokjes en groote narcissen en margerieten met gele hartjes. Hij drentelt heen en weer door de kamer, wat verschikkende aan zijn das en zijn boord recht schuivend. 't Is niet laat geweest gisterenavond, nu is hij vroeg uit de veeren, halfnegen. Om negen uur moet hij even naar de kerk; hij zal er Kareltje wel vinden, bij den gewonen pilaar achteraan. Zoo gemakkelijk, je bent dadelijk weg als de Mis uit is. 'n Kort Misje is het maar, de Hoogmis van halfelf duurt veel te lang. Zou hij Marietje nog zien thuiskomen? Ze is toch zoo'n lief blond kindje. Eigenlijk diende hij haar wel een geschenk te geven, zoo maar iets! Hij zal eens rondkijken, strakjes! Och, hij zal maar niet wachten tot ze komt; 't kan nog een heelen tijd duren! Nu kan hij nog juist 'n straatje omwandelen voor de Mis van negen uur.

Zoo gaan de gedachten van Frits, en 't slot is dat hij de voordeur achter zich toetrekt, terwijl hij even de straat afblikt om te zien of moeder nog niet nadert met 't witte bruidje. Maar ge straat is leeg! Frits slaat de tegengestelde richting in en voelt zich heel prettig in de zoele lentelucht.

Hij begint zijn berekening te maken. Vier gulden heeft hij op zak, hij hield ze over van de zes, die Kareltje hem gisteren leende. Nu, de helft kan hij wel besteden voor Marietjes cadeau, dan houdt hij genoeg over om zoo heel kalmpjes aan den Zondag te vieren. Morgen schaft raad! Hij staat al in een winkel en zoekt een klein gouden ringetje uit met gekleurde steentjes; een rijksdaalder geeft hij er voor in de plaats en het doosje glijdt in zijn vestjeszak bij het horloge, dat vader hem gaf, toen hij, Frits, zijn eerste Communie deed.

Wat is dat al lang geleden, acht of negen jaar zeker, en toch weet hij 't nog zoo goed. Och, wat is er veel veranderd in dien tijd. Ze woonden nog in 't huisje met den wilden wingerd en 't klimop; vader was nog in zijn volle, bloeiende kracht, en moeder nog zoo jong, en Marietje een heele kleine dreumes, nog geen twee jaar. Ze kwam hem met wankelende pasjes tegenloopen, dribbelend met een heel wijs gezichtje aan vaders hand.... Vader deed haar bloemblaadjes strooien met haar kleine poezelhandjes, blaadjes van witte en roode primula's over 't klinkerpad, dat van 't hekje naar de voordeur leidde. En toen ze in de huiskamer waren gekomen, had vader hem in de armen genomen: 'Mijn lieve, lieve jongen,' had hij gezegd, 'bewaar je zieltje zooals 't nu is en vergeet nooit dit groote geluk!' Frits hoort 't nog....

Wat is er veel veranderd. O ja, hij, Frits ook. Hoe is 't toch mogelijk, dat hij dat was, dat stille, vrome jongetje. En vader dood, al zoo lang, zoo heel lang weg van hun allen. Niemand is er, die Marietje zal verwelkomen als ze thuis komt uit de kerk.

Ze komen in een leege kamer; hoe droevig! Als hij, Frits, eens terugging om haar af te wachten.... Zij was hem immers ook te gemoet gekomen.

Frits slaat een zijstraat in, zijn gedachten drijven hem huiswaarts. Enkele oogenblikken later is hij weer in de kamer, waar de witte bloemen staan. Strakjes zal hij maar voor 'n keer naar de late Hoogmis gaan; nu wil hij wachten tot Marietje komt.

En terwijl hij door het raam staat te turen, zonder iets te zien van wat er op straat gebeurt, denkt hij aan de dingen, die lang, lang voorbij zijn! Wat is het toch vreemd, dat hij alles zoo duidelijk terugziet. Toch heeft hij er nooit meer over gedacht, en nu in eens ziet en voelt hij weer alles van dat kleine, onschuldige jongetje met zijn schuldelooze gedachten, zijn teere vroomheid, zijn geloof, zijn reinheid. Had hij niet stil liggen schreien in zijn bedje den avond na dien dag? Hij wist toen wel, dat er nooit of nimmer meer zoo iets heerlijks en gelukkigs zou komen in zijn leven, als wat er toen geweest was.

Hoe had hij heel stil met de handen voor 't gelaat gezeten, 's morgens in de kerk, in aanbidding voor 't groote, heilige mysterie, voor zijn God, die was neergedaald in hem. Heel zachtjes waren er tranen gevloeid uit zijn oogen. Wat had hij toen goede, mooie beloften gedaan om een braaf mensch te worden en zijn leven te offeren aan zijn God.

Waarom dan toch moest hij aan dat alles denken? Waarom die vreemde, wondere ontroering - alsof hij zou kunnen schreien - schreien nu over zijn slechtheid?.... Had hij niet alles vergeten van die mooie beloften? Was er iets gebleven van zijn teere godsvrucht? van zijn vroom gelooven?

Daar wordt zachtjes de kamerdeur geopend. Frits was zoo verdiept in zijn gedachten, dat hij de schreden niet hoorde naderen. Maar nu heeft het gekraak van de deur hem uit zijn gepeinzen gewekt. Hij keert zich haastig om. 't Is hem of hij een visioen ziet, hij durft zich bijna niet verroeren uit angst, dat 't verdwijnen zal.... een visioen van reinheid! Daar staat het witte bruidje van Onzen Lieven Heer in het lichte waas van haar sluier.

‘Marietje!’ stamelt hij, maar hij beweegt zich niet van zijn plaats. Zijn oogen staren naar zijn klein zusje, dat langzaam nadert, haast nog met den plechtigen tred, waarmede de blanke stoet van maagdekens de kerk was binnengeschreden, terwijl de zangers bij het klankvolle dreunen van het orgel het machtige *Magnificat* uitjubelden.

Nu staat Marietje heel dicht bij hem. Ze legt haar handjes in de zijne. Frits durft niets zeggen, niets doen; hij durft niet dat zachte, vrome gezichtje zoenen, bang, dat zijn lippen zooveel reinheid zouden bezoedelen; hij mag zijn zusje de woorden niet toefluisteren, die zijn vader vroeger hem gezegd had: ‘Mijn lief, lief kindje, bewaar je rein zieltje, zooals 't nu is!’ En toch weet hij niets anders te zeggen op dit oogenblik, maar die woorden, ze zouden ontheiligd worden, indien hij ze uitsprak. Hij staat bewegingloos en zwijgend, maar in zijn oogen wellen tranen; hij voelt 't als een verkwikking, een troost.... er is toch nog iets goeds in hem behouden. En dieper 't hoofd voorover buigend, beroert hij even met zijn lippen de kleine handjes, die in de zijne liggen. Dan wendt hij zich af.

Marietjes gebed is verhoord; God heeft het hart van zijn afgedwaald kind geraakt.

't Was een dag vol vreugde!

En 's avonds, toen Marietje was ingesluimerd in haar witte bedje, is Frits stil naar moeder gegaan en hij heeft haar gezegd: ‘Moeder, ik wil 't niet zeggen met woorden, maar u zult zien aan mijn daden, dat ik mijn verkeerdheid betreur en herstellen wil.’ Dat heeft Frits gezegd en 't kostte hem moeite, maar hij beschouwde het als een boete zijn stugge trotschheid te overwinnen.

En moeder? Heel zacht en liefdevol heeft ze haar jongen aangezien en haar stem trilde toen ze zei: ‘Ik hoop het, mijn jongen, ik hoop het!’ Ze voelde, dat Frits een belofte deed, die hem heilig zou wezen. En ze dankte God, dat het goede zaad niet verloren was gegaan, dat vrome wijsheid en teedere zorg ge strooid hadden in een reine kinderziel!

Frits heeft woord gehouden! Het ringetje, dat hij kocht van 't geleende geld, heeft Marietje nooit gekregen. Hij beloofde haar een beter geschenk, dat hij zelf voor haar wilde verdienen. Maar hij zelf bewaart het smalle gouden bandje even trouw als vaders horloge, en even trouw zal hij de herinnering bewaren aan dien tweeden vreugdevollen en gelukkigen dag van zijn leven. Zijn makkers zag hij niet meer dan in 't voorbijgaan; ze hadden hem heel gauw vergeten.

Alleen aan Kareltje heeft hij alles verteld, den dag, dat hij hem zijn schuld afbetaalde.

Even heeft Karel Terlinden zijn mond tot een spotlach vertrokken - 't was maar heel even - toen begreep hij, dat Frits in vollen ernst sprak, en hij eerbiedigde dien ernst.

‘Kerel,’ zei hij, zonder Frits aan te zien, ‘kerel, ik geloof, dat je gelijk hebt. Waarachtig ja, je hebt gelijk! Zoo zal het beter wezen voor je. Je gaat je geluk zoeken in je werk en je godsdienst, in je huis, zeg je? Daar, ouwe jongen, ik wensch je 't beste, versta je, het beste!’ En Kareltje schudde de hand van zijn vroegeren kameraad, zoo hartelijk, als hij dat alleen doen kon met al zijn warme gulhartigheid. En toen in eens van toon veranderend: ‘'t Zou misschien beter wezen, dat ik je voorbeeld volgde, maar ik kan niet, Frits.... Ik ben zoo'n laffe zwakkeling, zoo'n.... zoo'n.... ik weet niet. Ik ben eigenlijk heelemaal niets, Frits.... en nooit was ik iets!.... Ik zal maar blijven doorboemelen, dat is het gemakkelijkste en het meest eenvoudige.... tot ik er genoeg van heb.... en dan....’

Verder kon Kareltje niet gaan. Achter dat ‘dan’ was de leegte, de duisternis van een leven zonder doel om naar te streven, zonder roeping om te vervullen....

Ja toch, er was iets in die leegte; Karel Terlinden zelf, die een heel rijk man zou wezen.... Arm Kareltje, moogt ge ooit nog een hooger geluk kennen!

Zoo zijn ze van elkaar gegaan. Karel klom naar zijn kamer en draaide een sigarette, terwijl hij een deuntje floot.

Frits ging het leven in, den blik vol hoop in de toekomst, de kloeke, stoere schouders gereed om alle moeilijkheden uit den weg te ruimen.... Hij wil worstelen en overwinnen. God zal hem helpen.

Lodewijk XVII.

Op de gravure naar een schilderij van L.Ch. Spriet zien wij den dauphin Lodewijk XVII, den zoon van den zwakken, ongelukkigen Lodewijk XVI en der beklagenswaardige Maria Antoinette, die beiden vielen als slachtoffers van den kunstmatig opgezweepten volkshaat. Wij zien den rampzaligen prins, rillend van koorts, uitgestrekt op een ellendig leger, terwijl de vriend van Robespierre, de schoenmaker Simon, aan wiens bewaking hij is overgeleverd, hem gelast te werken en hem met een pak slaag bedreigt.

De verwoede Jacobijn was ondanks zijn 57 jaren nog een krachtige figuur, met gebronsde gelaatskleur, ruwe trekken en een ruwe stem, borstelige wenkbrauwen en verward afhangende zwarte haren. Zoo schilderen hem zijn tijdgenooten, - en alleen ten opzichte van de haarkleur is de kunstenaar onzer gravure van de overlevering afgeweken. Hij gaf den ellendeling zilverwit haar, vermoedelijk om de tegenstelling tusschen de zachtheid, die men de grijsheid toeschrijft, en het hardvochtige gemoed van den schoenmaker beter te doen uitkomen.

De dauphin is niet enkel de jonge held van een lange lijdensgeschiedenis, maar ook van raadselachtige gebeurtenissen, waarover thans nog de meeningen ver uiteenloopen. Louis Charles was de tweede zoon van Lodewijk XVI en den 27en Maart 1784 te Versailles geboren. Een oudere broeder bezweek reeds in 1789 aan een klierziekte. Hij zelf was gezond en frisch, van krachtigen lichaamsbouw, geen kind van smarten zooals zijn broeder, had een bloeiende gelaatskleur, groote, blauwe

oogen, een van geest stralend, gewelfd voorhoofd, een slechts weinig gekromden adelaarsneus, een fijn geteekenden mond en kuiltjes in de km, terwijl het lieve gezichtje omlijst werd door blonde lokken, die in krullen tot op de schouders afhingen.

Bij de rampen, die het koningspaar troffen, was de knaap meestal als ooggetuige tegenwoordig; somtijds speelde hij daarbij een kleine, zij het ook lijdelijke rol. In de stormachtige dagen van Versailles, toen de wilde megera's het slot overrompelden, verscheen de koningin, met hem en haar dochtertje aan de hand, op het marmeren binnenplein van het paleis. Gedurende den treurigen tocht van Versailles naar Parijs sliep het kind in de armen zijner gouvernante. Op het terras der Tuilertën was een kleine tuin voor hem aangelegd, evenals vroeger op het terras van Versailles. Was zijn koninklijke vader in zijn vrije oogenblikken slotenmaker geweest, de prins moest tuinman worden, hanteerde dapper schop en schoffel, hark en gieter, en kweekte mooie bloemen voor zijn moeder. Op het terras der Tuileriën werd hij steeds door nationale garden vergezeld, die zich vriendelijk met hem onderhielden. Een klein regiment *du Dauphin* werd uit jonge Parijzenaars gevormd en in een uniform gestoken. Bij het feest der gefedereerden op het Marsveld, waar de koning den eed van trouw aan de grondwet zwoer, hief Maria Antoinette onder stormachtige toejuichingen den dauphin in de hoogte en toonde hem aan het volk met de woorden: ‘Ziet mijn zoon, hij deelt mijn meening.’

Bij de vlucht des konings naar Varennes en de gevangenneming aldaar, was de jonge prins wel tegenwoordig, maar hij sliep gedurende deze historische gebeurtenissen. Bij de bestorming der Tuileriën vluchtten de koning, de koningin en de dauphin naar de rijbaan, waar de Nationale Vergadering bijeen was; een grenadier had den jongen prins, om hem voor de opgewonden menigte te beschermen, in zijn armen genomen en boven de hoofden weggedragen. Nu begon de heerschappij van het Schrikbewind. Machtiger dan de vergadering der volksvertegenwoordigers, had dit doorgedreven, dat de koning en zijn familie in den Temple zouden worden gevangen gezet.

Deze indrukwekkende, sombere, verweerde Temple was getuige van het slottooneel der tragedie van het Fransche koningschap. De dauphin woonde aanvankelijk bij de koningin; hij mocht aan de wandelingen in den tuin van den Temple deelnemen, in welks lanen van kastanjeboomen hij zich vrijelijk aan het spel kon overgeven. De tafel was weelderig en koninklijk en bleef dit tot aan den dood der koningin. Na de verhuizing uit den kleinen toren van den Temple naar den groote woonde de dauphin bij zijn vader, die zich reeds vroeger met zijn opvoeding beziggehouden en hem onderricht gegeven had in de Fransche spraakkunst, in het Latijn, in aardrijkskunde en geschiedenis. Dit alles veranderde nadat de koning in staat van beschuldiging was gesteld. Na de terechtstelling zijns vaders werd de prins voorloopig aan de hoede zijner moeder toevertrouwd. Maar dit duurde niet lang. Verschillende samenzweringen tot bevrijding der koningin werden ontdekt, en de republikeinsche machthebbers bepaalden, dat de zoon van de moeder zou worden gescheiden, naar een afzonderlijk vertrek overbracht en aan een door de Commune benoemd bewaker toevertrouwd. De koningin verzette zich wanhopig tegen de uitvoering van dit besluit. ‘Gij zult mij dooden,’ riep zij uit, ‘voordat ge mij mijn zoon ontneemt!’ Tevergeefs!

Nu begon voor den prins zijn martelaarschap. De schoenmaker Simon onthaalde den prins dikwijls op slagen, deed zich aan tafel door hem bedienen, en liet hem de borden wasschen en de kamer vegen. Men trok hem een kiel van grove stof aan en zette hem een roode Phrygische muts op. Hij moest de *Marseillaise* en de *Carmagnole* leeren en in het proces tegen zijn moeder getuigenis afleggen. Van de terechtstelling

zijner moeder vernam hij echter nooit een woord. Hoezeer Simon hem ook mishandelde en tot een kleinen 'rooden prins' africhtte, hij zorgde toch ook voor zijn onderhoud, speelde met hem biljart, gaf hem een kooi met sijsjes, waarmee de kleine gevangene speelde, en bracht hem dikwijls in den tuin. Maar toen de weelderige tafel der koningin ophield, waarvan Simon en zijn vrouw dapper mee aten, moest de arme koninklijke knaap het ontgelden. Het duurde evenwel niet lang, of Simon moest met zijn meester Robespierre het schavot beklimmen.

Nu begon het smartelijkste lijden voor den prins. Hij werd als een gemeene misdadiger achter slot en grendel gezet en ontving zijn eten door een kleine opening in de zwaar gesloten deur. Ratten, muizen en ongedierte van alle soort deelden met hem het vertrek. Langzamerhand werd hij zwak, suf en ziek en kreeg gezwellen aan de beenen. Na zes maanden ging voor het eerst de zware kerkerdeur open, toen generaal Barras met eenige medeleden der Conventie den prins bezocht. De beklagenswaardige toestand van het kind boezemde hem medelijden in. Hij gaf bevel, dat het 's morgens en 's avonds in den tuin van den Temple zou wandelen, dat men het een ziekenoppasser zou geven, en vertrouwde aan een Creool, Laurent, de bewaking van den prins toe. Maar diens toestand werd voortdurend erger. De Conventie vaardigde drie harer leden af, om daarnaar een onderzoek in te stellen. Een hunner was Garmond, die den 14en Juni bij den dood van den jongen Capet - zooals hij genoemd werd naar den stamvader van den koninklijk huis - tegenwoordig was. Te voren werden twee beroemde geneesheeren tot hem gezonden; de een, Desault, kwam verscheidene malen, werd toen ziek en stierf nog vóór den prins; de ander, Pelletan, kon niets meer tot redding van het kind doen, dat op het kerkhof Sainte-Marguérite in de gemeenschappelijke groeve werd begraven.

Aldus luidt in het kort het verhaal van het lijden van den jeugdigen martelaar, dien de geschiedenis Lodewijk XVII heeft genoemd, daar zijn oom, de graaf van Provence, hem na het overlijden van Lodewijk XVI tot koning van Frankrijk uitriep. Maar dit verhaal is niet zonder tegenspraak gebleven; meer dan eens heeft men het bewijs pogen te leveren, dat de prins niet in den Temple gestorven, maar daaruit ontsnapt is, en meer dan één pretendent heeft zich voor den doodgewaanden Lodewijk XVII uitgegeven. De meest bekende is wel Karel Willem Naundorff, den 10en Augustus 1845 te Delft overleden, wiens zoon, officier in het Nederlandsche leger, een proces voerde tegen den graaf de Chambord, maar het in 1874 verloor, en in November 1883 te Breda overleed.

De zorgelooze Kits.
Een vermakelijke geschiedenis uit den ouden tijd,
door Béha.
(*Slot.*)

Bij deze woorden bracht Kits hem zulk een slag op het hoofd toe, dat de vierde krijger verstomd en gekneusd neerrolde.

'Gij hebt mij het leven gered!' sprak de ridder verheugd. 'Wat kan ik voor u doen?'

'Help mij dan maar deze zware kerels omkeeren, dat ze op hun rug liggen,' zei Kits, 'dan kunnen zij niet weer opkomen, voordat er iemand voorbijgaat.'

Toen dit gedaan was, hielp Kits den ridder zich van zijn wapenrusting ontdoen, want hij was gewond en niet sterk genoeg om ze te blijven dragen. Daarop sloegen beiden langzaam den weg in door het woud, totdat zij aan het kasteel van den ridder kwamen.

Het eerste nu, wat zij hoorden was, dat de koning vrede gesloten en de sleutels van zijn groote geldkisten overgegeven had, en dat iedereen nu weer aan zijn zaken mocht gaan.

‘Zoudt ge wel bij mij willen blijven en in mijn kasteel wonen?’ vroeg de ridder.

‘Heel graag,’ antwoordde Kits, ‘ik geef er niet om, waar ik woon. Maar mijn kleeren zijn versleten.’

‘Neem maar van mijn kleeren, als ge er niets tegen hebt,’ sprak de ridder.

‘In orde,’ hernam Kits, ‘dat gaat goed. Als ze soms wat ingenomen moeten worden, is dat gemakkelijk te doen.’

Zoo leefde Kits langen tijd op het kasteel en ging op de jacht en op de vischvangst en hielp mee om een goed middagmaal voor allen te bezorgen en daarna om het op te eten.

‘Het komt er bij mij niet op aan, of we

hazen of herten, gevogelte of wild schieten,' zei Kits, 'daarom schieten we ze maar allemaal.'

Op zekeren dag vroeg de ridder hem, of hij niet graag een vrouw zou willen nemen.

'Neen,' zei Kits, 'ik ben heel gelukkig zoo, en wat kan ik meer zijn?'

'Maar als het nu bij voorbeeld eens een dame was met een kasteel en heel veel geld?' vroeg de ridder.

'Wel, ik geef er niet om, of ik getrouwd ben of niet,' antwoordde Kits, 'dus ik ben er niet tegen.'

'Welaan dan, wat soort van dame moet het zijn?' vroeg de ridder weer.

'Daar komt het bij mij heelemaal niet op aan,' antwoordde Kits, 'de eene is net zoo goed als de andere.'

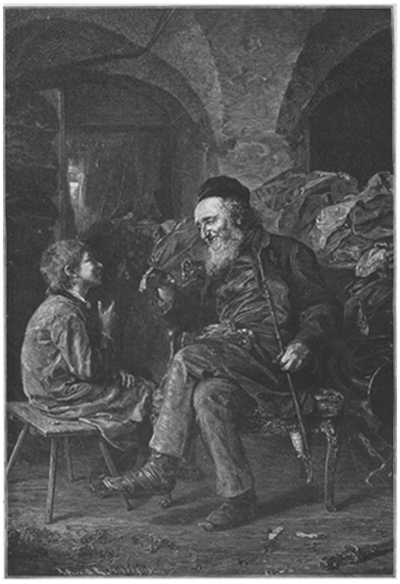

TWEE JODEN WETEN WAT EEN BRIL KOST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. KNAUS.

'Wat dunkt u er van, als je met mijn dochter trouwde? Gij hebt mij immers het leven gered?' zei de ridder.

'Heel best,' meende Kits.

Toen ging de ridder naar zijn dochter en deelde haar alles mee, wat er afgesproken was en bepaalde het huwelijk op den volgenden dag. Zoo gebeurde het, dat op den morgen van dien dag de bruid, geheel in 't wit gekleed, gereed stond, met fijne kant en snoeren paarlen, in één woord, een allerliefste aanblik; en Kits schreed opgeruimd naast haar voort.

Maar toen zij op weg naar de kerk waren, vroeg de aanminnige bruid aan Kits, of hij er niets tegen had, dat iemand anders met haar trouwde.

'Volstrekt niet,' zei Kits welgemoed. 'Waarom zou ik?'

'Omdat ik,' vervolgde zij, 'reeds sedert mijn kindsche jaren veel van den zoon van onzen buurman, ridder Augustus, gehouden

heb, en hij evenveel van mij houdt. Dus, als ge er niets tegen hebt, zal ik met hem in plaats van met u trouwen, hij is vlak achter ons.'

'Precies zooals gij wilt,' antwoordde Kits.

Aldus stapte jonker Augustus naar voren in de kerk en trouwde met de lieftallige bruid.

'Wat is dat?' schreeuwde de ridder, toen hij zich omkeerde, en zag hoe Augustus en de schoone bruid vóór den priester stonden en elkander aan de hand hielden.

Maar toen was het reeds te laat; daarom vroeg hij op het bruiloftsfeest aan Kits, of het hem om 't even was, een zak met geld in de plaats te krijgen.

'Heel best,' antwoordde Kits; 'het geeft niet meer moeite geld te hebben dan het zonder geld te moeten doen; ik wil het dus wel hebben.'

DE ZOON VAN LODEWIJK XVI BIJ DEN SCHOENMAKER SIMON, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L.CH. SPRIET.

Kort daarna vertrok Augustus met zijn jonge vrouw naar het hof van den koning. Daar vertelden zij de geschiedenis van hun huwelijk en nog veel andere dingen van den zorgeloozen Kits, zoodat hij uitgenoodigd werd aan het hof te komen.

Nu gebeurde het, dat den avond van zijn aankomst de koning een groote partij gaf, die door zooveel edellieden en officieren en schoone dames werd bijgewoond, dat er voor hem geen zitplaats gevonden kon worden om naar het vuurwerk te zien; toen Kits dus vermoeid werd van dat heen en weer drentelen, klom hij op een paal en ging op een dwarshout zitten, waar hij alles zien kon.

Maar deze paal was juist midden tusschen het vuurwerk geplaatst, zoodat, toen de raketten en vuurpijlen afgingen, sommige er van hem bijna raakten.

'Dit is een even slechte plaats als in den oorlog,' dacht Kits; 'maar 't is mij om het even, ik heb een mooi gezicht.'

Ten laatste kwam het beste stuk van het geheel, een groote draaiende zon, juist achter hem geplaatst; daarom leek het voor al het volk, alsof het een aureool was, om Kits' hoofd aangebracht.

‘Wel, wie is dat daar midden in het vuur?’ vroeg de koning, de plaats naderende, toen het vuurwerk afgeloopen was.

‘Om u te dienen, Sire, het is Kits!’ sprak deze, naar beneden glijdende; ‘want er was geen andere plaats voor mij te krijgen, en alles bij elkaar genomen, de eene plaats is mij even goed als de andere.’

De koning lachte en zei: ‘Maar het is een wonder, Kits, dat ge uw nek niet gebroken hebt.’

Toen ging de koning voor naar de danszaal, en al de hovelingen en fijne dames begonnen te dansen.

‘De eene jonkvrouw is mij precies dezelfde als de andere,’ dacht Kits; daarom ging hij naar de prinses en noodigde haar ten dans.

‘Maar wie zijt gij?’ vroeg zij.

‘Kits,’ was zijn antwoord.

‘Dan van ganscher harte,’ sprak de prinses, ‘want ik heb door Augustus en zijn vrouw veel over u hooren spreken. Wat zullen wij dansen?’

‘Dat is mij onverschillig,’ antwoordde Kits, ‘want ik heb heelemaal geen dansen geleerd.’

‘Zoudt gij dan niet liever een wandeling met mij doen in de oranjelaan hiernaast?’ vroeg de jonge dame.

‘Zooals u verkiest,’ zei Kits, en hij gaf de lieftallige prinses zijn arm en wandelde met haar door de oranjelaan en verhaalde haar vele van zijn lotgevallen.

Toen zij terugkwamen, werd juist het avondmaal opgedragen, en een voorname jonge prins, die met de prinses verloofd was, geleidde haar naar de groote zaal.

En ook Kits stapte naar binnen te midden van de groote heeren en edellieden en nam plaats achter een zeer groote pastei.

‘Ik heb goeden eetlust,’ zei Kits; ‘dit zal mij dus even best smaken als iets anders.’

Maar toen de pastei half op was, keek de koning over de tafel, en daar zag hij Kits zitten.

‘Hoe durft gij hier komen en de beste plaats innemen?’ riep de koning vertoornd.

‘'t Is mij om 't even waar ik zit,’ antwoordde Kits.

‘Even, even! Dat is te veel,’ schreeuwde de koning. ‘Mijne heeren, jaagt dien kerel naar buiten en laat hem nooit weer aan het hof komen!’

‘Ik kan net zoo goed weggaan, Uwe Majesteit,’ zei Kits doodbedaard, ‘want het is mij hetzelfde welken weg ik ga.’

Toen verliet hij de groote stad, nam zijn zak geld mee en kocht een aardige boerderij dicht bij een bosch en teelde groenten en bloemen en was zoo gelukkig als een vogeltje in de lucht.

Doch weldra kwamen hem akelige geruchten ter oore; men mompelde, dat er opnieuw oorlog was uitgebroken en dat den koning het hoofd was afgeslagen, omdat hij te hoogmoedig en te wreed was voor het volk en dat men de aanminnige prinses ook wilde dooden.

Toen herinnerde Kits zich de wandeling in de oranjelaan en trok op weg, om den ridder op te zoeken en zich bij hem en de overige krijgslieden van den gedooden koning aan te sluiten, die de wallen der groote stad omsingelden.

‘Ziet gij dien hoogen toren?’ vroeg de ridder. ‘Nu, de prinses zit daar gevangen, aan dat bovenste venstertje, en wij kunnen haar niet bevrijden, tenzij wij de stad innemen, en dat kunnen wij niet.’

Toen haalde Kits een zak met lange spijkers en een hamer, sloeg een touw om zijn middel, kroop tot aan den voet van den toren en hamerde er een langen spijker in, ging daarop staan, sloeg er weer een boven den eersten, en nog een, en nog een, en maakte zoo als het ware een ladder, die leidde naar het venstertje boven in den toren, en daar maakte hij toen het lange touw vast, keek naar binnen, waar hij de bevallige prinses zag en haar vroeg, of zij mee wilde gaan en gered worden.

Zij maakte zich gaarne gereed om te vluchten, ging naar het venster en vroeg Kits, hoe hij boven was gekomen.

‘'t Is voor mij precies hetzelfde, of ik binnen in een toren naar boven klim of daarbuiten,’ antwoordde Kits.

Toen daalde de prinses uit het venster neer, greep het touw stevig vast, zette haar voet op de lange ijzeren spijkers, en door Kits ondersteund, kwam zij met hem langzaam maar veilig op den grond.

‘Maar wat moet ik nu doen?’ vroeg de prinses.

‘Gij kunt naar het andere leger gaan,’ antwoordde Kits.

‘Maar dan zal de oorlog opnieuw uitbarsten,’ meende de prinses. ‘Daarom wilde ik mij liever ergens verbergen, ver weg. Kunt gij geen plaats uitdenken, Kits?’

Kits dacht aan zijn lieve woning diep in het woud, maar durfde ze haast niet noemen. Voor zoo'n fijne prinses! Maar deze dankte hem heusch voor het aanbod en zei: ‘Lieve Kits, ik houd meer van u dan van al die mooie prinsen, die een arm meisje aan haar lot overlaten. Gij echter zijt goed en dapper. Misschien hebt ge er dus niets tegen met mij te trouwen, dan konden wij daar zeer gelukkig en in vrede leven.’

‘Heel goed,’ zei Kits, ‘precies zooals ge wilt, want ook ik houd meer van u dan van iets anders in de wereld.’ En het geval wilde, dat hij in de nabijheid der stad een priester aantrof, die uit vrees voor de wreedheden des oorlogs de stad verlaten had, en zoo werden zij in den echt verbonden en leefden met elkander zoo gelukkig als twee vogeltjes.

Maar na eenigen tijd vernamen de twintig burgemeesters, die nu in plaats van den koning over het land regeerden, dat Kits met de prinses getrouwd was. Ze waren daarover zeer vergramd en zeiden, dat het schande was, want hij was maar een gewone kerel, en zij zonden een leger van wel vijftig man, namen de prinses gevangen en sloten haar weer in den toren op, terwijl zij Kits veroordeelden om ter dood gebracht te worden.

‘Mij goed,’ zei Kits gelaten, in de groote rechtszaal, ‘'t is mij allemaal hetzelfde. Als ge mij uit de ééne wereld zendt, ga ik naar een andere.’

‘Deze gunst echter willen wij u bewijzen,’ zeiden de twintig trotsche burgemeesters; ‘gij moogt kiezen, welken dood ge wilt sterven. Wilt gij doodgeschoten, opgehangen of vergiftigd worden?’

‘'t Is mij waarlijk onverschillig,’ antwoordde Kits, ‘ge moogt me dus even goed doen vergiftigen.’

Nu had omstreeks dezen tijd iedereen in het land genoeg van den zorgeloozen Kits gehoord, en velen zeiden, dat het schande was hem te dooden.

Toen nu des nachts de soldaten met het vergif bij Kits kwamen, voelden zij zich zoo terneergeslagen, dat zij eenige flesschen wijn meebrachten om zich wat op te vroolijken.

‘Als gij er niets tegen hebt, konden we samen eerst wel een flink avondmaal gebruiken,’ spraken zij, ‘want er behoeft geen haast gemaakt te worden met zoo'n onbezorgden vent als gij zijt.’

‘Van ganscher harte gaarne,’ antwoordde Kits, ‘want ik drink net zoo lief wijn als vergif.’

Maar ten laatste was er nog maar voor ieder één glas wijn over, en het glas vergif voor Kits; en terwijl zij allen opstonden, om voor de laatste maal op zijn gezondheid te drinken, kwam op eens de hoogmoedigste van alle burgemeesters binnen om Kits' lijk te zien.

‘Wat is dat?’ schreeuwde hij. ‘Soldaten, bezig met drinken?’

Reeds toen zij zijn voetstap hoorden, had ieder fluks zijn glas leeggedronken, alleen het glas van Kits stond nog op de tafel.

‘Ik heb zooveel wijn gedronken,’ meende deze, ‘dat ik geen dorst meer heb.’

‘Maar ik wel,’ riep de burgemeester, en hij dronk snel Kits' glas leeg, en - viel dood neer.

‘Alles wel beschouwd,’ zei Kits onnoozel, ‘heb ik net zoo lief, dat hij sterft, als ik.’

Dewijl er nu geen vergif meer over was, hielden de soldaten Kits gevangen om af te wachten, wat de negentien andere burgemeesters nu wilden doen.

Toen nu den volgenden morgen het geval in geuren en kleuren in de rechtszaal verhaald was, lachte al het volk en klapte uit alle macht in de handen en riep: ‘Lang leve koning Kits!’

Toen stond een der burgemeesters op en sprak: ‘Het is volkomen duidelijk, dat Kits de rechte man is om onze nieuwe koning te worden, want hij zal niet hoogmoedig en wreed zijn als de vroegere koningen, maar de zaken haar natuurlijken gang laten gaan.’

‘Hoezee!’ schreeuwde het volk.

‘En daar hij met de prinses getrouwd is, is er ook niemand met meer recht,’ zei een andere burgemeester.

‘Maar zou hij ons ter dood willen brengen of in 't leven laten?’ vroeg een derde bevreesd.

‘Wat gij verkiest,’ antwoordde Kits, ‘het maakt voor mij geen verschil uit.’

Toen riep iedereen: ‘Hoezee! Leve koning Kits!’

En de prinses werd uit den toren gehaald, en Kits en zijn jonge vrouw werden gekroond, en zij leefden lang, zonder oorlogen, in vrede en groot geluk.

‘Ik geef er heelemaal niets om, koning te zijn,’ meende Kits, ‘want ik kan overal gelukkig wezen.’

Het Passiespel van Oberammergau in 1900, door J.R. van der Lans.

Het heilig jubeljaar 1900, dat, in de grootsche gedachte van Leo XIII, van het begin tot het einde één ontzaglijke wereldhulde moet vormen aan onzen Heer Jesus Christus, zal ook weer getuige zijn van het naïeve eerbetoon, den Verlosser sinds eeuwen door het nederige Beiersche bergdorp gebracht.

En terwijl duizenden gedurende dit jaar, op de roepstem des Pausen, naar de Eeuwige Stad zullen optrekken om daar op de graven der Apostelen getuigenis af te leggen van hun geloof, zullen ook duizenden opgaan naar Oberammergau om er geest en hart te verkwikken aan het schoonste en edelste, het treffendste en hartverheffendste schouwspel, dat ter wereld te zien is, de vertooning van het smartvolle lijden en sterven en der luisterrijke opstanding des Heeren.

De grootsche wereldbetooging, te Rome voorbereid, zal een luidklinkend protest zijn tegen het ongeloof en de valsche wetenschap der eeuw. Maar ook het Passiespel van Oberammergau heeft de kracht van een protest. Een protest tegen de wufte, zinnelijke tooneelspeel kunst onzer dagen, die, blijkens de theorieën van haar meest overtuigde verheerlijkers, haar kracht meent te moeten zoeken in de schaamtelooze schildering van de meest ongeregelde hartstochten, terwijl het reine, stichtelijke schouwspel der brave, eenvoudige Beieren het sprekend bewijs levert, dat de kunst nog steeds haar beste inspiraties vindt in de geheimen des geloofs, in de gewijde bladen der Schrift, en dat nog altijd het woord van onzen eenigen Vondel geldt:

De schoonste roode rozen groeien
Op geenen Griekschen berg, o neen,
Maar op den Kruisberg hard van steen,
Waar Jesus' hoofdkwetsuren vloeien.

Tien jaren geleden had ik het voorrecht het Oberammergausche Passiespel bij te wonen en deelde mijn indrukken van dat onvergetelijk schouwspel o.a. ook in dit tijdschrift mee onder den titel: ‘In het Passiedorp.’

Oude lezers der *Katholieke Illustratie* zullen zich dat opstel allicht herinneren, maar ten gerieve der jongeren meen ik, alvorens over te gaan tot de meedeeling van enkele bijzonderheden omtrent de uitvoering in 1900, toch hier nog het een en ander over het Passiespel in 't algemeen te mogen zeggen.

Op den voorgrond sta, dat het geen vertooning is, bedoeld om onschuldig tijdverdrijf of louter kunstgenot te geven, veel minder een onderneming om geld te maken; maar dat men hier te doen heeft met een waarlijk vrome, godsdienstige handeling, de vervulling van een heilige gelofte.

Het liefelijke, idyllische bergdorp was namelijk in het jaar 1634 het tooneel der verwoes-

tingen van de 'Zwarte Dood,' de afgrijselijke pestziekte, die als gevolg der gruwelen van den Dertigjarigen oorlog heel Zuid-Duitschland teisterde.

Aanvankelijk hadden de inwoners gemeend, terwijl de geesel in de omliggende dorpen woedde, hem uit hun woonplaats te kunnen weren door al de wegen daarheen streng af te sluiten. Die wijze voorzorg scheen hen te zullen behoeden, tot in een donkeren nacht zekere Caspar Slucher, te Oberammergau woonachtig, maar tijdelijk als daglooner te Eschenlohe arbeidend, door de wachtposten wist heen te sluipen om zijn vrouw en kinderen te bezoeken. De ongelukkige bracht de pest in zijn geboortedorp; twee dagen daarna was hij dood en weldra waren vier en tachtig van zijn dorpsgenooten hem in het ontijdig graf gevolgd: het scheen, dat het gansche dorp gedoemd was om uit te sterven.

In dien uitersten nood namen de overlevenden hun toevlucht tot God; de mannen hielden raad en legden voor God de gelofte af, onmiddellijk het Passiespel te zullen spelen, en, als de pest mocht ophouden, het alle tien jaren te herhalen.

Die gelofte moet ons zonderling voorkomen, maar kan niets bevreemdends hebben als men in aanmerking neemt, dat sinds overoude tijden de vertooning van de Passie onzes Heeren als een soort godsdienstige oefening werd beschouwd, overeenkomende met onze lijdensmeditaties en de oefening van den H. Kruisweg.

Dergelijk godsdienstig tooneelspel, in de middeleeuwen meerendeels 'mysteriespel' genaamd, maakte deel uit van de kerkelijke plechtigheden ter gelegenheid der groote feesten als Kerstmis, Paschen en Pinksteren. Zij werden dan ook opgevoerd op het kerkhof, dat de kerk omgaf, ja in de kerk zelve.

In verschillende katholieke landen, die voor den alles wegvagenden storm der Hervorming zijn gespaard gebleven, zooals Spanje, Italië, Bretagne, zijn dergelijke middeleeuwsche mysteriespelen nog tot op onze dagen in al hun vrome naïveteit blijven voortleven, en met name in de Goede Week kan men in die landen nog processiën en vertooningen zien, die op min of meer aanschouwelijke wijze den pijnlijken kruisweg des Heeren voorstellen.

Uit de gelofte der Oberammergauers valt op te maken, dat hun Passiespel geen plotseling opgekomen denkbeeld, geen nieuwe vinding was, maar een eeuwenoude overlevering: hoe zouden zij anders met den dood voor oogen, op de gedachte zijn gekomen, het onmiddellijk op te voeren? Men heeft dus heel waarschijnlijk in het tegenwoordige Passiespel een eerbiedwaardig overblijfsel te zien uit de vroomgeloovige middeleeuwen, maar door verloop van tijd meer ontwikkeld, naar de nieuwere begrippen gewijzigd en door de hulpmiddelen der latere tooneelspeelkunst opgevoerd tot het aangrijpend en artistiek geheel, dat elke tien jaar de bewondering uitmaakt van de heele kunstlievende wereld, vooral sinds in 1850 de beroemde Berlijnsche tooneelspeler Eduard de Vriendt er de aandacht van zijn kunstbroeders op vestigde.

Maar ik loop de geschiedenis vooruit: naarde kronieken verhalen, hield onmiddellijk na de gelofte de plaag op; de reeds aangetasten genazen van de ongeneeslijke kwaal en niemand viel haar verder meer ten offer.

Trouw aan hun gelofte voerden de Oberammergauers nu het Passiespel geregeld om de tien jaar op tot in 1674, waarna zij besloten de volgende vertooning niet in 1684, maar om een afgerond jaartal te hebben in 1680, en verder weer om de tien jaren te doen plaats hebben. Dat is tot onze dagen zoo gebleven; de kronieken vermelden slechts één enkele onderbreking, namelijk in 1810, toen de zware

oorlogslasten de opvoering onmogelijk maakten, maar reeds in 1811 werd de achterstallige speelbeurt ingehaald.

Gelijk nu de heele gemeente de boven verhaalde gelofte aflegde, zoo beschouwt ook thans nog heel Oberammergau de geregelde vervulling dier gelofte als zijn zaak.

Het gemeentebestuur heeft de leiding dier zaak in handen; op het raadhuis, dat een waar museum is van christelijke kunst door de talrijke afbeeldingen en documenten van vroegere opvoeringen, die er bewaard worden, zetelt de commissie voor het Passiespel en daar ook hebben zich de vreemdelingen aan te melden, die het spel wenschen bij te wonen en voor die gelegenheid in het dorp huisvesting begeeren.

Alle geboren Oberammergauers nemen, voor zoover hun jaren dat meebrengen, van klein tot groot aan het spel deel. Dat beschouwen zij niet alleen als een stilzwijgende verplichting, maar zij stellen er hun eer en hun trots in. Alleen de lichamelijk of verstandelijk gebrekkigen toch zijn uitgesloten, alsmede... wie niet van volkomen onberispelijk gedrag is. Voor de vervulling der hoofdrollen, zooals de Christus, de Maria en de Apostelen kunnen zelfs uitsluitend dezulken in aanmerking komen, die door onberispelijken levenswandel uitmunten. Tot een dier rollen te worden uitgekozen geldt dan ook voor de hoogste eer, waarnaar een rechtgeaard Oberammergauer streven kan.

Van kindsbeen af leert hij het Passiespel beschouwen als de gezamenlijke levenstaak der gemeente, waartoe ieder naar zijn krachten en gaven behoort bij te dragen. Op den arm van zijn moeder neemt hij al deel aan de schilderachtige groepen, die groote volksmenigten voorstellen, zooals b.v. in het tafereel der Israëlieten, die het manna rapen in de woestijn, of dat van den intocht van Christus binnen Jerusalem. Wat later behoort hij tot de kleinen, die den Heiland met palmtakken toewuiven. Nog later krijgt hij of zij een rol van meer beteekenis, hetzij als figurant, hetzij als handelend en sprekend persoon, hetzij als lid van het koor, dat de heele vertooning met zijn zangen begeleidt en verklaart.

Aldus wordt de Oberammergauer van jongs af gevormd tot waardig vertolker van het heilige lijdensdrama, en die vorming duurt onafgebroken voort, daar men zich niet enkel om de tien jaar ernstig tot de uitvoering voorbereidt, maar zich ook in den tusschentijd gestadig blijft oefenen, ook door het opvoeren van andere tooneelstukken, die echter alle van stichtelijken and zijn.

Zoodoende heeft men, tegen dat het gewichtige Passiejaar aanbreekt, een uitstekend gevormden en geoefenden talrijken troep tot zijn beschikking, waaruit de leiders een ruime keuze hebben voor de rolverdeeling, die niet dan na rijp beraad en ernstige overweging geschiedt.

De keuze der hoofdpersonen is een evenement, dat met spanning door de geheele bevolking wordt te gemoet gezien, en de uitverkorenen zijn voor minstens tien jaren de helden van het dorp. Ditmaal is ter vervulling der moeilijke Christusrol uitgekozen de jonge meester pottebakker Anton Lang. Te oordeelen naar zijn portret, beantwoordt zijn voorkomen heel gelukkig aan het vereischte type. Of zijn optreden en voordracht daarmee in overeenstemming zullen zijn, zal de ondervinding nog moeten leeren. Moeilijk zal het hem zeker vallen, daarin zijn voorganger Joseph Mayer te evenaren; deze gaf in zijn tijd de Christusfiguur zoo aangrijpend schoon weer, dat zelfs bij de vertooning in 1890, toen hij voor de derde maal in die rol optrad en feitelijk daarvoor al twintig jaar te oud was, zelfs die leeftijd niet vermocht, althans op een afstand de illusie te bederven of den indruk van zijn spel te verzwakken. Dit jaar zal hij enkel nog den proloog uitspreken.

ANTON LANG,
de speler der Christusrol.

De Mariarol wordt, om de maagdelijkheid van de Moeder des Heeren uit te drukken, steeds aan een jong meisje opgedragen. De vorige maal werd zij vervuld door de burgemeestersdochter Maria Lang, die thans reeds sinds jaren het kleed van geestelijke zuster draagt. Ditmaal zal als Maria optreden Anna Flunger, behoorende tot een familie, die reeds tal van verdienstelijke passiespelers heeft opgeleverd. In het jaar 1850 was haar grootvader een veelbewonderde Christus en in 1880 haar tante Franziska Flunger een voortreffelijke Maria. In haar uitwendig voorkomen op deze vrouw gelijkend, moet Anna Flunger op haar beurt over een buitengewoon talent van voordracht beschikken. Zij is de dochter van den brievenbesteller.

ANNA FLUNGER,
voorstellende de Moeder des Heeren.

De overige hoofdrollen zijn als volgt verdeeld: Herodes-Rochus Lang sr.; Petrus-Thomas Rendl sr.; Johannes-Peter Rendl jr.; Pilatus-brandweerhoofdman Sebastian Bauer; Caïphas-koster Sebastian Lang; Annas-houtsnijder Oppenrieder; Joseph van Arimathea-Andr. Braun; Jacobus-Matthias Deddler; Nicodemus-Wilh. Rutz; Nathanael-houthandelaar Gregor Breitsamter; Judas-schilder Hans Zwinck; Rabbi-houtbeeldsmjder Andreas Lang; Magdalena-kasteleinsdochter Bertha Wolf; Martha-Maria Schwalb enz.

Uit deze opgave merkt men, dat de spelers tot de meest uiteenloopende standen behooren. Trouwens in een zoo eenvoudig bergdorp als Oberammergau is het verschil in stand niet groot. De burgemeestersdochter van vóór tien jaar had volstrekt geen deftiger voorkomen, maar vertoonde denzelfden beminnelijken eenvoud als waarvan haar tegenwoordige opvolgster, de dochter van den brievenbesteller, blijkens haar portret den indruk geeft.

De Oberammergauers zijn over 't algemeen heel eenvoudige menschen, die voor het meerendeel met het vervaardigen van houten snijwerk als beelden, crucifixen, godsdienstige voorwerpen en verder met de gewone bedrijven, die op elk dorp voorkomen, hun kost verdienen. Hun plaatsje, dat ongeveer 1500 zielen telt, ziet er dan ook heel bescheiden uit; het bestaat uit kleine lage huizen, meestal

maar van één verdieping, veel kleine winkels van kruis- en andere beeldjes, photographieën en gedachtenisjes, zooals men ook in andere bedevaartplaatsen b.v. in Kevelaar ziet, verder wat herbergen en een enkel burgerhotel.

Alleen het huis van burgemeester Lang, die de vorige maal de rol van den hoogepriester Caïphas vervulde, doch zich ditmaal enkel met de opperste leiding van het Passiespel belasten zal, heeft een wat deftiger voorkomen, ofschoon het toch ook een winkel is, een kruidenierswinkel, als ik me niet vergis. (Men houde in het oog, dat ik spreek van tien jaar geleden). De gewitte zijgevel prijkt met een groote fresco-schildering, voorstellende Christus voor Pilatus en blijkens een opschrift dagteekenende uit het jaar 1784.

Dergelijke muurschilderingen vindt men bijna aan alle huizen in Oberammergau, die overigens helder gewit zijn en bijna zonder uitzondering met een kruis op het dak prijken. Te midden van de prachtige groene bergen, die het aan alle zijden omgeven, maakt het zindelijke, frissche, welvarende dorp dan ook den vriendelijksten indruk.

Zoo wat in het midden van de lange hoofdstraat staat het kerkje, van buiten zoo eenvoudig, dat het niet meer dan een netjes gewitte schuur lijkt, maar van binnen weelderig in zwierigen rococostijl beschilderd, en letterlijk vol gehangen met allerlei oude schilderijen, beelden en snijwerk. Onder die schilderijen moeten zich enkele stukken van waarde bevinden, maar onder den grooten hoop merkt men ze niet op. In het Passiejaar is de kerk bovendien van voor tot achter met sparregroen, kleurige vanen en draperieën versierd, wat de verwarring voor het oog nog grooter maakt.

Voor het kerkje staat een lage toren met de eigenaardige peervormige spits, die men in gindsche streken overal aantreft en van afbeeldingen van Tiroler landschappen algemeen bekend is.

Maar Oberammergau heeft nog een anderen toren, die uren ver in het rond te zien is, een grootsch monument der ontzagwekkende natuur, namelijk de Kofel, het steile kegelvormige berggevaarte, aan welks voet het is gebouwd. En hoog op den top van dien Kofel verheft zich een reusachtig blinkend kruis, dat al wie Oberammergau nadert al van verre toeroept: hier is het Passiedorp!

(*Slot volgt.*)

De St.-Janskerk van Den Bosch
Aan de Noordzijde.

Ziehier een der talrijke afbeeldingen der St.-Janskerk in Den Bosch, de noordzijde genomen in de richting uit het oosten. Het noordelijk portaal, dat hersteld is, het herstelde schip, het koor en de H.-Sacramentskapel, die nog herstelling wachten, evenals de koepel, welke voor dezen een hoogen toren droeg.

Het is een overheerlijk werk van bouwkunst die onmetelijke kerk, wier uitgelezen en rijke vormen opgeluisterd worden door groote groepen beelden en sieraden van allerlei aard, uit den harden steen gebeiteld, die het kolossale gebouw een voorkomen van lichtheid geven, welke de bouwstoffen uit het oog doet verdwijnen. Men vergelijke het herstelde gedeelte met dat, hetwelk nog op herstelling wacht; hoe zwaar en loom toont zich niet het laatste, tegenover het andere, dat weder in zijn oorspronkelijken luister verkeert.

Maar niets schooner dan de beide hoofdportalen der kerk. Het noordelijke, dat onze gravure teruggeeft, werd gebouwd in 1458; zijn hoogen gevel met één groot venster, wordt geschraagd door twee opstrevende torens, waarvan de oostelijke, die open is gewerkt, een wenteltrap bevat; in de spits van den gevel is een groote beeldengroep geplaatst, voorstellende de H. Maagd, die door den Hemelschen Vader gekroond wordt.

Het portaal zelf is geheel met beeldwerk bezet. In den spitsboog boven de deuren staat het beeld van Christus, met den wereldbol in de linkerhand, de rechter zegenend geheven. Hij wordt omringd door twee engelen en twee zesvleugelige cherubijnen, wier lichaam geheel met vederen is bedekt en die priesterlijke stolen dragen.

KOLONEL DE VILLEBOIS MAREUIL.

Beneden deze beelden zitten in prachtige stoelen: David, aan wiens voeten Abigaël knielt, en Assuërus, die aan Esther zijn scepter toereikt; aan den middelstijl tusschen de deuren staat onder een overheerlijk baldakijn het beeld van haar, welke voorafgebeeld werd door deze vrouwen van het Oude Verbond: de Abigaël, die des grooten konings toorn deed bedaren, en de Esther, die het geheele menschdom redde, het beeld der Moedermaagd. Rondom deze groote groepen knielen in het diepe, prachtige portaalgewelf de vier en twintig Ouderen uit de Openbaringen van St. Jan, met harpen en wierookvaten in de handen, die nedervallen voor het Lam, dat zich in het midden bevindt.

In de nissen rondom het groote lichtraam, staan de beelden der HH. Catharina, Elisabeth, Appolonia, Helena, Barbara en Ursula, maagden, martelaressen, koninginnen, heilige vrouwen, die een waardigen hofstoet vormen voor haar, die in het Oude Verbond zoo vaak voorspeld was en die gekroond in het hoogste punt van den gevel is afgebeeld.

In de schraagwerken des portaals staan de vier Evangelisten met het aangezicht naar het noorden, het verblijf der heidenen, aan welke zij de goede tijding moesten verkondigen, en onder de kapwerken, die deze vooruitspringende deelen bekronen, zijn geplaatst: keizer Maximiliaan en zijn zoon Philips de Schoone, de groote weldoeners der St.-Janskerk, die zeer veel tot haren bouw hebben bijgedragen. Tevens herinneren hunne beelden aan het kapittel van het Gulden Vlies, dat in 1481 in deze kerk gehouden werd, waarin Maximiliaan als hoofd der Orde voorzat en Philips den ridderslag ontving.

J.C.A.H.

Bij de Platen.

Een Tiroler krijgsraad in 1809. -

Een waardig pendant van den vrijheidsoorlog, thans door de Zuid-Afrikaansche Republieken tegen het overmoedige Engeland gevoerd, is de strijd van de heldhaftige Tirolers tegen de Napoleontische dwingelandij.

Evenals de Boeren in Joubert, Cronjé, Botha, De Wet, Olivier en zooveel anderen onverschrokken aanvoerders vonden en vinden, zoo waren Speckbacher, Haspinger, Pet. Meijer en vooral Andreas Hofer de mannen, die in den strijd voor hun vrijheid en hun keizer de Tirolers van de eene overwinning naar de andere voerden en tot tweemaal toe Franschen en Beieren dwongen, hun land te ontruimen.

Onze gravure, voorstellende een Tiroler krijgsraad, doet ons kennis maken met die eenvoudige bergbewoners, door hun liefde voor de vrijheid, hun trouw aan hun vorstenhuis in helden herschapen, - voor alle tijden een toonbeeld van wat heilige geestdrift voor een goede en groote zaak vermag.

Twee joden weten wat een bril kost. -

Dit spreekwoord zien wij ook op onze gravure bewaarheid, waar de kleine, veelbelovende David de lessen van den ouden Salomon ten volle blijkt te begrijpen. De kleine gannef ziet er nog leeper, nog ‘gewiekster’ uit dan de oude heer; en laat deze zijn wijsheid hooren in een omgeving van oude kleeren, geen twijfel, of David zal, wanneer hij op zijn beurt zijn jongen zal onderrichten in de hoogere levenswijsheid, dit niet meer doen in een donker, onaanzienlijk gewelf, maar in een deftig heerenhuis op een der eerste standen. En dan zal David het niet meer hebben over oude kleeren, maar over nieuwe aandeelen....

Kolonel De Villebois Mareuil. -

Een ernstig verlies voor de Boeren legers is het sneuvelen van den Franschen kolonel De Villebois Mareuil, die spoedlg na het uitbreken van den oorlog zijn vaderland verliet, om zijn degen en zijn groote militaire bekwaamheid ter beschikking te stellen van president Kruger.

De Villebois Mareuil was een zoon van Bretagne, dat in alle tijden zooveel dapperen heeft voortgebracht en begon zijn militaire loopbaan in Cochin-China, waar de oorlog van 1870 hem verraste. Toen in het verre land ongunstige tijdingen over den oorlog aankwamen, snelde hij naar Frankrijk terug en onderscheidde zich zoodanig bij de herovering van Blois op de Pruisen, dat hij, 23 jaar oud, op het slagveld tot kapitein werd benoemd en met het Legioen van eer versierd. Snel doorliep hij alle rangen en was de jongste kolonel van het Fransche leger. Na dertig dienstjaren nam hij zijn ontslag, maar in zijn hart was en bleef hij soldaat, een ridderlijk soldaat.

Den 25n October jl. verliet hij Marseille, woonde eerst het beleg van Ladysmith bij, vertrok later naar Kimberley, waar generaal Cronjé zijn raadgevingen niet schijnt

te hebben gewaardeerd, ontsnapte aan een gevangenneming door de Engelschen, werd door president Kruger tot generaal benoemd, en sneuvelde bij Boshof in een schermutseling met een vijandelijke overmacht.

De Republieken zullen dezen dappere, die voor de verdediging van het recht met echt Fransche *bravoure* het leven liet, niet vergeten!

[Nummer 12]

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

I.

De deur der groote zaal, waar alles straalt en flonkert in een zee van licht, wordt opengeworpen, en een bediende in livrei roept met luidklinkende stem de namen af van baron en barones de Horseux.

De bankier en mevrouw Van Wijck zijn opgestaan, om de eerst aangekomen gasten van dien avond te begroeten, - de bankier groot en zwaar, met een hoogroode kleur, mevrouw daarentegen met een ietwat lijdend voorkomen, hetgeen evenwel minder aan zwakte moet worden toegeschreven, dan aan een poging om interessant te schijnen. Deze poging heeft intusschen enkel succes bij degenen, die mevrouw Van Wijck voor de eerste maal ontmoeten, maar faalt volkomen bij hen, die er getuigen van zijn geweest, hoe zij de drukste en meest vermoeiende soirées bijwoont en voorzit, zonder er het minste nadeel van te ondervinden. Maar dit bereikt mevrouw er mee, dat steeds met de meeste - zij het ook gehuichelde - deelneming naar haar toestand geïnformeerd wordt, al maakt men zich ook achter haar rug vroolijk over haar comediespel.

‘Het spijt mij, dat mijn dochter er nog niet is,’ zegt mevrouw Van Wijck na het wisselen der gewone plichtplegingen. ‘Verontschuldig mij een oogenblik, ik zal haar laten waarschuwen.’

Zij gaat naar het schelkoord en fluistert eenige woorden tegen den binnentredenden bediende, waarop zij zich weer bij het kleine groepje bij den rijk gebeeldhouwden schoorsteenmantel voegt.

‘Corrie is onafscheidelijk van Edmond,’ herneemt de bankiersvrouw.

‘Dat is lief van haar,’ antwoordt de barones de Horseux, in de meening, dat dit complimentje de gastvrouw aangenaam zal zijn.

‘Zeker,’ beaamt mevrouw Van Wijck, zenuwachtig plukkend aan haar zakdoekje van neteldoek, ‘maar ze mag ons om dat kind niet verwaarloozen.’

De woorden zijn scherp, de toon nog meer, maar de barones zwijgt, hoewel zij lust gevoelt, iets scherps te antwoorden.

‘Hoe gaat het met Edmond?’ vraagt de baron vlug, om van dat gevaarlijke punt af e komen. ‘Nog altijd hetzelfde?’

‘Ja,’ antwoordt de bankier, ‘het gaat met hem niets vooruit. Hij blijft zwak, ziekelijk en gebrekkig. Ik heb alle mogelijke dokters en professors geraadpleegd en handenvol geld uitgegeven, maar het geeft alles niets. Ze houden heele geleerde verhandelingen over dit en over dat, maar ze maken het kind niet beter. En ik had zooveel verwachtingen op mijn zoon gebouwd, mijn eenige!’

Aan deze laatste woorden herkent men den vader, al is het den egoïstischen vader.

Mevrouw kijkt hem vinnig aan; zij vindt, dat het niet te pas komt, zoo iets tegenover vreemden te zeggen. Maar het is haar man niet kwalijk te nemen: ondanks al zijn geld is hij van plebeïsche afkomst, en dat toont hij dikwijls, tot groote ergernis van

haar, een geboren jonkvrouwe Van Stoppelaar. Doch zij vergeet, dat zij wàt blij was, haar adellijk praedicaat te mogen verwisselen voor den burgerlijken naam Van Wijck, maar die in de financieele wereld en aan de beurs een goeden klank had.

De bankier doet, of hij den bestraffenden blik van zijn vrouw niet gezien heeft. 'Wil u wel gelooven, mijnheer de baron,' vervolgt hij, 'dat ik gaarne een ton zou willen geven, indien Edmond een gezonde, flinke jongen was, in plaats van het bleeke, verschrompelde wezentje, dat hij nu is?'

Mevrouws oogen fonkelen. Wat hoeft haar man nog langer over dat kind, dien sta-in-denweg te praten? En waar blijft Corrie? Is de gouvernante niet goed genoeg om hem op te passen, om hem bezig te houden?

GEWAAGDE OVERTOCHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. VAN BERGEN.
(Met toestemming van Franz Hanfstängl, Munchen.)

Gelukkig dat er meer gasten komen en zoodoende mevrouws aandacht wordt afgeleid. Maar zij neemt zich toch nog voor, haar man op het onbetamelijke van zijn houding te wijzen en haar dochter meer stiptheid aan te bevelen. En het arme, ziekelijke kind wordt haar nog hindelijker, - vooral omdat het een levend verwijt is voor haar liefdeloosheid, haar gebrek aan hart, haar wuften, wereldschen geest.

Corrie is voorgoed thuis gekomen van een pensionaat in het buitenland, waar zij haar opvoeding voltooid heeft. Het jonge meisje had naar het oogenblik verlangd, waarop zij het leven van nu, dat haar ledig en doelloos toescheen, voor een beziger en nuttiger leven zou kunnen verwisselen. Zij had daarbij gedacht aan de armen, wier nood zij zou helpen verlichten, aan allerlei goede werken, waaraan zij zou deelnemen, aan haar ongelukkig broertje ook, dat zij zou koesteren in de stralen harer warme liefde.

Naar schittering in de wereld, naar rijkdom

en glans had zij nooit verlangd, en wanneer haar vriendinnen op het pensionaat zich vermeiden in allerlei ijdele droombeelden, die heur phantasie schiep, had zij vaak ernstig gevraagd, of niet naar iets hoogers en edelers moest gestreefd worden, of er geen andere en betere idealen waren dan genieten en schitteren.

Met mooie plannen en mooie illusies was zij thuis gekomen, en in haar kinderlijke opgetogenheid, met de warmte van haar jong, edelmoedig hart, had zij die voor haar ouders ontvouwd. Dezen hadden verbaasd geluisterd en er niets van begrepen. Wat waren dat voor dwaze ideeën in het brein van een rijk jong meisje? Wie had haar die ingefluisterd? Uit welk boek had zij ze geput?

De bankier had er de schouders voor opgehaald. Hij, man van wereldkennis en nuchtere werkelijkheid, die in zijn handen de harten der menschen kneedde als was, tot den vorm, dien hij verkoos, twijfelde geen oogenblik, of Corrie zou, als ze maar eenmaal in den maalstroom was van het leven, spoedig haar malle utopieën laten varen, er zelf om lachen, ze beschouwen als de onrijpe vrucht van een overprikkelde, kinderlijke verbeelding.

Mevrouw was er door geërgerd en haalde minachtend den neus op voor het werkzame, weldoende leven, dat haar dochter zich had voorgesteld. Zij gaven immers aan de armen en ruimschoots; er kon geen inteekenlijst worden aangeboden, of haar man teekende voor een aanzienlijk bedrag; Edmond had een gouvernante, die voor haar werk betaald werd, en de knapste leden der faculteit waren over zijn toestand geraadpleegd. Wat hoefde Corrie nu zelf de armen te gaan bezoeken, te ijveren voor allerlei liefdewerken, die goed waren voor kwezels en oude vrijsters, en zich zoo bijzonder te interesseeren voor Edmond, alsof de jongen niet alles kreeg wat hem toekwam? Had men haar daarvoor een zoo gesoigneerde opvoeding laten geven? Er kwam nog maar aan te kort, dat zij in het klooster ging en liefdezuster werd....

Het was een pijnlijke teleurstelling, een bittere ontgoocheling voor het jonge meisje, de onverschilligheid van haar vader, den tegenstand harer moeder te zien, die haar even onbegrijpelijk waren als voor haar ouders de excentrieke denkbeelden van hun dochter. Maar zij hoopte die onverschilligheid en dien tegenstand te overwinnen, en zij meende in haar jeugdig optimisme, dat dit haar niet moeilijk zou vallen.

Voor de teleurstelling, die Corrie van den kant harer ouders ondervond, werd zij reeds aanstonds ruimschoots schadeloos gesteld door de gehechtheid, die Edmond haar in zijn blijde, oprechte dankbaarheid betoonde.

De arme jongen leidde ondanks de weelde, die hem omgaf, een treurig, vreugdeloos bestaan. Zwak van lichaam en zwak van hoofd, was hij voor zijn moeder, die hem met te teerder liefde had moeten omringen, een bron van voortdurende ergernis, terwijl zijn vader een gevoel van wrevel niet kon onderdrukken, zoo dikwijls hij den knaap zag en hoorde. Liefde was een vreemd element gebleven in Edmonds leven, want de gouvernantes, die hij achtereenvolgens had, verrichtten wel haar werk, waarvoor ze, zooals mevrouw zei, betaald werden, maar schonken den armen verschoppeling niet dat, waaraan hij meer behoefte had dan eenig ander, en dat alleen zijn droevig bestaan eenigermate had kunnen verhelderen.

Geheel anders werd dit sedert Corrie thuis was. Zij kon uren lang met hem spelen en babbelen, verdroeg geduldig al zijn nukken en wist hem telkens een nieuwe verrassing te bereiden. Zoo won ze langzamerhand het vertrouwen en het hart van den knaap en wist zijn stug, wantrouwig gemoed te kneden. En het scheen haar ook

toe, dat hij sterker werd, dat er een blosje kwam op zijn bleek, rimpelig gezichtje, een gloor van glans in die doffe oogen, en dat het iets helderder werd in dat hoofd, waar alles tot dusver verward dooreen lag.

Van avond was Edmond bijzonder hangerig en dwingerig. Hij had geen trek in eten en klaagde over pijn in het hoofd, en nadat Corrie hem in zijn bedje had gelegd, wilde hij, dat ze naast hem kwam zitten en zijn handje in de hare nam.

'Zal je dan spoedig gaan slapen, Edmond, want er komen menschen en papa en mama willen, dat ik er bij ben.'

'Bij mij blijven!' dwong de knaap, en keek haar daarbij zoo hulpeloos aan, dat ze aan die smeekbede geen weerstand kon bieden.

'Nu, ik zal dan nog een kwartiertje blijven, Edmond, maar dan moet je ook als een groote jongen gaan slapen. En dan zullen we morgen samen weer uit rijden gaan. Vind je dat niet prettig?'

Edmond knikte, maar hield stevig haar hand in de zijne. Corrie keek op haar horloge: het was tijd om naar beneden te gaan. Daar hoorde ze reeds een rijtuig aanrollen en voor de deur stilhouden. Maar ze kon het kind toch niet alleen laten; ze zou nog even wachten, misschien sliep hij dan wel spoedig in, of zou er met zoete woordjes toe te bewegen zijn, met het gezelschap der gouvernante genoegen te nemen.

Het liefst ware Corrie stilletjes hier op de kamer gebleven, want ze had een afkeer van al die drukte van een soirée, van al het gepraat en gedoe der menschen, die zich anders voordoen dan ze zijn, van al die onbeduidende gesprekken en complimenten. Ze begreep niet, welk genoegen haar vader en moeder daarin konden vinden, - haar moeder vooral, die over migraine klaagde, maar heel den avond onvermoeid in de weer was. Ze begreep evenmin, hoe haar ouders vermaak konden scheppen in feestvieren, terwijl Edmond, hun kind, aan de hoede van een huurlinge werd overgelaten.

O, hoe waren de kinderen der armen te benijden, die veel moesten derven van hetgeen Edmond had, maar daarvoor overvloedig werden schadeloos gesteld door de teederheid en koesterende zorgen hunner ouders.

Er was voor Corrie veel onbegrijpelijks in hetgeen zij om zich heen zag, en zij kwam er toe het te betreuren, dat haar ouders zoo rijk waren.

In deze gedachten was zij verdiept, toen een lakei, na een bescheiden tikje op de deur binnentredende, haar meedeelde, dat mevrouw haar dringend liet verzoeken, onmiddellijk in de groote zaal te komen.

Corrie rees op. Behoedzaam maakte zij haar hand los uit die van Edmond, maar de knaap was wakker en keek haar met zijn groote, treurige oogen verwijtend aan. Zij aarzelde even, maar het was haar plicht te gehoorzamen, al zou ze heel den avond die stil-verwijtende blikken vóór zich zien. 'Tot strakjes, Edmond,' zei ze, zich over hem heenbuigend en een kus drukkend op zijn voorhoofd, 'ik kom nog eens naar je kijken, om te zien of je rustig slaapt.'

De knaap antwoordde niet, maar Corrie voelde, toen zij zich over hem hem heenboog, zijn borstje op en neer zwoegen, en in een plotselinge opwelling van trots, in een poging om zich groot te Kouden, smoorde hij de snikken, die naar zijn keel opstegen.

In een gedrukte stemming begaf het jonge meisje zich naar beneden. Reeds uit de verte klonk haar het gegons van vroolijke stemmen, van blij, hel lachen tegen. Welk een contrast: de levenslust, de uitgelatenheid daarginds, en het stille leed, dat boven geleden werd. Maar zij mocht daar thans niet aan denken, zij moest die gedachte uit haar geest bannen. Een vroolijk, opgeruimd gelaat moest ze toonen, onbeduidende

dingen aanhooren en zelf zeggen, mede een rolletje spelen in het comediespel, dat daar werd opgevoerd.

Er waren reeds meer gasten gekomen. Haar vader stond als gewoonlijk bij den schoorsteenmantel, met een groepje heeren om zich heen, druk gesticuleerend en pratend. Haar moeder zat in een kring van dames, die de modes, het laatste bal en de afwezigen bespraken.

Toen Corrie binnentrad, was ze het voorwerp van aller aandacht. De jongeheeren namen de dochter van den rijken bankier op en vonden, dat ze er in haar eenvoudig kleedje, zonder opschik en zonder pretentie, niet onaardig uitzag. Ook de oudere heeren en dames monsterden de erfdochter, die een begeerenswaardige partij was. Nadat de voorstellingen waren afgeloopen, bleef Corrie in de nabijheid harer moeder, die er niet eens aan dacht, naar den toestand van Edmond te vragen. Alleen de barones de Horseux vroeg haar fluisterend, hoe het met haar broertje ging. 'Van avond is het weer niet best, mevrouw,' antwoordde Corrie, blij, dat althans een der aanwezigen, zij het wellicht enkel uit beleefdheid, naar den knaap informeerde. 'Hij heeft een beetje koorts en dan wil hij met alle geweld, dat ik bij hem blijf.'

Daar bleef het bij, want een dikke dame, met de houding en stem van een kurassier, wilde van Corrie allerlei bijzonderheden over het pensionaat weten. Het jonge meisje moest dus vertellen, en zij deed dit eenvoudig, zonder eenigen zweem van gemaaktheid of aanstellerij, maar tevens met zooveel gemak, dat zij weldra het middelpunt van het heele gezelschap werd en ook de heeren naderbij kwamen. Het was streelend voor de ijdelheid van mijnheer en mevrouw, hun dochter het voorwerp der algemeene belangstelling te zien, tot heimelijk leedwezen van een paar jonge dames, die nu niets bijzonders aan haar vonden.

Terwijl Corrie nog aan het vertellen was, kwam een lakei binnen, die den bankier een telegram overhandigde. Hij scheurde het open en las. Een glimlach van voldoening plooide zijn lippen, en het telegram aan zijn buurman toonend, zei hij: 'Lees eens: een goede dag vandaag, vijftig duizend gulden verdiend.'

Niemand luisterde meer naar Corrie. Het woord 'vijftig duizend gulden verdiend' oefende op allen een magischen invloed uit. Het leek wel, of een veldheer een schitterende overwinning had behaald, een groot geleerde een gewichtige ontdekking had gedaan ten bate der menschheid. Toch gold het hier enkel het gelukken van een beursspeculatie, waardoor wellicht honderden hun zuurverdiende spaarpenningen verloren. Maar daaraan dacht niemand, en de triomf van het goud werd gevierd met uitroepen van verbazing en gelukwenschen. Dames zoowel als heeren bewonderden de *flair* en de gevatheid van den bankier, die een zoo mooien slag had weten te slaan. Om de ellende, die zijn overwinning in menig huisgezin zou aanrichten, om de tranen, die daarom vergoten zouden worden, bekommerde zich niemand.

Alleen Corrie bekroop een vreemd gevoel, een vage gewaarwording van angst en afkeer. Zij had nooit ernstig over de beursoperaties van haar vader nagedacht; die vielen buiten de sfeer van haar denken. Maar thans stelde zij zich in eens de vraag: wie moet de schade dragen, want als er vijftig duizend gulden gewonnen wordt, moet er toch ook een even groot bedrag verloren zijn? Door wie? door wie?

Als een hamerslag viel die vraag op haar hoofd. Zij wist het niet, maar zij wilde het weten en zij zou het weten. Zij zou het haar vader zelf vragen, en hij zou haar antwoorden, haar geruststellen... Toch was zij angstig. Zij kende zoo weinig nog van de wereld, van het leven, en indien het eens waar was wat zij vreesde, indien de rijkdom haars vaders de ondergang van anderen was, hoe zou zij dan dien rijkdom moeten verachten, verfoeien....

Het verdere van dien avond was Corrie zeer stil. Het viel wel op, maar men meende, dat de groote blijdschap over haars vaders welgelukte speculatie haar te sterk had aangegrepen, of ook dat zij zich te zeer had ingespannen met haar verhaal van het leven in het pensionaat.

Niemand vermoedde, wat er in het hart van het jonge meisje omging, door welke angstige vragen het werd bestormd. En de koning van het goud, die van zijn nieuwen triomf genoot, dacht er niet aan, dat die triomf het hart van zijn kind kon breken.

(*Wordt vervolgd.*)

Parijsche straatschetsen.
Door
F.J.A.L. Cordens.

I.

Voor degenen, die Parijs hebben bezocht en aan de Gare du Nord zijn aangekomen, behoeft geen beschrijving te worden gegeven van het Noorderstation, hoe leelijk het is en hoe groot: twee eigenschappen, die men wel is waar bij verscheidene stations aantreft, maar die zich vooral bij de Parijsche Gare du Nord in den overtreffenden trap doen gelden. We keken dan ook niet lang rond onder de groote overkapping, waar zoo even een vijftal treinen met ons waren binnengekomen, maar volgden den breeden stroom van reizigers naar de smalle perronafsluiting.

Geen schreeuwerige hoteljongens, zooals in Amsterdam bij voorbeeld, maar een stille, bedrijvige drukte, die een beetje verlevendigd wordt door den van verlof terugkeerenden *piou-piou* met roode broek en vies-blauwe kapotjas, en een groepje vroolijke boerinnetjes uit den omtrek der hoofdstad.

In de groote overdekte hal van het station stonden misschien een goede honderd rijtuigjes bij elkaar, en 't was daar een heel gezellig kijkje, als men niet ieder oogenblik gevaar liep, door den gaanden en komenden automédon overreden te worden. Zooals het meer gaat - bij zooveel keus konden we geen keus maken; een vroolijk open rijtuigje, waar we naar zochten, vonden we niet, en we besloten dus ons geluk buiten te beproeven.

Op het kleine stationsplein, dat door de uitloopers van een aantal straten wordt gevormd, hadden we spoedig een geschikt rijtuig in het oog. Eén wenk, en - ho, ho, niet allemaal te gelijk! Van verschillende kanten kwamen er wel zes of zeven aansnellen. Waar ze zoo gauw vandaan kwamen, was niet te raden, maar in een oogwenk stonden we tusschen een aantal paardekoppen, zoodat we blij waren, weer vasten voet te hebben op het trottoir.

Veel is er geschreven over de Parijsche koetsiers, verscheiden artisten hebben ze tot model gekozen voor hun teekenstift; we waren naar de eerste kennismaking dus benieuwd. De man, dien we gewenkt hadden, was het laatst gekomen, en daar stonden ze nu alle zeven op hun vehikels te wijzen, uitnoodigend om plaats te nemen. Het waren mannen van alle slag; eenigen misten alle bijzondere kenteekenen, sommigen waren mager en absinthkleurig, anderen dik, met roode Bordeauxneuzen; er waren beleefde en onbeschofte, met zeer vettige en niet zeer vettige jassen, met glimmende en niet-glimmende zwarte hooge hoeden. Eén was er bij, die een uitzondering maakte; hij droeg een stevige bruine koetsiersjas en een witgelakte in plaats van een zwarte hoed; hij scheen een vreemde eend in de bijt en werd door de anderen schuin aangekeken. We namen den koetsier, dien we gewenkt hadden, lieten hem een oogenblik op onze bagage wachten, ‘Hotel * * *!’ en weg reden wij. De andere koetsiers waren inmiddels al verdwenen, behalve een tweetal, die ruzie begonnen te maken met den withoed. Deze liet kalm zijn paardje omkeeren en verdween in het Parijsche straatgewoel. Wij zagen niet meer naar hem om, en het ongewone, het voor iedereen teleurstellend-leelijke van de inkomst in Frankrijks hoofdstad, en een

fiacrepaard, dat in de file achter ons aan rijdend, voortdurend in onzen hals blies, namen spoedig al onze aandacht in beslag.

Tusschen de hooge huizen van de rue de Lafayette hing in een grijzen nevel de bloedroode schijf der zon; geen glorieuze avondhemel zooals in Holland, met breede gouden en purperen lichtstrepen, maar een aschgrauwe schemering, die den omtrek der dingen doet vervagen en verflauwen, totdat het flikkeren der gaslantarens en het glimmen der electrische bollen aankondigen, dat voor de stad een nieuw leven begint; want Parijs leeft vooral bij kunstlicht, en zijn tallooze lantarens beschijnen meer roezemoezige drukte en bedrijf dan de schitterende zon in zijn strakblauwen hemel.

II.

De boulevard Poissonnière ligt ongeveer halverwege de lange reeks boulevards, die zich in een boog van de Madeleine-kerk tot aan het plein der Republiek voortzetten en die als de slagaders mogen gelden van Parijs. En evenals bij een koortslijder 's avonds een verhoogde temperatuur intreedt, zoo kookt en bruist het leven des avonds met dubbele onstuimigheid door deze hoofdverkeerswegen van de Seine-stad.

't Is het uur, dat de kranten van de pers komen; jongens en mannen met groote pakken papier onder den arm hollen over het breede trottoir, gillende: *‘Le Ptit Bleu! - La Patrie! - Le Soir!* Grande victoire des Boërs!’ ('t Was in den tijd, dat het den Republieken goed ging). Gretig worden de handen er naar uitgestoken, de jongens nemen hun stuiver aan en hollen verder, en nieuwe drommen komen opdagen met: *‘La Pa-trie! Le Soir!’* Over de breede, met kleine houtblokjes geplaveide straat golft een stroom electrisch licht, waarin de lantarens der duizenden rijtuigen, die in onafgebroken rij op- en neergaan, als roode en gele sterretjes flikkeren. In de boomen langs het trottoir ruischt een aangenaam verkoelende wind, en op de breede, geasphalteerde wandelpaden bewegen zich duizenden en duizenden, zich verdringend voor de monumentale winkels of een plaatsje zoekend op het terras der weelderige restaurants, waar geen tafeltje onbezet is.

Het kost moeite om zich thuis te voelen in dien duizelingwekkenden maalstroom, om de oogen te wennen aan de verblindende lichtschittering en om te blijven turen in die kaleidoskoop van voorbijtrekkende rijtuigen, omnibusgevaarten en puffende automobielen.

We schuiven langzaam voort in de richting van de Madeleine-kerk; een groepje menschen stremt de circulatie, ze kijken naar de vierde verdieping van een huis aan den overkant. Wat is er te zien? Een vertooning van de kinematograaf, met levende beelden reclame makend voor een paar Parijsche vermakelijkheden, voor den fabrikant van een haarwater enz. Aan reclames trouwens geen gebrek. Verderop schrijft een onzichtbare hand hoog in de lucht een welbekenden naam. ‘Van Houten's cacao’ staat er in donkerroode letters, en nauwelijks is de laatste o voltooid, of alles verdwijnt en wordt letter voor letter opnieuw neergeschreven in groen en dan weer in wit licht.

De drukte op straat vermindert niet, ze neemt eerder toe: het wordt tijd voor de theaters. De dure restaurants, waar men bij iederen schotel door een anderen bediende geholpen wordt, zoowel als de goedkoopere gelegenheden verliezen langzamerhand een gedeelte van hun bezoekers en met meer haast drijven de koetsiers hun vlugge fiacres in de richting van de Place de l'Opera. 't Is een bedenkelijk werk, het groote plein over te steken en de Parijzenaars na te volgen, die kalm tusschen de rijtuigen door laveeren, op gevaar af zesmaal overreden te worden door de driftige koetsiers, die voor een ‘bourgois’ te voet al bitter weinig respect schijnen te hebben.

Rechts van het plein verheft zich in sombere lijnen de Groote Opera; het fraaie beeldhouwwerk van den gevel is in de duisternis niet te onderscheiden, maar tot in den nok stralen alle ramen van licht, en honderden bestijgen de steenen treden, om zich binnen te verspreiden langs de beroemde monumentale trap. Twee soldaten der Republikeinsche garde, reuzen te paard, houden onbeweeglijk de wacht voor het gebouw.

Niet zonder moeite worden we hier een omnibus machtig, die ons naar het Bastille-plein brengt. Er rijden er drie achter elkaar; in de laatste vinden we plaats, en terwijl de drie stevige paarden reeds in draf zijn, hijschen we ons langs het smalle trapje op naar de imperiale.

Daarboven hebben wij een verrukkelijk uitzicht. Als machtige monsters banen de logge omnibussen zich een weg door den eindeloozen drom van kleine, vlugge rijtuigen. Nu en dan schiet een groepje voetgangers tusschen de paarden door, om midden op de straat den kleinen vluchtheuvel te bereiken bij een electrische lantaren, en daar het gunstig oogenblik af te wachten om de straat verder over te steken.

Een enkel oogenblik komt er stilstand in den stroom van voertuigen; 't is als een politieagent op Londensche manier, door het opsteken van zijn arm, de koetsiers hun paarden doet inhouden en de menigte voetgangers, bij een kruispunt opgehoopt, gelegenheid geeft, zich op de tegenoverliggende trottoirs te ontlasten.

Maar slechts een oogenblik duurt dit oponthoud; de grond dreunt weer van duizenden paardenhoeven, en als een donder, die zich vóór en achter ons in onbestemde verte voortplant, rollen de duizenden rijtuigen weer over de houtbestrating der boulevards.

Vijf, zes rijen rijtuigen tellen we naast elkaar, en zij alle krioelen dooreen, zonder haken, zonder botsen, met de grootste orde en regelmaat.

Als in een droom staren wij in de drukte, bedwelmen ons aan het licht van winkelpaleizen en restaurants en duizelen van dien onafgebroken menschenstroom. Waar gaan zij heen de tienduizenden, die ons zijn voorbijgegaan? Het zijn geen vreemdelingen, die de impressie komen zoeken van het nieuwe, het ongeziene; maar de meesten zijn gekomen, om wéér een indruk mee te nemen van het verbijsterend drukke leven, dat duizendmaal gezien, toch immer nieuw blijft; om nogmaals den hartslag te hooren van hunne stad; om zich nog eens te bedwelmen aan haar weelde, glans en schittering en daarbij de zorgen, vermoeienissen en bekommeringen te vergeten, die hen vandaag hebben bestormd en die morgen hen weer wachten.

III.

De smalle rue du Faubourg Montmartre (haar naam duidt reeds aan, waar ze heenvoert) kan onder geen enkel opzicht een vergelijking doorstaan met de breede, luchtige hoofdstraten; haar winkels gelijken in geenen deele op de groote magazijnen van de rue de Rivoli, en haar huizen nog minder op de weelderige paleizen in de Champs Elysées; maar 't is een straat met een prettige, gezellige drukte, en zonder een buitengewone verbeeldingskracht te bezitten zou men zich daar soms verplaatst wanen in zeker stadsgedeelte van Amsterdam. De vele en velerhande winkels dragen daar niet weinig toe bij, en vooral de eigenaardigheid om zooveel mogelijk buitenshuis te etaleeren, verleent aan de straat een levendigheid, die ons onwillekeurig aanmaant langzamer te gaan en met meer aandacht de ons omringende dingen te beschouwen. Afleiding vindt men dan ook genoeg; we behoeven slechts even stil te staan voor

een manufactuurwinkel, ons verwonderend hoe het mogelijk is, dat de hooge stapels zijde en katoen op de smalle schragen in evenwicht blijven, of de baas komt al naar buiten schieten, met de beleefde, van zelfvoldaanheid getuigende vraag, hoe wij zijn collectie vinden. En als hij onmiddellijk daarop ziet, dat hij vreemdelingen zonder kooplust voor zich heeft, wordt er zijn goed humeur volstrekt niet door bedorven, en een stuk zijde onder den hoop uittrekkend, zegt hij meer tot zich zelf dan tot ons: ‘Kijk, dat is iets moois - zooveel el lang, en 't kost maar zooveel.’ We gaan verder en struikelen bij den buurman over een bak, waarin volgens het opschrift zich bevinden: ‘Huîtres de Portugal.’ De koopman heeft nog meer bakken met oesters op het trottoir staan, ‘de Marennes’ en nog andere soorten, en daarnaast een groote verzameling alikruiken en ander verdacht goedje uit de zee. Een groote berg bloemkool en wortels ligt half in huis, half buiten, en een Parijsche straatjongen, met mager en beenig gelaat en een zijden dasje los om den hals geknoopt, staat te roeren in de alikruiken, nog niet besloten of hij er zijn sou wel aan geven zal.

Dan weer ander bedrijf en andere nering:

barbiers- en bakkerswinkels, wijnhuizen, smakelijke uitstallingen van pâtissiers, winkels met de heerlijkste, sappige vruchten, druiven om van te watertanden, in overvloed onder ieders bereik gezet, en daartusschen een krioelende meden deftigen boulevard Montmartre.

De zon is nog niet geheel doorgebroken; een ijle nevel hangt als rag om de boomtoppen, maar hier en daar in de hooge spiegelruiten en op de gevels der huizen flitst nigte: vrouwen, die haar inkoopen doen, werklieden, die naar hun werk gaan, en koetsiers, die zich zooeven in het wijnhuis gesterkt hebben voor een langen rit.

VERLOREN GELUK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KNOET EKMALL.

Midden op straat krioelt het van vrachtwaeen straal licht, de eerste begroeting der zon. Op straat hebben de omnibussen den dienst hervat, de koetsiers komen aansullen met hun rijtuigjes, droomerig op den bok zittend, met hun ochtendblad in de hand. Iedere minuut gens en handkarren, waar geen doorkomen aan is; de leelijke, vervelooze omnibus van Montmartre geeft ons uitkomst, wij blijven er achter loopen, tot we, rechts afslaande, ons opeens in een andere omgeving bevinden, op wordt het drukker en nog geen half uur later vertoont alles het gewone, veerkrachtige leven der groote stad.

Een volksoploopje doet ons vlugger aanstappen, om te zien wat er gaande is. Er

TERUGKEER DER BLINDE BULGAREN UIT DE GRIEKSCHE GEVANGENSCHAP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. HOLAREK.

staan een paar honderd menschen bijeen, druk pratend en gesticuleerend, daartusschen een sergeant-de-ville, een politieagent, in zijn kort schoudermanteltje.

Wat is er gebeurd? O, niets, er is een handwagen met fruit omgevallen door het losraken van een wiel, en nu wordt hij weer in elkaar gezet, terwijl de helft der omstanders in de meening verkeerde, dat er een ongeluk heeft plaats gehad.

De deskundigen laten intusschen hun meening gelden: 'Zoo moet je 't doen! Neen, zoo niet!' De baas van den wagen weet niet, wie hij tot helpers zal kiezen, en een paar straatjongens beginnen onder den neus van den diender het refrein te fluiten van 'La Charette,' een liedje, dat toen ter tijd nogal opgang maakte, daar het wegens politieke strekking van hoogerhand in de cafés chantants was verboden en daarom des te drukker op de boulevards werd gevent. Sommigen lachen er mee, maar de bengels hebben geen succes; slechts een lang opgeschoten bakkersjongen neuriet, terwijl hij heengaat:

Sans un bon charron pour charette,
Cà ne marchera pas du tout,
Il faut-y mettre des roulettes (Déroulède)
Pour la sortir du trou.[1)]

Weldra duwt de vruchtenkoopman zijn wagen weer verder, de menigte is verstrooid, en de boulevard heeft zijn gewone aanzien teruggekregen.

(*Wordt vervolgd.*)

Gewroken.

Het was in het hartje van den winter. De sneeuw lag wel een voet hoog op de straat, en bedekte de daken met een wit kleed. Het vroor dat het kraakte.

Eenige kinderen vermaakten zich voor de deur van een klein huisje met glijbaantje spelen. Een in het zwart gekleede dame zat voor het raam met somber gelaat naar de spelende kinderen te kijken.

'He, wat een zuur gezicht heeft die juffrouw!' riep een meisje. 'Br! een echte isegrim!' en luid lachend stoof de kinderschaar uiteen.

De eenzame figuur bij het venster had dit verstaan. 'Een zuur gezicht? zie ik er werkelijk zóó somber uit?' zei ze en keek in den spiegel. Ze verschrok ervan. 'Ja, die kinderen hebben gelijk, een echte isegrim, een bleek, zuur gezicht - en toch was ik eenmaal mooi, nog niet lang geleden.'

Ze zette zich weer voor het venster en dacht peinzend aan het verleden. Toen had ze ook gelachen en gejubeld. O, hoe lang scheen het voorbij, een menschenleven, en toch was het nog geen acht jaar geleden. Wat sombere treurige tijd, die acht jaren! Ze had sindsdien geen levensvreugd meer gekend, ze was oud vóór haar tijd, en toch was ze nog geen negen en twintig. En daar zag ze zich weer vroolijk en levendig: 'het zonnetje in huis,' zooals haar bejaarde ouders hun eenige dochter Sophie noemden.

Wat heerlijke winteravonden had ze toen doorgebracht! En dan die éene gelukkige avond, toen ze naast den knappen, blonden man had gestaan. Weer zag ze in haar

1) Zonder een goeden voerman bij die kar (Frankrijk) gaat het heelemaal niet; Déroulède moet er bij gehaald worden om ze uit het slijk te trekken.

gedachten, helder en duidelijk, de vroolijk verlichte kamer, de schaar van gasten, die haar verloving met den jongen advocaat kwamen vieren. Wat was ze toen gelukkig, wat lachte de toekomst haar toe! En het was haar als hoorde ze weer de mannelijke, maar toch teedere stem van haar Frits zacht fluisteren: ‘Ben je nu gelukkig, lieveling?’ Ze sloot haar oogen en een traan rolde langs haar koude, bleeke wang.

Voorbij! alles voorbij! Een paar maanden was ze verloofd geweest, toen begon het gefluister om haar, eerst zacht, toen al harder en harder. ‘Of ze wel gemerkt had,’ zoo werd haar quasi uit belangstelling gevraagd, ‘hoeveel werk haar verloofde maakte van dat mooie logéetje van den notaris?’ Hij had ze vroeger in zijn studententijd immers gekend, dat wist Sophie zeker wel?

En Sophie had zich goed gehouden. Ze had lachend geantwoord: ‘Ik ben niet jaloersch van aard.’ En toen was de slag gevallen. Hij werd koel en onverschillig voor haar, ze was genoodzaakt hem zijn woord terug te geven.... en een paar maanden nadien was hij verloofd met de andere.

Vreeselijke dagen! Hoe was zij ze doorgekomen! Haar ouders waren kort daarna gestorven en ze was alleen gebleven, alleen met haar verdriet. Ze was pleegzuster geworden aan een ziekenhuis, echter niet interne, daar ze vrij wilde blijven, om op zich zelf te wonen. En hier was ze nu al vijf jaar in de vreemde stad. Van haar vroegeren verloofde had ze niets meer gehoord.

‘Foei!’ - ze schrikte op, wat werd er hard gebeld! Het was een bediende van het ziekenhuis: ‘Juffrouw Versteeg, of u direct mee wil komen, er is een kind in gebracht, vreeselijk verwond, uit het venster gevallen van het hotel ‘het Wapen van Holland’. De dokter heeft naar u gevraagd, voegde de man er bij, ‘u is zoo kalm.’

Sophie had reeds haar hoed en mantel genomen en zich gekleed. Ze haastte zich naar het ziekenhuis, waar men met verlangen naar haar uitgezien had.

‘Kom dadelijk hier, juffrouw Versteeg,’ zei de dokter, ‘een hoogst moeilijk geval, een schedelwond. Ik moet dadelijk een operatie beginnen,’ en hij wees op een knaapje, dat schijnbaar levenloos op een ledikant lag. Een heer was geknield voor het bedje, het hoofd in de handen verborgen. Toen Sophie naderde, keek hij op. Hun blikken ontmoetten elkaar, ze werd doodelijk bleek. ‘Frits!’ stamelde zij, en hij: ‘Sophie! O God, moeten we elkaar hier terugzien. Mijn éénig kind, mijn lieve jongen.’

Sophie had zich reeds hersteld.

‘Dokter, is er nog hoop?’ vroeg ze aan den geneesheer van het gesticht.

‘Eenige hoop wel,’ antwoordde deze; ‘wanneer de operatie gelukt, moet het ventje uiterst zorgvuldig verpleegd worden, daarvan hangt voornamelijk de genezing at.’

‘Hoort ge het, mijnheer Bogaars,’ zei Sophie, ‘uw zoontje kan nog gered worden.’

‘O God,’ kreunde deze, ‘ik word wel zwaar beproefd. Verleden jaar mijn vrouw gestorven en nu misschien mijn eenig kind. Sophie, ge zijt gewroken.’

‘Stil, mijnheer,’ zei Sophie, kalm en waardig, ‘alles is nog niet verloren. Ga hier vandaan, terwijl de operatie plaats heeft,’ en ze keerde zich naar den kleinen patiënt.

Niet éénmaal trilde haar hand, die het hoofd van het jongske vasthield, niet eenmaal beefde ze, terwijl de dokter de vreeselijke operatie volbracht. Eindelijk was het afgeloopen.

‘Wanneer er geen koorts komt, is het kind gered,’ zei de arts. ‘Maar er moet gezorgd worden voor uiterst zogvuldige verpleging.’

Sophie hield zelve de wacht aan het bedje; dagen, weken lang. Op de uren echter, dat de vader zijn zoontje kwam bezoeken, was er steeds een andere verpleegster bij zijn kind.

Na vijf weken was het jongske geheel hersteld. Sophie had in al dien tijd Frits niet éénmaal gezien.

Ze zat weer in haar eenzaam huisje op haar gewone plaats, voor het venster. Daar zag ze een heer de stoep op komen met een knaapje aan de hand. Een zenuwachtige rilling beving haar. Ze dwong zich echter met geweld tot kalmte.

Het kleine ventje trad binnen met een bouquet in de hand. Hij kwam haar lachend te gemoet geloopen. 'O, juffrouw, ik ben toch zoo blij, dat ik u weerzie! U kunt niet gelooven, hoe heerlijk ik het vind, dat ik weer beter ben! Ik houd toch zóóveel van u! U is toch zoo lief voor me geweest, toen ik ziek was! Zal ik u nu nooit meer zien?'

Ontroerd klemde Sophie het jongske in de armen.

Een zachte stem achter haar zeide.

'Ja, ik herhaal de vraag van den kleine: Zal ik u nooit meer zien?' en nog zachter: 'Kun je me vergeven?'

En Sophie?....

MAGDA.

Het Passiespel van Oberammergau in 1900, door J.R. van der Lans (*Slot.*)

Nog kan het nederig plaatsje op een bijzonder fraai en treffend gedenkstuk bogen: het is de wit marmeren kruisigingsgroep op den Osterbichel, een bevallige groene heuvel even buiten het dorp. Deze kolossale beeldengroep, door prof. Halbing uit Munchen vervaardigd en in 1875 opgericht, is een geschenk van den ongelukkigen koning Ludwig II van Beieren, ter herinnering aan zijn bijwoning van het Passiespel.

Koning Ludwig is niet het eenige vorstelijke personage, dat in den loop der tijden het merkwaardige dorp en zijn nog merkwaardiger Passiespel heeft bezocht. De Oberammergauers verhalen met trots van talrijke vorsten en prinsen, die in het Passiejaar het dorp met hun tegenwoordigheid vereerden. Toen ik den 25en Juni 1890 het Passiespel bijwoonde, deelde ik dat voorrecht zelfs met den sultan van Lahore. Bij den ontzaglijken toevloed van vreemdelingen, die tegen elke opvoering van het Passiespel naar het dorp komt gestroomd, loopen dergelijke hooge bezoekers echter in de menigte verloren. Daarbij komt dat er geen onderscheid van personen gemaakt wordt. Alles gaat volgens vast tarief, zoowel wat de plaatsen in het *Passionstheater* als het onderkomen in het dorp betreft. Wie zich het eerste aanmeldt, heeft den voorrang, niet wie het meeste betaalt, en niemand hoeft dus bang te zijn, dat hij afgezet zal worden.

Zooals reeds gezegd is, meldt men zich aan op het raadhuis; daar ontvangt men zijn plaatsbewijs en de aanwijzing van de gelegenheid tot logies. Daags vóór een opvoering van het Passiespel is feitelijk het heele dorp één groot logement; in ieder huis zijn zooveel slaapgelegenheden ingericht als de beperkte ruimte maar eenigszins toelaat. Wanneer men de straten doorwandelt, ziet men in de kamers aan straat en zelfs in de winkels de bedden op rijen staan. En nog is niet ieder bezoeker zeker een bed te zullen vinden; menigeen mag zich gelukkig achten, een strooleger in stal of schuur te kunnen bemachtigen; maar overal kan hij gerust de leden uitstrekken; want tot in de meest schamele woningen is het zoo zindelijk als de meest eischende Hollander maar verlangen kan.

Wellicht dat er dit jaar ruimer gelegenheid tot huisvesting zal zijn. Vooreerst toch is Oberammergau thans onmiddellijk per spoor bereikbaar, wat voor tien jaar niet het geval was. Toen bracht de trein de vreemde bezoekers niet verder dan tot Oberau en moesten zij van daar hetzij te voet, hetzij per rijtuig den prachtigen straatweg volgen, die met ontzaglijke moeiten en groote kosten door het gebergte is aangelegd en in de grilligste bochten langs hooge rotsen en diepe afgronden, door dichte bosschen en groene dalen kronkelt. Na afloop van het Passiespel, dat van 's morgens achten, met een uurtje pauze, tot 's avonds zessen duurt, moesten de meesten in het dorp blijven overnachten. Dit zal thans niet meer behoeven; met den trein zal men 's avonds nog gemakkelijk Munchen kunnen bereiken om daar een hotel op te zoeken. En evenzoo zal het niet meer noodig zijn, den nacht vóór de opvoering in Oberammergau door te brengen, daar men 's morgens met den eersten trein uit Munchen vertrekkende, tijdig in het Passiedorp kan aankomen om bij de opvoering van het spel present te zijn.

Daardoor reeds wordt dus de behoefte aan nachtverblijf in het dorp aanzienlijk verminderd. Bovendien leest men, dat daar 1900 kamers met 3500 bedden beschikbaar zullen

zijn. Ook is de gezondheidstoestand van het dorp inmiddels belangrijk verbeterd; ieder huis moet thans zijn waterleiding hebben, terwijl de wegen van rioleering zijn voorzien.

Het is ieder bezoeker aan te raden, minstens den dag vóór de opvoering in het merkwaardige dorp door te brengen, alleen om getuige te zijn van het ongemeen levendig schouwspel, dat de aanwezigheid van zoovele duizenden vreemdelingen in het kleine plaatsje oplevert.

Het doet denken aan den toevloed uit alle natiën in het oude Jerusalem tijdens de viering van het Paaschfeest. Evenals daar hoort men ook hier alle talen spreken, en op een Parijschen boulevard kan men geen levendiger gewoel aanschouwen dan te Oberammergau, wanneer daar 's avonds onder kanongebulder de stoet uittrekt, die met muziek de opvoering van den volgenden dag aankondigt. Voorop gaan een dozijn horenblazers in het grijs en daarop volgt een troep knapen in het groen, die *aus Leibeskräften* de trommel slaan. En daarachter komt een eindelooze rij van rijtuigen vol vreemdelingen: Duitschers, Engelschen, Franschen, Hollanders, Amerikanen, kortom vertegenwoordigers uit alle natiën en volken en talen.

Alles beweegt zich in de richting van het *Passionstheater*, daar ieder alvast, zij het enkel van buiten, de gebouwen eens wil opnemen, waaar 's anderendaags het wereldberoemde spel zal worden opgevoerd. Van verre ziet men reeds de hooge gevels boven de houten schuttingen oprijzen en hun klassieke lijnen afteekenen tegen het groen der bergen en het blauw der lucht. De omgeving vormt met de talrijke kramen van eet- en drinkwaren, snuisterijen en gedachtenisjes een volslagen kermis, waar men in de open lucht *Hühnerbraten am Spiess* of *feinste Passionsschweinswürstchen* boven groote vuren kan zien bakken en warm verorberen. Alle Munchener brouwerijen hebben daarbij in houten tenten de gelegenheid geopend voor den *alleinigen Ausschank* van hun schuimend vocht.

Een groote tegenstelling met de luidruchtige drukte van den vooravond vormt de plechtige stilte van den volgenden dag tijdens de opvoering van het spel.

Om zes uur in den morgen kondigt kanongebulder en klokgelui, dat om acht uur, bij de opening van het spel, nog eens herhaald wordt, de opvoering aan. Alles stroomt naar de verschillende toegangen van het omvangrijke theatergebouw, waarvan de zitplaatsen lang vóór den aanvang reeds alle zijn bezet.

Het ontzaglijk gebouw is in 1890, ter gelegenheid, dat het Passiespel zijn 250jarig bestaan herdacht, geheel nieuw opgetrokken volgens de plannen van Lautenschläger, opperintendant over het materiaal der koninklijke Munchener schouwburgen, terwijl tevens schatten werden uitgegeven voor nieuwe decoraties, costumes enz., alles naar de hoogste eischen van de hedendaagsche mise-en-scène.

Het eigenlijke theater bestaat uit een groot, overdekt tempelvormig middeltooneel, van voren door een dubbel voorhangsel gesloten.

Aan weerszijden daarvan heeft men een hooggewelfde poort of zegeboog, toegang gevende tot twee diep inloopende straten, die de Cedronsteeg (links) en de Davidsstraat (rechts) te Jerusalem moeten voorstellen.

Naast elk dier poorten verheft zich een paleis, waarvan het eene (links van den toeschouwer) het rechthuis van Pilatus en het andere de woning van den hoogepriester Annas verbeeldt.

Tegen die paleizen sluiten zich open colonnaden aan, evenals de paleizen, poorten en het middelgebouw in Grieksch-Romeinschen stijl gehouden, overeenkomstig het

karakter, dat de Heilige Stad tijdens de Romeinsche overheersching droeg, terwijl daarentegen de beide straks génoemde straten den Oosterschen bouwtrant vertoonen.

Deze omvangrijke tooneelinrichting is hoogst vernuftig gevonden en leent zich uitstekend niet alleen tot de aanschouwelijke voorstelling van heel het ontzaglijke Lijdensdrama, maar ook tot de vertooning van al hetgeen daarmee in verband wordt gebracht.

Het Passiespel toch vertoont niet enkel de Lijdensgeschiedenis, van Christus' intocht binnen Jerusalem af tot Zijn Hemelvaart toe; maar het geeft bovendien ook de verschillende voorafbeeldingen uit het Oude Testament te zien, die op de onderscheiden episoden van het Lijdensverhaal betrekking hebben.

Elke acte van het drama wordt door een of meer dier voorafbeeldingen voorafgegaan. En terwijl de eigenlijke Lijdensgeschiedenis dramatisch wordt vertoond, dat wil zeggen door handelende en sprekende personen wordt ten tooneele gevoerd, worden de voorafbeeldingen uit het Oude Testament enkel als levende beelden, dus onbeweeglijk en stom, te zien gegeven.

Voor de vertooning dier levende beelden nu is geregeld dat groote middeltooneel aangewezen, terwijl het bij de opvoering van het eigenlijke drama tevens dienst doet om, door afwisseling van décor, nu eens den tempel van Jerusalem, dan de zaal van het Avondmaal of het paleis van Herodes, een andermaal den kerker, waarin Christus gegeeseld werd, voor te stellen.

Over het open voortooneel en langs de straten bewegen zich de volksmenigten bij voorbeeld bij den intocht van Christus, bij den oploop voor het rechthuis van Pilatus, als het opgehitste volk den dood des Verlossers eischt, bij de kruisdraging en al die momenten, waarbij het heele volk van Jerusalem wordt gerekend tegenwoordig te zijn.

Behalve deze twee onderscheiden deelen van het Passiespel, het eigenlijke Lijdensdrama en de daartusschen geschoven oud-testamentische voorafbeeldingen in levende beelden, heeft men nog een derde onderdeel in het oog te houden, en dat is het begeleidende en verklarende koor. Dit koor bestond in 1890 uit elf mannen en veertien vrouwen (zes bassen, vijf tenoren, zeven sopranen en zeven alten), allen gekleed in lange witte gewaden, waarover fluweelen mantels waren geworpen van onderscheiden kleur, rood, blauw, groen, geel, violet, met gouden borduursel afgezet. Een gouden haarband of diadeem omspande de lange golvende lokken der vrouwen. Een der mannen is de koorleider (*Chorführer*). Deze zangers nu treden, vóór elk tafereel, van weerszijden uit de colonnaden te voorschijn, scharen zich op het voortooneel, met den koorleider in het midden, die den proloog uitspreekt, waarna de zangers een lied aanheffen, dat het straks te vertoonen tafereel met voorafbeelding verklaart.

Dit voor zoover de tooneelinrichting en de indeeling der voorstelling aangaat. Een blik op de gravure van bl. 96 zal een en ander nog verduidelijken. Daar heeft men al de straks beschreven gebouwen voor zich, die, zooals men ziet, te zamen den aanblik opleveren van een trotsche stad der oudheid, welke illusie nog wordt versterkt door het schilderachtige Tiroolsche berglandschap, dat daaraan tot achtergrond strekt.

Behalve den complex van de gezamenlijke tooneelgebouwen is er thans ook een daartegen aansluitend gebouw voor de toeschouwers. Dit gebouw is een nieuwigheid van 1900. Bij de opvoering vóór tien jaren zaten de toeschouwers nog in de open lucht op amphitheatersgewijs oploopende banken, waarvan alleen het achterste gedeelte maar door een houten overkapping tegen den regen was beschut. Daar de zitplaatsen onder die overkapping voor de eerste rangen golden, waren juist de duurste

plaatsen het verst van het tooneel verwijderd. Zij die daarvóór in de open lucht, aan zonneschijn of regen blootgesteld zaten, genoten het voorrecht de vertooners het best te zien en te verstaan.

Voor ditmaal echter heeft men de heele ruimte voor de toeschouwers ter grootte van 3300 vierkante meters overdekt met een reusachtige overkapping, rustende op zes ijzeren bogen met een spanwijdte van 43 meter. Alzoo zullen dit jaar al de toeschouwers tegen regen en zonneschijn beschut zijn, terwijl de vertooning zelve in de open lucht plaats heeft, zoodat de schilderachtige groepen zich in het volle daglicht bewegen onder de verrassende lichtspelingen van den nu eens bewolkten, dan in zonnegloed stralenden hemel.

Dat klare reine licht alleen onderscheidt de voorstelling onmiddellijk van de vertooningen in onze schouwburgen en operagebouwen, met haar onnatuurlijk schel voetlicht, haar kunstmatigen zonne- of maneschijn en al het oogbedrog en effectbejag, wat door middel van gas, electriciteit of vuurwerk te krijgen is.

De blauwe hemel welft zich boven de paleizen en poortbogen en colonnaden, waarover de vogels vrijelijk heenfladderen of zich rustig neerzetten op de tinnen en kroonlijsten. En achter die gebouwen rijzen de groene heuvelen en statige bergen van een landschap op, dat, naar men zegt, met de omgeving van Bethlehem moet overeenkomen.

Voor den verrasten blik der toeschouwers strekt zich alzoo een stad der klassieke oudheid uit te midden van een haar passende natuur. Maar betooverend vooral wordt de aanblik als die stad zich bevolkt met een burgerij, die daarvoor geschapen schijnt.

Geen gemaakte Israëlieten of Romeinen, geen met kaftans, toga's of fladderende mantels toegetakelde *fin-de-siècle*-menschjes; neen, die welgevormde, veerkrachtige gestalten schijnen één met het oostersch of klassiek gewaad, dat zich met lossen zwier om de bevallig forsche leden plooit; zij bewegen zich daarin vrij en ongedwongen als was het hun dagelijksche dracht. Hier geen grime, geen blanketsel, geen kunstmatig vergroote oogen, geen tricots; 't is alles echt, alles natuur, een onvervalschte, onopgesmukte, kerngezonde natuur. De Oberammergauers zijn misschien de eenigen in Europa, die haar en baard niet door barbier of haarsnijder laten fatsoeneeren en verknippen naar de wisselende mode; zij laten dat natuurlijk sieraad van het menschelijk hoofd groeien, zooals de natuur dien tooi passend voor ieder hoofd heeft beschikt. Zij zijn geen dames of heeren, geen burgers of boeren; zij zijn menschen, mooie, gave, gezonde menschen, frisch opgegroeid in de vrije natuur, bij een eenvoudige heilzame levenswijze, maar vooral opgewassen in een veredelende atmosfeer van hooge zedelijke schoonheid, van verheven idealen en grootsche gedachten, hun van jongs af eigen geworden door den omgang in verbeelding met de heiligste gestalten, die ooit de aarde betraden; door de vertrouwdheid met den inhoud der gewijde schriften, wier geest door een eeuwenlange inwerking in hun vleesch en bloed schijnt overgegaan.

De Oberammergauers zijn bij al hun eenvoud in werkelijkheid toonbeelden van de christelijke beschaving, de harmonische ontwikkeling van lichaam, geest en gemoed. Zij verwezenlijken inderdaad het ideaal der ouden: *mens sana in corpore sano*, een gezonde ziel in een gezond lichaam. Zij leveren het beste bewijs voor de opvoedende kracht van het onvervalschte Christendom, dat hier in een eenvoudig, van de moderne wereld afgesloten en aan zich zelf overgelaten bergvolkje een ras van geboren kunstenaars heeft gekweekt, met geen andere leermiddelen dan de inhoud der evangeliën en de dagelijksche aanschouwing van Gods grootsche natuur.

Het zou een belangwekkende studie zijn, na te gaan hoe door den loop der eeuwen het Passiespel zich hier tot zijn tegenwoordige volkomenheid heeft ontwikkeld. Zooals het thans wordt vertoond, verraadt het den invloed van geleerde, belezen, kunstrijke mannen, die de tafereelen en groepen hebben geordend naar de meesterlijkste compositiën van de christelijke kunst, naar de schilderijen van Leonardo da Vinci, Rafael, Titiaan, Rubens, Van Dijck, waarnaar ook de costumes blijkbaar zijn gevolgd. Voor de levendige, kleurrijke tafereelen uit het Oude Testament, bij voorbeeld Esther vóór koning Assuerus of Samson, den tempel van Dagon doende instorten, is klaarblijkelijk met vrucht gebruik gemaakt van Doré's genialen prentbijbel.

Ook de tekst en de muziek van het oorspronkelijke Passiespel hebben in verloop van tijd groote veranderingen ondergaan. De oude naïeve woorden moeten het eerst omgewerkt en naar modern taalgebruik gewijzigd zijn door den Benedictijner pater Ottmar Weiss, uit de naburige abdij van Ettal, die ook de verzen dichtte, welke bij het opvoeren der levende beelden worden gezongen. Na hem

gaf pastoor Daisenberg omstreeks 1845 aan het spel zijn tegenwoordigen vorm. Deze was niet alleen een degelijk onderlegd, fijn ontwikkeld litterator, maar vooral een echt priester; in zijn zielzorgersijver zag hij in het Passiespel iets meer dan enkel een vertooning tot stichting van zijn parochianen; hij meende er een middel in te vinden tot evangelisatie van de moderne wereld, die er meer en meer toe werd aangetrokken, en daarom meende hij het met al de hulpmiddelen der hedendaagsche kennis en kunst naar den geest en de behoeften van den tegenwoordigen tijd te moeten inrichten.

Wat de muziek betreft, deze dankt haar tegenwoordigen vorm aan Rochus Dedler, die van 1779 tot 1822 leefde en te Oberammergau de nederige betrekking van dorpsschoolmeester waarnam. Over die muziek zijn de oordeelvellingen zeer verschillend; van de eene zijde hoog geprezen, wordt ze door anderen zeer laag gesteld. ‘Volgens mijn indrukken,’ zegt de Zwitsersche criticus W. Wyl, die ze acht malen gehoord heeft, ‘is Dedler's schepping geenszins onbeduidend. Ontwijfelbaar bezat de man talent; daarbij had hij een groote liefde voor Oberammergau's Passiespel.’ Het is een muziek, die, hoewel in sommige deelen nietvrij van eentonigheid, over het geheel zeer stemmingvol is en in haar beste gedeelten de edele statigheid en de innig vrome uitdrukking heeft der Palestrijnsche gezangen.

Er zullen er zijn, die de veranderingen en vernieuwingen, door verloop van tijd in het oude Passiespel aangebracht, zullen betreuren en dit liever bewaard hadden gezien in zijn naïeve Middeleeuwsche onbeholpenheid. Inderdaad zou dat ook heel merkwaardig zijn geweest voor archaeologen en beoefenaars van literatuur- en zedengeschiedenis. Maar dat dit niet het geval is geweest en het Passiespel met de ontwikkeling van zijn tijd is meegegaan, bewijst dat het geen doode antiquiteit, geen verstijfde mummie, maar een nog krachtig levend organisme is.

Al zijn de uiterlijke vormen veranderd, de geest, de ziel is dezelfde gebleven. De instelling heeft daarin het voorbeeld gevolgd van de Kerk, die zich ook schikt naar de veranderende tijden, maar met standvastig behoud van de onveranderlijke kern. En zoo is het Passiespel, oorspronkelijk bedoeld als vrome geloofsuiting enkel van en voor de kleine dorpsgemeente, naar het ideaal van pastoor Daisenberg geworden een indrukwekkende prediking van het Christendom voor de moderne wereld.

Het is de grootsche plastische ontvouwing van heel den inhoud der gewijde schriften, waarin Gods openbaring is vervat. Het is een *biblia pauperum* in den breedsten zin, niet in geschilderde beelden, maar in levende, handelende en sprekende personen voorgesteld.

Moge ook in dit heilig jubeljaar het Passiespel strekken niet enkel tot stichting en opwekking van duizenden en duizenden geloovigen, maar ook de onverschilligen, de twijfelaars, de ongeloovigen onder de toeschouwers tot heilzamen inkeer brengen.

Bij de Platen.

Gewaagde overtocht. -

Zoo althans schijnt het voor de kleine meid, die angstig terugtrekt, als ze voelt hoe de plank doorbuigt en ziet hoe het water er tegen aan spoelt. Het schreien staat haar nader dan het lachen, en de kleine beentjes aarzelen, de gevaarlijke onderneming verder voort te zetten. Moeder, die schik heeft in den komischen angst der kleine, zal haar wel laten zien, dat ze niet bang hoeft te zijn als moeder haar s' evig bij de

hand houdt. En als de kleine meid eenmaal aan den anderen kant is, zal haar angst wel over zijn; en het zou ons niets verwonderen, of ze vertelt thuis, dat ze niets bang was, toen ze over de plank liep en het water tegen haar yoetjes opspatte. - Wanneer het kind dit deed, zou ze enkel aan een geheel gewonen trek in de menschelijke natuur gevolg geven.

DE TOONEELGEEOUWEN VOOR HET PASSIESPEL TE OBERAMMERGAU.

Verloren geluk. -

Gaf onze eerste gravure een komisch tooneeltje te aanschouwen, hier zijn we getuigen van een diep tragisch tafereel: een jonge vrouw, wie haar man is ontvallen, maakt een vriendin harer jeugd deelgenoot van haar smart. Deze kan haar wel den overleden echtgenoot niet weergeven, noch vergoeding schenken voor het geleden verlies, maar ze kan haar toch den troost geven eener echt zusterlijke genegenheid, haar leed verzachten, haar aanmanen tot christelijke berusting. En het schijnt wel, dat haar woorden vrucht dragen en de jonge weduwe er door opgebeurd wordt.

De kunstenaar heeft de situatie goed begrepen en weergegeven. Goed gedaan vooral is de kleine jongen, die stil-ernstig de dame in het zwart gadeslaat en zich afvraagt wat toch wel de reden mag zijn van zoo groote droefheid, als waarvan hij nog nooit getuige is geweest.

Terugkeer der blinde Bulgaren uit de Grieksche gevangenschap. -

In het laatst der tiende eeuw had het Grieksche of Byzantijnsche keizerrijk voortdurend aanvallen te verduren, niet enkel van de steeds driester geworden Turken, maar ook van de woeste volksstammen aan de oevers van den Donau, die onophoudelijk de grenzen van het uitgestrekte rijk bestookten. Zoo had de Bulgaarsche czaar Samuel in het kustland aan de Adriatische Zee volksplantingen gevestigd, de Albaneesche en Slavische volken aan zijn heerschappij onderworpen en was, onder het aanrichten van vreeselijke verwoestingen, in den Poloponesus doorgedrongen.

Aldus tot het uiterste getergd, schudde keizer Basilius II de Grieksche loomheid af, heroverde Macedonië en tastte den vijand bij den berg Valathista in het stroomgebied van den Strymon aan. De Bulgaren leden een geduchte nederlaag en ternauwernood ontkwam czaar Samuel aan de gevangenschap.

De Grieksche keizer nam over de rampen, die de Bulgaren over het rijk gebracht hadden, een ontzettende wraak. Hij liet 15.000 gevangenen de oogen uitsteken en gaf aan iedere honderd een eenoogige tot leidsman, die hen naar hun vaderland moest terugbrengen. Zoo trok de doodenstoet door de met sneeuw bedekte woestenij. Nu en dan zonk een der verminkten stervend ineen, tot de overlevenden in den jammerlijksten toestand de grenzen des rijks naderden. Czaar Samuel stierf van ontzetting bij den aanblik zijner verminkte krijgers te Mosynopolis.

Allerlei.

Acetyleengas als reddingsmiddel. -

Het lijkt verwonderlijk, dat een gas, dat tot verlichting dient, ook kan gebruikt worden als reddingsmiddel op zee. Dit is echter het geval met het bekende acetyleengas, en men zegt, dat er niets eenvoudiger is.

Zooals men weet, ontwikkelt zich acetyleengas, wanneer men carbid met water in aanraking brengt; uit een weinig carbid ontwikkelt zich een groote hoeveelheid gas.

Men heeft thans een soort zak of valies gemaakt van gutta-percha, dat men in geval van schipbreuk gemakkelijk op den rug kan hangen. Beneden aan den zak is een buisje, waarin zich een stuk carbid bevindt. Zoodra het water nu in het buisje dringt, ontwikkelt zich het acetyleengas, de zak zet uit en de drenkeling blijft drijven. Een vernuftig toestelletje belet het verder binnendringen van het water in den zak, als het carbid is opgelost.

Papieren zakdoeken. -

Zooals men weet, gebruiken de Japanneezen zakdoeken van zeer fijn papier; de Chineezen en Koreanen eveneens. Als de zakdoek ook slechts eenmaal gebruikt is, wordt hij weggeworpen en een nieuwe in de plaats genomen, wat natuurlijk zindelijker is dan hem weer in den zak te steken.

Volgens een Engelsch blad hebben de papieren zakdoeken ook reeds aan de overzijde van het Kanaal hun intrede gedaan. Een Japansch handelshuis, dat zich eerst te Londen en daarna te Dublin heeft gevestigd, heeft deze nieuwigheid ingevoerd, die onmiddellijk grooten aftrek vond bij de elegante wereld van het West-End.

De papieren zakdoeken, die in een fabriek te Oseka vervaardigd worden, kosten in Engeland ongeveer f 1.50 per doos van honderd stuks. Ze zijn crême-kleurig met een gekleurden rand en aangenaam geparfumeerd.

Als de mode er zich mee gaat bemoeien, zal de zakdoek van Japansch zijde-papier misschien spoedig algemeen worden. Wie weet?

[Nummer 13]

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

II.

OUDE ZEEROBBEN AAN HET STRAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. AUBLET.

De bankier Van Wijck zit met een norsch gezicht naar buiten te kijken. ‘Wat duurt dat inspannen lang,’ bromt hij, ‘het had in dien tijd al twee keer kunnen gebeuren.’

Corrie, die voor het andere raam zit, zegt niets, want ze weet, dat in de stemming, waarin haar vader op het oogenblik verkeert, ieder woord olie op het vuur is.

De bankier loopt met groote passen de kamer op en neer, blijft eensklaps voor zijn dochter staan en zegt:

‘Die zwarte kleeren staan je niets, Corrie. Je bent toch niet van plan, ze na de begrafenis te blijven dragen?’

De toon is onvriendelijk; daarom zegt Corrie ontwijkend:

‘Je went daar gauw aan, vader, en ik dacht, dat zwart mij nogal goed kleedde.’

‘Afschuwelijk, hoor,’ antwoordt de bankier, blij, dat hij zijn lust tot tegenspraak kan botvieren. ‘En ik wil niet, dat je in den rouw blijft. Ze hoeven hier in de stad niet te weten, dat je grootvader dood is.’

Bij die woorden, koel en koud uitgesproken, heeft het jonge meisje een gevoel, of ze een steek in het hart krijgt, maar de komst van een bediende, die hen waarschuwt, dat het rijtuig vóór is, ontslaat haar van een antwoord.

De vader van den bankier was overleden in het dorpje, waar hij in bescheiden omstandigheden had geleefd. Hij had twee zoons, van wie de een evenals zijn vader met hard werken een burgerbestaan vond, terwijl de oudste door het gelukken zijner stoute speculaties een vermogend man was geworden. Naarmate deze rijker werd, werden ook de banden tusschen hem en zijn familie losser, en ze werden nagenoeg geheel verbroken, toen de bankier met jonkvrouw Van Stoppelaar in het huwelijk was getreden. De adellijke dame wilde van de burgerlijke familie van haar man niets weten: die bestond voor haar niet, en de bankier liet zich maar al te gereedelijk door haar overtuigen, dat een man, van zijn positie, zijn relaties zich niet langer kon inlaten met zulke klein-burgerlijke menschjes als zijn vader en broer waren.

‘Stuur ze af en toe wat als ze 't noodig hebben,’ had mevrouw gezegd, maar de bankier had het niet gedaan, daar hij zijn vader te goed kende om niet te weten, dat deze nooit een aalmoes van zijn zoon zou aannemen.

Soms betrapte de heer Van Wijck zich op wat hij een sentimenteele bui noemde: dan kwam de gedachte aan zijn ouden vader bij hem op, aan hetgeen hij dezen te danken had, aan zijn eigen ondankbaarheid, en ontwaakte in hem een vaag verlangen zijn vader te zien en te spreken. Maar hij miste den moed, dat verlangen sterker te laten worden. 't Was toch ook eigenlijk malligheid, dacht hij. Het best was, de zaken op haar beloop te laten. Vriendelijkheid tegenover arme bloedverwanten kon op den duur lastig worden, en hij zou er maar ongenoegen door stichten in zijn eigen huis. Zoo maakte hij er zich van af.

Daar ontving hij op zekeren namiddag een telegram van zijn broer, hem berichtende, dat hun vader op sterven lag en hem wenschte te spreken. Dat telegram pakte den bankier aan. Heel het verleden rees voor zijn geest op, en het zelfverwijt sprak luide in zijn binnenste. Onmiddellijk vertrok hij, maar kwam te laat, om zijn vader, die in zijn laatste oogenblikken onophoudelijk naar hem gevraagd had, de oogen te sluiten. Hij was werkelijk aangedaan, toen hij de kalme, vermagerde trekken van zijn overleden vader aanschouwde, en hij beschuldigde zich zelf, door zijn onverschilligheid en trots oorzaak te zijn geweest, dat zijn vader gestorven was zonder den troost van een laatste onderhoud, waarnaar hij zoo zeer verlangd had.

De heer Van Wijck dacht thans niet aan zijn beursspeculaties, aan zijn weelderig gemeubeld huis, aan de adellijke familie van zijn vrouw, hij was getroffen door de majesteit van den dood in deze bescheiden woning. Lang bleef hij stil zitten, en toen hij opstond om heen te gaan, beloofde hij zijn broeder, de begrafenis te zullen bijwonen.

Maar toen hij thuis was, veranderde de stemming spoedig. De eerste indrukken waren

weldra verflauwd, en zijn vrouw vond het kinderachtig, bespottelijk, dat hij zich den dood van dien ouden man zoo aantrok. 'Geen kennisgeving, geen rouw, niets daarvan,' zei zij. 'De heele wereld hoeft niet te weten, dat hij uw vader was. Bovendien, als we in den rouw gaan, kunnen we geen enkel partijtje geven en er ook niet naar toe gaan, en ik heb niets geen zin, zulk een onnoodig offer te brengen. Je had eigenlijk ook niet moeten beloven, op de begrafenis te zullen komen. Waar dient dat toe? De menschen daar zullen je met open mond aangapen, en je broer zal wel zorgen, dat iedereen behoorlijk weet, wie en wat je ben. Het verstandigst was nog, dat je een ongesteldheid of iets dergelijks voorwendde, dan was je daar in eens af. Tot dusver heb je die familie van je lijf weten te houden, maar nu vóórzie ik, dat je daar last van zal krijgen. Als jij er tegen opziet,' besloot mevrouw, 'dan zal ik morgen wel schrijven en de zaak uitmaken.'

'Neen, dat gaat toch niet,' antwoordde de bankier, 'ik heb nu eenmaal gezegd, dat ik kom; en mijn woord zal ik houden. Dat ik mijn vader de laatste eer bewijs, is toch al het minste wat ik doen kan. Maar overigens ben ik het met je eens,' vervolgde hij, de beweging van ongeduld ziende, die zijn vrouw maakte, 'dat we het overlijden voor onze vrienden en kennissen maar stil moeten houden.'

Dat haar grootvader dood was, was voor Corrie als een openbaring geweest. Ze had nooit van hem gehoord, ze vermoedde niet, dat hij nog leefde. Zorgvuldig hadden haar ouders voor haar het bestaan van dien ouden man verborgen gehouden, dien zij alleen in het groote, deftige huis oprecht beweende. 'Arme grootvader,'zei zij bij zich zelf, 'hoeveel zou ik van u hebben gehouden, indien ik u had gekend. Maar nu gij er niet meer zijt, zal ik aan u denken, en ik zal voor u bidden, opdat God u in zijn Hemel schadeloos stelle voor hetgeen u hier op aarde onthouden is.'

Pijnlijk was voor het jonge meisje de houding, de valsche schaamte harer ouders. Omdat hij een eenvoudig burgerman was, moest zijn naam worden doodgezwegen, - weer een nieuwe lichtstraal viel in haar ziel, waarin het langzamerhand helder werd, maar een helderheid, die haar vrees aanjoeg. De eene illusie na de andere werd haar ontnomen; zou er dan niet een enkele overblijven? Was het dan alles hoogmoed, liefdeloosheid, nooit te bevredigen begeerte naar goud wat zij om zich heen zag?

In haar naïeven eenvoud had zij gevraagd, of ook haar moeder de begrafenis zou bijwonen. Mevrouw had haar verontwaardigd aangekeken. 'Waar denk je aan, kind, dat ik naar de begrafenis ga van een vreemden man, dien ik nooit gezien heb?'

'Indien u niet gaat, moeder, zou ik wel gaarne met vader meegaan.'

'Malligheid, Corrie, daar komt niets van.' Maar het jonge meisje drong zoo lang aan, tot ze eindelijk toestemming kreeg. Op den morgen der begrafenis evenwel had de bankier spijt, dat hij ze gegeven had, en dit was de eigenlijke reden, waarom hij zoo slecht geluimd was. Hij had zijn dochter genoeg leeren kennen, om te weten, dat ze met de kinderen van zijn broer heel familiaar zou omgaan, in plaats van die behoorlijk op een afstand te houden, dat ze later onophoudelijk daarover zou zeuren en het hem kwalijk zou nemen, indien hij zijn vermogen niet met zijn broer deelde. Het kind had een goed hart, maar ze was een dweepster en had heel zonderlinge ideeën, heel andere dan in de kringen, waarin zij verkeerden, gangbare munt waren. En ze had een krachtigen wil ook. Haar vader had gehoopt, dat ze, als ze een paar weken thuis was en het leven had leeren kennen, haar eigenaardige denkbeelden wel zou afleggen, maar hij had thans reeds kunnen constateeren, dat ze daaraan integendeel hardnekkig vasthield.

Toen de bankier en zijn dochter aankwamen, had de lijkstoet zich reeds naar de kerk begeven.

'We komen te laat, vader,' zei Corrie.

'Dat is niet erg,' bromde de bankier, 'of vind je 't zoo gezellig, met al die boerenmenschen in den stoet mee te loopen?'

'Maar, vader! Voor den dood zijn we immers allen gelijk.'

De heer Van Wijck haalde de schouders op en bromde iets binnensmonds.

De kerk was vol geloovigen. De oude man had zich door zijn rechtschapenheid en vriendelijkheid de algemeene achting weten te verwerven, en in grooten getale waren zijn dorpsgenooten opgekomen, om hem een laatste bewijs van hun belangstelling en achting te geven en tevens, naar vrome zede, voor de rust zijner ziel te komen bidden. De stichtelijke godsvrucht der geloovigen, de ingetogen rouwversiering aan het altaar, het treurgezang van het koor, de gebeden van den priester bij de baar, - dit alles leverde een aangrijpend schouwspel op, dat niet trof door weidsche pracht en praal, maar door innigheid.

De bankier voelde er niet veel van: zijn godsdienstig gevoel was door al zijn louter stoffelijke beslommeringen vrijwel afgestompt, maar des te meer zijn dochter, wier stille, oprechte vroomheid al de geloovigen stichtte. Haar vader verveelde zich blijkbaar; de plechtigheden, waarvan hij de beteekenis niet begreep, duurden hem te lang, maar Corrie was zóó in haar gebed verslonden, dat de bankier haar een tikje moest geven, toen de stoet statig en langzaam het kerkgebouw verliet, omruischt door den wegstervenden klaagzang van het koor.

Ingetogen schreed de stoet naar het kerkhof, aan den hoek der straten stilhoudend om een Onze Vader en een Wees Gegroet te bidden, waarbij de mannen eerbiedig het hoofd ontblootten. Plechtig klonk dat gebed door de open lucht, geheimzinnig het prevelen van al die stemmen, geaccompagneerd door het ruischen van den wind door het gebladerte der boomen.

Nu eerst kon Corrie zien, hoe talrijk de stoet was, en het was haar als een persoonlijke voldoening te bemerken, hoe de grootvader, dien ze nooit gekend had, in zijn omgeving aller achting had genoten, hoe bij zijn heengaan meer oprechte en hartelijke deelneming werd getoond, dan vaak bij het verscheiden van een vermogend of beroemd man, wiens lijkkist onder bloemkransen is bedolven en aan wiens graf tal van redevoeringen worden uitgesproken.

Toen men van het kerkhof was teruggekeerd, maakte het jonge meisje het eerst kennis met haar oom, een bescheiden man, die haar in eenvoudige, maar hartelijke woorden bedankte voor de eer, die ze den dierbaren overledene had willen bewijzen.

Nadat ze een poosje bijeen hadden gezeten - haar vader sprak over het weer, over de hobbelige wegen, over de harde zitplaatsen in de kerk, kortom over alles behalve over den doode - vroeg Corrie, of ze de kinderen niet eens zou mogen zien.

Haar vader fronste de wenkbrauwen, maar zei niets. Het ernstig gezicht van haar oom werd door die vraag even verhelderd. 'De kinderen zijn in de kamer hiernaast,' zei hij, 'ze verliezen veel in hun grootvader, die erg gek met hen was.'

Corrie beschouwde dit antwoord als een toestemming en stond op. 'Misschien wil vader u nog wel even alleen spreken en is een jong meisje als ik u maar tot last,' zei ze, heengaande.

In de andere kamer gekomen, vond ze vijf kinderen om de tafel geschaard, terwijl een zesde, een grooter meisje, voor een ledikantje zat, waaruit een zacht gekreun opsteeg.

Corrie trad het eerst op het bedje toe, waarin een kleine jongen van een jaar of vijf heen en weer woelde.

'Is je broertje ziek?' vroeg Corrie aan het meisje, dat verlegen was opgestaan en de vreemde bezoekster met groote oogen aankeek. Ze had Corrie wel in de kerk gezien, maar niet gedacht, dat die voorname jonge dame bij hen in de kamer zou komen. Vader had verteld van den schatrijken oom, die niets om grootvader gaf, en nu meende het kind, dat ook diens dochter zich wel veel te groot zou achten, om naar hen om te zien. Maar nu zij ze van nabij beschouwde, vond ze, dat zij er heel vriendelijk uitzag, heel anders dan de rijke oom met zijn stuursch gezicht, waar ze bang van was.

'Ja, juffrouw,' antwoordde het kind, toch nog een beetje bedeesd.

'Hoor eens, je moet geen juffrouw tegen me zeggen. Ik heet Corrie, en zoo moet je me ook noemen. En hoe heet jij?'

'Anna, juffr.... Corrie.'

'En wat mankeert je broertje?' vroeg ze verder, de wangen van den knaap streelend, die heel stil was gaan liggen, minder uit gehoorzaamheid aan zijn oudste zuster, die hem tot stilte vermaande, dan uit ontzag voor de vreemde dame.

'Hij heeft heel lang gesukkeld, juffr... Corrie, bijna zoo lang als moeder dood is. Het is altijd een heel zwak ventje geweest, maar de nieuwe dokter heeft hem al veel beter gemaakt, niet waar, Wim?'

Toen Wim zag, dat zijn zuster zoo vertrouwelijk met de vreemde juffrouw sprak, begon hij ook wat moed te krijgen. Hij knikte en zei: 'Veel beter.'

'Nu, dat doet me plezier,' hernam Corrie. 'Je moet maar zorgen, dat je gauw heelemaal beter wordt. En wat zou je nu wel graag van me willen hebben?'

De oogen van het zwakke ventje straalden bij die vraag, doch hij durfde toch maar niet zoo aanstonds met zijn wensch voor den dag komen. Hij keek nu eens de vriendelijke, vreemde juffrouw, dan zijn zuster aan. Zou hij het maar zeggen? O, hij had er, als hij zoo heele dagen stil in zijn bedje lag, vaak aan gedacht, vurig er naar verlangd.... Zijn groote begeerte behaalde ten laatste de overwinning op zijn schroomvalligheid. 'Een bouwdoos,' zei hij, 'met gekleurde steenen.'

Toen het hooge woord er uit was, keek hij Corrie angstig aan. Zou het niet te veel gevraagd zijn? Vader had altijd gezegd, dat die veel geld kostte, dat die veel te duur was.

'Je zal ze hebben, Wim,' zei Corrie, glimlachend om het angstig-verlangend gezichtje van den dreumes, 'en de mooiste, die er te krijgen is. Maar zal je dan gauw weer heelemaal beter zijn?'

'Ja,' antwoordde Willem, die aan geen pijn meer dacht, 'heelemaal beter.' En half overeind gaande zitten, ten einde zijn broertje goed te kunnen zien, riep hij: 'Hoor je 't, Jan, dat ik de mooiste bouwdoos krijg, die er is, met gekleurde steenen?'

Corrie beschouwde thans het groepje om de tafel, dat met de meeste aandacht alles gevolgd had. Het waren gezonde kinderen, eenvoudig maar netjes gekleed, in het eerst een beetje verlegen door de komst van die vreemde juffrouw, maar door haar vriendelijkheid tegenover het zieke broertje nu geheel op hun gemak gebracht.

'Jullie moesten nu allemaal eens bij mij komen,' zei Corrie, 'mij een handje geven en zeggen hoe jullie heeten.'

De kleuters stapten manmoedig op haar toe en voldeden aan haar verzoek.

'Nu is er ook zeker wel iets,' begon Corrie, 'wat ieder van jullie graag zou willen hebben, zooals Wim een bouwdoos. En nu moeten jullie me dat eens rechtuit zeggen. Toe, Jan, jij het eerst.'

‘Ik weet het wel,’ riep Wim triomfantelijk uit zijn bedje, dat hem te klein werd.

‘Neen, Jan moet het zelf zeggen.’

En Jan zei het ook, en na Jan vertelden ook de anderen wat hun hartje begeerde, en zij babbelden, aangemoedigd door Corrie's vriendelijkheid, weldra zoo druk en onbeschroomd, of ze haar al jaren gekend hadden.

Het jonge meisje genoot. Hoeveel aangenamer vond zij het gezelschap van die kinderen, die ronduit en ongekunsteld hun lief en leed vertelden, hun hoop en wenschen uitzegden, dan de eindelooze soirée's, met valsch vernuft, banale complimenten en hatelijke kwaadsprekerij gekruid.

Het gesprek was nog in vollen gang, toen de deur na een tikje geopend werd en een vreemd heer binnentrad.

‘De dokter,’ zei Anna. Het was in eens doodstil. De dokter, een nog jonge man, aarzelde even bij het zien der hem onbekende dame, die hij hier zeker niet verwacht had, maar trad naderbij, maakte een beleefde buiging voor Corrie en zei: ‘Mag ik zoo vrij zijn, mij aan u voor te stellen, juffrouw: dokter Hastings.’

‘Corrie van Wijck,’ antwoordde het jonge meisje. ‘U komt zeker naar uw kleinen patiënt kijken, dokter?’

‘Ja, juffrouw, hij is er een heelen tijd slecht aan toe geweest, maar we zijn nu al zoo ver, dat hij stilletjes aan beter wordt.’

‘Ik ben heelemaal beter, meneer, ik krijg een mooie bouwdoos met gekleurde steenen van deze juffrouw,’ babbelde Wim, die zijn geluk niet zwijgen kon.

‘Wim!’ zei Corrie blozend, op bestraffenden toon.

‘De dokter is zoo goed,’ vertelde Anna, toen de heer Hastings vertrokken was, met de vroegwijsheid van een klein huismoedertje, ‘hij rekent bij ons bijna niets voor een visite. Een hooge doktersrekening zouden we ook niet kunnen betalen.’

Corrie tastte in haar zak en drukte, zonder dat de andere kinderen het konden merken, Anna iets in de hand. ‘Zal je dat aan vader geven?’ vroeg ze.

‘O juffrouw, Corrie,’ zei Anna, die het zijige papiertje tusschen haar vingers voelde, ‘dat mag ik niet aannemen. Vader zal het niet willen hebben.... We hebben nog nooit een aalmoes aangenomen.’ Tranen kwamen het meisje in de oogen.

‘Maar het is geen aalmoes, lief kind,’ hernam Corrie, ‘het is een klein geschenk van je nichtje, dat veel, heel veel van je houdt. Het is voor den spaarpot van jullie allemaal. Is het nu zóó goed?’

Nog vóór Anna kon antwoorden, werd de deur weer geopend en trad haar vader binnen. De kinderen vlogen hem allen te gemoet. Wim ging overeind in zijn bedje staan, om hem te vertellen, wat die goede juffrouw hun beloofd had. Maar de woorden bestierven hun op de lippen, toen ze in de opening der deur het norsche gezicht van den heer Van Wijck zagen en hem kortaf, met zijn commando-stem hoorden zeggen: ‘Kom, Corrie, 't is meer dan tijd.’

Het jonge meisje nam van allen afscheid, maar de kinderen hadden hun vertrouwelijkheid verloren en keken schuchter in de richting van de deur. ‘Dag, kinderen,’ zei Corrie nog eens, ‘morgen krijg je wat ik je beloofd heb; rekent er maar vast op.’

‘Wat heb je aan die kinderen beloofd?’ vroeg de bankier, toen ze het huis achter zich hadden.

‘Een kleinigheid, vader, een bouwdoos, een hobbelpaard, een zweep. Ze zullen er mee in den zevenden hemel zijn.’

‘Dwaasheid!’ zei de heer Van Wijck. ‘Je had niet naar die kinderen toe hoeven te gaan, en er dan een volslagen uur bij te gaan zitten!’

‘Maar, vader, het zijn heele lieve, goed opgevoede kinderen, de kinderen van uw eigen broer.’

‘Dat doet er niet toe. Ik ben niet voornemens, mij verder met hem in te laten, en ik heb het hem ook duidelijk te verstaan gegeven, ten einde zoo in eens den pas af te snijden.’

‘U kon toch zoo gemakkelijk iets voor hem en voor de kinderen doen.’

‘Hij wil niet, hij is te trotsch. Ik bood hem een bankbiljet van honderd gulden aan - dat zou hem nu toch zeker te pas gekomen zijn - maar hij verkoos het niet aan te nemen. Hij had geen aalmoes van mij noodig, zei hij uit de hoogte.’

Corrie dacht aan haar eigen bankbiljet en zweeg.

Toen ze thuis waren gekomen, vond de bankier er een inteekenlijst voor een tooneelspeler, wien eenige kunstvrienden een onbekommerden ouden dag wilden bezorgen. De heer Van Wijck teekende voor vijfhonderd gulden. Corrie zag het, en haar hart schreide. Voor een tooneelspeler vijfhonderd gulden, en zijn eigen broeder had hij met honderd gulden willen afschepen!

(*Wordt vervolgd.*)

Parijsche straatschetsen.
Door
F.J.A.L. Cordens.

IV.

Het fraaie stadsgezicht, dat men geniet op de trappen der Madeleine-kerk, geeft den beschouwer een van die indrukken, die in de herinnering blijven sluimeren en die nu en dan plotseling zich verlevendigen om in den spiegel der verbeelding het beeld terug te kaatsen van het oorspronkelijk geziene. Aan beide zijden een breede boulevard, recht vooruit de rue Royale met haar monumentale huizen, uitloopend op het Concorde-plein, waar de fonteinen schuimen en de geelwitte steenen naald, door Mohamed Ali uit de puinhoopen van Luxor naar Frankrijk gezonden, haar spits ten hemel heft. Het gezichtsveld wordt afgesloten door de zuilenrij van de Kamer van Afgevaardigden, aan de overzijde van de Seine; en waar het oog zich wendt, ontmoet het een vroolijk bewegen van rijtuigen en voetgangers onder den prachtigen diepblauwen hemel.

We staken het Concorde-plein over en wandelden door de Champs Elysées; onderweg zou er gelegenheid genoeg zijn om een rijtuig te nemen. 't Was er stil langs den grooten muur, die den tuin afsluit van ‘Monsieur Loubet,’ stil langs de verschillende concertgelegenheden, stil langs de paleizen der Parijsche groote wereld, die nu haar ochtendrit deed in het Bois de Boulogne.

We namen een rijtuig, dat ons achterop kwam; de koetsier grinnikte beleefd onder zijn glimmend zwarten hoed, blij dat hij een vrachtje had voor buiten de omwalling, waar hij hooger tarief mocht rekenen. *Cie des petites Voitures No.* 9763 stond op de lantarens van het rijtuigje, en dat cijfer kon eenigszins een denkbeeld geven van het aantal der Parijsche huurrijtuigjes.

Het was een stille, rustige najaarsmorgen; de honderden stoelen in de Allée des Acacias stonden onbezet; alleen het ruischen der hooge boomen en het knarsen der wielen over het grint der breede laan, verbrak de diepe stilte, die ons in de verbeelding uren ver verplaatste van het gewoel der millioenenstad.

Allengs keerden de equipages terug uit het Bois. Sierlijke breaks, keurig bespannen landauers schoten ons voorbij; het was een défilé van prachtige spannen, deftige grooms en een rijkdom van toiletten en bont. Nu en dan stoof een ratelende automobiel langs den weg, de chauffeur, met donkeren bril en hoogopstaande kraag, zich voortspoedend naar de club op het Concorde-plein; officieren, in kleurige uniform, galoppeerden voorbij, een groet of een woord wisselend met de voorname dames, diep in haar rijtuig gedoken en genietend van de frissche najaarslucht.

Teruggekeerd op de Champs Elysées sturen wij het rijtuig weg; 't is er nu levendiger geworden, rijtuigen, trams en fietsen kruisen elkaar, en op de breede wandelpaden komt allengs meer beweging.

Opeens een gilletje van een paar kindermeisjes: een fiacre slaat in volle vaart een zijstraat in, daardoor een wielrijder den weg afsnijdend. Een ongeluk lijkt onvermijdelijk, en om niet overreden te worden, heeft de fietser geen andere keus, dan met een zwaai, voor het paard heen, het trottoir op te vliegen. De fiets botst tegen een boom en zijn berijder stort over een grinthoop, waar hij een oogenblik onbeweeglijk blijft liggen. Vijf, zes menschen schieten toe, evenveel hollen het rijtuig na, waarvan de koetsier inmiddels de zweep over het paard gelegd heeft. Een korte wedloop, dan keeren de vervolgers terug.

De wielrijder is intusschen opgekrabbeld; op een paar schrammen na is hij ongedeerd, maar zijn kleeren zijn deerlijk gehavend en zijn wiel is onbruikbaar. 'We hebben zijn nummer,' roepen de gedienstige geesten; de fietser noteert het nummer van den fiacre, en na een paar woorden over en weer hinkt hij met zijn gebroken kar naar den naasten politiepost om zijn beklag te doen, overtuigd, dat de gevaarlijke voerman nog vóór den avond door de politie achterhaald is.

Dat spontane partij-trekken voor den wielrijder trof ons; de koetsiers staan in geen te best blaadje, en de vraag, of de verhouding tusschen den 'cocher de fiacre' en de 'bourgeois' er niet slechter op werd door de herhaalde klachten, die tegen den eerste worden ingebracht, hielden wij maar terug op de stellige verzekering:

'Ze overrijden er genoeg op een jaar.' Aan de behendigheid der Parijsche koetsiers wordt echter volmondig hulde gebracht, en meer dan eens waren wij in de gelegenheid hun rijkunst te bewonderen te midden van het ontzettende rijtuiggewoel. Denzelfden middag nog op een der groote boulevards. Ditmaal reed ons een withoed, een blozende, hupsche jongen, kranig op den bok gezeten in zijn nieuwe bruine koetsiersjas. Het nette, zwartgelakte rijtuig met de gele wielen, zooals er ons honderden voorbijkwamen, droeg den naam: *Cie Urbaine* en een nummer ver in de 7000.

De concurrentie tusschen de twee groote rijtuigmaatschappijen, zoo vermoeden we, zal niet vreemd zijn aan de animositeit, die zich somtijds onder de koetsiers openbaart.

Met de grootste behendigheid stuurde de jonge man zijn paard tusschen de vijf-, zesdubbele rij van fiacres en hooge omnibussen; ook bij de grootste ophooping van voertuigen, die nu en dan ontstond, wanneer een politieagent door het opsteken van zijn arm het verkeer tot stilstand bracht, had er niet de minste botsing of verwarring plaats. Slechts één enkelen keer reed ons een rijtuig in de wielen en bij die gelegenheid zagen wij nog even het vuur opflikkeren van den oorlog tusschen de wit- en de zwarthoeden. De koetsier, die ons te gemoet reed, droeg de schuld; hij keek om en lette niet op zijn paard, en een paar oogenblikken zaten beide rijtuigen vast; maar die korte tijd was voor den zwarthoed voldoende om een kruisvuur van scheldwoorden te openen, waar we met verbazing naar zaten te luisteren. Niet dat we er ook maar één woord van verstonden, maar we bewonderden hun verbazende radheid van tong; en al moge een koetsiersstandje niet van het aangenaamste zijn, de nieuwigheid van het geval stemde ons tot kalme toeschouwers. Twee zwarthoeden, die voorbijreden en niets van het gebeurde gezien hadden, begonnen mede tegen onzen withoed te razen, en een witte, die ons achterop kwam, trok partij voor zijn kameraad. Deze had inmiddels door een handige beweging het rijtuig losgewerkt, maar nog wel tien

minuten lang zat de jongen in zich zelf te brommen, en alleen een drinkgeld scheen in staat, hem weer in zijn vorige goede stemming te brengen.

V.

Er hangt een triestig sombere lucht boven de stad, als een voorbode van den Parijschen winter. Het fraaie park op de Butte Chaumont ligt verlaten, want het weer lokt niet tot wandelen uit, en spoedig gaan wij weer den weg op naar de stad.

Op den boulevard Ménilmontant hollen een heele reeks Jan pleziers ons voorbij, kleurig opgeschilderde rammelkasten, met twee of drie bonkige paarden bespannen. Maar de talrijke pretmakers, die daarbinnen en ook gedeeltelijk bovenop saamgepakt zitten, overstemmen nog met hun luidruchtige vroolijkheid het geratel der wielen. Ze zingen of toeteren op een grooten hoorn, dat hooren en zien vergaat. Ze zijn dan ook voor hun plezier uit en gaan naar de wedrennen te Vincennes hun spaarpenningen offeren aan den pari-mutuel.

't Zijn meestal leden van den handwerks- of kleinen burgerstand, die van deze goedkoope vervoermiddelen gebruik maken om aan hun speelwoede te gaan voldoen. Lang hebben zij

PARIJSCHE STRAATSCHETSEN. Het kijklustig publiek bij het winnen van den *Grand Prix* te Vincennes.

er voor gespaard; wie weet of dezen keer het geluk hen niet begunstigen zal! Zij gaan er nu heen, welgemoed en vroolijk, in die zorgelooze, geheel aan het genoegen van het oogenblik zich overgevende stemming, die den Franschen werkman zoo eigen is. Maar straks, als de favoriet is geslagen, als het paard, waarop zij een bescheiden sommetje zetten, de eindstreep niet haalde (natuurlijk omdat de jockey was omgekocht), dan keeren zij in hun Janpleziers weer terug naar Parijs. Dan wordt er weinig meer gezongen, want het zeldzaam gelukskind, dat een deuntje wil uithalen, doet wijs te zwijgen voor de heete gesprekken der anderen, die met leegen buidel terugkeeren en nu met driftige gebaren iedereen, behalve zich zelven, aansprakelijk stellen voor het verlies van hun zuur verdiend geld.

DE H. CAECILIA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ANTOON VAN WELIE.

De breede boulevard, waar het stof in dikke wolken opdwarrelt tusschen het schraal geboomte, krijgt allengs een ander aanzien: winkels, waar bloemen en kransen verkocht worden, volgen elkaar op; in de étalages vóór aan de straat groote immortellenkransen met het opschrift: *Regrets éternels* en dergelijke; kruisen en bloemen van ijzer, van katoen en zijde; prachtige versche bloemen, bijeengehouden door breed zijden linten en tot een ruiker geschikt met den fijnen smaak, waar de Parijsche bloemenverkoopsters het geheim van bezitten - dit alles wijst op de nabijheid der Doodenstad, het kerkhof Père Lachaise.

't Is kort voor Allerzielen, en talrijk zijn degenen, die met bloemen en kransen het graf van hun geliefde dooden gaan versieren. Een jong meisje, een kind uit het volk, gaat het kerkhof op met een grooten ruiker veldbloemen, terwijl haar klein broertje, een frissche, blonde jongen, een gietertje en tuingereedschap

draagt, om het graf wat op te sieren, waar wellicht zijn moeder rust; - en uit een sierlijken, met twee paarden bespannen gesloten landauer, die zooeven voor het hek stil houdt, tilt een livrei-knecht een reusachtigen krans van witte orchideeën, en een zwaar gesluierde bejaarde dame, gaat voor hem uit de breede poort binnen, eerbiedig gegroet door de wachters aan den ingang.

Wij gaan eveneens binnen en volgen de hoofdlaan, die zacht hellend oploopt naar de kapel. Het monument *Aux Morts* (aan de dooden), een gedenkteeken van meer heidensch dan wel christelijk karakter, is nog achter timmerwerk en zeildoek verscholen en zal over een paar dagen worden onthuld; rechts en links de met zorg onderhouden monumenten, en zoo ver het oog reikt, een eindelooze reeks grafgesteenten, getuigend van weelde of van eenvoud, maar alle een stomme hulde aan den Dood, misschien de eenige heerscher, die ontzag heeft onder de millioenen der wereldstad. Bij vele kapelletjes en doodenhuisjes heerscht een stille bedrijvigheid; de verflenste bloemen worden door versche vervangen, het marmer en de steen worden met zorg gereinigd, de zodenbedden opgeharkt tegen het feest van den 2n November.

In de verte verheffen zich twee hooge schoorsteenen; uit de eene kronkelt een dikke rook door de grauwe lucht. 't Is het crematorium, want ook de Parijsche vrijdenkers hebben hier hun lijkverbranding tot ergernis van velen.

Dat monument van het moderne heidendom maakt een pijnlijken indruk in deze omgeving. De gewelddadige, bruuske en brutale vernieling van het menschelijk overblijfsel, die daar wordt voltrokken, is in schrille disharmonie met den aandoenlijken en liefdevollen eerbied, dien het Fransche volk aan zijn dooden bewijst.

De gure najaarswind doet den zwarten steenkooldamp uit den schoorsteen neerstrijken over de graven, en roetspikkels besmetten de versch gestrooide bloemen. En men krijgt een gevoel van walging en afkeer voor degenen, die zich niet ontzien hebben, hier de poëzie van den dood te ontheiligen, en die in hun domme razernij tegen het Christendom aan den wees en de weduwe nog den troost willen ontnemen der gemeenschap met hunne dooden.

In de galerij, die den lijkoven omgeeft, en waar de asch der verbranden achter een kleinen marmeren steen met opschrift wordt ingemetseld, lezen wij eenige namen, goeddeels Duitsche en Engelsche; een vluchtige oogopslag doet al aanstonds zien, dat de ambitie om verbrand te worden onder de Franschen gelukkig niet groot is en dat die terging van al wie nog geloof heeft, binnen de omwalling van Père Lachaise geenszins was gewettigd.

Van het hoogste punt van het kerkhof werpen wij nog even een blik over de stad en spoedig verliezen wij ons in het drukke straatgewoel, waar zoo weinig aan den ernst des levens herinnert.

De Parijzenaar is van nature vroolijk, en luchthartig geniet hij van het leven, dat hij zich - zij het dan ook met bescheiden middelen - weet te vermooien en te veraangenamen. Maar 't is misschien juist die karaktertrek, die bij hem den eerbied voor den dood nog meer doet uitschijnen.

Door de Avenue de l'Opéra komt langzaam een eenvoudige lijkstoet, een krans van versche bloemen dekt de kist, en slechts weinige rijtuigen volgen. De voorbijgangers ontblooten het hoofd, een paar voorbijrijdende officieren salueeren met de hand aan hun képi en de koetsiers van eenige stationneerende rijtuigen brengen hun onverschillig gezicht voor een oogenblik in een andere plooi en nemen eerbiedig

den hoed af. En zoover de lijkstoet trekt, over de levendige boulevards en door de stille zijstraten, overal brengt het Parijsche volk zijn zwijgende hulde aan den Dood, den grcotsten en machtigsten onder hen, den gezaghebber, aan wiens gebod niet is te weerstaan en voor wien zij eenmaal op hunne beurt het hoofd moeten buigen.

(*Slot volgt.*)

Van Welie's ‘H. Caecilia.’

Met belangstelling zal de kunstlievende lezer ongetwijfeld in dit nummer kennis maken met de jongste schilderij van onzen begaafden landgenoot, zijn bewonderenswaardige H. Caecilia, die in de kunstwereld reeds zoo algemeene waardeering heeft gevonden.

In het laatst van 1899 te Parijs voltooid, kwam de schilderij, jammer genoeg, wat te laat voor de tentoonstelling, die half December, op aanstichting van den abbé Henri Moeller, redacteur van het interessante katholieke kunsttijdschrift *Durendal*, te Brussel geopend was. Ze kwam daar pas weinige dagen vóór de sluiting aan, zoodat betrekkelijk maar weinige bezoekers het voorrecht hadden ze te zien. Ook hadden alle bladen en kunsttijdschriften hun besprekingen over den genoemden salon al de wereld ingezonden vóór zij gelegenheid hadden gehad, de laatste belangrijke aanwinst van die tentoonstelling te noteeren.

Het verslag in het tijdschrift *Durendal* zelf kon er maar ter loops in enkele in der haast toegevoegde woorden melding van maken.

‘Dit verslag van den salon was al opgesteld,’ zoo lezen wij aan het slot, ‘toen ons van den Hollandschen schilder Antoon van Welie een heerlijk werk toekwam, bekoorlijk van teekening en ongemeen teer van kleur, een “H. Caecilia.” Wij hadden het verwonderlijk talent van dezen kunstenaar al bewonderd in de mooie reproducties, die het belangwekkend tijdschrift *De Vlaamse School* van Pol de Mont onlangs van zijn werken gaf. Deze kunstenaar komt ons voor een echte roeping te hebben voor de christelijke kunst.’

En de eerw. heer Moeller schreef mij persoonlijk: ‘Wat mij betreft, ik bewonder zeer het talent van dezen kunstenaar. Zijn “H. Caecilia” was zeer schoon. De kleur er van was sober en delicaat. Wat de teekening betreft, daarover kan men oordeelen naar de photographie, die ze met juistheid weergeeft. Van Welie is een kunstenaar van groot, van ernstig talent, met idealistische strekkingen, die aanmoediging verdienen, en in staat mooie christelijke kunstwerken te maken, als het godsdienstig publiek hem aanmoedigt en steunt. Een schilderij van Van Welie, die ik zeer hoog stel, is “Muziek,” waarvan ik enkel de photographie heb gezien.’

Die laatste zinsnede betreffende ‘Muziek,’ welke schilderij ook door de *Illustratie* gereproduceerd is en dus bij haar lezers bekend is, haal ik er bij aan, omdat tusschen de beide schilderijen ‘Muziek’ en ‘Caecilia’ een groote overeenkomst bestaat, namelijk dat beide op bewonderenswaardige wijze uiting geven aan het hoog opgevoerd en verfijnd muzikaal gevoel van den schilder.

De zin voor het rhythmische, welluidende, harmonieuze, dat het wezen der muziek uitmaakt, spreekt zich, met min of meer duidelijkheid, eigenlijk in al de werken van Van Welie uit, zooals reeds zeer juist is opgemerkt door Gustave Soulier, den bekenden Franschen kunstcriticus, in *Art et Décoration*.

Na gewezen te hebben op de rustige kalmte van uitdrukking, de aangename zachtheid der figuren, zei hij: ‘Dit gevoel van melodische sereniteit is tot een zeldzame hoogte opgevoerd, en het is merkwaardig te zien in hoe groote mate de kunstenaar door het gevoel der muziek wordt beheerscht. Hij heeft de toonkunst zelve verpersoonlijkt in de gestalte van een jonkman, die heel het treurige lied zijner ziel in zijn viool schijnt te doen overgaan. De schildering wordt hier tot een soort vertwijfeling van den wil in de uitdrukking opgedreven: de vingers van den speler omklemmen den strijkstok, zijn mond is half geopend, zijn oogen gaan dicht, heel zijn gezicht schijnt zich mee te geven; en al is het gevaarlijk, de wilskracht van uitdrukking zóóver te drijven; al kan men er niet komen zonder zekere gezochtheid van toets, die naar gemaaktheid zweemt, is het werk er door zijn paroxysme zelf niet minder hoogst belangwekkend om.

Overigens is in de voornaamste van Van Welie's werken de heele compositie ondergeschikt aan een rhythmische en muzikale teekening; de lange strooken van hangende wolken, de boomgroepen, waarvan men voelt, dat zij in rust zijn, de bochten van rivieren of kalme vijvers werken tot denzelfden indruk mee. In een gelijksoortige omgeving heeft hij zijn ‘H. Caecilia’ geschilderd, een harp tokkelende met haar fijne vingers, haar vergeestelijkte handen, zou men kunnen zeggen. En de ‘Ophelia,’ die misschien een weinig koeler gecomponeerd is, wekt bijna een zelfde gewaarwording van avondmelodie.

Maar het is een doordringende en innig vertrouwelijke muziek, die de schilder zich droomt; de ‘H. Caecilia’ evenals het schilderij van de ‘Muziek’ toonen dat duidelijk aan, met verscheidenheid van uitdrukking; het is een muziek, bestaande uit de trillingen der ziel zelve....

De juistheid dier opmerkingen springt onmiddellijk in 't oog, als men de figuur der heilige Caecilia beschouwt in haar rijzig voortschrijdende houding, onder de harmonische golving van den doorzichtigen sluier, de fijne vingers, even teer haast als de harpesnaren zelve, bewegend over het lichte ivoren speeltuig, dat in haar gordel rust; als men er op let hoe de figuur in het landschap geplaatst is en hoe het lijnenspel der harp doet tegen het water en het wazige verschiet met de fijne boompjes, als met teere natrillingen weerspiegelend in den kalmen avondglans, terwijl in de lucht de lange streepwolken zich uitbreiden als majestueus breede accoorden; maar bovenal als men de bovenaardsch zalige uitdrukking van hooge zielvervoering gadeslaat op het aanminnige wezen der heilige harpenaarster.

Inderdaad, in deze bevallig edele gestalte is de gewijde toonkunst zelve verpersoonlijkt met haar heilige verrukking, haar stil ontroeren en juichend opstreven, haar ootmoedig neerbuigen in zacht lispen van gebeden en haar blij opjubelen in hooge hymnen, haar zalig opgaan en zoet wegzwijmelen in teere versmelting met de lofgalmen der hemelingen.

Alles werkt tot dien indruk mee: het zacht opgebeurde hoofd met het licht afgewende gelaat, dat de oogen sluit voor al het aardsche, het los opgestoken haar, zedig met den sluier gedekt in versmading van allen ijdelen, wereldschen tooi; het eenvoudig statelijk en toch sierlijk plooiend gewaad met de strenge nauwsluitende mouwen tot op de polsen afdalende, op de wijze der deftige dracht van middeleeuwsche jonkvrouwen en matronen; de blanke ivoren harp met de zilverige snaren, ook naar een ongemeen fraai middeleeuwsch model (Racinet geeft in zijn bekend werk een afbeelding met beschrijving van dergelijk instrument); en verder alweer het landschap met het stil luisterende water, het zacht meeritselend fijne

heestergewas en de statig als kaarsen oprijzende cypressen, zich plechtig verheffend in de ijle teerheid van den rozigen avondhemel.

In 'Muziek' aanschouwden we de macht der tonen, overheerschend den speler, wien het spel tot passie is geworden. Heel anders is het bij deze Godgewijde, engelreine jonkvrouw, wie de toonkunst niet strekt tot eigen verfijnd genot, in verklanking van eigen weelde of leed, maar enkel middel is tot verheerlijking Gods, tot lofprijzing der eeuwige Schoonheid en Harmonie, overeenkomstig de roeping en het wezen der gewijde toonkunst in het bijzonder en der christelijke kunst in't algemeen.

J.R.v.d.L.

Het verloren kind.
Naar Emile Richebourg.

I.

Na een tweejarige echtverbintenis had mevrouw de Gantrey het ongeluk gehad, haar echtgenoot te verliezen. Daar zij rijk, mooi en jong was - ze was pas even twintig jaar - dachten haar vrienden, dat zij na den rouwtijd haar weduwgewaad afleggen en weer

in de gezelschappen verschijnen zou, waar zij steeds als een ster gevierd was. Men dacht ook, dat zij weldra weer een tweede huwelijk zou sluiten, en haar oom de heer de Vaudrise, een gepensionneerd kolonel der dragonders, was van dezelfde meening.

Toen evenwel het jaar voorbij was, hield mevrouw de Gantrey tegen aller verwachtingen niet alleen niet op, rouwkleeren te dragen, maar verscheen zij evenmin in de gezelschappen. Niet enkel de smart over het verlies van haar man, maar ook het bezit van een zoon, aan wien zij zich geheel wilde wijden, weerhield haar tehuis en deed haar heur salons sluiten.

Diegenen, die naar haar hand dongen, lieten zich hierdoor evenwel niet afschrikken, maar wendden zich tot den kolonel. De oude soldaat, die met alle geweld zijn nicht voor de tweede maal getrouwd wilde zien, bracht haar de aanzoeken over en verdedigde de zaak van iederen pretendent met een gevatheid en taaiheid, een diplomaat waardig. Maar het was tevergeefs; al zijn argumenten werden ontzenuwd door het eenvoudige antwoord: ‘Ik wil niet trouwen.’

Toch verloor de kolonel den moed niet, en hoewel de pretendenten zich teruggetrokken hadden, kwam hij vaak genoeg op hetzelfde onderwerp terug. De antwoorden der mooie weduwe prikkelden hem dikwijls, maar daar hij, afgezien van zijn manie om zijn nicht tot iederen prijs hertrouwd te zien, de beste mensch ter wereld was, duurde zijn toorn nooit lang en was hij spoedig weer met haar verzoend.

Op zekeren dag zag mevrouw de Gantrey hem met zoo'n stralend gezicht haar boudoir binnentreden, dat zij verwonderd vroeg:

‘U schijnt vandaag bijzonder opgewekt te te zijn, waarde oom?’

‘Ik ben altijd wat ik schijn, lieve nicht’ ‘Dat is waar. Zou het onbescheiden zijn, naar de oorzaak van uw opgewektheid te vragen?’

‘Volstrekt niet; ik heb namelijk een echtgenoot voor u gevonden.’

‘Dat moet de zevende of achtste zijn, dien u mij voorslaat,’ antwoordde zij met een spottend lachje.

‘De negende, nicht; maar met dezen zult ge trouwen, hij heeft alle eigenschappen, alle....’

‘De anderen hadden ook alle eigenschappen, alle volmaaktheden,’ viel de weduwe hem in de rede.

‘Laten wij daar niet over spreken,’ vervolgde de kolonel levendig, ‘zij hielden niet van u.’ ‘Evenmin als ik van hem houd, dien u mij vandaag komt voorslaan.’

‘Dat zullen we zien als je hem maar eerst kent.’

‘Ik wensch hem niet te leeren kennen, waarde oom; u weet, dat...’

‘Ja, ik weet, dat je niet wil trouwen. Ik ken dien zin al lang van buiten, maar ik hoop, dat je van meening zal veranderen.’

‘'t Is waar, dat we in een heele maand samen geen ruzie hebben gehad,’ verklaarde mevrouw de Gantrey op kalmen toon.

‘Ik wil ook geen ruzie zoeken, lieve nicht, ik zal kalm blijven, maar zou je toch graag willen overtuigen. Luister dus naar mij.’

‘O, ik weet al vooruit wat u zal aanvoeren, maar u zal mij toch niet kunnen overreden. U kan enkel herhalen wat u mij al honderdmaal gezegd hebt, en daarop zou ik het volgende antwoorden: Ik heb veel van mijn man gehouden en hoopte, mijn heele leven aan zijn zijde te kunnen doorbrengen. De Hemel heeft het zoo niet gewild. Heeft men nu het recht, het mij kwalijk te nemen, dat ik dien dierbaren vriend nog altijd beween? Ik ben gelukkig in mijn vrijheid, men late die mij dus. U spreekt mij

van liefde, maar is het hart van een moeder niet geheel ingenomen, dat voor haar kind heeft te zorgen? Ik wensch niets en verlang niets. Ik heb mij aan het nieuwe leven gewend, en het bevalt mij. Waarom zou ik het veranderen? Mijn zoon is mijn leven, mijn vreugde, mijn toekomst...'

'Hij zal groot worden,' viel de kolonel haar in de rede, 'en eenmaal zal de moederlijke liefde hem niet meer voldoende zijn, hij zal zijn geluk ver van zijn moeder zoeken, die zich voor hem heeft opgeofferd, en dan?....' 'Dan zal ik oud zijn,' zei mevrouw de Gantrey.

'Oud, eenzaam en vergeten.' 'Een zoon houdt altijd van zijn moeder.' 'Toch is het mijn vurigste wensch, u gehuwd te zien.'

'Ik bewonder waarlijk uw moed.'

'Staat ge mij toe, u mijn beschermeling voor te stellen?'

'Onder welken titel?'

'Als uw toekomstigen echtgenoot, natuurlijk.'

'In dat geval zou ik u dankbaar zijn, indien u mij een ontmoeting wilde besparen, die mij slechts pijnlijk kan zijn.'

'Mevrouw,' hernam de kolonel op komischstrengen toon, 'die jonge man is de zoon van mijn besten vriend, en ik heb mij verbonden, hem een gunstige tijding over te brengen.'

'De anders zoo verstandige kolonel de Vaudrise heeft bij deze gelegenheid tamelijk lichtvaardig gehandeld,' antwoordde de jonge weduwe vriendelijk-spottend.

'Dat is enkel het gevolg van mijn wensch, u gelukkig te zien.'

'Die heer kent me dus?'

'Hij heeft u meermalen bij de gravin de Sogusac gezien. Hij is een schitterend cavalier, en je hebt met hem gedanst.'

'Dat is wel mogelijk. Hij heet?'

'Alfred Vernon. Hij is de zoon van generaal Vernon, een van mijn beste vrienden.'

'Ik ken dien naam, maar ik moet u zeggen, dat de zoon van generaal Vernon mij niet meer voor den geest staat.'

'Alfred heeft een beter geheugen dan jij, beste nicht, want hij heeft je niet vergeten.' 'Dat kan wel zijn, maar zeg hem, dat ik niet wil trouwen, en dat een weduwe, die uitsluitend voor haar kind leeft, geen partij voor hem is. Hij zal dat ook inzien.'

Kolonel de Vaudrise draaide woedend aan zijn grijzen knevel en verliet zijn nicht met de verklaring, dat hij zich nooit meer met haar toekomst zou bezighouden. Zij zag hem in verscheidene dagen niet terug, maar zij troostte zich met de gedachte, dat zij voor dien tijd ten minste van de eeuwige huwelijksplannen van den ouden soldaat verschoond was.

II.

Op zekeren middag tegen twee uur, juist toen zij als naar gewoonte met haar zoontje naar den tuin der Tuileriën wilde gaan, voelde mevrouw de Gantrey zich plotseling onwel en besloot den kleine aan de bonne toe te vertrouwen, wie zij op het hart drukte, goed op hem te passen en bijtijds thuis te komen.

Het kindermeisje nam den jongen bij de hand en ging heen, niet zonder eerst een blik in den spiegel te hebben geworpen. Zij droeg dien dag een nieuw, smaakvol kleedje, en haar coquet mutsje stond haar heel aardig, zoodat Augustine vond, dat ze er zeer bekoorlijk uitzag. 'Aan wie kan ik me nu eens laten kijken?' vroeg zij, naar rechts en links ziende. 'Ik heb geen vriendinnen in de buurt,' vervolgde ze, 'en

dat is heel onaangenaam. Ik kan met niemand eens een praatje maken. Victoire en Adelaide, die uit dezelfde streek komen, zijn gelukkiger, zij wonen in dezelfde straat en zien elkaar bijna dagelijks. Nu zijn ze bijna zeker in den tuin van het Luxembourg. Het Luxembourg is ver van hier, maar ik heb jonge beenen. Als ik er eens heenging? Ik heb Victoire in twee maanden niet gezien.'

Gedurende deze alleenspraak was Augustine den kant van het Luxembourg uitgewandeld, en de kleine jongen, dien zij droeg, scheen over zijn reis door Parijs heel tevreden. Hij lachte en babbelde z'n best.

Augustine vond haar beide vriendinnen op een steenen bank in een druk gesprek.

'Ben jij daar, Augustine?'

'Zooals je ziet.'

'Wij hebben gisteren nog over je gesproken.'

'Ik dacht aan jullie en ben daarom dezen kant uit' gekomen.'

'Daar heb je goed aan gedaan.'

'Gaston, speel met die andere kleine jongens,' zei Augustine en wees naar de kinderen, die men aan de hoede van haar beide vriendinnen had toevertrouwd. 'Maar zoet zijn, hoor.'

Gaston trippelde naar de beide kinderen toe en ging naast hen in de schaduw van een kastanieboom zitten, waar zij in het zand speelden.

'Wat heb je een lief mutsje op!' zei Victorine. 'En een pracht van een japon!' riep Adelaide uit.

'Vind je?' vroeg Augustine gelukkig.

Terwijl de drie vriendinnen in de laan gingen wandelen, spraken zij over haar geboorteplaats, haar familie en kennissen. Zoo verliep de tijd. Telkens als zij op de plaats kwamen, waar de kleine jongens speelden, wierp een van haar een verstrooiden blik onder de boomen, en had nauwelijks de kinderen herkend, of stelde de beide anderen gerust met de woorden: 'Ze zijn er nog.'

Ten laatste begon het zoetjesaan donker te worden en moest men aan scheiden denken.

'Waar zijn de kinderen?'

'Daar, bij gindsch beeld.'

'Maar Gaston, ik zie Gaston niet!' riep Augustine uit.

Het kind was inderdaad verdwenen.

'Waar is hij dan, lieve Hemel? Gaston! Gaston!' riep Augustine, die doodsbleek was geworden.

Eenige voorbijgangers keerden zich om, maar verwijderden zich zonder een woord te zeggen.

Augustine verliet nu haar vriendinnen, om Gaston te gaan zoeken. Het werd allengs volslagen donker, men zag nog maar weinig wandelaars meer in de donkere lanen, en Augustine verliet na vergeefs gezocht te hebben, den tuin van het Luxembourg.

De vrees voor verwijten deed haar een nieuwe fout begaan, zij waagde het niet tot haar meesteres terug te keeren, die reeds elke minuut angstig telde en op de terugkomst van haar kind wachtte.

Tegen den avond vergat mevrouw de Gantrey haar lijden, liet een rijtuig voorkomen en zich naar den tuin der Tuileriën rijden, waar zij vermoedde, dat de bonne met het kind was. Zij doorliep hem in koortsige opgewondenheid in alle richtingen, keerde wanhopig naar huis terug, gaf bevel kolonel de Vaudrise te laten halen en zonk vernietigd in een stoel neer.

De kolonel, dien de uitgezonden bediende onderweg reeds van het gebeurde op de hoogte had gebracht, verscheen spoedig, en voor hem stortte mevrouw de Gantrey haar hart uit.

'Wat moet ik doen, oom, wat moet ik doen? O, als mijn zoon dood was, zou ik het niet overleven!'

De kolonel begon na te denken. Hij voelde, hoe gegrond de vrees der jonge moeder was, die hij deelde, maar hij wilde ze niet angstiger maken dan ze al was.

'Daar Augustine niet is thuis gekomen,' zei hij, 'is ze nog bij het kind. Wie weet, misschien is ze plotseling ziek geworden!'

'Maar dan zou men toch mijn kind hebben thuis gebracht,' merkte mevrouw de Gantrey daartegen op.

'Dat is waar,' hernam de oude officier, 'maar stel je gerust; indien Gaston een ernstig ongeluk had gekregen, zou men je dat wel hebben meegedeeld.'

'Ja, maar is de onzekerheid, waarin ik leef, niet vreeselijk? De wereld wemelt van slechte menschen; als ze mijn kind eens gestolen hadden?'

'Te Parijs? Op klaarlichten dag? Wat een idee!'

'Maar het is toch mogelijk.'

'Neen, neen, neen!'

'Is u dan het proces vergeten, dat voor eenige maanden zooveel opzien baarde?'

'Neen, maar...'

'Een kind van Gastons jaren was uit hebzucht door een ellendig wijf op klaarlichten dag aan zijn moeder ontstolen.'

'Ja, ja, ik weet het wel,' zei de kolonel, die niets wist te antwoorden.

III.

Evenals alle kinderen was ook Gaston wispelturig; misschien was hij het ten gevolge der opvoeding, die zijn moeder hem gaf, nog meer dan andere. Hij had weldra het gezelschap der beide kinderen, met wie hij moest spelen,

versmaad en zich bij een ander groepje aangesloten.

Het waren arbeiderskinderen, die gewoon waren op zich zelf te passen en alleen naar huis terug te keeren. Zij ontvingen Gaston als een broeder en heetten hem met luide kreten en wilde sprongen welkom, en Gaston volgde opgetogen hun voorbeeld. Zooveel uitgelatenheid was wat nieuws voor hem.

Toen het tijd was geworden om naar huis te gaan, trokken de ouderen de jongeren met zich mee, en Gaston sloot zich bij hen aan. Men verliet het Luxembourg door de rue de Fleurus, en in de rue de Vaugirard verstrooide zich de vroolijke bende en verdween plotseling in vijf of zes huizen.

In het eerst wachtte Gaston tamelijk geduldig, maar toen hij geen der kinderen meer zag verschijnen, keek hij verschrikt om zich heen en begon wanhopig te schreien.

De voorbijgangers bleven staan en overstelpten hem met vragen, waarop hij enkel met een nog luider schreien antwoordde.

'Dat kind is verdwaald,' zeiden sommigen.

'Arme jongen! Men moet hem bij zijn ouders terugbrengen.'

'Dat is moeilijk, want hij weet niet waar hij woont.'

'Dan zullen we hem bij den commissaris van politie brengen.'

Men wilde hieraan gevolg geven, toen een sierlijk gekleede jongeman het kind naderde en verklaarde het bij zich te zullen houden, tot de familie het opeischte.

Thuis gekomen, gaf de onbekende bevel het diner op te dragen. De honger verdreef de vrees, die Gaston voor den vreemdeling gevoelde, en zijn kleine handjes wezen de spijzen aan, die hij het liefst at. Spoedig echter veranderde het tooneel, hij hield op met eten en lachen; twee dikke tranen rolden langs zijn wangen, hij greep de hand van zijn nieuwen vriend en zei: 'Ik wil naar mama!'

'Zeker zal je naar mama, mijn kleine vriend,' antwoordde de jonge man en zette het kind op zijn knieën. Daarna streek hij met de hand over diens lokken en vroeg:

'Hoe heet je mama?'

'Mama? Die heet mama!' antwoordde het ventje, en dit naïeve antwoord ontlokte den onbekende een glimlach.

'En hoe heet jij?'

'Gaston.'

'Maar verder? Heb je verder geen naam?'

Het kind schudde ontkennend het hoofd.

'Maar, Gaston, je moet toch den naam van je papa weten?'

'Ik heb geen papa,' antwoordde het kind en begon te schreien.

Na een poos vroeg de onbekende weer:

'En waar woont je mama?'

'Ginds,' antwoordde Gaston en strekte zijn armpjes uit.

'Weet je ook in welke straat?'

'Neen,' zei Gaston, en zijn groote, verstandige oogen staarden treurig in het gezicht van den vreemde.

'Waar kwam je vandaan, toen ik je zag?'

'Uit den tuin.'

'Uit den tuin van je mama?'

'Neen.'

'Heb je gespeeld?'

'Ja, met de jongens.'

‘Was je daar met je mama?’
‘Neen, met Titine.’
‘En waar is Titine?’
‘Dat weet ik niet.’
‘Zij is dus niet altijd bij je gebleven?’
‘Neen.’

Hoe onduidelijk deze antwoorden ook waren, kon de jonge man er toch ongeveer uit opmaken, hoe het kind verdwaald was, en hij besloot te wachten tot den volgenden morgen de dagbladen zouden uitgekomen zijn, waarin hij zeker was een kennisgeving van de moeder aan te treffen.

Toen Gaston zag, dat men zich niet meer met hem bezig hield, begon hij opnieuw om zijn mama te roepen.

‘Morgen, Gaston, als je aardig bent en zoet gaat slapen.’

Maar Gaston wilde den nacht niet in een onbekend huis doorbrengen, niet in een vreemd bed slapen. Toen men hem te bed bracht, stribbelde hij krachtig tegen en schreide. De slaap echter sloot weldra zijn oogen en hij sliep rustig tot den volgenden morgen.

HIJ DURFT!
naar de schilderij van Robert Völcker.

De jonge man liet heel vroeg de dagbladen halen, en reeds het eerste, dat hem in handen viel, bevatte een advertentie, die op het verdwijnen van het kind betrekking had en aldus eindigde: ‘Alle personen, die omtrent de verblijfplaats inlichtingen kunnen geven, worden verzocht, zich onverwijld tot zijn moeder, mevrouw de Gantrey, rue Caumartin No. 5 aan te melden.’

‘Mevrouw de Gantrey!’ riep de jonge man opgewonden uit.

Deze naam trof het oor van het kind, dat in den salon in een prentenboek bladerde; het stond op en sprong met stralende oogen naar den vreemdeling toe, terwijl het riep: ‘Dat is mama!’

‘Wij gaan er naar toe,’ zei de jonge man op vroolijken toon.

Toen de onbekende met het kind bij mevrouw de Gantrey verscheen, dachten de bedienden er niet aan, hem naar zijn naam te vragen. Alle deuren gingen voor hem open en men bracht hem aanstonds bij mevrouw de Gantrey, die haar kind met kussen overlaadde en zich daarna tot den vreemdeling wendde:

‘Vergeef mij, mijnheer, ik ben u veel verschuldigd, maar de vreugde, het geluk.... ik heb er niet aan gedacht, u te bedanken.’

‘Ik ben zelf zeer gelukkig door uw vreugde,’ antwoordde de jonge man met een diepe buiging.

‘Niet waar, u begrijpt, hoezeer ik sedert gisteren geleden heb,’ vervolgde mevrouw de Gantrey en gaf den jongen man een teeken te gaan zitten. ‘Maar wees overtuigd, dat ik u eeuwig dankbaar zal zijn. Mag ik u nu misschien vragen, hoe u mijn kind hebt weergevonden?’

De jonge man verhaalde alles uitvoerig, waarna hij opstond op heen te gaan. Maar Gaston, die zijn bedoeling had geraden, ging vóór hem staan en zei:

‘U moet niet heengaan.’

En zich tot zijn moeder wendende, voegde hij er bij:

‘Niet waar, mijnheer moet altijd bij ons blijven?’

‘Mijnheer heeft zijn bezigheden, kind, wij mogen niet verlangen, dat hij die om onzentwil verwaarloost, maar hij zal ons dikwijls komen bezoeken....’

‘Zeer gaarne, mevrouw,’ hernam de jonge man ontroerd, ‘en daar uw zoon zelf den wensch heeft uitgesproken...’

Hij had geen tijd den zin te voltooien. De deur werd met geweld opengeworpen en kolonel de Vaudrise stormde den salon binnen, met de woorden: ‘Gaston is dus terecht? Ik wist wel, dat men hem zou terugbrengen.’

Hij wendde zich half om en werd den vreemdeling gewaar.

‘U hier?’

‘Deze heer heeft Gaston in zijn huis opgenomen en hem zoo even bij mij gebracht,’ zei mevrouw de Gantrey.

‘Hij! hij!’ riep de kolonel lachend, ‘waarlijk, het toeval is een heksenmeester. Nu, lieve nicht, wat zeg je daarvan?’

Mevrouw de Gantrey, die er geen woord van begreep, wendde zich vragend tot den onbekende, die, zich voorstellend, zei:

‘Ik heet Alfred Vernon.’

‘De zoon van mijn ouden vriend, generaal Vernon,’ voegde de kolonel er bij.

Alfred werd uitgenoodigd te blijven ontbijten en verliet het huis van mevrouw de Gantrey eerst laat in den middag.

Een maand lang zagen zijn vrienden hem nauwelijks; hij ging zeer dikwijls naar de rue Caumartin. Spoedig daarop vond het huwelijk plaats van mevrouw de Gantrey met Alfred Vernon.

Bij de Platen.

Oude zeerobben aan het strand. -

Niemand is met zijn beroep meer samengegroeid, meer één geworden, dan de zeeman. Ouderdom en ziekte kunnen hem dwingen, zijn element te verlaten en een landrot te worden, zijn hart blijft trouw aan de eindelooze watervlakte, wier betoovering hem geheel in haar macht heeft. Dit onuitroeibaar verlangen van den zeeman naar den grooten zilten plas is door dichters en schilders vaak tot onderwerp van hun scheppingen gekozen. Ook Aublet heeft van dit motief gebruik gemaakt voor zijn fraai doek; hij toont ons een rij uitgediende zeerobben, die hun vrijen tijd besteden, om van den kaaimuur het spel der golven en de bedrijvigheid aan het strand gade te slaan.

Hij durft! -

Aardiger genrestukje dan dit zullen onze lezers in langen tijd niet gezien hebben. De kleine kleuter heeft in vaders aschbakje een eindje sigaar ontdekt, het manhaftig aangestoken en dampt nu als een groote tegen de klippen aan. Lekker kan hij het natuurlijk niet vinden, en als hij alleen was, zou hij het eindje vermoedelijk wel weggegooid hebben, maar nu zusje hem met studie gadeslaat, houdt hij dapper vol, al spreekt zijn gezicht nu juist niet van groote zaligheid.

Het parmantige ventje en het leuke zusje zijn een paar alleraardigste typen. Wat we hier in het klein zien, gebeurt ook vaak in het groote-menschenleven, waarin het menschelijk opzicht een eerste rol speelt.

[Nummer 14]

DE H. CLARA VAN ASSISIË VERDEDIGT HAAR KLOOSTER TEGEN DE AANSTORMENDE SARACENEN.
Naar de muurschildering In de Magdalenakerk te Straatsburg, van Martin Feuerstein.

De H. Clara van Assisië.

De H. Clara werd in 1193 te Assisië uit een voorname, adellijke familie geboren en legde reeds van haar prilste jeugd een groote liefde jegens de armen en een buiten gewone godsvrucht aan den dag. Haar ouders sloegen haar een voordeelig huwelijk voor, maar de vrome maagd werd door het voorstel pijnlijk getroffen, daar zij geen anderen echtgenoot begeerde dan Jesus Christus. Zij wendde zich om raad tot den H. Franciscus, dien geheel Assisië als een volmaakt toonbeeld van alle deugden beschouwde. De heilige onderhield haar over de ijdelheid der wereld, over de kortheid van dit leven en de noodzakelijkheid om God te beminnen en naar het bezit der eeuwige goederen te streven. Zijn woorden maakten zooveel indruk, dat zij aanstonds het besluit nam, de wereld vaarwel te zeggen. Den 18en Maart 1212 ontving de H. Clara met eenige gezellinnen in de kerk van Portiuncula uit handen van den H. Franciscus het boetekleed, en werd hierdoor de grondslag gelegd tot de orde der Clarissen.

De bloedverwanten en vrienden der H. Clara waren over haar besluit ten hoogste ontstemd en stelden alles in het werk, om haar aan de vrijwillig verkozen eenzaamheid te ontrukken; verwijten en zelfs mishandelingen werden niet gespaard. Maar Clara zegevierde over allen tegenstand, en smaakte de voldoening, dat eerst haar zuster Agnes, later haar moeder, na den dood van haar echtgenoot, in het klooster van St. Damianus haar leven van versterving en boete kwamen deelen. De kleine kloostergemeente, waarover de H. Clara door den H. Franciscus als abdis was aangesteld, bestond weldra uit zestien personen, van wie drie uit het beroemde geslacht der Ubaldini's van Florence. Zelfs prinsessen vonden meer aantrekkelijkheid in de Evangelische armoede van Clara, dan in het bezit der goederen en genoegens van deze wereld. Binnen weinige jaren breidde de nieuwe orde zich aanmerkelijk uit; er verrezen kloosters te Perugia, te Arezzo, te Padua, te Rome, te Venetië, te Mantua, te Bologna, te Spoleto, te Milaan, te Siena, te Pisa en in de voornaamste steden van Duitschland. Agnes, de dochter van den koning van Bohemen, stichtte er een te Praag en nam zelf den sluier aan.

De H. Clara en haar gezellinnen leidden een uiterst verstorven leven. Zij gingen blootsvoets, sliepen op den grond, onthielden zich altijd van vleeschspijzen en verbraken het zwijgen alleen dan, wanneer de noodzakelijkheid er haar toe dwong. Clara droeg altijd een haren kleed, vastte den dag vóór alle feestdagen, leefde van Aschwoensdag tot Paschen en van den 11 en November tot Kerstmis enkel van water en brood, en gebruikte bovendien in die weken Maandags, Woensdags en Vrijdags niet het minste voedsel. Zooveel strengheid verzwakte haar gezondheid, zoodat de H. Franciscus en de bisschop van Assisië haar dwongen, op een bed te slapen en iederen dag althans eenig voedsel te gebruiken.

De H. Franciscus had gewild, dat zijn orde vooral gevest zou zijn op de armoede; hij beval, dat men zou leven van hetgeen men dagelijks van de liefdadigheid der geloovigen ontving, en stond niet toe, dat men vaste inkomsten bezat. De H. Clara hield zich steeds strikt aan dezen regel. Toen haar bij den dood van haar vader een aanzienlijk vermogen ten deel viel, verdeelde zij al haar goederen onder de armen en behield niets voor haar klooster. En toen Paus Gregorius IX eenige verzachting wilde aanbrengen in het artikel van haar regel, dat op de armoede betrekking had, smeekte zij hem, niets te veranderen, welk verzoek werd ingewilligd. Eenige

kloosterorden hadden aan Innocentius IV gevraagd, haar het bezit van goederen toe te staan, waarop de H. Clara bij Z.H. een verzoekschrift indiende, waarin zij verzocht, haar orde het voorrecht der Evangelische armoede te laten. Innocentius deed dit in 1251 door een bul, die hij zelf schreef en met zijn tranen besproeide.

Meer dan eens toonde God op zichtbare wijze, hoe het gebed en het heilig leven zijner dienares Hem aangenaam waren. Keizer Frederik II verwoestte te vuur en te zwaard het dal van Spoleto, dat aan den H. Stoel toebehoorde. Er waren in zijn leger een groot aantal Saracenen, en deze verwoede vijanden der Christenen gebruikte de Duitsche keizer bij voorkeur in zijn strijd tegen den Paus. Deze barbaren, die enkel van plunderen, branden en moorden droomden, gingen Assisië belegeren. Zij vielen eerst het klooster van St. Damianus aan, dat buiten de muren der stad was gelegen. Reeds beklommen de Saracenen de muren. De H. Clara liet zich, hoewel zij ziek te bed lag, naar de poort van het klooster dragen, waar zij zich in haar volle gestalte verhief, een ciborie met het H. Sacrament des Altaars hoog in de hand. Daarna knielde zij neer, vergoot een stroom van tranen en bad: ‘Zou het mogelijk zijn, o mijn God, dat Uwe dienaressen, die Gij hier verzameld en in Uwe liefde gevoed hebt, in de handen der ongeloovigen vallen? Red haar, Heer, en mij met haar.’ Toen haar gebed ten einde was, meende zij een stem te hooren, die haar met teerheid zei: ‘Gij zult altijd onder mijn bescherming staan.’ Ter zelfder tijd maakte zich een plotselinge schrik van de belegeraars meester, die met zooveel overhaasting de vlucht namen, dat verscheidene hunner gevaarlijk gekwetst werden.[1)]

Een ander maal, toen Vitalis Aversa, een generaal van Frederik II, Assisië belegerde, zei de Heilige tegen haar medezusters, dat zij, die van de stad haar onderhoud ontvingen, deze in haar uitersten nood zoo krachtig mogelijk moesten bijstaan. Daarom beval zij haar, zich het hoofd met asch te bestrooien, en met aandrang aan God de bevrijding harer medeburgers te vragen. Zij baden een dag en een nacht onder tranen en verkregen wat zij vroegen. De vijanden veranderden plotseling van besluit, braken het beleg op en trokken weg zonder schade aan te richten. Kort daarna verloor hun generaal, die een trotsch en wreed man was, het leven.

De H. Clara had, evenals de H. Franciscus, een teedere godsvrucht tot de geheimen van de menschwording en het lijden van Christus. Nooit overwoog zij dit lijden zonder in tranen uit te barsten en de zoetheid der goddelijke liefde te smaken. Zij hield zich met die overwegingen vooral bezig gedurende haar ziekten, die veelvuldig waren, daar haar gezondheid de laatste acht en twintig jaren haars levens zeer slecht was. Reginaldus, kardinaal van Ostia, later Paus onder den naam van Alexander IV, kwam haar bezoeken. Kort voor haar dood ontving zij ook een bezoek van Paus Innocentius IV, die, alleen om haar te zien, de reis van Perugia naar Assisië ondernam, en met haar een onderhoud had over geestelijke zaken, waaruit hij veel vertroosting putte.

De H. Clara toonde gedurende haar laatste ziekte een bewonderenswaardig geduld en sprak zelfs niet van de hevige smarten, die zij verduurde. Agnes, die het einde harer zuster zag naderen, verzocht haar, voor haar de genade te verkrijgen, haar niet te overleven. Clara troostte haar, zeggende, dat het Gods wil was, dat zij nog op de aarde bleef; maar zij verzekerde haar te gelijker tijd, dat zij haar spoedig zou volgen, hetgeen inderdaad gebeurde. Zij vermaande teeder de kloosterzusters, in de beoefening der heilige armoede te volharden, waarna zij haar heur zegen gaf. Gedurende haar

1) In ‘Aan Gods Hand’ door Konrad Kümmel, vertaling van J.J.G. Wahlen, uitgegeven bij L.C.G. Malmberg te Nijmegen, is deze wonderbare gebeurtenis tot een treffende vertelling verwerkt.

doodstrijd liet zij zich het lijden des Heeren voorlezen. Eindelijk gaf zij rustig den geest op den nen Augustus 1253, in haar zestigste levensjaar en in het twee-en-veertigste harer professie. Paus Innocentius IV woonde met een groot aantal kardinalen haar begrafenis bij, en Alexander IV verklaarde haar reeds twee jaar na haar overlijden heilig. Vijf jaar daarna werd haar lichaam plechtig overgebracht naar het nieuwe klooster, dat op bevel des Pausen binnen de muren der stad gebouwd was, en in 1265 werd er een kerk gesticht, die aan de H. Clara is toegewijd en waar haar reliquieën bewaard worden.

Kindergroet van boven.

O schrei niet meer! Uit droeven dood is 't leven,
Is 't zaligst leven heerlijk opgegaan.
Zaagt Gij de kroon, uw kind ten deel gegeven,
Van blijden trots zou 't moederhart U slaan.
Ik jubel vóór het aanschijn van den Heer -
O schrei niet meer!

O schrei niet meer! Ik kwijnde weg beneden,
Gelijk een bloem bij harden voorjaarsnacht.
Hier bloei ik vol en schoon in 't Hemelsch Eden,
Hier glanst met oude en altoos nieuwe pracht
Het eeuwig licht der Godheid op mij neer -
O schrei niet meer!

O schrei niet meer! De jaren snellen henen:
De vreugdestond, o liefste moeder, naakt,
Dat Gij en ik hier boven ons hereenen,
Hier, waar geen dood de zoete banden slaakt.
Den blik omhoog! Gij ziet uw dierbre weer -
O schrei niet meer!

Gevolgd.
W. DE VEER, S.J.

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

III.

De tram was vol passagiers, een bont gezelschap, dat verward dooreen praatte. Daar werd het portier geopend en strompelde een oud, gerimpeld mannetje binnen, beverig de handen uitstrekkend om het evenwicht te bewaren. Ziende dat er geen plaatsje meer onbezet was, ging hij naar de deur terug en daar met den rug tegenstaan. Zijn knieën knikten, zijn oogen waren rood en zijn mondhoeken vertrokken zich tot een pijnlijken trek.

'Kom maar hier, vadertje,' zei een dikke burgerjuffouw, die de hulpeloosheid van den man met een medelijdend oog gadesloeg, 'wij kunnen nog wel een plaatsje voor je vrijmaken.'

Zij gaf het voorbeeld door den omvang harer breed uitstaande kleedij tot wat kleiner proportie terug te brengen, ook anderen schoven wat bij, en spoedig was een zitplaatsje ledig geworden.

'Dank je wel, juffrouw,' zei het mannetje met een snik.

'Scheelt er wat aan, vadertje?' vroeg de medelijdende juffrouw.

'Och, juffrouw, ik ben geruïneerd.' De handen beefden nog sterker en het hoofd wiegde werktuiglijk op en neer op den maatstaf der verkropte snikken, die nu vrijelijk uit zijn keel opstegen.

'Wat je zegt! geruïneerd!' riep de juffrouw zoo luid, dat alle gesprekken verstomden en de blikken der aanwezigen met belangstellende deelneming op het mannetje gevestigd werden, dat stil snikkend den zakdoek voor de oogen bracht.

'En hoe is dat gekomen?' vroeg de juffrouw, wier nieuwsgierigheid minstens even groot was als haar medelijden.

'Wij hadden ons zaakje aan kant gedaan,' begon het mannetje, wien het blijkbaar een opluchting was, dat hij zijn hart eens kon uitstorten; 'we waren zoetjesaan oud geworden,

en wij, mijn vrouw en ik, verlangden naar rust. We hadden met onzen handel in kruidenierswaren geen schatten verdiend, gut neen, maar we waren héél zuinig, geen cent gaven we onnoodig uit. Zoo legden we alle jaren wat over, en in verloop van tijd hadden we al een paar huisjes gekocht. Toen we nu ons zaakje van de hand deden, hadden we een zes duizend gulden gereed geld. Met de rente daarvan en de huur van de huisjes konden wij er stilletjes, maar fatsoenlijk komen.'

Het mannetje rustte even, de juffrouw knikte en de overigen luisterden aandachtig, vooral een jonge dame in een der hoeken.

'Mijn vrouw wilde, dat we voor die zes duizend gulden huisjes zouden koopen; er waren er net een half dozijn te krijgen. Maar ik zag er tegen op, want het is een last, alle weken de huur te gaan ophalen. Dikwijls kom je vergeefs, en dan moet je maar weer eens terugkomen, en altijd hebben ze wat te vragen, dan een verfje, dan een papiertje.'

'Praat daar niet van, mensch,' viel de Juffrouw hem in de rede, 'huizen zijn kruisen. Ik heb er zelf geen, want mijn man heeft zijn vaste inkomsten op de fabriek, maar bij ons in de buurt woont er een, die een stuk of tien van die huisjes heeft, maar hij heeft er allerlei miseries mee.'

'Nu dan,' vervolgde het mannetje, zonder op de onderbreking acht te slaan, zóó vol was hij van zijn eigen geval, 'mijn vrouw wilde huisjes koopen, maar ik was er tegen, en een kennis van me raadde me aan, daar papieren voor te nemen, effecten....'

'Effecten,' herhaalde de juffrouw, met het hoofd knikkend, 'waar je alle jaren zooveel als coupons van knipt. Ik heb ze wel eens gezien, gehad nooit, och Hemel neen, want mijn man heeft zijn vaste inkomsten....'

Weer lette het mannetje niet op de onderbreking der juffrouw, naar wier meening het hebben van een vast inkomen blijkbaar het bezit van huisjes of van effecten als vanzelf buitensloot.

'Effecten geven veel meer, zei een kennis van me, wel vijf of zes percent, als je maar goed weet uit te kiezen welke je hebben moet. Maar daar dien je voor naar een bankier te gaan, die je op de hoogte brengt. Ik ging er naar toe.'

'Naar wien?' informeerde de juffrouw. 'Naar den bankier Van Wijck, dien hadden ze me gerecommandeerd; een groote zaak, een vertrouwde mensch.'

De juffrouw klapte met de tong. 'Ik zou ze geen van allen vertrouwen,' zei ze, 'en de groote nog het minst.'

Op het hooren van den naam Van Wijck was de jonge dame in den hoek meer naar achteren geschoven, dichter tegen de rugleuning van den wagen aan, en trok haar voile vaster over het gezicht.

'Ik ging naar den bankier toe,' hernam het mannetje, 'en zette hem alles uiteen. - Dat treft, zei hij, ik heb net iets voor u, Amerikaansche spoorwegen, beste papieren, solied, en die goed geven, zes percent. - Ik hapte toe, blij, dat ik zoo'n mooi zaakje gemaakt had, en dat ik mijn vrouw kon laten zien, dat er nog iets beters is dan huizen. Nu, mijn vrouw was óók heel blij.'

'Da's te begrijpen,' verklaarde de juffrouw, 'zes percent, waar ge niets voor hoeft te doen, waar ge geen omkijken naar hebt, dan op zijn tijd er een couponnetje af te knippen.'

'Maar nu las ik van morgen in de krant, dat die maatschappij bankroet was, heelemaal bankroet. We waren er ziek van, we konden geen kruimel eten door de keel krijgen. Ga eens naar den bankier, zei mijn vrouw, misschien is het wel niet

waar. - Ik kom daar nu vandaan,' vervolgde het mannetje met een snik. 'En wat heeft-i gezegd?' informeerde de juffrouw; 'was het zoo?'

'Ja, het was zoo. Het speet hem wel, zeit-i, maar hij kon er niets aan doen. En toen ik vroeg, of het nu maar goed genoeg was, iemand te ruineeren, haalde hij de schouders op en keerde me den rug toe.'

''t Is gemeen!' verklaarde de juffrouw op hoogen toon. 'Wat zeggen jullie daarvan, menschen?'

Van alle zijden werden teekenen van instemming gegeven met het gesprokene. Alleen de jonge dame in den hoek zei niets, maar verschool zich nog meer achter den rug van haar buurman.

'En nu moet ik mijn arme vrouw, die thuis in angst op mij wacht, zeggen, dat al ons geld weg is, - geld, waar we heel ons leven hard voor gewerkt hebben, dat we stuiver voor stuiver, cent voor cent hebben overgespaard. En zoo'n groote meneer, die misschien wel een millioen rijk is, trekt er zich eenvoudig niets van aan, dat een paar oude stumperts door zijn schuld hun spaarpenningen zijn kwijt geraakt, 't Is God geklaagd!'

'Dat zeg je wel,' beaamde de spraakzame juffrouw. 'Had hij jou ten minste nog maar iets gegeven, als een pleistertje op de wond, - wat maakt hem een duizend gulden? Nog minder dan mij een dubbeltje! Maar een mensch zóó afschepen, 't is meer dan grof!'

Het oude mannetje stond met moeite op. 'Ik moet hier uit,' zei hij, 'maar ik durf haast niet thuis komen.' Met knikkende knieën sukkelde hij den wagen door, onder de meewarige blikken der aanwezigen. De conducteur hielp hem de trede van de tram af.

De jonge dame scheen met zich zelf te overleggen, of ze ook zou uitstappen. Ja, ze moest het doen. Een oogenblik later stond ze op het trottoir en wandelde, zoo lang de tram in het gezicht was, aan den anderen kant der straat dan die, waar het mannetje waggelend voortsukkelde. Toen de tram ver genoeg weg was, stak ze de straat over en stond weldra naast het mannetje, dien ze even op den schouder tikte.

'Vriend,' zei ze, 'ik was ook in de tram, waar je dat vertelde.'

Hij keek verbaasd op. Wat kon die jonge dame, die hem zoo vriendelijk toesprak, hem te zeggen hebben?

'Zoo, juffrouw,' stamelde hij, 'en....' Hij wist niet, wat hij verder zou zeggen, en zweeg dus. 'Zeg me nu eens rechtuit, was dat allemaal waar wat je daar vertelde?'

'Eerlijk waar, juffrouw, geen woord te veel.' Ze keek den man in het gezicht, het diep treurige, openhartige gezicht. Neen, hij kon niet liegen, niet overdrijven. Het was echt verdriet, vertwijfeling, die haar stempel op zijn gelaat had gedrukt.

'Het is erg,' zei ze, 'heel erg, maar misschien kan het nog wel terecht komen.'

'Zou dat mogelijk zijn, juffrouw?' vroeg het mannetje, zich aanstonds aan die voorgespiegelde hoop vastklampend. 'Maar neen, dat kan niet,' vervolgde hij, weemoedig het hoofd schuddend. 'De maatschappij is bankroet, de bankier heeft het zelf gezegd.'

'Maar ik ken den bankier, ik zal er eens met hem over spreken.'

'O, juffrouw, u is wel vriendelijk, dat u voor een ongelukkig man als ik, die moeite wil doen, maar het zal niets geven: zoo'n voornamen meneer kan het niet schelen, of een paar oude menschen ongelukkig worden.'

'Dat moet je zoo niet zeggen, vriend. Je moet denken, dat een bankier zooveel aan zijn hoofd heeft, en misschien wist mijnheer Van Wijck niet eens, dat het verlies zóó zwaar voor u was.'

‘Ik heb het hem anders genoeg gezegd, juffrouw.’

‘Ik zal in ieder geval met hem spreken, en ik twijfel niet, of hij zal bereid zijn, je te gemoet te komen.’

‘Ik ben u wel dankbaar, juffrouw, maar ik durf toch niet hopen....’

‘Kom, kom, je moèt hopen, versta je me, je moèt hopen. Maar dan moet je me beloven, er verder met niemand over te spreken, voordat ik je heb opgezocht. Wil je dat?’

‘Heel graag, juffrouw, tegen niemand. Maar mijn vrouw mag ik het toch wel zeggen?’

‘Zeker, maar je moet er bijvoegen, dat alle hoop nog niet verloren is, dat ze goeden moed moet houden. En zeg me nu eens, waar je woont.’

‘In de Wagenstraat, juffrouw, hier den hoek om, No. 16, beneden.’

‘Heel goed, ik zal het onthouden; en je naam?’

‘Lindeman, juffrouw, ze kennen me in de heele straat,’ zei het mannetje, met een heel klein vleugje fierheid.

‘Nu, Lindeman, zooals wij afgesproken hebben. Jij zwijgt tegenover de buurt, en ik kom binnen een paar dagen bij je met goede tijding.’

Ze reikte hem de hand. Lindeman raakte schuchter-eerbiedig even de vingertoppen aan - hij had toch wel gewild, dat men in de Wagenstraat gezien had, dat een voorname jonge dame hem de hand gaf - en zei, iets opgewekter door den stelligen toon der vriendelijke spreekster: ‘Ik hoop het, juffrouw, ik hoop het, en ik blijf u heel dankbaar, en.... en.... ik zal voor u bidden, en mijn vrouw ook.’ ‘Dat is goed,’ zei de jonge dame, ‘ja, dat moet je doen. En reken er maar op, dat Onze Lieve Heer brave menschen niet verlaat.’

Nog een vriendelijk knikje, en Corrie van Wijck keerde op den afgelegden weg terug. Maar zoodra ze alleen was, verdween van haar gezicht de glimlach, waarmee ze den ouden man had opgemonterd. Ze keek heel ernstig, bedrukt zelfs. Wat ze gehoord had - toevallig, want ze reed zelden met de tram, daar haar moeder dit veel te ordinair vond - had haar zeer treurig gestemd. Haar vader verdiende schatten, maar hoe! Ten koste van den ondergang van anderen, van kleine burgermenschen ook, die hem om raad vroegen en die hij misleidde. Het woord was hard, maar het was waar. Aan het goud, dat hij verdiende, kleefden de tranen der ongelukkige bedrogenen, hun zweet en bloed.

Die Lindeman was een van zijn slachtoffers, een van de vele misschien. Hem zou ze althans helpen, haar vader vragen, hem de geleden schade te vergoeden. Wat beteekenen zes duizend gulden voor een millionnair? Zeker, het was maar een kleine restitutie, doch het was toch iets, het was toch een schuld minder op het geweten. Maar was zij eigenlijk niet medeplichtig, daar zij mede genoot van de rijkdommen, die haar vader op zulk een wijze vergaarde? Vreeselijke vraag, die haar arm hoofd pijnigde. O, hoe wenschte zij arm te zijn, ten einde bevrijd te worden van de angstaanjagende vragen, die haar bestormden, en waarop zij geen antwoord kon geven. Armoede leek haar licht te dragen toe, in vergelijking met den rijkdom, verworven door oneerlijke middelen.

Corrie keek op haar horloge. Tot haar schrik bemerkte zij, dat het reeds laat was en men thuis met het diner op haar zou wachten. Zij verhaastte dus haar stap, voortdurend nog gekweld door allerlei gedachten, die zij maar niet uit haar geest kon verbannen. Afgunstig keek men haar na, zooals zij daar jong, mooi en voornaam voortstapte, en niemand vermoedde of kon vermoeden, hoe zij gaarne haar lot, dat

zoo benijdenswaardig scheen, voor dat van een gewoon burgermensch zou hebben verwisseld.

Toen Corrie thuis kwam, vond zij haar ouders reeds aan tafel, en als gast haar oom, jhr. Eduard van Stoppelaar. Deze, een jongere broeder van haar moeder, was haar allesbehalve sympathiek, daar hij zijn leven met nietsdoen doorbracht, om God noch godsdienst zich bekommerde en met de heiligste en eerbiedwaardigste zaken en gevoelens den spot dreef. Hij was in zijn opvatting en levensbeschouwing een cynicus, maar die de toelage niet versmaadde, welke zijn zuster buiten weten van haar man hem schonk.

Corrie nam, na haar ouders en haar oom gegroet te hebben, haar plaats aan tafel in. 'Ik heb me een beetje verlaat,' zei ze, 'ik wist heusch niet, dat het al zoo laat is.'

'Dat wil ik wel gelooven,' zei jhr. Van Stoppelaar, 'je had ook zoo'n aangenaam cavalier.'

Corrie bloosde. Zij vond het niets prettig, dat haar oom haar in gezelschap van dien ouden man gezien had.

'Nu, je hoeft niet te blozen, lief kind. Het is te begrijpen, dat je zachtjesaan naar een goede partij begint om te zien. En over den smaak, dat weet je, valt niet te twisten.'

Het jonge meisje bloosde nog heviger. 'Ik had u niet gezien, oom.'

'Je hoeft je niet te verontschuldigen, Corrie. Ik neem het je niets kwalijk, hoor. Maar

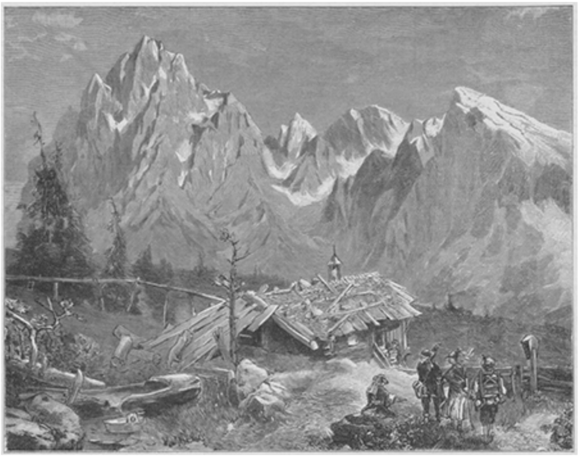

INGESLAPEN SPEELKAMERADEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KNOET EKWALL.

GEZICHT OP DE SEISSER ALPEN EN DEN LANGKOFEL.

mogen wij nu ook den naam van je galant weten?'

'Och, oom, dat zal u wel niet interesseeren,' zei Corrie, die zoo luchtig mogelijk trachtte te spreken, maar wier stem toch haar innerlijke ontroering verried.

'Integendeel, dat interesseert mij verbazend veel,' hernam jhr. Van Stoppelaar, 'en ook uw ouders zijn, geloof ik, benieuwd naar den naam van je uitverkorene.'

'Hoor eens, Eduard, 't is nu genoeg,' kwam de bankier tusschenbeide, die wel bemerkte, hoezeer de spot van haar oom het jonge meisje pijn deed.

'Maar het is toch ook hoogst ongepast, met zoo'n armen man zoo familiaar over straat te loopen,' merkte mevrouw op, wien haar broer alles reeds in kleuren en geuren verteld had.

DE TASSO-EIKEN TE ROME, NAAR DE NATUUR GETEEKEND DOOR R. PÜTTNER.

'Het was zeker een bedelaar, die je iets te vragen had. Je bent veel te goed, dat zie je nu: de menschen geneeren zich niet eens meer, je op straat aan te klampen.'

'Kom, laten we nu maar eten,' hernam de bankier, die het niet prettig vond, dat onderwerp verder aan tafel te behandelen, vooral niet in bijzijn van zijn zwager, voor wien hij in den grond van zijn hart heel weinig respect had. 'Corrie zal den een of anderen stumper wat in de hand hebben gestopt,' dacht de bankier, 'en daar hoeft Eduard zich niet vroolijk om te maken.'

Gedurende het diner werd er ook niet meer over gesproken, en toen 's avonds jhr. Van Stoppelaar vertrokken en de bankier alleen op zijn kamer was, ging Corrie met kloppend hart naar hem toe. Ze wilde niet uitstellen tot den volgenden dag, maar reeds aanstonds haar vader zeggen wat haar zoo bezwaarde.

'Moet je me spreken, Corrie?' vroeg de

bankier, even opkijkend. Hij begreep al, waar ze om kwam: zeker de een of andere bedelpartij, misschien wel die man van dien middag. Nu, ze had ditmaal wel een kleine vergoeding verdiend voor de spotternijen van haar oom.

'Ja, vader, over een ernstige zaak.'

De heer Van Wijck keek verrast op. Wat had dat te beteekenen? 'Nu, kind, spreek op, maar maak het kort, want ik heb niet veel tijd.'

'Vader, ik heb den ouden man gesproken, die van middag op uw kantoor is geweest.'

'Oude man? Welken ouden man? Er komen zooveel menschen op mijn kantoor.'

'De man, aan wien u aandeelen had verkocht van een Amerikaansche spoorwegmaatschappij, die bankroet is gegaan.'

'O, bedoel je dien?'

Hij zei dat zoo luchtigweg, of er van de gewoonste zaak ter wereld sprake was.

'Maar dat is vreeselijk, vader, in een oogenblik geruïneerd.'

De bankier haalde de schouders op. 'Weet je anders niets, Corrie?'

'Vader, die man is door u geruïneerd; u had hem die papieren aangeraden; in goed vertrouwen op u heeft hij ze gekocht, en nu zijn ze geen cent meer waard.'

'Het spijt me voor den man, maar ik kan er niets aan doen. Hij had ze niet hoèven te koopen.'

'U had ze hem niet mògen verkoopen, vader. U wist, dat ze niet solide waren, en u hebt hem een hooge rente voorgespiegeld.'

'Ben je alleen hier gekomen, om me dat te vertellen?'

'Neen, vader, ik wilde u vragen, dien armen man het geleden verlies te vergoeden.'

'Geen kwestie van!'

'Maar de man is geruïneerd, vader, hij overleeft het niet.'

'Als ik aan alle menschen, die geruïneerd zijn, hun verlies moest vergoeden, dan kon ik wel tot den laatsten cent al wat ik bezit weggeven.'

'Het ware te wenschen, dat u dat deed.'

'Wat is dat voor malle praat, die je daar verkoopt?'

'Och, vader, op het geld, dat u zóó verdient, kan geen zegen rusten.'

'Als je me anders niets te vertellen hebt, Corrie, zou ik je willen verzoeken, heen te gaan, want ik heb belangrijker dingen te doen, dan naar zulken onzin te luisteren. Ik dacht, dat je verstandiger was.'

Corrie begreep, dat zij op deze wijze het beoogde doel niet zou bereiken, en dat moest toch op de eerste plaats gebeuren, want zij had beloofd, Lindeman te zullen helpen, en die belofte zou zij houden.

'Vadertje,' zei ze, ditmaal haar toon van kleine vleister aanslaande, waaraan de bankier maar zelden weerstand kon bieden, 'u moest nog een oogenblikje naar mij luisteren.'

'Ik luister al,' zei de heer Van Wijck, 'maar maak het kort.'

Het was stroef gezegd, maar Corrie, die haar vader precies kende, wist al, dat zij thans den rechten toon aansloeg.

'Vadertje, u had dat klagen van dien armen, ouden man eens moeten hooren; een steen zou er door vermurwd zijn. Heel hun leven hebben ze hard gewerkt en zuinig iederen cent bespaard, dien ze missen konden. Nu dachten ze een rustigen, onbezorgden ouden dag te gemoet te gaan. Ze hadden alles en alles een zesduizend gulden bijeen, en op raad van een kennis kochten ze daarvoor effecten. Is het iemand

als Lindeman, een man zonder ondervinding in die dingen, kwalijk te nemen, dat hij zooveel mogelijk rente van zijn geld wilde maken, en daarom gretig toehapte, toen u hem die Amerikaansche spoorwegaandeelen aanprees....'

'Zaken, kind, zaken,' onderbrak haar de bankier.

'En u begrijpt, wat een teleurstelling voor hem, wat een radeloosheid,' vervolgde Corrie, die op haar vaders opmerking thans liever niet inging, 'toen hij hoorde, dat die aandeelen nu geen cent meer waard zijn. Hun bescheiden droom van een onbekommerden ouden dag is thans wreed verstoord. Ik kon dat niet aanhooren, vadertje, en ik deed, wat u in mijn plaats ook zou gedaan hebben.'

'Wat dan?'

'Ik beloofde hem, dat het geleden verlies hem zou worden vergoed.'

'Dat is een heel voorbarige en heel dwaze belofte geweest, Corrie; je hebt een wissel getrokken, die zeer zeker niet gehonoreerd zal worden.'

'Dat meent u niet, vader.; het is een eereschuld van uw dochter, en u is rijk en vooral edelmoedig genoeg om die te voldoen.'

'Onmogelijk, kind; ik wil je wel wat voor dien man geven, om hem te gemoet te komen...'

'Wist ik het niet, dat mijn goede vader niet onverbiddelijk zou zijn?' zei Corrie vertrouwelijk haar arm in dien van haar vader stekend. 'Maar nu is u te zeer gentleman, om iets ten halve te doen. Het kost u maar één woord, die arme menschen gelukkig te maken. Is het niet heerlijk, dat u die zoo zeldzame macht hebt, en niet nòg heerlijker, daarvan gebruik te maken? Toe, vader, spreek dat ééne woord. Lindeman zal u zegenen en zijn heele leven voor u bidden, en ik, ik zal er u altijd dankbaar voor zijn.'

Zij sloeg haar arm om zijn hals en kuste hem hartelijk.

De bankier was overwonnen. 'Allo dan,' zei hij, 'maar dan mag je in een heel jaar niet meer bij mij komen bedelen, voor niets, versta je, voor geen enkel van al je goede werken.'

'Beste, goede vader, ik dank u wel, en ik hoop, dat Onze Lieve Heer het u duizendvoudig zal loonen. En mag ik nu morgen het geld bij Lindeman gaan brengen?'

'Ja, ja, maar laat me nu met rust.'

Toen Corrie, na haar vader nogmaals omhelsd te hebben, de kamer had verlaten, mompelde de bankier bij zich zelf: 'Toch een juweel van een kind!'

(*Wordt vervolgd.*)

Madeliefjes.

Gulden hartjes, blanke blaadjes,
   Eerste lachjes van de Lent,
Hier beneên der sterren maatjes
   In uw groenend firmament.

Allerliefste wei sieraadjes,
   Als gezantjes blij erkend,
Die in frissche feestgewaadjes
   Flora zijt vooruit gerend.

Doch wat ondank u beschoren,
   Die thans vreugde alom verspreidt,
Als der Bloeimaand eerstgeboren!....

Ras zijt gij, zoo blij verbeid,

In een bloemenzee verloren,
Bloempjes der vergetelheid.

H.G.

Parijsche straatschetsen.
Door
F.J.A.L. Cordens.

VI.
(*Slot.*)

Montmartre. - Langs een smalle, steil-hellende straat met onaanzienlijke huisjes klimmen wij met moeite naar boven. Vóór ons een dwarsstraat, die het uitzicht belemmert; thans geen levendigheid, geen vertier in die zoo dicht bevolkte wijk. Vóór een wijnhuis arbeiden eenige mannen om een aantal vaten af te laden van een grooten handwagen, terwijl wij, vreemdelingen als we zijn, ons afvragen, aan welken kant van den steilen berg ze dien omhoog gewerkt hebben. Om den hoek een paar winkeltjes, waar rozenkransen, medaljes en voorwerpen van godsvrucht verkocht worden; in een zijstraat nog eenige dergelijke kleine neringen, en dan vlak vóór ons, hoog boven een steenen trap, de massale bouw en de reusachtige koepel der kerk van het H. Hart. De blanke muren, gedeeltelijk nog verscholen in een netwerk van steigers, blinken in het felle zonnelicht; 't is er stil, doodstil, en het oor verneemt slechts een dof gegons, dat uit de diepte opstijgt van de altijd rumoerige stad.

Hoe anders moet het daar zijn, als duizenden en duizenden die treden beklimmen ter bijwoning der godsdienstige feesten van het katholieke Frankrijk; als de hellingen van Montmartre bedekt zijn door een stroom geestdriftige pelgrims, die in den tempel, die hun trots is, met het vurig geloof der Fransche katholieken gaan bidden voor hun stad en hun land. En hoe wondermooi leent zich deze omgeving tot die aangrijpende uitingen van godsvrucht, waarvan wij in de St. Sulpice een treffend voorbeeld zagen bij gelegenheid eener processie tot eerherstel.

Wij klommen hooger, nu en dan door een opening tusschen de huizen een blik werpend op het panorama van Parijs. In de nabijheid der kerk zwierven eenige schunnig gekleede individuen, die met een allesbehalve vroom gezicht medaljes en photographieën van de kerk te koop boden. Wij weigerden.

Een oogenblik later kwamen er anderen, die beweerden last te hebben, hun prentjes en medaljes gratis aan te bieden als een souvenir voor de pelgrims. Wij bedankten eveneens, maar eindelijk, om van het gezanik en het opdringen af te zijn, scheepten we ze met een paar stuivers af. Politie om de vaak brutale bedelarij aldaar tegen te gaan, hebben wij in den heelen omtrek niet gezien; wel vernamen wij naderhand van Parijzenaars nog velerlei klachten over het gespuis van Montmartre.

Door een zijdeur traden we de kerk binnen. Wij zullen er geen beschrijving van geven, die trouwens niet past in het kader, dat wij ons gesteld hebben. Maar geen tempel misschien verhaalt in zijn steenen zoo klaar zijn geschiedenis als de gelofte-kerk van het H. Hart. 't Is de bede van geheel het land, die onhoorbaar door haar hooge beuken zweeft, een bede, vertolkt door duizenden namen, die in gouden letteren staan gebeiteld op de steenen van muren en pijlers; een bede van het volk in al zijn geledingen, van adel en geestelijkheid, van leger en vloot en van den nijveren werkmansstand. En dat gebed van heel het katholieke Frankrijk dwingt ons, mede

neer te knielen bij de kleine schaar, die trouw de wacht houdt bij het Allerheiligste, dat op het hoofdaltaar is uitgesteld te midden van ontelbare waskaarsen, en brengt ook ons een gebed op de lippen voor dat land, dat zoo diep is gezonken, maar dat ondanks zijn verval nog bogen kan op zooveel geest van opoffering, zooveel heldhaftigen godsdienstzin en onverschrokken geloofsmoed.

In de kapel der Marine beschouwden wij onder de altaartafel den witmarmeren engel, die een degen in beide handen draagt. 'Dat is de degen van wijlen admiraal Courbet,' zegt onze vriendelijke gids. Rechts en links, in breede lijsten gevat, hangen epauletten, ridderkruisen en medaljes van overleden Fransche officieren, die hun eereteekenen, in harden strijd gewonnen, het H. Hart ten offer boden als een blijvend smeekgebed voor de eer en glorie van hun land.

Buiten, over de steenen balustrade gebogen, zien wij de stad aan onze voeten en de beboschte heuvelen, die den gezichtseinder afsluiten. Een lichte nevel zwalpt over de huizenzee, de omtrekken vervagend en het oog vermoeiend. Zwaarder en zwaarder wordt de mist, die zich samenpakt als witte wolken, en nu en dan vaneenscheurt en zich verspreidt

door de speling van den wind. De ranke silhouet van den Eiffeltoren is reeds aan onze oogen onttrokken; één voor één zinken de monumenten en torens weg in den grauwen damp, die als een hooggaand getij zijn golven voortstuwt, voet voor voet veroverend het stadsgedeelte beneden ons. Het lager gedeelte van Montmartre ligt te midden van den deinenden nevel als een eiland, waar de vergulde koepels der magazijnen 'Dufayel' ons nog als baken dienen ter oriënteering van den blik.

En omziende zagen wij de blanke muren van de Sacré Coeur majestueus omhoog rijzen, helder beschenen door een rozerood licht. Scherp teekende zich het profiel van haar ramen, van haar torens en schraagbogen en het vlechtwerk harer steigers af tegen de ijle lucht boven ons, en zegenend verhief zich boven de stad het kruis, onder welks schutse Frankrijk is opgebloeid tot groote natie, en dat in vrede en beroering, in voor- en tegenspoed het eenige heilmiddel is en blijft voor de oudste dochter der Kerk.

VII.

Een regenachtige dag is overal vervelend, en de laaghangende, vettige, egaal-grauwe lucht is allerminst geschikt om iemand tot vroolijkheid te stemmen. Den heelen nacht is er een fijne motregen gevallen en heeft de straten met een glibberig papje overdekt. In den ochtend is het eenige uren droog geweest, maar nu begint de regen opnieuw, en aan de lucht te zien, zal er vooreerst geen eind aan komen.

De druppels worden grooter; de koopman in gepofte kastanjes, die aan het eind van den Pont Neuf den heelen morgen naast zijn komfoor van kou heeft staan trippelen, pakt zijn boeltje bij elkaar en gaat schuilen tegen den regen. Wij gaan de brug over; het standbeeld van Hendrik IV glimt van nattigheid en zijn paard kijkt suf naar de kringetjes in het water. Parijs van onder een paraplu bekeken, is gauw gezien; we nemen er afscheid van en gaan in het Louvre-museum ons eenige uren vermeien in een anderen tijd en in een andere wereld om te midden der kunstschatten van alle eeuwen en alle volkeren spoedig de onaangenaamheden van het weer en alle vermoeienissen te vergeten.

De gidsen van het Louvre hebben hun goeden dag vandaag; bij regenachtig weer komen er veel bezoekers, en de vreemdeling, die bij een eerste vluchtig bezoek althans de voornaamste kunstschatten van het museum wil bezichtigen, doet verstandig, een gids te nemen, die op zijn duimpje den weg weet in het labyrinth van zalen en die met de plaats der voornaamste kunstwerken vertrouwd is.

De regen heeft den heelen dag aangehouden, 's avonds is het een stortbui geworden en in het benauwde hokje van een *Bureau d'Omnibus*, nabij het thans afgebrande Théâtre Français, wachten wij op een gelegenheid om naar ons hotel terug te keeren.

Aan het 'office' hebben wij ons van een volgnummer voorzien en geduldig wachten wij, te midden van nog vele geduldige menschen de komst der omnibussen af. Daar komt er een aan; de stroomende regen belet het uitzicht, maar het klotsen van paardenhoeven en het plassen van wielen doet ons alvast naar buiten gaan. Slobberend door het water langs den trottoirband houdt het gevaarte stil; 't is fantastisch hoog opgestapeld, bekroond door een koepeldak van paraplu's, van waar het water bij beekjes neerplast op de hoeden en tusschen de opgeslagen jaskragen der omstanders.

De conducteur begint af te roepen: ‘No. 14, 15, 16....’ We kijken elkaar aan, we hebben No. 94 en 95, dus nog tijd van wachten, en als we bovendien bemerken, dat deze omnibus een anderen kant uitgaat, spoeden wij ons weer naar binnen. De volgende bus moeten we hebben; een paar Parisiennetjes stappen uit en de conducteur roept: ‘No. 23 en 24.... complet!’ Alle plaatsen zijn bezet en weg rijdt ze.

Weer vijf minuten wachten, en uit den omnibus, die dan voorkomt, stapt niemand uit. In ons hart geven we de menschen gelijk, dat ze liever voor hun drie stuivers een half uur lang onder den droge blijven zitten dan op een correspondeerenden omnibus te wachten en daarbuiten evenals wij in een zondvloed rondom de ark te loopen. Maar zóó kon het niet blijven, we moesten naar huis en besloten dus een rijtuig te zoeken. Doch ook hiermee wachtten ons teleurstellingen.

‘Neen,’ schudden de koetsiers, die we aanriepen; - ze hadden al een vrachtje of gingen er een halen, en een enkelen paardenmenner, die van de gelegenheid gebruik maakte om een fantastisch tarief van eigen vinding toe te passen, wenschten we den vrede en lieten hem heengaan. Parijs bij regen begonnen we erg onaangenaam te vinden en we zegenden het oogenblik, dat we veilig onder de kap van een fiacre zaten, die ons in vliegende vaart te bestemder plaatse bracht.

Een nuttig toestel.
Humoreske door Henri.

't Was vandaag in het huis van mijnheer Tak een gebel en een geraas, dat hooren en zien verging. Niet dat de huisbel onophoudelijk in beweging was, om de dienstbare geest uit de keuken naar voren te roepen, maar het was de telephoonschel, die om de vijf minuten haar scherp geluid deed hooren.

Reeds lang had mevrouw Tak het verlangen gekoesterd, met de telephoon te zijn aangesloten, maar het was geruimen tijd een vrome wensch gebleven, want mijnheer, die leeraar was aan het gymnasium, had zich steeds tegen de inwilliging van het verlangen zijner dierbare wederhelft verzet. Hij wilde niet voor elke kleinigheid door dat lawaai-toestel uit zijn geleerd gepeins worden'opgeschrikt; maar eindelijk had hij voor vrouwelijke welbespraaktheid en vrouwelijk aandringen het onderspit moeten delven.

Lawaai-toestel! had de geleerde heer die vernuftige uitvinding durven betitelen. Was het niet veeleer een zeer nuttig toestel? En hoe gemakkelijk ook! Men zit op zijn gemak in een leunstoel, daar herinnert men zich eensklaps, dat men dit of dat aan den bakker of den slager heeft vergeten te bestellen, of men wil gauw iets aan zijn vrienden of bekenden meedeelen - men hoeft nauwelijks één stap te verzetten, een rukje aan de telephoonbel, en klaar is het! - Ja, nuttig en gemakkelijk!

Geen wonder dus, dat het vandaag een drukke dag was voor de telephoonjuffrouw, alleen om mevrouw Tak te bedienen. De eerste dag moest behoorlijk worden ingewijd...

Van den morgen tot den middag had het schelletje bijna niet stilgestaan; rrrr.... rrrr.... ging het om de vijf minuten. Mijnheer was tegen den avond het huis uitgeloopen, hij kon dat onophoudelijk getingel niet meer verdragen. Toen hij een uurtje later terugkeerde, overviel hem zijn vrouw reeds in de gang met de woorden:

‘Man, mevrouw Van Bergen heeft ons door de telephoon uitgenoodigd, den avond gezellig bij haar door te brengen; we moeten zeker komen, heeft ze gezegd. Haar broer komt ook en nog een bekende, maar ik kon den naam niet al te best verstaan.’

‘En wat heb je geantwoord?’

‘Wat ik geantwoord heb? Wel, dat we de uitnoodiging met genoegen aannamen. Ik kon toch moeilijk iets anders zeggen.... Je hebt er toch niets tegen, man?’

Al had er mijnheer iets op tegen gehad, dan had hij zich toch naar den wil zijner vrouw moeten schikken, daarom berustte hij met een zucht in het onvermijdelijke.

‘Mina gaat ook mee,’ hernam zijn vrouw na een korte poos; ‘mevrouw Van Bergen verzocht me, haar mee te brengen, ze kan dan bij haar een handje in de keuken helpen, daar haar meid den voet verstuikt heeft.’

Dit punt interesseerde den leeraar minder, maar hij moest toch alles geduldig aanhooren.

Een half uur later belde het drietal bij mevrouw Van Bergen aan. Zij werden vriendelijk, maar toch met zekere verbazing ontvangen.

‘Ik had van avond niet op een bezoek van u durven rekenen,’ zei mevrouw Van Bergen, ‘vooral niet bij zulk een slecht weer. Maar al is het onverwachts, het is er mij niet minder aangenaam om. Jammer alleen voor mijnheer, dat mijn man niet thuis is, hij is nog geen vijf minuten geleden naar de sociëteit gegaan.’

Mevrouw Tak keek haar vriendin verbaasd aan en werd een beetje verlegen.

‘Ons bezoek onverwachts?’ vroeg zij, ‘en u heeft ons door de telephoon uitgenoodigd....’

‘Door de telephoon?.... Och,'t is waar ook, u is vandaag voor het eerst aangesloten; juffrouw Mulder heeft het me van middag verteld.... Zij moet met u reeds druk door de telephoon gesproken hebben.... Zij had er zoo'n schik in, zei ze...’

‘Dus, u heeft ons niet getelephoneerd?’ vroeg mevrouw Tak nog steeds verbaasd.

‘Ik heb er geen oogenblik aan gedacht. Ik heb bijna den heelen dag visite gehad van mevrouw Schilder; den ganschen middag heb ik met dat vervelend mensch opgescheept gezeten....’

‘Dat is vreemd, en toch heeft men ons ongeveer een uur geleden door de telephoon verzocht, bij u te komen.... Ik begrijp er niets van.... ik kan mij toch onmogelijk vergist hebben.... En uw meid heeft den voet niet verstuikt?’

‘Den voet verstuikt? Hoe komt u er bij?’

‘Ja, dat heeft men mij duidelijk door de telephoon gezegd, en daarom zou ik de onze meebrengen.... 't Is me een raadsel, ik begrijp er niets van....’

‘Ik ook niet,’ beaamde mevrouw Van Bergen, ‘en toch.... ik geloof, ik meen.... 't Zou me niets verwonderen, als juffrouw Mulder u een poets gespeeld had....’

‘Zou u dat denken?’

‘Ja, ik geloof het zeker.... 't Valt mij nu pas op, dat ze het van morgen zoo druk over uw telephoon had.... U was vandaag voor het eerst aangesloten, zei ze, en het komt me voor, of ze dit zoo lachend vertelde....’

‘Zou zij dat gedaan hebben? - Wacht, dan zullen we haar dat eens betaald zetten....’

Mevrouw Tak snelde naar het telephoontoestel, dat in een hoek der kamer hing, schelde op, en verzocht de juffrouw op het bureau aansluiting met juffrouw Mulder.

Mevrouw Van Bergen keek haar vriendin verbaasd aan.

‘Juffrouw, juffrouw!’ gilde mevrouw Tak eensklaps met zonderlinge verandering in haar stem door de telephoon, ‘juffrouw, ik ben Jetje, uw naaister; ik moet u tot mijn spijt meedeelen, dat ik onmogelijk deze week nog uw japon kan af hebben, zoo juist heb ik een groote rouwbestelling gekregen; u moet het mij dus niet kwalijk nemen, ik kan er heusch niets aan doen....’

Wat juffrouw Mulder daarop antwoordde, wist mevrouw Van Bergen natuurlijk niet, maar naar het komisch gebaar van mevrouw Tak te zien, die moeite had het niet

uit te proesten van het lachen, moest het antwoord van de waarschijnlijk erg verontwaardigde juffrouw Mulder allesbehalve malsch zijn. Een korte, driftige ruk aan de telephoonbel werd gehoord en uit was het gesprek.

Mevrouw Tak maakte komische gebaren en lachte onbedaarlijk. 'Wat zal ze woedend zijn,' zei ze tot haar vriendin, 'ze was stellig in de meening, dat ze met Jetje, haar naaister, sprak. Ze snauwde me kwaad af, en zei, dat ze de japon niet meer verkoos, als die niet vóór Zondag klaar was. Eergisteren vertelde ze mij, dat ze een nieuwe zomerjapon besteld had, waarmee zij aanstaanden Zondag op visite moest; u begrijpt dus, dat ze nu zoo kwaad is als een spin!'

Mevrouw Van Bergen lachte hartelijk om de grap. 'Ha, ha, uw poets is beter gelukt dan de hare,' antwoordde zij, 'wij brengen den avond genoeglijk hier door, terwijl juffrouw Mulder zich thuis opwindt van kwaadheid over die arme naaister!'

Op dit oogenblik trad mijnheer Van Bergen binnen. Dit was een uitkomst voor den leeraar

die zich doodelijk verveelde. Aanstonds werd het schaakbord voor den dag gehaald en weldra waren beide heeren in hun spel verdiept, terwijl de twee dames zich om een theetafeltje in den anderen hoek van den salon installeerden, om de ernstige spelers niet te storen.

't Was bij elven, toen mijnheer Tak zijn tegenstander na een hevigen kamp het ‘schaakmat’ toeriep en nu braken de echtgenooten snel op.

De meid had zich in de keuken bij haar vriendin goed geamuseerd: ze hadden elkaar wederkeerig de familiegeheimen meegedeeld.

Het speelde juist elf uur op den stadhuistoren, toen mijnheer Tak den sleutel in het slot van zijn huisdeur stak. Eensklaps schrok hij hevig, het slot werkte niet, het was stuk, en, wat erger was, de deur stond op een kier aan. Alle drie ontstelden hevig, en met kloppend hart traden zij behoedzaam het huis binnen. Toen mijnheer met bevende hand licht had aangestoken en de kamer binnentrad, wachtte hun een nieuwe verrassing; op de tafel stonden een aantal wijnflesschen en glazen; men scheen gedurende hun afwezigheid een feestje op eigen houtje te hebben georganiseerd. Mevrouw dacht het eerst aan juffrouw Mulder, die, meende zij, haar een tweede poets had willen spelen, en beefde van verontwaardiging; dat was de grap toch een beetje te ver gedreven!

Maar nog meer en nog grooter verrassingen stonden hun te wachten. Toen mijnheer den salon aan een verder onderzoek onderwierp, op den voet gevolgd door zijn van angst sidderende vrouw en meid, zag hij eensklaps, dat de secretaire was opengebroken. Met één sprong was hij er bij: alles wat zij aan waarde bevatte was verdwenen.

Sprakeloos van schrik stonden alle drie daar een tijd lang, totdat mevrouw eindelijk in luide jammerklachten uitbarstte.

Ze waren bestolen, het huis was geplunderd! Ze waren de dupe geworden van een boevenstreek van de nieuwste soort. Op het telephoonkastie vond mevrouw, toen zij van dat ‘nuttig en gemakkelijk’ toestel gebruik wilde maken, om gauw de politie te waarschuwen, een kaartje, dat de dieven daar hadden achtergelaten en waarin zij hun galgenhumor hadden uitgestort.

‘Houdt de telephoon in eere,’ las mevrouw Tak met verontwaardiging, ‘ze is een nuttig en gemakkelijk toestel....’

En het slot van de geschiedenis? Dat ‘nuttig en gemakkelijk’ toestel werd onverbiddelijk uit het huis verbannen, maar de dieven kreeg men nooit in handen.

De Duitsche kroonprins.

Den 6en Mei is te Berlijn de meerderjarigheidverklaring van den kroonprins van het Duitsche Rijk en van Pruisen, prins Friedrich Wilhelm Victor August Ernst, bij gelegenheid van diens achttienden verjaardag, met bijzonderen luister gevierd. Keizer Frans Jozef van Oostenrijk had er prijs op gesteld, den prins, die tevens zijn petekind is, persoonlijk geluk te wenschen; de koning van Italië was vertegenwoordigd door den prins van Napels, Rusland door grootvorst Constantijn, Engeland door den hertog van York, België door prins Albert, Zweden eveneens door een prins van den bloede, onze koningin door generaal Kool, den chef van den generalen staf, terwijl het Duitsche Rijk zelf natuurlijk een heele schaar gekroonde hoofden en prinsen leverde,

die voor deze gelegenheid naar Berlijn togen, waar de plechtigheid plaats had in de oude slotkapel van het koninklijk paleis, die reeds van veel belangrijke familiegebeurtenissen in het geslacht der Hohenzollerns is getuige geweest. De plechtigheid bestond ditmaal, behalve in gezang en een korte preek van den hofprediker Dryander, die den kroonprins ook bevestigd heeft, vooral hierin, dat prins Friedrich Wilhelm voor het regimentsvaandel den eed van trouw zwoer aan den oppersten krijgsheer. Hierna werd in de Witte Zaal van het paleis *cour* gehouden en had de kroonprins, tusschen zijn keizerlijke ouders voor den troon staande, de gelukwenschen der hooge gasten in ontvangst te nemen.

Prins Friedrich Wilhelm werd den 6en Mei 1882 in het Marmerpaleis te Potsdam als eerste kind van den toenmaals 23jarigen prins Wilhelm geboren.

Tot zijn elfde jaar genoot hij in hoofdzaak een niet-militaire opvoeding onder leiding van den tegenwoordigen hof- en garnizoensprediker Kessler. Op zijn elfden verjaardag werd hij, als elke Pruisische prins, luitenant in het eerste regiment van de lijfwacht te voet te Potsdam. De laatste jaren bracht hij met zijn broeders Adelbert en Eitel Frits door in het stadje Plön in Holstein, waar kolonel von Lyncker tot hun gouverneur werd aangesteld.

Thans krijgt de kroonprins een eigen hofhouding te Potsdam, waar hij een jaar in zijn regiment moet dienen. Daarna gaat hij naar de universiteit te Bonn, waar ook zijn vader gestudeerd heeft. Ter zelfder tijd moet hij, naar een overoude traditie in het huis Hohenzollern, een ambacht leeren. Keizer Wilhelm I was schrijnwerker, keizer Frederik III boekbinder, keizer Wilhelm II letterzetter, welk vak vermoedelijk ook door den kroonprins zal worden verkozen.

DE DUITSCHE KROONPRINS FRIEDRICH WILHELM.

Van den jongen prins wordt verteld, dat hij zeer minzaam is en er niets in ziet, te Potsdam op de paardetram te stappen en met den koetsier op het balkon een praatje te maken. Zulke dingen maken prinsen spoedig populair; zij herinneren aan liefhebberijen van wijlen keizer Frederik, die een aanzienlijk deel van zijn groote populariteit en zijn naam van minzaamheid aan dergelijke kleinigheden te danken had.

Het spreekt wel vanzelf, dat de kroonprins reeds in het bezit is van een groot aantal Duitsche en buitenlandsche ridderorden. Van de eerste bezit hij onder anderen den Zwarten Adelaar van Pruisen, de Pruisische kroonorde 1e klas, de Hohenzollernsche huisorde, het grootkruis der Wurtembergsche kroon enz.; van de buitenlandsche het grootkruis van den Nederlandschen Leeuw, de Portugeesche Christusorde en vele andere, terwijl kort voor zijn meerderjarigheid een bijzonder gezantschap hem de Spaansche orde van het Gulden Vlies kwam overhandigen.

Prins Friedrich Wilhelm gelijkt meer op zijn moeder dan op zijn vader, heeft nog geen snor en ziet er nog wat kinderlijk uit. Hij is nu al langer dan de keizer en zelfs dan zijn oom, prins Heinrich, en belooft een rijzig man te worden, evenals zijn overgrootvader, keizer Wilhelm I.

Bij de Platen.

Gezicht op de Seisser Alpen en den Langkofel. -

Tot de fraaiste en stoutste bergen van Tirol behoort de groep der Seisser Alpen, die een oppervlakte van ongeveer 45 vierkante kilometer bedekt, gemiddeld 1800 meter hoog is, omzoomd met hooge toppen, en met een inzinking in het midden. Bijzonder geweldig en indrukwekkend verheft zich de Langkofel, en het beklimmen van dezen ontzaglijken, kalen reus levert de grootste moeilijkheden op. In 1869 werd de 3178 meter hooge top voor het eerst beklommen, maar in den laatsten tijd wordt de gevaarlijke tocht geregeld ieder jaar door een aantal ervaren bergbeklimmers ondernomen. Naast den Langkofel beuren andere bergreuzen, als de Grohmannspitze, de Vijfvingerspits, de Platkofel, hun kale kruin ten hemel. Te midden dezer bergtoppen ligt de Langkofel-hut van de Duitsche en Oostenrijksche Alpen-vereeniging, die den toerist een zeer gewenschte pleisterplaats verschaft, en vaak ook, bij stormachtig weer, een welkom toevluchtsoord bezorgt.

Ingeslapen speelkameraden. -

Knoet Ekwall is de schilder van het rijke, voorname leven bij uitnemendheid. Wij hebben het gezien op de gravure in No. 12 van dezen jaargang, wij zien het thans weer op de gravure in dit nummer. Het blonde meisje, kind van rijke ouders, is, vermoeid van het spel, ingeslapen tegen de wollige huid van haar trouwen makker, den reusachtigen Newfoundlander.

Voornaamheid en sierlijkheid zijn de kenmerken van Ekwall's kunst, en ook in dit genrestukje spreken die qualiteiten zeer sterk.

De Tasso-eiken te Rome. -

In het San-Onofrioklooster op den Janiculus overleed den 25en April 1595 Torquato Tasso, de onsterflijke zanger van het ‘Verlost Jerusalem,’ juist toen zijn zoo vurig verlangde kroning als vorst der dichters op het Kapitool zou plaats hebben. Thans nog wordt jaarlijks op Tasso's sterfdag in het San-Onofrioklooster een H. Mis gelezen voor de zielerust van den zwaar beproefden dichter.

Op korten afstand van het klooster verheffen zich eenige groote, lommerrijke steeneiken, die naar Tasso zijn genoemd. Hier was zijn lievelingsplek in de laatste dagen zijns levens; onder de takken van een dezer eiken, later door storm en bliksem zwaar gehavend, ontstonden Tasso's laatste verzen.

Nog iets anders dan de herinnering aan Tasso lokt den vreemdeling naar dit plekje; het schilderachtig uitzicht namelijk, dat men van hier op Rome, vooral op het Vaticaan en de St. Pieter met haar machtigen koepel heeft. De teekening van Püttner laat ons de eerbiedwaardige basiliek tusschen de stammen der oude eiken zien, terwijl rechts, nabij den straatweg, de gebouwen van het San-Onofrioklooster zichtbaar zijn. De trap links, waarnaast de eigenlijke, door den bliksem getroffen Tasso-eik staat, voert naar het gedenkteeken voor Garibaldi, - het eenige, wat op deze plek voor den geloovigen beschouwer den indruk bederft.

Allerlei.

Een onzer lezers in Zeeland schrijft ons het volgende:

'In een der laatste afleveringen van *de Illustratie* komt een stukje voor over den koekoek. Ik kan me echter zeer slecht vereenigen met de bewering van dr. Altum. Ziehier waarom.

Meermalen heb ik in onze streken koekoeken gadegeslagen, die maanden op dezelfde plaatsen rondzwierven. Waarom vertrokken die nu ook niet naar door rupsenplaag geteisterde streken?

Dit is echter een feit, dat de koekoek zijn eieren met zeer groote tusschenpoozen legt. Zoo verloopen er verscheidene weken vóór de vijf en zes eieren gelegd zijn. Had de vogel nu een nest gemaakt, dan zouden voorzeker de eerste eieren reeds bedorven zijn, voor hij kon broeden. Zoo heeft nu de Voorzienigheid gewaakt over ''t groote tegenwicht tegen de rupsenplaag,' door den koekoek 't instinct te geven, zijn eieren in 't nest van andere rupseneters te leggen.

Ziehier, geachte Redactie, een verklaring, die wellicht ook u aannemelijker voorkomt, dan die van dr. Altum.'

[Nummer 15]

AAN HET SPINNEWIEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. PERRET.

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

IV.

Anna van Wijck was een beetje verwonderd, toen ze dokter Hastings zag binnentreden. Kleine Wim was geheel genezen, zoodat hij de goede zorgen van den vriendelijken dokter niet meer noodig had. ‘Ik kwam hier toch langs,’ zei de geneesheer, wien Anna's verwondering niet ontging, op een toon van halve verontschuldiging, ‘en wilde me even overtuigen, dat Wim goed blijft vooruitgaan. In gevallen als dit gebeurt het nog wel eens, dat ze weer een klein tikje van de kwaal terugkrijgen.’

‘Maar Wim mankeert niets meer,’ antwoordde Anna; ‘alleen valt de tijd hem soms wat lang, als vader naar zijn werk is, de broertjes en zusjes naar school zijn, en ik mij niet altijd met hem kan bezighouden, daar ik mijn bezigheden heb.’

‘Hij heeft het anders druk genoeg met zijn bouwdoos,’ merkte de dokter op.

‘Dat is waar, dokter, maar als hij er een uurtje mee gespeeld heeft, is er de aardigheid af. Altijd hetzelfde verveelt op den duur.’

De dokter was ondertusschen naar de tafel gegaan, waarop Wim bezig was, een gebouw van eigen vinding en van tamelijk grillige structuur op te trekken.

‘Je bent al een heele bouwmeester, Wim,’ zei de heer Hastings. ‘Als je groot ben, mag jij zoo'n huis voor me bouwen. Vind je dat goed?’

‘Ja, meneer,’ zei de kleine jongen, gestreeld door den hem toegezwaaiden lof, ‘en ook een voor juffrouw Corrie.’

‘Dat is goed, hoor. En hou je veel van juffrouw Corrie?’

‘Heel veel,’ zei Wim, met zijn wijs gezichtje den dokter aankijkend. ‘En juffrouw Corrie houdt ook veel van mij. Ze heeft me voor mijn verjaardag een toom en een zweep beloofd, dan kunnen we paardje spelen. Vraag u het maar aan Anna, die heeft pas een brief van juffrouw Corrie gehad, waar alles in staat.’

‘Ik had aan Corrie geschreven,’ zei Anna; - ‘ik durfde eerst niet goed, maar vader wilde het hebben - dat Wim beter was. En nu heeft ze me geantwoord, o, zoo'n vriendelijk briefje, dat ze daar erg blij over was, dat ze heel veel van ons hield, en dat ze maar hoopte, dat haar broertje Edmond ook beter mocht worden, evenals Wim, en dat we veel voor hem moesten bidden.’

‘Heeft je nichtje nog een broertje?’ vroeg dokter Hastings.

‘Ja, dokter, en hij is al lang ziek, en al de dokters, die er bij geweest zijn, kunnen hem maar niet genezen. - Dokter,’ zei Anna eensklaps, ‘wil u den brief eens lezen?’

‘Maar, Anna, daar staat toch niets voor mij in?’

‘Neen, dokter, maar als u hem gelezen hebt, zou ik u iets willen vragen,’ hernam het jonge meisje, den brief te voorschijn halend en dien den heer Hastings aanbiedend.

‘Nu dan,’ zei deze, uiterlijk zoo onverschillig mogelijk het schrijven aannemend en den brief openvouwend, ‘ik ben er benieuwd naar, wat je me te vragen kunt hebben.’

De dokter bekeek met zorg het fijne, regelmatige schrift, maar nog beter beviel hem de hartelijke toon, waarop de brief was geschreven, en de vriendelijkheid,

waarmee ze naar allerlei kleinigheden informeerde. Bijzonder trof hem de zusterlijke genegenheid en bekommering, waarmee ze over haar ziek broertje sprak.

‘Nu, Anna,’ zei de heer Hastings, toen hij met lezen klaar was, ‘dat is een heel lief briefje, heel lief; en wat had je me nu te vragen?’

‘Dokter, u moest Edmond ook beter maken, zooals u Wim genezen hebt.’

‘Wat een vraag, Anna! Daar staat immers in dien brief, dat allerlei geleerde dokters en professors hun kunst beproefd hebben, zonder dat het heeft geholpen.’

‘Maar u is toch zóó knap, dokter. En hoe ziek is Wim niet geweest, en u hebt er hem toch heelemaal bovenop geholpen!’

De heer Hastings moest bij zichzelf lachen om dien uitbundigen lof uit een kindermond. ‘Hoor eens, Anna, dat gaat zoo maar niet. Ik kan niet naar mijnheer Van Wijck toegaan en hem zeggen: ik kom eens naar uw zoontje kijken.’

Anna dacht even na. Ze overlegde blijkbaar een plan bij zich zelf. ‘Maar als Corrie het u nu eens vroeg, dan zou u toch niet willen weigeren?’

‘Spreek daar maar niet meer van, Anna,’ zei dokter Hastings opstaande, ‘daar kan niets van komen. Corrie's ouders hebben natuurlijk niet het minste vertrouwen in mij, die geen professor, niet eens een stadsdokter ben.’

Anna was niet overtuigd. ‘Ik zou toch zoo graag hebben, dat Edmond weer een gezond kind werd, want Corrie is zoo goed en zoo vol belangstelling voor ons. Als ik haar nu eens schreef, dat u wel komen wil, dokter, als haar ouders het goedvinden?’

‘Neen, Anna, zóó in geen geval,’ zei de heer Hastings beslist, ‘ik mag niet de kans loopen, dat haar ouders weigeren, en ik wil ook in de verte zelfs den schijn niet hebben, alsof ik mij poog in te dringen.’

‘Maar hoe dan, dokter?’ vroeg Anna teleurgesteld. ‘O, als ik er maar iets op wist te vinden! Me dunkt zoo, dat u ook Edmond wel beter zou maken.’

‘Het gaat niet, Anna, en het is ook eigenlijk te dwaas, in een groote stad, waar zooveel kundige dokters zijn, een dokter van buiten te halen, die nog maar aan het begin van zijn praktijk staat.’

Deze woorden waren meer tot zich zelf, dan tot Anna gesproken, die stil peinzend voor zich uitstaarde. Ze had dadelijk aan dokter Hastings gedacht, toen ze Corrie's brief had ontvangen en van Edmonds ziekte had gelezen. Ze had er behoefte aan, haar dankbaarheid te toonen, en hoe blij zou ze zijn, indien het dokter Hastings gelukte, Corrie's broertje te genezen. En nu zou ze die gedachte, dat mooie vooruitzicht moeten opgeven, terwijl toch eigenlijk dokter Hastings wel wilde, als er maar een goede mouw aan gepast kon worden!

‘Dokter,’ zei het jonge meisje tegen den geneesheer, die blijkbaar nog geen haast had om heen te gaan, want hij was weer gaan zitten, ‘ik geloof dat ik iets weet. Ik was toch van plan, Corrie te antwoorden, en als ik haar nu schrijf, dat Wim zoo goed blijft vooruitgaan, en dat wij zooveel aan u te danken hebben, en dat ik hoop, dat Edmond ook beter mag worden, dat wij veel voor hem zullen bidden, en dat u hem misschien ook wel beter zou kunnen maken....’

Anna hield even op, in de hoop, dat de heer Hastings wel iets zou zeggen; maar daar hij bleef zwijgen, vervolgde het jonge meisje:

‘En als Corrie het u dan vraagt, dan zal u toch niet weigeren, dokter?’

‘Je bent een bijdehand ding, Anna. Als je het zoo inkleedt, heb ik er geen bezwaar tegen. Maar je mag volstrekt niet laten blijken, dat je er met mij over gesproken hebt.’

‘U kan daar vast op rekenen, dokter,’ zei Anna, blij, dat de heer Hastings eindelijk zijn toestemming gegeven had. ‘Wat is u toch goed, en hoe heerlijk zou het zijn, indien u Edmond kon genezen.’

‘St, st, Anna, zoo ver zijn we nog niet, en indien je er me niet zoo dringend om gevraagd had, zou ik stellig niets beloofd hebben. Maar allo, ik heb het eenmaal gedaan en zal verder afwachten wat het geeft. En nu moet ik weg, kind, want het is meer dan tijd. Mijn patiënten wachten op me.’

Dokter Hastings was dien morgen bij zijn ziekenbezoek zeer verstrooid, wat men anders van hem niet gewoon was, en toen hij zijn bezoeken had afgelegd, keerde hij niet als gewoonlijk langs den kortsten weg naar huis terug, maar maakte een grooten omweg over een voetpad, waar hij zeker was, weinig of geen menschen te ontmoeten. Hij wilde met zich zelf tot klaarheid komen, maar dit lukte niet.

Waarom had hij eigenlijk dat voorstel van Anna aangenomen, in alle geval zich bereid verklaard, indien men zijn hulp zou inroepen? Alleen om Anna een genoegen te doen? Omdat hij medelijden had met dat arme, rijke kind, dat te midden der weelde, die hem omgaf, den grootsten schat, de gezondheid, dierf? Uit medelijden met Corrie, die zoo hartroerend over haar zieke broertje schreef? Waren dat de eenige beweegredenen geweest?

Wat zou het anders kunnen zijn? Corrie van Wijck was een sympathieke verschijning, zooals hij haar gezien had, eenvoudig, zonder eenige pretentie, in den kring van haar neefjes en nichtjes, haar genoegen vindend in het genoegen, dat zij anderen verschafte. En zij was nog sympathieker geworden na het ongekunstelde, hartelijke briefje, dat Anna hem had laten lezen. Maar dat was ook alles. Ze stond zoo ver van hem af, zoo ver boven hem, dat het dwaasheid zou zijn, aan iets anders te denken, vermetelheid, het oog tot haar te durven opslaan.

Neen, neen, deze gedachte was niet in het spel geweest, alleen de begeerte, goed te doen, als hij kon, Corrie een groote vreugde te bereiden. Misschien kwam er ook het verlangen bij, door een schitterende genezing, die in de groote wereld sensatie zou maken, zijn naam als medicus te vestigen. Wie weet, later misschien een professoraat, het toppunt van zijn stoute, eerzuchtige wenschen. Ja, ja, die gedachte kon er wellicht bijkomen - schuilt in de motieven tot de beste daden vaak niet een greintje egoïsme? - maar een andere beweegreden had hij niet gehad.

Zoo zocht hij zich zelf gerust te stellen, maar hij was het niet, en er waren zelfs oogenblikken, dat hij er spijt van had, zich door Anna te hebben laten overhalen. Indien de genezing niet gelukte - en daar bestond toch veruit de meeste kans toe - zou het een groote teleurstelling voor Corrie zijn, die door Anna's briefje misschien een hoog denkbeeld van zijn bekwaamheid zou opvatten. Lukte ze, dan zou wellicht op den duur, doordat hij Corrie uit den aard der zaak vaak zou zien, het beeld van het jonge meisje zoo diep in zijn hart worden gedrukt, dat het hem altijd zou blijven vervolgen en misschien voorgoed zijn gemoeds rust verstoren.

Maar bij deze gedachte wilde hij liefst niet verwijlen. Neen, neen, zulke gevolgen zou het niet hebben, en dan, was het niet heel waarschijnlijk, dat Corrie over Anna's loftuiting op hem de schouders zou ophalen. Zou een jong, pas beginnend dokter kunnen wat aan zooveel meer ervaren en kundige mannen niet gelukt was? Ze zou in Anna's briefje een bewijs van haar medelijdend hart, een uiting van haar dankbaarheid zien, en daarmee uit.

Dit was de conclusie, waartoe dokter Hastings was gekomen, toen hij zijn woning had bereikt na een omweg van meer dan een half uur. Maar hij kon toch niet beletten, dat hij dien dag nog telkens aan Corrie's briefje dacht, hetwelk hij, merkwaardig, bijna van buiten kende, en dat het beeld van het jonge meisje, zooals hij haar in den kring der kinderen had gezien, gedurig voor zijn geest zweefde.

Corrie zat voor het bedje van Edmond, die sedert een paar dagen weer minder goed was. De huisdokter was juist weg; hij had zijn jongen patiënt den pols gevoeld, de tong bekeken, even met het hoofd geschud, en gezegd, dat hij een receptje zou laten klaarmaken. Daarna was hij naar beneden gegaan en had in den salon een lang discours gehad met mevrouw: een enkel woord over Edmond, en daarna over allerlei dingen, waarin hij wist, dat mevrouw belang stelde.

‘Een aangenaam man, die dokter Van der Bilt,’ dacht mevrouw, toen hij afscheid had genomen, ‘geheel een man *comme il faut*, met beschaafde manieren en een gezellige conversatie.’

Op de ziekenkamer was het oordeel over dokter Van der Bilt niet even gunstig. Corrie vond hem onuitstaanbaar met zijn overdreven complimenten, en Edmond had eenvoudig een

hekel aan hem. 'Ik laat hem mijn pols niet meer voelen,' zei hij tegen zijn zuster, 'de dokter moet maar wegblijven, hij maakt me toch niet beter.'

'Als je nu maar eens lekker geslapen hebt, dan zal je morgen veel beter zijn,' meende Corrie.

'Och, dat zeg je altijd,' antwoordde Edmond mismoedig, 'en het blijft toch hetzelfde.' Het ziekelijke, prikkelbare jongetje begon te snikken, en die snikken sneden Corrie door het hart. Was er dan niemand, die hem helpen kon, die dat jonge leven, stil maar zeker verkwijnend, nieuwe kracht kon geven? Zou het nog een poosje sukkelen blijven, en zou dan tea laatste de dood ontijdig een einde maken aan dat vreugdeloos bestaan, dat pas was begonnen? Wat konden rijkdom en weelde hier baten, konden zij den naderenden dood tegenhouden?

Corrie dacht aan de kinderen van haar oom, gezonde, levenslustige kinderen, al waren ze in ver van schitterende omstandigheden grootgebracht, aan Wim, die door dokter Hastings geheel was genezen. Deze naam riep voor haar geest het beeld op van den bescheiden jongen man, zoo geheel anders in zijn optreden dan dokter Van der Bilt, die zoo bijzonder in den smaak van haar moeder viel. In dokter Hastings zou ze vertrouwen stellen, Edmond misschien ook....

Een bediende bracht haar een paar brieven. Een was van Anna, ze herkende het aanstonds aan het groote, onregelmatige schrift op de enveloppe. 'Net de hand van een boerin,' had haar moeder gezegd, die eens bij toeval het schrift gezien had, wrevelig, dat haar dochter correspondeerde met een boerenmeisje.

'Och, moeder, wat doet er het schrift toe,' had Corrie geantwoord; 'het is een goed kind, een echt huismoedertje, zoo bezorgd als zij is voor haar broertjes en zusjes.'

Corrie opende het eerst Anna's brief. Welk een hartelijkheid sprak uit de eenvoudige, ongekunstelde woorden, waarin ze haar deelneming in Edmonds ziekte betuigde. Taalkundig zuiver was het stellig niet wat ze schreef, maar hoe zuiver, hoe echt was haar gevoel, haar medelijden. Maar wat was dat? Ze sprak van dokter Hastings, die Wim zoo geheel had opgeknapt, en die misschien dien lieven Edmond, voor wien ze alle dagen vurig bad, ook wel beter zou kunnen maken, als hij maar niet zoo ver weg woonde....

Vreemd! dezelfde gedachte, die ook zij gehad had. Ja, als dokter Hastings eens naar den kleinen patiënt wilde komen kijken. O, hij zou wel willen, als zij het hem vroeg. Doch haar ouders zouden misschien bezwaar maken, haar moeder vooral, die voor al wat van het platteland kwam den neus ophaalde. Maar als het nu eens tot welzijn van Edmond kon strekken!

'Corrie!' klonk ongeduldig de stem van haar broertje.

'Wat is er, lieveling?' vroeg het jonge meisje, opstaande van het venster, waar ze was gaan zitten, ten einde beter te kunnen lezen, en op het bedje toetredend.

'Wat heb je daar in je hand, Corrie?'

'Een brief van Anna, en ze hoopt, dat je gauw beter mag zijn, en ze bidt alle dagen vurig voor je.'

'En hoe maakt het Wim?' vroeg Edmond, wien Corrie alles van hun neefjes en nichtjes had verteld.

'Wim is heelemaal beter, en nu schrijft Anna, dat de dokter, die Wim genezen heeft, ook Edmond misschien wel beter kon maken. Wat dunk je daarvan, Edmond?'

De jongen dacht even na. 'En blijft dokter Van der Bilt dan weg, Corrie?'

'Ja,' zei het jonge meisje, om Edmond zijn zin te geven.

‘Wil je dan dien nieuwen dokter laten komen, morgen al?’ vroeg Edmond.

‘We moeten het eerst aan papa en mama vragen, of die het goedvinden.’

‘Ik wil het hebben,’ zei Edmond, ‘ik zal het zelf tegen papa zeggen, als hij naar mij komt kijken. Maar dan moet dokter Van der Bilt niet meer terugkomen, nooit meer.’

‘Ga nu rustig liggen, Eduard, anders zal papa het niet toestaan.’

In een oogenblik was bij Corrie het plan gerijpt, dokter Hastings te ontbieden. Ze had daarbij enkel aan haar broertje gedacht. Wie weet, misschien zou hij er iets aan kunnen doen. Hij was jong, goed, vol ambitie. Dokter Van der Bilt was het voldoende, als hij mevrouw beviel; dokter Hastings zou trachten, den patiënt te genezen.

Toen de heer Van Wijck dien avond even naar boven kwam, om Edmond zijn gewone bezoek te brengen, werd zijn toestemming gevraagd en verkregen, om dokter Hastings te laten komen. Hij vond het wel malligheid, een dwaas idee, maar nu Corrie het Edmond eenmaal had voorgepraat en deze er op aandrong, had hij er niets tegen, dat de jonge dokter eens kwam.

Mevrouw was, toen haar man haar dit meedeelde, van een heel ander gevoelen. ‘Wat voor excentrieke dingen haalt Corrie zich nu weer in het hoofd! Zoo'n boerendokter, wat wil die er van af weten? Als een man als dokter Van der Bilt, die zooveel ervaring heeft, er niets aan doen kan, dan zal iemand, die pas komt kijken, als die meneer Hastings, Edmond niet beter maken.’

‘Och, 't is een gril van Edmond. Laat den jongen zijn zin hebben,’ meende de bankier.

Mevrouw haalde de schouders op en zweeg.

(*Wordt vervolgd.*)

Père Didon.

De ommestaande beeltenis geeft het portret van een der vermaardste mannen, die tot vóór eenige weken een roem voor de Kerk in Frankrijk was.

Den 13en Maart van dit jaar stierf Père Henry Didon, de bekende schrijver, prediker, direkteur van twee inrichtingen van onderwijs, bijna plotseling te Toulouse, op zijn doorreis naar Rome. Hij werd den 17en Maart 1840 te Touvet, aan de grenzen van Savooie geboren. Als kind reeds gaf hij blijk van een zeer godsdienstigen aanleg, die door zijn vrome moeder even gelukkig geleid werd, als krachtig ontwikkeld; spoedig openbaarde zich zijn neiging tot den priesterlijken, later tot den religieuzen stand. Na het einde zijner gymnasiale studiën aan 't seminarie van Rondeau, vroeg hij het witte gewaad der Predikheeren, dat zijn groote voorganger Lacordaire in Frankrijk tot zoo hooge eer had gebracht. Na een jaar proeftijd, legde hij den 21en November 1857 zijn kloostergeloften af.

Die daad was hem mannelijke ernst! Zijn leven zou het staven, dat hij eenmaal aan God en zijn oversten beloofd had: ‘Gehoorzaamheid tot den dood!’ In die dagen traden er velen de orde der Dominikanen in; studenten en ook professoren klopten aan St. Dominicus' klooster; maar het leven was hard, de ontberingen waren groot en de vrijheid werd aan band gelegd - velen zeiden dan ook, onder den proeftijd reeds, het religieuze leven vaarwel. Ook aan hem werd gewaagd, of hij met hen niet wilde uittreden, maar met innig gevoel sprak hij den Franschen dichter na: ‘En bleef er slechts één, dan zou ik die zijn.’[1)]

1) Et s'il n'en reste qu'un, je serai celui là! (V. Hugo).

Toen jaren nadien de kracht van zijne beloften beproefd werd bij het brengen van een ontzaglijk offer, toen toonde hij zijn nobel hart in een schrijven aan een zijner vrienden:

'Zoo men, gelijk ik, het woord heeft gesproken, dat bij kalm nadenken doet sidderen: "Ik zal gehoorzaam zijn tot den dood," dan heeft men, maar éëne zaak te doen, mijn vriend, namelijk het te houden. Ik houd het dus en blijf het houden, gelukkig het offer van mij zelven aan God te kunnen aanbieden. Ik wil monnik zijn tot aan den dood, tot aan het bloed. Getrouw blijven is toch wel het minst, dat wij kunnen doen, wij, die strijden, wij, die duizend levens wilden geven, opdat het rijk Gods, dat is, de rechtvaardigheid, waarheid en liefde zich uitbreiden in onze hedendaagsche samenleving."

Onwillekeurig geeft hij hier den tweeden trek van zijn rijken geest en ingrijpenden arbeid aan: hij beminde het onafgebroken werken in de moderne maatschappij. Deed hij ons lezen in zijn eigen ziel, toen hij in een zijner schitterendste redevoeringen, voor zijn leerlingen te Arcueil, allen in de toekomst wilde samenhouden onder het onbesmette vaandel der katholieke Kerk, waarop het woord zou vlammen: *L'homme d' action*. 'Een man van de daad.'[1)]

De filosofische en theologische studiën werden begonnen en voortgezet in Chalais en Toulouse, later in Rome, waar hij in 1862 den graad van Lector S. Theologiae verwierf. Teruggekeerd in Frankrijk, was hij nog te jeugdig voor de priesterwijding - hij telde slechts 22 jaren - maar ontving reeds een professoraat in de Schriftuurwetenschap aan het 'Collège Saint-Maximin.' De verklaring der H. Schriften was zijn geliefkoosde studie, waarvoor hij, gedurende geheel zijn arbeidzaam leven, steeds zijn tijd wist uit te sparen.

Spoedig daarna begon zijn loopbaan als predikant. Al bleek de aanleg reeds in de eerste jaren van zijn noviciaat, het talent bemachtigde hij eerst na voortdurende, moeitevolle oefening. Uit de koud logische voordracht dier dagen had men bezwaarlijk den geweldigen redenaar der toekomst voorspeld. Hij bestijgt den kansel te Parijs, Londen, Clareton, Luik, Soissons, Compiègne, Navey, Montpellier, waar niet al; het is een aaneenschakeling van retraites, vastenpredikaties, konferenties, feestredenen, die zijn roem vestigen als 'opvolger van Lacordaire.'

Te midden dier algemeene vereering vangt hij zijn reeks onderrichtingen aan in de kerk Saint Philippe du Roule te Parijs.

Hij zal het H. Sacrament des Huwelijks verdedigen tegen het veldwinnend kwaad der echtscheiding. De moderne wijs van voorstelling, de pikante behandeling, meer in den vorm van lezingen dan predikaties, voeren honderden der meest uiteenloopende richtingen naar zijn kansel en de vurige verdedigers staan weldra tegen de heftigste aanvallers over. Het ging hem als aan vele groote mannen: zijn eigen doel en eigen woorden verdwenen in de meeningen en verklaringen van vrienden en vijanden. De debatten werden overgebracht op het groote terrein der dagbladen; het baat bitter weinig, dat de predikant zelf voortdurend in woord en geschrift protesteert tegen opvattingen vreemd aan zijne zienswijze, tegen gevolgtrekkingen, die hij verwerpt, tegen verslagen bezijden de waarheid. Er komen klachten in bij kardinaal Guibert, en schoon deze betuigt, 'dat hij de drie eerste konferentiën gelezen heeft en er noch in inhoud, noch in vorm iets in te weerspreken vond,' verzocht hij den konferencier, ter wille van de algemeene rust, die stof niet verder te ontwikkelen. Père Didon zwijgt.

1) R.P. Didon, 'L'homme d'faction,' Paris 1895.

Gedurende den daarop volgenden advent verdringt zich de menigte in de Drievuldigheidskerk te Parijs. Met vernieuwde kracht ontspint zich weer een strijd van voor- en tegenstanders, vooral in de organen der pers, en weer blijken de protesten van den prediker niet bij machte om den storm der meeningsverschillen te bezweren. Om hem aan die algemeene beweging te onttrekken, wijzen zijn oversten hem het klooster van Corbara aan, tot een vreedzaam verblijf, waar hij de rust na zoo groote inspanning vinden zou.

Onmiddellijk vertrok pater Didon uit het Parijs, waar hij geacht en gevierd was als bijna geen, naar het arme, verlaten klooster in Sardinië. Hij toonde, dat hij met zijn reusachtige kracht vooral zich zelven beheerschte en dat hij gedachtig bleef zijn ‘gehoorzaamheid tot den dood!’

‘Ik had weleer gedroomd,’ zoo schreef hij aan een vriend, ‘een apostel te worden door het preeken van het Evangelie, nu moet ik er een zijn, door mijn zwijgen, opoffering en zelfverloochening. Ik had weleer gedroomd over vijanden te zegevieren en thans moet ik mij zelven doen buigen.’

Zijne werkliefde zocht een kanaal en vindt dit in de ernstige studie der H. Schrift; hij volmaakt zich meer in de kennis der semietische taaltakken. Om het leven van den Christus

beter te begrijpen, vertrekt hij naar Palestina en na tien jaren van zwaren arbeid, brengt zijn *Jésus-Christ*[1] het voldingend antwoord op de scheldtaal, die in Frankrijk tegen hem had geklonken.

PÈRE DIDON, † 13 Maart 1900.

Teruggeroepen naar Parijs fluistert de volksstem zijn naam als opvolger van pater Monsabré, den konferencier der Notre-Dame. De groote inrichting van onderwijs te Arcueil vraagt echter een bestuurder met een helder hoofd en vaste hand. De Generaal der Orde wijst Père Didon voor dien werkkring aan.

Een nieuw apostolaat vangt voor hem aan; van nu af aan behoort hij geheel aan de opvoeding der jeugd en slechts bij uitzondering klinkt zijn stem in de kathedralen van Frankrijk.

Een krachtige hervorming brengt hij in het opvoedingssysteem; ook hier toont hij oog en hart voor moderne vragen. Aan zijn college verbindt hij een staf van bekende leeraren; les en studie voldoen weldra aan de hoogste eischen op onderwijsgebied. Zijn onvermoeide pogingen worden door den gelukkigsten uitslag beloond, want van 1890 tot aan zijn dood ziet Arcueil het aantal leerlingen bijkans verdubbelen. Een inrichting voor hooger onderwijs opent hij daarna in Parijs zelf; hier wordt aan de oud-leerlingen van Arcueil, Oullins, Sorèze, Arcachon de toegang tot de verschillende wetenschappelijke betrekkingen geopend. Het spoornet, dat tot Didon's college wordt uitgestrekt, verbindt Arcueil onmiddellijk met Parijs.

Als nieuw element schenkt hij aan de meer moderne sportoefeningen een voorname plaats in den ontspanningstijd, want het lichaam wil hij te gelijk met den geest doen ontwikkelen; nabijgelegen parken worden aangekocht en voortaan is er plaats voor een manège, voor rondritten te paard, voor zwembassins, voor schermoefening en voetbalspel. En eigenaardig mag het heeten, wanneer men zelfs in een der Parijsche sportbladen den lof van Père Didon verkondigd leest.[1]

1) ‘Jésus Christ,’ par père Didon. - Paris, Librairie Plon 1891.
1) *Le Vélo*, 15 Mars 1900.

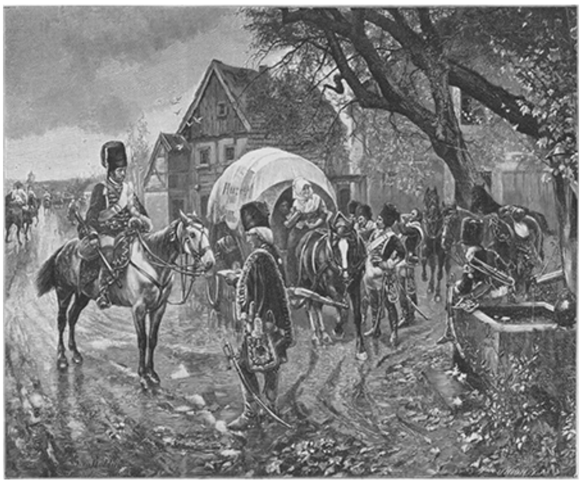

VÓÓR DEN SLAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. VON BODDIEN.

De groote opbloei van zijne studiehuizen en de warme aanhankelijkheid zijner talrijke leerlingen, worden verklaard door zijn beminnelijk karakter en gezonden blik in het moderne leven. Men werd getroffen, zoo men hem over zijne discipelen hoorde spreken op zijn gullen, hartelijken toon, met die vaste overtuiging, dat hij er velen zou stevigen tot een verjongd en krachtig geslacht, dat manlijk den oorlog zou verkla-

ren aan een luchthartig en spottend ongeloof.

DE BOUWVALLEN VAN PALMYRA, NAAR EEN PHOTOGRAPHIE.

In de laatste maanden was hij vermoeid, overwerkt. Eenige weken ging hij in Rome rust en kalmte zoeken. God had het niet gewild. Op zijn reis naar de stad der Pausen wilde hij een paar uren te Toulouse doorbrengen: hij werd plotseling krank en overleed reeds den volgenden dag.

Bladen van allerlei kleur vulden over hem hunne kolommen; de begrafenis was vorstelijk, maar van hoogere beteekenis is de droefheid, die de grijze Opperherder, Leo XIII, betoonde, toen kardinaal Rampolla hem den dood van Père Didon vermeldde: ‘O hoe groot is dit verlies voor de Kerk. Ik beween hem en ik bid voor hem!’

Nijmegen.

p. fr. M. NIEUWBARN, O.P.

NA DEN SLAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. VON BODDIEN.

Langs Rijn en Main, door J.F. Nuyens.

Plannen. Hoe warm het was en hoe ver!

'Stoomen, stoomen, stoomen! heel de wereld door,' zong Beets, toen de stoom nog in zijn opkomst was en het niet beneden zich rekende, te concurreeren met trekschuit en omnibus; en wij, die nog het laatste kwartaal der gepasseerde negentiende eeuw (is zij al voorbij?) hebben meegemaakt, hebben deze jeugdige kracht zich zien ontwikkelen tot een wereldmacht, die de hoofdfactor der beschaving is geworden!

Want waarlijk, het aanschijn der aarde is veranderd, en afstanden schijnen niet meer te bestaan. Men komt nu gemakkelijker van Amsterdam uit in Constantinopel, dan honderd jaren geleden te Kleef, en deze gemakkelijke verplaatsbaarheid heeft er zeker het hare toe bijgedragen, de algemeene reislust aan te wakkeren.

Als nu het weer maar een beetje meewerkt, krijgt menigeen in den zomertijd, als de dagen op zijn langst en de natuur op haar schoonst is, een trekvogelachtig gevoel over zich, en iets van den geest van den wandelenden jood schijnt over dezulken neder te dalen. Een onbeschrijfbaar gevoel van onvoldaanheid bekruipt hen en maakt het hun moeilijk, hun gewone bezigheden met dezelfde opgewektheid te verrichten. In één woord de reiskoorts heeft hen bevangen en daarvoor is maar één geneesmiddel: reizen!

Helaas, dat voor menigeen een onoverkomelijk beletsel bestaat, om van dit geneesmiddel gebruik te maken! Waarom ontdekten de materialistische geleerden niet het middel om de stof - met name het goud - te dwingen, zich zelf voort te planten, zooals dat, volgens hun systeem, in den beginne gebeurde! Of waarom kunnen wij nog niet profiteeren van den gelukzaligen Toekomststaat, waarin alles voor ieder gratis op staatskosten is te krijgen, met het volle behoud van de personeele vrijheid! Of waarom staat er niet een groot toovenaar op, die ons de onuitputtelijke beurs van Fortunatus teruggeeft?

Onoplosbare vragen, waarvan de beantwoording slechts zou leiden tot Tantaluskwellingen en waarin wij ons dus verder niet zullen verdiepen.

Vooropgesteld dus, dat de ideaal-toekomststaat nog in het verre verschiet ligt (en naar wij hopen nooit zal komen), dat de Fortunatusbeurs en haar mogelijke opvolgers eveneens behooren tot de onbereikbaarheden, schiet een liefhebber van een uitstapje niets anders over dan rekening te houden met de werkelijkheid en zijn financiën te raadplegen, alvorens tot de uitvoering van eenig plan over te gaan.

Als practische menschen deden wij aldus en ons driemanschap vergaderde onder het genot van een grocje. De tafel lag bedekt met kaarten, atlassen, spoorboekjes en handleidingen voor rondreizen, en de kleine kinderen waren behoorlijk in bed gestopt, ten einde geen stoornis te kunnen brengen in de werkzaamheden.

Met dat eigenaardig pleizierige gevoel, dat het vooruitzicht op een genoeglijk reisje steeds teweeg brengt, namen de beraadslagingen een aanvang. Verschillende voorstellen werden gedaan. Wight, Vlaanderen, Hamburg met Kopenhagen en nog meer oorden of steden passeerden de revue, maar legden het eindelijk af tegen een der schoonste oorden van Duitschland en Europa.

Natuurschoon is niet het eenige, wat het reizen aantrekkelijk maakt. Daar, waar historische herinneringen uit lang vervlogen en meer nabij gelegen tijden den bezoeker in de gedachte komen, kan men ook onvermengd genot smaken, al is de omgeving minder fraai, ja zelfs geheel ontbloot van eenig schoon. Hoe aangenaam moet het dan zijn eenigen tijd te vertoeven in streken, waar de natuur met de geschiedenis een wedstrijd schijnt aan te gaan in belangrijkheid en het geven van overweldigende indrukken; waar men kan ronddwalen te midden van eeuwenoude ruïnen; waar men als 't ware de voetstappen drukt van de corypheeën van het menschelijk geslacht; waar de geesten van groote vernuften u schijnen te omzweven om u deelgenoot te maken van de verheven gedachten, waaraan zij hier uiting hebben gegeven; hier, op dezelfde plaats waar nu uw voet rust; waar gij u neerzet onder de schaduw derzelfde boomen, waaronder ook zij hebben gerust, met die eeuwig schoone natuur voor oogen, dezelfde bergen, bosschen en rivieren, die in zwijgende welsprekendheid, in eeuwige pracht de glorie verkondigen van den Schepper, dien zij in hun gedachten en werken hebben verheerlijkt.

Na eenig delibereeren dan werd het voorstel van ondergeteekende aangenomen en er werd besloten een reisje te maken langs den Rijn, waaraan wij zouden vastknoopen een bezoek aan de Rijnpalts, de historische streek van het Duitsche keizerrijk der middeleeuwen, waar de oude rijkssteden Mainz, Frankfort, Spiers en Worms de spitsen van haar eerwaardige kathedralen nog steeds ten hemel heffen.

Van Den Haag uit zouden wij rechtuit sporen tot Heidelberg, zonder ergens op te houden, en van daar uit wilden wij naar huis terugkeeren als echte lanterfanters, die het schoone opmerken, waar het te vinden is, en het goede genieten, waar zij het kunnen krijgen.

Op Maandag dan, den 17en Juli 1898, stapten wij in de beste stemming naar het station. Het was nog vroeg in den morgen (nog geen halfzes), maar het zonnetje deed zijn kracht al gevoelen en kittelde ons den rug met zijn warme stralen.

Vol goeden moed stapten wij in den coupé en lieten ons per boemeltrein vervoeren naar Gouda en van daar per sneltrein naar Utrecht, Arnhem en Emmerik. Over dit eerste gedeelte van onze reis valt niet veel te vertellen. Het was, om zoo te zeggen, de aanloop tot den sprong. Alleen was het opmerkelijk, welke algemeene opgewektheid de geheele natuur vertoonde. Ieder scheen zich te verheugen over het begin van den zomer. De landlieden zetten een bijzonder tevreden gezicht, omdat hun hooi nu zoo droog binnen kwam; de vogels kwinkeleerden eens zoo mooi als anders, vanwege de stralende schoonheid van het landschap; de stedelingen schenen allen op hun Zondagsch te zijn en de werklieden volbrachten met buitengewonen lust hun taak. Zelfs de douane in Emmerik was voor een Duitsch beambte extra-beleefd, zoodat de geheele natuur slechts scheen te bestaan uit tevredenheid en levenslust.

Onze reis begon dus onder de beste voorteekenen. Alleen de zon begon wat al te vriendelijk te worden en bescheen ons, alsof zij ons in haar overmaat van liefderijkheid wilde braden. De coupé begon zoo langzamerhand te gelijken op een bakoven.

Puffende bereikten wij Oberhausen bij Essen. Dáár stond de D-trein van den Hoek van Holland, die de verbinding vormt tusschen Londen, Basel en Milaan, en die ons zou brengen tot Mannheim. Eén, twee, drie stegen wij uit, klommen in een anderen coupé en verzekerden ons een paar hoekplaatsen voor het verdere gedeelte van de reis. Ieder kent de keurige inrichting van de D treinen, meer bekend als harmonica-treinen. De waggons zijn aan elkaar gekoppeld door een soort balkon, omgeven door een zwaar lederen overtrek, dat veel overeenkomst vertoont met een

reusachtige harmonica, vandaar de naam. Langs de eene zijde der wagens loopt een gang van pl. m. driekwart meter breed en daarnaast liggen de compartimenten met zeer breede zittingen, die tot divans kunnen uitgeschoven worden en met alle verdere gemakken, die men op een lange reis mag verwachten. Zelfs nikkelen spuwbakjes ontbraken niet. De geheele trein vormt dus als 't ware één lange wagen, dien men in zijn geheel kan doorwandelen en waarvan de reusachtige restauratiewagen het *point d'attraction* is.

Wij zetten ons dus op ons gemak en keken uit. Het landschap leverde niets bijzonders op. In de verte, links, zagen wij de heuvelen, waartusschen de grootste industrie van Duitschland is gevestigd. Dat is het Ruhr bekken met zijn kolenmijnen, het domein van Krupp en consorten, waar duizenden bij duizenden arbeiders in en boven den grond hun brood verdienen. Als een bosch zagen wij de schoorsteenen bij honderdtallen in de lucht steken, alle omtrekken waren flauw en wazig en de geheele omgeving zag er grauw en stoffig uit van de zware, zwarte rookwolken, die door de reuzenkokers aanhoudend de lucht in werden gebraakt. Het is grootsch, maar minder fraai.

Wij verloren echter Essen weldra uit het gezicht en stoomden op Duisburg af. Hoe de locomotief te midden van dat warnet van spoorwegen den rechten weg hield, lijkt ons nog een raadsel, maar de reusachtige machine scheen wel met menschenverstand begaafd en snorde zonder bedenken over wissels en kruiswegen en sloop tusschen andere treinen en losse collega's door, alsof botsingen tot de volmaakte onmogelijkheden behoorden.

Nu behooren D-treinen tot de bevoorrechte onder hun geslachtsgenooten, voor wie ieder en alles plaats maakt en die overal in echten zin hun weg geëffend vinden.

Het eerstvolgende station was Duisburg, daarna passeerden wij Dusseldorp, en nu duurde het niet lang, of de kolossale massa van den Keulschen dom doemde in de verte op. De trein beschrijft een wijden boog om de stad, ratelt over de spoorbrug, passeert rakelings den dom en houdt halt onder de reusachtige hal van het nieuwe station.

De trein vervolgde zijn loop, kroop als een mier in een aardhoop, langs de zware vestingwerken van de stad, alsof zij in die cyclopenmuren een uitweg zocht, sloop eindelijk door een lange en donkere poort en kwam op de kale vlakte, die zich tusschen Keulen en Bonn uitstrekt. Bij Bonn zou het schoonste gedeelte van onze reis beginnen.

Het ligt niet in mijn plan, van onze heenreis veel te vertellen. Ieder weet, dat het heiligschennis is, het Rijndal per spoor door te trekken, maar daar wij op onzen terugtocht alles op ons gemak zouden genieten, beschouwden wij dezen tocht als een voorstelling van de kinematograaf, die ons de beelden vertoonde, welke wij later in natura zouden zien.

Wij kwamen dan in Bonn en begonnen van daar uit den loop van den Rijn te volgen. Daar zagen wij als in een droom al die beroemde en veelbezongen plaatsen ons voorbij trekken, die het Rijndal eenig maken op aarde. De Drachenfels, Rolandseck, Nonnenwerth, Königswinter en andere oorden gleden voor ons heen als figuren in een tooversprookje. Maar al die wonderbare schoonheid liet de locomotief koud, en zonder genade sleepte zij ons voorbij de schoonste punten en gaf ons het gevoel van een fijnproever, die van den kostelijksten drank één drupje mag proeven en dan de flesch ziet voorbijgaan.

Wij troostten ons echter met later en zagen verder. De trein sleurde ons intusschen verder naar Coblenz en van daar door het schoonste gedeelte van het Rijndal tot Bingen. Het dal is hier zoo nauw, dat de trein bijna overal rakelings de rivier passeert

en genoodzaakt is alle bochten van den stroom te volgen. Het was een bijna ijzingwekkend gezicht, toen die lange sleep waggons de scherpe bocht bij Boppard in razende vaart omvloog en met een gillend gefluit dat stadje passeerde als een zegevierende overwinnaar. Tijd om iets op te merken werd ons niet gegeven. Een reusachtig houtvlot van een paar honderd meter lang, dat zachtjes met den stroom mee naar Holland afzakt, konden wij even met de oogen volgen. De booten op de rivier laboreerden aan de slakkengang-kwaal, bij onzen trein vergeleken, en de enkele fietsers, die wij inhaalden, schenen in een luchtledig van stilstand te trappen, zonder ook maar iets op te schieten. Hier en daar zagen wij aan den overkant even een ruïne op de bergtoppen omhoogsteken om dadelijk weer te verdwijnen, en de Loreley konden we juist zoolang bezien om even het eerste couplet zachtjes in ons zelf te neuriën.

Het eenige lange oponthoud werd ons geschonken bij Bingerbrück, waar wij een ander stoompaard voor onze reuzen equipage kregen,

en te Bingen zelf, waar wij op ons gemak door den kijker de Germania konden beschouwen, benevens den Muizentoren, de ruïne Ehrenfels, het Niederwald en meer merkwaardigheden.

Het schoonste gedeelte van de heenreis was nu afgeloopen. Even voorbij Bingen wijken de bergen achteruit en tusschen dit stadje en Mainz zagen wij op de velden dennen en kool en andere gewassen, die wij in het dal hadden gemist. Voorbij Mainz echter nam het landschap een geheel Hollandsch karakter aan. Bij deze stad toch begint de Boven-Rijnschelaagvlakte, die zich hier in al haar vruchtbaarheid, maar ook in al haar (betrekkelijke) eentonigheid voor ons uitstrekte. Poelen en plassen, wilgen en elzen en koren deden ons geheel vergeten, dat wij buiten ons vaderland waren en alleen de blauwe streep aan den horizon, die de bergen aanduidde, bewees ons, dat deze vlakte vijf à zes uur gaans breed is. Een goed uur sporens bracht ons door deze historische streek, de groote verkeersweg van de Romeinen naar het Noorden, het hoofdterrein van zoovele Middeleeuwsche gebeurtenissen, een der meest merkwaardige oorden nog der nieuwe geschiedenis, naar Mannheim.

In deze stad verlieten wij den sneltrein, die puffende en dampende zijn dagelijksche wandeling naar Milaan verder ging volbrengen, en wandelden eens even deze plaats, een der voornaamste steden van Baden, in. Wij hadden een goed uur tijd, vóór de trein naar Heidelberg ging vertrekken.

Mannheim is de meest regelmatig aangelegde stad van Duitschland, ja, van geheel Europa. De straten kruisen elkaar rechthoekig en vormen te zamen 110 vierkante blokken huizen, die op een plattegrond veel gelijken op de velden van een schaakbord.

De straten zijn er dan ook, evenals in een moderne Amerikaansche stad, aangeduid door nummers en letters en de namen, die men er in den laatsten tijd aan gegeven heeft, zijn nog niet ingeburgerd.

De stad is nog nieuw. In 1606 gesticht door Frederik IV, dankt zij haar grootheid vooral aan Karel Philip, die in 1721 zijn zetel van Heidelberg naar Mannheim verlegde. Tegenwoordig is zij een der meest bedrijvige handelssteden aan den Rijn en het eindpunt van de groote stoomvaart, vooral ook op Rotterdam.

Wij wandelden even naar het reusachtige kasteel, van 1720 tot 1729 gebouwd, met een front van meer dan 300 meter, 't Is van buiten een vrij eentonig gebouw, maar van binnen bevat het rijke kunstschatten, die wij, helaas, niet konden bewonderen. Wij namen dus een overzicht van het geheel, verfrischten ons met een glas limonade en zochten daarna het station weer op.

Om zes uur stapten wij in een locaaltrein van eerbiedwaardige lengte, die ons naar Heidelberg zou voeren. Nog altijd loopt de weg door de kale Rijnvlakte. Het landschap heeft een ietwat Limburgsch karakter. Zware paarden, met vliegennetten getooid, trekken den ploeg. Op enkele plaatsen ziet men os of koe deze taak verrichten met dezelfde loome, maar volhardende onverschilligheid als hun collega's elders. Mastbosschen geven hier en daar een kleine afwisseling, maar niets duidt aan, of doet ook maar vermoeden, dat wij een der schoonste streken van Europa naderen. Alleen wordt de flauwe streep aan den horizon, die de plaats van het Neckar-gebergte aanduidt, hoe langer hoe duidelijker, en eindelijk zien wij de hooge toppen in al hun schoonheid de lucht ingaan en de trein ratelt het station Heidelberg binnen; Onze eerste dagreis was volbracht.

(*Wordt vervolgd.*)

Een snuifje?
Historische vertelling, door Béha.

In het jaar 1715, toen het eiland Rügen nog tot de Zweedsche bezittingen in het Noorden van het tegenwoordige Pruisen behoorde, lag aan de westkust van het eiland - met den voorgevel naar de Oostzee en de achterzijde naar een dennenboschje gekeerd - een oude, bouwvallige woning, die aan zekeren Warrens toebehoorde en tot strandherberg diende voor de uit den Straalsunder stroom naar de Deensche eilanden varende schepen.

Vóór de deur was een ruw houten bank aangebracht, en op deze zat schipper Warrens, uit zijn aarden pijpje rookwolken in den ochtendmist dampende. Zijn oog was scherp op den horizon gericht, waar hij een opdoemend vaartuig meende te ontdekken.

In het door het weer verharde en de stormen gekuste aangezicht van den ouden strandbewoner bewoog zich niets dan het levendige oog en de scherpe blik; alleen de rimpelige lippen begonnen, naarmate het schip meer naderde, den tabaksrook sneller uit den mond te blazen, zoodat het tempo zijner uitademing precies gelijke maat hield met het voortzeilen der ontdekte bark aan den gezichtseinder.

Op dit oogenblik werd een venster naast de deur geopend, en vertoonde zich het jeugdige gelaat van een visschersmeisje, dat het hoofd schilderachtig met een bonten doek omwonden had, terwijl men van buiten zien kon, dat haar hand een langen bezem vasthield, alsof zij met het vegen der kamer bezig was. Ook het bruine, levendige oog van het jonge meisje vestigde zich eenige seconden opmerkzaam op den gezichteinder, voor zij den ouden man vroeg:

‘Wat is het voor een vaartuig? Heeft het den gaffelboom niet op?’

‘k Weet het al,’ bromde de oude en klopte zich daarbij op zijn laarzen, als wilde hij daarmee zeggen, dat hij zijn meening daaromtrent bepaald had. ‘'k Ken hem. Zet het Alsensche bier maar gereed: 't is een Deen.’

‘En die andere van Bornholm?’ klonk zijn dochters tweede vraag.

‘Niet meer in zicht, Elsje,’ antwoordde Warrens kortaf, zonder zijn al sterker dampende pijp uit den mond te nemen. Elsjes gelaat werd met zekeren wreveligen trek overtogen, toen zij het Deensche schip een niet juist zeer vriendelijken blik toezond en er bij voegde: ‘Och, zeg hun toch, dat zij zoo goed zijn ergens anders hun vijandelijkheden te toonen. Wanneer zullen wij toch ooit rust krijgen op dit eiland?’[1)]

Warrens knikte. ‘Woeste tijden, dolle tijden, sedert die Karel, die heethoofd, op de wereld kwam!’

‘Dien moest,’ meende Elsje, ‘Onze Lieve Heer eens nadrukkelijk aan 't verstand brengen, dat de mensch voor wat anders bestemd is, dan zijn medemenschen vóór de kanonnen te plaatsen!’

Voor de eerste maal verloor de oude schipper zijn gewone bedaardheid. Een halven zwaai naar het venster makend, barstte hij los: ‘Wie is daarvan de schuld? Hij was nauwelijks uit den dop, onze koning Karel, of ze sloten al een verbond tegen hem, Russen, Denen, Pruisen en Polen. Zij hebben het immers zoo gewild.’

‘En nog altijd maar geen tijding van Knoet!’ zuchtte het meisje met een blik op de effen zee. ‘Die ligt misschien ook al dood vóór de wallen van Straalsund of gewond in het hospitaal.’

1) In den tijd, waarvan hier sprake is, was Rügen een twistappel tusschen Zweden en Denemarken, in de oorlogen, die Karel XII, koning van eerstgenoemd land, tegen de Denen en Russen voerde.

Warrens blies den rook al harder uit zijn pijpje, maar tevens kwamen heftiger dan eerst de woorden uit zijn mond: 'Vrouwenpraatjes! Afwachten! Bliksem en onweer, gelijk de koning van Zweden zegt!'

'Vader Warrens! Vader Warrens!' klonk opeens een geschreeuw uit de richting der duinen. Met visscherslaarzen van dezelfde soort als Warrens ze droeg, een dito zuidwester in den nek kwam door het zand een tweede visscher aanloopen, die, eenzelfde aarden pijpje in de linkerhand houdend, met de rechter door de lucht zwaaide, als iemand, die zijn ledematen laat spreken, omdat de tong niet dadelijk de noodige woorden vinden kan.

'Wat is er te doen, baas Lorenzen?' riep Warrens, zonder zijn houding te veranderen.

'Er is wat op til om den hoek van de bocht,' hijgde de aangekomene. 'Wij komen wat te beleven, wij zullen kanonnen hooren.'

'Spreek duidelijker baas! Wat is er?' bromde Warrens, nog altijd, zonder op te zien.

'Koning Karel is uit Straalsund gevlucht. - Een glaasje tegen de kou, meisje!'

Een lichte kreet ontsnapte Elsjes mond. Toen verliet zij het venster en ging weer in de kamer terug. Middelerwijl zat Warrens met opengesperden mond en vergat zijn pijp in brand te houden. 'Wa....,' dat was alles, wat hij er uit kon krijgen. De visscher Lorenzen moest hem de tijding nog eens herhalen. Daarop sloeg hij met de vlakke hand op zijn waterlaarzen en riep: 'Top en takel! Tiendubbel ingesloten door Pruisen en Denen, en toch ontsnapt!'

'Hij moet op ons eiland voet aan wal hebben gezet en op een schip loeren, dat van Ystad komt.'

Vader Warrens geraakte in een vreemden toestand van opgewondenheid. Hij was opgestaan en schreed met korte passen vóór de herberg heen en weer, terwijl de hand met de uitgedoofde pijp in de lucht rondvoer.

'Schrijf dat op, Elsje!' riep hij, zonder er op te letten, of zijn dochter nog aan het raam stond of niet. 'Koning Karel in het jaar 1715 uit Straalsund ontsnapt. Schrijf dat in den almanak, anders geloof ik het niet meer, voor we een jaar verder zijn.'

'Nog een glaasje, juffer,' zei Lorenzen, 'er hangt een ware mist buiten.'

Warrens bleef eindelijk even staan. 'Het was dus een Zweed, die van Bornholm kwam? Wilt ge al heen, schipper?'

Lorenzen was reeds op zijn terugweg, toen hij antwoordde: ''k Moet een beetje achter de duinen rondloopen en uitkijk houden.'

'God zegen je!'

Warrens ging de hut binnen en vond zijn dochter aan de toonbank bezig met een en ander in orde te brengen, waaruit men kon afleiden, dat zij binnenkort bezoek van matrozen verwachtte. Zij plaatste juist een komfoor op de toonbank en deed er brandende kolen in, om het water in den ketel warm te houden. Zonder op te zien zeide zij tot haar binnentredenden vader: 'Dan dien ik wel warm water klaar te hebben. De Zweed houdt meer van een warm glas.'

Warrens ging naar de toonbank, draaide een stuk papier ineen en stak zijn pijp aan.

'Driekwart water, volgens voorschrift van koning Karel!' sprak hij dampend.

'Dat bevalt mij wel,' merkte Elsje aan, 'dat de Zweden zoo matig zijn.'

'Zweedsche krijgstucht!' bromde Warrens. 'Koning Karel smeedt altijd koud.'

'Dan buigt het ijzer het minst,' antwoordde Elsje, terwijl zij grogglazen uit de kast nam.

‘Top en takel!’ riep Warrens opeens. ‘Onder welke vlag mag die daar wel zeilen?’

Deze vraag gold een nieuw optredende figuur, die onstuimig de deur had opengerukt en de kamer kwam binnenwaggelen. Een pet met groote klep verborg het bovenste gedeelte van het gezicht, voorzeker een manier van zich het hoofd te bedekken, die bij een mensch, welke overigens den matroos deed kennen, een schippersoog beleedigen moest. Het leek echter wel, dat de pet slechts tot noodhulp diende. Een dichte bruine baard, die het benedengedeelte van het gezicht omlijstte, maakte het onderscheiden der gelaatstrekken geheel en al onmogelijk. Op de schouders droeg hij het kenteeken van den stuurman: een zilveren anker. De voeten staken in hooge jachtlederen waterlaarzen.

‘Hoezee voor koning Karel van Zweden!’ schreeuwde de man, toen hij in de kamer kwam tuimelen, en sloeg met de platte rech terhand boven op zijn pet. Dat hij tuimelde, viel noch Warrens noch diens dochter op. Zij wisten, dat de man niet dronken behoefde te zijn. Iedere zeeman, die het vasteland betreedt, heeft deze manier van loopen.

‘Hoe gaat het, vader Warrens?’ liet hij er op volgen, terwijl hij, de vuisten in de zijden drukkend, dicht vóór den visscher ging staan.

‘Kent ge mij dan, stuurman?’ klonk Warrens' verbluften wedervraag.

De andere stiet den visscher met den wijsvinger tegen de borst en zeide - neen, kraste of siste tusschen de gesloten tanden door, zoodat men den natuurlijken klank zijner stem niet er uit hooren kon: ‘Waart gij niet, drie weken geleden, in Straalsund, oude landrot? Zaat gij niet in de herberg *De Zaagvisch* met mij en Knoet Spalle gesmokkelden Franschen wijn te drinken?’

Warrens sperde den mond open en trok verstomd de wenkbrauwen op.

‘Knoet Spalle? Hoe?’

Elsje kwam op deze woorden van achter de toonbank loopen en plaatste zich dicht naast den vreemdeling.

‘Kent gij Knoet Spalle, heer? Waar is mijn Knoet?’

De vreemde keerde zich om. Of hij het meisje aankeek, was door de klep der pet niet nauwkeurig te zien.

‘Mijn Knoet?’ vroeg hij, met dezelfde verdraaide stem.

‘Leeft hij, is hij gezond, heer?’ ging Elsje voort, en door de spanning geraakte zij schier buiten adem.

‘Zoo, zoo, waait de wind uit dien hoek? - O ja, heel goed, best. - Kan ik je dienen met een snuifje?’

Met een snelle wending naar Warrens bood hij dezen de open snuifdoos aan en ging toen voort: ‘Knoet Spalle? Een mooie jongen! Zoo'n beetje loszinnig.’

In 't eerste oogenblik kon Elsje geen woorden vinden om haar verontwaardiging te uiten. Zij keerde zich naar haar vader om en bracht op onzekeren toon - want het snikken stond haar nader dan iets anders - uit: ‘Hoort ge dat, vader, wat hij van Knoet zegt?’

Warrens dampte nog harder en stoof op: ‘Wat, wou je me den besten jongen, die ooit zeewater geroken heeft, komen belasteren?’

De vreemdeling liet zich echter niet van de wijs brengen, ging in zijn volle breedte op een stoel zitten en speelde met zijn doos. ‘Zoo noemt koning Karel hem ook!’ knikte hij. ‘Maar als koning Karel wist, wat ik weet...! Koning Karel kan snuiven niet uitstaan - en Knoet Spalle snuift.’

‘Hoe?’ snauwde Elsje hem toe. ‘Knoet een snuiver?’

De matroos bood haar de doos aan. ‘Kan ik dienen met een snuifje? - Koning Karel duldt geen rooker in zijn nabijheid - en Knoet Spalle rookt!’

‘Kerel, leelijke kerel, dat is niet waar!’ - En Elsje was er na aan toe, van toorn in tranen uit te barsten.

‘Zelfs knaster, als er geen Pörtorico te krijgen is,’ ging de andere even kalm voort. ‘Koning Karel is een vrouwenhater - en Knoet Spalle heeft een meisje.’

‘Hoe weet gij dat?’ vroeg het meisje verbluft.

‘Omdat hij 't mij zelf verteld heeft,’ antwoordde de stuurman snel, sprong op, wierp de pet weg en rukte den valschen baard af.

‘Knoet zelf!’ Vader en dochter waren een oogenblik stom van verrassing. Toen volgde een begroeting, gelijk men zich denken kan.

‘Wat voor dolheden haalt ge nu uit?’ kreet Elsje, toen zij weer van haar ontsteltenis bekomen was.

‘Top en takel!’ bromde vader Warrens en nam de pijp uit den mond. ‘Waar kom jij van daan, jongen?’

‘Laat uw pijp niet uitgaan, vader. Rechtstreeks van Straalsund kom ik. Maar zoo gemakkelijk was die rechte weg nu juist niet. Wij hebben er ons ongemakkelijk doorheen moeten slaan.’

‘Wij, jongen? Wie wij?’ vroeg de visscher verbaasd.

‘Koning Karel en zijn tien manschappen,’ antwoordde Knoet, een hooge borst zettend. ‘Heb jelui geen Zweedschen mast in het noordoosten gezien?’

‘Die geraakte door den Deen buiten het gezicht. Hoe is de koning ontkomen?’

‘Luistert!’ begon Knoet. ‘Straalsund was niet langer te houden. De Pruis te land en de Deen van de zeezijde sloten het in de vierde maand in. Er was geen huis meer, dat niet door de bommen was toegetakeld; alle vestingwerken vernield, de voorraad uitgeput. De vijand had de scherpste maatregelen genomen, om den koning niet levend uit Straalsund te laten ontsnappen.

ZWAAR WERK,
naar de schilderij van A. Bock.

‘Gisterennacht dan, stond ik op post bij een verlaten schanskorf. Daar komt de koning aanstappen met zijn kanselier, om de wachten te inspecteeren. Het sloeg juist één uur. Hij staarde lang naar de zee, waar op de donkere rompen der Deensche schepen de boegsprietlichten zwakjes door den nevel heenblonken. Eindelijk wendde hij zich tot mij - hij kon zeker aan mijn neus zien, dat ik een zeeman was - en vroeg: Een roeiboot in de nabijheid, kameraad? - Neen, sire, zei ik, maar een zeilboot dertig pas van dezen post. - Wie ben je? - Knoet Spalle, bootsman, sire! - Ge zijt stuurman. Maak de boot klaar, ik wil naar Zweden.’

Warrens liet de pijp uit den mond vallen en keek schier verbijsterd op.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Aan het spinnewiel. -

Helder schijnt de zon buiten, het poesje staart in de opkronkelende vlammen van den haard, en aan het spinnewiel zit het oude moedertje, rustig, tevreden bezig met haar dagtaak. Daar treft de klank van muziek haar oor, menig jong paar trekt vroolijk langs haar huisje, want het is vandaag kermis in het dorp. Het wieltje staat stil, het moedertje denkt na, en zachtkens omspint de herinnering haar geest met zilveren draadjes uit het verleden. Het was op een mooien, zonnigen dag als deze, dat een jonge man, sterk en stout, haar hand vroeg, en zij, met vertrouwen tot hem opziende,

hem het jawoord schonk. Het was... Het poesje snort, het zonnelicht verdwijnt, de schemering valt in, het wieltje draait weer rond, en het oude moedertje spint opnieuw. Zij weet, dat zij hen, die haar zijn voorgegaan, eenmaal zal weerzien, en deze wetenschap tempert haar weemoed en de smart van het alleen-zijn.

Voor en na den slag. -

De fraaie gravures naar schilderijen van G. von Boddien verplaatsen ons in den tijd van den zevenjarigen oorlog. Het eerste vertoont ons de vroolijke zorgeloosheid van het soldatenleven. Wij zien een afdeeling der beroemde Ziethen-huzaren vóór ons, die in een dorpsstraat zijn afgestegen en met de jonge marketentster schertsen, die hun lachend een verkwikkenden dronk reikt.

Maar reeds is het uur geslagen, dat aan hun zor geloosheid een einde zal maken. De ordonnans te paard, die voor den officier stil houdt, heeft het schriftelijk bevel tot opbreken meegebracht, en weldra zal het signaal weerklinken, dat den vroolijken ruitertroep naar het slagveld roept, waarheen de kurassieren van Seydlitz reeds op weg zijn.

Op de tweede gravure is de bloedige slag voorbij. Huzaren en kurassieren hebben een batterij bestormd. Vóór het veroverde kanon ligt een gevallen huzaar; op den voorgrond een doodelijk gewonde trompetter der kurassieren. Het wanhopig gezicht van den militairen dokter zegt ons, dat hier weinig hoop meer is. Geroerd ziet de jonge officier op den armen krijger neer, eveneens de wachtmeester, die den schimmel van den trompetter heeft opgevangen en hem bij den teugel voert. De aftrekkende kurassieren zien met deelneming naar den gevallen makker, een der vele slachtoffers van den bloedigen, wreeden oorlog, wiens lot straks door velen hunner zal worden gedeeld

De bouwvallen van Palmyra. -

In Syrië, op den weg van Damascus naar Deir, bij het tegenwoordige dorp Thadmor liggen de grootsche bouwvallen van Palmyra, die te midden der Syrische woestijn getuigenis afleggen van de vroegere groote beschaving van het Oosten. In de derde eeuw na Christus bloeide hier het rijk van Palmyra, gesticht door Odenathus, na zijn dood bestuurd door Zenobia, die in den aanvang de aanvallen der Romeinen zegevierend afsloeg, haar heerschappij zelfs over Egypte en een deel van Klein-Azië uitstrekte, maar ten slotte door keizer Aurelianus werd overwonnen, die, toen hij op den terugweg naar Rome bericht ontving, dat de achtergelaten Romeinsche bezetting was vermoord, terugkeerde en Palmyra verwoestte.

Diocletiaan en later Justinianus trachtten de stad weer op te bouwen, die in 744 voor de tweede maal, en thans voorgoed, door de Saracenen vernield werd.

De bouwvallen van Palmyra zijn eerst in 1678 door een Engelsch koopman, Halifax, ontdekt, en later, sedert 1751, door Wood en Dawkins nagevorscht en beschreven. Nog heele rijen zuilen staan overeind, wier aanblik midden in de woestijn den indruk maakt van een sprookje. 'De doode en geluidlooze woestijn,' zegt Sachau in zijn *Reisen in Syrien*, 'de merkwaardig behouden monumenten eener volkrijke wereldstad uit de oudheid, gebergte en vlakte, het witrosekleurig gesteente onder den wolkenloozen hemel der Syrische woestijn, een aantal vruchtbare tuinen met palmen,

dit zijn de bestanddeelen van den betooverenden indruk, waardoor de bouwvallen van Palmyra den reiziger, die door de troostelooze woestijn is getrokken, beloonen.'

Zwaar werk. -

Zijn stevige vuist is gewoon, een heel ander werktuig te hanteeren dan een lichte ganzeveer, en daarom valt hem. hoe licht ze ook is, het werken daarmee veel zwaarder dan met den hamer. Zoo goed en zoo kwaad als het gaat krast hij de hanepooten op het papier, daarbij een zeer bedenkelijk gezicht zettend; en hij zal God danken, als hij met zijn schriftuur klaar is en weer naar zijn werkplaats zal kunnen gaan. Want het werk daar, hoeveel het ook van zijn krachten moge vergen, is licht in vergelijking met hetgeen het schrijven van een brief van hem vordert. Gelukkig, dat hij er niet dan bij hooge uitzondering toe over hoeft te gaan.

[Nummer 16]

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr

V.

DE H. ANTONIUS VAN PADUA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C.J. GRIPS.
Altaarstuk in de kerk der E.E. P.P. Capucijnen te 's-Hertogenbosch.

St..., st..., oom, Edmond slaapt.'

Met deze woorden en den wijsvinger tegen de lippen, trad Corrie jhr. Van Stoppelaar te gemoet, die tamelijk luidruchtig de trap was opgekomen en de deur had opengemaakt.

'Slaapt hij?' vroeg de heer Stoppelaar op een toon, die eenige teleurstelling verried.

'Vindt u dat niet goed, oom?'

'Natuurlijk, Corrie. Alleen wilde ik je een uurtje gezelschap komen houden, daar ik hoor, dat papa en mama niet thuis zijn, en nu zal je vermoedelijk liever hebben....'

'Dat u heengaat,' vulde Corrie den zin aan. 'Wel neen, oom, op één conditie, dat u niet zoo hard praat, dat u Edmond wakker maakt.'

'Ik zal mijn best doen, Corrie, je bevelen gehoorzaam en stipt op te volgen.'

Corrie vond het vooruitzicht, een uur het gezelschap van haar weinig sympathieken oom te moeten verduren, nu juist niet zoo heel aanlokkelijk. Liever had ze de lectuur van een mooi boek, waaraan ze zoo pas begonnen was, voortgezet. Maar haar moeder had er gisteren nog over geklaagd, dat ze zoo weinig voorkomend voor haar oom was, dat het zelfs reeds de aandacht van vreemden had getrokken; en al was zij zich niet bewust, in beleefdheid jegens jhr. Van Stoppelaar te kort te zijn geschoten, zij wilde in dit geval stellig geen aanleiding tot nieuwe klachten geven.

‘Wist u niet, dat vader en moeder vandaag uit waren?’ vroeg Corrie, nadat haar oom had plaats genomen. ‘Ik meende toch, dat u hier was, toen de invitatie kwam van baron Van Oudenhoven.’

‘Nu je 't zegt, herinner ik er me weer iets van. Maar à propos, hoe vind je den jongen baron?’

‘Daar kan ik weinig van zeggen, oom, want ik heb hem nog maar een enkelen keer gezien.’

‘Je hebt toch met hem gedanst?’

‘Dit is zoo, oom, maar dat is toch niet voldoende om iemand zoo maar aanstonds te kennen.’

‘Nu ja, kennen en kennen is twee, maar hoe staat hij je aan? Een flink voorkomen, een aardig causeur, een goede positie, mooie vooruitzichten.’

‘Ik hoor wel, dat u hem beter kent dan ik, oom.’

‘Het is louter uit belangstelling voor jou, Corrie, dat ik hem nauwkeurig geobserveerd en naar zijn doen en laten geïnformeerd heb.’

Corrie begreep heel goed, wat jhr. Van Stoppelaar daarmee bedoelde. Het was haar niet ontgaan, dat de jonge baron Van Oudenhoven in den laatsten tijd veel werk van haar maakte, en uit hetgeen haar vader en vooral haar moeder nu en dan hadden gezegd, had zij wel kunnen opmaken, dat die een huwelijk tusschen hen beiden gaarne zouden zien. Corrie had voor den jongen baron niet de minste voorkeur getoond, evenmin als voor welk ander jongmensch ook, en zoo waren haar ouders, die haar tot dusver nog niet op den man af een vraag hadden gesteld, onkundig van haar ware gevoelens, al hoopten zij in stilte, dat hun dochter den baron het jawoord zou geven, als deze het oogenblik gekomen zou achten, om aanzoek om haar hand te doen.

De bankier en mevrouw Van Wijck hadden afgesproken, voorloopig dat punt niet dan terloops aan te raken, ten einde allen schijn van pressie te vermijden, daar dit op het onafhankelijk karakter van Corrie allicht niet de gewenschte uitwerking zou hebben. Beter was het, de zaken haar natuurlijken gang te laten gaan en zoo mogelijk den baron alleen het pleit te laten winnen. Als het noodig was, konden de ouderlijke hulptroepen nog altijd in het veld gebracht worden.

Jhr. Van Stoppelaar was de les voorgelezen, door zijn aardigheden de zaak niet te bederven, en er was hem te veel aan gelegen, dat deze tot het gewenschte einde kwam, dan dat hij niet zijn uiterste best zou doen, om zijn lust tot spotten en het debiteeren van goedkoope geestigheden in te toomen. Maar hij meende toch deze gelegenheid, dat hij met Corrie alleen was, niet te mogen laten voorbijgaan, zonder van den baron alle goeds te zeggen en te gelijker tijd het jonge meisje eens te polsen.

Maar Corrie besloot dat haar oom niet veel wijzer zou heengaan dan hij gekomen was, en daarom antwoordde ze op zijn laatste opmerking: ‘Het zal den baron heel aangenaam zijn te vernemen, dat uw informaties blijkbaar zoo gunstig zijn uitgevallen.’

‘En is ook u dat niet aangenaam, Corrie?’

‘Waarom niet, oom? Hoe meer menschen met goede posities en mooie vooruitzichten er op de wereld zijn, hoe liever ik het heb.’

‘Zoo bedoel ik het niet, Corrie, ik wilde je vragen....’

‘Hoor eens, oom, laten we liever van dit onderwerp afstappen,’ viel Corrie hem in de rede.

‘Zooals je wil, Corrie,’ antwoordde jhr. Van Stoppelaar, die wel begreep, dat langer aan-

dringen hem geen beter succes zou bezorgen. ‘Ik heb beloofd, dat ik je bevelen zou gehoorzamen, en daar een verzoek van je voor mij met een bevel gelijk staat....’

‘Zoo hoor ik het graag, oom, te meer daar het niet alle dag gebeurt, dat ik mij over zooveel volgzaamheid te verblijden heb.’

‘Je ziet, dat ik toch niet zoo'n verstokt zondaar ben, of er is toch nog wel iets goeds in mij over. Maar zeg mij nu eens, hoe bevalt de nieuwe dokter?’

‘Heel goed, oom,’ antwoordde Corrie, wie dit onderwerp veel welkomer was. ‘Ik geloof dat wij er verstandig aan gedaan hebben hem te ontbieden, want wij hebben, sedert hij Edmond behandelt, al veel aan hem gewonnen.’

‘Nu, dat doet mij genoegen, maar van den anderen kant moet je je toch niet te spoedig blij maken: het kan best niet meer dan een vleugje van beterschap zijn, een soort van suggestie.’

‘Maar Edmond heeft zooveel vertrouwen in dokter Hastings.’

‘Daar heb je 't juist. Maar als het vertrouwen weg is, is het ook met de suggestie gedaan, en dan komt de oude toestand weer terug.’

‘Ik hoop van niet, oom, en ik moet zeggen, dat ik het ook niet geloof. Als Edmond wakker wordt, moet u eens zien hoe goed hij er uitziet tegen vroeger.’

‘Komt dokter Van der Bilt nog?’

‘Neen, die was vreeselijk kwaad, dat wij dokter Hastings ontboden hadden, - een jong plattelandsdokter zonder ervaring, die den jongen binnen veertien dagen naar het kerkhof zou helpen, zooals hij zei. Zijn profetie is gelukkig niet uitgekomen, integendeel.’

‘Ik geloof ook, dat je aan dokter Van der Bilt niet veel mist,’ merkte jhr. Van Stoppelaar op. ‘Ik vond hem een vervelend heer met zijn onuitstaanbare complimenten en zijn gemaakte deftigheid.’

‘Niet waar, oom?’ zei Corrie, blij, dat ze in dit punt een bondgenoot in hem vond. ‘Moeder was anders bijzonder met hem ingenomen, en het heeft heel wat gekost eer ze bereid was, dokter Van der Bilt op te offeren, want deze stelde als eisch, dat we zijn jongeren collega de deur zouden wijzen. Gelukkig, dat vader, die een lang onderhoud met dokter Hastings had gehad en wien het opviel, hoeveel opgewekter Edmond reeds was, van inwilliging van dien eisch niet wilde hooren.’

‘Heel verstandig,’ zei jhr. Van Stoppelaar, goedkeurend knikkend. ‘Ik ken dien dokter Hastings niet, maar hij is licht zoo knap als dokter Van der Bilt, en als Edmond er baat bij vindt, dan zou het wel dwaas zijn, het kind aan de luimen van dien ouden heer op te offeren.’

Corrie vond, dat haar oom in lang niet zoo verstandig had gesproken als thans, en ze begon hem al een beetje sympathieker te vinden. Ja, ze beschuldigde zich reeds, dat ze hem eigenlijk toch wel wat onrechtvaardig had beoordeeld, als ze hem voor een man zonder hart hield.

Een licht gestommel achter de gordijnen van het bedje werd gehoord.

‘Edmond wordt wakker,’ zei Corrie opstaande.

‘Toch niet door mijn schuld, hoop ik,’ antwoordde jhr. Van Stoppelaar, ‘ik heb misschien te hard gesproken.’

‘Neen, oom, Edmond wordt gewoonlijk om dezen tijd wakker.’

Ze had de gordijnen reeds weggeschoven. ‘Lekker geslapen, Edmond? Nu, dat is goed. En kijk eens, wie daar is.’

Het jongetje richtte het hoofd op, terwijl de jonker van zijn kant op het ledikant toetrad. 'Oom Eduard,' zei Edmond; maar men kon niet zeggen, dat hij over diens bezoek bijzonder verblijd was.

'Geef oom Eduard eens een mooi handje,' vroeg Corrie.

Edmond deed wat van hem gevraagd werd, zooals hij gewoon was alles te doen wat zijn zuster hem verzocht, maar op de vragen, die zijn oom hem stelde, gaf hij slechts kort en als met tegenzin antwoord. Hoe achterlijk het kind in ontwikkeling ook was, toch wist het zeer wel te onderscheiden tusschen hen, die goed voor hem waren, en die geen of weinig belangstelling jegens hem aan den dag legden. Van oom Eduard had het weinig vriendelijkheid genoten, en daarom was het niet te verwonderen, dat het niet aanstonds voor hem gewonnen was, nu hij voor ditmaal zich anders voordeed dan gewoonlijk.

'Edmond ziet er koortsig uit, dunkt mij,' zei jhr. van Stoppelaar in het Fransch tegen Corrie. 'Dat blosje bevalt mij niets.'

'Maar oom, de dokter ziet er juist een teeken in van terugkeerende gezondheid,' antwoordde Corrie in dezelfde taal.

'Ik kan me vergissen, en ik heb natuurlijk niet de autoriteit van een dokter, maar gerust ben ik toch niet. Hij heeft te veel kleur.'

'Dat komt van het slapen, oom,'

'Kan zijn. Ik hoop ook, dat ik het mis heb, maar nog eens, ik moet je rechtuit zeggen, dat ik aan Edmond meer verloren dan gewonnen heb sedert ik hem het laatst zag. Ik wil daarmee niets ten nadeele van dokter Hastings zeggen, dat weet je wel beter; ik zeg eenvoudig wat mijn indruk is; en iemand als ik, die Edmond maar een enkelen keer zie, heeft daar, geloof ik, een beteren kijk op dan jij, die den heelen dag met hem bezig bent.'

Corrie begon door de woorden van haar oom werkelijk een beetje ongerust te worden. Had hij, evenals haar moeder, de partij voor dokter Van der Bilt opgenomen, dan zou ze het daaraan hebben toegeschreven, maar nu hij blijk had gegeven van maar weinig achting voor dien geneesheer, kon ze moeilijk iets anders denken, of haar oom zag inderdaad den toestand van Edmond niet gunstig in.

Hij was gelukkig wel geen deskundige; twee dagen geleden nog had dokter Hastings verzekerd, dat Edmond merkelijk vooruitging, zij zelf had het aan allerlei verschijnselen geconstateerd; maar niets is zoo aanstekelijk als vrees, vooral als het een geliefd wezen betreft, voor wien men zich allerlei opofferingen getroost heeft. Toch wilde zij daar niet aan toegeven, en een blik op haar broertje stelde haar weer eenigermate gerust.

'Ik geloof toch, dat ge u vergist, oom....'

Meer kon zij niet zeggen, want Edmond, geprikkeld door de tegenwoordigheid van zijn oom, en meer nog door het aanhooren van een gesprek, waarvan hij geen woord verstond, terwijl hij schrander genoeg was om te vermoeden, dat het over hem ging, begon onrustig te worden en riep: 'Corrie! Corrie!'

'Wat is er lieveling?'

'Ik heb dorst.'

'Wat wil je drinken, Edmond?'

'Thee!' zei hij kortaf, als om zijn zuster zijn ongenade te toonen.

'Zou thee wel goed zijn?' vroeg jhr. Van Stoppelaar.

'Zeker, oom, de dokter heeft het aangeraden, maar ik geef ze niet te sterk.'

'Krijg ik nu thee?' vroeg Edmond, driftiger.

‘Aanstonds, lieveling,’ antwoordde Corrie; ‘ik heb hiernaast kokend water en zal onmiddellijk opschenken. En wat wil je er bij hebben?’

‘Niets,’ zei Edmond weer kortaf, ‘ik heb enkel dorst.’

Toen hij dit gezegd had, verborg hij het hoofd weer in de kussens, blijkbaar om te voorkomen, dat zijn oom het woord tot hem zou richten.

Corrie ging even weg, maar kwam spoedig daarop weer terug, met den theepot in de hand, dien ze even op een spirituslampje liet trekken.

‘Edmond is blijkbaar niet goed, ik zou hem geen thee geven,’ merkte jhr. Van Stoppelaar op, die, terwijl Corrie de kamer verlaten had, iets uit zijn zak gehaald en in de palm zijner rechterhand verborgen had.

‘'t Is niet aardig van u, dat u mij zoo angstig maakt, oom,’ zei Corrie, ‘maar thee kan heusch geen kwaad.’

‘'t Was volstrekt mijn bedoeling niet, je angstig te maken, en ik hoop van harte dat ik mij vergis, maar Edmond is zoo opvallend stil.’

Corrie wist heel goed, waaraan dat was toe te schrijven: Edmond vond het zeer onaangenaam, dat zijn oom op zijn kamer was, maar zij kon dit toch niet aan jhr. Van Stoppelaar zeggen. Alleen hoopte ze, dat deze zijn bezoek thans niet lang meer zou rekken, hetwelk haar broertje, die toch zoo prikkelbaar was, nog zenuwachtiger zou maken.

‘Ik zal Edmond maar gauw wat te drinken geven,’ zei Corrie, een kopje inschenkend, ‘dat zal hem wel een beetje kalmeeren, want het zijn niets dan de zenuwen, die bij hem werken. Daar heb ik de melk vergeten, die zal hiernaast in de kast staan.’

‘Wil ik ze even krijgen?’ vroeg jhr. Van Stoppelaar opstaande.

‘Blijf u maar zitten, oom, u zal ze niet weten te vinden.’

Corrie ging de deur uit en kwam een oogenblik later met de melk terug. Maar van dat oogenblik had Van Stoppelaar gebruik gemaakt, om uit het fleschje, dat hij in de hand hield, eenige druppels in het kopje thee te laten loopen. Niemand had het gezien, want Edmond hield nog het hoofd in de kussens verborgen.

‘Hier heb je een lekker kopje thee, Edmond,’ zei Corrie, het bed naderend, en fluisterend voegde ze er bij: ‘Wees nu zoet, Edmond, oom gaat aanstonds heen, en dan zal ik je een mooi vertelsel vertellen.’

Dat scheen te helpen. Edmond richtte zich op en nam met beide handen het kopje in de hand, dat hij snel aan de lippen bracht.

‘Niet zoo gulzig drinken, Edmond,’ vermaande Corrie, terwijl Van Stoppelaar zijn oogen onafgewend op den kleinen zieke gevestigd hield.

Edmond schoof met een afwerend gebaar het kopje weg.

‘Smaakt het niet goed, Edmond?’ vroeg Corrie bezorgd. Zou haar oom toch gelijk hebben gehad, dat thee niet goed voor hem was?

‘Neen, het brandt hier, hier,’ en Edmond wees naar de maagstreek.

‘Ze zal misschien te warm geweest zijn,’ meende Van Stoppelaar.

Corrie zette het kopje op tafel. ‘Wat scheelt er aan, lieveling?’ vroeg het jonge meisje, ziende, dat het gezicht van haar broertje zich vertrok en hij in zijn bedje heen en weer woelde.

‘Pijn! pijn!’ kreunde het ventje. ‘O Corrie, ik heb zoo'n pijn!’

Jhr. Van Stoppelaar was thans ook het ledekant genaderd. ‘De thee is hem niet goed bekomen, je had ze hem niet moeten geven, Corrie.’

Was dat nu alles wat haar oom wist te zeggen, terwijl haar broertje ineenkromp van pijn? Radeloos keek ze om zich heen. Wat moest zij doen? ‘Corrie! Corrie! ik sterf!’ kreunde het kind.

‘Oom, gaat u even naar beneden, en zeg aan de meiden, dat ze aanstonds om een dokter gaan. Vlug, oom, vlug, Edmond sterft.’

Jhr. Van Stoppelaar snelde de deur uit, maar liep een heer tegen het lijf, die juist de trap opkwam. ‘Wie is u, mijnheer?’ vroeg de jonker.

‘Dokter Hastings,’ antwoordde de aangesprokene. ‘Is er iets niet goed met Edmond?’

Op het hooren van den naam Hastings deinsde jhr. Van Stoppelaar ontzet achteruit, maar hij herstelde zich onmiddellijk. ‘Gelukkig, dat u er is. Edmond is plotseling niet wel geworden, en ik wilde juist een dokter gaan halen.’

Corrie had de stem van dokter Hastings herkend. ‘Kom gauw, dokter, kom gauw, Edmond sterft.’

Een oogenblik later stond de geneesheer voor het bed van den kleinen patiënt. Corrie hield hem in haar armen en keek dokter Hastings met betraande oogen aan. ‘Red hem, dokter!’ smeekte ze.

De geneesheer, die geen oogenblik zijn kalmte en tegenwoordigheid van geest verloor, onderzocht Edmond.

‘Wat heeft hij gebruikt?’ vroeg hij na een oogenblik.

‘Een kopje thee, anders niet. Oom had het mij ontraden, maar ik meende, dat het geen kwaad kon.’

‘Niets dan thee?’ vroeg dokter Hastings verder.

‘Neen, niets dan thee. Zoodra hij ze gedronken had, klaagde Edmond, dat het in zijn maag brandde en begon hij onrustig in zijn bedje heen en weer te woelen.’

‘Laat mij de thee zien,’ gelastte de geneesheer.

Jonkheer Van Stoppelaar beijverde zich het kopje van de tafel te nemen, maar voor hij bij den dokter was, die er reeds de hand naar uitstak, ontglipte het hem en viel op den vloer in stukken.

Dokter Hastings maakte een beweging van ongeduld. Corrie schonk haastig een ander kopje in en bood dit den geneesheer aan. ‘Gewone thee, verder niets,’ zei hij, nadat hij de vloeistof geroken en geproefd had. ‘Ik zal Edmond een braakmiddel ingeven.’

Toen dit gebeurd was, wachtte dokter Hastings schijnbaar kalm op de uitwerking, keek nu eens den patiënt, dan jhr. Van Stoppelaar aan, en vestigde ook een enkele maal als toevallig den blik op de vlek op het tapijt, die door de gestorte thee ontstaan was.

Na eenige oogenblikken golfde Edmond een donker gekleurde vloeistof uit den mond. ‘Ik kom aanstonds terug,’ zei de geneesheer, zich naar de belendende kamer begevend.

‘Voel je je nu wat beter, Edmond?’ vroeg Corrie.

Het jongetje knikte.

‘Gelukkig, dat dokter Hastings zoo te rechter tijd kwam,’ merkte jhr. Van Stoppelaar op.

Een oogenblik later kwam de geneesheer terug met een beschreven papier in de hand. ‘Dit is een recept, dat aanstonds moet worden klaar gemaakt. Wil u het even laten bezorgen, mijnheer?’ vroeg dokter Hastings aan Corrie's oom. ‘Er moet op gewacht worden.’

Jhr. Van Stoppelaar nam het papiertje aan en ging de trap af.

Corrie keek den geneesheer vragend aan.

‘Edmond is behouden,’ zei hij met eenige ontroering.

‘Behouden, dokter? Was het dan zoo erg? Was er werkelijk gevaar?’

‘Er scheen iets in de thee te zijn.... Waarschijnlijk bij ongeluk er in gekomen....’

De dokter knielde op het tapijt bij de vlek en onderzocht ze.

Corrie sidderde. Een vreeselijke gedachte, een ontzettend vermoeden rees in haar geest op. ‘Wat was het, dokter?’

‘Juffrouw, beloof mij, dat u zwijgen zal, voorloopig althans. Er was vergif in, een sterk werkend vergif. Als ik een kwartier later was gekomen, was Edmond gestorven.’

Corrie verbleekte. ‘Dokter, ge moet u vergissen, het kan niet zijn, onmogelijk!’

‘Het is zoo. Er kan niet de minste twijfel bestaan. Maar nog eens, geen woord tegenover uw oom. Wat is dat?’ Dokter Hastings bukte zich en raapte een klein fleschje op, gevuld met een donkerbruine vloeistof.

Op dit oogenblik trad jhr. Van Stoppelaar de kamer weer binnen.

(*Wordt vervolgd.*)

Langs Rijn en Main,
door J.F. Nuyens.

Heidelberg. De Philosophen-weg. Het Heidelberger slot.

Onze eerste gedachte was natuurlijk een goed hotel te vinden. Van deze dingen zijn er in Heidelberg te kust en te keur, maar niet alles was voor ons geschikt. Daar wij

ons nog altijd niet verheugden in het bezit van de beurs van Fortunatus, moesten wij ten eerste al een heele categorie schrappen, waar alles wel prima-prima is, maar waar iemand ook eersteklas rekeningen voor den neus worden gelegd. Secundo kwamen niet in aanmerking gelegenheden, waar de hoogte der vertrekken evenredig is met de laagte der prijzen en de kleur der beddelakens even verdacht is als de smaak der spijzen. Bleven dus over die gelegenheden, die, volgens den schoolmeester, goed logies te voet en te paard bieden en waar men op goed-burgerlijke manier kan eten, drinken en slapen, zonder gesneden te worden.

Wij lieten dus de droschki's, alle volgens gemeenteverordening met twee paarden bespannen, onaangeroepen staan en marcheerden de stad in. Het dal van den Neckar is zóó smal, dat Heidelberg eigenlijk maar één straat bevat, die evenwijdig aan de rivier loopt, terwijl enkele steegjes deze hoofdstraat met de promenade langs den stroom verbinden. De plaats is dan ook slechts enkele schreden breed, maar ongeveer een half uur lang. Dicht bij het station ligt over den Neckar de nieuwe brug, natuurlijk een ijzer-constructie, en een kwartier gaans ruim daar vandaan worden de beide oevers verbonden door de oude brug, een zwaar steenen gevaarte van meer dan 200 meter lang. Dicht bij deze brug nu ligt het hotel ‘Holländischer Hof,’ waar wij een onderkomen dachten te vinden. Wij hadden hier echter gerekend, niet buiten den waard, want deze was van goeden wille, maar buiten de gasten, die met het heerlijke zomerweer in gansche drommen Heidelberg waren komen bezoeken en die nu het geheele hotel van onder tot boven hadden gevuld. Eén kamer was nog leeg, maar deze, slechts twee bedden bevattende, kon ons niet bevredigen, daar wij overal het ‘samen uit en samen thuis’ wilden toepassen. Wij gingen dus verder op; met weinig succes echter. ‘Prins Max’ was ons al niet beter gezind; het ‘Silberne Hirsch’ wilde eveneens niets van ons weten, maar de ‘Ritter’ ontfermde zich eindelijk over ons en schonk ons het tijdelijk bezit over een ruime kamer met drie bedden en andere gemakken naar evenredigheid.

't Was nu ongeveer acht uur en de heerlijke zomeravond lokte ons uit om nog een kleine wandeling te maken, ten einde ons eenigszins te oriënteeren. Wij verlieten dus ons hotel en besloten een overzicht te nemen van geheel Heidelberg en omgeving, waartoe de Philosophen-weg de meest geschikte gelegenheid aanbiedt.

Vlak tegenover de oude Neckar-brug begint een smal en steil pad, dat zigzagsgewijze naar boven voert. Dit geheele pad bestaat uit een hobbelige straat, onophoudelijk afgebroken door onregelmatige trappen en begrensd door muren en muurtjes, waarop en waartegen de druivenranken groeien en bloeien. Deze klimpartij langs dit bergwegje was voor ons een uitmuntende digestie oefening, maar onder de hand waren wij toch maar blij, dat wij na een kwartiertje klimmens het doel van onzen tocht bereikten en de laatste treden beklommen van het trapje, dat naar den eigenlijken wandelweg leidt. De Philosophen-weg ligt ongeveer 100 meter boven den Neckar en loopt tamelijk wel horizontaal op ongeveer een derde van de hoogte van den Heiligenberg over de zuidelijke helling van deze rots.

Deze Heiligenberg beschut de stad voor de noordelijke winden. De helling is geheel begroeid met bosschen en wijngaarden en boven op den top is een uitzicht-toren gebouwd, die een prachtig vergezicht geeft op het Odenwald en het Neckar-gebergte. Het was echter te laat, om zoo hoog te klimmen en wij wandelden dus alleen den Philosophen-weg langs, die evenwijdig loopt met de rivier. Het uitzicht, dat men van hier op de stad heeft, is verrukkelijk, en men behoeft geen wijsgeer te zijn om zich hier aan de zoetste mijmeringen over te geven, noch dichter, om getroffen te worden door de wonderbare schoonheid van het geheele oord.

Aan onze voeten bruist en schuimt de snelvlietende Neckar, de schoone, blonde zoon van den Rijn. De laatste zonnestralen kussen de stad, die zich aan den slotberg schijnt vast te klampen om niet van haar beperkt terrein gedrongen te worden, en vergulden den top van den Königsstuhl, die hoog tegenover ons zijn begroeiden top ten hemel heft. Het slot zelf baadt zich nog in den gloed van de dalende zomerzon en de eeuwenoude muren schijnen te behooren tot een tooverpaleis, dat te midden van het uitgestrekte park slechts wacht op den koningszoon, die de betoovering zal verbreken en de schoonste ruïne van Duitschland zal opwekken tot nieuw leven en glorie. Ons oog volgt den loop van de heerlijke rivier en daalt van het nauwe Neckar-dal naar de uitgestrekte Rijnvlakte, die zich uren ver voor ons uitbreidt om te verdwijnen in een schemerende streep aan den horizon, waar nieuwe bergen de glorie verkondigen van den ouden Rijn, tot wiens gebied al deze heerlijkheden behooren. Aan onze voeten geuren de wijnstokken en eenige vriendelijke villa's verschuilen zich tusschen het liefelijke groen, dat op de onmogelijkste wijze in den harden rotswand wortelt en de kale steen met het schoonste natuurtapijt aan het oog onttrekt. Het geheele panorama is betooverend in zijn verrukkelijke schoonheid, en als de zon in het westen verdwijnt en ons een laatsten groet toezendt, alvorens te verdwijnen in de verre zee, die ook ons vaderland besproeit, dan staren wij nog in stille verrukking op het onbeschrijflijk schoone natuurtooneel, waaraan wij ons oog niet kunnen verzadigen.

In de heldere schemering van den heerlijken zomeravond wandelden wij verder den Philosophen-weg langs, telkens als echte natuurlekkerbekken even rustend, om nogmaals en herhaaldelijk weer op geestelijke wijs te smullen aan het prachtige gezicht op de stad, overal hetzelfde en toch telkens weer nieuw.

Op deze wijze besteedden wij anderhalf uur aan dit avonduitstapje en kwamen langs de westelijke helling van den weg uit aan de nieuwe Neckar brug. De stad was nu geheel in duister gehuld en de tallooze lichten, die vóór en na ontstoken waren, brachten een fraaie illuminatie teweeg, die lustig in de rivier weerspiegelde.

Ons plan was den avond door te brengen in den stadstuin, een klein gedeelte van het uitgestrekte stadsbosch, dat zich tot aan den top van den berg uitstrekt. Wij liepen dus de nieuwe Neckar-brug over, offerden aan den ingang van den tuin onze 60 pfennig en zocht een plaatsje op de stoelen, die de muziektent omgeven. De tuin was helder verlicht en er heerschte een aangename drukte, teweeggebracht door de massa vreemdelingen en de inwoners zelf. Onder deze laatsten loopen de studenten het meest in het oog. Deze jongelui waren allen getooid met hun corpslint, dat zij schuin over het vest droegen en verder herkenbaar aan de petjes, die, al naar de positie van den eigenaar in de studentenwereld, wit, rood of groen waren. Een ander bijna vast kenteeken, niet alleen van de Heidelberger, maar van alle Duitsche studenten, zijn de schrammen en litteekens in het gelaat, veroorzaakt door de punten der degenstokken in een of ander duel.

Als men dit niet in aanmerking neemt, schenen de Heidelberger Muzenzonen ons beleefde en aardige lui. Zelfs schenen zij er een eigen corps-groet op na te houden; ten minste in plaats van op de gewone wijze te salueeren, namen zij telkens met een ‘kantige’ beweging hun pet af, brachten die flink en vlug naar beneden langs de dij, en liepen met benedenwaarts gestrekten arm het voorwerp hunner achting voorbij.

Een uur lang genoten wij van het vroolijke gewoel en van de opwekkende muziek, maar toen begonnen de gevolgen van de vermoeiende reis zich te doen gevoelen en Klaas Vaak stuurde zijn boden vooruit om ons te berichten, dat hij bij ons zijn opwachting wenschte te maken. De eerste bode was de stilzwijgendheid, de tweede

de geeuwzucht, maar beide gasten wezen wij beleefd de deur met de boodschap, dat wij nog minstens een uurtje wenschten te wachten.

Wij verlieten echter den tuin, om niet door onzen belager overrompeld te worden en liepen de stad in in de richting van ons hotel. Alvorens ons aan den slaap over te geven wenschten wij nog even kennis te maken met den Neckar-wijn, die in het hotel ‘Zum Silbernen Hirsch,’ zooals ieder Heidelberg-bezoeker dient te weten, overheerlijk te krijgen is. Naar het

Hert dus!

Het lokaal was zoo goed als vol. Sommige gasten dronken per glas (kolossale Rijnwijnroemers) anderen per flesch. Dit laatste voorbeeld werd door ons gevolgd. De dochter des huizes, die de keldersleutels in bewaring had, daalde in het Dorado neer en een minuut later prijkte een langhalzige flesch voor ons, met koesterende zorg geplaatst in een nikkelen koelvat, half gevuld met ijs. 't Was eigen gewas van den eigenaar van het Zilveren Hert.

Het ‘Silberne Hirsch’ is al van ouds bekend en ieder inwoner der stad denkt niet aan dit

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op het slot te Heidelberg, van den Neckar gezien.

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op Heidelberg.

hotel of heeft tevens den naam in den mond van den heer von Rodenstein, te wiens eere het volgende gedicht op den muur prijkt:

Wer reitt' mit zwanzig Knappen ein,
Zu Heidelberg im Hirschen?
Das is der Herr von Rodenstein.
Auf Rheinwein will er pürschen.

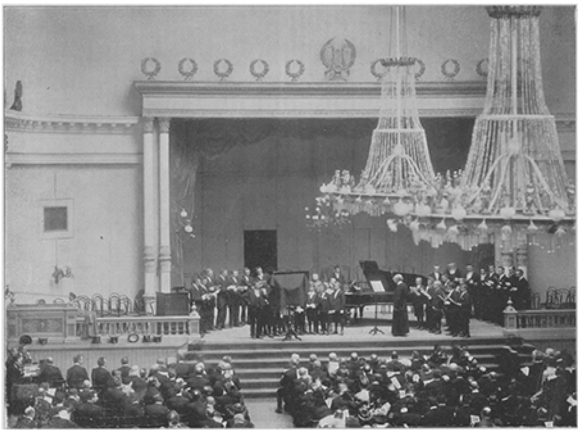

DE OPENING DER ST.-VINCENTIUS-TENTOONSTELLING TE ROTTERDAM,
naar een photographic van J. & S. Schotel Sz. aldaar.

Het geslacht Rodenstein moet reeds zeer vroeg bestaan hebben, daar de geschiedenis in 1265 reeds spreekt van een maarschalk van dien naam. Ridder Frits von Rodenstein streed onder Karel V tegen de Turken en werd voor zijn dapperheid beloond met het familie-kasteel, dat verpand was. In het laatst der zeventiende eeuw stierf het geslacht uit en de burcht schijnt na dien tijd vervallen. De volksoverlevering knoopt aan het kasteel een oude sage vast. Telkens als een oorlog in aantocht is, komt in den laten nacht een leger van spoken uit den alouden burcht Schnellarts te voorschijn. Ijzingwekkend klinkt het doffe hoefgetrappel van een talrijke ruiterbende door de nachtelijke stilte; een verward gejoel van stemmen, zweepgeknal, hoorngeschal, wagenrollen en andere geluiden, doet de bewoners van de omstreek het bloed in de aderen ve stijven en niemand zou het wagen een voetstap buiten de deur te zetten, zoolang de onheilspellende jacht door het luchtruim jaagt. Men verzekert pertinent, dat in 1870 koit voor den aanvang van den Fransch-Duitschen oorlog voor het laatst de uittocht van den Rodensteiner heeft plaats gehad. Wij hadden ons echter niet met deze spook-historie te bemoeien, maar dronken ons laatste glas leeg en liepen toen vroolijk van zin en welgemoed naar ons hotel, dat slechts een paar huizen van het Hert verwijderd was. In de zachte bedden van den ‘Ritter’ rustten wij heerlijk uit van de vermoeienissen van den dag.

Geheel verfrischt ontwaakten wij den volgenden morgen om zeven uur en keken van onder de dekens uit eens naar het venster. Overheerlijk weer!

Een, twee, drie, stonden wij voor de waschtafel, en binnen tien minuten was ons toilet voltooid en wierpen wij het raam open. Wat was dat mooi! Wij hadden juist het uitzicht op den wonderschoonen Heiligenberg met zijn Philosophen-weg, zijn bosschen, wijngaarden en villa's. De huizen aan de markt en de H. Geest-kerk benamen ons het gezicht op de rivier en de oude brug, maar de berg stak

hoog boven dat alles uit als een reusachtige kegel, die de geheele stad beheerscht.

Alles tintelde van leven in de stralende morgenzon; alles geurde van frischheid na den kostelijken nacht. Op de helling van den berg hing nog die wonderfijne damp, het overblijfsel van den dauw, die aan alle voorwerpen die wazige en toch zuivere omtrekken verleent, welke alleen op een heerlijken zomermorgen kunnen voorkomen, maar de top, al een paar uren lang door de koesterende zonnestralen beschenen, gloorde reeds in vollen middaggloed en de. strakblauwe hemel, die zich daarover welfde, voorspelde ons een echt zomerschen, heeten dag.

Met den besten moed bezield daalden wij dus de ouderwetsche, steenen wenteltrap van ons hotel af en betraden de ontbijtzaal. Een eenvoudig, maar stevig ontbijt prepareerde ons voldoende voor de eerste uren van den dag, en zonder ons verder op te houden namen wij dus om acht uur den stok ter hand om onzen zwerftocht te beginnen.

Ons cerste bezoek gold de Jesuïeten kerk, een eenvoudig, bijna kaal gebouw, en daarna begaven wij ons naar het hoofddoel van ieder toerist: het nooit volprezen en nooit genoeg te prijzen Heidelberger slot.

Dit slot is de roem en de glorie van de stad, en hoe verwoest en vervallen het ook is, het blijft zonder twijfel nog altijd de grootste en schoonste ruïne van Duitschland, misschien wel van Europa.

Twee wegen leiden van de stad naar boven: de breede rijweg en de smalle en steile wandelweg. Wij kozen den eerste en klommen vol moed naar boven. Het slot ligt ongeveer 100 meter boven den Neckar, en de rijweg gaat met een paar groote zigzaglijnen op zijn doel af en brengt den wandelaar na een tocht van een twintig minuten waar hij wezen moet.

Onderweg hielden wij een paar malen halt, om het steeds schooner wordend uitzicht op de stad te bewonderen, en kwamen tamelijk warm aan den ingang van het slot. Daar gaven wij ons over aan een gepatenteerden gids, gewaarmerkt door een metalen plaat op de borst, getooid met een half-militaire pet en gewapend met een witte paraplu, die zijn corpulentschap tegen de aanvallen van de gloeiende zon moest beschutten.

In gezelschap van dezen persoon begonnen wij onzen pelgrimstocht en menige wetenswaardige opmerking vingen wij uit zijn mond op en menige verklaring werd ons gegeven, die in geen boeken is te vinden of alleen bij volksoverlevering bestaat.

Alle gidsen van het slot, ook de onze schijnen met hart en ziel gehecht aan de eerwaarde en wonderschoone ruïne. Allen hebben, om zoo te zeggen, een sprank opgevangen der eeuwige schoonheid, die in het geheel en in alle onderdeelen uitblinkt. Zooals het onooglijke kluitje modder een gedeelte van den geur der roos vasthield, zoo schijnen zij allen door het onophoudelijk verkeer met de ware, goddelijke schoonheid veranderd in meer fijngevoelige wezens dan de andere menschen. Zij zijn onbewust aesthetikers geworden, en het is hun te vergeven, dat een dof vuur hen uit de oogen straalt, als zij met verbeten woede van de Vandaalsche Franschen spreken, die moordende en brandende de Palts doortrokken, Heidelberg plunderden en het slot meedoogenloos verwoestten en in de lucht deden springen.

Onder het geleide van dézen gids (natuurlijk een oud-militair) vingen wij dan onzen onvergetelijken wandel- en pelgrimstocht aan.

Aan de westzijde van het slot, buiten en op de oude, geslechte muren ligt de zoogenaamde Stuck-Garten, die uitloopt in den dikken toren. Eeuwenoude klimop

omrankt hier de verweerde ruïnen en lommerrijke paden, frissche grasvelden en prachtige boomgroepen doen niet vermoeden, wat gruwelen hier in den loop der tijden gepleegd zijn, met welke woede de fakkel der vernieling hier is gezwaaid, hoe satanisch hier door plunderende horden is huis gehouden. De geheime trap, die de oude verdedigingswerken met de benedenstad verbond, bestaat nog, maar wordt natuurlijk niet meer gebruikt, en bovendien is zij geheel verborgen onder keurig groen, dat een schrille tegenstelling vormt met de oorspronkelijke bestemming van dit bouwdeel.

Al dadelijk wordt men van het terras, waarop deze Stuck Garten is aangelegd, getroffen door het schoone uitzicht, dat men van hier heeft op de stad en de rivier. Op een kleine ronding van het terras, een soort uitpuiling van den bergwand, staat een eenvoudige houten bank, die als een reliquie wordt vereerd. Hier rustte menigmaal de vorst der Duitsche dichters en wiegelde zijn gedachten op den stroom der poëzie, die in zijn ziel ruischte. Hier genoot hij, zooals wij nu, van de altijd nieuwe, schoone Duitsche natuur, die vooral in het nooit volprezen Neckar-dal haar kostbaarste gaven in milden overvloed ten toon spreidt, en de heerlijkheden, waarmee zij elders zuinig omgaat, op deze plaats als 't ware te grabbel gooit. Dit kleine terras was een geliefkoosde afzonderingsplaats voor Göthe en vandaar ook, dat men dit bevoorrechte hoekje den naam heeft gegeven van ‘Göthe Aussicht.’

De reeds genoemde Dikke Toren (in 1689 door den Franschen maarschalk Mélac vernield) noodzaakt ons terug te keeren, en steeds evenwijdig met de slotgracht wandelend, komen wij door een poortje weer op ons punt van uitgang terug, slaan linksaf door een heerlijke laan en komen nu in den wonderschoonen slottuin, die in Duitschland hoogstens zijn gelijke, zeker niet zijn meerdere heeft.

Dit heerlijke park spot met alle beschrijving. Het is een bijna meer dan aardsch genot te dwalen onder het dichte loof en langs de knoestige stammen dier reuzenboomen, die hun machtige wortels in den harden rotsgrond slaan als een leeuw zijn klauwen in het zachte vleesch. Het hart van den minnaar van natuurschoon gaat open als hij de zeldzame planten bewondert, die hier als gewone exemplaren in de open lucht tieren. Wij zagen o.a. een Christus-den, die zijn doornachtige takken wijd uitstrekte.

Een oude eikeboom van 400 jaren staat hier als den aartsvader tusschen de iepen en olmen, die toch ook langer dan één of twee eeuwen de stormen des tijds trotseerden. Grasvelden, bloemperken, gewone en buitengewone planten in kuipen en potten brengen een lieflijke afwisseling teweeg tusschen al die echte zonen der natuur en verraden de zorgende hand des menschen, die zijn verstand en overleg; leende aan de natuur, welke hem van haar kant al haar schatten en schoonheden leende, om een onovertrefbaar kunstwerk te leveren.

Wij dwaalden dan door deze Elyseesche velden die het Duitsche Alhambra omgeven, wierpen een blik in de diepte op den voormaligen Dierentuin, die op de helling van den Friesenberg gelegen was, en komen uit op het terras, dat in een lange, rechte lijn van Zuid naar Noord een paar honderd meters ver rechthoekig op den slottuin staat.

Hier is het neusje van den zalm van dit feestmaal der natuur.

(*Wordt vervolgd.*)

Het
gouden feest der Sint-Vincentius-Vereeniging
Te Rotterdam.

Een feestelijk lichte Meidag, een dag vol glans en zonneschijn - helder blauw de lucht en de boomen in volle glorie van jeugdig schitter-groen; over de drukke, altijd bezige stad de kalme rust van Zondagmorgen.

Hoog in de lucht het plechtig gelui van klokken, als zoovele roepstemmen, uitgaande over de stille stad met gerucht van statige klanken.

En een dier klokkestemmen riep met feestelijk luiden Sint Vincentius' zonen ter Hoogmis om God dank te zeggen voor Zijn milden zegen, die vijftig jaren lang gerust had op hun liefdewerk. En de jubel van den blijden Meidag weerklonk in hun dankbare harten en het jonge zonnelicht sprankelde vreugdeglansen over hun gelaat om het heerlijke feest, dat Gods goedheid hun dezen dag te vieren had toegestaan.

Want wèl overvloediglijk gezegend is de Rotterdamsche St.-Vincentius-Vereeniging geweest gedurende de halve eeuw van haar bestaan; God heeft haar mannen geschonken vol geestkracht en heiligen ijver, vol christelijke liefde en christelijke barmhartigheid, die, naar het voorbeeld van hun patroon, Sint Vincentius, zich edelmoediglijk hebben toegewijd aan de schoone levenstaak: armen en bedroefden te bezoeken, te troosten, te steunen, op te beuren uit hun ellende naar ziel en lichaam veelal; die aan deze gezegende taak hun gaven van hoofd en hart, hun geld en goed hebben geofferd, zich zelve heldhaftig verloochenend in nederig hulpbetoon.

God alleen is bekend het getal en de zwaarte der offers, door deze apostelen der naastenliefde gebracht; Hij alleen kent het aantal hunner liefdedaden, verricht in het openbaar - maar óók het nog veel grooter aantal, in stilte volvoerd.

Hij alleen weet, hoe menigmaal hun christelijke liefde op zware proef gesteld werd, hoe schitterend zij de overwinning behaalde op natuurlijken weerzin, menschelijken afschuw van zóóveel afzichtelijke ellende naar ziel en lichaam, ontstaan veelal door eigen schuld der armen. Hij alleen weet, hoe dikwijls zij o□ntzet en verslagen stonden op 't zien van allerjammerlijkst verderf, vreezend dat over zóó diep menschelijk verval de nacht van zonde en ongerechtigheid voor altijd was neergedaald. Maar dan hebben zij gebeden: Heer, blijf bij ons, want het wordt nacht - en dan was Jesus-zelf onzichtbaar aan hun zijde en langzaam werd het licht. En in dien glans van liefde en mededoogen hebben de arme afgedwaalden Hem herkend, den Verrezene met Zijn doorboorde handen, en zij aanbaden Hem en waren gered.

Zóó zijn de Vincentianen gansche scharen van armen en ellendigen ten zegen geweest, niet slechts naar het lichaam, maar ook en meer nog naar de onsterflijke ziel.

Velen hunner, die gedurende de vijftig jaren van het bestaan der Rotterdamsche vereeniging in haar midden gearbeid hebben, zijn reeds ingegaan tot de eeuwige rust; met de H. Kerk hebben de armen het *requiescat in pace* gebeden bij hun stoffelijk overschot - en het eeuwige Licht overstraalt nu hun verheerlijkte zielen.

Maar - schoon gestorven - leven hun daden in de herinnering hunner navolgers, die het werk, aan hun stervende hand ontvallen, in Christus' naam hebben opgenomen en voortgezet ten zegen der armen.

Zoo staat dan na een halve eeuw de Rotterdamsche Sint-Vincentius-Vereeniging krachtig, jong, vol geloofsmoed en geloofsvertrouwen, vol christelijke hoop op den eindelijken triomf van het Goede over het booze, van Geloof over ongeloof, van Liefde over haat en onverschilligheid; want zij weten het, de moedige zonen van dien held der christelijke Liefde, van Sint Vincentius: de Liefde is al machtig, zij overwint de wereld, de Liefde triomfeert in eeuwigheid!

Dien eersten zonnigen Zondag in Mei zijn onze Vincentianen opgegaan ter Hoogmis in de kerk der EE. PP. Redemptoristen, waar zij reeds des morgens vroeg gezamenlijk tot de H. Tafel waren genaderd. Het was wèl een hoog feestelijke plechtigheid: aan het altaar de hoogeerw. Vicaris-generaal van het bisdom, Mgr. A. Callier, het plechtig Mis-offer opdragend, daarbij geassisteerd door den zeereerw. rector der kerk, pater J.B. ten Winkel, en den eerw. pater J.J.F. Brouwer; op het zangkoor de magnifiek geschoolde zangers-heeren en knapen, onder leiding van den eerw. pater J. Bogaerts weergevend het Kyrië en Gloria uit Palestrina's *Missa Brevis* in uiterst geacheveerde verklanking, terwijl de overige staande gezangen der H. Mis ontleend waren aan Witt's *Missa in hon. S. Francisci Xaverii*. Na het Offertorium voerden de knapen zangers pater Haagh's drie-stemmig *Te Joseph celebrent* uit - 't was Zondag 6 Mei, Sint Jozefs beschermfeest - een knappe, smaakvolle compositie, die door de zuivere en stijl-volle reproductie uitmuntend tot haar recht kwam. Na de Hoogmis werd een toepasselijk feestlied gezongen op woorden van den eerw. pater Van Meurs, S.J.

't Was een treffend gezicht, die schaar van

mannen, apostelen der meest belanglooze liefde, daar te zien neergeknield voor den troon van Liefde; dankend voor genoten zegen over wat gedurende een halve eeuw werd tot stand gebracht aan daden van zuivere menschenliefde, bijstand afsmeekend over het vele, wat nog gedaan moet worden.... Ter zijde van het Hoogaltaar stond het beeld der Maagd, hoog en blank op een troon van bloemen, 't Godskind op den arm; en 't was of Maria, den kleinen Jesus toonende aan de schare, zeggen wilde: Ziet hier uw voorbeeld, een God, hulpeloos kind geworden te uwer liefde; bemint uw naasten, zooals Hij de zijnen heeft liefgehad...

Om één uur kwamen de Vincentianen - thans in vereeniging met een groot aantal dames en eerw. heeren geestelijken - wederom bijeen in de groote Doelezaal: de Tentoonstelling en Loterij zou er feestelijk worden geopend. De vicaris-generaal van het Diocees, de auditeur der Internuntiatuur en een drietal afgevaardigden uit den Hoofdraad der Sint-Vincentius-Vereeniging kwamen de plechtigheid met hun tegenwoordigheid vereeren.

't Was een prettig gezicht, de groote, deftige concertzaal, waarin de lichte voorjaars-toiletjes der dames vroolijk uitkwamen tegen het zwart van priestertogen en heerenkleeding. Op het podium het Sint-Alphonsus-koor der Redemptoristenkerk: een twintigtal heeren en een heele schaar dartele Rotterdamsche spes patriae, de laatste zich heel rustig houdend in't besef der eervolle en gewichtige taak, waarvan ze zich zoo aanstonds zou te kwijten hebben; aan den concertvleugel de knappe organist der kerk, de heer Jacques van Veen. Alles wachtte op de komst van Burgemeester.

Daar verkondigt een opstaan van het publiek en verwelkomend handgeklap dat de burgervader de zaal wordt binnengeleid; pater Bogaerts overziet met een laatsten blik zijn groote en kleine mannetjes, heft den dirigeerstok op, en - het voorspel tot Piel's Jubilé cantate klinkt door de zaal. Dit moment heeft onze photograaf waargenomen om van het geheel een interessant ‘kiekje’ te maken, waarvan onze lezers op pagina 125 de reproductie kunnen zien.

Door het voor deze plechtige opening uitnoodigen van het Sint-Alphonsus-koor heeft het Heeren Comité der Tentoonstelling - waarvan het Bestuur bestaat uit de heeren P.J.H. van Vugt, president; H.W.D. Hellebrekers, vice-president; Jos. H.M. van Rooij, penningmeester en G.H.J. Pelster, secretaris, allen werkende leden der Vereeniging - bewezen, dat het bij de organisatie der aan de Tentoonstelling verbonden feestelijkheden is uitgegaan van hoog artistieke bedoelingen; terecht was het Comité overtuigd, dat bij de Rotterdamsche afdeeling der Sint-Gregorius-Vereeniging het muzikale deel der plechtigheid heel veilig vertrouwd was.

Zooals ik reeds vermeldde, werd ten gehoore gebracht de inleiding van Piel's Jubilé cantate (op. 95); een werk niet in Palestrijnschen stijl, zooals wellicht velen van dezen componist zouden verwacht hebben, maar een opgewekte en onderhoudende compositie voor 'n feestconcert, voor zoover uit deze inleiding te beoordeelen viel. De tekst daarvan is ontleend aan de psalmen. Het aanvangkoor (sopraan, alt, tenor en bas) bestaat uit den 99en psalm en maakt dadelijk een recht feestelijken indruk: ‘Juicht voor den Heer heel de aarde, dient den Heer in vroolijkheid....’

Naar psalm 132 had de eerw. pater B. van Meurs eene berijmde vertaling bezorgd, toepasselijk op het feest; de melodie in aria-vorm was door den eerw. pater Bogaerts

gecomponeerd voor jongensstemmen; het eerste couplet werd door de sopranen alleen, het tweede in vereeniging met de alten, alzoo tweestemmig, gezongen. Dit gedeelte, door de glas heldere, naïeve kinderstemmen mooi in den juisten toon vertolkt, gaf aanleiding tot een hartelijk applaus.

Toen vielen de mannen zangers in met een karakteristiek uitgevoerd Recitatief (Ps. L; 1-6) dat evenals al het volgende weer tot Piel's cantate behoorde. Hier bracht de expressieve directie van den eerw. dirigent een indrukwekkend effect teweeg: de zangers hadden momenten, waarin zij een groote dramatische kracht ontwikkelden, zoo in het: ‘Ziet, zij staan op, de koningen der aarde en komen te zamen tegen den Heer en Zijnen Gezalfde. Ze spreken: Laat ons toch verscheuren de banden en van ons werpen Zijn juk. - Die in den Hemel woont lacht met hen; en de Heer, Hij spot met hen.’ Hier kwam het bijna diabolischgeweldige dezer oud-Testamentische poëzie tot volle werking. En als een triomfkreet van voldaan wraak-verlangen, klonk het: ‘Dan vaart Hij tegen hen uit in Zijnen toorn en verwart hen in Zijn verbolgenheid....’

Dan mengden zich weer de zoete kinderstemmen samenzingend met die der mannen in het 11e, 12e en 13e vers van dezen Psalm: O, dient den Heer in vrees... om te besluiten met Psalm 96: 1-6. Vooral mooi was hier het gedeelte: Vuur gaat voor Hem uit en verteert rondom Zijn vijanden. Zijn bliksems doorklieven het aardruim - en de aarde ziet het en siddert. Als was vervloeien de bergen voor Hem, en voor Zijn Godlijk aanschijn de gansche aarde...;’ dit was prachtig van effect, vooral als men in aanmerking neemt, dat deze hevig gepassioneerde passages werden uitgevoerd met behulp van kinderstemmen, die altijd iets onaandoenlijks, iets nuchters hebben. Zoo iets kon alleen bereikt worden onder een temperamentvolle leiding als van den eerw. pater Bogaerts. Een statig-breed *Alleluja* besloot waardiglijk deze verrassend mooie muzikale opening der plechtigheid.

Thans besteeg de President van het comité, de heer P.J.H. van Vugt, den katheder om de welkomstrede uit te spreken. Achtereenvolgens bracht spreker dank aan den Burgemeester, den Vicaris-Generaal en verder aan allen, die deze opening der Tentoonstelling met hun tegenwoordigheid vereerden of hadden meegewerkt tot het welslagen van Tentoonstelling en Loterij, zooals het Heeren- en Damescomité en de inzenders van prijzen. De Rotterdamsche Sint-Vincentius-Vereeniging wenscht, ter gelegenheid van dit haar gouden feest, een blijvende herinnering daaraan te behouden, zij wenscht een fonds te stichten, uit de rente waarvan zij arme en verwaarloosde kinderen een christelijke opvoeding zal geven kunnen, ze opleiden tot brave, nuttige leden van Kerk en maatschappij. Dìt was het liefdewerk, dat den H. Vincentius à Paulo het naast aan het hart lag: het opnemen en verzorgen van arme kleinen, ze te voeden en te kleeden, te onderrichten en er goede menschen van te maken. Zoo wil ook de St.-Vincentius-Vereeniging doen in nog ruimer mate dan tot nu, en zij hoopt daartoe in staat gesteld te worden door de milddadigheid der stadgenooten. De opbrengst van Tentoonstelling en Loterij zal tot dit schoone doel worden aangewend. Spreker hoopte, dat een druk bezoek aan een en ander mocht ten deel vallen en alzoo de uitkomsten mochten beantwoorden aan de hooge verwachtingen, die de talrijke opkomst bij deze openingsplechtigheid wettigt.

Toen sprak onze Burgemeester; in een mooie, sympathieke rede wenschte hij de Sint-Vincentius Vereeniging geluk met haar gouden feest, met wat in deze halve eeuw door haar tot heil der medemenschen is tot stand gebracht. En als mensch èn als burgemeester stelt hij het menschlievend streven der Vincentianen op hoogen prijs; hij acht hun taak een zeer hooge en gewichtige, waardig te staan naast de zijne van burgemeester. Dit waren geen koud-officieele gelegenheidswoorden, maar zulke,

die getuigden van oprechte waardeering en warme belangstelling. Geen wonder, dat een hartelijke ovatie van de talrijke aanwezigen den burgemeester de verzekering kwam geven, dat Rotterdams katholieken deze belangstelling op hoogen prijs weten te stellen.

Hierna volgde een wandeling door de Tentoonstellingszalen, waar de vele mooie prijzen smaakvol geëxposeerd zijn. Een groot aantal geschenken zijn door de weldadigheid van stadgenooten en ook van elders woonachtigen bijeengebracht, andere door de werkende leden der Vereeniging aangekocht, die allen daartoe het hunne hebben bijgedragen. Het comité was daardoor in staat een eikenhouten eetkamerameublement te koopen. De hoofdprijs is een compleet eetservies, waarvoor duizend gulden werd geschonken door een onbekend weldoener; het Fransche gouvernement zond een prachtige Sèvres-vaas, Z.H. de Paus een camée, etc.

Op het artistiek ontworpeń en uitgevoerd oud-Hollandsch marktplein heeft men een uitstekende gelegenheid voor het goede doel zijn portemonnaie te ledigen. Het is een kermis in 't klein: tentjes en kramen, waarin van al lerlei fraais en lekkers te koop is, een schiettent, bloemenkraampjes, en het geheel verlevendigd door een schaar van jonge dames in allerkeurigste toiletjes, die loten te koop aanbieden en bloemen, en sigaren aan de heeren, of minzaam uitlokken tot binnentreden en koopen, die, in één woord, onweerstaanbaar zijn.

We hebben hiervan een paar ‘kiekjes’ laten nemen, waardoor onze lezers eenigszins een denkbeeld krijgen van de aardige hoekjes op Oud Holland.

't Lijkt werkelijk een echt stadje, met een plein en straten, waarin allerlei grappige winkeltjes; het ruime plein is in het midden en daarop staat, als middelpunt van het marktverkeer, het postkantoor.

Daar is heel den dag door een drukte, en de Directrice met haar assistenten heeft het dan ook bijzonder volhandig: postpakketten worden verzonden - de in tombola gewonnen prijzen of in de winkeltjes gekochte artikelen - gelegenheidspostzegels met de beeltenis van St. Vincentius worden verkocht, briefkaarten met ‘kiekjes’ van Oud-Holland, brieven verzonden of andere poste-restante in ontvangst genomen of uitgereikt - kortom, 't is een jolige, gezellige drukte, een voortdurend gaan en komen, en menige onschuldige intrige wordt daar bedacht, menige jolige streek uitgehaald ten slotte toch weer ten goede komend aan het mooie doel, want... de dames postambtenaren hebben er al even goed als haar lotenverkoopende zusters den slag van om alles productief te maken voor de plannen der Vincentianen. Op pag. 128 is het aardige, oud-Hollandsche gebouwtje weergegeven, aan den zijmuur er van worden concert-verslagen, programma's, etc. aangeplakt, wat het een bijzonder levendig aanzien geeft; dit postkantoor is ongetwijfeld de *great attraction* van Oud-Holland.

Naast het postkantoor zien we de biertent, waarvoor tonnetjes met bijgezette tabouretjes tot een gezellig zitje uitlokken; aan den gevel hangen bierkannen en kruikjes, alles in Oud-Hollandschen stijl; een typisch opschrift aan den gevel:

Komt vrienden, komt in huis
   En eet en drinkt met maten:
De waard verlangt naar geld,
   De brouwer naar de vaten.

Aan de andere zijde van het postkantoor zien we nog een stukje van de smaakvolle theetent met het uithangbord: ‘De keurvorst van Keulen.’

Zóó als we binnentreden komen ons reeds de heerlijke geuren te gemoet uit de eau de-Cologne kraam, waarvan de gravure op blz. 128 een afbeelding te zien geeft; bij dit tentje wordt natuurlijk door de meeste dames even vertoefd om de kleurige

etalage te bewonderen en een welriekend aandenken van Oud-Holland mee te nemen; achter de tent verheffen zich de karakteristieke geveltjes van een straat, die de illusie van oud-Hollandsch provinciestadje vervolmaken. Recht over de eau-de-Cologne-tent is het speelgoedwinkeltje, dat we vollediger op de volgende plaat overzien kunnen. Dit is een Dorado voor de jonge bezoekers der Tentoonstelling, die vooral des Woensdags- en Zaterdagsmiddags, wanneer er matinée gegeven wordt door het tentoonstellings-orchest in de muziektent, die op 't plein schuin tegenover het postkantoor staat, talrijk vertegenwoordigd is. 't Ziet er dan ook verlokkelijk genoeg uit voor de kleinen, en de vroolijke jonge dames, die als winkeliersters fungeeren, worden nooit moede het mooie speelgoed uit te pakken en iederen dag opnieuw haar geplunderde etalage in orde te brengen. Rechts van dit tentje zien we een deel der oud-Hollandsche poort, links het wat mystiek uitziend salonnetje, waar Okhuysen fantasmagorische voorstellingen geeft.

Op den voorgrond de koekkraam: 'De zoete

Inval,’ waarin de verkoopster heel gemoedelijk over haar onderdeur ligt.

De Eau-de-Cologne-tent op Oud-Holland.

Er is natuurlijk nog veel meer moois en aardigs op Oud-Holland, maar ik vertrouw, dat de *Illustratie* haar lezers door deze plaatjes al een heel aardig overzicht gegeven heeft van dit oude, jolige miniatuur-stadje, midden in de volle drukte van onze groote, ernstig bezige stad, en meteen van de veelomvattende, moeizame zorgen, die onze Vincentianen en de hen ter zijde staande dames zich gegeven hebben voor het welslagen van het gouden feest der Vereeniging.

Ten slotte wil ik nog even melding maken van het streven der Heeren Commissieleden om den bezoekers der feestelijkheden óók op artistiek gebied iets superieurs te doen genieten. Ik releveerde dit reeds, toen ik sprak van de muzikale inwijding door het Sint-Alphonsuskoor; deze keuze hield een mooie belofte voor de toekomst in, een waarborg, dat óók wat nog volgen moet artistiek hóóg-staan zou. En deze belofte komt het Comité na met volle getrouwheid: we genoten reeds van het virtuoze cellospelen van Joseph Hollman, van de mooie mezzo-sopraan van mejuffrouw Blijenburg, van het innig-artistieke pianospel van den heer M. van Leeuwen, van mevrouw Oldenboom-Lutkemann's reine sopraan, van een violist als Bram Eldering, een pianist als professor Max van de Sandt - en nu staan ons o.a. nog te wachten de meester-zanger Antoon van Rooy, Wouter Hutschenruyter met zijn Utrechtsch stedelijk.... Kortom, hier weten de katholieken nu eens echte, hooge kunst in dienst te stellen der weldadigheid; deze weldadigheids-concerten zijn kunst-festijnen in de volle beteekenis van het woord. Eere en dank aan het kunstlievend Comité, dat onze katholieken niet alleen uitnoodigt het *goede* te doen, maar ze ook heenleidt naar de zuiverste, reinste *schoonheid* - een dubbel verdienstelijke daad!

Iederen concertavond geeft het comité een feestgids met programma uit, bevattende bovendien portretten der solisten en een of andere prettige beschouwing over Tentoonstelling, afgeloopen concert - bij wijze van recensie, - etc., geschreven door den ijverigen Redacteur van den Feestgids.

Van het volgende, in den Gids onlangs afgedrukte, mooie gedichtje van Alb. S., de dichteres, die zulk een werkzaam aandeel heeft in de bemoeiingen voor het goede doel der Rotterdamsche Sint-Vincentius-Vereeniging, wil ik den lezer der *Illustratie* tot besluit nog even doen genieten.

Charitas.

Her gaat de Liefde met een glimlach rond,
Licht is haar kleed en Mei straalt in haar oogen,
Toch schreit haar hart van innig mededoogen
Om 't bitter leed dat ze op haar wegen vond.

Vul dan haar handen, vul de plooien van 't gewaad
Met gouden schat: door 't duister van de wegen
Voert ze in den lichtglans van haar zoet gelaat
Uw wank'len tred den God van Liefde tegen.

MARIA VIOLA.

Bij de Platen.

De H. Antonius van Padua. -

Een der meest populaire Heiligen is de groote Wonderdoener van Padua, de H. Antonius, wiens feestdag den 13en Juni gevierd wordt. Bij de nadering van dezen feestdag meenden wij onze lezers te mogen verrassen met de reproductie van een knappe en verdienstelijke schilderij van onzen landgenoot C.J. Grips, die als altaarstuk een sieraad is der strengeenvoudige kerk van de eerw. paters Capucijnen te 's-Hertogenbosch.

Het Postkantoor op Oud-Holland.

De schilderij stelt den H. Antonius voor als bemiddelaar tusschen God - als Kindje Jesus achter hem op de wolken zwevend - en de menschen, die de Heilige tot vurig en volhardend bidden vermaant De H. Antonius is de vrome asceet, zooals wij hem uit zijn leven hebben leeren kennen; de figuren der vragende en biddende menschen om hem heen zijn vol expressie, typen van een vroeger en krachtiger geslacht. Met vermijding van schrille kleuren heeft de schilder zijn doek in den zachten, matten toon gehouden, die ook zijn andere werken kenmerkt.

Want de heer Grips is geen beginneling, die aan den aanvang zijner loopbaan staat, maar een 75jarig man, die tot op zijn hoogen leeftijd onverzwakt èn zijn frischheid èn zijn waarlijk bewonderenswaardige scheppings- en werkkracht heeft behouden.

In de laatste twintig jaren heeft hij zich vooral aan de kerkelijke kunst gewijd, waarvan de kerk van Vucht - deze bevat o.a. van zijn hand een kruisweg naar de kopergravures van Fürich, een H. Dominicus, die uit Maria's hand den H. Rozenkrans ontvangt, de kruisiging van den H. Petrus enz. - en zoo menige andere in het diocees Den Bosch op loffelijke wijze getuigenis afleggen.

Het speelgoed-winkeltje op Oud-Holland.
KIJKJES OP DE ST.-VINCENTIUS-TENTOONSTELLING TE ROTTERDAM,

naar photographieĕn van J. & S. Schotel Sz. aldaar.

Stippen wij nog aan, dat Charles Joseph Grips in 1863 benoemd werd tot lid der Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten te Amsterdam, en dat twee zijner zonen op waardige wijze het voetspoor beloven te drukken van hun vader. Van een dier zonen zagen wij dezer dagen een portret van den zeereerw. heer J. Wijne, pastoor-deken te Waspik, met zeer goede qualiteiten, een mooie belofte voor de toekomst inhoudend.

[Nummer 17]

Frans Hals.

FRANS HALS.
(Haarlem. Stedelijk Museum.)

Bij de huldiging der nagedachtenis van dezen groote onder de meesters van het groote tijdvak onzer vaderlandsche schilderkunst zal een en ander over zijn leven en werken den lezers der *Illustratie* niet onwelkom zijn.

Vóór den grandiozen opbloei onzer schilderkunst in het begin van de zeventiende eeuw had ons land maar weinig eigen, nationale schilders gehad. Het werk der middeleeuwsche Hollandsche kunstegroote composities van religieuzen, historischen of mythologischen inhoud, alles breed en theatraal, strevend naar uiterlijk prachtvertoon. De schitterende meester van deze kunst was Rubens.

Trad bij de Zuidelijken het grandioze, het naars, en van wie leefden in het tijdperk, dat aan het groote onmiddellijk voorafging, was geen *nationale* kunst, maar een, die zich inspireerde op de groote Vlamingen: één waren Noord- en Zuid-Nederlanders in streven, één in de middelen, waarmee ze dit streven te bereiken trachtten; men richtte zich naar eenzelfde doel - van eenzelfde sentiment was de kunst bij Hollanders en Vlamingen doordrongen.

De Italiaansche invloed, waaronder in de overgangsperiode Noord en Zuid gelijkelijk kwamen, droeg er nog toe bij om de karakteristiek van den landaard bij de schilders te doen verdwijnen. Met het begin der zeventiende eeuw eerst komt de scherpe, de absolute scheiding tusschen Noord en Zuid, gaan de Noord Nederlanders hun eigen weg, den weg naar met bravour opgevatte en uitgevoerde op den voorgrond; de Noord-Nederlander, koeler, nuchterder van temperament, eenvoudiger in zijn behoeften, móest zich noodzakelijk anders uiten. Een ander kunst-doel moest hier worden nagestreefd. Het sentiment was er - de grootsche, echt nationale uiting van ons volksbestaan in hoogste glorie: de groote Hollandsche schilderschool.

Voor de Zuidelijken was de weg vrijwel geeffend: hun kunst-doel was hetzelfde gebleven, de middelen waren verrijkt - alleen het sentiment was veranderd. Ze hadden hun oude geloof behouden, hun vorsten en edelen, hun prelaten en aanzienlijken, en een welgeordende samenleving, waarin het aristocratisch element den stoot gaf tot

een zich krachtig uitende begeerte naar weelde en glans - ze hadden een traditie, waarop kon worden voortgebouwd. In overeenstemming met de behoeften van den tijd verscheen er de kunst schitterend en imposant als versiering van kerken en paleizen, verbeeldend met weidsche grandeur de pracht van vorstelijk uitgedoste modellen, scheppend maar tot welke onderwerpen zouden dèzè kunstenaars zich wenden? De religieuze? Maar het nieuwe geloof heeft de kunst niet noodig voor de versiering zijner tempels, de verheerlijking van God, de stichting zijner geloovigen, de symboliseering zijner dogma's: de kunst is

- als alle menschenwerk - uit den booze. De mythologische? Maar het land heeft geen vorsten en rijksgrooten, geen prinsen en edelen, wier weelderig ingerichte paleizen groote prachtschilderingen van(problem)weelderigen inhoud ter opluistering noodig, hebben; en dan - de vertolking van bóven-menschelijke, van goden schoonheid lokt onze kunstenaars niet: zij beminnen het dicht- bij zijnde, het gewoon-menschelijke, het kleine gedoe, dat ze rondom zich zien - de groote historische gebeurtenissen emotionneeren hen niet tot het scheppen van historische schilderingen, ze missen den breeden blik hunner Zuidelijke broeders - maar ze kijken precieser; hun gezichtskring is nauwer, maar wàt ze zien, zien ze heelemaal, ze zien er àlles van - voor zoover het uiterlijk zichtbaar is.

Niets was voor de Noord-Nederlanders onveranderd gebleven, niets hadden ze meegenomen uit het verleden dan - den drang naar realiteit. De Hollandsche en Vlaamsche middeleeuwsche kunstenaar was een realist; uiterst zorgvuldig verbeeldde hij de natuur tot in haar kleinste onderdeelen, niets van al 't bestaande, het door God geschapene of door de menschen ter eere Gods gemaakte, was hem te gering en het vertolken onwaardig.

Zijn heiligen drapeerde hij in de gewaden van zijn tijd, den achtergrond zijner heiligen-schilderingen vormde het Hollandsche of Vlaamsche landschap, de middeleeuwsche stad; zijn gekruisigde Christus was vóóral Man van Smarten, de Menschen-Zoon, dragend de striemen der geeseling in doorwond en afgemarteld menschenlijf.

Nú was het tijdstip gekomen, waarop dit realiteits-verlangen zich vol en vrijelijk kon uitspreken in de kunst. Nu zou het niet meer zijn een zien en weergeven van het toch óók zoo reëele innerlijk bestaan der dingen, van de realiteit van het onzichtbare - maar het beginsel zou worden dóórgevoerd tot een uitsluitend opmerken en waardeeren van het uiterlijk zijn, het materieele: men schildert den mensch òm zijn uiterlijk, de natuur om haar zichtbare schoonheid.

Het materialisme onzer groote schilderschool is de overdrijving van het aanbiddelijk naïef realisme der vrome primitieven; doorgedreven tot, het uiterste móest het onder den invloed der tijden zóó verschijnen in onze vaderlandsche kunst. Het middeleeuwsche realisme is dat der innerlijke waarheid, het zeventiend' eeuwsch dat der bloot uiterlijke; - waarheid is er in beide; maar het eerste is de volkomene, het laatste de gedeeltelijke waarheid. Voor de zeventiend' eeuwers is de mensch niet meer de drager der onzichtbare idee, maar de volvoerder der zichtbare daad. Hun landschappen zijn niet meer de afstraling der Goddelijke schoonheid, de vertolking van het mystiek contact der natuur met de Godheid, waaraan de middeleeuwers àlles ondergeschikt maakten: kleur, teekening, factuur, zoodat krachtig, diep-doordringend hun bedoeling ging naar de ziel van den aanschouwer - maar de verheerlijking van der dingen schoonheid, zichtbaar aan de oppervlakte, vertolkt met weergalooze virtuositeit. Zij zijn vóór alles schilders, verbluffend knappe, enorme schilders; zij zien allereerst de kleur, den toon, het licht, den mooien schijn - en dááraan geven ze zich met heel hun wezen, met heel hun brillant talent; om de ziel, het onder de oppervlakte liggend innerlijk bekommeren ze zich niet. Heelemaal gaan ze op in het genot van 't mooie zien, met onbedwongen passie geven ze zich aan de vertolking van kleurschittering en lichtglans; ze brengen het hierin tot verbazende volkomenheid, nooit geëvenaard door wie na hen kwamen. Hun kunst is er geene van stille bespiegeling en zacht gepeins, geen kunst die op haar plaats is in kloostercel of

bidvertrek, die thuis hoort in paleizen of adellijke huizingen: daartoe mist ze het breed magistrale, het weelderig-voorname der Vlaamsche kunst - het is de kunst van den burgerman, van het volk; het is de stoute, sterke, kloeke kunst van een zich vrij worstelend volk, een volk in fiere opkomst; de kunst van héél het volk van Noord-Nederland: een bij uitstek nationale kunst.

Niets ontzegt deze kunst zich: het volle, breede, krachtige, dikwijls plat-sensueele leven, zooals het zich in die dagen welbehaaglijk ontplooit, is haar domein; in niets versterven zich deze schilders: onbedwongen en ongebreideld geven ze zich in hevige schildersdrift aan de volle heerlijkheid van kleur en licht en toon.

En hun techniek is daarmee in overeenstemming: verbazend knappe teekenaars zijn ze; niet zonder gevolg hebben ze bij de Italianen ter school gegaan; ze teekenen alles en altijd met weergaloos meesterschap over den vorm. Evenmin als in hun opvatting is er iets wijsgeerigs, overdachts in hun teekening: hun lijnen zijn niet de zichtbare uitdrukking van 't onzichtbaar innerlijk, maar de stoute, ontzagwekkend knappe navolging van de uiterlijke werkelijkheid; ze overdenken niet - ze zien, zien klaar en verwonderlijk juist - en zetten dan ineens neer het geziene in heerlijk rake lijnen, met vaardige, altijd zekere hand; hun techniek is gewoonweg verbluffend, ze overwinnen iedere moeilijkheid, ze lossen de ingewikkeldste technische problemen schertsende op.

Bij al hun knapheid van teekening zijn ze toch hevige koloristen; want wie bóvenal de mooie lijn liefheeft weet van overwegen, van nadenken, van zelfbeheer; maar de liefde voor de kleur, de warme, fonkelende, stralende kleur, het helle schitterlicht, zij denkt niet, ze mediteert niet, ze kent geen terughouding - ze geeft zich in volkomen overgaaf.

En ze kònden zich geven, onze zeventiend' eeuwsche pracht-schilders, zonder gevaar van onbegrijpelijk te worden, want daarvoor behoedde hen hun knappe techniek, de vaste hand, het heldere, scherpziende oog. Alles bezaten deze schilders, wat hen maken moest tot de ontzagwekkend grooten, tot de schitterenden en productieven, die we bewonderen: hun meesterschap over kleur en lijn, hun eigen, oorspronkelijk, echt nationaal sentiment..

Eén der meest karakteristieke vertegenwoordigers dezer karakteristieke kunst is Frans Hals.

Frans Hals, méér dan Rembrandt, is de schilder van zijn tijd en van zijn volk. Ik wil hiermee niet zeggen, dat Rembrandt niét was van zijn tijd en van zijn volk: hij was bóven zijn tijd en zijn volk uit. Hij was een Noord-Nederlandsch zeventiend' eeuwsch schilder met al de eigenschappen van de school, waartoe hij behoorde, maar met nog een enorm aantal qualiteiten bovendien: qualiteiten van alle scholen en alle volkeren; hij was een kunstenaar - alles omvattend, universeel: een genie!

Frans Hals was een talent, een vruchtbaar, stoutmoedig, prachtig talent; een meester, die school maakte, die zijn volgers had: de portretteur van het groote Nederlandsche volk der zeventiende eeuw. Men heeft hem begrepen, bewonderd, gevierd - want hij sprak tot de groote massa van zijn volk in voor haar verstaanbare taal; men heeft zijn zedelijke afdwalingen, zijn lang niet mooi mensch-zijn zoo niet verontschuldigd, dan toch opzettelijk voorbijgezien: hij was heelemaal vàn zijn tijd, de verpersoonlijking van dien tijd met zijn deugden en gebreken. Ieder gewoon individu vereenigt in zich eenigermate alle eigenschappen, die uitmaken de karakteristiek van zijn tijd; maar in den kunstenaar leven ze krachtiger, zijn ze sterker geprononceerd, doorgevoerd tot het uiterste. Hij is als het model, het type, waarvan alle anderen de

min of meer nabijkomende nabootsing zijn; in hem is alles, wat van zijn tijd is, het goede zoowel als het kwade, in hooge mate aanwezig. Krachtiger, completer leeft bij het leven, hooger bloeien in hem de deugden, dieper onderworpen is hij aan den invloed der ondeugden van zijn tijd.

Zóó was Frans Hals, een zeventiend' eeuwer door en door, opgegroeid uit dat volk van stoere, krachtige, sterk levende mannen en vrouwen; menschen van de daad, van de kloeke, forsche daad, van den gullen, ronden, soms wat ongegeneerd luiden schaterlach, met de gezonde vreugde van het leven in al zijn uitingen - zóó zien we hem op het portret, waarvan blz. 129 ons een reproductie te zien geeft.

Het is een copie naar een zelf-portret van den meester, waarvan het origineel berust in de verzameling Warneck te Parijs. Bezie aandachtig dezen robusten mannekop met de grove, kloeke trekken, den wat lichtzinnigen mond overschaduwd door een wilden knevel, de woest krullende haren, waarop de groote hoed zwierig is neergedrukt - dit is geen man van stille overdenking, van afgetrokken bespiegeling, maar een die dóet, spontaan, krachtig, beslist, vol zelfvertrouwen, zonder zich veel rekenschap te geven van het waarom.

Hij is een materialist, een vroolijk en onbezorgd liefhebber van de goede dingen der aarde; hij maakt zich het leven niet zwaar door allerlei bedenkingen, hij neemt het van den vroolijken, lichten kant, ondanks materieele zorgen; hij is tè physiek sterk, tè levenskrachtig om zich te laten verslaan door de omstandigheden, hij juicht boven de verdrukking uit in de glorie van zijn machtig kunnen; met niets het ernstig meenend, niets of niemand trouw blijvend dan zijn kunst alleen. Dit is wèl de schilder-bohémien, de lustige Sint-Lucasgilde-broeder, zooals de traditie ons zijn beeld heeft overgeleverd en die zoo uitstekend paste in het milieu van zijn tijd - die man met den zwarten slappen hoed op den prachtigen, krachtigen kop! Zie maar die oogen - ze zijn het belangwekkendste in heel zijn uiterlijk: scherp-ziende, doordringende oogen, die al maar kijken, met nooit te verzadigen begeerte, naar de mooie dingen rondom; 't is of de blik dier oogen ze wil streelen, liefkoozen, wil indrinken den glans der kleuren en de fonkeling van het licht, nooit genoeg kan krijgen van den schitterenden schijn. Het schoonheids-begeeren van dezen man is een zinnelijk begeeren, zijn ziel heeft geen deel aan het artistiek genot: 't is alles voor de zinnen: een pure oogen-lust.

Frans Hals was van afkomst Haarlemmer, van geboorte Antwerpenaar. Hij stamde af van een aanzienlijke Haarlemsche familie, wier leden sedert ongeveer tweehonderd jaar tot de magistraten der stad hadden behoord. In 1579 verlieten zijn ouders de stad, denkelijk om de benarde toestanden gedurende den oorlog te ontgaan, en vestigden zich te Antwerpen. Hier werd Frans Hals geboren, waarschijnlijk in 1584.

Omtrent zijn jeugd is weinig bekend; we hooren eerst van hem in 1611; in dit jaar laat hij te Haarlem, waar hij gehuwd was met Anneke Harmensd., een zoon doopen. Dit is zeker, dat hij heel zijn leven te Haarlem gewerkt heeft; hij leerde er bij Karel van Mander, een volger der Italiaansche richting, bekend om het door hem aangelegde ‘Schildersboek’: een verzameling kunstenaars-biografieën.

Hals' eerste bekende werk is een portret van den predikant Bogardus, dagteekenend van 1613 en in het bezit van den heer Warneck te Parijs; het is nog niet gedaan met die groote zekerheid, waarvan de latere werken getuigen.

Van 1616 - dus drie jaren later - is zijn eerste groote stuk, dat we op het Haarlemsch museum bewonderen kunnen. Dit museum bezit van hem behalve twee portretten nog acht groote doeken, alle uit verschillende tijdperken en gevend te zamen een

volmaakt overzicht van zijn ontwikkeling als kunstenaar. We bewonderen daar den meester in zijn eerste welgelukte pogingen, we zien hem groeien, al grootscher, àl volkomener worden, we verbazen ons over de kracht en de macht, waarover hij nog beschikte op tachtigjarigen leeftijd, toen hij - twee jaren vóór zijn dood - zijn laatste meesterstuk schilderde. Vijftig jaren van een vruchtbaar kunstenaarsleven, vijftig jaren van werken en streven, van àl glorieuzer bloei van talent kunnen we op het Haarlemsch museum overzien - een heerlijk overzicht, zooals maar zelden te genieten mogelijk is.

De rij der Haarlemsche kunstwerken wordt geopend met een *Feestmaal der officieren van Sint-Joris-doelen*. Dit werk vertoont nog eenigszins den invloed van Hals' voorgangers, inzonderheid van zijn meester, wat de behandeling betreft; toch is het reeds een krachtig en breed geschilderd werk, warm van kleur en met al heel veel eigens in de opvatting. De jeugdige maker is reeds een meester, die recht heeft op een eigen plaats in de kunst; zeker is zijn hand en scherp zijn oog. Hoe levendig en karakteristiek zijn die koppen, hoe ongedwongen is de rangschikking der figuren!

In dezen tijd ontstaan vele van zijn genre-

stukken, los en gemakkelijk gepenseeld, geestig opgevat, als neergeworpen op het doek in den luim van een oogenblik - maar alle prachtschilderingen, wonderen van knappe techniek. 't Zijn straat- en kroegtooneelen, leuke drinkebroers-typen - stamgasten der Haarlemsche taveernen - koppen van goed-lachsche, snaaksche moppentappers, de bierkan of het glas in de eene hand, gesticuleerend met de andere, grinnekend met breed-open mond en lodderige dronkemansoogen om eigen komiekigheid; het wambuis slordig om de leden, den halskraag verfonfaaid om den stoeren nek. Het Rijksmuseum bezit er zoo een: *Een vroolijk man*.

Weergaloos natuurlijk weet Hals in zijn modellen het lachen te verbeelden; in dit lachen is geen gemaaktheid, geen poze - àlles lacht: de mond, de oogen, het heele gezicht; zijn vlug en vaardig penseel weet de vluchtigste gelaatsuitdrukkingen vast te houden: van het stille glimlachen en den blij-onschuldigen kinderlach tot het uitbundig schaterlachen van den dronkaard; altijd bereikt Hals wat hij bereiken wil; altijd blijft hij waar, natuurlijk, ongedwongen.

Evenals zijn Doelen- en Regentenstukken, geven deze genre-schilderingen een treffende karakteristiek van den tijd, waarin ze ontstonden; ze typeeren het volksleven in al zijn uitingen; in zijn luim, zijn groven humor, zijn losse uitgelatenheid, zijn uitbarstenden, overmoedigen levenslust - het zijn de helden van Bredero's komedie's, die Hals op 't doek brengt. Tot deze categorie van werken behoort ook *de Nar*, op deze bladzijde, (Rijksmuseum), ontstaan ongeveer 1627.

De schalksche vroolijkheid van kinderen heeft de jonge, vroolijke schilder met bizondere voorliefde weergegeven, een mooi specimen daarvan zijn de *Zingende knapen* onzer losse plaat. Tusschen zijn groote, bestelde werken door, schilderde hij zulke genrestukjes, dikwijls kinderen, gezonde, vroolijke kinderen, met verrassende natuurlijkheid op 't doek gebracht. Even meesterlijk als Hals het lachen weergeeft, even volkomen is hij er in geslaagd zijn jongens te laten zingen. De oudste der knapen bespeelt de luit en samen zingen ze, heelemaal opgaand in hun kinderlijk gezang. Er ligt over Hals' kindertafereelen een charme van mooie oprechtheid, die prettig aandoet, daar het sujet nooit aanleiding geeft tot plat-materialistische opvatting, zooals bij zijn dronkemans-typen; ze geven de natuur in reinheid en onschuld. Absoluut niets grofs, niets stootends zinnelijks is er in deze lieve kindermodellen - en Hals heeft ze met groote eerlijkheid gegeven in hun zuiveren eenvoud, er juist zóóveel bijvoegend van zich-zelf dat het niet schaadde aan den indruk. Dit is dezelfde Hals als die der vroolijke drinkebroers en het lijkt wel een andere; tòch is hij het, altijd oprecht, altijd eerlijk: de ‘mensch’ Hals in zijn beste levensmomenten - en de ‘kunstenaar’ is er niet minder om.

Zoo zijn ook zijn meisjesportretten heerlijk mooi van blanke, blonde toon-kleur. In het museum te Berlijn is het portret van een klein *meisje uit de familie Beresteyn*, staande op den schoot eener lachende dienstmaagd - het kind is gekleed in een rijk gewaad van gebloemde stof, versierd met borduursel en gouden sieraden, een pracht-werk, ook van magnifieke stof-verbeelding. Toch is dit kinderfiguurtje niet ideaal-mooi, niet weergegeven in de verfijning van kindje uit hoogen stand: 't is een heel gewoon, gezond Hollandsch burgerkind in mooie kleeren, lachend en welgedaan. Uit dienzelfden tijd zijn de portretten van *Jacobs Pietersz. Olycan* en zijn huisvrouw *Aletta Hanemans* (Mauritshuis), die in hun statige grandeur aan Van Dijck denken doen.

Dit statige, voorname behoort niet tot de karakteristiek van Hals' talent: het is de wil van den patriciër, die zich àl hooger, machtiger begint te voelen in de aan rijkdom steeds winnende burgerlijke maatschappij; zóó wilde hij geportretteerd worden als de Spaansche grandes en de edellieden der zuidelijke provinciën. En Hals geeft dezen klant zijn zin: hij wil wel eens voor een keer voornaam doen, de rijke seigneur betaalt met ruime beurs - en geld kan de meester altijd gebruiken; maar zoodra hij er kans toe ziet, keert hij terug tot zijn kloeke burgerwachten in hun kleurige en fleurige costumes, zijn zwetsende drinkebroers en lachende deernen, zijn pretentielooze kleinen. Hals houdt niet van deftig doen, van officieele portretten maken - zijn portretten zijn genre-stukken of zijn genre-schilderingen zijn getrouwe conterfeitsels - hij wil vrij zijn, zich laten gaan als en zooveel hij wil.

En hij liet zich gaan - ook in zijn particuliere leven.

DE NAR,
(Amsterdam. Rijksmuseum.)

't Is weinig fraais, wat zijn levensbeschrijvers van uit dat tijdperk hebben meegedeeld: in 1616 werd hij voor de stedelijke overheid gedaagd wegens mishandeling zijner vrouw en dronkenschap. Hals beloofde zich te zullen beteren - maar of het den lossen gezel met deze goede voornemens al of geen ernst was, zijn arme vrouw zou weinig last meer van zijn ongebonden levenswijze hebben: enkele dagen daarna stierf ze. Nog geen jaar later hertrouwde hij met Lijsbeths Reiniersd., die hem overleefde.

Zijn tweede groote Doelenstuk - waarvan hierbij een reproductie gaat - voorstellende het *Feestmaal der officieren van Sint-Joris-doelen*, schilderde hij in 1627.

Hier is Hals op de volle hoogte van zijn joyeuze kunst: wat pracht-typen, die forsche levenslustige mannen, zonen van een volk, zich ontworstelend aan een machtigen vijand, vierend met feestgelagen den triumf zijner wapenen. In natuurlijke, losse houdingen, staan of zitten ze aan den disch, pronkend in hun kleurige, fonkelende schutterskleedij; ze kunnen wel zoo weelderig mooie feestgewaden zich aanschaffen, ze verdienen geld, het gaat hun voor den wind en ze hebben er wat voor over: ze zijn immers de overlieden van het vendel! Stralend blank zijn hun witte halskragen op 't donkere laken of fluweel der wambuizen, kleur-schitterend daaroverheen hun licht-blauw of oranje-zijden sjerpen, hun fiere vanen; fonkelend hun prachtige wapenen. Ze houden van kleuren, van glans en schittering, van praal en prachtvertoon, die oude Hollanders; niet zoo om alledag mee te pronken - neen, dan zijn ze eenvoudig

en stemmig gedost. Maar voor 'n enkelen keer, voor 'n feestelijken optocht of gastmaal - dàn weten ze uit den hoek te komen, en wàt royaal. En dàn weten ze ook vroolijk te zijn, uitgelaten dol somtijds, dan wordt de maaltijd gekruid met boertige gesprekken en gulle scherts - niet altijd van de fijnste soort wel is waar en lang niet geschikt voor de ooren eener negentiend' eeuwsche jongejuffer - maar, andere tijden, andere zeden. Zie, daar heft er een zijn glas omhoog om met den dischgenoot vriendschappelijk aan te stooten, ginds zijner een paar in gesprek, op den achtergrond schijnt er een heelemaal verslonden te zijn in 't genot van 't lekker wijntje - alles is in actie, niemand poseert, in ongedwongen houdingen zitten ze daar welgemoed en goed geluimd bij elkaar. 't Is hun aan te zien: ze zijn bij uitstek in hun element, etend en drinkend en grappen verkoopend; men zou aan een fantasie van den schilder, aan een genre-stuk denken, als men niet wist dat onze goedronde vaderen zich zóó bij voorkeur conterfeiten lieten: genietend het goede der aarde. Hals' schuttersstukken zijn wèl verrassend rake typeeringen van het Nederlandsche volk zijner dagen.

Een gelijksoortig werk is het in hetzelfde jaar geschilderde *Feestmaal van officieren van Sint-Adriaans-doelen*, waarvan oude lezers der *Illustratie* zich de mooie gravure herinneren zullen in No. 7 van den 29n jaargang. Hier is nog bewonderenswaardiger vaardigheid, nog

FEESTMAAL DER OFFICIEREN VAN ST. JORIS-DOELEN.
(Haarlem. Stedelijk Museum.)

DE FAMILIE BERESTEYN.
(Parijs. Louvre.)

REGENTEN VAN HET ST. ELISABETH GASTHUIS.
(Haarlem. Stedelijk Museum.)

grandiozer meesterschap over kleur en lijn; de koppen zijn weer vol uitdrukking. Een prachtkerel is de vaandrig, die in het midden staat, met zijn lachenden mond en half dichtgeknepen, guitige oogen. Al de figuren staan in vol. helder, gelijkmatig daglicht; alles is klaar en volledig uitgedrukt bij Hals; het belangrijkste weegt bij hem het zwaarst, kleinigheden weet hij, zoo noodig, te verwaarloozen - alles komt in geëischte mate tot zijn recht. Hier geen mystiek clair-obscure, niets geheimzinnigs, niets wat verborgen gehouden wordt, niets abstracts, dat boven de bevatting van den gewonen waarnemer zou uitgaan, zooals bij Rembrandt; de volle, onopgesmukte pracht van het mooi uiterlijk, de volle heerlijkheid van zichtbaar schoon, weergegeven met virtuoze grandeur, met volkomen eerlijkheid, zonder bijbedoeling, heelemaal te goeder trouw, simpellijk om het genot van het zien en het schilderen. Hier geen stille, ingetogen beschouwing, geen pieuze bewondering, die het verbeelden voorafgaat: de hevige, vlammende Passie voor de kleur, de machtige, stralende, fonkel schitterende kleur - de kunst òm de kunst.

De nu volgende, eveneens op het Haarlemsch Museum bewaarde Doelenstukken ontstonden in 1633 en 1639. Het eerste stelt voor de *Kolveniers van Sint-Adriaans doelen*; de officieren zijn verzameld in den Doelentuin en allen geschaard om hun aanvoerder; sommigen in gesprek, de meesten in rustige houding. Op den achtergrond een landschap, waarboven een stuk donkere avondlucht. Het geheel maakt een ernstigen, waardigen indruk. De behandeling der koppen is alweer meester lijk van knappe techniek, in licht-werking en kleur verhoudingen is het allerhoogste bereikt - de schilder staat op het glanspunt van zijn ontwikkeling. Het laatste schuttersstuk van de Haarlemsche verzameling stelt wederom voor de *Officieren en onder-officieren van Sint-Joris-doelen* (1639), het vendel, waarvan de schilder zelf deel uitmaakte, 't Is nu voorde derde maal dat hij zijn wapenbroeders schildert; de officieren en onder-officieren zijn in drie gelederen in marschorde geschaard, wat aan de groepeering iets stijfs geeft.

In dezen tijd heeft Hals het druk met bestellingen voor rijke lieden, hij is in de mode. Hij schildert de levensgroote portretten van aanzienlijke tijdgenooten: Haarlemsche patriciërs en geleerden, hun vrouwen en kinderen; o.a. de stichters der hofjes van Bere- en Ilpensteyn: Nicolaas van Beresteyn en zijn echtgenoote, en een heer van Beresteyn - broeder van Nicolaas - met zijn familie. Dit laatste - gereproduceerd in dit nummer - is een magnifiek werk; weer bewonderen we hier de bevallige losheid van groepeering, de levendige actie der figuren, de expressie der koppen, het natuurlijke, ongezochte in dit bevallige tafreel van volmaakt huwelijksgeluk: de heer en vrouwe van Beresteyn, te midden van een lustige kinderschaar, gezeten onder de boomen van hun hof. Prachtig zijn de kleurige gewaden der kinderen en van de beide dienstboden, het zijden kleed der dame en de voornaam donkere dracht van den heer des huizes weergegeven - een heerlijke schilderij, die tegenwoordig een der sieraden van het Louvre uitmaakt.

Doch niet alleen kunstbroeders en aanzienlijke lieden, die zich door den meester wilden doen conterfeiten, bezochten zijn atelier, ook vreemden kwamen er; het is niet onwaarschijnlijk, dat Rubens op zijn reis door de Noordelijke Nederlanden met Hals heeft kennis gemaakt. Maar boven allen twijfel verheven is het bezoek van Anthony van Dijck. De overlevering wil dat het onder deze omstandigheden gebeurde:

In 1630 kwam Van Dijck naar het Noorden om de portretten te maken van stadhouder Frederik Hendrik en zijn gemalin Amalia van Solms, welke vorstin een vurige vereerster was van de kunst des Vlaamschen meesters. Van Dijck trad, zonder zich bekend te maken, het atelier van Hals binnen, te kennen gevende dat hij door den meester zijn portret wenschte geschilderd te hebben - maar onverwijld, daar hij geen tijd had om terug te komen ten einde nog eens te pozeeren. Hals ging dadelijk aan 't werk, zonder den deftigen vreemdeling zijn naam te vragen - en in twee uren was hij gereed. Dat ging heel vlug, en zeker wel heel gemakkelijk, meende de vreemde heer: portretschilderen was toch zoo'n kunst niet; als hij óók eens even probeeren mocht...

Hals had schik in de grap; zeker, hij zou wel even pozeeren; maar toen hij een poosje gezeten had en opgemerkt, hoe vlug en handig de vreemde palet en penseelen te hanteeren wist, net of hij 't meer gedaan had, kon hij zijn nieuwsgierigheid niet langer bedwingen. Hij sprong op, liep op den kunstbroeder toe, wierp een blik op het paneel en riep uit:

‘Gij moét Van Dijck zijn, want geen ander kan dìt doen!'

Toen omhelsden de groote meesters elkander en waren goede vrienden.

Wat er waar moge zijn van deze kunste naarsanecdote, zeker is, dat de Vlaming zijn Hollandschen confrère in diens atelier heeft bezocht en zijn talent hoogelijk waardeerde. In ieder geval is het verhaal teekenend voor de vlugheid, waarmee Hals het uiterlijk zijner modellen wist te observeeren en in zich op te nemen en de weergalooze handigheid, waarmee hij dit te verbeelden wist en waaraan zijn portretten een charme van frischheid en levendigheid ontleenen, dat er iets spontaans, iets treffend natuurlijks aan geeft.

Omstreeks 1641 begint een nieuwe periode in den ontwikkelingsgang van Hals' talent; zijn jubelende schildersverrukking om de mooie kleur der dingen, om den glans van zijde en fluweel, de schittering van borduursels en gouden sieraden was in het Doelenstuk van 1627 gekomen tot hevigst gepassionneerde uiting. Hierna wordt zijn arbeid kalmer, hij ziet niet meer iedere kleur afzonderlijk in glorie van eigen pracht, maar het complex der kleuren als geheel: hij ziet grooter, breeder, onpersoonlijker; de algemeene toon beheerscht de schildering - zijn portretten winnen er door aan individualiteit.

In dezen tijd begint ook de kleederdracht zich te wijzigen; het fleurige en kleurige gaat plaats maken voor stemmiger kleedij; donkere kleuren, zwart vooral, spelen de hoofdrol in de mode dier dagen; zwart zijn de costumes, helderwit de halskragen en manchetten. Hals schildert zijn *Regenten van het Sint-Elisabethsgasthuis* (pag. 133).

De schilderij berust op 't Haarlemsch museum.

De vijf regenten zitten in ernstig raadslagen rond een groen-gedekte tafel: statige mannen in donkere gewaden. De omgeving is stemmig van kleur, de achtergrond donker, de landkaart aan den wand rustig in toon gehouden. Is dit dezelfde Hals van de pralende Doelestukken, waarvan het laatste eerst voor twee jaren voltooid is? Zijn deze sobere kleurenvizie, deze vereenvoudigde lichtwerking, deze warm gulden, streng volgehouden toon van het geheel louter een gevolg van het stemmig kleurengegeven, dat de schilder hier had opte lossen, van zijn zich matigende passie voor de kleur?

't Is méér dan dit: 't is de invloed van den Groot-Meester, van Rembrandt, die zich gevoelen laat in Hollands schilderkunst; 't is de machtige, hooge geest, die louterend beroert de zinnelijke kunst van den ouderen meester, die hem alles grootscher, waardiger, eenvoudiger observeeren doet, die voor zijn kunstenaarsoog menschen

en dingen verschijnen doet in kalmer, hooger licht, in onverbroken glans, zijn schildersdrift tempert door den ernst van het genie.

Eerst twintig jaren later zou Rembrandt zijn *Staalmeesters* schilderen - en na eeuwen zou het nageslacht zich verbazen over de verwantschap dezer beide uitingen van zoo verschillend aangelegde kunstenaarsnaturen.

Onder dezen invloed schilderde Hals nog eenige statige portretten, o.a. dat eener oude dame (Rijksmuseum).

In de laatste vijf en twintig jaren van zijn leven verdiept zich de toon zijner werken, zonder ooit tot lichtloos zwart te vervallen; al grooter wordt zijn opvatting, àl minder laat hij zich overheerschen door de pracht en de macht der kleuren: 't is de kunstenaar zelf, die, hoog en waardig, de kleuren beheerscht door den algemeenen toon. Hij wordt ernstiger, strenger - maar verliest niets van de kracht zijner jeugd.

Uit dezen tijd is het prachtige, magistraal geschilderde *Portret van een voornaam man* (Ermitage). Wat een losheid en zwier, wat een frischheid en kracht in deze levensvolle beeltenis! Wat een warmte van koloriet, wat heerlijk diepe tonen in de donkere partijen, wat schitter-blanke toetsen op den witten halskraag, wat breedheid en gemak van behandeling! Hij schijnt te leven, te willen spreken en zich bewegen, de jonge man van dit heerlijke portret; hij is een mensch van vleesch en bloed, een man van de sterke daad. Hij is een voornaam man, een rijk jongmensch van hoogen stand, maar geen verwijfd saletjonker, geen verfijnd hoveling - een vrije zoon van het vrije volk, welks erfstadhouders zijn de dienaren der Staten, welks kooplieden zich eens 's lands koningen zouden noemen durven. Hals schildert *het Nederladsche volk*; zijn patriciërs mogen in macht en rijkdom staan bóven het gemeen - één zijn ze er mee van ras; - een stoer, krachtig, onve schrokken ras - hun uiterlijke levensomstandigheden mogen anders zijn, hun innerlijk bestaan verschilt in niets met dat van het volk, ze hebben dezelfde deugden, dezelfde fouten - kinderen van één geweldig-grooten tijd. Niet Rembrandt, die in hun uiterlijk voorkomen iets hoogers, iets fijners en teerders zoekt dan het werkelijk bevat; die, zelf levend een meer verreind ge stesleven, hóóg staat bóven zijn volk, dat hem niet volgen, niet begrijpen kan, - maar Frans Hals is hun man: hij heeft niets vreemds, niets abstracts, niets duisters voor hen; hij neemt zijn volk zooals het is en wil het niet verlouteren, vergeestelijken; hij is geen genie; hij is gewoon weg een schilder, maar een machtige, brillante schilder, die grove, brute waarheid overweldigend waar te verbeelden weet - en ze begrijpen hem, ze waardeeren hem, ze juichen hem toe. Zijn gebreken als mensch verontschuldigen ze; ze kunnen wat van hem velen; ze mijden er zijn atelier niet om, maar laten hun vrouwen en kinderen door hem portretteeren.

Maar Rembrandt, de wonderlijke, in zichzelf gekeerde man, die nooit een der hunnen wordt, die in hoogheid gaat zijn eigen weg - een heel vreemden weg in hun oogen - ze zien hem na met verwondering, later met achterdocht - met minachting en hoongelach ten laatste. Eenzaam gaat het genie door zijn tijd, onder zijn volk - en de zijnen nemen hem niet aan. Maar het talent wordt gevierd en bewierookt, toegejuicht zelfs in zijn meest inferieure menschendaden, hem gaat de menigte vooruit, palmenwaaiend en hosanna jubelend. - Frans Hals was slechts een talent - maar een schitterend, een meesleepend, een echt nationaal talent.

Dat de kunstenaar een slecht financier was, blijkt uit de omstandigheid, dat in 1652 een deel van zijn inboedel en de op zijn atelier zich bevindende schilderijen voor schuld moesten worden verpand. Ongetwijfeld was het ten gevolge van zijn losbandige levenswijze, dat hij, ondanks de goede prijzen, die hij maakte van zijn portretten,

voor een bedrag van tweehonderd Carolus guldens tot dezen maatregel gedwongen werd. Met de jaren kwam er geen verbetering; als Hals niet werkte op zijn atelier, kon men zeker zijn hem in een der Haarlem sche taveernen te vinden; zijn levenbeschrijvers deelen mee, dat men hem in 1661 vrijstelde van de betaling der gilde-contributie, en een jaar later is hij verplicht bij den magistraat der stad om onderstand aan te kloppen; dit verzoek wordt ingewilligd: men verleent hem een ondersteuning en bovendien een voorschot om zijn schuldeischers te kunnen voldoen, waarvan de terugbetaling zeker wel in gebreke gebleven is.

Twee jaren later komt de stedelijke overheid hem andermaal ter hulp: men kent hem een vast jaargeld toe; wèl een bewijs, dat hij als kunstenaar hoog aangeschreven stond en men hierom zijn tekortkomingen als mensch graag vergoe-

lijkte. Hierbij moet wèl in 't oog worden gehouden, dat we zijn in de zeventiende eeuw, waarin de moraliteitsbegrippen niet heel zuiver waren en men het vooral met kunstenaarszeden zoo nauw niet nam.

PORTRET VAN EEN VOORNAAM MAN.
(St.-Petersburg. Ermitage.)

We zijn nu genaderd tot de laatste jaren van dit lange, vruchtbare kunstenaarsleven - Frans Hals is tachtig jaar oud. De meester heeft niets verloren van zijn wonderbare zekerheid van hand, niets van zijn klaren, scherpen blik, niets van zijn vlugheid en helderheid van begrip. Hij schildert de *Regenten* en *Regentessen van het Oude-Mannenhuis* (1664); de reproductie van het laatste bevat pagina 136. Dit zijn zijn laatste werken. Met weinig middelen is hier veel tot stand gebracht; het streven van den kunstenaar naar vereenvoudiging bereikt hier zijn opperste volkomenheid. Hier geen effectvol kleurengamma - alles is ondergeschikt gehouden aan den donkeren toon: een harmonisch geheel, waaruit de koppen lichtend en levensvol naar voren komen. Ook de behandeling is teruggebracht tot uitersten eenvoud van groote, karakteristieke lijnen en vaste, breede toetsen.

Men heeft willen beweren, dat deze doeken onafgewerkt zijn, vooral in de behandeling van koppen en handen; dat de penseelstreek er onvast, de hand van den teekenaar aarzelend is.

Een schilderij is dan af, als de kunstenaar er zijn bedoeling volkomen in heeft uitgesproken. Deze waarheid, reeds door Rembrandt verkondigd, is in den loop der tijden nogal eens aangevallen en even dikwijls verdedigd - waarheid is ze gebleken en nooit zal ze haar kracht als zoodanig verliezen. Want niet

de aanschouwer, 't zij hij kunstenaar is of leek, heeft uit te maken of een schilderij al of niet af is - maar de artist zelf, die het kunstwerk schiep. Al zou in een schilderij de factuur tot allerhoogste volkomenheid zijn opgevoerd: de verf overal gelijkelijk zijn uitgestreken, glad en vlak, de lijnen vast en streng zijn neergezet, zonder zoeken, zonder de minste aarzeling, dan is zoo een schilderij niet altijd àf, dan kan ze heel erg on-af zijn, omdat ze de bedoeling van den maker slechts onvolkomen weergeeft. Een enkel aangelegd werk, een schets kan vollediger van kleur en volkomener van expressie zijn dan een zoogenaamd afgewerkte schilderij, waarbij tot in de kleinste details alles uitvoerig is weergegeven. Zoo'n werk is dikwijls koud, ongevoelig, niets-zeggend.

In déze beteekenis van àf zijn zijn Hals' zooverre voort, dat ze den door hem aangewezen weg naar het genre gaan: Hals' beste leerlingen zijn genre schilders.

Hij heeft er bij menigte gehad; een kenschetsend bewijs daarvan levert een schilderij, die eveneens deel uitmaakt van de Haarlemsche verzameling. Ze is van de hand van een zijner leerlingen, J. Berckheyde, en stelt voor het atelier van Frans Hals, waarin een twintigtal leerlingen bezig is met een studie naar naakt model, terwijl de meester aan de deur een bezoeker ontvangt. Hals is reeds bejaard - 't is ongeveer 1652 - de bezoeker is een nog jong man: zijn gewezen leerling Philip Wouwerman. Onder de schilders in het atelier bevinden zich Dirk Hals, broeder van den meester, en ook zijn zonen; de schilder van het tafreel, Berckheyde, zit tusschen de leerlingen. Het stuk zelf is geen eersterangskunstwerk, maar interessant om de voorstelling. Zijn meest bekende leerlingen, de genre-schilders Adriaan Brouwer en Adriaan van Ostade, komen er echter niet op voor. Andere leerlingen legden zich op portret-, landschap- of stilleven-schildering toe; toch is Hals door het genre-achtige zijner schilderijen de baanbreker geweest voor deze soort van schildering. Hij beide laatste Regentenstukken heelemaal af; de indruk er van is volmaakt en onverzwakt. Al daalt hij niet af in bizonderheden, al verwaarloost hij bijkomstigheden, al duidt hij de hoofdvormen, die de teekening maken, slechts aan in groote, breede lijnen - ze dóen het en dat is genoeg; méér heeft hij niet noodig om begrepen te worden.

Groot en krachtig staat de tachtigjarige kunstenaar als de verpersoonlijking van zijn grooten tijd; want allengs verging der tijden hoogste kunst-bloei; het kloeke, forsche geslacht van Hals' jonge jaren en mannelijken leeftijd heeft plaats gemaakt voor een minder breed aangelegde, minder karakteristieke generatie. Men gaat rustig genieten van den door de vaderen moeizaam verworven rijkdom, men verlangt gladde, fijne, zorgvuldig afgewerkte heeft het geluk gehad, vele zijner leerlingen zich tot uitstekende kunstenaars te zien ontwikkelen en - zijn eigen roem niet te overleven.

De bloei der groote schilderschool is vergaan, de periode der decadentie is voorbij, de romantieken behooren tot het verleden; de reactie ontstaat; een drang naar waarheid begint zich te uiten, eerst nog schuchter en bij enkelen, dan heviger, machtiger, onwederstaanbaar ten laatste.... de nieuwe kunst is er: Frans Hals wordt in eere hersteld door een generatie van jonge geestverwanten!

Nù is hij weer de groote, de machtige, de overweldigend heerlijke schilder, bij wien jonge talenten ter schole gaan; nù is hij weer de hartstochtelijk bewonderde, de vurig verheerlijkte; men neemt hem tot voorbeeld, men bestudeert hem, men beroept zich op zijn gezag tegenover te conservatieve tegenstanders.

De negentiende eeuw - eeuw van realisme, van stof-verheerlijking - huldigt deze groote verschijning in de groote, realistische schilderschool der zeventiende, Frans Hals; ze richt hem een standbeeld op, de zichtbare belijdenis schilderijen, men voelt minder groot, men bewondert het kleine, minutieus gepenseelde, men wil herkennen tot in de kleinste bizonderheden, de onbeduidendste details - de kabinetschildering komt in de mode. De kunstenaars vervallen allengs in decadentie.

Twee jaren later sterft de meester in armoede. Zelfs de kosten zijner begrafenis heeft de stedelijke overheid moeten dragen. Den ren September 1666 wordt hij in de St. Bavo begraven; de kosten dezer begrafenis bedroegen.... 4 gulden. Zijn weduwe blijft in kommervolle omstandigheden achter en komt eindelijk ten laste der openbare liefdadigheid....

REGENTESSEN VAN HET OUDE-MANNEN HUIS.
(Haarlem. Stedelijk Museum.)

De meester wordt vergeten en met hem zijn kunst; men begrijpt hem niet meer, men vindt hem grof, ongeacheveerd, onafgewerkt; zijn vele leerlingen zetten 's meesters traditiën alleen in van haar artistiek Credo - en dit doende heeft ze wèl gedaan.

Maar de eeuw sterft - en met de eeuw haar kunst; het realisme, de verbeelding van het uiterlijk mooi, van de heerlijkheid der stof, heeft afgedaan; reeds overglanzen de eerste blanke licht trillingen eener nieuwe eeuw de aarde. En in de zachte schittering van dat pure, jonge licht een jonge, reine kunst reeds zuiverlijk te bloeien staat; kunst van het mooi-innerlijk, van de onstoffelijk-loutere ziel der dingen, heenschijnend door het zichtbaar omhulsel.

En de apostelen dezer kunst zien op naar het beeld van den grooten realist in oprechte bewondering voor de schoonheid der verleden tijden - en in hun harten jubelt de verrukking om het nieuwe, en toch zoo eerbiedwaardigoude, het ziele-schoon, dat ze in zich leven voelen en verkondigen zullen in de God-gewijde kunst der komende eeuw.

MARIA VIOLA.

[Nummer 18]

Michael Munkacsy.

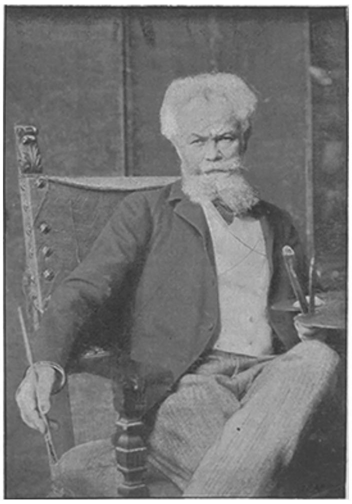

MICHAEL MUNKACSY, † 1 Mei 1900.

Niet zonder weemoed kan men de beeltenis beschouwen van den beroemden Hongaarschen meester, die, een vijftiental jaren geleden nog in de Oude en de Nieuwe Wereld als een genie gevierd, den 1en Mei van dit jaar bijna vergeten in een krankzinnigengesticht overleed.

Hoe kortstondig toch is, vooral in onzen tijd van luidruchtige reclame, de glorie van het succes en de populariteit, en hoe diep betreurenswaardig de kunstenaar, die in plaats van in zijn kunst zelve de hoogste voldoening te vinden, zijn eerzucht stelt in de gunst van den grooten hoop!

De lauwer, zei onze wijze Vondel te recht, wordt den dichter niet van den grooten hoop geschonken, maar van dezulken, die het snaterbekken van eksters van zwanenzang weten te onderscheiden.

Wee daarom den kunstenaar, die de populariteit najaagt als den hoogsten roem. Op het toppunt van zijn grootheid geklommen, zal hij de door reclame opgetimmerde stellage onder zich voelen ineenstorten, en te wreeder zal zijn teleurstelling zijn, naarmate hij vaster op het bedrieglijk succes van den dag had gebouwd.

Dat is ongeveer de geschiedenis geweest van Munkacsy, die in weinige jaren tijds een kunstenaarsloopbaan heeft afgelegd zoo schitterend als de stoutste verbeelding een jong schilder kan voortooveren, maar vóór den tijd verouderd en in den bloei van den mannelijken leeftijd gestorven, toch zijn roem nog moest overleven.

Wie herinnert zich niet den triomftocht, in 1883 door zijn overbekend schilderij ‘Christus voor Pilatus’ van de eene groote stad naar de andere gemaakt! Ook te Amsterdam werd het met alle kunstmiddelen van effectzoekende belichting tentoongesteld en bracht alle bezoekers in verrukking. De bladen waren vol van 's meesters lof - en thans, als men de beschouwingen leest naar aanleiding van zijn treurig afsterven, vindt men van dien lof maar flauwe nagalmen terug en klinkt daartusschen zelfs de toon van geringschatting en beleedigend medelijden.

Ni cet excès d'honneur ni cette indignité heeft de meester verdiend. Munkacsy was ontegenzeglijk een schilder van hooge begaafdheid, al was hij niet de groote kunstenaar, waarvoor hij, door het succes bedwelmd, zich zelven aanzag. Maar zijn blijvende verdienste is te zoeken niet in hetgeen hem den grootsten roep bezorgde, maar juist in de werken uit den tijd, toen hij nog moeizaam worstelde om er bovenop te komen, toen hij nog zich zelf was en zich zelven gaf, niet zich zelven poogde te overtreffen door kunstscheppingen boven zijn bereik.

De zelfmisleiding, die hem daartoe dreef, was even verklaarbaar als vergefelijk. Moest het den voormaligen timmermansjongen, die zich tot wereldberoemd meester verheven zag, niet toeschijnen, dat nu ook het hoogste voor hem bereikbaar was, dat geen onderwerp te hoog kon zijn voor zijn zegevierend penseel? Moest de overmoed niet van zelf groeien ui een zoo ongedacht, buitensporig succes?

Denken wij aan het uiterst bescheiden begin van zijn kunstenaarsloopbaan. Den 1 on October 1846 te Munkacs in Hongarije geboren, verloor de jonge Michael Lieb (zoo was zijn eigenlijke naam, dien hij later verwisselde met den aan zijn geboorteplaats ontleenden, waaronder hij beroemd is geworden) al vroeg zijn ouders en kwam als zesjarige knaap bij een dorpstimmerman in de leer, waar hij zijn aangeboren neiging niet anders dan in het beschilderen van kisten en banken kon botvieren. Toch wist hij zijn teekentalent ook buiten de timmermanswerkplaats te ontwikkelen, zooals blijkt uit een aardige anekdote, onlangs door den Weener correspondent der *Nieuwe Rotterd. Ct.* meegedeeld.

Op een feestmaal, jaren geleden door kunstenaars ter eere van Munkacsy gegeven, had deze tot zijn tafelbuur den dichter Jokai en zou dezen de volgende bekentenis hebben gedaan:

‘Weet je wel, dat ik het aan uw groote snor te danken heb, dat ik een schilder geworden ben? Ik was in Arad timmermansknecht, toen ik voor het raam van een boekwinkel het portret zag van een man met een vervaarlijken knevel. Wat een prachtige snor, zei ik, en wat zou ik dien mooien man graag willen nateekenen! En nauwelijks had ik een beetje geld verdiend of ik kocht de prent, en teekende het portret met de snor af, zoodat iedereen, wien ik het liet zien, uitriep: dat is Jokai.

‘Toen ik nu dat portret en nog een paar andere schetsen, die ik intusschen gemaakt had, aan mijn oom Röck liet zien, zei deze: Je kan misschien wel schilder worden. En hoewel ik niet precies wist wat een schilder was, bleef dat woord in mijn geheugen hangen.

‘Mijn oom Röck zond mij daarop naar een kladschilder in Arad, die alles schilderde wat men van hem wilde: portretten, uithangborden, huizen, landschappen enz. Hier leerde ik in mijn vrije uren een beetje teekenen en verven; want ik was nog altijd timmermansjongen. Maar op zekeren dag ontmoette ik een heuschen schilder, namelijk Szamossy, die, toen hij mij aan het werk zag, zei, dat ik voor wat beters dan timmerman in de wieg gelegd was. Die woorden beslisten over mijn lot en ik besloot naar Pest te reizen. Maar ik was zoo arm, dat ik, om aan het noodige reisgeld te komen, een van mijn schilderijen voor tien florijnen aan een kolonel van de huzaren verkocht. Voorzien met recommandaties van Szamossy, werd ik zeer goed door de schilders Than en Ligetie ontvangen.’

Stel u dien timmermansknecht eenige tientallen jaren later voor, als grootmeester der kunst in zijn atelier te Parijs door prinsen en koningen gehuldigd, en ge vindt het natuurlijk, dat de roes van grootheidswaan hem moest naar het hoofd stijgen.

Van Pest kwam de jonge Munkacsy naar Munchen, waar hij de academie bezocht en een der meestbelovende leerlingen werd van Franz Adam. Daar met den prijs

bekroond, trok hij met een toelage uit Hongarije naar Dusseldorf, en reeds in 1869, dus op drie-en-

twintigjarigen leeftijd, legde hij daar den grond tot zijn wereldreputatie door de pakkende schilderij 'De laatste dagen van een terdoodveroordeelde,' die te Parijs met algemeene stemmen de gouden medaille verwierf, door tal van gravures alom bekend is geworden en steeds zijn meest sympathieke schepping gebleven is.

Er is in dat somber gekleurde schilderij iets echts en waars, iets dat de arme jonge schilder, met de bittere jeugd, die hij achter zich had, alleen zóó geven kon. Datzelfde vindt men min of meer terug in andere realistische doeken van hem uit dien tijd, dronkemanstooneelen, voorstellingen van gepakte vagebonden, gevalletjes in den lommerd en dergelijke forsche grepen uit de werkelijkheid.

Maar de zucht om te behagen, de jacht naar succes begon hem toch al zachtjes aan van zijn oorspronkelijke baan af te leiden en hem den weg op te drijven van Knaus met zijn zoetsappige genrestukjes, die een lief vertel-seltje doen, en van uitvoering zoo netjes en gelikt, dat ze fouteloos, maar soms ook zouteloos kunnen heeten.

De arme jonge schilder begon een gezeten burgerman te worden. Weldra zou hij in aristocratische kringen komen. In 1872 vestigde hij zich te Parijs, waar hij, dank aan zijn succes, een deftig atelier kon opzetten, conversatie zoeken met de eerste lui uit de wereld van letteren en kunst, door wie hij weer in aanraking kwam met de aristocratie zoowel van het geld als van de geboorte.

In 1873 trad de voormalige timmermansjongen in het huwelijk met de jong weduwe geworden barones Cécile de Marches, geboren Papier, en leefde met haar bij afwisseling in hun vorstelijk hotel te Parijs te midden van alle pracht en glans of stil teruggetrokken op haar mooi kasteel Colpach bij Luxemburg.

De overgang van armoede tot weelde in des kunstenaars leven spiegelde zich duidelijk af in zijn werken. Nu geen sombere, schrille tafereèlen meer van kommer en ellende, maar behaaglijke schilderingen van voorname elegantie. smaakvolle interieurs met groepen van netgekleede, welgestelde menschen als in 'Bezoek bij de jonge moeder' en 'Twee familiën.' In plaats van het krachtig typige en karakteristieke een fluweelen gladheid, een welberekende tempering van uitdrukking. En zijn vaardig penseel, zijn knappe techniek won hem ook in dit genre weer denzelfden bijval als vroeger het tegenovergestelde.

Al hooger steeg de eerzucht van den gevierden schilder. Hij meende zich nu aan groote historische stoffen te kunnen wagen en schilderde het in 1878 voltooide schilderij 'Milton, aan zijn dochters het Verloren Paradijs dicteerend.' Bij de toenmaals nog heerschende' opvattingen kon dat tafereel werkelijk geroemd worden als een welgeslaagde poging des meesters om zich aan de groote historische künst te wijden. Maar tháns zal men er niet meer in zien, dan den overgang van een forsch realisme tot een kunst, die zich aan den behaaglijken buitenkant van mooie dingen, fraaie meubels en kostbare stoffen vergaapt.

Opmerkelijkerwijze vindt men dan ook in het kasteel Colpach de zware Louis-XIII-tafel met het Smyrnasche kleed en den hoogen leeren armstoel terug, die wij van de genoemde schilderij kennen. Die mooie antieke meubels schijnen meer dan het geval van den blinden dichter zelf den kunstenaar geïnspireerd te hebben. Zijn oog ging te gast aan de weelderige pracht van zijn omgeving, de mollige, kleurige tapijten, de rijk met beeld- en snijwerk versierde kasten, de met goud en zilver doorwerkte stoffen van gordijnen en portières, de vorstelijke pracht van oude wapens,

drinkschalen en pronkvazen, de Venetiaansche spiegels, al wat de weelde kan uitdenken.

Hij voelde zich een schildervorst als Rubens, wanneer hij in zijn schitterende kunstenaarswoning de hooge gasten ontving, die hem als meester kwamen huldigen. Hier verschenen de grootvorst, later keizer Alexander III van Rusland, de groothertogen van Luxemburg en Saksen-Weimar, de prins van Wales, keizerin Friedrich, de koningin van Denemarken, de gezanten van alle mogendheden; staatslieden en hoogwaardigheidsbekleeders van alle Europeesche landen; de Fransche politici van Gambetta af tot Deschanel toe, de presidenten der republiek; en dan de kunstenaars, schilders en componisten, schrijvers, tooneelspelers, zangers en zangeressen, al wat er te Parijs maar schitterends was: Dumas fils, Pailleron, Daudet, Coppée, France en Hervieu wedijverden in geest en vernuft om den meester te behagen; Massenet, Gounod, Delibes, Hubay maakten muziek voor hem; Knaus, Werner, Vautier, Liebermann, Uhde, Detaille, Duran, Cabanel, Lepage en Makart bezochten hem als vriend en kunstbroeder.

Ter eere dier gasten gaf hij feesten, zooals menig vorst ze zich niet zou kunnen veroorloven; maar terwijl hij in ijdele zelfverblinding meende aldus enkel vrienden en vereerders om zich te scharen, wekte hij de afgunst en den nijd op, die zich fel tegen hem zouden keeren zoodra hij zich door te hoogen overmoed in zijn scheppingen bloot zou geven.

Dat was, toen hij meende zich aan de geweldig grootsche bijbelstoffen te kunnen wagen, die 'de eerzucht van de hoogste grootmeesters der kunst hadden uitgemaakt, toen hij achtereenvolgens zijn machtige doeken ‘Christus voor Pilatus,’ ‘De Calvarieberg’ en ‘Ecce Homo’ de wereld inzond.

Dat waren inderdaad werken van een meester der penseelkunst, een toovenaar in kleuren, een virtuoos in de techniek, maar.... niet van een fijnvoelend kunstenaar, vooral niet van een vroom-geloovig christen schilder.

Algemeen is de opmerking gemaakt, dat zijn Christus voor Pilatus niet *de* Christus, de Zoon Gods is, maar louter een wijze, een denker, die met hoogen trots neerziet op het domme gepeupel rondom hem; niet de goddelijke Lijder, die zich vrijwillig overleverde tot den kruisdood om de schuld van het zondige menschengeslacht uit te boeten; niet het Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld.

Munkacsy scheen van dat alles weinig te gevoelen. Hij zag het geval van den Christus voor den rechterstoel van den Romeinschen landvoogd alleen uit het oogpunt van uiterlijk vertoon, zonder zich rekenschap te geven van de gewaarwording, die de Christen gevoelt bij de aanschouwing van den lijdenden Godmensch te midden der bloeddorstig dweepzieke Joden en der ruwe heidensche krijgslieden.

En zoo is het ook met zijn ‘Calvarieberg’; daar ook is hij de machtige virtuoos met het penseel, de vernuftige berekenaar van het uiterlijk effect, dronken van kleurenpracht; maar niet de christelijke kunstenaar, die den geloovigen beschouwer wil roeren tot in de ziel, omdat hij zelf tot in het binnenste van zijn wezen door het goddelijke ontroerd is. Neen, dan duizendmaal liever nog Rubens met zijn wel is waar al te lichamelijke menschen; maar die toch altijd nog iets heeft wat ons als Christen weldadig aandoet. Hoe heerlijk bij voorbeeld is niet zijn Moeder van Smarten, zijn weenende Johannes en de prachtige doeken in de Lieve-Vrouwekerk van Antwerpen. Maar het gaat niet aan, Munkacsy en Rubens in één adem te noemen: waar de eene hoog dramatisch is, wordt de andere vaak melodramatisch....

Terwijl nu het geweldig effect, dat de meester met zijn volleerde techniek door deze reuzen-doeken wist te verkrijgen, zijn uitwerking op de breede schare niet miste,

deed de scherpe kunstcritiek zich anders hooren. Zij durfde den hooggevierden meester harde waarheden zeggen en de troep van afgunstigen en benijders haastte zich er vlijmende sarcasmen bij te voegen.

De kunstenaarstrots van den overmoedige, die gemeend had alles te kunnen bestaan, voelde zich diep gekrenkt. Van dat oogenblik mokte en wrokte Munkacsy, voelde hij zijn nooit gebogen, over alle moeilijkheden zegevierende kracht geknakt. Zijn reuzennatuur, die in de jonkheid al de hardheden van een feilen *struggle for life* was te boven gekomen, bleek niet bestand tegen de speldeprikken van een dikwijls afgunstige, venijnige critiek. De kunstenaar, die zich in de zelfoverschatting van den grootheidswaan voor een titan gehouden had, kon niet dieper gegriefd worden dan door het schouderophalen en hoofdschudden der kunstcritiek voor kunstwerken, waarmee hij gedacht had zich de onsterfelijkheid te veroveren.

Hij had altijd naar effect gejaagd en nu hij door zijn Christus-trilogie het hoogste effect meende bereikt te hebben, kwam er juist een kentering in den kunstsmaak, zocht men in plaats van het geweldig overbluffende veeleer het innige, het diepgevoelde, het eenvoudig oprechte, het onopgesmukte, het echte en ware, dat ook hij in zijn besten tijd had gekend, maar sinds lang had verloochend.

Munkacsy kon het niet meer uithouden te Parijs en nam de wijk naar zijn vaderland, waar hij nog geëerd en gevierd werd als de hoogste roem van zijn volk en waar hem nog een schitterende zege wachtte bij de onthulling zijner historische schilderingen in de nieuwe Kamer van Afgevaardigden te Boeda-Pest tijdens de luisterrijke Arpad-feesten ter viering van het duizendjarig bestaan der monarchie.

Maar dat de door 't geluk verwende kunstenaar zich zelfs door de toejuichingen van zijn gansche volk niet zou bevredigd voelen, bleek wel uit de stemming, waarin hij Parijs verliet.

Boyer d'Agen, die hem sprak kort voor zijn vertrek, deelt daaromtrent in den *Monde illustré* treffende bijzonderheden mee.

De scheidende meester sprak, in de bitterheid van zijn teleurstelling, over toekomstige ontwerpen. Twee groote schilderijen had hij in het hoofd. Vooreerst zou hij een doek maken, dat zou heeten ‘De wroeging.’ Men zou er den vertwijfelenden Judas op zien, in sombere schemering gehuld, en daartegenover den Christus in het volle licht, door zijn glorie het snoode verraad beschamend.

De andere schilderij zou heeten het ‘Noodlot.’ Zij zou den grooten Napoleon voorstellen, staande op de voorplecht van de *Bellérophon*, die hem naar St. Helena moest brengen, en de gestalte van den vernederden imperator zou zich alleen afteekenen tegen de eenzaamheid der eindelooze zee.

Die Christus en die Napoleon, in hun vernedering zegevierende over hun vijanden, waren het beeld van Munkacsy zelf, zooals hij zich dit in zijn grootheidswaan droomde. Ook hij achtte zich miskend, gegriefd, maar zijn talent moest al zijn vijanden en benijders beschamen.

‘Bonjour, *cher maître’* zoo groette hem een kunstbroeder schijnbaar respectueus, maar met een ironie in dat woord *maître*, die Boyer d'Agen deed denken aan het *Ave rabbi* van Judas.

Munkacsy beschouwde zich inderdaad als verraden en verloochend door degenen, die hem als vrienden en vereerders hadden gevleid en bewierookt. Maar van de schitterende wraakneming, die hij gedroomd had, zou niets meer komen. Zijn kracht was gebroken; zelfs de zegepraal, de apotheose, hem door zijn vaderland bereid, kon den diep geslagene niet meer opbeuren. Hij moest genezing voor zijn geschokt gestel, voor zijn gekrenkte hersenen zoeken in een inrichting voor zenuwlijders, en daar, te

Endenich bij Bonn aan den Rijn is de eens zoo gevierde meester na jaren van hopelooze geestverbijstering eindelijk den 1en Mei van dit jaar overleden.

Zijn vaderland heeft hem een luisterrijke begrafenis gegeven, maar de groote kunstwereld heeft die schitterende eerbewijzen aan den doode koeltjes aangezien. Ook zij zal Munkacsy blijven eeren, maar niet met die uitbundige geestdrift, die hij door overweldigende kunstscheppingen meende te kunnen afdwingen, niet in de reusachtige doeken, waarmee hij de schare overbluft door machtig kleureneffect en hoog opgevoerde techniek, maar in de stille, bescheiden werken zijner jonkheid, waarin hij zich een waar kunstenaar toonde van echt gevoel en groot talent.

J.R. VAN DER LANS.

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

VI.

Min of meer bedremmeld had jonker Van Stoppelaar het recept aangenomen, dat dokter Hastings hem als het ware in de hand had geduwd, en was daarmee de trap afgegaan.

'Is het een handigheid van hem geweest, om mij weg te krijgen?' vroeg hij bij zich zelf.

Hoe dit zij, zijn plan was mislukt, en, wat erger was, dokter Hastings koesterde argwaan tegen hem, daar viel niet aan te twijfelen.

Hij meende toch alles zoo goed overlegd en zijn rol uitstekend gespeeld te hebben. Dat de bankier en diens vrouw afwezig waren, wist hij; voor onverwachte stoornis behoefde hij dus niet bevreesd te zijn. Door dr. Van der Bilt in een hoek te zetten en het raadplegen van dr. Hastings goed te keuren, was hij overtuigd door Corrie als een bondgenoot te worden begroet en haar vertrouwen te winnen. Van den anderen kant was zijn oordeel, dat Edmond er niet goed uitzag, er op berekend, het jonge meisje min of meer angstig te maken, terwijl zijn waarschuwing, het jongske geen thee te geven, Corrie in den waan moest brengen, dat die drank noodlottig voor hem was geweest. Zóó kon ze geen achterdocht opvatten, en zou ze, indien Edmond een uur later den geest gaf, wel moeten denken, dat zij zich omtrent diens toestand illusies had gemaakt, terwijl hij, jhr. Van Stoppelaar. aanstonds had ingezien en gezegd, dat het met Edmond mis was. De ouders en dr. Van der Bilt zouden natuurlijk alle schuld geven aan dien kwakzalver van een Hastings. Des te beter!

Alles was naar wensch gegaan. Edmond had den noodlottigen drank ingenomen, de gevolgen bleven niet uit, weldra zou het met hem afgeloopen zijn. Daar verscheen eensklaps, op een dag dat hij niet verwacht werd, dr. Hastings. Reeds dadelijk scheen het vermoeden van vergittiging bij hem te zijn opgekomen. Welk een doorborenden blik wierp hij hem toe, toen hij het kopje thee in stukken liet vallen! Het was ook onvoorzichtig van hem geweest, niet reeds aanstonds te zorgen, dat het leeg was; maar wie had nu ook kunnen denken, dat die verwenschte Hastings in eens uit de lucht zou komen vallen? En toen hij uit de kamer terugkwam, geen woord over de uitkomst van zijn onderzoek; alleen het verzoek, bijna een bevel, dat recept onmiddellijk te laten bezorgen.

Er kon geen twijfel zijn, of dr. Hastings had het vergif ontdekt en beschouwde hem als den schuldige. Zou hij nu ook die beschuldiging durven uiten, aan Corrie meedeelen wat hij gevonden had, wat hij dacht, of liever, wat hij wist?

Jhr. Van Stoppelaar zou natuurlijk ontkennen; er was geen bewijs, niets dan een vermoeden. En had een vermoeden tegen een man van zijn stand, den broeder van mevrouw Van Wijck, eigenlijk wel zin; zou het niet als ongerijmd en misdadig door den bankier en diens vrouw worden verworpen?

Al deze gedachten en vragen stormden door jhr. Van Stoppelaar's hoofd. Daar bracht hij onwillekeurig de hand in zijn zak. Als versteend bleef hij staan: hij miste het fleschje. Met koortsige haast en koortsig brein zocht hij in al zijn zakken;

tevergeefs, het was weg. Het was hem vermoedelijk, toen hij het wilde wegsteken, ontgleden en op het tapijt gevallen. Zijn eerste beweging was, naar boven te snellen en het noodlottige fleschje, dat een gevaarlijke aanklager voor hem kon zijn, op te rapen: hij wist ongeveer waar het moest liggen. Maar in den toestand, waarin hij thans verkeerde, gejaagd, geagiteerd, opgewonden, kon hij niet naar de kamer terugkeeren. Corrie, en dokter Hastings vooral, zouden onmiddellijk zien, dat hij geweldig getroubleerd was, dat er iets heel bijzonders met hem moest zijn gebeurd.

Hij besloot dus, het recept aan een der bedienden ter bezorging af te geven en daarna naar de huiskamer te gaan, om wat tot kalmte te komen, zijn gedachten te verzamelen en te overleggen wat hem te doen stond.

Maar daar overviel hem een nieuwe angst. Indien Corrie of de dokter het fleschje eens had opgeraapt en zoo zekerheid had gekregen van zijn misdaad? Het angstzweet brak hem uit, de vreeselijkste gedachten en plannen vlogen door zijn verhit hoofd: plannen van nieuwe misdaden, om de eerste te verbergen. Hij verwierp die echter bijna even snel als ze bij hem opkwamen. als de grootste dwaasheid, die hij kon begaan, en langzamerhand keerde zijn kalmte, zijn koelbloedigheid, zijn zelfbeheersching terug.

Wat hoefde hij zich te martelen met allerlei ijdele schrikbeelden? Dr. Hastings mocht van hem denken wat hij wilde, hij zou niets dùrven zeggen. Hij ontving een hoog honorarium voor zijn bezoeken, en zoo dwaas zou hij niet zijn dat prijs te geven, want indien hij maar één woord sprak, een zweem van vermoeden liet blijken, indien hij aan Corrie kon merken, dat de geneesheer haar iets had meegedeeld, dan zou die geen voet meer over den drempel van dit huis zetten. Daar zou hij, jhr. Van Stoppelaar, voor zorgen, want hij had zijn zuster en den bankier in zijn macht, en als het noodig was, zou hij er niet voor terugdeinzen, van zijn macht gebruik te maken.

Nadat hij dit alles overlegd had, was hij weer geheel de oude, in zijn overmoed lachend met den schrik, dien hij zich een oogenblik had laten aanjagen. Eer en geweten waren voor hem holle, zinledige woorden; hij beschouwde het leven als een spel, dat de brutalen en de durvers winnen, die zich door geen scrupules in hun handelingen laten weerhouden. Met Corrie's levensopvatting lachte hij eenvoudig; haar bezorgdheid en toewijding jegens Edmond, die nog een tijdje kon blijven voortsukkelen, maar toch nooit een gezonde jongen kon worden, uit wien nimmer een man zou groeien, vond hij bespottelijk, ziekelijk. Voor brute kracht, sluw overleg, geslepen handigheid had hij respect: daar kon men mee door de wereld komen en triomfeeren in den strijd om het bestaan.

'Mijnheer, hier is het drankje,' zei de knecht, die buiten adem naar de apotheek was geloopen.

Met een 'dankje' nam jhr. Van Stoppelaar het aan en ging naar boven. In de ziekenkamer gekomen, zag hij nog juist, hoe dr. Hastings haastig iets wegborg, terwijl Corrie van kleur verschoot. Er was geen twijfel aan, ze hadden het fleschje gevonden en daaruit de gevolgtrekking gemaakt, dat de jonker de schuldige was.

Maar deze was zóó kalm, zoozeer zich zelf meester, dat dr. Hastings er verbaasd over stond en zich afvroeg, of zijn vermoeden, neen, zijn zekerheid niet op een dwaling berustte. Kon iemand, die een moord had willen begaan, zóó gewoon, zóó koelbloedig zijn, door niets, door geen beweging, geen trilling verraden wat er in hem moest omgaan? Al miste hij wellicht het fleschje nog niet, hij moest toch hebben begrepen, dat de geneesheer de sporen van het vergif en dus ook de misdaad had ontdekt.

Niet minder verrast was Corrie. Hoe pijnlijk het haar ook viel, zij kon er niet aan twijfelen, of er was vergif onder de thee gemengd. Aan een vergissing van de zijde van dr. Hasting was niet te denken; zonder volkomen zekerheid zou hij, steeds zoo bedachtzaam, zoo angstvallig-voorzichtig, dat woord niet hebben gesproken. Een toeval, hoe raadselachtig ook dat op zich zelf reeds scheen, was buitengesloten na de vinding van het fleschje. Niemand dan haar oom kòn de schuldige zijn, al vermocht zij de reden, die hem tot zijn daad had gedreven, niet te doorgronden. En al kende zij, beter dan dr. Hastings, jhr. Van Stoppelaar, zij kon zich zijn verbluffende kalmte niet verklaren, indien hij werkelijk de misdaad had bedreven. Zij begon weer te hopen, dat die vreeselijke gedachte: haar oom een moordenaar, niet waar was, al kon zij dan in het geheel geen verklaring vinden voor het gebeurde.

Schijnbaar met de meeste belangstelling informeerde jhr. Van Stoppelaar naar den toestand van Edmond en sprak er zijn levendige voldoening over uit, dat dr. Hastings zoo te juister tijd was gekomen.

‘Dat was een gelukkig toeval,’ antwoordde de geneesheer, ‘want het was vandaag niet de dag voor mijn gewone visite. Maar daar ik toch in de stad was en niet meer met den trein van zes uur weg kon, besloot ik even naar mijn patiëntje te gaan kijken.’

‘Inderdaad een gelukkig toeval,’ meende jhr. Van Stoppelaar, ‘en ik ben er oprecht blij om, vooral ter wille van Corrie, die zich zoo ernstig ongerust maakte.’

‘Daar was alle reden toe, mijnheer,’ zei dr. Hastings tamelijk scherp.

Corrie vreesde een uitbarsting, maar haar oom deed of hij het niet merkte en hernam kalm: ‘Edmond is een zwak ventje, dat zonder de goede zorgen van zijn zuster, wier toewijding ik bewonder, al lang op het kerkhof zou liggen.’

‘Dat ben ik met u eens, mijnheer,’ antwoordde dr. Hastings, opstaande. Hij keek op zijn horloge en zag dat het hoog tijd was om heen te gaan, wilde hij den trein nog halen.

Maar Corrie wierp hem zoo'n smeekenden blik toe, dat hij aarzelde. Hij begreep, dat het vooruitzicht, met haar oom alleen te moeten zijn, haar vrees aanjoeg, doch van den anderen kant kon hij toch niet den geheelen avond hier blijven, en als hij met dezen trein niet vertrok, zou hij dien dag niet meer thuis kunnen komen.

Dr. Hastings was nog besluiteloos wat te doen, toen op de trap het gestommel van voetstappen gehoord werd en een oogenblik later de bankier en zijn vrouw binnentraden.

Zij waren juist thuisgekomen van hun bezoek bij baron Van Oudenhoven en hadden van het dienstpersoneel vernomen, dat Edmonds toestand plotseling heel ergstig was geworden en dat jhr. Van Stoppelaar en dr. Hastings boven waren.

Mevrouw Van Wijck vond het zeer onaangenaam, reeds dadelijk bij haar thuiskomst aan haar zieke kind te worden herinnerd. Zou die jongen nu altijd haar vreugde moeten bederven, een schaduw moeten werpen op haar geluk, een blijvend verwijt zijn voor haar wereldschen geest?

Zij was nog geheel vervuld van haar onderhoud met baron Van Oudenhoven. De oude baron was een man van invloed in de hooge, aristocratische kringen en aan het hof zeer gezien. Hij had haar toegezegd, dien invloed te zullen aanwenden, om haar hoogste eerzucht te bevredigen: een adellijk praedicaat voor haar man. Van Wijck: die naam klonk toch zoo plat-burgerlijk, zoo plebeïsch. Er waren honderden menschen, boeren, arbeiders, kruideniers, die hem droegen. En al werd hij bij haar man door den glans van zijn goud verguld, - jhr. Van Wijck tot Wijck zou toch heel anders, veel voornamer klinken.

Ook over een huwelijk van hun kinderen had zij den baron gepolst, en deze had haar gezegd, dat de verwezenlijking van dien wensch zoo noodig op zijn krachtige medewerking kon rekenen. Maar dat zou wel niet noodig zijn, had hij er met een diplomatiek glimlachje bijgevoegd: zijn zoon zou zich gelukkig achten, hart en hand aan de voeten der beminnenswaardige Corrie te mogen neerleggen en zijn aanzoek door haar gunstig te zien opgenomen.

Die beide dingen hielden den geest van mevrouw Van Wijck geheel bezig; en nu, nauwelijks thuis gekomen, te moeten vernemen, dat Edmond plotseling veel erger was geworden! Zij kon het niet uitstaan dat zij eensklaps van haar heerlijke droombeelden werd afgeleid en verplaatst in die nare werkelijkheid van ziekte en lijden.

'Dr. Hastings behandelt het kind verkeerd,' zei ze tegen haar man, die ook wrevelig werd bij de gedachte aan dat lange, eindelooze ziek-zijn, afgewisseld door vluchtige vleugjes van beterschap.

De bankier haalde de schouders op. 'Dr. Hastings zal hem evenmin redden als dr. Van der Bilt, en Van der Bilt evenmin als Hastings. 't Is een getob met dat kind!'

Ze besloten eens te gaan kijken. Ze konden

het niet laten, nu de jonker en dr. Hastings er waren, maar mevrouw nam zich voor, het den laatste eens onomwonden te zeggen, dat diens behandeling ook al geen resultaten opleverde.

Toen ze, door den bankier gevolgd, de kamer binnentrad, gaf ze haar broer de hand, knikte even, haast onmerkbaar, tegen den dokter, die een kleur kreeg, en zei tegen haar dochter op een toon of deze het helpen kon: ‘Ik hoor, dat Edmond weer erger is geweest. Slaapt hij nu?’

‘Ja, mama,’ antwoordde Corrie, een beetje onthutst over haar stroeven toon en haar onheusch optreden tegenover dr. Hastings, ‘maar het gevaar is nu geweken.’

Het woord was er uit; ze had het liever ingehouden, want ze vreesde, dat het eene woord het andere zou uitlokken. Doch mevrouw had heur antwoord ternauwernood verstaan, althans geen bijzondere aandacht gewijd aan het woord ‘gevaar.’

‘Ik kan niet zeggen, dokter,’ hernam zij, zich tot den heer Hastings wendende, ‘dat uw methode, zoo geheel afwijkend van die van dokter Van der Bilt, tot dusver succes heeft gehad. De verergering in Edmonds toestand bewijst....’

‘Niets tegen mijn methode, mevrouw,’ antwoordde dr. Hastings, die zich niet kon inhouden.

‘Zoo, mijnheer,’ zei mevrouw Van Wijck, geërgerd, dat de geneesheer haar in de rede durfde vallen en nog wel op een toon van gekrenkte eigenwaarde. Wat verbeeldde hij zich well ‘Ik ben zeer benieuwd te weten, hoe u het dan verklaart.’

Corrie had sidderend de woordenwisseling gevolgd. Alles zou er thans uitkomen door de beleedigende manier van doen van haar moeder, die dr. Hastings als het ware tartte en tot spreken dwong. Jhr. Van Stoppelaar verbleekte even, maar het volgend oogenblik had deze volleerde comediant zijn gezicht weer in zijn macht.

‘Heel eenvoudig, mevrouw,’ antwoordde dr. Hastings op haar vraag, waarvan de spottende toon hem, anders zoo kalm en zich zelf zoozeer meester, tot tegenstand prikkelde. ‘Indien Edmond vandaag in gevaar van sterven heeft verkeerd, was het niet mijn schuld, zooals u schijnt te insinueeren, maar door vergif.’

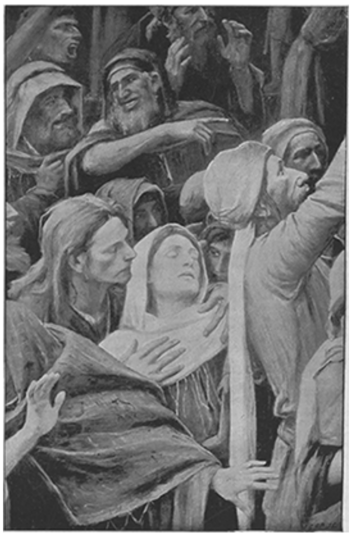

EEN FRAGMENT VAN MUNKACSY'S ‘ECCE HOMO.’

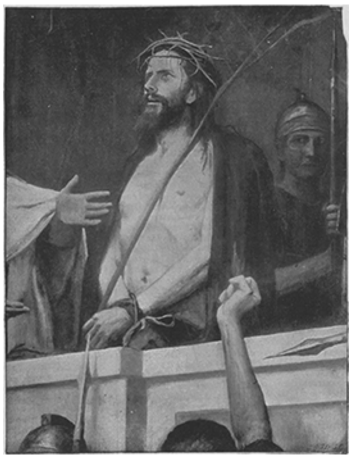

DE ‘ECCE HOMO,’ NAAR EEN SCHILDERIJ VAN MUNKACSY.

Mevrouw was het eerste oogenblik sprakeloos: zulk een antwoord had zij niet kunnen verwachten. Corrie keek ontzet nu den dokter, dan haar ouders, dan haar oom aan, welke laatste in zijn zak de vuist balde en bij zich zelf zwoer, Hastings dat betaald te zullen zetten.

‘Verklaar u nader, mijnheer,’ zei de bankier, die tot dusver gezwegen had, al had hij, die niet van scènes hield, de wending, die het gesprek door toedoen zijner vrouw had genomen, onaangenaam gevonden.

‘Om u te dienen, mijnheer, maar zou het niet raadzaam zijn, ten einde Edmond in zijn slaap niet te storen, dat we ons naar een andere kamer begaven?’

‘U hebt gelijk, dokter. Kan Corrie bij den patiënt blijven?’

Op het bevestigend antwoord begaf het viertal zich naar de belendende kamer.

‘Wat is er gebeurd, Eduard?’ vroeg mevrouw, een beetje van haar stuk gebracht door de kalmte en zekerheid van dr. Hastings.

‘Jaag dien kerel weg, of er gebeuren ongelukken,’ antwoordde jhr. Van Stoppelaar.

‘Welnu, mijnheer,’ zei de bankier, uitwendig kalm, ‘wees zoo goed, ons uw bevinding mee te deelen.’

‘Daar ik vandaag voor andere zaken in de stad was en het te laat was geworden voor den trein, waarmee ik mij voorstelde, naar huis terug te keeren, besloot ik, even naar Edmond te gaan kijken. Toen ik hier kwam, vond ik hem in een toestand van groote benauwdheid: mijnheer Van Stoppelaar wilde juist om een dokter gaan. Ik informeerde naar hetgeen Edmond gebruikt had, niets dan een kopje thee. Ik wilde het onderzoeken, maar in zijn gejaagdheid liet mijnheer hier, die het mij overreikte, het kopje op den grond vallen. Nadat ik Edmond een drankje had gegeven en hij flink had gebraakt, werd het beter. Bij onderzoek bleek mij, dat daarin een sterk werkend vergif aanwezig was.’

‘Onmogelijk, ge moet u vergist hebben,’ zei mevrouw beslist, ‘en ik vind het meer dan lichtvaardig, dat u zulk een veronderstelling durft opperen.’

‘Geen veronderstelling, mevrouw, ik heb de meest volkomen zekerheid.’

‘Het is mij niet duidelijk, dokter,’ zei de bankier. ‘Is het uw bedoeling, dat de thee vergiftigd was? Of zou Edmond te voren iets kunnen gebruikt hebben, waarin op de een of andere wijze vergif was gekomen, bij toeval, door een ongeluk wellicht?’

Dr. Hastings schudde het hoofd. ‘In den theepot was geen vergif, wèl in het kopje, waaruit Edmond gedronken heeft.’

Jhr. Van Stoppelaar stoof op. ‘Wien wil u daarmee beschuldigen, meneer; mij?’

‘Ik beschuldig niemand,’ antwoordde dr. Hastings kalm. ‘Ik constateer het feit.’

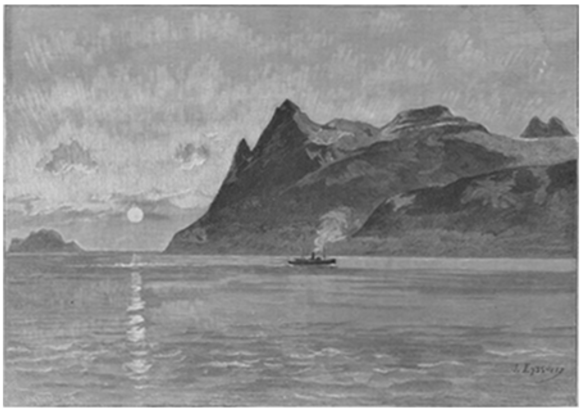

DE MIDDERNACHTZON, NAAR EEN SCHILDERIJ VAN J. CYSSÉRIC.

‘Maar hoe kan u vergif geconstateerd hebben in het kopje, terwijl u zooeven gezegd hebt, dat het kopje gebroken was?’ vroeg mevrouw op zegevierenden toon, overtuigd dat ze den dokter had vastgezet.

‘Ik heb de vlek op het tapijt onderzocht, mevrouw.’

‘Daarvoor moest ik de kamer uitgestuurd worden, om een recept te laten klaar maken!’ schreeuwde jhr. Van Stoppelaar. ‘Welk een laag komplot! Welk een misselijke rol hebt u gespeeld, meneer! Maar ik veracht uw beschuldigingen.’

‘Ik zeg nog eens, dat ik niemand beschuldig, maar zooals mijn plicht als dokter mij voorschrijft, heb ik u eenvoudig gezegd wat ik heb geconstateerd,’ antwoordde dr. Hastings, zich tot den bankier wendende, die nadenkend voor zich uitkeek. ‘Nog één zaak moet ik er bij voegen, dat ik in de kamer hiernaast op den grond dit fleschje heb gevonden, dat hetzelfde vergif inhoudt.’

‘Dat gaat te ver!’ riep mevrouw Van Wijck, zoo luid mogelijk. ‘Er zijn geen giftmengers in ons huis en onze familie, meneer, en aan het vinden van dat fleschje hecht ik niet de minste waarde. En ik verzoek u dringend, dit huis op staanden voet te verlaten. Diensten van den aard als u bewijst, hebben wij niet noodig.’

‘Het is een onbeschaamdheid zonder weerga!’ schreeuwde jhr. Van Stoppelaar met gemaakte verontwaardiging.

‘Ik heb mijn plicht gedaan,’ zei dr. Hastings,

wit als een doek, ‘en ik ben altijd bereid, hetgeen ik gezegd heb te verantwoorden.’

Hij wachtte even, in de hoop dat de bankier iets zou zeggen, maar toen deze bleef zwijgen, greep hij zijn hoed. Tegen deze samenzwering van sprekende en zwijgende medeplichtigheid vermocht hij niets.

Toen hij een paar minuten later buiten stond zonder Corrie meer gezien te hebben, begreep hij voorgoed vaarwel te moeten zeggen aan een droom, dien hij in het geheimste schuilhoekje van zijn hart had gekoesterd. Maar misschien was het beter zóó, voor zijn eigen gemoedsrust en voor de hare. Dit nam hij zich intusschen voor, dat hij zou trachten achter de beweegreden te komen, die jhr. Van Stoppelaar tot zijn lage, laffe daad gedreven had. Welk geheim school daarachter?

(*Wordt vervolgd.*)

Langs Rijn en Main, door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

Wij liepen zonder ergens in het bijzonder onze aandacht op te vestigen het terras langs. Aan onze rechterzijde verhief zich de dichtbegroeide bergwand met zijn struikgewas, zijn hoogopschietend geboomte en daaronder zijn bloemperken met een fonteintje of vijvertje hier en daar. Tamelijk wel aan het einde van het terras staat een standbeeld van J. von Scheffel, den dichter van den ‘Trompeter von Säckingen,’ waarvan wij aanstonds meer zullen hooren. En aan onze linkerzijde....’

Nog even geduld! Nog een paar stappen verder en wij zijn er. Wij maken een kwartcirkel linksom - en daar ligt het in al zijn schoonheid voor ons, het wondervolle natuurtooneel, dat Heidelberg verheft tot een der schoonst gelegen, misschien wel de schoonstgelegen stad van Duitschland. Daar blikt ons oog in het vruchtbare, heerlijke Neckar-dal, waar de bruisende rivier nogmaals al de heerlijkheden ten toon spreidt van zijn geboortegrond. Daar zien wij ver over de torens en daken heen het uitgestrekte dal, waarin de koninklijke Rijn zijn breede baan beschrijft, en ver aan den horizon schemeren de torens van Mannheim en daarachter blauwen de verwijderde toppen van den Haardt, den overbuur van het Neckar-bergland.

Aan onze voeten ligt de stad gekneld tusschen de rivier en de steile rotsen als een lang uitgerekt, krachteloos en tot bewegingloosheid gedoemd lichaam, dat alleen in de vlakte gelegenheid krijgt zich te verbreeden en uit te breiden; en vlak voor ons prijkt het slot in al zijn romantische schoonheid en in zijn verwoesting nog geurend van frischheid en indrukwekkend van kracht. Boven slot en stad verheft zich de Königstuhl, van onder tot boven bedekt met parken en bosschen, waartusschen enkele villa's uitblinken, en aan de rechterzijde wordt de schilderij afgesloten en omlijst door den heerlijken Heiligenberg, die aan den overkant van de rivier de waardige evenknie is van den Slotberg met de hoogere toppen. En boven dit alles spant zich de onbewolkte, zacht blauwe zomerhemel, en de stralende Julizon schittert op al deze paarlen der natuur en overgiet alles met haar betooverend licht en koestert dit schoone oord als een van haar lievelingskinderen.

Vol verrukking, maar toch ietwat weemoedig gestemd, lieten wij van dit punt uit nogmaals een blik dwalen over dit stralende landschap en liepen toen met onzen gids weer verder om nieuwe schoonheden te zoeken en te bewonderen.

Eerst werd een kleine halt gehouden voor het bovengenoemde standbeeld van den poëet von Scheffel. Ieder ter wereld kent de historie van den Trompeter von Säckingen. Het eerste gedeelte van dit dichtstuk speelt op het plein vóór het slot van Heidelberg, en het is daarom niet te verwonderen, dat de bewoners der schoone stad vurige genegenheid koesteren voor den schepper van een der schoonste voortbrengselen der Duitsche dichtkunst, die hun slot, hun universiteit en de stad zelf nog meer beroemd heeft gemaakt dan zij reeds waren.

Daar staat nu von Scheffel, na zijn dood in krachtig brons gegoten, een flinke, forsche gestalte. Zijn oog rust op het slot, op de stad en op de goddelijke natuur, die hem zoo dikwijls geïnspireerd hebben.

De Heidelbergers eeren niet alleen den dichter, maar dwepen ook met zijn werk. In meer dan één lokaal kan men aanhalingen vinden uit 'den Trompeter', en vooral geliefkoosd is het bekende studentenlied:

> Alt Heidelberg, du feine,
> Du Stadt an Ehren reich,
> Am Neckar und am Rheine
> Kein' andre kommt dir gleich!

Na onzen groet gebracht te hebben aan den beminnelijken dichter, volgen wij onzen gids verder door de overheerlijke lanen van den slottuin, dwalen over de terrassen, die met struikgewas, bloemen en uitheemsche planten zijn versierd, komen voorbij de bron en wonderlijk gemetselde nissen en grotten en staan eindelijk op den rijweg, die van de stad af naar den Kaiserstuhl voert.

De zon schittert en flikkert op het dichte loof, en waar zij maar een opening vindt tusschen de bladeren, zendt zij haar gloeiende pijlen naar beneden. Maar dit deert ons niet. Opgeruimd en dapper stappen wij voort over den onbeschrijflijk schoonen bergrug, waar wij ons verplaatst wanen in een tooverwoud en ieder oogenblik meenen de tooverfee van dit oord te zullen ontmoeten, of de kabouters uit den grond te voorschijn te zullen zien komen. Een oogenblik wordt de poëzie van het bosch verstoord door een station(netje) van den kabel- of tandrad-spoorweg, die van de stad door een tunnel naar boven voert; maar even daar voorbij heerscht weer in onbestreden kracht de vrije natuur, tot wij eindelijk aanlanden in een restauratie, de welbekende 'Molkenkur.'

Hier is ons eerste rustpunt.

Het uitspanningsoord ligt halverwege den berg op een klein vooruitspringend plateau van den bergrug, een paar honderd meter boven den Neckar. Beneden ons ligt het slot en geheel in de diepte de stad, als een stadje uit het Lilliputterland, langs een beekje gebouwd.

De natuurtooneelen in Heidelberg zijn juist daarom zoo mooi, omdat overal het oog wordt getroffen door de tegenstelling van het trotsche bergland met de wijde Rijnvlakte. Ook hier ligt de laatste aan onze linkerhand en gunt ons het onbegrensde gezicht uit de nauwe vallei naar den verren horizon. De hazelaars groeien over den lagen terrasmuur beneden onze voeten. Als ons oog neerblikt in de diepte, ziet het niets dan groen, frisch struikgewas, dat de geheele rots bedekt tot beneden toe. Links en rechts, boven en onder en tegenover ons, 't is niets dan bosch en tuin en bloemen, die Heidelberg in een groenen slinger omvatten.

Plotseling werd ons oor getroffen door een zoete melodie. Beneden ons in het dal klonken de tonen van een hoorn en een muzikale liefhebber liet ons het afscheidslied hooren uit den 'Trompeter.' Heerlijk ruischten de tonen in den zuiveren dampkring omhoog:

Das ist im Leben hässlich eingerichtet,
Dass bei den Rosen gleich die Dornen steh'n,
Und was das arme Herz auch sehnt und dichtet,
Zum Schlusse kommt das Voneinandergeh'n.
In deinen Augen hab' ich einst gelesen,
Es blitzte drin von Lieb und Glück ein Schein,
Behüet dich Gott! es wär zu schön gewesen,
Behüet dich Gott! es hat nicht sollen sein!

De indruk, dien dit aangrijpend lied maakte, was overweldigend. Te midden van deze heerlijke natuur, op de plaats zelf, waar de hoofdpersoon van het drama had geleefd en vroolijk en onbezorgd gezongen, trof de teedere melodie ons nog meer, dan zij vroeger ooit gedaan had. De aandoenlijke klacht, door Neszler zoo wonderschoon op muziek gezet, scheen ons toe zoo even uit het hart van den dichter opgeweld en werd door den onbekenden liefhebber vertolkt op een wijze, die alle lof te boven ging. Hoe heerlijk moet het niet zijn op dit plekje dezelfde muziek te hooren in de nachtelijke stilte, als de maan met haar zachte stralen dit oord verlicht, en de illusie volkomen maakt, die ons nu reeds bevangt, op dit drukke uur van den dag, te midden van het gewoel van allerlei vreemdelingen.

Na dit heerlijke en onverwachte intermezzo stapten wij van Molkenkur op, om nog hooger te stijgen. Nog een half uur lang ging de weg steeds door de bosschen zigzag omhoog, en zweetende en blazende bereikten wij toen den top van den Kaiserstuhl, die pl. m. 550 M. boven de stad ligt. De uitslag loonde echter de moeite. Hadden wij op het terras het uitzicht op het heerlijke Neckardal, hier dwaalde ons oog onbeperkt over de geheele streek, zonder door bergwanden gehinderd te worden. Naar het Zuiden hadden wij een uitgestrekt vergezicht over het Neckar-bergland, dat van verre overgaat in het Zwarte Woud; naar het Noorden omvatten wij het Odenwald, met zijn romantische toppen; naar rechts volgen wij den loop van den Neckar en naar links blikken wij neer in de bloeiende Rijnvlakte. Het geheel is onbeschrijflijk schoon.

De koninklijke Rijn glinstert als een zilveren draad diep beneden ons. Worms, Mannheim, Spiers met zijn eeuwenoude Domkerk en den reusachtigen toren van den Munster van Straatsburg kunnen wij met dit prachtige weer duidelijk onderscheiden. Heel in de verte onderscheiden wij nog het Taunus-gebergte en den Haardt en dit onbeschrijflijk panorama wordt alleen afgesloten en overwelfd door den blauwen hemel, die als een koepel het geheel bedekt: de eenig waardige bekroning voor dezen tempel der natuur.

Na al dit schoons, door de meesterhand van den Schepper gewrocht, was de beurt aan de kunstvoortbrengselen der menschen. Langs denzelfden lommerrijken weg daalden wij weet naar beneden en betraden het slot door de Elisabethspoort. Dit poortje is een type van een phantastischen Renaissance stijl. De zuiltjes, die het bovengedeelte dragen, hebben den vorm van boomstammen, met klimop en andere bladen omgroeid. De overlevering zegt, dat dit bouwwerk in één nacht werd opgericht, nadat van te voren alle afzonderlijke deelen kant en klaar waren gemaakt; en wel ter eere van Elisabeth van Engeland, de gemalin van den ongelukkigen keurvorst Frederik V. Deze vorst (de Winterkoning) voltooide van het slot tevens den zoogenaamden

Engelschen bouw, dien hij tot woonplaats voor zijn vrouw bestemde, en wel in hetzelfde jaar 1619, waarin hij tot koning van Bohemen werd verkozen, een titel, die hem veel verdriet en geen eer bezorgde.

Door de Elisabethspoort voert de weg over een ophaalbrug, welke nog over de oude slotgracht ligt. Deze slotgracht is reeds lang uitgedroogd en de bodem is bedekt met hooge boomen en struikgewas, zoodat het oog neerblikt in een waar park, dat weelderig langs den voet van de eerwaardige ruïnen omhoog schiet.

Aan de andere zijde van de slotbrug staat de oude, geheel bewaard gebleven vierkante, zware wachttoren, die versierd is met een wapenschild en twee schildknapen. Door deze poort heen betreden wij eindelijk de eigenlijke binnenplaats of het slotplein.

Heerlijk is hier het volle gezicht op de verschillende overblijfselen van het prachtige slot. Al dadelijk vallen de wonderschoone Otto-Heinrichs bau en de slechts weinig minder fraaie Friedrichs bau in het oog, die wij zoo aanstonds nader hopen te beschouwen.

Wij slaan linksaf en komen in de Ruprechts bau, door Ruprecht, Paltsgraaf en Roomschkoning, van 1398-1410 gesticht. De rijksarend en het wapen van de Palts boven den ingang wijzen op deze waardigheden, en een inschrift vermeldt het feit.

Van deze voorhal komen wij in de ridderzaal, waarvan de vensters prijken met schoone oude glasschilderingen, en die geheel gevuld is met oude beeldwerken, bas-reliefs, zuil-kapiteelen en andere merkwaardigheden. Ook in eenige zijzaaltjes prijken dergelijke antiquiteiten,

want zooals bijna iedere ruïne, is het slot van Heidelberg ook een waar oudheidkundig museum.

Uit de ridderzaal dwalen wij door een paar kleine vertrekken en over een pleintje en komen dan in het oudste gedeelte van het geheele slot, in den Rudolfs- of Oude bouw, die vermoedelijk omstreeks 1298 is gesticht en die nog prijkt met een gothischen erker. Dit gedeelte is geheel en al ruïne. Onmiddellijk aan dat oude gedeelte grenst de vroegere slotkapel, een langwerpig, vrij laag gebouw, dagteekenend van omstreeks 1346, dat later, toen de nieuwe kapel was ingewijd, in de zoogenaamde koningszaal werd veranderd. In deze koningszaal lag bij ons bezoek alles overhoop. Men was aan het restaureeren, en het gedeelte, dat al klaar was, wees er op, dat zoo zoetjes aan dit verwaarloosde vertrek weer zou veranderen in een fraaie gothieke zaal. Deze zaal is iets minder groot dan de oude kapel, want een gedeelte van deze laatste heeft men bestemd tot ligplaats voor het welbekende Heidelbergervat, dat ook wij zoo aanstonds onze bewonderde hulde zullen betuigen.

Na een strompelpartij over allerlei gereedschap, dikke balken, zakken cement en dergelijke aardigheden, worden wij geleid door een vrij duistere gang, die ons brengt in de ruïnen van den reeds vermelden dikken toren, 't Is kolossaal, zulke muren als wij hier te zien krijgen.

Wij volgen onzen geleider weer verder, loopen onder een paar stellingen door en komen daarna in een soort van kleinen tunnel, die ons in den kelder brengt, waar het wereldvermaarde Heidelberger-vat ligt. Alles is hier naar verhouding. De gewelven van den kelder zijn verbazend zwaar; de bogen zelf, waarop zij rusten, zijn zeker drie meter dik, en de korte pijlers, die dit alles dragen, hebben zulk een omvang, dat het een kleine wandeling wordt, om er omheen te loopen. In dit onderaardsch vertrek is ruimte genoeg om een compagnie soldaten te onthalen.

Het vat zelf maakt een overstelpenden indruk. Bij vele van dergelijke beroemdheden is de faam dikwijls grooter dan de werkelijkheid. Bij dit reuzenvat echter niet; integendeel, het overtrof onze verwachtingen. Dit monster, onwrikbaar aan zijn plaats gekluisterd, maakt den indruk van een stuk van een fatsoenlijke scheepsromp. Een dubbele trap leidt naar boven, waar een platform is aangebracht, dat plaats aanbiedt voor een paar dozijn menschen.

Wij verlaten nu den kelder en bevinden ons weer op den binnenhof. Het schoonste is nu aan de beurt. Van onze standplaats hebben wij het onbelemmerd gezicht op de beide prachtgebouwen, die voor bijna ieder kunstkenner uitsluitend ‘het’ Heidelberger slot zijn. Vlak voor ons ligt de Friedrichs bau en rechthoekig daarop, aan onze rechterhand verrijst de Otto-Heinrichs-bau. Deze twee paleizen zijn de meesterstukken van de Duitsche Renaissance, en moeilijk zal men in Europa iets vinden, dat deze pronkjuweelen kan evenaren.

Nu nog, bij al de verwoesting, die de schennende Fransche Vandaal heeft aangericht, terwijl het geheele inwendige is verwoest en in puin gevallen, de nissen hun standbeelden en de muren hun daken missen, is de aanblik overweldigend schoon.

Het schoonste is wel de Otto-Heinrichs-bau, van 1556-1559 gebouwd, hoogstwaarschijnlijk door een Italiaanschen architect. Dit meesterstuk is het voornaamste en een der eerste monumenten, waarbij de Duitsche Renaissance haar intocht deed buiten Italië. Boven een zware ‘sous-sol’ verheffen zich de drie verdiepingen, die in den Jonischen en Corintischen stijl zijn behandeld en overal rijk voorzien zijn van beeldhouwwerk.

Het prachtigst van al is de hoofdingang, waarnaar een dubbel bordes toegang geeft. Ter zijde staan twee cariatyden en boven den ingang prijkt het portret van den keurvorst, met het opschrift: Otto Heinrich, door de gratie Gods palatijn-graaf van den Palts, opper-stalmeester en keurvorst van het Heilig Roomsche Rijk, hertog van Opper- en Neder-Beieren.

(*Wordt vervolgd*.)

Een snuifje?
Historische vertelling, door Béha.
(*Vervolg*.)

'In een zeilboot door den Straalsunderstroom de gansche Deensche vloot voorbij?' vroeg Warrens.

'Dat deed hij. Laat uw pijp niet uitgaan, vader Warrens! - In een zeilboot naar Zweden? riep de kanselier. Maar dat is dolheid, sire, en besliste ondergang. - Doch gij kent Karel: nu stond hij er juist op het te wagen. Hij zocht tien vrijwilligers bij elkaar, en zoo ging het met scherpen zuidwestenwind door de ijsschollen. Een Deensch fregat vuurde op ons, maar was niet in staat in het enge vaarwater tegen den wind in te loopen. Zoo laveerden wij langs den Udarser plas heen; Pruisische voorposten gaven vuur en maakten alarm. Wij steeds voort! Ik zat aan het roer; waar het zeil geen dienst kon doen, moest de roeispaan helpen. Bij Kaprode schoot een Deensche strandbatterij op de boot. Een kogel nam 's konings roeispaan weg, een andere den mast. - Komt, jongens, riep de koning, laten we wat op koning Karel gaan schelden! - Zoo verdreven wij ons den tijd. Bij Roodenstein schoot een Deensche kruiser op ons toe, ik wierp snel het roer een kwartslag om en joeg de boot naar de ondiepten der kust. Daar moesten wij landen. De koning loert hier op een Zweedsch zeilschip, dat hem naar IJstad brengt.'

'Top en takel!' schreeuwde Warrens. 'Dat was de held weer, die zich bij Bender met tweehonderd man twintig duizend Turken van het lijf hield! - Maar,' liet hij er weer bedaarder op volgen, 'nu wil ik eens even naar buiten gaan, om uitkijk te houden. Ik moet oppassen, dat de koning ons niet overvalt. Hoezee voor koning Karel!'

Met deze woorden verliet de oude visscher de hut. De jongelieden zetten het afgebroken gesprek voort.

'Knoet,' begon Elsje, 'in welk gevaar hebt ge u aldus om onzentwil gestort! Gij, dolkop, zijt zeker weer de eerste bij dit waagstuk geweest?'

Knoet zette een grappig-ernstig gezicht. 'De eerste? Zeker niet. Eerst kwam de koning, die in de boot sprong, en toen kwam ik.'

'En dacht ge dan in 't geheel niet aan ons, Knoet?'

'Juist, omdat ik aan u dacht. Want ik wist immers, dat wij op deze kust moesten aanhouden. Maar uw vader vindt er toch niets angstigs in, en gij, Elsje - een zeemansbruid en vrees, dat zijn er twee, niet waar?'

'Vrees? Zeg zulks niet, Knoet! Ik heb laatst nog bij stormachtig weer drie kustvaarders veilig aan land helpen brengen.'

'Dat hoor ik liever van zoo'n dapper meisje!' riep Knoet, maar voor hij er iets kon bijvoegen, viel buiten een schot. 'Wat is dat?' stoof hij op. 'Zou men den koning ontdekt hebben?' vroeg Elsje verschrikt.

'Is hier geen kijkgat, vanwaar ik het strand kan overzien?'

'Ja, kom,' zei Elsje en ging haar verloofde voor. 'In de kamer voert een ladder naar het dakluik.'

De kamer was ledig en bleef ook eenige minuten ledig. Maar toen weerklonk gerinkel aan een der ramen, die op de duinen uitzagen, en de glasscherven vielen op den vloer der kamer. Terstond daarop sprong een man op de vensterbank en ging er schrijlings op zitten, terwijl hij een vorschenden blik door de ledige ruimte wierp. Toen trok hij ook den linkervoet naar zich toe en sprong de kamer binnen. In zijn rechterhand had hij een geladen pistool, tusschen de tanden de kling van den degen, dien hij thans, nu hij grond onder zich voelde, in de linkerhand nam.

De man - hij kon omstreeks veertig jaar oud zijn - droeg hooge rijlaarzen tot boven de knie, een wapenrok van donkerblauw laken, op welks linkerborst een ster schitterde, en een driehoekigen hoed op het hoofd. Een dunne knevel bedekte de bovenlip, en onder den hoed fonkelden met ongewoon vuur twee staalblauwe oogen, die met rasschen blik andermaal het inwendige der hut doorzochten.

Die man was de beroemde avonturier op den troon, de overwonneling van Pultawa, de schrik der Turken, de vluchteling van Straalsund, die man was niemand minder dan koning Karel XII van Zweden.

‘Wat een hut! Bliksem en onweer!’ donderde de koning, toen hij de ruimte ledig zag. ‘Hoezee voor koning Karel!’ klonk buiten opeens de stem van Knoet, die door het dakluik alles bespied had.

‘De stem van mijn stuurman? - Wat gebeurt hier?’ sprak de koning zich bedenkend tot zich zelven. Hij keerde zich weer om naar het verbrijzelde raam en was met een veerkrachtigen sprong over de vensterbank in de open lucht. Daar bleef hij staan en luisterde, zich tegen den muur der hut drukkend, wat er in de hut te hooren was, waar Knoet en Elsje juist terugkeerden.

‘De Deen zal,’ meende Knoet binnentredend, ‘een van onze mannen op den uitkijk bemerkt hebben, of hij roept een kameraad op zee toe: wat weet ik er van, waarom hij dat schot loste? - Elsje Warrens,’ vervolgde hij, opeens in een half plechtigen toon overgaande, ‘zeg, Elsje Warrens, moeten de menschen je over drie weken als de vrouw van kapitein Spalle begroeten? Zeg, Elsje?’

Het meisje wendde het blozend gezichtje pruilend af. ‘Knoet, wat scheelt je? Het staat je niet mooi, een meisje vooruitzichten te openen, waaraan ge niet moogt denken!’

‘Niet denken? Ik zal toch wel weten, wat koning Karel mij beloofd heeft, en koning Karel weet woord te houden. Als wij heelhuids naar Zweden ontkomen, krijg ik een schip, zoo waar als ik Knoet Spalle heet. Dan bouw ik mij een aardig kooitje....’

‘Aan 't water, Knoet?’

Deze woorden ontsnapten het meisje schier zonder erg bij het vriendelijk uitzicht, dat Knoet voor haar ontrolde. Deze echter bespeurde terstond, welke rooskleurige beelden der toekomst hij met zijn in scherts gesproken woorden in de verbeelding zijner verloofde had doen opkomen. Schelmsch ging hij toen ook op den aangeslagen toon voort. ‘Dicht aan 't water, dat spreekt,’ antwoordde hij met een ernstig gezicht. ‘Aan 't Mälar-meer bij voorbeeld. En zoo vaak ik thuis kom....’

‘Sta ik aan den oever....’

‘Staat mijn vrouwtje aan den oever en groet de sloep, die kapitein Knoet Spalle aan wal brengt.’

Zoo keuvelden zij nog een wijle voort, totdat Knoet opeens tot de werkelijkheid terugkeerde en uitriep: ‘Als we maar eerst die verwenschte Denen verjaagd hebben! - Kan ik je dienen met een snuifje?’

Knoet deed het zonder nadenken, toen hij het meisje de doos voorhield. Maar zij zag den ongelukkige verbolgen aan en vroeg: 'Knoet, wat moet dat beteekenen? Snuift ge?'

Als de twee jongelieden op dit oogenblik naar het vernielde venster gekeken hadden, dan zouden zij het van toorn vlammend oog des konings hebben opgemerkt, en hoe hij het gevest van den degen dreigend naar binnen richtte. Maar zoodra Knoet weer begon te spreken, dook de gestalte weer van de opening weg.

'Sinds acht dagen pas,' antwoordde Knoet, wel wat verlegen. 'Word maar niet boos; sinds acht dagen pas.'

'Een mooie uitvlucht!'

'Wees toch verstandig, Elsje! De eerlijkste kerel kan een dief worden, zonder dat hij het weet. Ik weet bepaald zelf haast niet, hoe ik aan die drommelsche doos gekomen ben. O ja! De vijand had den vorigen dag een geduchten stormloop op de wallen beproefd en in het zuidelijke bastion bres geschoten. De plaats moest behouden blijven, dat stond vast, en de schade werd met vaten, korven en dergelijke zaken zoo goed mogelijk hersteld. Als ik nu zoo op post sta, slaat een kogel in al dien rommel. Drie vaten worden stukgeslagen en geven een lucht van zich.... he! En wat denkt ge wel, dat er in die vaten was? - Be-

dorven zuurkool! Een groenboer uit Straalsund had die vaten tot vulling der bres gezonden. En twee uur moest ik in dien geur op post staan! Liever wil ik twee dagen lang geen zeewater ruiken dan zoo iets nog eens! Toen bood een kameraad mij een snuifje aan; dat hielp een beetje. Vriend, zei ik, toen hij afgelost werd, laat mij die doos, bij alles wat menschelijk is! - Hij deed het, en zoo - zie je, zoo kwam het. En als men eenmaal een doos bezit....'

'Dan snuift men er uit,' viel Elsje bits in de rede.

'Met uw verlof! Men biedt ze met een zekere hoffelijkheid zijn kameraad aan, dat wil zeggen, men slaat met de vlakke hand op het deksel; hij neemt een snuifje - en eerst dan neemt men beleefdheidshalve er ook een. - Kan ik dienen met een snuifje?'

'Bliksem en onweer!' klonk het opeens met donderende stem van den kant der deur, waar koning Karel op den drempel stond.

De verschrikte Knoet stak haastig de hand, waarin hij de doos hield, achter den rug en fluisterde: 'De koning! Pak aan de doos!'

Elsje nam ze.

'Stuurman Spalle, is je mond dichtgelijmd? Waar ben ik?' vroeg de koning driftig, terwijl hij nu geheel de kamer binnentrad.

Knoet salueerde. 'Uwe Majesteit is in de strandherberg van Peter Warrens.'

'Warrens? Waar is de kerel? Warrens!'

Terstond verscheen de oude visscher vóór de deur, met de aarden pijp in den mond, waaruit hij machtige wolken voor zich uit blies.

'Reeds hier, sire?' bromde hij, de kamer binnenschuivend.

'En deze paft als een schoorsteen,' dacht Knoet. 'Dat zal me een mooie geschiedenis worden!'

'Rook je, kerel?' schreeuwde de koning hem toe. 'Doe die pijp weg en blijf er mij tien pas mee van mijn lijf. Weg met die pijp!'

'Wel goed, sire!'

Warrens overhaastte zich niet. Bedaard stopte hij de pijp in zijn waterlaars.

'Snuift ge? Draagt ge ook een doos?' ondervroeg de koning verder.

'Niet noodig, sire! Ik ga naar het vat daar!'

Warrens wees achter de toonbank.

'Waag het eens, zoolang ik met u te doen heb! - Vrouwen in huis?'

'Een dochter, sire.'

'Bliksem en onweer! Daar ben ik in een mooi gezelschap terecht gekomen. Snuivers, rookers en vrouwen. Antwoord mij, maar kort, snel en gepast, daar houd ik van.'

'Mijn manier zoo, sire!'

'Wat voor een schip is dat ginds?' De koning wees met de degenspits door het venster.

'Brik, sire!'

'Kanonnen?'

'Twintig.'

'Vlag?'

'Deensch.'

'Dat de zee hem opslokke! Gevangen als een muis in de val. De Zweedsche koning met tien man door een Deen geblokkeerd in het hol van een Rügenschen kroeghouder.'

'Wij slaan er ons doorheen, sire!'

Die dat zei, was Knoet Spalle, die toch gaarne weten wilde, hoe ver de gramschap zijns konings ging tegen een snuiver, want hij voelde zich niet recht op zijn gemak.

De koning draaide zich om en zag hem streng aan.

‘Al wel. - Kent ge dien knaap daar, Peter Warrens?’

‘Een zeeman van het beste slag, sire!’

‘Dat is waar,’ riep de koning grimmig. ‘Hij snuift niet, hij rookt niet, hij hecht zich niet aan vrouwspersonen. Zoo heb ik 't graag. Bliksem en onweer! Foei!’

Op dit oogenblik trad een Zweedsch matroos de kamer binnen.

‘Wat is er, kameraad?’ riep de koning hem toe.

‘Zweedsch vaartuig om de Noord in zicht!’ rapporteerde de matroos.

‘Eindelijk!’ zei koning Karel met verlicht hart, want hij mocht hopen, daarmee uit de Deensche blokkade bevrijd te worden.

‘Hij schijnt den Deen bemerkt te hebben en wacht op signalen,’ ging de matroos voort.

Hoeveel man voert het schip?’

‘Vijf, sire,’ antwoordde Knoet in plaats van den matroos.

DE KLEINE NACHTWACHT,
naar een oorspronkelijke teekening van A. Roestel.

Dat Knoet dit zoo precies wist, kan ons niet verrassen. Een geoefend zeemansoog ziet een schip, inzonderheid een oorlogsschip, de bemanning als het ware terstond aan, en om tot deze overtuiging te komen, was slechts de eene blik noodig geweest, dien Knoet door het verbrijzelde venster op de open zee wierp.

De koning deed, alsof hij het antwoord van zijn snuivenden stuurman in 't geheel niet gehoord had, - alsof deze zelfs heelemaal niet aanwezig was, en vroeg den Zweed nog eens: ‘Hoeveel man, kameraad?’

‘Vijf, sire, gelijk de stuurman zegt.’

‘De duivel is stuurman! En negen man er bij...’

‘Tien, sire!’ waagde Knoet te verbeteren, terwijl zoo iets als koppigheid en wanhoop zich in den jongen zeeman begon te bewegen, nu de koning zijn aanwezigheid zoo ongenadig over het hoofd zag.

‘Met den herbergier Warrens er bij, maakt zestien.’

‘Zeventien, sire!’

Koning Karel stampte toornig op den grond. ‘Zestien, zeg ik, zonder stuurman Spalle. Wij moeten ons er doorheen slaan. Geeft het schip signalen, dat het naderen moet. Jelui daarbuiten verzamelt u om dit huis en verschanst het vóór de oogen van

den Deen. Natuurlijk moet er hem veel aan gelegen zijn, mij levend in handen te krijgen. Ik zal hem dwingen te landen, daardoor versplinter ik de overmacht, daar hij zijn brik niet zonder bemanning mag laten. Karel en Zweden! Gij tweeën wee!'

De laatste woorden golden Warrens en den matroos. Warrens haalde zijn pijp uit de laars en overhaastte zich niet. Hij ging naar de toonbank, stak de tabak in brand en zei toen doodbedaard: 'Ik wil een schelm zijn, als mijn pijp uitgaat, voor ik drie Denen buiten gevecht heb gesteld. Hoezee voor Karel en Zweden!'

Daarop volgde hij den matroos, die reeds de kamer verlaten had.

Knoet was radeloos over de houding van zijn koning en wist niet terstond, hoe hij zich gedragen moest. Toch waagde hij de vraag: 'Majesteit, waar is mijn post?'

De koning ging op hem toe en scheen zijn jekker te bekijken. Na eenige oogenblikken sloot hij duim en wijsvinger en nam iets van het laken af.

'Snuiftabak?' riep hij grimmig.

'Stop daarmee je neus vol, maar laad geen kanon meer met Zweedsch buskruit!'

Knoet was verpletterd en wankelde naar den uitersten hoek van het vertrek, de saamgevouwen handen tegen het voorhoofd drukkend,

'Hij heeft geluisterd. Vaartwel, mijn droomen!'

De koning had Elsje in het oog gekregen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

De middernachtzon. -

Zooals men weet, duren onder den evenaar de dagen en de nachten even lang. Hoe verder men zich van de linie verwijdert, des te meer nemen de langste dag en de langste nacht in lengte toe. Duurt in ons land de langste dag tusschen 16 en 17 uren, aan de Poolcirkels, op 66½ graad breedte, is de lengte 24 uren. Nog verder naar de Polen groeit die aan tot een maand, en aan de Polen duren dag en nacht ieder zes maanden. Daar echter in de Poolstreken de schemering voor den opgang en na den ondergang der zon lang duurt, worden de lange nachten er zeer door verkort.

De schemering begint, als de zon nog 18^0 onder den horizon staat, en duurt totdat zij weer 18^0 beneden den horizon is gedaald. Daarom geniet men in alle Poolstreken gedurende de nachten een altijddurende schemering, als de zon om middernacht niet dieper dan 18^0 beneden den horizon daalt. Dit vindt plaats voor de landen, die op 70^0 breedte liggen, van 15 Maart tot 18 September, op 8o^0 van 28 Februari tot 14 October, en op 90^0 van 29 Januari tot 13 November. Derhalve heerscht aan de Noordpool slechts elf weken volkomen duisternis.

In de streken, boven den Poolcirkel gelegen, waar de langste dag meer dan 24 uren duurt, kan men het schouwspel der middernachtzon genieten, d.w. z. dat de zon er om middernacht even helder schijnt als bij ons op klaarlichten dag. Op 70^0 breedte kan men van dit schouwspel 65 dagen achtereen, en op 80^0 breedte zelfs 134 dagen profiteeren. Geen wonder dan ook, dat in onzen tijd van telkens nieuwe emoties deze aantrekkelijkheid groote bekoorlijkheid op de toeristen, vooral Engelschen en Amerikanen, uitoefent, en het 'modern' geworden Spitsbergen, dat op 81^0 breedte ligt, steeds meer op de reisprograms voorkomt.

De kleine nachtwacht. -

De nachtwachts beginnen meer en meer tot de geschiedenis te behooren, maar de kinderlijke verbeelding zullen zij nog lang bezighouden en boeien. Daarvan is de jongen op ons gravuurtje het bewijs. Nadat zijn jeugdige phantasie hem als stedenstichter heeft doen optreden, voelt hij de verplichting, zijn schepping ook de bescherming van een nachtwacht deelachtig te doen worden. Toegerust met piek, lantaarn en horen - de van ouds bekende attributen - oefent hij met al den ernst, dien een kind in dergelijke omstandigheden aan den dag kan leggen, zijn ambt uit.

[Nummer 19]

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

VII.

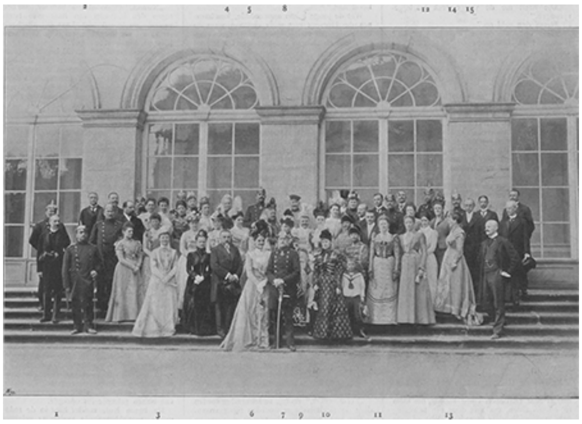

HH. MM. DE KONINGINNEN TE AROLSEN.
Photographische groep, genomen tijdens het verblijf van HH. MM. te Arolsen.
1. Jhr. Van Weede. 2. Jhr. Van Tets van Goudriaan. 3. Koningin Wilhelmina. 4. Koningin Charlotte v. Wurtemberg. 5. Vorst Frederik van Waldeck-Pyrmont. 6. Prinses Elisabeth v. Waldeck-Pyrmont. 7. Erfgraaf Alexander zu Erbach-Schönberg. 8. Koning Wilhelm v. Wurtemberg. 9. Koningin Emma. 10. De vorstin-weduwe v. Waldeck-Pyrmont. 11. Barones Van Hardenbroek. 12. Mevrouw Van Tets van Goudriaan. 13. Barones Van Ittersum. 14. Graaf Dumonceau. 15. Graaf van Bylandt.

Het was barones de Horseux te druk en te warm geworden in de groote zaal bij baron Van Oudenhoven, waar een talrijk en uitgelezen gezelschap bijeen was. Zij hield niet van partijen en soirées, veel liever bracht zij den avond in haar rustig tehuis door; maar uit hoofde van de positie en relaties van haar man kon zij zich niet onttrekken aan hetgeen voor haar een maatschappelijke plicht was.

't Felle licht, dat de zaal overstroomde, het kleurengewemel der toiletten, het gegons der stemmen had haar vermoeid, en reeds lang had zij naar een gelegenheid gezocht om zich te kunnen verwijderen, ten einde in de vredige kalmte der natuur verpoozing te vinden.

Diep haalde zij adem, toen de frissche buitenlucht haar omspeelde en haar wangen kuste. Welk een tegenstelling! Ginds een atmosfeer van drukkende warmte, van coquetterie en intriges, van onwaarheid en onoprechtheid, hier een atmosfeer van stille, plechtige, majestueuze rust. De donkere silhouetten van boomen en struiken teekenden zich af tegen den met sterren bezaaiden hemel. Niets dan een licht suizen werd gehoord, alsof de boomen geheimzinnig met elkaar fluisterden in een taal, slechts voor den ingewijden sterveling verstaanbaar.

Met langzamen tred wandelde barones de Horseux, met volle teugen de avondlucht inademend, den tuin in, zich meer en meer verwijderend van het groote huis, welks massieve vormen scherp afstaken tegen de omringende duisternis. Zij dacht na over hetgeen dien avond het onderwerp was geweest van alle gesprekken: de aanstaande

verloving van den jongen baron Van Oudenhoven met Corrie van Wijck. Of de jongelui elkander genegen waren, of ze bij elkaar pasten, werd niet gevraagd, of liever, men vond, dat naam en geld nooit beter harmonieerden dan hier: hij bracht zijn ouden, adellijken naam, zij het geld mee ten huwelijk.

Barones de Horseux had een andere opvatting van de zaak, en in den grond van haar hart had zij innig medelijden met het jonge, onervaren meisje, dat voor heel haar leven verbonden zou worden met een man als de jonge baron, wien zij nooit haar dochter, indien zij die een gehad had, zou hebben afgestaan. Corrie was niet mee op de partij verschenen: mevrouw Van Wijck had gezegd, dat Corrie, zoo lang ze nog in het ouderlijk huis bleef, haar zieke broertje zelf wilde verplegen en aan geen feestjes deelnemen, - wat bij het wereldsch, cosmopolitisch gezelschap uitbundige, maar geveinsde betuigingen van bewondering had uitgelokt over zooveel toewijding en zelfopoffering.

Nu kende de barones Corrie's gehechtheid aan Edmond, maar toch vermoedde zij, dat achter haar thuisblijven op dezen avond iets anders school, en dit andere moest wel haar weinige ingenomenheid, misschien haar afkeer zijn voor de keus van haar aanstaanden echt-

genoot, wat, zooals iedereen wist, mevrouw Van Wijck's werk was geweest.

Ongemerkt was barones de Horseux in den uitersten hoek van den tuin gekomen, waar de donkere massa van een dicht begroeid prieel voor haar opdoemde. Hier was het nog rustiger, tot hier drong geen enkel geluid meer door uit de feestzaal, waarvan zij de verlichte vensters tusschen het groen door nog even kon zien. Zij had er iets voor willen geven, indien zij te midden der plechtige stilte, die haar omringde, het verdere van den avond had mogen doorbrengen, in plaats van terug te keeren naar dat verblindende licht, naar al die menschen met hun onbelangrijke gesprekken. Waren ze alleen maar onbelangrijk!.... Even wilde ze toch nog hier vertoeven, een oogenblik uitrusten, de sterren beschouwen, die zoo vriendelijk flonkerden....

Plotseling werd ze opgeschrikt door het geluid van voetstappen en stemmen, die in de richting kwamen, waar zij zat. Vermoedelijk waren het een paar genoodigden, die evenals zij de drukte en warmte voor een oogenblik waren ontvlucht. Ze wilde reeds opstaan en het prieel verlaten, toen de woorden, die haar oor troffen, haar op de plaats kluisterden.

Ze herkende de stemmen van jhr. Van Stoppelaar en den jongen baron Van Oudenhoven, die in een woordenwisseling schenen gewikkeld. Blijkbaar overtuigd dat niemand hen kon hooren, vermoedelijk ook meegesleept door hun drift, spraken ze luid, en in de avondstilte klonken hun stemmen nog luider.

‘En ik zeg je nog eens, Van Stoppelaar,’ zei de jonge baron, blijvende stilstaan, ‘dat ik je geen geld kàn geven, ik heb het niet.’

‘Ik moèt het hebben, Alfred, ik moèt,’ antwoordde de jonker. ‘Binnen tweemaal vier en twintig uren moeten de vijf duizend gulden er zijn.’

‘Vraag ze aan je zuster.’

‘Die heeft me de vorige week pas bijgesprongen.’

‘Neem dan geld op.’

‘Geld op! Wie wil mij nog geld leenen? Niemand! Ik heb geen erfenis, geen-rijken bruidschat te wachten, zooals jij.’

‘Mij leenen ze ook niet meer; daar staat nog zooveel en zoo lang al te wachten. Je moet geduld hebben tot ik getrouwd ben.’

Barones de Horseux hield haar adem in. Ze sidderde bij de gedachte dat de beide mannen in het prieeltje mochten komen plaats nemen. Gelukkig waren ze te opgewonden om dat te doen. Haar oogen, aan de duisternis gewoon, zagen, dat Van Stoppelaar tegen een boom geleund stond, terwijl de baron, midden op het voetpad staande, met zijn wandelstok lijnen trok over het zand.

‘Ik kàn niet wachten, Alfred,’ hernam de jonker, na een oogenblik pooze. ‘Je moèt geld opnemen, en als ze het je op je handteekening niet meer willen geven, dan moet je maar met den naam van den ouden baron teekenen. Daarop kan je zooveel geld krijgen als je wil.’

‘Ik doe het niet,’ antwoordde de baron kortaf en beslist.

‘Dat is je laatste woord niet, Alfred,’ zei Van Stoppelaar. ‘Je wil toch geen schandaal verwekken, hé, je huwelijk met Corrie doen afspringen?’

‘Ik ben je schuldenaar niet; als ik je wat geef, is het louter goedheid van me, maar geen verplichting. Je bent onze afspraak niet nagekomen, ergo heb je niets van mij te vorderen.’

‘Een vernuftige logica, meneer,’ hernam Van Stoppelaar spottend, ‘waar ik respect voor heb, maar die me niet overtuigt. Kan ik het helpen, dat de jongen niet dood wou, dat die ezel van een Hastings net op tijd, of liever, een kwartier te vroeg kwam?’

Barones de Horseux drukte met beide handen op haar hart, dat onstuimig klopte, en ze had al haar zelfbeheersching noodig, om kalm te blijven zitten, om niet door een beweging haar aanwezigheid te verraden. Wat ze daar hoorde was afschuwelijk: er was door die twee ellendelingen een komplot gesmeed om een kind te vermoorden, en dat kind kon geen ander zijn dan Edmond van Wijck.

Daar de baron bleef zwijgen, vervolgde Van Stoppelaar:

‘Tel je dan den angst voor niets, dien ik heb uitgestaan, toen die Hastings de sporen van het vergif ontdekte, en aan mijn zuster en mijn zwager niet onduidelijk te verstaan gaf, dat ik de schuldige was?’

De baron trok nog altijd met zijn wandelstok lijnen door het zand. ‘Je hebt het niet goed aangelegd, dat is de heele zaak geweest. Wat voordeel heb ik er bij? De doode Edmond was mij vijftig duizend gulden waard geweest....’

‘Maar hij kan nog dood gaan, hij zàl dood gaan.’

‘Wil je 't nog eens probeeren?’ was de spottende vraag.

‘Dat niet, maar nu dr. Hastings den jongen niet meer behandelt, gaat hij hard achteruit. En aan wien heb je 't te danken, dat die Hastings de laan uit is? Aan wien anders dan aan mij?’

‘Nu, ik heb je gezegd en daar blijf ik bij, dat Edmonds dood mij vijftig duizend gulden waard is, natuurlijk op conditie, dat ik met Corrie trouw, - anders geen cent.’

‘Ik garandeer je het een en het ander. Bezorg mij nu op afkorting die ellendige vijf duizend gulden.’

‘Nu, ik zal zien, maar het is de laatste keer, Van Stoppelaar; je speelt veel te grof.’

‘Ik kan het niet laten.’

‘Willen we naar binnen gaan, want het wordt koud, als je zoo lang stil staat.’

‘Best, en ik heb weer trek in een glas wijn, om mijn zorgen weg te spoelen. A propos, nog iets. Ik hoorde van avond toevallig vertellen, dat Hastings solliciteert om tweede geneesheer te worden in het Groot-Ziekenhuis. De oude baron zit immers in het college van rege ten? Blaas hem eens in het oor, dat ze dien Hastings niet nemen. Ik zie hem hier liever niet.’

Wat de jonge baron antwoordde, kon barones de Horseux niet meer verstaan, want de beide mannen verwijderden zich met vluggen tred en sloegen een met kiezel bestrooid paadje in.

Eerst toen de voetstappen waren weggestorven, waagde de barones het op te staan. Zij was als gebroken. Wat zij gehoord had - de vreeselijke misdaad, die de ellendelingen onbewust voor haar hadden ontsluierd - de uitgestane angst, dat ze haar in heur schuilhoekje mochten ontdekken, hadden haar zenuwgestel geweldig geschokt, en ware ze niet een vrouw geweest met buitengewone wilskracht, dan zou ze het huis niet meer hebben kunnen bereiken. Ze begreep, dat ze ongemerkt moest trachten binnen te treden, opdat haar niet door deze of gene nieuwsgierige vragen werden gesteld, die bij Van Stoppelaar of Van Oudenhoven, indien ze die mochten hooren, argwaan konden verwekken. Gelukkig was het zoo druk, was er in de zalen een zoo onophoudelijk *va-et-vient*, dat haar verschijning niet het minste opzien baarde. In kleiner gezelschap zou haar bleekheid misschien zijn opgevallen, maar in den grooten kring, die hier bijeen was, viel ze niet in het oog.

Alleen haar man werd het gewaar. ‘Ben je niet wel, lieve?’ vroeg hij.

‘Neen,’ antwoordde zij, ‘en het zou mij aangenaam zijn, indien wij wat vroeg naar huis konden terugkeeren.’

‘Je bent zoo geagiteerd. Is er iets onaangenaams gebeurd?’ vroeg hij verder, haar bezorgd gadeslaand.

‘Ik heb iets gehoord, iets vreeselijks,’ fluisterde zij, blij, dat ze haar opgekropt gemoed althans met een enkel woord kon ontlasten. ‘Maar ik mag niets laten blijken, niets, aan niemand.’ Met machtige zelfbeheersching dwong ze zich zelf tot kalmte. ‘Ik keer nog even naar de dames terug, maar als we gevoeglijk weg kunnen, vertrekken we, niet waar?’

‘Zeker, zeker,’ zei hij, nadenkend geworden door de raadselachtige woorden zijner vrouw.

Met een glimlachje keerde zij zich om en ontmoette jhr. Van Stoppelaar. Ze had hem haar verachting wel in het gezicht willen slingeren, hem voor alle aanwezigen als een moordenaar willen brandmerken, maar, geheel meester over zich zelf, verried geen trilling zelfs in haar gezicht, wat er in haar omging. ‘Wel, mijnheer Van Stoppelaar,’ zei ze met haar beminnelijkst glimlachje, ‘een heerlijke avond, vind u niet?’

‘Inderdaad, mevrouw, de avond is altijd heerlijk, wanneer die door uw tegenwoordigheid wordt opgeluisterd.’

‘Geen complimentjes, mijnheer Van Stoppelaar, of ik geef ze u terug.’

‘Daar ben ik benieuwd naar, mevrouw.’

‘Welnu, dan zal ik het u zeggen: u lijkt wel de eeuwige jeugd.’

En met een schalk glimlachje ging ze verder, om bij anderen hetzelfde comediespel te spelen, terwijl haar hart schreide en haar arm hoofd gemarteld werd door het vreeselijke, wat zij dien avond gehoord had.

Een uur later sloeg voor haar de verlossing. Wie haar afscheid had zien nemen met haar vriendelijken glimlach, haar beminnenswaardige hartelijkheid, zou niet kunnen vermoed hebben, dat zij in het bezit was van een geheim, dat, geopenbaard, schande zou brengen over twee mannen met adellijke namen, uit de eerste kringen. Zelfs baron de Horseux werd de dupe van haar diplomatieke virtuositeit. Na de woorden, die zijn vrouw hem terloops had gezegd, had hij zich angstig afgevraagd, wat zij toch wel mocht hebben gehoord, maar nu hij haar zoo kalm, zoo vriendelijk, zoo opgewekt zag, begon hij te gelooven, dat zij hem wat op de mouw had gespeld.

Doch nauwelijks hadden zij in het rijtuig plaats genomen, of de reactie trad in, en de barones, die zich nu niet langer hoefde in te houden, niet langer hoefde te veinzen, borst in een onbedaarlijk snikken en schreien uit. ‘Ik ben op,’ zei ze, ‘ik kan niet meer.’

Hij trachtte haar te kalmeeren. ‘Zeg mij toch wat er gebeurd is,’ zei de baron, ‘dat zal je verlichten.’

‘Nu niet,’ antwoordde de barones, haar hoofd tegen den schouder van haar man latende rusten, ‘nu kan ik niet. Laat mij uitschreien; straks als wij thuis zijn, zal ik je alles vertellen. O, het is vreeselijk!’

Met vernieuwde hevigheid begon zij te snikken, zich dichter tegen haar man aanvlijend, als zocht ze bij hem steun en bescherming.

‘Heeft iemand je iets onbetamelijks durven zeggen?’ vroeg de baron, die zich tevergeefs afvroeg, wat toch wel de oorzaak kon zijn van haar ongewone ontroering.

‘Neen, neen, vraag me nu niets,’ antwoordde zij, een afwerend gebaar makende.

De baron besloot te wachten. Dit duurde gelukkig niet lang, want eenige minuten later hield het rijtuig voor hun woning stil. Bij het uitstappen, tegenover den koetsier

en de toegeschoten bedienden, had de barones haar zelfbeheersching teruggekregen en niemand kon iets ongewoons aan haar bespeuren.

Spoedig daarop hadden de baron en de barones het boudoir van mevrouw bereikt, waar zij tegen iedere onbescheidenheid beveiligd waren. De baron wachtte in spanning.

‘Ik zal je alles vertellen, Emile, maar je moet niet denken, dat ik gedroomd heb of in een toestand van hallucinatie heb verkeerd, zóó onwaarschijnlijk zal het je toeschijnen. Jhr. Van Stoppelaar en de jonge baron Van Oudenhoven hebben Edmond van Wijck willen vermoorden.’

De baron keek haar sprakeloos aan.

‘Je kan het niet gelooven?’ vroeg zij. ‘Ook ik zou, al koesterde ik vroeger reeds voor beide mannen geen greintje achting, hen tot zoo iets vreeselijks niet in staat hebben geoordeeld, indien ik niet uit hun eigen mond de bekentenis der misdaad had opgevangen.’

En nu verhaalde zij alles wat zij gehoord had, woord voor woord, want het geheele gesprek had zich met verwonderlijke preciesheid en scherpte in haar geheugen gegrift, zóó dat het haar voorkwam, alsof zij een werktuiglijk van buiten geleerde les opzegde.

De baron had, zonder haar in de rede te vallen, met klimmende verbazing geluisterd, en hij sidderde bij het denkbeeld, dat de beide schurken zijn vrouw konden hebben ontdekt.

‘Welk een angst moet je hebben uitgestaan, Agnes,’ zei de baron, toen ze met vertellen

ophield, ‘maar ook welk een moed en zelfbeheersching heeft mijn dapper vrouwtje aan den dag gelegd.’

De gedachte, aan de juistheid van haar verhaal te twijfelen, kwam niet eens bij hem op. Van een vergissing kon, waar zij de stemmen herkend had en de namen voluit had hooren noemen, geen sprake zijn, te minder daar de baron beide mannen had zien binnenkomen.

‘Wat ben ik blij, dat jij nu alles weet, Emile,’ zei de barones; ‘dat ik dit vreeselijk geheim niet meer alleen hoef te dragen. Is het niet ontzettend, dat baron Van Oudenhoven, om het geheele vermogen van Van Wijck machtig te worden, dien armen Edmond uit den weg wilde ruimen, en dat Van Stoppelaar zich aanbood, het werktuig te zijn tot den laffen moord? En is de gedachte niet ondraaglijk, dat Corrie, die engel van goedheid, die zich voor Edmond opoffert, de vrouw zou worden van den man, die door zijn wil de moordenaar van haar broertje is? Maar wij zullen dat verhinderen, niet waar, Emile, wij zullen de laagheid en de misdaad ontmaskeren, wij zullen Corrie voor zulk een monsterachtige verbintenis weten te bewaren?’

‘We zullen dat morgen op ons gemak bespreken en overleggen wat ons te doen staat,’ antwoordde de baron. ‘Je bent nu te vermoeid, Agnes, je hebt behoefte aan rust, je overspannen zenuwen moeten tot kalmte komen, de slaap zal je verkwikken.’

‘Neen, Emile, ik zal geen rust kunnen vinden, de slaap zal mijn oogen niet sluiten, voordat ik zekerheid heb, dat je mij zal helpen, om de arme Corrie voor het dreigend gevaar te behoeden. Ik weet wel wat je weerhoudt, Emile,’ vervolgde zij, ‘wat je doet aarzelen. In je hart verfoei je evenzeer als ik die twee ellendelingen, maar je bent bevreesd ze tot je vijanden te maken, je bent beducht, dat de oude baron zijn grooten invloed zal aanwenden, om je in je carrière te dwarsboomen, dat mevrouw Van Wijck het je nooit zal vergeven....’

De baron zweeg: zijn vrouw had in zijn hart gelezen.

‘Maar,’ hernam zij, ‘ik houd den bankier, ondanks zijn zucht naar schittering en uiterlijk vertoon, voor een rechtschapen man, zóó rechtschapen althans, dat hij, als hij alles weet, zijn dochter niet zal wegschenken aan den jongen baron Van Oudenhoven. Wij moeten hèm alles meedeelen.’

‘Hij zal het niet gelooven, niet wìllen gelooven,’ antwoordde baron de Horseux. ‘Eerst van avond heb ik vernomen, waarom hij zoo sterk voor het huwelijk van Corrie met den jongen baron is. De oude baron heeft beloofd, dat hij voor den bankier brieven van adeldom zou weten te verkrijgen. Op den dag, dat bankier Van Wijck jonkheer Van Wijck tot Wijck zal zijn geworden, zal de verloving van Corrie met Alfred worden bekend gemaakt.’

‘Dus Corrie is de prijs, waarmee dat adellijk praedicaat moet worden betaald?’

‘Corrie en haar geld. En ik geloof, Agnes, dat we ons in een wespennest steken, indien wij aan hetgeen je gehoord hebt ruchtbaarheid geven. Niemand zal er ons dank voor weten.’

‘Emile, wat je daar zegt kan je niet meenen. Wij mogen niet zwijgen, voor ons geweten zijn wij verplicht te spreken. Wij moeten Corrie, en als het kan ook Edmond redden. We moeten Van Wijck de oogen openen, opdat hij van dat rampzalige huwelijk afzie en Edmond weer onder behandeling stelt van dr. Hastings... Die naam geeft mij een denkbeeld in, Emile. Corrie heeft me eens met veel lof over dezen gesproken als een bescheiden, kundig, tactvol man. Hij weet van de vergiftiging, hij heeft zijn congé gekregen, omdat hij Van Stoppelaar als den schuldige beschouwde....’

‘Wel een bewijs, dat de bankier en diens vrouw de zaak maar liefst in den doofpot wilden stoppen,’ viel de baron haar in de rede.

‘Dat is mogelijk, maar nu er geen twijfel meer kàn bestaan, nu baron Van Oudenhoven medeplichtig is, wordt het een ander geval. Het kan zijn, dat mevrouw Van Wijck haar broer heeft willen redden; maar dat ze den baron redt ten koste van Corrie, zal ik nooit toestaan, en jij ook niet, Emile.’

‘Wat zou je nu eigenlijk willen doen, Agnes? Het is mij niet duidelijk, hoe je succes zal hebben, afgezien nog van de groote onaangenaamheden, waaraan we ons zullen blootstellen.’

‘Mij dunkt, Emile, dat we eerst een onderhoud moesten hebben met dr. Hastings, die ons omtrent de vergiftiging de beste en meest vertrouwbare inlichtingen kan verschaffen. Daarna kunnen wij met hem overleggen, welke gedragslijn in de gegeven omstandigheden het veiligst is en de meeste kans op welslagen biedt. Hoe vind je dit voorstel, Emile?’

‘Ik weet niet, of het ons veel verder zal brengen, Agnes, maar ik wil dr. Hastings wel eens verzoeken, hier te komen. Als die de zaak wilde aanpakken en wij achter de schermen konden blijven....’

‘Maar er moet met spoed gehandeld worden, er is geen dag te verliezen, Emile.’

‘Ik zal morgen vroeg onmiddellijk aan Hastings schrijven. Ben je nu tevreden, Agnes?’

‘Zeker, Emile, ik dank je wel.’

Daarmee eindigde dien avond het gesprek.

(*Wordt vervolgd.*)

Jhr. Mr. Victor de Stuers.

Den 1en Juli 1900 zal het vijf en twintig jaar geleden zijn, dat Jhr. Mr. Victor de Stuers de betrekking aanvaardde van Referendaris der afdeeling Kunsten en Wetenschappen aan het departement van Binnenlandsche Zaken. Hij was een zoon van generaal de Stuers, van wien het *Provinciaal Dagblad van Noord-Brabant* van 23 September 1825 meedeelde, dat hij, ‘resident en militair commandant te Padang, benoemd was tot commissaris van het Gouvernement van Ned.-Indië, om in naam des konings bezit te nemen van het fort Marlborough en van Bencoola, ons bij het jongste tractaat door Engeland afgestaan; de expeditie bestond uit een korvet, een oorlogsbrik en 400 man. Zoodra onze vlag te Bencoola wapperde, zou de heer de Stuers zich naar Natal begeven, om ook dat gewest met onze bezittingen te vereenigen, waardoor de geheele westkust van Sumatra aan onze overheersching zou onderworpen worden zijn.’ En zoo is het geschied.

Victor de Stuers koos noch den degen, noch - hoewel ingeschreven als advocaat voor den Hoogen Raad te 's-Gravenhage - den tabbaard; de vreedzame baan der kunsten en wetenschappen werd door hem ingeslagen, maar de strijdlust ontbrak hem niet, en zij zou hem van dienst wezen, want ook die schijnbaar rustige baan heeft zware en moeilijke hinderpalen, en veel vijanden en tegenstrevers kan men er ontmoeten.

Het zag er in Nederland niet bloeiend uit met de kunsten, vooral niet met de monumentale kunst. Zeker, de St.-Janskerk in Den Bosch en de Munsterkerk te Roermond werden hersteld: glorieuze verschijningen in een tijd, toen zooveel

onverschilligheid heerschte voor de kunstwerken onzer vaderen! Sympathie genoeg wekten die gebouwen, naarmate zij in hun oorspronkelijke architectonische pracht uit hun puinen verrezen, maar het voorbeeld werd niet gevolgd; onze monumenten werden vergeten, en welke denkbeelden daarover waren niet in omloop? Welsprekende stemmen over dit verzuim waren opgegaan, doch niemand hoorde haar; helder en klaar was de historie van eenige dier monumenten reeds geschreven, maar de nevelen der vooroordeelen, welke over de heerlijke, mysterieuze werken der oude tijden zweefden, wilden niet verdreven worden.

De nog onbekende advocaat de Stuers trad op, ook hij schreef, maar met een ijzeren pen, en zie, naar hem luisterde men, hij vond bijval. Gelukkiger bovendien dan die anderen, verkeerde hij in omstandigheden, welke hem veroorloofden, de zaak, waarvoor hij optrad, in volle vrijheid te kunnen dienen. Hij bezat fortuin, invloed, onafhankelijkheid. Ook de regeering, die vooral sedert Thorbecke de kunst niet als hare zaak beschouwde, leende hem gehoor, en van toen af kon hij verrichten wat voor anderen ondanks hun goeden wil toch onmogelijk zou geweest zijn, al hadden zij bij het publiek meer bijval gevonden.

Een college van Rijks-adviseurs werd in het leven geroepen, waarvan de Stuers de ziel was, en toen hierdoor de grond was gelegd voor hetgeen later zou tot stand gebracht worden, werd de afdeeling Kunsten en Wetenschappen bij het departement van Binnenlandsche Zaken ingesteld.

Wat de Stuers in deze betrekking verricht heeft, is belangrijk, is uitstekend en laat zich niet in enkele bladzijden samenvatten. Vooreerst trok hij zich de instandhouding aan onzer vaderlandsche monumenten; die eerbiedwaardige, oude gebouwen: kerken, stadhuizen, wallen, torens, kasteelen werden voor verder verval of geheelen ondergang behoed.

Het archiefwezen werd door hem op een beteren voet gebracht; in alle provinciën werden doelmatige lokalen ingericht, waarin de charters, registers en andere documenten werden verzameld en voor verloren gaan en vernietiging bewaard.

Het teekenonderwijs had hem veel te danken in het algemeen en bijzonder door het oprichten eener normaalschool voor het teekenen en een school voor kunstnijverheid.

Niet minder deed hij voor onze openbare kunstverzamelingen; de bestaande musea werden verbeterd en nieuwe gebouwd, waaronder het Rijksmuseum te Amsterdam op de eerste plaats behoort genoemd te worden.

De edele bouwkunst werd overal door hem aangemoedigd.

Zoo heeft de Stuers gearbeid, rusteloos, onverpoosd, gedurende vijf en twintig jaren; aan tegenspraak en tegenstand heeft het hem niet ontbroken, maar zijn volharding heeft hem alle bezwaren doen te boven komen, en zij, die hem gekend hebben in zijn werkkring, willen hem thans een openbaar huldeblijk geven.

Ook wij begroeten dat met onze toejuiching en zeggen: het is wel verdiend! Onze gelukwenschen paren wij aan die van zooveel anderen. Moge hetgeen de Stuers verricht heeft, het vaderland ten goede gedijen, tot altijddurende eer strekken en hij zijn krachten er steeds aan wijden, om hetgeen thans gedaan is tot nog hoogeren bloei te brengen en ook voor de toekomst vruchtdragend te doen wezen.

J.C.A.H.

Langs Rijn en Main, door J.F. Nuyens.

(*Vervolg*.)

De standbeelden, volgens den geest des tijds symbolische voorstellingen, zijn voor een groot deel het werk van Collins van Mechelen, en stellen voor Josue, Samson, Hercules en David in de benedenverdieping; de Kracht, het Geloof, de Hoop, de Liefde en de Gerechtigheid in de middelste, en Saturnus, Mars, Venus, Mercurius en Diana in de bovenste verdieping. Bovendien staan Apollo en Jupiter op de balustrade. Men ziet dus, dat de heidensche mythologie en het Oude Testament dooreengehaspeld zijn.

Het schoonste beeldhouwwerk bewondert men echter in het wapen van den keurvorst, dat vastgehouden wordt door leeuwen.

Even schoon als de Otto-Heinrichs-bau is de Friedrichs bau. Wel is waar is de ornamentiek iets minder fraai, maar de proporties zijn edeler. Bovendien spreekt hier meer de echte Duitsche Renaissance, losgemaakt van het Italiaansche classicisme.

De horizontale afsluiting heeft plaats gemaakt voor den vroolijken topgevel, die in het Noordsche klimaat meer op zijn plaats is en zich voegt naar den vorm van het dak: Sierlijke krullen en cartouches vormen een hoofddeel der ornamentatie, en overal komen te voorschijn de krachtige leeuwenkoppen en het

beeldhouwwerk, dat tot voorbeeld scheen te hebben de ijzerconstructie van banden en spijkerkoppen, die in de Duitsche Renaissance zoo geliefd zijn.

JHR. MR. VICTOR DE STUERS.

De vier verdiepingen toonen den Dorischen, den Toscaanschen, den Jonischen en den Corinthischen stijl en geven dus naar architectonische redeneering aan de zwaarste orde de laagste plaats. Opmerkelijk fraai zijn de hooge kruisramen in de eerste verdieping, waarvan de posten en stijlen versierd zijn met het fijnste beeldhouwwerk, terwijl de nissen tusschen de ramen weer prijken, of geprijkt hebben, met verschillende standbeelden, welke voorstellen Karel den Groote, Otto van Wittelsbach en de vorsten van de Palts tot Frederik IV.

Het verschil in stijl zal duidelijk worden, als men in aanmerking neemt, dat de Friedrichs-bau eerst van 1601 tot 1607 werd voltooid.

Na al deze bijzonderheden bewonderd te hebben, betraden wij ook het inwendige. Door eenige voormalige zalen en vertrekken kwamen wij in den klokketoren, den achthoekigen toren, die van uit de stad dadelijk in het oog valt en op bijna iedere photographie voorkomt. Wij beklommen de drie verdiepingen van dit bouwwerk en bewonderden de soliede en fraaie constructie, bestaande uit een zwaren middelpijler, die met de muren alle gewelven draagt. Van iederen trans en vooral van het hoogste punt heeft men weer een heerlijk gezicht op het slot en zijn omgeving.

Na deze klimpartij rustten wij even uit onder het frissche en lommerrijke groen, dat het portaal van den Otto-Heinrichs-bau om-geeft en wierpen daarna nog een blik in den anders weinig merkwaardigen Ludwigs-bau.

Na dit bezoek kwamen wij door eenige zwaar overwelfde gangen aan den oever van een droog rond meer, dat de gids ons verklaarde de gesprongen toren te zijn.

Men mag hier waarlijk bijna van een meer spreken. In alle geval is het bouwwerk een amphitheater in het klein, en het kost bijna moeite te gelooven, dat deze reusachtige cilinder van metselwerk een toren is geweest. Het moet een overweldigend gezicht geweest zijn, toen dit monster nog ongedeerd uit de slotgracht omhoog rees en de geheele zuid- en oostzijde van het slot beheerschte. En uit het oogpunt van veiligheid konden de verdedigers van het slot al geen betere plaats begeeren, daar zeker geen der zeventiend' eeuwsche vernielingswerktuigen op dezen kolos van eenigen invloed kan geweest zijn.

Bij de reeds meer besproken plundering van 1689 besloten de Franschen, den dikken toren in de lucht te laten springen. De kracht van het kruit was echter niet groot genoeg. De toren werd niet vernield, maar scheurde doormidden. De eene helft van den cilinder bleef staan en de andere helft viel als één stuk naar beneden, waar

het nu nog als een rotsblok in de droge slotgracht ligt. Men staat verstomd, als men dit stuk cyclopenwerk daar in de diepte ziet liggen, na twee eeuwen nog even hecht en stevig als in zijn ongeschonden toestand.

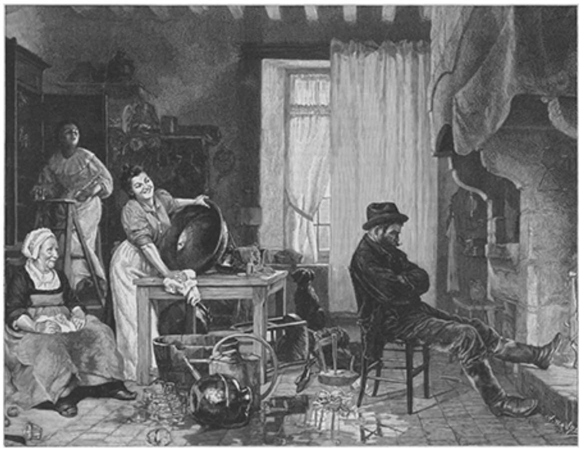

PLATZAK THUIS GEKOMEN, NAAR EEN SCHILDERIJ VAN L.E. VESSIER.

Hiermee hadden wij het voornaamste van het wondervolle slot gezien. Wij zetten ons nog eens op ons gemak in de schaduw van den put en lieten de oogen bewonderend rond-

dwalen over den heerlijken binnenhof. Daar straalde in het volle licht van de zomerzon de onvergelijkelijke Otto-Heinrichs-bau; daar lag hij vóór ons in al zijn vroeg Duitsche pracht, de aantrekkelijke Friedrichs bau met zijn sierschoonheid woei ons uit de puinen te gemoet.

REEËN BIJ DE MANOEUVRES, NAAR EEN SCHILDERIJ VAN MÜLLER.

Zie, het zijn niet langer ruïnen, die vóór ons liggen. Verdwenen zijn de vervallen muren, de afgebrokkelde torens, de leege nissen. Stralend van schoonheid staat daar in onverlijke geveltjes en vroolijke krullen; daar stak de klokketoren zijn van de kroon beroofd hoofd omhoog en zag op de ruïnen neder als een trouwe, maar van zijn krachten beroofde wachter; daar blikten wij in de overblijfselen van den woeste pracht de Otto Heinrichs bau. De standbeelden, ieder voor zich een kunstwerk, vullen de nissen en het overige beeldwerk aan portaal, deu[r]en en vensters schittert van jeugdige pracht. De helderroode kleur van den Frie-Ruprechts- en den Engelschen bouw; kortom, in één oogwenk overzagen wij al deze pronkstukken, door alle Duitsche tijden bijeenverzameld. En in onzen geest verdween de Engel der verwoesting en de adem der ongerepte drichs-bau steekt vroolijk af tegen de blauwe lucht en het frissche groen van de bergen op den achtergrond. Het dak rijst omhoog achter de statig-sierlijke topgevels en de massieve figuur van den klokketoren ziet op de lagere

gebouwen neer als een herder op zijn kudde.

Dreigend en somber, vastgegroeid aan de rots onder hem, bewaakt de Dikke Toren het zuidfront en tart alle natuur- en menschenkrachten. De diepe slotgracht loopt als een onafgebroken band om het geheele slot en beschermt als een trouwe, nooit slapende bewaker iedere zijde en elken toren, en kust als een beschermende moeder iedere hoek en wending der muren. De vierkante wachttoren ten zuiden alleen geeft toegang tot het slotplein en staat daar op zijn post als een trouw soldaat.

Alles op het slotplein is leven en beweging. Bedienden in de livrei van den keurvorst loopen van de eene afdeeling van het gebouw naar de andere. In de keuken wordt gezoden en gebraden, dat de geurige dampen over het plein drijven, en de rook uit den schoorsteen verduistert een gedeelte van het klare blauw van den hemel. De keldermeester is in volle functie en heldere dienstmeisjes draven met kannen en kruiken naar de vorstelijke zalen.

Maar zie, het tooneel verandert. De avond valt. Fakkels en flambouwen werpen een rossigen gloed over het plein.

Het licht speelt in de diepe nissen en over de beeldwerken der muren en roept allerhande fantastische schaduwen te voorschijn, die als geesten over de steenen zweven. De maan verlicht met blauwachtigen glans de toppen der gevels en de spitsen der torens en de tallooze sterren zien van de wondervolle zomerlucht op dit bevoorrecht hoekje neder. Krijgslieden in kleurige uniformen vermengen zich met de studenten, die in ongestoorde vreugd hier hun schoonste uurtjes slijten en in jeugdigen, aantrekkelijken overmoed hun fraaiste liederen zingen. De kannen kleppen, de glazen klinken en de wijn fonkelt in de bokalen.

Onophoudelijk weerklinkt een lied, nu eens aangeheven door de burgers, dan weer door de landsknechten, maar vooral en meestentijds door de studenten.

Hoor, hun geheele ziel ligt in de woorden van het gezang, het nooit volprezen studentenlied:

Alt Heidelberg, du feine,
Du Stadt an Ehren reich,
Am Neckar und am Rheine
Kein' and re kommt dir gleich!

Stadt fröhlicher Gesellen,
An Weisheit schwer und wein,
Klar ziehn des Stromes Wellen,
Blau Aeuglein blitzen drein.

En wij kunnen merken, dat de woorden hun uit het hart zijn gesneden, als zij aan een mogelijke aanstaande scheiding denken en zingen:

Auch mir stehst du geschrieben
Ins Herz gleich einer Braut,
Es klingt wie junges Lieben
Dein Name mir so traut.

Ons droomgezicht duurde niet lang. Studenten en lansknechten en al het andere volk verdween. 't Slot lag weer in zijn doodsche verlatenheid voor ons en alleen de vele vreemdelingen en bezoekers, die nieuwsgierig overal rondkeken, bracht leven tusschen de ruïnen. 't Uur van scheiden was gekomen.

Wij keken voor het laatst nog eens rond, prentten het prachtige panorama op den binnenhof diep in ons geheugen en daalden toen den bergweg af, zoodat wij een kwartiertje later weer bij ons hotel uitkwamen.

Het is nu niet ondienstig, den nieuwsgierigen lezer ook eens een blik te laten werpen op dit hotel.

'Zum Ritter' is een der schoonste en merkwaardigste gebouwen, die uit de Renaissanceperiode in geheel Duitschland bestaan. In 1592 werd het gesticht door Charles Belier uit Doornik, die ten gevolge van de godsdienstoorlogen uit zijn land de vlucht had genomen en zich in 1572 in Heidelberg gevestigd had.

De fraaie ornamentiek, de sierlijke kruisramen en de toepassing en behandeling der verschillende zuilorden wijzen op den invloed, dien de jeugdige Otto Heinrichs-bau op dit meesterstuk van burgerlijke bouwkunst heeft gehad. Heidendom en Christendom zijn hier ook wonderlijk dooreengemengd. Boven in den gevel leest men: *'Soli Deo gloria'* (God alleen de eer); iets lager: *'Persia invicta Venus* (Blijf onoverwonnen, Venus), en nog een verdieping lager: *Si Jehova non aedificat domain, aedificantes frusta laborant'* (Als de Heer het huis niet bouwt, werken de arbeiders tevergeefs.)

De versiering van den gevel is zeer eigenaardig en wonderfraai. Boven de derde verdieping staan de beelden van Theodorik, Cheribert, Childebert en Chilperic, vier koningen van het oude Frankrijk, waartoe ook de Palts met Heidelberg behoorde.

De stichter heeft hiermee willen aanduiden, dat zijn voorvaderen en die van de Heidelbergers tot hetzelfde volk behoorden en dat hij, Charles Belier, dus eigenlijk geen vreemdeling was in zijn nieuwe woonplaats.

Het verdere beeldwerk aan den gevel heeft betrekking op de familie van den bouwheer zelf. Daar staan b.v. de borstbeelden van hem en van zijn gade, benevens beider wapenschild. De heer des huizes voerde een ram (bélier); de vrouw twee visschen. Tusschen de vensters van de eerste verdieping eindelijk staan de borstbeelden en de wapenschilden van den zoon en de dochter, terwijl op den top van den gevel de buste van een ridder is aangebracht, waarnaar het geheele huis 'Zum Ritter' is gedoopt. Binnen in het gebouw zijn vooral opmerkelijk de reeds genoemde wenteltrap, de ridderzaal, een fraaie schoorsteen en een paar portalen.

Als door een wonder is 'de Ritter' in den dertigjarigen oorlog en later bij de Fransche gruwelen bijna ongeschonden gebleven en een tijd lang diende het dan ook voor raadhuis.

Sedert 70 jaren is het gebouw in het bezit van dezelfde familie en dient tot hotel, waartoe het zich, vooral na de laatste verbouwing, bijzonder leent.

Het was nu twaalf uur en de zon blakerde en brandde zoo fel, dat wij te midden van deze bergen het gevoel hadden in een bakoven te zitten. Wij besloten daarom tot een algemeene opfrissching.

Een half uur lang duurde het door ons genomen bad, en daarna verschafte een kleine wandeling ons nog meer eetlust. Wij liepen even de oude brug op en zagen van daar in den schuimenden Neckar een sleepboot proesten en werken om een paar schepen den stroom op te slepen. Want vlak vóór de brug liggen stroomopwaarts in de rivier een paar ondiepten, die een stroomversnelling veroorzaken, zoodat het water schuimend en spattend zijn weg vervolgt en eerst een heel eind beneden de brug weer eenigszins tot bedaren komt. Naar wij hoorden was de stoomvaart mogelijk tot Heilbronn.

Daarna namen wij nog even een overzicht van de Universiteit, na het slot de grootste beroemdheid van Heidelberg. In ouderdom volgt deze vermaarde instelling

op die van Praag en Weenen. In 1386 werd zij door den keurvorst Ruprecht I gesticht en in het laatst der zestiende en het begin der zeventiende eeuw bereikte zij haar hoogsten bloei. Tijdens den dertigjarigen oorlog echter begon zij te vervallen en eerst na den vrede van Munster hernam zij iets van haar ouden roem.

Het Calvinisme had toen in Heidelberg een van zijn hoofdzetels, en het spreekt dus bijna vanzelf, dat, toen de katholieke lijn Palts-Neuburg aan het bewind kwam, de glorie der Universiteit weer begon te tanen. Tegen het einde der zeventiende eeuw beteekende zij niet veel meer, en de vrede van Luneville beroofde haar geheel van haar bezittittingen. In 1803 echter gaf de keurvorst van Baden, Karel Frederik, haar nieuw leven en dientengevolge, gedreven door dankbaarheid, nam de aloude Hoogeschool den naam aan van Ruperta-Carolina, in plaats van Ruperta, zooals zij tot nog toe heette.

Nu staat de Heidelberger Universiteit weer in jonge frischheid. De bibliotheek telt bijna 350.000 boekdeelen en 3000 handschriften. Het tegenwoordige gebouw heeft architectonisch weinig waarde en is gesticht in 1712.

Het zonnetje werd ons nu zóó heet, dat wij maar niet verder wandelden, doch onze toevlucht zochten in café ‘Wachter’ aan de Markt en daar troost en heul vonden bij een glas schuimend bier. En na deze verfrissching stapten wij naar den ‘Ritter’ om ons te prepareeren voor het diner aan de table d'hôte, dat ons echter bitter tegenviel.

Op reis schikten' wij ons echter steeds in het onvermijdelijke, en weldra waren wij weer even blijmoedig gestemd als anders, namen afscheid van den ‘Ritter’ c.s. en stapten de stad in, om nog even een overzicht te nemen. Om een uitstapje te maken in het Neckardal, naar Spiers met zijn beroemden dom, naar Schwetzingen met zijn park en waterwerken à la Versailles of naar eenig ander schoon punt in de omstreken van Heidelberg, daartoe was onze tijd te kort.

Wij snuffelden dus zoowat rond, bekeken eens de ‘Fechtschule’ der studenten in de Hirschgasse, waar de muzenzonen den degenstok en andere wapenen leeren hanteeren, en rustten daarna even uit in het kleine park op de Bismarck-Platz. Te midden van groen en bloemen staat hier op een eenvoudig voetstuk een kolossale, prachtige marmeren buste van Bismarck. Alle plooien en groeven van den sprekenden kop zijn nauwkeurig weergegeven en op voortreffelijke wijze heeft de kunstenaar leven en uitdrukking in de oogen weten te leggen. Dit vroolijke plekje groen vormt een waardige entrée van de stad en is het grootste sieraad in de moderne wijk, die hier is verrezen.

Heidelberg is No. 1 in Duitschland, wat natuurschoon aangaat, maar de stad zelve levert weinig bijzonders op. Wij waren dus al spoedig uitgekeken en besloten daarom naar het station te wandelen en het eerstvolgende couponnetje van ons rondreis-boekje uit te geven.

Het was druk aan de spoor. Er moesten nieuwe wagens aangebracht worden, vanwege de vele reizigers, en dit veroorzaakte natuurlijk eenig oponthoud, maar eindelijk zaten wij toch in een snikheeten coupé, brachten uit het portier een laatsten groet aan Heidelberg en snorden weg in de richting van Frankfort. Deze reis voerde ons weer door de buitengewoon vruchtbare Rijnvlakte, maar wij bleven nu dichter bij het gebergte, dat wij op korten afstand aan onze rechterhand in het gezicht hielden. Allerlei vriendelijke plaatsjes lagen aan de lijn. Daar waren Ladenburg, een oud stadje met een prachtige brug van rooden zandsteen over den Neckar; Weinheim, het middelpunt van de fraaie streek, waar verschillende vriendelijke en trotsche villa's de berghellingen of de vlakte bedekken; Heppenheim, met een oude kerk, waarvan de bouw aan Karel den Groote wordt toegeschreven.

Na een uurtje sporens bracht de trein ons in Darmstadt, de hoofdplaats van het groothertogdom Hessen, waar wij eenige oogenblikken wilden doorbrengen.

Zoover wij konden waarnemen, bezit de stad nu juist niet veel aantrekkelijkheden. De straten van de Nieuwstad, die wij doorwandelden, waren lijnrecht aangelegd en bovenmatig breed voor het geringe verkeer. Wij zagen hier niets van de gezellige drukte in Heidelberg en in Frankfort, en de sombere huizen in achttiendeeeuwschen stijl droegen er het hunne toe bij om een minder pleizierigen indruk te verwekken. Wij brachten een groet aan den bronzen groothertog Ludwig I, die op een zuil van 43 M. te midden van de Rheinstrasse op een rond plein prijkt en van uit de hoogte op het door hem aangelegde nieuwe stadsgedeelte neerziet. Deze Ludwig, in 1830 gestorven, is de eigenlijke stichter van Darmstadt, dat wil zeggen, hij gaf haar de beteekenis, die zij tegenwoordig heeft.

Vlak achter deze zuil verrijst het groothertogelijk slot, een gebouw van eerbiedwaardigen omvang, van 1568-1717 gebouwd en met een nieuwen bijbouw uit het laatst der vorige eeuw. Het geheele paleis geeft denzelfden indruk als zoovele andere kolossale prachtgebouwen in kleine Duitsche provinciesteden, die voltooid zijn door miniatuur despoten in navolging van den grooten dwingeland in Frankrijk.

Enfin, wij wandelden eens om en door het slot, d.w. z. de eene poort in en de andere uit, wierpen een blik in den heerlijken slottuin, op het fraaie theater en op een paar gedenk-

teekenen in den omtrek, wenschten vervolgens Corty Althoff, die met zijn circus tegenover het slot stond, een voordeelige affaire en wandelden daarna naar het station terug. Een kwartiertje later zaten wij in de wachtkamer van het station, waar wij ons een glas bier en een Hollandsche sigaar goed lieten smaken. Nog een kwartier later lieten wij ons weer door het puffende stoomros voortslepen door een fraaie boschachtige streek met heerlijke gezichten op de bergen en arriveerden gezond en wel 's avonds om zes uur in de oude Rijksstad Frankfort.

(*Wordt vervolgd.*)

Een snuifje?
Historische vertelling, door Béha.
(*Vervolg.*)

‘Meisje, hoe heet je?’ vroeg de koning.

‘Elsje Warrens, sire!’

‘Ge wilt trouwen?’

‘Dat wil ieder eerlijk meisje.’

‘Maar doet iedere eerlijke jongen het ook?’

‘Waarom niet, sire, als hij zijn woord gegeven heeft.’

‘Heeft die - die snuiver daar dat gedaan? Je moogt hem hebben, zijn meester en gebieder ben ik niet meer.’

In de smart der wanhoop wrong Knoet wederom de handen vóór zijn voorhoofd en mompelde tusschen de tanden: ‘Vaarwel, mijn gedroomd geluk!’

‘Maak hem,’ ging de koning spottend voort, ‘het spinnewiel klaar, terwijl ik met de Denen vecht.’

‘Sire, o sire!’ riep Knoet in naamloos wee. Op dat gewichtig oogenblik kreeg hij een medestander in de persoon zijner bruid, die zich met fonkelende oogen vóór den koning plaatste.

‘Weet Uwe Majesteit wat lafheid is?’

‘Lafheid?’ antwoordde Karel een weinig uit het veld geslagen. ‘De taal moge zoodanig woord bezitten, ik ken het niet.’

‘Dan zal ik het u zeggen,’ vervolgde het meisje, dat meer en meer moed kreeg. ‘Wie een braven jongen beschimpt uit een hoogte, waar niemand hem bereiken kan, - dien noem ik laf.’

De koning ging getroffen een schrede achteruit en zag de stoutmoedige spreekster aan.

‘Bliksem en onweer! Die bevalt mij.’

‘Zijn eer is alles, wat hij bezit,’ ging Elsje voort, en zij wees op Knoet, die op den achtergrond in verbeten woede op zijn nagels kauwde. ‘Met zijn eer wil hij door de wereld komen, aan zijn eer het geluk te danken hebben. Sire, een bedelaar kunt gij wel bespotten, als gij hem een zak vol dukaten onder den neus houdt, maar eer bezit gij precies zooveel en geen greintje meer dan een eerlijke haringvisscher, en gij hebt geen recht trotscher te zijn dan hij. Begrepen, sire?’

Wel was de koning in 't eerst verstomd over de drieste woorden van het visschersmeisje. Maar het was Karel XII, met wien zij te doen had, den koning, wien een snedig, flink antwoord veel meer aanstond dan hoffelijke en onderdanige taal,

omdat in zijn oogen moed en openhartigheid door geen andere menschelijke hoedanigheden overtroffen werden. Daarom was het niet dan natuurlijk, dat zijn vurige aard door de moedige uitdrukkingen van het meisje nog meer ontvlamd werd, zoodat hij, zijn koninklijken rang geheel vergetend, op Elsjes woorden doorging.

'Bij mijn voorvaderen, ge hebt gelijk,' riep hij. 'En wanneer de soldaat naast zijn koning ten oorlog trekt, dan zijn zij broeders. Want zij zijn slechts kinderen van één vaderland, voor welks roem en grootheid zij zich ten offer brengen. Wanneer het bloed van den vijand veldheer en soldaat besproeit, dan zalft het beiden tot helden, en dat wil meer zeggen dan kroningszalf.'

De geestdrift sleepte hem zoozeer mee, oat hij den degen trok en voortging: 'Waar is de vijand? Slag en zegepraal! Hoezee voor Narwa!'

'Voor Kopenhagen!' riep een stem uit den achtergrond met dezelfde geestdrift.

'Voor Bender!'

'Voor Straalsund!'

Toen kwam de koning tot nadenken en zag den koenen spreker aan. 'Vier namen, zoo goed als vier koninklijke documenten over uw eer. Daarmee kunt ge tevreden zijn. Maar toch hebben we niets meer met elkander te maken. Ge hebt mij bedrogen; een zwaard zult ge niet meer voeren voor uw koning!'

En weer sloeg de wanhopige Knoet de handen vóór het gezicht en begaf zich weer naar zijn hoek met de woorden: 'En dat alles om een enkel snuifje! Hoe geraak ik uit deze klem!'

Elsje begreep den gemoedstoestand van haar verloofde zeer goed en besloot nog een laatsten aanval te doen op 's konings rechtvaardigheid en verstand.

'Sire,' begon zij, 'gij zijt een groot veroveraar....'

Met een driftige handbeweging weerde hij als het ware deze woorden af en begon heen en weer te loopen.

'Niets, vergeleken bij den grooten Alexander! Ha, Alexander van Macedonië!'

'Ik ken dien grooten man niet,' viel Elsje in de rede. 'Maar zouden de boeken, die over hem schrijven, niet ook vermelden, dat hij een vrouw heeft gehad?'

Verbluft bleef de koning staan en antwoordde, haar aanziende: 'Dat vermelden zij zeker, jonge vrouw.'

Bom! klonk het van buiten over den blauwen zeespiegel, waar de Deen zijn romp traag op de golven der Oostzee liet schommelen. Knoet, door het kanonschot uit zijn sombere mijmering opgeschrikt, liep naar het venster en riep: 'De Deen zet sloepen uit, het wordt ernst daarginds.'

De koning, die zijn wandeling door de kamer had hervat, scheen hem niet te hooren,

'En verbeeldt gij u, sire,' vervolgde het meisje, 'dat er onder de 20.000 Zweden in uw leger meer dan honderd gevonden worden, die geen rookers en snuivers zijn?'

'Dan moest de duivel er mee spelen,' schreeuwde de koning, zonder zijn wandeling te staken.

'Gij kunt den soldaat ter overwinning voeren, maar hem zijn tabak ontnemen, dat kunt gij niet.'

De koning bleef staan, zijn oog begon te fonkelen, gelijk steeds, wanneer men hem tegensprak.

'Kan ik dat niet?'

'Daaraan valt niet te denken, sire. Als een vrouw het niet gedaan krijgt, kan een man het heelemaal niet, en de koning is toch ook maar een man.'

'De Deen landt!' schreeuwde Knoet aan het venster.

Karel XII ontstelde even, maar draaide het hoofd niet om.

‘Hoeveel schreden is het tot aan het strand?’ vroeg hij aan Elsje.

‘Ongeveer tweehonderd, sire!’

‘'t Is nog tijd,’ meende de koning, terwijl hij zijn pistolen uit den gordel nam. ‘Meisje, ik laat de tabak daar, maar mijn soldaten haten toch de vrouwen.’

‘Omdat de koning ze niet lijden kan, soms? Dan waren ze wel gek!’

‘Wat? Kan een vrouw buskruit ruiken, den degen hanteeren, den vijand slaan, de wereld veroveren? Foei, wat is de vrouw toch een mislukt maaksel in deze heerlijke schepping!’

‘Daarvoor echter,’ klonk Elsjes onvervaard antwoord, ‘kan zij tranen drogen en wonden heelen. Zij kan den man den waren moed inblazen, wanneer hij voor zijn heiligste goed vechten moet. Zij kan voor het vaderland helden opvoeden, die zijn redders worden in den nood. Dat kan de vrouw, sire! Is deze heerlijke schepping slechts daarvoor bestemd, dat veroveraars ze met brand en bloed overstelpen? Een braaf meisje zal niet lafhartig om den aanstaanden man treuren, die weg moet in den heiligen krijg, om vrijheid, have en goed te beschermen. Maar zij mag een koning verwenschen, die enkel door roemzucht ten oorlog gedreven wordt, want hij is een geesel der aarde. Ik heb ook boeken gelezen, en zoo dom ben ik niet, sire, dat ik niet zou weten, hoe het in de wereldgeschiedenis somtijds toegaat.’

‘Elsje Warrens! Elsje Warrens!’ dreigde de koning vriendelijk. Zijn verbazing ging allengs over in bewondering voor het meisje, dat den moed bezat een koning de waarheid te zeggen.

‘Ze gaan het huis bestormen, en ik sta hier werkeloos!’ knarsetandde Knoet bij het venster.

‘Maar om te weten, sire, waarvoor God de vrouw geschapen heeft,’ ging Elsje, zich zelve meer en meer vergetend, voort, ‘behoef ik in geen boeken te lezen. En de man, die dat niet heeft ondervonden, is een beklagenswaardig man. Sire, gij hebt, zoover ik weet, geen vrouw, maar hebt ge nooit iets gemist, wanneer gij bestoven en vermoeid de voorzalen van uw paleis betraadt, en geen liefelijke groet, geen deelnemend vrouwenoog u ontving? Hebt gij nooit gevoeld, dat alle hoera-kreten uwer regimenten niets zijn, vergeleken bij den vreugdekreet eener gade, wanneer zij den overwinnaar omarmt?’

‘Nog nooit! Maar zij schildert voortreffelijk!’ mompelde de koning.

Ook Knoet had een wijle vóór zich op den grond gestaard, als zocht hij een uitweg uit zijn ellendigen toestand. Toen rees opeens zijn hoofd omhoog, zijn hand maakte een beweging door de lucht, waarbij hij met twee vingers knipte, alsof hij het gezochte gevonden had. Hij begaf zich achter de toonbank, blies de kolen in brand en legde er een tang naast. Daarna haalde hij een zwartgeworden vaatje er onderuit voor den dag en plaatste ook dit naast het komfoor.

Luid geschreeuw naderde het huis, er vielen schoten. Met een guitigen trek van tevredenheid beschouwde Knoet de getroffen schikkingen.

Daar verscheen opeens de oude Warrens, met de brandende pijp in den mond en een sabel in de hand, op den drempel. Met den kreet: ‘De Deen werpt ons terug!’ sprong hij de kamer in, den koning uit zijn gepeins opschrikkend.

‘Mij niet, die honden!’ schreeuwde deze, terwijl hij den degen uit de scheede rukte en zich naar de deur wendde. ‘Mij niet! Op en voort! Koning Karel en victorie!’

Maar de koning kwam niet tot aan de deur. Want op dit oogenblik drong de vijand de kamer binnen, voorop de Deensche kapitein Rolf Krake met twee officieren. Door de openblijvende deur zag men Deensche matrozen tot de tanden gewapend, vóór de hut geposteerd.

‘Sire,’ riep de Deensche kapitein, ‘gij zijt mijn gevangene.’

‘Ik zal een schurk zijn, als gij den koning van Zweden levend in handen krijgt. Verdedig je, vriend!’

De koning zwaaide den degen, de Deen pareeide behendig en sprak: ‘De strijd is nutteloos, Majesteit. Voor de overmacht moet gij onderdoen. Uw matrozen liggen gebonden buiten deze woning.’

‘Waar bleef de Zweedsche schelm, die zich in volle zee vertoonde? Waarom heeft hij niet aangevallen?’

‘Hij ontving geen signalen, sire. Zoo konden wij veilig landen. Ik verzoek om uw koninklijken degen.’

‘Verover hem dan!’

En ten tweeden male rees 's konings wapen boven zijn schouder uit, doch ditmaal bleef de houw halverwege steken.

Met dreunend geluid klonk Knoet Spalle's commando door de enge ruimte, zoodat aller aangezichten zich naar hem keerden. Hij zwaaide de tang met de gloeiende kool en riep met donderende stem: ‘Halt! Hier commandeert Knoet Spalle, stuurman op nonactiviteit!’

‘Wat begaat de vent nu?’ kreet de koning met opengespalkte oogen.

‘De geringste beweging van Deenschen kant, kapitein,’ ging Knoet voort, ‘doet dit huis in de lucht vliegen en verstrooit uw gebeente twee mijlen in 't rond! Dit vaatje bevat buskruit.’

Een enkele gil volgde op deze aankondiging. Elsje had hem geslaakt. De Denen deinsden onwillekeurig eenige schreden terug vóór dit verschrikkelijk gevaar. Alleen koning Karel zwaaide als herboren zijn kling weder en riep: ‘Buskruit! Hoezee! Nu hebben wij den Deen.’

EEN RUSTIG PLEKJE AAN HET MEER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SOPHIE LEY.

Het scherp rondglurende oog van Knoet Spalle bemerkte op dit oogenblik, hoe een der Deensche officieren zijn pistool uit den gordel trok en den haan spande.

‘Die hand weg van dat wapen, officier, of ik werp de kool in het vat. Weg met dat ding!’

En Knoet bracht de tang met de gloeiende kool dicht bij de opening van het kruitvat. De Deen liet als verlamd het pistool vallen.

‘Geet acht!’ riep Knoet, hief vóór aller oogen de linkerhand omhoog en liet ze langzaam naar het vat nederdalen. ‘Warrens, kom nader! Onderzoek het kruit eens bij dat vuur daar!’

Warrens naderde en ontving de dosis kruit in de holle hand. Toen ging hij naar het andere einde der toonbank, schudde het snuifje in een gleuf, nam een stukje vuur en bracht het bij het zwarte goed. Het ontplofte, en een rookwolk steeg naar de zoldering op.

‘Gij ziet, kapitein,’ vervolgde Knoet, ‘dat het vat tot aan den rand vol is.’

‘Mijn leven is in uw macht,’ sprak de Deen met mannelijke bedaardheid, ‘maar uw koning ook.’

‘Majesteit?’ vroeg Knoet, tot zijn gebieder opziende.

‘Werp de kool neer, Knoet, de kool in 't kruit, eer een Deensche hand den overwinnaar van Kopenhagen aanraakt!’

De Deensche kapitein wendde zich tot zijn officieren. ‘Het is de man van Bender en Narwa, de man, wien de dood in geen enkele gestalte schrik aanjaagt. Wat doen wij?’

‘Wat gij moet!’ riep Spalle. ‘Elsje, kom hier, bij mij, verloofde eens zeemans!’

‘Knoet!’ klonk haar kreet, en zij vloog achter de toonbank.

‘Achter mij op die plank daar ligt papier benevens pen en inkt. Haal het er af, Elsje, en leg het klaar op de toonbank.’

Elsje deed zulks.

‘Wie aan Zweedsche zijde het huis verlaten wil, kan ongehinderd gaan, ik zal wachten.’

Knoet wachtte, maar niemand ging.

‘Kom aan de toonbank, kapitein! Hoe is uw naam?’

‘Rolf Krake.’

Schrijf! - Kapitein Rolf Krake van het schip Zijner Deensche Majesteit....

Knoet wachtte, dat de Deen den naam van het schip noemen zou.

‘Zeemeeuw,’ zei deze, en schreef staande.

‘Verplicht zich hiermee,’ ging Knoet voort met dicteeren, ‘op zijn eerewoord van zeeman, dat hij zijn eigen naam en dien van zijn vaartuig overeenkomstig de waarheid vermeld heeft -’

De Deen stoof op en sloeg de hand aan zijn sabel. ‘Mij dat aandoen, Zweedsche hond?’

‘Schrijf!’ En Knoet wees met de kool naar het vat. Wederom ontsnapte een kreet van schrik aan Elsjes lippen.

‘ - vermeld heeft. Verplicht zich verder, Z.M. koning Karel XII van Zweden ongehinderden aftocht naar zijn brik te vergunnen en zijn overvaart naar Zweden geen verdere hindernissen in den weg...’

‘Halt daar!’ riep de koning, in de rede vallend. ‘Bij *vergunnen* een punt. Zoodra ik aan boord ben, val ik den Deen aan.’

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Hare Majesteiten te Arolsen. -

In het begin der maand Mei vertoefden HH. MM. de koninginnen te Arolsen, om getuigen te zijn van het huwelijk van prinses Elisabeth van Waldeck-Pyrmont, een jongere zuster der koningin-moeder, met den erfgraaf Alexander zu Erbach-Schönberg. Bij die gelegenheid is ook de photographische groep genomen, die men op de eerste bladzijde vindt gereproduceerd. Op den voorgrond ziet men het bruidspaar, waarvan de bruid, de 27jarige prinses Elisabeth, geen onbekende hier te lande is, waar zij gaarne ieder jaar een paar weken kwam doorbrengen. Koningin Wilhelmina en koningin Emma zal ieder gemakkelijk herkennen, terwijl de cijfers onder en boven met de bijgevoegde namen den lezer in staat stellen, met de voornaamste vorstelijke personen, die het huwelijk bijwoonden, en het gevolg onzer koninginnen kennis te maken.

Ten overvloede stippen wij nog aan, dat vorst Frederik van Waldeck-Pyrmont de oudste broeder, de vorstin-weduwe van Waldeck-Pyrmont de moeder van koningin Emma is; dat jhr. Van Tets van Goudriaan Harer Majesteits gezant is te Berlijn; dat jhr. Van Weede kamerheer van koningin Emma, barones Van Hardenbroek de grootmeesteres van koningin Wilhelmina, barones Van Ittersum eerste hofdame der koningin-moeder, graaf Dumonceau chef van het Militaire Huis en graaf Van Bylandt kamerheer van koningin Wilhelmina is.

Platzak thuis gekomen. -

Het is voor een jager, 's morgens met de beste verwachtingen uitgetrokken, natuurlijk niet aangenaam, 's middags of 's avonds met een leege weitasch te moeten thuiskomen. Maar indien dit een keer gebeurt - het beste paard struikelt wel eens en de knapste

breister laat wel eens een steek vallen - dan is het even natuurlijk veel verstandiger, zulk een teleurstelling gelaten te dragen, dan een boos gezicht te zetten, een stoel ten onderste boven te gooien en in een norsche bui voor het haardvuur plaats te nemen.

De jager op onze gravure heeft het laatste gedaan, wat geen ander gevolg heeft, dan dat de huisgenooten hem achter zijn rug uitlachen.

Dat uitgelachen worden overkomt ook wel eens niet-jagers, die, als ze ontstemd zijn, meenen, dat een stuursch gezicht de menschen schrik aanjaagt. In den regel worden ze dan nog voor den gek gehouden op den koop toe.

Reeën bij de manoeuvres. -

Hier te lande zal het wel niet voorkomen, dat door het schieten en de militaire oefeningen bij de manoeuvres reeën uit haar leger worden opgeschrikt; maar bij onze oostelijke naburen is dat geen zeldzaamheid.

Het is een aardig gezicht, die schuchtere dieren bij het losbranden van geweer- en kanonvuur de slanke koppen te zien opsteken en de ooren spitsen. Nieuwsgierig kijken ze toe, maar niet zoodra zal een afdeeling ruiterij of voetvolk den kant uitkomen, waar ze staan, of in een oogwenk zullen ze in het bosch verdwenen zijn.

Een rustig plekje aan het meer. -

't Is een echt landelijke idylle, die de gravure op onze laatste bladzijde te zien geeft, en in de warme zomersche dagen zou men naar de koelte verlangen, die hier moet heerschen. En hoe rustig is het leven in de kluis aan het meer, waar men niet naar allerlei conventioneele dingen hoeft te kijken, maar het 'vrijheid, blijheid' ten volle kan genieten. Rust is het kenmerk van alles wat we op deze gravure zien, en waar wij door onze zaken, onze bezigheden rusteloos worden voortgejaagd, is het bepaald een verademing, een tooneel van zoo kalme, volkomen rust een oogenblik kalm te genieten.

[Nummer 20]

EEN MORGENONTMOETING IN PROVENCE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. MAYAN.

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

VIII.

Corrie van Wijck zat op korten afstand van het bed, waarop Edmond na lang woelen was ingesluimerd, en sloeg met zusterlijke bezorgdheid zijn beklemde ademhaling, het schokken van zijn teer, broos kinderborstje gade. Zij zag er bleek uit, niet veel meer dan een schaduw van de frissche, stralende lentebloem, zooals zij uit het pensionaat was thuisgekomen.

Al haar illusies, al haar idealen waren weg, wreed verstoord door een onbarmhartige hand, één voor één verwoest door wie haar het naast stonden en wien zij den geheelen schat harer rijke liefde had willen wijden, - een ruw versmaad offer. Want men vroeg haar geen liefde, niet wat de liefde in onuitputtelijken overvloed te bieden en te geven heeft, - maar schittering, uiterlijken glans en praalvertoon.

Zij had willen weldoen zonder ophef, den in stilte, gelaten en fier gedragen nood willen lenigen, - haar ouders wilden wel geven, veel, met volle handen geven, mits het maar wereldkundig werd en over zooveel edelmoedigheid en vorstelijke milddadigheid de loftrompet werd gestoken.

Zij had begrepen, dat indien iets Edmond kon genezen, dit moest geschieden door liefde en toewijding, - voor haar ouders was dat zwakke, ziekelijke kind een voortdurende last, een levend verwijt.

Zij had gehoopt, de genoegens te zullen smaken van den huiselijken kring, met eenige goede kennissen uitgebreid, maar toch een intiem karakter behoudend, - en ze had geen huiselijken kring, geen vertrouwelijkheid gevonden.

Zij had haar vader willen eeren als een man van hooge, onkreukbare eerlijkheid, haar moeder als het toonbeeld eener christelijke vrouw, - helaas! haar vader waren alle middelen goed om zijn rijkdommen nog te vermeerderen, haar moeder was een wereldsche vrouw, voor wie het begrip zieleleven een ijdele klank was. Hoe toegevend Corrie ook wilde zijn in haar oordeel over haar ouders, toch kon dat oordeel niets anders dan een vonnis inhouden.

En een zelfde, nog strenger vonnis misschien moest zij uitspreken over de meesten van hen, met wie zij in aanraking kwam. Enkelen mochten er zijn - het beeld der barones de Horseux rees allereerst voor haar geest op -die een hooger, edeler levensbeschouwing huldigden, met wie Corrie symphatiseerde, de meesten kenden geen grooter genoegen dan het najagen van verstrooiingen, beschouwden het leven als één groote pretmakerij en misten volkomen allen levensernst.

Maar dit alles had niet de bleekheid veroorzaakt op haar gelaat, was er niet schuld aan, dat zij er uitzag als een geknakte bloem.

Den eersten schok had zij ontvangen op den dag, dat de arme Edmond, krimpend van pijn, door dr. Hastings van een wissen dood gered werd. Het vermoeden van vergiftiging was bij haar zekerheid geworden door de woordenwisseling in de belendende kamer, die zij gehoord had, en er bestond voor haar niet de minste twijfel, of haar oom was de schuldige. Haar ouders hadden niet eens beproefd, het oordeel van dr. Hastings door een ander deskundige te laten ontzenuwen, en het tapijt, waarop

van de vergiftigde thee was gemorst, was weggenomen en door een ander vervangen. Wel had Corrie zich dikwijls afgevraagd, wat haar oom tot zijn vreeselijke daad zou hebben gedreven, wat hij daarmee beoogd had, maar het was haar niet mogelijk geweest, op die vraag een antwoord te vinden.

Door haar ouders was in haar bijzijn over die zaak niet gesproken; alleen had heur moeder haar verzocht, aan de 'malle praatjes' van dr. Hastings geen ruchtbaarheid te geven. Ook zonder deze vermaning zou Corrie natuurlijk gezwegen hebben.

Wel had zij beproefd van haar ouders gedaan te krijgen, dat Edmond ook verder aan de zorgen van dr. Hastings zou blijven toevertrouwd. Zij vreesde wel, dat deze, die op zoo verregaand onheusche wijze was behandeld, daartoe niet licht geneigd zou zijn, maar zij hoopte nog, dat hij op haar dringend verzoek, om Edmonds en om harentwil de ongepaste bejegening harer ouders zou willen vergeten.

Haar moeder had evenwel beslist geweigerd, ook toen ze zei, dat ze nu voor Edmond het ergste vreesde. Zij had goed gezien. Het zieke kind riep onophoudelijk om dr. Hastings en wilde van dr. Van der Bilt, die opnieuw geroepen werd, niets weten. Of Corrie al volhield, dat de eerste ver weg was, naar een vreemd land, en niet komen kon, en dat ook de tweede hem wel spoedig beter zou maken, het was vergeefsche moeite. De jongen bleef aanhouden, dwingen, en zijn toestand verergerde. Corrie was verstandig genoeg om te begrijpen, dat dit ook bij dr. Hastings' behandeling had kùnnen gebeuren, maar onder overigens gelijke omstandigheden bestond daartoe meer kans bij dr. Van der Bilt, in wien Edmond geen vertrouwen had, dan bij dr. Hastings, die het vertrouwen van den knaap geheel had gewonnen.

Een zware schok was het voor Corrie ook geweest, toen ze gehoord had, dat haar ouders baron Van Oudenhoven als haar toekomstigen echtgenoot hadden bestemd. Dat de baron *vues* op haar had, was haar reeds lang gebleken, maar ze meende hem door haar koelbeleefde houding duidelijk genoeg te verstaan te hebben gegeven, dat zij niet de minste genegenheid voor hem koesterde.

De baron hield evenwel aan, en Corrie's ouders stelden haar meer dan eens voor oogen, welk een schitterende partij de baron was, hoe het als een eer, als een onderscheiding kon worden beschouwd, door hem boven zooveel anderen te worden uitverkoren, die een aanzoek van hem met beide handen zouden hebben aangenomen.

Corrie antwoordde, dat de baron dan maar één uit de velen moest kiezen, die hem daarvoor erkentelijk zouden wezen, dat zij noch liefde, noch achting voor hem kon gevoelen, en dat zij haar ouders dankbaar zou zijn, indien dezen den baron het hopelooze van zijn pogingen wilden doen inzien.

De bankier en vooral zijn vrouw gaven den moed niet op, maar toen al hun overredingskunst ijdel bleek, kwam het hooge woord er uit: indien Corrie in het huwelijk toestemde, zou haar vader geadeld worden. De oude baron had zijn krachtigen steun toegezegd, en de eerste stappen om het jonkheer-praedicaat te verkrijgen, waren reeds gezet.

Corrie was inwendig diep verontwaardigd toen zij vernam, dat zij als een soort koopwaar werd beschouwd, en ze antwoordde kalm en beslist, dat deze onthulling haar besluit niet aan het wankelen bracht.

'Ondankbaar kind!' had haar moeder uitgeroepen, maar haar vader - in dit geval menschkundiger - had verklaard, dat Corrie eens kalm over het gehoorde moest nadenken en met haar hart te raden gaan: dan zou ze ongetwijfeld weten, wat haar kinderlijke liefde en plicht haar voorschreven.

Het jonge meisje had nagedacht, zij had alles rijpelijk overwogen, en nu weifelde zij. Was het maar niet het beste, het verstandigst, zich in het onvermijdelijke te

schikken? Was zij aan haar ouders geen volledige gehoorzaamheid schuldig? Zou het leven niet ondraaglijk worden, indien zij hun wil bleef weerstreven, indien haar vader door haar toedoen de adellijke titel ontglipte, waarop haar ouders zoo dwaselijk gesteld waren.

Deze vragen stelde zij zich weer - voor de zooveelste maal - nu zij met den slapenden Edmond alleen was. Plotseling kwam een denkbeeld bij haar op, waarvan het haar alleen verwonderde, dat zij het niet eerder gehad had. Indien zij het offer van haar zelf wilde brengen, mocht zij dan niet in ruil daarvoor iets vragen, en zouden haar ouders, in hun blijdschap over haar eindelijke toestemming, het wel weigeren?

In eens was haar besluit thans genomen, haar lange aarzeling en weifeling overwonnen. Hoe dankbaar zou Edmond haar zijn, - en als God nu eens, als belooning voor het offer, dat zij bracht, hem de gezondheid hergaf!

Zij wist, dat haar vader alleen thuis was, daar haar moeder visites was gaan afleggen, en zij besloot zonder verwijl hem haar besluit mee te deelen.

De bankier zat in zijn kabinet, sober doch met smaak gemeubeld. Zijn steeds bezige geest, voortdurend op nieuwe operaties en combinaties gespitst, had thans eenige oogenblikken rust genomen. Van Wijck was voldaan. De fortuin had hem, haar lieveling, steeds toegelachen, hem nooit anders met haar grillen doen kennis maken, dan om zijn brandkast te vullen. Iedere speculatie, die hij aandurfde, gelukte, elke combinatie, die hij bedacht, had succes. Thans had hij een reusachtige onderneming op touw gezet, die als het ware de bekroning van zijn loopbaan zou zijn. Ze zou gelukken, ze moest gelukken, hij had alles bedacht, alles berekend, alles voorzien. Het zou een meesterstuk zijn van gedurfde gewaagdheid, van stout overleg, dat hem tot den koensten, den meest ondernemenden man van zaken zou maken van heel het land.

Dit zou zijn eene triomf wezen, en de andere zijn verheffing tot den adelstand. Naarmate zijn fortuin aanwies, naarmate hij meer een man van beteekenis werd, was ook, mede door toedoen zijner eerzuchtige vrouw, in hem het verlangen sterker geworden, zijn eenvoudigen, burgerlijken naam voor een beter klinkenden te verwisselen. Aan de aristocratie van het geld wilde hij die van den naam paren. Deze wensch zou thans spoedig verwezenlijkt worden. Het geldelijk offer, dat hij zich daarvoor moest getroosten, bracht hij gaarne.

Er was evenwel een ‘maar.’ De oude baron Van Oudenhoven had als voorwaarde gesteld, dat zijn zoon Alfred en Corrie een paar zouden worden. De bankier en zijn vrouw hadden met graagte en onverwijld toegestemd, niet twijfelend, of hun dochter zou, indien ze voor het plan al geen geestdrift voelde, zich toch gedwee voegen naar den wensch harer ouders. Het bleek echter, dat zij te voorbarig waren geweest en dat Corrie niet van zins was, zich als een stuk koopwaar te laten behandelen.

Het beslissend oogenblik was dus verschoven, onder voorwendsel, dat het jonge meisje, nu de toestand van Edmond weer zoo ongunstig was geworden, zich nog eenigen tijd aan hem wilde wijden. Maar dat uitstel kon niet lang duren, het beslissend woord moest spoedig worden gesproken, anders was het te vreezen, dat de baron zich wederkeerig van zijn verplichting ontslagen achtte. De bankier rekende er echter vast op, dat Corrie ten slotte voor den op haar uitgeoefenden zedelijken dwang zou zwichten, vooral nu eenerzijds hij en zijn vrouw, andererzijds baron Van Oudenhoven hadden zorg gedragen, in hun kringen de verloving als zeker en aanstaand voor te stellen. Corrie kon dus feitelijk niet meer terug zonder een schandaal te verwekken.

Terwijl de bankier dit alles zoo overwoog, kwam Corrie zijn kabinet binnen. Eigenlijk was Van Wijck niet goed op zijn gemak in tegenwoordigheid van zijn

dochter alleen. Nu trof hem vooral de lijdende trek in haar gelaat, die hem een welsprekend verwijt toescheen. De bankier had oogenblikken, dat zijn vaderliefde de overhand behaalde op zijn eerzucht, dat hij zijn zucht naar grootheid verwenschte, die hem haar geluk deed opofferen aan zijn ijdelheid. Maar de stem zijner liefde was te zwak om zich te doen hooren boven die zijner eerzucht en ijdelheid uit.

'Ik stoor u toch niet, vader?' vroeg Corrie.

'Neen, kind, maar ik geloof dat je beter zou doen met wat beweging te nemen in de open lucht, Je ziet er bleek uit, dat komt van het altijd binnen zitten.'

Corrie had hierop kunnen antwoorden, dat dit niet de eenige, zelfs niet de voornaamste oorzaak was, doch zulk een antwoord zou een schermutseling hebben uitgelokt, als zij al zoo vaak zonder vrucht gevoerd had. Bovendien

wilde zij immers capituleeren, en in hoe betere stemming zij haar vader bracht, hoe lichter zij voordeelige voorwaarden zou kunnen bedingen. ‘Vader,’ zei ze, zich zelf tot kalmte dwingend, maar toch door de eigenaardige trilling in haar stem heur ontroering verradend, ‘ik heb alles nog eens goed overwogen, rijpelijk nagedacht, God om bijstand gebeden, en ik ben bereid, baron Van Oudenhoven als mijn echtgenoot te aanvaarden. Mijn toestemming is evenwel van de inwilliging van twee voorwaarden afhankelijk.’

Dit laatste had de bankier niet meer gehoord, zóó was hij verrast door haar eerste woorden. 't Is waar, hij had voor die mededeeling liever een andere uitdrukking gekozen gezien, dan dat zij bereid was, baron Van Oudenhoven als echtgenoot te aanvaarden, maar de hoofdzaak was, dat haar toestemming was verkregen en daarmee de laatste hinderpaal uit den weg geruimd.

De bankier was hierover zoo verheugd, dat hij opstond, op Corrie toetrad, haar omhelsde en bewogen zei: ‘Je bent een goed kind, Corrie, en ik dank je wel, dat je met onze wenschen rekening hebt gehouden. Geloof me, spoedig zullen ze ook de uwe zijn.’

‘En mijn voorwaarden, vader?’ vroeg Corrie, die op haars vaders verzekering liever niet wilde ingaan.

‘Heb je voorwaarden gesteld, kind? Ik heb het niet gehoord. Maar ze zullen natuurlijk worden ingewilligd.’

‘Twee voorwaarden, vader, één door u, de ander door baron Van Oudenhoven te vervullen.’

‘Noem ze maar, Corrie, ik kan je thans niets weigeren, en je bruidegom zal het evenmin willen doen.’

‘De eerste is, dat Edmond weer onder behandeling komt van dr. Hastings, de tweede, dat de baron zijn toestemming geeft, dat Edmond bij ons inwone tot hij hersteld is.’

‘Dat zijn zonderlinge voorwaarden, Corrie, en ik moet je zeggen, dat ik daarop in 't geheel niet verdacht ben geweest.’

De bankier had voor zich geen bedenking tegen de voorwaarden, maar hij vreesde, dat zijn vrouw tegen het eene, de baron tegen het andere bezwaar zouden maken. Wat dr. Hastings betrof, was die vergiftigings-geschiedenis hem nooit duidelijk geworden en had hij ook niet getracht meer licht te verkrijgen, hoewel de houding van zijn zwager hem heel vreemd was voorgekomen. Wat den baron aanging, was hij overtuigd, dat die niet zou dulden, dat Corrie, zijn vrouw geworden, zich geheel aan het kind bleef wijden.

‘Hoor eens, vader,’ hernam Corrie, ‘u wil jonkheer Van Wijck tot Wijck worden, maar wat geeft zoo'n titel, als hij met u moet uitsterven, als niemand hem na u zal dragen?’

‘Edmond zal hem dragen....’

‘Hoe lang, vader?’

De bankier haalde de schouders op. ‘Kan ik het helpen, dat het kind niet beter wordt? Denk je niet, dat het mij grieft, dat het mij een voortdurende kwelling is, Edmond een zwak kind te zien blijven?’

‘Zeker, vader, dat weet ik, maar juist daarom zeg ik: verzoek dr. Hastings, in wien Edmond vertrouwen stelt, te willen terugkomen. En wat den baron betreft, indien hij werkelijk van me houdt, zal hij niet weigeren, den armen jongen, die mij te zeer

missen zou, eenigen tijd in zijn huis op te nemen. Is hij hersteld, dan keert hij tot u terug. Het is toch waarlijk niet te veel wat ik vraag, vader, in ruil voor het offer, dat ik breng.'

'Voor zoover ik er iets aan doen kan, zullen je wenschen worden ingewilligd, Corrie. Ik zal er met je moeder en met den baron over spreken, en....'

Een tikken op de deur onderbrak hem. Een bediende, na bekomen verlof binnentredende, deelde den bankier mee, dat mevrouw de Horseux hem verzocht te spreken.

'Mevrouw de Horseux? Goed, ik kom.' De heer Van Wijck stond op. 'Weet jij misschien, Corrie, waarom de barones mij op een zoo ongewonen tijd wenscht te spreken?'

Corrie was even verwonderd als haar vader. 'Ik kan het niet eens gissen,' antwoordde zij.

'Zooals afgesproken is, kind. Reken er op, dat ik zal doen wat in mijn vermogen is.'

Hij ging zijn kabinet uit en naar de spreekkamer toe, terwijl Corrie zich een oogenblik later naar boven begaf. Aan den voet van de trap bevond zich de bediende, die mevrouw de Horseux had opengedaan.

'Mevrouw de barones verzocht mij, u dit te overhandigen,' zei hij, haar een briefje aanbiedend.

Corrie nam het aan en ging er mee de trap op. Na zich overtuigd te hebben, dat Edmond nog sliep, begaf zij zich naar haar eigen kamer, van waar zij uitzicht had op de voordeur en kon zien wie in- en uitging.

Had zij de komst van mevrouw de Horseux op dit uur reeds vreemd gevonden, nog zonderlinger vond zij, dat zij thans van haar een briefje ontving, dat stellig iets anders dan een uitnoodiging voor een partijtje moest inhouden.

Op haar kamer gekomen, scheurde zij de enveloppe open en las met steeds aangroeiende verbazing en levendige ontsteltenis de volgende regels, blijkbaar in de grootste haast op het papier geworpen:

Lieve Corrie,

Ik heb geen tijd u uitvoerig te schrijven, daar hetgeen ik uw vader te zeggen heb geen uitstel gedoogt, en ik vertrouw, dat hij den inhoud van ons gesprek wel aan u als de meest belanghebbende zal meedeelen. Mijn komst betreft uw toekomst, uw geluk, die mij beide veel belang inboezemen. Gij kunt, gij moogt niet de echtgenoote van baron Van Oudenhoven worden; waarom niet zal ik uw vader zeggen en bewijzen. Vindt ge morgen gelegenheid een uurtje bij mij te komen praten, dan zal ik u alles onthullen. Reken op mij, die levendig belang in u stelt.

Uw toegenegen

Barones de Horseux.

Dit raadselachtige briefje las Corrie drie-, viermaal over, zonder dat het het haar veel duidelijker werd. Hierop kwam het neer, dat barones de Horseux aan haar vader zou bewijzen, dat zij niet de echtgenoote van baron Van Oudenhoven mocht worden. Hoe? waarmee? - dit was nog in het duister.

Was het niet zonderling, dat slechts weinige oogenblikken nadat Corrie zich bereid had verklaard, den door haar ouders gekozen bruidegom te aanvaarden, een vreemde haar offer overbodig kwam maken?

In spanning wachtte Corrie tot ze mevrouw de Horseux zou zien vertrekken. Die spanning deed haar de minuten uren toeschijnen. Eindelijk, na anderhalf uur verscheen de barones weer. Corrie hoopte, dat ze zou opkijken, haar een wenk geven; maar zij had blijkbaar geen vermoeden, dat een paar angstige oogen haar volgden, of ze was nog te zeer onder den indruk van het onderhoud, dat ze met den bankier had gehad.

Met een zucht verliet Corrie het venster. Zou haar vader haar thans meedeelen hetgeen hij vernomen had, of zou zij moeten wachten tot den volgenden dag, - voor haar beangstigd gemoed een eeuwigheid?

(*Wordt vervolgd.*)

Langs Rijn en Main, door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

Frankfort. De oude en de moderne stad.

Frankfort is een van die steden, waar men geen voet kan verzetten, zonder te stooten op een of ander merkwaardig historisch feit. Iedere straat, ieder huis, iedere steen heeft om zoo te zeggen zijn eigen geschiedenis of is getuige geweest van een gebeurtenis, die in de annalen der stad is opgeteekend of verdiende opgeteekend te worden. Frankfort is met den tijd meegegaan wat den handel, de industrie en de ideeën betreft; maar nog altijd heeft de stad het uiterlijk behouden van drie, vier, ja vijf eeuwen geleden; zoo al niet in zijn geheel, dat toch in het gedeelte, dat aan de Main grenst en zich uitstrekt tot het Zeil, de groote, breede straat, die de hoofdverkeerweg is van Oost naar West.

Het is een onbegonnen werk, de geschiedenis der oude Rijksstad te willen verhalen. De herinneringen zijn zoo vele, de indrukken zoo machtig en de historische feiten zoo overweldigend en grootsch, dat een reisverhaal geen gelegenheid aanbiedt, ook maar het voornaamste aan te stippen.

De aankomst in Frankfort was wel geschikt, ons een hocg denkbeeld te geven van deze voorname Duitsche stad. Het nieuwe station is een prachtig, een grootsch gebouw, ontworpen in den ietwat drukken, barokken, conventioneelen Renaissance stijl, die tegenwoordig in Duitschland voor groote publieke of rijksgebouwen zoo geliefd is. Niet minder dan negen perrons verdeelen de reizigers over de verschillende treinen, en de groote hal met twee lange gangen ter weerszijde biedt ruimte genoeg aan, om een geheel bataljon behoorlijk te laten marcheeren. Alle mogelijke gemakken, die een geregelden dienst kunnen bevorderen of het reizend publiek gerieven, zijn aangebracht, en een frisch springende drinkfontein schenkt lafenis ook aan hem, die van de buffetten in de wachtkamers geen gebruik kan maken.

De entrée van het station naar de stad is nog niet, wat ze moet wezen, daar in deze nieuwe wijk nog veel onbebouwd terrein ligt, waarop nieuwe straten worden aangelegd of oude huizen afgebroken.

Maar niet zoodra heeft men deze minder fraaie buurt achter den rug, of men gevoelt zich dadelijk verplaatst in het gewoel van een drukke handelsplaats, en met verbazing beschouwt men de reusachtige, fraaie en dikwijls rijk gebeeldhouwde huizen, waarin schitterende winkels, magazijnen, kantoren en particuliere woonsteden elkaar afwisselen. Metselsteen wordt weinig gebruikt; bijna alle gebouwen zijn uit groote

brokken gehouwen steen opgetrokken, en hier en daar zien wij voor een gevel in bewerking een reusachtigen steiger, waarover twintig meter hoog in de lucht een locomobiel heen en weer rijdt, die de zware rotsblokken heen en weer trekt en op hun plaats stelt.

Wij wandelen de stad in door de Kaiserstrasse en kwamen zoo op de Rossmarkt, die het hart is van het verkeer in de stad, zooals het Zeil voor den polsader kan doorgaan. In weinig steden zal men een hoofdstraat vinden, die het Zeil in Frankfort overtreft of zelfs evenaart. De breede straat, besloten tusschen twee rijen solide, fraaie huizen, heeft geheel een Londensch karakter en zou in deze wereldstad naast Regént-street of Holborn-viaduct geen kwaad figuur maken.

Onze eerste tocht na een stevig diner was naar den Römerberg, waarover later meer. Terwijl wij daar vol bewondering keken naar den Römer, het prachtige gebouw in restauratie, dat tegenwoordig tot stadhuis dient, vielen onze blikken op een gebeeldhouwd hoofd van eigenaardig vroolijke uitdrukking, dat tot steunstuk diende voor het kopeinde van een balk. Het typische karakter van den kop, de oogen, die guitig over den bril heenkeken, de gezonde bolle wangen en het stompe neusje boeiden ons dermate, dat wij van naderbij dit stuk beeldhouwwerk gingen opnemen. Onze opmerkzaamheid scheen weer de opmerkzaamheid te trekken van een vriendelijken voorbijganger, ten minste deze kwam bij ons staan, knoopte een gesprek met ons aan, en het slot daarvan was, dat wij de wetenschap opdeden, dat het bewonderde hoofd 't sprekende conterfeitsel was van Herr Müller-Rentz, een journalist en stenograaf in dienst der gemeente en in Frankfort zóó algemeen bekend en geëerd, dat de gemeenteraad had besloten zijn portret in steen aan het raadhuis te doen aanbrengen.

Wij bedankten den beleefde Frankfurter voor zijn inlichtingen en wandelden verder den Römerberg af naar de Main, waar wij aankwamen bij den Saalhof en den Fahrthor. Wij hadden hier een prachtig gezicht op de breede

rivier, maar wenschten aan de overzijde hiervan volop te profiteeren. Om daar te komen liepen wij over de Eiserner Steg, een ijzeren brug voor voetgangers, die tusschen de Oude- en de Beneden-Main-brug de gemeenschap tusschen de beide oevers onderhoudt. Over deze passerelle kwamen wij in Sachsenhausen, de voorstad van Frankfort, waarvan, naar men zegt, Karel de Groote de stichter is. In enkele straten, die eigenlijk niet meer waren dan stegen, hingen de huizen zoo wonderlijk aan en tegen en zelfs op elkaar, dat een gewoon mensch niet kon begrijpen, hoedeze warklomp bleef staan en bestaan. De lucht, die in deze buurt hing, was van dien aard, dat zelfs een rechtgeaard bewoner uit den Jordaan er den neus voor zou optrekken. Wij zochten dus een plaatsje op een bank in het kleine plantsoen, dat aan de Mainkade hoofdzakelijk voor kinderspeelplaats scheen dienst te doen.

Hier zetten wij ons op ons gemak neer en bewonderden de schoone, oude Rijksstad. Aan de overzijde van de rivier, vlak voor ons, rees de Dom met zijn fraaien, schilderachtigen toren omhoog, evenals in de middeleeuwen nog de bewaker van het oudste gedeelte der stad. Daar ongeveer moet in de eerste eeuw van onze jaartelling het kleine Romeinsche kamp hebben gestaan, dat het begin was van Frankfort.

LANGS RIJN EN MAIN: De Dom te Frankfort.

Als plaats wordt zij echter het eerst genoemd in de laatste helft van de achtste eeuw. Lodewijk de Vrome liet op de plek, waar nu de Saalhof staat, in 822 een nieuw paleis bouwen en Frankfort werd door dezen vorst en door zijn opvolgers dermate begunstigd, dat zij in 876, bij den dood van Lodewijk den Duitscher, reeds algemeen als de hoofdstad van Frankenland werd beschouwd. De gunsten, welke aan de bloeiende plaats ten deel vielen, waren de gewone, welke door de vorsten in de middeleeuwen aan bevoorrechte plaatsen werden geschonken, nl. het instellen van markten, het vrijstellen van tollen of belastingen, het verleenen van privileges op handelsgebied enz. Zoo schonk Frederik II in 1240 aan Frankfort zijn St.-Michaëlsmarkt, en in 1330 werd de Paaschmis of Paaschmarkt ingesteld. Deze twee missen maakten Frankfort tot de eerste handelsstad van Duitschland, en nog in de zeventiende en achttiende eeuw was zij het middelpunt van den handel met 't buitenland.

Een der meest merkwaardige gebeurtenissen in de historie van de oude stad aan de Main was het uitvaardigen van de Gouden Bul door keizer Karel IV in 1356.

LANGS RIJN EN MAIN: De Römerberg met den Romer te Frankfort.

Van dit oogenblik af werd Frankfort de Rijksstad, de plaats waai de nieuwe Duitsche keizer door de keurvorsten werd be-

noemd en door den keurvorst van Mainz gekroond. Deze Gouden Bul, zoo genoemd door het gouden majesteitszegel, dat er aan bevestigd is, bevatte in twee afdeelingen dertig hoofdstukken, welke handelden over de keizerskeuze en de keurvorsten, benevens over het ken groothertogdom ineen en Frankfort werd weer de vrije Duitsche stad, met een eigen stem in de Bondsvergadering, een voorrecht, dat zij deelde met nog drie andere steden, Hamburg, Bremen en Lubeck.

In 1866 werd de stad ingenomen door den Pruisischen generaal Vogel von Falckenstein, vuistrecht, hetwelk de keizer wenschte af te schaffen of te beperken.

HET KARERMEER IN HET LATEMARGEBERGTE IN TIROL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. THOMA.

Natuurlijk had Frankfort ook haar aandeel in de middeleeuwsche oorlogen en veeten, maar ook nog uit den nieuweren tijd valt menig merkwaardig voorval op te teekenen. Tot omdat zij in den Pruisisch-Oostenrijkschen oorlog de zijde van dezen laatsten staat had gekozen, en ten gevolge daarvan werd zij den 18en October bij Pruisen ingelijfd.

Eindelijk willen wij alleen nog melding maken van het feit, dat op 10 Mei 1871 in Frankfort de vrede gesloten werd tusschen Frankrijk

1806 bleef zij een zelfstandige Rijksstad, doch in dat jaar viel zij in handen van Napoleon, die uit Frankfort, Hanau, Fulda en Aschaffenburg een groothertogdom vormde, dat later aan Eugène de Beauharnais ten deel zou vallen; maar in 1815 stortte ook dit nieuwbaken Duitschland. Na het voorloopig vredesverdrag kwamen de gevolmachtigden van beide zijden te Brussel bijeen, maar de beraadslagingen liepen zoo langzaam, dat Bismarck met zijn ijzeren vuist tusschenbeide kwam.

Den 5en Mei kwam hij met Jules Favre

te Frankfort samen en nu liep alles zoo vlot van stapel, dat reeds vijf dagen later alle zwarigheden uit den weg waren geruimd en het definitief tractaat werd geteekend. Dit geschiedde in het hotel ‘De Zwaan’, dat nog hotel is en waar de kamer, waarin het vredesontwerp werd geteekend, in den toenmaligen toestand wordt gehouden en aan den vreemdeling vertoond.

Ook nu nog is Frankfort een der eerste Duitsche steden met uitgebreiden handel en een middelpunt vooral van den lederhandel. De bevolking is aangegroeid tot 230.000 zielen, waarvan meer dan 20.000 Israëlieten en ruim 2000 man garnizoen. De oude wallen van de stad zijn gesloopt en vervangen door fraaie wandelwegen, die als een groene band de stad omslingeren. Alleen een enkel typisch brok van de vestingwerken is hier en daar blijven staan.

Toen wij lang genoeg ons hart hadden opgehaald aan het fraaie uitzicht op de uitgestrekte stad en de schemering over de rivier begon te vallen, stapten wij op, liepen opnieuw door een paar straten van Sachsenhausen en wandelden over de Oude-Mainbrug naar Frankfort terug. Deze brug, in 1342 van rooden zandsteen gebouwd en ruim 300 M. lang, is een der bezienswaardigheden van de stad. Naar den kant van Sachsenhausen rusten een paar pijlers op een ondiepte in de rivier, en daar staat ook nog het oude wachthuis, dat in de middeleeuwen de brug moest verdedigen. Van het midden heeft men een vroolijk gezicht op de snelvlietende Main, op de stad en op de voorstad. Aan deze oude, soliede brug, die nog menige eeuw kan trotseeren, is een sage verbonden, die in eenigszins anderen vorm ook bij andere middeleeuwsche bouwwerken optreedt. In het midden der brug vindt men in plaats van een steenen gewelf een stuk houten vloer. De legende nu verhaalt, dat de architect van de brug deze plaats onmogelijk dicht kon metselen. Telkens als men dit probeerde, stortte des nachts weer in wat men overdag voltooid had. Het werk scheen dus nooit voltooid te zullen worden, en ten einde raad, riep de architect de hulp van den duivel in en beloofde dezen, indien hij het werk zou voleinden, als prijs het eerste levend wezen, dat over de brug zou gaan. De duivel nam dit accoord aan, en in een korte spanne tijds was nu de laatste boog voltooid. De slimme bouwmeester nam nu echter den duivel leelijk bij den neus. Daags na de voltooiing, toen duizenden menschen aan den oever op de inwijding van de nieuwe brug stonden te wachten, joeg de architect een haan over de brug en stond dien aan den duivel af. Woedend nam Satan het onschuldige offer op, draaide het den nek om en smeet het met zooveel kracht naar beneden, dat de haan door de gewelven van de brug heenvloog en daarin een groot gat achterliet. Nooit, zegt de volksmond, heeft men dit gat kunnen dichtmetselen en nog heden is deze plaats met hout gedekt. Op de borstwering der brug staat een oud ijzeren kruis, waaraan een nog ouder Christusbeeld hangt, en op den top van het kruis prijkt een haan, die de herinnering aan den duivelbedriegenden bouwmeester en zijn onnoozel slachtoffer levendig houdt.

De waarheid zal wel zijn, dat evenals zoovele middeleeuwsche bruggen ook deze oude Frankforterbrug in het midden voorzien was van een houten dek, dat in tijd van oorlog onmiddellijk afgebroken kon worden om de gemeenschap tusschen de beide oevers onmogelijk te maken.

Behalve het kruis staat op de brugleuning ook nog een oud beeld van Karel den Groote, den held van het geheele Rijnland tusschen Nijmegen en Straatsburg.

Op deze eerwaardige brug dan zetten wij onze voetstappen en kwamen op de Mainkade, die het ‘Schöne Aussicht’ heet, in Frankfort terug.

De merkwaardigheden en museums van Frankfort.

Den volgenden morgen wekte ons de kellner van den ‘Augsburger Hof’, waar wij onzen intrek hadden genomen, met de mededeeling dat het zeven uur was, en om acht uur stonden wij reeds op straat en begroetten vroolijk de zon, die als onze trouwe reiskameraad ons al opwachtte, en zoo stralend aan den hemel stond, alsof zij ons de verzekering wilde geven van haar onveranderlijke trouw.

Wij wandelden het breede Zeil af, waar in dit morgenuur nog niet het drukke dagelijksch gewoel heerschte, vervolgden onzen weg over het verlengstuk van deze fraaie straat, daarom ook het Nieuwe Zeil genaamd, en kwamen uit op een schoon, lommerrijk plein, de Pfingstweide, waar ons oog geboeid werd door een groot, fraai monument, dat het middelpunt daarvan innam.

Nu is Duitschland het land van de monumenten, maar dat wij hier in Frankfort zulk een kolossaal gedenkteeken zouden aantreffen, alleen opgericht om de herinnering aan een schuttersfeest levendig te houden, zie, dat hadden wij toch niet verwacht. Wij stonden hier echter voor een feit, bewonderden daarom het flinke stuk werk aan alle kanten en stapten vervolgens het hoofdgebouw binnen van den Dierentuin, dat met zijn voorgevel de eene zijde van de Pfingstweide inneemt. In deze Diergaarde hielden wij onze morgenwandeling, en hoewel de inrichting lang niet op één lijn kan staan met *Artis* in Amsterdam, brachten wij hier in de lommerrijke lanen een gezellig uurtje door, waarna wij van den zoölogischen tuin afscheid namen, om de stad nader te beschouwen.

Frankfort is een dier oud-Duitsche steden, zooals ook Neurenberg, Augsburg en andere, waar de liefhebber van oudheidkundige studiën zijn hart kan ophalen. Geheele wijken vertoonen nog volkomen hetzelfde uiterlijk van drie en vier eeuwen geleden. Men vindt niet, zooals in vele andere plaatsen, hier en daar een woning, die een paar honderd jaar oud is, neen, huis aan huis, en straat aan straat doen aan de middeleeuwen denken. Men kan in Frankfort een half uur lang ronddwalen, zonder door eenig modern gebouw in zijn illusie verstoord te worden, en was de kleeding niet nieuwerwetsch, men zou zich volkomen verplaatst denken in het oude Frankfort van de vijftiende en zestiende eeuw. Tusschen de middeleeuwsche huizen, met hun verschillende vooruitspringende verdiepingen, ziet men de sierlijkste geveltjes der Renaissance met hun tallooze variaties, de een al fraaier dan de andere. Men bewondert de rijke phantasie, die hier heeft voorgezeten, en die in al haar afwisseling toch eenheid wist te bewaren.

Sommige woningen prijken met pilasters en zuilen, die wijzen op den invloed der Italianen; andere zijn van onder tot boven bedekt met snij- en schilderwerk. Hier steekt een huis zijn gevel hoog in de lucht, versierd met tallooze erkers, torentjes, spitsen, dakvenstertjes, krullen en pinakels; iets verder rust het oog met welgevallen op een huis met sierlijke ramen, waarvan alle ruiten nog in lood zijn gevat; en op een andere plaats wordt men geboeid door een eenvoudig woonhuis, welks vlakke gevel geheel beschilderd is met mythologische afbeeldingen en uitmunt door de meest zuivere verhoudingen.

Men wandelt hier rond als in een droom. Men vergeet geheel, dat op geen vijf minuten afstands het breede, moderne Zeil de stad van Oost naar West doorsnijdt; dat over de zware Mainbrug onophoudelijk de prozaïsche spoortrein ratelt; dat naar alle zijden om zijn middelgedeelte Frankfort een negentiend' eeuwsche stad is. Men heeft alleen oog voor het overgeblevene van lang vervlogen tijden, voor de schilderachtige hoekjes, die zich overal vertoonen.

In de stemming, die bij zulk een wandeling past, flaneerden wij door het oude Frankfort. Geheel aangetrokken door de eigenaardige wereld, die ons omringde, kwamen wij door de Dominicaner-gasse, liepen over het voormalige Judenkirchhoff, en kwamen vervolgens in een warnet van middeleeuwsche straatjes, die niet breeder waren dan stegen.

(*Wordt vervolgd.*)

Het boek des levens.

Het menschelijke leven
   Met al zijn strijd en min,
Met al zijn smart en spelen
   Gelijkt een boek vol zin.

't Is duister om te lezen,
   Van menig droevig blad
Blijft hier de zin verscholen,
   Wordt eerst hierna gevat.

Toch blijken vele bladen,
   Eerst duister voor 't gezicht,
Na lang en biddend staren
   Verblindend door hun licht.

't Werd deels door ons beschreven,
   Deels door des Heeren hand,
Zijn bladzij treft wel 't diepste
   Ons hart en ons verstand.

't Is grillig, vol contrasten,
   Het licht naast donkerheid,
Het helle doek naast 't zachte,
   De palmtak naast den strijd.

Toch ruischt een schoone maatzang
   Door heel dat dichtstuk heen,
Van arbeid en van ruste,
   Van vreugde en stil geween.

Toch stralen al zijn bladen
   In éénen gouden band,
Eén zijden snoer vereent ze,
   Gods lieve vaderhand.

Het treft dat boek te lezen,
   Geen treurspel roert zoo diep,
Het prijst op al zijn bladen
   Den Schepper, die ons schiep.

Zijn liefde en eeuwge trouwe
   In elken harden strijd,
Het zingt in elken regel
   Des werelds ijdelheid.

E.E. KÖHLER.

De heer van Lustoord, door Joh. Toebosch.

I.

Mijnheer Verhaak, burgemeester van Lichtendonk, trad met een opgeruimd gezicht de kamer binnen, waar zijn vrouw bezig was met het verstellen van linnengoed.

'Goed nieuws,' riep hij verheugd uit. 'Lustoord wordt eerstdaags publiek verkocht. Dirk uit "de Zwaan" heeft het van den notaris zelf gehoord.'

'Lustoord' was een buitengoed ongeveer een half uur buiten het dorp gelegen, en in het dorp bekend onder den deftigen naam 'het kasteel.' De laatste bewoner was ruim een jaar geleden gestorven en sinds had het leeg gestaan.

'Zoo,' antwoordde mevrouw, 'en ben je nog altijd van plan het te koopen?'

'Vraag je dat nog? Je weet toch, dat ik er al zoo lang op gevlast heb. Het zal me nu niet voorbij den neus gaan.'

'Zouden er geen andere liefhebbers zijn?'

'Daar heb ik geen zorg over. Een paar uren in den omtrek ken ik geen mensch, die plan kan hebben, het kasteel te koopen. En een vreemde zal het wel niet in zijn hoofd krijgen, naar Lichtendonk te komen. Ik denk het voor een prijsje te krijgen,' ging Verhaak voort, zich vergenoegd de handen wrijvende, 'ik reken zoowat een halve ton, en dat is te geef. Het huis is prachtig, en dan die uitgestrekte tuin. De boomen alleen zijn een kapitaal waard. De boel is wel wat vervallen en verwaarloosd, maar voor een paar duizend gulden is alles opgeknapt. En dan zullen we daar wonen als groote lui.'

'Ik had toch liever, dat je het niet kocht,' zei mevrouw na eenig nadenken.

'Ja, dat weet ik wel, maar daar zal ik me nu eens niet aan storen. Zoo'n buitenkansje komt nooit terug, en het zou me eeuwig spijten, daar niet van geprofiteerd te hebben. Daarbij, als we goed en wel op het kasteel zitten, zal het je er wel bevallen, en zal je me dankbaar zijn, dat ik je zin niet gevolgd heb.' Om verder geredetwist te voorkomen ging de burgemeester de deur uit en een wandeling doen.

Verhaak was in een opgeruimde stemming. Wat zou hij daar voornaam huizen op het kasteel; wat zou hij ver verheven zijn boven zijn collega's uit den omtrek, als hij daar als een graaf of baron op zijn slot woonde. Als heer van Lustoord steeg hij heel wat in rang. Dan zou het niet bij eenvoudig burgemeester blijven, neen, dan werd hij zeker gekozen bij de eerstvolgende verkiezing voor de Staten, en dan later misschien Kamerlid, wel zeker, waarom niet?

Mevrouw Verhaak deelde nu juist niet in die droomen van grootheid. Zij was een goed, eenvoudig mensch, voelde zich geheel en al op haar gemak in het dorp en verlangde er volstrekt niet naar, haar gewoon gezellig verkeer te verwisselen met het verblijf op het eenzaam gelegen buitengoed. Zij was opperbest tevreden met haar tegenwoordige positie. Was haar man niet een geacht burgemeester, en daarbij een der voornaamste grondeigenaars uit den omtrek? Maar hij had zich nu eenmaal in het hoofd gezet het kasteel te koopen, en haar invloed was hier, misschien voor de eerste maal sinds hun huwelijk, onmachtig geweest.

Het echtpaar had slechts één zoon; die op dit tijdstip studeerde. Zijn ouders mochten met het volste recht trorsch op hem zijn. Karel was een flinke, knappe jonge man, met innemende manieren, aangenaam in den omgang, altijd vroolijk en opgeruimd. Het verblijf op de hoogeschool had hem niet bedorven, hij was een degelijke, brave jongen gebleven. In het dorp was hij door iedereen geacht en bemind.

Een paar uren na het bovenvermelde gesprek hield er voor 'de Zwaan' een rijtuig stil, waaruit een bejaard heer en een jonge dame stegen. De heer was iemand van een deftig voorkomen, forsch van gestalte, met een gelaat, dat van een langdurig verblijf in warmere luchtstreken getuigde. Zijn houding en manieren, de toon zijner stem deden hem terstond als een oud-militair kennen. De jonge dame kon even in de twintig zijn; bij den eersten oogopslag herkende men haar als de dochter van den ouden heer. Naast den koetsier op den bok zat een bediende, van ongeveer denzelfden leeftijd als zijn heer, en evenals deze een oud-soldaat.

De heer bestelde eenige ververschingen en vroeg na eenige oogenblikken: 'Hoe ver zijn we hier van Lustoord.'

Bij het hooren van deze natuurlijke vraag bleef Dirks, de kastelein, den heer eenige oogenblikken sprakeloos en met open mond aanstaren. Eindelijk antwoordde hij haperend: 'Lustoord, mijnheer, dat is hier ongeveer een half uur van daan.'

'Is het landgoed voor ieder te bezichtigen?'

'Zeker, mijnheer, de arbeider dichtbij moet ieder, die het verlangt, het goed laten zien.'

'Goed. Ge zorgt, dat we over een uur een goed maal hebben. Kunt ge nu den koetsier den weg wijzen?'

Daarop stegen de vreemdelingen weer in. Dirks duidde den koetsier den weg aan, en een oogenblik later reed het rijtuig weg.

De waard trad nadenkend zijn woning binnen. Voor een paar uren had Verhaak hem nog over zijn plannen gesproken, en nu kwam die vreemde hem in de wielen

rijden. Want Dirks begreep heel goed, dat die heer niet enkel uit nieuwsgierigheid naar Lustoord ging, maar plan moest hebben dit te koopen.

Zou hij den burgemeester gaan waarschuwen? Maar wat zou die dan nog kunnen doen? En daarbij, het was immers niet zeker, dat het landgoed aan den heer beviel, en wat zou men zich dan bezorgd maken vóór den tijd?

Dirks besloot dus, de terugkomst der bezoekers af te wachten, en ging daarop in de keuken aan zijn vrouw en de meid last geven, een goed maal klaar te maken.

II.

Intusschen rolde het rijtuig overd enweg, die naar het kasteel voerde.

Mijnheer Stormberg was op jeugdigen leeftijd naar Indië vertrokken, en had het daar door bekwaamheid en dapperheid gebracht tot kolonel. Voor eenige jaren had hij een zwaar verlies geleden door den dood zijner vrouw en nu hechtte hij zich des te inniger aan zijn eenige dochter Rosa, die op een kostschool te Batavia haar opvoeding had ontvangen. Wel mocht hij trotsch op haar zijn, want ze was een lieve, alzijdig ontwikkelde jonge dame geworden, en daarbij zoo eenvoudig, zoo minzaam, zoo goedhartig, dat ieder, die haar kende, haar moest liefhebben.

Kort na den dood zijner vrouw nam Stormberg ontslag uit den dienst en vertrok naar het vaderland. Behalve zijn dochter nam hij ook zijn oppasser mee. Willem had den kolonel op al zijn tochten vergezeld en was in elk gevecht aan diens zijde geweest; daardoor was er tusschen deze beide militairen een innige gehechtheid ontstaan, en toen Stormberg naar het vaderland vertrok, vergezelde de oppasser hem.

De kolonel had eerst eenigen tijd bij zijn familie vertoefd, van den een naar den anderen trekkend. Doch hij verlangde naar een vaste woonplaats, en nu las hij toevallig in een blad, dat het buitengoed Lustoord publiek verkocht zou worden.

De weg, dien het rijtuig volgde, bood heel wat afwisseling. Aan beide zijden lagen vruchtbare velden, waar de rogge en boekweit in vollen bloei stonden. Wat verder werden deze velden afgewisseld door malsche weiden, waar honderden runderen zich aan het gras te goed deden. Hier en daar lagen nette boerenwoningen, en alles was zoo zindelijk, zoo ordelijk, dat het 't oog aangenaam aandeed.

Het was een landelijk tafereel, kalm en rustig, en Stormberg liet er met welgevallen den blik over weiden. Hier zou hij vreedzaam kunnen leven, ver van alle drukte en gewoel, en zulk een rust lachte hem wel toe na het veelbewogen leven, dat hij achter den rug had.

‘Me dunkt, dat het me hier wel bevallen zou,’ merkte hij op. ‘We zouden heel op ons gemak zijn, en we hebben wel wat rust verdiend, vindt je niet, Willem?’

‘Dat zou ik denken,’ antwoordde de oppasser, ‘we hebben met ons beiden heel wat meegemaakt, kolonel.’

Op dit oogenblik sloeg de koetsier een laan in van statige beukeboomen, wier bladerkroon de zonnestralen belette op den weg door te dringen. Aan het einde daarvan zag men het kasteel. Halverwege de laan lag een eenvoudig huisje, waar de man woonde, die met het buitengoed was belast. Op verzoek van den kolonel verklaarde hij zich onmiddellijk bereid, de bezoekers rond te leiden.

Het goed werd van den weg gescheiden door een ijzeren hek, dat thans verroest tusschen een paar afgebrokkelde posten hing. Daar achter lag het ‘kasteel,’ een sierlijk gebouw uit witten steen opgetrokken. Op het dak, juist boven den ingang, verhief zich een torentje, dat in gemeenschap stond met een klein balkon.

De arbeider ontsloot de deur en de bezoekers traden binnen. Het huis zag er doodsch uit. De meubelen, gordijnen en tapijten waren weggenomen, het behangsel op vele plaatsen gescheurd, sommige ruiten gebroken, en alles met een dichte laag stof bedekt. Doch dit waren bij aken. De inrichting was zeer gerieflijk, de vertrekken waren ruim en luchtig, en van uit de vensters genoot men een heerlijk vergezicht. Na het hoofdgebouw kwamen de stal, het koetshuis en de verdere bijgebouwen aan de beurt. De kolonel beschouwde alles nauwkeurig en wees hier en daar veranderingen aan, die hij noodig achtte.

(*Wordt vervolgd.*)

Een snuifje?
Historische vertelling, door Béha.
(*Vervolg en slot.*)

'Ook goed!' knikte Spalle. 'Vergunnen, punt. Daartegenover verplicht Zijn Majesteit koning Karel zich, zoodra hij veilig op dek is, de eer van den eersten sabelhouw op een Deensch hoofd aan den stuurman op nonactiviteit, Knoet Spalle, over laten.'

'De kerel maakt mij razend,' schreeuwde de koning. 'Schrijf verder, Deen: - Den stuurman in dienst der Zweedsche kroon, Knoet Spalle, wordt toegestaan, wat hij verlangt.'

'Verlangt,' herhaalde de schrijvende Deen.

'Uw naam en schip, kapitein!'

Rolf Krake was gereed.

'Ga terug,' beval Knoet. 'Laat uw officieren een voor een voorkomen, om mee te onderteekenen!'

Het geschiedde, en de officieren schreven hun namen.

'Uw hand, jongen, ik moet u de hand drukken,' juichte de koning, de toonbank naderend.

'Later!' donderde Knoet hem toe. 'Terug, sire, ik verzoek uw koninklijken naam op dit papier. Uw handteekening, sire!'

De koning, wiens verbazing van minuut tot minuut steeg, onderteekende: Karel XII van Zweden.

'Elsje Warrens, breng mij dat papier!'

Het meisje greep het en hield 't hem vóór de oogen.

'Alles in orde,' sprak Knoet, en hij wierp de tang met de kool op den grond.

'Vaarwel, kapitein!'

Uit aller borst ontsnapte een diepe ademhaling, die in de ruimte der hut hoorbaar was. Het vreeselijke gevaar was voorbij, het leven weer in veiligheid.

'Majesteit,' zei Rolf Krake, op het vat met buskruit wijzend, 'met zulke overmacht houd ik tien regimenten in bedwang. Ik ben een reden van bewondering rijker geworden voor koning Karel. Wanneer gij mijn kanonnen hoort, weet dan, dat zij den held dezer eeuw een afscheidsgroet brengen!'

De kapitein keerde zich om en riep naar de geopende deur: 'Aan boord! En alle zeilen op! 't Roer naar het Zuidwesten!'

'Zuidwesten?' kreet Knoet, 'Hij wil ons ontsnappen, sire!'

Nog eenmaal wendde de kapitein zich tot den koning: ‘Majesteit, houd dien jongen man in waarde! In zijn oog, waarmee hij mij gehoorzaamheid afdwong, gloeit het vuur van een held.’

Toen trad hij op Spalle toe en bood hem de hand. ‘Vergeef mij, wakkere borst, dat ik zuidwestelijk koers zet. Maar ik vecht niet met je.’

Er was geen Deen in de kamer meer te zien. Buiten zag men de matrozen naar de sloepen snellen.

Knoet Spalle nam het vaatje in zijn linkerarm, kwam van achter de toonbank en liet zich vóór den koning op een knie neder.

‘Kan ik u dienen met een snuifje, sire?’

De koning tuimelde terug.

‘Bliksem en onweer! Wat beteekent dat? Is dat dan geen buskruit?’

‘Snuiftabak, Majesteit, gewone snuif, zooals vader Warrens die in den winkel heeft. Heeft dat verwenschte goed mij in de klem gebracht, het heeft mij er ook weer uit moeten helpen.’

‘Top en takel, Knoet Spalle!’ schreeuwde de oude visscher naderbijkomend, maar hij vergat den mond weer dicht te doen.

‘Laat uw pijp niet uitgaan, vader!’

‘Maar het snuifje buskruit, dat ontplofte?’ vroeg de koning.

Uit mijn jekker, sire. Ik had een handjevol netjes op een stukje papier boven op de snuif gelegd.

De koning spalkte de groote blauwe oogen hoe langer hoe verder open.

‘Jammer, dood jammer - de kerel snuift.’

‘Nooit meer, Majesteit! Op mijn zeemanswoord, nooit meer!’

‘Goed! Maar ge hebt een vrouwspersoon op 't oog.’

‘Hoe, sire?’ mengde Elsje zich in de samenspraak, ‘de les reeds vergeten?’

‘Stil, jonge vrouw! Ik wil het bij u toch niet heelemaal verkerven. Gij hebt mij straks reeds half bekeerd, zoodat ik bijna strijd en kruitdamp vergat; 't is toch een zonderlinge macht, die jelui vrouwen uitoefent."

Zijn koninklijk oog viel op den ter zijde staanden Knoet en rustte met een zeker welgevallen op den flinken zeeman.

‘Ik geloof niet, dat ik zonder een Zweedsch oorlogsschip met dien kerel klaar kom!’

‘Sire,’ riep Knoet, ‘die negen matrozen buiten als bemanning, en de brik, die ginds vóór anker ligt, onder mijn commando, en ik verdrijf alle Russen van den oceaan.’

‘Aan boord, kapitein Spalle! En vergeet niet, dat vrouwspersoon mee te nemen!’

Kortaf klonk dit bevel, de koning wendde zich om en trad naar buiten.

‘Vader Warrens!’ zei Knoet.

De oude begon met kracht aan de pijp te trekken, maar ze was uitgegaan: hij trok ditmaal geen rookwolken.

EEN BRUTALE GAST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. KAULBACH.

‘'t Doet er niet toe. Mijn kroeg verkoop ik. Binnen twee weken ben ik in Stockholm. Hoezee voor Karel en Zweden!’

Bij de Platen.

Een morgenontmoeting in Provence. -

De Fransche schilder Mayan verplaatst ons met zijn fraai, sober doek, waaraan alle overdrijving en gemaaktheid vreemd is, in Provence. Het onderwerp is eenvoudig: een meisje uit Arles begeeft zich, op een ezel gezeten, die ook haar waren vervoert, naar een naburige markt, en ontmoet in de onmetelijke vlakte een herder, die met haar een praatje maakt. Een druk gesprek voeren zij niet, van wat naar rederijken zweemt, hebben ze geen begrip, maar dat ze ook zonder veel woorden elkaar verstaan, is wel aan geen twijfel onderhevig. De trouwe hond beschouwt nieuwsgierig, een

beetje onrustig haar, die al de aandacht van zijn meester in beslag neemt en die misschien spoedig zijn meesteres zal zijn.

De artist heeft aan zijn personen de eenvoudigste houdingen gegeven, omdat deze het meest waar zijn en de onvruchtbare bodem met de silhouet van een heuvelenreeks in de verte verhoogt nog het stemmige van het geheel.

Het Karermeer in het Latemargebergte. -

Wat deze gravure ons biedt, is een kijkje in het heerlijke, onovertroffen schoone bergland Tirol. Het heldere water van het meer weerkaatst de donkere pijnboomen en de grillig gevormde dolomieten, die den blauwgroenen plas als met een muur van arduin omringen.

Het meer is het Karermeer, rijk aan kostelijke forellen, en geregelden toevoer van water ontvangend uit tal van bronnen, die in het Latemargebergte ontspringen. De hoogste toppen van dezen bergketen zijn in het Oosten de 2741 meter hooge Col Canon, in het Westen de 2846 meter hooge Diamantiditoren.

Meer en gebergte leveren een aanblik van grootsche en indrukwekkende schoonheid, vooral voor bewoners der lage landen, wier blik aan een ruime vlakte en een wijden horizon gewend is.

Een brutale gast. -

Het kleine meisje zat heel genoeglijk met de pop te spelen toen eensklaps, met een vrijmoedigheid, die haar verrast heeft, het konijntje op de pan afkwam en deze begon schoon te maken. De inhoud der pan was voor Bello bestemd, maar daar deze niet kwam, zag het konijn, aangetrokken door den heerlijken geur, de kans schoon en trok - wat voor een zoo vreesachtig dier wat zeggen wil - de stoute schoenen aan. Mietje, die een verdieping hooger is geklauterd om zich zelf en haar pop in veiligheid te brengen kan van haar verbazing over zooveel vrijpostigheid niet bekomen, en kijkt van haar verhevenheid met verwondering en verbouwereerdheid naar het stout bedrijf.

[Nummer 21]

HET KASTEEL HOHENWERFEN IN PONGAU (SALZBURG), NAAR EEN PHOTOGRAPHIE.

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

IX.

In de straten der groote stad heerschte de bedrijvigheid van iederen dag, levendig, vroolijk, gezellig. Een scherpe tegenstelling daarmee vormde een jonge dame, die, haar voile dicht over het gezicht getrokken, langzaam voortschreed, bijna sloop, alsof zij bang was gezien te worden.

Het was Corrie van Wijck, die van haar bezoek aan barones de Horseux terugkeerde. Haar vader had haar den dag te voren niets gezegd. Zij had hem enkel aan het souper gezien, waar hij er zeer verstoord en nadenkend uitzag, maar geen woord sprak. Wat haar was opgevallen, was de bijzondere hartelijkheid, waarmee hij, Edmond zijn gewoon avondbezoek brengend, met den knaap had gesproken, hem spoedige beterschap belovend, en de teederheid, waarmee hij vóór het heengaan hem had gekust.

Aan haar moeders gezicht had zij niets buitengewoons kunnen bespeuren. Mevrouw Van Wijck deed, of zij de verstoordheid van haar man niet bemerkte, sprak druk over haar gewone geliefkoosde onderwerpen: toiletten, partijtjes, bals enz., deed in één woord of er niets gebeurd was, hoewel zij toch vóór het souper een langdurig onderhoud met den bankier gehad had en dus van de reden der komst van barones de Horseux op de hoogte moest zijn. Maar Corrie wist bij ondervinding, dat daaruit geen gevolgtrekking was te maken, want haar moeder was een volleerde comediante, die onder een masker van opgeruimde zorgeloosheid haar gewaarwordingen op meesterlijke wijze wist te verbergen.

Dien nacht had Corrie weinig geslapen. Het raadselachtige briefje der barones stond haar onophoudelijk voor den geest, wel honderdmaal herhaalde zij bij zich zelf de woorden: ‘Gij kunt, gij moogt niet de echtgenoote van baron Van Oudenhoven worden,’ en martelde tevergeefs haar hersens, om op de vraag: ‘Waarom?’ het antwoord te vinden.

Den volgenden morgen was het jonge meisje als naar gewoonte naar de kerk gegaan om de H. Mis bij te wonen. Met bijzondere vurigheid had zij daar gebeden voor zich zelf, voor Edmond, voor haar ouders vooral, opdat dezen niet langer op het huwelijk met baron Van Oudenhoven zouden aandringen, want zij vreesde, dat inzonderheid haar moeder liever tot het uiterste zou volhouden, over alle bezwaren heenstappen, dan haar eenmaal opgevat plan te laten varen.

Na de H. Mis begaf Corrie zich naar de woning van barones de Horseux. Het was nog wel vroeg in den morgen, te vroeg voor een bezoek, maar wat kon zij zich aan de etiquette storen, waar spanning en onrust voortdurend krachtiger haar hart bestormden, haar zenuwgestel steeds meer in de war brachten en haar onbekwaam maakten tot kalm nadenken?

Van de barones vernam zij alles, de volle, vreeselijke waarheid. Zij had al haar geestkracht noodig, om bij die ontzettende onthulling staande te blijven, om niet krankzinnig te worden bij de gedachte, dat zij de vrouw had kunnen worden van den man, die haar broertje naar het leven had gestaan.

‘Wees sterk, lief kind,’ zei mevrouw de Horseux, het snikkende en schreiende meisje met moederlijke genegenheid omhelzend, ‘alle gevaar is immers voorbij.’

‘Maar vader, maar moeder?’ vroeg Corrie, de barones met betraande oogen aanziende, doch haar vraag niet durvende voltooien.

‘Wees gerust, die zullen handelen zooals gehandeld moet worden. Ik heb met uw vader lang en ernstig gesproken, ik heb hem gezegd, dat ik niet twijfelde, of hij zou doen, wat in deze omstandigheden zijn plicht was, maar dat, indien dit onverhoopt niet mocht geschieden, dr. Hastings en ik een aanklacht zouden indienen bij de rechtbank. Ik kan u thans wel zeggen, Corrie, dat dr. Hastings alleen gezwegen heeft om uwentwil....’

‘Dr. Hastings is een edel man,’ zei het jonge meisje. ‘Ik ben u en hem, naast God, veel dank schuldig, en nooit zal ik vergeten wat u beiden voor mij gedaan hebt.’

Toen Corrie weer op straat en alleen was, kwam al hetgeen zij vernomen had opnieuw met overweldigende kracht bij haar op. Welk een vreeselijke ontgoocheling was dat voor haar! Al koesterde zij te voren reeds weinig achting voor haar oom en voor den baron, toch had zij nooit bij beiden een zoo groote verdorvenheid kunnen veronderstellen, dat zij ter wille van het ellendige geld een onschuldig, ongelukkig kind van het leven zouden willen berooven. Zij ijsde bij het denkbeeld, dat zij - indien barones de Horseux niet in Gods hand het werktuig was geweest om dat te verhinderen - haar hand zou hebben geschonken aan een man, die met zijn wil een moordenaar was, de moordenaar van haar broertje. Zij had nog wel gemeend door toe te stemmen, door het grootste offer te brengen, dat van haar gevraagd kon worden, in het belang van Edmond te handelen, en nu zag ze in, dat ze hem gevoerd zou hebben in het hol van den leeuw, dat de baron het kind, indien het eenmaal in zijn huis was gekomen, zeker aan zijn hebzucht zou hebben opgeofferd.

Corrie wandelde een paar straatjes om. Ze was nog te geagiteerd om thans reeds thuis te komen. Ze had zich zelf nog zooveel vragen te stellen: waarom haar moeder, die toch alles wist, gisterenavond over allerlei futiliteiten kon spreken, waarom haar vader haar niets gezegd had, of de hartelijkheid, die hij Edmond had betoond, als een gunstig voorteeken mocht worden beschouwd. Zou nu een ander, beter leven beginnen, zou de vreeselijke les goede vruchten dragen?

Plotseling hoorde ze achter zich haar naam noemen. Verwonderd keek ze om. Het was Lindeman, die hijgend kwam aanstrompelen, met beide armen zwaaiend en maar aldoor roepend: ‘Juffrouw Van Wijck, juffrouw....’

Corrie zag thans eerst, dat ze in de Wagenstraat was, en dat ze zonder het te weten het huisje van Lindeman was voorbijgegaan. Al was Corrie nu juist niet in de beste stemming, om met den ouden man een praatje te maken, toch deed haar aangeboren vriendelijkheid haar hem eenige schreden te gemoet gaan en belangstellend vragen: ‘Wel, Lindeman, heb je me iets te zeggen?’

‘U kent me dus nog, juffrouw!’ riep het oude mannetje verheugd uit. ‘Wij zaten voor het raam en zagen u voorbijgaan, en ik heb een tien minuten geleden een portefeuille gevonden....’

Hij wachtte even om op adem te komen, terwijl Corrie tevergeefs naar het verband zocht tusschen haar voorbijgaan en het vinden eener portefeuille.

‘Een portefeuille,’ hernam Lindeman, ‘die waarschijnlijk aan uw oom toebehoort. Jonkheer Van Stoppelaar is immers uw oom, juffrouw?’

Corrie knikte. ‘En nu wilde je die portefeuille maar aan mij ter hand stellen, om ze hem terug te geven? Dat is goed.’ Zij stak al de hand uit, om ze aan te nemen.

‘Ik heb ze thuis liggen, juffrouw. In mijn haast om u in te halen, want mijn beenen willen zoo goed niet meer mee, liet ik ze liggen, en.... en....’ - zijn stem daalde tot een zacht gefluister - ‘daar ligt een heel vreemd briefje in.’

Corrie vermoedde wat het mannetje bedoelde. ‘Ik ga even met je mee,’ zei ze, die begon te merken, dat de menschen uit de buurt haar reeds stonden aan te gapen.

‘Waar kon je aan zien, dat die portefeuille van mijnheer Van Stoppelaar was?’ vroeg ze onderweg.

‘Zijn naam staat er in, juffrouw, en de brieven, die er in liggen, zijn aan hem geadresseerd.’

‘Van wie zijn die brieven?’

Er waren brieven in van verschillende personen, maar Lindeman, die begreep wat juffrouw Van Wijck bedoelde, antwoordde: ‘Er is er een bij van mijnheer Van Oudenhoven.’

Ze waren thans bij het vrien lelijke huisje gekomen, waarin Corrie eens, toen de twee oude menschjes der wanhoop nabij waren, licht en zonneschijn had gebracht, en waar iederen dag voor haar en voor Edmond gebeden werd. Want het jonge meisje had aan Lindeman en diens vrouw, toen dezen hadden gevraagd, waarmee ze haar goedheid en edelmoedigheid konden vergelden, gezegd, dat ze veel voor haar en haar zieke broertje moesten bidden.

Lindeman had ook gehoord, dat juffrouw Van Wijck en baron Van Oudenhoven een paar zouden worden, en nu had het hem getroffen, in het briefje, door den laatste aan jhr. Van Stoppelaar gericht, den naam van Edmond genoemd te zien in een verband, dat hem wel niet geheel duidelijk was, maar toch zonderlinge gedachten bij hem deed opkomen.

Hij en zijn vrouw overlegden nog, wat ze met de portefeuille zouden doen, toen ze op eens juffrouw Van Wijck, die zelden of nooit in deze straat kwam, hun raam zagen voorbijgaan. Was dat geen bijzondere schikking van onzen Lieven Heer? zoo vroegen zij zich af.

‘Hier is de portefeuille, juffrouw,’ zei moeder Lindeman, haar aan de deur reeds te gemoet komend. Zij was er niet geheel gerust op, dat de juffrouw het hun niet kwalijk zou nemen, dat zij er in geneusd hadden, want ze dacht wel, dat haar man, die een flapuit was, haar dat zou verteld hebben.

‘Dank je wel,’ zei Corrie, ‘maar als je het goedvindt, wil ik toch wel even gaan zitten en mij overtuigen, of de portefeuille werkelijk van mijn oom is.’

Corrie bloosde licht, toen ze dit zei, want zij had de portefeuille bij den eersten oogopslag herkend. Maar het was mogelijk, dat jhr. Van Stoppelaar naar het huis harer ouders was gegaan, zoodat ze hem bij haar thuiskomst zou aantreffen en dan geen gelegenheid meer zou hebben, den inhoud der portefeuille te onderzoeken. En toch, hoezeer zij in ieder ander geval een dergelijke onbescheidenheid zou hebben vermeden, thans moest het geschieden. Er was een brief in van Van Oudenhoven, -een vreemd briefje, had Lindeman het genoemd. Zij, die nu alles wist, zou er waarschijnlijk een anderen naam aan moeten geven. Wie weet, of dat briefje niet een onomstootelijk bewijs opleverde, een verpletterend bewijs voor het geval de beide schurken eenvoudig alles mochten ontkennen.

Corrie nam dicht bij het raam plaats, terwijl de beide oudjes zich uit een gevoel van kiesche bescheidenheid, dat het jonge meisje op prijs stelde, naar het midden der kamer begaven.

Schijnbaar kalm, maar haar vingers trillend van koortsige spanning, maakte Corrie de portefeuille open. Onder allerlei andere brieven zag zij ook dien van den baron,

hij viel haar onmiddellijk op. Met een enkelen blik had ze den korten, veelzeggenden inhoud overzien, die als volgt luidde:

Je hebt het dom aangelegd, Van St., en je kunt met dien Hastings nog moeite krijgen, als die de zaak doorzet. De kans om Edmond op zij te schuiven is nu ook voorgoed verkeken, want een tweeden keer kun je zoo iets niet beginnen. Ik dacht, dat je met meer beleid zou te werk gaan, beter je voorzorgen nemen. Onze afspraak is hiermee vervallen, tenzij je er alsnog een middel op weet, om die na te komen.

A. van Oudenhoven.

Corrie zat met het briefje in de hand strak voor zich uit te staren. Nu ze de toedracht der afschuwelijke samenzwering kende, was ieder woord haar duidelijk, trad ieder woord als een aanklager tegen de beide ellendelingen op.

Gedachteloos sloeg ze de portefeuille verder open en werd in een afzonderlijk zakje een vergeeld blaadje papier gewaar. Ze beefde, toen haar vingers het er uit namen; ze wist zelf niet waarom. Zou er nog meer aan den dag komen? Haar ontroering werd nog grooter, toen ze de hand naars vaders herkende.

Het was lang geleden, dat dit briefje was geschreven, maar, al was het schrift ook veranderd, de handteekening van haar vader liet geen twijfel bestaan, of het was van hem afkomstig.

Hoe kwam dit briefje in het bezit van haar oom, hoe kwam het, dat hij het reeds zoo lang en blijkbaar zoo zorgvuldig bewaard had? Zij kon er niets bijzonders aan ontdekken. Het bevatte de meedeeling, dat op een Oostenrijksch premielot de hoogste prijs-50.000 florijnen was gevallen - en was gericht aan zekere juffrouw A. van Dalen.

Ze sprak dien naam halfluid voor zich uit, zich afvragend, of ze dien ooit thuis gehoord had.

'Kijk, zoo heet jij ook, vrouw,' zie Lindeman.

'Och, er zijn zooveel Van Dalen's in de wereld,' antwoordde zijn vrouw.

Corrie keek weer op. 'Zoo, heet u Van Dalen?' vroeg zij verstrooid.

Na deze woorden stond zij op. Zij reikte Lindeman en diens vrouw de hand. 'Ik dank je wel, dat je mij die portefeuille gegeven hebt, en ik reken er op, dat je met niemand daarover en over wat je daarin gezien hebt zult spreken.'

'Daar kan u staat op maken, juffrouw,' zeiden beiden uit één mond.

'Ik kom je nog wel eens opzoeken,' en met een vriendelijk knikje nam ze afscheid.

Buiten gekomen stapte Corrie vlug door, want ze had zich nogal lang opgehouden, en ze veronderstelde dat haar oom thuis zou zijn. Was dit het geval, dan zou wellicht het briefje, dat haar op zoo onvoorziene wijze in handen was gekomen, kunnen dienen, om de beschuldiging van mevrouw de Horseux te versterken en onweerlegbaar te maken.

Ook het vergeelde papiertje met de handteekening haars vaders liet haar geen rust. Het was toch eigenlijk dwaas, daar beteekenis aan te hechten - zoo redeneerde zij bij zich zelf -maar van den anderen kant verontrustte het haar, alléén omdat het in het bezit van haar oom was. Ze besloot het haar vader ter hand te stellen, dan kon deze er mee doen wat hij wilde.

Thuis gekomen, werd zij door den huisknecht, die opendeed, met een ernstig hoofdschudden ontvangen.

'Wat is er, Jan?'

'De jonker is er, juffrouw, en hij gaat geweldig te keer. Hoor maar.'

Toen Corrie verder de gang door ging, hoorde ze de stem van haar oom, luid galmend boven die van haar vader uit. Terwijl de knecht zich naar de keuken begaf, bleef Corrie voor de deur staan, besluiteloos, of zij al dan niet zou binnentreden.

De bankier had zijn vrouw den vorigen avond zijn gesprek met barones de Horseux meegedeeld. Hij was overtuigd en besloten te handelen. Toen hij het schelmstuk vernam, dat zijn zwager en zijn aanstaande schoonzoon hadden beraamd, kwam zijn betere natuur boven. Een zijner mooiste droombeelden, zijn liefsten wensch moest hij laten varen, maar voor een adellijken titel zijn eenige dochter verkoopen aan een moordenaar, - daartegen kwam hetgeen er in zijn gemoed nog aan vaderliefde en rechtschapenheid over was in opstand.

Zijn vrouw had hem met een onheilspellende kalmte alles laten vertellen, maar toen hij ophield, vroeg zij, of hij gek was geworden, of hij dan werkelijk zoo weinig doorzicht bezat, om aan de leugens van mevrouw de Horseux en dr. Hastings geloof te slaan.

‘Leugens?’ vroeg de bankier verbaasd, ‘maar zij heeft alles zelf gehoord, zij heeft het geheele onderhoud op schrift gebracht. Hier heb ik het. Is dat nog niet overtuigend genoeg?’

‘Voor u wel, maar het schijnt, voor mij niet. Zulk een gesprek kan iedereen opmaken.’

‘Dus u wil zeggen....’

‘Dat mevrouw de Horseux dat gesprek eenvoudig verzonnen heeft,’ viel zijn vrouw hem in de rede.

‘Welk belang heeft iemand als de barones er bij, zulk een valsch stuk op te maken, dat haar in de grootste ongelegenheid, zelfs in de gevangenis kan brengen? Zoo iets doet men toch niet voor zijn plezier.’

‘Het is een komplot tusschen haar en dr. Hastings, en het zou mij niets verwonderen, indien Corrie er alles van wist.’

‘Corrie? En ze is mij van middag nog komen zeggen, dat ze in het huwelijk met Van Oudenhoven toestemde.’

‘Bewijs te meer, dat alles listig overlegd was, om je op een dwaalspoor te brengen, en het is hun maar al te goed gelukt.’

‘Maar nog eens, welk belang hebben zij daarbij?’

‘Dat zal ik je zeggen. Corrie en dr. Hastings houden van elkaar, en nu hebben ze de barones voor zich weten te winnen, die er in toegestemd heeft, de haar aangewezen rol te spelen.’

‘Hoe weet je dat? Je hebt me daar tot dusver nooit iets van gezegd.’

‘Omdat ik het tot dusver enkel vermoedde. Maar thans is mij alles duidelijk en zeker geworden. Het is wel sluw aangelegd. Als baron Van Oudenhoven enkel maar hoort, dat je hem een oogenblik van zoo iets hebt kunnen verdenken, wil hij natuurlijk van een huwelijk met Corrie niets meer weten en is te gelijker tijd alle kans op een adellijken titel voor je verkeken. Daardoor stijgen de kansen van Hastings, die, als hij door Corrie gesteund wordt, wel aanzoek zal durven doen om de hand der dochter van bankier Van Wijck, maar het nooit zou gewaagd hebben, de hand te vragen van een jonkvrouwe Van Wijck tot Wijck.’

Dat de zoo vurig begeerde adellijke titel hem ontglipte, op het oogenblik, dat hij er zich zeker van achtte, was voor den bankier een zware slag, maar dit verblindde hem toch niet in die mate, dat hij aan de beweringen zijner vrouw, die handig de rollen trachtte om te keeren, geloof sloeg.

‘Hoor eens,’ zei hij, ‘het moet ons om de waarheid, en daarom alleen te doen zijn. Is hetgeen mevrouw de Horseux zegt waar, dan is mijnheer Van Stoppelaar, al is hij honderdmaal uw broer, een schurk, en mijnheer Van Oudenhoven, al zou hij mij ook aan den graventitel kunnen helpen, een nog grootere schurk. Hebben daarentegen barones de Horseux en dr. Hastings in overleg met Corrie samengespannen, om twee respectabele mannen valschelijk te beschuldigen, dan zullen zij daarvoor boeten."

‘Ik ben het volkomen met je eens,’ merkte mevrouw op. ‘Ontbied mijn broer en val hem onverhoeds met de beschuldiging van mevrouw de Horseux op het lijf. Is hij schuldig, dan zal hij zich verraden, is hij onschuldig, dan zal het eveneens blijken.’

‘Goed,’ hernam de bankier, ‘op voorwaarde dat je hem op geenerlei wijs waarschuwt of verwittigt.’

Mevrouw beloofde dit, en ten einde het geheim zorgvuldig te bewaren, werd besloten Corrie voorloopig van alles onkundig te laten.

Den volgenden morgen verscheen jhr. Van Stoppelaar, die van den bankier een kort briefje had ontvangen, al vroeg. Ondanks haar belofte had zijn zuster hem van

alles op de hoogte gebracht. Haar eerzucht woog bij haar het zwaarst, ieder ander gevoel werd daarvoor het zwijgen opgelegd. Zij moest haar broer, zij moest den baron redden, haar man moest jonkheer worden. Was dit geschied, dan zou ze verder zien.

Jhr. Van Stoppelaar toonde zich hoogst verwonderd over het briefje van den bankier en niet minder over de strakke gezichten van Van Wijck en diens vrouw.

'Wat een zure gezichten!' riep hij op zijn gewonen luchtigen toon uit; 'en is het nu alleen om die te zien, dat ik per expresse ontboden ben?'

De bankier ging staan. 'Van Stoppelaar, jij en Van Oudenhoven hebt Edmond willen vermoorden.... Ontken niet, ik heb de bewijzen in handen.'

'Ontkennen!' riep de jonker uit, die eveneens opstond, 'ik begrijp je niet, ik weet niet eens wat je bedoelt, want wat je daar zegt kan je geen ernst zijn.'

'Ik verzeker je, dat het ernst is, en ik meen het je duidelijk genoeg gezegd te hebben. Nog eens: jij en Van Oudenhoven hebt mijn kind om het leven willen brengen. Het was Van Oudenhoven vijftig duizend gulden waard, en dat bloedgeld heb jij willen verdienen, schurk, ellendeling!'

Geen spoor van ontroering over deze onthulling was op Van Stoppelaar's gezicht waar te nemen. Hij wist, dat deze beschuldiging zou komen; en Van Wijck raakte reeds eenigszins onder den indruk van zijns zwagers verbluffende kalmte. Kon een schuldige zich zóó beheerschen?

Van Stoppelaar kruiste de armen over de borst. 'Ik moet veronderstellen, dat je niet gek en niet dronken bent, Van Wijck, en daarom zal je me rekenschap geven van je beschuldigingen. Maar je zei, dat je bewijzen hadt; voor den dag er mee, ik eisch het!'

Deze brutale uitdaging imponeerde den bankier. Hij was niet meer zoo zeker van zich zelf, zijn stem niet meer zoo vast, toen hij antwoordde: 'Je bent Dinsdagavond op de partij bij Van Oudenhoven met den jongen baron in den tuin gegaan en daar heb je met hem een gesprek gevoerd, waaruit de schuld van je beiden duidelijk bleek en dat door een hoogst respectabel persoon bij toeval werd afgeluisterd.'

'En op zulk een praatje, dat den laagsten laster inhoudt, gaat een man als bankier Van Wijck af. 't Is waarlijk fraai! En wie is die hoogst respectabele persoon? Mag ze genoemd worden?'

'Het is barones de Horseux, die desnoods bereid is, haar getuigenis voor de rechtbank te herhalen. Durf je nu nog loochenen, Van Stoppelaar?'

'*Ik* zal die barones voor de rechtbank dwingen, haar valsch getuigenis te herroepen!' schreeuwde de jonker, met de vuist op tafel slaande, 'en u en mijn zuster, die door haar zwijgen met u schijnt in te stemmen, zult mij voldoening hebben te geven, dat u aan zulk een lasterpraatje hebt geloof geslagen.'

'Ik raad je aan, niet zulk een hoogen toon te voeren,' hernam de bankier, 'je bent met Van Oudenhoven in den tuin geweest, dat staat vast.'

'Dat ontken ik niet,' antwoordde de jonker schamper.

'Je gesprek heeft barones de Horseux woord voor woord opgevangen. Zij zat in het prieel, in de buurt waarvan jij tegen een boom geleund stond, terwijl Van Oudenhoven in het midden van het voetpad met zijn stok strepen trok over het zand.'

'Wat nog meer?' vroeg Van Stoppelaar.

'Je wilde weer geld van Van Oudenhoven leenen, vijf duizend gulden, en je meende wel wat verdiend te hebben door je poging om Edmond te vergiftigen. Maar de baron zei, dat je 't onhandig had aangelegd en dat je op niets aanspraak kon maken, waartegen jij weer aanvoerde, dat door jouw toedoen dr. Hastings zijn congé had

gekregen en dat Edmond toch wel zou dood gaan. Als dat gebeurde en als Corrie zijn vrouw werd, had Van Oudenhoven er vijftig duizend gulen voor over. Durf je dat ontkennen? Spreek op!'

'Het is van a tot z gelogen!' bulderde de jonker, zijn hoed grijpend. 'Ik ga op staanden voet naar barones de Horseux, om haar ter verantwoording te roepen.'

De deur werd geopend en Corrie trad binnen. 'Blijf!' zei ze op gebiedenden toon, '*ik* roep je ter verantwoording.'

(*Wordt vervolgd.*)

Langs Rijn en Main, door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

Het zonderlingste van al was zeker wel het gedeelte, dat te boek staat als Tuchgaden, Krautmarkt, Höllgasse, Limpurgergasse e.a. Wij zagen hier o.a. een huis, dat geheel rustte op houten zuilen, zoodat de verdieping gelijkvloers bestond uit een soort open hol, een arcadengang, die als een kleine winkelgalerij dienst deed. Om de waarheid te zeggen, zag

alles er even goor en vies, hoewel uiterst schilderachtig uit. Iedere koopman of koopvrouw had maar enkele vierkante meters tot haar beschikking, maar met deze kleine ruimte werd dan ook gewoekerd. Een bakker, een slager en een worsthandelaar stonden broederlijk naast elkaar en een groentevrouw maakte het gezelschap voltallig. Wij kochten hier een stuk echte Frankfurter worst en een broodje, aten dat uit de hand op en dwaalden vervolgens door een allerwonderlijkst hoekje, dat door drie of vier straatjes tusschen de hooge huizen gevormd werd en op een klein pleintje uitliep, waar een alleraardigst fonteintje staat - 'ZumSchöppenbrunnen'- volgens opschrift in 1796 opgericht en in 1888 vernieuwd.

RECHTERZIJVAK VAN HET HOOFDALTAAR TE STRATUM.

Wij kregen nu echter zoetjes aan genoeg -niet van het schilderachtige - maar van het vuile, oude Frankfort, en daar de klok juist halftien sloeg, besloten wij een Mis bij te wonen in den ouden, vermaarden Dom, gewijd aan St. Bartholomeus. De Dom van Frankfort is, vooral wat het uiterlijke aangaat, uiterst schilderachtig, en tot het schoone silhouet wordt in de eerste plaats bijgedragen door den kolossalen, zwaren toren, die, rijk versierd met fialen en andere Gothische ornamenten, uitloopt in een achtzijdigen koepel, gekroond door een spits.

De tegenwoordige kerk is gesticht op de plaats van een ouden Romaanschen Dom en dagteekent van 1238. Opmerkenswaardig zijn het langgerekte priesterkoor en vooral het lange dwarsschip, dat ongeveer even groot is als het schip der kerk zelf. De Dom van Frankfort heeft evenals vele andere kerken in Hessen en Thuringen tot aan den Rijn toe, den invloed ondergaan van de prachtige St.-Elisabethskerk te Marburg, een der eerste en schoonste hallenkerken van Duitschland.

Deze z.g. hallenkerken vertoonen de architectonische bijzonderheid, dat de beide zijschepen even hoog of ongeveer even hoog zijn als het middelschip, en deze eigenaardigheid had natuurlijk tot gevolg, dat het uiterlijk, zoowel als het inwendige der kerk een geheel ander aanzien kreeg dan bij den gewonen aanleg met een hoog middelschip en twee lagere zijbeuken.

De bouw van de St.-Bartholomeus-kerk vorderde slechts langzaam. Van 1315-38 werd het lange priesterkoor gebouwd; in de tweede helft derzelfde eeuw het dwarsschip, en eerst in 1415 werd onder meester Madernus Gertener een aanvang gemaakt met den toren, die in 1514 nog onvoltooid werd afgesloten. In 1867 werd de hoofdkerk zwaar geteisterd door een brand, maar van 1869-81 werd zij geheel hersteld, terwijl onder leiding van den architect Densinger ook de toren volgens de oude, bewaard gebleven plannen ten einde toe werd voltooid.

Wij traden de kerk binnen. Het inwendige maakt een verheffenden indruk met zijn rijke en zachte beschildering van zuilen, wanden en gewelven en zijn schoone glazen. Evenals in alle oude hoofdkerken vindt men ook hier talrijke grafsteenen, rijk

bewerkte altaren in verschillenden stijl, schoone kerkmeubelen, alle op zich zelf zeer fraai, maar toch niet zoo opmerkenswaardig, dat er bijzondere vermelding van gemaakt behoeft te worden.

Meer van belang zijn de geschiedkundige herinneringen, die aan den eerwaarden Dom verbonden zijn.

Vóór het hoofdaltaar werden de Duitsche keizers door den keurvorst van Mainz gekroond. Rechts van dit altaar, bij den ingang van een kleine kapel, is de fraaie graftombe van Gunther van Schwartzenberg, den Duitschen tegenkeizer, in 1349 te Frankfort gestorven. De fresco's en de schilderingen op de ramen van het priesterkoor hebben grootendeels betrekking op de geschiedenis van de kathedraal en de stad: het Concilie van 794; de verzoening van keizer Otto I met zijn broeder in 941; keizer Koenraad III en Bernard van Clairvaux in 1147; de kroning van Maximiliaan II in 1564 enz.

HOOFDALTAAR DER KERK TE STRATUM,
vervaardigd door den beeldhouwer Jan Custers aldaar.

In deze historische omgeving hoorden wij een H. Mis, wandelden daarna de kerk eens rond en verlieten haar daarna door het portaal aan de noordzijde, ten einde nog even den grooten zoogenaamden Calvarieberg te bewonderen, een fraai stuk werk van 't jaar 1509, dat naast het koor is geplaatst.

Van den Dom namen wij onzen weg weer door eenige nauwe, oude straten naar het oude middelpunt van Frankfort, den reeds genoemden Römerberg. Hier is het hart van de vermaarde Rijksstad; hier, op deze kleine hoogte aan de Main, speelden de voornaamste gebeurtenissen van den ouden keizerstijd; hier gevoelt de oprechte Frankforter eerst goed het gewicht van zijn geliefkoosde geboorteplaats; dit kleine plekje grond is grooter dan menig weidsch paleis, treft meer dan geheele steden, roept meer herinneringen wakker dan een tocht van uren lang in andere plaatsen.

Fraaier hoekje dan deze Römerberg telt Frankfort niet, en moeilijk zal het zijn, in eenige andere Duitsche stad iets aan te wijzen, dat hiermee op één lijn kan staan. Alle huizen, die dit plein omringen, munten uit door schoone vormen en hebben volkomen hun antiek voorkomen bewaard. Niets nieuwerwetsch komt de fraaie harmonie verstoren; men staat hier geheel op middeleeuwschen grond.

Het hoofdgebouw, tevens het schoonste van al het schoone, is de ‘Römer,’ tegenwoordig het stadhuis van Frankfort. Het wonderschoone gebouw dateert uit het begin van de vijftiende

eeuw. De stijl is die van de laat-Gothiek, de versiering is rijk. Het fraaiste beeldhouwwerk, waaronder het prachtige Rijkswapen uitmunt, is kwistig aangebracht, en fresco's en beschildering der ornamenten verhoogen nog het fraaie aanzien. Vooral de schoone vensters op de bel-étage maken een schitterend effect.

Deze vensters behooren tot de oude keizerszaal, die, voorzien van houten gewelven, in 1843 is gerestaureerd en in dien tijd versierd met de levensgroote portretten van alle Duitsche keizers, te beginnen bij Karel den Groote en eindigende met een standbeeld van Wilhelm I, in 1891 daar geplaatst.

ZOU HIJ ER AAN KOMEN? NAAR DE SCHILDERIJ VAN M. WUNSCH

Achter de keizerszaal ligt de ‘Zaal der Verkiezing,’ waar de keurvorsten bijeenkwamen om den nieuwen keizer te kiezen. Was de keuze bekend, dan betrad de uitverkoren heerscher de keizerszaal en vertoonde zich op het balkon aan de jubelende menigte, die op den Römerberg verzameld stond.

Na de kroning in den Dom richtte men in ditzelfde vertrek het eerste feestmaal voor den nieuwen keizer aan, en terwijl de groote heeren binnen zaten te smullen, heerschte op den Römerberg het vroolijkste gewoel. Dààr braadde men een geheelen os aan het spit, en nadat de keizerlijke voorsnijder er een stuk voor zijn meester had afgesneden, werd de rest onder het volk verdeeld. Dààr stroomde uit de ‘Fontein der Gerechtigheid’ (die nog aanwezig is) te eener zijde witte, aan den anderen kant roode wijn, en gedurende anderhalf uur kon de volksmenigte van dezen overvloed genieten, terwijl ook de opperschenker een bokaal voor den keizer aan deze wonderlijke bron vulle. De schatmeester eindelijk strooide goud- en zilvergeld onder het volk, en tot slot van de kroningsplechtigheid werd alles wat hierbij dienst had gedaan aan de burgerij overgelaten, tot zelfs het scharlaken tapijt, waarop de keizer bij zijn intrede in den Dom den voet had

gezet. Is het wonder, dat de Römerberg tot het hart van iederen Frankforter spreekt?

De zuidzijde van het plein wordt ingenomen door de Nikolaï-kerk, een fraai Gothisch gebouw uit de dertiende eeuw, maar het meest wordt het oog van den bewonderenden aanschouwer geboeid door de huizen, die de andere zijden van dit bevoorrecht plekje omringen.

Men kan ze één voor één beschouwen, en aan ieder ontdekt men weer andere schoonheden; elke woning op zich zelf is een meesterstuk en alle te zamen vormen een onovertroffen schoon geheel. Het meest echter werden wij aangetrokken door het hooge huis van zeker zeven verdiepingen, dat op den hoek staat van den Römerberg en de Wedelgasse. Dit gebouw dagteekent uit den tijd der vroeg Duitsche Renaissance, uit de jaren, waarin alles stond onder den invloed van Holbein en Dürer. De voorgevel, die aan het plein ligt, is geheel van hout en van onder tot boven bedekt met sierlijk snijwerk, dat paneelsgewijs onder en boven en tusschen de ramen is aangebracht. Door den tijd is deze gevel pikzwart geworden, zoodat hij er uitziet als gepolitoerd ebbenhout, maar van somberheid is bij dit meesterwerk toch geen sprake.

De zijgevel aan de Wedelgasse is even fraai, maar heel anders van opvatting. Hier is de geheele muurvlakte beschilderd in vroolijke, lichte tinten en naar den geest van den tijd. Mythologische en Bijbelsche tafereelen wisselen elkaar af. Naast het oordeel van Paris prijkt het offer van Abraham. De schaking van Helena, Diana en Endymion, Neptunus en meer dergelijke heele en halve godheden der Grieken en Romeinen staan tusschen profeten en koningen van het Oude Testament.

Na dat alles bewonderd te hebben, staken wij de aangrenzende St.-Pauls-Platz over en traden de St.-Paulskerk binnen. Niet, dat dit gebouw op zich zelf merkwaardig is, maar in het midden dezer eeuw diende het tot parlementsgebouw van den Noord-Duitschen Bond. Wij zagen dan ook verschillende afbeeldingen en gravures, voorstellende vergaderingen van de afgevaardigden. Verder maakten wij de opmerking, dat de gewelven van de kerk niet te zien waren, daar ongeveer op de halve hoogte de inwendige ruimte door een zoldering is overdekt van beschilderd doek; en daar er verder in het kille, kale gebouw niets meer te bewonderen viel, namen wij haastig afscheid en stapten wij weer in de lichte, warme zomerlucht daarbuiten.

Het relaas van de wandeling, die wij toen maakten, zal ik den geduldigen lezer maar sparen. Op dit drukste uur van den dag vertoonde Frankfort zich voor ons als iedere andere groote stad en als overal elders genoten wij ook hier van de gezellige beweging in de hoofdstraten. Zoo zagen wij op zijn voordeeligst de Rossmarkt met het standbeeld van Gutenberg, de Dam van Frankfort; vlak daarbij de Goethe-Platz en de Schiller-Platz, waarop respectievelijk monumenten prijken ter herinnering aan beide vermaarde dichters. Men heeft hier dus bijna ‘des Guten zu viel,’ 't is in een klein bestek een opeenhooping van drie centrums elk met een standbeeld.

Op deze hoogte zagen wij ook het huis van Rothschild, het paleis der graven van Thurn und Taxis, de nieuwe Beurs en meer fraaie, groote of opmerkenswaardige gebouwen, totdat wij uitkwamen bij den Eschenheimer-toren, die als een vergeten middeleeuwsche reus tusschen de moderne pygmeeën staat.

Deze toren is een der schoonste voorbeelden van middeleeuwsche versterkingskunst. Van onder vierkant, van boven rond en uitloopend in een spits, door vier kleinere torentjes omringd, heeft het bouwwerk een zeer pittoresk silhouet. De weergang, die achter de tinnen van den geheelen stadsmuur rondliep, zette zich

ook achter den toren voort, zoodat deze geen hinderpaal was tusschen de nabijgelegen wallen.

Van dezen toren af voerde de tram ons in twintig minuten naar den Friedhof, het wijdvermaarde kerkhof van Frankfort, dat één verzameling is van monumenten en gedenkteekenen.

Door een zware Dorische portiek betraden wij den Godsakker, die uitmunt door fraaien aanleg, geheel in overeenstemming met het doel van deze plaats. Lang dwaalden wij door de stille lanen en de dichte bosschages van de rustplaats der dooden, altijd indrukwekkend en stemmend tot ernst door het geheimvolle zegel, dat de Dood op al het zijne drukt. Talloos zijn de eenvoudige kruisen, de meer deftige, maar minder roerende grafsteenen en de weidsche, dikwijls pronkerige, maar kille, grootsche monumenten en beeldgroepen.

Geen bezoeker mag verzuimen het graf der familie Bethmann binnen te treden en daar de bas-reliefs te bewonderen van Thorwaldsen, den Deenschen Michel-Angelo, en het mausoleum te bezichtigen van Wilhelm II van Hessen met zijn gemalin.

Het volgend nummer van ons dagprogram bevatte een bezoek aan het Staedel-Museum, een instelling, waarop Frankfort met recht groot mag gaan en die in de rij beroemde verzamelingen van Duitschland een eervolle plaats inneemt.

Toen de rijke Frankforter Jan Frederik Staedel in 1816 overleed, legateerde hij aan de stad zijner inwoning zijn huizen, zijn verzameling schilderijen en gravures en een kapitaal van een en een kwart millioen gulden, ten einde daarvan een Kunstacademie te stichten en te onderhouden, - een Duitsche Pieter Teyler v.d. Hulst dus.

Eerst werd de verzameling onder dak gebracht in een particulier huis, maar sedert 1878 draagt Frankfort roem op het fraaie gebouw, dat nu in Sachsenhausen aan den oever van de Main de schatten bergt.

Het Staedel-Museum is een paleis in den echten zin van het woord. Het hoofdgebouw met zijn monumentalen ingang, balkon en koepel maakt een grootschen indruk en staat in gelukkige verhouding tot de zijvleugels. De zes groote bas reliefs boven de vensters maken vooral het grootsche sieraad uit van den deftigen gevel.

Al dadelijk waren wij geheel onder den indruk, toen wij in de ruime achthoekige vestibule de afgietsels zagen van het beroemde graf van Maximiliaan I en de hofkerk te Innsbrück; maar toen wij de fraaie trap hadden beklommen en de eerste zaal rechts binnen waren getreden, ging onze bewondering over in verrukking en de thermometer der vaderlandsliefde stond op bloedwarm. De hoogste roem van het Staedel-Museum maken de Hollandsche en Italiaansche meesters uit, maar de Hollanders spannen de kroon.

Zie toch die heerlijke schilderij ‘David voor Saul’ van Rembrandt, een onderwerp, dat hij meermalen heeft behandeld, maar zelden zoo schoon als hier. Zie die keurige en kleurige portretten van Frans Hals, die den meester in zijn volle kracht toonen. Bewonder de prachtige stukken van Ruysdael, Ostade, Van Dijck, De Hoogh en den helaas te vroeg ontslapen Fabricius; de fijne kunst van Jan Steen en Dou, van Bega en Wouwerman, en om de overtuiging op te doen, dat poëzie overal is te vinden, bezichtig dan eens wat langer, evenals wij deden, dat prachtige ‘Geslachte varken’ van Van Slingelandt, dat in at zijn naturalistische opvatting meer schoonheden bevat dan tien ‘Slagen van Waterloo.’

Ziehier een der weinige stukken van Jan Steen, waarin hij een Bijbelsch onderwerp behandelt: ‘Mozes slaat water uit de rots.’ Ginds hangt een fraaie proeve van het talent van Terburg en even verder treft u iets van Elsheimer, van Van Everdingen,

Van der Neer, Bol, Brouwer of Ostade. Bijna alle groote zeventiende-eeuwsche Hollandsche en Vlaamsche meesters zijn hier vertegenwoordigd.

Maar ook de ouderen kunt gij hier in volle kracht aanschouwen. Van Lucas Cranach hangt hier een heerlijke 'Christus aan het kruis.' Van Dürer vindt gij portretstukken. Jan van Eyck blinkt boven allen uit met een prachtige Madonna; van Rogier van der Weyden ziet gij verscheidene stukken; Memling en Peter Christus ontbreken niet, evenmin als Hugo van der Goes en Dirk Bouts, en van den Keulschen meester van 'den dood van Maria' bewondert gij een fraaie triptiek.

Na de Nederlanders verdienen de Italianen en Spanjaarden de meeste aandacht, voornamelijk Velasquez en Ribera.

Iets langer bleven wij staan voor een schilderij van Louis van Hagen: 'Een audiëntie bij Leo XIII,' die door fraaie groepeering, juiste gelijkenis en flinke behandeling uitmunt.

Voor de rest echter liepen wij betrekkelijk vlug door de overige zalen en namen daarna een kijkje in de afdeeling der gipsafgietsels. Bijna geen bekend antiek, middeleeuwsch of modern meesterstuk der beeldhouwkunst of bronsgieterij, of men vindt er hier een afbeelding van. 't Zou een onbegonnen werk zijn, deze te noemen; maar bijzonder trok ons de derde deur van het Baptisterium te Florence, het meesterstuk van Ghiberti, waarvan de reproductie prachtig was uitgevallen. Tot slot flaneerden wij nog even rond in de zalen der teekeningen en gravures, zonder na te gaan of de 60.000 stuks wel aanwezig waren, zooals de bewaker ons vertelde.

Hiermee was dit gedeelte van ons program afgeloopen, en na de Kunst was de Natuur weer aan de beurt. Deze altijd jeugdige schoone zong ons een van haar liefste solo's voor, bij ons bezoek aan den 'Palmgarten,' waarvan niets anders te zeggen valt, dan dat het een heerlijk aangelegde tuin is, ongeveer twintig minuten gaans buiten de eigenlijke stad gelegen aan de 'Bockenheimer Landstrasse.' Deze weg is een van die modern bebouwde buitenwegen, zooals men die bijna in iedere groote stad vindt. Haal u voor den geest den Velperweg bij Arnhem, den Zijlweg bij Haarlem, het Bezuidenhout in Den Haag, den weg naar Hillegersberg bij Rotterdam, en gij kunt u een heldere voorstelling maken van de Bockenheimer Landstrasse bij Frankfort.

Trouwens de Frankforters hebben geen reden tot klagen, wat betreft de wandelingen buiten de stad. Zij kunnen gaan naar Bockenheim, naar Rödelheim of naar Bornheim, alle drie veelbezochte uitspanningsplaatsen 't zij voor het volk, 't zij voor de meer deftige lui, waar muziek wordt gegeven of concerten, of waar men zeer gemoedelijk een dansje in de open lucht kan maken.

Aan de andere zijde van de Main bestaan vroolijke wandelwegen naar het Forsthaus in een boschrijke omgeving; naar Oberrad en Offenbach en naar zoo menig ander aanlokkelijk plaatsje, dat min of meer bezocht wordt. Alles bijeengenomen bewijst opnieuw, dat Frankfort een der meest gezellige steden is van Duitschland.

Na onze wandeling naar den Palmgarten namen wij nog eens een kijkje in de stad, bezichtigden het huis van Rothschild, het kolossale postkantoor en nog eenige andere gebouwen, en kwamen vervolgens in de 'Gr.-Hirschgraben,' waar het geboortehuis slaat van Goethe.

Dit huis, tegenwoordig een klein museum van voorwerpen, die betrekking hebben op den grooten dichter, heeft zijn oorspronkelijke gedaante behouden, zooals het dagteekent uit den tijd der Duitsche Renaissance. Alleen een gedenkteeken in den gevel is er bijgevoegd en vermeldt den voorbijganger het feit met deze woorden: 'In diesem Hause würde Johann Wolfgang Goethe am 28 August 1749 geboren.' Het museum interesseerde ons echter Weinig, zoodat wij het huis alleen van buiten

bezagen en dadelijk doorstapten naar de nieuwe Opera, een fraai gebouw in Renaissance-stijl met Grieksche motieven, en in 1880 naar de plannen van Lucae voltooid. Op het fries van den voorgevel prijkt met groote, gulden letters de schoone opdracht: ‘Dem Wahren, Schönen, Guten.’ een spreuk, die men in onzen tijd op dergelijke gebouwen veelal kan aanmerken als een mooi etiquet op een flesch van verdachten inhoud.

Vlak tegenover de Opera, in een vriendelijke omgeving van groen, staat een zeer fraai standbeeld van keizer Wilhelm I, pas in 1896 door Buscher opgericht. De grijze vorst zit te paard, en het beeld van Frankfurtia prijkt aan zijn voeten. De bas-reliefs op het voetstuk, tooneelen uit den oorlog voorstellende, zijn fraai bewerkt en getuigen op zich zelf van even groote kunst als het meer sprekende gedeelte van het heerlijke monument.

Aan de Schiller-Platz staat de Katharinekerk, waarvoor een zware, vierkante toren, van boven prijkende met een omloop en een soort peperbus. De deur van den toren stond open, daar men van binnen bezig was met restaureeren; en gebruik makende van ons toeristenrecht, liepen wij dus den toren in en de trap op.

't Was een heele klimpartij langs de steile en nauwe trappen, tusschenbeide over puin en kalk, maar na een minuut of tien kwamen wij toch op een portaaltje, waar een bel hing, evenals op de stoep van een gewoon huis op den grond. Gebeld dus! De deur ging open en een juffrouw onderrichtte ons, dat wij vijftig pfennig de man hadden te betalen om van den omloop af de stad te zien.

Nu, een oprecht Hollander, die A. gezegd heeft, zegt ook B. Wij betaalden dus de schatting, beklommen nog een kleine wenteltrap en kwamen toen door een keukentje op den omgang van den toren. De frissche wind woei ons hier verkoelend in het gelaat. Diep aan onze voeten lag de vermaarde Rijksstad; vlak voor ons het oude gedeelte met zijn nauwe straten, zijn scheeve, overhangende huizen en wonderlijk gevormde daken en spitsen, die al te zamen het idee gaven van een normaal ontwikkelde stad, welke door den ouden gordel van vestingwerken als 't ware was samengesnoerd en ineengeknepen; - en iets verder het modern Frankfort, breed, luchtig, hier en daar verscholen in 't groen en overal teekenen gevend van opgewekt leven en steeds strevend naar meer ruimte en grooter uitbreiding. Het reusachtige dak van de nieuwe Beurs rees voor ons op als een olifant tusschen een kudde schapen.

De eerwaarde Dom met zijn fieren toren overheerschte alles, en de verdere torens der stad, de groote, moderne reuzengebouwen en de schoorsteenen van verschillende fabrieken vormden een wisselend geheel, waartusschen de trotsche Main haar weg zoekt naar vader Rijn, tot wiens koninklijk gebied ook deze geheele grootsche en schitterende omgeving behoort. In de verte blauwen de wijnrijke hellingen van den Taunus; aan de andere zijde zien wij het Odenwald, waarachter het schoone Heidelberg verscholen ligt, en de streek, die om de stad heen tot deze bergen reikt, behoort nog tot de onvolprezen Rijnvlakte, die overvloeit van vruchtbaarheid en in de schoone Rheingau overgaat, waarmee geen ander deel van Duitschland gelijk gesteld kan worden.

Overal verrijzen vriendelijke plaatsjes uit het groen omhoog. Bockenheim, Rödelheim, Eckenheim, Bergen en Offenbach liggen in de onmiddellijke nabijheid. Heel in de verte doemt Hanau op, en de dikke rookwolken, die hier en daar de lucht verduisteren, wijzen op de industrie, welke in verschillende plaatsjes wordt uitgeoefend. Het was een onbeschrijflijk genot, van deze hoogte van een zestig meter zijn blikken over deze vermaarde streek te laten ronddwalen. Jammer dat de tijd tot vertrek drong!

Wij keerden naar ons hotel terug, betaalden er onze rekening en zaten een uur later in den trein, die ons naar het even vermaarde, nog oudere en bijna even interessante Mainz voerde.

(*Wordt vervolgd.*)

De heer van Lustoord,
door
Joh. Toebosch.

(*Vervolg.*)

Eindelijk trad men door een achterdeur den tuin binnen, die een groote oppervlakte besloeg. Doch ook hier was alles erg verwaarloosd. Het onkruid schoot welig op in de paden, die in lang niet bewandeld waren; de eerst zorgvuldig afgestoken bloembedden waren slechts met moeite weer te vinden, de bloemen verwilderd of half verstikt onder doornen en onkruid. Bij een groep forsche boomen lag een vijver met een fontein, die sinds lang niet meer werkte. Kortom, het was een woestenij, maar die door een bekwaam tuinbouwkundige in weinig tijds in een prachtigen lusthof te herscheppen zou zijn.

Eindelijk was alles bezichtigd. Stormberg was hoogst voldaan en vast besloten het buitengoed te koopen.

‘Wanneer is het verkoopdag?’ vroeg hij den arbeider, terwijl hij hem een rijksdaalder in de hand drukte.

‘Dinsdag over acht dagen, mijnheer.’

‘Weet ge ook of er veel liefhebbers zijn.’

‘Men denkt hier allemaal, dat de burgemeester het zal koopen.’

‘Zoo!’ antwoordde de kolonel, terwijl hij na zijn dochter in het rijtuig stapte, en den koetsier gelastte naar ‘de Zwaan’ terug te rijden.

Dirks verwachtte zijn gasten al met ongeduld. Terwijl de kolonel met zijn dochter het huis binnentraden, bleef Willem achter, om den koetsier bij het uitspannen behulpzaam te zijn, en nu besloot de herbergier den oppasser eens te ondervragen.

‘Hoe vond mijnheer Lustoord?’ vroeg hij zoo onverschillig mogelijk.

‘O, hij was uitstekend voldaan en heeft besloten het te koopen.’

‘Ja, maar,’ zei de herbergier, ‘de burgemeester heeft er ook zin in, en het zal hem niet aanstaan, dat mijnheer hem in den weg komt.’

‘Wat! hem niet aanstaan! Dat d...... niet. Denk je dat een kolonel van het Oost-Indische leger bang is voor je boerenburgemeester?’ Daarmee ging Willem de herberg binnen, den waard geheel verbluft achterlatend.

Het maal was zoo goed als men in een herberg als ‘de Zwaan,’ waar zelden vreemden kwamen, verwachten mocht. De reizigers deden het alle eer aan, en vertrokken spoedig daarop, daar ze nog een langen weg te maken hadden. Nauwelijks was het rijtuig uit het gezicht, of Dirks begaf zich naar het raadhuis, waar hij wist, dat hij op dat uur den burgemeester kon vinden.

Toen Verhaak ongeveer een uur later thuis kwam, verkeerde hij in opgewonden toestand. Hij raasde tegen den knecht, die in den stal bezig was het vee te voederen, daarna tegen de meid, die de gang niet genoeg geschrobd had, gaf den hond, die hem in den weg liep, een schop, en had ten slotte heel wat te mopperen tegen zijn vrouw, dat ze zich niet genoeg om het huishouden bekommerde, de bedienden niet nazag, enz. enz.

Mevrouw kende haar. man, en begreep dat er iets buitengewoons moest zijn gebeurd. Zij liet hem dus stilletjes praten, en vroeg, toen hij ten slotte stilzweeg:

‘Scheelt er iets aan, manlief?’

‘Wat zou er aan schelen, waarom vraag je dat?’

‘Omdat je zoo uit je humeur bent. Is er iets op het raadhuis, of met het werkvolk, of met Lustoord misschien?’ vroeg mevrouw, met deze laatste veronderstelling lucht gevende aan de gedachte, die onmiddellijk bij haar was opgekomen.

Deze laatste woorden deden de woede van Verhaak losbarsten. ‘Zoo'n bedrieger, zoo'n onderkruiper!’ bulderde hij, met de vuist op de tafel slaande, ‘moet die me hier in mijn vaarwater komen? Kon die niet op een andere plaats een huis krijgen?’

‘Wat is het, wien bedoel je?’ vroeg mevrouw.

‘Wat het is? Dat er een kolonel of zoo iemand uit de Oost gekomen is, om me het kasteel voor den neus weg te kapen.’

‘Maar me dunkt, dat hij toch even goed op Lustoord mag bieden als gij,’ merkte mevrouw aan.

‘En dan durfde de oppasser van dien vent nog zeggen,’ ging de burgemeester voort, zonder op dit argument zijner vrouw te antwoorden, ‘dat zijn heer niet bang was voor zoo'n boerenburgemeester. Boerenburgemeester! Maar ik zal het hem betaald zetten. O, als ik den vlegel hier had, ik zou hem....’

Verhaak voltooide zijn vreeselijk dreigement niet, maar liep het huis uit, om in ‘de Zwaan’ zijn leed en den geleden hoon te vergeten bij een glas bier. In de herberg kon hij zijn hart eens luchten. Dirks was het natuurlijk volkomen met hem eens. Wat behoefde die vreemde snuiter zich ook juist in Lichtendonk te vestigen? En dan zoo'n beleediging, het was schandelijk, infaam, gemeen, laag.

Het bier, dat de burgemeester overvloedig dronk, miste zijn uitwerking niet. Het buitengoed werd immers toch publiek verkocht, en hij kon dus even goed bieden als die ander. Misschien was die kolonel een onbemiddeld officier, die meende, de buitenplaats voor een prikje te kunnen koopen, en al gauw terug zou trekken, als de som een beetje te hoog opliep.

Verhaak geraakte ten slotte in een opgeruimder stemming, en het was reeds vrij laat toen hij met een zwaar hoofd naar huis ging. Dien nacht droomde hij, dat hij Lustoord kocht voor een prijs, ver beneden zijn raming, en dat de kolonel de vlucht nam onder het gejoel zijner gemeentenaren.

III.

Op den bepaalden dag had ten huize van den herbergier Dirks de openbare verkoop plaats. Het gerucht, dat er een nieuwe liefhebber voor Lustoord was gekomen, had natuurlijk in het dorp de ronde gedaan en alle tongen in beweging gebracht. Ieder was nieuwsgierig hoe dat zou afloopen, en op den verkoopdag was het in ‘de Zwaan’ dan ook stampvol.

Na een paar uren verliet de burgemeester de herberg, ter prooi aan een buitengewone opgewondenheid. En geen wonder, want na lang loven en bieden was de kolonel ten slotte voor de som van vijf en zeventig duizend gulden eigenaar van Lustoord geworden.

Stormberg wilde zijn nieuwe woning zoo spoedig mogelijk betrekken, en liet dus onmiddellijk de noodige herstellingen uitvoeren. Gedurende een paar weken werd er op het kasteel rusteloos gewerkt, en in dien tijd had de buitenplaats een geheel ander aanzien gekregen.

Op zekeren dag kwamen er een paar reusachtige verhuiswagens door het dorp, met bestemming naar Lustoord; ze vervoerden den inboedel van den kolonel. Natuurlijk brachten de wagens de halve bevolking van Lichtendonk voor de vensters. De nieuwsgierigheid werd echter niet bevredigd, want alles was zoo nauwkeurig ingepakt, dat geen enkel meubelstuk te zien was.

‘'t Is zeker niet veel zaaks, anders hoefde hij het zoo niet weg te stoppen,’ bromde Verhaak, die half achter de gordijnen verscholen de voertuigen had zien passeeren.

‘Me dunkt, dat de kolonel groot gelijk heeft, dat hij niet ieder den neus in zijn zaken laat steken,’ zei mevrouw.

Verhaak bromde iets onverstaanbaars.

‘Men zegt, dat die kolonel zeer rijk is,’ hernam mevrouw na eenig zwijgen.

‘Wie zegt dat? Zeker, omdat hij mij het kasteel ontfutseld heeft? God weet, of hij het geld niet heeft moeten opnemen,’ grinnikte de burgemeester.

‘De vrouw van den notaris kent de familie. Stormberg is van deftige afkomst en rijk getrouwd. En dan heeft hij zoowat vier duizend gulden pensioen, waarmee men het in Lichtendonk alleen wel kan stellen, dunkt me.’

‘Zoo, wat je zegt!’ bromde Verhaak, zonder echter verdere aanmerkingen over den financieelen toestand van zijn concurrent te maken.

Toen hij 's avonds, ouder gewoonte, in ‘de Zwaan’ zat, kwamen de beide vrachtwagens van Lustoord terug en hielden voor de herberg stil. De paarden werden van water voorzien, en de voerlieden traden binnen om zich te verfrisschen.

Dirks begreep, dat Verhaak gaarne iets van die menschen zou hooren, doch er niet toe besluiten kon zelf de lieden aan te spreken, waarom hij besloot, met hen een gesprek aan te knoopen.

‘Wat dunk je van Lustoord?’ vroeg hij een der mannen, die met het toezicht over het vervoer belast scheen.

‘Eeuwig mooi, dat verzeker ik je. En alles is zoo netjes opgeknapt, dat het een lust is om te zien.’

‘Als de meubelen nu even mooi zijn, zal

het er deftig uitzien,' zei de herbergier, die nu was waar hij wezen wilde.

'De meubels, nu die zijn prachtig. Ik ben al twintig jaar bij dezelfde firma, en ik beloof je, ik heb heel wat meubels gezien, maar zelden zoo als die van den kolonel,' verzekerde de bediende. 'Daar had je op de eerste plaats een salon-ameublement, prachtig, man; daar was een gebeeldhouwde kast, nooit heb ik zoo'n werk gezien. Dan had je de schilderijen moeten zien, je zoudt er je oogen op uitgekeken hebben, die zijn alleen een kapitaal waard. En dan wou ik, dat je het porselein en kristalwerk eens gezien had.'

Het begon Verhaak te duizelen bij het opnoemen van al dien rijkdom, en Dirks keek den verteller met open mond aan.

'En dan had je dat zilverwerk moeten zien,' ging de man voort. 'Die kolonel moet wel zoo rijk zijn als het water diep is. En dan wou jelui burgemeester hem de loef nog afsteken! Ik wou zijn boeltje ook wel eens zien, zeker wat ouderwetsche rommel. En zoo iemand wou op Lustoord wonen; waar haalt hij de verbeelding vandaan?'

Verhaak dreigde te stikken van woede. Hij wilde heftig uitvaren tegen den man, die hem daar, schoon buiten zijn weten, beleedigde, doch hij bedwong zich. In één teug sloeg hij zijn glas bier naar binnen; een tweede glas, daarna een derde en vierde volgden denzelfden weg. Toen stond hij op en liep zonder iemand te groeten de deur uit. Hij was buiten zich zelven. Was het nog niet genoeg, dat die vreemde zich van een buitenplaats meester maakte, die Verhaak reeds als zijn eigendom beschouwde, en hem met zijn bezittingen de oogen uitstak, moest die kerel nog met zulke minachting spreken over hem, den burgemeester van Lichtendonk. O, de vent was hem te min, anders....

Een paar dagen later reed Stormberg in een sierlijk open rijtuig door het dorp, om bezit te nemen van zijn eigendom. Dwong de kolonel ieder ontzag af door zijn deftig voorkomen, zijn forsche gestalte en militair uitzicht, zijn dochter Rosa maakte terstond een aangenamen indruk door haar vriendelijk gelaat, en de minzame wijze, waarop ze de groeten der voorbijgangers beantwoordde.

Toen het rijtuig de woning van Verhaak voorbijreed, wilde mevrouw den man eens zien, waarover haar echtgenoot den mond vol had.

'Ik moet zeggen, dat die kolonel een flinke man is,' merkte ze op.

'Zoo'n bullebak zeker,' bromde Verhaak.

'En zijn dochter is een jong lief meisje.'

'Zoo'n stadsche nuf zeker,' meende haar echtvriend.

Het verdwijnen van het rijtuig om den hoek maakte een einde aan het discours.

IV.

Een paar weken later heerschte te Lichtendonk een buitengewone drukte. En geen wonder, het was kermis.

De kermis te Lichtendonk had dezelfde beteekenis als op andere dergelijke dorpen. Maanden van te voren werd er reeds op gerekend en bespaarden de boerenjongens hun zakgeld om eens volop pleizier te maken. Nu, het ging er lustig toe, maar steeds in eer en deugd. De Lichtendonkers waren eenvoudige, brave menschen; de moderne begrippen van beschaving waren nog niet onder hen doorgedrongen, en ze waren er

niet te slechter om. Ze dankten dit vooral aan hun pastoor en hun schoolmeester, die beiden in de gemeente waren grijs geworden, en de meeste dorpelingen als kind hadden gekend. Beiden hadden steeds eendrachtig samengewerkt, tot stoffelijk en geestelijk heil der gemeentenaren, en zagen thans de heerlijke vruchten van hun werk.

Het glanspunt van de kermis zou de voorstelling zijn, welke de ‘gunstig bekende familie Bierhoorn’ evenals vorige jaren in de tent van Dirks geven zou. De programma's, die met volle handen door het dorp rondgestrooid waren, beloofden een rijke verscheidenheid van stukken, ‘reeds op andere plaatsen met het meeste succes opgevoerd.’

GROEP BOVEN HET TABERNAKEL VAN HET HOOFDALTAAR TE STRATUM.

Rosa had haar vader verzocht met haar naar de uitvoering te gaan, en de kolonel had daarin toegestemd. Hij liet daarom het rijtuig inspannen en reed naar het dorp.

Volgens de programma's begon de voorstelling om zeven uur, doch eigenlijk nam ze eerst drie kwartier later een aanvang. Dirks wist heel goed, dat de lui onder het spelen het drinken vergaten, en dat hij het meeste vertapte, wanneer ze moesten wachten. Doch ook de boeren, door de ondervinding geleerd, wisten, dat ze tijd genoeg hadden, en maakten dus geen haast om de markt met haar koeken speelgoedkramen, haar mallemolen en schommel te verlaten. Toen de kolonel dan ook met militaire stiptheid om zeven uur aankwam, vond hij de tent nog ledig. Hij had nu evenwel goed den tijd om een geschikte plaats uit te zoeken, en meende deze te vinden in een deftigen leuningstoel (het pronkstuk uit de woning van Dirks) die in de voorste rij stond, terwijl Rosa naast hem plaats nam.

Nu was het altijd een stilzwijgende afspraak geweest, dat de burgemeester deze eereplaats innam. Dirks bemerkte met schrik, wat er gebeurd was. Wat zou de burgemeester wel zeggen, als de waard zulke vrijpostigheid toeliet? Hij besloot dus, bij den kolonel een poging aan te wenden, om hem over te halen een andere plaats in te nemen.

‘Mijnheer, een enkel woord asjeblieft,’ zei hij na eenige aarzeling.

‘Wat is er van je dienst?’ vroeg Stormberg.

‘Mijnheer weet misschien niet, dat de burgemeester hier elk jaar zit.’

‘Neen, nu wat zou dat?’

‘Zou u niet zoo goed willen zijn, een andere plaats te zoeken?’

‘Ik? Ben je gek, kerel? De plaatsen zijn toch voor ieder vrij, zou ik meenen. Laat je burgemeester zelf een andere plaats gaan zoeken.’

(*Wordt vervolgd*.)

Bij de Platen.

Het kasteel Hohenwerfen in Pongau. -

Het dal van de Salzach of Salza in het Oostenrijksche hertogdom Salzburg draagt den naam van Pinzgau. In het zuiden wordt het door de hooge keten van het Tauerngebergte met steile rotswanden, in het noorden door zacht glooiende heuvels omgeven. Dit dal is rijk aan bosschen, heeft een uitmuntenden veestapel en bezit verder goud-, zilver-, koper- en ijzermijnen. Het zuidelijkste gedeelte van het dal wordt Pongau genoemd en bestaat uit een ketelvormig bekken, dat tot 900 meter breed is. Hierin ligt het kasteel Hohenwerfen, waarvan de eerste gravure in dit nummer een fraaie afbeelding geeft. Verrassend mooi is de helle blankheid van het statige, massieve gebouw, als een streep van licht afstekend tegen de donkere massa, die het omgeeft, en den geweldigen rotsmuur, die één reusachtige blok graniet lijkt.

Het nieuwe hoofdaltaar der kerk te Stratum. -

Door de goede zorgen van den zeereerwaarden pastoor Dijkmans, is de kerk te Stratum verrijkt met een eikenhouten hoogaltaar, dat een waar sieraad voor het kerkgebouw is en een gunstig getuigenis aflegt van de kunstvaardigheid des makers, den beeldhouwer Jan Custers te Stratum, een leerling der St.-Lucasschool te Gent.

Boven het tabernakel in verguld koper, afkomstig uit de bekende ateliers van christelijke kunst des heeren H. van Gardinge te Eindhoven, ziet men de indrukwekkende groep van den Christus aan het kruis, aan welks voet Zijn Heilige Moeder, de H. Johannes en de H. Maria Magdalena.

Rechts van den expositietroon is het Paaschlam der Joden afgebeeld met de figuren van Mozes en Aaron, waarboven een voorstelling van de verwachting der oudvaders met de beelden van Adam en Eva, Abraham en Isaac, Noach, Mozes en Aaron met de vier groote profeten, - dit alles bekroond door een beeld van den H. Rochus.

Links vindt men een afbeelding van het laatste Avondmaal, waarboven de Christus, die Zijn apostelen uitzendt tot bekeering der wereld, - en als bekroning St. Joris, de patroon der parochie, in zijn zegevierenden strijd tegen den draak.

Het werk looft den meester, - dit geldt stellig ook van het Stratumsch hoofdaltaar, dat als een fraai specimen van kerkelijke beeldhouwkunst mag geprezen worden.

Zou hij er aan komen? -

Deze vraag stelt zich in duizend angsten de kleine baas die met beide armen zijn schat omklemd houdt en bevreesde blikken werpt in de richting van den haveloozen jongen, die van zijn kant met groote, begeerige oogen de lekkere vruchten begluurt.

Tot zoover onze gravure. Wat het slot zal zijn van dit interessante en met pakkende realiteit weergegeven geval? Misschien wel een transactie in dezer voege, dat de groote bengel voor een handvol kersen van alle snoode plannen afziet. Neemt de kleine daar geen genoegen mee, dan is het te vreezen, dat hij alles zal moeten afstaan.

[Nummer 22]

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

X.

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op Mainz.

De onverwachte verschijning van Corrie, haar gebiedend gebaar, de dreigende woorden, die zij sprak, verwekten algemeene ontsteltenis. Was dat nu het bescheiden, schuchtere jonge meisje, thans optredend als een wrekende rechter?

De bankier was onthutst, mevrouw bleek van kwaadheid, de jonker verloor zijn zelfbeheersching en koelbloedigheid.

'Luister, mijnheer Van Stoppelaar, want oom wil ik u niet meer noemen, dien naam zijt gij onwaardig,' vervolgde Corrie, op hem een blik werpend van de diepste verachting, waarvoor hij de oogen neersloeg. Nadruk leggend op ieder woord, las zij het briefje van den baron voor, dat zij daarna aan haar vader ter hand stelde.

Toen Corrie ophield met lezen, heerschte in de kamer doodsche stilte. Het overtuigend, verpletterend bewijs was geleverd, er viel niet langer te twijfelen, loochenen kon niet meer baten. Van Stoppelaar had zijn driestheid verloren; deze onthulling had hij niet voorzien, en den slag, die op hem neerkwam, wist hij niet af te wenden.

'Leugenaar, schurk, moordenaar!' schreeuwde de bankier, met het verraderlijke briefje in de hand op hem toetredend; 'ik veracht je, jou en Van Oudenhoven.'

Deze woorden deden Van Stoppelaar ontwaken uit zijn verdooving. Hij had het spel verloren, maar hij zou zich weten te wreken. 'Die verachting kost je den adellijken titel, Van Wijck, waarop je zoo gevlast, waarvoor je zoo geïntrigeerd hebt, waarvoor je Corrie wel driemaal had willen verkoopen. Ik kom er thans rond voor uit, dat ik een schurk ben, maar jullie bent erger, jullie bent schijnheiligen. Ik feliciteer je met zulke ouders, Corrie.'

'Zwijg!' riep het jonge meisje uit. 'Mijn ouders kunnen een oogenblik verblind zijn geweest, maar zij hebben toch steeds mijn welzijn, mijn geluk beoogd.'

‘Geloof je dat werkelijk?’ riep de jonker schamper uit. ‘Dan zal ik je uit den droom helpen. Je hebt mijn portefeuille in je macht gekregen, zooals ik zie. Je hebt daaruit één briefje voorgelezen, maar nu verlang ik, dat je nog twee andere voorleest. Eerst het briefje, dat je moeder mij gisterenavond geschreven heeft.’

Mevrouw slaakte een kreet. Offerde nu haar broeder, dien zij had willen redden, haar aan zijn wraakzucht op?

De bankier was doodsbleek geworden. De kreet van zijn vrouw, de uitdrukking van angst op haar gelaat zei hem alles. Zij had, ondanks haar belofte, Van Stoppelaar gewaarschuwd. Nu begreep hij diens koelbloedigheid, diens brutale onbeschaamdheid. Maar een andere gedachte folterde den bankier: zou zijn vrouw van de misdaad der beide ellendelingen geweten hebben, daaraan medeplichtig zijn? Deze veronderstelling was ontzettend. Hij wilde alles weten, zekerheid hebben, liever dan heen en weer geslingerd te worden door martelenden twijfel.

‘Lees dat briefje!’ gebood hij Corrie. ‘Indien er nog meer misdaden begaan zijn, moeten zij aan het licht komen.’

'Van Wijck! Van Wijck!' smeekte zijn vrouw, 'heb medelijden met mij!'

'Lees!' gebood de bankier opnieuw, met een grimmigheid, die Corrie deed huiveren.

'Vader, dat briefje is er niet in,' antwoordde het jonge meisje.

'Geef de portefeuille hier!' gelastte Van Wijck. 'Niemand, die schuldig is, mag gespaard worden, niemand, versta je?'

Van Stoppelaar, die zijn ouden overmoed voelde terugkomen, grinnikte bij dat woord, terwijl de bankier met sidderende vingers in de portefeuille woelde, zocht en zocht, maar niets vond.

'Heb je er dat briefje uitgenomen?' vroeg hij op strengen toon aan zijn dochter.

'Neen, vader,' antwoordde Corrie, maar toen ze dit had gezegd, viel het haar in, dat wellicht Lindeman, om haar moeder te sparen, het compromitteerende briefje had weggenomen en dit voor haar had verborgen gehouden.

'Zoek maar goed,' spotte de jonker, 'het was er in en moet voor den dag komen.'

Het werd evenwel niet gevonden. 'Spreek op, Bertha,' zei de bankier ten laatste, 'wat behelsde dat briefje?'

'Een waarschuwing aan mijn broer.... ik wilde hem redden.... O, geloof mij, anders niets.... Ik wist niets van hun vreeselijk plan.... ik ben geen medeplichtige....'

'Goddank!' verzuchtte de bankier, 'dat dàt niet waar is. Ge hebt zeer verkeerd, zeer lichtvaardig gehandeld, Bertha; uw daad had de treurigste gevolgen kunnen hebben, maar gelukkig is thans alles opgehelderd. En nu verzoek ik u, mijnheer,' vervolgde hij, zich tot Van Stoppelaar wendend, 'onmiddellijk dit huis te verlaten en er nooit meer een voet in te zetten. Ter wille van mijn vrouw, om haar naam te sparen, zal ik aan de zaak geen verdere gevolgen geven, maar mijn diepe, mijn innige verachting neemt ge mee. Ga!'

'Uw verachting deert mij niet, mijnheer, zij is in ieder geval wederkeerig. Maar ik verzoek u, mijn eigendom terug te mogen ontvangen. Als eerlijk man - hij legde bijzonderen nadruk op het woord eerlijk - zal u niets willen behouden wat u niet toehoort.'

De bankier slingerde de portefeuille voor de voeten van zijn zwager, die ze opraapte en met een valschen glimlach zei:

'Nog één puntje heb ik met u te behandelen, en dan zal ik gaan. Ik had u gezegd, dat nog twee briefjes moesten worden voorgelezen. Het eene was niet te vinden; ik hoop, dat het andere aan de scherpziende oogen en vlugge vingeren van Corrie moge ontsnapt zijn.' 'Schurk!' schreeuwde de bankier, 'durf je mijn dochter beleedigen?'

'Bewaar je verontwaardiging voor een andere gelegenheid, mijnheer.' Hij zocht in de portefeuille, terwijl Corrie met angstig oog en kloppend hart ieder zijner bewegingen volgde.

'Zooals ik al vreesde, het briefje is weg,' zei de jonker. Hij keek Corrie strak aan, en deze sloeg thans op haar beurt de oogen neer.

'Dat is de dievegge. Ik feliciteer je met het bezit van zulk een dochter, die ook de kunst van verduisteren al schijnt te kennen.'

De bankier werd vlammend rood in het gezicht. 'Lafaard, je zal me rekenschap geven van je lage insinuatie....'

'Maar ze is waar,' viel Van Stoppelaar hem in de rede.

'Corrie, geef hem dat briefje!' gebood Van Wijck.

Het jonge meisje kon niet veinzen: haar heele houding verried, dat zij in het bezit van het briefje was. Een gevoel van onuitsprekelijke droefheid bekroop haar. Na haar moeder zou thans haar vader door dien ellendeling worden beschaamd gemaakt. Mocht zij daartoe meewerken, mocht zij het briefje uit handen geven?

'Vader,' begon ze, hem smeekend aanziende, 'vader....'

'Geef het hem!' herhaalde de bankier, bijna ruw.

'Niemand, die schuldig is, mag gespaard worden, heeft je vader gezegd; volg zijn bevel dus op en geef mij het papiertje.'

'U nooit,' zei Corrie beslist, 'u hebt er geen recht op.'

Met deze woorden stelde ze het haar vader ter hand.

De bankier las en verbleekte. Hoe kwam dat briefje, zooveel jaren oud, in het bezit van zijn zwager? Hij herinnerde zich alles weer, het gebeurde - sinds lang uit zijn geest gewischt - stond eensklaps zoo scherp voor hem, of het pas gisteren was voorgevallen. Groote zweetdroppels parelden op zijn voorhoofd, het papier trilde in zijn bevende vingers, zijn tanden klapperden, hij wilde spreken, maar kon niet.

Corrie, die angstig iedere beweging haars vaders volgde, schrik en ontsteltenis zich zag afteekenen op zijn gelaat, begreep alles. Zij huiverde bij de gedachte aan een nieuwe misdaad, die zou onthuld worden, maar meer nog voelde zij innig medelijden met haar armen vader, dien Van Stoppelaar met zijn valkenoogen als een wisse prooi beloerde.

'Ik geloof niet, dat het noodig is, uw geheugen op te frisschen,' begon de jonker sarcastisch, 'maar voor uw dochter is het misschien nuttig, de geschiedenis van dat briefje te kennen."

De bankier strekte als afwerend de handen uit, mevrouw Van Wijck legde de hand op den arm van haar broer, als om hem tot zwijgen te bewegen.

'Neen, ze zal het hooren,' vervolgde Van Stoppelaar, 'ze moet weten, wat ze reeds vermoed heeft, dat haar vader een dief is, dat die 50.000 florijnen nooit zijn uitbetaald, maar in zijn zakken verdwenen.'

Uit den mond van den bankier steeg een dof gebrul van machtelooze woede op. Hij wilde zich op zijn zwager storten, maar Corrie weerhield hem. 'Mijn lieve, beste vader,' zei ze.

De zachte klank harer stem, waarin haar groote liefde zich uitsprak, deed hem bedaren.

'Niemand, die schuldig is, mag gespaard worden, heb je gezegd,' hoonde de jonker. 'Welnu, daarmee heb je je eigen vonnis uit gesproken en het recht verbeurd, uit de hoogte op anderen neer te zien. Je hebt veel meer gestolen dan 50.000 gulden,' vervolgde Van Stoppelaar met onverbiddelijke wreedheid, 'want met die halve ton heb je je heele fortuin van thans opgebouwd. Diefstal is de grondslag geweest van je vermogen. Zonder diefstal was je de kleine zaakwaarnemer gebleven, die je vijf en twintig jaar geleden was.'

Wat Corrie thans hoorde, was de zwaarste beproeving, die zij tot dusver had doorstaan. Zij had haar vader liever gekregen dan ooit, nu hij, zonder aan zich zelf te denken, aan hetgeen hij prijsgaf, zijn zwager ontmaskerde, terwijl haar moeder nog getracht had den schuldige te redden. En nu moest ze haar vader door dien ellendeling onteerd zien, hem als een gewetenloozen dief hooren brandmerken. Niets bleef haar dus gespaard; alles om haar heen was misdaad en bedrog.

Wat zou haar vader doen? Zij trachtte zijn blik te ontmoeten, ten einde hem moed in te storten, hem kracht te geven tot een kloek besluit: boete voor de gepleegde misdaad, herstel van het begane onrecht.

De bankier hield de oogen strak op den grond gevestigd. In zijn hart werd een hevige tweestrijd gevoerd tusschen zijn hebzucht, die alles wilde behouden, en zijn ontwaakte betere natuur, die het verledene wilde goedmaken.

'Je schijnt thans meer tijd noodig te hebben eer je met je vonnis klaar bent,' spotte Van Stoppelaar. 'Ik begrijp, dat het je niet aangenaam is, aan die oude zonde herinnerd te worden, als een dief voor je dochter te staan....'

'Zwijg!' viel Corrie hem in de rede, die deze marteling voor haar vader niet langer kon aanhooren. 'Vader zal zijn misslag herstellen en het verleden uitwisschen.'

'Dat zal ik,' bevestigde de bankier. Mevrouw zei niets, maar haar lippen vertrokken zich tot een plooi van minachting. Was het geen ongerijmdheid, het verleden, dat immers dood en vergeten was, weer op te rakelen, en als een berouwhebbende zondaar boete te beloven? Zij kende haar man niet meer. Doch ze zou hem wel tot andere gedachten brengen, hem het dwaze en onuitvoerbare van zijn belofte doen inzien. Was het al niet erg genoeg, dat het schitterende huwelijk, dat haar zoo lang geheel had vervuld, niet zou tot stand komen, dat Van Wijck een burger man zou blijven; moest hij nu ook nog vrijwillig van een deel van zijn fortuin afstand doen? Het zou niet gebeuren.

'Ik verheug mij over uw bekeering, mijnheer,' zei de jonker sarcastisch. 'Ze komt wel onverwacht, maar moge ze daarom niet minder oprecht gemeend zijn. Eén ding wensch ik u nog te zeggen: indien het u in het hoofd mocht komen, den ouden baron van Oudenhoven iets omtrent zijn zoon te zeggen, reken er dan op, dat ik niet in gebreke zal blijven, hem mee te deelen, op welke wijze bankier Van Wijck aan zijn vermogen is gekomen. Wederzijdsch zwijgen zal, geloof ik, voor alle partijen het verstandigst zijn.'

'Wij moeten alle schandaal vermijden,' mengde mevrouw zich thans voor het eerst in het gesprek. 'Wat hier gesproken is, moet hier blijven. Laten wij over het gebeurde nooit meer spreken en het vergeten.'

Op deze inleiding ter verzoening antwoordde noch de bankier, noch de jonker, en mevrouw wilde met haar poging tot bemiddeling opnieuw beginnen, toen de huisknecht met een telegram binnenkwam en dit zijn meester ter hand stelde.

De bankier, die zijn bedaardheid had teruggekregen, sneed de enveloppe open en las. Hij liet mes en telegram uit de hand vallen; een doodelijke bleekheid overtoog zijn gelaat, en de kreet: 'Mijn God! mijn God!' ontsnapte zijn bevende lippen.

Corrie en mevrouw snelden toe. Terwijl de eerste liefdevol haar vader ondersteunde, die als een dronken man zwijmelde, raapte mevrouw het papier op. Nadat zij het had ingezien, viel zij met een zwaren plons bewusteloos op het tapijt neer. Het geluid van haar val wekte den bankier uit zijn verdooving. 'Mijn God!' zuchtte hij, 'moet nu alles te gelijk komen?' Met behulp van Corrie, die haar tegenwoordigheid van geest behield, hief hij zijn vrouw van den grond op en droeg haar naar een sofa, waarop men haar behoedzaam uitstrekte.

Deze nieuwe slag was voor die eerzuchtige vrouw te zwaar geweest. Al het andere: dat haar eigen broer, haar aanstaande schoonzoon haar kind hadden willen vergiftigen, dat haar man een dief was en de grondslag van hun fortuin rustte op een daad van oneerlijkheid, had zij vernomen, zonder dat haar geest er bijzonder door was geschokt. Maar het bericht in het telegram vervat, dat de groote speculatie van haar man, die als de bekroning van zijn loopbaan moest zijn, was mislukt, had haar het bewustzijn doen verliezen.

Voor zaken van hooger dan stoffelijke orde voelde zij niet veel, maar de heerschappij van het stoffelijke onderging zij met slaafsche gelatenheid. De

onderneming van den bankier moest hun vermogen verdubbelen; nu zij had schipbreuk geleden, was in die schipbreuk het grootste gedeelte van hun fortuin verzwolgen. Die zekerheid, in de enkele woorden van het telegram met brutale duidelijkheid uitgedrukt, had haar geweldig aangegrepen: zwaarder slag dan deze had haar niet kunnen treffen.

Corrie had aanstonds bevel gegeven, een dokter te ontbieden, terwijl zij met haar vader behulpzaam was, om mevrouw naar haar slaapkamer over te brengen, want ondanks de in der haast aangewende huismiddeltjes wilde het bewustzijn niet terugkeeren.

Jhr. Van Stoppelaar bleef alleen in het vertrek achter. Hij had het telegram reeds opgeraapt, dat de hand zijner zuster was ontgleden, en zoo kennis gekregen van den zwaren geldelijken slag, die zijn zwager trof en waarover hij zich met innig leedvermaak verheugde.

‘Hij zal nu heel wat tammer worden,’ zei hij bij zich zelf, ‘en de lust om een groot woord te voeren, zal hem nu wel geheel en al vergaan zijn. Wat doe ik nog langer hier alleen? Mijn zuster zal van haar zenuwaanval wel weer opknappen, en naar mijn belangstelling zullen ze toch wel niet erg verlangend zijn.’

Na deze overweging verliet hij de kamer, ging de gang door en liep aan de voordeur baron Van Oudenhoven tegen het lijf.

‘Waarheen, *mon cher*?’

‘Ik heb een belangrijke boodschap voor

mijn aanstaanden schoonpapa, een boodschap, die hem genoegen zal doen, denk ik.'

'Welke?' vroeg Van Stoppelaar, den jongen baron driftig bij den arm grijpend. 'Den jonkheerstitel?'

'Van avond in de *Staatscourant*.'

'Kom mee!' schreeuwde de jonker hem in het oor, hem met geweld de straat optrekkend. 'Heb je 't al aan iemand verteld?'

'Aan geen sterveling.'

'Gelukkig!' riep Van Stoppelaar, blijkbaar verlicht uit.

'Waarom?' vroeg de baron. 'Wat bezielt je? Ben je gek geworden?'

'Ik niet, maar dáár!' antwoordde de jonker, naar het huis van zijn zwager wijzende.

'Ik begrijp er niets van'

'Van Wijck kan geen jonkheer worden. Hij is *flambé*. Die groote speculatie is mislukt.'

'Zooo...', zei de baron langzaam, 'dat verandert de zaak.'

'Er is nog iets. Dat geval met Edmond, je weet wel...'

'Wat zou dat?' vroeg Van Oudenhoven wrevelig.

'Welnu, daar weten ze alles van, alles, begrijp je? Ze hebben ons gesprek van Dinsdagavond afgeluisterd en hun alles precies oververteld. Ik heb wat moeten hooren.'

'Fataal!' riep de baron uit. 'Wat nu gedaan?'

'Kom mee naar mijn kamer, dan kunnen wij de zaak op ons gemak overleggen. Als er snel gehandeld wordt, is het nog niet te laat.'

(*Wordt vervolgd*.)

Reis-herinnering.

Aan mijn reisgenoot.

Hoe soms dat alles 't doelloos-starend oog
Zoo plotseling voorbij trekt.... Steile rotsen
Der Alpen, die er steken hun trotsche
Koppen, als wolkenbloesem blank, omhoog;....

En meren blauw, of lichter luchten boog
Zich kromde in 't diep;.... en 't klett'rend golvenklotsen
Der Middellandsche Zee, in stadig botsen
Van kleuren, die ze in 't schuim der branding spoog;...

En Rome's praal, vol wondere historie;....
En Napels' pracht in zuiderzonne-glorie,
En heel Itaalje's hemelsch-heerlijk schoon!....

....
En dan is 't weg weer. - En in duister staar ik
Stil-droomerig,.... en luisterend ontwaar ik
Zacht,.... van heel-ver,.... Santa Lucia's toon.

H.J.M. DONDERS.

Groesbeek, 16 Juni 1900.

Sint Dominicus.

Voor een Zoon van Sint Dominicus.

In de Onze-Lieve-Vrouwekerk bij Alby lag Dominicus neergeknield aan 't Maria altaar, biddend voor het volk, dat hij liefhad - biddend om vrede en licht voor zijn arm, verontrust volk. Want ketters waren opgestaan met valsche leeringen tegen het heilig Geloof, willende verheffen tot Goddelijke Waarheid hun vermetelen menschenwaan, onrust en twijfel wekkend in de zielen. En de zonen van het land trokken uit tegen elkander met bruut geweld van wapenen om wille der Waarheid, die heilig is en alleen in ootmoed en vrede behouden wordt en waardiglijk gediend.

Dominicus had telkens en telkens weer tot hen gesproken woorden van liefde en verzoening, maar zijn pogen was ijdel geweest en hard hoongelach was losgebroken achter hem toen hij ging, bedroefd.

Toen had hij zijn oogen verheven tot Haar, wier glimlach de vrede der volkeren is, en in zijn bedroefde ziel was de hoop herleefd: Maria zou wel uitkomst geven.

Roerloos lag hij voor haar altaar, de handen rustig gevouwen, 't gelaat geheven naar haar beeld, waaromheen kaarsen te branden stonden met kalme vlam, en uit zijn in gebed halfgesloten oogen lichtte een zachte glans, waarop zijn heilige ziel uitzweefde, de oneindigheid te gemoet. Ver weg was nu het leven en de wilde, wilde strijd....

Hoog, onder de blanke bogen, kwijnde het late licht, verdroomend in de arabesken der kapiteelen, weg-wazend langs de blanke zuilen, die oprezen ter weerszijden van het priesterkoor als statig-strenge tempelwachters. Door de lucht ging een zacht getril, alsof Engelenscharen onzichtbaar ommegingen met plechtig vleugelenwuiven. Dominicus' gevouwene handen verhieven zich langzaam als in zalige extase, zijn oogen openden zich wijd als kinderoogen van blijdschap, een lach overglansde zijn gelaat als Van wie naderen ziet de Liefste, lang verwacht.... O daar was ze: Maria,'t Kindje op den arm, daar kwam ze op glans-wolken van goedertierenheid, in glorie van licht, zuiverder dan sterreglans; in wuiving van licht-banieren, door onzichtbare handen geheven boven haar omluisterd hoofd.

Hoe zoet en minzaam was haar gelaat, omwaaid van goudene haren, hoe koninklijk schreed ze voort in den licht-ether, die haar omgolfde: Vrouwe van louter goedheid, van barmhartigheid en ontferming eindeloos....

O, zoo aldoor maar aanschouwen dit reine maagdeschoon, aanbidden zonder zegging van woorden, enkel met adoratie van oogen, en handen roereloos gevouwen.... aanschouwen - en aanbidden....

Zie, nu wenkt de Zoete Vrouwe Dominicus te komen in het heiligen-licht harer zuiverheid - en het Kindje op haar arm, eerwaardelijk gezeten als een kleine koning, Het lacht Dominicus tegen. Even heft Het een blank handje op met gebaar van goedertierenheid - of Het alles toestaat zóó te gebeuren naar Zijn Goddelijk welbehagen.

Toen is Dominicus heel, heel dicht-bij gekomen de lieve Moeder, opziend tot haar zacht gelaat, waarin de lippen langzaam bewogen; heel aandachtig heeft hij geluisterd, om niet te verliezen de zoete woordekens, die ze zeggen ging. Maria bidt en Dominicus mag nastamelen, zooals een kindje doet, dat aan moeders schoot gebedjes

leert. Zie, nu verheft ze de rechterhand - aan haar vingeren fonkelen kleine licht-bloemen, saamgestrengeld tot een krans, en een wondere geur omspreidt haar als de essence harer heiligheid. En al maar vallen, als haar lippen het Ave Maria prevelen, de bloemen van haar vingeren, en het roze-aroom doorstroomt nu heel de kerk.

Hoe glimlacht ze nu zoete, hoe is haar blij moedergezicht genegen tot Dominicus, glanzend van gratie! En het Kindje, het lieve Kindeke Jesus, Het streelt Dominicus' voorhoofd, waarop de wondere zielester nu klaar te stralen staat.

Maria en Dominicus bidden den eersten Rozenkrans voor de zielen der arme zondaren.

Nu zijn langzaam vervaagd de blijde, de droeve en glorieuze Mysteriën der mensch geworden Liefde, nu zijn de Ave Maria's zachtkens verruischt onder de hooge tempelbogen; Maria's blanke hand reikt Dominicus het bloemensnoer.

Zou hij nemen durven het hemelgeschenk: fonkelende krans van mystieke 10zen, kuische bloei van maagde gebeden? Zou hij zóó groote gunst te ontvangen wel waardig zijn?

Zie, de lieve Moeder legt hem haar rozenkrans in de van eerbied sidderende handen, en ze glimlacht, en ze groet Dominicus met een zoete neiging van haar lieve hoofd - en o, nu gaat het langzaam weg-nevelen, het hemelvisioen - even nog aanschouwt Dominicus de Moeder met haar Kindje, vlekkeloos verheven in hemellicht - zóó is ze in de glorie van God-Almachtig.... Dan schijnt haar lichtgestalte te verdroomen in glans van eigen louterheid, nu nog éven de wemeling harer goudene haren... een vage fonkeling van parelblank licht.... ijler, àl ijler... zilverig klankenruischen als van heel verre altaarschellen - Dominicus' hoofd neigt langzaam op zijn gevouwen handen.

Over de kerk was de nacht lang reeds neergezonken, toen Dominicus de oogen opsloeg. Alleen tusschen de zuilen van het priesterkoor, waar de Maagd hem verschenen was, trilde nog een zwakke lichtglans, vreemd en ònwereldsch. Dominicus voelde om zijn hoofd een reine koelte, een streeling, alsof de lucht zacht wuivend bewoog - zijn ziel lag rustig in glans van verzaliging. Alles wist hij nu goed en wélbeschikt, alle zonden uitgeboet en de volken in vrede onder 't wijde, wijde Licht van Waarheid onverduisterd....

Eerbiedig kuste hij de fonkelende rozekoralen, die Maria's vingeren hadden beroerd - toen trad hij naar buiten in den glans der statige sterren, hóóg heffend in gevouwen handen zijn Rozenkrans - Vrede-wapen, dat de wereld verwinnen zou.

MARIA VIOLA.

Langs Rijn en Main, door J.F. Nuyens. Mainz.

De lijn, die de twee oude Duitsche steden Frankfort en Mainz verbindt, loopt door een aangename en aan natuurschoon rijke streek. Geduiende den geheelen tocht heeft men aan de rechterzijde den Taunus in het gezicht, waarvan vooral de groote en kleine Veldberg in het oog vallen, de eerste 880, de tweede 827 M. hoog, terwijl men hier en daar de Main bijna rakelings passeert. Onder andere minder vermaarde plaatsjes ligt aan de helling van de zachtglooiende bergruggen ook het vriendelijke

stadje Hochheim, waar een der edelste Rijnwijnsoorten wast, de geurige, pittige Hochheimer.

Even voorbij dit plaatsje ratelt de trein over de groote spoorbrug, voor de Hessische Ludwigsbahn over den Rijn geslagen, en stoomt onder de zware vestingwerken van Mainz door het station aan de Neu-Thor binnen.

Na het station verlaten te hebben, kwamen wij al spoedig in een der schoonste gedeelten van Mainz, in de breede, nieuwe Rheinstrasse, die evenwijdig loopt met de kolossale, breede kaden, welke gezamenlijk den naam dragen van Rhein-promenade. In deze Rheinstrasse vonden wij al spoedig ons hotel, 'die Stadt Coblenz', waar wij een heerlijke kamer bemachtigden, met balkon aan de straat en een prachtig ruim uitzicht op de koninklijke rivier en de oevers,

Al kan Mainz niet op één lijn staan met Frankfort, noch wat de grootte, noch wat het uiterlijk aanzien betreft, toch is er genoeg te vinden, dat den bezoeker boeit. Voorzeker, er zijn niet die talrijke overblijfselen uit de middeleeuwen en de Vroeg-Renaissance als in de grijze Rijksstad, maar toch kwamen wij door menig buurtje en straatje, dat ons een oogenblik deed denken nog in Frankfort te zijn. Vooral de steegjes en Gassen in den omtrek van de Markt zijn rijk aan oude huizen, en het viel ons hier op, dat Mainz veel meer een katholieke stad is dan Frankfort. In verscheidene huizen was een gevelsteen aangebracht, allerhande tooneeltjes voorstellend uit het Nieuwe en Oude Testament. Hier zag men een H. Familie, verderop een Madonna, elders weer de H. Drievuldigheid, ofwel alleen den H. Geest of een Christuskindje, of een anderen Heilige.

Na de Gutenberg- en Schiller-Platz overgestoken te zijn, liepen wij recht op het Mathilden-Terrasse af. Dit terras bereikt men over een paar breede trappen van 50 of 60 treden hoog, en van daar heeft men een fraai gezicht over de stad of liever over een meer van daken, waarboven de dom en een paar kerktorens uitsteken als eenige rotsen en boomen in een overstroomd land.

Dit terras is de aangewezen plaats, om een overzicht te nemen van Mainz en zijn omgeving. Als wij hier gaan staan met het gezicht naar de

stad en de rivier, hebben wij achter ons een heuvel, die zich verheft tusschen Mainz en Zahlbach. Deze heuvel was het begin der latere stad. De Kelten hadden zich op deze plaats reeds gevestigd, maar de eigenlijke historie begint, zooals met de meeste voor-historische steden in het Rijngebied, met de vestiging van de Romeinen. De kolonisatie van deze wereldveroveraars begon misschien reeds met Agrippa (38 v. Chr.), maar zeker weet men, dat Drusus hier in 14 v. Chr. een Romeinsch kamp aanlegde, dat versterkt werd en vergroot door een kasteel, genaamd Mogontiacum.

DE H. MARIA MAGDALENA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN OTTO LINGNER.

Het spreekt vanzelf, dat de eerste bladzijden uit de geschiedenis van de jonge stad hoofdzakelijk feiten bevatten, die betrekking hebben op het krijgswezen van die dagen. 't Is een doorloopend verhaal van oorlog en verwoesting.

In 406 begonnen de wederwaardigheden reeds met een totale verwoesting door de Wandalen, die zoo erg was, dat de stad twee eeuwen lang in puin bleef liggen. Eerst in 612 bouwde Dagobert haar opnieuw op, en hiermee begon het christelijke Mainz zijn roemrijke geschiedenis. De stad strekte zich nu tot aan den Rijn uit.

De H. Bonifacius verhief haar tot de hoofdplaats van een aartsbisdom, en de bloei, die de stad hierdoor verkreeg, werd nog vermeerderd door Karel den Groote, die haar ver-

schillende gunsten en voorrechten schonk. Gedurende de geheele Middeleeuwen bleef Mainz een der voornaamste steden van het Duitsche rijk. Een van zijn inwoners, Arnold Walpoden, richtte ongeveer om de helft van de dertiende eeuw den ‘Stedenbond der Rijngewesten’ op, die weldra meer dan honderd steden omvatte, van Bazel af tot de Noordzee toe, en waarvan Mainz de hoofdzetel was. In deze tijden bereikte de oude stad haar hoogsten bloei, vooral ook toen Gutenberg haar verhief tot de wieg der Duitsche boekdrukkunst. In latere eeuwen brachten oorlog, burgertwisten en veeten met naburige gewesten, wanorde en tegenspoed in de schoone stad.

Gedurende de twisten tusschen de keurvorsten Diether van Isenburg en Adolf van Nassau werd zij door laatstgenoemde ingenomen en verloor dientengevolge in 1462 een groot gedeelte van haar privilegiën. Na dien tijd werd zij in 1486 door keizer Maximiliaan ingelijfd bij het aartsstift van Nassau en bleef sedert onder het bestuur van de aartsbisschoppen daarvan.

HUISWAARTS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. PAULMANN.

Het is onnoodig melding te maken van de geschiedenis van Mainz in de sombere, van oorlogen krielende zeventiende eeuw. De dertigjarige oorlog bracht rampen zonder tal over de schoone stad en herhaaldelijk werd zij nu eens door de eene, dan weer door de andere partij ingenomen. Ook de achttiende eeuw bracht tegenspoed.

Den 14n October 1793 maakte de Fransche generaal Custine zich van haar meester door verraad en lafhartigheid van Duitsche zijde, doch een jaar later heroverden de Pruisen haar onder Kalckreuth. Wel werd zij in 1794 opnieuw door de Franschen bezet, doch in 1795 werd Zij door den Oostenrijkschen veldmaarschalk Clerfayt ontzet.

In 1801, bij den vrede van Luneville, werd Mainz toegewezen aan Frankrijk, maar het congres van Weenen kende haar weer toe aan Duitschland, wel te verstaan aan den groothertog van Hessen, onder voorwaarde, dat zij een Duitsche Bondsvesting zou blijven.

De revolutie van 1848 spreidde haar zwarte vleugelen ook over Mainz uit. De bevolking

kwam in opstand en leverde bloedige straatgevechten met de Pruisische bezetting, zoodat de stad in staat van beleg werd verklaard. Na de onderdrukking van dit oproer werd Mainz in 1866 een Pruisische vesting en dit is zij tot op heden gebleven, tevens de hoofdstad der Hessische Rijnprovincie.

In de laatste jaren is Mainz weer een der meest bloeiende steden van het Duitsche rijk geworden, en behalve dat, een der sterkste vestingen van Europa. De vestingwerken bestaan vooreerst uit een kolossaal zwaren wal met veertien bastions en een citadel, ten tweede uit een dubbele rij gedetacheerde forten, en ten derde uit de werken van Castel en de monding van de Main. De wallen van de stad zijn omgeven door diepe ravelijnen, die in tijd van nood door een stuw gevuld kunnen worden. Het spreekt dus vanzelf, dat Mainz een militaire stad is. Men telt er dan ook ongeveer 8000 man garnizoen, en om dezen te huisvesten zijn er in de stad verscheidene kolossale kazernen.

De oorlog van 1870-71 heeft heel wat beweging gebracht in Mainz. Een groot gedeelte van het Duitsche leger trok bij deze stad over den Rijn naar Frankrijk, waartoe een schipbrug was geslagen een weinig stroomafwaarts. In de allereerste dagen van den oorlog was Mainz het hoofdkwartier van koning Wilhelm en gedurende den geheelen duur van den krijg kwamen onophoudelijk duizenden gewonden door de stad, die ook diende tot verblijfplaats voor de krijgsgevangenen, wier aantal tusschenbeide bijna 30.000 beliep.

Van het Mathilden-Terrasse wandelden wij achter de hooge vestingwallen langs de Alice-Strasse en kwamen na een kwartiertje uit bij het Centraal-station, dat een der fraaiste gebouwen is van de nieuwe stad. Dicht hierbij begint de Kaiserstrasse, een prachtige boulevard van 80 meter breed, in het midden beplant met een dubbele rij boomen. Wij liepen deze fraaie laan een eind af, sloegen toen rechts af en kwamen zoo op de Grosse Bleiche, ook een van de moderne hoofdstraten, die ons op de Schloss Platz bracht. Hier bevonden wij ons op een der schoonste gedeelten van geheel Mainz. Vóór ons lag het oude paleis der keurvorsten, een uitgestrekt gebouw, dat in de 16e en 17e eeuw nieuw is opgebouwd van rooden zandsteen. In dit paleis is een merkwaardige verzameling aangelegd van oudheden uit den Keltischen en uit den Romeinschen tijd, welke voor en na in Mainz en omgeving zijn ontdekt of opgegraven. Ook de Middeleeuwen zijn goed vertegenwoordigd, en eveneens is er te bezichtigen een galerij van schilderkunst, die reeds in 1803 door de Fransche regeering is aangelegd.

Ten zuiden van het slot, aan de Rijnkade ligt het schoone groothertogelijk paleis, een gebouw uit de 18e eeuw, dat vroeger een der zetelplaatsen was van de Duitsche orde; en ter zijde daarvan verrijst het arsenaal, eveneens een bouwwerk uit het midden der 18de eeuw.

Na deze interessante wandeling rondom de halve stad waren wij weer ongeveer bij ons punt van uitgang teruggekomen. Wij namen nog even een kijkje op de groote Rijnbrug en genoten daarbij van een geheel eenig panorama. Bedoelde brug is in 1885 voltooid en verbindt Mainz met zijn voorstad Castel. Zij telt vijf bogen en de grootste daarvan heeft een spanning van 130 meter. Natuurlijk is de geheele constructie van ijzer en de bogen liggen zoo hoog boven de rivier, dat de booten en schepen met ongestreken mast er onder door kunnen varen.

Stroomafwaarts, midden in de rivier, ligt de bloeiende Peters-Aue, een langgerekt eiland met vruchtbare akkers. Aan de andere zijde zien wij de drukke scheepvaart

en in de verte ratelt de trein over de lange spoorwegbrug. Ons oog weidt langs de heerlijke Rijnkaden en blikt op de huizenzee, die, een weinig oploopend, als een groote golf zich in de rivier schijnt te willen storten. Links ligt Castel, en de ondergaande zon roept lange schaduwen en gloeiende lichtpunten te voorschijn op deze schoone schilderij.

Den volgenden morgen was onze eerste wandeling naar het monument van Mainz; den onvolprezen Dom, gewijd aan St. Martinus.

In 978 begon aartsbisschop Willigis, de machtige rijkskanselier van het H. Roomsche Rijk, den bouw van het reuzenwerk, dat het kerkelijk middelpunt van Duitschland moest worden. Reeds in 1009 werd de kerk ingewijd, maar op den avond van den heuglijken dag raakte de houten zoldering in brand en het geheele gebouw werd door de vlammen vernield. Hierdoor liet Willigis zich echter niet afschrikken. Dadelijk werden de puinen opgeruimd, en met zooveel spoed werd de bouw hervat, dat Koenraad II alweer in den nieuwen Dom werd gekroond en dat het geheele monument in 1036 uit zijn asch was herrezen. Uit dezen tijd, misschien wel uit den eersten bouw van Willigis, stammen de ronde torentjes aan de oostzijde naast het Pfarr-Chor en vermoedelijk ook de sierlijke geleding van het middelschip, waarvan de verdeeling en de verhouding der bogen en gewelven een verheffenden indruk maakt en dit gedeelte uiterst slank doet voorkomen.

De andere deelen van den Dom zijn voor en na in verschillende eeuwen gebouwd of hersteld. Zoo ontstond b.v. in 1081 en 1137 opnieuw brand in de kerk, en daar de bouwmeesters van dien tijd heel wat verder waren in de architectuur en werken durfden ondernemen, waaraan men ten tijde van Willigis niet zou gedacht hebben, werd er besloten, den Dom niet meer van een vlakke houten zoldering te voorzien, maar geheel met steenen gewelven te overdekken, ten einde aldus voor het grootste gedeelte het brandgevaar op te heffen.

Toch hielden deze maatregelen niet geheel de verwoesting tegen, want de tegenwoordige gewelven van het middelschip zijn uitgevoerd in het begin der dertiende eeuw in den toen heerschenden laat-Romaanschen stijl. De oorzaak hiervan ligt in den strijd tusschen den aartsbisschop en de burgers, in welken strijd de Dom in 1159 door de laatsten werd bestormd en als vesting ingericht. 't Spreekt vanzelf, dat deze ruwe en heiligschennende behandeling veel afbreuk deed aan het schoone gebouw. ja, de gevolgen waren van dien aard, dat de kerk tot 1183 verwoest bleef liggen, ‘zonder deur of dak,’ zooals een oude kroniek vermeldt. Eerst aartsbisschop Koenraad hervatte den bouw, maar in 1191 brak opnieuw brand uit, en pas in 1239 was het westkoor met dwarsschip voltooid. Uit den tijd der Gothiek stammen de kapellen van de zijschepen, evenals vele vernieuwingen en herstellingen, maar het is er verre van af, dat het reusachtig gebouw hiermee voltooid was. De geest der vernieling waarde nog menigmaal rond. In 1767 ontstond alweer brand, en de schade, hierdoor toegebracht, was pas hersteld, of de oorlogen van 1793 tot 1814 brachten rampen zonder tal over de goede stad Mainz en het heerlijk monument. Dit laatste werd gebruikt tot fourage-magazijn, tot gevangenis voor 6000 Franschen, ja, eindelijk daalde het af tot slachthuis voor het garnizoen.

Nu echter was de maat der vernederingen vol, en betere tijden braken voor den gewijden tempel aan. In 1822 begon men met de herstellingen onder bestuur van Moller uit Darmstadt, maar eerst van 1868 tot 1879 is het gebouw geworden wat het is door de zorgvuldige en grondige reparatie van onzen dr. Cuypers, door het Duitsche Comité met deze eervolle opdracht belast.

Nu prijkt het reusachtige gebouw (124 meter lang, 45.50 breed en 27 hoog in de gewelven) als een van de schoonste Romaansche gedenkteekenen aan den Rijn, de mededinger van de Domen van Spiers en Worms. Hoog steekt de prachtige en machtige koepeltoren boven de kruising van middel- en dwarsschip het kruis in de lucht en beheerscht als het ware het geheele schoone Rijnland, waar hij uren in het rond zichtbaar is en, omgeven van de kleinere torens, zich voordoet als een vorst te midden zijner vazallen.

Deze koepel, met zijn bijzonder schoone verdeeling en geleding, is het meesterstuk van Cuypers en geeft hem het volste recht op den titel van bouwmeester van den Dom van Mainz.

Wij traden den ingang binnen naast het Pfarr-Chor aan het oostelijk gedeelte der kerk. Hier vielen ons op een paar zuiltjes, waarvan de kapiteelen versierd waren met acanthusbladen, geheel in den Byzantijnsch-Romaanschen stijl bewerkt, die ten tijde van Willigis heerschende was. 't Is dus wel aan te nemen, dat een gedeelte van het oosterkoor nog uit den eersten tijd der stichting dagteekent.

Na een klein portaal doorgegaan te zijn, kwamen wij in de kerk en stonden dadelijk onder den koepel, die het oostkoor bekroont, en van binnen met een rond gewelf is afgesloten. Wij hadden hier het volle gezicht op het heerlijke middelschip, waarvan de zware gewelven gedragen worden door de kolossale hoofdpijlers, die met de tusschenpijlers afwisselen en zich voortzetten in de reusachtige pijlers van het bisschopskoor, welke den koepeltoren torsen. In het geheel telt de kerk 56 pijlers. De gewelven en de muurvelden tusschen en boven de bogen zijn beschilderd met fresco's van Veit, Hermann, Lasinsky en anderen, zoodat de geheele kerk, vooral ook door de prachtig beschilderde glazen, een zeer harmonischen indruk maakt.

Hoofdzakelijk ondervindt men deze gewaarwording in het middelschip. Als men dit gedeelte op zich zelf beschouwt, krijgt men een juist denkbeeld van de kracht en de strenge schoonheid van den geheel ontwikkelden Romaanschen stijl. In de zijbeuken en vooral in de kapellen maakt deze indruk plaats voor meer gemengde gevoelens. Hier is de Gothiek hoofdzakelijk aan het woord, afgewisseld met kunstproducten uit de laatste drie eeuwen.

(*Wordt vervolgd.*)

De heer van Lustoord,
door
Joh. Toebosch.
(*Vervolg.*)

Dirks begreep, dat zijn moeite vergeefsch zou zijn, en verwijderde zich hoofdschuddend, allesbehalve gerust, hoe deze zaak zou afloopen.

‘Zouden we niet ergens anders gaan zitten, vader?’ vroeg Rosa; ‘als de burgemeester dat nu werkelijk zoo gewoon is....’

‘Wel neen, kind, we blijven hier. Dan had hij maar eer moeten komen. Als ik het van te voren geweten had, had ik de plaats vrijgelaten, maar nu zou het den schijn hebben, of ik voor hem wegging.’

Langzamerhand werd de tent gevuld. Ieder zag terstond, wat er gebeurd was, en daarover ontstond weldra een algemeen gefluister. Allen waren nieuwsgierig hoe de burgemeester deze inbreuk op zijn recht zou opnemen.

Eindelijk kwam Verhaak de tent binnen; hij had den geheelen dag volop kermis gehouden en was dientengevolge eenigszins opgewonden, maar bij het zien van den kolonel op zijn plaats steeg het bloed hem voorgoed naar het hoofd.

Moest die vreemde hem hier nog komen beleedigen, door een plaats in te nemen, die voor hem, voor hem alleen bestemd was? Hij zag, dat de aanwezigen hem met nieuwsgierigheid aankeken, en het scheen hem toe, dat ze hem uitlachten. Maar hij zou zijn gemeentenaren eens toonen, dat hij zich door niemand liet bespotten, en ging dus met een opgestreken zeil op den kolonel af, die hem bedaard afwachtte.

'Zeg eens, wat doe jij hier?' schreeuwde hij hem toe.

'Voor den drommel, kerel, wie denk je dat je voor je hebt?' antwoordde de kolonel, verontwaardigd op zulk een wijze aangesproken te worden.

'U zit hier op mijn plaats, waar ik al jaren gezeten heb.'

'Wel mogelijk, maar de plaatsen zijn vrij, en dus blijf ik waar ik ben, en daarmee uit. Begrepen?'

Zoo vrijpostig was de burgemeester van Lich-

tendonk nog nooit aangesproken. De kolonel had niet het minste ontzag voor hem.
‘Was het niet genoeg, dat ge mij het kasteel ontfutseld hebt; moet je me ook hier mijn vaste plaats ontnemen?’ begon hij opnieuw.
‘Het kasteel ontfutseld, wat bazel je toch?’
‘Ik had er zoo vast op gerekend.’
‘Het wordt hoe langer hoe mooier. Dus omdat jij er je zinnen op gezet had, mocht geen ander het koopen? Als je niets te vertellen hebt dan zoo'n onzin, zou ik maar liever zwijgen."
‘Ik zwijgen? Denkt ge, dat ik zal zwijgen voor u, omdat ge kolonel zijt? Ik laat me hier door geen soldaat commandeeren.’
‘Donder en bliksem, is het haast genoeg?’ schreeuwde Stormberg, met de vuist op de tafel slaande, dat de glazen opsprongen. ‘Wie heeft ooit zoo'n dwarskop gezien? Als je in mijn eigen huis waart, had ik je er al lang vierkant uitged......"
Verhaak week verschrikt een paar passen achteruit, want de kolonel was dreigend opgesprongen, en scheen van plan hem bij verdere tegenspraak bij den kraag te pakken. Ook Rosa was opgestaan, en trachtte haar vader tegen te houden. Doch ook zonder haar tusschenkomst was Stormberg spoedig bedaard; hij, een gewezen hoofdofficier, wilde zich niet driftig maken voor zoo'n dwarsdrijver.
‘Kom kind, laten wij gaan,’ zei hij. ‘De burgemeester heeft wat veel gedronken en ik wil me niet kwaad maken.’
Nadat beiden vertrokken waren, kon Verhaak de betwiste plaats in bezit nemen. ‘Zie je wel, hij heeft toch moeten toegeven,’ zei hij tegen een paar raadsleden, die dicht bij hem zaten, ‘wel wat grootspraak, maar op het eind moest hij weg.’
Intusschen was de voorstelling begonnen, die de algemeene aandacht zoodanig in beslag nam, dat niemand meer aan den twist dacht.
Eerst kwam ‘de giftmenger, of misdaad en straf,’ groot drama in vier bedrijven, dat de haren der toeschouwers te berge deed rijzen. En geen wonder! Na de samenzwering tusschen den geruïneerden baron en den giftmenger, hadden achtereenvolgens vijf moorden plaats, daarna verraadde de moordenaar zijn meester, die hem zijn loon weigerde, en eindelijk stierven de beide schurken op het schavot. En toen ten slotte het gordijn de lijken der terechtgestelden aan de oogen der toeschouwers onttrok, scheen de tent te zullen instorten bij het oorverdoovend handgeklap en voetgetrappel.
Daarna volgde ‘de domme barbier,’ blijspel in één bedrijf, en nu dreigde soms het gevaar, dat de goede dorpelingen zich een ongeluk zouden lachen. En verder waren er nog een menigte zangstukken en komische voordrachten; waarlijk, het programma had niet te veel beloofd, en de Lichtendonkers vonden het prachtig.
Verhaak zou zich onder andere omstandigheden uitstekend geamuseerd hebben, doch thans schonk hij geen aandacht aan het spel. De ondergane beleediging was geen oogenblik uit zijn gedachten; de kolonel had zijn woorden onzin genoemd, *zijn* woorden, die in Lichtendonk als orakeltaal golden! En hij had hem gescholden voor dwarskop, en gezegd, dat hij dronken was, en dat in het bijzijn zijner gemeentenaren! Het was onverdraaglijk. En terwijl hij het éene glas na het andere ledigde, kwamen allerlei wraakplannen in zijn geest op.
't Was reeds laat, toen de burgemeester in gezelschap van den veldwachter naar huis ging.
‘'t Is toch een ongeluk, zoo'n man in het dorp te hebben,’ zuchtte Verhaak.

‘Ja, wel een ongeluk,’ beaamde de veldwachter. ‘Ze moesten hem er uitdrijven.’
‘Je moet hem een poets bakken,’ ging Verhaak voort, ‘een proces-verbaal tegen hem zien te maken. Als je hem dat kunt leveren, zit er een tientje voor je aan.’
De veldwachter beloofde, dat hij zijn best zou doen. Intusschen was hij blij, dat hij voor de woning van Verhaak was gekomen, want de burgemeester, die ruim veel gedronken had, begon verdachte zwenkingen te maken.
Een paar dagen later reed Willem, de bediende van den kolonel, naar het dorp, waar hij eenige boodschappen te doen had. Na zijn zaken afgehandeld te hebben, liep hij even ‘de Zwaan’ binnen, en liet paard en rijtuig los voor de deur staan. Waarom zou hij het ook vastbinden voor de weinige minuten, die hij in de herberg bleef? Het dier dacht er niet aan op hol te slaan, en verlangde niets dan even uit te blazen.
Juist toen hij weg wilde rijden, trad de veldwachter op hem toe, en zei op plechtigen toon: ‘In naam der wet, maak ik je proces-verbaal, omdat je paard niet vastgebonden is.’
‘Ik zou wel eens willen weten, waarom ik het vast zou binden,’ zei de oppasser verbaasd.
‘Omdat de gemeenteverordening dat gebiedt.’
‘Wel voor den drommel. Ik heb hier nog nooit een paard vastgebonden gezien. Moet ik dan beboet worden, terwijl naar een ander niet wordt omgekeken?’
Het bloed begon bij den oud-militair te koken, bij de gedachte, dat een kolonel zoo ‘genegerd’ moest worden door een veldwachter, want de oppasser begreep heel goed, dat het om zijn meester te doen was.
‘Meen je, dat ik niet weet, wat de reden is?’ ging hij voort. ‘Het is om bij je burgemeester in een goed blaadje te komen. Ba, wat laffe kruiperij.’
De veldwachter wenschte liefst in geen woordenwisseling te treden, hij had zijn taak af, en maakte nu, dat hij wegkwam, terwijl Willem hem nog nariep: ‘Zeg tegen je burgemeester, dat ik het een flauwe, gemeene streek van hem vind.’
Toen Verhaak het gebeurde vernam, wreef hij zich vergenoegd de handen. ‘Dat heb je hem daar eens netjes gelapt, veldwachter,’ riep hij verheugd uit. ‘Wat zal die kolonel het land hebben! Ja, ja, hij zal ondervinden met wie hij te doen heeft. Ik gaf een rijksdaalder als ik zijn gezicht eens kon zien, en hem hoorde opspelen!’
Stormberg was inderdaad woedend, toen zijn oppasser hem zijn ongeval vertelde. ‘Ik gaf het dubbele van de boete, als het niet gebeurd was,’ zei hij. ‘Wat zal die burgemeester een pret hebben, dat hij mij eens te pakken heeft gehad. Me dunkt, hij moet zich wel verkneukelen van plezier. Maar het doet me toch genoegen, dat je dien veldwachter zoo flink de waarheid hebt gezegd. Doch het is nu eenmaal zoo, en het zal dus het beste zijn, er niet verder over te spreken.’

V.

Ruim een jaar was verloopen sedert de kolonel zich op Lustoord gevestigd had, en thans gevoelden hij en zijn dochter er zich volkomen op hun gemak.
In het dorp was Stormberg algemeen geacht. Hij was een echt militair, open en rondborstig, en zijn eerlijk, ridderlijk karakter viel wel in den smaak der goede, eenvoudige Lichtendonkers. Vooral met den pastoor stond hij op goeden voet, want hij was oprecht katholiek; als krijgsman had hij te vaak gezien hoe nietig het leven des menschen is, om niet een waarlijk godsdienstig man te worden. Daarbij was hij

milddadig, en wel milddadig met verstand. Hij wist, welke hulp de menschen noodig hadden, en menig huisgezin dankte zijn betrekkelijke welvaart dan ook aan hem.

De verhouding met den burgemeester was echter nog altijd dezelfde, want geen van beiden was er de man naar om het eerst de hand ter verzoening uit te steken. Als Verhaak het rijtuig van den kolonel zag aankomen, sloeg hij onmiddellijk een anderen weg in of keerde terug om zijn vijand toch maar niet te ontmoeten. Zat hij in ‘de Zwaan,’ en zag hij Stormberg op de herberg afkomen, dan dronk hij snel zijn glas bier leeg, en ging dan door een achterdeur het huis uit. En ontmoette hij hem 's Zondags bij het uitgaan der kerk, dan keek hij haastig een anderen kant uit, om niet verplicht te zijn te groeten.

Stormberg trok zich van dit alles echter niet het minste aan, de vijandschap van den burgemeester liet hem volkomen koud. Toen hij beboet werd, had hij, zonder een woord te spreken het verschuldigde betaald, en sinds dien tijd wel gezorgd, dat de veldwachter hem niet meer te pakken kreeg.

Terwijl de zaken zoo stonden, heerschte er op zekeren dag groote vreugde in het huis van den burgemeester, omdat zijn zoon voorgoed was thuisgekomen. Eigenlijk had Verhaak liever gehad, dat hij dokter of advocaat was geworden, doch daarin had Karel geen lust, en hij gaf dit ronduit aan zijn ouders te kennen. En de burgemeester had ten slotte genoegen genomen met het besluit van zijn zoon. Waarom zou hij immers ook blijven studeeren; voor het geld behoefde hij het niet te doen. Op de groote landerijen van zijn vader kon hij uitstekend gebruikt worden, en dat was juist iets wat hem altijd had toegelachen; daarenboven, had hij het vooruitzicht later zelf burgemeester te worden.

Karel kende natuurlijk de heele geschiedenis met den kolonel; zoo dikwijls hij met vacantie thuis was, had hij moeten hooren, hoe schandelijk zijn vader was behandeld. Thans, nu hij voorgoed thuis was, verlangde hij er heimelijk naar, eens met dien man kennis te maken. Weldra zou hij daartoe in de gelegenheid zijn.

Een paar dagen na zijn thuiskomst had hij een boodschap voor een der arbeiders van zijn vader. Hij ontmoette den man op het veld, dicht bij diens huis, en hoorde van hem, dat zijn vrouw lang ziek geweest, doch thans aan de beterhand was, waarop hij besloot, even de woning binnen te gaan, om naar den toestand der zieke te informeeren.

De vrouw van den arbeider zat in een grooten leunstoel, en was in gesprek met een jonge dame, die bij zijn binnentreden beleefd opstond.

‘Wel, vrouw Geurtsen, hoe gaat het?’ vroeg Karel, terwijl hij de vrouw minzaam de hand toestak.

‘Och, zoo tamelijk, mijnheer,’ was het antwoord, ‘ik begin nu zachtjesaan op te knappen, maar het zou er slecht met mij uitgezien hebben, als de juffrouw mij niet zoo tiouw geholpen had.’

‘Kom, vrouw Geurtsen, dat is immers de moeite niet waard,’ antwoordde de jonge dame bescheiden. ‘Het is immers een christelijke plicht elkaar te helpen.’

‘Mag ik weten, met wie ik de eer heb?’ vroeg thans Karel.

‘Ik ben de dochter van kolonel Stormberg van Lustoord.’

‘En ik ben de zoon van burgemeester Verhaak. Veroorloof mij, mij aan u voor te stellen.’

Het gesprek vlotte nu van zelf, en werd gevoerd over verschillende onderwerpen. Wat legde die zoon van den burgemeester een uitgebreide kennis, een veelzijdige ontwikkeling aan den dag, en dat alles zonder er zich het minst op te laten voorstaan. Hij was geheel en al man van de wereld, en toch geleek hij niets op die onbeduidende

jongelui, waarmee Rosa vroeger had kennis gemaakt. En wat wist Rosa aangenaam, gezellig te praten, evenwel met die terughoudendheid, die ingetogenheid, die haar degelijke opvoeding terstond aan het licht deden komen.

Ongemerkt vloog de tijd voorbij. Rosa was de eerste, die begreep, dat ze naar huis moest, daar het al laat begon te worden. Karel, die een eindje denzelfden kant uit moest, bood terstond aan, haar zoo ver te vergezellen, en na vrouw Geurtsen nogmaals spoedige beterschap gewenscht te hebben, vertrokken beiden.

‘Ik geloof niet, dat mijn vader zoo vriendschappelijk met den uwen over den weg zou gaan,’ zei Karel.

‘Ik geloof het ook niet,’ antwoordde Rosa. ‘Maar we willen hopen, dat het wel beter zal worden, ofschoon het er tot nu toe nog niet naar uitziet. Maar daar zult ge zelf alles van weten....’

‘Dat kan u denken. Maar ik zal mijn best doen, daar een einde aan te maken.’

‘Daar ben ik u dankbaar voor. En ik zal van mijn kant ook doen wat in mijn vermogen is.’

Hier waren ze aan een zijweg gekomen, die naar het kasteel voerde, en na een beleefden groet ging ieder zijns weegs. In hun gedachten

was daarmee deze nieuwe ontmoeting evenwel niet afgebroken. Wat den jongen Verhaak betreft, het lieve beeld van Rosa bleef hem den geheelen avond voor oogen zweven. En Rosa dacht nog vaak aan den jongen man, met zijn flink voorkomen, zijn aangename manieren en gezelligen omgang.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

De H. Maria Magdalena. -

'IK ZAL 'M EENS OPKNAPPEN,' NAAR DE SCHILDERIJ VAN KARL HARTMANN.

Den 22en Juli viert de H. Kerk den feestdag der H. Maria Magdalena, die, nadat Christus bij haar zeven duivelen had uitgedreven, uit dankbaarheid den Heer yolgde, ten einde de lessen op te vangen, die uit Zijn mond vloeiden, en iedere gelegenheid aan te grijpen om Hem te dienen.

Met Maria, de Moeder des Heeren, en Maria van Cleophas stond Maria Magdalena aan den voet des kruises, en den derden dag na Christus' dood verscheen zij, in gezelschap van eenige vrome vrouwen, bij het opgaan der zon aan het graf, dat zij geopend en waaruit zij het Goddelijk Lichaam verdwenen vonden,

Het eerst van allen verscheen Jesus aan Maria Magdalena, die Hem niet herkende en Hem voor den hovenier hield, tot Hij haar naam noemde en de klank zijner stem de oogen haars geestes opende. Op bevel haars Meesters ging zij naar de apostelen, om hun de gelukkige tijding der verrijzenis van Jesus mee te deelen. Sindsdien spreekt het Evangelie niet meer van haar, en wij vinden bijna niets in de authentieke gedenkteekenen der Kerkgeschiedenis, die ons iets zekers omtrent haar meedeelt.

Men leest bij sommige Grieksche schrijvers uit de zevende eeuw en later, dat de H. Maria Magdalena na de Hemelvaart van Christus de H. Maagd en den H. Johannes naar Ephese vergezelde, dat zij daar stierf en begraven werd. Dit is ook het gevoelen van Modestus, patriarch van Jerusalem in het begin der tiende eeuw, van den H.

Gregorius van Tours en van den H. Willibaldus, die verhaalt, dat hij te Ephese het graf der H. Maria Magdalena gezien heeft.

Keizer Leo de Wijsgeer liet de reliquieën der Heilige van Ephese naar Constantinopel overbrengen, van waar ze later - vermoedelijk in 1204, toen de Latijnen zich van die stad meester maakten - naar Rome werden vervoerd. Het lichaam der Heilige, behalve het hoofd, berust in de basiliek van St. Jan van Lateranen, in het koor der kanunniken, onder een altaar, door Paus Honorius III aan de H. Maria Magdalena toegewijd.

De fraaie gravure in dit nummer stelt ons de Heilige voor, in stille, diepe smart geleund tegen het kruishout, waaraan Hij hangt, dien zij met geheel haar ziel heeft liefgehad. Aangrijpend is de uitdrukking van dat edele smart-gelaat, aangrijpend ook de troostelooze doodschheid vanden Calvarieberg.

Huiswaarts. -

Een mooi stemmings-tafereel geeft deze gravure te zien. Aan de westerkim gaat de zon vuurrood onder, haar halve schijf steekt nog juist boven den horizon uit, om spoedig daarachter weg te zinken. Kalmte en vrede dalen neer over het aardrijk, dat ter ruste neigt, vermoeid van de verrichte dagtaak. Een licht waas omhult het landschap, rustig schrijdt de kudde voort naar haar stal, gevolgd door den ouden herder, die met gebogen rug en hooge schouders voortsjokt naast de koopvrouw, welke met hem een gemoedelijk praatje heeft aangeknoopt.

‘Ik zal 'm eens opknappen.’ -

Dit schijnt het heele guitige gezicht van den kleinen gannef uit te drukken, die er verbazend veel schik in heeft, den ouden hoed van het jaar nul, ergens op zolder ontdekt, eens flink met den groven kwast te behandelen. Of de hoed er werkelijk door opgeknapt zal worden, is een andere vraag. Vermoedelijk zal het antwoord ontkennend moeten luiden, maar daar er aan het hoofddeksel niets te bederven valt, zij hem de pret van harte gegund.

[Nummer 23]

IN DE BREILES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. KAULBACH.

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.

XI.

'**E**dmond, wordt je niet te moe?' Deze vraag werd met belangstellende bezorgdheid door Anna van Wijck gesteld aan een jongetje, dat, in een gemakkelijk wagentje gezeten, het spelen en ravotten van een half dozijn kinderen met blijkbaar genoegen volgde.

Op die vraag hief de knaap het bleeke gezichtje, even met een licht blosje gekleurd, tot de vriendelijke spreekster op. 'Niets moe, Anna, ik zou wel mee willen doen.' Een sprankel vuur gloorde in de fletse oogen van Edmond, er kwam uitdrukking, leven in dat wezenloos gezicht, en zijn heele houding verried het verlangen, aan de kinderspelen deel te nemen.

'Dat zal je gauw genoeg kunnen, Edmond,' hernam Anna, 'je begint al flink sterker te worden, heeft dr. Hastings gezegd, en als je nog een week geduld hebt....'

Wat Anna verder zei was onverstaanbaar door de luide kreten der kinderschaar, die op het wagentje afkwam en het zieke neefje met bewijzen van luidruchtige, maar hartelijke belangstelling overlaadde.

'Hier heb je een mooi viooltje,' riep de een. - 'Ik heb al een rijpe aardbei voor je gevonden,' zei een ander. - 'Wil ik je nog wat op en neer rijden?' vroeg een derde. Allen omstuwden Edmond, of het een kleine koning was, dien zij hadden te dienen, wiens wenschen zij zochten te voorkomen, met een naijver, die een glimlach afdwong. Zij waren gelukkig, als hij tegen hen knikte, en voor een glimlach van hem zouden ze door een vuur geloopen zijn.

En Edmond, die thuis onmiddellijk alles kreeg wat hij begeerde, die onverschillig was geworden voor de kostbaarste geschenken en verrassingen, nam thans de kinderlijke hulde, die hem gebracht werd, blijde aan.

Het was Corrie's werk geweest, dat haar broertje voor eenigen tijd de groote stad verlaten had en in het huis van haar oom opgenomen was. Reeds vroeger had dr. Hastings er op aangedrongen, dat het ventje een tijd in een andere omgeving, te midden van kinderen van zijn leeftijd, op het land zou doorbrengen. Maar mevrouw had dit tegengehouden. Zij zag er het nut niet van in: naar een badplaats, dat zou nog kunnen, als Edmond er niet te zwak voor was, maar naar een boerendorp, bij burgermenschen, nooit!

Nu mevrouw ernstig ziek was en Corrie haar al heur zorgen wilde wijden, kon zij zich niet meer als gewoonlijk met Edmond bezighouden, die, daar hij zich verwaarloosd achtte, lastiger en onhandelbaarder werd dan ooit.

De bankier legde wel bijzondere teederheid voor zijn zoontje aan den dag, als wilde hij zijn vroeger gemis aan hartelijkheid goed maken, maar de toestand zijner vrouw boezemde hem ernstige ongerustheid in, en het regelen zijner financieele aangelegenheden vorderde zooveel van zijn tijd en werkzaamheid, dat hij Edmond overdag ternauwernood een paar oogenblikken zag.

Dit had voor gevolg, dat, toen Corrie het voorstel deed, aan haar oom enkele weken gastvrijheid voor haar broertje te vragen, haar vader daartegen geen bezwaar maakte.

Vroeger zou hij er nooit in hebben toegestemd, aan zijn broer een gunst te verzoeken, maar de gebeurtenissen van de laatste dagen, die ééne dag vooral, toen al de slagen van het lot hem te gelijk troffen, hadden een ander man van hem gemaakt.

Hij zag in, dat heel zijn leven niets was geweest dan een jacht naar geld en ijdelheid, waarbij alle middelen hem geoorloofd hadden toegeschenen. Hij erkende, dat hij zijn plichten jegens zijn kinderen niet had vervuld zooals

het behoorde, en zijn vast voornemen was, alles zooveel in zijn vermogen was jegens hen goed te maken.

Toen haar vader zijn toestemming had gegeven, had Corrie een briefje geschreven aan dr. Hastings, om te vragen, of hij een verblijf van Edmond bij haar oom gunstig voor hem oordeelde, en of hij bereid zou zijn, den kleinen patiënt daar te behandelen.

Dr. Hastings was zelf gekomen, had Edmond onderzocht en een verblijf op het land als zeer wenschelijk aangeraden. De knaap was blijde, den vriendelijken dokter weer terug te zien, en hiervan maakte Corrie gebruik om hem te vragen, of hij niet graag een tijdje bij Anna en Wim zou gaan doorbrengen, waar de dokter hem dan dagelijks zou komen opzoeken.

Anna en Wim! Zijn zuster had hem van deze twee zooveel en zoo vaak verteld, zijn jonge verbeelding had zich zoo dikwijls met hen beziggehouden, dat zijn gezichtje bij dat voorstel schitterde. Ja, hij wilde wel naar Anna en naar Wim toe, maar dan moest Corrie mee.

Dit had het jonge meisje wel voorzien. Zij maakte hem duidelijk, dat het niet ging, dat zij bij mama moest blijven, die erg ziek was, maar dat zij hem zou wegbrengen en dikwijls zou komen opzoeken. Dr. Hastings deed er nog een woordje bij, en eindelijk stemde Edmond toe.

Oom Van Wijck, wien Corrie eerst over de zaak geschreven had, had geantwoord, dat Edmond welkom zou zijn en zoo lang kon blijven als het hem in zijn eenvoudige woning zou bevallen. Hij had er eigenlijk wel een beetje tegen op gezien, zulk een verwend, ziekelijk kindje in zijn huis op te nemen, maar Anna, die als huishoudster haar vaders raadgeefster was, had alle zwarigheden weggepraat en haar broertjes en zusjes de noodige instructies gegeven.

Toen Edmond, door Corrie vergezeld, verscheen, werd hij als in triomf ontvangen, als een broertje, dat men in lang niet had weergezien. Die ontvangst was hem zoo vreemd, die ongewone hartelijkheid voor hem iets zoo onbekends, dat Edmond in het begin een beetje schuw bij Corrie wegschool. Maar het duurde niet lang, of het ijs was gebroken, en toen Corrie vertrok, vond Edmond zich in zijn nieuwe omgeving al geheel thuis.

Het verblijf hier deed hem goed, en met voldoening constateerde dr. Hastings den gestadigen vooruitgang van zijn jongen patiënt, die in dit nieuwe leven weer oplook, en aan wiens behoud hij thans niet meer twijfelde.

Meer nog dan vroeger dacht de dokter aan Corrie. In hetgeen er gebeurd was had ook hij een rol gespeeld; indien te rechter tijd de verloving met baron Van Oudenhoven was belet, was dit toch ook gedeeltelijk aan hem te danken geweest. Corrie had over de gebeurtenissen der laatste dagen niet met hem gesproken; zij had in het briefje, dat ze hem had geschreven, enkel haar dank betuigd voor al hetgeen hij gedaan had. Daar was het bij gebleven. Toch durfde dr. Hasting nu hopen op de verwezenlijking van een wensch, die vroeger onzinnig mocht heeten, en hoe treurig het op zich zelf ook mocht zijn, dat het grootste deel van Van Wijck's vermogen door de mislukte beursspeculatie was verslonden, de kansen van den jongen dokter waren daardoor ontegenzeglijk gerezen, omdat nu de groote stoffelijke hinderpaal was

weggevallen. Mevrouw de Horseux, die spoedig geraden had, wat er in het hart van den jongen man omging, had hem gezegd, dat hij goeden moed moest houden en hem haar voorspraak bij den bankier beloofd, en ook bij Corrie, indien dit nog noodig mocht zijn na al de bewijzen van toewijding jegens haar en Edmond, die hij reeds gegeven had.

Op zekeren morgen ontving dr. Hastings een telegram van Corrie, waarin deze hem vroeg, zoo gauw mogelijk met Edmond over te komen: haar moeder, die plotseling veel erger was geworden, had den wensch te kennen geseven, van haar kind afscheid te nemen vóór zij ging sterven.

Dr. Hastings was zeer getroffen door dit bericht, èn omdat mevrouw Van Wijck's toe stand blijkbaar zeer ernstig was, èn omdat zij, wat zij gedurende haar ziekte nog niet gedaan had, naar Edmond had verlangd. Er moest dus een gunstige verandering bij haar hebben plaats gehad. Misschien had het vooruitzicht, de zekerheid dat zij ging sterven, in haar hart gewaarwordingen gewekt, die door allerlei wereldsche beslommeringen waren verstikt, en was het moederlijk gevoel, dat toch nooit geheel sterft, in haar weer ontwaakt.

De geneesheer begaf zich aanstonds naar de woning van Van Wijck, die op diens verzoek toestond, dat Anna hem zou vergezellen. Aan Edmond werd voorloopig verteld, dat zij een rijtoertje zouden maken, wat hij in gezelschap van Anna en dr. Hastings heel prettig vond, en spoedig daarop bracht een rijtuig hen naar het station. Onderweg zei de geneesheer aan Edmond, dat zijn mama erger was geworden en dat zij hem zoo graag nog eens wilde zien.

‘Heeft mama naar mij gevraagd?’ vroeg de knaap, ongeloovig den dokter aanziende.

‘Ja,’ bevestigde deze, ‘en zal je nu ook heel lief voor haar zijn?’

‘Ik houd veel van mama,’ hernam Edmond, ‘en alle morgens en avonden hebben we gebeden, dat ze beter mocht worden, niet waar, Anna?’

Toen het drietal het huis van den bankier had bereikt, kwam Corrie hen te gemoet. ‘Wat ben ik verheugd, dat u aan mijn verzoek hebt gevolg gegeven, dokter. Mama heeft den heelen morgen om Edmond geroepen, en ze was zoo bang, dat ze zou sterven, zonder hem nog eens gezien te hebben.’

‘Is de toestand zóó ernstig?’

‘Ja, dokter, de professoren geven geen hoop meer. Van morgen heeft mama de HH. Sacramenten ontvangen, en ze is nu heel gelaten en vol berusting in Gods heiligen wil.’

Dokter Hastings wilde achterblijven, maar Corrie noodigde hem uit, mee naar de ziekenkamer te gaan. ‘Mama heeft ook naar u gevraagd,’ zei ze, in snikken uitbarstend. ‘O, ze is zoo helder bij het hoofd en denkt aan alles.’

De geneesheer begreep niet goed wat Corrie met deze laatste woorden bedoelde, maar volgde haar door het huis, dat als uitgestorven scheen.

Mevrouw Van Wijck had haar einde voelen naderen, en in het aangezicht van den dood erkende zij de nietigheid van hetgeen zij gedurende heel haar leven met koortsige drift had nagejaagd, waarvoor zij alles had ten ofter gebracht, haar heiligste plichten verwaarloosd. O, hoe kwelde haar thans het berouw, hoe werd haar hart door wroeging verscheurd, hoe wenschte zij nog te mogen leven, ten einde te herstellen wat zij in haar verblinding had misdreven. Er was zooveel goed te maken, dat zij vreesde, daartoe geen kracht meer te hebben.

Zij had haar man vergiffenis gevraagd, dat zij geen betere vrouw voor hem geweest was, dat zij enkel naar rijkdom en schittering had gehaakt, in plaats van haar plichten als echtgenoote en moeder naar behooren waar te nemen. Zij bekende nu ook, dat

zij zoo vaak haar man had bedrogen, door haar broer in het geheim aanzienlijke sommen toe te stoppen, waardoor ze hem nog in zijn hartstocht voor het spel had gestijfd.

'Bertha, Bertha, beschuldig je nu niet langer, ik kan dat niet aanhooren!' riep de bankier uit. 'Als je beter ben, zullen wij een nieuw leven beginnen, een nieuw leven voor ons en voor onze kinderen.'

'Voor mij is er geen nieuw leven meer, tenzij hierboven, waar ik hoop, dat de goede God mij genadig moge zijn, want ik heb niets voor Hem en voor Zijn eer gedaan, enkel aan mij zelf gedacht.'

Ook met Corrie had mevrouw een langdurig onderhoud gehad, dat een rouwmoedige schuldbekentenis en een bede om vergeving was.

Het jonge meisje was er diep door getroffen, en zij dankte God voor de aan haar moeder verleende genade, bij wier licht zij de aardsche dingen in hun waren vorm en waarde zag.

'Nu moet je eens heel dicht bij mij komen,' vervolgde mevrouw, die het spreken begon te vermoeien, 'want ik heb je nog iets

zeer gewichtigs te vragen, en ik weet niet, of ik daar morgen nog den tijd voor zal hebben.'

'Spreek zoo niet, moeder. Onze Lieve Heer zal u wel de gezondheid hergeven, wij kunnen u niet missen."

Mevrouw Van Wijck schudde weemoedig het hoofd. 'Ik voel het het best, kindlief, dat het uurwerk van mijn leven afloopt. Doch zooals God het wil. Ik heb het offer van mij zelf gebracht als een geringe boete voor hetgeen ik misdaan heb. Maar ik wilde over u spreken, die ik zoo gaarne gelukkig zou weten. Door mijn kortzichtigheid ben ik bijna de schuld geweest, dat ge de vrouw waart geworden van een onwaardige. Ik zou, als ik kon, dat willen herstellen. Antwoord mij daarom openhartig: houdt ge van dokter Hastings? Zoudt ge uw lot en leven aan hem willen toevertrouwen?'

'Moeder!' riep Corrie uit.

Aan den toon, waarop dit gezegd werd, kon mevrouw hooren, dat zij de geheimste gedachten van haar kind had geraden.

'Zeg het mij gerust, Corrie,' drong mevrouw aan.

'Laten wij daar thans niet over spreken, moeder, later, als u beter is....'

'Neen, kind, nu; later, morgen misschien al zal het te laat zijn.'

Corrie verborg haar hoofd tegen dat harer moeder. 'Ja,' lispelde zij, 'u heeft het geraden.'

'Goed, mijn kind,' hernam de zieke. 'Telegrapheer aanstonds, of dokter Hastings wil komen met Edmond, opdat ik ook mijn arm, lief kind nog eenmaal zie. Nu zal ik probeeren, of ik wat kan slapen, dan ben ik straks uitgerust.'

Maar de zieke kon niet slapen, integendeel, zij werd onrustiger naarmate de nimmer rustende tijd verder voortschreed. Zij vroeg telkens of ze nog niet kwamen, en zei wel tienmaal, dat men Edmond en dr. Hastings onmiddellijk bij haar moest toelaten.

De deur ging open en Edmond trad aan de hand van zijn zuster binnen. Mevrouw strekte de armen uit - zooals zij nog nooit gedaan had - de knaap snelde toe, jubelend om zijn weergevonden moeder, en deze drukte hem schreiend aan haar borst, kuste hem en kuste hem weer, als wilde zij hem thans schadeloos stellen voor al de liefde, die hem jarenlang was onthouden. 'Mama!' - 'Edmond!' dit waren de eenige woorden, die men hoorde in de plechtige stilte, welke in het ziekenvertrek heerschte.

'Wat zie je er al goed uit, Edmond,' zei mevrouw, zijn hoofdje tegen het licht houdend.

'U moet gauw beter worden, mama, ik heb er alle dagen voor gebeden.'

'Dank je, Edmond, dank je, lief kind, je moet maar veel, veel voor me bidden.'

Ze kuste hem nog eens en nog eens, waarna de bankier, bevreesd, dat de aandoening haar te machtig zou zijn, hem uit haar armen nam. 'Kom nu met me mee, Edmond, mama wordt te moe. Straks mag je nog eens bij haar komen.'

Mevrouw glimlachte hem toe, toen hij, aan de deur gekomen, nog eens omkeek, daarna liet zij even het hoofd op de kussens rusten. Maar weldra had zij haar kalmte en zelfbeheersching weer teruggekregen en wenkte zij Corrie, die zich haastig over haar heenboog.

'Verzoek dr. Hastings, een oogenblik bij mij te komen zitten.'

'Ben u niet te vermoeid, moeder, wil u niet liever een half uurtje wachten?'

'Neen, kind, ik ben volstrekt niet moe. Het weerzien van Edmond heeft mij enkel aangegrepen, maar de ontroering is nu weer voorbij.'

Een oogenblik later was dr. Hastings met mevrouw Van Wijck alleen. Het scherpe oog van den geneesheer had aanstonds gezien, dat hier geen hoop meer was.

‘Dokter,’ begon mevrouw, ‘ik heb naar u gevraagd, omdat ik iets zeer ernstigs met u heb te bespreken. Ik heb te uwen opzichte zeer verkeerd gehandeld, ik zie het nu in....’

De geneesheer maakte een afwerend gebaar met de hand. ‘Vermoei u daar niet mee, mevrouw.’

‘Laat mij uitspreken, dokter. Ik heb verkeerd gehandeld, uw goeden naam, uw rechtschapenheid in verdenking gebracht, en in plaats van met dezelfde munt te betalen, hebt u gezwegen. Dat was edel van u, dokter. Ik zou nu zoo gaarne willen goedmaken wat ik misdeed, ook jegens u. Ik zou zoo gaarne, vóór ik sterf, Corrie gelukkig willen weten na al het lijden en verdriet, dat ik haar heb aangedaan, en dat zij mij thans met de grootste toewijding vergeldt. Ik zou haar toekomst verzekerd willen zien, niet geldelijk, want ondanks de ramp, die de oorzaak is van mijn dood, heeft Van Wijck nog over een betrekkelijk aanzienlijk vermogen te beschikken....’

Zij wachtte even, aangegrepen door vermoeienis en ontroering. Dr. Hastings was nog meer ontroerd. Het scheen hem toe, dat de stem, die tot hem sprak, niet heel nabij was, maar uit de verte tot hem fluisterde, en dat hij eerbiedig moest luisteren, zonder iets te kunnen antwoorden.

‘Ik zou Corrie gelukkig willen weten aan de zijde van den man, die haar begrijpt en waardeert, die haar beschermer en leidsman zal zijn, die haar in adel van karakter evenaart... Dokter, wil u die man zijn?’

Dokter Hastings viel voor het ledikant op de knieën. ‘Uw vraag maakt mij overgelukkig, mevrouw,’ zei hij, de hand, die zij hem toestak, aan zijn lippen drukkend, ‘ik kan niet dankbaar genoeg zijn voor een zoo grooten schat. Maar weet Corrie....’

‘Zij weet alles,’ antwoordde mevrouw met een glimlach, ‘zij acht u hoog en heeft u lief.’

De zieke trok aan het schelkoord, en een paar oogenblikken later traden de bankier en Corrie binnen. Op een wenk harer moeder knielde het jonge meisje naast den dokter neer. ‘Geeft elkander de hand, mijne kinderen, en moge God uw verbond zegenen, dat ik niet meer zal beleven, maar waarvan ik in den Hemel getuige hoop te zijn. Denk dikwijls aan mij, betoon Edmond dezelfde toewijding als tot dusver en stel uw vader schadeloos voor hetgeen hij verliest.’

Snikken en tranen waren het eenige antwoord. Alleen de zieke was uitwendig kalm. ‘Laat mij nu een uurtje alleen,’ zei ze met een glimlach. ‘Ik heb thans met al het aardsche afgerekend, ik kan gerust sterven, nu ik mijn dierbaren gelukkig achterlaat. Ik neem nog geen afscheid van u. Gaat nu heen, kinderen.’

Nog een kus, nog een handdruk, nog een blik vol liefde, en het jonge paar verliet de kamer, hun jong geluk verduisterd door de gedachte, dat zij, aan wie zij dat te danken hadden, weldra aan hun liefde zou worden ontnomen, maar toch ook weer verhelderd door de overtuiging, dat zij. die haar dwaling had ingezien, thans als een oprechte Christinne in 's Heeren wil berustte, en den dood uit Zijn handen met overgeving aanvaardde.

(*Slot volgt.*)

Langs Rijn en Main,

door J.F. Nuyens.
(*Vervolg.*)

De Dom van Mainz is een Duitsche Westminster-Abdij. De kapellen en de zijbeuken zijn overvuld met monumenten, gedenkteekenen en altaren, die tegen de pijlers en de muurvlakten zijn opgericht vanaf de dertiende eeuw tot op onze dagen. Men kan gerust zeggen, dat geen kerk langs den Rijn, ja, in geheel Duitschland zooveel van deze kunstproducten bevat, en de overvloed is zoo groot, dat het een onbegonnen werk zou zijn, ook maar de meest merkwaardige op te noemen en te bezichtigen.

Ik wil dus alleen zeggen, dat in den Dom van Mainz de herinnering wordt opgewekt aan aartsbisschoppen en bisschoppen, waarvan velen tevens keurvorst van Mainz waren, b.v. Albert van Brandenburg, wiens gedenkteeken een der fraaiste is; aan adellijke heeren en burgerlijke familiën; aan dichters uit langvervlogen tijden (denk slechts aan Heinrich Frauenlob) en bouwmeesters en kunstenaars, die bij den bouw van den Dom betrokken waren.

De oude kapittelzaal, tegenwoordig de Memorie-kapel, bevindt zich naast den zuidelijken arm van het dwarsschip en dagteekent van het jaar 1243. Ook hier bevinden zich eenige monumenten en o.a. ook nog een in steen gehouwen bisschopszetel. Van uit deze Memoriekapel komt men in de kruisgang van het klooster, dat oudtijds naast den Dom gelegen was.

Behalve zijn hoofdkerk bevat Mainz nog meer Godshuizen, die de aandacht verdienen. Ik noem slechts de St.-Stefanus-kerk (1257-1321), een hallenkerk, met verschillende antieke voorwerpen in de schatkamer, o.a. een kasuifel uit den tijd van Willigis.

Na ons bezoek aan den Dom, wandelden wij de oude stad nog eens door en dwaalden in de richting van de citadel. De kolossale wallen van dit monster van vestingbouwkunde doemden weldra voor ons op - als ware heuvelen, die hun ruggen ver boven de huizen de lucht in steken.

Wij hadden echter geen plan het inwendige te bezichtigen, maar zochten weer den weg naar de markt terug, en kwamen zoodoende voorbij twee kerken, die wij even binnentraden. De eerste was de Liebfrauenkirche, van binnen een opmerkelijk gebouw, dat geheel in den stijl Lodewijk XV is uitgevoerd. Van alle zijden kijkt, ik zou bijna zeggen: grijnst, de zuivere Duitsche roccoco ons te gemoet. Zuilen heeft het schip der kerk niet. De lage gewelven, met den gedrukten ellips tot boog, rusten onmiddellijk op de muren en zijn geheel met geschilderd en gebeeldhouwd ornament bedekt, dat overal met de meest fantastische en ongemotiveerde krullen is aangebracht.

In den beginne is deze indruk niet onaangenaam, maar bij nadere beschouwing komt men toch tot de conclusie, dat een dergelijke weelderige, dartele, wereldsche en zinledige stijl niet toepasselijk is voor een Godshuis. Dergelijke zoo gezegd bevallige en smaakvolle decoratie moge op haar plaats zijn in een schouwburg of hofzaal, in een kerk hoort zij *niet*. De strenge, soms zware en plompe tempels uit den Romaanschen en vroeg-Gothischen tijd stemmen vrij wat meer tot aandacht en godvruchtige overdenking, dan een zoodanige concertzaal.

Even verder traden wij de St.-Ignatius-kerk binnen. Deze tempel is minder druk dan de vorige. Volgens den stijl is zij eenige tientallen jaren ouder dan haar zuster. Hier is aan het woord, niet de lichte, krullerige roccoco, maar de zwaarder, plomper stijl van Lodewijk XIII, terwijl het hoofdaltaar zuiver Lodewijk XVI is gehouden.

De Rijn tot Coblenz.

Na ons bezoek aan Heidelberg, Frankfort en Mainz, zou ons eigenlijk Rijnreisje beginnen. Zooals reeds gezegd is, is het een toeristenheiligschennis, den koning der Europeesche stroomen langs te gaan in den spoortrein, en de groote salonbooten, die den Rijn bevaren, kunnen in het zomerseizoen dan ook geregeld rekenen op een ruimen toevoer van passagiers, vooral op het gedeelte van Mainz tot Bonn.

Vol verwachting, wat betreft het te smaken natuurschoon, stapten wij dus op de boot en zochten een plaatsje onder de zonnetent, die ons tegen de al te warme liefkoozingen der dagvorstin moest beschermen, zonder echter het vrije uitzicht te belemmeren.

Ik zal den lezer niet vervelen met een uitvoerige beschrijving van het talrijke reisgezelschap, noch van de vermakelijke verwarring, die er op het dek heerschte vanwege de massa bagage, die overal verspreid lag.

De reizigers waren samengesteld uit vertegenwoordigers van alle natiën, die ieder voor zich de eigenaardigheden van hun ras vertoonden. Daar waren er, die al begonnen te eten en te drinken eer de boot nog tien minuten van wal was, en die tusschenbeide met vollen mond elkaar opmerkzaam maakten op een of ander fraai natuurtooneel of wel al kauwende hun bewondering uitschreeuwden.

Daar waren anderen, die als spoken over de

geheele boot dwaalden. Nu eens staken zij het hoofd door het lichtgat van de machinekamer, op gevaar af van voorover in de dampige ruimte te vallen; dan weer snuffelden zij in de kajuiten rond of zaten recht voor zich uit te kijken in den rooksalon; een ander maal doken zij plotseling weer op, heel aan den voorsteven, of bekeken de raderkasten of bewonderden de constructie en de bewerking van het roer, zonder er maar eenigszins de hoogte van te kunnen krijgen. Kortom, zij hadden oog voor alles, behalve voor de heerlijke rivier met zijn paradijsachtige oevers.

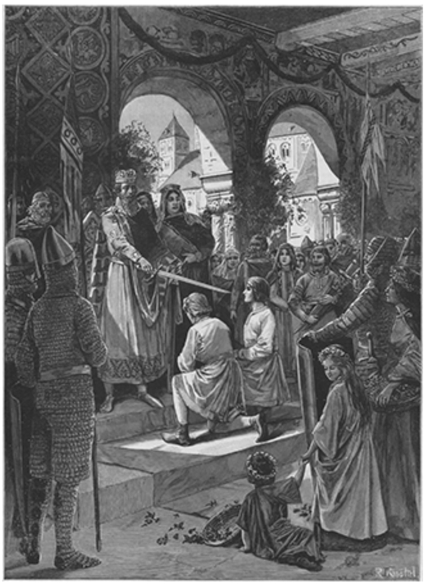

KEIZER FREDERIK BARBAROSSA SLAAT ZIJN BEIDE ZONEN TOT RIDDER, NAAR EEN OORSPRONKELIJKE TEEKENING VAN R. KNÖTEL.

Nog anderen hadden hun *Baedeker* in de eene en een kijker in de andere hand en bestudeerden met pijnlijke nauwkeurigheid hun reisgids, om toch maar niets te missen wat ‘mooi’ was.

Negen malen van de tien zou men zonder fout kunnen zeggen, tot welke nationaliteit al deze soorten behoorden; tot de Duitschers, Amerikanen of Engelschen. Franschen vindt men aan den Rijn zelden, vooral niet aan den Rheingau.

Met dit gemengde gezelschap dan stoomde de *Lohengrin* uit Mainz en zette koers naar Bingen.

Dit traject is een der fraaiste gedeelten van den koninklijken Rijn. De rivier is hier het breedst op zijn geheelen loop van den St. Gothard tot dicht bij de Hollandsche grens. Bij Mainz meet hij bij gemiddelden waterstand 450, bij Bingen 520 meter. Alleen bij Wörringen beneden Keulen bereikt hij 647 en bij Schenkenschans zelfs 827 meter.

OP DE FORELLENVANGST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. EKENAES.
Met toestemming van Franz Hanfstängl te munchen

Daar echter loopt de stroom door de lage vlakte, die weinig of geen afwisseling biedt, terwijl hij van Mainz tot Bingen langs een der schoonste middelgebergten van Europa loopt, hetwelk den bewonderenden toerist onophoudelijk boeit door de meest afwisselende natuurtooneelen en zijn geest steeds levendig houdt door de vele geschiedkundige herinneringen, die aan dezen hoofdverkeersweg van Europa verbonden zijn.

De rivier zelf is bezaaid met eilanden en eilandjes, nu eens bedekt met weelderig groen, dan weer niet veel meer dan kale en lage zandbanken, en gelijkt op sommige punten meer op een meer dan op een stroom.

Even beneden Mainz reeds liggen de Ingelheimer Aue en de Peters-Aue, twee langwerpige eilanden, die samen bijna de geheele breedte van den Rijn innemen. Op de Peters-

Aue overleed in 840 Lodewijk de Vrome, de zoon van Karel den Groote. Tegenwoordig is men er druk aan het werk met de nieuwe spoorbrug, die het noorden van Mainz zal verbinden met den rechter Rijnoever, en waarvan een der pijlers op dit eiland komt te rusten.

De Rijn is op dit gedeelte niet diep, op sommige plaatsen niet meer dan drie meter, en vooral dicht bij Rüdesheim liggen eenige verraderlijke zandbanken en ondiepten, die soms de lastige eigenschap vertoonen, van plaats te veranderen en daardoor de schipperij in de war brengen. Wij zagen dan ook menigen baggermolen, die een hardnekkigen strijd met den lossen bodem voerde en zonder genade zand en grind naar boven haalde, ten einde een geregelde scheepvaart mogelijk te maken. Even voorbij de Peters-Aue duikt Biebrich al op. Naar rechts rust het oog op den Taunus, recht voor ons uit rijst het Rheingaugebergte voor ons op, waarachter Wiesbaden verscholen ligt, en naar links zien wij dit gebergte doorloopen tot het Niederwald, langs den majestueuzen stroom. Na eenige oogenblikken legt de boot aan bij Biebrich, een vriendelijk stadje met een 12.000 inwoners, en gunt ons een blik op het schoone slot van den groothertog van Luxemburg, dat in 1706 is voltooid. Zooals bij den stijl van dien tijd past, is het kasteel omgeven van een fraai park, waarin vooral een laan van kastanjeboomen de aandacht trekt.

Het gewone geloop, gedraaf en gestommel van ieder tusschenstation, biedt ook hier een eigenaardige afwisseling. Reizigers verlaten de boot, anderen nemen hun plaats in, de bagage wordt af- en opgeladen en de *Lohengrin* voert ons weer verder naar het westen.

De bergen strekken zich nog niet tot den stroom uit, maar een eindje verder, bij Nieder-Walluf komen zij geheel op den voorgrond en gunnen ons het gezicht op hun heerlijke groene hellingen, waar de wijnstok tiert en honderden vriendelijke landhuisjes, villa's en kasteelen tusschen dichte bosschen verscholen liggen. Hier, bij Nieder-Walluf begint de eigenlijke Rheingau, de beroemdste wijngaard van Duitschland. Het geheele district is nauwelijks 25 K.M. lang en 12 breed, maar de wonderdadige rijkdom en geschiktheid van den grond voor den wijnbouw, gepaard aan de gelukkige ligging naar het zuiden van de hellingen der bergen, maken dit klein gedeelte van het Duitsche rijk tot een der meest bevoorrechte streken van Europa.

De Rijnwijnen in het algemeen zijn beroemd en geliefd om hun geurig bouquet, fijn en vol, en om de geringe hoeveelheid alcohol, die zij bevatten. Deze qualiteiten hebben zij voorzeker te danken aan den bodem, waarop zij groeien, maar toch ook wel voor een goed deel aan de nauwkeurige zorg, die de wijnbouwers der Rheingau besteden aan den druivenstok zelf, aan den oogst en aan de bereiding van den wijn.

Hier wassen de wereldberoemde Jonannisberger en de weinig minder edele Steinberger. Verder de geurige Rüdesheimer, de Marcobrunner, de Domdechanei (een soort Hochheimer), de Bauenthaler en de Geisenheimer. Iets minder zijn de gewone Hochheimer en een tweede soort Johannisberger. Dan volgen de Hattenheimer, de gewone Rüdesheimer, de Eltviller, de Bodenthaler en nog andere, minder bekende soorten.

Langs dit paradijs stoomde de boot verder, en gekoesterd door de warme zomerzon, door de zonnetent beschut voor haar al te felle stralen, genoten wij volop van het

steeds afwisselend tooneel, van de heerlijke natuur, die ieder oogenblik nieuwe schoonheden voor onze bewonderende oogen ontrolde.

Daar zagen wij Eltville, de oude residentie van de bisschoppen van Mainz, waar zij dikwijls hun toevlucht zochten in tijden van troebelen. Van het oude kasteel, in de veertiende eeuw gebouwd, is nog de donjon met een gedeelte muur blijven staan.

Iets verder gleed de boot voorbij Erbach en Hattenheim, twee vriendelijke plaatsjes, waarvan vooral het laatste mag bogen op reusachtige wijnkelders. Tusschen deze beide stadjes ligt een oude fontein, een bron, die nog altijd de ‘Marcobrunnen’ heet en waaraan de edele Marcobrunner, een der meest geliefde Rijnwijnsoorten, zijn naam ontleent. Evenzoo ligt in de naaste omgeving van Hattenheim de beroemde Steinberg, waarvan de wijngaarden reeds ontgonnen werden in de twaalfde eeuw door de monniken van Eberbach, een abdij der Cisterciënsers, dichtbij gelegen. De oppervlakte, waar de ‘Steinberger’ gekweekt wordt, beslaat 25 H.A. en is geheel door een muur omringd. Nog wat verder liggen Ostricht, Mittelheim en Winkel bijna aaneengebouwd, en daarboven verheft zich 104 meter boven den Rijn (185 meter boven de zee) het aan ieder bekende slot Johannisberg. Een oppervlakte van ongeveer 15 H.A. rondom het slot en tegen den berg gelegen, levert den nooit volprezen Johannisberger, den koning der Rijnwijnen.

In de twaalfde eeuw werd op de plaats, waar nu het slot staat, door den aartsbisschop van Mainz een Benedictijner abdij gesticht, maar het tegenwoordige kasteel dagteekent van 1757 tot 1759 en werd gebouwd door Adelbert van Walderdorf, prins-bisschop van Fulda. Na de beroeringen van de Fransche revolutie, die de abdij van Fulda had geseculariseerd, werd het slot het eigendom van den prins van Oranje, later onzen koning Willem I, maar in 1807 schonk Napoleon het aan maarschalk Kellerman. In 1816 ging het weer over aan den prins van Metternich en bleef sedert in diens familie. Tegenwoordig mag zijn kleinzoon roem dragen op de kostbare bezitting.

Na onzen bewonderenden groet gebracht te hebben aan dit heerlijke slot, stoomden wij voorbij Geisenheim, waar een school is opgericht voor wijn- en ooftbouw, en stapten bij Rüdesheim aan land. Dit vriendelijke stadje met ongeveer 5000 zielen, verheugt zich in de oudste reputatie wat aangaat zijn wijn, en de ligging vlak op het zuiden, aan den voet van het Niederwald, zal hiervan wel de oorzaak zijn.

Wij lieten het stadje zelf onbezocht, hoewel er voor een oudheidkundig snuffelaar wel wat te zien en te onderzoeken valt. Ik wijs slechts op de overoude Ober- en Niederburg, twee monumenten van Romaansche krijgsbouwkunst, waarvan echter niet veel meer is overgebleven. Den Oberburg heeft men veranderd in een wijnkelder, en van den Niederburg, die waarschijnlijk door den Rijn omspoeld werd, is niet veel meer overgebleven dan de fondamenten. Van het oude kasteel der heeren von Rüdesheim, in de twaalfde eeuw echte roofridders, bestaat nog een gedeelte, dat door de graven van Ingelheim is gerestaureerd.

Zooals ik zeide, lieten wij deze merkwaardigheden echter onbezichtigd en wandelden naar het station van de tandradbaan, die ons den berg op zou voeren naar het Niederwald en de wijdvermaarde Germania. Om te wandelen was het ‘te warm en te ver.’

Een tandradspoor biedt altijd een interessant ritje. De kleine, maar sterke locomotief is achter den trein gehaakt, en duwt de wagens voor zich uit tegen de helling op. Wij hadden ons een hoekplaatsje verzekerd in de open rijtuigen, zoodat wij het onbelemmerd uitzicht hadden over de omstreek.

Eerst kalm en bedaard rijdt de trein met een geringe helling door het stadje, maar even daarbuiten begint de arbeid. Snuivend en blazend worden wij door het stoompaard vooruit geduwd, want de baan gaat hier al naar boven met een helling van 1 op 12. De weg loopt midden door de wijngaarden en het uitzicht wordt hoe langer hoe schooner, het deel van het Rijndal, dat wij kunnen overzien, al grooter en uitgestrekter.

Als wij een weinig buiten den waggon gaan hangen en achteruit zien, is de indruk ietwat griezelig en op sommige punten zelfs voor iemand, die er niet aan gewend is, ijzingwekkend. De weg heeft op het eind een helling van 1 op 5 en op enkele punten nog iets sterker, en onwillekeurig vragen wij ons af, wat er van ons terecht zou komen, als de locomotief eens zijn dienst weigerde en de geheele trein in teugellooze vaart naar beneden zou stuiven. De machinist kijkt echter zoo bedaard rond en rookt zoo genoeglijk zijn pijpje, dat alle gedachte aan gevaar ons weldra verlaat en wij alleen oog hadden voor het eigenaardige tooneel, dat de Rüdesheimer berg ons vertoont, van de steile helling af gezien. Lang hadden wij hiervoor niet den tijd, want na een kwartier rijdens bezorgde de trein ons goed en wel aan het station op de hoogte en wij stapten uit, om den grooten stroom toeristen te volgen, die den weg naar het 'National Denkmal' insloeg. Een paar minuten gaans en wij waren er.

Het 'National Denkmal,' *de* Duitsche herinnering aan den gelukkigen en roemvollen oorlog van 1870-71, is opgericht op een effen, vooruitspringend gedeelte van den berg, waarvan de vlakke kruin geheel wordt ingenomen door het Niederwald.

De beeldhouwer Schillig van Dresden is de ontwerper van het schoone monument, dat in 1877 begonnen en in 1883 voltooid en onthuld werd. De eerste steen werd gelegd door keizer Wilhelm I, waarbij hij de volgende woorden sprak, die nu op het voetstuk staan gegrift: 'Den gevallenen tot gedachtenis, den levenden tot dank, het toekomstige geslacht tot navolging.'

Het 'Denkmal' bestaat uit een reusachtig voetstuk van 25 meter hoog, waarop een vrouwenbeeld, de Germania, dat de respectabele hoogte heeft van 10.50 meter. Hoe reusachtig dit beeld ook mag zijn, de verhoudingen zijn zeer fraai, de stand is natuurlijk en ongedwongen, en de Germania is in waarheid een schoone, maar ook fiere, ja keizerlijke vrouwenfiguur. In de eene hand draagt zij de keizerskroon van het herboren Rijk, welke zij met een sierlijke beweging omhoog houdt, alsof zij de wereld kond wilde doen van de wederopstanding van het Duitsche volk. De andere hand steunt op het omlauwerde zwaard. De borst is gepantserd en de geheele statue heeft een ietwat krijgshaftig voorkomen, om uit te drukken, dat de Germaan zijn verworven roem ongeschonden wil bewaren en de éénheid van het rijk handhaven.

Vanaf het rondpoint, dat om het standbeeld aan den rand van den berg is aangebracht, bewonderden wij door onzen kijker het forsche beeld en betreurden het alleen, dat de afstand te klein was, om een goed overzicht van het geheel te nemen. Daarna bepaalden wij onze aandacht tot het voetstuk, dat op zich zelf even bezienswaardig is als het hoofddeel van het monument. Op dit voetstuk prijken een paar fraaie bas-reliefs, waarvan dat naar de zijde van de rivier 'die Wacht am Rhein' verzinnebeeldt. Op dit bas-relief staan de sprekend gelijkende portretten van den 'Heldenkaiser,' prins Friedrich Wilhelm, Moltke en andere legeraanvoerders; Bismarck, von Roon en meer roemruchtige Duitschers uit het oorlogstijdperk.

Aan weerszijden staan twee fraaie beelden: Oorlog en Vrede, en op de eerste verdieping van het basement (want men kan hier gevoeglijk van verdiepingen spreken) prijken de afbeeldingen van Rijn en Moezel, de twee Duitsche rivieren, die in den oorlog beschermd moesten worden tegen den aanvaller.

Het opschrift, laat ik zeggen de opdracht, luidt als volgt: 'Zum Andenken an die einmutige, siegreiche Erhebung des Deutschen Volkes und an die Wiederaufrichtung des Deutschen Reiches, 1870-1871.'

Op de linkerzijde leest men: 'Strassburg, Metz, Le Bourget, Amiens, Orléans, Le Mans, St.-Quentin, Paris;' de weg dus, die het Duitsche leger ten zuiden Parijs deed naderen, terwijl de rechterzijde den weg aangeeft langs het Noorden, over Weissenburg, Wörth, Sedan enz. Waarlijk, de Germania is een prachtig stuk werk!

Maar keer u eens om, en het werk der menschen valt in het niet bij Gods schoone schepping.

(*Wordt vervolgd*.)

De heer van Lustoord, door Joh. Toebosch. (*Slot*)

VI.

Den volgenden namiddag was Rosa weer bij vrouw Geurtsen.

'Wat zegt u wel van den zoon van den burgemeester?' vroeg de laatste. 'Een flinke jongen, vindt u niet?'

'Ja wel.'

'Beter mensch is er niet,' ging vrouw Geurtsen voort. 'Hij is een rijkelui's kind en heeft gestudeerd, maar dat moet ik zeggen, hij kent geen hoogmoed; hij praat met ons menschen als met zijn gelijken. En als hij je met het een of ander helpen kan, doet hij het met plezier.'

'Zoo, wel dat is mooi van hem.'

'Ja, juffrouw, dat zegt u wel.'

Op dit oogenblik werd de deur geopend en trad de besproken persoon zelf binnen.

'Ik kwam hier toevallig langs, en ben zoo vrij eens even in te loopen,' zei hij. 'Hoe gaat het er nu mee, vrouw Geurtsen? En juffrouw Stormberg ook hier, dat had ik niet durven verwachten.'

Geheel oprecht was deze verklaring niet, want de jonge man koesterde de stille hoop, dat Rosa er zou zijn, en deze van haar kant vond het niet onaangenaam, den zoon van den burgemeester weer te zien.

Het was ook niet de laatste maal, dat de jongelieden elkander ontmoetten. Elken dag ging Rosa vrouw Geurtsen opzoeken, en ze staakte deze bezoeken niet, hoewel de zieke zoo goed als hersteld was, en geen hulp meer noodig had. Bijna elken dag kwam Karel dan hier toevallig langs, en liep even toevallig eens naar binnen. Hij informeerde dan naar den toestand der vrouw, en maakte vervolgens een praatje met de ziekenoppaster.

Geurtsen en zijn vrouw hadden wel blind moeten geweest zijn, om niet spoedig te begrijpen, waar het heen moest. 'Ik moet me al erg vergissen, als dat geen paar wordt,' zei de arbeider op zekeren dag tegen zijn vrouw.

'Je kunt zien, dat ze zin in elkaar hebben,' beaamde deze. ''t Is maar jammer, dat de oude lui het zoo oneens zijn, anders was de zaak al gauw beklonken.'

De beslissing zou echter spoediger komen, dan iemand verwachtte. Op een namiddag kwam Stormberg op zijn wandeling langs de woning van Geurtsen. Dit bracht hem op de gedachte eens naar den toestand der zieke te informeeren, om dan met Rosa naar huis terug te keeren. Hij trad dus het huisje binnen en opende de deur der huiskamer, doch bleef toen met verbaasde oogen op den drempel staan.

In de kamer zat de arbeider met zijn vrouw, die geheel hersteld scheen. Naast haar zat zijn dochter en tegenover haar iemand, dien hij verre was van hier te verwachten - de zoon van den burgemeester.

De onverwachte komst van den kolonel had een verwonderlijke uitwerking. Geurtsen en zijn vrouw keken elkander half verlegen, half verschrikt aan, want het gelaat van Stormberg voorspelde niet veel goeds. Rosa was hevig ontsteld

opgesprongen, en zelfs de jonge Verhaak was een oogenblik uit het veld geslagen. De kolonel was eenige oogenblikken sprakeloos, zoo was hij getroffen. Eindelijk borst hij los: ‘Duizend bommen en granaten, wat moet dat hier?’

‘Vader,’ stamelde Rosa verschrikt.

‘Rosa, onmiddellijk naar huis,’ luidde het bevel.

Karel wilde spreken, doch Stormberg draaide hem den rug toe, en verwijderde zich zonder een woord te zeggen.

Op weg naar Lustoord werd tusschen vader en dochter geen woord gewisseld, maar thuisgekomen barstte het onweder los. Doch Rosa, van den schrik bekomen, hield zich flink. Openhartig vertelde ze haar vader, dat ze den jongen man liefhad, en niet twijfelde, of dit gevoel werd door hem gedeeld; en verklaarde ten slotte, nooit een ander dan Karel te nemen.

Stormberg was woedend. ‘Geen stap zet je meer in dat huis!’ riep hij uit. ‘O, had ik geweten, waarom het te doen was, ik was al lang tusschenbeide gekomen. Wat, dacht je met dien kerel te trouwen! Nooit, zeg ik je!’

‘En wat kan u daartegen hebben, vader? Ieder spreekt niets dan lof van hem; hij is algemeen geacht en bemind. U moogt gerust naar hem informeeren.’

‘Wat, informeeren, je doet wat ik je gezegd heb. Geen voet zet je meer in dat huis, begrepen! Zet je dat huwelijk maar gerust uit het hoofd, daar komt toch niets van. En hiermee is het uit!’ Dit zeggende draaide Stormberg zich om en liep toornig den tuin in, om te trachten wat tot bedaren te komen.

Nooit had hij zoo iets kunnen denken. Dus zijn dochter koesterde genegenheid voor den zoon van den burgemeester, en verklaarde ronduit nooit een ander te zullen nemen. Rosa had een vasten wil; als ze iets voorhad, gaf ze niet gemakkelijk toe, er zat ook wat militair bloed in haar. Maar zou hij dan toestemmen, dat zij beneden haar stand trouwde? Neen, dat nooit!

Langzamerhand begon de kolonel echter te bedaren, en met zijn bedaardheid kreeg hij zijn gezond verstand terug, zoodat hij de zaak eens begon te berchouwen, zooals ze was.

Zou dat huwelijk zoover beneden haar stand zijn? Verhaak was toch een geacht burgemeester, daarbij een groot grondeigenaar, en van zeer fatsoenlijke familie. Diens zoon had hij altijd hooren roemen als een degelijk, braaf jonkman. Hij mocht gerust informeeren, had zijn dochter gezegd. Nu, hij zou daar eens over denken.

Toen Stormberg kort daarop aan zijn avondmaal zat, was hij geheel bedaard, en praatte even vriendelijk en opgewekt met zijn dochter, alsof er niets gebeurd was. Rosa was niet weinig verwonderd over deze spoedige verandering, en in haar hart keerde de hoop terug.

VII.

Den volgenden morgen had Karel met zijn vader een gewichtig onderhoud. De jonge man was tot een leeftijd genaderd, dat hij er gerust aan denken mocht, zich een levensgezellin te kiezen. Toevallig was het gesprek op dit onderwerp gekomen, en Verhaak raadde zijn zoon aan, langzamerhand naar een vrouw uit te zien.

Karel liet zijn vader uitspreken en antwoordde toen, dat hij zijn keus reeds bepaald had.

Verhaak zag zijn zoon verwonderd aan. ‘Wel, wel,’ zei hij lachend, ‘heb je al iets op het oog? En wie is de uitverkorene?’

‘Rosa Stormberg,’ antwoordde de jonge man bedaard.

De burgemeester stond als van den donder getroffen. Een oogenblik dacht hij, dat zijn zoon schertste, maar neen, de jonge man was zoo ernstig, dat alle twijfel aan de waarheid zijner woorden buitengesloten was. ‘Rosa Stormberg,’ bracht Verhaak eindelijk met moeite uit.

‘Ja, vader, Rosa Stormberg. En ik denk, dat daartegen geen bezwaren zullen zijn,’ ging Karel voort, ziende, dat zijn vader hem nog altijd met open mond bleef aanstaren.

‘Geen bezwaren,’ bulderde de burgemeester. ‘Geen bezwaren, zeg je! Geen bezwaren, om te trouwen met de dochter van den kolonel, die me op schandelijke manier onderkroopen heeft, die me heeft beleedigd in het bijzijn mijner gemeentenaren!’

‘Komaan, vader, u moet daar niet meer aan denken. Ik geloof, dat ge beiden schuld hebt, en het beter zal zijn alles te vergeten en te vergeven, en u met den kolonel te verzoenen.’

‘Wel ja, ik zal naar hem toegaan, en om vergiffenis vragen. Neen, dat nooit. En aan dat huwelijk behoeft ge niet te denken, daar zal ik nooit in toestemmen, nooit, versta je?’

‘Dat zal u wel, vader. Rosa en ik houden van elkaar, en nooit zal ik een andere nemen dan haar,’ antwoordde Karel beslist.

Verhaak was te opgewonden om hiertegen iets in te brengen, en liep daarom, zooals hij in zulke gevallen gewoon was, het huis uit en het veld in. Hier kon hij zijn toorn den vrijen teugel vieren; hij was woedend op zijn zoon, op den kolonel en diens dochter, op zich zelf, en terwijl hij halfluid mompelde, maakte hij zooveel gebaren, dat eenige arbeiders op het veld zich verschrikt afvroegen, of de burgemeester plotseling zijn verstand verloren had. Doch zijn woede was te hevig om lang van duur te zijn; toen hij uitgeraasd was, begon hij kalm bij zich zelf te overleggen, hoe dit nieuwe onheil af te weren.

Neen, van dat huwelijk kwam niets. Hij was vader, en zou toonen, dat hij baas was. Maar Karel had zoo beslist gesproken; het zou wel moeilijk zijn hem tot andere gedachten te brengen. En als zijn vrouw nu ook nog tegen hem partij trok, wat dan? Dat Karel zich zoo iets ook in zijn hoofd kon halen, anders zoo verstandig, en nu....

Verhaak ging bij zich zelf aan 't overleggen hoe dwaas zijn zoon handelde, maar zonderling, hij kon daarvoor geen reden vinden. De dochter van Stormberg was een beschaafde, minzame jongedame; iedereen in het dorp roemde haar goedheid, haar vriendelijkheid; op zulk een schoondochter zou hij trotsch kunnen zijn. En dan de dochter van een kolonel! Zulk een partij had hij nooit voor zijn zoon durven droomen, en thans zou hij er zich met hand en tand tegen verzetten? Goed en wel beschouwd had zijn zoon al moeilijk een betere keuze kunnen doen.

Maar die kolonel! Verhaak kon niet aan Stormberg denken, zonder zich kwaad te maken. Had Karel evenwel geen gelijk, dat het niet goed was daaraan altijd te denken, en had hij zelf ook geen schuld? Wat zou hij hij doen? Hij kon toch ook niet naar Stormberg gaan, en dezen de hand ter verzoening aanbieden.

Terwijl Verhaak zoo dacht, kwam hij voorbij ‘de Zwaan,’ en hij besloot eens binnen te gaan, om zijn zinnen wat te verzetten. In de herbergkamer vond hij slechts één bezoeker, en die ééne was - de kolonel.

Deze was reeds vroeg naar het dorp gewandeld, en had een bezoek gebracht bij zijn vriend, den pastoor, om bij dezen inlichtingen te vragen over Karel Verhaak. Die inlichtingen waren allergunstigst geweest; de geestelijke, die den jongeling reeds als kind gekend had, had niets dan lof van hem gesproken. Die loftuitingen hadden

den kolonel goed gedaan. Zijn dochter had dus niet het oog laten vallen op een onwaardige.

Toen Stormberg voorbij 'de Zwaan' kwam, was hij even binnengegaan, zoodat de burgemeester hem daar ontmoette.

'Goeden morgen, burgemeester,' zei de kolonel beleefd, nog onder den indruk van het goede, dat hij zooeven gehoord had.

'Goeden morgen, kolonel,' antwoordde Verhaak, verrast door dezen vriendelijken groet. En hij voegde er bij: 'Mooi weer vandaag.' 'Ja, prachtig weer, lekker om te wandelen.' Met deze woorden was het gesprek geopend, dat nu vanzelf vlotte. En toen Dirks een oogenblik later de kamer binnentrad, kon hij zijn oogen niet gelooven, toen hij daar burgemeester en kolonel in een druk onderhoud gewikkeld zag, alsof ze sinds jaren de beste vrienden waren.

Eindelijk moest Stormberg, die thuis eenige zaken af te handelen had, vertrekken, en nu bood Verhaak aan, een eindje mee op te wandelen, hetgeen gaarne aangenomen werd.

De Lichtendonkers waren niet weinig verbaasd, toen zij de beide mannen, die eerst gezworen vijanden waren, in druk gesprek door de straat zagen wandelen, en den weg naar Lustoord inslaan. Ook Karel zag hen voorbijkomen, en hij meende te droomen. Doch neen, hij zag wel goed, maar van waar die plotselinge ommekeer? Het was onbegrijpelijk, doch zijn moeder drukte hem de hand en zei: 'Me dunkt, dat ik je wel feliciteeren kan met uw aanstaand huwelijk.'

Ongeveer halfweg namen de beide mannen afscheid, na afgesproken te hebben, elkander binnenkort te komen opzoeken.

'Nu, burgemeester,' zei de kolonel, hem hartelijk de hand schuddend, 'het is mij zeer

aangenaam geweest met u kennis te hebben gemaakt,'

'Hetzelfde, volkomen hetzelfde, kolonel,' antwoordde Verhaak. 'En ik hoop, dat we elkaar binnen enkele dagen nader zullen spreken.'

'Wat een flinke man,' zei Verhaak bij zich zelf, terwijl hij naar huis terugkeerde, 'zoo open, zoo rondborstig. Jammer, dat ik zoo lang ruzie met hem gehad heb. Maar nu alles bijgelegd is, geloof ik, dat die zaak van Karel zoo goed als beklonken is.'

'Die burgemeester is toch een zeer geschikt mensch,' dacht Stormberg. 'Het spijt me, dat ik hem verkeerd beoordeeld heb. Hoe eerder nu dat huwelijk tot stand komt, hoe liever; ik denk dat we het spoedig van weerskanten eens zullen zijn.'

Vroeg men zich in het dorp verbaasd af, wat er toch wel gebeurd mocht zijn, om de vijandschap in vriendschap te veranderen, een paar weken later volgde nog grooter nieuws, namelijk dat Karel en Rosa in het huwelijksbootje zouden stappen. Niemand in Lichtendonk had zoo iets verwacht, niemand behalve Geurtsen, die thans vertelde, dat hij al lang gezien had, 'waar het heen moest.' Doch omtrent één zaak waren allen het eens: dat het een mooi paar was.

Op den huwelijksdag was het geheele dorp in feesttooi; van alle huizen wapperde de vlag, de straten waren versierd met groen en bloemen, en op verschillende plaatsen verrezen eerebogen.

De kolonel en de burgemeester waren voortaan beste vrienden. Van dé vroegere vijandschap was niets. meer overgebleven, en waarom ook? Het zoo vurig begeerde 'Lustoord' was thans immers voor Verhaak en zijn vrouw als een tweede tehuis.

Toen een paar jaar later de afgevaardigde van het district verklaarde, wegens hoogen ouderdom bij de volgende verkiezing niet meer in aanmerking te willen komen, begreep men geen geschikter opvolger te kunnen vinden dan den zoon van den burgemeester. Als groot grondeigenaar, door zijn stand, door zijn uitgebreide kennis, en door de algemeene achting, die hij genoot, was hij de aangewezen persoon om het district te vertegenwoordigen, en bij de verkiezing werd hij dan ook met bijna algemeene stemmen gekozen.

DE KLEINE VOGELAAR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRITZ SONDERLAND.

Bij de Platen.

In de breiles. -

Men zou zoo zeggen, dat er al niets prozaïscher kan zijn dan een breiles. Dat dit toch niet altijd het geval hóeft te zijn, heeft de schilder onzer gravure bewezen, wien een breiles stof heeft gegeven voor zijn aardig tafereeltje.

De kleine kleuter op het bankje is nog aan haar eerste proeve van vaardigheid in de breikunst. Het andere meisje in den armstoel slaat haar pogingen aandachtig gade, terwijl de Zuster, wier zacht, innemend gelaat haar de harten der kinderen moet winnen, met belangstelling het nog een beetje onbeholpen probeeren van het kleine breistertje volgt.

Daarnaast Zusters lieveling, die zich, een grooten appel in het kleine handje, tegen haar aanvlijt, wat de afgunst van de zwarte krullebol schijnt gaande te maken. Het geheel is een aardig groepje, dat ieder stellig met genoegen zal beschouwen.

Keizer Frederik Barbarossa slaat zijn beide zonen tot ridder. -

Een der grootste feesten uit den Duitschen riddertijd en een der schitterendste dagen uit het geslacht der Hohenstaufen was het Pinksterfeest, dat keizer Frederik I Barbarossa in 1184 te Mainz vierde. De Duitsche keizer zou dien dag zelf zijn beide oudste zonen Hendrik en Frederik tot ridder slaan. Mainz kon de menigte gasten niet herbergen, en daarom werd in de vlakte aan den anderen oever van den Rijn, in den hoek, dien Main en Rijn bij hun samenvloeiing vormen, een afzonderlijke feeststad ingericht. Daar liet de keizer een palts (keizerlijk paleis), een ruime kerk en andere gebouwen tot huisvesting der uitgenoodigde grooten optrekken. Ook tenten werden bij menigte opgeslagen voor het gevolg. Uitgenoodigd waren de wereldlijke en geestelijke vorsten, de hertogen, markgraven, paltsgraven, landgraven en de hooge ridderschap uit het heele Duitsche rijk, ook de aartsbisschoppen, bisschoppen en abten. Allen wedijverden met elkaar in praal en pracht. De paltsgraaf van den Rijn en de landgraaf van Thuringen voerden meer dan 1000 ridders mee, de hertog van Bohemen 2000, die van Oostenrijk 5000, hertog Bernhard van Saksen zelfs 7000. Ook de geestelijke vorsten waren door een uitgelezen gevolg vergezeld. Aartsbisschop Filips van Keulen bracht 1700, de aartsbisschop van Mainz 1000, die van Maagdenburg 700 ridders mee. In het geheel waren er 70.000 hooge heeren; verder honderden speellieden en goochelaars en een tallooze menigte toeschouwers.

Op tweeden Pinksterdag, den 21en Mei 1184, werden de beide zonen des keizers in de prachtige houten kerk op plechtige wijze in den ridderstand opgenomen. Zij legden de riddergeloften af, ontvingen van hun vader den ridderslag en werden met het zwaard omgord. Hendrik, de oudste, die reeds tot Roomsch-koning gekroond was, trad sedert dien tijd als mede-regent op; Frederik, die den titel van hertog van Zwaben voerde, aanvaardde de regeering over zijn hertogdom. De keizer, de beide nieuwe ridders en alle vorsten gaven naar Duitsch gebruik rijke geschenken aan paarden, wapenen, kostbare gewaden, goud en zilver aan de ridders en zangers, die het feest hielpen opluisteren. Ook werd een groot steekspel gehouden, waaraan 20.000 ridders deelnamen, ook de keizer zelf, ofschoon toen reeds een en zestig jaar oud. Keizerin Beatrix, Frederiks tweede gemalin, deelde als ‘koningin der schoonheid’ de prijzen uit.

Feestmaal en tornooi werden op Pinkster-Dinsdag herhaald, maar de vreugde werd toen door een treurig ongeluk verduisterd. Een plotseling opgestoken storm rukte niet enkel een aantal tenten om, maar wierp ook de houten kerk omver, waardoor dertien menschen gedood en een groot aantal gewond werden.

Op de forellenvangst. -

We hebben al eens meer een gravure gegeven naar een schilderij van Ekenaes. Ook deze, een forellenvangst op een der vischrijke meren van Beieren voorstellend, is heel mooi. Het is een eenvoudig gegeven: een oude visscher maakt den angel los, waarmee een forel is gevangen, dien zijn dochter hem aanbiedt. Maar dat eenvoudige gegeven is op meesterlijke wijze verwerkt, en de visschersboot, het meer, de heuvelen in het verschiet en de lucht zijn zoo goed gepenseeld, dat onze groote Hollandsche zeeschilders Ekenaes gaarne als een waardig kunstbroeder zullen erkennen.

De kleine vogelaar. -

Een veelbelovend genrestukje van den te vroeg gestorven Dusseldorfer meester Fritz Sonderland. De knaap heeft een val gesteld van eigen constructie, waarin hij het een of andere muschje hoopt te verschalken. Zoodra het vogeltje, verleid door de broodkruimels, zich in de val laat lokken, trekt de jongen aan het touwtje, dat heel vernuftig door een gaatje in de deur is geleid, de steen valt dicht, en de musch is gevangen. De schilder heeft goed waargenomen en het waargenomene op typische wijze weergegeven.

[Nummer 24]

De koning van het goud.
Door
J. Vesters Jr.
(*Slot.*)

XII.

PANORAMA VAN DE WERELDTENTOONSTELLING TE PARIJS,

Mevrouw Van Wijck was zacht en kalm ontslapen, tot het laatste oogenblik omringd en gekoesterd door de liefde der haren, allen vermanend tot berusting in den wil des Heeren en vertroostend met het vooruitzicht op een weerzien hiernamaals, waar geen scheiding meer zijn zou. Bijzondere teederheid had zij aan den dag gelegd voor Edmond, als wilde zij hem in de enkele uren, die haar nog restten, de liefde van jaren schenken, hem met woeker schadeloos stellen voor hetgeen hij zoo lang en zoo smartelijk had moeten derven. En de knaap, met volle teugen haar moederlijke genegenheid indrinkend, evenals de versmachtende veldbloem zich laaft aan den dauw des hemels, vergold die teederheid met al de hartstochtelijke wederliefde, waartoe zijn jong hart in staat was. Hij was het geweest, die den laatsten kus op de stervende lippen zijner moeder had gedrukt, evenals zijn naam het laatst haar mond was ontvloden en haar brekend oog voor het laatst zijn blik had gezocht en ontmoet.

De begrafenis was op haar uitdrukkelijk verlangen hoogst eenvoudig geweest. Zij, wier heele leven vervuld was van de dingen dezer wereld, wilde geen uiterlijken luister naast de majesteit van den dood. Van al de kransen, die gezonden waren, dekte niet één de lijkkist, waarop enkel een krans van immortellen met het opschrift: ‘Van Edmond aan zijn innig geliefde moeder.’

Na de begrafenis was Edmond met zijn oom en dokter Hastings meegegaan. De scheiding zou thans niet van langen duur zijn: de bankier was voornemens, zijn zaken aan kant te doen, en na alles geregeld te hebben, zich in het dorp, waar zijn broer en zijn aanstaande schoonzoon woonden, te vestigen. Wat hij zocht was rust en vergetelheid, de eenzaamheid, waar hij zich kon wijden aan de opvoe ding van Edmond en van het geluk zijner dochter getuige kon zijn.

Corrie stond haar vader in al hetgeen geregeld moest worden, krachtig ter zij, en meer dan eens bewonderde hij, die man van zaken was, haar handigheid en scherpzinnigheid, haar voortvarendheid en vastberadenheid.

'Jammer, Corrie,' plaagde hij wel eens, 'dat je niet de vrouw van een koopman wordt, je zou hem van onberekenbaar nut kunnen zijn. Had ik je talent eerder ontdekt, ik zou er misschien mijn voordeel mee hebben kunnen doen.'

'Ik hoop ook als de vrouw van een dokter nuttig te kunnen zijn,' antwoordde Corrie.

Het wekte wel eenig opzien, dat de bankier besloten had zich uit zijn zaken terug te trekken, evenals ook de breuk met de Van Oudenhoven's stof tot veel gepraat gaf.

Voor het eerste meende men een verklaring te vinden in het betrekkelijk onverwachte overlijden van mevrouw, wier verlies de bankier zich sterk had aangetrokken. Ook het tweede was, naar men giste, een gevolg van mevrouws dood. Zij vooral had op een huwelijk van haar dochter met den jongen baron Van Oudenhoven aangedrongen, en nu haar moeder overleden was, had Corrie, die van dat

huwelijk niets wilde weten, haar vrijheid teruggekregen.

Een en ander leek nogal aannemelijk, en daar er in onze dagen van gejaagd, koortsig leven zooveel voorvalt, dat de aandacht vraagt en de nieuwsgierigheid prikkelt, was de bankier spoedig vergeten, vooral toen hij kort daarop de stad verliet.

Degenen, die alles wisten, bewaarden het stilzwijgen. Jhr. Van Stoppelaar en baron Van Oudenhoven hadden daar goede redenen toe: alleen door te zwijgen konden zij erger voorkomen. De oude baron, wien het alleen om het geld was te doen geweest, dankte den Hemel, dat de financieele catastrophe was gekomen vóór de verloving en juist nog bijtijds om de verheffing in den adelstand van den bankier te beletten. Daar zijn zoon er voor bedankte, met de dochter van een berooiden bankier te huwen, was er voor den baron geen enkele reden meer, om Van Wijck met een adellijk praedicaat te doen begiftigen.

Mevrouw de Horseux zweeg, èn omdat haar man, met het oog op zijn positie, iedere ruchtbaarheid omtrent de zaak verkeerd vond, èn omdat de bankier en Corrie den naam van hun echtgenoote en moeder voor schande wilden bewaren. Zoo bleef de zaak aan de openbaarheid onttrokken.

Eén ding was er nog, dat Van Wijck veel zorg baarde. Zijn zwager had hem op dien onvergetelijken dag de schurkenstreek verweten, die de grondslag was geweest van zijn fortuin, en hij had beloofd dien misslag te zullen herstellen. Ook zijn vrouw had er hem op haar sterfbed dringend om gesmeekt, en hij had haar geantwoord, dat hij liever arm zou willen worden, dan het onrechtvaardig verkregen geld te behouden.

Maar nu was de groote moeilijkheid, hoe het gepleegde onrecht goed te maken. De bewuste juffrouw Van Dalen, toen reeds een vrouw van hoogen leeftijd, was ongetwijfeld al lang dood. Wie waren haar erfgenamen, hoe die te ontdekken?

Corrie deelde hem een vermoeden mee, - wellicht was het geheel ongegrond, maar het kòn misschien op het rechte spoor voeren. Haar vader gaf haar volmacht om te handelen, zooals haar het meest geschikt voorkwam.

Het jonge meisje begaf zich naar de Wagenstraat, waar Lindeman woonde. Zij was er niet meer geweest sedert den dag, waarop de oude man de portefeuille gevonden had, die bij de ontknooping van het drama een zoo groote rol had gespeeld.

De oude menschen, die een kennisgeving van mevrouws overlijden hadden ontvangen, waren door deze attentie zeer vereerd geweest. Zij condoleerden thans Corrie met een bescheiden hartelijkheid, die het jonge meisje trof.

‘Ik kom u iets vragen,’ zei Corrie, zich tot Lindeman's vrouw wendende. ‘Het is best mogelijk, dat u mij de gewenschte inlichtingen niet kan geven, maar het zou toch ook kunnen van wel. U heet immers Van Dalen?’

‘Ja, juffrouw.’

‘Weet u, of er in uw familie iemand geweest is, die wel eens Oostenrijksche loten heeft gekocht?’

‘Oostenrijksche loten? Mijn moeder heeft er eens een paar gekocht, en ik heb die van haar geërfd.’

‘Hebt u die nog?’ vroeg Corrie verder.

‘Ja, juffrouw, ik heb ze altijd maar bewaard. Je weet nooit, of er niet eens een met een hoogen prijs uitkomt.’

Toen juffrouw Lindeman dat zonder eenige bedoeling eenvoudigweg zei, kleurde Corrie hevig. Ze moest eens weten, dat al vijf en twintig jaar geleden een lot van

haar moeder met 50.000 florijnen was uitgekomen, en haar vader dat lot met een ander verwisseld had.

‘U zal het misschien erg vrijpostig van me vinden,’ vervolgde Corrie, ‘maar ik zou die loten wel eens graag willen zien, en.... als u het goedvindt, voor een paar uur meenemen?’

Dit laatste was op vragenden toon gezegd, met een stille vrees, dat die eenvoudige menschen, wier bevreemding door den inhoud der portefeuille reeds moest zijn gaande gemaakt, haar zouden beginnen te wantrouwen.

‘Gerust, juffrouw, gerust,’ antwoordden Lindeman en zijn vrouw beiden, wien haar aarzeling en verlegenheid niet ontgaan was. ‘U hoeft met het terugbrengen niet de minste haast te maken; laat u ze bij gelegenheid maar eens aanreiken,’ zei Lindeman, terwijl zijn vrouw was opgestaan, om uit de secretaire de loten te nemen.

Corrie was thans weer geheel op haar gemak. Dat volle vertrouwen van die eenvoudige menschen, die niets vioegen, zelfs geen toespeling maakten, trof haar.

‘Dank je wel, juffrouw Lindeman,’ zei zij, vlug een blik werpend op de nummers. Ze had het al gezien: het was zoo, het door haar vader opgegeven nummer was er onder.

‘U vindt het dus goed, dat ik ze meeneem?’

‘Zeker, zeker, juffrouw.’

‘Nog één vraag, juffrouw Lindeman. Met hoeveel broers en zusters was u thuis?’

‘Ik was eenig kind, juffrouw.’

‘Zoo, dat is goed. Nu, u ziet mij binnenkort hier terug, en ik geloof, dat ik u dan een aangename boodschap zal hebben mee te deelen.’

De beide oude menschen keken haar verbaasd aan.

‘Ja, ja, een aangename boodschap,’ herhaalde Corrie, ‘meer mag ik u voor het oogenblik nog niet zeggen.’

Toen de bankier de toedracht der zaak vernam en de loten zag, was er voor hem geen twijfel meer mogelijk, dat de door hem opgelichte juffrouw Van Dalen de moeder van Lindeman's vrouw was geweest, aan wie, daar zij eenig kind was, het volle bedrag behoorde te worden gerestitueerd.

De vraag was maar, op welke wijze dit zou gebeuren. Van Wijck meende verplicht te zijn, zelf haar het bedrog mee te deelen, maar Corrie ontried het hem.

‘Ik ben overtuigd,’ zei ze, ‘dat die brave menschen er met niemand over zouden spreken, maar het kon toch zijn, dat hun ooit een woord over de zaak ontviel. Het is beter, dat zij de herkomst niet weten. Ter wille van Edmond, die uw naam erft, moet u dien sparen, vader.’

De bankier gaf toe, en denzelfden middag nog begaf Corrie zich opnieuw naar de Wagenstraat. Zij vertelde aan de ademloos luisterende menschen, dat er, wel vijf en twintig jaar geleden, een vergissing was gebeurd met een premielot van haar moeder, dat die vergissing eerst thans was gebleken, en de persoon, die ze had begaan, ze wilde goedmaken. Daar de oorspronkelijke eigenares van het lot niet meer in leven was, kwam het geld aan haar eenig kind, juffrouw Lindeman toe. Voor de verbaasde oogen der oude menschjes haalde Corrie een stapel bankbiljetten te voorschijn en telde die op de tafel uit, zoodat deze weldra geheel bedekt was met het waardevolle papier.

Lindeman en zijn vrouw waren sprakeloos. Met de starheid van beelden zaten ze op hun stoelen, de handen slap afhangend langs het lichaam, de oogen wijd open, verblind door de grauw-witte papiermassa met zwarte figuren en lijnen.

‘Maar dat kan niet, juffrouw,’ zei Lindeman's vrouw het eerst.

‘Toch is het zoo. Al dit geld behoort u rechtmatig toe.’

‘Al dat geld?’ Zij vouwde de handen.

‘Het is veel, heel veel,’ mompelde Lindeman.

‘Te veel,’ zei zijn vrouw. ‘Wat moeten wij daarmee doen, wij oude menschen, die geen kinderen hebben.’

‘Geen kinderen,’ echode Lindeman.

‘Hoor eens, beste menschen,’ hernam Corrie. ‘Je kunt er een gepast gebruik van maken, het er goed van nemen. Je hebt misschien ook wel bloedverwanten, die je kunt ondersteunen....’

‘Wij hebben geen naaste familie, juffrouw,’ zei Lindeman, ‘we staan zoo goed als alleen op de wereld.’

Er was een vreemde trilling in de stem van den man, die plotseling was rijk geworden, en zijn vrouw, snikte, schreide zacht....

‘Wat is dat nu?’ riep Corrie' uit, ‘ben je nu niet gelukkig?’

He' is zoo vreemd, juffrouw. zoo onverwachts.... het is te veel voor ons.... snikte juffrouw Lindeman. En plotseling de hand van juffrouw Van Wijck grijpend, zei ze: ’Neem u het weer terug, juffrouw, wij zijn bang van zooveel geld....’

Lindeman knikte. ‘Wij zijn thans gelukkig, tevreden.... Wat moeten wij met al dat geld doen?.... Wij hebben genoeg om onbekommerd te leven. Wat willen wij meer?’

Welk een tegenstelling, dacht Corrie: haar ouders waren gekweld geweest door een niet te verzadigen dorst naar geld, en deze menschen vreesden reeds bij het bezit van een kapitaal, dat haar vader vaak op één dag had gewonnen of verspeeld.

‘Hoor eens,’ zei het jonge meisje, ‘ik begrijp, dat het onverwachte geluk, dat je te beurt valt, je heeft aangegrepen.... Ik had er u op moeten voorbereiden.... Maar als de eerste ontroering voorbij is, zal je onzen Lieven Heer dankbaar zijn, en ik twijfel niet, of je zal een goed en nuttig gebruik van het geld weten te maken. Kan ik je soms met een of ander van dienst zijn, met een goeden raad helpen, dan zal ik dat heel gaarne doen.’

‘As je blieft, juffrouw,’ antwoordde Lindeman. ‘Wij weten met zooveel geld geen weg.’

‘En wij hebben er ook geen behoefte aan,’ voegde zijn vrouw er bij.

‘Nu, beste menschen, ik kom over een dag of acht nog wel eens terug. In dien tijd kan je op je gemak overlegd hebben, hoe ge dit geld wilt plaatsen. Kan ik je daarbij behulpzaam zijn, graag, dat weet je wel. Eén verzoek slechts heb ik, dat je aan niemand zegt, dat *ik* de tusschenpersoon ben geweest. Men zou daaruit een gevolgtrekking kùnnen maken, die ik liever voorkomen zag."

‘Wij zullen er met niemand over spreken, wij zouden niet durven,’ zei juffrouw Lindeman. ‘Ik zou geen gerust oogenblik meer hebben, uit vrees dat ze ons misschien zouden vermoorden, om het geld machtig te worden.’

Corrie had hier niet eens aan gedacht. ‘Je hebt gelijk,’ zei ze; ‘het is veiliger dat je daar niet over spreekt.’

‘Hoe maakt het Edmond, juffrouw?’ vroeg Lindeman's vrouw. ‘Neem me niet kwalijk, dat ik zoo vrijpostig ben daarnaar te vragen.’

‘Integendeel, het is heel hartelijk van u. Edmond gaat buiten verwachting flink vooruit. Hij is nu voor zijn gezondheid bij zijn oom gelogeerd, maar zoodra hij weer thuis is, breng ik hem eens mee, dan kan hij u persoonlijk bedanken, die zooveel voor zijn herstel gebeden hebt.’

Twee maanden later had de bankier de groote stad verlaten, en in de nabijheid van het huis zijns broers een geriefelijke, maar eenvoudige woning betrokken, waar hij nu geheel voor zijn beide kinderen leefde. In het begin viel hem, die aan een leven vol opwinding en emoties gewoon was, de kalmte en rust vreemd, die hij nu genoot, maar weldra had hij ze leeren waardeeren. Vroeger ondervond hij altijd een gevoel van onvoldaanheid; nauwelijks was zijn eene wensch ingewilligd, zag hij een nagejaagd doel bereikt, of hij vormde weer een ander verlangen, welks verwezenlijking hij met koortsige drift nastreefde. Maar het ware geluk had hij nooit gesmaakt, omdat hij aan zijn begeerten geen grenzen wist te stellen, omdat zijn hebzucht en eerzucht aangroeiden naarmate ze bevrediging vonden.

Thans was hij tevreden met hetgeen God hem had gelaten: het bescheiden vermogen, dat hij nu bezat, stelde hem in staat, onbezorgd te leven, Corrie een gepasten bruidschat te geven en aan Edmond een opleiding te verzekeren, waardoor hij zich eenmaal een behoorlijke positie in de maatschappij zou kunnen verwerven. Het was weinig in vergelijking met zijn droomen van weleer, maar het was niet te weinig om gelukkig te zijn.

Was dr. Hastings een trouwe huisvriend geworden, wiens karakter de heer Van Wijck steeds meer leerde waardeeren, niet minder achting koesterde deze voor zijn broeder, den eenvoudigen burgerman, op wien hij in den tijd van zijn voorspoed en grootheid laag had neergezien, maar in wien hij, nu hij de dingen met een ander oog bezag, een uitmuntend huis-

vader en een nuttig lid der maatschappij erkende. Hoe gaarne verscheen hij thans in den kring zijner neefjes en nichtjes, bescheiden, goed opgevoede kinderen, die allen evenveel van Edmond hielden en daardoor alleen reeds op de dankbaarheid en genegenheid van hun oom mochten aanspraak maken.

Aan jhr. Van Stoppelaar en baron Van Oudenhoven dacht de heer Van Wijck liefst zoo weinig mogelijk. Hij deed zijn best, het voor hem zoo pijnlijk verleden te vergeten; alleen zijn vrouw vergat hij niet, allerminst in het gebed, waarin hij thans weer voor het eerst sedert zijn jongelingsjaren smaak en vertroosting vond.

Toen de rouwtijd over mevrouw Van Wijck verstreken was, werd het huwelijk tusschen Corrie en dr. Hastings voltrokken, dat, rustend op wederzijdsche hoogachting en genegenheid, zeer gelukkig beloofde te zijn.

Algemeen was de belangstelling in de heele gemeente voor het jonge paar. Was de geneesheer er geëerd om zijn menschlievendheid en hulpvaardigheid, zijn kunde en toewijding, Corrie van Wijck had in den korten tijd van haar verblijf door haar lieftalligheid, haar naastenliefde, haar bereidvaardigheid om ieder wie zij kon van dienst te zijn, aller harten gewonnen.

Van al de oude vrienden der Van Wijck's, van heel het schitterend gezelschap, dat bij diners en soirée's hun salons vulde en den koning van het goud had gevleid en bewierookt, was niemand verschenen. De naam Van Wijck was uit het boek der groote wereld geschrapt. Alleen barones de Horseux, die niet aan de vleierij en bewierooking had meegedaan, misschien de eenige, die niets van den bankier had verwacht en ontvangen, kwam persoonlijk den jonggehuwden haar hartelijke gelukwenschen aanbieden. Haar wegblijven zou een leemte geweest zijn, haar komst was nu een groote voldoening, een hooggewaardeerde attentie.

De brave Lindeman was kort voor het huwelijk overleden. Zijn weduwe zond een geluk wensch, een paar bevend neergeschreven regels, en bij dien gelukwensch een afschrift van haar testament, waarin zij, na aftrek van eenige legaten voor godvruchtige doeleinden, mevrouw Hastings, geboren Van Wijck, en Edmond tot haar erfgenamen benoemde.

‘Het was de laatste wensch van Lindemanzaliger, het is ook mijn wensch,’ - schreef juffrouw Lindeman - ‘en ik hoop, dat u dien wensch zult eerbiedigen.’

Het jonge paar en de heer Van Wijck keken elkaar getroffen aan.

‘Welk een edele zielen!’ riep dokter Hastings uit.

Zijn vrouwtje schreide van aandoening, en de heer Van Wijck zei met trillende stem: ‘Dat is de echte adel, dat is de ware grootheid. Iederen dag zie ik beter in, dat ik mij van die begrippen een geheel verkeerde voorstelling heb gemaakt. De daad van die eenvoudige menschen moge bij ons in zegening blijven, ons tot voorbeeld en tot leering strekken.’

‘Amen!’ antwoordde het jonge echtpaar.

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

I.
Bij vogelvlucht.

‘Binnen enkele dagen heb ik alles gezien,’ schreef me een vriend, die in de heilige overtuiging leefde, dat men in viermaal vier en twintig uren de reis naar de Fransche hoofdstad achter den rug en de Expositie in den zak kon hebben.

Gelijk allen, die spreken na gezien te hebben, kwam hij spoedig van dien waan terug. En geen wonder! Beschouw een oogenblik met aandacht de gravure op de eerste bladzijde, en zeg mij, of 't mogelijk is die terreinen in een paar dagen te doorrennen. Let wel: ik spreek niet van *doorwandelen*, waarbij alleen gelegenheid bestaat tot waarnemen en bewonderen.

Ik herinner me een merkwaardig type van bezoekster, welke bij de tentoonstelling van 1883 te Amsterdam mijn verbazing wekte en mijn vroolijkheid gaande maakte te gelijk. 't Was een boerin met den boterkorf aan den arm. Zoo iemand dan was deze ‘onder den indruk,’ een eigenaardigen. In den stormpas, met open mond en starende oogen holde zij voort tusschen de uitstallingen. Lokken mocht hier en ginds, wat kunst en nijverheid schoons en heerlijks ten toon spreidden in de stad, welke, naar Vondel zong,

> De kroon draagt van Europe,

onze buitenbewoonster scheen den duren eed gezworen te hebben: ‘Zoolang ik hier achter het Rijksmuseum omzwerf, zullen mijn oogen niets anders zien dan de punten mijner schoenen.’ En voort stormde zij! Ook zij was op de Wereldtentoonstelling geweest!

Geen mijner lezeressen of lezers zal lust gevoelen, op die manier een expositie als de huidige een bezoek te brengen. Mochten zij, gedwongen door zaken of anderszins, slechts een vluchtig kijkje kunnen nemen, dat zij dan te voren een plan opmaken of een gids zien te krijgen, die voor hen uit het meest bezienswaardige een keuze doet.

Goede diensten kan daarbij bewijzen ‘*Paris Exposition* 1900’, uitgave van ‘La Librairie Hachette et Cie, 79, Boulevard St. Germain.’ In een klein bestek vindt men in dit werk van slechts anderhalven frank al de plannen, al het merkwaardige der expositie en van Parijs en omstreken bij elkander. Wie kennissen of vrienden in de Seine-stad bezitten, wenden zich tot hen om inlichting en geleide. Dat toch is de beste zekerheid, de beste waarborg tegen eventueele teleurstellingen.

De expositie bij vogelvlucht opnemend, vinden we reeds een hulpmiddel om hare uitgestrektheid eenigszins te kunnen schatten. Als afscheiding tusschen de verschillende hoofddeelen: Cours-la-Reine tot en met Trocadéro ter eene, Esplanade der Invaliden en Marsveld ter andere zijde, vinden we de Seine. Of wij zouden wenschen, dat de stroom in andere richting zijn geelgroene wateren voortstuwde, dan wel, dat de terreinen, niet door hem in twee helften gescheiden, elders mochten gevonden worden? Niets van dit alles.

Juist de Seine leent aan deze tentoonstelling een nieuwe schoonheid en maakt Parijs tot de eenlinge onder de wereldsteden, wat betreft gunstige ligging. Met het groote aantal bruggen en het drietal hulpbruggen voor voetgangers mag de rivier schier geen afscheiding meer genoemd, is althans het onaangename daarvan tot een minimum herleid.

Er is meer. Laten we veronderstellen, dat we, van het Concorde-plein komende, den hoofdingang binnentreden. Van daar tot en met de Alexander-brug is genoeg te zien, om den tijd voor een eerste bezoek geheel in beslag te nemen. En wilt gij absoluut de brug over - welaan, dan vindt gij een oogenblikje, om op uw verhaal te komen en even uit te rusten, vermoeid als uw aandacht al spoedig is.

Richt 's avonds uw schreden naar de Concorde-brug; kies uw standplaats zóó, dat gij de Alexander-brug in schuine richting vóór u hebt, en indien er slechts één greintje gevoel voor het schoone in uw boezem te vinden is, zult gij opgetogen staan.

Over het anders groezelig groene water loopt nu een breed uitgestreken vuurvlam; een wondere trilling van goudvonken speelt en dartelt langs de golfjes, zachtkens wegstervend even vóór de pijlers van de Concorde brug. Der Seine danken we den reuzenspiegel, die de verlichting der oevers, der bruggen, der tallooze gebouwen niet enkel weerkaatst, maar ook tot een dubbel genot maakt voor het oog. Denk den stroom met zijn gouden lichtspelingen weg, en het gansche tooneel, tooverachtig schoon, verliest de helft van zijn aantrekkelijkheid, lijkt niet half zoo bekoorlijk.

Wat de Eiffel-toren is voor het gedeelte in het Marsveld: de hooge wachter, onder welken men doorgaat, om de verschillende gebouwen in rechthoekvorm te bereiken, dat is de Parisienne bij den monumentalen ingang. 'De Salamander' heeft haar de volksmond tamelijk familiaar genoemd, en ofschoon wij niets willen afdingen op den arbeid van den meester, die deze Parisienne in haar nieuwmodischen mantel als een electrische balanceerpop honderden voeten boven onze hoofden plaatste, zij noch de beide minaretten, welke haar flankeeren, vermogen ons tot bewondering te verleiden. 't Is alles te mager, te ijl; 't verliest zich te veel in de ledige ruimte van den hemel daarachter. Wat de verlichting van den hoofdingang betreft, deze is fraai en de gekleurde glazen ballen, duizenden en duizenden in getal, temperen op prettige wijze den anders veel te schellen gloed der electrische lampjes.

Van den hoofdingang loopt een allee, die voor de eerste maal rechthoekig gesneden wordt door de Avenue Nicolas II, welke, aan de Champs-Elysées beginnend, het groote en het kleine paleis, respectievelijk voor moderne en oude kunst bestemd, tot haar grenzen heeft, en haar voortzetting vindt in de Alexanderbrug, de fraaiste brug van Parijs, wier steunpunten aan deze en aan gene zijde juist 107½ meter van elkaar verwijderd zijn. Over genoemde brug gaande, bereikt men de breede steenmassa van de gebouwen op de Esplanade der Invaliden.

De rue des Nations en de rue de Paris strekken zich aan weerszijden langs de Seineoevers uit, en wel van de brug der Invaliden tot de Alma-brug.

Kunnen we de rue des Nations het officieele gedeelte noemen, de rue de Paris is de groote kermiswijk, waar Turksche trom en bekkens en kluchtig getatoeëerde clowns de menigte tot stilstaan en binnentreden verlokken. Verreweg de meeste gelegenheden tot vermaak bieden weinig voor de één of meer franks entrée, welke van den bezoeker worden gevraagd. Veelal zal men ze verlaten met de klacht: ''t Loont de moeite niet; we zijn er aan bekocht.'

Waarom ook zijn kostbaren tijd verbeuzeld binnen een vaak benauwde kermistent, terwijl elders zoo ontzaglijk veel schoons en nuttigs te aanschouwen valt?

'Oud Parijs,' van de rue de Paris gescheiden door de Alma brug, is de voortzetting daarvan, 't Is een eigenaardig genot binnen deze schepping van Robidaa om te wandelen, doch wie meenen mocht, dat zijn entrée-geld hem hier overal de deuren opent, komt leelijk bedrogen uit. 't Is telkens bijbetalen, of voorbijgaan zonder iets te zien, wat velen een bittere teleurstelling is. 'Dan was 't in Oud-Antwerpen beter!' verneemt men vaak.

Rond het Trocadéro strekken zich de gebouwen uit, welke te zamen de Fransche en de buitenlandsche koloniën vertegenwoordigen, terwijl ook Aziatisch Rusland, China en Japan, de Fransche katholieke missiën en Egypte er hun paviljoenen bezitten.

Hier hebben de verschillende naties gewedijverd in het aanbrengen van iets typisch; ook de verschillende gebouwen zelve moesten de trouwe afspiegeling wezen van de architectuur der onderscheiden landen.

De ietwat plompe Russische torens, de slanke minarets en verblindend witte koepels, de reproductie van het fraaiste specimen van Boedhistische bouw- en beeldhouwkunst op Java, de sierlijke woningen der Padangsche Bovenlanden, de omgebogen gele daken van de Chineezen, de blanke puntgeveltjes van het paviljoen der Zuid-Afrikaansche Republiek, een hooge klokketoren uit de Fransch-Aziatische bezittingen, dit alles en meer heeft men aan zijn voeten, wanneer men, op de trappen van het Trocadéro-paleis staande, voor zich uitblikt in de richting der Seine.

Aan den overkant der rivier het Marsveld, geheel van gedaante veranderd, onherkenbaar voor allen, die in 1889 Parijs bezochten. Zelfs de Eiffeltoren is niet meer dezelfde, aangezien hij de bruinroode schavotkleur tegen een goudgeel oranjetintje verwisseld heeft. Waar de waggons van het ‘groote rad’, bijna onmerkbaar rijzend en dalend, hun reuzencirkel in de lucht beschrijven, aan den kant van de Avenue de Suffren, is 't wederom de kermis, die het hoofdbestanddeel uitmaakt.

LANGS RIJN EN MAIN: De Rheinstein.

Voegen we bij het hier opgenoemde de afdeeling van Vincennes, dan hebben we een trouw overzicht gegeven van de terreinen der expositie. Niet meer dan de hoofdlijnen konden getrokken, want met iedere beschrijving gaat het als met ieder bezoek: hoe langer en hoe vaaker men verwijlt op de tentoonstelling, hoe beter men inziet, dat alles behoorlijk opnoemen een onbegonnen werk is. Dus brengt de rijkdom der stoffe telkens in verlegenheid en dwingt tot het doen van een greep op goed geluk af dikwijls.

(*Wordt vervolgd.*)

LMS.

Frans Slager.

Onlangs las ik in *L'Art déeoratif* een aardige opmerking omtrent de groote verscheidenheid in onze hedendaagsche Hollandsche kunst: ‘Het gevoel van persoonlijke onafhankelijkheid is zoo levendig bij den Hollander, het neemt een zoo belangrijke plaats in zijn natuur in, dat ieder den loop van zijn eigen denkbeelden volgt zonder te worden beïnvloed door die van zijn buurman, nog minder door die van het buitenland. Vandaar dat men bij elk kunstenaar staat niet voor onderscheiden vormen van een zelfde beginsel, maar voor geheel verschillende beginselen....’

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op Caub.

Die woorden schoten mij te binnen, nu ik er mij toe zet om naar aanleiding van het prachtige rivierijsgezicht van Frans Slager, in dit nummer weergegeven, een enkel woord te zeggen over dien veelbelovenden jongen Bosschen meester.

Als er een onder de jongeren is, die zich niet laat beïnvloeden door anderen, die zich niet van de wijs laat brengen door de talrijke uiteenloopende richtingen en stroomingen, dan is het zeker Frans Slager, die, om een woord van zijn grooten vriend

en vereerder Van Welie te gebruiken, ‘bij al het moderne gedoe en gewrijf kalm zijn weg gaat en de natuur met eigen oogen beziet.’

De natuur was zijn groote, ik zou haast zeggen zijn eenige leermeesteres; de gestadige beschouwing van lucht en wolken, van bosschen en heiden in hun eindelooze afwisseling van licht en donker, hun teere kleurschakeeringen en telkens vervloeiende stemmingen, hun stille poëzie was, van kindsbeen af, zijn academie.

LANGS RIJN EN MAIN: De Lorelei.

Voorzeker heeft hij voor zijn eerste vorming veel te danken aan zijn vader, den bekenden portretschilder P. Slager, van wien hij als kunstenaar erfde het gevoelig oog om het mooie van lijn en kleur op te merken en de vaardige hand om het waargenomene met zorgvolle nauwkeurigheid weer te geven. Met dankbaarheid zal hij erkennen hoeveel hij verschuldigd is aan den ervaren tact, waarmee de leeraar der schilderklasse aan de Koninklijke School te 's-Hertogenbosch het aangeboren talent van zijn jongen zorgvuldig wist te leiden en te kweeken. Maar een leerling, in den zin van een volgeling zijns vaders, is Frans Slager niet. En al had hij in diens atelier ook gelegenheid met menig schilder van beteekenis (om er maar één te noemen, Josselin de Jong) kennis te maken, hij bleef zich zelf.

Reeds als knaap toog hij er met schetsboek of schilderdoos op uit, zwierf hij rond in de hei met haar wazige verschieten, door het bosch met zijn verrassende werkingen van kleur en licht, naar gelang van het jaargetijde en het uur van den dag, langs de mulle zandwegen en tusschen de met bemost riet gedekte boerenstulpjes en zag en genoot hij het stille, kalme mooi van het bescheiden Noordbrabantsche landschap *Es bildet ein Talent sich in der Stille*: in de eenzaamheid van droomerige zomeravonden of zilvernevelige herfstmorgens zag hij de natuur het geheim af van haar eindeloos teere toonschakeeringen, voelde hij in stille verrukking de geheimnisvolle bekoring van haar wisselende stemmingen, leerde met telkens vaster hand en fijner toets die stemmingen weergeven tot in haar onnaspeurlijk subtiele modulaties.

Ontelbaar zijn de studies en schetsen en krabbels, door den onvermoeiden jongen kunstenaar op zijn zwerftochten verzameld. De Bosschenaars, die daar oog voor hadden, werden herhaaldelijk verrast door de vruchten van die liefdevolle natuurbeschouwing, als zij voor het winkelraam van een. kunst- of boekhandel een mooie teekening of aquarel van Frans Slager geëxposeerd zagen, die hun telkens een nieuwe openbaring was van het eigenaardige mooi in het zoo simpele Noordbrabantsche landschap.

Een paar dier natuur-impressies, in de portefeuille van *Arti et Amicitiae* de ronde doende, trokken in ruimer kringen de aandacht en vonden warme waardeering in de kunstwereld.

IN HET WOUD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN WILH. BRÖKER.

Maar van een geheel nieuwe zijde openbaarde zich het talent van den jongen kunstenaar bij de zwart-en wit-tentoonstelling, die hij in Maart van het vorig jaar in Den Bosch opende. De gevoelige vertolker van het zachtliefelijke, het stil-droomerige, het weemoedigteere in het landschap toonde zich daar op eens als machtig uitbeelder van het grootsche en geweldige. Nu toonde hij het landschap in zijn meest tragisch aspect, namelijk geteisterd door de woedende elementen. Nu sprak hij, van heftige emotie bewogen, in forsche, stoute, aangrijpende, fantastische lijnen en tinten, al het wee uit, bevat in dat ééne woord, waarvan Noord-Brabant zoo vaak de schrikkelijke beteekenis ondervond: *Watersnood*.

In een reeks van groote zwart-en-wit teekeningen, zoo machtig van effect, dat men versteld stond hoe met het simpele zwarte krijt op het warm getinte papier zulk een werking te bereiken viel, schilderde hij de achtereenvolgende momenten van een dier natuurrampen, waarvan zoo menigmaal onze rivierstreken getuige waren.

RIVIERIJSGEZICHT (De Maas vastgevroren), NAAR PE ZWART-EN-WITTEEKENING VAN FRANS SLAGER.

Het ijsgezicht, in dit nummer weergegeven, opende de rij als een plechtige ouverture voor de geweldig-grootsche symphonie, die volgen zou: de dijkbreuk, gevolg der niet te bedwingen overmacht van ijs, water en storm, de aangerichte verwoesting, het ontheisterde landschap bij droeven zonsondergang; overal water rondom het verdronken dorp; als eenige illustratie een groepje boeren, die verdronkenen en verongelukten opsporen, glijdend doodstil met de schuit over het blanke, verraderlijke water, hun doodvijand....

'O, wat is het bange en ontzettende dezer misère goed uitgesproken!' riep Van Welie uit, toen hij voor die huiveringwekkende compositie stond.... En dan waren er nog andere, waaronder eene, die hem zelfs aan den grooten schepper van het *Angelus* deed denken. Volmondig sprak hij dan ook ten slotte als zijn overtuiging uit, dat Frans Slager 'een der besten wordt onzer Hollandsche landschapschilders.'

Begin Juni van dit jaar was de tentoonstelling van zijn schilderijen en teekeningen bij gelegenheid van het Landhuishoudkundig Congres te Maastricht een nieuwe triomf voor den jongen kunstenaar.

Nu zijn naam, naar aanleiding dier expositie, herhaaldelijk in de bladen met lof is genoemd, zullen de lezers der *Belgische Illustratie zeker* met belangstelling een nieuw staaltje van zijn kunst in dit nummer zien. Reeds eenmaal hadden zij gelegenheid kennis te maken met Frans Slager's ontluikend talent in de stemmingvolle 'Processie in de St. Janskerk te 's-Hertogenbosch.'[1] Ditmaal zulen zij dit inmiddels reeds zoo voorspoedig volgroeide talent bewonderen in een reproductie van het bovenbedoelde ijsgezicht.

Geen beter toelichting is er bij te leveren dan die hij zelf me gaf in de levendig bewogen woorden van den geëmotioneerden kunstenaar.

'Ik spoorde van Amsterdam naar Den Bosch,' zoo vertelde hij me. ''t Was in December van den laatsten strengen winter. De avond viel na een dag vol droefheid - wind en donkere wolken, 't Zou gaan sneeuwen.... Evenwel, tegen halfvier in den middag had plotseling de zon zich losgewoeld uit de wolken van de sneeuwzwangere lucht.... De trein spoorde toen langzaam over de Maasbrug bij Hedel. Eenige dagen te voren al had ik gezien dat ontzaglijke ijsschollen de Maas afdreven en donderend tegen de pijlers der bruggen opstormden. Nu had de ijsmassa zich gezet. Ontzettende ijsvloeren hadden zich aan de pijlers der brug vastgehecht. Het water was gezakt en het ijs was blijven zitten, ruim een meter boven het peil. Zoover het oog reikte, vertoonde zich een woeste chaos van fantastische vormen. De scherpe noordoostenwind had sinds eenige dagen de ijsmassa's gepolijst tot gevaarten van ongerepte blankheid.

Nu kwam tegen halfvier het *moment*. Aan den horizon worstelden wind en wolken, eindelooze drommen, onheilspellend, donkerblauw en aan de randen lilakleurig, violet.

Tusschen de worstelende wolken, met uiterste innigheid, de zon, fel en driftig haar stralen uitschietend, de dreigende koppen der opgetaste wolken verzengend en verdrinkend in haar licht, flitsend haar reflexies in de blanke ijsspiegels.

Witte stormvogels, blikkerend als electrische vonken, vangen het zonlicht op en spatten het weer terug. In de diepe schaduwen der ijsmassa's schemert dof de blanke weerkaatsing der ijsvogels....

1) 13e jaargang, blz. 333.

Eenige seconden en alles is voorbij. Heel ver naar den gezichteinder trekt snel de laatste streep van gouden zonlicht zich terug voor den breeden sluier van zwart-blauw, geworpen door een ondoordringbaar wolkenheir. Het heele landschap valt terug in de overstelpende droefheid van een kouden Decemberavond.

In dit korte oogenblik had echter het landschap zich met onvergetelijken luister vertoond, - de breede rivier en verder de lucht en het ijs pralend in gouden luister....'

Zoo moet men den kunstenaar zelf hooren over zijn werk, en dan moet men hem in jeugdigen overmoed hooren doordraven over de verdere uitwerking, die aan het drama zou te geven zijn, bij voorbeeld door de schildering van het begraven der slachtoffers, de thuiskomst van de aanbrengers der verongelukten en meer dergelijke tafereelen, die een heele reeks beelden konden vormen, de ontzettende waterrampen in herinnering brengend, welke zoo vaak onze zuidelijke provincies geteisterd hebben.

Dan kan men, bij het aanschouwen van die jonge geestdrift, dien volhardenden ijver om zich te volmaken in de techniek, dien machtigen scheppingsdrang, niet anders dan den vurigen wensch koesteren, dat Frans Slager altijd dien steun en die aanmoediging moge vinden, welke hem in staat kunnen stellen, de hooge verwachtingen te verwezenlijken, die terecht van hem mogen gekoesterd worden.

J.R. van der Lans.

Langs Rijn en Main, door J.F. Nuyens. (*Vervolg*.)

De Drachenfels in het noorden en het Niederwald in het zuiden zijn de twee punten van het geheele Rijndal, van waar men het meest uitgestrekte en afwisselende vergezicht heeft. Hoe heerlijk schoon ligt daar de prachtige landstreek aan onze voeten; hoe ver rijkt onze blik van dit punt, 300 meter boven den Rijn gelegen!

Vlak beneden ons dwaalt ons oog langs de steile hellingen van den Rüdesheimer berg, welke overal doorsneden zijn van lagere en hoogere gemetselde muren, die de aarde moeten tegenhouden en voor neervallen behoeden. Het helder frissche groen der wingerdranken bedekt den berg geheel, zoodat wij over een heuvel van wijnstruiken heen den woelenden en bruisenden Rijn door het Bingerloch zien stroomen. Recht tegenover ons ligt Bingen, beheerscht door den burg Klopp, half verscholen in het groen, en door de spoorbrug over de Nahe verbonden met Bingerbrück, dat zich verder naar het noorden uitstrekt.

De samenvloeiing van de Nahe met den Rijn ligt juist aan onze voeten en onze blikken dringen tot ver in het Nahe-dal door. Naar links overzien wij den geheelen Rheingau tot aan den Taunus en den Melibocus; recht voor ons uit naar het zuiden schemert de Donnersberg en aan de rechterzijde wordt het gezichtsveld afgesloten door het Rijndal met den Hunsrück. De geheele natuur, zoover wij haar kunnen overzien, is overgoten van het schitterendste zonlicht en vertoont zich aan ons in al haar pracht en zomerweelde! Gods meesterhand laat ons Zijn werk zien, zooals het gezien moet worden, om het ten volle te kunnen waardeeren.

Lang, zeer lang gaven wij het oog en den geest voedsel met de beschouwing van dit wonderbaar schoone, echt Duitsche landschap en slechts noode scheidden wij van dit onvergelijkelijke gezichtspunt.

Nog even namen wij een kijkje in de modelkamer, waar de verkleinde afbeelding van de Germania te zien is, omgeven door kransen en lauwertakken van verschillende

vereenigingen (veelal militaire), benevens medaljes, eereteekens enz., een en ander bewaakt door een paar invaliden uit den grooten oorlog.

Na ons in een eenvoudige herberg verfrischt en verkwikt te hebben, namen wij den stok weer ter hand, om door het Niederwald, over den berg heen naar Assmannshausen te wandelen.

Onder het dichte gebladerte van de boomen was het heerlijk koel en de wandeling door het natuurwoud, niet misvormd tot een 'plantsoen' of geschonden door 'mooimakers' en 'systematikers,' schonk ons meer genot dan het fraaiste rijtuig had kunnen geven. Daar, zooals gezegd is, de top van den berg vrijwel vlak is, kregen wij echter zoowat denzelfden indruk als bij een wandeling door een van de bosschen in de omstreken van Haarlem, Arnhem of Nijmegen. Alleen was de grond, waarop wij liepen, steenachtig en hard.

Na een marsch van twintig minuten kwamen wij uit op een open ruimte in het bosch, waar het z.g. jachtslot is gelegen, een oud kasteel, dat nu in een hotel is veranderd. De brandende zonnestralen lokten ons echter niet uit, hier te vertoeven, en daarom wandelden wij direct door naar de bij alle toeristen welbekende Zauberhöhle, tien minuten van het jachtslot gelegen.

Men moet zich echter bij het hooren van dien naam geen overdreven voorstelling maken. Er is hier geen sprake van een hol of een grot met fantastische boomen, wonderlijke en tooverachtige bezienswaardigheden, of met grillige rotsvormen, door de natuur zelf gewrocht! Och neen! De Zauberhöhle is een simpel koepeltje met drie ramen en door ieder raam heeft men uitzicht op een boschpartij, die zoodanig is aangelegd, dat men geheel in de verte, door een lange laan, een of ander merkwaardig punt te zien krijgt. Zoo geeft b.v. het eene venster uitzicht op den burcht Rheinstein, dien wij zoo aanstonds zullen bezoeken.

Om in den koepel te komen kruipt men gewoonlijk door een laag en smal gangetje van een zestig passen lang, dat met rotsklompen boven den grond is opgericht en waarin het natuurlijk stikdonker is. Als men der zake onkundig is, is de illusie volkomen, en als men uit deze Egyptische duisternis in den even duisteren koepel komt, waarvan alle luiken gesloten zijn, meent men onder den grond te zijn. Overweldigend is dan de indruk, als plotseling de drie ramen worden geopend en het oog wordt getroffen door het helle daglicht en de schoone natuurtooneelen, naar alle kanten uitgespreid. Dit is het eigenlijke 'betooverende' en vandaar de naam van het geheel.

Nu, wij lieten ons de illusie van de duisternis welgevallen, waren plichtmatig 'betooverd' in den koepel, namen daarna een kijkje op den Rossel, een kunstmatige ruïne, van waar men weer een schoon uitzicht heeft, en wandelden vervolgens naar het jachtslot terug en verder de noordelijke helling van den berg af naar Assmannshausen.

Dit was een interessant tochtje langs smalle, hobbelige en dikwijls steile paden, die heel wat inspanning vergden van onze ongeoefende bergbeenen en menigen druppel zweet van ons gloeiend voorhoofd. In weerwil hiervan liet onze eene reisgenoot het 'Friesche volkslied' helder door de lucht weergalmen, tot groote verbazing van een paar eenvoudige steenkloppers, die misschien de woorden en de muziek voor Chineesch hebben aangezien. Op deze wijze werd de weg ongemerkt afgelegd, en voor wij het wisten waren wij aan de tandradbaan die Assmannshausen met het jachtslot verbindt en stonden eenige oogenblikken later in het dorp zelf aan den oever van den Rijn.

Assmannshausen is een plaatsje met duizend zielen en vooral vermaard om zijn geurigen rooden Rijnwijn en zijn geneeskrachtige warme bron (32° C.), die reeds bij de Romeinen bekend was en waarvan het water hoofdzakelijk gebruikt wordt ter bestrijding van het rheumatisme.

Wij waren echter niet rheumatisch en gevoelden op 't moment evenmin behoefte aan wijn, zoodat wij dadelijk in de petroleummotorboot stapten, die den dienst tusschen Assmannshausen en Rheinstein onderhoudt, en ons naar dat vermaarde kasteel lieten overzetten.

Het slot wordt reeds genoemd in het midden der dertiende eeuw, maar zooals de meeste van deze bouwwerken, is het mettertijd verlaten en in puin gevallen. Prins Friedrich Ludwig van Pruisen echter, wiens eigendom de ruïne was, liet van 1825 tot 1829 door den architect Kuhn het tegenwoordige kasteel zetten, en de bouwmeester maakte van de nog bestaande fondamenten zulk een gelukkig gebruik, dat, hoewel een geheel ander plan gevolgd werd, een echt type van een middeleeuwsch versterkt kasteel ontstond, dat nu een der aantrekkelijkheden is van het Rijndal.

De burcht zelf ligt ruim tachtig meter boven

de rivier, en een weg, die zigzagsgewïjze in de rots is uitgehouwen voert ons in een kwartiertje vrij gemakkelijk naar boven.

Evenwel, ofschoon het pad geheel belommerd was, lieten wij nog menig zweetdroppeltje vallen en waren blij toen wij op de ophaalbrug stonden, die voor de hoofdpoort over de diepe slotgracht ligt. Want bij de restauratie van Rheinstein is alles 'in stijl' gehouden en overal tracht men de illusie volkomen te maken.

Het eerste wat wij zagen, was de kleine, vriendelijke kapel, waarin o.a. het kuras en de helm van prins Friedrich bewaard worden. Het kruis, dat op het altaar prijkt, is geschonken door de keizerin van Rusland. Van daar beklommen wij een menigte trappen, die buiten het slot zijn aangebracht en kwamen zoo op den buitenmuur met zijn kanteelen en schietgaten, nu zeer vredelievend met klimop en ander groen begroeid. Van dezen buitenmuur voert een ijzeren trap, die gedeeltelijk geheel vrij in de lucht zweeft, naar den wachttoren, (een griezelig loopje voor duizelige menschen) die aan de zijde van den Rijn op een loodrechte rots is gebouwd. Wij namen ook hier een kijkje en zagen uit den toren de zware ijzeren stang met een dito korf naar buiten steken, die in de middeleeuwen dienst deed als baken, 't zij in vredestijd voor de schipperij. 't zij in tijden van oorlog als signaal voor bevriende ridders en dorpers.

Over een vriendelijke binnenplaats met tuintje, grot en fontein, werden wij vervolgens de zalen van het kasteel binnengeleid.

Alle vertrekken zagen er frisch en wel onderhouden uit. Daar waren o.a. de ridderzaal, omgeven door kleinere zalen; daar waren vriendelijke en gezellige vertrekken en kamertjes en aardige zitjes in erkers en torentjes uitgebouwd. Daar waren slaapkamertjes, rustig van toon en smaakvol gemeubeld; en overal waren zeldzaamheden, reliquieën en kunstschatten tentoongesteld, maar met zooveel zorg, dat van overlading geen sprake was.

Vooral Nederlanders kunnen veel zien, dat hun aantrekt, daar prins Friedrich Ludwig (tevens markgraaf van Brandenburg) verwant was met ons prinselijk huis van Oranje. Zoo zagen wij b.v. behalve allerlei wapentuig een prachtigen schoorsteenmantel, waarop o.a. ook een verkleinde reproductie stond van het welbekende ruiterstandbeeld van prins Willem I voor het Oude Hof in Den Haag. De begeleidster was zelfs zoo vriendelijk ons te verklaren, wie dat was (zij wist natuurlijk niet, dat wij Hollanders waren) en zei tevens, dat bovenbedoeld beeld een groot kunstwerk was en een der zeer weinige ruiterstandbeelden, waar het paard geheel vrij op twee pooten rust. Geen ander beeld echter evenaart dit in losheid van behandeling en sierlijkheid van vorm en stand. Dit alles nu was voor ons wel oud nieuws, maar het deed ons toch aangenaam aan, een en ander uit vreemden mond te vernemen.

Verder vielen ons in het oog een portret van Amalia van Solms, van Anna Maria Schuurman en van Maria Stuart. Onder de kunstschatten zijn vooral vermeldenswaard eenige prachtige kastjes uit het tijdperk der Duitsche Renaissance, vervaardigd van ebbenhout en ingelegd met ivoor; een sierlijk ledikant uit hetzelfde tijdperk en eenige schilderijen van oud-Hollandsche en Duitsche meesters, b.v. een opmerkelijk stuk van Lucas Cranach: 'Laat de kinderkens tot Mij komen'; een paar portretten van Dürer. Hollbein en anderen.

Tot de merkwaardigheden reken ik een fluit van Frederik den Groote, het veldbed van Karel XII en dergelijke zaken, die alleen aantrekkelijk zijn om den persoon, die

ze gebruikte. Nadat wij alzoo het geheele slot hadden bezichtigd, betaalden wij de gewone toeristenschatting en verlieten daarna het gebouw. Vervolgens ging het weer zigzag naar beneden en een kwartier later zaten wij weer in de motorboot, om de terugreis te aanvaarden.

Maar wat een verschil met de heenreis! Toen was het vliegen, nu kruipen! De sloep steunde en stampte als een verkouden olifant, maar vorderde uiterst langzaam. De bestuurder wist echter de stille hoekjes op te zoeken en glipte telkens handig vóór om de dammen heen, die dwars in den Rijn zijn aangelegd (evenals de kribben in de groote rivieren in ons land) en waartusschen natuurlijk veel minder stroom is dan in het midden. Op deze wijze legden wij tamelijk vlug den weg af tot een eind voorbij Assmannshausen en schoten toen plotseling pijlsnel dwars over de rivier, welke manoeuvre zoo welberekend werd uitgevoerd, dat wij juist voor de aanlegplaats terecht kwamen. Een kleine pleizierboot, die wij daarbij passeerden, probeerde midden in den stroom den weg naar Bingen voort te zetten, maar moest weldra den strijd tegen de bruisende, wilde golven opgeven en zakte voor den stroom af terug, om stiller wateren op te zoeken.

Vlak bij onze motorboot lag de stoomboot gereed, die ons naar Bingen zou voeren, om daar op een der salonbooten te stappen naar Coblenz; want door den sterken stroom is men er tot nog toe niet in geslaagd, in Assmannshausen een veilige aanlegplaats voor groote schepen aan te leggen.

Deze locaalboot was, naar wij tot ons genoegen zagen, vervaardigd aan de Kon. Ned. Grofsmederij te Leiden, en leverde dus opnieuw het bewijs, dat onze vaderlandsche industrie ook in het buitenland haar débouché's telt. En ik verzeker u, dat op het kleine eindje Rijn van Assmannshausen tot Bingen stevige schepen en vooral krachtige machines vereischt worden. Even beneden Bingen toch, waar de Rijn zich plotseling naar het noorden buigt en het dal zich even plotseling vernauwt, ligt het bekende en beruchte Bingerloch, een stroomversnelling, veroorzaakt door het versmallen van de bedding en door eenige rotsen, die zich midden in de rivier bevinden. De stroomsnelheid, daardoor ontstaan, is zoo sterk, dat flinke booten, zooals de onze, slechts vooruitkomen met de snelheid van een zeer langzamen wandelpas, terwijl sleepbooten en haar lotgenooten in waarheid den slakkengang gaan. Deze laatste hebben voor den korten afstand, dien het eigenlijke Bingerloch beslaat, zeker anderhalf à twee uur noodig.

Ons vaartuig dan ging langzaam, maar geregeld vooruit, het voorbeeld van een taaien volhouder, die in geen geval den strijd opgeeft. Even voor Bingerbrück passeerden wij den vermaarden Muizentoren, waarvan de sage zeker ieder bekend is, en bewonderden den sierlijken bouw van het geheele werk, dat in deze eeuw volkomen is hersteld en tot wachttoren, laat ik liever zeggen bakentoren is ingericht. Als de vlag van den top waait, is dit een teeken voor schepen, die stroomafwaarts Bingen naderen, dat een ander vaartuig juist in het Bingerloch is en in den zwaren strijd niet mag gehinderd of lastig gevallen worden.

Nadat de Muizentoren achter den rug was, ging het iets vlugger vooruit en weldra voeren wij Bingerbrück voorbij en legden in Bingen aan de kade aan.

Hier genoten wij van het schoone uitzicht. Vlak voor ons lag de Rijn te schitteren in het volle zonlicht, en de gezellige drukte op de rivier en aan de oevers was het bewijs, dat vader Rijn nog altijd is ‘de grootvorst van Europa's stroomen.’ Aan de overzijde verrees de steile helling van den Rüdesheimer berg, en nog beter dan 's morgens konden wij de vele muren opmerken, die de zijde van den reus doorploegen, ten einde de kostbare teelaarde aan haar plaats gebonden te houden. De geheele

onderkant langs den Rijn is door een zwaren steenmuur omgeven, zoodat de menschenhanden bijna evenveel hebben gewrocht als de natuur zelf. Natuurlijk heeft de menschelijke vlijt eeuwen noodig gehad, om dit volmaakt geheel tot stand te brengen, en nog steeds eischt de druif aanhoudende zorg en de aarde voortdurend toezicht, om het eenmaal verkregen resultaat te behouden. Nergens ter wereld, mag men wel zeggen, is de wijnstok het voorwerp van zooveel nauwlettende verpleging als in den Rheingau, en de Rüdesheimer berg staat in dit opzicht zeker bovenaan in het geheele district.

Nu is de ligging van den geheelen oever tegenover Bingen ook uiterst gunstig. De helling strekt zich tot aan de rivier uit en ligt vlak op het zuiden, zoodat de gure winden uit den noordhoek hier volkomen machteloos zijn, terwijl de volle middagstralen der zon op honderderlei wijzen door den stroom worden teruggekaatst en aldus van alle zijden den wingerd stoven en de druiven doen rijpen.

Reeds Karel de Groote merkte van uit zijn kasteel te Ingelsheim op, dat de sneeuw op de hellingen van den Rheingau veel eerder wegsmolt dan op andere plaatsen, en daar hij hieruit opmaakte, dat de wijnbouw op deze plaats veel kans van slagen had, voerde hij van uit Orléans druivenstruiken in en bevorderde op alle wijzen de nieuwe onderneming.

Van uit Bingen gezien, geleek het Niederwald een groene streep boven op den berg en de Germania had veel weg van een poppetje uit een Neurenburger speeldoos, omgeven door een hoop wriemelende muizen.

Door onzen kijker konden wij echter dui delijk de vormen van het kolossale beeld on derscheiden en met recht mocht een onzer opmerken, dat het 't ideaal van een Franschen kanonnier moest zijn, door het Nahe-dal Duitschland binnen te dringen, om van Bingen uit het geheele monument plat te schieten. En halverwege op de helling lag de welbekende ruïne van het oude slot Ehrenfels, waarvan niet veel meer is overgebleven, maar waarvan de puinhoopen nog duidelijk doen uitkomen, dat de achterzijde van het slot bestond uit twee torens, door een zwaren muur verbonden, om een aanval van de zijde der hoogte te kunnen afslaan.

In de verdere omgeving van Bingen zagen wij de St.-Rochus-kapel en de Elisenhöhe, beide beneven de burcht Klopp vermaarde uitzichtpunten, maar waarvan wij helaas, wegens gebrek aan tijd niet konden profiteeren.

Wij bleven dus in rustige rust ons sigaartje rooken, tot wij in de verte den rook bespeurden van den Salondampfer, die ons verder stroomafwaarts naar Coblenz zou voeren.

Spoedig daarop stonden wij weer op de kade te midden van een berg bagage, troepen reizigers en geheele zwermen toeristen-kraaien, welke men op alle drukke verkeerswegen aantreft, als daar zijn: venters met *Ansichtskarten*, kooplui met fruit, lieden, die u met alle geweld albums met photographieën willen aansmeren, en dergelijke meer.

Het zou een onbegonnen werk zijn, alles te vertellen van het Rijndal tusschen Bingen en Bonn, wat er van te vertellen valt.

Voor de oude Romeinen reeds was de Rijn de hoofdverkeersweg naar het noorden en talrijk zijn dan ook de overblijfselen, die -'t zij in verschillende plaatsnamen, 't zij in overblijfselen van monumenten, gebouwen en versterkingen, 't zij in allerlei wapentuig of voorwerpen van huishoudelijk gebruik, die nog steeds uit den grond worden opgegraven - nog getuigen van de macht en den invloed; die deze wereldveroveraars hier hebben gehad en uitgeoefend.

Ook de middeleeuwen hebben haar stempel gedrukt op het Rijndal, ja, men kan gerust zeggen, dat de invloed van dit tijdvak overwegend is geweest en nog in onze dagen zijn nawerking doet gevoelen. Dankt niet de glorievolle rivier met haar lachende oevers een groot deel van haar roem en bekendheid aan de vele aantrekkelijke ruïnen, die van aloude kasteelen zijn overgebleven? En wie kent niet, of heeft ten minste hooren spreken van de talrijke Rijnsagen, op honderderlei wijzen in dicht en ondicht voortlevend in den mond van het volk? Van Karel den Groote en zijn paladijnen, van dappere ridders en vrome kloosterlingen. Van roofridders, verdrukte dorpers en aardmannetjes. Van legenden van heiligen en wonderdadige voorvallen, waarin de werking des Hemels is te bespeuren. Van ingewikkelde liefdeshistoriën met wreede echtgenooten, bevallige jonkvrouwen en hulpvaardige troubadours. Neen, ik zal mij niet wagen aan al het schoons, dat het Rijndal in alle opzichten biedt. Laat ons liever onbevangen rondzien en volop genieten. Vliegensvlug stoomt de boot door het Bingerloch en stelt ons weldra in de gelegenheid, een laatsten groet te brengen aan Assmannshausen en Rheinstein. Maar

veel valt er verder niet op te merken en het natuurschoon is ook niet zoo bijzonder. De bergen zijn op de zachtglooiende hellingen van onder bedekt met wijnstruiken en van boven met bosschen. Na een klein half uurtje zien wij op den linkeroever de ruïne van het kasteel Falkenburg, een oud roofnest, dat meermalen is verwoest en herbouwd, en schuin daarover kunnen wij een blik werpen in het Bodenthal, bij toeristen welbekend om zijn vermaarden wijn. Het eerste plaatsje van beteekenis is Lorch, in de middeleeuwen een bloeiend stadje, waar vele edelen leefden ‘als in een Paradijs.’ Opmerkelijk is de fraaie gerestaureerde St. Maartenskerk, die kan bogen op het schoonste klokkenspel van den Rheingau en op een kostbaar hoofdaltaar.

EEN BANG OOGENBLIK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. KAULBACH.
Met toestemming van Franz Hanfstängl te Mnnchen.

Even voorbij Lorch ligt de ruïne Nollich met de ‘Duivelsladder,’ een steile rots, die men met dezen schrikkelijken naam heeft versierd. De sage meldt, dat een der heeren van Lorch te paard deze hoogte beklom en aldus de hand zijner dame erlangde.

De vallei wordt nu schooner. De bergen nemen grilliger vorm aan en bieden meer afwisseling en natuurschoon. Wij zien de schilderachtige ruïnen van Fürstenberg en Stahlech en naderen weldra het vermaarde Bacharach, dat nog bijna geheel door de oude middeleeuwsche muren is omgeven, die zelfs den berg beklimmen en het stadje verbinden met het hooger gelegen kasteel. Eenmaal was Bacharach het middelpunt van den wijnhandel, maar die roem is grootendeels verloren! Evenwel is Bacharach nog een allerliefst stadje, hoogst aantrekkelijk door de vele overblijfselen uit de middeleeuwen. Bovenaan staat zeker wel de St.-Vernerkerk, een sierlijk gebouw, waarvan de plattegrond den vorm heeft van een klaverblad, maar waarvan, helaas, maar een klein gedeelte is bewaard gebleven.

De Rijn maakt nu een kleine bocht en gunt ons plotseling het verrassende gezicht op het stadje Caub met den Pfalzgrafenstein en de ruïne Gutenfels.

De ruïne wordt gerestaureerd, maar het meest schilderachtig is toch de Pfalzgrafenstein, die ep een eilandje in de rivier is gebouwd. De zware hoofdtoren is veelhoekig en met een koepel gedekt, en de dikke muren van het kasteel dragen een aantal torentjes en uitbouwsels, die een allerschilderachtigst gezicht opleveren. Op deze plaats van de rivier had de beroemde overtocht plaats van Blücher op Nieuwjaarsdag 1814, toen hij na den slag van Leipzig Napoleon tot in Frankrijk zelf wilde vervolgen.

Steeds schooner wordt de natuur en volop genieten wij van haar rijkdom bij de nadering van Oberwesel, dat een der fraaiste plekjes is van den geheelen Rijn. Ook hier bestaat de vestingmuur met zijn gekanteelde torens, en de ruïne Schönburg overheerscht het geheel. Het meest springt in het oog de zware ronde toren aan het uiteinde der stad, die den toepasselijken naam draagt van 'Ossentoren.' Vlak tegenover het plaatsje, op den rechteroever, ligt de Rossstein, een rots, die zich tot in de rivier uitstrekt, zoodat men geen ruimte overhield voor de spoorbaan en de ijzeren weg door een tunnel moest leiden.

Wij naderen nu een bekend plekje van den Rijn. Al eenige minuten lang hadden wij zekere beweging onder de toeristen opgemerkt en allen laboreerden eenigermate aan een soort zenuwachtige spanning. die hen belette, stil te blijven zitten en hen onwillekeurig naar den voorsteven van de boot dreef. Nadat ons vaartuig de Rossstein gepasseerd was, werd de verwachting nog hooger gespannen en allen keken naar den rechteroever, waar weldra de Lorelei zichtbaar moest worden. Een enkele heetgebakerde passagier begon al te zingen van 'Ich weiss nicht....' in de meening, dat de een of andere rots de vermaarde plaats zou zijn; maar de andere reizigers legden hem verontwaardigd het zwijgen op.

LANGS RIJN EN MAIN: Ehrenfels in welstand, naar een teekening van den Schrijver.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

In het woud. -

Een bosch-intérieur is voor den minnaar der natuur altijd aantrekkelijk. De knoestige boomstammen, het groene bladerendak, de met mos bedekte grond, hier en daar door een greppel doorsneden, dit alles oefent een eigenaardige bekoorlijkheid uit. Maar niet minder imponeert de plechtige eenzaamheid van het woud, een eenzaamheid, die door de tegenwoordigheid van een schuchtere ree, als op onze gravure, nog verhoogd wordt.

Een bang oogenblik. -

Jongens durven alles, en als ze hier of daar een appel, die hun verleidelijk tegenbloost, kunnen kapen, dan houden ze het mijn en het dijn niet altijd zoo heel precies uit elkaar.

De gannef op onze gravure schijnt zijn reis naar school te hebben onderbroken door een expeditie in den een of anderen tuin. Na zijn buit bemachtigd te hebben,

ziet hij den eigenaar aankomen, zoodat het zaak is, het vijandelijk terrein te verlaten. Maar het is een heele klimpartij tegen den muur, en er is gevaar, dat zeker deel van zijn lichaam met een dikken stok zal kennis maken, - een bang oogenblik, door den schilder in de houding en gelaatsuitdrukking van den jongen goed weergegeven.

[Nummer 25]

Dennenhof,
door
Agatha de Haan.

I.

> Iedereen heeft behoefte aan bloemen en zonneschijn. Laten wij dan zooveel mogelijk bloemen strooien op het pad van onze naasten en een vriendelijk zonnetje zijn voor onze medemenschen.

DE TEMPEL VAN TJANDI-SARI IN DE NEDERLANDSCH-INDISCHE AFDEELING DER PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING.

De kaarsen flikkeren onrustig en werpen een zacht, onzeker schijnsel op het fraaie schilderwerk der dorpskerk. Van den kansel klinkt warm en bezield de stem van den grijzen pastoor, die spreekt van de eindelooze liefde des Scheppers tot al zijn schepselen. Krachtig en overtuigend, of meesleepend en innig doortrilt de klankvolle stem het nederige Godshuis; in roerlooze aandacht zit de menigte in het schemerlicht neer en neemt de treffende woorden van den ouden zielenherder dankbaar en eerbiedig aan.

Zij weten, dat de eerwaardige grijsaard uitspreekt wat hij gevoelt, dat hij zelf zoo geheel doordrongen is van die verheven liefde en goedheid, naar het voorbeeld van zijn hoogen Leermeester, die aanzienlijk en gering omvat, die geen onderscheid kent tusschen arm en rijk, noch aanzien des persoons.

Steeds vuriger, steeds welsprekender vloeien de woorden den redenaar van de lippen, geen schooner onderwerp voor den beminnelijken en beminden priester dan het hoogste gebod des Heeren te verklaren, te ontvouwen voor hen, die hij zijn getrouwe kinderen noemt: ‘Hebt elkander lief en doet wel aan elkander.’

Met gebogen hoofd zitten de dorpelingen in de overvolle banken, het kerkboek op den keurig gevouwen zakdoek, de handen saamgevouwen, de oogen neergeslagen; er is iets kinderlijk vrooms in die houding, eenvoudig en ootmoedig zitten zij naast elkander, zooals het in het Godshuis behoort.

Dicht onder den kansel zit mevrouw Constance Leermans te midden van haar kinderen, donkergelokte hoofdjes, die elkander gelijken als bloemen van één tak. Een belangwekkende verschijning, de rijzige gestalte in het gladde rouwkleed. Het

ravenzwarte haar omlijst een smal, sprekend gelaat, waarin donkere oogen glanzen, eigenaardige, diepe oogen, wier blik een onvergetelijken indruk maakt, oogen, die in het menschenhart doordringen en er een zonnestraal in achter laten, die licht brengen waar duisternis heerscht.

Als de grijze priester aan het altaar is teruggekeerd en welluidende orgeltonen door het kerkgewelf ruischen, stijgen uit hun harten gebeden als zuivere wierookwalm omhoog; de kinderen bidden voor hun moeder en de moeder bidt, als een wakende seraf, voor haar kinderen.

Achter in de kerk in de kleine bankjes zit eenzaam een meisje, starend den blik gericht op de knielende dame in den rouw. Er is geen gebed op de kinderlippen; door het jeugdige brein dwarrelen sombere gedachten, veel te somber voor een pas beginnend leven. Er is een oneindig verlangen in de denkende, grijze oogen van het kleine meisje; langzaam echter daalt er iets als een nevel over die oogen, teleurstelling, bitter verdriet.

Zij wordt niet opgemerkt, niemand denkt aan het kind, dat verlaten in het achterste bankje zit in het schemerduister.

Als de dienst is geëindigd, verlaat de menigte in tevreden, behaaglijke stemming de kerk en spoedt zich over het kerkhof huiswaarts. Constance Leermans schrijdt langzaam met statigen tred voort, door het portaal en

het kerkhof op, om nog een oogenblik op het met bloemen versierde graf van haar echtgenoot te toeven; de zwartkopjes volgen haar in een rij.

Het meisje heeft ook haar stille plaats verlaten en bespiedt hen bij de kerkdeur; het is een bijzonder kind, mager en verwaarloosd van voorkomen, een verwilderd plantje, dat kwijnt onder gemis aan liefderijke zorgen, warmen zonneschijn van moederlijke teederheid.

Tusschen de graven klinken haar vriendelijke stemmen toe, zóó teeder en vleiend. Het meisje slaat den blik op naar de lucht, waar de donzige wolkjes een kudde schapen gelijken, die door den zorgvollen herder worden huiswaarts geleid.

‘Alle menschen houden van elkaar,’ fluisteren de bevende lipjes van het kind vol weemoed, ‘van mij houdt niemand, de goede God ook niet, anders zou Hij toch wel kunnen maken, dat één mensch van mij wou houden; ik ben altijd alleen, zoo heel alléén.’

De hemel blijft even schitterend blauw, de wolkjes nemen een zachtblozende tint aan, het is liefelijk en vredig in de gansche natuur, waarbij geen klacht schijnt te passen.

Het kerkje wordt gesloten, de koster nadert met schuifelenden tred en rammelenden sleutelbos. Het kind kan nog juist even het altaar zien. Vurige smeeking komt in de grijze oogen, de magere handjes vouwen zich samen, over het gezichtje spreidt zich de bleekheid van heilige ontroering.

‘Lieve God, meneer pastoor zegt, dat Gij van alle menschen houdt en hen zoo graag gelukkig maakt; ach, lieve God, ik bid U, laat er iemand komen, die een klein beetje van mij wil houden, dan zal ik ook heel veel van U houden en dikwijls hier komen en nooit zal ik meer ondeugend zijn; och toe, lieve Heer, ik ben zoo alleen.’

Aandoenlijk stamelt de echo van het portaal de onschuldige kinderbede na, die reeds door zilveren Engelenstemmen wordt herhaald voor den troon van Hem, die de kleinen zoo lief had en hen tot Zich riep.

Nu wordt de deur gesloten en het kind gaat langs het voetpad van het kerkhof naar huis, naar de stille, doodsche kamers, waar geen verwelkomende stem haar zal toeklinken, waar geen lachjes jubelen. Droomend loopt zij voort langs akkers en weiden; hier en daar rept boven het gras een late vlinder de moede vleugels, om aan een gastvrijen bloemkelk een toevluchtsoord voor den nacht te vragen. Het vee ligt rustig te herkauwen, nu en dan blaft in de verte een hond of rolt dreunend een kar over den harden grond. De plechtige avondrust der landelijke natuur werkt droefgeestig op de jeugdige, gevoelige ziel van het meisje, haar oogen dwalen rond en zien van al het omringende de schoonheid en liefelijkheid. Er is iets van den kunstenaarsgeest in haar, zij merkt de wonderen der schepping ook in het kleine en nietige met gretigheid op en begint, half onbewust, reeds de taal der natuur te verstaan.

Hier en daar ligt een boerenhoeve, door een boomgaard of moestuin van den weg afgescheiden; een breede wetering, op wier oevers mollige, zilverglinsterende wilgen- en elzenstruiken groeien, doorsnijdt de weide en stort zich uit in een ronde, met riet- en waterplanten bedekte kolk.

‘Dennenhof,’ een zeer ouderwetsch landhuis met holle gangen en ruime vertrekken, ligt te midden van een uitgestrekten tuin, waarin veel bloemen bloeien en nog meer verwilderde prieelen en bosschages zijn. Mevrouw Leermans vergunt haar drie jongens gaarne in die boschjes soldaat en roover te spelen en laat hen daarin naar

hartelust ravotten, want het zijn echte buitenkinderen, die zich om schrammen of builen al evenmin als om gescheurde kleeren bekommeren.

Aan den tuin van Dennenhof grenst een keurig onderhouden park met een prachtigen vijver en Engelsche grasperken. De eigenaar van dit park en de zich tegenover den vijver trotsch verheffende villa voert een weidschen, adellijken naam en is een koud, ongenaakbaar mensch, die zich in dwazen hoogmoed van al de bewoners van het dorp afgezonderd houdt.

Soms zien zij hem te paard of in een van zijn fraaie rijtuigen voorbij rijden, maar hij beantwoordt nimmer een groet; de adellijke heer staat te hoog om het eenvoudige landvolk op te merken, hij is niet gewoon naar omlaag te zien. Zijn eenige, veertienjarige zoon wordt door iedereen gehaat en gemeden om zijn boosaardig karakter. Als hij in een excentrieke kleeding, met stok of zweep gewapend door het veld zwerft, volgen hem de blikken der arbeiders met onverholen woede, maar hij merkt dit evenmin op als zijn vader de beleefdheid van een mindere. Hij is een ware plaag voor iedereen, altijd er op uit om leelijke dingen te doen.

Het is reeds bijna geheel duister, als mevrouw Leermans den tuin van Dennenhof binnengaat; als zij bijna het huis bereikt heeft, draait ze zich weer haastig om en kijkt verschrikt en verbaasd naar den straatweg, van waar een vreeselijk geschreeuw tot haar doordringt. Het kleine meisje uit de kerk is op een grinthoop geklauterd en verweert zich met angstig gegil tegen een gelen, ruigharigen hond, die met woest geblaf op haar afstormt. Op eenige schreden afstands staat de jonker Van Nerven en hitst met woord en gebaar het nijdige dier aan: ‘Pak ze, Fox, pak ze!’

Ernest snelt, door Bruno gevolgd, het tuinpad af, recht op den jonker toe en voegt hem met gebiedende stem toe: ‘Roep dadelijk uw hond terug!’

Onbeschaamd kijkt de jeugdige stamhouder der Van Nerven's hem aan en haalt dan spottend de schouders op. ‘Wie ben jij?’

‘Roep je hond terug,’ beveelt Ernest nogmaals en stampvoet.

‘Pak ze, Fox, pak ze!’ schreeuwt de boosaardige knaap als antwoord, maar op hetzelfde oogenblik voelt hij zich de zweep uit de hand rukken en wordt hij door Ernests flinke vuist ter zijde geslingerd. Een regen van slagen daalt op den hond neer, de zweep flitst door de lucht, en deze krachtige tuchtiging bekoelt den strijdlust van het beest, dat als een echte lafaard met groote sprongen de vlucht neemt en slechts op een afstand de tanden noglaatzien.

Het meisje springt nu van den grinthoop af en betast haar gehavend rokje; groote tranen komen in haar oogen bij het zien der scheuren en gaten, maar zij zegt niets; de lippen vast opeensluitend, staat zij daar roerloos in zwijgend verdriet.

Intusschen is ook mevrouw Leermans naderbij gekomen en treedt met vriendelijke deelneming op het meisje toe.

‘Hij heeft je toch niet gebeten, mijn kind?’

Welk een eigenaardige bekoorlijkheid is er toch in dat stemgeluid, zoo vol en week als harpeklanken.

Het kind trilt van genot bij het hooren der stem, haastig slaat zij de grijze oogen op, waarin nog tranen staan, en er komt iets als zonneglans op het magere gezichtje.

‘O, wat zijt u mooi!’ klinkt het vol verrukking, ‘ik heb u nog nooit zoo dichtbij gezien. Hoe heerlijk, dat de afschuwelijke jongen den hond op mij afjoeg, want nu kan ik ook eens met u spreken, ik ben zoo blij.’

Geheel verbaasd over deze echt kinderlijke toespraak, nadert mevrouw Constance de kleine vreemde nog meer en neemt haar hand in de hare.

Een siddering doorloopt de tengere gestalte, die nu beschroomd tegen de jonge weduwe aanleunt, de groote oogen schitteren van een buitengewoon vuur.

‘Ken je mij, kindje?’

‘Ik hou veel van u!’

Dit antwoord is onlogisch, maar voor mevrouw Leermans is het welsprekend en duidelijk, zij buigt zich tot het meisje neer en vraagt op warmen toon: ‘Ken je mij dan?’

Een toestemmend knikken is het antwoord.

‘Maar ik heb je toch nog nooit gezien, klein ding.’

‘Ik u wel, 's avonds in het prieël, dáár! Dan klom ik in de takken en keek naar beneden; in de kerk zag ik u ook.’

‘Dus, je komt ook in de kerk; dan hou je vast heel veel van Onzen Lieven Heer?’

‘Onze Lieve Heer geeft niets om mij, niemand.’

‘Ach, arm kind, waarom denk je zoo iets treurigs?’

‘Omdat het waar is, niemand wil wat van mij weten, omdat ik leelijk en ondeugend ben.’

Innig medelijden met dit wonderlijke, eenzame kinderhart vervult de jonge weduwe. Zou het geen heerlijke taak zijn, wat licht en warmte te brengen in de ledigheid en koude donkerte van dit onbegrepen kleine leven?

‘Ik wil wel van je houden, kleintje, als je een zoet meisje wilt zijn.’

Dat is een boodschap uit het paradijs voor het verlaten kind, dat zoo arm is aan liefde; de glanzende oogen openen zich wijd, als aanschouwen zij een wonderbaar visioen, en de smalle lippen beven.

‘U!’ ruischt het als een zucht van welbehagen, mevrouw Constance tegen, ‘dan is de lieve God toch wel goed.’

Vast omsluiten de magere armpjes den hals der beminnelijke vrouw; het rijkgelokte, verwilderde hoofdje vlijt zich tegen haar schouder, en een stilzwijgen van oneindige beteekenis heerscht tusschen haar.

Onderwijl staan de drie knapen tegenover elkander en zien elkaar uitdagend in de oogen; jonker Van Nerven beeft van toorn over de inmenging van ‘die burgerjongens’; vooral Ernest met zijn minachtende blikken is hem onuitstaanbaar.

‘Heb ik je gevraagd, je met mijn zaken te bemoeien, modeljongen? Wacht, ik zal het je betaald zetten,’ zegt de jonker woedend op Ernest toetredend.

Bruno plaatst zich als ter bescherming naast zijn broer en roept dreigend terug: ‘Blijf van hem af, of je krijgt met mij te doen.’

‘Ha, ha, ha!’ schatert de jeugdige Van Nerven, op onbeschrijflijk hoonenden toon, ‘twee tegen één. heel ridderlijk, zooals men dat van burgerlui verwachten kan.’

‘Een klein meisje aanvallen en een boozen hond op haar afhitsen, dat is edel, niet waar, voorname jongen? Probeer het nog eens, en mijn burgervuisten zullen je adellijke nietigheid mores leeren,’ is het krachtige antwoord van Ernest.

‘Terg me niet, want al heb ik geen zweep meer, ik zal je....’

‘Daar, met de vuisten alleen, ik sta je!’ braveert Ernest, den nijdigen jonker, wiens oogen van woede uitpuilen, flink aankijkend en de zweep wegwerpend.

Gelijktijdig worden de gebalde handen opgeheven en dalen forsch neer op borst en schouder der tegenpartij. Binnen enkele minuten prijkt het oog van den jongen Van Nerven met een groote blauwe buil, en hierdoor nog meer verbitterd brengt deze Ernest een slag in het gezicht toe, dat zijn neus begint te bloeden.

Een schel geschreeuw dringt de beide vechtersbazen in de ooren, maar voor zij in staat zijn er iets van te begrijpen, hangt het kleine meisje als een getergde kat aan

den schouder van den jonker en slaat hem in blinden toorn met zijn eigen zweep in het gezicht.

Het is een onstuimig, verward tooneel. Mevrouw Leermans, verschrikt en onthutst, tracht de twistenden te scheiden, en het gelukt haar ook, evenwel niet tijdig genoeg om de teekening van elkanders gelaat te voorkomen.

Hijgend staan ze daar elkander met glinsterende oogen aan te zien, beiden bereid bij de minste aanleiding weer op elkaar in te vliegen. De hond, die ook wel lust had aan den strijd deel te nemen, maar door de naweën der pas ondergane tuchtiging wordt teruggehouden, zwaait jankend zijn staart heen en weer, en heel zijn hondenphysionomie verraadt heftigen oppositiegeest.

Mevrouw Leermans steekt haastig haar arm door dien van Ernest, wenkt Bruno en het meisje haar te volgen en treedt ernstig en statig den tuin binnen, waar Marietje zich bij hen voegt.

De jonker Van Nerven voelt zich voor de eerste maal in zijn jong leven beschaamd tegenover een dame; zwijgend neemt hij zijn zweep van den grond en verwijdert zich zonder omzien met driftigen stap langs een aardappelveld.

Nog in hetzelfde uur begeeft de notariswe-

duwe zich naar de verzorgster van het vreemde meisje; zij verneemt daar genoeg om haar te doen besluiten, zich het verwaarloosde kind aan te trekken. Charlotte heeft haar moeder niet gekend; haar vader, een zeekapitein, bekommert zich weinig om haar en vertrouwde haar aan de verpleging der oude huishoudster toe. Maar dit brommige, stompzinnige wezen weet sinds lang niet meer wat het zegt, kind te zijn, en zoekt haar genot in ontelbare reusachtige kommen koffie met dikbesuikerde beschuitjes. Voor de wereld en haar belangen is zij al even onverschillig als voor haar pleegkind, en met baatzuchtige bereidwilligheid staat zij Charlotte dan ook voor onbepaalden tijd aan mevrouw Leermans af.

Onverwachts is het kleine meisje dus logée op Dennenhof geworden.

In het prieel, dat een moerbeiboom vormt tegen den voorgevel van het landhuis, is het licht ontstoken. Mevrouw Constance zit achter het theeblad en de oudste jongens lezen samen een afgrijselijke roovergeschiedenis; de beide meisjes, die reeds vriendschap voor elkander hebben opgevat, zorgen als aardige miniatuurvrouwtjes voor de poppenwereld; de tweejarige Piet, die het met zelfstandig loopen nog maar niet te best vinden kan, zit op de rieten sofa en heeft zijn slappe beentjes over elkander gelegd als een kleermaker op zijn tafel. Zijn dikke, zwarte haren zijn nog vochtig van het bad, en zijn aardig snuitje geeft een geur van rozenzeep af.

Met moederlijke teederheid blijft de blik der notarisweduwe op de lieflijke groepjes rusten, ernstige gedachten houden haar geest bezig. Zij ziet zichzelve in de toekomst, vergrijsd, rustig, en waardig, en al die jeugdige knoppen om haar heen ontloken tot oog en hart verrukkende rozen, saamgestrengeld in den krans haars levens.

Wat het dochtertje belooft, leest zij in de zachte, schoone oogen; dat stille, buigzame karakter zal haar geen moeielijkheden brengen. Maar de knapen, over hen zal zij trouw en onverdroten moeten waken tot zij zich gevormd zullen hebben tot nuttige menschen in de maatschappij. Zij zal de oogen wijd geopend moeten houden om het kwaad tijdig te ontdekken als het zich durft vertoonen; dan zal zij het schild zijn, dat zich voor hen plaatst ter bescherming en het gevaar van hen afwendt.

Maar zelfs het scherpste oog ziet niet de giftige slang, die onhoorbaar schuifelt onder gras en bloemen, langzaam maar zeker naderend, tot zij onverwachts haar aanwezigheid verraadt door haar beet.

Ernest, de oudste, is forsch van gestalte en grof van trekken, eer leelijk dan mooi, maar de open blik der donkere oogen en de geestige glimlach om de frissche lippen vergoeden dit geheel. Hij gelijkt Bruno, en toch is er een oneindig verschil tusschen hen. Bruno's klassieke schoonheid zou een schilder of beeldhouwer in verrukking kunnen brengen, de natuur heeft hem schitterend bedeeld naar lichaam en geest, maar in zijn karakter zijn gevaarlijke plooien.

Een aardig, echt kinderlijk tooneeltje geeft de peinzende weduwe een diepen blik in het hart harer beschermelinge. Charlotte staat bij de tafel en staart met stil verlangen op een abrikoos met roode wangetjes; zij durft er niet om vragen, maar de stomme bede, die uit de kinderoogen spreekt, is voor mevrouw Leermans duidelijk genoeg. Met een lachje en een knikje vergunt zij haar de vrucht te nemen en vol blijdschap houdt Charlotte haar omhoog.

‘Hebben, hebben!’ stamelt nu kleine Piet, en steekt zijn handjes uit naar het begeerde. ‘Piet ook lekkers.’

Charlotte sluit de vingers vaster om de fraaie abrikoos, en de kleine man laat pruilend de lippen hangen, terwijl hij haar met zijn zwarte oogen half smeekend, half verwijtend aanziet.

Het meisje draait de abrikoos om en om, zij is er toch zoo blij mee, hoe frisch ziet ze er uit, wat zal ze lekker zijn.

'Pietje stout geweest?' vraagt het jongske op de sofa, verbaasd over het ongewone feit, dat hem iets geweigerd wordt. Zijn moeder schudt ontkennend het hoofd, meer aanmoediging heeft hij niet noodig. 'Pietje dan lekkers hebben,' dwingt de snaak op onweerstaanbaren toon, 'Pietje wou zoo graag.'

Een heftige tweestrijd spiegelt zich een oogenblik in Charlotte's grijze oogen af, maar eensklaps loopt zij op den betooverenden kleinen smeekeling toe, duwt hem de abrikoos in de handjes en sluipt dan zacht schreiend in een hoekje; haar kinderlijke heldendaad doet haar weenen.

'Hier komen,' roept Pietje, die niet van treurigheid houdt, en als het meisje voor hem staat, houdt hij haar de abrikoos toe en zegt, vriendelijk uitnoodigend: 'Stukje meehappen.' Daarna pakt hij haar met zijn teedere armpjes beet en zegt met zijn helder stemmetje vleiend: 'Lotte heel lief, Piet houdt veel van Lotte.'

En het meisje, in verrukking uitbarstend, roept luide: 'O, mevrouw, mag ik hem eventjes vasthouden?'

In een oogwenk omringen mevrouw Constance, Marietje en de jongens hen en vormen een keten om hen heen. 'Nu hoor je voor altijd bij ons!' klinkt het Charlotte als een zoete belofte in het oor.

En onbewust heeft mevrouw Leermans zich een beschermengel van haar huiselijk geluk verzekerd. Eenmaal zal het opgenomen kind haar liefde en goedheid vergelden met een offer, zoo groot en schitterend als een meisjeshart slecht brengen kan.

Als het tijd is om te gaan slapen, zitten de kinderen samen op de ouderwetsche paardenharen canapé en zingen, door mama op de piano begeleid, hun gewone avondliedje.

Dan trippelen vlugge voeten de breede gebeeldhouwde trap op, plagerijen en afspraken voor den volgenden dag zijn aan de orde, tot het eindelijk rustig wordt, als de slaap den jeugdigen wildzang eindigt. Als een zorgvuldige moeder gaat mevrouw Leermans van de eene kamer naar de andere en dekt zelf haar lievelingen toe.

'Nacht, ma! nacht, lieve ma!' galmt het haar in alle toonaarden na, als zij zich verwijdert, 'nacht, maatje!' Dan wordt het stil.

Charlotte kijkt met schitterende oogen uit haar bedje tot haar beschermster op, het kinderhart is zoo overvol, en toch voelt het zich zoo ruim en licht.

'Nacht, kindje, voortaan moet je mij tante noemen, wil je dat?'

'O, lieve, lieve tante, wat is het nu heerlijk en goed, ik ben toch zoo heel erg gelukkig; de lieve God is heel goed, nu zijn er veel, veel menschen, die van mij houden....'

Zacht daalt de slaap op de jonge oogen neer. Mevrouw Constance drukt een moederlijken kus op het blanke voorhopfdje en glimlacht.... droomend.... ver in de toekomst.

En de moerbeiranken suizelen voor het raam als goedkeurend gefluister van geestenlippen.

'Het is mij of het eens aan mijn kinderen ten goede zal komen, wat ik nu aan haar doe,' peinst mevrouw Leermans, als zij zich onhoorbaar verwijdert.

Een ernstige engel breidt zijn witte vleugelen beschermend uit over de kleine legerstede en vouwt dankend de reine handen. Sterrenglans schittert in zijn oog, en als zilveren tooverdraden omweven zijn gebeden een blank kinderzieltje.

(*Wordt vervolgd.*)

De H. Philomena.

Bijna vijftien eeuwen lang zijn de reliquieën der H. Philomena in den schoot der aarde begraven geweest. Eerst den 25n Mei 1802, toen men opgravingen deed in de catacomben der H. Priscilla aan de via Salaria te Rome, werden zij gevonden. Men stiet op een grafsteen, waarin zinnebeelden van maagdelijkheid en martelaarschap, als een anker, drie pijlen, een palmtak, een geeselroede en een lelie waren gegrift, met een Latijnsch opschrift, waarvan de eerste en laatste letters door de werklieden waren beschadigd en dat beteekende: ‘Philomena, vrede zij met u.’ Toen de grafsteen was verwijderd, zag men de kostbare overblijfselen der H. martelares. Naast haar stond een vaas van zeer fijn glas, waarvan de eene helft gebroken, de andere heel was. De binnenkant der vaas was met verdroogd bloed bedekt, - een zeker teeken, dat Philomena een martelares was, want in de eerste tijden van het Christendom was het gebruikelijk, dat het bloed der martelaren door vrome Christenen werd opgevangen.

Terwijl men zich beijverde, het bloed van de stukken der vaas te verwijderen en men ook de kleinste deeltjes met de grootste zorgvuldigheid in een kristallen vaas verzamelde, bemerkten de aanwezige personen, onder wie mannen met groote geestesgaven, tot hun groote verbazing, dat de kristallen vaas plotseling voor hun oogen begon te schitteren. Als de bloeddeeltjes van de scherven in de kristallen vaas vielen, werden zij glanzend als goud. Deze verandering was niet voorbijgaand, maar bleef. Sommige bloeddeeltjes schitterden als het zuiverste goud, andere als zilver, weer andere als diamanten, robijnen, smaragden en andere kostbare edelgesteenten. De kleur van het bloed, eerst bruin en donker, nam in de kristallen vaas een zoo schitterende kleurenmengeling aan, dat zij op het kleurengamma van den regenboog geleek.

Men wist evenwel niets van de geschiedenis van den marteldood der H. Philomena, en kon enkel uit de zinnebeelden, op den grafsteen gegrift, de omstandigheden van haar marteldood vermoeden.

Het eerste zinnebeeld was een anker. Nu is dit wel bij de Chistenen het symbool der hoop, maar in dit geval mocht verondersteld worden, dat Philomena in het water was geworpen, evenals onder de regeering van keizer Trajanus de heilige Paus Clemens.

Het tweede zinnebeeld was een pijl. Deze kon beteekenen, dat Philomena met pijlen was doorboord, evenals onder keizer Diocletiaan de heilige martelaar Sebastianus.

Het derde zinnebeeld was een palmtak, die in den regel op het midden van een grafsteen voorkwam en een bewijs was, dat Philomena zegevierend den martelaarspalm had verworven.

Verder was er in den grafsteen een geeselroede gegrift, waaruit men kon besluiten, dat Philomena als zooveel andere martelaren gegeeseld was.

Men zag op den grafsteen ook nog twee andere pijlen, een daarvan met de spits naar buiten, de andere naar binnen gekeerd. De beteekenis daarvan was moeilijker

te gissen. Misschien beteekende het, dat de pijlen, die men op Philomena had afschoten, op wonderbare wijze weer op de schutters waren teruggevlogen.

Het laatste zinnebeeld op den grafsteen was een lelie, die geen twijfel overliet, of Philomena was niet enkel met den palm van het martelaarschap, maar ook met de maagdelijke waardigheid getooid, de heerlijkheid des Hemels binnengegaan.

In het jaar 1805 werden de kostbare relieken der H. Philomena aan een ijverig en vroom priester uit het diocees Napels, Francesco de Lucia, voor zijn kerk te Mugnano afgestaan, waar de vereering der heilige maagd en martelares weldra algemeen en vurig was en waar door haar voorspraak tal van wonderen geschiedden.

Aan drie personen van beproefde godsvrucht werd geopenbaard, hoe de H. Philomena de martelaarskroon had verworven. De eerste was een jong ambachtsman, die zich door reinheid des harten en oprechte godsvrucht onderscheidde; de tweede een vroom priester en warm vereerder der Heilige; de derde een kloosterzuster te Napels, die herhaaldelijk vertrouwelijke gesprekken met de H. Philomena had, welke haar, toen ze op zekeren dag in haar cel in het gebed verslonden was, haar levensgeschiedenis en marteldood meedeelde. In het kort komen die hierop neer:

Philomena was de dochter van een vorst, die over een kleinen staat in Griekenland regeerde, en ook haar moeder was van koninklijken bloede. Dat hun echt kinderloos bleef, vervulde hen met groote droefheid, en toen een geneesheer uit Rome, Publius geheeten en Christen, hun beloofde, dat hun wensch zou vervuld worden, indien zij zich lieten doopen, namen zij het christelijk geloof aan.

DE H. PHILOMENA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KASPAR SCHLEIBNER.

Bij de geboorte eener dochter schonk men deze den naam Lumena, wat licht des geloofs beteekent, en bij het H. Doopsel noemde men haar Philomena, wijl zij daardoor een kind van het geloof werd.

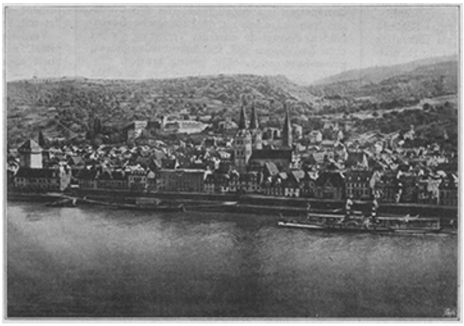

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op Boppard.

Toen Philomena dertien jaar oud was, vergezelde zij met haar moeder haar vader op een reis naar Rome, daar keizer Diocletiaan hem met een onrechtvaardigen oorlog bedreigde. Bij de audiëntie, die hem verleend werd, stelde de keizer den vorst geheel gerust en beloofde hem alles, indien hij hem de hand zijner dochter wilde schenken. De vorst, verblind door die groote eer, stemde toe; ook zijn gemalin was er hoogelijk mee ingenomen, en beiden gaven zich alle moeite om Philomena te overreden, het aanbod des keizers aan te nemen. Zij weigerde standvastig: reeds twee jaar geleden had zij de geloste afgelegd, altijd maagd te zullen blijven, en op al de liefkoozingen, vermaningen en bedreigingen harer ouders gaf ze ten antwoord, dat ze haar gelofte gestand zou doen. Ook voor de pogingen, door den keizer aangewend om haar tot andere gedachten te brengen, zwichtte zij niet.

Nu werd ze in de gevangenis geworpen, waar de H. Maagd de jeugdige geloofsbelijdster tweemaal verscheen. Philomena had achtereenvolgens allerlei martelingen te doorstaan.

Eerst werd ze gegeeseld, en toen de toegebrachte wonden den volgenden morgen reeds geheeld waren, gaf de keizer bevel, haar met een anker aan den hals in den Tiber te werpen. Dit bevel werd volbracht, maar twee engelen maakten het touw, waarmee het anker aan haar hals hing, los, zoodat het anker in de rivier verzonk, en droegen Philomena in tegenwoordigheid van een talrijke volksmenigte naar den oever. Vele toeschouwers bekeerden zich, maar Diocletiaan liet haar door de straten van Rome sleepen en een hagel van pijlen op haar afschieten. Bijna stervende, werd Philomena naar haar kerker teruggevoerd, maar toen zij na een verkwikkenden slaap ontwaakte, was zij opnieuw genezen.

De keizer, hierover buiten zich zelven, gelastte, dat men haar opnieuw met pijlen zou doorboren; maar hoe de schutters zich ook inspanden, zij konden geen pijl afschieten. Nu beval de keizer, de pijlen in het vuur gloeiend te maken en dan weer te schieten. De pijlen gingen af, maar vlogen terug naar hen, die ze hadden geschoten. Zes schutters stierven op de plaats, verscheiden andere zwoeren het heidendom af, en het volk erkende de almacht Gods, die Philomena beschermd had. Nu liet de keizer haar het hoofd afslaan. Thans eerst was het uur der verlossing voor de heldhaftige martelares aangebroken, en steeg haar ziel ten hemel tot haar goddelijken Bruidegom.

Deze openbaring van de H. Philomena aan de vrome kloosterzuster is niet eerder in het openbaar bekend geworden, dan nadat de geestelijke overheid een streng

onderzoek ingesteld en zich overtuigd had, dat ze alle kenteekenen bezat, waardoor men echte openbaringen van valsche onderscheidt.

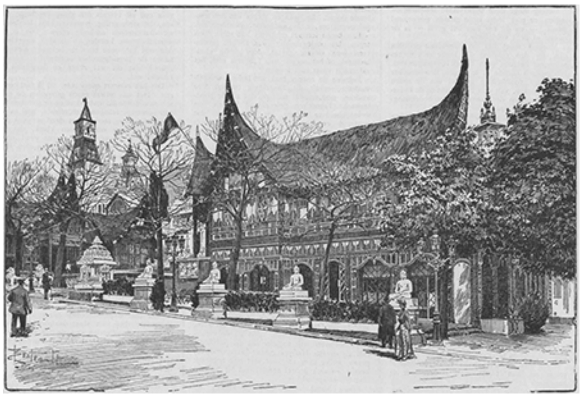

DE NEDERLANDSCH-INDISCHE PAVILJOENS OP DE PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING.

In het jaar 1827 las Paus Leo XII een boek, dat de priester Francesco de Lucia over de

H. Philomena geschreven en waarin hij de door haar voorspraak gewrochte wonderen vermeld had. Hij prees God voor de macht, die Hij haar had verleend, noemde ze een groote Heilige, en sprak daarbij in treffende bewoordingen zijn zegen uit over de vereerders der heldhaftige maagd en martelares. En Paus Gregorius XVI heeft zelf een beeld der H. Philomena gewijd, dat bestemd was, te Rome openlijk ter vereering te worden uitgesteld.

De schilder onzer gravure, Kaspar Schleibner, heeft zich niet aan de als authentiek erkende gegevens gehouden, maar de H. martelares voorgesteld, aan een boom gebonden en geklonken en de borst met een pijl geboord. Zijn voorstelling is er niet minder treffend om: tegen de donkere massa van het woud komt de schitterende blankheid van het gewaad der Heilige heerlijk uit, evenals haar verheven deugd en heldenmoed tegen het duister van zonde en afgoderij in de toen nog overwegend heidensche wereld.

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

II.
Onze koloniën.

Hutten van de meest primitieve soort, met stroo gedekt; torens en torentjes, koepels en minaretten; platte en ronde, flauw gebogen en breed omgekrulde daken, ziedaar wat het oog des bezoekers aanschouwt, die van de hoogte van het Trocadéro-paleis in de richting kijkt van den Eiffel-toren. Hier, aan deze zijde van de Seine, is de koloniale afdeeling te vinden, die in 1889 op de Esplanade der Invaliden zich vergenoegen moest met 47.200 vierkante meter en die er nu 112.000 beslaat. Aan ons Indië kwamen daarvan 2500 vierkante meter ten goede.

Gering moge deze oppervlakte schijnen, - indien er met ieder lapje gronds gewoekerd wordt, - en dit was hier het geval - is de ruimte al licht voldoende.

Moeilijk moet het der commissie gevallen zijn, bij den rijkdom der keuze zich te bepalen tot hetgeen veler smaak bevredigen kon. Iets typisch diende er te wezen, den bezoeker een klare voorstelling gevend van de zeden en gewoonten, van den bouwtrant en de kunstvoortbrengselen der voormalige en hedendaagsche bewoners van Indië.

Wat de bodem oplevert, mocht evenmin ontbreken als datgene, wat bewijst, hoe Nederland zijn taak ginds onder den evenaar sinds honderden jaren heeft opgevat. De keuze der commissie, bestaande uit mannen, die voor het meerendeel hun sporen verdienden in onze Koloniën, mag hoogst gelukkig heeten.

De gansche constructie bestaat uit een middelgedeelte en twee zijvleugels, te zamen een geheel vormend, dat zoowel den deskundige als den gewonen beschouwer tot stilstaan en bewonderen aanspoort.

Wat terecht het ideaal van Hindoesche bouwkunst op Java wordt genoemd, de tempel van Tjandi-Sari, eerbiedwaardig om zijn hoogen ouderdom, verrijst in het midden, tegenover den vijver van het Trocadéro.

Zijn schier overdadige pracht van versieringen, bas-reliefs en beelden zijn getrouwe reproductiën van het model, ter plaatse zelve genomen. En waar het vandalisme der Chineezen, die in een der oorlogen tegen den vorst van Soerakarta een gedeelte van het oorspronkelijk bouwwerk gebruikten om een sterkte op te trekken, de reproductie

bemoeilijkte, werd deze hinderpaal uit den weg geruimd door de overblijfselen van een ander soortgelijk Boedhistisch heiligdom te raadplegen.

Vóór den tempel strekt zich een dubbel terras uit, aan 't welk men onder meer de bas-reliefs bewonderen kan, die het leven van Boedha schetsen en reproducties zijn van den beroemden Boeroe-Boedoer. De groote portiek van laatstgenoemde beslaat den zeventien meter breeden achtergrond van het inwendige des tempels. Jammer, dat voor de meeste bezoekers de geschiedenissen, door het halfverheven beeldwerk verhaald, 't welk links en rechts de wanden bedekt, even onbegrijpelijk zijn als de hiëroglyphen op de zuil van Luxor, die het Concorde-plein siert. Alleen vakmannen kunnen er daarom ten volle hun hart aan ophalen.

Heeft de middelbouw iets imposants, is hij even stijf en steil als de zittende Boedhafiguren aan den ingang, de zijvleugels hebben daarentegen iets vriendelijks. Het zijn woningen van inlanders uit de Padangsche Bovenlanden. Zoowel de uiterlijke versiering als het even omgebogen dak, met kokosbladen gedekt, geven haar een vroolijk, prettig aanzien.

Het gedeelte rechts (wanneer men het gelaat naar den tempel keert), gewoonlijk als Zuiderpaviljoen aangeduid, bevat een verzameling van beelden, die schrikachtige kinderen een stuip op het lijf zouden jagen. Al deze figuren, het Balineesch Pantheon uitmakend, wedijveren met elkaar om den prijs van het foei-leelijke. Dat grijnst en dreigt en snijdt gezichten, afschuwelijker dan ooit een boer getrokken heeft, wien een kwakzalver op de jaarmarkt ‘pijnloos’ een gezonden kies trok in plaats van een aangetasten.

Sommige dezer beelden hadden aan een enkel hoofd niet genoeg, en de heidensche priesters van Bali, wien wij dit moois danken, beschonken ze met meer aanminnige kopjes te gelijk.

Liever zal de bezoeker het oog vestigen op de (levenlooze) Javaansche schoonen, die de sarongs toonen, welke onze koningin op haar kroningsfeest uit Indië vereerd werden. Aan voortbrengselen uit het planten- en delfstoffenrijk is hier een breede plaats ingeruimd, terwijl de lieve aap-mensch van professor Dubois, in een hoekje verscholen, de wereld der ‘geleerdheid’ bijzonder belangwekkend zal voorkomen.

Wij voor ons, die geenszins dwepen met dezen aardigen ebbenhout-kleurigen jongen, wenden liever onze schreden naar het Noorderpaviljoen, in het voorbijgaan den hoed lichtend voor de twee lijvige figuren met uitpuilende oogen, die links en rechts van den tempel neerzitten en als ‘wachters’ zijn aangeduid.

Een breed lemmet omklemt hun vuist, doch tegen dat oorlogzuchtig zwaardheffen protesteert hun vleezig gelaat, dom-goedig glimlachend, of het zeggen wil: ‘Schrik niet, het zal zoo'n vaart niet loopen!’

Behalve de nuttige taak van Indisch tempelwachter vervult dit zwaarlijvig tweetal deze andere, niet minder nuttige, dat zij de goedlachsche Franschen gelegenheid bieden, hun vroolijkheid te luchten. De meesten, die met koelheid en onverschilligheid de bas-reliefs voorbijgaan, de geboorte van Boedha, zijn afscheid van de wereld, zijn ontmoeting met een kranke of een doode, zijn uitmunten in allerlei lichaamsbewegingen enz. voorstellend, staan een poosje stil voor dit tweetal en geven een aardigheid ten beste.

Het zou ons daarom niet verwonderen, dat menig bezoeker als voornaamste herinnering aan Nederlandsch-Indië het beeld van deze beide ‘dikkerds’ met zich meedraagt, - niet in werkelijkheid natuurlijk.

In het Noorder-paviljoen trekt op de eerste plaats onze aandacht het uitbouwtje rechts, een soort van pendoppo tot leeskamer ingericht. Wie verlangen mocht naar

nadere inlichtingen, kan zich wenden tot den bibliothecaris, van wien ik met een rijm, beroemd in zijn soort, niet durf zeggen: ‘Dat hij 't al vijf en twintig jaar is.’

De meubels in dit vertrek, rijk versierd met snijwerk, zijn van dezelfde soort als die, welke Javanen en Chineezen voor de grootedelmogenden der Oost-Indische Compagnie maakten, een paar eeuwen geleden. Zoo gij de versierings motieven wilt nagaan van dit paviljoen, zult gij overste Hooyer gaarne daarvoor de eer geven, welke hem toekomt, met ons zeggend: keurig en zich geheel aansluitend bij hetgeen hier tentoongesteld is.

Fraaie houtsoorten, hard en kleurig als marmers soms; heerlijke tabak, die een rooker zonder vaderlandsche provisie doet watertanden; steenkolen uit de Ombiëlin-velden; landkaarten, welke uwe geographische kennis van Indië beschaamd de oogen doen neerslaan, - dit alles en meer bemerkt gij in 't voorbijgaan.

Daar is beter nog. Dit stakkelbosch van lucifersstokjes, die bamboe-stokjes blijken, geven u een denkbeeld van een versterkt kamp. Palissadeeringen enz. zijn gemaakt van bamboe, m.a.w., er is benuttigd, wat het land zelf aanbood als geschikt tot een voorloopige versterking. Vlak er naast is een blijvend kampement, waar het ijzer de plaats inneemt van het min soliede bamboe.

Verderop treffen we aan: een militair hospitaal, ruim, luchtig gebouw, - in Indië behoeft men niet op een vierkanten meter te zien; - het marine-etablissement van Soerabaja enz.

Onze koloniën hebben aan weerszijden een gevaarlijken nabuur: Rusland en Zuid-Afrika. Toch, ondanks de levendige sympathie der Franschen voor ‘den grooten bondgenoot’, de sympathie der gansche beschaafde wereld voor de kloekhartige Boeren, meenen we zonder overdrijving te kunnen getuigen, dat ons Indië op waardige wijze een schoone plaats inneemt op deze koloniale afdeeling, - waarover wij ons hartelijk verheugen.

(*Wordt vervolgd.*)

LMS.

Langs Rijn en Main, door J.F. Nuyens. (*Vervolg.*)

In groote spanning passeerden wij ‘de zeven Jungfrauen,’ een groep rotsen of klippen in den Rijn, die bij lagen waterstand zichtbaar zijn. Op deze plaats vernauwt het Rijndal zich plotseling; de rivier is hier het smalst en het diepst. Van den eenen oever naar den anderen bedraagt de afstand nauwelijks 200 meter, maar de diepte reikt tot 23 meter.

En aan het einde van deze nauwe bocht zagen wij plotseling de lang verwachte. Recht voor ons uit verrees een groep prachtige rotsen, die steil, grillig, woest en kaal, loodrecht uit den stroom omhoog rezen. Dat is de wereldbekende Lorelei, en dadelijk weerklonk dan ook van onze boot de bekende melodie, nadat de bereidvaardige hofmeester had verzekerd, dat dit wel zeker en deugdelijk de Lorelei was.

Dat het concert mooi was, zal ik niet beweren. Het was ietwat frisch geworden en misschien oefende dit invloed uit op de stembanden van sommige reizigers, ten minste, heel zuiver was het gezang, niet en het deed nu juist ook geen goed aan den fraaien klank, dat het Duitsche lied met allerlei accent werd uitgesproken. Hoe dit zij, ieder, die op den Rijn de Lorelei passeert, behoort den tol van zijn bewondering

te betalen, en mocht er soms een ‘vreemdeling zijn in Jerusalem,’ dan wete hij, dat, als bovenbedoelde melodie weerklinkt, de boot juist halfweg Bingen en Coblenz is.

De Lorelei verdient den roem, die haar wordt toegezwaaid. Nergens in het Rijndal vindt men zulke indrukwekkende rotsen, aangrijpend door hun woest en somber uiterlijk, geheimzinnig zwijgend en huiveringwekkend steil uit den vloed oprijzend tot een hoogte van 200 meter. Ook hier echter heeft het gillende stoomros een deel der poëzie weggenomen en ratelt door een tunnel dwars door de steenen ingewanden van den, ik zou bijna zeggen, gewijden rotsklomp. Want evenals de Rossstein laat de Lorelei langs de rivier geen ruimte over voor eenigen weg.

Juist voor deze beroemde plaats is de Rijn 25 meter diep, en slaat daarmee zijn eigen record op zijn geheelen weg van den St. Gothard tot de Noordzee. De bodem is zandig en in dezen diepen kuil van eenige honderden meters lang worden de beste zalmen gevangen van het Rijndal, bekend onder den naam van St.-Goars-zalmen. Het schijnt, dat deze visch bijzonder gaarne vertoeft op deze diepe plaats, waar de zonnestralen niet in het frissche water kunnen doordringen en het rumoer van de scheepvaart zich in de diepte weinig doet gevoelen.

Niet lang blijft de Lorelei zichtbaar. De boot stoort zich weinig aan het enthousiasme der reizigers en voert ons langs St.-Goarshausen verder. Op deze hoogte ligt het kasteel van de graven van Katzenelnbogen, dat kortweg ‘de Kat’ genoemd wordt, en een goed half uur verder verrijst ‘de Muis,’ in de middeleeuwen een concurrent van No. 1.

Wij leggen nu even aan te St. Goar, dat roem draagt op een groote haven. Dit stadje is zeker het fraaist gelegen van alle kleine plaatsen aan den Rijn. De omgeving is rijk aan interessante en schilderachtige partijen, en overal spreidt de natuur haar schoonste schatten ten toon. De prachtige ruïne van het slot Rheinfels, 115 meter boven de rivier gelegen, beheerscht het geheel, en ook hier dalen zware muren, van torens voorzien, den berg af en reiken tot in het stadje en aan den stroom.

Langs allerlei lieflijke en vriendelijke dorpjes, soms verscholen tusschen bosschen en boomgaarden, soms gelegen aan den voet van grillige rotsen, waar de mensch in steengroeven of loodmijnen aan de aarde haar schatten ontrukt, stoomt de boot al verder en voert ons naar het bekende stadje Boppard, waar de Rijn een zeer scherpe bocht beschrijft, die ongeveer twee derden van een cirkel omtrek beslaat. Ook hier vindt men een paar bezienswaardige kerken en de overblijfselen van kolossale Romeinsche vestingwerken. Te midden van een bosch van vruchtboomen ligt, 30 meter boven de rivier, het oude klooster Marienberg, dat de laatste halve eeuw dienst doet als een gezondheids-inrichting, waartoe het door zijn schoone ligging en frissche bronnen uiterst geschikt is.

Even buiten Boppard, een honderd meter hoog, ligt een punt, dat de ‘plaats der vier meren’ genoemd wordt, en waarvan de *Illustratie* in een vorigen jaargang al eens een afbeelding heeft gegeven. De wonderlijke draai, dien de Rijn hier maakt, in verband met de bijgelegen bergen, is oorzaak, dat de toerist van de rivier vier afzonderlijke stukken ziet, die den indruk geven van meren.

In deze omgeving bloeit nog in even volle kracht de wijnbouw. De hellingen van de bergen op den noordelijken oever zijn, door de plotselinge bocht van den Rijn, geheel beschut voor de gure winden en liggen vlak op het zuiden. Deze streek, de Bopparder Hamm, verkeert dus in dezelfde gunstige omstandigheden als de Rheingau, en natuurlijk heeft de mensch hiervan geprofiteerd.

Wij naderen nu zoetjesaan Coblenz. Het Rijndal is en blijft tot bij deze stad heerlijk schoon en telkens treft een ander tooneel onze oogen. Even voorbij Braubach zien wij 150 meter boven de rivier den indrukwekkenden Marksburg, de eenige burcht aan den Rijn, die ongeschonden is gebleven. Een weinig verder, op den linkeroever ligt Rhens, waar de bron is die het bekende Rhenserwater oplevert. Maar meer de bezichtiging waard is de nabijgelegen ‘Königsstuhl,’ een geschiedkundige merkwaardigheid, die aan den Rijn weinig gelijken telt. Het monument, bestaande uit een achthoekig bouwwerk van ruim zeven meter middellijn en bijna zes hoogte, dagteekent uit de veertiende eeuw en diende tot vergaderplaats voor de keurvorsten van het Duitsche rijk, waar zij beraadslaagden over oorlog en vrede, den nieuwen keizer benoemden enz. Vlak voor den Königsstuhl, midden door de rivier, liep de grens van de vier keurvorstelijke staten vanden Rijn: Keulen, Trier, Mainz en de Palts; zoodat vrij zeker mag worden aangenomen, dat juist daarom de vergaderplaats op deze plek werd gekozen.

Schuin tegenover Rhens liggen de nog meer vermaarde Minerva- en de Victoria-bron, waar van het water over de gansche wereld wordt verspreid. Deze

bronnen liggen in de nabijheid van het aloude Oberlahnstein, een plaatsje, dat gelegen is aan de uitmonding van de Lahn in den Rijn. Oberlahnstein bezit nog een deel van zijn oude wallen en een paar goed bewaarde vestingtorens, maar natuurlijk worden deze alleen onderhouden voor het pittoreske en de geschiedkundige waarde. Het stadje zelf heeft meer voordeel van de verschillende industrieën, die er gedreven worden. Van Braubach af nl. wijken de bergen langzamerhand achteruit en rondom de monding van de Lahn ligt tusschen de bergen en den Rijn een kleine vlakte, die ongeveer een kilometer breed is. De nijvere mensch heeft hiervan partij getrokken, en behalve de verschillende gebouwen, die dienst doen bij de exploitatie der bronwateren, verrijzen hier verscheidene fabrieken, ijzergieterijen en andere inrichtingen. Dicht bij Oberlahnstein, op een steile rots aan de Lahn, ligt de burcht Lahneck, waarvan de sage zegt, dat hij aan de Tempeliers heeft behoord; maar veel meer bekend en veel merkwaardiger is het slot, dat vlak tegenover het stadje op een fraaien berg, 100 meter boven den Rijn is gelegen. Ik bedoel Stolzenfels.

Dit kasteel draagt zijn trotschen naam met recht en met eere. Zonder twijfel is het het grootste en prachtigste slot aan den geheelen Rijn, en het uitzicht is er van dien aard, dat alleen het Niederwald en de Drachenfels daarmee kunnen wedijveren. Het slot dagteekent uit de dagen van den Keulschen dom, maar is later aanzienlijk vergroot. In de Middeleeuwen resideerden de Aartsbisschoppen van Trier er meermalen, maar de troebelen van deze en latere tijden deden zich natuurlijk ook hier gevoelen. In 1689, bij de strooptochten en het Vandalisme der Franschen werd het slot ingenomen en verwoest, en eerst in deze eeuw is het gerestaureerd door Frederik Willem IV, koning van Pruisen, die het in 1823 van de stad Coblenz ten geschenke had gekregen, toen hij nog kroonprins was.

De herstelling duurde van 1836 tot 1842, maar nu is Stolzenfels dan ook in volle glorie hersteld, en de hooge muren en de slanke torens, met tinnen voorzien, steken vroolijk en forsch de lucht in. De bezitting behoort thans aan keizer Wilhelm II, en met recht kan men zeggen, dat zelfs een keizer van het nieuwe Duitsche rijk trotsch mag zijn op zulk een domein.

Onze boot vaart al deze heerlijkheden voorbij en gunt ons een blik in het Lahndal, dat voor toeristen een bezoek overwaard is, vooral naar Ems, Nassau en Limburg, waar natuurschoon, historische herinneringen en bouwkundige meesterwerken om den voorrang dingen.

Weldra zien wij aan onze linkerhand het groote eiland Oberwerth en varen onder de spoorbrug door, die over dit eiland heen de beide oevers verbindt. Even verder ligt Coblenz voor ons en daartegenover rijzen de steile, prachtige rotsen van Ehrenbreitstein hoog de lucht in. De boot vaart nog onder een spoorbrug door, slipt iets verder door de schipbrug en ligt weldra stil aan de kade van de stad. Onze tocht heeft ongeveer drie uren geduurd en de tijd is omgevlogen.

De Rijn van Coblenz tot Keulen. het Ahrthal.

Coblenz is ontegenzeglijk het fraaist gelegen van alle grootere steden aan den Rijn. Naar alle kanten strekken zich heerlijke, zelfs grootsche natuurtooneelen uit, en van welke zijde men de stad ook nadert, steeds biedt zij den bewonderenden toeschouwer een schoonen aanblik.

Hoewel de avond reeds begon te vallen, wandelden wij nog even rond, daar wij slechts één nacht hier zouden vertoeven en den volgenden dag alweer vroeg op pad moesten. Natuurlijk kozen wij de wandeling langs de Rijnkaden en de schoone

wandelwegen en parken (‘Anlagen’ zeggen de Duitschers), die ten deele vroegere vestingwerken hebben vervangen, en genoten daarbij volop van het gezicht op den prachtigen stroom en het tegenoverliggende Ehrenbreitstein. Deze laatste vesting is onbeschrijfelijk schoon. De steile rotsen rijzen tot 118 meter uit den Rijn omhoog en vormen een onverwoestbaren en ongenaakbaren wal, die de eigenlijke verdedigingswerken beschut. Naar drie zijden is de sterkte totaal ontoegankelijk, en alleen naar het Noorden staat zij in verband met andere hoogten. Zij beheerscht den Rijn, de Moezel en de geheele omgeving van Coblenz, en zeer zeker mag men zeggen, dat Duitschland geen sterker vesting kan aanwijzen, 't zij door de natuur, 't zij door menschenhanden vervaardigd. Slechts driemaal dan ook van de zevende eeuw af heeft zij zich aan een vijand moeten overgeven: in 1631 door verraad van een keurvorst, in 1637 door hongersnood gedwongen, en in 1799 na een driemaal herhaald vergeefsch beleg en toen nog slechts na een insluiting van meer dan tien maanden.

't Was te laat, om nog te genieten van het wonderschoone uitzicht, dat men van Ehrenbreitstein heest in het Rijn- en het Moezeldal. Wij bewonderden dus den kolossalen steenklomp alleen uitwendig, bezichtigden het koninklijk slot, de schoone St.-Castorkerk en de oude Moezelbrug en kwamen zoo uit op het punt, waar Rijn en Moezel samenkomen en waaraan men den veelzeggenden naam heeft gegeven van ‘Deutsches Eck’: de Duitsche Hoek.

Waarlijk, op deze plek moet een Duitscher de éénheid van zijn land gevoelen. Hij staat hier op een plaats, die in geval van oorlog met den ‘Erbfeind’ het eerst en het meest aan een aanval is blootgesteld; hij werpt een blik op de veste, die de twee meest bedreigde, echt Duitsche rivieren moet beschermen, die steeds een twistappel zijn geweest tusschen de beide machtige volken. Want zooals de Duitscher goed en bloed veil heeft om den vrijen Rijn Duitsch te houden, hangt zijn hart ook aan de Moezel met haar heerlijke dalen en vruchtbare wijnbergen, en het ‘Deutsche Eck’, omarmd door beide nationale stroomen, is hem als 't ware een gewijd plekje grond.

Dit is zeker de reden geweest, waarom men juist hier het reusachtige standbeeld van keizer Wilhelm I heeft opgericht, dat in 1897 is onthuld.

Het kolossale voetstuk, een waar cyclopenwerk uit rotsblokken opgetrokken, draagt het schoone beeld, dat den keizer voorstelt, gezeten op een fier krijgsros, door de Germania bij den teugel geleid. Op het voetstuk staat in letters van bijna menschengrootte den titel, hem door zijn geestdriftigen kleinzoon gegeven: ‘Wilhelm der Grosse.’

Den volgenden morgen om vijf uur reeds trommelde de oppasser een soort militairen marsch op onze kamerdeur. Een kwartier later zaten wij aan de ontbijttafel. Vóór en na daagden nog een zestal gasten op, die evenals wij een langen dag voor de borst hadden, en na een zeer geanimeerd ontbijt stapten wij om kwart voor zessen de deur uit naar de boot, die aan de Rijnkade reeds gereed lag. Precies op tijd staken wij van wal en wierpen een laatsten blik op Coblenz, Ehrenbreitstein, het Deutsche Eck en de andere merkwaardigheden.

De ochtend was nevelachtig. Wij verloren echter niet heel veel, want de Rijnoevers beneden Coblenz zijn volstrekt niet bijzonder schoon. De linkeroever is vlak, en aan den rechteroever wijken de bergen ook al spoedig achteruit. Aan beide zijden ziet de grond er leemachtig uit en de bevolking houdt zich bezig met de fabrikatie van lichte, poreuze steen, die de grond van den Eiffel, welke geheel uit oude vulkanische stoffen bestaat, in onuitputtelijke hoeveelheid oplevert.

Langs eenige minder beteekenende plaatsjes naderden wij allengs Neuwied, de residentie van het in ons land welbekende vorstenhuis. De natuur wordt hier weer

mooier. Links en iets verder ook rechts naderen de bergen de rivier en doen ons nog eens genieten van haar schoone en grillige vormen. Een kwartiertje verder passeeren wij Andernach, een zeer oude stad, een der sterkten, door Drusus aan den Rijn aangelegd en eens de verblijfplaats der Frankische koningen.

Het plaatsje heeft nog een groot deel van zijn wallen en ziet er, van de rivier af bekeken, uiterst schilderachtig uit, ja, het gaat door voor een der schoonste en door zijn oudheden en geschiedkundige herinneringen meest aantrekkelijke kleine steden aan den geheelen Rijn. Prachtig is de oude parochiekerk, in den meest zuiveren Romaanschen stijl opgetrokken en prijkend met vier sierlijke torens. Evenzoo valt ons direct in het oog de oude, zware donjon, beneden cilindervormig, van boven

achthoekig en gebouwd in het midden der vijftiende eeuw.

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op Stolzenfels.

Voorbij Andernach herinnert het Rijndal nog eens aan het gedeelte tusschen Bingen en Coblenz, maar de bergen vertoonen over 't geheel grilliger vormen en laten duidelijk hun andere formatie zien, terwijl hun hoogte vooral niet minder is dan meer stroomopwaarts.

Zoo zien wij rechts de kolossale rots, waarop de ruïne Hammerstein ligt, terwijl links de Fornicher Kopf hoog in de lucht steekt.

De boot gleed voorbij Brohl, waar het Brohlthal begint, de plaats, waar de grootste hoeveelheid tufsteen wordt gewonnen, terwijl dit dal tevens de meest geschikte weg is om bij de Laacher See en de beroemde abdijkerk te komen. Even verder liggen Ober- en Niederbreisig en Hönningen, en nu wijken op den linkeroever de bergen weer achteruit en wij zien de bloeiende vlakte, die rondom de monding van de Ahr is gelegen en waaruit de toren der fraaie kerk van Sinzig omhoog steekt.

Schuins tegenover den Ahrmond ligt Linz, in welks omstreken men de beroemde steengroeven vindt, waar het harde basalt wordt gewonnen. En na nog eenige minuten varens legt de boot aan te Remagen, en wij stappen aan wal, om vandaar onze eigenlijke dagreis te beginnen.

Remagen is een vriendelijk, oud stadje, dat reeds dagteekent uit den Romeinschen tijd. Tegenwoordig is het een middelpunt voor groote en kleine uitstapjes en als zoodanig toeristen welbekend. Het meest opmerkelijk in de plaats zelf is de Apollinaris-kerk, een prachtig gebouw met vier torens, waarin het hoofd van St. Apollinaris bewaard wordt.

Het was bijna halfnegen en de dag dus nog lang genoeg. In het hotel ‘Deutscher Kaiser’ legden wij onze bagage af, gebruikten een licht ontbijt en informeerden naar de beste gelegenheid om een bezoek te brengen aan het welbekende Ahrthal. Na eenig weifelen werd besloten den trein te nemen tot Ahrweiler en dan verder te zien.

Onmiddellijk ten Zuiden van Remagen ligt de Victoria-berg, een prachtige top met heerlijke wandelwegen en schoone uitzichtpunten. De trein beschrijft daaromheen een groote bocht en gunt ons daarbij het gezicht over de schoone vlakte, die langs den Ahrmond zich tot den Rijn uitstrekt en om haar uitstekende vruchtbaarheid den naam draagt van de ‘Gouden Mijl.’ Aan de overzijde ligt Sinzig, overschaduwd door de 300 meter hooge basaltrots ‘de Landskroon’, waarvan de top door een ruïne is gekroond.

Weldra hadden wij Bodendorf bereikt aan den ingang van het Ahrthal en stopten even verder in Neuenahr, beroemd om zijn heerlijk klimaat. Neuenahr is als badplaats welbekend om zijn warme bronnen, die aan menig lijder reeds genezing of verlichting

brachten. In de omgeving ligt de bron van het Apollinariswater, waarvan de exploitatie aan een Engelsche maatschappij is opgedragen.

Het Ahrthal is hier nog vrij breed, zoodat tusschen de bergen een kleine, bloeiende vlakte ligt, overvloeiend van vruchtbaarheid. De hellingen prijken weer met het frissche dek der wingerden, maar hier en daar zien wij tusschen het groen groote gapingen, die de plaatsen aanduiden, welke door de gevreesde Philoxera, de druifluis, zijn aangetast en door de menschen verwoest. Dit kleine, schadelijke insect deed hier zijn intocht in de wijnbergen van den Rijn, en dadelijk bond men een hardnekkigen strijd aan tegen het kleine monster, dat den geheelen wijnbouw met den ondergang bedreigde.

De trein stoomt nog eenige minuten verder en wij stappen uit te Ahrweiler. Even buiten Ahrweiler ligt de Calvarieberg met een oud klooster der Franciscanen, dat tegenwoordig dienst doet als pensionaat voor meisjes, en van waar men een fraai uitzicht heest op de omgeving.

Het Ahrthal is hier nog zoo breed, dat de rivier, de weg en de spoorlijn ieder zijn eigen weg kunnen volgen en elkaar nu eens raken, dan weer geheel gescheiden zijn. Bij Walporzheim verandert dit echter. Hier begint het nauwe gedeelte van het Ahrthal. De bergen naderen elkaar van weerszijden en laten nauwelijks ruimte genoeg over voor spoor- en straatweg, om elkaar en de rivier niet te hinderen.

De koetsier - want wij hadden te Ahrweiler een rijtuig genomen - wees ons den besten wijnberg van het geheele Ahrthal en wij stapten even uit om de ranken te bezichtigen; want de wijngaarden, die den geurigen Walporzheimer opleveren, strekten zich tot aan den weg toe uit. De steile berg was, evenals bij Rüdesheim, met tallooze muren bedekt, die onderling door trappen zijn verbonden en de helling verdeelen in grootere en kleine akkers, waarop de vruchtbare grond is vastgelegd. De ruimte tusschen de struiken onderling is met schilfers steen bedekt, die de warmte in den grond moeten houden en tevens de felle zonnestralen afweren, die de aarde te veel zouden uitdrogen. Volgens onzen koetsier kan een wijnrank dertig jaar oud worden, maar eerst met zijn negende jaar draagt hij vruchten, geschikt om tot wijn geperst te worden. De geheele Noordzijde van het Ahrthal, dus de hellingen der bergen, die op het Zuiden liggen, zijn met druivenstokken beplant, die in het nauwe dal als in een ketel liggen te stoven. terwijl de tegenover liggende hellingen, die op het Noorden uitzien, grootendeels met bosch zijn begroeid. Een groot gedeelte van de wijnbergen behooren, volgens groote planken met opschrift, aan den vorst von Aremberg.

(*Slot volgt.*)

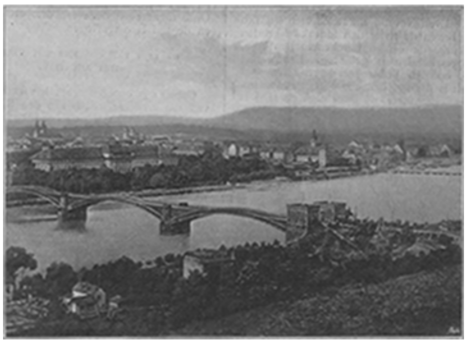

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op Coblenz.

[Nummer 26]

Dennenhof, door Agatha de Haan.

II.

De mensch is steeds de martelaar van zijn eigen gebreken.

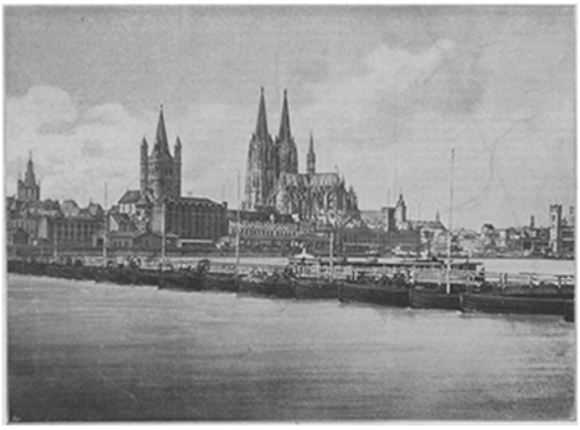

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op Keulen.

Achter in den tuin op een heuveltje stond een pereboom, welks grijsbemoste, halfdoode stam omhoog stak als een waarschuwend memento. Als een zwijgende grijsaard stond hij daar tusschen de druk fluisterende hazelaarstruiken en praatzieke mispelboomen, die van louter nieuwsgierigheid hun zwaarbeladen takken over de beek heenbogen om op het landgoed van den adellijken buurman te kunnen gluren. Ieder jaar verdronken er ontelbare mispels in het drabbige water van die beek, maar de ontaarde stammen bekommerden zich niet om de slachtoffers hunner laakbare nieuwsgierigheid.

Op een fraaien morgen zat een jeugdig menschenkind in den top van den pereboom, die kraakte en steunde onder zijn gewicht. Met een zuivere sopraanstem zong de waaghals de schoonste koorzangen, rijk golfde hem het ravenzwarte haar om de blauwgeaderde slapen, de morgenwind stoeide er mee en blies hem plagend lokjes over het voorhoofd, hoe driftig hij ze telkens weer mocht wegstrijken.

Bruno Leermans had geen oogen voor wat er om hem heen voorviel; als een lustig eekhoorntje zat hij in den boomtop, terwijl de zon nog nauwelijks op was en de leeuweriken jubelend recht in de lucht opstegen. Hij zag niet, dat een knaap met rossige haren en een listig gezicht langs de beek sloop en hem nadenkend begluurde.

Jonker Van Nerven knikte tevreden een paar malen met het hoofd, mat met de oogen de breedte der sloot, nam een flinken aanloop en kwam midden tusschen de krakende hazelaars terecht.

‘Goêmorgen, Bruno Leermans,’ riep hij, met een vrijpostigen lach recht op den pereboom toegaande, tot den verbluften jongen, die daarin troonde, ‘kom eens omlaag, ik wil je spreken.’

‘Waarom?’ vroeg Bruno, argwanend omlaag ziende en zich hun weinig vriendschappelijke eerste ontmoeting herinnerende.

‘Wel, om redenen van persoonlijke sympathie,’ verklaarde Van Nerven heel gewichtig en deftig.

Die voorname volzin imponeerde den zooveel jongeren Bruno geweldig, evenzeer streelde het hem, dat een heusche jonker, die al een eigen paard en geweer had, hem uit belangstelling opzocht. Hij toonde zich dan ook een weinig inschikkelijker door één tak lager te klauteren, maar toch besloot hij uit zeker wantrouwen nog een behoorlijke tusschenruimte te laten: de grootheid mocht hem eens een valstrik spannen.

Een geelachtige plek aan het oog van den jonker verhaalde nog zwijgend van de kracht, waarmee Ernests vuist was neergekomen.

‘Kom nog lager,’ beval Van Nerven op zijn eigendunkelijke manier, en Bruno gleed werkelijk nog een tak lager en eindelijk op den grond. Nu stonden ze tegenover elkander, en de jonker legde lachend zijn hand op Bruno's schouder.

‘Hm! Je bevalt me!’ verklaarde hij rondweg, ‘je moet mijn kameraad worden. Neen,

hou je even stil tot ik heb uitgesproken. Zie je, ik vind het saai, altijd alleen mijn grappen te moeten uithalen, ik zoek een flinken jongen, en daarom kom ik bij jou, sla je toe?'

Bruno stond hem onbeweeglijk aan te kijken; van die plotselinge toenadering begreep hij niets.

'Nu, sla toe!' herhaalde de jonker ongeduldig.

'En Ernest?'

Nerven haalde de schouders op. ''n Modeljongen, 'n moederskindje', zei hij geringschattend, 'hij zal nooit meedoen als we een grap hebben.'

Ja, dat was werkelijk een bezwaar, dat zelfs Bruno niet kon wegcijferen; maar ma? Kom, ma had hem nooit verboden met den jonker om te gaan, en Ernest zou er niets van merken. Heerlijk, zoo iets geheimzinnigs te hebben, en die Nerven scheen alles te durven.

Daar sloeg Bruno's hand reeds toe, en er vloog een lachje van triomf over het Mephistogezicht van den jonker.

'Kan je over die sloot springen? Het is niet gemakkelijk, want tusschen die struiken kan je geen loopje nemen.'

Bruno verlangde niets liever dan zijn bekwaamheid te toonen en sprong dapper over de beek, hij kwam glansrijk aan den overkant, en de jonker, die hem volgde, klopte hem dan ook goedkeurend op den rug.

'Je bent 'n kraan, ik heb me niet in je vergist, blij, hoor.'

'Jonker!'

'Zoo moet je me niet noemen, dat is te stijf tusschen kameraden, noem mij maar Victor,' zei hij neerbuigend minzaam.

'Wij ontbijten om zeven uur.'

'Zoo, da's vroeg, 't is nu vijf, twee uren kunnen we dus gaan stroopen. Maar houd je, als er anderen bij zijn, stil als 'n muis; mijn oude is niet mak en jou mamaatje wil ook naar de oogen gezien worden.'

'Ik ben gewoon eerbiedig over ma te spreken,' zei Bruno nu ernstig.

'Poeh!' riep Van Nerven, toen floot hij voor zich heen en wierp op den jongen Leermans een spotachtigen, medelijdenden blik. 'Jongetje, jij bent de plak gewoon.'

'Wij zitten niet onder de plak,' protesteerde Bruno geraakt.

'Niet? mag je dan alleen op de kolk roeien, mag je in de hoogste boomen klimmen, mag je in de slooten plassen? Neen, hé, nou, en iedere jongen houdt daarvan, en als de ouden het hem verbieden, wordt hij dus onder de plak gehouden,' verklaarde hij met eigenwijze beslistheid.

Bruno durfde niet meer tegenspreken en keek met schuw ontzag tegen den vier jaar ouderen jonker op. De sluwe Nerven merkte dit zeer wel, en besloot met tactiek te werk te gaan, om de gewetensbezwaren van het 'onnoozele kuiken' te overwinnen. Met overstelpende welsprekendheid vertelde hij den ademloos luisterenden Bruno een reeks zijner heldendaden en avonturen, die den 'groenen kikker' deden watertanden. Hoe verrukkelijk zou het zijn, zoo iets mee te beleven!

Bruno verzweeg thuis zijn omgang met den jonker en verslond een massa overspannen boeken, die Van Nerven hem leende. En de vacantie bood hem ruimschoots gelegenheid tot het uitvoeren van allerlei ondeugendheden, zoodat eindelijk de klachten der boeren tot de notarisweduwe doordrongen.

Eens op een dag waren de jeugdige bandieten weer ‘op het oorlogspad.’ Jonker Victor had reeds een grooten invloed op Bruno en de slimme knaap maakte van hem een gewillig werktuig, dat hij voor de moeilijkste ‘werkzaamheden’ opleidde. Het plan was dien dag een ruïne te bezoeken, die ongeveer een uur van het dorp lag, maar de lange weg bood ook nog wel wat afwisseling. Zij openden den gewichtigen dag met de noodige plechtigheid door op een grooten steen een vreeselijke gelofte af te leggen, die argelooze wandelaars den schrik om het hart zou kunnen doen slaan.

De weg leidde hun langs een weide, waarin hoornvee vreedzaam graasde; zijn hond er op afjagen was het eerste wat Victor deed; hij lachte tranen, toen hij de onbeholpen sprongen zag, waarmee koeien en kalveren den woedenden aanvaller trachtten te ontkomen; maar spoedig keerde het blaadje. Uit den versten hoek der weide kwam geweldig loeiend de prachtig gehoornde stier aanrennen, om wraak te nemen over het onbeschaamde binnendringen van twee jongens in zijn gebied.

Fox kroop met hangenden staart dicht achter zijn meester, alsof hij daar bescherming dacht te vinden.

Victor en Bruno liepen wat zij konden, om aan het steeds dreigender gevaar te ontsnappen; zij hoorden het vreeselijk dier snuivend naderen en liepen zonder omzien maar voort. Eindelijk bereikten zij geheel buiten adem het hek, wierpen Fox er zonder plichtplegingen overheen en klauterden toen zelf er over; zij hadden ternauwernood den grond bereikt, toen de stier tegen de houten afsluiting aanstormde, dat de splinters in het rond vlogen. Hij brulde zoo toornig en heesch, dat de eigenaar der weide, die toevallig in de nabijheid was, eens kwam kijken, wie hem zoo getergd mocht hebben.

Het bliksemde in de oogen van den boer, toen hij den jonker zag, die kwaadaardig grijnsde; de forsche vuist balde zich tegen dat ‘adellijk gespuis,’ doch het adellijk gespuis wendde zich doodkalm en met voorname nonchalance om en wandelde weg.

‘De nijdige kinkel haat me, omdat ik eens op een morgen zijn koeien dresseeren wou en me aan hun staart door de wei liet sleepen; jongens ja, dat was de mooiste galop, dien ik van m'n leven maakte.’

Victor klapte van genoegen met de tong.

Nu gingen ze weer voort. Zonder eenige gewetenswroeging werden in een boomgaard de zakken gevuld; toen zij ontdekt werden, joeg Victor den hond onder het pluimgedierte, dat op het plein voor de hoeve graankorreltjes zocht. Fox deed zijn taak met treurigen ijver, vier vette kippen moesten haar nuttig leven eindigen, en drie kuikentjes, van hun moeder beroofd, niet wetende waar zich voor zooveel onheil te bergen, liepen in hun onervarenheid in een sloot en kwamen jammerlijk om; op het dak zat een pauw gillend het verlies van haar schitterenden staart te beweenen, en een jonge kalkoen blies zich tot een bekoorlijk purper op en paarde haar liefelijk stemgeluid aan de klaagtonen harer nicht.

Het was een tooneel vol verwarring, alle menschelijke en dierlijke gemoederen verkeerden in oproerigen toestand. De drie schuldigen ontkwamen echter gelukkig de hardnekkige vervolging en waren ten hoogste over zich zelf voldaan.

Een oud vrouwtje naderde strompelend, beladen met een groote boodschappenmand; zij moest over een breede sloot, waarover een halfvermolmde plank lag, die dienst deed als vlonder. Nauwelijks had Victor het vrouwtje bespeurd, of hij had ook een nieuw plan klaar. Als de wind verborg hij zich achter de struiken en gaf van daar Bruno zijn instructies.

Bruno liep nu over de plank de vrouw te gemoet en bood vriendelijk aan, de zware mand voor haar te dragen. Het niets kwaads vermoedende oudje keek bewonderend

in het argelooze gezicht van den onbekenden knaap en prevelde recht in haar schik: ‘Alsjeblief, jongeheer.’

Met moeite zijn lachlust bedwingend, nam Bruno de mand en liep naar de plank, met een waarschuwend: ‘Wacht een oogenblik, als wij er te gelijk op gaan, kantelt hij en we rollen in de sloot.’

De oude bleef staan en wachtte, Bruno liep voort, maar plotseling sprong de jonker te voorschijn en liep tegen Bruno in, die zich aan hem vastgreep om zich staande te houden en de mand zonder mededoogen in het water liet vallen.

De knapen lachten schaterend, de bedrogen vrouw schreide hartverscheurend en liep handenwringend heen en weer. Fox, blijkbaar trotsch op zijn buitengewoon apporteertalent, wierp zich te water en trachtte de mand te redden, waarin hij na veel mislukte pogingen eindelijk slaagde. Zegevierend zijn staart zwaaiend bracht hij zijn buit bij zijn meester, die intusschen de plank had weggetrokken, zoodat de arme vrouw de verbinding met den anderen oever belet was.

Als satyrs dansten de jonge deugnieten hand aan hand rond en riepen het oude mensch bij wijze van vertroosting toe: ‘Hou je maar kalm, hoor, van avond komen wij terug.’ En zij gingen werkelijk heen en lieten haar aan haar lot over.

De ruïne bereikten zij echter niet. Eenige oude, knoestige eiken stonden langs den weg, de zonnestralen speelden door het gebladerte en wierpen gouden vlammetjes op de keien, zij schenen spottend te knipoogen als wilden zij vragen: ‘durf je er niet in?’ Spoedig zaten Victor en Bruno in een top en wiegelden zich overmoedig op een ouden, dorren tak. Hier beraamden zij verdere plannen, en de jonker werd steeds vaardiger van uitvinding. Juist deed hij het voorstel Fox in de fazantenvolière van den burgemeester te jagen, toen met een dof gekraak de tak, waarop zij zaten, afscheurde en zij beiden omlaag tuimelden.

De eerste oogenblikken lagen zij onbeweeg lijk naast elkander in het gras, de jonker richtte zich het eerste op en steunde hevig.

‘Ik heb mijn pols verzwikt; o hemel, Bruno, wat scheelt jou?’

De jeugdige Leermans lag met gesloten oogen uitgestrekt, bleek en stil, als een doode. In den grootsten angst tilde Victor het hoofd van zijn speelmakker op, maar deze opende de oogen niet, hij was bewusteloos.

Met de tanden van pijn op elkander geklemd, begaf Victor van Nerven zich op weg om hulp te zoeken, doch toen hij na eenigen tijd met een boerenknaap en een kruiwagen bij den eik terugkwam, was Bruno er niet meer.

Het was een ongelukkige dag geweest. Bruno Leermans werd door een medelijdenden boer thuisgebracht, en de in allerijl ontboden geneesheer constateerde eene hersenschudding, terwijl de jonker Van Nerven met een gebroken pols voor zijn vertoornden vader verscheen en een streng kamerarrest bekwam.

Nu braken er dagen en nachten aan vol zorg en strijd, wanhopige inspanning om een jong leven aan den dreigenden dood te ontrukken. Een angstige, zwaar drukkende stilte heerschte in het groote huis. Met bleek bekommerd gelaat zat mevrouw Leermans bijna onafgebroken aan het bed van den jeugdigen zieke, hem verplegend zoo trouw en goed als alleen een moeder kan.

Piet zat stil en boos in zijn stoel; zijn klein hoofdje kon het niet bevatten, waarom mama hem zijn lachen en kraaien verbood en zoo weinig naar hem omzag; hij voelde zich diep beleedigd en achteruitgezet en vertoonde dag aan dag hetzelfde pruillipje.

Marie en Ernest sloten zich in hun treurigheid en angst voor Bruno's leven vast bij elkaar aan en zaten soms uren stil neer aan het voeteneind van zijn bed, alleen aan hem denkend.

Nu werd de kleine vreemdelinge werkelijk een hulp. Als een flink miniatuur huisvrouwtje trippelde zij rond, presideerde aan tafel met zooveel handigheid, dat er op andere tijden zeker om gelachen zou zijn, en trok zich den hulpeloozen, verlaten Piet met groote innigheid aan. Met bewonderenswaardig geduld leidde zij zijn oefeningen in de vermakelijke kunst van het loopen en voêrde hem als een jong vogeltje; zij zorgde 's morgens voor zijn toilet, reed hem in den bokkenwagen den tuin rond, vertelde hem geschiedenissen en neuriede hem des avonds in slaap.

Langzaam, heel langzaam vertoonde zich beterschap in Bruno's toestand. Victor van Nerven liep reeds lang weer met zijn ouden lust tot kwaaddoen in bosch en veld te dwalen, toen de jonge Leermans voor het eerst mocht opzitten. Zijn mooi gezicht was bleek en mager geworden en de zware lokken kort afgeknipt. Hij was nu veel rustiger en zachtzinniger en luisterde met stil genot naar het vriendelijk gekeuvel van zijn zusje en broertjes. Op een warmen namiddag mocht hij in het prieel zitten, mevrouw Leermans zond de andere kinderen heen, en alleen met hem gebleven nam ze zijn beide handen in de hare. Bruno sloeg voor haar teeder-ernstigen blik de oogen neer, zijn geweten knaagde.

Maar geen enkel verwijt kwam over haar lippen, alleen beschreef zij hem haar onrust en angst over zijn roekeloosheid en het onaangename karakter van den jonker Van Nerven; zij sprak vriendelijk en overredend, en juist dit maakte op den jeugdigen zondaar meer indruk dan de strengste boetpredikatie zou gedaan hebben. In de eerste oogenblikken prikkelden de opruiende theorieën van Victor van Nerven hem tot verzet. ‘Je zit onder de plak,’ klonk het hem toe, maar spoedig smolt zijn stijfhoofdigheid weg onder de zonnewarmte van moeders liefde en goedheid.

Neen, hier werd geen strenge tucht uitgeoefend, hij zag in ma's woorden enkel zorg en genegenheid en daartegen hield hij het niet lang vol.

Van zijn lange wimpers rolden heldere tranen van spijt, en het hoofd tegen haar schouder verbergend snikte hij berouwvol: ‘Vergiffenis, maatje, 't zal nooit weer gebeuren.’

Een warme straal van geluk en voldoening schoot uit haar oogen en een verzuchting steeg uit haar borst op, om altijd dien grooten invloed op de harten van haar kinderen te mogen behouden; dan vreesde zij geen gevaar voor hen in het leven.

Des avonds was er een prettig huiselijk feest, waarop de dokter ook was genoodigd. De reconvalescent vond het onbeschrijflijk interessant, het middelpunt van een belangstellenden kring te zijn en gedroeg zich in deze hoedanigheid met voorname kalmte en waardigheid. Marie en Charlotte hadden zijn stoel met bloemen versierd en Ernest maakte zich verdienstelijk door in schrille kleuren een wonderlijken feestmaaltijd op een stuk papier te schilderen en dit aquarel, 't welk aan den regenboog scheen verwant, zegevierend boven Bruno's plaats op te hangen. ‘Want,’ verklaarde hij in een schitterende speech aan den dokter, ‘het verhoogt de feestvreugde niet weinig, een aanschouwelijke voorstelling te hebben van den terugkeer van den verloren zoon, tot wiens eer heden het gemeste kalf is geslacht.’

Een week lang ging alles goed, Bruno sloot zich weer bij Ernest aan, en het was ook zijn oprecht voornemen Victor van Nerven te mijden. Maar de jonker, die eenmaal aan Bruno's hulp gewoon, zich bij zijn eenzame uitstapjes verveelde, wachtte op een gunstige gelegenheid om den nu geheel herstelden knaap weer voor zijn schitterende plannen te winnen. En op een middag dat Bruno, die nog niet ter school ging, bij den ouden pereboom zat, kwam werkelijk de booze in de gedaante van Victor van Nerven om hem te verzoeken.

De jonker wenschte hem van den overkant der beek geluk met zijn herstel en toonde hem trotsch zijn genezen pols.

‘De ouwe heer had 'm zoo om,’ verzekerde hij met zijn brutalen, onverschilligen lach, ‘hij wil me uit wraak naar kostschool doen, nou maar, dan ga ik er doodgewoon vandoor.’

‘Wat 'n kraan,’ dacht Bruno, met geheime bewondering voor zooveel moed en ondernemingsgeest. Maar toen het verzoek ‘om er over te springen’ op den ouden, bevelenden toon gedaan werd, dacht hij eensklaps aan ma en weigerde beslist.

(*Wordt vervolgd.*)

In veilige haven.

I.

Het was vreeselijk weer! De regen viel met bakken uit den hemel. Aan het kleine station te A. waren dan ook niet veel reizigers. Toen de trein uit Z. stilhield, stapte er behalve eenige derde-klas-reizigers slechts een jonge dame uit, die onderzoekend rondkeek, of er niemand was, om haar af te halen. Ze was in zwaren rouw gekleed en had enkel een handkoffertje bij zich. Eindelijk kwam er een rijtuig aangerold, de koetsier stapte van den bok en trad op de jonge dame toe, met de woorden: 'Is u juffrouw Verbrugge?'

Na een bevestigend antwoord hielp de koetsier haar in het rijtuig stappen, en na eenige straten doorgereden te hebben, hield men stil voor een deftig, groot huis. Het jonge meisje sloeg haar rouwvoile terug, waarbij een bleek, maar lief gezichtje zich vertoonde, en keek uit het raampje, of er niemand uit het huis kwam om haar te verwelkomen. Maar de deur bleef gesloten en de koetsier moest bellen. Een dienstmeid opende en verzocht de juffrouw in den salon te gaan. Te gelijker tijd kwam uit een deur in de gang een corpulente dame van middelbaren leestijd en stapte op het meisje toe.

'Zoo, Anna, hoe gaat het?' vroeg ze koel.

'Dank u, tante,' zei het meisje zacht, blijkbaar moeite doende om haar tranen in te houden; 'hoe maken het de nichtjes?'

'O, goed. Je zult ze straks zien, maar ga nu eens zitten, we moeten eerst eens ernstig praten.

'Toen je me schreef, dat je vader dood was, en jij zonder eenig vermogen waart achter gebleven, heb ik je onmiddellijk voorgesteld, bij me te komen inwonen en de zorg voor mijn jongste dochtertje op je te nemen. Nu moet ik echter eens een verstandig woordje met je spreken. Je moet nu niet denken, Anna, al ben je nu hier in huis, dat je op gelijken voet staat met mijn twee volwassen dochters. Dat zou ook voor je zelf niet goed zijn. Zij zijn rijk, terwijl jij geen cent bezit; het is dus veel beter, dat je je aan eenvoud went en weinig behoeften hebt. Je zijt niet mooi, neen, zet maar zulke verbaasde oogen niet op. Je hoeft je niet te verbeelden, dat je mooi zijt, dus een partij zult ge wel niet doen. 't Is het beste, dat je je daar maar op voorbereidt. Je krijgt hier den kost, kleeren en huisvesting, maar je moet niet denken, dat je daarvoor met leege handen kunt zitten. Je taak is om voor je nichtje Mina te zorgen; ze is wat lastig en wel wat verwend, als de jongste. Dus is het goed, als ze eens onder andere handen komt. Je slaapt op haar kamertje, eet met haar en kunt met haar gaan wandelen, en haar aan heur schoolwerk helpen. Terwijl ze naar school is, helpt ge mij in het huishouden.'

De dame had in één adem doorgesproken. Anna antwoordde niets; stil, bleek, de gevouwen handen in den schoot, zat ze daar, een beeld van wanhoop.

'En nu,' vervolgde de tante, 'zal ik je je kamertje wijzen.' Ze ging Anna voor naar een klein kamertje, waarop twee bedden stonden.

'Dit is van Mina, en dat kunt gij in gebruik nemen. Kleed je nu maar uit, je koffer is van morgen gekomen, dat kun je ook uitpakken, en kom dan beneden, dan kan ik je aan mijn dochters voorstellen.'

Mevrouw de weduwe Van Loon verliet statig het vertrek.

Het jonge meisje was op een stoel neergezonken en barstte in tranen uit. 'Mijn God,' snikte ze, 'ik blijf hier niet! Ik loop weg! liever bedelen langs de straat! Ach God, wat ben ik ongelukkig. Ach, vader, lieve, beste vader, help me toch! Ach

moedertje, ach vader, waarom moest u toch sterven en uw Anna hier alleen achterlaten!' riep ze in wanhoop uit.

'Maar ik laat me zoo niet behandelen,' riep ze dan weer, zich fier oprichtend. 'Wat denkt ze wel! Niet op gelijken voet met haar dochters! En ik moet me niet verbeelden, dat ik mooi ben!'

Rood van opgewondenheid stond ze op en ging naar den spiegel: 'Ik niet mooi! Nu ja, van al dat verdriet in den laatsten tijd zie ik er slecht uit, maar anders ben ik mooi, hoor tante, mooier misschien dan je twee dochters samen. Iedereen zei het, dat ik een van de knapste meisjes uit de stad was.... Ach,' snikte ze weer, 'vader, moeder, vergeef me, ik weet niet wat ik zeg. Had ik ook maar niet aan tante geschreven; maar ik was zoo wanhopig, ik zag er zoo tegen op, in betrekking te gaan, ik dacht hier vriendelijke opname te vinden. Ik had graag gewerkt, alles gedaan; maar zoo'n ontvangst!' en de tranen vloeiden langs haar wangen.

'Niet mooi!' fluisterde ze weer voor zich heen, 'nooit een partij kunnen doen!' en ze zag zich weer als de gevierde schoone op partijtjes, en hoorde weer al de vleiende woordjes, die haar toegefluisterd werden. Voornamelijk zag ze ook een gestalte, een man, den knappen jongen dokter uit haar vroegere woonplaats. En een blos bedekte haar wangen. 'Neen, aan hem wil ik niet denken,' zei ze zachtjes bij zich zelf. En dan dacht ze weer aan de laatste maanden, maanden van verdriet en van angst. Haar vader had ongelukkig gespeculeerd, al zijn geld verloren; eindelijk zijn ziekte, zijn dood, en zij bleef alleen achter, alleen! Haar moeder was al jaren dood.

Anna werd uit haar overpeinzingen gestoord door het geroep van haar tante onder aan de trap. Zuchtend stond ze op. Beneden in de gang stonden haar twee nichtjes, blijkbaar verlangend haar eens goed op te nemen.

Het waren twee onbeduidende meisjes, met roodachtig haar, (dat echter, daar ze rijke erfgenamen waren, goudblond genoemd werd) bleeke gezichten zonder eenige uitdrukking, en fletse, blauwe oogen. Haar toilet moest alles goed maken, en was dan ook zoo opzichtig mogelijk. Zonder eenig hartelijk woord gaven ze beiden de nieuwe huisgenoote een hand.

Uit een deur in de gang kwam nu een klein meisje met de handen op den rug aangestapt. Dat was blijkbaar het kind, waarvoor Anna zorgen moest. Deze stak de hand uit en zei het kind eenige vriendelijke woorden, in de hoop hier ten minste eenige sympathie te vinden. Maar Mientje wendde zich wrevelig af, ging aan den arm van haar mama hangen en fluisterde goed hoorbaar: 'Ma, blijft nicht Anna hier en houden we nu geen linnenmeid meer?'

Anna verstond het, een gloeiende blos kleurde haar gelaat. Dus niet alleen de plaats van kinderjuffrouw moest ze vervullen in het huis van haar tante, ook die van linnenmeid, want ze hoorde het *enfant terrible* weer zeggen: 'Ik vond Dientje veel aardiger; had die maar gehouden, mama.'

Mevrouw vond het nu toch wel een beetje kras, ten minste ze stuurde het kind weg en noodigde nichtje uit om aan tafel te gaan.

Onder den maaltijd werd er weinig gesproken. Anna kon bijna niets door de keel krijgen, en was blij, onder het voorwendsel van vermoeidheid, reeds om halfacht naar boven te kunnen gaan.

Zoo eindigde Anna's eerste dag onder het dak van haar gastvrije bloedverwanten.

II.

Anna was ongeveer een maand in huis bij haar tante, toen ze op een morgen aan het ontbijt een naam hoorde noemen, die haar onwillekeurig deed blozen. Haar twee nichtjes hadden het druk over een partij, die ze den vorigen avond hadden bijgewoond. Ze hadden altijd veel te babbelen, en Anna zat er gewoonlijk stil bij en luisterde er maar half naar. De zusters gewaardigden zich nooit Anna aan te spreken, en deze, ofschoon ze zich in haar droevig lot schikte, was te treurig, om zich ongevraagd in het gesprek te mengen.

'Ja,' zei Bertha, de oudste, 'ik vind dokter Hoogwijk den aardigsten man, dien ik ooit heb ontmoet.'

'Zeg, Anna,' zei Lise, de tweede, 'ken jij dien Hoogwijk soms? Hij komt uit Z.'

'Ja,' zei Anna, en haar stem beefde, 'hij kwam wel eens bij ons aan huis.'

'Dan is hij zeker *pour les beaux yeux* van Anna hierheen gekomen,' zei Lise, Bertha spottend aankijkend.

'Ben je gek, hij weet niet eens, dat ze hier woont,' vloog Bertha op.

'Wel, kind, 't is maar gekheid, je moogt je dokter hebben, hoor. Je bent er nu al een week lang vol van.'

'Nu, jij zeker niet, Lise, jij praat van niets anders!'

'Kom, kinderen,' suste mevrouw Van Loon, 'plaagt nu elkaar niet. Ik ben toch benieuwd,' vervolgde ze, 'dien dokter Woensdagavond op onze partij te zien. Ik ben blij, dat hij de invitatie aannam. Jammer voor u, Anna, dat ge in den rouw zijt, nu moet je het genoegen

missen, je vroegeren stadgenoot te ontmoeten,' zei ze zoetsappig. 'Hij is aan het Emmahospitaal benoemd, niet waar?' vroeg ze, zich tot haar dochters keerende.

'Ja, mama, hij moet heel rijk zijn en knap,' en de beide meisjes spraken den heelen dag over den nieuwen dokter.

SARDIJNENVISSCHERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. GRANCHI-TAYLOR.

Dat duurde zoo een paar maanden. Anna moest iederen dag loftiederen aanhooren op haar vroegeren stadgenoot; ze kreeg hem echter niet te zien. Haar rouw was een goed voorwendsel, om haar op geen partijen te laten verschijnen; en als dokter Hoogwijk visites kwam maken, werd Anna altijd uit de kamer gestuurd, om zich met Mientje bezig te houden. Anna werd nog bleeker en stiller dan ze reeds was.

In den beginne, toen ze pas hoorde, dat dokter Hoogwijk in de stad was, begon ze onwillekeurig een blijde hoop te voeden. Ze herinnerde zich, hoe hij haar steeds boven alle meisjes in haar vroegere woonplaats gezocht had, hoe er in Z. al gefluisterd werd van een engagement.... Zou ze dit leed nu ook nog moeten dragen, de arme wees? Zou hij zich valsch toonen, hij, dien ze steeds in het diepst van haar hart had vereerd? Zou hij haar nu verlaten, omdat ze geen geld meer had? Zou hij weten, dat ze hier was, hier in dit huis? Ze peinsde en dacht, en haar gezondheid leed onder al het verdriet.

III.

Op een morgen kwam Bertha opgewonden naar haar toe.

'Anna, je zult gauw groot nieuws hooren! Ik geloof, dat het niet lang meer zal duren, of ik ben de bruid!'

Anna werd bleek.

‘Zeg, je wordt zoo wit, je bent toch niet jaloersch? Vindt je het niet aardig, je ouden kennis tot neef te krijgen? Zie, ik vertel het je in vertrouwen.’

Anna kon het niet meer uithouden, ze ging stil de kamer uit, iets mompelend van ‘Mientje voor school aankleeden.’ Haar hart was vol. Zou het dan toch waar zijn? Zou hij haar geheel en al vergeten hebben? Ze zonk voor haar kruisbeeld neer en stortte een vurig gebed om onderwerping en zielevrede. Een half uur bleef ze zoo geknield, en toen ze opstond, was er kalmte in haar ziel.

Den volgenden dag gingen mevrouw Van Loon en haar dochters visites maken. Mina was op school, Anna was alleen thuis. Ze zat gebogen over een hoop naaiwerk.

Bleek en treurig zat ze daar, en traan op traan rolde uit haar oogen. Heel het zonnige verleden kwam haar voor den geest. Hoe zou nu de toekomst zijn? Ze durfde er niet aan denken.

Op eens hoort ze bellen. De meid was even uit, dus moest zij opendoen.

Zuchtend veegt ze haar oogen af en loopt naar de voordeur. Onverschillig opent ze.... en een gloeiende blos bedekt haar gelaat. Wien ziet ze daar? Niemand anders dan dokter Hoogwijk!

‘Anna, juffrouw Verbrugge,’ roept hij verheugd uit, ‘wat doet me dat een genoegen u te zien!’

‘Mijn tante is niet thuis en mijn nichtjes ook niet,’ zegt Anna verlegen.

‘Maar ik mag toch zeker wel even binnen komen?’

‘O, jawel’, antwoordt Anna aarzelend en gaat hem met een kloppend hart voor naar de huiskamer.

‘Wat vind ik het heerlijk, u eens ongestoord te kunnen spreken.’ gaat de dokter voort, ‘ik vond u nooit thuis als ik visites kwam maken, en, Anna, ik heb je iets te zeggen.’

‘Ik weet het al,’ zegt Anna zenuwachtig, haar best doende om zich goed te houden.

‘Wat weet je, klein, voorbarig kindje?’ en hij neemt haar handje in zijn forsche rechter.

‘Dat u geëngageerd zijt met mijn nichtje,’ zegt Anna, terwijl ze haar hand terugtrekt.

‘Geëngageerd..... maar, Anna, hoe kom je er aan! En speet het je?’ vervolgde hij zacht.

Nu is het met Anna's zelfbeheersching gedaan. Snikkend verbergt ze het blonde hoofdje in de handen.

‘Maar Anna, lieveling, hoe kon je gelooven?....’

‘Ze heeft het me zelf verteld.’

‘Zoo'n mal wicht,’ roept de dokter uit. ‘Dus, Anna, je dacht, dat ik voor je roodharige nichtjes zoo dikwijls hier kwam? Begreep je dan niet, dat ik met opzet de betrekking van arts aan het hospitaal hier in de stad zocht te krijgen, om in uw nabijheid te zijn?’

Op eens hooren ze voetstappen in de gang. ‘Daar is tante,’ zegt Anna, en staat met een hoogen blos op.

‘Mag ik haar om je hand vragen, Anna?’

Anna knikt van ja. Tante en de nichtjes keken vreemd op, toen ze daar dokter Hoogwijk gearmd met haar nichtje zagen staan; maar ze moesten toch wel *bonne mine à mauvais jeu* maken. Tante kon moeilijk anders doen dan haar toestemming geven, die haar eigenlijk ook alleen maar voor den vorm werd gevraagd; en drie

maanden later verliet het weesje, aan den arm van haar echtgenoot, het huis, waar men haar zooveel had doen lijden.

9 Juli 1900. MAGDA.

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

III.
De rue des Nations.

DE RUE DES NATIONS (STRAAT DER NATIËN) TER PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING.

'Hoe jammer, dat alles over eenige maanden weer verdwijnen moet; dat moker en breekijzer al die heerlijkheid zullen verstoren!' her-

halen

de meeste bezoekers, die, hetzij van de brug der Invaliden, hetzij van uit de rue de Paris of van de brug de Jena hun blikken laten weiden over de gebouwenpracht van de rue des Nations.

Hebben zij ongelijk? Plaats u met ons op de Invaliden-brug en volg die reeks van paviljoenen, de meeste pareltjes van bouwkunst, of liever gezegd licht-en-dichte reproducties er van, houten geraamten als zij zijn, met kalk overstreken en dichtgesmeerd.

Wie, als schrijver dezes, al wat nu langs de Seine-oevers den toeschouwer verrukt, uit den grond zag verrijzen, als het ware de palen en dwarsbalken geteld heeft - kan slechts in geringe mate vatbaar zijn voor den weemoed, welke anderen bekruipt. Of ziet hij niet immer tusschen de plooien van den koningsmantel van het schoone, het afzichtelijk geraamte der balken en binten heengrijnzen?

Dat moet noodwendig een gedeelte van het genot voor hem bederven; hem met een licht hart den tijd te gemoet doen zien, waarop het breektuig der werklieden gips en kalk zal doen rondstuiven. Dit alles werd gemaakt om een half jaar te duren, en te verdwijnen vóór de winterstorm hier rondspookt. Zóó is eenmaal de waarheid, de nuchtere werkelijkheid, die, als zoo menigmaal in het leven, met al onze wenschen en droomen spot.

Wordt men eensklaps voor dit heerlijk vergezicht aan de Seine geplaatst - de fraaiste gravure blijft een flauwe afschaduwing der werkelijkheid -; bederft men niet door eigen schuld, als de kleine, die zijn speelgoed stuk maakt, om te zien wat er in zit, de pracht van het ongeëvenaarde schouwspel, door het verdrietige: ‘'t is louter plaesterwerk!’ dan kan men een der zoetste momenten doorleven van den Parijschen uitstap.

We zeiden het reeds vroeger: de rivier, welke Parijs doorsnijdt, werkt in niet geringe mate mee, om het wonderbaar effect te verhoogen, dat het zien dezer paviljoenen teweegbrengt.

Niet onmiddellijk aan de Seine zijn ze gebouwd. Eerst heeft men het water gedwongen, een gedeelte van zijn gebied af te staan, zij 't ook voor tijd en wijle; de kaden zijn verbreed, en wat we den wandelweg achter de paviljoenen zullen noemen, wordt getorst door zuilenrijen, welke de stutten vormen van de galerijen langs de rivier, die de verschillende restaurants herbergen.

Bijna ieder volk heeft zijn eigen restaurant hier, waar men de eigenaardige gerechten en dranken van ieder land kan smaken. Dat daarbij meestal tentoonstellingsprijzen moeten worden betaald, kan niemand verwonderen. Er zijn enorme kosten gemaakt; buitengewoon hoog blijven de uitgaven, aangezien de prijs der meest gewone levensbehoeften met dien van al het overige nog dagelijks wordt opgejaagd, en ieder ten minste met een batig saldo of een welverdiende winst het halfjaar der expositie hoopt te sluiten.

Indien gij u bij voorbeeld gespitst hadt op het streelen van uw verhemelte met de veelgeprezen Belgische bieren: farao en lambiek, ahwel zulle! zeg dien schoonen droom vaarwel, tenzij ge op de terugreis Brussel zoudt aandoen. Voor een klein fleschje van het beroemde gerstennat vraagt men slechts drie kwartjes ongeveer (1 frank 75 centimen), wat den meesten beurzen wel wat veel zal voorkomen.

Dit eene voorbeeld diene voor alle.

Doch we zouden, van het gebied van het schoone afdwalend, in het rijk der gastronomie belanden, wat stellig niet aanbevelenswaardig is.

Als eerste en ook een der schoonste in de reeks treffen we het Italiaansche paviljoen aan, vlak bij de Invaliden-brug. Zoowel in- als uitwendig mag het een parel genoemd worden, wat men, een half jaar geleden, toen schilder en beeldhouwer hun taak niet geheel voltooid hadden, niet zou hebben verwacht.

Het Kruis van Savooie in den gevel hier; vlak er naast de halve maan op het witte gebouw van Turkije. Zoo één, dan is dit met kunst- en vliegwerk in elkaar getimmerd en gepleisterd. De reden? Eerstens was ‘de Zieke Man’ te laat begonnen, en toen hij eindelijk de handen aan het werk sloeg, verplichtten hem tweedens de Amerikaansche architecten tot ophouden met arbeiden, wijl hij met zijn koepel dien der Yankees in de schaduw zou stellen. Desondanks kwam Turkije nagenoeg op tijd klaar met zijn paviljoen, 't welk inwendig niets is dan een groote bazaar, waar ge uw maag met allerlei vreemd snoepgoed bederven kunt of uw beurs in berooiden staat brengen door het aankoopen van allerlei borduurwerkjes, snuisterijen van edel (?) metaal enz., u aangeboden door echte Turken, welke bijzonder veel op joodjes lijken en het Fransch spreken met een zwaren tongval.

Amerika, Oostenrijk, Bosnië-Herzegowina, Hongarije, Engeland, België, Duitschland, Spanje, Monaco, Noorwegen, Zweden, Griekenland en Servië bouwden hier in de aangegeven volgorde hun paviljoenen op. Alle hadden daarbij dit streven voor oogen: het officieele gebouw moet den stempel dragen van de architectuur, ieder land meer in het bijzonder eigen, of wel de reproductie zijn van merkwaardige gebouwen, welke daar gevonden worden.

Dus biedt Hongarije in zijn sierlijk paviljoen een staalkaart van de architectonische schoonheid, welke men aan sommige kloosters, kerken of andere gebouwen in het rijk der Magiaren bewonderen kan. Uit den gevel van dit, het muurpand van dat, den toren van een derde enz. werd een geheel opgetrokken, dat, hoe grillig het schijnen moge, aller oogen tot zich trekt en een fraai geheel vormt.

Zoo geeft België het beroemde stadhuis van Oudenaarde (in verkleinden vorm), met alle getrouwheid terug. 't Was ook de muziek der pompiers, meen ik, van dit plaatsje, die de openingsplechtigheid met haar tonen opluisterde. Ik meen geen onbescheidenheid te begaan, zoo ik verklap, dat de meesten dezer muzikanten op de Franschen een zonderlingen indruk maakten. Zij droegen helmen, waarvan het model bij den Duitscher geborgd scheen, de verfoeide *casque à pointe*, doch minder hoog en bijzonder veel op een aardappelketeltje gelijkend. Zoo het hoofddeksel al eenige ergernis kon verwekken, een met moeite bedwongen hilariteit hield bij de Franschen de overhand, wat zeer verschoonbaar was.

Deze lieden hadden, spijt helm, uniform en degen, iets zóó plat-burgelijks over zich; het schaap stak op zoovele plaatsen bij hen door de leeuwenvacht heen; de kapelmeester met zijn korte mouwen en ietwat onbeholpen manier van maatslaan, bood met dat gansche kringetje van muzikanten iets zóó komisch, dat de lachlust u onweerstaanbaar aangreep. Onberispelijk werd er geblazen; de stukken liepen goed van stapel, maar het was en bleef als een dorps fanfare, welke den Parijzenaars, op muzikaal gebied gelijk op zoo menig ander geheel verwend en vertroeteld, nu eens toonen wilde, ‘hoe er bij ons, te Oudenaarde, geblazen wordt.’ - Aldus namen het de meeste hoorders op.

De rue des Nations wordt aan de zijde van den Quai d'Orsay door een andere rij van paviljoenen begrensd, die, ofschoon door hun overburen in grootte en schoonheid overtroffen, een goed figuur maken. Roemenië, Bulgarije, Denemarken met zijn

typisch houten gebouw, Finland, Luxemburg, Perzië, Peru enz. zijn er vertegenwoordigd, meest door restaurants.

Zelfs wanneer men de schatten van kunst of nijverheid buiten rekening laat, welke de wanden van vele dezer paviljoenen binnen hun ruimten bevatten, blijft dit gedeelte der expositie een der fraaiste en meest aanlokkelijke.

Met oud-Parijs, Trocadéro, Eiffel-toren in het verschiet; het paviljoen van Parijs, de gebouwen voor het tuinwezen, de Congressen enz. aan de rechterhand; die van de vreemde mogendheden in rijke afwisseling ter linker, hebben de Seine-oevers hier een stoffage, den breeden vorstelijken stroom niet onwaardig.

En hetzij men met een der telkens af- en aanvarende stoombootjes den vloed doorsnijdt, of op het terras der restaurants in de rue de Paris zich tot rustig beschouwen zet, of met de duizenden door de rue des Nations omwandelt, altijd lokt het schoone tot bewonderen uk, tot bewonderen zonder bijsmaak van een weergaloos tafereel, door natuur en kunst beide den bezoeker voorgehouden.

Nooit beter dan hier is mij de versregel van den Engelschen dichter hooge waarheid gebleken, en heb ik hem meer opgetogen nagefluisterd, dat de aanblik van het schoone een blijvende vreugde is.

(*Wordt vervolgd.*)

Lms.

Zij fietst.
Humoreske.

‘Wel, da's toevallig! Bonjour, Eduard!’

‘Goeden dag, Paul! Hoe kom jij zoo hier?’

‘Dat zie je. Ik wou juist naar je toe gaan, maar mij bij deze hitte eerst nog een koelen dronk gunnen.’

‘Je zult mij welkom zijn; eerst zal ik mij bij je edel voornemen aansluiten en mijn verdroogd verhemelte ook wat bevochtigen. Dan neem ik je mee.’

Beide vrienden troffen elkaar aan in den tuin van een drukbezocht koffiehuis eener kleine stad. Zij gingen over elkander aan een wat verwijderd tafeltje zitten, in de schaduw van een mooien esch.

‘Hoe kom jij zoo hier?’ vroeg weer de als Eduard aangesprokene.

‘Zaken in de naburige stad. En nu maakte ik een omwegje om eens bij je aan te loopen. Wij hebben elkaar in lang niet gezien.’

‘Dat is zoo. Een heelen tijd!’

‘Hoe maak je 't?’

‘Dank je. Ik verlang het niet slechter.’

‘Wel, wel. En je vrouw?’

‘Dat weet ik niet.’

‘Wat zeg je! Weet je dat niet?’

‘Neen.’

‘Waar is zij dan?’

‘Ik weet het niet.’

‘Wat doe je komisch, Eduard! Je zou niet weten, waar zij is en hoe zij 't maakt! Zij is toch niet....’

‘Je bedoelt: zij is er toch niet van door? Nu, mijn waarde, dat doet zij bij dit weer elken dag.’

‘Ik begrijp je werkelijk niet.’

‘Je bent niet op de hoogte van je tijd, dat zie ik al: Mijn vrouw fietst.’

‘Zoo....’ antwoordde de ander en keek lachend naar zijn vriend.

Maar deze keek zoo nijdig, dat hij de opmerking niet weerhouden kon:

‘Het schijnt je niet te bevallen, dat je vrouw dien tak van sport beoefent?’

‘Niet bevallen! Al wel honderdmaal heb ik die nietsnuttige uitvinding verwenscht.’

‘Waarom heb je 't Elise dan toegestaan?’ vroeg Paul.

‘Ik vergeef je die vraag, mijn waarde, omdat je nog niet getrouwd bent. Anders zou je wel wijzer zijn. Er komen omstandigheden voor, waar je niet tegen op kunt. En dan.... maar wat geeft het, je dat te verklaren? Je merkt 't toch pas, als het te laat is.’

‘Ik heb Elise altijd voor verstandig gehouden.’

‘Spreek me toch niet van verstand, als er een mode-dwaasheid in 't spel komt. De beste vrouw verliest dan haar verstand.’

‘Het wielrijden moet toch aangenaam en gezond wezen. Waarom doet gij het niet?’

‘Wil je mij beleedigen? Ik bestijg eer den top van den Mont-Blanc, dan dat ik op zoo'n ding ga zitten. Een ellende is het, zeg ik je.’

‘Als jij er zoo over denkt, begrijp ik niet, hoe Elise er toe gekomen is. Zij houdt toch van je.’

‘'t Is mogelijk, voor zoover zij er tijd voor heeft. Ik merk er anders niet veel van.’

‘Kom, kom, maar vertel me nu eens, hoe de zaak zich toegedragen heeft. Misschien kan ik er wat uit leeren.’

‘'t Voornaamste wil ik je al dadelijk zeggen. Als je ooit trouwplannen hebt, zoek dan een vrouw, die een of ander gebrek heeft, waardoor zij niet kan fietsrijden. Anders sta ik voor niets in.’

‘Hoezoo?’

‘Wacht maar!’

Eduard bestelde een frisch glas, deed een

paar ferme trekken aan zijn sigaar en begon:

'Daar zit ik me voor een paar weken argeloos op mijn kamer, toen Elise met frischroode wangen binnentrad en mij teeder omhelsde. Het was mij wel te moede - ja, toen had ik nog een vrouw - en keek haar lachend aan.

'Je weet, dat ik bij Helene geweest ben,' zei zij. 'Wat denk je wel, dat zij doet: zij fietst. 't Is verrukkelijk. Haar man heeft haar voor haar verjaardag een prachtig rijwiel gekocht.'

'Zoo'n ezel!' bromde ik.

'Wat zeg je?' vroeg Elise, en haar gezicht vertrok. 'Foei! Albert is een lieve, opmerkzame man; hij leest de wenschen van zijn vrouw in haar oogen. Maar jij!'

'Er zullen wel betere mannen zijn, dan ik ben,' antwoordde ik, ietwat kleinmoedig; 'maar je kunt met mij toch ook tevreden zijn, dunkt me. Wees maar niet boos, Elise.'

'Dat ben ik ook heelemaal niet,' hernam zij, hoewel het tegendeel op haar gezicht te lezen stond; 'maar je moest wat meer met je tijd meegaan. Ik maak goede vorderingen....'

'Goede vorderingen? Waar heb je dat geleerd?' vroeg ik.

Lachend liep zij de deur uit. Vooreerst sprak zij over geen fietsrijden meer. En ik lette er niet op, dat zij bijna dagelijks haar vriendin bezocht. Ik was de zaak al vergeten, toen zij mij, een veertien dagen later, op een mooien namiddag tot een wandeling uitnoodigde. Wij kwamen toevallig langs Helene's woning en, even toevallig natuurlijk, stond zij met haar man in het voortuintje. 't Spreekt vanzelf, dat wij niet konden voorbijloopen zonder een paar woorden te wisselen, en toen werden wij zoo dringend uitgenoodigd een kop koffie te blijven drinken, dat het onbeleefd ware geweest, het af te slaan. Bij de koffie kwamen we toevallig aan 't praten over fietsen, en Helene's man riep uit:

'Ik zeg je, Molling, mijn vrouw rijdt waarlijk elegant. Dat moet je eens zien.'

Meteen ging het heele gezelschap naar den grooten tuin achter het huis en bleef mij niets over dan te volgen. Helene suisde langs de paden en stuurde zoo handig, dat ik op de vergenoegde vraag van haar man mijn bijval wel moest betuigen. Ik, arme dwaas, vermoedde niet. hoe noodlottig mij deze lof zou zijn. Plotseling hield Helene bij ons op, sprong af en zeide:

'Nu moet ge toch ook eens zien, mijnheer Molling, hoe uw vrouw rijdt.'

'Mijn vrouw?' zei ik verschrokken en keek Elise ongeloovig aan.

Maar zij zat ook al op de kar en wielerde zoo lustig in 't rond, dat Albert en Helene in de handen klapten en riepen:

'Prachtig! Goed zoo. Niet waar, mijnheer Molling, elegant? Uw vrouw heeft er verbazenden aanleg voor.'

En voor ik nog mijn meening over dien wonderbaren aanleg gezegd had, werd ik van drie zijden bestormd:

'Niet waar, gij koopt haar een fiets.... O, zeker, mijnheer Molling, dat kleine genoegen zult gij uw vrouw wel gunnen. Dan rijden wij samen en de heeren ook.... O, lieve Eduard, och ja, koop een fiets voor me. Je zou er mij zoo'n groot plezier mee doen.'

Wat kan één tegen drie? Ook vermoedde ik nog niet, welke gevolgen mijn zwakheid hebben zou. Goedig, als ik ben, gaf ik mijn toestemming, en Elise was zoo blij, dat zij mij jubelend om den hals viel. Albert kocht de kar, ik betaalde, en daarmede vingen mijn sombere dagen aan. Ik moest natuurlijk eerst ook op zoo'n trapmachine,

maar daar ik hardnekkig bleef weigeren, zagen ze wel vriendelijk van mijn gezelschap af. Toen begon het rijden eerst goed. Iederen mooien middag werden er tochten gemaakt; ik had daarbij het zonderlinge genoegen, het stalen ros van mijn vrouw in orde te mogen brengen. Dan was het:

'Ach, lieve Eduard, pomp mijn banden eens op.... Smeer de wielen eens.... Schroef mijn zadel eens hooger.... Kijk de ketting eens na....' En meer van die handlangersdiensten. Eerst werden korte tochten gemaakt, maar 't ging gaandeweg verder en verder. Ik kon er natuurlijk niet naast loopen en zoo bleef ik braaf en zoet thuis. Ach, Paul, wat heb ik mij daar vaak geërgerd! Eens hadden zij een eindpunt gekozen, waar ik met den trein kon komen. Ik liet mij bepraten, er heen te gaan; maar dat was ook voor 't laatst. Wat had ik er aan? Het drietal kwam blazend en zweetend aangerend, zwetste van den rit, van kilometers en windrichting, van den tijd, dien zij noodig zouden hebben voor den terugtocht, enz. Ik zat daarbij als een kat in een vreemd pakhuis. Van de schoonheden der natuur, van weiden en bosschen, boomen en bloemen geen woord. Ik geloof, dat zij er ook niets van zagen. Ik bleef dus voortaan maar thuis. In wat voor stemming, dat kunt ge begrijpen.

In den eersten tijd hoopte ik nog op de avonden, die altijd zoo genoeglijk waren. Maar het rijwiel bedierf mij ook die vreugde. Als Elise thuis kwam, viel zij haast om van vermoeidheid; zij at en dronk, ging in een hoek van de sofa zitten en.... sliep. O, wat heb ik mij dikwijls geërgerd. Soms kwam ik op de vandalen-gedachte, het stalen ding te vernielen, maar ik vreesde mij daarmee belachelijk te maken. Overigens hoopte ik, dat de aardigheid er wel af zou gaan.

Maar dat gebeurde niet. Toen begon ik te trachten Elise te overreden. Ik hield lange beschouwingen over schoonheidsleer; zocht in alle couranten naar argumenten tegen het fietsrijden door dames; sprak van de gevaren, van voor de gezondheid schadelijke invloeden, van de onvereenigbaarheid van dezen tak van sport met de vrouwelijke eigenwaarde.... Alles vergeefs. Voor alle gaatjes had zij een spijker. Eindelijk hield ik haar voor, hoezeer mij haar voortdurende afwezigheid verdroot; hoe ons schoon huwelijksleven door die fiets verstoord werd; hoe mijn liefde wel verminderen moest, waar zij mij zoo veronachtzaamde.... Maar zij lachte en antwoordde, dat zij mij wel beter kende, dat ik haar dat genoegen toch niet zou misgunnen en liever meerijden.

Daar ik vond, dat zij er op de fiets allesbehalve voordeelig uitzag, liet ik, voor veel geld, door een bekwamen photograaf een kiekje van haar nemen in volle vaart. Zij was daarop allesbehalve de gracieuze verschijning, welke ik altijd in haar bewonderd had. Vol hoop toonde ik haar de afbeelding, maar zij was er over verrukt, en 't ding deed de ronde bij al haar sportvriendinnen.

Ik gaf het op en zooals gij ziet zoek ik mijn troost nu maar in 't café. Terwijl mijn vrouw fietst, spoel ik hier mijn ergernis weg. Maar laten we nu opstappen. Al wacht mijn vrouw mij niet, er zal toch wel wat goeds te eten zijn, en in den kelder heb ik in ieder geval nog een paar goede flesschen. De duivel hale die fietserij!'

Op dit oogenblik stormde een dienstmeisje den tuin binnen, keek rond en ijlde handenwringend op beide heeren toe.

'Ach, mijnheer Molling, kom toch spoedig mee. Daar is zoo juist mevrouw in huis gedragen. Zij is gevallen en kermt van pijn, maar heeft niets gebroken.'

'Bravo!' zei naar man, en stond op.

'Mensch!' riep Paul. 'Hoe kunt ge zoo spreken?'

'Zwijg.' antwoordde de ander. 'Ik zeg je, beter een hinkende vrouw dan een fietsende. Onthoud dat.... Maar je begrijpt, dat ik onder deze omstandigheden....'

‘Natuurlijk. Maar houd mij alsjeblieft op de hoogte en doe mijn groeten aan je vrouw.’

* * *

Mevrouw Molling had bij den val wel geen been gebroken, maar haar rechtervoet toch zoodanig bezeerd en gekneusd, dat zij weken lang het bed en de kamer moest houden. Haar man, die haar oprecht liefhad en alle onaangenaamheden vergat, verpleegde haar vol toewijding. Hij week nauwelijks van haar zijde, maakte koude omslagen, bette de wonden zorgvuldig, las haar urenlang voor en verzaakte ook, hoewel hij een hartstochtelijk rooker was, zijn sigaar, omdat hij wist, dat zij niet tegen rooken kon. Zij bemerkte dit en zei op zekeren dag:

‘Steek toch een sigaar op, Eduard. Gij zult er stellig wel trek in hebben.’

‘Och, neen,’ antwoordde hij. ‘Ik vrees, dat je er niet tegen kunt en zie er daarom gaarne van af.’

Elise zweeg, maar zij sloeg haar man aandachtig gade en vergold zijn verpleging met menig hartelijk woord. Toen zij hersteld was zeide zij:

‘Laat ge mijn fiets repareeren, Eduard?’

Verschrokken zag hij haar aan.

‘Wilt ge weer gaan rijden, kind?’ vroeg hij zacht.

‘Neen, Eduard, ik ga ze verkoopen.’

Hij omarmde haar en fluisterde: ‘Ik dank je.’

Zij echter sprak: ‘Vergeef mij mijn dwaasheid, lieve Eduard. Voortaan blijven we weer bij elkaar. En rook jij gerust naar hartelust.’

Langs Rijn en Main,
door J.F. Nuyens.
(*Slot.*)

Even buiten Walporzheim ligt een prachtige rots, die steil omhoogschiet en waarvan een merkwaardig gevormde brok zelfs over den weg heensteekt. Dit is de ‘Bonte Koe,’ en aan den voet daarvan staat een kruis, dat de herinnering levend houdt aan iemand, die door een ongelukkigen val hier het leven verloor.

Het dal wordt hier iets breeder, maar bij Dernau reiken de bergen elkaar weer bijna de hand en wij zijn gedwongen het geheele verdere gedeelte getrouw den grilligen loop van de Ahr te volgen. De spoorweg is minder volgzaam en laat hier en daar het stroompje links liggen, om door een tunnel te boren en zoo zijn weg te verkorten.

Steeds omgeven door de schoonste natuurtafereelen, met het onbelemmerd uitzicht op de prachtige rotsen, meer afwisselend van vorm dan in het Rijndal, en naast ons de frissche, dartele bergstroom, reden wij voorbij de ruïne Suffenberg en het plaatsje Mayschoss en staken eens op in de bij alle toeristen welbekende herberg ‘Lochmühle.’

Het gedeelte, dat wij nog kregen, is het schoonste van het Ahrthal. De bergen worden al hooger en hooger en nemen steeds grilliger, soms woester vormen aan. De bosschen bedekken de toppen, glijden langs de hellingen naar beneden en klampen zich aan de meest steile rotsklompen op de onmogelijkste wijze vast, zoodat zij tusschenbeide met wortels en takken in de lucht zwieren. Iedere draai van den weg geeft ons een nieuw schilderachtig uitzicht en aan onze rechterhand vergezellen ons trouw de wijngaarden, die met hun frisch groen kleur aan het landschap geven.

Door dit onbeschrijflijk schoon gedeelte van het Ahrthal rijden wij nog een half uurtje verder, komen door een kleinen tunnel, die een bocht van een uur gaans van

de rivier afsnijdt, en rijden Altenahr binnen, dat doorgaat voor het schoonst gelegen plaatsje aan de rivier, zoodat verreweg de meeste toeristen hier hun eindpunt kiezen.

Bij hotel Winkler wordt uitgespannen en de koetsier vergezelt ons, om in de omstreken een kijkje te nemen.

Even buiten het plaatsje, in een schilderachtige omgeving, begint een breed voetpad, door forsche boomen en struiken beschaduwd, dat zigzagsgewijze de helling van den berg opklimt. Na een kwartiertje komen wij op den top en treden door een voorpoort de ruïne van het oude kasteel van Altenahr binnen, van waar het uitzicht wonderschoon is. Wij klimmen zoo hoog mogelijk, tot wij om zoo te zeggen een achterdeur van het slot bereiken en staan nu op de punt van een loodrechte, vooruitspringende rots, die zich een paar honderd meter boven de Ahr verheft.

De eerste aanblik is overweldigend. Van hier gezien vormt het Ahrthal eigenlijk een ketel, die aan alle zijden door hooge oud-vulkanische rotsen is ingesloten. Vlak onder ons beschrijft de Ahr een groote, grillige bocht om en tus-

schen de bergen door, en naar alle zijden daaromheen rust ons oog op begroeide hellingen en kale rotsen, die in schilderachtige wanorde op elkaar zijn gestapeld en aaneenhangen als een reusachtige steenhoop, door den Schepper daar neergeworpen. Naar het Zuiden bespeuren wij hoogere toppen, die tot meer dan 500 meter de lucht ingaan, en daarachter moeten zich de hoogste gedeelten van den Eifel verheffen: de 'Hohe Acht' en de 'Nurburg,' die bijna 800 meter hoog zijn.

Het plekje, waar wij nu staan, heet de 'Rittersprung,' naar een oude legende, die verhaalt, dat een vluchtend ridder eens met paard en al van deze hoogte naar beneden sprong en ongedeerd wegreed.

Wij wandelden verder met onzen gids naar het bekende 'Witte Kruis,' van waar het uitzicht nog schooner is, en gingen toen op ons gemak in een klein belvedère zitten, dat op het hoogste punt gebouwd is, om onder het genot van een sigaar een half uurtje uit te rusten en te genieten van Gods schoone schepping, die men niet moe wordt te aanschouwen.

Het spreekt vanzelf, dat een middeleeuwsche burcht, op deze plaats gebouwd en dus beheerscher van een groot gedeelte van het Ahrthal, allerlei lotgevallen heeft beleefd. Reeds gesticht in het begin der twaalfde eeuw, kwam hij ruim een eeuw later in het bezit van de stad Keulen, diende in 1672 maarschalk Turenne tot hoofdkwartier, viel in 1689 weer in handen van de Fransche plunderaars en werd na den vrede van Utrecht, in 1714 verwoest met het oog op de openbare veiligheid.

Volgens de kroniek hebben in de kerkers van het slot eens elf der edelste Keulsche patriciërs gevangen gezeten, die tot hun tijdverdrijf niets anders hadden dan een gewone muis, die zij hadden weten te temmen. Tot hun geluk vonden zij in het hol van die muis een paar vijlen en beitels, waarmee zij ongemerkt hun boeien en de ijzeren spijlen van hun cel wisten door te zagen en langs een steil pad vluchtten en hun vrijheid herkregen.

LANGS RIJN EN MAIN: De ruïne van den Drachenfels.

Natuurlijk gaan nog meer sagen rond in den volksmond, en de romantische omgeving zal hierop wel invloed hebben gehad. Aan iedere steile klip, aan elk bijna onbeklimbaar pad, aan iedere geheimzinnige plaats, verbindt zich zoo licht een legende of een sprookje, die van geslacht tot geslacht overgaan en ir. leven blijven.

Lang lieten wij onze blikken weiden over deze wonderschoone natuur. Gaarne hadden wij hier urenlang vertoefd, maar helaas, aan alle genot komt een einde. Hoewel noode, namen wij dus afscheid van dit verrukkelijk plekje, trippelden met onzen gids weer naar beneden, en lieten vervolgens inspannen om naar Ahrweiler terug te keeren.

Een half uur na onze aankomst aldaar zaten wij weer in den trein, wierpen een laatsten blik op het nooit volprezen Ahrthal, blikten nog eens over de 'Gouden Mijl' en wierpen ons anker weer uit in 'Zum Deutschen Kaiser' te Remagen.

Dit was het laatste rustpunt van onze eigenlijke reis, en een uur later spoorden wij per sneltrein naar Bonn en verder door naar Keulen. Nogmaals wierpen wij een blik op den koninklijken Rijn, die hier voor het laatst al zijn pracht ten toon spreidt; wederom zagen wij de liefelijke plaatsjes Honnef, Königswinter en Godesberg voorbij vliegen; opnieuw bewonderden wij het onvergelijkelijk tooneel, dat Rolandseck aanbiedt met Nonnenwerth, Grafenwerth en andere bekende schoonheden der natuur; en aan de overzijde van de rivier verrees het heerlijke Zevengebergte met den idyllischen Drachenfels, schitterend verlicht door de gouden stralen der dalende zon en onbeschrijfelijk schoon in zijn romantische pracht.

Bij het vallen van den avond bereikten wij Keulen, brachten daar het verdere gedeelte van den avond door in Circus Renz en sliepen daarna den slaap des rechtvaardigen.

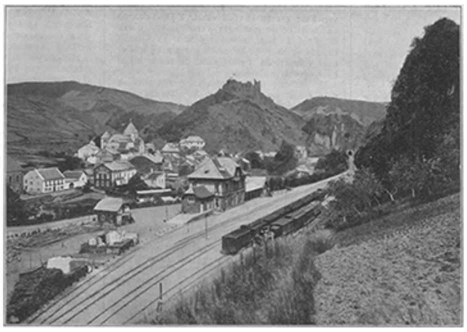

LANGS RIJN EN MAIN: Gezicht op Altenahr.

Zal ik den lezer nog verhalen van Keulen, het heilige Keulen, van ons bezoek aan den statigen Dom, de prachtvolle St.-Gereonskerk en de heerlijke Apostelenkerk? Neen! Keulen is meer waard dan een wandeling van slechts eenige uren. En ik vrees, dat, als ik eenmaal begon te vertellen van het merkwaardige en schoone, dat deze oude stad bevat, er voorloopig geen eind aan zou komen. En bovendien geloof ik, dat ik al meer dan genoeg heb gevergd van de goedheid der Redactie van de *Illustratie*, en dat het afkeurenswaardig zou zijn, nog langer haar gastvrijheid in te roepen. Ik zwijg dus van Keulen en van onze thuisreis, en wil alleen nog zeggen, dat wij ongedeerd in blakenden welstand onze woonplaats bereikten en neem afscheid van den vriendelijken en geduldigen lezer.

Haarlem, Maart 1900.

Bij de Platen.

Sardijnenvisschers. -

De sardijnenvangst is vooral langs de kust van Bretagne een voorname tak van bestaan. De blauwe, van onderen zilverkleurige visch, die tot het geslacht der haringen behoort wordt licht gezouten, in kokende olie gedompeld en in de bekende blikken bassen verzonden.

Een merkwaardig type van menschen zijn de sardijnenvisschers: krachtig, droomerig van aanleg en met verweerd gelaat, boezemen ze belangstelling in. De visschersjongen op onze gravure met zijn aardig, rond gezicht steekt sterk af tegen

zijn vader, maar spoedig zal de zee en het weer ook zijn trekken hebben gegroefd. Vroege ernst teekent nu al zijn gezicht, en hoe kan het ook anders in een land, waar men de grootsche, majestueuze zee steeds vóór zich ziet en men haar vreeselijke, vernielende kracht zoo vaak ondervindt.

[Nummer 27]

Dennenhof,
door
Agatha de Haan.
(*Vervolg*.)

DE PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING: Vergezicht van de brug Alexander III en de Avenue Nicolas II.

Kom, wees niet zoo flauw, ben je een jongejuffrouw?' klonk het smalend, en een leelijke trek gleed over het bleeke Mephistogezicht van den jonker.

'Ma heeft het verboden,' zei Bruno stug, zijn eigen zwakheid vreezend.

'Ma hier, ma daar!' schaterde Victor sarrend 'laat, je dan aaien en met suikerpap voeren, kinderachtige jongen, ik ben zoo laf niet, niemand krijgt er mij onder.'

Bruno had veel lust om naar den verboden kant over te loopen; de groote zelfbewustheid en het vertoon van 'durven' van den jongen Nerven influenceerde hem altijd, toch wist hij zich nog meester te blijven. Victor had echter zijn aanvankelijke overwinning gezien en begon nu over zijn paard en zijn echt geweer te spreken, en dit onderwerp was al te verleidelijk. Bruno luisterde met schitterende oogen, en toen Van Nerven het voorstel deed, hem rijden te leeren, bezweek hij en vergat mama en zijn beloften.

Het oude leventje begon weer van voren af aan, Bruno verzweeg zorgvuldig zijn omgang met den jonker, las in het geheim diens boeken, roeide met hem in een oude, wrakke boot op den diepen kolk en deed op één dag meer ondeugendheden dan Ernest in een geheel jaar. Tusschen hem en Charlotte was een eigenaardige verhouding ontstaan; den ganschen dag plaagde en tergde hij haar, sneed haar poppen het hoofd af, brak haar bloemen af en trok haar breikous uit, en als zij dan driftig met gebalde vuisten op hem afkwam, trok hij haar bij het lange haar en lachte haar uit. Ernest koos altijd haar partij en beschermde ridderlijk en trouw het pleegzusje, en dit kon Bruno tot ieders verbazing niet dulden. Als hij zag, hoe Ernest met zijn vriendelijk gezicht bij haar neerknielde en haar trachtte te troosten, wierp hij woedend het hoofd in den nek en kneep de handen samen; langzaam, heel langzaam en diplomatiek begon hij dan om haar heen te draaien, om eindelijk heel zacht en innig om een vergeving te smeeken, die hem nooit werd geweigerd.

Maar niemand begreep den wilden, goedhartigen, doch zwakken jongen zoo goed als Charlotte; niemand wist zoo handig het oogenblik om invloed op hem uit te oefenen, te kiezen als zij. Als hij iets verkeerds had gedaan, zag zij het in zijn oogen, en nimmer vergat haar kleine mond hem de les te lezen. Daarom juist hield hij van haar, al wilde hij het nooit weten.

De zomer ging voorbij met zijn zonneschijn en bloemengeur, op de kale stoppelvelden streken de vogels bij honderden neer om zich te verzamelen voor de groote najaarsreis, de boomen wierpen zwaarmoedig het dorrend loover af, in afwachting, dat het hermelijn hun de leden zou omplooien. De herfst kwam ditmaal niet als een ernstige, statige, doch schoone bode van den ouden wintervorst, maar als een woeste gezel, die vol vernielingslust over de aarde stormde en vernietigde wat bloeide, als kon hij geen spoor van frisch leven dulden. Hij zweepte den wind voor zich uit en omsluierde den lachenden hemel met eentonige wolken; somber als een treurlied, als een afscheid aan vroolijkheid en levenslust klonken de stemmen der moegeplaagde natuur.

De huiskamer van Dennenhof nam in gezelligheid toe, naarmate het buiten onaangenamer werd. Alleen Charlotte en Ernest liepen dikwijls hand in hand door den tuin om het verwelken en sterven volgens de eeuwige natuurwet gade te slaan; de prieeltjes waren nu

onbruikbaar, mishandelde rozentwijgen klemden zich, om erbarming biddend, aan den stok, die haar steunde, en eendrachtig schaarde het doode loover der meest uiteenloopende boomsoorten zich in gelid en stormde in dichten drom langs de paden of snelde in razenden kringloop om de jeugdige, peinzende menschenkinderen. Dan volgden zij de jagende wolken met de oogen en luisterden naar de wonderlijke, geheimzinnige melodieën, die de wind hun in het oor zong.

Het was een prettig samenleven, arbeiden en genieten; de provisiekamers van Dennenhof werden gevuld met den rijken voorraad der zorgende natuur, het was een tijd van voorbereiding voor de lange winterrust. De avonden werden genoeglijk doorgebracht, want het buitenleven heeft ook in den herfst en den winter zijn eigenaardige bekoorlijkheid.

Terwijl het vuurtje lustig knapte in den wijden ouderwetschen haard, de storm om het eenzame huis gierde en de regen tegen de zorgvuldig gesloten ramen kletterde, werden daarbinnen door vlijtige handen vruchten gedroogd en groenten ingemaakt onder gezang en schertsend gekout. De vroolijkheid kwijnde nooit op Dennenhof.

Het eene jaargetijde volgde het andere, de tijd ging snel, snel voorbij. Het was zoo schoon en vreedzaam dat eenvoudige, bescheiden familieleven; maar de jaren, die zooveel veranderen, deden ook hier hun invloed gelden.

Ernest en Bruno waren de dorpsschool ontwassen, en hoewel met grooten tegenzin, moest mevrouw Leermans hen naar een kostschool zenden. Ernest vond dit besluit ronduit verschrikkelijk, hij was zoo aan zijn familie, zijn thuis en het vrije buitenleven gehecht, dat de gedachte, van alles voor geruimen tijd te moeten scheiden, hem smartelijk aandeed.

Bruno daarentegen was met het denkbeeld eener kostschool uitermate ingenomen; nieuwe makkers, een nieuwe omgeving, dat alles prikkelde zijn verbeelding en ongedurigen aard.

En werkelijk stapten zij beiden op een morgen in het eenige huurrijtuig van het dorp en namen met mevrouw Constance op de verschoten kussens plaats. Zoo lang mogelijk bleef het drietal wuiven naar de achtergebleven meisjes en kleinen Piet, die met rood geschreide oogen het voortrollende gevaarte nastaarden tot het als een zwarte stip in de verte verdween.

Het was een droevig afscheid geweest, Bruno had al zijn jongenstrots vergeten en ‘zoo kinderachtig mogelijk’ geschreid, Ernest echter had de lippen opeengedrukt, was zwijgend het gansche huis doorgegaan, en had geen plekje, geen boschje in den tuin overgeslagen. Aan het pleegzusje had hij, als een bewijs van vertrouwen, de verzorging van zijn bok en vogels opgedragen, en Charlotte, hiermee zeer vereerd, had hem op handslag beloofd, voor alles haar best te zullen doen.

Ernests oogen waren niet vochtig, toen de wagen heenreed, maar zijn lippen beefden van ingehouden tegenzin, hij besefte vaag, dat dit een algemeene ommekeer was, dat hij nooit meer Dennenhof zoo zorgeloos gelukkig bewonen zou. De eigenlijke jeugd was nu voorbij, - vreemde gewoonten, vreemde indrukken zouden zich nu tusschen hem en het oude leven dringen en er als een nevel over spreiden. Het heden, dat hem bekoorde en hem dierbaar was, zou spoedig een verleden zijn, waarover men zoo nu en dan met weemoedige waardeering zou spreken: ‘Ja, vroeger was dat zoo, en deden we dat anders, vroeger, als kleine, eenvoudige dorpsjongens.’

Nu niet meer door zonneschijn en regen met de boterhammentrommel op den rug naar de school, waarvoor de lindeboomen staan, geen ravotten in heggen en struiken meer, alles voorbij.

Ach, ja, met een glimlachje zou men zeggen: ‘Toen we nog door weiden en over slooten naar school gingen, met de zakken vol appelen of noten, vroeger als wilde dorpsjongens. Heerlijke zonnige tijd, jong vrij bestaan. Voorbij.’

Een nieuw tijdperk. Er is geen stilstand in het leven. Voort, altijd voort.

Het was stil op Dennenhof, nu het luidruchtig stemmengejuich, het dagelijksch jongensrumoer ontbrak. Mevrouw Leermans leidde zelf de opvoeding der beide meisjes, want zij was een veelzijdig ontwikkelde vrouw; echter was zij ouderwetsch genoeg van begrip, om de huishoudkunst de voornaamste wetenschap voor de vrouw te vinden.

Alleen in de vacantiedagen was het jeugdige vijftal voortaan op Dennenhof bijeen. Ernest werd een flinke, rustige jongen, op wiens bovenlip zich reeds de eerste sporen van een zwart kneveltje vertoonden. Hij studeerde onvermoeid om spoedig zijn droombeeld, ingenieur te worden, verwezenlijkt te zien. Groote wilskracht en taaie volhardingsgeest spraken uit al zijn woorden, uit heel zijn fiere houding. Voor zijn leeftijd was hij buitengewoon bezadigd en een schrander opmerker; als hij sprak, wist hij aan zijn woorden een verwonderlijke beslistheid te geven.

Bruno daarentegen sprak altijd lachend en luchtig, zong en scherste en was doodsbang voor alles wat naar ernst zweemde. Mooi, verwend, ondeugend en eigenzinnig groeide hij op, gevleid en gevierd om zijn innemende verschijning en zijn muzikale begaafdheid. Maar zijn zwakke, onzelfstandige natuur, die mevrouw Constance reeds zoo dikwijls met zorg had opgemerkt, bleek ook nu weer uit het feit, dat de schitterende Bruno zich geen loopbaan koos en zich met onbeduidende uitvluchten trachtte te redden, zoo dikwijls zijn moeder dit onderwerp ter sprake bracht. Hier en daar greep hij een brokje wetenschap, dat toevallig onder zijn bereik kwam, en brak zich verder niet het hoofd met vragen over de toekomst. Dat was alles goed voor later, later.

In zijn houding tegenover het pleegzusje was hij anders geworden; er waren nu ook geen poppen meer te mishandelen; maar al waren die er geweest, zou hij ze haar bestaan in vrede hebben laten eindigen. Charlotte was nu een jonge dame geworden, die.... ja, wat eigenlijk? Bruno was het nog niet met zichzelven eens, wát en hoe hij haar vond. Mooi?.... neen, mooi was ze niet, hoewel ook niet bepaald leelijk, maar aardig en onderhoudend was ze wel, en dan die groote, grijze oogen, die altijd wat schenen te denken.... Die oogen boeiden hem het meest.

Zij beknorde en berispte hem ook nu nog steeds, en tot ieders verbazing liet hij het zich welgevallen zonder driftig op te stuiven. Het had er wel wat van, dat hij haar ‘uitbranders’ niet meer dan behoorlijk vond. Steeds meer zocht hij haar gezelschap, en mevrouw Constance, die het meisje als haar eigen dochter liefhad, hoopte vurig, dat die jongensdweperij eens tot ernst mocht overgaan. Dan zou zij waarlijk haar kind zijn, een goed, lief kind, zooals zich iedere verstandige moeder wenscht. De toeneiging tot Charlotte stelde haar eenigermate gerust omtrent Bruno. Wie paste beter bij dit zwakke karakter dan het krachtige, physiek en moreel gezonde meisje?

Maar wat zijn onze wenschen en verwachtingen? Bloemen, bont en schoon, doch waarvan men niet weten kan, of haar leven zal duren één zonnemorgen en één stervensnacht, of lang zal bloeien en geuren.

De oude huishoudster, die Charlotte verpleegde vóór mevrouw Leermans zich het meisje aantrok, verviel langzamerhand in een toestand van apathie, waaruit alleen

nog een sterke kop koffie haar kon opwekken. Eindelijk verloor ook deze troost van eenzame oude vrouwtjes haar kracht, en op een dag zonk het afgeleefde lichaam ineen, om zich niet weer op te richten.

Charlotte meldde haar vader den dood der oude vrouw, en twee maanden later - het was juist vacantie en Dennenhof levendiger dan ooit - kwam de kapitein om haar weg te rukken uit den kring, dien zij aanhing met al de trouw en innigheid van haar jong hart. Hij kwam om haar mee te voeren de wijde, vreemde wereld in, waar alles nieuw en boeiend voor haar zou zijn, maar waar zij geen enkel klein plekje kon aanwijzen, dat haar dierbaar was.

Zij bad en smeekte tante Constance haar te helpen, het wreede vonnis te vernietigen, maar deze bedwong haar eigen ontroering en wees het jonge meisje er op, dat zij kinderplichten te vervullen had. Deze vermaning overwon den heftigen tegenstand.

Met moederlijke zorg pakte zij zelve de koffers in voor het pleegkind, dat aan haar hoede ontvoerd werd, maar ieder stuk, dat zij op de bepaalde plaats schikte, werd van een zucht vergezeld, een zucht van teleurstelling. Haar rooskleurige droomen dreigden in grauwe nevelen van wijde verte te verdwijnen.

Den laatsten avond stond Charlotte droevig voor het venster harer kleine, prettige kamer, toen een kort tikje op de deur haar uit heur gemijmer opschrikte.

Daar stond Bruno op den drempel, Bruno met zijn wilde lokken ordeloos langs het hoofd hangend en de oogleden rood van ontroering.

‘Ik.... ik kom je goeden dag zeggen,’ zei hij stotterend, dicht op haar toetredend. Een oogenblik aarzelde hij, maar toen, met den moed der opwinding uitbarstend, ging hij voort: ‘Ik kan dat niet doen, als de anderen er bij zijn, zij hebben er niets mee te maken, niets met ons beiden. Zeg, Lotje.... zal je me niet vergeten daarginds?’ 't Klonk als een bede van teederheid en verlangen.

‘Ik zal jelui geen van allen vergeten, Bruno.’ Dat was een belofte.

‘Laat die anderen nu eens met rust, Lotje denk nu aan mij, aan niemand anders....’

Zij keek blozend en verlegen in het mooie, nu hoogroode gezicht van den zeventienjarigen jongen en zweeg beschroomd. Op het onverwachts haalde hij een eenvoudig ringetje uit zijn zak en stak het aan haar vinger.

‘Ik heb 't van mijn zakgeld gekocht, Lotje, voor jou, toe, kijk niet zoo vreemd, of.... of wil je niet? O Lotje, ik hou toch zooveel van je!’

‘Bruno’ fluisterde ze onstuimig, ‘is dit nu ook een grap van je, of meen je...?’

‘Hetis ernst, Lotje, ik ben nu gauw groot, al zeventien, als je terugkomt verloven wij ons dadelijk openlijk en dan trouwen wij.’

Zijn stem klonk jubelend in reine, frissche jongenstoewijding. Zij waren nog maar kinderen, maar Charlotte, die alles ernstig opnam, was ook deze verloving diepe ernst, en een stille glans kwam in haar oogen, toen haar hand in de zijne lag.

‘Lotje, toe zeg, geef jij ook een beetje om me?’ De mooie, trotsche Bruno was nu zoo bescheiden, en hij merkte het niet eens.

‘Zal je dan ijverig zijn en verstandig, Bruno?’ vroeg zij dringend.

‘Door jou word ik alles wat je wenscht!’ riep hij vol geestdrift.

‘En dan, Bruno, zal je vooral goed en lief zijn voor je ma, je beste ma. Zij is zoo trouw en goed als je maar half weet. Beloof je het mij?’

‘Ja, Lotje, altijd. Maar zeg nu ook, of je wat om me geeft; ik....’

‘Dat zeg ik later!...’

En weg was zij, de kamer uit, maar het ringetje blonk met blijden glans aan haar vinger.

‘Kindlief, blijf braaf en vergeet ons niet. Wat er ook mag gebeuren, denk er altijd aan, dat warme genegenheid je hier eens terugverwacht. Je oude kamertje blijft voor je gereed en wanneer je ook komt, bij dag of nacht, ons huis is altijd voor je open!’

Tranen van ontroering blonken in Constance's oogen.

‘Ach, lieve, beste tante, ik had zoo graag hier willen blijven.’

Met trillende stem zei mevrouw Leermans slechts: ‘Plichtsvervulling is een eerste levensgebod, kind, denk daar altijd om en blijf braaf.’

‘Ja tante ik neem uw lessen en uw voorbeeld mee, de beste talisman, dien u mij geven kon.’

De duisternis lag reeds op de aarde, alle kleur en vorm vermommend. Langzaam reed de schommelende koets weg en voerde den kapitein en zijn dochter heen.

De avondwind droeg den vertrekkenden hartelijke afscheidswoorden na. Op den lichten achtergrond van een venster vertoonden zich

lieve, donkere hoofden, en onvermoeid handengewuif deed hen uitgeleide, tot eindelijk alles in het duister verdween.

Met een traan en een glimlach greep Charlotte naar Bruno's ring; dat was de draad, die haar met hem bleef verbinden, een gouden draad.

Een schaduw gleed langs het portier, Charlotte rilde er van te midden harer droomen, als zag zij een spookgestalte. Het was de jonker Van Nerven. Mephisto.

Mevrouw Leermans was op het punt haar kinderen in huis te volgen, toen zij een dof snikken vernam. Zacht liep zij op het grasperk toe, en bij een door het venster verdwaalden lichtstraal zag zij Bruno voorover in het gras liggen. Haastig boog zij zich tot hem neer en richtte hem op met een angstig: ‘Kind, wat scheelt er aan?’

Maar Bruno zuchtte wanhopig: ‘O ma, ma, ik houd zooveel van haar.’

Deze bekentenis verraste haar, een snelle gedachte ging door het brein. Scheiden.... wederzien.... wanneer? Zij besloot alles als scherts op te nemen en zei goedig plagend: ‘Kom, mijn baby, word maar eerst een man, die zich een positie in de wereld veroverd heeft, niet waar?’ Zij tikte hem op het lokkige hoofd en ging naar binnen.

Hij veegde zich met zijn zakdoek het gezicht af en schaamde zich. Een scherp gefluit trof zijn oor, hij wendde zich snel om en tuurde in de duisternis met een onwillekeurig: ‘Dat was Victor, hij ook hier?’

Ook een gouden draad kan breken.

Hortend en stootend rammelde de trein langs zijn ijzeren weg, zuchtend met een eigenaardig dof, afgepast geluid.

In een eerste-klasse-coupé zaten verscheidene passagiers. Bij het beslagen portier leunde een dichtgesluierde dame stil in haar hoekje weg, de slanke gestalte hield zich onbeweeglijk, maar het hoofd was aandachtig luisterend gebogen, om geen woord van het gesprek, dat tusschen twee jongemannen gevoerd werd, te missen. De jongste dier beide elegant gekleede heeren was rosblond van haar, en zijn mager gezicht met de gluiperige, bijna kleurlooze oogen was aanmatigend en geblaseerd. Met de handen op de knieën luisterde hij naar de betoogen van zijn reisgezel; nu en dan voegde hij met matte stem eenige opmerkingen tusschen den woordenvloed, of wel hij boog loerend het hoofd zijwaarts en draaide zijn hoogblonden snor op met slappe, moede bewegingen. Geheel zijn uiterlijk en manieren verrieden den bon vivant.

Het was Victor van Nerven, en de dame, die hem van achter haar voile zoo oplettend gadesloeg, was Charlotte Franzen.

Zes jaren waren voorbijgegaan sinds zij hem voor het laatst had gezien, maar in dit ontzenuwde wezen herkende zij bij den eersten blik den hatelijken knaap, dien zij eens met de zweep gestriemd had.

O, nu lachte hij, een hooge, haast geluidlooze lach, waarbij zijn oogen groenachtig glinsterden als die eener kat, terwijl om zijn mond veel kleine plooitjes te voorschijn kwamen.

‘Nolda? hm, niet leelijk, enfin, da's alles een kwestie van smaak, gevaar loopt hij daar overigens niet mee, maar die andere affaire, die papiertjes, ha ha, die zitten hem dwars in de maag. Bruno is doodsbang, dat z'n oude vrouw....’

‘Stt!’

Charlotte had dit gedeelte van hun gesprek woordelijk verstaan. Een groote onrust sloop haar hart binnen. Er was iets niet in orde op Dennenhof, dat was duidelijk, die

papiertjes.... Wat zou daar achter steken.... Zou Bruno een leelijke daad gedaan hebben? Maar neen, duizendmaal neen, daartoe was Bruno niet in staat. Die kleine, roode, giegelende lasteraar..... Zij haatte en verafschuwde hem.

(*Worde vervolgd.*)

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

IV.
De avenue Nicolas II.

't Is met het Palais de l'Industrie gegaan als met vele menschen: eerst toen het verdwijnen zou voor immer, werd het geprezen. Vóór dien tijd was er gescholden op dien half stijlloozen, geheel leelijken sta-in-den-weg, welke sinds 1855 het uitzicht van de Champs-Elysées op het hotel der Invalieden belemmerde, hoe goede diensten hij overigens bewijzen mocht. Of aanschouwde hij niet binnen zijn muren van 1 Januari tot Silvesterdag een bont allerlei, als: paardensport, kunsttentoonstellingen, wedstrijd voor gemest vee, landbouw-expositie, de loting en daarna de keuring en herkeuring der dienstplichtigen?

Om veeljarige trouwe diensten, als de geijkte term luidt, vergat men zijn onschoone vormen, en traden kunstenaars en schrijvers in het krijt, lansen brekend voor het eertijds verfoeide Palais de l'Industrie.

't Mocht niet baten. Een half jaar geleden werd het laatste puin weggevoerd. Thans staren we voor ons uit, de nieuwe Avenue Nicolas II in, de brug Alexander III[1)] over, tot ons oog blijft rusten op den gulden koepel van het Invalieden-gebouw.

Wie dit heerlijk vergezicht geniet, zal zich met verwondering afvragen: ‘Hoe is 't mogelijk, dat er oppositie gevoerd is tegen het uitwerken van zulk een plan?’

Wanneer men zich in de Avenue des Champs-Elysées plaatst, wier boomen den achtergrond beslaan van bijgaande gravure, dan zal men in Parijs, hoe mild bedeeld overigens met schoone plekjes, bezwaarlijk een fraaier perspectief vinden.

Vlak in de nabijheid heeft men het Groote en het Kleine Paleis, met hun pas aangelegde tuinen; dan de stoutste brug der Seine-stad met haar versieringen, die even zooveel kunststukken zijn; daarna de gebouwen der Esplanade, wier blanke lijnen als samenloopen in den koepel van Mansard, die voor Lodewijk XIV het hotel der Invalieden optrok.

Wisselt men van standplaats, den rug keerend aan de Invalieden, heenstarend naar de Champs-Elysées, het schouwspel wint er door in schoonheid, en als straks de gebouwen der Esplanade verdwijnen, en waar zij stonden een nieuwe tuin is aangelegd in Le Nôtre-stijl, dan eerst zal het oog zonder de minste stoornis aan dit heerlijk tooneel te gast gaan.

De gansche Avenue Nicolas II wordt begrensd door het Groote en het Kleine Paleis. Is 't eerste de plaatsvervanger van het verdwenen Palais de l'Industrie, het andere is een vergoeding voor het smakeloos Paviljoen der stad Parijs, een erfdeel slechts met onwil uit de handen eener wereldtentoonstelling aanvaard.

Zoo we een weinig uitvoerig bij beide wilden stilstaan, zouden we ons bestek verre overschrijden. Daarom alleen een paar hoofdpunten. Het Groote Paleis heeft dezelfde diensten te presteeren als wijlen het Palais de l'Industrie. Tijdens de huidige expositie

1) Aan deze brug, waarvan men in dit nummer een welgeslaagde afbeelding vindt, wordt in het volgend nummer een afzonderlijk opstel gewijd.

vindt men er de Fransche kunst der laatste honderd jaren in haar voornaamste werken gehuldigd, naast die der levende Fransche en vreemde meesters (de tienjarige tentoonstelling).

Greuze, Ingres, David, Guérin, Watteau - we noemen enkele namen, zooals ze ons invallen - geven er hun beste en schoonste werken. Of de galerij compleet is? Of men, na haar doorwandeld te hebben, zeggen kan: Nu heb ik een volledig overzicht gehad der Fransche schilderschool sinds 1800? Geenszins. Dit moet daaraan worden geweten, dat bij de jongste Parijsche tentoonstelling (1889) een zelfde expositie voor de schoone kunsten was georganiseerd en dat niets van hetgeen toen werd tentoongesteld, thans andermaal in deze zalen mag worden opgenomen. Nog zou als reden moge gelden, dat de heeren der commissie de zoogenaamde nieuwe richting een kwaad hart schijnen toe te dragen en den vertegenwoordigers dezer richting slechts stiefmoederlijk met een plaatsje bedeelden.

Gelijk de andere volken, is er ook Nederland, vooral door zijn schilders, vertegenwoordigd. Jozef Israëls werd de hoogste belooning toegekend met zijn ‘Zoon uit het Volk,’ dien ik reeds het vorig jaar te Amsterdam zag, niet in den Jodenhoek, maar op het Rijksmuseum. ‘Een spin, die op een onvoorzichtige vlieg loert,’ hoorde ik een Franschman naast me zeggen. De man was zeker antisemiet, en de melancholieke figuur van den ouden jood, gezeten op den drempel van zijn uitdragersheiligdom, deed bij hem de gal overloopen.

Daar zijn er echter meer, die niet dwepen met dezen vertegenwoordiger van ‘den oudsten adel,’ en liever verwijlen voor een doek van Maris, Mesdag, Weisenbruch, Blommers, Pieters enz. Hebben zij ongelijk? 't Moge ons ten goede worden gehouden door degenen, welke met Israëls wegloopen, maar ook wij, ofschoon het ons volkomen onverschillig is of christen dan wel joodsche vingeren het penseel hielden bij 't uitvoeren van een kunstwerk, ook wij genoten meer bij een zonnig landschap, een fraai brok natuur, dan bij het gezicht van deze triestige jodenfiguur, hoe meesterlijk ze gemaald zij. Over den smaak is moeilijk twisten. Wie zich willen opwinden voor den een of den ander, we leven in het klassieke land der vrijheid, niet waar?

Doch we verpraten onzen tijd in dit zaaltje. Mag ik u nog even, in het voorbijgaan, den raad geven: Zoek in de Belgische afdeeling een paar doeken op van een godsdienstig kunstenaar, Struys meen ik, en stellig zult gij genieten als wij deden.

Die biddende oude vrouw met den rozenkrans in de dorre vingers, neerzittend bij het krankbed, 't is alledaagsch. Maar met hoeveel virtuositeit is de natuur hier op het leven betrapt! Hoe kunt gij onmiddellijk u den toestand inbeelden van dit moedertje, vermagerd door het lijden, vergrijsd door de smart en nu bedreigd door een der zwaarste slagen. ‘Vertrouwen op God’ is een fraai doek, ongezochte, reine, godsdienstige poëzie, evenals het andere, zoo ik me niet bedrieg ‘In de Maria-maand’ getiteld, en gaarne beken ik, dat ik uitsluitend om dit tweetal andermaal te bewonderen, de reis naar het Grand Palais ondernam.

De architecten van dit gebouw - een drietal, werkend onder het toezicht van een vierde - waren in vele opzichten gebonden. Wanneer een gebouw te gelijker tijd voor verschillende doeleinden geschikt moet wezen, staat het bijna vast, dat het eene onder het andere lijdt. Wat men echter bovenal van de ontwerpers verwacht had? Dat zij een nieuwe eeuw ingeluid zouden hebben met iets nieuws, iets origineels op architectonisch gebied. Te veel was dat gevorderd van hun kracht, van hun talent, dat, het moet erkend, op onbarmhartige wijze gebonden was.

Met dit al hebben we thans weer twee exemplaren, welke het kolommen-systeem van de Madeleine, het ministerie van Koloniën, het paleis Bourbon in eere houden,

en zich bij die bouwwerken op en aan het Concordeplein, en dus in de nabijheid gelegen, op zeer loffelijke wijze aansluiten.

Laten wij niet vragen, of het zoo dringend noodig was, voor het verstoren der eenheid te voorkomen, dat het ook hier kolommen en zuilen, zuilen en kolommen moesten zijn? In schoonheid wint het Kleine Paleis het verre van het Groote, zijn overbuur.

Geen overlading bij het aanbrengen der versieringen en een zeer gelukkige proportie-verdeeling is al veel. Op het groen der Champs-Elysées, der palmen enz. van den keurig aangelegden tuin, doet de bouw met zijn blanke steensoort zeer mooi.

En het inwendige, ook de nijdigste knibbelaar zal het moeten toegeven, is een aaneenschakeling van groote zuilen, vorstelijk verlicht, ruim en hoog, waardig om de Fransche retrospectieve kunst van de vroegste tijden tot de

achttiende eeuw, te herbergen. Niet alles mag nu juist kunst worden genoemd, wat hier vereenigd is. Wat het voor-historisch tijdperk den nakomeling vermaakte is zeker en stellig belangrijk in de hoogste mate, doch artistiek?

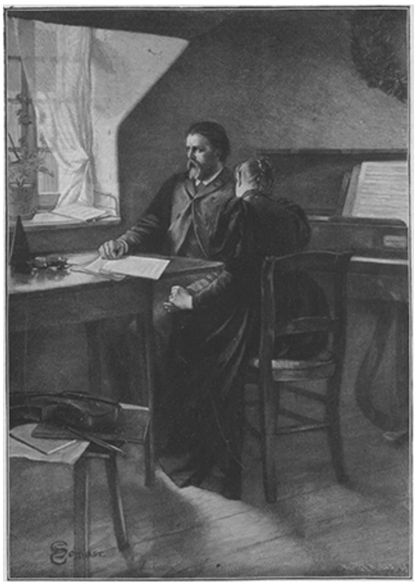

KUNST ZONDER GUNST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. SCHWABE.

Zonderen wij deze archeologische voorwerpen uit, dan resten er nog zaal op zaal, gevuld met kostbaarheden van ivoor en brons, van een verzamelaar van zulke 'snuisterijen' de waarde van drie kwart millioen gulden. Hij bood er dat sommetje ten minste voor en kon met een weigering heengaan.

Overdrijving in het aanbrengen der versieringen om het museumachtige te verbergen, is het hoofdgebrek van het Groote Paleis. Zittende, hangende, staande, gevleugelde en ijzer en porselein; dan is er de goudsmeekunst, welke de aandacht trekt, naast de kostbare gesteenten, uurwerken en emails, om te zwijgen van de kristallen, het mozaïek, de penningen en munten enz. Verder het snijwerk in hout; meubels uit de middeleeuwen, uit de zestiende eeuw; andere uit het tijdperk, waaraan Hendrik IV en Lodewijk XIII hun naam hechtten; ongevleugelde beelden, in steen, in brons, in marmer treft ge eraan. Gelukkig, dat sommige bestellingen niet konden worden afgeleverd. Op het lijstje waren de namen van 44 kunstenaars of van lieden, welke daarvoor doorgaan, met den naam van het bestelde te lezen.

Voor een Avenue als de Avenue Nicolas II, een koninklijke heirbaan van de Champs-Elysées nog meer andere in den Louis XIV- en Régence-stijl, Louis XV en XVI.

Een liefhebber van oude kunst, men ziet het uit deze catalogus-achtige dorre opsomming, kan hier dagen en dagen zoek brengen, en aardige sommetjes besteden ook. Om een voorbeeldje te geven: de marmeren pendule met 'Les trois Graces' van Falconnet had voor naar de Alexander-brug, zijn het Kleine en het Groote Paleis minder dan wij verwachten mochten; doelmatig blijven ze, en voor wie zich niet blind willen staren op de vlekken, zoo geen kunstwerken, dan ten minste verdienstelijke architectuur.

(*Wordt vervolgd.*) LMS.

Candidaat! Blijspel in één bedrijf, door A.J. Oostdam, (*Recht van opvoering voorbehouden*.)

Personen:

Burgmeijer, koopman.
Mevr. Burgmeijer, zijn echtgenoote.
Marie, hun dochter.
Brecht, goede kennis van Burgmeijer.
Dirk, huisknecht } bij Burgmeijer.
Twee dienstmeisjes } bij Burgmeijer.
Plaats der handeling: huis van Burgmeijer.

Het tooneel stelt voor: een met luxe gemeubelde huiskamer, op de tafel een schel, aan een der zijwanden een dames-schrijfbureau, deuren rechts en links en op den achtergrond. 't Is avond; er behooren dus lampen te branden.

Eerste tooneel.

Mevrouw en mijnheer Burgmeijer.

Mijnheer,

driftig heen en weer loopend.

En ik zeg je, dat ik geen toestemming geef. Daar kun je op rekenen.

Mevrouw,

bij de tafel zittend; kalm.

Maar waarom toch niet? Is Karel geen fatsoenlijke jongen, met een goede positie?

Mijnheer.

Hij mag wezen wie en wat en hoe hij wil, hij is, wederzijds ingesloten, een zoon van zijn vader.

Mevrouw,

schertsend.

Daar zal wel niemand aan twijfelen.

Mijnheer,

nijdig.

Maak nu maar geen grappen; je vat me wel.

Mevrouw.
Natuurlijk! 't Is duidelijk genoeg.

Mijnheer,

blijft vóór zijn vrouw staan.

Maar je doet toch, of je 't niet vat. Die Karel, waarop Marie en jij zoo gesteld zijt, is - en dat bedoel ik, dat weet je wel - een zoon van dien Van Rensen, een vent, dien ik niet kan luchten of zien.

Mevrouw,

met een zucht.

Maar daar kan Karel toch niets aan doen.

Mijnheer,

heen en weer loopend.

Loop heen met je Karel. Ik wil met dien jongen niets te maken hebben.... Karel van Rensen verloofd met.... Wat zou de Beurs er van zeggen, als ik

(blijft voor zijn vrouw staan)

mijn dochter gaf aan den zoon van een kerel, die mij....

Mevrouw,

hem in de rede vallend.

Mij indertijd een vlieg afgevangen heeft, die ik zelf had willen snappen.

Mijnheer,

nijdig.

Dat noem jij maar een vlieg afvangen.... Onderkropen heeft hij mij! Gemeen onderkropen, zeg ik je.

Mevrouw,

kalm.

Zoo erg was het niet.

Mijnheer.
Wat heb jij verstand van beurszaken?

Mevrouw.
Van beurszaken niet, maar wel van jou zaken. Als jij hèm de vlieg eens had kunnen afvangen?

Mijnheer,

opschrikkend, blijft staan, ziet zijn vrouw aan.

Mevrouw.
Nu?

Mijnheer.
Bemoei je niet met beurszaken. Blijf bij je onderwerp, je lieven Karel.

Mevrouw,

geraakt.

Mijn lieven Karel! Hoort eens! 't Zijn alleen de belangen van onze dochter, die ik bepleit. Marie heeft hem innig lief en hij haar!

Mijnheer.
Natuurlijk, natuurlijk! Je zoudt er een versje op kunnen maken. Maar ik blijf er bij, dat de heele Beurs....

Mevrouw,

in de rede vallend.

De heele Beurs zou zeggen, dat je dochter een goede partij doet.

Mijnheer.
Ze heeft geen goede partij noodig. Ze is, wederzijds ingesloten, zelf een goede partij.

Mevrouw.
Mag ze daarom geen jongen met een goede positie hebben? Wie of wat zoudt ge dan wel voor schoonzoon wenschen?

DE PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING: Panorama van de brud Alexander III en de paleizen op de Esplanade der Invalieden.

Mijnheer,

beslist.

Houd nu maar op. Ik wil niet, en daarmee....

Mevrouw,

beslist.

Is het nog niet uit. 't Zou een veel te gelukkig paar zijn, om ze zoo zonder reden tegen te werken.

Mijnheer,

nijdig.

Zonder reden, zeg je? Goed.... Maar toch blijf ik er bij.

Mevrouw,

ironisch.

Kom, kom, je zult wel inzien, dat ik....

Mijnheer.
Dat jij!.... Niets!.... Ik wil nu eens mijn zin hebben, al zal het niet zonder tegenstribbelen gaan....

Mevrouw,

mokkend.

Tegenstribbelen.

Mijnheer.
Ja, dat doe je altijd, als ik wat hebben wil... Maar ééns van je leven heb je 't niet gedaan.

Mevrouw,

nieuwsgierig.

Wanneer dan wel?

Mijnheer,

schouderophalend.

Toen ik je hand vroeg.

Mevrouw,

schertsend.

En is je dat niet goed bekomen?

Mijnheer,

zachter gestemd.

Zoo maar la la! Je ziet zelf, wat voor onaangenaamheden ik nu weer heb.

(Zich opwindend.)

De heele Beurs zou er, wederzijds ingesloten, van staan te kijken, als ik....

(loopt driftig heen en weer)

als ik.... 't Gebeurt niet.

Mevrouw,

ironisch.

Nu, als 't je den eersten keer niet goed is bekomen, je zin te krijgen, moest je 't maar geen tweeden keer probeeren, vooral niet in zoo'n gewichtige zaak.

Mijnheer.
Toe maar!.... Dus juist in een gewichtige zaak zou ik.... Dank je wel.... Als 't nu nog japonnen of....

Mevrouw,

opstaande.

Zeg, man, blijf nu ook bij je onderwerp. Er is geen sprake van japonnen.

Mijnheer,

doorslaande.

Geen sprake van? Dat zou je eens zien, zoodra dat engagement er maar door was. Jij wat nieuws, Marie natuurlijk wat nieuws, de andere kinderen wat nieuws, allemaal, wederzijds ingesloten, voor dien mooien schoonzoon. Bij jullie vrouwen is altijd het eigen ik de achtergrond van de dingen.

Mevrouw,

zich opwindend.

Zeg dat liever van de mannen. Wat is jou motief voor je weigering? Niet het geluk van je kind, maar de vrees, dat men op de Beurs er wat van zeggen zal.

Mijnheer,

met waardigheid.

Wij mannen letten op de hoogere belangen.

Mevrouw,

schouderophalend.

Dat kennen we. Dat is het monopolie van de mannen. De vrouwen....

Mijnheer.
Begin maar niet te preeken.

(ziet op zijn horloge.)

Je kent mijn opinie.... 't Is nu tijd voor de kiesvereeniging.... Ik ga me kleeden.

Mevrouw,

spottend.

Bedenk je dan nog maar eens, als je 't daar over hoogere belangen hebt.

Mijnheer links af.

Tweede tooneel.

Mevrouw,

nadenkend.

Zou dat verzet nu niet te breken zijn?.... Zóó heeft hij nog nooit voet bij stuk gehouden. Ik moet er wat op vinden, want 't belooft een veel te gelukkig paartje, om er niet alles voor in 't werk te stellen.

Marie treedt rechts binnen, na om 't hoekje van de deur gekeken te hebben.

Derde tooneel.

Mevrouw, Marie.

Marie,

vol verwachting.

Nu, ma, hoe is 't afgeloopen?

Mevrouw.
Nog niets gevorderd, kind. Ik heb weer gepraat als Brugman, maar pa zei....

Marie,

driftig.

Toch niets kwaads van hem, hoop ik. Er valt niet zooveel

(maakt de daarbij behoorende beweging met de vingers)

op hem te zeggen.

Mevrouw.
Wind je maar niet op. Je weet, dat in pa's oog Karels eenige, maar onvergeeflijke fout is, dat hij Van Rensen heet.

Marie,

mokkend.

Karel zegt, dat zijn vader niet weet, wat de mijne toch tegen hem heeft, Mijnheer Van Rensen denkt aan geen vijandschap.

Mevrouw.
Dat maakt ge je vader nooit wijs.

Marie,

driftig.

Maar als Karel het toch zegt....

Mevrouw,

lachend.

Karel is voor jou wel een orakel, maar voor je vader nog niet.

Marie.
Nu, ik geloof dat mijnheer Van Rensen zich niet zoo haatdragend zou betoonen.

Mevrouw,

bestraffend.

Hoor eens, je hebt je vaders daden of gedrag niet te beoordeelen.

Marie.
Maar Karel kan er toch in ieder geval niets aan doen? Hij zou wat een aardige schoonzoon zijn.

Mevrouw,

lachend.

Dat wil ik wel van je aannemen.

Marie,

haar moeder liefkoozend.

Ja, u zoudt het wel goedvinden. Zou pa in 't geheel niet tot andere gedachten te brengen zijn?

Mevrouw.
Mettertijd zou 't misschien wel gaan, maar....

Marie,

ongeduldig.

Mettertijd, mettertijd.

Mevrouw.
Laat me toch uitspreken. Ik vind mettertijd ook niet de meest gewenschte manier, en daarom....

Er wordt geklopt.

Mevrouw.
Ja!

Dirk treedt door de achterdeur binnen.

Vierde tooneel.

Mevrouw, Marie, Dirk.

Dirk.
Mevrouw, daar is mijnheer Brecht, om mijnheer te spreken.

Mevrouw.
Mijnheer Brecht?.... O, laat dien maar hier.

Dirk af.

Vijfde tooneel.

Mevrouw, Marie.

Marie,

nieuwsgierig.

Nu, ma, ga door.... En daarom....

Mevrouw.
En daarom zal ik er wat op zien te vinden, om de zaak eerder haar beslag....

Dirk laat Brecht binnen.

Zesde tooneel.

Mevrouw, Marie, Brecht.

Brecht,

buigende.

Mevrouw, mejuffrouw.

Mevrouw.
Goeden avond, mijnheer Brecht. U komt zeker mijn man halen voor de kiesvereeniging. Hij sprak er over. Wat is er van avond aan de hand?

Brecht.
't Stellen van een candidaat voor den Gemeenteraad, mevrouw.

Mevrouw,

ironisch.

Heel gewichtig, heel gewichtig.... Neem een oogenblikje plaats, mijnheer. Ik zal mijn man dadelijk waarschuwen.

Mevrouw links af.

Zevende tooneel.

Brecht, Marie.

Brecht.
Mejuffrouw, het doet mij waarlijk genoegen, u even alleen te spreken. Ik heb een boodschap voor u....

Marie,

verrast.

Zeker van Karel.

Brecht.
Juist. Hij heest mij opgedragen, u zijn groeten te doen. En hij verwacht stellig de complimenten terug. ‘Kerel, zei hij, je kunt niet weten, maar als je juffrouw Marie ziet, doe haar dan....’ Enfin, dat weet u. En dat hij de groeten terug verwacht, hoe kan dat zijn boezemvriend onbekend wezen?

Marie.
Natuurlijk. U.... u weet zeker, dat....

Brecht.
Weet er alles van. Maar Karel geeft den moed niet op.

Marie,

ferm.

Ik ook niet. Laat ik u eens zeggen.... O, daar is mama....

Mevrouw binnen.

Achtste tooneel.

Mevrouw, Marie, Brecht.

Mevrouw.
Marie, laat ons even alleen. Ik heb met mijnheer Brecht wat te bepraten.

Marie,

naar de deur gaande.

U weet er alles van, mijnheer.

Mevrouw,

onderzoekend.

Wat weet mijnheer?
Marie, *door de deur rechts vertrekkend.*
Och niets! Zeg u 't maar, mijnheer.

Negende tooneel.

Mevrouw, Brecht.

Brecht.
Eenvoudig dit, mevrouw. Karel droeg mij op, mejuffrouw uw dochter zijn groeten te doen en nu heb ik dezelfde opdracht vice versa. Wat was er van *uw* dienst?

Mevrouw.
Iets.... ja, hoe zal ik het zeggen.... iets van zeer bijzonderen aard. Ik ken u, mijnheer, als iemand, dien men volkomen vertrouwen kan, en dat gij Karels beste vriend zijt, versterkt mij in mijn plan. Ik zal u dit eens spoedig.... mijn man kan dadelijk komen.... duidelijk maken.

Brecht.
Ik ben zeer benieuwd, mevrouw.

Mevrouw,

haastig.

U weet, dat mijn man tegen dat engagement is, en waarom. Nu ben ik er zeker van, dat hij er later spijt van hebben zou, als 't eens geheel om hem afstuitte, en daarom heb ik een onschuldige list verzonnen, waarbij u mij helpen moet.

Brecht.
Ik u helpen?

Men hoort voetstappen.

Mevrouw,

zachter sprekend.

Daar komt mijn man al aan.... dus kan ik het u niet meer uitleggen.... Enfin, als u hem maar wilt beduiden, dat hij van avond candidaat wordt gesteld en daarom liever thuis moet blijven.

Brecht,

verbaasd.

Maar mevrouw, er bestaat....

Mevrouw.
Dat heeft u toch wel voor uw boezemvriend over?

Brecht,

ontwijkend.

Ik.... Maar niemand.... Mijnheer....

Mevrouw.
Ik vertrouw op u

(de voetstappen naderen)

en op uw volkomen discretie. Er is voor u toch geen gevaar bij, want wat belet u, den naam Burgmeijer in 't debat te noemen.

(Gaat naar de deur.)

Dus ik mag op u rekenen....

(neigend)

Mijnheer.... u zult ons een vreeselijk genoegen doen.

Mevrouw rechts af; mijnheer links op.

(Wordt vervolgd.)

Geertruide van Helmott.
Naar Julie Lavergne.

I.

Meester Willem was een der hoofden van het lakengilde te Antwerpen. Een brave man, tamelijk ruim met aardsche goederen gezegend. was hij op al rijperen leeftijd gehuwd met Geertruide van Helmott, de dochter van een landschapschilder en dertig jaar jonger dan meester Willem. De verstandige menschen hadden dit huwelijk afgekeurd.

'Welk een dwaasheid!' zei juffrouw Gudula Brauten tot haar buurvrouwen, 'welk een dwaasheid, als men een grijzen baard begint te krijgen, een jong meisje te huwen. Of meester Willem al zijn knevel opdraait en zoo recht loopt als een kaars, hij is van het jaar 1550, evenals mijn man, en acht en veertig jaar

oud. Geertruide zou de jongste dochter van hem kunnen zijn. Zij is knap en aardig, en het zal haar gauw vervelen, dien dikken man gezelschap te houden, die pijpen rookt en zijn huis alleen verlaat om naar de kerk en het stadhuis te gaan. Bij haar vader zag Geertruide menschen, ging wandelen en zelfs op reis. Zij is twee keer in Brussel en eens in Keulen geweest.'

'En,' voegde er een andere brave ziel bij, 'ze bezit geen cent en heeft geen verstand van het huishouden. Haar vader had een pensioen van den aartshertog en leefde als een kunstenaar van de hand in den tand. Zij kon beter beelden beschilderen en zingen dan het toezicht houden op de wasch...'

Bij deze woorden sloegen alle toehoorsters de handen in elkaar en hielden meester Willem voor een gek.

Een goed oud begijntje, die er bij stond, was de eenige, die de verdediging van den lakenhandelaar op zich nam.

'Hij heeft goed gehandeld,' zei zij. 'De vader van Geertruide had hem op zijn sterfbed verzocht, de voogd van zijn dochter te worden en een goede partij voor haar te zoeken. Gij moet mijn schilderijen verkoopen - had hij gezegd - en de opbrengst zal een mooie trouwschat zijn voor Geertruide. - Meester Willem heeft de wees mee naar zijn huis genomen, haar aan zijn moeder toevertrouwd, en zijn best gedaan om koopers voor de schilderijen te vinden. Maar dat is hem niet gelukt; hij heeft ze aangeboden aan den prins van Oranje, aan den keurvorst van Hannover, en aan wie al niet meer, doch niemand wilde ze. Toen hij thuis kwam, was hij erg verlegen, hoe dit aan zijn pupil mee te deelen. Maar gedurende zijn afwezigheid was zijn moeder ernstig ziek geweest, en Geertruide had haar zoo goed opgepast en het huishouden zoo flink bestuurd, dat de oude moeder haar niet meer kon missen. Ten slotte heeft meester Willem Geertruide verzocht zijn vrouw te worden. Zij is braaf en vroom als een engel; waarom zou dat geen goed huishouden worden?'

Dat werd het inderdaad. Geertruide kreeg een flinken zoon, en meester Willem had nooit berouw over zijn keus. Maar er is geen hemel zonder wolken, in Vlaanderen evenmin als elders, en in de beste huishoudens hapert wel eens iets.

Geertruide was niet zoo'n goede huisvrouw, als haar man wel gewenscht had. Zij liet graag haar schoonmoeder het huis bestieren en bracht urenlang alleen met den kleinen Anthonie door op een soort zolder, waartoe een zoo smalle en steile trap toegang gaf, dat de zwaarlijvige Willem en de oude grootmoeder er nooit kwamen. Door het venstertje in den zolder zag men alle torens der stad, de Schelde en aan den verren gezichteinder de zee. De muren waren behangen met landschappen van Geertruides vader, geen meesterstukken, maar die de jonge vrouw den gelukkigen tijd harer jeugd voor den geest terugriepen. Het prisma harer herinneringen vermooide die onbeduidende schilderstukken met een wonderen weerschijn. Zij zag de velden, de zee, de weleer door haar zoo bewonderde bergen weer, zij meende de stem van haar goeden vader te hooren en zijn naïeve ontboezemingen, wanneer hij een mooi gezichtspunt ontdekte.

Op dien zolder had Geertruide een bedje voor Anthonie opgeslagen. Zij legde hem er op tegen dat hij slaap kreeg, en wanneer hij, door haar lied in slaap gewiegd, haar hand uit zijn kleine, mollige vingers liet glippen, nam Geertruide haar penseelen en schilderde het een of ander plekje, dat zij vroeger bezocht had en dat in haar geheugen was gegrift gebleven.

Toen Anthonie in staat was een potlood vast te houden, liet zijn moeder hem teekenen, terwijl ze hem de letters leerde, maar zij paste er wel voor op, Willem de kinderlijke meesterstukken van zijn zoon te laten zien. Hij had gezegd, dat Anthonie een lakenhandelaar moest worden, en anders niets, en had niet de minste achting voor het schildersvak.

Geertruide vond het goed, dat haar zoon tot koopman zou worden opgeleid 'Maar,' zei ze bij zich zelf, 'een beetje teekenen hoeft daar geen beletsel voor te zijn. Anthonie is veel veiliger bij mij, dan wanneer hij met zijn schoolmakkers kattekwaad ging uithalen.'

II.

Anthonie was knap en schrander, maar tegen zijn twaalfde jaar begon hij in eens hard te groeien en werd zoo tenger en zwak, dat de huisdokter verbood hem naar school te laten gaan, en voorschreef, dat hij zooveel mogelijk buiten de stad zou gaan wandelen.

Meester Willem protesteerde: 'Buiten de stad! en waarom? Van de wallen kan men de velden zien en versche lucht inademen; is dat niet genoeg?'

'Neen,' zei de dokter. 'De moeder en het kind moeten minstens tot Hempten gaan, op de boerderijen melk drinken en urenlang buiten blijven. Ze zijn te veel binnen. Laten ze uitgaan, zooals ik zeg, of ik sta voor niets in.'

Meester Willem gaf toe, maar met moeite. Zijn moeder was maar tweemaal buiten de poorten van Antwerpen geweest, en toch was ze ondanks haar tachtig jaar nog heel flink. En hij, meester Willem, verliet de stad maar eens in het jaar, om naar de kermis van het dorp te gaan, waar zijn getrouwde zuster woonde. De heele week bleef hij in zijn winkel; 's Zondags ging hij na de Mis wandelen op de wallen of langs de haven, met brave burgers zooals hij, langzaam loopend en gemoedelijk pratend.

Toen het, in de maand April, mooi weer werd, besloot Geertruide den dokter te gehoorzamen. Zij sloeg haar kapmantel om, nam afscheid van haar man en schoonmoeder en vertrok met haar zoon, bijna even groot als zij, aan haar arm.

Willem volgde ze met de oogen tot aan den hoek der straat, waar zij zich omkeerden, tegen hem glimlachten en verdwenen.

Meester Willem verveelde zich dien dag ten zeerste, en verklaarde, dat die namiddag, al had hij ook nog zoo goede zaken gemaakt, hem erg lang was gevallen.

'Maar, mijn zoon,' zei zijn moeder, 'ge ziet uw vrouw toch zelden anders dan aan tafel; zij is altijd in haar kamer of op zolder, en gij in den winkel.'

'Dat is waar,' zei Willem, 'maar als ik weet, dat zij thuis is, is het genoeg. Waar kan ze heen zijn gegaan? Wat blijft ze lang weg!'

'Daar komen ze aan,' antwoordde zijn moeder; 'wat ziet Anthonie er goed uit.'

Moeder en zoon kwamen binnen, beladen met bloeiende hagedoorn. Zij zagen er zoo gelukkig uit, dat Willem hun zei:

'Ik geloof waarlijk, dat de dokter ons goed geraden heeft.'

En de wandelingen duurden zoo lang als het mooie jaargetijde.

De omstreken van Antwerpen bieden geen schilderachtige plekjes aan, maar de plantengroei is er frisch en weelderig, en er is overvloed van boerderijen en vee. Geertruide had voor doel harer wandeltochtjes een oude huizing uitgekozen, die weerkaatst werd in een klein meer, met eikeboomen omzoomd, en in wier nabijheid een tiental mooie koeien rustig graasden of herkauwden. In de weide, in de schaduw

van een bloeienden appelboom gezeten, schilderde Geertruide dit stille landschap. Haar zoon keek toe, naast haar halt op het gras uitgestrekt.

Het strenge gewaad der Vlaamsche matronen, het kleed van bruine serge, het kleine geplooide mutsje, met een zwart fluweelen kapje bedekt, verborgen den glans van Geertruides schoonheid niet. Zij was toen twee en dertig jaar, maar haar gelaatskleur was frisch gebleven, haar gezicht kalm en zacht als dat van een jonge kloosterzuster. Haar oplettende oogen gingen van haar doek naar de voorwerpen, die zij weergaf, en haar handen, met de lange, fijne vingeren, hanteerden het palet met evenveel gratie als vaardigheid. De bloesem van den appelboom, bij den ademtocht van den lentewind verstuivend, viel om haar heen als rozige sneeuw, en een zonnestraal, door het getakte der boomen brekend, beroerde even haar fraai voorhoofd.

‘Waarom teeken je vandaag niet, Anthonie?’ vroeg Geertruide aan haar zoon.

‘Die boomen vervelen me,’ zei Anthonie, ‘ik zou iets mooiers willen weergeven.’

‘Wat dan?’ vroeg Geertruide. ‘Kan men mooiere eiken, prachtiger vee zien? En die zonnestralen, die zachtgetinte gezichteinder, die kringelende rookwolkjes, is dat alles niet mooi?’

‘Ik droom van iets mooiers, moeder.’

‘Wij zullen uw goeden vader vragen, dat hij ons laat reizen; wij zullen een pelgrimstocht ondernemen naar Keulen.’

Anthonie schudde het hoofd.

‘Zou je Italië willen zien, mijn zoon? Wie weet? later, als je twintig jaar bent. Ik zal thuis blijven, en jij zult vertrekken. Jij zult den hemel, het licht zien, waarvan je arme grootvader altijd sprak.’

‘Ik hoef zoo ver niet te gaan, moeder. Ik weet vlakbij iets nog mooiers dan den hemel van Italië, en, als God het wil, zal ik het weldra schilderen.’

III.

De winter kwam. Geertruide en haar zoon verlieten gedurende verscheidene maanden Antwerpen niet meer. De nevels en de sneeuw h elden hen opgesloten, maar de kunst kan van een gevangenis een lustoord maken. Tot aan het middagmaal hielp Anthonie zijn vader in den winkel; na den middag heette het, dat hij met zijn moeder studeerde, en hij studeerde inderdaad, maar geen rekenkunde of spraakkunst. 's Morgens bracht Geertruide het kleine atelier in orde. Na het middagmaal ontving meester Willem zijn klanten, grootmoeder dutte in haar leunstoel in, en de jonge schilder en zijn moeder gingen naar den zolder.

De dienstboden trachtten tevergeefs het geheim van de afgesloten plaats te ontsluieren, maar tot hun groote teleurstelling slaagden zij daarin niet.

Op zekeren middag, toen de regen bij stroomen neerviel en geen kooper kwam opdagen, verveelde meester Willem zich buitenmate en kwam op de gedachte, te gaan zien wat zijn vrouw en zijn zoon boven deden. Hij doorliep tevergeefs de eerste en de tweede verdieping en klauterde naar den zolder, razende tegen den bouwmeester, die een zoo ongemakkelijke trap had gemaakt.

Geertruide en Anthonie hoorden hem en waren zoo onthutst, dat zij zich haastten de een den grendel weg te schuiven, de ander zijn doek om te keeren.

‘Wel,’ zei Willem, de deur openwerpend, ‘welk genoegen heb je er in, op zolder te gaan zitten?’

Terwijl hij dit zei, keek hij de kamer rond, en het gezicht der doeken, van den schildersezel en van het pas op den grond geworpen palet deed hem het bloed naar het gelaat stijgen.

'Wat beteekent dat?' riep hij tegen zijn vrouw. 'Wil je van mijn zoon een kladder maken, een armen drommel, zooals Van Helmott was? Wil je hem betooveren, door hem te midden dier prullen te brengen, waarvoor niemand een gulden heest willen geven?'

Hij ging zitten, half verstikt door toorn. Geertruide begon te schreien. Het was de eerste maal, dat haar man een toespeling maakte op het weinige talent van haar vader en diens armoede. Zij was er bitter door gegriefd.

Anthonie knielde op één knie voor meester Willem en zei:

'Ik vraag u, mijn goede moeder niet te be knorren. Ik ben alleen schuldig. Maar kijk eerst eens, lieve vader, wat ik u voor uw ver jaardag wilde aanbieden.'

Zijn doek nemend, zette hij het voor mees ter Willem neer.

Deze beschouwde het schilderij in stilte. Het was het portret van Geertruide, mooi, vol uitdrukking, zooals alleen een zoon een beminde moeder kan schilderen. Het was een meesterstuk. Meester Willem voelde de tranen in de oogen komen. Hij stond op, be keek het portret van verre, van nabij, en, zijn armen ontsluitend, zei hij:

'Omhels mij alle twee, en laten wij het er voor houden, dat ik niets gezegd heb.'

Zij omhelsden elkander. Anthonie bestudeerde voortaan zijn kunst in volle vrijheid. Hij had succes op succes, later werd hij verzadigd van roem, van weelde en van alle soort voorspoed, maar nooit was hij gelukkiger dan dien avond.

Deze Anthonie was Anthonie van Dijck, de schilder van Karel I.

KONING HUMBERT I VAN ITALIË, † 29 Juli.

Bij de Platen.

Kunst zonder gunst. -

MOEDERZORG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN M. LEBLINZ.

Welk een tegenstelling! Buiten zonneschijn, helder en vroolijk, binnen een kunstenaar, door tegenspoed en teleurstelling droef en somber, schijnbaar onverschillig zelfs voor de hartelijke deelneming eener liefhebbende vrouw.

Hij heeft kennis, werklust, ijver: maar wat baat hem dit alles, indien hij zijn talenten niet vruchtbaar kan maken, indien hij niet eens den kost kan verdienen voor zich en zijn vrouw. De toetsen der piano worden niet aangeraakt, de viool ligt stil op een bankje, de krans aan den muur-herinnering aan dagen van voorspoed en succes - schijnt een bespotting, en in doffe wanhoop staart hij voor zich uit. Te willen maar niet te kunnen, is pijnlijk hard voor iedereen, hoeveel te meer voor een kunstenaar, in wiens ziel de snaren van het gevoel zooveel fijner trillen.

Koning Humbert van Italië. -

De koning van Italië, één geworden door de revolutie en door schending van het eerbiedwaardigste recht, mocht velen niet sympathiek zijn, zijn tragische dood heeft allerwegen afgrijzen en deelneming verwekt.

Den 14en Maart 1844 te Turijn geboren als de oudste zoon van Victor Emmanuel II en de Oostenrijksche aartshertog in Adelheide, volgde hij, op nauwelijks 34jarigen

leeftijd, den 9en Januari 1878 zijn vader Victor Emmanuel II op. Een gelukkig bewind heeft koning Humbert niet gevoerd: de maatschappelijke en financieele toestand van zijn land is voortdurend verslechterd, ook ten gevolge der reusachtige uitgaven voor leger en vloot. In zijn koloniale politiek was Italië niet gelukkig: Frankrijk maakte zich van Tunis meester, en de verpletterende nederlaag tegen koning Menelik van Abessinië bij Adoea is nooit uitgewischt. Alleen het bondgenootschap met Duitschland en Oostenrijk was een lichtpunt in Humberts regeering, maar dat bondgenootschap is veel te duur gekocht door de schatten gelds, die het verslindt.

Den 22en April 1868 was koning Humbert in het huwelijk getreden met zijn zestienjarige nicht Margherita, een dochter van zijn oom Ferdinand, hertog van Genua. Uit dit huwelijk is maar één kind gesproten, de op 11 November 1869 geboren prins Victor Emmanuel, die thans als Victor Emmanuel III de regeering heeft aanvaard. Daar het huwelijk van den jongen koning met prinses Helena van Montenegro tot dusver kinderloos is gebleven, is 's konings neef Amedeus, de zoon van wijlen hertog Amedeus van Aosta, den ex-koning van Spanje, de vermoedelijke troonopvolger.

Reeds tweemaal was koning Humbert het slachtoffer geweest van een moordaanslag: in 1878, kort na zijn troonsbestijging, toen Passanante, en in 1897, toen Acciarito een misdadige, gelukkig vergeefsche poging ondernamen. Ditmaal heeft de kogel van den anarchist Bressi zijn doel niet gemist, en is de nauwelijks 56jarige, nog krachtige koning plotseling uit het leven weggerukt. Moge God hem in zijn laatste korte en pijnlijke oogenblikken barmhartig zijn geweest!

HERTOG ALFRED VAN SAKSEN COBURG-GOTHA, † 30 Juli.

Hertog Alfred van Saksen-Coburg-Gotha. -

Een dag na koning Humbert, den 30en Juli, overleed ten gevolge van een hartverlamming hertog Alfred van Saksen-Coburg-Gotha, eveneens 56 jaar oud.

Deze hertog was de tweede zoon van koningin Victoria en den prins-gemaal Albert van Saksen-Coburg Gotha. Toen in 1893 hertog Ernst II, de broeder van Albert, kinderloos overleed, volgde Alfred Ernst Albert, tot dusver hertog van Edinburg, hem op. Uit zijn huwelijk met de Russische grootvorstin Maria, de eenige dochter van czaar Alexander II, werd, behalve vier dochters, één zoon, de erfprins Alfred, geboren, die evenwel het vorig jaar te Méran overleed.

Daar in het hertogdom Saksen-Coburg-Gotha vrouwen van de troonopvolging zijn uitgesloten, en de hertog van Connaught, broeder van den overleden hertog, en diens zoon prins Arthur afstand hebben gedaan van hun aanspraken op den troon van Coburg, is hertog Alfred opgevolgd door den 16jarigen prins Karel Eduard van Albany, een zoon van wijlen hertog Leopold van Albany, eveneens een broeder van den overleden vorst, en prinses Helena van Waldeck-Pyrmont, een zuster onzer koningin-moeder.

Tijdens de minderjarigheid van den nieuwen hertog zal Saksen Coburg-Gotha bestuurd worden door den erfprins Ernst zu Hohenlohe-Langenburg, den voogd van den jongen hertog.

Moederzorg. -

Een aardig genre-stukje, dat goedige schaap met de beide schuchtere lammetjes, die het koestert en streelt en likt, op deze wijze van de moederliefde doende blijken, die ook bij de dieren zeer sterk ontwikkeld is. De herdershond kijkt aandachtig toe, en wij zijn overtuigd, dat vooral onze lezeressen het lieve groepje met niet minder oplettendheid zullen beschouwen.

[Nummer 28]

Dennenhof,
door
Agatha de Haan.
(*Vervolg*.)

EEN TUILTJE ROZEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN S. GLÜCKLICH.

Het doel der reis was bereikt. Charlotte nam een plaidrol en een paraplu uit het bagagenet, spoedde zich over het perron naar buiten en stapte in een hotelomnibus, die haar op een sukkeldrafje heenvoerde.

Den volgenden morgen stoomde de passagiersboot *Concordia* langs groene, rijkbebloeide velden en weiden naar het afgelegen dorpje, waar Dennenhof tusschen boomen half verscholen lag.

Charlotte zat over de verschansing te turen in het zilverglinsterende water en verheugde zich in het vooruitzicht van het wederzien.

Hoe heerlijk, o hoe heerlijk, weer in hun midden te mogen zijn in het prettige oude huis, eindelijk, na jaren van reizen en zwerven te mogen uitrusten op de haar met zooveel liefde gegeven plaats. Het jonge meisje vermoedde niet, dat zij de nieuwsgierigheid opwekte van den jonker Van Nerven, die zich met zijn vriend eveneens aan boord bevond. Toen zij echter den onbekenden reisgezel van den jonker in het Fransch de belangrijke vraag hoorde stellen: ‘Wat mag zij wel in dat taschje hebben?’ werd zij opmerkzaam, en het antwoord van den jonker vermaakte haar ten eerste.

‘Ik weet het niet.... misschien wel een gebroken hart, dat in eenzaamheid moet worden opgeknapt.’

Charlotte bekeek aandachtig het belasterde taschje, alsof er werkelijk iets merkwaardigs aan te zien moest zijn. Om echter aan die vrijpostige blikken te ontsnappen, begaf het jonge meisje zich naar den kleinen damessalon en kwam niet eer te voorschijn, dan toen de boot aan den steiger werd gelegd. Zij had haar komst niet gemeld, wel had zij zich vroeger dikwijls een anderen terugkeer voorgespiegeld; maar toen zij werkelijk zich op de thuisreis begaf, had zij gezwegen; geheel

onverwachts wilde zij te midden van den lieven, bekenden kring staan, om te zien of zij haar zouden herkennen, of de verrassing op hun gelaat voldoening of teleurstelling zou uitdrukken.

En daar stond zij nu weer op denzelfden steiger, waar zij als klein meisje dikwijls aan de hand van tante Constance gewacht had op de van kostschool thuiskomenden; niemand kende haar en niemand wist, hoe dit wederzien haar genoegen deed, hoe elk eenvoudig voorwerp als in zonneschijn scheen te baden.

Victor van Nerven ging met zijn reismakker het veerhuis binnen, dat tevens koffiehuis was, en Charlotte begaf zich naar het woonhuis

daarnaast om te vragen of er niet een jongen was, die haar bagage kon dragen. Maar nog voor zij de deur bereikt had, kwam daaruit een meisje te voorschijn van Charlotte's leeftijd met een niet onaardig, maar onbeduidend gezichtje, dat met een hoogen geaffecteerden toon haastig den naam 'Nolda' riep.

Als een schok doortrilde het de jeugdige reizigster, dat dit de naam was, die Van Nerven met dien van Bruno in verband had gebracht, maar zij beheerschte zich volkomen, en op het opgeprikte schepseltje toetredend, zei ze op den zachten, beleefden toon, die haar eigen was: 'Mejuffrouw, ik zie naar een jongen voor mijn bagage uit.'

'Ja, dame, ik zal mijn zuster roepen, die regelt dat altijd.'

'Zal het niet lang duren?'

'Neen, dame, dadelijk komt ze.' Het meisje voelde instinctmatig, dat zij de mindere van deze gedistingeerde onbekende was en liet haar gemaakten toon eenigszins varen.

'Nolda, Nolda! waar zit je dan toch,.... Nolda a!'

Eindelijk verscheen de geroepene, opgewonden en hoogrood van kleur, alsof zij met iemand getwist had. Het was een mooi meisje, maar in de uitdrukking van haar gelaat lag iets vleiends en te gelijk onbeschaamds, dat Charlotte niet beviel, en dan dien brutalen oogopslag.... Was dat nu Nolda? O Bruno!

De onderhandeling was spoedig afgeloopen, en Charlotte wilde zich met een onhandigen, roodwangigen boerenjongen als gevolg op weg begeven, toen een Engelsche jachtwagen, met twee vurige schimmels bespannen, voorrolde en te gelijker tijd drie heeren uit de gelagkamer te voorschijn kwamen. Jonker Victor met zijn vriend en.... die knappe, donkere jongeman.... was Bruno!

Charlotte stond onbeweeglijk en draaide aan het smalle ringetje, dat eens een enthousiast van zeventien jaren haar aan den vinger stak.

Haar voeten waren als lood en weigerden haar verder te dragen.

'Je rijdt toch mee, Leermans?'

Daar stapten zij reeds in, maar Nolda, die er tot nog toe zwijgend en coquet pruilend bij had gestaan, riep Bruno terug. Hij luisterde echter niet naar haar en het rijtuig rolde weg.

'Wacht maar, stijfkop, dat leer ik je later wel af, en je voorname mama met haar hoogmoedig gezicht kan zich dan mijnentwege op de nagels bijten, ik ben slimmer dan zij.'

'Arme tante Constance,' dacht Charlotte, 'als haar jongens onder zulken invloed zijn geraakt.'

Stil en peinzend liep zij nu voort, den langen weg naar het oude heerenhuis. De zonneschijn, die bij haar aankomst alles voor haar omgaf, was verduisterd door de schaduw van een donker vermoeden van naderende onweerswolken. Ternauwernood zag zij, hoe haar lievelingen, de vergeetmijnietjes, van den slootkant naar haar opkeken met de heldere blau we oogen, en de donkergroene sleebesstruiken haar 'welkom' toeknikten. Wachtten haar nog meer zulke verrassingen; hoe zou zij Dennenhof terugvinden; zou tantes belofte: 'het huis is altijd voor je open en onze genegenheid verwacht je hier terug,' in die zes lange jaren vergeten zijn?

Duizend vragen drongen zich aan haar op en kwelden haar; zij kon er immers toch geen enkel van beantwoorden. Maar al trager en trager liep zij voort, al haar blijde haast was verdwenen.

Ja, hoe vurig wij ons ook het wederzien, na langen scheidingstijd, wenschen en hoe innig wij hopen, dat alles nog moge zijn als vroeger, wij vinden ons haast altijd door de werkelijkheid teleurgesteld; de tijd, de omstandigheden verbleeken de kleuren en wisschen soms de lijnen uit van het schilderij, dat de herinnering ons van het verleden gaf, en wij voelen ons, ach! maar al te dikwijls bitter ontgoocheld, als de rooskleur der verte in het grauw van het dichtbije verzwonden is.

Daar dook de hooge den naast het huis reeds voor haar blik op, de den, waarin Bruno eens met levensgevaar een ekstersnest had uitgehaald. Zij opende het slaghek, dat dezelfde moedwillige deugniet met klei had bestreken, toen hij den bijna blinden oud-burgemeester zag naderen, om de lichte handschoenen van den argeloozen man te ruïneeren. Alles om haar heen sprak van vroeger en scheen te willen vragen: ‘Zeg, weet je nog wel?’

O zeker, zij wist het nog; niets, niets had zij vergeten.

Zij sloeg haar voile op en trad den tuin binnen, waar haar uit de verte stemmen tegenklonken, zij zond den jongen heen en volgde de richting van het geluid.

Onder den breedgetakten kastanjeboom stond de landelijke ontbijttafel gereed, en daaromheen zaten drie personen: mevrouw Leermans, nog altijd even bevallig en innemend; Maria, zeer mooi en zacht, en Ernest, forsch en rustig, juist zóó als hij vroeger beloofde te worden.

Zorgvuldig de smalle graslijn houdend, naderde Charlotte bijna onhoorbaar en stond plotseling vlak bij de tafel, glimlachend, maar inwendig zeer onrustig. Zouden zij haar herkennen?

‘Die grijze oogen heeft geen tweede!’ riep Ernest opspringend en de beide handen uitstekend, ‘het is onze Lotje.’

‘Welkom thuis, lief kind!’

Door zes armen te gelijk omvat, in drie paar stralende oogen niets dan ongeveinsde blijdschap lezend, voelde het jonge meisje haar sombere voorgevoelens als nevel verdwijnen, en een jubelende lach drong over haar lippen:

‘Thuis, ik ben weer thuis.’

Dat was een vragen en antwoorden zonder einde, want Charlotte had het laatste jaar geen brieven meer gezonden; trouwens de correspondentie was van beide zijden niet druk gevoerd; een brief beteekende in mevrouw Leerman's oogen heel weinig. ‘Ze geven meestal een verkeerden indruk van den persoon, die ze schrijft, vooral wanneer die persoon zeer ver af is en onafgebroken reist; ik heb liever mondeling nieuws, dan lees ik in de oogen te gelijker tijd, of die met de gesproken woorden niet in tegenspraak zijn,’ had zij eens gezegd.

‘Te drommel, een gast,’ riep een frissche, jeugdige stem, en omkijkend zag Charlotte een aardigen donkergelokten knaap voor zich, die zich met al de vrijpostige nieuwsgierigheid van zijn leeftijd veroorloofde, haar recht in het gelaat te staren.

‘Dag Piet,’ riep ze, vroolijk knikkend.

‘Te drommel, wie is dat?’

‘Kom Piet, ben je vergeten, dat wij samen daar bij den moerbijboom paardje speelden en tolden, dat ik je loopen heb geleerd en....’

‘Hoera! Het is onze Lot, te drommel!’ Van louter genoegen bezigde de jolige snaak nu voor de derde maal zijn lievelingswoord en vloog zijn volwassen pleegzuster onstuimig om den hals.

‘Ventje, maak nu een keurigen dienaar voor je zuster, zooals ik je dat geleerd heb, ga dan zoet op je stoel zitten en houd je vlugge tong stil, of ik kom aan je ooren.’

Ernest en Piet dweepten met elkander, doch verborgen hun genegenheid onder schijnbare twistzucht.

‘Lot, die Goliath houdt zich bezig met de opleiding van jong verwaarloosd vee; een heele menagerie heeft hij, drie katten, een kraai, twee en een halven hond en....’

‘En dit voorbarige ezeltje,’ vulde Ernest plagend aan, op hem wijzend.

‘Dankje, inniggeliefde broeder; ik hou altijd den troost van je gelijkenis met me.’

‘Mooi gezegd, Piet,’ riep Charlotte lachend, en haar goedkeuring streelde hem zoodanig, dat hij veel lust toonde opnieuw te beginnen. Maar met een: ‘genade voor den gewonde, laat hem bijkomen,’ hield het jonge meisje nog tijdig den zwellenden woordenstroom tegen.

‘Eén ontbreekt er,’ merkte mevrouw Constance nu aan en keek aandachtig naar Charlotte, die onrustig haar blik ontweek.

‘Kleine fluit,’ beval Ernest, ‘als de wind naar het huis, om te zien, of Bruno er is, hallo, vooruit!’

‘Lieve bas!’ dus kaatste de snaak den opgeworpen bal behendig terug, ‘lieve bas! 'n goed instrument, dames, maar 't bromt wat veel. Au, laat me los, Goliath, David moet eerst steentjes rapen, au, ai!’

‘Pas op voor een tweede maal, Piccolo!’

‘Als het me lust geslagen te worden, gaat dat niemand aan, allerminst zoo'n monsterachtigen raad van toezicht,’ riep de knaap met vaardigheid; ‘struikel over je balk, Farizeeër!’

‘Kindje, je tongetje moet gekort en je mondje hermetisch gesloten.’

‘Allerliefst. Maar à propos, ma, Bruno is nog niet thuis, ik zag hem straks met den rooien jonker voorbijrijden en nog een onbekende. Zijn edelheid roodkop groette me, maar het speet me natuurlijk zeer, dat ik juist bijziende was en een stijven nek had.’

‘Foei Piet, praat toch kalmer,’ vermaande mevrouw Leermans, maar de onverbeterlijke schalk zei, terwijl hij omkeek en een diepe buiging maakte: ‘Ziedaar, mijn geliefden, een verkouden nachtegaal.’

En de houding van een lakei nabootsend, diende hij met een tweede diepe buiging aan: ‘Zijn hoogheid prins Moppergraag van Zuurmuil, rechtstreeks uit Luilekkerland gearriveerd met hoogstdeszelfs gevolg mottige Lady en Boy zonder staart.’

Ernst en Marie waren de eenigen, die over deze spotternij lachten; mevrouw Constance sloeg haar zoon en pleegdochter gade om te weten te komen, of ‘alles nog was als vroeger.’

Charlotte stond onbeweeglijk en met kalm gelaat naast haar stoel, zij ging hem geen schrede te gemoet.

Bruno bleef plotseling staan en sperde wijd de oogen open, het scheen of hij ergens voor terugschrikte.

Een onverklaarbare uitdrukking kwam bij zijn zonderlinge houding op het gelaat van het jonge meisje. Was het toorn of smart, die een oogenblik in haar oogen die kleurwisseling deed ontstaan?

Daar trad hij op haar toe met een stijf en vormelijk: ‘Juffrouw Franzen, als ik mij niet vergis?’

‘Mijnheer Leermans zeker?’ zei ze met een spottende stembuiging.

Hij reikte haar de vingertoppen met een beweging, die haar aan Victor van Nerven herinnerde; zij deed echter alsof zij dit niet opmerkte, en boog licht, waarna zij rustig haar plaats weer innam.

Er heerschte een pijnlijk zwijgen in den kleinen kring. Allen behalve Piet voelden, dat er iets haperde, niemand dan de betrokken personen vermoedde echter wàt het kon zijn.

'Zijn doorluchtigheid prins Druiloor heeft honger,' veronderstelde Piet, zijnde dit, volgens zijn jongensbegrip, de eenige reden, die een slecht humeur wettigde, en Ernst knikte hem toe als stemde hij met hem in. Bruno verwaardigde zijn kleinen broer met woord noch blik, maar schikte zich zwijgend aan tafel.

'Maar kind, daar zit je nu nog met handschoenen aan,' berispte mevrouw Constance vriendelijk.

Gehoorzaam trok Charlotte haar handschoenen uit, echter heel langzaam en met overleg. Kletterend viel daarbij een klein glinsterend voorwerp op het grint.

'Daar valt een ring!' riep Piet, zich snel bukkend om te zoeken. Charlotte had er reeds den voet op gezet en zei volkomen onbevangen:

'Ik draag geen ringen meer, Piet, je heb je dus vergist.'

'Ik herinner mij toch zeer duidelijk, dat je bij je vertrek een gouden ring droeg,' merkte mevrouw nu met nadruk aan.

Charlotte lachte hartelijk en knipte met de vingers. 'Ja, tante, dat is waar, daar dacht ik werkelijk niet eens meer aan, u hebt een sterk geheugen.'

'Maar waar heb je dan dien ring gelaten, weggegeven soms als..... als teeder souvenir?' hield mevrouw aan.

Bruno sloeg de oogen naar het jonge meisje op en zag haar doorborend aan; rustig doorstond zij zijn hlik.

'Wacht eens, daar staat me nog iets van voor; ach ja, tante, zes jaren, is een lange tijd, en de tand van dien boozen, boozen tijd knaagt aan alles; ook mijn ring heeft hij stukgebeten en weggemaakt. Het was trouwens geen groot

verlies, 't was maar een eenvoudig ringetje, zooals schooljongens wel voor hun zakgeld koopen.' Zij lachte zacht en vergenoegd, doch Bruno beet zich bijna de lippen stuk.

Geldswaarde beteekent inderdaad weinig bij zoo iets, maar het gevoel....

'Oho, tante, dat is.... pardon.... maar dat is nu een beetje voorbarig van u. U slaat den bal danig mis, hoor.'

'Des te beter, mijn kind.'

'Wanneer is u gekomen, juffrouw.... Charlotte?' mengde ook Bruno zich nu in het gesprek.

'Met de boot, mijnheer Bruno, ik stond zelfs vlak naast u, toen gij in het rijtuig stapte.'

Bruno verdiepte zich verder in een hardnekkig zwijgen, maar zijn wenkbrauwen waren sterk gefronst, en Piet fluisterde Ernest in het oor: 'Zie je wel, hoe woedend hij is, maar hij durft niet tegen haar op.' Dit laatste voegde hij er met trots en voldoening bij.

Na het ontbijt wandelden zij in groepjes door den tuin, Piet met de vier honden vooruit, doller dan dol, zingend en schreeuwend naar het hem inviel, in opbruisenden levenslust stoeiend en genietend van zijn vrijheid en jeugd.

Marie wandelde gearmd met Charlotte, en op de vraag der eerste hoe de 'zwerfster' het oude huis vond bij haar terugkeer, antwoordde het jongemeisje diep zuchtend: 'Dennenhof is Dennenhof niet meer.'

'Neen,' stemde Marie toe, 'er is iets geheimzinnigs gekomen, dat al de gezelligheid uit ons huis dreigt te verjagen, ik voel dat het mij benauwd en bang maakt; langzaam, heel langzaam komt het nader. Ik zou alles wel willen afschudden, of ten minste de oogen dicht doen om het niet te zien, maar ik kan niet. En er is iets.'

'Nolda,' prevelde Charlotte onwillekeurig.

'Nolda! Noem dien naam nooit in tegenwoordigheid van ma; heb je niet opgemerkt hoe bleek zij is? Dikwijls komt zij 's morgens met roode oogen aan het ontbijt, alsof ze 's nachts geschreid heeft, maar zij klaagt nooit. Stil, daar komt ma op ons af; van avond op jou kamer kunnen wij praten.'

Zij begaven zich naar binnen, en op de ouderwetsche paardenharen canapé gezeten, vertelde Charlotte van haar langdurige omzwervingen. Vijf jaren had zij met haar vader gereisd, en na zijn dood bracht zij op zijn bevel nog een jaar door bij haar voogd tot zij, een en twintig jaar oud, meerderjarig was verklaard en naar Dennenhof kon terugkeeren. Zij vertelde geestig en origineel, bootste verschillende typen uit haar beschrijvingen na met buitengewoon talent en wist als het ware datgene wat zij gezien had voor de oogen harer toehoorders te tooveren.

De uren vlogen om, Charlotte boeide den kleinen kring dermate, dat al het andere als uit hun geheugen gewischt scheen. Steeds afwisselend als een bont tooverspel gleden vreemde volkeren en zeden hun geest voorbij, nu eens ontlokte de komische spraak en houding der jeugdige vertelster hun een schaterlach, dan weder ontroerde hun het fijne, teedere gevoel, dat uit haar verhalen sprak. En bij dat alles schitterden en verdonkerden haar oogen zich zoo eigenaardig bekoorlijk, en overdekte een lichtrood haar gelaat, dat Ernest bij zichzelve de opmerking maakte, zelden een belangwekkender, sprekender meisjesgelaat te hebben gezien.

Bruno zat stil ter zijde, hij sprak geen enkel woord, maar luisterde met innig genoegen, en aan den scherpen blik zijner moeder ontging dit geenszins, het deed

haar ruimer ademhalen, want alles kon immers nog terecht komen. Slechts den tijd laten.

Des avonds zaten zij alweer bijeen; Charlotte had de aangekomen koffers uitgepakt en een massa souvenirs rondgedeeld, waaronder zeer fraaie voorwerpen en kostbare curiositeiten waren. Nu zaten zij ‘onder een glas wijn’ om haar behouden thuiskomst te vieren, zooals Piet het uitdrukte.

Voor de eerste maal sinds langen, langen tijd bleef Bruno een avond thuis en blijkbaar zonder zich te vervelen; zijn houding tegenover Charlotte was echter nog even stijf als bij haar aankomst. Het jonge meisje hield zich, of zij het niet opmerkte en betaalde hem eenvoudig met gelijke munt. In stilte bespotte zij zijn elegante kleeding, zijn vreemde, bonte manchetten en zijden kousen, die over den rand zijner fijne schoenen kwamen kijken, terwijl hij achteloos in een leunstoel lag.

‘Een copie van den jonker Van Nerven, maar knap is hij, dat is waar.’

Mottige Lady - volgens Piet - lag naast haar meester, slaperig en stil, nu en dan keek het beest haar meester aan alsof het vragen wilde: ‘Waarom blijven wij thuis, dat ben ik niet gewoon van je?’ maar dan streelde de jongeman zijn gunstelinge over den verstandigen kop, en tevredengesteld legde het dier zich weer te slapen.

‘Het is waarlijk een menagerie, zooals Piet van morgen zei; hoeveel honden heb je toch, mijnheer Bruno?’

‘Twee, juffrouw, Lady en Boy, een patrijshond en een hazewind, maar Ernest houdt er beesten met dozijnen op na.’

Charlotte keek den genoemde lachend aan en plaagde: ‘Tel eens op!’

Hij knikte luimig. ‘Vooreerst mijn favorite Lotje, een wit smousje, ten tweede Pluto, een heel ordinaire, maar trouwe keeshond, verder een vleuggellamme kraai, die ik morgen de eer zal hebben aan u voor te stellen als mademoiselle Lola, snapachtig als alle dames....’

‘Niet lasteren, *please!*’

‘God beware me!.... en eindelijk Grietje de kat, voor het circus gedresseerd door spreker. Ja, Charlotte, Grietje is mijn fortuin.’

‘Is ze? Maar Piet sprak van twee katten.’

‘Kinderachtig gebazel, zooals altijd.’

‘Hoei!’ riep Piet, als een kabouter grinnekend, ‘die Goliath kan het maar niet laten zich zelven uit te schelden.’

‘Kleine lieveling, kom eens bij me?’

‘Duimpje zal het wel heilig uit zijn ziel laten, aangebeden broertje.’

De schermutseling der beide broeders zou nog wel eenigen tijd geduurd hebben, want geen van beiden gunde den ander het laatste woord; Bruno ging echter naar de piano en nam zonder iemand aan te zien op het krukje plaats.

Hij bladerde wat in een stapel muziekboeken, het was doodstil in de kamer; het gebeurde in den laatsten tijd zoo zelden, dat hij hun het genoegen schonk hem te hooren, dat zij geen toon wilden missen. Eindelijk plaatste hij een boek op den lessenaar en sloeg het open. Droomerig liet hij de vingers over de toetsen gaan, grillige akkoorden golfden door de stilte weg, toen volgde eensklaps het voorspel van Schubert's ‘Rast’:

Nun merk' ich erst, wie müd' ich bin,
Da ich zur Ruh' mich lege;
Das Wandern hielt mich munter hin
Auf unwirthbarem Wege.

Ernstig, als een onwillekeurige bekentenis, klonk de heerlijke mannenstem. Bruno beschikte over een vol, zuiver tenor-geluid, en jarenlange oefening had zijn stem volkomen ontwikkeld.

Ademloos luisterde de kleine groep, geen beweging stoorde den zanger, angstvallig vermeed men elk gerucht.

Auch du, mein Herz, in Kampf und Sturm,
So wild und so verwegen,
Fühlst in der Still' erst deinen Wurm,
Mit heissem Stich sich regen!

Bruno eindigde het lied zacht, half fluisterend, als stond er boven den laatsten regel niet 'stark' aangegeven. Hij liet het hoofd diep op de borst zinken en stoorde zich niet in het minst aan de geestdriftige loftuitingen der zijnen. De maan scheen door het open venster en de kanten gordijnen woeien langzaam op.

'Doe de lamp uit!' beval de jongeman plotseling, opnieuw in de toetsend grijpend en het hoofd nog dieper buigend.

Zoo, in het schemerlicht der maan, zong hij weer, inniger, meesleepender dan ooit, nu kalm en verhalend, dan heftig en hartstochtelijk, of vleiend zacht als een smeekend kind.

Charlotte had de handen gevouwen, geheel onder den indruk van dat betooverend gezang, dat tranen in haar oogen drong. Zij had niet geweten, dat hij zijn gave tot zulk een schitterende volmaaktheid had gebracht; nu overviel haar de macht dier zeldzame tonen en stemde haar tot weemoedig gepeins. Voor de eerste maal deed de gedachte aan den weggeworpen ring haar pijn, zij worstelde tegen deze gedachte, zij vond zich zelve dwaas, maar het hielp niet, de macht zijner stem was grooter dan die van haar wil.

Mendelssohn's 'Erste Veilchen' en 'Erster Verlust' klonken achtereenvolgens door de kamer, en het was Charlotte of de zanger met een zonderlingen nadruk de woorden liet uitkomen, of hij er bijzonder gewicht aan hechtte, begrepen te worden. Begrepen, door wie, door haar?

Dacht hij dan ook op dit oogenblik aan een eenvoudig gouden ringetje, zooals schooljongens wel voor hun zakgeld koopen? Was er dan nog sympathie tusschen hen?

Was het zucht tot herinnering, een klacht, die hij slechts in een lied haar durfde toestieren, dat droeve:

Ach, wer bringt die schönen Tage,
Jene Tage der ersten Liebe,
Ach, wer bringt nur eine Stunde,
Jener holden Zeit zurück!

Charlotte had wel willen schreien, maar de gedachte aan een vreemden meisjesnaam hield haar terug.

Nolda....

(*Wordt vervolgd.*)

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

V.

De schoonste en de stoutste brug van Parijs.

Zal zich iemand ergeren aan het door ons gekozen opschrift? Wij betwijfelen het. Een ieder toch, die van de Champs-Elysées komend, den weg naar de Invalieden, naar de rue des Nations inslaat, staat een wijl bewonderend stil bij en op deze nieuwe verbinding tusschen linker- en rechter Seine oever, een verbinding van de schoonste wandeldreef met een der meest bezochte historische monumenten van Parijs.

Beide moest deze brug waardig zijn. Is zij beneden haar rang gebleven? De lezer oordeele. Evenals bij de twee paleizen in de Avenue Nicolas II heeft de critiek heel wat inkt vermorst, vóór het ontwerp der Alexanderbrug zijn beslag kreeg.

‘Vermorst,’ zeiden we. Liever hadden we ‘verbruikt’ moeten zeggen, aangezien de pennen in beweging kwamen voor een goed en een schoon doel, en 't aan de critiek te danken is, dat deze schoone brug niet in een soort van reuzenriool veranderde.

Sommigen toch, meer te raden gaande met het nut dan met de aesthetiek, wilden het middelgedeelte van de Esplanade der Invalieden een verlengstuk geven en wel door een brug, welke de respectabele breedte van honderd meter zou hebben.

Stel u de Seine voor, gedeeltelijk onzichtbaar gemaakt door zulk een verbinding, en het zal u niet verwonderen, dat bij het noodgeschrei der critiek, opkomend voor de bedreigde schoonheid, de honderd meter eerst zestig, daarna veertig werden.

Dit gevaar was bezworen. Er restten andere, grootere. Nu het Palais de l'Industrie was opgeruimd en den wandelaar in de Champs-Elysées de mogelijkheid geopend werd, om het fraaie perspectief der Invalieden te genieten, mocht nu het bouwen dezer brug een gedeelte van het genot bederven? Immers het ophoogen der oevers, gelijk dit gewoonlijk geschiedt, zou ten gevolge hebben, dat alleen het bovenstuk van Hardouin Mansard's hotel der Invalieden zichtbaar bleef uit de verte. Te laag mocht de brug ook niet wezen, anders zou zij een beletsel zijn voor de scheepvaart. Ook mocht niet aan pijlers worden gedacht. Reeds nu was het stuk der Seine, begrepen tusschen

'HEER, HELP MIJ!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN BERNARD PLOCKHORST.

de Concorde-brug en die der Invalieden, vrij moeilijk te bevaren en de pijlers der nieuwe brug moesten òf dwars op de eene of op de andere komen te staan en dus de bezwaren aanmerkelijk vergrooten.

DE VISSCHERSVLOOT SCHOUW OP DE ZUIDERZEE OP VRIJDAG 3 AUGUSTUS,
naar een photographie, genomen ten behoeve van den heer F.H.W. Scheel, correspondent van buitenlandsche en geïllustreerde bladen.

Wie thans, rustig genietend van het heerlijk vergezicht, deze brug over wandelt, zal ons toegeven, dat op de gelukkigste wijze rekening gehouden is met de eischen der schoonheid en van het practisch nut beide.

Met een enkele stoute overwelving, zoo laag mogelijk, en echter hoog genoeg, om den schepen alle vrijheid te laten, werd de verbinding tot stand gebracht, hoe groote moeilijkheden er aan verbonden mochten zijn. Wij noemen slechts van de laatste: hoe flauwer de boog, hoe steviger het materiaal, hoe steviger ook de hoofden aan weerszijden dienen te zijn, op welke de drukking zich bijna zuiver horizontaal doet gevoelen.

De Esplanade der Invalieden staat bovendien niet rechthoekig op de Seine en men zal daarom ook bevinden, dat de brug met den rechteroever, stroomafwaarts, een hoek van ruim 83 graden maakt, en stroomop een hoek van ruim 96 graden.

Monumentaal zijn de vier pijlers, welke aan beide zijden der oevers verrezen zijn. Hun fundeeringen liggen tot op elf meter beneden de alluviale gronden der Seine-boorden.

Wanneer men onder de brug doorvaart en de vijftien kleine lengtebogen telt, die te zamen den eenen grooten boog vormen, dan heeft men slechts een flauw denkbeeld van het reuzenwerk hier tot stand gebracht. De afstand tusschen de uiterste steunpunten is 107 meter 50, terwijl het hoogteverschil tusschen oever en hoogste punt van den brugboog slechts 6 meter 28 bedraagt. Met het gewone materiaal bogen van die afmetingen en dien bouw over een rivier als deze te slaan, was nagenoeg ondoenlijk. Er moest iets nieuws op gevonden, en men besloot tot het gebruik van gegoten staal, wijl dit alleen de noodige waarborgen van soliditeit gaf.

Nooit te voren waren in Frankrijk staalblokken gegoten van dusdanige afmetingen en zoo onregelmatig van vorm, en voor de eerste maal zetten de groote gieterijen van Le Creusot, Saint-Chamond, Saint-Etienne en Montluçon zich aan den arbeid voor die taak.

Indien ik zeg, dat de zwaarte dezer blokken ligt tusschen 5.200 kilo (de zwaarste) en 1750 kilo (de lichtste), dan zal het niemand verwonderen, dat ieder der vijftien bogen, te zamen den grooten boog uitmakend, ongeveer 150.000 kilogram weegt.

Men kan nu gemakkelijk voor zich zelf uitmaken, hoe geweldig een drukking er geoefend wordt op de 15.000 kubieke meter metselwerk van elk bruggehoofd.

Waar de brug het meest te dragen heeft, dat is, wanneer wij den boog in 't midden verdeelen, op gelijken afstand van den oever en het middelsluitstuk, zijn de afmetingen der staalblokken het aanzienlijkst. Daar is hunne hoogte b.v. ruim anderhalven meter, terwijl de blokken aan het begin (aan 't bruggehoofd) één meter en in het midden slechts 75 centimeter hoogte hebben.

De naam der brug zegt genoeg. Bovendien kan men aan den ingang vinden uitgehouwen, hoe in October 1896 de eerste steen gelegd werd in tegenwoordigheid van den heerscher aller Russen en zijn gade. Geen wonder derhalve, dat de voornaamste cartouche, in brons gegoten, het wapen van Rusland vertoont, geflankeerd door twee meer dan levensgroote vrouwenfiguren. Dit meesterstuk - zijn voorganger werd het vorig jaar door het vuur vernietigd - is thans te bezichtigen in de allee, die van den hoofdingang naar de Alexander-brug leidt.

Geen der versieringen aan deze brug: nimfen, zeegoden, kinderen, leeuwen, de fraaie vrouwenfiguren, welke Frankrijk verzinnebeelden, de Faam. Pegasus en de Onsterfelijkheid, de groote kandelabres enz., of ze verraadt de hand van den meester.

Hebben de mannen van het vak al hun krachten ingespannen, om hier een werk te leveren, dat èn om zijn reusachtige afmetingen èn om de stoutheid van het ontwerp, onze

bewondering wekt, de kunstenaars droegen het hunne bij, om door smaakvolle ornamentatie de geweldige stalen beenderen en schonken te maskeeren en het ontzaglijk geheel een voorkomen van lichtheid te geven.

Vraag niet, wat er overgebleven is van de eerste huivering, waarmee door sommigen voor het eerst deze brug betreden werd. Niemand denkt er een oogenblik aan, voortwandelend over het gemakkelijk houten plaveisel, dat deze nieuwigheid op het gebied van bruggenbouw wel eens minder solied zou kunnen wezen.

Wie zich herinnert, hoe in 1889 de gebouwen der Parijsche tentoonstelling, blauw en rose geverfd, meest hun ijzeren binten vertoonden, aangevuld met geschilderden of echten steen, zal bevinden, dat er voor 1900 een geheel ander idee heeft voorgezeten.

Was het vroeger, alsof de architect te kennen wilde geven: ‘dit alles is slechts gebouwd voor enkele maanden,’ thans heeft alles een monumentaal, een rijk, een schilderachtig voorkomen. In de gevels is spoor noch schaduw te vinden van balken en binten, en wie de blanke paleizenpracht op de Esplanade der Invalieden gadeslaat, kan niet gelooven, dat deze uiterlijk zoo massieve gebouwen, met hun portieken, terrassen en balkons, met al hun beeld- en schilderwerk, met hun bevallige koepeltjes over eenige maanden weder in puin zullen liggen.

In het geheel beslaan de huizen der Esplanade een oppervlakte van 12000 vierkante meter. Ze zijn in drie symetrische deelen verdeeld.

Onder menig opzicht streven andere naties de Fransche op zijde of overtreffen ze. ‘La grande Nation’ heeft maar al te veel van haar grootheid verloren. Doch in één opzicht blijft Frankrijk aan de spits: door geen enkel volk is het nog overtroffen in alles wat den smaak aanbelangt.

Waarin hij mistaste, niet in het kiezen der meest geschikte kleur; waartegen de Franschman zondige, nooit in het aanbrengen eener smakelooze of nietszeggende decoratie. Alles ademt smaak, een fijnen, gelouterden smaak, in deze gebouwen, welke voor tijd en wijle het exercitie-veld der soldaten hebben ingenomen en 't welk straks een heerlijke tuin zal wezen.

Zoo het anderen gaat als ons, zullen zij de vijf en twintig meter breede wandeldreef tusschen deze paleizen te smal vinden. Is het omdat de vorstelijke Avenue Nicolas II, de even vorstelijke Alexander-brug en de 90 meter breede tuin daarachter den bezoeker verwend hebben, die van den kant der Champs-Elysées komt?

Zeker is 't intusschen, dat de koepel van het Invalieden-hotel als bekneld zit tusschen de lijnen der paleizen, waarvan hij 't vergulde sluitstuk vormt. Zoo deze Avenue tweemaal zoo breed was als ze thans is, de aanblik van het geheel zou er aanmerkelijk door winnen. Nu heeft het een weinig den *schijn* (ik cursiveer), alsof men op koninklijke wijze aanving en verplicht werd op burgerlijke manier te eindigen.

‘Suikerbakkersgoed’ bestempelden sommigen de witte gebouwen, welke de Esplanade der Invalieden beslaan. Wat de kleur aangaat, is die naam zeer juist gekozen door de heeren knibbelaars. Overigens staat het werk der bouwkundigen te hoog, dan dat zulke kleingeestige critiek er vat op zou hebben.

(*Wordt vervolgd.*)

LMS.

Candidaat!
Blijspel in één bedrijf, door A.J. Oostdam.
(*Recht van opvoering voorbehouden*.)

Tiende tooneel.

Burgmeijer, Brecht.

Burgmeijer is geheel gereed om uit te gaan, op hoed en stok na.

Burgmeijer,

op Brecht toetredend.

Goeden avond, jonge vriend. Je ziet, ik ben al klaar. Mijn hoed en stok zijn in de gang.

(Loopt naar de middeldeur.)

Gaat ge mee?

Brecht,

hem terughoudend.

Ik kwam eigenlijk om....

Burgmeijer.
Toch niets onaangenaams? Vertel me dat onderweg maar.

Brecht,

met een gedwongen lach.

Ja, ziet u, we moesten eigenlijk maar niet onderweg komen.

Burgmeijer,

verstoord.

Geen gekheid, alsjeblieft.

Brecht.
Ik spreek in ernst, mijnheer Burgmeijer.

Burgmeijer.
Nu, voor den dag er mee!

Brecht.
U moest liever niet medegaan.

Burgmeijer,

opstuivend.

Wat? Ik mankeer nooit en vanavond moet ik er zeker bij zijn. Er moet, wederzijds ingesloten, een man in den Raad, die van zessen klaar is.

Brecht,

ironisch.

Daarom juist moet u er nu niet bij zijn.... Ik was namelijk voornemens.... u candidaat te doen stellen.

Burgmeijer,

gestreeld.

Zoo, zoo. En kom je mij dat nu van te voren meedeelen? Ik zou er anders in de vergadering niet van geschrikt zijn.

Brecht,

ironisch.

Daar was ik ook niet bevreesd voor.

Burgmeijer,

zelfbewust.

Neen, natuurlijk niet. Zoo'n druk baantje is dat lidmaatschap van den Raad niet. En dan, de commercieele wereld mag er wel eens wat beter in vertegenwoordigd worden....

(Gemoedelijk Brecht op den schouder kloppend.)

Wat zitten er nu eigenlijk voor lui in, hè?

Brecht,

ontwijkend.

Ja, de handelswereld telt er niet veel vertegenwoordigers.

Burgmeijer.
O zoo! Wat werd er b.v. laatst bij het debat over de handelsinrichtingen een onzin uitgekraamd! Dat zou ik ze wel anders vertellen, als ik er in was.

Brecht,

haastig.

Dus u neemt het aan? Dan ga ik maar dadelijk.

Gaat naar de middeldeur.

Burgmeijer.
Ja, laten we maar dadelijk gaan. 't Is hoog tijd.

Brecht,

onaangenaam verrast.

Maar, mijnheer Burgmeijer. U zoudt.... Dan zouden ze immers dadelijk aan een afspraakje tusschen ons denken.

Burgmeijer,

nadenkend.

Iets van aan, iets van aan.... Bonsoir dan... Ik zal een beetje later komen.

Gaat zitten.

Brecht,

naar hem toekomend.

Dat moest u nu niet doen.... Ik.... Men....

Burgmeijer.
Ook al niet?

Brecht.
Als ik u was, bleef ik rustigjes thuis. Dat staat beter.

Burgmeijer,

opstaande.

Dàn krijgen ze dadelijk in de gaten, dat het, wederzijds ingesloten, afgesproken werk is. Ik ben er altijd.... En 't is niet eens een afspraakje. Ik heb je toch niet er om gevraagd.

Brecht,

ter zijde.

Er om gehengeld heb je anders genoeg.

Burgmeijer.
Je hebt me gevraagd, ik me bereid verklaard, dat is alles. Ik ga dus wel mee.

Brecht,

ontsteld.

Ja, ziet u eens, mijnheer Burgmeijer.... Ik heb.... Eigenlijk....

Burgmeijer.

Eigenlijk vindt ge, dat ik gelijk heb.

Brecht.
Neen, eigenlijk heb ik al met een paar vrienden....

Burgmeijer.
O, een clubje. Des te beter, want het bestuur zal wel met een anderen candidaat komen. En wie zijn die vrienden?

Brecht.
Nu vraagt u wat te veel. Ik heb... Ik mag...

Burgmeijer.
Het doet er ook eigenlijk niet toe. 't Zullen wel fideele lui zijn. En dat bestuur, dat zal ik wel eens ongezouten de waarheid zeggen.

Brecht,

in spanning.

En u zoudt thuis blijven?

Burgmeijer.
Neem me nu niet kwalijk, maar ik zou toch zelf ook....

Brecht,

quasi verstoord.

Dus u vertrouwt niet op onzen invloed en ijver? Dat zal mijn vrienden niet aangenaam zijn.

Burgmeijer,

erg mak.

Als jullie 't zoo opvatten....

Brecht,

moed vattend.

Ja, hoe anders? De vrienden wilden, om vrijer te kunnen spreken, u liever niet ter vergadering zien komen. En nu zoudt u toch gaan...

Burgmeijer.
Alleen om mijn beginselen uiteen te zetten, waarde heer, nergens anders om. 't Zou toch heusch....

Brecht.
Nu, u moet het zelf weten. Maar 't staat vast, dat uw komst eenigen zou ontstemmen; en uw vijanden zouden u van influenceeren op de vergadering verdenken.

Burgmeijer,

met een zucht.

Ik zal dan maar thuis blijven.

Brecht,

op zijn horloge ziende.

Wat hebt u mij opgehouden! Als ik nu maar niet te laat kom. Goeden avond, mijnheer Burgmeijer.

Loopt haastig naar de deur.

Burgmeijer.

Bonsoir, bonsoir!

Brecht door de middeldeur af.

Elfde tooneel.

Burgmeijer, *heen en weer loopend.*
Lid van den Raad!

(Wrijft in zijn handen).

Nu, ze zullen, wederzijds ingesloten, een goede aan mij hebben, de burgemeester en zijn kliekje. En wat zal die Van Rensen raar kijken!

(Grinnekend.)

Hij zal haast van nijd barsten, want hij wou er natuurlijk zelf wel graag in.

Mevrouw treedt binnen.

Twaalfde tooneel.

Mevrouw en mijnheer Burgmeijer.

Mevrouw,

verwonderd.

Ik zag Brecht alleen weggaan. Moest je niet mee?

Mijnheer,

zelfbewust.

Dat zie je.

Mevrouw.
't Is voor het eerst zoo lang je lid bent, geloof ik.

Mijnheer.
't Is ook voor het eerst, dat ik er reden voor heb.

Mevrouw.
Dat moet wel een heel gewichtige zijn.

Mijnheer.
Raad eens.

Mevrouw,

ontwijkend.

Wat weet ik van verkiezingszaken af.... Je hebt me daar nog nooit over gesproken.

Mijnheer.
Maar ditmaal gaat het jou ook aan.

Mevrouw.
Daar ben ik waarlijk nieuwsgierig naar.

Mijnheer,

met waardigheid.

Ze stellen mij van avond candidaat voor den Gemeenteraad.

Mevrouw,

verheugd.

Zoo, zoo. En hoe weet je dat?

Mijnheer.
Van Brecht. Die kwam mij namens zijn vrienden de candidatuur aanbieden.

Mevrouw.
En *blijf* je nu thuis?

Mijnheer.
Ik kan er toch niet bij gaan zitten, als ze mij aanbevelen.

Mevrouw.
Waarom niet?

Mijnheer.
Brecht zei, dat het op zijn vrienden geen goeden indruk zou maken.

Mevrouw,

gulgauw.

Flink overlegd van dien Brecht.

(Schrikkend over haar onvoorzichtigheid.)

Ik bedoel: een ferme vent, die Brecht.

Mijnheer,

enthousiast.

Ja, dat 's nog eens een kerel, daar je wat aan hebt.

Mevrouw,

bezorgd.

Als 't nu maar goed afloopt.

Mijnheer.
Van avond, bedoel je? Brecht en zijn vrienden en dan mijn aanhang zullen me wel tegen den zin van het Bestuur er door halen.

Mevrouw.
Ik bedoel ook eigenlijk de verkiezing zelf.

Mijnheer,

zelfbewust.

't Moet goed afloopen! Ze weten wie ik ben en de kranten zullen de kiezers wel voorlichten.

Mevrouw.
Ja, de bevriende kranten. Maar die van de andere partij breken alles weer af.

Mijnheer.
Aan die andere kranten storen de vrienden zich toch niet. Ze kennen me, wederzijds ingesloten.

Mevrouw.
Die vrienden hebben dan ook geen aansporende loftuitingen noodig, en je vijanden zullen zich weer niet aan de bevriende artikelen storen. Neen, hoor, als er geen andere middelen zijn....

Mijnheer,

kregel.

Andere middelen.... Advertenties en aanplakbiljetten en circulaires en rijtuigen om trage kiezers op te schommelen en

Sandwichmen

met groote borden en misschien ook een verkiezingskrant. Dat ligt maar aan de krijgskas van de vrienden.

Mevrouw.
Moet jij ook bijdragen voor die krijgskas?

Mijnheer,

opschrikkend.

Natuurlijk niet! Ik mag me nergens mee bemoeien. Alles moeten de vrienden doen, maar

(overredend; zijn vrouw naderend)

jij behoort ook tot die vrienden.

Mevrouw.
Ja, ja!

Mijnheer.
Als ze bij je komen met onkosten voor drukwerk, vergaderingen, colporteurs, annonces, en weet ik wat al meer, dan....

(maakt het manuaal: betalen)

dan heb je mij nooit te raadplegen, ik wil er zelfs niets van hooren.

(Met klem.)

Ik ben niet van plan me op een of andere wijze te compromitteeren; niemand moet ooit kunnen zeggen: Burgmeijer heeft er aardig wat voor over gehad.

(Overredend.)

Maar, wederzijds ingesloten, jij bent Burgmeijer niet.

Mevrouw,

glimlachend.

Ik begrijp je, en om de daad bij 't woord te voegen: ik weet een uitstekend middel om je verkiezing te bevorderen.

Mijnheer,

gretig.

En dat is.... Denk er om: ik moet achter de schermen blijven.

Mevrouw.
Je moet je vrienden maken, overal en zooveel je maar kunt.

Mijnheer,

nadenkend.

Aardig bedacht... Vrienden maken... ja... ja.

Mevrouw,

in de rede vallend.

Je moet b.v. lui, die wat tegen je hebben...

Mijnheer.
Stil nu even. Ik loop er juist over te denken.... Vrienden maken.... Wat zou je er van denken als ik het aantal mijner leveranciers eens uitbreidde en b.v. een pak liet maken bij een anderen kleermaker en een tweeden wijnkooper ook de klandisie gunde....

Mevrouw,

lijdzaam.

Och ja....

Mijnheer,

opgewekt.

Ik snap dan niet alleen de patroons, maar ook, wederzijds ingesloten, hun personeel. Ze zullen allicht een paar kiezers onder hun knechts hebben.... Weet je nog een paar firma's?

Mevrouw.
Als je dien kant uit wilt, Marie, de jongens en ik kunnen ook wel wat nieuws gebruiken....

Mijnheer,

spottend.

Daar komt de aap al uit den mouw. Alles draait bij jullie vrouwen op japonnen neer. Dat heb ik van avond al gezegd.

Mevrouw,

geraakt.

En bij jullie mannen op het eigen ik. Dat heb ik ook al gezegd.

Mijnheer.
Met je welnemen.... De belangen van de stad....

Mevrouw,

ironisch.

Ja, die hangen, vooral dezen keer, heelemaal af van jou verkiezing en dus van jou advertenties en wandelende reclameborden en rijtuigen en leveranciers....

Mijnheer,

overredend.

Je hebt in verkiezingszaken nog niet het juiste inzicht.... Maar laten we daar nu niet over twisten: we moeten, wederzijds ingesloten, alle zeilen bijzetten. Al die leveranties zullen echter wel wat duur zijn....

Mevrouw.

KONING VICTOR EMMANUEL III VAN ITALIË.

Zeg eens, die krijgskas zou ook wel eens wat veeleischend kunnen blijken. En dan, die leveranciers-politiek is van jou vinding.

Mijnheer.
Van de krijgskas wil ik immers niets hooren.... Weet je wat, stuur de meiden maar om mantels en stalen en al wat je wilt op zicht, dan schrijf ik even een paar briefkaarten voor wijnkooper en kleermaker.

Mevrouw.
Daar is toch zoo'n haast niet bij.

Mijnheer.
Mooi zoo! Dat is nu nog maar leveranciers politiek, zooals je zegt, en daar heb je niet eens verstand van. Begrijp je dan niet, dat ze de klandisie niet zullen vertrouwen, als je morgen of overmorgen komt. Dan zeggen ze: ‘Burgmeijer komt bij me om mijn stem.’ Neen, hoor, ik moet ze, wederzijds ingesloten, vóór wezen en daarom maar dadelijk besteld.

Mevrouw.
Ik heb er niets tegen.

(Ter zijde.)

Hij is bepaald in de vereischte stemming voor mijn plan.

Mevrouw af.

Dertiende tooneel.

Burgmeijer.

Waarachtig een mooi plannetje van me. Een beetje duur, maar enfin, je moet er wat voor over hebben.

(Loopt naar het schrijfbureau; schelt met de tafelbel.)

Zou mijn vrouw briefkaarten hebben?

(Zoekt in 't bureau.)

Ja!

(Gaat zitten schrijven.)

Mijnheer, gelieve....

Dirk treedt binnen.

(Slot volgt.)

Bij de Platen.

Een tuiltje rozen. -

Zorgvuldig schikt ze de rozen samen tot een tuiltje, om dit in de slanke vaas op het tafeltje voor zich te zetten. Maar waartoe dat ernstige, peinzende gezicht? Denkt zij er aan, dat die rozen, thans vol geur en kleur, weldra zullen verwelken, - ziet zij daarin wellicht ook een beeld van het leven? Wie zal het zeggen, welke gedachten het zien dier frissche, fraaie bloemen bij haar verwekt, wie precies raden, wat de schilder in die ernstige vrouwefiguur heeft willen leggen?

Zeker is het, dat het bezichtigen der gravure den beschouwer tot ernst stemt, en dat het schilderij in zijn ongesmukten tooi van het kunnen des kunstenaars getuigt.

'Heer, help mij!' -

Na het groote wonder van de vermenigvuldiging der brooden te hebben gewrocht, verwijderde Jesus zich ongemerkt naar een berg, om daar in de eenzaamheid te bidden, terwijl Hij Zijn leerlingen had vooruitgezonden om scheep te gaan. Daar het reeds laat geworden was, staken zij in zee en voeren naar Capharnaüm. Middelerwijl stak een hevige wind op, die de zee onstuimig maakte.

Toen Jesus zag, dat zij groote moeite aanwendden om te roeien, want de wind was tegen hen, kwam Hij omtrent de vierde nachtwake[1] wandelende over de zee tot hen. De leerlingen, Hem op het water ziende wandelen, meenden, dat het een geest was en hieven van angst een luid geschreeuw aan. Jesus echter zeide hun terstond: 'Ik ben het, vreest niet,' waarop Petrus antwoordde: 'Heer, indien Gij het zijt, laat mij dan over het water tot U komen.'

'Kom,' zeide Jesus. Petrus stapte uit het vaartuig en wandelde over het water, om naar Jesus te gaan. Maar toen de wind met verdubbelde hevigheid opstak, werd hij bevreesd en begaf hem het vertrouwen in de wonderkracht des Heeren. Hij begon te zinken en riep uit: 'Heer, help mij!'

Jesus stak de hand uit, greep hem vast en zei: 'O gij, kleingeloovige, waarom hebt gij getwijfeld?' Zoodra de Heer in het scheepje was gestapt, ging de wind liggen.

Deze gebeurtenis is vaak door kunstenaars als onderwerp voor een schilderij gekozen. Van de meesters uit onzen tijd heeft niemand ze op zoo aangrijpende wijze voorgesteld als professor Plockhorst, dien het Boek der boeken reeds tot menig fraai schilderij heeft geïnspireerd. Ook hier weet de kunstenaar den beschouwer geheel onder den indruk te brengen: hoog boven de woede der ontketende elementen, boven de vreesachtige kleinmoedigheid der menschen verheft zich de majesteit van den Zoon Gods. En evenals de sterke hand van den Heiland den zinkenden Petrus redt, zoo beschermt ze in den maalstroom des levens hem, die in Hem gelooft.

De visschersvloot-schouw op de Zuiderzee. -

Het is een eigenaardig en eenig schouwspel geweest, dat de Zuiderzee bij Muiden Vrijdag den 3en Augustus heeft opgeleverd: ruim 1600 botters der Zuiderzee-visschers hadden zich daar tot een revue vereenigd, en deze vlootschouw werd afgenomen door H.M. de koningin.

De burgemeesters van Edam en Wieringen, de heeren Calkoen en Kolff, hadden het initiatief genomen tot het plan, H.M. te doen kennis maken met de visschersvloot der Zuiderzee, niet opgesmukt en mooi gemaakt, maar zooals zij er in haar gewone daagsche pakje uitziet. En nadat onze geliefde koningin met haar gewone lieftalligheid het aanbod welwillend had aangenomen, bleek aanstonds in den ruimsten kring van de algemeene bereidwilligheid der visschersbevolking, om het plan der vlootschouw een schitterend welslagen te verzekeren.

Dit is dan ook niet uitgebleven. Niet minder dan 1600 botters lagen in rij en gelid geschaard, toen H.M. de koningin, vergezeld van haar doorluchtige moeder, zich op de koningsloep der Nederlandsche Marine uit de haven van Muiden naar de *Buyskes* liet roeien, op wier dek H.M. de vlootschouw zou opnemen.

Maar eerst bracht de koningin een bezoek aan vijf botters, vertegenwoordigende de botvisscherij, de haringvisscherij, de ansjovisvisscherij, de aalen garnalenvisscherij en de mosselen- en alikruikenvisscherij. De visschers, aan wie deze eer te beurt viel, waren C. Peereboom van Marken, K. Kos van Huizen, T. Wouda van Lemmer, J. Metzelaar van Wieringen, en H. Tuyp van Volendam. Met bijzondere belangstelling bezichtigde H.M. de botters en deed allerlei vragen, als over de verdien-

1) De nacht werd verdeeld in vier nachtwaken, elk van drie uur. De vierde nachtwake viel na drie uur in den morgen.

sten, die het bedrijf oplevert, over het huiselijk leven der visschers, enz. De wakkere visschers ontvingen van H.M. de eere-medalje der Oranje-Nassau-orde in zilver, behalve H. Tuyp, wien, daar hij reeds vroeger met die onderscheiding begiftigd werd, daar de koningin een gouden horloge werd ter hand gesteld.

Hierna begon de eigenlijke revue. Met een matige vaart stoomde de *Buyskes* langs het vierkant van visschersvaartuigen, terwijl H.M. nu eens op het paradedek zat, dan weer op en neer wandelde, voortdurend wuivende in antwoord op de groeten der visschers. Nadat de *Buyskes* haar eerste ligplaa's weer had ingenomen, begon een tweede revue, die der pleizierjachten, welke langs het koninklijk vaartuig stoomden. Na het défilé der booten heschen de botters de zeilen. In een oogwenk veranderde het tooneel. De zee was bezaaid met lustig zeilende scheepjes, die zich als vliegen bewogen om en tusschen de booten, en vooral de *Buyskes* tot doelwit kozen.

Om kwart voor vieren was de vlootschouw ten einde, die onvergetelijk zal blijven voor de visschersbevolking der Zuiderzee, welke zich een aanzienlijke geldelijke opoffering getroostte, om der beminde vorstin haar hulde te bewijzen.

Koning Victor Emmanuel III van Italië. -

De nieuwe koning van Italië had tot aan zijn troonsbestijging weinig van zich doen spreken. Men wist van hem niet veel meer dan dat hij een jonge man was met een zwak gestel, maar, naar men zegt, hebben de vele zeetochtjes, die hij in de laatste jaren met zijn gemalin ondernam, op zijn gezondheid een gunstigen invloed uitgeoefend.

Victor Emmanuel III werd den 11en November 1869 te Napels geboren, droeg als kroonprins den titel van prins van Napels, en trad den 24en October 1896 in het huwelijk met prinses Helena van Montenegro, een drietal jaren jonger dan haar koninklijke gemaal.

De kroon van het ‘ééne Italië’ is voor den jongen vorst een zware last. Het land verkeert financieel en economisch in ongunstige omstandigheden, de partij der revolutie is er zeer machtig, en de misdaad van 1870 drukt altijd nog als een vloek op het land en de dynastie, terwijl de naam van den nieuwen koning telkens de herinnering verlevendigt aan den man, die zich tot de snoodste wandaad dezer eeuw heeft laten gebruiken.

Allerlei.

De eerste diamant in Zuid-Afrika. -

Een zekere John O'Reilly hield zich in den winter van 1867 in het district Hopetown in West-Grikwaland aan de zijde der Vaalrivier op. Daar bracht hij een nacht door in de hoeve van een Hollandschen Boer, met name Schalk van Niekerk. Terwijl hij zich met den Boer en diens vrouw onderhield, sloeg hij de kinderen des huizes bij hun spel gade, waarbij hem de verrassende doorzichtigheid van een steen, waarmee de kinderen zich vermaakten, bijzonder opviel. Ofschoon O'Reilly nog nooit den

diamant in ruwen toestand had gezien, uitte hij toch het vermoeden, dat het stuk kiezel, waarmee de kinderen speelden, wel een van die zoo gezochte edelsteenen kon zijn. De Boer lachte daarover en zei tot zijn gast, dat hij het waardelooze ding gerust mocht hebben, als hij wilde, en voegde er bij, dat er van die soort steenen nog een menigte in den leemgrond van den rivieroever te vinden waren. O'Reilly nam den steen mee, onder voorwaarde, dat de Boer, indien de steen werkelijk diamant was, de helft van de opbrengst zou krijgen. In Colesberg werd de steen aan deskundigen voorgelegd, maar dezen verklaarden, dat het geen diamant was. Daarentegen verzekerde dr. Atherstone in Grahamstown, dat het wel degelijk een diamant was van 23½ koraat gewicht en ter waarde van zes duizend gulden. De toenmalige gouverneur der Kaapkolonie, Philip Wodehouse, kocht hem ook voor die som.

Later werden de diamanten in menigte in de leemen muren van de hutten der inboorlingen gevonden.

DE INZENDING DER KON. NEDERLANDSCHE GLASFABRIEK TE DORDRECHT TER PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING: De grootste gebogen spiegelruiten ter wereld.

Bierdrinkende volkeren. -

Met uitzondering van het kleine België, dat onder de bierdrinkende landen nog altijd de eerste plaats inneemt, is thans Engeland de eerste der groote staten op dit gebied, en niet Duitschland. In Engeland drinkt men jaarlijks 128 liter bier per hoofd, in Duitschland 100 liter. In België is het bierverbruik per jaar en per hoofd 144 liter en in Denemarken 84; daarna komt Amerika met 40 liter, Oostenrijk en Nederland met nog wat minder, Frankrijk met 20 en Rusland met 4 liter.

Bouvy's inzending op de wereldtentoonstelling.

Tot de merkwaardigste inzendingen op de Parijsche wereldtentoonstelling behoort ongetwijfeld die der Koninklijke Nederlandsche Glasfabriek J.J.B.J. Bouvy te Dordrecht, welke een modernen gevel met de grootste gebogen spiegelruiten, die tot dusver vervaardigd werden, heeft tentoongesteld. De afmetingen zijn 4.50 nieter hoog en 2.35 breed.

De gebogen spiegelruiten worden in den laatsten tijd voor de uitstallingen van winkels in de groote steden van heel Europa veel gebruikt, omdat de tentoongestelde voorwerpen daardoor beter uitkomen en het gezicht niet belemmerd wordt door de pilaren in de hoeken, zooals bij de oude vitrines het geval is. Vooral 's avonds, wanneer de winkels electrisch verlicht zijn, maken de reusachtige ruiten van gebogen glas een wonderbaar effect.

Tot dusver moest het gebogen spiegelglas uit Engeland betrokken worden, en de ruwe behandeling op de zeebooten bij het laden en lossen was oorzaak, dat de ruiten bij aankomst dikwijls gebroken waren. Men moest zoodoende vaak maandenlang wachten, alvorens men de ruiten in zijn bezit had, en menig architect, die van plan was, gebogen spiegelglas voor zijn bouwwerken te gebruiken, werd afgeschrikt door het risico en de onaangenaamheden en vooral door de onzekerheid betreffende den tijd van levering.

Thans behoeft men niet meer zijn toevlucht te nemen tot de Engelsche fabrieken, maar kan men ze gemakkelijker, goedkooper en beter verkrijgen bij de Kon. Nederlandsche Glasfabriek te Dordrecht, die onder toezicht der directie door haar eigen werkvolk de kisten in de waggons laat laden. Daar ze onderweg niet overgeladen hoeven te worden, verlaten de kisten dus den waggon niet vóór aankomst ter plaatse van bestemming, en is bijgevolg alle gevaar van breken onderweg buitengesloten.

Het is een uitstekend denkbeeld van den heer Bouvy geweest, met zijn laatste schepping op de wereldtententoonstelling voor den dag te komen; en het verheugt ons voor onze vaderlandsche nijverheid, dat ze daar zoozeer de aandacht van deskundigen trekt en in de buitenlandsche pers met zooveel waardeering besproken wordt. De inzending is ook van belang met het oog hierop, dat onder alle groote steden Parijs de eenige is, die de beteekenis van het gebogen spiegelglas voor zijn toch zoo fraaie winkels en uitstallingen tot dusver niet begrepen heeft.

Zijn Bouvy's spiegelruiten ter tentoonstelling - waarvan op deze bladzijde een welgeslaagde afbeelding voorkomt - reeds van waarlijk reusachtige afmetingen, zijn ovens stellen hem in staat, nòg grooter afmetingen, zoowel in de hoogte als in de breedte, te bereiken.

Daar de fabriek zich verder ook bezig houdt met glasverzilvering, facetslijperij, het etsen op glas enz., kan zij allerlei combinaties leveren als gebogen en verzilverd glas, geëtst en verzilverd glas, die men elders tevergeefs zou zoeken.

De achtergrond van Bouvy's inzending bestaat van onderen uit spiegels, van boven uit vensterglas, de verwoesting van Jerusalem van Aug. Klughardt voorstellend. Landgenooten, die alsnog de tentoonstelling bezoeken, raden wij ten sterkste aan, ook een bezoek te brengen aan deze belangrijke inzending op de eerste verdieping van het Paleis der buitenlandsche industrieën op de Esplanade der Invalieden, tegenover de tentoonstelling van Sèvres porselein. Het zal het Nederlandsche gemoed, dat niet altijd reden tot roemen heeft, goed doen, althans dezen tak van vaderlandsche nijverheid de bewonderende hulde van den vreemdeling te zien wegdragen.

[Nummer 29]

Dennenhof,
door
Agatha de Haan.
(*Vervolg*.)

STILLE MIJMERIJ, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ROBERT FLEURY.

Piet was in de beschermende duisternis stil achter zijn broer geslopen, hij hield veel van Bruno en had dat altijd op zijn onstuimige, plaagzieke wijze getoond. Sinds eenigen tijd had Bruno hem echter zóó barsch teruggewezen, dat de arme jongen hem niet meer durfde naderen en zijn best deed zich zoo onverschillig mogelijk te toonen. Met het fijne gevoel aan kinderen eigen begreep hij nu echter, dat de booze broer zachter gestemd was, en zijn warm jongenshart dreef hem er toe, een poging te doen om vrede te sluiten.

Zacht schoof hij zijn hand op Bruno's schouder en keek hem in het gelaat, dat in het maanlicht zoo bleek zag.

‘Huil je? Brun, zeg, wat scheelt je?’

De bezorgde jongensstem deed op eenmaal den zang verstommen en schrikte de kleine groep toehoorders op uit hun stil genot.

‘Ik huilen? ha ha ha ha! je bent niet wijs, sprinkhaan, ik, ha ha ha!’

Bruno lachte schaterend met een overspannen, onnatuurlijken klank, maar plotseling viel hij voorover met het hoofd tegen den lessenaar, de toetsen gaven een valsch geluid en het boek viel zonder gerucht op den grond; het lachen was verstomd, de trotsche, onverschillige Bruno snikte. Mevrouw Constance sprong op en boog zich liefdevol en vol angst tot hem, maar hij rukte zich van haar los, wierp het hoofd in den nek en snelde met een wocsten, vreemden lach de kamer uit en den tuin in.

In het maanlicht zagen zij hem heengaan met zijn hoed op; bij het eerste rozenperk stilstaande, floot hij Lady, die hem met een sprong door het venster volgde.

‘Gaat naar boven, kinderen, het is tijd van slapen.’

Mevrouw Leermans sprak met heesche stem, alsof het haar moeite kostte een woord uit te brengen.

Stil en terneergeslagen gingen zij uiteen; en spoedig vernam men geen gerucht meer in het oude landhuis.

Marie en Charlotte zaten hand in hand voor het venster der slaapkamer en staarden naar buiten in den mooien zomernacht.

'Is het niet, wanneer we in die vreedzame stilte kijken, of alle zorgen en angsten onbeduidend zijn? De sterren schitteren zoo vriendelijk, alles is even rustig om ons heen en toch dreigt er iets onbekends, iets akeligs.' Marie huiverde, alsof zij koud was, en drukte het voorhoofd tegen de ruit.

'Je zoudt mij van Nolda vertellen,' zei Charlotte, een stoel bijschuivend en zelf op de vensterbank leunend.

'Ach Lotje, wat is het vreeselijk, dat al ons geluk door één mensch verstoord kan worden! Ik zal je alles vertellen wat ik weet en ver-

moed, maar zeg jij me nu eerst hoe je van Nolda afweet.'

Charlotte vertelde haar pleegzuster wat zij bij het veerhuis had gezien en gehoord, en Marie sloeg de handen ineen.

'Daarom dus die vreemde houding tegenover jou?.... en toch is het sinds twee maanden de eerste avond, dat hij thuisbleef en weer gezongen heeft. Ma was er zoo gelukkig door, zij beschouwde het al als een omkeer.... en nu is hij toch weg, natuurlijk naar dat huis ginds, waar zooveel jongelui van het dorp worden opgehouden en bedorven. Charlotte, als je eens wist, hoe ma er altijd op uit is geweest sedert de broers volwassen zijn, hun zin voor een huiselijk leven in te boezemen; zij heeft zich een keur van boeken en tijdschriften aangeschaft, stapels muziek laten komen, heeft hun zooveel honden gegeven als zij wilden hebben; zij speelde 's avonds kaart en schaak met hen, en toch heeft het niet geholpen. Bruno is altijd licht over te halen geweest tot verkeerde dingen, maar zooals nu had ik nooit gedacht dat hij worden zou. Zie Ernest eens, hoe eenvoudig en goed is hij tegenover iedereen, altijd in zijn humeur en tevreden met alles, vrienden heeft hij hier niet, omdat er in het geheele dorp niemand is, met wien hij vertrouwelijk wil omgaan; hij denkt over alles even degelijk. En Bruno?....'

'Wij mogen hem echter niet al te hard beoordeelen, hij is knap en innemend, dat zijn eigenschappen, die zoowel voor mannen als vrouwen gevaarlijk zijn, omdat lichtzinnigheid ze het eerste zoekt.'

'Daarin heb je wel geen ongelijk, Lotte, maar de gedachte kan mij toch boos maken, dat knapheid recht op buitensporigheid schijnt te geven. Dat is onbillijk; mooie menschen moeten evengoed karakter toonen en vastheid van wil bezitten als de meest gewone stervelingen.'

'Moeten ja, maar al wat moet ìs nog niet!'

Marie boog het hoofd, zij was bleek en verdrietig. 'Je denkt zeker, dat ma al slaapt?'

'Dat denk ik nu bepaaldelijk niet, zij zal niet slapen vóór hij terug is, al duurt het tot morgen.'

'O, Lotje, ik zie, jij begrijpt het, jij voelt met ons mee, ik kan je niet zeggen, hoe blij ik ben, dat jij hier bent, misschien wordt alles nog weer goed. Jij hadt vroeger zooveel invloed op hem, toe, doe je best zijn vertrouwen te winnen en hem van daarginds terug te houden. Wil je ons helpen, Charlotte, mijn lieve, lieve zuster?'

'Ik beloof het je, Marie, maar ga nu slapen, en geen zorgen vóór den tijd, alles komt terecht.'

'Ik geloof en ik hoop het, nu jij er maar bent met je kalm hoofd en je flink verstand. Nacht, zusje!'

Charlotte bleef voor het venster zitten en opende het raam; de nachtwind streek door den moerbeiboom en droeg de geuren der rozen binnen. Het jongemeisje staarde over de zilverlichte akkers en velden en de daken der huizen in het verschiet, zij dacht over vele dingen ernstig na. Zij hoorde niet eens dat de deur werd geopend en mevrouw Leermans binnentrad.

Zij schrikte op, toen een hand op haar schouder werd gelegd, maar trachtte te lachen, toen zij tante Constance herkende. 'U hier, tante?'

'Ja kind, waarom ga je niet slapen?'

'Ik kàn niet, tante, laat me bij u blijven en u gezelschap houden.'

'Neen, Lotte, het zou egoïstisch van me zijn, je jonge schouders met mijn zorgen te bezwaren.'

‘Egoïstisch, u? Alsof er een beminnelijker, onbaatzuchtiger, verstandiger vrouw bestaat dan u! Neen, tantetje, ik wil niet slapen, maar bij u blijven en op hem wachten.’

‘Goed, kind, kom naast me zitten, jij bent de eenige, voor wie ik mijn hart kan uitstorten, en het is vol, overvol. Marie is zwak en teer en kan niet tegen leed, ik moet haar ontzien, mijn lief bloempje. Ernest is voor zijn genoegen thuis en ik wil zijn vreugde niet bederven; de verhouding tusschen hen is bovendien al gespannen genoeg, en Piet, Piet is een kind, dat overal buiten moet worden gehouden.’

‘Maar ik ben kalm en sterk, tantelief, belast me gerust met een deel van wat u drukt. Toen ik eenzaam en bedroefd was, hebt ge u mijner aangetrokken en mij weer vroolijk gemaakt; nu is het mijn beurt, ik wil u ook weer gelukkig en lachend zien.’

‘Kind, ik heb zulk een angst voor de toekomst, het drukt als lood op mij, ik ben bang....’

‘Arme tante, er zijn rimpels in uw mooi voorhoofd, die moeten verdwijnen. Vertel me nu maar een en ander.’

Lotje, daarginds in het veerhuis is een gezin komen wonen, waar twee dochters zijn, de schrik van iedere verstandige moeder, die volwassen zoons heeft. De meisjes zijn mooi en ijdel, om geen ander woord te gebruiken, en lokken de jongelui naar het koffiehuis. Mijn Bruno is, vrees ik, ook in dien strik verward geraakt door toedoen van dien verdorven jonker Van Nerven. Zie je, Charlotte, ik ben niet genoeg vrouw van de wereld, om het zedelijk bederf van een mijner kinderen kalm te kunnen aanzien, ik heb hem gesmeekt zijn omgang met Van Nerven te staken; die rijke, lichtzinnige jongeman is geen geschikte vriend voor hem, - maar wat hij belooft, houdt hij toch niet.

‘Maandenlang gaat hij avond aan avond uit en komt eerst laat in den nacht te huis; hij wil van de kerk niets meer hooren, en geeft veel meer geld uit dan ik hem geven kan en mag. Waar zal dat nog mee eindigen?’

‘Maar, beste tante, kunt u hem dan niet dwingen vroeger thuis te komen? Neem hem dan den huissleutel af.’

‘Dat heb ik al gedaan, en toen.... nooit vergeet ik den angst, dien ik dien nacht heb uitgestaan.... Kind, hij is in 't geheel niet thuisgekomen. Ik kan hem niet dwingen, hij is mij ontwassen.’

Dat klonk diep treurig. Charlotte drukte de hand harer pleegmoeder hartelijk in de hare. ‘En is dat alles begonnen, toen.... toen die menschen hier kwamen?’

‘Ook voor dien tijd was hij al eenigszins van ons vervreemd. Als Ernest met vacantie thuiskwam, was er altijd feest en dat deed hem genoegen; maar Bruno vond het dwaas en aanstellerig en voelde zich in ons ouderwetsch, prettig huis niet meer op zijn gemak. Victor van Nerven heeft hem van ons afgetrokken, en nu wordt het werk daarginds voltooid door.... die Nolda.’

‘Tante, als u hem dan eens toestemming gaf en....’

‘Nooit, zeg ik je, nooit geef ik mijn toestemming daarvoor. Als hij de volgende maand meerderjarig wordt, zal hij mij wel openlijk trotseeren, maar hier in huis zal hij haar niet brengen, dat heb ik hem gezegd.’

‘En wat was zijn antwoord, tante?’

‘Hij noemde mij onbillijk en trotsch, maar neen, lieve, ik ben niet trotsch, dat weet jij beter. Uit dommen hoogmoed zou ik het geluk van mijn kinderen niet in den weg staan, maar ik wéét, dat de man, die met een meisje uit dat huis trouwt, diep ongelukkig moet worden. Meisjes, die zoo oppervlakkig, dom en ijdel zijn, kunnen geen man gelukkig maken.’

‘Het is zeer treurig, dat juist Bruno in zulke handen moest vallen. Alles wat er goeds in hem is, zullen zij verslikken, en van zijn zwakheid misbruik maken om hem geheel tot zich over te halen.’

‘Ja, Lotje, en wij vrouwen kunnen machteloos toezien.... tenzij.... Het is wel pijnlijk voor mij, te weten, dat al mijn zorgen en liefde vergeefsch zijn geweest, dat ze niet opwegen tegen het arglistige kwaad en de schaamteloosheid van.... neen, ik kan die namen niet meer uitspreken, ze willen me niet over de lippen.’

‘En toch, tantelief, is hij nog niet zoodanig veranderd, dat wij hem moeten opgeven; neen, wij staan hem niet af aan die anderen. Wij zullen om hem strijden en hem hier terugbrengen; alle kracht, die in ons is, zullen wij beiden aanwenden, om hem voor ons terug te winnen. Hij mag zich niet, verblind als hij is, in het ongeluk storten; wij zijn er nog en zullen hem terughouden, want, niet waar tante, wij kunnen hem niet missen?’

‘Mijn lief, braaf kind, ja, help jij me maar, dan wordt licht alles weer goed. Hij heeft van jou zooveel gehouden, herinner hem onbewust aan dien heerlijken tijd; slechts één macht kan hem ten goede veranderen, en die macht heet reine, oprechte liefde. Mocht ik dat niet zeggen, lieve?’

‘U mag alles, tante.’

‘Geef mij je hand, lieve. Zoo, nu is het, of dat somber voorgevoel van mij wijkt. Als ik in je vriendelijk, verstandig gezichtje zie, word ik gerustgesteld. Mijn goede fee.’

‘O tante, ik ben gelukkig, dat ik iets voor u doen kan, ik heb u immers voor zooveel te danken; al de zonneschijn van mijn jeugd kwam van u.’

Het jongemeisje stond daar met schitterende oogen, haar lokken woeien op in den binnensluipenden wind en haar gelaat was bleek van ontroering. ‘Tante, ik dank u in dit oogenblik voor al uw liefde en goedheid en beloof u plechtig, al mijn invloed aan te zullen wenden, om hem u weer te geven.’

Zij scheidden met een hartelijke omhelzing, vol nieuwen moed en vertrouwen.

Mevrouw Leermans liep in diep gepeins haar kamer op en neer, wakend tot haar zoon zoo zijn thuisgekomen. Sinds vele nachten had zij dit gedaan; zou zij hebben kunnen slapen met een hart zwaar van zorg en angst over hem?

Ook Charlotte waakte tot de dag begon te grauwen; regelmatig klonk het lichte geluid van tantes schreden tot haar door, tot bij de eerste schemering het knarsen der huisdeur zich deed hooren. Toen eerst werd het geheel stil in de kamers van het oude Dennenhof.

III

> Elkander begrijpen, zietdaar mede een onzer verplichtingen. Weinige plichten vereischen een meer verfijnd zedelijk gevoel, weinige worden minder in practijk gebracht.

Charlotte begaf zich heel vroeg naar beneden, met het doel een wandeling door het dorp te maken vóór het ontbijt. Onhoorbaar liep zij de trap af en de huiskamer door, waar zij op den tast naar het venster ging en de blinden openzette, zoodat de lachende morgenzon vrij naar binnen kon schijnen.

Toen zij zich omkeerde, deed zij van schrik een stap achterwaarts. Bruno lag in diepen slaap op de canapé. Welk een verwarring om hem heen! Hoed en rotting lagen op den grond, de manchetten op de tafel en de handschoenen tot een bal ineengerold

naast hem-Het gelaat van den slaper was bleek en onder de oogen lagen breede schaduwen.

Charlotte dacht hoe het tante treffen zou, hem zoo te vinden, en een snel besluit nemend, tikte zij hem met den wandelstok op den schouder. Maar hij ontwaakte niet, voor zij deze manier van wekken nog tweemaal herhaald had.

‘Ga onmiddellijk naar je kamer, aanstonds komt je ma beneden, zij mag dit niet zien,’ zei het jonge meisje beslist, ‘en de meid komt dadelijk de kamer doen; hier, neem je manchetten mee.’

Hij geeuwde en deed bedaard de manchetten weer aan. ‘Ga je nu al uit? Je bent vroeg bij de hand. Fameus, wat heb ik 'n dorst.’

Zij haalde een glas water en reikte het hem toe met de spottende opmerking: ‘Nadorst, mijnheer Leermans.’

‘Komaan, zóó erg was het niet, ik kwam om één uur thuis en was volstrekt niet boven mijn theewater.’

‘Twee leugens te gelijk.’

‘Wablief?’

‘Je kwam om vijf minuten over drieën thuis en was zoozeer buiten westen, dat je geen licht kon opsteken en in de huiskamer in slaap bent gevallen. Wat zegt u?’

‘Scherpe contrôle, merk ik, juffrouw Charlotte Franzen.’

‘Toeval, louter toeval, mijnheer Bruno Leermans.’

‘Betrap me als 't je blieft niet meer op leugens, mejuffrouw, zoolang ik uw eigen waarheidsliefde in twijfel moet trekken. Prettige wandeling, mejuffrouw, ik heb de eer.’ Hij boog spottend en verliet de kamer.

Charlotte zette haar lichten stroohoed op en begaf zich naar buiten. Maar zij wandelde niet lang, het gesprek met haar pleegmoeder klonk nog na in haar hoofd en belette haar de schoonheid der frisch ontwaakte natuur te zien. De leeuweriken stegen jubelend boven haar in de lucht en lieten zich dan weer pijlsnel vallen. Zij volgde ze met de oogen, maar haar hart was niet licht genoeg, om in het dartele vogelenleven op te gaan.

Voor zij het wist, stond zij weer in den tuin, waar de meid juist met roodgeschreide oogen het ontbijt gereed zette. Met vriendelijke deelneming zag het jongemeisje haar aan, terwijl zij een kristallen vaas met vergeet-mij-nietjes en kamillenbloesems vulde.

‘Wat scheelt er aan, Dientje; je schreit al zoo vroeg in den morgen.’

De meid bracht haar voorschoot aan de oogen en zei snikkend:

‘Och juffer, 't is altijd zoo, de jongeheer houdt me voor den gek, omdat ik zoo leelijk ben, nét of ik er wat aan doen kan. Meneer Ernest is heel anders, die is even goed als mevrouw en juffrouw Marie. Als 't niet was omdat ik m'n arme moeder mot onderhouën en graag bij mevrouw wil blijven, dan was ik al lang weg geweest, al lang; 't is soms niet om uit te houën. En meneer alléén dat ging nog, maar dat rooie duivelskind helpt er nog aan mee.’

Charlotte dacht bij deze laatste vleiende benaming niet ten onrechte dadelijk aan den jonker Van Nerven, maar zij liet er niets van merken en trachtte de wreedheid van den mooien vlinder jegens de arme distelbloem te verzachten door vriendelijke woordjes. Hoe weinig succes haar poging echter had, bewees haar de woedende uitval: ‘Ik wou dat ie de pokken kreeg, dáár!’

‘Dankje,’ klonk het luimig vlak in de nabijheid. Bruno had alles gehoord. ‘Van 't zelfde, Hanneke Tanneke.’

Dientje liep verschrikt en huilend weg en Bruno keek haar luid lachend na. ‘Gelukkig, die vogelverschrikster zijn we de eerste tien minuten kwijt; à propos, mag ik rooken?’

‘Als u daar plezier in vindt, waarom niet?’

‘Als ik er plezier in vind, wel natuurlijk doe ik dat, anders zou ik het immers laten. Ik doe nooit iets anders.’

‘Dus nooit iets, dat onaangenaam - zij 't plicht - is?’

Hij streek zich met de hand door het haar.

‘Hemel, mijn pruik is nog nat van die koudwaterkuur, anders 'n uitstekende remedie tegen katterigheid, bepaald aan te bevelen.’

‘Dank u, beter is het geen katterigheid te kennen; ik wacht echter nog een antwoord op mijn vraag.’

‘Nu dan, als ik het eerlijk zeggen mag.... neen.’

‘Treurig en.... laf.’

Zij draaide hem den rug toe met een blik zoo hoonend, dat het bloed hem naar het hoofd vloog. Hij volgde haar, toen zij wilde heengaan, en hield ondanks haar heftig tegenstreven haar handen vast.

‘Laf, Charlotte, ben ik laf? Neem dat woord terug, of verklaar me waarom je het mij naar het hoofd slingert.’

‘Mij dunkt, dat ge je die vraag zelf wel kunt beantwoorden, mijnheer Leermans,’ verklaarde ze koud.

‘Ik heet Bruno, Charlotte.’

(*Wordt vervolgd.*)

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

VI.
Het Zwitsersch dorp.

Menig uithangbord is bedrieglijk, en enkele looze gevels op deze wereldtentoonstelling zijn de mantel, waaronder de nijpendste armoede haar lompen verbergt.

Is dit ook het geval met het Zwitsersch dorp? Krijgen we hier b.v. niets anders dan eenige kilometers doek, door een middelmatigheid beklad? Geenszins, en voor hetgeen het is, kon het ‘Village Suisse’ gerust wat meer reclame maken. Doch goede wijn behoeft geen krans. 't Is een paar jaar geleden, dat ik de beide ontwerpers van dit eigenaardig expositieplan ontmoette, en wel op een dejeuner van de leden der buitenlandsche pers te Parijs bij de opening van den jaarlijkschen salon.

Wat toen uit den mond der beide Zwitsers, de heeren Henneberg en Allemand, als een sprookje klonk, is thans sedert eenige maanden werkelijkheid. Op een kwartier afstands van het Concorde-plein een hoekje van het schoone Zwitserland over te brengen, bergen van veertig meter hoogte, trouwe nabootsing in het klein van dit eenige bergland, op te werpen hier aan de Seine-boorden, moest dat niet klinken als een sprookje?

Laten we al het overige voor een oogenblik op zijn plaats, om ons alleen bezig te houden met die nieuwe soort van industrie: het aanleggen van bergen, of heuveltjes als ge wilt.

Dat hier een paar honderd handen enkele jaren bezig zijn geweest, ten einde dit resultaat te bereiken, zal niemand verwonderen. Men dient in 't oog te houden, dat de ontwerpers niet tevreden waren met een heuvel zonder meer, dat is, een of andere verhevenheid van den bodem. Als kunstenaar en Zwitsers zouden zij dit beneden zich hebben geacht.

Er moest een trouwe nabootsing worden gegeven, en daarom werden er afdrukken genomen van die bergen, welke het meest geëigend schenen voor het nagestreefde doel. Volgens de modellen, op die manier verkregen, lieten de ondernemers werken, en op die wijze alleen konden zij de schitterendste resultaten verkrijgen, waarop zij nu groot mogen gaan.

Toen in Augustus 1897 met den aanleg begonnen werd, moesten eerst een vijf-en-twintigtal barakken worden opgeruimd, want, men vergete het niet, deze Avenue de Suffren, nu zoo woelig en bedrijvig, was in dien tijd een vergeten achterhoek; een menigte kroegjes, waar de absinthdrinkers hun geld verkwistten, trof men er aan. Waar nu in alle talen en tongen de bewondering zich lucht geeft, klonk toen veelal niets anders dan het dronkemanslied, of het twisten en vloeken der bleekneuzige Parijsche straatslijpers, dieven en moordenaars in den dop.

De oppervlakte, door het Zwitsersche dorp beslagen, is 21.000 vierkante meter, een groot terrein, toen alles nog vlak en effen was, maar thans, vooral op drukke dagen, eer te bekrompen dan te veel plaats vrijlatend.

Na het noodzakelijke uitgraven werden palen van zeven meter in den grond geslagen, die, door binten in horizontale richting met elkander vereenigd, een stevigen

grondslag vormden. Al de bergen rusten op stevige heipalen, en zoo men de hoeveelheid verbruikt hout wilde schatten voor deze onderneming, geloof ik, dat de boomen van enkele hectaren boschgrond niet zouden volstaan om ze op te leveren.

Stammen van geweldige afmetingen zijn hier gebezigd. Om sommige te vervoeren en naar de bestemde plaats over te brengen, moest de hulp worden ingeroepen van een honderdtal stevige schouders. Voor een bergschuiving behoeft dus volstrekt geen vrees te bestaan. Alles zit stevig en uiterst solied in elkaar. Eén millioen franks is er mee gemoeid geweest.

Nu heeft men voor zich een bergketen van een kilometer lengte, getrouwe afspiegeling van de Zwitsersche Alpen, niet enkel wat den vorm betreft, maar ook wat den plantengroei aangaat.

Om de planten uit de noordelijke, hoogst gelegen streken te acclimatiseeren werden ze reeds een paar jaar geleden naar hier overgebracht, waar zij nu onder den Parijschen hemel geenszins het voorkomen hebben van hun geboorteland te betreuren.

De prefectuur van politie, rekening houdend met de mogelijkheid van brandgevaar - hoe de vlammen om zich heen zouden grijpen in deze groote houtschuur! - gelastte, dat alle hout ‘brandvrij’ moest worden gemaakt, en dat bovendien de gansche bergketen omgeven moest zijn door een stevigen muur. Tamelijk kostbare verordening voor de ondernemers, maar gebiedend noodig voor de veiligheid van het publiek.

De bezoeker moge een nog zoo vurig vereerder zijn van Hollands vlakken bodem, niets liever zien dan een groene wei, gestoffeerd met vaderlandsch rundvee en vaderlandsche trekslooten - wier poëzie ik gaarne met hem huldig! - ik geloof niet, dat het gezicht van deze kunstmatige bergenreeks hem koel zal laten.

Niet het majestueuze van het Alpenlandschap: toppen met eeuwige sneeuw bedekt, welke volgens het woord des dichters ‘Jehova zich ten voetschabel heeft toegereed,’ maar wel het bekoorlijke, het lieflijke daarvan wordt ons hier aangeboden. En de fictie is zóó geheel werkelijkheid geworden, dat men zich deze niet behoeft op te dringen.

Van de hoogte schuimt en bruist een ‘bergstroom’ neer, schilderachtig. Rotsblokken noch ontwortelde pijnen werpt hij van boven neer; alleen uw licht zomerkostuum dreigt hij met enkele waterspatten, die geen vlekken zijn. Of het de frischheid, dan wel de schoonheid is, die als zeilsteen werkt op het publiek, wagen wij niet te beslissen. Zeker is 't, dat de bezoekers bij voorkeur hun schreden richten naar dit gedeelte.

Daar is echter meer dan dit. Niet enkel het bergland, het Zwitsersche dorp, neen, beter gezegd, een gedeelte van Willem Tell's vaderland moest hier teruggevonden worden. En dit is geschied. Al wat Zwitserland kan aanwijzen als bezienswaardig, bekoorlijk of een bezoek verdienend als historisch plekje, is hier in een klein bestek bijeengebracht.

Iedere woning is een meesterstukje op archeologisch gebied, voorzien van de echte meubelen des lands of der streek. Wie er hun intrek namen, zijn onvervalschte Zwitsers en Zwitserschen, die ons veroorloven aan hun persoon de verschillende nationale kleederdrachten te bestudeeren.

De bewoonsters van het kanton Bern, stevig, forsch gebouwd, in haar zwarte corsage met de zilveren kettinkjes; die van Appenzell, Tessino, St. Gallen, Thunn enz. treft men er aan. Liet Jacob Geel op zijn reizen door Zwitserland er een illusie dood en begraven achter - zoo ge u niet herinnert welke, moogt ge zijn ‘Over het reizen’ er op naslaan - ook wij hebben er een verloren bij het doorwandelen van dit ‘dorp.’

Zelfmisleiding was 't, toen wij ons al deze Zwitsersche deernen voorstelden als frissche bergkinderen, met een kleur als melk en bloed. Er loopen verscheidene bloedarme bleekneusjes onder, die meer dan menig toerist of badplaatsbezoeker de gezonde berglucht behoeven.

Wat niet onaardig is? Dat gij al deze menschen onledig vindt met hun gewone werk. Hier wordt gesponnen en geweven; de sandalenmaker uit Tessino, de houtsnijder uit het Berner Oberland werken onder uw oog. Koopen kunt gij er van alles. Dat gij het tegen billijker prijs hebt dan elders, durf ik niet beweren.

In het centrum van het dorp vindt men de Freiburgsche boerderij, waar de beroemde Gruyère kaas wordt gemaakt. Onder de andere gebouwtjes noemen we slechts de volgende: de herberg van Mümpf, waar de groote tooneelspeelster Rachel het levenslicht aanschouwde; de historische herberg van le Bourg-Saint-Pierre, waar de eerste Napoleon ontbeet, toen hij den Sint-Bernhard overtrok; de reproductie van het geboortehuis van Jean Jacques Rousseau; oude huizen van Thunn met hun arcaden en balkons; het uurwerk van Bern, het kasteel van Estravayer enz. Als de berggeiten, die in de nabijheid der Alpenhut grazen - behoorlijk vastgemaakt, om alle avonturen te voorkomen - deze hoogten te beklauteren, kon den bezoekers niet worden toegestaan. Wel kunnen zij gaan zitten droomen bij het Vierwoudstedenmeer of in de schaduw van de kapel, waaraan Wilhelm Tell's naam verbonden is, of den weg volgen tusschen de bergen door, luisterend naar het bijna nimmer zwijgend klokkenspel.

Vooral 's avonds is dit plekje der tentoonstelling aanlokkelijk. Bij het ruischen van den waterval, het joelen der herders, de zwarte

HET ZWITSERSCH DORP OP DE PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING.

DE LAATSTE AREN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULES BRETON.

silhouetten der bergen vóór zich, waant men zich onwillekeurig meegevoerd in het land, dat Schiller zoo meesterlijk schilderde, schoon hij er nimmer den voet zette, naar het heet. Men wage er één frank aan, en ik geloof niet, dat men zich 'bekocht' zal noemen.

(*Wordt vervolgd.*)
LMS.

Donna Felippa, Naar Julie Lavergne.

I.

EEN HUWELIJK TE VALENCIA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN VICENTE DE PAREDES.

Aan den oever der zee gezeten, beschouwde Christophorus Columbus de golven. De zon, op het punt van onder te gaan, verguldde met haar laatste stralen de kerken en de wallen van Lissabon, en de met vlaggen getooide masten der schepen, die in den mond van de Taag voor anker lagen. De verre geruchten uit de stad en de haven, het welluidend murmelen der zee en de zuchten van den wegstervenden wind vermengden zich met de kreten van een menigte vogels, die, in een kring opstijgend, de wolken schenen te willen bereiken, ten einde langer van den aanblik der zon te genieten.

De jonge vrouw van Christophorus Columbus, donna Felippa de Perestrello, en haar zoontje Diego dwaalden langs het strand, roodgekleurd zeewier en parelmoeren schelpjes zoekend. Donna Felippa, die zag, dat de dag ten ondergang neeg, naderde haar man en zei beschroomd:

'Mijn vriend, Diego heeft slaap; het is tijd, om naar huis terug te keeren.'

'Laat ons gaan,' zei Columbus. Hij stond op en begaf zich op weg, het gebogen hoofd in gedachten verzonken.

Felippa volgde hem met haar zoontje aan

de band. Weldra vertraagde het kind zijn stap en, voor zijn moeder blijvende stilstaan, hief het zijn armpjes op en zei: 'Moeder, draag me!'

Felippa nam hem in haar armen. Maar Diego was drie jaar oud, Felippa zeer tenger, en terwijl zij moeizaam voortschreed, was haar man, die langzamerhand zijn stap versneld had, in den bochtigen en lommerrijken weg, dien zij volgden, weldra uit het oog verdwenen.

Onder de groepen wandelaars, die de mooie avond naar buiten had gelokt, was een groote, sterke vrouw uit het volk, welke eensklaps bleef stilstaan.

'Ben u dat, donna Felippa,' riep zij uit; 'alleen, zonder meid. en met dien zwaren jongen in uw armen! Kom, geef hem mij maar; hij is te zwaar voor u. Schaam je je niet, Diego, je mama zoo te vermoeien?'

'Hij slaapt,' zei Felippa. 'Mijn man is, als naar gewoonte, aan den oever der zee aan het mijmeren geraakt; maar gij komt goed van pas, Antonia, want ik ben moe.'

Zij gaf hem aan Antonia, en deze, den toekomstigen onderkoning van Indië in haar armen nemend, riep uit: 'Wat is hij mooi! Wat lijkt hij op het kindje Jesus van den H. Christophorus in onze parochiekerk. Komaan, senora, neem mijn arm en laten wij ons haasten, want de duisternis valt al in. Maar waar is toch senor Columbus?'

'Hij is vóór ons,' antwoordde Felippa; 'de goede man is dikwijls in hooge mate verstrooid.'

'Dat weet ik,' hernam Antonia, 'al die zeelieden voelen zich op het land als een visch op het droge. *Ik* zou met geen zeeman hebben willen trouwen. Neen, dan honderdmaal liever een tuinman als mijn Bartholomeo; die is niet uit zijn tuin te slaan.'

Nauwelijks hadden Felippa en Antonia zich op weg begeven, of zij werden Christophorus Columbus gewaar, die haastig kwam teruggeloopen.

'Vergeef mij,' zei hij tot zijn vrouw, 'ik was zóó in gedachten verdiept, dat ik aan u niet meer dacht.... Geef mij mijn zoon, Antonia,' vervolgde hij, zich tot de tuinvrouw wendende.

'Neen, senor,' antwoordde zij, 'uw huis ligt op mijn weg. Ik zal het kind bij zijn grootmoeder brengen. Geef u dan den arm aan donna Felippa, die niet meer vooruit kan.'

Haar stap verhaastend, verwijderde zij zich. Columbus bood zijn jonge vrouw den arm, en zij wandelden eenigen tijd zwijgend voort.

Christophorus Columbus, toen acht en dertig jaar oud, had reeds veel gereisd. Zijn hooge, fiere gestalte, zijn edel, ernstig gelaat vol uitdrukking, boezemden eerbied in. Deze zoon van een armen ambachtsman uit Genua, deze zeeman, tot het burgerleven teruggekeerd, die zijn brood verdiende met aardrijkskundige kaarten te maken, droeg in zijn geheelen persoon den stempel van den ouden adel zijner familie en het onuitwischbaar kenmerk van het genie. Daarom ook had hij, al was hij arm, de hand gekregen van een voornaam meisje, wel is waar niet rijk, maar zoo mooi en zoo beminnelijk, dat zij op een voordeeliger huwelijk had kunnen hopen.

Felippa de Perestrello, toen twintig jaar oud, was klein en bevallig. Heur lange, zwarte haren daalden over haar schouders af, en haar bleek gelaat werd zelden door een glimlach verhelderd. Zij hield hartstochtelijk van haar man, en, tevreden met hem onder het nederige dak harer moeder te wonen, zou zij niets anders gewenscht hebben, dan hem zelf dat vreedzame geluk te zien waardeeren. Maar de voortdurende mijmeringen van Columbus, zijn verstrooidheden, de uren, die hij alleen in zijn

studeerkamer doorbracht aan onbegrijpelijke werkzaamheden, bedroefden Felippa. Zij leed er onder, dat ze haar echtgenoot moest deelen met iets ongrijpbaars, dat de droomen van haar man ver van haar meevoerde; zij voelde, dat zij, al leefden zij in de hartelijkste genegenheid, dikwijls door de gedachte op onmeetbare afstanden van elkaar gescheiden waren.

'Vriend,' zei zij onderweg, 'waar dacht ge dezen avond aan den oever der zee aan?'

'Aan verre landen,' antwoordde Columbus, 'aan grootsche plannen, die ik u later zal ontvouwen, Felippa.'

'Ik hoop ten minste, dat ge niet denkt aan Porto Santo, dat leelijke eiland, waar ik me zoo verveeld heb en bijna gestorven ben, waar mijn vader zijn geheele fortuin heeft verloren. Denk aan alle landen van de wereld, als ge wilt, maar daaraan niet, of, als ge er aan denkt, ga er ten minste niet heen. De Voorzienigheid heeft u als bij de hand hierheen geleid. Wij zijn gelukkig en tevreden. Laten wij altijd te Lissabon blijven.'

'Hoe, Felippa, altijd? Dat is erg lang. Ik zou mijn vaderstad willen weerzien, u er heen willen voeren. Gij zoudt Genua la Superba zien, Felippa, de stad met de marmeren paleizen, met de terrassen, bedekt met oranjeen palmboomen, en de Middellandsche Zee, die door geen getij bewogen wordt en wier azuren golven met bloemen bedekte oevers streelen. Mijn oude vader zou gelukkig zijn u te zien, ons kind te zegenen.'

'O,' zei Felippa treurig, 'het is niet de weg naar Italië, dien ik u op uw groote kaarten zie trekken, als de punt van uw kompas op den Oceaan geplaatst wordt. Altijd kijkt gij den kant uit, waar de zon ondergaat, en ik ben er zeker van, dat ge een of ander vreeselijk geheim voor mij verbergt.'

Zij gingen door de stadspoort, en na verscheidene bochtige straten te zijn doorgewandeld, kwamen zij aan het oude Moorsche huis, dat zij bewoonden en dat in de bovenstad, op vijf minuten afstands van de kerk van den Verlosser, was gelegen. De avond was gevallen. De helderheid der sterren en het schijnsel der lampen voor de Maria-beelden aan de hoeken der straten geleidden de late wandelaars. De klokken der talrijke kloosters en kerken luidden, en de akkoorden van een gitaar vermengden zich met het verre gemurmel van de rivier en de zee.

Donna Maria Dolores de Perestrello, gezeten in een groote gewelfde zaal, wachtte haar kinderen aan het spinnewiel. Een lamp verlichtte haar edel, droefgeestig gelaat, en haar weduwgewaad deed haar op een kloosterzuster gelijken.

Een zwarte hazewind lag aan de voeten van donna Maria, en de wapenen en het schild van den overleden don Bartholomeo de Perestrello hingen aan den muur.

Een jeugdige dienstmaagd dekte de tafel en diende het avondmaal, salade, eieren en vruchten, op.

'Donna Felippa blijft lang uit,' zei donna Maria. 'Hebt ge frisch water, Nina?'

'Als ijs, senora, en de druiven en vijgen zijn van morgen geplukt. De senor zal tevreden zijn. Daar komt hij zeker aan, want Nero kwispelt met zijn staart. Ik zal de deur openmaken.'

Nero was opgestaan en ging zijn meesters te gemoet. Zoodra hij door hen gestreeld was, ging hij weer aan de voeten van donna Maria liggen. Columbus en Felippa kwamen de hand hunner moeder kussen.

'Beste moeder,' vroeg Felippa, 'waar is Diego?'

‘In zijn bedje, kind. Toen Antonia hem hier bracht, sliep hij zoo vast, dat wij hem hebben uitgekleed zonder dat hij het merkte. Maar, waar zijt ge heengegaan, kinderen, dat ge zoo laat thuis komt?’

‘Hoeft u dat nog te vragen, moeder?’ zei Felippa. ‘Natuurlijk naar den oever der zee. Mijn man is niet tevreden voordat de golven zijn voeten bespoelen.’

‘Ook uw vader was zoo, Felippa. Maar het is tijd voor het avondmaal, kinderen.’

Zij gingen aan tafel en baden. Columbus trachtte herhaaldelijk aan het gesprek deel te nemen, maar hij was zoo met zijn eigen gedachten vervuld, dat hij telkens zich op onhandige wijze in de conversatie mengde. Eindelijk verzonk hij geheel in zijn mijmerij, en bleef met zijn glas water in de hand zitten, in de houding van een man die luistert. Zijn beide gezellinnen keken hem zwijgend aan, en Nina kreeg een zoo grooten lust tot lachen, dat zij de wijk nam naar de keuken.

Plotseling zei Columbus: ‘Ik zou wenschen... God.... ik zou wenschen....’

‘Wat dan?’ vroeg Felippa.

‘Goud!’ zei Columbus, ‘bergen goud! Geheel Ophir, om Uw graf te verlossen, Heer Jesus. Gij weet het wel, het is niet voor mij zelf, dat ik U dat vraag.’

‘Goud?’ riep donna Maria uit. ‘Een Spanjaard zou zoo niet spreken, senor. Het H. Graf moet met het zwaard veroverd worden.’

‘Zeker, moeder, maar om de ridders te wapenen, de schepen te huren, is goud noodig; en ik weet, waar men dat goud zou moeten zoeken.’

‘Helaas!’ zei donna Maria, ‘waartoe het zoo ver te zoeken? Het goud is overal voor wie weet te arbeiden. De grond, die braak ligt, het blad perkament, het vlas van mijn spinnewiel kunnen goud voortbrengen, als zij door bekwame en vaardige handen worden bewerkt. Droom dus niet altijd, mijn zoon, en neem rust om morgen goed te werken. Laten wij het avondgebed doen. Kom, Nina.’

Meesters en ondergeschikten baden te zamen; de moeder zegende haar kinderen, en weldra heerschte diepe stilte in het huis.

Zoodra Felippa was ingeslapen, verliet Columbus de slaapkamer, begaf zich naar het terras der woning en beschouwde den hemel. Het was een heldere nacht zonder maneschijn. De sterren schitterden met bewonderenswaardigen glans. Columbus volgde geruimen tijd haar loop naar het Westen. De aanblik der sterren en van het sombere azuur boeide dermate zijn blikken, dat hij de hemelsche heirscharen meende te hooren zingen in de eindelooze ruimte, door God met sterren bezaaid, als de oevers der zeeën met zandkorrels. Daarna bleven zijn oogen gevestigd op de Poolster, en zijn lippen lieten dit gebed ontglippen:

‘Koningin des Hemels, bescherm mij, geleid mij. Maak dat ik mijn land weerzie, dat ik het roem, macht en rijkdommen kan geven, het gevangen Sion bevrijden, het kruis van Christus brengen aan de onbekende wereld, waar de volken, in de duisternis gezeten, reeds zooveel eeuwen op het licht van het Evangelie wachten. Ster der zee, geleid mij naar de nieuwe wereld!’

Hij bad geruimen tijd, en toen het eerste schijnsel van den dageraad de sterren deed verbleeken, ging Columbus het huis weer binnen, en de opgaande zon vond hem bezig aan een kaart, die de koning van Portugal, Alphonsus V, hem besteld had.

(*Wordt vervolgd.*)

Candidaat!

Blijspel in één bedrijf, door A.J. Oostdam.
(*Recht van opvoering voorbehouden.*)
(*Slot.*)

Veertiende tooneel.

Burgmeijer, Dirk.

Dirk.
Mijnheer heeft gescheld?

Burgmeijer,

schrijvende.

Ja, ik heb hier twee briefkaarten, die dadelijk op de post moeten.

(Ter zijde.)

Zou die Dirk kiezer wezen?

(De briefkaarten droogmakend.)

Zeg eens, Dirk....

Dirk.
Mijnheer.

Burgmeijer,

Dirk de kaarten gevend.

Ben jij ook kiezer?

Dirk.
Tot mijn spijt niet, mijnheer.

Burgmeijer.
Dat is jammer, wederzijds ingesloten. Waarom niet? Je hebt toch een aangifte-biljet ingevuld?

Dirk.
Dat wel, maar ik had precies opgeschreven, wat ik verdiende en dat was zeker te weinig. Zoo hebben ze me ten minste verteld.

Burgmeijer,

verstoord.

Daar was wel een mouw aan te passen geweest.... Hm, hm. Maar 't is te laat. En nu komt de Raadsverkiezing nogal aan.

Dirk.

Och, daar zou ik me toch niet dik voor ge-

maakt hebben. Al die kouwe drukte geeft niks. Zoo hebben ze me ten minste verteld.

Burgmeijer,

verwonderd.

Waarom spijt het je dan, dat je geen kiezer bent?

Dirk,

leukweg.

Omdat ik nu de uren vrijaf misloop, die voor de stemming moeten worden gegeven. Zoo hebben ze me ten minste verteld.

Burgmeijer,

driftig.

Hoor zoo'n flauwhartigen egoïst eens!

Dirk.
Wat bedoelt u daarmee?

Burgmeijer.
Dat je alleen om je zelven denkt.

Dirk.
Dat doen toch de candidaten ook! Als ze maar eenmaal gekozen zijn. Zoo hebben ze me ten minste verteld.

Burgmeijer,

toornig.

Zeg eens, mannetje, je wordt tamelijk brutaal.

Dirk,

onthutst.

Mijnheer! Ik zeg toch maar wat ze mij verteld hebben?

Burgmeijer.
Geen praatjes. Lui, die zoo slecht hun plicht kennen - want kiesrecht is evengoed je plicht als schoenen poetsen en messen slijpen - kan ik niet langer in dienst houden. Je kunt vertrekken tegen....

(Ter zijde.)

Wanneer is het verkiezing? Over vier weken....

(tot Dirk)

tegen vandaag over drie weken. En nu vlug die briefkaarten op de post doen!

Dirk,

bedremmeld.

Mijnheer, er is voor mij niet eens verkiezing. Zoo hebben....

Burgmeijer.
Wat weet jij daarvan? Als ik 't je zeg, dan is 't zoo. Vooruit!

Dirk,

bedremmeld.

Toch is het zoo niet. In mijn district is niks te doen. Zoo hebben ze mij ten minste verteld.

Burgmeijer,

opspringend.

Geef terug die briefkaarten en vraag aan mevrouw of ze dadelijk hier wil komen. Vlug wat!

Dirk af.

Vijftiende tooneel.

Burgmeijer,

gejaagd.

Zoo'n botterik helpt je toch nog! Daar heb ik me vergeten op de districten te letten.

(Beziet de briefkaarten.)

O, die twee

(nadenkend)

, ja, die twee wonen in mijn district. Als mijn vrouw nu maar geen leveranciers in 't andere eind van de stad heeft uitgezocht. Dan geeft 't toch niemendal... Waar blijft ze... De meiden zijn zeker al weg.... Eén geluk, ik neem een anderen huisknecht en die moet kiezer zijn.... En goed ook. En in mijn district. Een lamme boel die districtenverdeeling.

Mevrouw en Dirk binnen.

Zestiende tooneel.

Mijnheer, mevrouw, Dirk.

Mijnheer,

gejaagd.

Zijn de meiden al weg?

Mevrouw.
Natuurlijk. Er was immers haast bij.

Mijnheer.
Heb je ze ver weg gestuurd?

Mevrouw.
Ver weg? Hoe bedoel je dat?

Mijnheer.
Buiten mijn kiesdistrict?

Dirk,

ter zijde.

Mijn kiesdistrict. Daar gaat me een licht op.

Mevrouw.
Dat weet ik niet. Ze zijn een minuut of tien of een kwartier hier vandaan.

Mijnheer,

jammerend.

Een minuut of tien of een kwartier! Dat zal, wederzijds ingesloten, wel te ver zijn.

(Tot Dirk, hem de briefkaarten gevend.)

Gauw op de bus en haal me een Kiezerslijst. Zoo een met de districten.

(Dirk gaat naar de deur.)

En koop dan een Kieswet ook. Laat maar opschrijven.

Dirk.
Best, mijnheer,

(ter zijde.)

Ik zal ‘namens vele kiezers’ een ingezonden stuk tegen 'm schrijven. 't Candidaatje wel!

Dirk af.

Zeventiende tooneel.

Mevrouw, mijnheer.

Mevrouw.
Maar man, wat beteekent dat?

Mijnheer.
De stad is immers in stukken gesneden! En als we nu buiten mijn stuk gaan, helpt het geen steek. Had me toch eerst gezegd, bij wien je gaan wou.

Mevrouw.
Kom, kom, breek daar nu je hoofd niet mede. Luister liever eens bedaard, want ik weet nog een middel om je vrienden te maken en dat juist helpt tegen 't leelijkste, wat je in den weg staat.

Mijnheer,

verschrikt.

Wat staat me nu weer in den weg?

Mevrouw.
Ja, je moogt er wel van schrikken. Er ging me een straal koud water langs den rug, toen ik er aan dacht.

Mijnheer,

gejaagd.

Zeg het dan! Zeg het dan!

Mevrouw,

gaat zitten.

Manlief, houd je bedaard. Doe als ik.

Mijnheer,

driftig.

Houd je bedaard? Doe dat maar eens, als er zooveel op het spel staat.

Mevrouw.
Er is een omstandigheid, die je heel wat stemmen zal kunnen kosten, die je zelfs....

Mijnheer,

met den voet stampend.

Maak niet zooveel praatjes. Ik zal geen beroerte van den schrik krijgen. Vooruit er mee, dan kunnen we, wederzijds ingesloten, zien, wat er aan te doen is.

Mevrouw,

bezorgd.

Er mag werkelijk wel wat aan gedaan worden.

Mijnheer,

de handen omhoog heffend.

Maar wat is het dan?

Mevrouw,

kalm.

Maak je maar niet zoo boos. Ik heb immers al een middel bedacht voor de kwaal.

Mijnheer.
Je tergt me! Noem dan toch eerst maar de kwaal; de middelen komen dan wel.

Mevrouw.
Hoor nu zoo'n grootspreker eens.

Mijnheer,

schreeuwend.

Zanik toch niet!

Mevrouw.
Nu, luister: Wat mij deed verschrikken is je vijandschap met Van Rensen. Die zal je heel wat stemmen kunnen kosten.

Mijnheer,

wanhopig.

De kerel woont waarachtig met zijn heele kliek, wederzijds ingesloten, in mijn district.

Mevrouw.
Zooveel te slimmer.

Mijnheer,

klagend.

Had ik daar toch maar eer aan gedacht.

Mevrouw.
Dat zou je niet veel gebaat hebben.

Mijnheer.
Moet je mij nu nog bespotten ook?

Mevrouw.

Integendeel, beste man. Ik zou je wel willen beklagen, maar....

Mijnheer.
Maar?....

Mevrouw.
Maar het redmiddel is veel te eenvoudig.

Mijnheer,

schamper.

Een verzoening natuurlijk?

Mevrouw.
Natuurlijk.

Mijnheer,

verbitterd.

Maar als je denkt, dat ik naar dien kerel zal gaan om nederig vrede te teekenen, heb je het, wederzijds ingesloten, mis,

Mevrouw.
Dat wil nu in den Raad en heeft niet eens een offertje daarvoor over.

Mijnheer.
Een offertje? Een vernedering zou het, wederzijds ingesloten, voor mij zijn. De heele Beurs....

Mevrouw.
De heele Beurs zal je uitlachen als je niet gekozen wordt.

Mijnheer,

zijn vrouw aanstaxend.

Ik naar Van Rensen gaan? Wat zou hij victorie kraaien!

Mevrouw.
En wat zal hij victorie kraaien als je duikelt.

Mijnheer,

woedend.

Houd nu op met je flauwigheden! Help me liever.

Mevrouw,

in spanning.

Luister dan. Ik weet een middel om je iedere vernedering te besparen.

Mijnheer,

wantrouwend.

't Zal wat zijn.

Mevrouw,

in spanning.

Je geeft eenvoudig gehoor aan 't aanzoek van Karel van Rensen....

Mijnheer.
Dacht ik het niet? Nooit! Ik heb 't gezegd.

Mevrouw.
De omstandigheden zijn veranderd.

Mijnheer.
Dat is niet waar. Hij is nog....

Mevrouw,

ironisch.

Je wordt nu candidaat en hebt dus op hoogere belangen te letten dan het geluk van je dochter.

Mijnheer,

geraakt.

Of 't geluk van Marie me niet ter harte gaat! Als ik het doe is 't, wederzijds ingesloten, alleen om haar, want 't is me een heele opoffering.

Mevrouw,

ironisch.

Natuurlijk. De hoogere belangen zijn soms zeer ingewikkeld.

Mijnheer.
Blijf nu bij de zaak zelf... Denk je... Zou...

Mevrouw.
Wat meen je?

Mijnheer.
Zou die oude Van Rensen....

Mevrouw.
Hij zou 't engagement graag tot stand zien komen.

Mijnheer.
Hoe weet je dat?

Mevrouw.

Natuurlijk niet van hem zelf, maar toch van iemand, die 't weten kan.

Mijnheer.
Dus je zou denken.... En zou hij dan op me stemmen....

Mevrouw.
Hij en Karel en zijn vrienden.

Mijnheer.
Is Karel ook kiezer?

Mevrouw.
Zeker.

Mijnheer,

nadenkend.

Dan zal ik het offer maar brengen. De Beurs zal anders.... Maar die zou toch ook....

Mevrouw,

gaat naar de deur rechts.

Marie! Marie!

Mijnheer,

wrevelig.

Wat maak je een haast!

Mevrouw.
Je weet, als hij 't morgen hoort, denkt hij: ‘'t Is voor mijn stem.’ We moeten hem vóór zijn.

Mijnheer,

met een zucht.

Vooruit dan maar.

Marie treedt binnen.

Achttiende tooneel.

Mijnheer Burgmeijer, mevrouw, Marie.

Mevrouw,

tot Marie.

Kindlief, ik heb goed nieuws voor je.

Marie,

in gespannen verwachting.

Ook voor hem?

Mevrouw.
Papa stemt toe in je engagement.

Marie,

verheugd.

Papa, wat maakt u ons gelukkig! Dank u, ma!

Mijnheer,

afwerend.

Ja, ja. Ik geloof, dat je, wederzijds ingesloten, met hem gelukkig zult zijn en daarom....

Mevrouw,

hem in derede vallend, tot Marie.

Schrijf nu maar gauw een brief aan Karel, dan kan hij 't van avond nog weten.

Marie.
Dadelijk, ma.

(Gaat voor het schrijfbureau zitten en leest hardop wat zij schrijft.)

'Allerbeste Karel.'

(Bijt op haar penhouder.)

Hoe zal ik het nu inkleeden?

Mevrouw.

Laat ik je eens helpen.

Marie.

Heel graag. U is zóó knap in engagementszaken, dat ik....

Mevrouw.

Verlies nu geen tijd en schrijf:

'Heugelijk nieuws. Papa zegt me daar even zelf, dat hij in ons engagement toestemt. Heerlijk niet waar! Ik heb altijd wel gezegd, dat papa zoo kwaad niet was. Hij houdt veel te veel....

Mijnheer,

knorrig.

Maak het nu maar kort.

Mevrouw.

Laat het toch aan mij over. Schrijf door Marie:

....te veel van mij, om mijn geluk niet te wenschen. Zijn tegenstand diende alleen om onze standvastigheid te beproeven. Nu hij echter gezien heeft.....

Mijnheer.

Wat hebben toch die praatjes....

Er wordt geklopt. Mevrouw gaat bij Marie staan, die voortschrijft.

Mijnheer.

Binnen.

Dirk binnen.

Negentiende tooneel.

Dirk; de vorigen.

Dirk.

Als 't u blieft, mijnheer. De Kieswet en de Kiezerslijst.

Geeft de boeken over.

Marie,

haar brief dichtmakend.

Och, beste Dirk, loop eens gauw met dezen brief naar mijnheer Van Rensen. Je weet wel...

Dirk.

Weet er alles van, juffrouw. Zal 't dadelijk doen.

Dirk af. Twee dienstboden binnen, beladen met doozen en doosjes.

Twintigste tooneel.

Burgmeijer, mevrouw, Marie, twee dienstboden.

Een der dienstboden.

Hier zijn de mantels voor u en de juffrouw op zicht, mevrouw.

Burgmeijer kijkt naar de namen op de doozen en bladert in zijn kiezerslijst.

HINDE EN JACHTHOND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. SCHMITZBERGER.

De andere dienstbode.

En dit zijn hoeden voor u en pakjes voor den kleinsten jongeheer. Die voor den anderen jongeheer zullen ze sturen.

De dienstboden stapelen de doozen op.

Marie.

U is wat van plan, mama.

Mevrouw,

ernstig.

Kindlief, je pa heeft gezegd, als 't er door is, moeten jullie er allemaal kranig uitzien.

Marie.

O, wat een verrassingen, papa!

Mijnheer.

Ja, ja.

Er wordt geklopt.

Mevrouw.
Binnen.

Dirk binnen.

Een en twintigste tooneel.

Dirk, de vorigen.

Mijnheer.
Nu al terug? Voor mij loop je zoo hard niet.

Dirk.
Ik kwam mijnheer Brecht tegen. Hij moest toch naar mijnheer Van Rensen, en had ook een brief voor u. Toen ruilden wij....

Mijnheer.
Hier die brief.

(Tot zijn vrouw):

Daar zal je 't hebben.

(Hij breekt zenuwachtig den brief open, leest, verfrommelt het papier, werpt het woedend weg en schreeuwt):

Alle duivels, daar is me de bestuurscandidaat toch gesteld....

(Loopt heen en weer.)

En nu zit ik, wederzijds ingesloten, met dien vrijer en dien heelen rommel!

(Schopt den stapel doozen om.)

HET SCHERM VALT.

Bij de Platen.

Stille mijmerij. -

Wat hier is weergegeven, is een impressie van jeugd, frischheid en bevalligheid, en geen anderen indruk kan de gravure op den beschouwer maken. Nog sterker zal die

indruk zijn op hem, die het voorrecht heeft, het origineel, waarop de teere lijnen der gracieuze meisjesfiguur nog beter uitkomen en de harmonie der kleuren het genot verhoogt, te bewonderen in de sectie Schoone Kunsten der Parijsche Wereldtentoonstelling.

De laatste aren. -

Ook dit doek, waardig naast Millet's beroemd meesterstuk genoemd te worden, is op de Wereldtentoonstelling te zien.

Het is een merkwaardige studie van het landleven en tevens in al zijn soberheid een loflied op de natuur.

De arenleesters, jonge, krachtige meisjes en oude, gebogen vrouwtjes, zijn de gelukkige stoffeering der wijde vlakte, nog even verlicht door de laatste stralen der ondergaande zon.

Wat een poëzie in het schijnbaar zoo nuchtere en prozaïsche landleven! Ook hier geldt weer het woord van den dichter.

Poëzie schuilt overal,
Overal mijn vrinden.
't Is de kunst maar, wie ze al,
Wie ze niet zal vinden.

Een huwelijk te Valencia. -

Welk een tegenstelling tusschen de schilderij van Jules Breton en het voornaam-weelderige doek van den Spaanschen schilder Paredes. Dit laatste moge verblinden door zijn pracht, het eerste treft door zijn eenvoud en maakt een veel dieperen, blijvender indruk.

Maar de Spaansche zede brengt nu eenmaal al dien opschik, al die schittering en tentoonspreiding van weelde mee, en in den schilder is het een verdienste, dat hij de gebeurtenis, die hij wilde afbeelden, zoo getrouw heeft weergegeven.

Hinde en jachthond. -

Tot besluit weer een aardig genre-stukje: een hinde en eenige jonge jachthonden, tusschen wie de beste verstandhouding heerscht. Als de dieren jong zijn, is van den ingeboren haat van de eene diersoort tegen de andere niets te bespeuren, en de hinde gaat heel kameraadschappelijk om met de jonge honden, die eenmaal de geduchtste vijanden en vervolgers van haar geslacht zijn. Maar deze hinde, met wie zij als het ware zijn opgegroeid, zullen zij ook later niets doen.

[Nummer 30]

Dennenhof,
door
Agatha de Haan.
(*Vervolg*.)

GEZICHT OP FREIBURG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J.A. MEUNIER.

Inderdaad? U is wel wispelturig, gisteren beviel de deftige toespraak u blijkbaar zeer goed.'

Hij wond zich steeds meer op onder haar onverschilligen, spottenden toon. 'Ja, het is waar,' - en met een heftige overwinning op zijn trots - 'Lotje, ik heb me als een lomperd gedragen.... vergeef me!'

Haar gelaat bleef koel, maar haar verwonderlijke, grijze oogen flonkerden helder op. 'O, ik draag u daarover geen wrok toe, het maakte niet veel indruk op me. Als het Ernest geweest was....'

'Ah! hij....' viel hij haar driftig in de rede, 'de zoete jongen, bah!'

'Schaam je, zoo over je broer te spreken,' zei ze met vuur, 'Ernest is mijn vriend, en ik draag hem te veel achting toe om een schimpend woord over hem te verdragen.'

'Achting, vriendschap.... wil je niet liever een ander woord gebruiken? Mij acht je natuurlijk niet, ik ben laf en een groot zondaar in die strenge oogen, ha, ha, ha!' Hij lachte snijdend.

'Neen, ik acht je niet meer, het recht op dat woord heb je verspeeld.'

'Je spreekt stout, Charlotte. Als een ander mij dat durfde zeggen, zou ik het niet zoo geduldig aanhooren.'

'Och, dreig niet met je vuisten, dat maakt op mij geen indruk. Ik schenk mijn achting niet op commando, ze moet gewonnen worden.' En plotseling met een beweging, die hem aan hun vertrouwelijkheid als kinderen herinnerde, de hand op

zijn schouder leggend, vroeg ze vleiend: ‘Bruno, waarom moeten we zóó tegen elkander zijn, wáárom onttrekt gij je aan ons en moet ik je verwijten doen?’

Hij verbleekte en opende reeds den mond tot een antwoord, toen opeens Piets heldere lach tot hen doordrong. Oogenblikkelijk hernam Bruno zijn norsche houding en Charlotte ging den kleinen pleegbroer te gemoet.

Aan tafel was de stemming, dank zij Ernests scherts, tamelijk goed, en het voorstel van den jongen man, gezamenlijk een wandeling te maken, vond algemeenen bijval. Op Bruno's gezelschap rekende niemand; zij waren het reeds gewoon, dat hij op eigen gelegenheid uitging. Toen hij dan ook nu zijn hoed nam en zich ongevraagd bij hen aansloot, kwam er een glans van voldoening op mevrouws gelaat en Piet opende van verbazing wijd den mond.

‘Nu, heb jij er iets tegen, sprinkhaan?’ Bruno glimlachte zijn broertje toe, en de knaap, in de wolken over dit buitengewone blijk van vriendschap, hing zich dadelijk aan zijn arm en riep Lotje toe: ‘Neem jij zijn anderen arm, dan is hij een hengselmandje; te drommel, zoo is het fijn.’

Maar lang hield hij den bedaarden wandelpas niet uit; op eenmaal schoot hij als een pijl uit den boog met de honden vooruit het pad af, de oogen vol vuur en met waaiende haren.

Bruno liep met Charlotte vooruit. Mevrouw

Leermans volgde op eenigen afstand met Marie en Ernest. Genietend van de schoone, bloeiende omgeving, liepen zij langzaam voort, hier en daar een veldbloem of een groen takje plukkend. Soms keek Bruno lang in het sprekende gezichtje, dat nu stil genietend met vroolijken glans zich naar alle kanten wendde, om niets te missen. Geen spoor van boosheid of minachting was er nu op te lezen.

Toen een kromming van den weg hen aan het gezicht der anderen onttrok, boog Bruno zich tot haar en fluisterde met stokkende stem: ‘Lotje, wil je me zeggen wat ik doen moet om weer even hoog in je achting te staan als hij, Ernest? Of vind je het niet meer der moeite waard, mij de hand toe te steken?’

Vol sloeg zij de oogen tot hem op, zoo zacht en innig, dat hij van ontroering verbleekte. ‘Is je daar dan nog iets aan gelegen, Brun?’

‘Ja, Lotje, veel..... alles.’

Zij haalde diep adem bij deze bekentenis. Wellicht, dacht zij, lag het nu in haar macht, een oprechte belofte van hem te verkrijgen.

‘Bruno,’ zei ze op den ouden, hartelijken toon, die haar zoo goed afging, ‘laat mij het je ronduit zeggen, ga niet meer met Van Nerven om; die viveur brengt je op geheel verkeerde wegen. Och, geloof me, ik herkende bij mijn aankomst in u niet meer den vroolijken, goedhartigen Bruno van vroeger, die mij beloofde, alles voor zijn moeder te zullen zijn. Op Dennenhof is zooveel veranderd, en wie is daar de oorzaak van, Bruno? wie heeft de harmonie van het huiselijk leven verstoord, wie is schuldig aan de zorgen van je goede ma? Maar ik wil je geen verwijten doen, ik heb daar ook geen recht toe....’

‘Jawel,’ viel hij haar haastig in de rede, ‘ik kan het juist van niemand beter verdragen dan van jou.’

Mag ik dus vrijuit spreken? Zie je, Bruno, je bent als een broer voor mij, wij zijn samen in dit aardige, stille dorpje opgegroeid, we hebben gespeeld en gekibbeld, al het lief en leed van onze kinderjaren eerlijk gedeeld, en toen we gescheiden waren, heb ik nooit opgehouden met de warmste, dankbaarste belangstelling aan jelui allen te denken en je alles goeds en schoons toe te wenschen. Noem het daarom geen bemoeizucht van me, als ik me met een goeden raad, als een vriendin, een zuster, tot je wend, als ik je smeek zóó niet voort te gaan, omdat het zoo niet voort gaan kan en mag. Wat zou het heerlijk zijn, als alles weer werd als vroeger, als je ma weer vroolijk en gelukkig werd en die droeve rimpels uit haar voorhoofd verdwenen. En het kan toch zoo gemakkelijk, Bruno, grijp je zelven nu ééns krachtig aan, toon dat je een eigen wil bezit en schud den verderflijken invloed van dien jonker van je af.

‘Wil je me niet aanzien, Brun, ben je nu boos op me, dat ik eerlijk mijn gevoelen heb gezegd? Kom, ik ben maar een meisje, het vernedert je niet in mijn oogen, ronduit alles te bekennen en een dwaling in te zien.’

Met welk een gloed had zij gesproken; haar oog schitterde als een ster van hoop en verwachting hem tegen. Hij liep zwijgend naast haar met de lippen opeengeklemd, een hoogroode kleur bedekte zijn wangen. Zij keek hem onderzoekend aan, zijn voortdurend zwijgen woog als lood op haar, en een ongewone schroom maakte zich van haar meester.

‘Vergeef me mijn inmenging, Bruno, en houd me niet voor een kleingeestige boetepreekster, ik volgde slechts den drang tot helpen, die in mij was sinds ik zag, hoe alles hier verkeerd dreigt te gaan. Je ontwijkt je moeder, van Ernest verdraag je niets, Marie durft je niets zeggen, omdat je haar zelfs afsnauwt. Wie moet je dan den

blinddoek afnemen, dien lage baatzucht en lichtzinnigheid je voor de oogen hebben gebonden, wie moet je terugroepen van den ingeslagen, verkeerden weg, zeg, Bruno?'

Er trilden tranen in haar stem, in haar grijze oogen schemerde iets als smartelijk verwijt; zij ging naast hem als een biddend, vragend kind, dat geen bitterheid, geen toorn kent, slechts zachtheid en edele vergevingsgezindheid. Zij bood hem smeekend rozen aan, waarvan de dorens waren afgepuat.

'Alles wat je mij gezegd hebt, is waar en bewijst me, dat je ondanks alles nog beter van me denkt dan ik waard ben. Je weet niet, je kunt niet weten, dat ik me zelf soms een ellendigen zwakkeling vind, die niets is en niets kan dan zijn moeder verdriet aandoen, dat ik me zelf uitscheld en veracht. Maar dat helpt niet en verandert niets aan de feiten, het brengt me nog meer tegen iedereen in opstand; het walgt me soms, alles, de wereld en de menschen staan me tegen en ik me zelf het meest.'

'Om Godswil, Bruno,' stamelde zij, beangst over deze heftige uitbarsting.

'Ja, Lotje, zelfkennis, daar kan ik nog op roemen, maar 't is ook alles. Kunt ge je mijn afschuwelijken toestand indenken, ben je in staat het gevoel te begrijpen, dat zich soms van me meester maakt en me met afgrijzen vervult? Stel je dan een steen voor, die van een hoogte is losgewroet, heel langzaam en voorzichtig, zóó dat hij in rustige, behaaglijke dommeling zelf er niets van bemerkte, tot hij met één stoot werd neergeworpen en nu verder rolt, al verder, en niet kan ophouden, maar langs de helling glijdt tot hij in den afgrond neerploft, misschien verpletterd.'

'Bruno, kom tot je zelven, waarom spreek je zoo somber?'

'Ik heb gezegd, wat waar is; je ziet wel. Charlotte, laat me gerust aan mijn lot over, ik ben je heel dankbaar voor je trouw, die ik niet aan jou verdiend heb, maar ze kan me niet meer helpen. Laat den steen maar rollen, hij zou gevaarlijk kunnen zijn, als gij je in zijn weg stelde, en je meesleepen.'

Hij sprak dof, met een heesch, zwaar geluid, alsof er iets in zijn keel zat, dat hem hinderde.

Charlotte schudde beslist haar hoofdje. 'Of dien armen steen door een krachtigen tegenstand tot rust brengen,' zei zij met geestdrift, 'en dat zou een goed werk zijn, een werk, dat alle kracht van hoofd en hart waard is. Bruno, geef mij je hand, ben ik weer je zuster, je oude Charlotte? Mag ik je trouwe helpster, je raadgeefster zijn?'

Hij drukte krampachtig haar hand, vol beteekenis. Toen gingen zij als bij afspraak verder.

Mevrouw Constance, die hen had ingehaald, wisselde een blik van verstandhouding met haar pleegdochter, en Ernest, bemerkende, dat zijn broer een zijweg wilde inslaan, riep haastig: 'Neen, dien kant niet, wij nemen den dijk.'

Bruno aarzelde en liet hem voorgaan; langzaam, met grooten tegenzin volgde hij eindelijk met Charlotte, die begreep wat hem hinderde; het veerhuis toch lag aan den dijk. Hij sprak niet meer, maar keek strak voor zich uit, de wenkbrauwen sterk gefronst.

Spoedig waren zij dicht bij het veerhuis, waar Nolda en haar zuster stonden te babbelen met twee elegante ruiters, in wie het kleine groepje wandelaars den jonker Van Nerven en zijn vriend herkende. Piet liep met de honden nog steeds vooruit en deelde rechts en links klappen uit, omdat Boy en Lady zonder complimenten den kleinen dresseur in den steek lieten en met groote sprongen en luid geblaf op het veerhuis toesnelden.

'Hier Boy, weergasche hond, hoor je me niet, Lady? Dat zal ik je inpeperen, ongehoorzame schavuiten, ieder een kluif minder op je bord van middag. Hier Boy!

ja, kijk maar eens minachtend om, tart en brutaliseer me maar; als je de zweep op je rug voelt dansen, zal je een ander liedje zingen.'

Bruno zag, dat hij werd opgemerkt en een schok doorvoer hem, toen de ruiters hem wenkten. Voor het overige gezelschap maakten zij een korte buiging van het paard. Mevrouw Leermans scheen het niet op te merken, zij maakte juist Marie opmerkzaam op de schilderachtige ligging eener hoeve; alleen Charlotte en Ernest beantwoordden den groet, doch op een wijze, die een fijngevoelig mensch zou hebben beleedigd.

'Hé, Leermans, Bruno, steek even over! 'n allemachtig mooie grap!'

Charlotte zag, hoe Nolda Lady bij haar halsband vasthield, en evenmin ontging haar de tweestrijd op Bruno's gelaat. Zij legde stevig haar hand op zijn arm en fluisterde vleiend: 'Neen, Bruno, je hebt het me beloofd.'

Hij knarste op de tanden, toen de heeren om de een of andere opmerking van Nolda in luid gelach uitbarstten, en hij had een gevoel alsof hij een hond was, die aan een touw door zijn meester wordt voortgesleurd.

'Een oogenblik,' zeide hij zacht, 'ik ben dadelijk terug, Charlotte, toe, het staat zoo gek, neem even je hand weg.'

Zij keek hem vastbesloten aan en omklemde zijn arm nog steviger.

'Neen, je bent in gezelschap van dames, het zou onbehoorlijk zijn, Bruno.'

Zij sprak zeer energiek.

'Lotje, ik verzoek het je.'

'Neen, Bruno, denk om onze afspraak, denk aan je ma, kom!'

Hij weerstreefde niet langer, maar floot Lady, die dadelijk blaffend kwam aangerend en met haar verstandige oogen eerst naar haar meester keek en dan weer naar Nolda. In haar hondenoogen stond duidelijk te lezen: 'Baas, dat is nu de tweede maal, dat ik me over je verwonder, ik kan er werkelijk niet meer bij.'

'Ik dank je, Bruno, dit is je eerste overwinning,' zei Charlotte bijna jubelend, 'o, ik ben zoo blij.'

Hij glimlachte half spijtig, half ironisch. 'Dáárover, Lotje? Je zult het niet lang zijn, arm kind, ik ben grooter booswicht dan je wel weet. Al heb ik nu volgehouden en je zin gedaan, ik kan er niet voor instaan, dat ik morgen evenzoo zal doen, ik zal nog dikwijls weer uitglijden en jij zult boos worden en mismoedig me mijn gang laten gaan.'

De spotternij verdween uit zijn stem en maakte plaats voor zwaarmoedige gelatenheid.

Doch zij lachte hem stralend toe. 'O neen, dat doe ik nooit!'

IV.

> Er zijn van die onschatbare wezens, die ons omhoog tillen en voorwaarts stuwen, eenvoudig door in ons te gelooven.
> Is het feit, dat wij allen menschen zijn, geen reden genoeg om elkaar te helpen en te steunen?

Eenige weken gingen voorbij in voortdurende wisseling van voldoening en teleurstelling. Nu eens bleef Bruno dagenlang thuis en bracht bijna al zijn tijd door in gezelschap der dames, maakte muziek voor haar, zocht zijde uit voor haar handwerkjes, las haar bereidwillig voor en nam aan gezelschapsspelen deel. Een

weldadige geest scheen dan over hem te heerschen, hij was beleefd en belangstellend tegenover Ernest en jegens Piet verdraagzaam.

Maar spoedig sloeg de wind om, dan werd hij weer norsch en ruw, tergde zijn kleinen broer op allerlei wijzen, hinderde de dames zooveel hem mogelijk was, en zong Fransche airs, die de jongemeisjes verlegen maakten. Als mevrouw Constance hem dergelijke ongepastheden ernstig verbood, lachte hij, haalde de schouders op en ging heen.

Op een middag ontving hij een brief, hij las hem alleen, op zijn kamer, kleedde zich snel, nam zijn rijwiel, groette kortaf en reed in dolle haast weg.

Ernest moest naar de stad en begaf zich welgemoed met Pluto op weg, mevrouw had haar huishoudelijke bezigheden, en de jongemeisjes maakten een wandeling.

De lucht werd echter donker en dreigend en dit deed haar spoedig besluiten, naar huis terug te gaan. Met vluggen pas, bijna zonder spreken, liepen zij langs een graanveld, toen Charlotte haar pleegzuster bij den arm vatte en gejaagd zei: ‘Is daar Bruno niet?’

Op eenigen afstand wandelde een heer in grijze sportkleeding met een dame aan den arm, blijkbaar in druk gesprek met haar.

‘Bruno, zeker, hij is het, met.... met Nolda,’ prevelde Marie; ‘laten wij wat achterblijven.’

‘Waarom? Ik heb geen lust, ten einde een ontmoeting te ontgaan, die zwarte wolken daar te trotseeren. Kom, maar, wij kennen hem niet.’

Gezwind ging het voorwaarts, spoedig hadden zij hen ingehaald. Marie snelde angstig, met gebogen hoofd langs hen beiden heen,

maar Charlotte keek kalm en onbewogen om zich heen, praatte en lachte vroolijk en luid, als was er niets wat haar hinderde.

Bruno schrikte, toen hij de meisjes herkende; snel verschool hij het gelaat achter de plooien van Nolda's paraplu, tot zij een anderen weg waren ingeslagen.

‘Hij schaamde zich,’ peinsde Charlotte, ‘ik begrijp hem niet.’

Er brak een hevig onweer los, vergezeld van storm en regen.

Op Dennenhof zaten de dames stilzwijgend in de huiskamer bijeen en sloegen het onweer gade, bevend bij iederen neerschietenden bliksemstraal.

Buiten is het onweer veel indrukwekkender dan in de stad. Als de loeiende wind van alle zijden te gelijk om het eenzaam gelegen huis stormt, alsof hij het omver wil rukken, als men het suizen en sissen van den bliksem hoort, alles voortdurend in blauwachtig fel licht baadt en de donderslagen krakend en ratelend het dak met geweld schijnen in te drukken, dan verdwijnt alle lust tot schertsen en maakt plaats voor een gevoel van onbestemde vrees.

Piet was langzamerhand dichter bij zijn moeder geschoven, hij was bang, maar wilde het niet weten, Ernests kleine smoushond verschool zich bevend in de plooien van Charlotte's kleed; het diertje was al even zenuwachtig als de knaap. Toen de bui wat verminderde, kwam Bruno op zijn fiets terug, hij scheen hard gereden te hebben en had niet veel schade aan zijn uiterlijk bekomen. Niettemin ging hij zich dadelijk verkleeden en kwam weer even elegant en zorgvuldig als altijd te voorschijn.

Hij sprak in het geheel niet, maar verdiepte zich in de lectuur van een sportblad, en Charlotte gedroeg zich zoo kalm en onbevangen, dat Marie er zich herhaaldelijk over verbaasde.

De bui was reeds afgetrokken, alleen de wind raasde nog even heftig; Charlotte zat met Piet voor het venster en beklaagde de arme rozen, die grootendeels ontbladerd waren, toen snelle schreden op het grint haar deden omzien naar het tuinpad. Zij begon hartelijk te lachen en wenkte Ernest toe, die er allervermakelijkst gehavend uitzag.

De regen droop van zijn lichte jas en sijpelde uit den rand van zijn hoed, en Pluto, die hem als zijn schaduw volgde, was overdekt met modder en straatvuil.

‘Hij heeft geloopen en de heele bui gehad, onze dappere Goliath,’ veronderstelde Piet, de gang invliegend, waar de jongeman juist jas en hoed op den kapstok wierp. Piet bekommerde er zich niet om, dat zijn groote broer er uitzag als een poedel, die gezwommen heeft, maar pakte hem juichend bij de armen en sleurde hem de huiskamer binnen.

‘G'n avond, moeder, kinderen,’ klonk zijn trouwhartige groet door de kamer.

‘Hemel, jongen, wat zie jij er uit, heb je natte voeten?’ vroeg mevrouw Constance met moederlijke bezorgdheid.

Hij schudde zich eens flink. ‘Brr! neen, ma, ik draag gelukkig geen schoenen van marokijnleer,’ - met een blik op Bruno's zachte, met zijde gevoerde pantoffels - ‘ik moet iets stevigs hebben en vooral waterdicht.’

‘'t Was bar weer, beste jongen, je hebt het niet getroffen.’

Hoe aantrekkelijk zag hij er uit met zijn geestig, frisch gezicht. Het hinderde hem volstrekt niet, dat zijn haar op het voorhoofd plakte en zijn vochtige knevel langs zijn mond afhing, lang en slap als van een Chinees.

‘Al wat van boven komt is goed, ma, dus zal dat regenbad ook wel met een heilzame bedoeling op mijn zondig hoofd zijn neergekomen.’

Hij rekte de gespierde armen uit en lachte weer. ‘Koest Pluto, scheer je weg, schaam je je niet, zoo maar in je ordelooze pels de vrouw je opwachting te willen maken? Och heer, ik geloof nooit, dat Pluto een welopgevoede salonhond zal worden, 't beest toont bij iedere gelegenheid zijn doodelijke minachting voor alles wat naar etiquette zweemt.’

‘Dat is een lange zin, Er, kom nu eerst maar weer op adem, dan zullen de meisjes eens goed voor je zorgen.’

‘Dank voor de toezegging, ma, het is een blijde boodschap, want die wandeling heeft me razenden eetlust bezorgd. Dus, meisjes, vertroetel den ouden man, 't gebeurt toch al zoo zeldzaam en hij heeft het zoo noodig.’

‘Arme grijs,’ plaagde Charlotte op zijn schertsenden toon ingaande, ‘ik heb zielsmedelijden met je. Maak het je stramme leden gemakkelijk, jou stumperd.’

‘Duizendmaal dank, de hemel zal je vergelden wat je aan een noodlijdend mensch doet.’

‘Schoone profetie, ik hoop, dat ze uitkomt. Nu Marie, zullen we den armen ouden man met een kop bouillon verheugen, hij is zoo mager en bleek.’

‘En zoo klein en teer,’ voegde de zuster van den beklaagde er bij.

‘Bak hem een paar spiegeleieren,’ riep mevrouw Constance, terwijl zij haar maasbal in een sok liet glijden en ijverig begon te werken.

‘Met ham, als 't niet te veel gevergd is; kinderen, als je eens wist wat 'n honger ik heb, ik bezwijk!’

Charlotte stak nog even het hoofd door de deur en hief dreigend den vinger tegen hem op, ‘O jou lekkerbek! ik ben vervuld van verontwaardiging.’

‘En ik van verlangen!’ riep hij terug, smeekend de hand uitstrekkend. Hij hoorde haar helderen lach in de gang wegsterven en zijn eetlust werd er waarlijk nog grooter door.

‘Ma, als u er niet tegen hebt, ga ik zelf eens in de keuken kijken. Als ik me er niet mee bemoei, verbabbelen ze natuurlijk den tijd en ik sterf als Ugolino den hongerdood; ja, die vrouwen!’

‘Vreeselijke wezens, niet waar Ernest?’ vroeg mevrouw schalks.

Hij streek over haar weelderig donker haar met een gelukkigen blik.

‘Maatje, als ik dichter geboren was, maakte ik op staanden voet een lied op de beste en knapste aller moeders.’

‘O jou, vleier!’ riep ze afwijzend, maar haar stem trilde en haar gelaat glansde van genoegen; ‘al wel, geef de rest aan de meisjes.’

Voor de glazen keukendeur bleef hij staan spiedend en glimlachend.

En het tafereeltje dat hem boeide, was ook wel der moeite waard.

De beide jongemeisjes wipten als snappende vlugge vogels de keuken door, braken eieren, maakten beslag, en alles zoo handig en gracieus, dat Ernest in zijn observatiepost de philosophische opmerking maakte: ‘Het is toch gelukkig, als een lief vrouwtje graag en goed kookt en bereddert.... en het is nog gelukkiger, zulk een vrouwtje zelf te bezitten.’

Ernest zag de geliefkoosde spiegeleieren langzaam worden en hij vond zich zelf vraatzuchtig als een haai.

Hij wierp de deur open en maakte een eerbiedige buiging. ‘Als de edele dames mij vergunnen binnen te treden, zal ik haar hoogst dankbaar zijn,’ zeide hij op treurigen bedelaarstoon.

‘Ga zitten, arme man, wij verdienen van avond den hemel aan je.’

‘Dat zal waar zijn, Charlotte, maar ga er niet te gauw heen, dáár zijn al engelen genoeg.’

Marie schoot in den lach. ‘Wat zou broertje er van denken, als die keukenengel hem een huzarenslaatje klaarmaakte?’

‘Ik viel dankend op de knieën, heusch waar, zusje.’

‘Komaan, dat 's een braaf voornemen, jou veelvraat. Dus Lotje, je weet wat er te doen is.’

‘Ontvang mijn zegen!’ klonk het achter de deur. Het volgend oogenblik trad Piet met opgeheven handen binnen, gevolgd door den modderigen Pluto.

‘Zoo de baas, zoo de hond, ga je toch eerst wat oppoetsen, Goliath, je bent waarachtig een vuile vlek in onze heldere keuken.’

‘Stil daar, piepvogeltje, of....’

‘Of!’ tartte Piet, brutaal rondkijkend met fonkelende oogen.

‘Rechtsomkeert marsch!’ Als een wervelwind stoven zij de keuken door, Ernest was de sterkste, maar Piet de vlugste. Als een aal glipte hij zijn broer uit de handen, zoo dikwijls deze hem vastgrijpen wilde, ten slotte werd echter de overmoed het kereltje tot verderf; hij waagde zich te dichtbij en het gevolg was, dat hij als een kaatsbal de keuken uitgeworpen werd.

Maar met de veerkracht van zulk een elastiek voorwerp kwam hij ook weer binnenvallen, en de handen als een spreekbuis aan den mond brengend, schreeuwde hij met al de kracht zijner longen: ‘Goeden avond samen. Hoe gaat het?’

‘Opperbest, dankje, dankje, verplicht voor je belangstelling, ze is wel lastig,’ riep Ernest haastig en hield zich uit vrees voor een derde leeuwenvraag de ooren dicht.

‘Alleen zijn eetlust deugt niet,’ spotte Charlotte in zich zelve.

‘Bruno is woedend, hoei! wat 'n azijngezicht, wat zou hem mankeeren?’

Ja, daar hadden zij geen van allen zekerheid van, en dan nog.... Pietje mocht er niets van weten.

‘Overdoovend, niet allen te gelijk, als ik verzoeken mag.’

‘Kereltje, je mag niet zulke nieuwsgierige vragen doen, alsof je een meisje bent,’ plaagde Ernest met een ondeugenden blik naar Charlotte.

Zij dreigde den onbeschaamden lasteraar met beide vuisten.

Een poosje later ging Ernest zich wat opknappen en Charlotte riep hem over haar schouder na: ‘Koudwaterkuur, beste jongen, uitstekende remedie teggen katterigheid!’

Hij keerde onmiddellijk terug en leunde tegen de deur, met zijn voet den ongeduldigen Pluto terughoudend; heel zijn jolig gezicht lachte.

‘Wie geeft je onderricht in die dingen, plaagziek meisje?’

‘Mijnheer uw broeder, m'n waarde landlooper,’ verzekerde zij met een buiging, en hem dan aanziende met een eigenaardige tinteling in de grijze oogen, vroeg ze quasi ernstig: ‘Wou je soms beweren, dat ik niet van zijn lessen profiteer of heb je er wat op aan te merken? hij geeft ze niet gratis.’

Hij trad op haar toe en keek haar aandachtig aan. ‘Zoo, wat betaal je hem dan? 't Zal veel zijn, in aanmerking genomen, dat hij de hoogeschool doorloopt.’ Zijn stem klonk schamper.

‘Zorg en onrust, dat is de prijs voor die lessen, Ernest.’

Hij tikte haar even tegen de wang en merkte op, dat haar oogen verduisterd waren, toen ging hij zwijgend heen.

Bruno bleef den geheelen avond zitten lezen en bemoeide zich met niemand, zijn oogen zagen somwijlen woest de kamer rond met de uitdrukking van een dier, dat in een klem gevangen is.

Mevrouw Constance voelde zich beklemd en onrustig en hield zich bijna uitsluitend bezig met Piet, die sommen zat te maken.

Er was iets vreemds, dat als lood drukte op de eerst zoo vroolijke stemming; Charlotte deed haar best het weg te schertsen, doch het mocht haar niet gelukken. Ten einde raad ging zij pianospelen en zingen, zij had een heldere, buigzame mezzo sopraan, maar bij Bruno's heerlijk geluid vergeleken was haar stem die van het roodborstje naast den nachtegaal.

(*Wordt vervolgd.*)

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

VII.
Het Duitsche paviljoen.

Ofschoon de veete tusschen Duitschland en Frankrijk grootendeels is weggesleten door den tijd, of althans veel van haar heftigheid verloor, rest er nog altoos genoeg van, om de Franschen ietwat uit de hoogte op al wat Duitsch is te doen neerzien.

Het kost den Franschen trots altoos, te moeten bekennen, dat een mededinger beter, voor-

treffelijker werk leverde, en als die mededinger een Duitscher is, dan wordt deze bekentenis dubbel moeilijk, dubbel pijnlijk. Toch vernamen wij ze meermalen en onzes inziens terecht. In vele opzichten immers staat Duitschland in de voorste rij en mag het van zich zelven met zijn dichter Hoffmann von Fallersleben zingen, hoewel in anderen zin:

Deutschland, Deutschland über Alles!

HET DUITSCHE PAVILJOEN IN DE STRAAT DER NATIËN OP DE PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING.

Toen het eenmaal bepaald was, dat het jonge keizerrijk zou deelnemen aan de expositie, toen meende Wilhelm II, dat er geen luister ontbreken mocht, dat er iets tot stand diende gebracht, dat evenzeer treffen zou door het buitengemeene als door het schoone.

Het Duitsche paviljoen verrees, en wie het zagen of nog aanschouwen zullen - een afbeelding, hoe fraai ook, geeft slechts een flauw denkbeeld - herhalen met de duizenden bezoekers; 'Een sierlijk gebouw!'

STAD EN LAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K. ZEWY.

Zelf heeft de keizer de verschillende ontwerpen vergeleken, gekeurd, besproken met de bevoegden, en de keuze is ten slotte een zeer gelukkige geweest.

De kapitale woonhuizen, die onze rijke kooplui langs sommige grachten van Amsterdam deden verrijzen, mogen inwendig vorstelijk zijn, van buiten trekken zij evenmin het oog door architectonisch schoon, als door schilderachtige vormen of fraai decoratief werk.

Dit is wel het geval met de oud Duitsche huizen, gelijk er te Neurenberg en in andere steden worden gevonden. Een reproductie, in hoofdzaak ten minste van deze, begroeten wij in 'het Duitsche huis' aan de Seine.

Die trapgeveltjes en kleine torens, boven welke de groote toren met zijn verguld koperen bekleedsel hoog uitsteekt; het ietwat bonte schilderwerk, dat tot het uiterste punt der gevels voortloopt; het vuurroode pannendak en het groen, dat zijn ranken in festoenen langs de muren slingert, maken dezen bouw tot een genot voor het oog.

Beneden langs de Seine is evenals bij de

overige paviljoenen, ook onder het Duitsche, een restaurant, zeer duur - of noemt gij zeven franks, zonder den wijn, een matigen prijs voor een gewoon diner? - en desondanks zeer druk bezocht. Of dit laatste moet worden geweten aan de overgroote menigte Dnitschers, die Parijs bezoeken, het tot een ander Berlijn makend, en schijnen te vreezen, dat elders hun nationale keuken niet in eere wordt gehouden; dan wel, of dit restaurant met sommige winkelhuizen het voorrecht deelt, dat de menigte er zijn wil, kunnen wij niet beslissen.

Meermalen vernamen we uit den mond van Duitschers, dat er het eten zoo tamelijk, tamelijk, en de bediening soms beneden alle critiek is, en desniettemin blijft het er immer vol, komen de kelners er handen te kort. 'Bière de Munich' is overal te krijgen. Dat kan dus de zeilsteen niet zijn. Wat dan? Die het weet, moge het zeggen.

Doch laten we de gastronomie op haar plaats, ten einde een kijkje te nemen in de verschillende zalen van het paviljoen. Vergissen wij ons, of heeft de keizer, wiens borstbeeld het midden van het voorportaal inneemt, inderdaad de bedoeling gehad, de intellectueele ontwikkeling, de 'Cultur-Geschichte' van zijn rijk te geven?

Alles wat betrekking heeft op het boekwezen, verwant is aan de graphische kunsten, vindt ge hier vereenigd. Liefhebbers van fraaie boeken en fraaie platen kunnen hier genieten, volop genieten.

De Berlijnsche 'Photographie-Gesellschaft' deponeerde er haar prachtige in folio's, reproducties bevattend van de meesterwerken der grootste kunstenaars met het penseel. Rafaël, Rembrandt, Rubens en Van Dijck, Quinten Metsijs, Velasquez, Titiaan, da Vinci en wie daar verder als schilder de onsterfelijkheid veroverden, zijn hier vereenigd. Ook de modernen hebben er hun plaats.

Werken over geschiedenis, letterkunde, genees- en heelkunde, vertaalde en oorspronkelijke romans, de geïllustreerde ontdekkingsreizen, door Duitschers in deze eeuw volbracht, missalen en breviers, kwantijnen en zakformaatjes staan en liggen hier naast elkaar.

In enkele vertrekken strekken ruime leunstoelen de armen verlangend naar u uit, en kunt ge op uw gemak, u niet storend aan de gaanden en komenden, u te goed doen aan dezen boekenschat.

Alle werken mogen uit de kasten of van de tafels genomen, doorbladerd en gelezen worden, met dien verstande echter, dat men er mee in het vertrek blijft, waar zij geëxposeerd zijn.

Op de eerste verdieping krijgen we een herhaling van hetgeen we beneden zagen en een collectie platen voor geïllustreerde briefkaarten en reclame-platen. Daar is fraaier en beter. Voorkomend als de keizer zich altoos betoond heeft jegens de Franschen, hetzij uit politiek, wat het meest waarschijnlijk is, hetzij uit sympathie voor 'la grande nation,' wilde hij nu vooral een nieuw bewijs daarvan geven. Hem danken wij in het *Duitsche* huis een tentoonstelling van *Fransche* kunstwerken. Een aardig idee zeker van den man, aan het einde van wiens biographie de vraag gesteld werd: 'Een krankzinnige of een genie?'

Om toegelaten te worden tot de vertrekken, de officieele salons, welke in hun tapijten, meubels en kostbaarheden aan het paleis van Potsdam, het Stadtschloss, het nieuw Paleis en Sans-Souci doen denken, heeft men een afzonderlijke toegangskaart noodig, die echter gemakkelijk te bekomen is. Ook zonder kaart glipt er menig zieltje door, want de toevloed van nieuwsgierigen is meestal zoo groot, dat de wachter, hoe

grimmig hij er ook uitziet, de menigte niet meer in bedwang kan houden, en er van controle geen sprake meer kan zijn.

Wat in deze zalen te zien valt, is Fransche kunst, of aan de Fransche kunst onmiddellijk ontleend. Zoo het al niet geheel door Franschen werd uitgevoerd, zij hadden het toezicht. er over, gelijk Frederik de Groote dit verlangde.

Ter versiering der muren hebben de doeken van Watteau, Lancret en Chardin voor tijd en wijle Duitschland verlaten; de beroemde bibliotheek van den koninklijken vriend van Voltaire, Maupertuis en d'Alembert is hier, op kleine schaal doch zeer getrouw, in alle deelen teruggegeven.

Als vreesde hij, dat Duitschlands glorie de oogen der prikkelbare Franschen zou verblinden; dat de machtige vooruitgang, waarvan zijn onderdanen hier de tastbare bewijzen leveren, den wrok der Franschen zou verwekken, wilde de keizer als sieraden in deze Duitsche kroon enkel Fransche kunstjuweelen. Zal Frankrijk dit pogen waardeeren? Duitschland zal er niet minder een der eerste plaatsen om innemen op deze wereldtentoonstelling.

(*Wordt vervolgd.*)

LMS.

De looden soldaatjes van mijnheer Vredenburg.

‘En nu, lieve Annie, hoop ik, dat je maar heel gauw schrijft, wanneer je komt. Papa en mama zijn natuurlijk dol verlangend om kennis met je te maken, en broertje niet het minst. Ik ben benieuwd, hoe je hem vinden zult, ik zal je maar niets van hem zeggen. Dus tot spoedig,

Je Jenny.’

Annie van Dalen zat op een mooien zomermorgen dezen brief van haar beste kostschoolvriendin te lezen. Ze waren maar drie maanden samen op het pensionaat geweest, maar hadden toch in dien korten tijd elkaar ‘eeuwige vriendschap’ beloofd, zooals dat onder meisjes van zeventien, achttien jaar gebruikelijk is.

‘He,’ mompelde ze, terwijl ze het slot van den brief nog eens overlas, ‘ik wist niet, dat Jenny een broertje had. Enfin, dat zal een heele gezelligheid zijn, zoo'n kind in huis. Ik zal er druk mee ravotten en stoeien. Ik mag er ook wel aan denken, iets voor hem mee te brengen, wat lekkers of speelgoed, maar wat? Ik ben zoo weinig gewend met kinderen om te gaan. Ik zal het mama eens vragen.’

Het resultaat van de beraadslagingen was, dat Annie acht dagen later in haar koffer een doos looden soldaatjes pakte voor het broertje van haar vriendin.

Het was een mooie dag weer, toen Annie aan het station te Z. afstapte. Jenny haalde haar af. Toen de omhelzingen en begroetingen waren afgeloopen, was Annie's eerste woord: ‘En hoe maakt het je broertje?’

‘Mijn broertje?’ vroeg Jenny verbaasd, en toen plotseling met een onmerkbaar glimlachje, ‘o, goed, erg verlangend je te zien.’

‘Ik heb een doos looden soldaatjes voor hem meegebracht,’ vertelde Annie verder.

‘Looden soldaatjes?’ Jennie had blijkbaar moeite het niet uit te proesten.

‘Ja, zou hij daar niet blij mee zijn?

‘O, stellig!’

‘Is je broertje lief?’ vroeg Annie weer.

‘O, bijzonder,’ antwoordde Jenny met een ondeugend lachje, ‘iedereen vindt hem charmant.’

‘Zou je denken, dat hij een beetje van mij zal gaan houden?’

‘O, hij zal stellig dol op je worden; maar nu zijn we er,’ vervolgde Jenny, ‘en daar staat mijn broertje al.’

Ze schaterde het uit.

Annie vertrouwde haar eigen oogen niet. In plaats van het kleine, blondlokkige knaapje, dat haar verbeelding haar had voorgesteld, stond daar een flinke, jonge man van minstens vijt en twintig jaar, die verbaasd de lachbui van zijn zuster en de verlegenheid van de logée opmerkte. Hij zag echter ook spoedig, dat de laatste er allerliefst uitzag.

‘Mag ik even voorstellen,’ zei Jenny tusschen twee lachbuien in, ‘mejuffrouw Annie van Dalen, mijn broertje Charles.... o! wat een kostelijke grap!’ en ze sloeg de handen ineen van pret. ‘Verbeeld je, Charles, ze heeft een doos looden soldaatjes voor je meegebracht!’

‘Een doos looden soldaatjes?’ vroeg Charles Vredenburg verbaasd, ‘maar wat beteekent dat toch allemaal, Jenny?’

‘Wel, ze dacht, dat jij een klein broertje was, zoo iets van vijf jaar,’ bracht Jenny er met horten en stooten uit.

Annie had eerst verlegen voor zich gekeken, maar de lachlust werkte aanstekelijk, en het eind was, dat ze alle drie het uitproestten om Annies kostelijke vergissing.

Annie was nu veertien dagen op Buitenlust - zoo hette de villa van Jenny's ouders - gelogeerd geweest en ze hadden zich heerlijk geamuseeerd. Ze zaten op een bank in den tuin, de twee meisjes en Charles. Alle drie waren ze een beetje stil. Annie had zooeven verteld, dat ze over eenige dagen moest vertrekken, ze had een brief van huis gekregen.

Op eens zegt Jenny: O, Charles, wat was dat toch een mooi geval met ‘het broertje.’

‘Ja, heel komiek,’ antwoordt Charles, gedwongen lachend.

‘O, als ik bedenk,’ vervolgde Jenny, ‘dat Annie den heelen weg van niets sprak dan van ‘broertje.’ ‘Weet je wel, Annie, je vroeg ook: ‘Denk je, dat hij een beetje van me zal gaan houden?’

Jenny houdt eensklaps op. Annie en Charles hebben beiden een kleur gekregen. Jenny bedenkt zich eensklaps, dat ze iets in de beuken te doen heeft. Annie en Charles zijn alleen, er heerscht een pijnlijke stilte.

Eensklaps vraagt Charles: ‘Heeft het je gespeten, Annie, dat het broertje een broer was?’

Annie zwijgt.

‘Toe, zeg eens, speet het je?’

‘Neen,’ schudt ze.

‘Niet? Nu, luister eens, Annie, het broertje is niet alleen een beetje, maar heel veel van je gaan houden. Jij ook een beetje van hem? Toe, zeg eens ja, Annie.’

‘Ja,’ fluistert Annie zacht, en nog zachter: ‘De doos looden soldaatjes zal ik toch altijd bewaren.’

MAGDA.

Donna Felippa,
Naar Julie Lavergne.

II.

Toen het kerkklokje klepte voor de Mis van zeven uren, begaven donna Maria Dolores, donna Felippa en Christophorus Columbus zich naar de kerk van den H. Verlosser, zooals zij gewoon waren te doen. Zij bemerkten in het portaal der kerk meer menschen dan anders, die naar een man met witten baard stonden te kijken, welke door twee timmerlieden een steiger liet ineentimmeren voor het kolossale beeld van den H. Christophorus, rechts van het portaal geplaatst. Columbus kende dien man en grootte hem.

'Senor Girolamo,' zei hij hem, 'is het beeld van mijn heiligen patroon een ongeluk overkomen?'

'Volstrekt niet, senor, maar het moet opnieuw beschilderd en verguld worden. De zeelucht wischt spoedig de kleuren uit, en het is nu al de derde keer van mijn leven, dat ik er mijn zorgen aan wijd. Van vader op zoon gaat het onderhoud van dit beeld over, dat door een mijner voorvaderen in 1195 vervaardigd werd op last van koning Alphonsus I. Indien gij den heiligen Christophorus van nabij wilt zien, over een kwartier zal de steiger klaar zijn.'

'Ik dank u, senor, ik zal komen.'

Na de Mis geleidde Columbus zijn schoonmoeder en zijn vrouw tot aan de deur van hun huis, daarna nam hij afscheid, om senor Girolamo aan het werk te zien.

Columbus beklom den steiger, om het ontzaglijke hoofd van den H. Christophorus te bezichtigen.

'Een meesterstuk, niet waar, senor?' vroeg

de oude kunstenaar, met een drogen borstel het stof wegschuierend, dat zich in den steenen baard van het beeld had opgehoopt.

'Ja, 't is een mooie H. Christophorus; maar zeg eens, senor, wat houdt het Kindje Jesus in de hand?'

'Maar dat weet gij beter dan ik, senor Columbus, den aardbol....'

'Waarom beeldt ge de aarde zoo af, senor Girolamo, daar toch veel geleerden staande houden, dat ze plat is, omgeven door een duistere en eindelooze zee?'

'Ik ben geen geleerde, senor Colombus, maar ik weet, dat wij sedert driehonderd jaar van vader op zoon den H. Christophorus zoo voorstellen.'

'Maar waarom de aarde als een bol afgebeeld?'

'Waarom? Men heeft het altijd zoo gedaan. Ik heb op sommige schilderijen den aardbol zien afbeelden als een teeken van Gods almacht, of als zinnebeeld der keizerlijke macht van Karel den Groote. De geleerden mogen ons bewijzen dat de aarde plat is, zoodra zij ons hebben verklaard, waarom de kompasnaald naar het noorden wijst. Spreek mij niet van de geleerden, senor Columbus; zij scheppen niets. De kunstenaars hebben meer verstand dan zij. Zeg eens, dat het niet waar is.'

'Ik zal daar wel voor oppassen, senor, te meer, daar ik de meening der kunstenaars volkomen deel. Ja, de aarde is rond: de bekende streken beslaan één halfrond; maar gelooft gij, dat God de andere helft der aarde enkel met een onmetelijke zee heeft bedekt; gelooft gij, dat zij geen bewoonde streken bevat, en dat de sterren er niets anders dan water beschijnen?'

De oude schilder dacht een oogenblik na.

'Misschien niet,' zei hij. 'Maar van den anderen kant, senor Columbus, het meesterwerk der schepping is de mensch, en het mooiste deel van den mensch is het hoofd. Welnu, het gezicht, de weerspiegeling van het verstand, bedekt daarvan maar de helft. En het zou mij evenmin verwonderen, een halfrond geheel door den Oceaan bedekt te zien, als ik er mij over verwonder, haar te zien groeien op de plaats, tegenovergesteld aan die, waar uw oogen schitteren.'

Hij begon den H. Christophorus weer af te schuieren, en Columbus zei hem lachende vaarwel en keerde naar huis terug.

Toen Felippa uit de kerk was thuisgekomen, had zij zich bij haar moeder beklaagd.

'Mijn man verlaat mij,' zeide zij, 'om met Girolamo te gaan praten en dien grooten H. Christophorus te bezichtigen, dien hij al duizend keeren gezien heeft. Hij weet toch, dat ik enkel gelukkig ben in zijn nabijheid....'

'Kind,' zei donna Dolores, 'je moet op de eerste plaats je man gelukkig maken. Columbus is een brave man, hij houdt veel van je, maar je mag niet van hem eischen, dat hij een vrouwenhart hebbe, dat alleen van liefde kan leven. Zijn verstand is veel grooter dan het onze; hij heeft droomen en plannen, die hem dag en nacht bezighouden. Indien die hem van zijn plichten afhielden, zou je reden hebben ongerust te zijn. Maar hij leeft als een goed Christen, werkzaam en liefdadig jegens den evennaaste. Dank God, en herinner je, dat de vrouw is geschapen om een hulp van den man te zijn, niet zijn afgod. Beschouw de H. Maagd. Haar goddelijke Zoon verliet haar, om voor het volk te prediken. Zij wachtte buiten het huis van Simon, onder de menigte verloren, gelukkig als zij van verre Jesus kon gewaar worden. Zij klaagde niet, en aan den voet van het kruis staande, voltooide zij haar offer. Ieder mensch heeft in deze wereld een zending te vervullen. Uw man heeft de zijne, mijn kind. Ge zult ze later kennen. De uwe is hem te volgen zonder ooit te klagen.'

‘Ja,’ zei Felippa, ‘zoo hebt u gedaan, moeder, ik weet het. Mijn vader heeft zich arm gemaakt door ontdekkingsreizen en onvoorzichtige ondernemingen, en u hebt niet getracht hem te weerhouden?’

‘Jawel, kind, ik heb het beproefd. Wanneer men jong is, is men altijd geneigd, tegen zijn lot in opstand te komen. Maar ik heb spoedig ingezien, dat ik tevergeefs worstelde. Een kalm en rustig leven zou uw vader ongelukkig hebben gemaakt.’

Toen Columbus thuis kwam, vond hij zijn werktafel getooid met oranjebloesem en pas geplukte rozen. Hij hield hartstochtelijk van bloemengeur, en daarom bedankte hij Felippa, dat zij zijn kamer zoo feestelijk had gesmukt.

Zij zei hem: ‘Als je me nu ook een pleizier wil doen, Columbus, zeg mij dan, wat gij aan dien ouden Girolamo op zijn steiger verteld hebt.’

Columbus vertelde haar alles. Zij luisterde zonder tegenwerpingen te maken, zooals ze gewoon was, en begon haar man te ondervragen. Blijde dat zij zoo ernstig en oplettend was, verklaarde Columbus haar, de bloemen op zij schuivend, de wereldkaart, die hij had getrokken, verhaalde van zijn reizen, zijn verwachtingen, en, voor de eerste maal, zag Felippa in de oogen van haar man en zijn welsprekende woorden een glimp van het ideaal, dat hij nastreefde, van de wereld, waarvan zijn genie een voorgevoel had.

De handen gevouwen, luisterde zij met bewondering naar hem.

‘Vriend,’ zeide zij, toen hij zweeg, ‘vriend, ik zal den goeden God zoo lang bidden, dat, indien Hij de landen niet geschapen heeft, die gij wenscht te ontdekken, Hij ze ter wille van u uit de golven doe oprijzen.’

De winter ging kalm voorbij. Op zekeren dag kwam Columbus van den koning terug met een groot riet van een in Portugal onbekende soort.

‘Kijk eens, moeder,’ zei hij tot donna Maria, ‘de koning heeft mij dit riet geschonken, dat de zee op het strand der Azorische eilanden heeft aangespoeld. Het schijnt niet lang in het water gelegen te hebben, en u weet, dat sedert een maand de westenwind hevig waait. Dit riet moet bijna een reis om de wereld hebben gemaakt en uit Indië komen.’

‘Of van de kust van Afrika,’ antwoordde donna Maria, ‘de zeestroomingen weerspreken soms den wind, mijn zoon. Pedro Correa heeft mij verteld, dat hij op het strand der Azoren een fraai bewerkt stuk hout heeft gezien, door den westenwind aangebracht. Maar dat bewijst niets: dat stuk hout was misschien afkomstig van een schip, in volle zee vergaan.’

‘Dat is waar,’ zei Columbus. En na een oogenblik zwijgens, vroeg hij: ‘Moeder, vertrouw mij het dagboek en de aanteekeningen van don Perestrello toe.’

‘Goed, mijn zoon, maar het kost mij veel.’

‘Beste moeder, ik zal er voor zorgen als voor kostbare reliquieën, wees daar verzekerd van.’

‘Ik weet het, mijn zoon, maar ik zal ze moeten aanraken, en sedert ik weduwe ben, heb ik daar nog den moed niet toe gehad.’

Zij begaf zich naar haar kamer, knielde voor het kruisbeeld, en, na een vurig gebed opstaande, nam zij een der sleutels, die aan haar gordel hingen, en opende een grooten koffer. Hierin lag haar bruiloftsgewaad en dat van haar man, alsmede perkamenten en het dagboek van don Bartholomeo de Perestrello.

Deze lichte voorwerpen, die een kind had kunnen dragen en die de vlammen in eenige oogenblikken zouden hebben verslonden, waren de eenige tastbare overblijfselen van vijf en twintig jaren werkens en zwoegens. Feestdagen, uren van angst, vertrek en terugkeer, vernietigde verwachtingen, laatste vaarwels, dit alles

trok snel den geest der weduwe voorbij. Het scheen haar toe, dat alle smarten haars levens verlevendigd werden en thans op haar beurt de arme Felippa zouden overstelpen. Een oogenblik aarzelde zij en wilde den koffer weer sluiten. Daarna zei zij bij zich zelf:

'Neen, ik moet mijn belofte houden. Wie weet? De hartstocht voor het reizen heeft Columbus weer bevangen; misschien zal hij, als hij deze bladzijden leest, begrijpen, hoeveel verdriet en ontgoochelingen een dolend en eerzuchtig leven mijn man en mij heeft gekost; misschien zal dat hem nopen hier te blijven. Felippa wenscht het zoo; zij zouden zoo gelukkig kunnen zijn.'

Het stapeltje vergeelde papieren opnemend, bracht zij die zwijgend bij haar schoonzoon.

III.

Eenigen tijd later ontving Christophorus Columbus een brief uit Florence, van Paolo Toscanelli, den beroemden natuurkundige, wiens meening gezag had bij allen, die zich met cosmographie bezig hielden. Toscanelli, wien Columbus zijn plan had meegedeeld om een westelijk vasteland te gaan ontdekken, moedigde, wel verre van dat plan voor een hersenschim uit te krijten, hem aan, de verwezenlijking daarvan na te streven. Sindsdien dacht Columbus er enkel aan, zich naar Italië te begeven, ten einde van den Senaat van Genua de schepen te verkrijgen, die hij noodig had.

Maar de gezondheid van Felippa liet niet toe, haar mee te nemen, en hij kon niet besluiten zonder haar te vertrekken. Sedert eenigen tijd was zij treurig en kwijnend geworden. De geneesheeren konden echter geen ziekte bij haar ontdekken.

'De dokters weten er niets van,' zei Antonia. 'Als iemand niet eet, geen kracht heeft, niet vroolijk is en wegsmelt als was, dan moet hij toch wel ziek zijn, en moet er ook een geneesmiddel tegen bestaan.'

Het goede schepsel wist niet wat te verzinnen, om donna Felippa te verstrooien. Alle dagen bracht ze haar de mooiste bloemen en vruchten uit den tuin; en daar zij onderweg veel kennissen tegenkwam, wist zij alle nieuwtjes der stad en kwam die aan de jonge zieke vertellen, blij, als ze van Felippa een glimlach of een uitroep van verwondering kreeg. Gewoonlijk waren de vertelsels van Antonia heel vroolijk, maar op zekeren morgen kwam de tuinvrouw binnen met roode oogen en bleek gezicht.

'Heeft je man je geslagen, Antonia?' vroeg Nina.

'Dat zou hij wel laten,' antwoordde Antonia, 'maar ik heb de weduwe en de kleine kinderen van Inigo Nunez gezien, en dat heeft mij het hart gebroken.'

En, met die haast en die wreedheid, waarmee brave menschen slecht nieuws verbreiden, ging zij donna Felippa den dood van Nunez vertellen:

'Wat een ongeluk, senora, een zoo brave, jonge man, zoo goed, zoo knap, van wien zijn vrouw en zijn moeder zooveel hielden, vader reeds van vier cherubijntjes van kinderen. Hij kwam met een rijk geladen schip van Madeira terug, tevreden, gelukkig als een koning. De komst van het vaartuig wordt gemeld; de moeder, de kinderen en vrienden loopen naar het havenhoofd; men ziet hem, men roept elkaar toe. Hij springt in een sloep om spoediger aan land te zijn, een golf doet het bootje omslaan, hij valt in zee; een matroos werpt hem een roeispaan toe, die roeispaan verbrijzelt hem het hoofd, hij verdwijnt. Het is met hem gedaan! Wat zijn de vrouwen van zeelieden toch te beklagen! Laat uw man nooit meer scheep gaan, senora! - Maar wat scheelt er aan?'

Felippa was bleek als de dood opgestaan en ging naar de werkkamer van haar man, maar zij zwijmelde en viel bewusteloos neer. Nina snelde toe, en terwijl zij haar meesteres hielp, liet zij niet af, Antonia te beknorren: ‘Hoe krijgt je 't in je hoofd, zulke dingen aan mevrouw te vertellen? Wist je dan niet, dat haar man binnen acht dagen naar zee gaat?’

‘Waarom had je me dat niet gezegd?’ riep de tuinvrouw uit.

‘Stil!’ zei Nina. ‘Daar slaat mevrouw de oogen op, Goddank! Ga gauw den dokter halen!’

Toen Columbus en donna Maria uit de Mis thuis kwamen, vonden zij den dokter op het punt donna Felippa ader te laten, die ijlde en als een kind riep: ‘Moeder, moeder, ik wil niet, dat hij heenga!’

Weinige dagen later lag zij op sterven. Door haar moeder gewaarschuwd, ontving zij de laatste HH. Sacramenten met veel kalmte en overgeving. De opwinding der koorts was door groote neerslachtigheid gevolgd. Toen de avond kwam, verzocht zij, haar in een leunstoel bij het hooge venster te zetten, van waar men de zee en het laatste schijnsel der onder-

gaande zon kon zien. Zij vroeg haar moeder, heur haren in orde te brengen en den kanten sluier om te doen, dien zij op den dag der bruiloft had gedragen. Een breede sjerp van een Afrikaansch weefsel bedekte haar schouders en hing op haar knieën af.

'Moeder,' zei zij, 'ik zou graag een oogenblik met mijn man alleen willen blijven.'

Donna Maria nam Diego en de vrouwen mee, die haar hielpen bij de verpleging der zieke.

'Grootmoeder,' vroeg de kleine jongen, 'mama zal immers niet sterven?'

'Vraag aan den goeden God, dat Hij haar geneze,' zei de arme grootmoeder. En haar lang weerhouden tranen vloeiden bitter.

Christophorus Columbus knielde bleek en ontdaan bij Felippa neer. Zij keek hem een oogenblik zwijgend aan en reikte hem de hand.

'Vriend,' zeide zij, 'gij hebt mij gelukkig gemaakt en ik dank u. Toch zeg ik het leven zonder spijt vaarwel: het zou te smartelijk voor mij geweest zijn, indien ik mij van u had moeten scheiden, daar ik u niet kon volgen naar het land uwer droomen. Ik heb vertrouwen in de barmhartigheid Gods, en de fouten van mijn kort leven zullen uitgewischt worden door de verdiensten van den gekruisten Jesus. Indien gij later een tweede moeder aan Diego moet geven, doe het niet zonder de mijne te raadplegen. Middelerwijl zal zij voor ons kind zorg dragen. Gij zult mij vergeten, ik weet het.'

'Neen, nooit!' riep Columbus weenende uit, 'nooit zal ik u vergeten, Felippa, u, de moeder van mijn zoon!'

'Welnu,' hernam zij met inspanning, 'indien gij mij niet kunt vergeten, denk dan ten minste aan mij enkel met vreugde, als aan een vriendin, die u in het eeuwige vaderland wacht. Gij hadt mij eens van een kroon gesproken. "Ik wil van mijn Felippa een onderkoningin van Indië maken," hebt gij gezegd. De kroon, die mij in den hemel beloofd is, is de eenige, die ik zal ontvangen, maar zij gaat alle kronen der aarde 1e boven. Vaarwel, Columbus! Thans vrij, zult gij uw weg volgen, tot ontdekking van een wereld uittrekken. Ik weet, dat gij zult slagen; de blik der stervenden ziet ver en juist. Ik zal u niet vergeten. Ik heb van God de genade verkregen, bij u te zijn, wanneer uw oogen den grond zullen begroeten, die u beloofd is.'

Met haar stervende hand wees zij naar de golven en den horizon van het westen.

Dit waren haar laatste woorden. Om twee uur in den morgen gaf zij zacht den geest, en het graf, waarin haar vader rustte in de kerk van den H. Verlosser, ontving het stoffelijk overschot van donna Felippa.

Weinige weken daarna verliet Columbus Portugal en begon die pijnlijke reizen, die onvruchtbare pogingen, welke vijftien jaren van zijn leven in beslag namen en eerst met goed gevolg bekroond werden dank zij de mildheid van Ferdinand van Arragon en Isabella van Castilië.

Op Donderdag 11 October 1492 stevenden de drie karveelen van Columbus, de *Pinta*, de *Nina* en de *Santa Maria*, door een krachtigen wind gedreven, snel naar het westen; maar de manschap, die sedert twee maanden niets dan water en lucht gezien had, had zoowel den moed als het geduld verloren. Dien dag brak een oproer uit. De *Pinta* en de *Nina* klampten het admiraalschip aan boord, en Columbus had heel alleen het hoofd te bieden aan de manschappen der drie schepen, die met luid geschreeuw den terugkeer naar Spanje eischten. Het oproer duurde den geheelen dag, en alles werd in het werk gesteld om Columbus te doen zwichten, maar beleedigingen, smeekingen,

bedreigingen, tranen, getrokken dolken zelfs vermochten niets op den man met onverzettelijke wilskracht en onverwoestbare hoop.

IN DEN PRUIMENTIJD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. RHAENDLS.

'Gij kunt mij dooden,' zei hij, 'maar terugkeeren doe ik niet.'

De avond viel.

'Dat ieder naar zijn post wederkeere,' zei Columbus. 'Bidt! Dezen nacht zullen wij land zien.'

De mannen, door zijn vastberadenheid overwonnen, gehoorzaamden. Weldra waren de matrozen zwijgend aan het werk. De maan ging stralend op; de nacht in de tropen is zoo helder als de dag in de noordelijke gewesten. Een sterke strooming dreef de schepen naar het westen. De *Pinta*, een goede zeiler, ging voorop. De phosphoresceerende zee wedijverde in schittering met den sterrenhemel.

Christophorus Columbus, rechtop aan den voorsteven, bad. De dag, die naderde, was de verjaardag van Felippa's dood. Om twee uur in den morgen was zij, zestien jaar geleden, overleden. Hij herinnerde zich haar laatste belofte.

'Felippa,' zei hij fluisterend, 'gedenk mijner in het hemelsche land, welks oever uw scheepje heeft bereikt. Bid, dat ik in de nieuwe wereld moge landen.'

Het was twee uur. Plotseling verspreidde zich een heerlijke geur, en Columbus zag vóór zich een grooten, sneeuwwitten vlinder fladderen. Zijn vleugels schitterden als satijn in het maanlicht. De gevleugelde bode zweefde eenigen tijd vóór Columbus, vloog toen naar het westen en verdween. Op hetzelfde oogenblik schitterde een licht aan boord der *Pinta*. Een kanonschot weerklonk.

'Land! land!' schreeuwden de matrozen.

Christophorus Columbus viel op de knieën en hief het *Te Deum* aan. Bij het opgaan der zon plantte hij den standaard van Jesus Christus op den grond der Nieuwe Wereld en nam er bezit van in naam der katholieke koningen Ferdinand en Isabella.

En Christophorus Columbus gaf aan deze door hem ontdekte landstreek den naam van San Salvador, ter eere van den Verlosser en ter herinnering aan de kerk, waar donna Felippa rustte.

Bij de Platen.

Gezicht op Freiburg. -

Freiburg in Zwitserland, waarvan de gravure op onze eerste bladzijde een schilderachtig hoekje te zien geeft, ligt bijna zeshonderd meter boven den spiegel der zee, op een schiereiland, door de Saane gevormd. De oude, onregelmatig gebouwde stad, waaraan haar ligging hoog boven de rivier, de talrijke poorten en torens, kerken en kloosters een eigenaardig romantisch karakter geven, bestaat uit dr e deelen: de benedenstad in het dal der rivier, aan beide zijden der Saane, hoofdzakelijk door ambachtslieden bewoond; de oude stad op het plateau van het schiereiland, de zetel der overheid en der stedelijke aristocratie; en de bovenstad, ten westen langs de spoorlijn, het kwartier van handel en nijverheid.

Onze afbeelding vergunt een blik op de oude stad, bekoorlijk door de groenende heuvelen, waartegen de huizen met schilderachtige onregelmatigheid zijn gebouwd, en in het water zilverblank worden weerkaatst. Wij begrijpen de bewondering der beide Freiburgers voor hun mooie stad, en het genot, dat de bezichtiging van het fraaie panorama hun telkens weer oplevert.

Stad en land. -

Hier hebben we een sprekende tegenstelling tusschen de steedsche juffer, die fietst en sigaretten rookt, en de eenvoudige meisjes van het land, die met verbazing luisteren naar al de verhalen van genoegens en uitstapjes, bals en concerten, welke haar deftig nichtje haar opdischt.

Natuurlijk zijn de meisjes vol belangstelling - hoe zou dat bij jeugdige Eva's-kinderen anders kunnen zijn! - maar het zou ons toch verwonderen, als zij haar werkzaam, maar genoeglijk bestaan zouden willen verwisselen voor het bezige nietsdoen en de manachtige uitspanningen van haar geëmancipeerd nichtje. Was dat wel zoo, dan zouden wij het jammer vinden voor de aardige dorpsmeisjes.

In den pruimentijd. -

Wat we hier zien, is een echt landelijk tafereeltje. Alle handen zijn bezig met den pruimenoogst en wat er verder met die smakelijke vruchten moet gedaan worden. Als de oogst zoo overvloedig is alsthans, worden groote hoeveelheden ingemaakt, om in den winter een welkom nagerecht op te leveren. En ook de op fruit verzotte jeugd wordt royaal bedacht, immers:

> Aan een boom, zoo volgeladen,
> Mist men vijf, zes pruimpjes niet.

[Nummer 31]

Dennenhof,
door
Agatha de Haan.
(*Vervolg*)

HUISMOEDERTJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. PILTZ.

Intusschen had mevrouw Leermans degoed in den muur verborgen kleine brandkast geopend en telde een pakje bankbiljetten na, die zij wilde wegsluiten.

Bruno liet zijn courant zakken, het papier trilde en ritselde tusschen zijn vingers; hij merkte niet eens op, dat Charlotte was opgestaan en hem gadesloeg; er kwam een hevige werking in zijn gelaat en zijn oog rustte strak, somber fonkelend op het geld.

Charlotte huiverde, alsof een koude hand haar aangreep, zij las met ontzetting in de donkere oogen van den jongen man een wilde begeerte. Bruno wenschte dat het geld....

'Mijn God,' dacht het meisje beangst, 'die blik was louter hebzucht, hij zint op iets vreeselijks. Hoe nu over hem te waken, zijn onbezonnenheid machteloos te maken.... ach, wat ben ik voor hem, hoe zwak is mijn invloed, ik vrees....'

Spoediger dan anders begaven zij zich naar hun slaapkamers.

Zij hadden hun kindergewoonte, mama bij het goeden nacht zeggen op de wang te kussen, trouw volgehouden, zelfs Bruno had dit nog nooit opzettelijk verzuimd.

Dezen avond zou het de eerste maal zijn, dat hij haar den nachtkus weigerde, dat hij zijn moeder openlijk in het diepst van haar hart krenkte.

Piet en Marie namen het eerst afscheid, daarna volgde Charlotte hen. Bruno stond te gelijk met haar op en mevrouw Constance hield ook hem haar wang toe. Een oneindig teeder gevoel verdreef op dit oogen-blik de bitterheid, die haar sinds eenigen tijd vervulde.

Maar Bruno boog zich niet tot haar neer, hij reikte haar zelfs niet de hand, ijzige koude scheen van zijn gelaat uit te gaan, zijn oogen bleven half gesloten. Met een toonloos: ‘Nacht ma, bonsoir jelui,’ ging hij heen.

Mevrouw Constance keek hem met wijdgeopende oogen na, haar gezicht was doodsbleek, en met een zwaren zucht drukte zij de hand op de borst.

‘Hij had ma even goed in het gezicht kunnen slaan,’ dacht Ernest, toornig naar de deur kijkend, waardoor zijn jongere broer verdwenen was. Op haar toetredend, vatte hij met bevende handen de hare, hij gevoelde zoo geheel wat er in haar omging.

‘Lief, best moedertje,’ fluisterde hij haar innig toe en kuste haar op beide wangen, als wilde hij haar vergoeden wat haar onthouden was. Er was iets vochtigs in zijn oogen.

Maar zij hoorde hem ternauwernood, al haar gedachten waren thans bij hem, den dwalende.

Ernest zuchtte, toen hij de trap opging; het griefde hem, dat hij niet zooveel voor zijn moeder scheen te gelden als Bruno, maar weldra glimlachte hij vol medelijden: ‘Arme moeder, de zorgen om hem kwellen haar.’

Uw hoogs'e bestemming is: Wees zelf goed
en leer anderen hoe zij goed moeten zijn.

Met woeste rukken stormde de wind om het oude huis, de moerbeiranken zwiepten tegen de vensters, het was, of zich een spookachtig waarschuwend geklop daar buiten deed hooren.

Charlotte zat geheel gekleed op den rand van haar bed, in zwaarmoedig gepeins verdiept. Zij wilde niet gaan slapen, een duister vermoeden dreef haar tot waken en luisteren, want Bruno's blik op het geld zijner moeder vervolgde haar zonder verpoozen.

Langer dan twee uren had zij daar zoo gezeten en gedacht, dat haar hoofd er pijnlijk van klopte, maar waar haar blik ook zocht, er was nergens licht, alles donker, angstaanjagend donker. En de wind huilde zoo naargeestig, het klonk als het wanhopig gillen van een gefolterde. Loom, zwaar gevoel kwam langzamerhand over haar, het vermande haar zoetjesaan, haar oogen vielen telkens dicht, en eindelijk zonk haar hoofd op het kussen.

Maar daar bulderde de wind met woede en geweld tegen de luiken.

‘Waak toch! gij hebt beloofd, hem te helpen en te steunen als hij struikelen zou, laat hem niet kleinmoedig over aan den vijand, die sterker is dan hij.’

Charlotte richtte zich met schrik op, trok haar schoenen uit en liep onhoorbaar naar de waschtafel om zich de oogen te verfrisschen.

Zacht, nauw verneembaar werd een deurkruk omgedraaid, het jongemeisje trilde van het hoofd tot de voeten, ingespannen luisterend. De wind zweeg plotseling stil en scheen met haar te luisteren.

Schuifelende schreden lieten zich in de gang vernemen, maar flauw als een verwijderde echo.

Charlotte haalde diep adem en drukte beide handen op het heftig kloppende hart. Maar haar krachtige wil bedwong het bevende lichaam.

‘Het moet,’ fluisterde zij vastbesloten.

En nu raasde het daarbuiten, als waren alle furiën der hel losgelaten en een rondedans om het huis aan het maken onder spottend hoongezang.

Bruno gleed als een zwarte schaduw door de gang en de trap af; de krampachtig sidderende hand hield een kaars, die zenuwachtig flikkerde. Bijna onhoorbaar sloop hij voort tot bij de kamerdeur, daar bleef hij aarzelend staan, maar weldra liep hij weer voort: de kleine ijzeren kast in de nis trok hem met geheimzinnige macht tot zich.

Het koude zweet parelde op zijn voorhoofd, toen hij de kaars neerzette; met onzekeren tred naderde hij de brandkast en knielde er bij neer, hijgend van spanning, angstig luisterend naar ieder gerucht.

Over eenige minuten zou hij een dief zijn, zou hij zijn moeder, zijn broers en zuster niet meer durven aanzien, omdat hij hun schande had aangedaan, den eerlijken naam, die zijn vader hem naliet, had bezoedeld.

Zijn lippen waren droog als die van een koortslijder; het was wel een zware taak, zich zelven het brandmerk op het voorhoofd te drukken

Een hevige, een wanhopige strijd van het kwade tegen het goede. Tweemaal stak hij den sleutel in het slot, maar telkens trok hij hem ook weer terug.

Vermanend klopten de ranken tegen het raam. ‘Laat af, ongelukkige, laat af van het werk der schande!’ De wind steunde en klaagde en kermde als een vertwijfelende, die zich in doodsstrijd kromt. Bruno rilde als van koude, hij klemde beide handen tegen de slapen en sloot de oogen. Het was hem of een witte hand, de hand zijns vaders, op het kastje het zevende gebod neerschreef: ‘Gij zult niet stelen!’

Maar door de gesloten oogleden heen zag hij dat verleidelijke pakje papiertjes, en als sarrende spookgestalten drongen zijn schulden om hem heen en krijschten hem in het oor: ‘Morgen, wij zullen ons wreken!’

Nog worstelde hij. De lessen, die zijn moeder hem gaf, toen hij nog een kind was, weerklonken in zijn hart, droevig, smeekend, biddend.

‘Neem,’ hitste Satan dringend aan, ‘morgen is het te laat, er is nog meer dan deze schuld, nog veel meer, ik heb het opgeteekend in het zwarte boek.’

Plotseling stak Bruno voor de derde maal den sleutel in het slot, het gaf een knarsend geluid, tweemaal klikte het slot, toen week de stevige deur en het geld lag onder zijn onmiddellijk bereik. Met een krampachtige beweging greep hij toe, maar het was of zijn handen verstijfden, hij kon niets vasthouden. Toen blikten hem twee grijze oogen aan; op een rein, fier meisjesgelaat las zijn ontstelde blik smartelijk verwijt, hij poogde het hoofd af te wenden, het gelukte hem niet.

‘Bruno, arme jongen, wat ga je doen?’ trilde het als een zucht in zijn oor, ‘heb je dan geen geweten meer, is je eergevoel dan dood?’

Hij lag roerloos bij de brandkast op de knieën, het hoofd in de handen verborgen, een dof gekreun ontwrong zich aan zijn borst.

Charlotte stond achter hem, haar hand op zijn schouder, tranen schemerden in haar oogen.

Eenige oogenblikken heerschte er doodsche stilte tusschen hen, de benauwende stilte der afwachting. Charlotte vermande zich het eerst.

‘Bruno,’ fluisterde zij vol medelijden, ‘ik heb je strijd vermoed en gezien, en toen je op het punt van bezwijken was, ben ik je zwakheid te hulp gekomen. Gisteravond, toen je ma dat geld wegsloot, heb ik je blik gezien, die het volgde, en ik begreep, welke je gedachten waren. Ik was zoo onuitsprekelijk bang, dat jij je zelf vergeten zoudt, ik heb al dien tijd geluisterd, en toen je naar beneden ging, heb ik je gevolgd. Het was goed, niet waar, Bruno? Hij, die niet alleen kan loopen, moet een steun nemen, en die zichzelven niet overwinnen kan, moet zich laten overwinnen. Hoor je mij, Bruno?’

Verslagen bleef hij liggen zonder het minste geluid te geven. Maar zij liet zich niet afschrikken.

‘Bruno,’ ging ze op warmen, overredenden toon voort, ‘verman je, sla je oogen eens op; zeg, is de booze gedachte weg voorgoed? Tegen ons beiden is ze niet bestand.’

‘Tegen jou niet,’ mompelde hij nauw hoorbaar, en dan plotseling: ‘o God, Charlotte, ik schaam me zoo voor je, wat moet je me verachten!’

‘Neen, Bruno, nog niet, nog beklaag ik je slechts, maar zie je nu eindelijk in, dat je veranderen moet, dat het zoo niet langer kan? Toe luister naar ons, naar ma, wij meenen het immers allen zoo goed en oprecht met je; laat dit nu een keerpunt voor je zijn, je weet toch hoe gelukkig en tevreden wij vroeger waren.’

‘Ja, vroeger was alles goed, nu is alles bedorven door mijn eigen schuld, Charlotte trek je maar gerust van me terug, het helpt toch niet meer.’

‘Niet zoo moedeloos, Bruno; bedorven is alleen dat wat onherstelbaar is, en Goddank, dit hier is nog goed te maken. Wij leggen alles weer zooals het geweest is, samen hebben wij den boozen geest verjaagd, hij is heen.’

‘Neen neen,’ barstte hij hartstochtelijk uit, de handen samenklemmend, dat de nagels in het vleesch drongen, ‘hij is niet weg, zoo gemakkelijk ontkomen wij de gevolgen onzer slechtheden niet. Ik moet geld hebben, Charlotte, ik moet geld hebben, al zou ik er mijn ziel voor in pand geven.’

Zij deinsde terug voor zijn opgewondenheid, hij lachte zacht en heesch bij die beweging.

‘Als je alles wist, alles maar *vermoeden* kon, zou je die noodzakelijkheid zelf inzien, Charlotte, maar je weet niets, niets.’

Charlotte gaf gehoor aan een invallende gedachte.

‘Bruno, wat is het toch, dat het je zoo moeilijk maakt: zijn het die *papiertjes?*’

Hij werd eerst rood en toen weer vaalbleek. Zich diep tot haar overbuigend, met kracht haar pols omklemmend, vroeg hij met inspanning: ‘Charlotte, om Godswil, wat weet je daarvan?’

‘Het was zeer onvoorzichtig van dien Nerven, over die affaire tegen zijn vriend te spreken, terwijl ik dicht in hun nabijheid was.’

Hij was zoo verward, het gonsde in zijn hoofd alsof er een volle bijenkorf in huisde.

‘Als je dàt weet, Charlotte, zal je ook begrijpen, dat ik zelfs voor een contract met Shylock niet meer zou terugdeinzen.’

‘Hoe kon je tot zoo iets besluiten, je wist toch wàt je daarmee waagde, Bruno; valsche....’

‘Spreek het niet uit,’ fluisterde hij haastig, schuw om zich heen ziende. Charlotte verbleekte zoozeer, dat zelfs haar lippen wit werden, zij zag haar vreeselijk vermoeden bewaarheid, Bruno had valsche handteekeningen gemaakt.

Het jonge meisje stond als verslagen bij de tafel en streek zich diep zuchtend met de hand langs het voorhoofd. In spanning sloeg Bruno haar gade. Toen zij echter steeds bleef zwijgen vatte hij moed om te zeggen: ‘Je weet nu, dat ik tot iederen prijs geld moet zien te krijgen.’

Zij richtte zich forsch en hoog op en wierp hem een strengen blik toe, zij was op eenmaal van houding veranderd.

‘Daarom wil je dus je moeder, zuster en broers bestelen, om de gevolgen van je eigen lichtzinnigheid te ontkomen? Schaam je, Bruno, schaam je, de eene fout - laat ons dat woord er voor gebruiken - de eene fout, begaan om de andere te bedekken, het grenst aan krankzinnigheid.’

‘Ik wist geen anderen uitweg meer,’ mompelde hij schor voor zich heen.

‘Was het niet beter geweest je moeder alles te bekennen en haar om raad te vragen, of was je daarvoor te trotsch?’

Hij beet zich in hevige gemoedsbeweging bijna de lippen stuk. ‘Neen, het was geen trots, Charlotte, ik zweer je, dat het geen trots was, ik kòn het ma niet zeggen, zij zou me veracht en weggestooten hebben.’

Zij vertrok even den mond tot een ongeloovig glimlachje en zeide koel: ‘Aandoenlijk, maar als je nog zooveel gevoel voor je ma had, zou je haar van avond niet zoo gekrenkt hebben; ik geloof je niet.’

‘Drijf me niet tot het uiterste, Charlotte, ik ben werkelijk niet meer in staat zulk een smaad te dulden, je moogt niet zóó laag van me denken, dat je mij alle gevoel voor mijn moeder ontzegt.’

Zijn stem stokte van drift. Hij was door haar nieuwe houding werkelijk geheel misleid.

Maar Charlotte voelde zich verlicht en verruimd; zij legde haar hand op zijn arm, zacht, doch ernstig vragend: ‘Bruno, zeg mij oprecht en eerlijk, hoeveel geld je noodig hebt om alles in orde te brengen.’

Zij scheen zijn bevreemding niet op te merken maar glimlachte hem bemoedigend toe.

‘Vijftienhonderd gulden,’ mompelde hij beschaamd.

‘En voor dat beetje geld wilde je een dief worden, wilde je je arme ma.... Bruno, Bruno, wat zou er gevolgd zijn, als je het gedaan had en je ma alles had ontdekt?’

‘Zij zou aan inbraak gedacht hebben,’ zei hij haastig.

Zij schudde beslist het hoofd.

‘Ik zal morgen dadelijk dat geld voor je bezorgen en het je leenen,’ sprak ze haastig, ‘maar op één voorwaarde, Bruno, dat het nooit meer zal voorkomen.’

‘Jij, jij wil me helpen. Charlotte? wil jij me leenen?.... Je laat me ondanks alles toch nog niet los?’

‘Nooit, dat heb ik je immers beloofd.’

‘Ja, en jij weet te houden wat je belooft.’ Bijna eerbiedig kuste hij haar handen.

Zij trok ze snel terug en bekeek ze toen met een peinzend, weemoedig lachje. ‘Ik behoor je toch een goed voorbeeld te geven, wanneer ik je tot mijn volgeling wil maken,’ zeide ze om haar verlegenheid te verbergen. ‘Maar,’ ging ze aandringend voort met half gesloten oogen, ‘het zal nu niet weer gebeuren, niet waar, Bruno? Ik reken er op.’

‘Ik zal mijn best doen, Lotje, omdat jij het wil.’

Zij knikte en sloot voorzichtig de brandkast; hij nam den sleutel van haar aan met een beschaamd: ‘Ja, hij is veilig bij me, Lotje.’

Een oogenblik stonden zij zwijgend bij elkander, de storm daarbuiten was nog niets in

woede verminderd en rammeide nog even forsch de vensterluiken.

'Lotje, ik dank je,' fluisterde Bruno, en die woorden kwamen uit zijn hart.

Zij reikte hem haar hand.

'Bruno, mag ik je een verzoek doen, louter een verzoek?'

'Ja, Charlotte.'

'Ga dan naar ma, Brun, je begrijpt me.'

Hij boog het hoofd. Hoe duidelijk voelde hij bij dit zachte verwijt zijn schuld.

'Kon ik dan gewoon tegen haar zijn? Lotje, gisteravond was het me onmogelijk met dat voornemen' - hij wees naar de brandkast -'zoo tegen ma te zijn als jelui, zoo kon ik niet huichelen. Geloof je me?'

'Ja, Bruno, maar dat is nu voorbij, ga nu naar ma.'

'Ik zal het doen.'

Zij liep onhoorbaar heen. 'Goeden nacht, Bruno!'

'Goeden nacht, Charlotte.'

Hij zag haar sierlijke, rijzige gestalte licht en vlug in het duister wegzweven en fluisterde met warmte: 'God zegene je, lief, onbaatzuchtig meisje.'

Bij het walmend kaarslicht haalde hij een kleinen ring te voorschijn, Piet had hem in den tuin gevonden en zijn broer laten zien, die hem zich weer toegeëigend had. Hij kon hem niet aan Charlotte teruggeven, zij kon zijn ring niet meer dragen, zij had gelijk met hem weg te werpen, zij had duizendmaal gelijk.

Nog was het hem, of hij de nieuwsgierige jongensstem hoorde vragen: 'Waarom zou onze Lot gejokt hebben, Brun, weet jij het?'

Ja, hij wist het, omdat haar fier gevoel van eigenwaarde, haar meisjestrots haar verboden te behouden wat haar was ontnomen en aan een andere gegeven.

'Jij, arme, kleine ring,' dacht Bruno, 'wat is er in zes jaren veel veranderd.'

Hij stak het blinkend voorwerp weer weg en luisterde naar het klagend gehuil van den wind, het was hem in deze stemming sympathiek.

Het geluk was bij hem gekomen, maar hij kon het niet aannemen, omdat hij zich zelven de handen gebonden had; nu moest hij het weer laten heengaan en mocht zelfs niet klagen als een ander het dankbaar zou aannemen en medevoeren.

Diep zuchtend nam Bruno zijn kaars op. 'Ja, Charlotte, nu naar ma!'

In het moerbeiprieel zaten ze bij elkander, luisterend naar Ernest, die Schiller's 'Lied von der Glocke' las.

Mevrouw Constance breide aan een fijne, zwarte kous en de meisjes ontdeden een mand met boonen van de rangen. Bruno zat op een voetenbankje met het hoofd geleund tegen het latwerk, dat de donkergroene ranken steunde; hij hield voortdurend de oogen gesloten en trok aan de ooren van Lady, die den kop op zijn knieën had gelegd.

De jongeman was in de laatste weken geheel veranderd. Zijn knap gelaat was bleek en ingezonken en om de oogen lagen breede schaduwen, zijn eerst zoo trotsche houding was nu gebogen en lusteloos. Hij was voor iedereen een raadsel en ongedurig als een Aprildag. Soms liep hij urenlang door den tuin met somber starenden blik, of lag in het gras met het hoofd in de handen verborgen, en daarna deed hij weer de dolzinnigste dingen en zong, dat het door het geheele huis klonk. Charlotte ontweek hij nu eens in het oogvallend, en dan weer zocht hij bijna onafgebroken haar gezelschap.

Ernest brak zijn voorlezing eensklaps af en wierp het boek op tafel.

‘Ik zou dankbaar zijn voor een lekker glas bier, meisjes,’ zei hij half lachend, half verwijtend.

Charlotte stond dadelijk op om het verlangde te halen, en Ernest ging op haar plaats zitten en deed zijn uiterste best om een boontje af te rangen, wat hem echter zeer onhandig afging.

‘Een nieuwe keukenjongen; op zijn vlugheid valt nog al wat aan te merken,’ liet Piet zich nu hooren.

Ernest maakte met het mes de beweging van ‘doorsteken,’ en Lady lichtte even den kop op, gromde en liet de tanden zien.

‘Ik dacht al, waar blijft ons lief ventje zoolang? 't Verheugt me buitengewoon je welstand te vernemen,’ riep Ernest vol plaaglust.

‘Wat 'n hoffelijkheid, zeer verplicht, m'n waarde,’ antwoordde Piet met zijn gewone vlugheid.

‘Geen oorzaak, m'n kind,’ verzekerde Goliath goedig.

Juist kwam Charlotte met een paar glazen schuimend bier terug, waarvan zij na Ernest ook Bruno presenteerde, die zelfs niet de oogen opsloeg en met geen handbeweging te kennen gaf, dat hij haar verstaan had.

‘Stil Lot, laat m'neer bokkenpruik met rust, hij maakt goud,’ riep Piet met een jolige zinspeling op een oud spreekwoord.

Bruno volhardde in zijn zonderlinge houding en nu ging de knaap Lady tergen op zoo vernuftige wijze, dat het dier van zich afbeet en naar Charlottes hand greep.

(*Wordt vervolgd.*)

Een begrafenis in de Catacomben.

Over Romes straten, wegschemerend aldoor meer in het vage donker des avonds, trippelde haastig een jong meisje. Onopgemerkt schreed zij voort, de onschuld, het beminnelijk, devoot gelaat zedig naar den grond, oog en hart geloken voor de gonzende drukte om haar henen, en telkens versnellend haar lichten tred, om te eerder buiten het stadsgewoel te zijn. Want dan kon zij vrijer en inniger en hartelijker spreken tot haar Bruidegom Jesus, dien zij vóór zich zag zweven overal in hemelsche heerlijkheid.

Waarheen toch die Engel wiekte, die lelie tusschen de doornen?

Achteloos gaat ze de afgodische tempels voorbij, in het donker stug trotsch oprijzend, zwart tegen den staalblauwen avondhemel. Ze let niet op de paleizen der grooten, en ontwijkt de jagende menigte, òpdringend, òpstroomend, vol zondig begeeren naar de schouwburgen. Zij is Christen!

Naarmate zij de buitenwijken nadert, versterft langzamerhand tot dof gebrom het gejoel en getier der drukke stad. Doch haar hart verruimt zich en gaat eerst open in liefdebewijzen voor Jesus, en haar oog dringt eerst open omhoog, door lucht en duisternis tot God, bij het inslaan van den Appischen weg.

Dáár is de achtergrond stiller, reiner, dáár is de sfeer zuiverder voor een eerbare maagd, vooral in dagen van bloedige vervolging en onteerenden Christenhaat, zooals thans. Dáár spreken der edelen grafteekenen, langs den weg eenzaam rouwend onder donkergroene treurwilgen, stemmiger tot een hart, dat de wereld versmaadt en dagelijks zucht, om ontbonden te worden en met Christus te zijn.

Midden op den weg zweeft zij voort, nagestaard soms door een wandelaar, die napeinst, waar toch dat eenvoudige meisje zoo kinderlijk blij mag henentrippelen.

Eindelijk blijft zij staan. Schuchter het hoofd wendend naar rechts en links, of ze misschien niet bespied wordt door trawanten van den wreeden keizer, gaat zij bezijden den weg omzichtig een trap af, die leidt naar de Catacomben.

Stille duisternis doemt suizend rondom haar bij het voortgaan alleen in de onderaardsche gangen. En toch, geen angst doet hoorbaar kloppen heur hart; want dat was onschuldigrein en Jesus was met haar en teederlijk omwuifden haar met beschermende vleugelen Zijn Engelen....

Plotseling als een ster door bangjagende wolken, dringt door het dichte, zwarte floers der donkerte een stem, helder maar zacht.... Zij luistert.... daar valt uit de verte het sopranen-koor in van jeugdige maagden - haar vriendinnen -, antwoordend hemelsch op die ééne Serafstemme.... Vol licht golft in haar warmschitterende oogen. Een oogenblik.... en medezingend en medebiddend ligt ze engelachtig tusschen Jesus' eeuwige bruiden geknield om de baar, waarop haar heiligste en teeder kleinste genoot als martelares sliep den slape des doods.

De olielampjes, deels op den grond geplaatst, deels rustend in de handen der aanwezigen, wierpen op het zandsteengewelf der crypt een flauw-rossen wiegelglans, waarin eenige afbeeldingen, ruw uitgehouwen, wazig naar voren kwamen, zooals de Goede Herder en het overbekend symbool van den Visch.

Schemerend vaag diepten ook òp eenige marmerplaten met inschrift. Onfeilbare getuigen, dat in diezelfde grafkamer nog andere jeugdige martelaren en martelaressen rustten in God.

Maar hoe die gansche achtergrond wegwolkte in het diepdonker, voor het goudlichte visioen op den voorgrond, alles hel overstralend, al onze zinnen te gelijk boeiend, zonder verpoozing.

Het was ook eenig rijk, dat visioen!

Het tengere lichaam van dat heilig meisje, wier ziel nauwelijks in Engelenhanden was omhooggewiegd naar Gods schoot, te zien omgolfd door een blanken leliehof van kuische maagden, allen in verschillende houdingen en lichtnuancen, allen toch één in vereering en gebed. En dan aan het hoofdeinde der doodsbaar die statige, hoogedele priesterfiguur.... O! dat was subliem!

En hoe vertrouwelijk waren zij daar met elkaar, als kinderen van één Vader, die hen allen liefheeft. Zonder schroom voor elkander gaven zij oprecht en in duiveneenvoud weer de aandoeningen, vrij haar harten ontstroomend.

Op ieders gelaat straalde uit het mysterie harer ziele. De een staart vol verwondering in dat glimlachend aanschijn der martelares en kan het niet begrijpen, dat dezelfde, die nog van morgen in stille geestverrukking bewegingloos naast haar geknield de heilige Geheimen medevierde en het Heilig Brood ontving, thans reeds voor eeuwig haar Bruidegom aanschouwt.

Een ander, het geluk harer vriendin als benijdend, heft haar blik omhoog vol stralende begeestering en smacht in jonge vurigheid, om toch spoedig, toch morgen haar kleederen te mogen wasschen in het Bloed des Lams.

De jongste onder haar - zachte jeugd en teere kuischheid in één ideaal - weent en snikt, ach! in beminnelijke zwakheid. Kussend de lieve handen der heilige, besproeit zij die met haar tranen en zucht over het spoedig verwelken dier lieftallige bloem.... dat toonbeeld van reinheid.... haar liefste vriendinnetje....

En de jonge bloedgetuige sluimert dóór, altijd dóór haar extase sluimer, op het bed met leliën en rozen getooid, de armen gekruist op de borst.

En lichtblauwe zangen omruischen streelend als Engelengewiek heur hoofd en leden, zangen niet van rouwe, maar van dankbaarheid en overwinning. *Jesu, corona virginum,* door die kuische monden gezongen, klonk daar zoo ongeëvenaard schoon en hartdoorgloeiend warm. Die zachte solo, telkens langzaam wegvloeiend in het geleidelijk aanzwellend vol, helder koor, dat steeds maar als refrein herhaalde: *Jesu, corona virginum!*

Jesu, corona virginum.... Terwijl de laatste klanken vergalmden heel ver in de donkere gangen, waren reeds allen stil aan het bidden. Ieder vroeg met het hechtste vertrouwen, wat haar het liefste was, en beval haar laatste en dierbaarste wenschen der martelaresse aan.

Dat was een indrukwekkend gezicht! Die jonge gesluierde maagden, dringend om ten hemel op te vliegen, met gesloten oogen en gevouwen handen te zien liggen in een kring, zusterlijk, rondom haar gestorven zuster, die met haar als het ware scheen mede te bidden.

Neen, dat was geen doods-indruk, dat was leven, echt bezield leven! Want daar drukte geen stilte, uit laaghangende mistluchten neerzijgend, doodsch op matgroene velden, maar een stilte zweefde daar, doorzichtig en klaar als bij zachten zomeravond het ambervloeiend westerrose, - plechtig als de stilte eens tem-

pels, waarin blanke Communiebruidjes voortschrijden stil blij naar de Heilige Tafel.

Geruimen tijd bleef de maagdenrei aldus in gebed, het stilzwijgen nu en dan eens onderbrekend door een steelsch-ontschoten verzuchting.

Daar verheft zich eindelijk majestatisch-fier de grijze hoogepriester aan het hoofdeinde der baar. Bevend richt hij zijn handen omhoog, en met stokkende stem en een traan in de goedige blikken, zegent hij de heilige overblijfselen ter glorievolle verrijzenis.

HET EERSTE GEBED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GIRAN.

Dàt was het teeken tot afscheid. De laatste groet moest dan worden gebracht aan den schat, zoo dierbaar voor allen!

De maagdenhanden ombloeiden der martelaresse hand; reine kussen sneeuwden neder op het lief-sluimerend aangezicht en op de wonde, voor Christus ontvangen; lispelzuchten ruischten als wuivende palmen om de sponde; balsemgeuren wolkten omhoog; tranen leekten warm neder op den blanken hals en het wit gewaad van haar boezem....

Maar niet altijd kon dat gezegend pand bij haar blijven. Eerst hierboven zouden zij met haar dierbare vriendin en zuster vereenigd zijn voor eeuwig!

Met deze gedachte der hope namen de bruiden de heilige relieken op, en starend, immer starend op dat gewijde aanschijn, gingen ze voort, in kalme berusting, zingend het lied der opstanding:

‘Ik ben de Verrijzenis en het Leven. Wie in Mij gelooft, zal leven, ook al ware hij gestorven. En al wie leeft en gelooft in Mij, zal leven in eeuwigheid.’

En 's avonds zag men langs den Appischen weg hier en daar lichte verschijningen als van maagden in het zacht-zijden maanlicht voortzweven. Zij gingen huiswaarts en spraken van de dierbare doode, terwijl zij voor elkander in blanke oprechtheid uitstortten de teedere gevoelens harer argelooze zielen.

L. TAMES.

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

VIII.
Het Oostenrijksch paviljoen.

Verschillende malen treffen wij op de terreinen der wereldtentoonstelling gebouwen aan,

VASCO DA GAMA STELT DEN HEERSCHER VAN CALICUT EEN BRIEF VAN KONING EMANUEL VAN PORTUGAL TER HAND,
naar de schilderij van José Vellozo Salgado, bekroond met de Gouden Medalje op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

die ons het uitgestrekte Rijk in herinnering brengen van den grijzen monarch Frans Jozef. In de nabijheid van den Eiffel-toren, naar den kant van Passy, vinden we ‘het Tiroolsche huis’ met zijn fraaie salonnetjes, gemeubileerd en versierd met een smaak, welke telkens verraadt, dat hij van goeden huize is; met voorwerpen, vooral van religieuze kunst binnen zijn wanden, die kenner en leek op dit gebied bewondering afdwingen.

Voor heeren gastronomen, zoo er van die soort onder mijn lezers gevonden worden, dien ik er bij te voegen: de heerlijke worst en de keurige wijnen, welke hier te proeven vallen, heb ik door ‘deskundigen’ hoogelijk hooren roemen.

Wendt men zijn schreden van den Eiffeltoren naar de rue des Nations, deze binnentredend aan de Alma brug, dan heeft men aan zijn linkerhand het landelijk gebouwtje van Bosnië Herzegowina, verderop de grillige en toch een zeer fraai geheel vormende architectuur van het Hongaarsche paviljoen en eindelijk het Oostenrijksche

Zoo uit als inwendig moet het laatstgenoemde het afleggen tegen de beide eerste. Bosnië toch geeft een heerlijk specimen van een zijner landhuizen, met helderwitte muren, omwingerd met frisch groen, terwijl Hongarije het beste koos uit zijn beroemde, eeuwenoude gebouwen en uit de fraaiste partijen daarvan een geheel wist te vormen, dat een waardige tempel mag worden genoemd voor de tallooze kunstschatten hier verzameld.

En Oostenrijk? Heeft de architect Baumann misgetast in de keuze? Is hij afgeweken van de gedragslijn, door de meeste bouwmeesters van paviljoenen op deze expositie gevolgd, welke bijna allen iets typisch kozen, iets nationaals, weerspiegelend den bouwtrant, ieder land eigen?

Geenszins. Ook hij inspireerde zich bij de zuiver-Oostenrijksche architectuur en gaf ons een exemplaar in barok-stijl uit de dagen van Maria Teresia. Zwerend bij Fischer von Erlach, waren de oude universiteit en het paleis van prins Eugenius zijn modellen. Doch hoe beroemd deze mogen heeten, den meesten bezoekers zal het gaan als ons, vreezen we: zij zullen dit paviljoen stijf en koud vinden, vooral als zij het vergelijken met de meeste zijner naburen.

Dit is echter een kwestie van smaak, en waar velen met Nurks het ‘niet veel zaaks’ herhalen, zullen anderen het nog zoo kwaad niet vinden.

Op zij van den ingang vinden we aan weerskanten een fontein, boven wier bassin een engeltje of Cupidootje te paard zit op een dolfijn. Beide breedmuilige visschen hebben de onhebbelijke gewoonte van het water over het bekken te spuiten, zoodat de meeste dames niet voorbij of binnen kunnen gaan zonder een klein gilletje, zonder gevaar van een kleurig rokje of een paar sierlijke gele, grijze of witte schoentjes te bemodderen.

Waait er nu bovendien een klein briesje, wat aan de Seine bijna altoos het geval pleegt te zijn, dan heeft men zich op deze hoogte nog tegen een stofregentje te wapenen.

Geen wonder derhalve, dat vooral de dames dezen Amortjes een kwaad hart toedragen - wat zeker al heel erg is - en hun ‘rijdieren’ in de Seine wenschen.

Is men, om een scheepsterm te gebruiken, dezen hoek te boven en heeft men den ingang betreden, dan is men ras verzoend met dit gebouw.

Ruime zalen met breede vensters, die het daglicht met volle stroomen binnenlaten; een monumentale trap met rijke versieringen, en buitelende engeltjes; vriendelijke

wachters, die u gaarne en vol heuschheid inlichten, zetten u onmiddellijk weer op uw gemak, en volgaarne vertoeft gij een uurtje binnen deze muren.

De benedenverdieping geeft de intellectueele geschiedenis der stad Weenen, meer in het bijzonder gedurende de laatste honderd jaren.

Rechts van den ingang is een salon, gemeubeld en versierd in geheel modernen stijl. Het ornament op de tapijten is niets anders dan een breede, langwerpig rond uitgebogen lijn; de wanden zijn behangen met zware witte zijde, over welke als ornament dezelfde lijn voortloopt, die gij waarnaamt op het vloerkleed. Hier echter is 't een tak, welks bladeren zich voortzetten tot over het spiegelglas, dat hier en ginds de wanden siert.

Op den schoorsteen de buste des keizers. Daaronder de sierlijke koperen vuurhaard, niet hoog, maar breed uitgebogen en herinnerend aan den muil van het monster, dat in oude boeken over ‘de Vier Uitersten’ den ingang der hel moest beduiden. Grillig moge dit alles zijn, 't is ook sierlijk en confortabel in de hoogste mate.

Wie belang stelt in de Oostenrijksche Pers, behoeft slechts een der uiterste zalen binnen te treden, om een algemeen overzicht te hebben. Als wandversiering vindt hij daar vereenigd het hoofd van de twaalfhonderd nieuwsbladen, welke het uitgestrekte gebied van keizer Frans Jozef de wereldgebeurtenissen, de plaatselijke nieuwtjes - voor bekrompen lui de plaats vervullend van wereldfeiten - en wat er verder vermeldenswaard mag heeten, in twintig, dertig verschillende talen meedeelen.

't Is een eigenaardig tijdverdrijf de titels dezer couranten na te gaan en te zien, hoe er ook op dit gebied niets nieuws onder de zon is.

Aan deze zaal grenzen eenige kleinere, welke groote albums te bezichtigen bieden, waarin gezichten op bekende Oostenrijksche badplaatsen. Reclame-boekjes en dito plaatjes liggen er bij duizenden voor het grijpen, en vooral de kinderen ziet men heensluipen met een arm vol van die meest fraai geteekende prenten.

De kleinen schijnen te vreezen, dat een der vriendelijke wachters hen bij de ooren zal grijpen en dwingen, restitutie te doen. Daarvoor bestaat geen nood, wijl de bedoeling ook hier is: ‘hoe meer exemplaren de wereld in, hoe beter en liever!’

Dat de meeste bezoekers zich bijzonder interesseeren voor deze albums, durf ik niet beweren. Ze gooien ze even open, kijken naar een paar photo's, en dan gaat het ijlings verder.

Wie zal hun ongelijk geven? Een beter lot verdiende het groote album met postkaarten, postbladen, telegramkaarten en dergelijke, dat in een der zijgangen van de bovenste verdieping op een tafeltje ligt. Doch ook daar weinig liefhebbers, wat eenigszins verwonderen mag, als men bedenkt, hoevelen laboreeren aan verzamelingswoede van postzegels, briefkaarten enz.

Wat het postwezen betreft, heeft de beschaafde wereld aan Oostenrijk geen geringe verplichtingen. De pneumatische buis zoowel als de briefkaart stammen van daar. In dit land werden de eerste proeven genomen, om langs één telegraafdraad te gelijker tijd verschillende telegrammen te verzenden.

Ook op de eerste verdieping staat een fraaie marmerbuste van den keizer. Die goedig u tegenlachende figuur beschouwend, denkt gij onwillekeurig terug aan het verleden van dezen man, die onder menig opzicht ‘een vorstelijk martelaar’ zou mogen heeten. Wie leed, wat hij als vader en echtgenoot verduurde? Toch een glimlach om de lippen, want:

> Kroondragers weenen niet,

als dr. Schaepman ergens zingt.

Niet de smarten, het vorstelijk en vaderlijk lief en leed, maar wel de voornaamste gebeurtenissen uit de regeeringsjaren van dezen keizer-koning worden u hier in beeld gebracht. De kanonnenkoning Krupp, die stellig ook aan Oostenrijk een kapitaaltje verdiende met het leveren van modern moordtuig, vereerde den vorst op zijn jubileum een prachtig kunststuk van gedreven zilver op een achtergrond van onyx, 't welk gij hier bewonderen kunt. Ieder figuurtje verraadt de hand van den kunstenaar, en mannen van het vak zoowel als oningewijden, die een open oog hebben voor al wat schoon is, zullen gaarne een poos verwijlen voor deze kostbare gedachtenis.

Kostbaarder nog, als edel metaal ten minste, is het gouden schrijf-garnituur, door den keizer aan het hoofd van den Oostenrijkschen generalen staf vereerd op diens jubileum.

Of het bijzonder practisch is, zich van zoo veel gouds te bedienen, als men zich tot schrijven zet, moogt gij den eigenaar vragen. Mij dunkt, dat zulke voorwerpen alleen geschikt zijn, om netjes in een vitrine te pronken, wat zij dan hier ook in ‘gulden majesteit’ doen.

Onder de Oostenrijksche schilderstukken - alleen meesters uit eigen land mochten opgenomen - zijn er verschillende, die de aandacht waardig zijn. Doch ik zet het den beste, uit een dezer doeken, op welke de ‘melancholie’ gesymboliseerd werd, deze droefgeestige dame op te duikelen. Zij speelt heel symbolisch verstoppertje.

Zou het genie of het talent inderdaad nauw verwant zijn aan krankzinnigheid?

(*Wordt vervolgd.*)

LMS.

Goedkoope meubelen.

Eigenlijk was ik liever nog eenige jaren jonggezel gebleven, maar Margot, die mijn verloofde was, wilde den trouwdag niet langer verschuiven. Zij zei, dat zij geen lust gevoelde, eeuwig verloofde te blijven, en dat één man in de hand haar liever was dan tien in de herberg, en eindelijk dreigde ze me, als ik vóór Vastenavond niet spijkers met koppen sloeg, mij eenvoudig te laten ‘loopen.’

Tegenover deze gewichtige argumenten kon ik niets inbrengen, dan de bescheiden opmerking: ‘Maar, liefste schat, wij hebben immers nog geen woning.’

‘Een huis is gemakkelijk te vinden,’ hernam zij; ‘in de straat, waar mijn ouders wonen, staan minstens een dozijn huizen leeg; ge behoeft daar maar heen te gaan en er een te huren.’

‘En waar krijgen we de meubels vandaan?’ bracht ik in het midden.

‘Dat is geen heksenwerk,’ meende Margot. ‘Meubels zijn tegenwoordig vlug en goedkoop te krijgen. In de Hoogstraat weet ik een meubelmagazijn, waar wij alles, wat we noodig hebben, voor een beetje geld kunnen aanschaffen. Willen we er niet eens heengaan?’

Wat kon ik anders doen, dan aan haar verlangen gevolg geven?

Drie weken later was alles afgeloopen.

De nieuwe meubels stonden netjes in het gelid, en Margot en ik waren man en vrouw. Wij hadden een huwelijksreisje naar Arnhem gemaakt, en waren daarna teruggekeerd, om binnen onze vier muren het geluk van onze wittebroodsweken te genieten. Dit zou volmaakt geweest zijn, indien de nieuwe meubels niet een streep door onze rekening gehaald en onze vreugde wel een beetje vergald hadden.

Van welke soort de ontgoochelingen waren, die ons deel werden, kan de vriendelijke lezer opmaken uit het volgende uittreksel van mijn dagboek, dat ik, als ordelievend man, ook na mijn huwelijk nog bijhield.

Maandag: Na het opstaan bekeek ik mijn gelaat in den spiegel en ontdekte, dat ik er uitzag als een cowboy uit den troep van Buffalo Bill. Het was hoog tijd om mij te scheren. Margot was ook van dat gevoelen, want zij vond mijn roodgele baardstoppels verschrikkelijk en bezwoer me bij hoog en bij laag, die stekelige dingen toch direct te verwijderen. Zoo gezegd, zoo gedaan! Margot sloeg schuim, ik zeepte me in en begon met de rechterhand het scheermes over mijn wangen te bewegen. Om meer zekerheid in het hanteeren van het mes te hebben, steunde ik met de linkerhand op het fraaie spiegeltafeltje van mahoniehout. Goed!

Maar daarop scheen dat nieuwe meubel niet ingericht. Plotseling brak het; ik kreeg van het uitglijdende mes een snede in de wang, waarop de oudste Duitsche student trotsch had kunnen zijn. Dat ik mij niet de keel doorsneed was een gelukkig toeval.

Toen Margot, die gedurende de scheeroperatie achter mij gestaan had, het bloed zag, viel ze met een akeligen schreeuw in zwijm. Ik drukte een natte spons tegen de bloedende wang en beval het dienstmeisje, dat bleek van schrik kwam aanloopen, vlug de azijnflesch

uit de keukenkast te nemen en mijn arme vrouw het gezicht met azijn in te wrijven. Goed!

Toen echter het dienstmeisje, een stevige boerin van het land, op den nieuwen stoel sprong, om de heel hoog staande flesch te nemen, brak hij onder den zwaren last. Trui, zoo heette de brave, sloeg in het vallen met het hoofd tegen de ijzeren haardplaat en bloedde als een gestoken varkentje. Dat ze haar hersenpan niet in stukken sprong, had zij aan de soliditeit van haar schedel te danken. Goed!

Intusschen was mijn vrouw weer bijgekomen en ging naar de latafel om er watten uit te nemen, waarmee ze mijn bloed wilde stelpen. Wijl zij echter in hevige opgewondenheid verkeerde, brak de sleutel af, en toen ze de lade met geweld wilde openen, viel het meubel, dat er van buiten prachtig uitzag, uit elkander. Maar wij hadden nu ten minste watten en linnen, waarmee we mijn wonde en die van het dienstmeisje in den loop van den voormiddag vrij goed konden verbinden.

In den namiddag had geen verder ongeluk plaats, om de eenvoudige reden, dat wij niet thuis bleven, maar mijn schoonmoeder een bezoek brachten. Goed!

Dinsdag. Mijn vrouw had de modiste laten komen, om een nieuwe japon aan te passen. Wijl zij ijdel is, zooals alle dochters van Eva, en zich van 't hoofd tot de voeten wilde bekijken, trok zij den grooten spiegel iets ter zijde, opdat het licht beter op het spiegelvlak zou vallen. Goed!

Maar deze kostbare nieuwe spiegel was niet gemaakt om hem aan te vatten. De heerlijk gebeeldhouwde lijst ging uit de voegen en het groote spiegelglas viel rinkelend in duizend stukken op den vloer. De modiste kreeg van schrik een aanval van krampen en Margot stiet in haar zenuwachtigheid de heerlijke pendule, die mijn schoonvader ons cadeau gedaan had, van den schoorsteen, zoodat de scherven van het glas zich met die van den spiegel vermengden en de raadjes van het uurwerk vroolijk door de kamer rondhuppelden. Goed!

Woensdag. Mijn schoonmoeder met de drie zusters van mijn vrouwtje kwamen bij ons dineeren; daarbij kwam ons de mooie nieuwe uittrektafel zeer te pas. Maar dit scheen voor dat heerlijke meubelstuk minder te passen. Plotseling, toen Trui de soep, rundvleesch, komkommers, aardappelen, roastbeef, compot, pudding en drie flesschen wijn opgediend had, begon de tafel in het midden te zinken en de geheele maaltijd gleed met tafellaken, borden, glazen, messen en vorken in den schoot mijner op de sofa zittende schoonmoeder.

Amanda, mijn schoonzuster, brandde zich aan de omvallende soep, en Clementine ving met haar witte japon de saus op, terwijl de Afrikaansche roode wijn de crêmekleurige sleep van Mina bedierf. Goed!

Woedend stonden we op en gingen in het hotel eten, terwijl we het aan het dienstmeisje overlieten, orde te brengen in de ruïnen.

Donderdag. Omdat wij gisterenavond bij de felle koude laat thuis gekomen waren, hadden wij beiden een hevige verkoudheid opgeloopen. Om deze te verdrijven, trokken we de nieuwe sofa van den muur en schoven ze bij de kachel, bij welke operatie het meubelstuk twee pooten verloor. Ik geraakte daardoor in niet geringe opgewondenheid en begon op den meubelkoopman te schelden, maar Margot meende, dat zoo iets ook in de beste familiën voorkwam. Goed!

Wij schoven dus de sofa heel dicht bij de kachel legden een pak boeken op de plaats der afgebroken pooten en begonnen ons te warmen.

Maar wat is dat? Plotseling hoorden wij een eigenaardig kribbelen geheel in onze nabijheid. Dat gekribbel werd voortdurend sterker, ik sprong op.

‘Wees maar kalm,’ zei Margot geruststellend, ‘het is niets anders dan het lijm, waarmee de sofa aan elkaar gelijmd is. Die is door de werking van de warmte vloeibaar geworden.’

‘Dat is een fraaie geschiedenis!’ bromde ik, ‘pas op, dadelijk valt het heele ding uit elkaar!’

Ik had het ongelukswoord nog niet uitgesproken, toen het vreeselijk feit reeds had plaats gehad. De sofa viel uit elkander en wij lagen beiden op den vloer. Goed!

Dien dag gebeurde niets bijzonders meer, maar in den nacht, toen ik me door woeste droombeelden vervolgd waande en mij krampachtig in mijn nieuw bed uitrekte, viel het uit elkaar en ik rolde met veel lawaai op den vloer. Ik schold en tierde tot tegen den morgen; Margot weende, maar ik gaf me geen moeite om haar te troosten, zij toch was eigenlijk de schuld er van, dat wij die verraderlijke meubelen gekocht hadden. Had zij wat meer voorzichtigheid gebruikt en gewacht, tot ik beter voorbereid was tot het huwelijk, dan was haar die treurige ondervinding bespaard geworden. Doch nu was het te laat, om haar verwijten te doen, daarom liet ik haar weenen en zweeg. Goed!

Vrijdag. Om mij tegen verdere onaangename verrassingen te vrijwaren, ging ik de stad in naar mijn kantoor en verdiepte me geheel in mijn werk. Toen ik tegen den avond thuis kwam, vond ik mijn vrouw badende in tranen, met verbonden vinger op het nog heel gebleven bed zitten.

‘Wat is er gebeurd, engeltje?’ vroeg ik, door medelijden bewogen.

‘Ach, altijd dezelfde ellende met de nieuwe meubelen. Van avond, toen het donker begon te worden, wilde ik de nieuwe hanglamp in de gang aansteken. Bij het naar beneden trekken brak de ketting, de lamp viel, de petroleum vloeide over mijn japon en ik kreeg een snee in den vinger. Als er maar geen bloedvergiftiging van komt.’

‘Heb je het meisje niet om den dokter gestuurd?’

‘Neen, die had werk genoeg, om ons voor overstrooming te redden.’

‘Overstrooming, hoe zoo?’

‘Zij had in de keuken drie emmers vol water op de bank gezet, omdat de waterleiding bevroren was. Daar, plats, ging de ongelukkige bank stuk, de emmers vielen naar beneden en het water stroomde door de keuken; aan koken was onder zulke omstandigheden niet meer te denken. Trui had zóó de handen vol, om het gevaar van een dreigende overstrooming der woonkamer af te keeren. Ondanks alle voorzorgsmaatregelen gelukte het haar niet, de verbindingsdeur zoo te sluiten, dat het water niet in de zaal stroomde. De mooie, nieuwe vloerkleeden zijn totaal bedorven.’

In mijn wanhoop zocht ik daarom maar dadelijk mijn slaapkamer op. Om de zaal eenigermate te drogen, beval ik het dienstmeisje een flink vuur aan te leggen. Maar, o wee, nauwelijks had Trui de nieuwe kachel aangeroerd, of deze viel rinkelend uit elkander. O, die goedkoope meubelen! ik vrees, dat ik, als het zóó voortgaat, mijn verstand zal verliezen.

Margot begon op hartverscheurende wijze te weenen en te klagen; ik troostte haar zoo goed ik kon en wist niet of ik weenen of lachen zou. Ten slotte schold ik als een voerman op den meubelverkooper; Margot berispte mij daarover, want zij is een zeer zachtmoedige vrouw, zij ware een beter lot waardig geweest. Goed!

Zaterdag. Wasch- en poetsdag! Dat zegt den lezer genoeg. Wat van onze goedkoope meubelen nog heel gebleven was, ging nu uit de voegen. Ik had mij, in een bang

voorgevoel van de dingen, die komen zouden, den geheelen dag buitenshuis gehouden. Toen ik 's avonds thuis kwam, zag ik een onbeschrijflijk beeld der verschrikkelijkste verwoesting. Ik wil het niet omslachtig beschrijven. Mijn zachte Margot was den waanzin nabij, en zelfs de goede Trui had er genoeg van gekregen; zij had den dienst opgezegd, omdat zij, naar ze beweerde, niet langer bij lui kon wonen, die zulke meubelen bezaten. De zes kopjes, die ze vandaag gebroken had, hadden niet gedeugd, en het nieuwe theeservies was reeds in stukken gevallen, toen ze het wilde afstoffen enz.

Ik liet haar niet uitpraten. Het was me duidelijk, dat alles stuk was, wat wij aan meubelen in dien goedkoopen winkel gekocht hadden. Ik raasde niet meer - mijn goede vrouw verzocht me, dit te laten - ik lachte; Margot meende, dat ik krankzinnig geworden was.

Daarna sloot ik de ongelukswoning dicht, nam mijn vrouw bij den arm en ging naar mijn schoonmama. Onderweg trachtte ik Margot te troosten; wij zouden eenigen tijd bij moeder blijven wonen en intusschen zouden wij nieuwe, soliede meubelen aanschaffen.

Later herinnerde ik haar nog wel eens aan onze avonturen; maar zij zei dan altijd driftig: ‘Zwijg toch over die nare dingen!’ Ook goed!

J. VAN DE BORN.

Anton Mauve.
Schapen in de duinen.
Naar een schilderij op 't Stedelijk Museum te Amsterdam.

Als losse-plaat geeft de *Illustratie* ditmaal een reproductie naar een der meest bekende werken van onzen onvergetelijken landgenoot Anton Mauve.

Nu geloof ik wel, dat velen onzer lezers, de meesten misschien, deze losse-platen bij de *Illustratie*-afleveringen zuinig bewaren, om ze zoo nu en dan eens, als de kleintjes - of ook wel de grooten - zin krijgen in platen-kijken, voor den dag te halen, en dan te vertellen van de mooie gebouwen en groote kerken, en hun bouwmeesters - en van de schilders, die de platen gemaakt hebben; maar dan in kleuren met verf op doek - en dat die schilderijen, erg kostbare dingen meestal, met groote zorg worden bewaard in prachtig vergulde lijsten.

Misschien ook worden bij sommigen de losseplaten met punaises aan den wand geprikt, en dat is wel 'n aardige gewoonte, want zoo heeft men altijd rond zich wat moois om naar te kijken - en waar dit gebeurt zou ik voor déze plaat wel 'n apart mooi plekje willen vragen, waar ieder ze goed zien kan, en de naam van den schilder, die er onder staat, duidelijk leesbaar is; want het is goed, te weten en te onthouden - wat helaas velen onder ons nog maar niet weten of 't onthouden niet der moeite waard achten, - dat onder de vele groote moderne Hollandsche schilders Anton Mauve al een bizonder groote is.

Hoe loffelijk het ook zijn moge en getuigend van innig meeleven met het wel en wee van een stam-verwant volk, dat de portretten van Oom Paul en generaal Cronjé - eveneens door de *Illustratie* als losse-platen gegeven - den wand van huis- of studeerkamer sieren, tòch geloof ik, dat reproducties naar werken onzer groote schilders er een minstens even kranige figuur zullen maken: zijn volk te willen brengen tot vrijheid en grootheid is ongetwijfeld een eerbiedwaardig ideaal, maar verhevener lijkt me het stille streven van wie lichten doen in nog onvermoeden glans

de schoonheid van eigen land voor de bewonderende blikken van landgenoot en vreemdeling - en wèl waardig te worden erkend en diep vereerd.

Als dan onze kinderen de lief-aandachtige oogen opslaan naar de plaat met de zachte schaapjes, dan mogen ze wel onthouden leeren den naam van den kunstenaar, van wien de lieve God zóó veel hield, dat Hij hem de gave schonk Zijn schoone natuur zóó wonder-mooi te schilderen met kleuren op eenvoudig linnen.

Anton Mauve - geboren 1838 te Zaandam en overleden te Arnhem 1888 - behoorde tot de zoogenaamde stemming-artiesten; dat wil zeggen: hij schilderde niet zoo maar een weide of een bosch, de duinen of de hei, paarden, koeien, ezels of schapen - maar de stemming, die de natuur, het landschap, 't zij alleen, 't zij mèt de dieren als onafscheidbaar onderdeel, verwekte in zijn ziel. Daarom kan men van Mauve niet zeggen dat hij een realist was, schoon de inhoud zijner werken altijd onmiddellijk aan de hem omringende natuur was ontleend: de realisten schilderden de din-

gen om hun-zelfs wil, òm hun uiterlijk, en bekommerden zich verder niet om 't verborgen innerlijk schoon, 't mystiek leven, dat heimelijk trilt onder 't omhulsel; ze gingen zóó héélemaal op in 't oog-bekorend uiterlijk-mooi, dat ze de diepere schoonheid er van verwaarloosden.

Toen is er een tijd gekomen, dat de schilders aan 't bloot uiterlijke niet meer genoeg hadden; toen zijn ze gaan zoeken, zoeken, altijd dieper, om te vinden de ziel, de geheimzinnige kern der dingen, die toch eigenlijk 't allersubtielste er van is - en die hebben ze gevonden en eenigen hunner vermochten ze zóó zuiverlijk te verbeelden in hun werken, als na Rembrandt en Ruysdaal in ons vaderland nimmer was aanschouwd.

Onder die laatsten was Anton Mauve. Hij leefde met de natuur, hij verdiepte zich in haar innerlijkst wezen - en als hij haar aanzag met opgetogen oogen, gaf hij zich harer onverdeeld en met zóó volkomen overgave, dat zijn zachte ziel ganschelijk verdroomde in de Goddelijke essence harer schoonheid; en deze heilige emotie, tè groot voor menschelijk verbeelden, trachtte hij uit te spreken in teere lijnen en ernstig-kalme kleuren, en zoo ontstonden de heerlijke werken, die zijn landgenooten niet altoos en vooral niet aanstonds te waardeeren wisten.

Als ge dan deze mooie plaat hebt vastgehecht aan den muur op een helder plekje, kijk er dan eens lang en aandachtig naar: kalm en ernstig ligt daar het wijde duinlandschap, en het licht, het vredig-zachte licht, dat de afglans is van Gods welgevallen in al 't geschapene, strijkt er mild en zegenend overheen, dwaalt er wazig blank over de dofblonde vachten der schapen: een gedweeë kudde, veilig in hoede van den trouwen herder en zijn waakzamen hond; boven de lucht, tintelend bleek•blauw met hier en daar even een luchtig wit wolkje, langzaam uitdrijvend aan den verren horizont.

Mauve heeft ons landschap vertolkt in zijn meest subtiele stemmingen: nu eens jubileerend in 't jonge licht van een lente-morgen, dan eenzaam weenend in de stille melancholie van kille, trieste neveldagen; maar zijn heerlijkste werken ontstonden waar hij - gelijk hier - de natuur verbeeldde in zóó plechtigen stonde: een ziel in vreezeloos vertrouwen op Gods altijd-durende goedertierenheid....

MARIA VIOLA.

Bij de Platen.

Huismoedertje. -

De kleine Anna is een aardig ding, dat op haar groote, mooie pop dezelfde behandeling toepast, die haar zelf van haar moeder ten deel valt. Nauwelijks is ze uit haar bedje, of ze kijkt al naar haar lieveling om, die eerst met de spons gewasschen, daarna aangekleed wordt, waarbij het aan allerlei ernstige vermaningen niet ontbreekt. Ten slotte krijgt de pop den eersten morgen kus. Als ze braaf oppast, zal ze het bij het jonge moedertje goed hebben, maar anders wordt ze in een hoek gezet, of krijgt misschien wel strafwerk te maken, wat naar kinderlijke opvatting een der ijselijkste tormenten is.

MEESTER KOK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P.D. BERGERET.

Het eerste gebed. -

We zijn hier in een christelijk gezin, waar de vrome gewoonte van voor en na het eten te bidden, in eere wordt gehouden. Ook de kleine jongen is thans zoo ver, dat hij daaraan kan deelnemen, zij het al, dat daarbij de hulp van moeder nog onmisbaar is, die hem de woorden van het Onze Vader voorzegt. Maar eerbiedig vouwt hij reeds de handjes, kijkt ingetogen voor zich en stamelt het voorgezegde gebed na.

Gelukkige huisgezinnen, waar reeds van jongsaf door een brave en zorgzame moeder de kiemen van godsvrucht worden gelegd in de zoo ontvankelijke harten der kinderen.

Vasco da Gama's tocht naar Indië. -

Onder de regeering van Emanuel den Groote beleefde Portugal zijn gouden tijd. Wel was door koene ontdekkingstochten de heerschappij van Portugal reeds over Guinea uitgebreid, wel had Bartholomeus Diaz in 1486 Kaap de Goede Hoop ontdekt en Afrika's zuidpunt omgezeild, maar onder het bewind van koning Emanuel zou Portugal het toppunt van innerlijke welvaart en uiterlijken glans bereiken, onder zijn regeering zou Vasco da Gama Indië, Cabral Brazilië ontdekken.

In 1497 rustte de koning vier met 160 soldaten en zeelieden bemande schepen uit, waarover hij den acht-en-twintigjarigen Vasco da Gama het opperbevel toevertrouwde. De kleine vloot verliet den 8en Juni Lissabon en kwam, door tegenwinden opgehouden, eerst den 16en November in de thans als Tafelbaai bekende haven, waar zij eenige dagen voor anker bleef. Den 22en November zeilde da Gama de zuidpunt van Afrika om en zette koers naar het noorden, naar de monding van de Zambezi. De groote bezwaren, aan deze zeereis verbonden, vergat hij, toen gunstige winden hem eindelijk naar Sofala voerden, waar hij het oude Ophir meende gevonden te hebben en waar hij voor het eerst kennis maakte met halfbeschaafde Arabieren, die met Azië handelsverkeer onderhielden. Den 1en Maart 1498 bereikte de vloot Mozambique en later Mombas aan de kust van Zanguebar. Te Malinda, drie graden onder den evenaar, gelukte het da Gama, vriendschappelijke betrekkingen met de

inboorlingen aan te knoopen en een loods te krijgen, die uit Azië vandaan was. Onder diens leiding kwam de kleine vloot den 20en Mei te Calicut aan de kust van Malabar, het middelpunt yan den handel van Afrika's oostkust, Arabië, de Perzische golf en Indië. Door den beheerscher des lands, Tamoetiri Radja, gastvrij ontvangen, stelde Vasco da Gama hem in een plechtige audiëntie een brief van koning Emanuel ter hand, waarna een verdrag van vriendschap en handel tusschen den vorst van Calicut en den koning van Portugal werd gesloten.

Voldaan over het resultaat van zijn tocht, keerde de koene ontdekkingsreiziger naar Lissabon terug, waar hij in September 1499 aankwam en door den koning, die hem in den adelstand verhief, met groote onderscheiding ontvangen werd.

In 1502 ondernam da Gama met een eskader van twintig schepen een nieuwen tocht, versterkte eerst de bezittingen aan de oostkust van Afrika en breidde daarna het Portugeesche gezag in Indië aanmerkelijk uit, van waar hij in December 1503 met dertien rijk beladen schepen te Lissabon terugkeerde.

Terwijl da Gama in zijn vaderland de welverdiende rust genoot, bestuurden achtereenvolgens vijf onderkoningen de Portugeesche bezittingen in Indië. De laatste der vijf had zooveel tegenspoed, dat de koning besloot, Vasco da Gama naar het tooneel zijner vroegere heldendaden te zenden. Bereidwillig nam de edele man het ambt van onderkoning op zich. Hij vertrok in 1524 met veertien schepen, trad overal met zijn gewone vastberadenheid en wijsheid op, en herstelde het Portugeesch gezag in Indië. Maar te midden van zijn zegenrijken arbeid werd hij den 24en December 1524 door den dood verrast. Zijn stoffelijk overschot werd naar Portugal vervoerd en daar met groote staatsie begraven.

In zijn dichtwerk de *Lusiadas* heeft Portugals grootste dichter Camoëns de nagedachtenis van Portugals beroemdsten zeevaarder en ontdekkingsreiziger vereeuwigd.

Meester Kok. -

Een spreekwoord zegt: ‘Het zijn niet allen koks, die lange messen dragen.’ De kok op onze laatste gravure draagt niet eens een lang mes, maar schijnt toch een baas, misschien wel een kunstenaar in zijn vak te zijn. Men zou het althans zeggen naar de uitdrukking van zijn gelaat te oordeelen, die aantoont, dat al zijn vermogens zich bezighouden met de bereiding van het een of ander gerecht, dat misschien zijn naam voorgoed zal vestigen.

Het nauwkeurig weergeven van het berookte vertrek, de zorgvuldige bestudeering der kleinste bijzonderheden zijn de verdiensten van dit in zijn soort voortreffelijk doek, dat op de Wereldtentoonstelling is geëxposeerd.

[Nummer 32]

Dennenhof, door Agatha de Haan. (*Vervolg*.)

OP WEG NAAR HUIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LEON GAUD.

Het verschrikte meisje deinsde met een gesmoorden kreet terug, maar zij verstomde, toen Bruno met een binnensmondschen vloek opvloog, zijn karwats van de tafel greep en in blinde woede op den hond losranselde, die huilend wegvluchtte.

Vol ontsteltenis zagen zij de fonkelende oogen van den jongen man, alleen Charlotte riep driftig: ‘Schaam je!’ Zij lokte Lady naar zich toe en streelde het kreunende dier liefkoozend.

Bruno wierp haar een onuitsprekelijken blik toe, smeet zijn karwats ver weg, klopte zich de handen af en ging het huis binnen.

Spoedig daarna begaf ook Ernest zich onder een voorwendsel naar binnen.

Met kloppend hart zag mevrouw Constance hem na, zij had gezien, hoe hij bij zijns broeders vreemde handelwijze toorn en wrok in zijn blik verraden had. Wat wilde hij nu?

Marie wandelde met Piet den tuin in en mevrouw wenkte Charlotte haar te volgen. Zwijgend doorliepen zij de gang en gingen heel zacht de trap op. Uit Bruno's kamer klonk haar de stem van Ernest tegen; hand in hand bleven zij gespannen luisterend staan. Daarbinnen hoorden zij Ernest gebiedend spreken, doch zonder heftigheid, zonder toorn.

Nu en dan klonk Bruno's stem kort en boos er tusschen.

‘Zoo moest het komen, Ernest is de oudste, hij zal hem rekenschap vragen, tante; iemand moet hem met geweld aanpakken, zal hij ooit tot staan komen,’ fluisterde Charlotte.

Mevrouw knikte verstrooid, zij had haar nauwelijks verstaan.

'Er is niets, bemoei je met je eigen zaken, de mijne gaan jou niet aan,' riep plotseling Bruno op woesten toon, 'verlaat mijn kamer zoo gauw mogelijk, dat zoete gepreek verveelt me al lang.'

'Die onbeschofte uitval jaagt me niet weg, Bruno, ik geloof wel te mogen opmerken, dat ik me niet heb opgedrongen.

Lang genoeg heb ik gewacht, dat je mij vrijwillig met vertrouwen naderen zou, zooals de eene broer tot den anderen komt, als hij raad en hulp noodig heeft, maar tevergeefs.'

'Ik had je niets te vragen,' beweerde Bruno stoutweg.

'En ook niets te bekennen?' vroeg Ernest forsch.

'Je hoedanigheid van oudste geeft je geen recht tot zulke vragen,' zei Bruno ontwijkend op aarzelenden toon, 'het gaat je niet aan, wat ik doe of niet doe.'

'Gaat het me niet aan, wat je doet met den naam, dien vader mij zoo goed als jou naliet, den naam, die moeder met zooveel eere draagt?'

Er kwam geen antwoord.

‘Gaat het mij ook niet aan, dat je dingen doet, die de wereld zal aansporen, met een smaadwoord ons na te wijzen? Denk je dan niet aan de toekomst van je zusters?’

‘Je wordt onbeschaamd, ik duld je beleedigenden toon niet, je zult je veronderstelling terugnemen, dadelijk!’

‘Van harte gaarne als ik slechts de zekerheid had, dat ik je onrecht aandeed. God geve, dat ik me vergis, Bruno, want wat ik vermoed, is vreeselijk.’ Ernests stem klonk smartelijk.

‘En wat vermoed je dan?’ vroeg Bruno luide en koud.

‘Mijn God!’ riep de oudste broer verbaasd, ‘drijf je werkelijk je overmoed zóó ver, mij dit te vragen? Is het werkelijk zoo treurig met je gesteld, dat je schuldbewustzijn je geen blos meer aanjaagt?’

‘Het kan ook de argeloosheid der onschuld zijn, Ernest, je bent zoo eenzijdig in je opvattingen,’ riep Bruno spottend en lachte hartelijk en geheimzinnig.

‘Bruno!’

Zij hoorden, dat de jongeman een stoel verschoof en onrustig heen en weer begon te loopen.

‘Wat vermoedt je dan?’ herhaalde Bruno tartend zijn vraag.

Het antwoord was niet verstaanbaar, het werd zoo zacht gesproken, dat nauwelijks het geluid der stem tot de angstig luisterende vrouwen doordrong.

En nu barstte Bruno in lachen uit, maar het was een lachen, dat haar een rilling aanjoeg.

‘Lach niet om zulk een treurige zaak, Bruno, het overtuigt me slechts te meer van de waarheid er van. Ik kwam tot je met den oprechten wensch, je in waarheid een broeder te zijn, je vertrouwen te winnen en je te helpen naar mijn beste vermogen, maar....’

‘Ik wil je hulp niet, jij, vrome, brave jongen, die over de kleinste kleinigheid moord en brand schreeuwt, je bent belachelijk in je kleingeestige bezorgdheid over mijn gedrag. Als je wist wat Victor van je zegt....’

‘Wie is Victor?’ was de koele vraag.

‘Ik bedoel den baron Van Nerven,’ klonk het voorname antwoord.

‘Bespaar me de geestigheden van een mauvais sujet.’

‘Ha ha, schrik niet van den banvloek, Victor! Je doet me lachen, Ernest.’

‘Bruno, ik ga straks heen, nog ben ik bereid je te helpen en je de hand toe te steken, ik wil zelfs al je schulden dekken zonder er je leelijk over aan te zien of je iets te verwijten, maar wees eerlijk tegenover me; sla toe, broeder.’

‘Bekommer je over mij niet, ik heb je niets meer te zeggen en wensch je goede reis.’

‘Bedenk, Bruno, dat je in hardnekkige eigenzinnigheid bezig bent, ons voor altijd van elkander te vervreemden. Zij, te wier wille je het doet, zullen je er geen dank voor weten.’

‘Dat zullen we afwachten. Adieu!’

’Ja, adieu! Misschien zie ik je nog wel eens minder hoogmoedig en uitdagend tegenover mij, maar dan....’ - en Ernests stem klonk dreigend als een oorlogsroep - ‘als ik me over je moet schamen, verloochen ik je.... en dat zal joú schuld zijn.’

Daar is een loon en ook een straf, waarvan
de wereld nimmer iets gewaar wordt.

Ernest nam 's middags afscheid, Bruno liet zich niet zien, hij had zich op zijn kamer opgesloten. Mevrouw Leermans zag haar oudste treurig aan en zuchtte diep, en Ernest kuste haar geroerd vaarwel; hij wist, dat haar bittere ontgoochelingen wachtten.

Charlotte liep tot het tuinhek met hem mede, daar bleven zij staan, hand in hand.

'Lotje, ik heb een verzoek aan je,' begon de jongeman, haar onafgebroken aanziende.

'Heb je mijn diensten ergens voor noodig, Ernest, beschik vrij over me.'

'Lotje, let goed op alles wat hier omgaat, en' zoodra je merkt, dat er iets aan hapert, moet je het mij berichten, begrijp je me?'

'Reken op me, Ernest,' zeide ze eenvoudig en hartelijk, terwijl zij vol en open zijn blik beantwoordde en zijn handdruk weergaf.

'Dat is me een zorg van het hart, beste zusje, en nu, God behoede je allen!'

Dien middag ontving Bruno verscheiden brieven, Dientje bracht ze hem boven en vertelde in de keuken aan de jonge dames, 'dat de jongeheer zeker ziek moest zijn, want hij was zoo wit als de dood en stil als een muis.'

Toen zij aan tafel gingen, kwam hij voor het eerst weer beneden, zwijgend en somber. Soms, als zijn dwalende blik dien van Charlotte kruiste, ging er een beving door zijn gestalte en boog hij diep het hoofd op de borst.

Er werd bijna geen woord gewisseld, alleen Piets levendigheid hield den wanhopigen strijd tegen de heerschende neerslachtigheid vol.

Ook nu weer bracht Dientje een zorgvuldig gesloten briefje binnen, dat zij Bruno met een nieuwsgierigen blik overgaf. Hij vroeg niet eens verlof om het te openen, maar schoof zijn stoel een eind terug en keek de arme meid met een donkeren blik aan.

'Er wordt op antwoord gewacht, mijnheer Bruno!'

Zwijgend scheurde hij het couvert los en las. Groote droppelen parelden hem op het voorhoofd, zijn handen sidderden. Maar hij sprak niet en niemand vroeg hem iets.

'Wat moet ik zeggen, mijnheer?' vroeg de meid, die nog altijd in afwachtende houding bij de deur stond.

'Ja!' riep Bruno barsch.

'Dat is niet veel,' veroorloofde Dientje zich te critiseeren, terwijl zij de kamerdeur sloot.

Bruno nam zijn plaats weer in, maar at niet, mes en vork lagen onaangeroerd naast zijn bord. Hij was zóó akelig bleek, dat Piet een onbestemd medelijden in zich voelde oprijzen en hem vroeg of hij niet wel was.

Maar Bruno schudde slechts zwijgend het hoofd. Wankelend richtte hij zich op en liep naar de deur, daar keerde hij terug, naderde zijn moeder en kuste haar op de wang; zich weer oprichtend knikte hij de anderen toe en haastte zich weg.

Het was Charlotte, of dit een afscheid was voor altijd. Het werd haar onuitsprekelijk bang te moede, Bruno ging heen; zij wist zelve niet vanwaar zoo plotseling de gedachte kwam, dat hij niet weer zou keeren; wellicht was die gedachte wakker geroepen door zijn wanhopig droeven afscheidsblik.

Door het venster zag zij hem den weg inslaan, die naar het veerhuis leidde. De tranen welden onwillekeurig in haar oogen op.

'Arme, onvoorzichtige Bruno!'

De dag verstreek langzaam. Charlotte wilde alleen zijn en begaf zich daarom naar den tuin; peinzend liep zij langs de talrijke bosschages en bloembedden zonder ze een enkelen blik te schenken.

Zij dacht ernstig na over Bruno's zonderling heengaan en telkens weer drong zich de vraag aan haar op: zou hij weerkomen? Deze verontrustende gedachte liet zich niet verdrijven en kwelde haar onuitsprekelijk.

Het schemerde reeds, toen zij eindelijk naar binnen ging. Marie wachtte haar in de gang op en gaf haar zwijgend een wenk om haar te volgen; stil liepen zij naar boven en Marie ontstak het licht op haar kamer.

Eerst nu zag Charlotte, dat het smalle gezichtje harer pleegzuster geheel veranderd was, angstige spanning lag er op uitgedrukt.

Zij sloot zorgvuldig de deur en stak Charlotte een verkreukt stukje papier toe met een gejaagd: ‘Hier, lees en zeg me, wat je daarvan denkt.’

Charlotte las, las met starende blikken de slordige grove regels schrift, toen liet zij het briefje vallen en bleef het neerfladderende witte blaadje beweginloos nakijken.

‘Lotje,’ fluisterde Marie angstig, ‘Lotje!’

Het meisje wendde het hoofd om, ten einde haar pleegzuster haar smart te verbergen.

‘Lotje, het is dus waar, ik heb niet verkeerd gelezen? Arme, arme ma.’

Charlotte drukte krampachtig Marie's teedere vingers. ‘O mijn God, het is vreeselijk.... hoe kom je hieraan?’

‘Ik vond het op zijn kamer, verscheur het, het mag niet in mama's handen komen.’

Haastig voldeed Charlotte hieraan, en het was tijd, want mevrouw Constance trad eensklaps binnen.

‘Marie, broer Piet heeft je iets te vragen, ga naar hem toe,’ zei ze met matte stem, en toen de deur zich achter haar dochter gesloten had, zonk zij op een stoel neer en strekte de handen naar Charlotte uit.

‘Kind,’ riep ze sidderend uit, ‘wat zou er toch zijn, los het me op of stel me gerust, mijn arm hoofd kan die spanning niet langer dragen.’

Charlotte bedwong zich en vatte glimlachend de handen harer pleegmoeder in de hare; het jonge meisje bezat een bewonderenswaardige zelfbeheersching.

‘Waarom toch zoo opgewonden, tantelief?’ vroeg ze hartelijk.

‘Heb je dan niets vreemds aan hem opgemerkt? Is al het zonderlinge van de laatste dagen je voorbijgegaan? Neen, je veinst om mij te misleiden, dat is het, o ik weet het wel!’

Charlotte wilde antwoorden, maar de meid meldde een bezoek; dit deed mevrouw Leermans op eenmaal haar geestkracht terugkrijgen. Hoogopgericht ging zij heen en legde slecht even waarschuwend haar vinger op de lippen.

‘Arme tante,’ fluisterde Charlotte in droevig gepeins verloren.

Den volgenden morgen verscheen mevrouw Constance niet aan het ontbijt. De jongemeisjes zaten met bleeke, treurige gezichtjes bij elkander en Piet overstelpte haar met lastige vragen, waarvan zij geen enkele konden of wilden beantwoorden. Zijn jongenshoofd begreep, dat er iets geheimzinnigs omging, maar hij wist geen duidelijke gevolgtrekking te maken uit wat hij zag en vermoedde.

Het was reeds middag, toen de meid Charlotte kwam verzoeken op mevrouws kamer te komen. Met bezwaard hart ging het meisje, doch bij de kamerdeur bleet zij aarzelend staan; wat moest zij doen, wat zeggen?

Constance Leermans lag op de sofa, toen zij binnentrad, het schoone gelaat scheen in dien korten tijd geheel veranderd. Innig medegevoel dreef Charlotte haar te naderen en de armen om haar heen te slaan met een teeder fluisterend: ‘Lieve tante!’

Groote tranen rolden uit de oogen der arme moeder, zij kermde zacht als een ziek kind en legde het hoofd tegen den schouder harer pleegdochter.

‘Hij is nog niet terug, niet waar, Lotje?’

‘Neen tante, maar hij zal nu toch wel gauw komen. Wees toch niet zoo angstig, lief tantetje, het is immers niet de eerste maal, dat hij op zich laat wachten.’

‘Niet zoo als nu, er gebeurt iets, o ik weet, ik voel het, en het maakt me zoo onrustig. Den ganschen langen nacht heb ik gewacht en geluisterd, maar hij kwam niet en het wilde maar geen dag worden. Die vreeselijke uren! God!.... hoe kan een kind zijn moeder zooveel zorgen en verdriet aandoen?’

Charlotte zweeg; wat kòn zij zeggen?

‘Lotje,’ fluisterde mevrouw, haar handen vattend, ‘zeg me eerlijk, weet jij niets? Heeft hij in al dien tijd niets gezegd of verraden, dat mij opheldering geeft?’

Charlotte beefde van het hoofd tot de voeten. Ach ja, zij wist zooveel, maar dat zou zij niet zeggen, zij niet. Welke treurige ervaringen zou dat moederhart nog opdoen!

‘Ik kan ook niets zeggen, tante, hij heeft mij niet zijn vertrouwen geschonken,’ zeide ze ontwijkend.

‘Waar zou hij toch zijn? Ach, dat ik het slechts wist, die onzekerheid.... Kom, ga mee naar zijn kamer, ik moet iets doen, wellicht dat ik iets vind. Kom....’

Zij gingen en Charlotte sidderde bij de gedachte, dat zij iets zouden vinden.

Met verduisterde oogen zag mevrouw Leermans de weelderige kamer van haar zoon rond en steunde zich aan de tafel, als was zij doodelijk vermoeid. Op zijn schrijftafel stond zijn portret; trotsch lachend blikte hij haar aan van uit de sierlijke lijst.

Zij vermande zich, nam zijn sleutelnng, die op de tafel lag, zóó in het oogvallend alsof hij daar met een bedoeling was neergelegd, en begon het vertrek nauwkeurig te onderzoeken.

Aan den muur prijkten fraaie wapens en daarop bleet plotseling haar blik rusten, akelig gespannen. Toen keerde zij zich af en rilde koortsig.

Zij vonden niets wat haar eenige opheldering kon geven en haar spanning nam van uur tot uur toe.

Tegen den avond bracht de livreibediende van den jonker Van Nerven een uitnoodiging voor Bruno en daarmede verdween Charlotte's stille hoop, dat hij zich bij zijn vriend zou schuilhouden.

De nacht verstreek afgrijselijk langzaam en pijnigend.

Mevrouw Constance liet niemand bij zich toe. Charlotte vertelde 's morgens aan Piet, dat Bruno op reis was en raadpleegde Marie of het niet beter zou zijn Ernest te telegrapheeren, waartoe zij ook dadelijk besloot.

En weer kroop een lange, treurige dag heen.

Eindelijk bracht de postbode een brief en gaf dien rechtstreeks aan mevrouw af, die met een zenuwachtige beweging het couvert losrukte en de regels met de oogen verslond. Maar langzaam verspreidde zich een doodelijke bleekheid over haar gelaat, krampachtig verfrommelde zij den brief tusschen de vingers, terwijl een dof gesteun over haar lippen drong.

‘Bruno, Bruno!’ Toen greep zij met de handen om zich heen, als zocht zij een steun, en zonk als vernietigd neder.

Zoo vonden haar de meisjes, die haar in den grootsten angst en met inspanning van alle krachten te bed legden en om den dokter zonden. Naast de bewustelooze gezeten lazen zij den brief, die de zieke voortdurend vast had gehouden, den brief, die haar had neergeworpen, zooals de felle bijlslag den slanken berk doet neerstorten,

Het gonsde Charlotte in het hoofd als een onbestemd groot rumoer, dat zij wel hoorde, maar niet kon verklaren. Stond het daar dan werkelijk, was het geen spel harer verhitte verbeelding?....

‘Geef mij raad, moeder, om Godswil, ik weet niet meer wat ik doen moet, ik kan niet meer voor mij zelf instaan. Het bewustzijn, dat ik, ik alleen u zooveel verdriet aandeed, foltert me onuitsprekelijk, en de zekerheid, dat ik niet meer terug kan, drijft me met helsche macht tot dat ééne, dat vreeselijke.... Moeder, moeder help me, ik verdien het niet, maar als u mij nog als uw zoon wilt erkennen, red me dan van het duistere, dat me wenkt. God, het is zoo verward in mijn hoofd, het weinige, dat van het oude geloof overbleef, zal mij niet kunnen redden, zeg me wat ik doen moet, moeder....’

(*Wordt vervolgd.*)

Van Den Haag naar Batavia, door J.F. Quant.

I.

Nog wat gewuif met zakdoeken en daarna was niets meer te zien van het perron en van de goede, hartelijke menschen, die er achter bleven. Voorbij was de tijd, met

verlof in het vaderland doorgebracht, in het vroolijke, prettige Holland, bij familie en vrienden. Daarginds bleven de ouders achter, die twee jaar geleden ons met zooveel vreugde hadden ingehaald, die ons thans met nog veel meer smart hadden uitgeleid, omdat ook de kleintjes, hun toen onbekend, zoo'n groote plaats hadden veroverd in hun hart. Maar voort gaat 's levens loop, die zich niet stoort aan zulke smart, en voort ging de sneltrein, met vliegende vaart zich verwijderend van Den Haag.

Het was de 23e October 1899 's namiddags vier uur. Wij zaten in een doorgaand rijtuig voor Bazel met een gang op zij en hierop uitkomend, als kleine kamertjes, de coupé's. In een van deze kamertjes zat mijn vrouw met ons jeugdig viertal (de oudste was vijf jaar) en een baboe. Elk van de kleintjes met de handen vol lekkers, spoedig van petjes en jasjes ontdaan, spelend op de bank of op den grond, mama met roodgeweende oogen, en de baboe, ja, ik weet heusch niet, wat die Javaansche door het hoofd ging, toen zij terugkeerde naar haar land. Boven in de koffernetjes was het overvol met allerlei noodwendigheden voor de nachtelijke reis, en dan een groote mand met boterhammen, chocolade, vruchten en melk, ja zelfs een koude kip en een flesch wijn, alles door een zorgzame moeder en grootmoeder bijeengebracht.

Tegen halfelf 's avonds hadden wij een kwartiertje rust aan het ruime, gezellige station te Keulen en daarna ging het den nacht in. De kinderen sliepen heerlijk, en daar de wagen slechts schraal bevolkt was, vond papa een prachtig hoekje om zich, vrij van oogenblikkelijke zorgen, uit te strekken. De laatste dagen, die aan vertrek voor langen tijd naar verre gewesten voorafgaan, zijn vermoeiend, minder door zorgen voor de reis dan door agitatie wegens het afscheid van een leventje, waaraan zooveel prettige herinneringen zijn verbonden, van dierbare betrekkingen, die men noode verlaat. En als dan de onverbiddelijke fluit zich heeft doen hooren en elke seconde een grooteren afstand stelt tot wat men achterlaat, als eens en voorgoed duidelijk is, dat men een nieuw tijdperk in het leven is ingetreden en dat het oude is afgesloten, dan volgt ontspanning; men kijkt naar de torens en molens, die men passeert, naar de menschen aan de stations, men onderzoekt eens de proviand en blaast wat rook in de lucht, men wordt kalm en slaapt, als de tijd het meebrengt.

Het werd juist licht, toen wij stopten te Colmar in den Elzas. Volgde een vlakke, weinig aantrekkelijke streek, die echter heuvelachtig en fraai begroeid werd bij Mühlhausen. Het werd toen tijd om de kinderen te wekken en zoo goed en zoo kwaad als het ging, hun ochtendtoilet te maken. Want te Bazel moesten wij overstappen in den sneltrein naar Luzern. Jawel, dit dachten wij maar! Onze trein was veel te laat, en ondanks de meeste vlugheid bij het passeeren der Zwitsersche douane zagen wij den sneltrein voor onzen neus vertrekken en moesten ons een kwartier later met een echten boemel behelpen.

Het zonnetje maakte veel goed. Wij spoorden door aardig heuvelland met snelstroomende riviertjes, Zwitsersche huisjes op de hellingen en koeien, met haar koperen klokjes stemmend tot een heel orkest. Toch was het een verademing, toen wij te Luzern aankwamen, waar een dag rust zou worden genomen.

In het hotel St. Gothard, vlak bij het station, kregen wij een paar goede kamers met uitzicht op het Vierwoudstedenmeer. Benieuwd naar den indruk, dien mijn jongens zouden krijgen, bracht ik de beide oudsten op het balkon. Vóór ons een breede kade, dan een arm van het meer en aan den overkant een gedeelte der stad, amphitheatersgewijs tegen de helling gebouwd. Een heerlijk gezicht en voor ons Hollanders ongewoon, maar niet in staat een ander effect te breken, dat zich bij de jongens uitte in den roep: ‘Kijk eens, paatje, drie groote varkens!’

Een smakelijk dejeuner, goedkoope en lekkere landwijn, en daarna met ons allen in een groot rijtuig voor een toer langs het meer, afgewisseld door een verrukkelijk half uurtje in een uitspanning aan den oever. Door zijn grilligen vorm, met talrijke smalle armen insnijdend in het omringend gebergte, biedt het meer telkens nieuwe gezichten, verlevendigd door stoombooten, die de gemeenschap tusschen de plaatsen aan den oever onderhouden. Trotsch en schoon is vooral het panorama, dat men ziet op de Nationalkade in de stad: rechts in een halven cirkel om een uitlooper van het meer de stad Luzern; links groene oevers, elkaar naderend en, steil afgebroken, een doorgang latend aan het water; op den achtergrond overal gebergte, door hooge toppen bekroond. Hoog steekt de Pilatus zijn woesten, grilligen kop in de lucht; de Rigi zijn hotel, dat klein gelijkt als uit een speelgoeddoos; daartusschen allerlei toppen, een paar, heel in de verte, wit van sneeuw. Ik kon niet scheiden van dit heerlijk gezicht, ook niet, toen de zon wegkroop achter de bergen en nu hier, dan daar nog een enkele top gehuld werd in een gloed van goud, totdat ook dit ophield en de schoone dag voorbij was.

Vrouw en kinderen waren moe en gingen na het eten vroeg naar kooi. Ik wandelde nog wat rond in de stad, waar het stil was wegens geëindigd seizoen, en ging mij voor het laatst te goed doen aan een lekker potje bier, dat ik weer zooveel iaren moest gaan missen. Nog een paar maal gebeten in een prachtigen kop schuim en worst gegeten naar 's lands wijs, en toen ter ruste met het besef, dat een bed toch beter is dan een bank in den trein.

Den volgenden ochtend negen uur ging het verder. De spoorweg gaat met tal van korte tunnels langs den grilligen oever van het Vierwoudstedenmeer en verlaat dit voor een oogenblik om te raken aan het Zugermeer. Er was dan ook weer heel wat schoons te zien, waarvan echter veel voor ons verloren ging door vuile ruiten en mistig weer. Langzamerhand klaarde het op, en later, toen wij de meren achter ons hadden en in het hartje waren van de Alpen, was de zon ons gunstig. De weg volgt het dal van den Reuss, die snel door de met groote steenen bezaaide bedding stroomt, en is nu eens hoog boven het water, dan weer bijna daarmee gelijk. Links en rechts verheffen zich hemelhooge wanden, soms glooiend en met bosschen van naaldhout begroeid, soms steil en van blootliggend graniet, telkens afgebroken door kloven van ijzingwekkende diepte. Ik weet niet, wat hier meer belangstelling wekt, de woeste, grootsche natuur of de kunstige spoorweg. Over kloven en ravijnen gaat de baan regelmatig stijgend voort, tal van tunnels borend door de steenruggen, die in den weg staan, enkele malen in het binnenste van het gesteente zoekend naar hooger niveau.

Tot dit laatste doel dienen spiraaltunnels. Stel u voor, dat gij dwars op een berghelling loopt met den top aan uw rechterhand en dat een hinderpaal het voortgaan onmogelijk maakt, terwijl dit eenige meters hooger gemakkelijk zou zijn. Als gij nu wegens de steilte buitenlangs niet hooger kunt komen, hebt gij slechts een gang binnen in den berg te maken met een kleine afwijking naar rechts van uw oorspronkelijke richting, daarbij dieper en dieper in het gesteente te dringen, altijd stijgend en altijd draaiend naar rechts, om van zelf op de gewenschte hoogte weer naar buiten te komen. Ziedaar een spiraaltunnel, die dus de eigenaardigheid vertoont, dat, als aan het boveneinde de trein er uit komt, gij een tweeden spoorweg beneden u ziet, die echter niets anders is als een deel van den weg, waarop gij zijt. Zoo ziet men in de St. Gothardbaan nu eens een spoorweg naast zich in de hoogte, dan in de laagte, soms zelfs twee te gelijk, als twee spiraaltunnels onmiddellijk op elkaar volgen.

Bij Göschenen werd nog even stil gestaan en toen gingen wij den langen tunnel van vijftien kilometer in en kwamen bij Airolo weer naar buiten in het Tessino dal. Heerlijk scheen nu de zon, en het was een genot in de rivierkloof en naar de sneeuwtoppen achter ons te kijken, telkens als een bocht in den weg dit mogelijk maakte. Vooruit ging het weer in groote vaart, snel dalend, door verscheidene tunnels, langs schilderachtige valleien en eindelijk dwars over het spiegelgladde meer van Lugano, een beeld van rust in het beschermend gebergte.

Bij Chiasso waren wij aan de Italiaansche grens en bemerkte ik tot mijn schrik, dat onze trein een half uur vertraging had, zoodat de aansluiting te Milaan gevaar liep. Misschien hadden wij er nog wel kunnen komen, als wij niet een half uur aan een klein station waren blijven staan om een extra-trein met koning Humbert te laten passeeren. Zoo kwam het, dat wij veroordeeld waren van 's namiddags vier tot 's avonds negen uur te kampeeren in het station te Milaan en dat ik, na vrouw en kinderen te hebben verzorgd, om vijf uur op de Piazza del Duomo in bewondering stond voor den beroemden Dom.

Een groote kerk met honderd torentjes en

TER BEDEVAART NAAR KEVELAAR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. SALENTIN.

vier duizend beelden, geheel van wit marmer! Van binnen door de beschilderde ruiten spaarzaam verlicht, alles en overal marmer! Ik werd den koning van Italië dankbaar wegens zijn extra-trein, en toen ik later, mijn indrukken overdenkend, voor een café zat om den hoek van het Domplein en de passage Victor Emmanuel, was ik geheel met het wachten verzoend. Het was daar een eigenaardige drukte, een gerij van trams zooals ik nergens elders zag, pratende of courantlezende slenteraars, militairen in levendige uniformen, donkere vrouwen met doeken in plaats van hoeden, dagbladventers en bedelaars in allerlei soort, een complex, dat gemakkelijk deed begrijpen, waarom Italië zoo lang rijk aan roovers is geweest.

LUZERN EN HET VIERWOUDSTEDENMEER.

's Avonds spoorden wij slapend naar Genua en werden na middernacht in een lift naar de bovenste verdieping van het volle Hotel des Etrangers gebracht. Het was namelijk mijn plan geweest, bij tijdige aankomst en gunstig weer in eens te embarkeeren, en eerst uit Milaan had ik per telegram kamers besteld.

Enfin, het slapen ging best en ik wist den volgenden ochtend nog een uurtje te vinden om iets te zien van de beroemde paleizen uit vorige eeuwen, thans dienende tot raadhuis, musea, kantoren en winkels. Ook hier verbazend veel marmer en in het raadhuis een reeks van trappen zonder eind, die tot mijn groote verwondering plotseling op een straat uitkwamen in het hoogere stadsgedeelte. Gelukkig dat ik de stad van vroeger kende, want ik had geen tijd meer om verder rond te kijken en moest naar de boot.

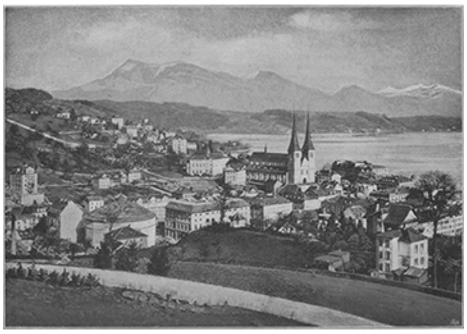

PANORAMA VAN LUZERN.

De omnibus van het hotel, dat allerlei gemakken aan Hollandsche mailreizigers aanbiedt, bracht ons tegen elf uur naar de haven, en een roeibootje naar de trap der *Prinses Amalia*, die gereed lag voor de reis. Wij waren spoedig aan boord geïnstalleerd en na den lunch hadden wij ruimschoots tijd om in de haven rond te kijken. In een bocht van de kust ligt de stad Genua allerschilderachtigst tegen den voet der Appenijnen, de marmeren paleizen op trappen boven elkaar en ouderwetsch uitziende

forten op den bergrug daarachter, terwijl twee pieren met deze bocht een ruime kom insluiten, die aan een groot aantal stoomen zeilschepen plaats geeft.

Langzamerhand werden de passagiers voltallig; brieven en telegrammen uit Holland deden nog menig traantje te voorschijn komen, de scheepsadministratie verrekende met den Italiaanschen fiscus den cijns voor de embarkementen, in groote zakken kwam de mail aan boord, dan eindelijk een zwaar gefluit, langzame beweging, en om drie uur naar buiten in het ruime sop.

(*Wordt vervolgd.*)

‘Mijn klein muziekstukje.’ Vrij naar het Engelsch, door Seppi.

I.

‘Bravo, kleine!’

Deze toejuiching kwam van een troepje werklieden, die de slechte gewoonte hadden, hun avonden door te brengen in een kleine herberg, bij het dorpje Craford in Essex gelegen. De kleine, tot wie de goedkeuring gericht werd, was een zwak en tenger meisje van ongeveer elf jaar, met een bleek gezicht en groote, peinzende, bruine oogen. Zij zat met een viool in de hand aan het andere einde der gelagkamer en had zoo juist een stukje gespeeld.

Plotseling ging de deur open en een net gekleed heer trad binnen. Blijkbaar was hij een vreemdeling, want de mannen zagen hem nieuwsgierig aan, toen hij, een weinig verwijderd, in een donkeren hoek plaats nam.

‘Wat zal ik spelen?’ vroeg het kind.

‘Speel *Daisy*,’ zei een der mannen.

Zij hief haar viool op, haalde den strijkstok over de snaren en zette het bekende wijsje in.

De vreemdeling haalde een krant te voorschijn en begon die te lezen, maar spoedig legde hij ze neer en, met den elleboog op tafel geleund, luisterde hij met aandacht naar de kleine muzikante.

‘Goed gespeeld - zeer goed,’ klonk het van zijn lippen, toen de laatste toon door het vertrek ruischte. Het kind zag van haar viool dankbaar naar den vreemdeling op. Na een oogenblik aarzelens begon zij opnieuw te spelen, maar nu was het iets, wat die mannen nooit gehoord hadden; de vreemdeling echter herkende Mendelssohn's *Largo.*

‘Heerlijk, prachtig!’ mompelde hij, toen de zachte tonen door het vertrek weerklonken.

Wat een vreemd tooneeltje was het! De vuile herberg met haar lage zoldering, gevuld met den tabaksrook der werklieden, die allen bierglazen onder hun bereik hadden staan. Ongestadig flikkerde het licht der olielamp, welke aan den muur hing; helder verlichtte zij het gelaat der mannen, maar liet de kleine violiste aan het eene, den vreemdeling aan het andere eind in het duister. Het kind speelde stuk op stuk, van tijd tot tijd aangespoord door een der werklieden, die, naarmate de nacht meer viel, woeliger werden.

Verscheidene malen werden de bierglazen gevuld, twee of drie der mannen waren op hun stoelen in slaap gevallen, nog altijd echter speelde het meisje, en, ofschoon het kleine hoofdje knikte en de oogjes toevielen van den slaap, nooit klonk een minder zuivere toon van het instrument. Eindelijk hield de muziek op en aanstonds hoorde de vreemdeling een zachte stem:

‘Gaat ge nu mee naar huis, vader? Ik ben zoo moe!’

Toen hij door het vertrek rondzag, stond het kind bij een stoel, waarop een man zat te slapen.

‘Hé! Wat is er?’

‘Zij vraagt, of je meegaat,’ zei een der werklieden en hij gaf hem een stomp in de zijde.

‘Ga maar alleen naar huis, je behoeft je om mij niet te bekommeren,’ antwoordde de vader van het meisje. ‘Zeg, waar is de hoed? Ik moet nog wat te drinken hebben,’ en hij strekte de hand uit.

‘Van avond niet, vader, van avond niet,’ antwoordde het kind met bevende stem. ‘Morgenochtend zult gij het hebben, dat beloof ik u,’ en haastig raapte zij naast den stoel, waarop zij had gezeten, een ouden vilten hoed op, die gediend had om geld op te halen.

Met een vloek stond de man op en trok hem uit haar handen. ‘Ik zal je leeren, aan je vader ongehoorzaam te zijn,’ riep hij, en juist wilde hij haar een klap geven, toen zijn arm werd tegengehouden en hij door den vreemdeling weer op zijn stoel werd teruggeduwd.

‘Ga naar huis, kleine, gij moest al lang slapen,’ zeide deze.

Haar groote, bruine oogen, die vol vertrouwen naar hem opzagen, vulden zich met tranen; zacht fluisterde zij: ‘Goeden nacht,’ keerde zich om en verliet, de viool onder den arm, de herberg.

Zonder verder op den ontaarden vader acht te slaan, ging de vreemde naar de toonbank, waar de herbergierster zat te dutten: ‘Is mijn kamer gereed?’ zei hij tegen de vrouw.

‘Zeker, mijnheer!’ antwoordde zij, ‘hoe laat wil mijnheer gewekt worden?’

Niet lettend op deze vraag, hernam hij: ‘Wie is dat meisje, dat hier van avond viool speelde?’

De waardin zag voedsel voor haar praatlust, en met een kuchje van vergenoegen, zei zij: ‘Ach! dat arme kleine ding heeft een hard leven. Ziet u, mijnheer, haar vader, Willem Raymond, speelde vroeger viool in een der theaters van een groote stad - ik ben vergeten waar - en hij was een zeer fatsoenlijk man, totdat hij aan den drank geraakte. Zij zeggen, dat zijn vrouw een heele dame was. Nu zoo wat een jaar geleden, is het arme mensch van verdriet gestorven, en is de man met zijn dochter hier komen wonen.’

‘Dan heeft hij zeker het kind leeren spelen?’

‘Ja, mijnheer, en de viool hebben zij in hun goede dagen gekocht. Zij komt het arme schaap nu goed te pas; u hebt gezien, hoe zij van avond speelde, totdat zij er bijna bij neerviel. Nu, zoo gaat het elken dag, niet alleen hier, maar in de verschillende herbergen van de buurt; wij hebben haar maar twee avonden in de week. Haar vader is een dronkaard, die nooit wat uitvoert, maar zij voorziet in haar eigen onderhoud en in het zijne. Zij speelt goed, vindt u niet, mijnheer?’

‘Het is een wonderkind,’ antwoordde de man, en, goeden nacht wenschend, ging hij de oude versleten trap op naar zijn slaapkamer.

‘Zij is een geboren muzikante,’ zei hij tot zich zelf, ‘een wonderkind. Wat een verspild talent! Kon ik den vader er maar toe brengen, haar met mij te laten vertrekken; ik zou voor haar opvoeding zorgen, dan kon zij later optreden! Ik ben zeker, dat de muzikale wereld er over verstomd zal staan. Morgen ga ik den man opzoeken; misschien stemt hij toe. Dan kan ik ten minste weer eenig belang in het leven stellen....’

Uit zijn borstzak haalde hij een portefeuille, en, had iemand hem kunnen waarnemen, dan zou hij een plotselinge verandering in den man gezien hebben. Zijn belangstellende blik had plaats gemaakt voor een uitdrukking van wanhoop. Wat was de reden? In de geopende portefeuille lag een portret, het beeld van een bekoorlijk meisje.

‘O, Lize, Lize, hoe hebt gij zoo wreed jegens mij kunnen zijn?’ fluisterde hij. ‘Nooit zoudt gij dat woord gesproken hebben, als gij mij maar half zoo lief hadt gehad, als ik u. Na zes maanden verloofd te zijn geweest, zeggen, dat gij al dien tijd geweten hebt, dat wij niet bij elkander pasten en dat alles tusschen ons uit moest zijn. En waarom?’ Hij ging voort, tot het portret sprekend, alsof het vleesch en bloed was. ‘Alleen omdat ik niet wilde, dat gij dat meisje tot uw vriendin naamt. O, ik wist, dat zij geen goede gezellin voor u was. En, ach, wat bittere woorden hebt gij toen tot mij gericht. Nooit, zoo lang ik leef, vergeet ik ze!’

De kleine violiste en al het andere op de wereld was vergeten, behalve die ééne vrouw.

Wat zijn mannen toch dwaas, als er vrouwen in het spel zijn. Philip Dalesford was nog grooter dwaas dan de meesten, met betrekking tot dat meisje, Lize Fairfax, die zijn oprechte liefde had versmaad.

II.

‘Mag ik binnenkomen?’ vroeg Philip den volgenden morgen, toen hij aan de deur klopte van het kleine huisje, dat hem was aangewezen als de woning van de jonge violiste en haar vader.

‘O, ja, als het u belieft,’ antwoordde het kind, verwonderd den vreemdeling aanziende.

Philip bemerkte, dat de kamer er armoedig, maar zindelijk uitzag; ook het meisje was netjes gekleed. Blijkbaar had zij reeds gespeeld, vóór hij binnentrad, want zij hield de viool in de hand.

‘Ik kwam eigenlijk vader opzoeken,’ zeide hij, ‘maar misschien is hij niet thuis.’

‘Neen, mijnheer, maar hij zal spoedig komen.’

‘Zoo, nu, het is niet erg; de dag duurt lang genoeg,’ en zich nederzettend, trok hij het kind naar zich toe. ‘Houdt ge veel van je viool?’

‘Ja, erg veel,’ antwoordde zij, terwijl zij haar groote, droomerige oogen vol verwachting op hem vestigde.

‘Weet je wel, dat God je een groote gave heeft geschonken?’

‘Dat zei moeder ook altijd. Hoe vreemd, dat u dat ook zegt.’

‘Zou je graag les hebben van een knappen meester, en zóó mooi leeren spelen, dat honderden samen zullen komen, om je te hooren?’

‘O ja, ja,’ en een glans van genoegen kwam over het gelaat der kleine. ‘Maar,’ en de oogjes keken weer treurig, ‘dat kan niet, wij zijn zoo arm, en al verdiende ik ook geld genoeg, vader zou het er mij niet voor laten gebruiken.’

‘Veronderstel nu eens, dat ik vader overhaalde, om je met mij mee te laten gaan naar Londen, - en ik beloofde je les te laten geven, zou je dan je aan mij toevertrouwen?’

‘O, ik geloof, dat gij de beste man ter wereld zijt,’ riep het kind opgetogen uit.

‘Zou je dan niet bang zijn, met me mee te gaan?’

‘Neen, daar ben ik niet bang voor.’ Even dacht zij na en zei toen: ‘Gij zijt een goede man; ik gevoel, dat gij een goede man zijt, want gij hebt zoo'n vriendelijk gezicht; en dan overal zou ik naar toe willen, om les te krijgen en goed te leeren spelen; ik ben hier toch zoo ongelukkig zonder moeder. Ik geloof dat vader soms niet weet wat hij doet, hij is dikwijls zoo barsch tegen mij.’

‘Nu, dat is dan afgesproken; straks kom ik terug, om met vader te spreken.’

‘O, als hij mij eens niet liet gaan,’ zeide zij angstig.

‘Wees daar maar niet bang voor; daar zal ik wel voor zorgen. Hoe heet je?’

‘Agnes Raymond.’

‘Wat een mooie naam. Nu, dag, Agnes, spoedig kom ik je halen.’

Het is een aardig, lief, onschuldig ding, dacht hij; men kan zien, dat zij het kind eener fatsoenlijke vrouw is. Arm schaap, wat zag zij er verlangend uit. Hoe tevreden zal zij zijn in haar nieuwe omgeving. Het ergste is, dat zij er zwak en tenger uitziet; maar wat ik doe is voor haar bestwil, niets kan slechter voor haar zijn, dan het leven, dat zij nu leidt.

's Middags had hij een onderhoud met den vader, die voor de flinke som geld, welke Philip hem aanbood, er in toestemde, zijn kind af te staan. Terwijl hij met haar vader sprak, wandelde Agnes op den weg heen en weer, angstig wachtend op het einde van het gesprek. Na afloop vond hij haar op een steen zitten, bevend van opgewondenheid; met haar groote, ernstige oogen stelde zij de vraag, die haar lippen niet durfde uiten.

‘Ja, ja, je bent nu mijn kleine meid,’ zei hij, haar liefkoozend over het schoone haar strijkend, ‘mijn klein muziekstukje.’

‘Is het waar? Wil vader mij met u laten gaan? O, wat ben ik blij.’

‘Maar misschien zal je bij mij niet gelukkig zijn?’

‘O, zeker!’ En vertrouwvol zag zij naar hem op. ‘Ik gevoel, dat ik gelukkig zal zijn. Maar ik dacht aan wat anders: Als ik u, die zoo goed voor mij zijt, eens teleurstelde.’

‘Daar behoef ik niet bang voor te zijn.’

‘Niet met opzet, zeker niet. Ik zal altijd mijn best doen, dat beloof ik u; maar ik kan niet begrijpen, waarom gij zooveel moeite doet, vriendelijk te zijn tegen een klein meisje, zooals ik. Gij zijt zoo'n groote man. Ik zal u altijd er om liefhebben, altijd, en misschien,

als ik wat grooter ben, zal ik in staat zijn, ook iets voor u te doen.'

De zoete, zachte stem van het lieve kind was als balsem voor het droeve gemoed van dien man.

Hij nam haar gelaat tusschen zijn handen in haar teeder aanziende, zei hij ernstig: 'Kleine kinderen doen soms meer voor groote menschen, dan volwassenen ooit kunnen doen,' en met een glimlach voegde hij er bij: 'Van nu af aan begint gij al wat voor mij te doen, je bent mijn muziekstukje, dat mij de vroolijkheid weer zal terugschenken.'

Het kind begreep niet goed, wat de man meende; maar van het eerste oogenblik, dat zij hem had gezien, had zij, met een natuurlijk gevoel, dikwijls aan kinderen eigen, geraden, dat hij niet gelukkig was.

III.

In haar woonkamer gemakkelijk voor het vuur gezeten, las mevrouw Dalesford minstens reeds voor de zesde maal den brief, dien zij van haar zoon had ontvangen. Glimlachend zag zij op, toen de huisknecht juffrouw Fairfax aandiende.

'Hoe, Lize, het verwondert mij je te zien; ik dacht, dat je niet in de stad was.'

Prinses Elisabeth van Beieren.
Prins Albrecht van België.
EEN VORSTELIJK BRUIDSPAAR.

'Van morgen zijn wij thuis gekomen,' antwoordde het meisje, terwijl zij haar hartelijk op het voorhoofd kuste, en lachend voegde zij er bij: 'Nauwelijks was ik weer te Londen, of ik gevoelde, dat ik naar u toe moest. Toch zou ik misschien vandaag niet gekomen zijn, maar ik raadde, dat.... dat Philip op reis was.'

'Ja, hij is op reis; doch van avond komt hij thuis,' en den brief openend dien zij in de hand hield, 'hij brengt een kind mee.'

'Hij brengt een kind mee!' herhaalde Lize werktuiglijk.

'Ja, een meisje. Hij schrijft, dat zij prachtig viool speelt; en zoover ik er uit kan begrijpen, is hij van plan haar als zijn zusje aan te nemen, als ik haar moeder wil zijn. Ik hoop maar, dat hij er later geen spijt van zal hebben; nu echter ben ik al blij, dat hij iets gevonden heeft, waar hij belang in stelt. Hij schijnt erg verlangend mij het kind te toonen, en zegt, er zeker van te zijn, dat ik het spoedig lief zal hebben als mijn eigen dochtertje, want het is een innemend, klein ding.'

Al de gedachten dier moeder waren bij haar zoon, wiens welzijn steeds bij haar voorop stond. Toen het meisje de grijze vrouw beschouwde, werden haar schitterende oogen voor een wijle droevig en haar lippen trilden; want in haar hart ging Lize

Fairfax na, wat een sterk gemoed die vrouw had. Nooit toch had zij een woord van blaam gericht tot het meisje, die haar zoon zoo ongelukkig had gemaakt; steeds echter toonde zij haar medelijden, omdat Lize misleid was en geen moeder meer had, die haar raad kon geven. Op eens knielde Lize naast mevrouw Dalesford neer: ‘Gij moest mij haten,’ riep zij uit, ‘dat verdiende ik. Waarom haat gij mij niet?’ liet zij er hartstochtelijk op volgen.

‘Omdat ik weet, kind,’ en zij nam het mooie gelaat tusschen haar beide handen, ‘dat gij eens overtuigd zult worden, dat gij u vergist hebt; dan zal uw leven niet zoo treurig meer zijn als nu.’

‘Ik geloof waarlijk, dat gij een heilige zijt,’ zei het meisje opstaande, en met een bitteren lach voegde zij er bij: ‘Ik ben nieuwsgierig dat wonderkind te zien.’

Mevrouw Dalesford bemerkte, dat de zachte blik verdwenen was, om weer plaats te maken voor de oude, spottende uitdrukking.

Lize Fairfax had mevrouw Dalesford nog niet lang verlaten, toen er verwarde stemmen klonken, voetstappen op de trap, en Philip met Agnes Raymond aan de hand, de kamer binnentrad.

‘Mijn jongen,’ zei de moeder en zij breidde de armen uit, om hem te omhelzen, ‘zoo vroeg verwachtte ik je niet, maar dat is niets, ik ben blij je te zien.’

‘Wij kwamen met een vroegeren trein dan ik verwachtte; ik wist dat het voor u toch hetzelfde was. Agnes,’ en hij legde zijn hand op den schouder van het kind, ‘dat is mijn moeder. Ik hoop, dat zij ook de uwe zal zijn.’

Mevrouw Dalesford trok de kleine naar zich toe en zag haar ernstig aan. Blijkbaar was zij voldaan over haar onderzoek, want zij zeide: ‘Ik geloof, dat wij elkander spoedig zullen liefhebben.’

‘Ja, ik zal veel van u houden,’ zei het kind haar vriendelijk beschouwend en ongedwongen liet zij er op volgen: ‘U zijt immers zijn moeder,’ en dankbaar zag zij naar Philip op.

‘Ja, zoo is het. Kom nu met me mee, ik zal je naar je slaapkamer brengen, want ge zult wel vermoeid zijn.’

De kleine werd aan een vriendelijke dienstbode toevertrouwd en mevrouw Dalesford keerde naar de huiskamer terug, waar zij van haar zoon alles vernam, wat hij van het kind wist.

‘Ik ben toch zoo blij, moeder, dat gij Agnes als uw kind wilt aannemen,’ zei hij.

‘Ik ben altijd bereid, Philip, datgene te doen, wat je geluk kan bevorderen.’

‘Och, moeder,’ en hij zag haar teeder aan, ‘gij zijt veel te goed voor mij, altijd hebt gij mij bedorven. Morgen zult gij haar eens hooren spelen. Ik ben van plan, zoo spoedig mogelijk mijnheer Müller te vragen, haar te komen bezoeken. Ik kan mij voorstellen, hoe de kleine man zich vergenoegd de handen zal wrijven en zal zeggen: ‘Vriend, zij heeft een muzikale ziel.’

Eiken dag stond het kind meer en meer verwonderd over de kostbaarheid van alles, wat haar omringde, en het Londensche huis scheen haar een waar tooverpaleis. En wat meer was: had de vader van Agnes haar godsdienstige opvoeding jammerlijk verwaarloosd sedert den dood harer moeder; Philip en mevrouw Dalesford ontwikkelden in het ontvankelijk en onbedorven kinderhart het bewustzijn van al wat goed is en edel, en leerden haar bidden en dankbaar opzien tot God.

‘Agnes,’ zei Philip op zekeren morgen, een paar weken na haar komst te Londen, ‘van middag komt mijnheer Müller om je te hooren spelen, zal je zorgen tegen drie uur klaar te zijn?’

‘Ja, voor u ben ik altijd klaar,’ antwoordde het kind.

‘En zal je je best doen, mooi te spelen?’

‘Ja, natuurlijk, zal ik dat. O, mijnheer Dalesford, ik ben toch zoo gelukkig, maar ik wenschte.... ik wenschte,’ zei zij nadenkend, ‘dat ook gij gelukkig waart.’

‘Wel, Agnes, hoe weet je, dat ik niet ge lukkig ben?’

‘O, omdat gij soms zoo treurig kijkt, wanneer gij denkt, dat niemand op u let.’

‘Je bent veel te opmerkzaam voor zoo'n klein meisje.’ Daarna legde hij zijn hand op haar hoofd en vervolgde: ‘Agnes. behoud je vreugde zoolang je kunt. Droefheid komt met de jaren, mijn klein muziekstukje.’

‘Ik hoor u zoo graag mij zoo noemen, mijnheer Dalesford, het klinkt zoo aardig.’

‘Vind je dat, Agnes? Nu, ik hoor niet graag, dat je mij mijnheer Dalesford noemt. Van nu of aan mag je Philip zeggen; want je bent mijn zusje, en mama wil je moeder zijn.’

‘Mag ik dat wezenlijk? Ik zal het zoo pleizierig vinden, u Philip te noemen, en uw zusje te zijn. En iederen morgen en iederen avond zal ik bidden voor mijn broer Philip en mijn goede moeder.’

's Middags kwam de bekende meester, zooals afgesproken, en gelijk Philip verwachtte was hij over het spel van het kind in de wolken. ‘Wonderlijk, prachtig,’ riep de kleine Duitscher, ‘zij overtreft mijn verwachtingen. De wereld moet haar nu hooren, nu zij nog jong is. Gij moogt zulk een talent niet verbergen; het zou jammer zijn, jammer. Ik zal haar eerst nog wat oefenen; dan moet uw moeder een groote partij geven en haar laten spelen. Dat kind zal de muzikale wereld verstomd doen staan, ik voorspel het u: zij zal het wonder van haar eeuw zijn.’ En toen Philip nog niet besloten bleek, ging hij voort: ‘Stem toe, vriend, stem toe; het kind zal fortuin maken.’

‘Ik beslis nu nog niet,’ antwoordde Philip, ‘eerst moet ik er nog eens over nadenken en met haar er over spreken. Ik had er nooit aan gedacht, haar in het openbaar te laten spelen, voordat zij ouder was geworden.’

Toen hij Agnes vroeg, of zij voor een groot gezelschap wilde spelen, zeide zij: ‘O ja, ik vind het zelfs pleizierig, als gij het wenscht.’

Zoo werd dus vastgesteld, dat er binnen een maand een groote partij zou gegeven worden, en dan zou het kind voor het eerst optreden. Ondertusschen gaf de beroemde meester aan de kleine muzikante verscheidene lessen. Philip en zijn moeder stonden er dikwijls over verwonderd, hoe de melodieuze tonen, die door het huis klonken, aardsche muziek konden zijn.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Op weg naar huis. -

Blij-tevreden schrijden zij voort over den ongebaanden weg naar huis, gelukkig in het bezit van hun kind, hun schat, hun alles. 'Vader tegengaan,' hoe aangenaam klinkt dat het kind in de ooren, en hoe klapt de kleine van pret in de handen en kraait van plezier, als het in de verte vader herkend heeft en op zijn forschen arm mag rusten, en hem op zijn aardigonbeholpen manier de gewichtige gebeurtenissen uit zijn kinderleven vertelt.

DE DOM EN HET DOMPLEIN TE MILAAN.

Welk een harmonie tusschen de poëzie in het leven van het gelukkige gezin en de poëzie van het landschap, waarvan het mooi ook meer gevoeld dan gezien moet worden.

Ter bedevaart naar Kevelaar. -

Er zullen onder onze lezers maar weinigen zijn, die niet ten minste éénmaal aan een bedevaart naar het bevoorrechte Kevelaar hebben deelgenomen. Staan de afstanden en de veranderde tijdsomstandigheden den meesten niet toe, zulk een bedevaart te voet te ondernemen, in de nabij Kevelaar gelegen plaatsen is die oude, vrome gewoonte nog in zwang gebleven.

Onze gravure geeft zulk een stoet te zien van dorpelingen, groot en klein, die, met een banierdrager vooraan, te voet den weg naar het zoo vurig vereerde Moeder-Godsbeeld aflegt, om daar allerlei geestelijke en tijdelijke gunsten af te smeeken van Haar, die onder heur schoonste eeretitels die telt van troosteres der bedrukten en toevlucht der zondaren.

PANORAMA VAN GENUA EN DE HAVEN.

Een vorstelijk bruidspaar. -

Binnen eenige dagen zal het huwelijk voltrokken worden tusschen prins Albrecht (zooals de Vlan ingen hem bij voorkeur noemen), den vermoedelijken troonopvolger van België, en hertogin Elisabeth van Beieren, den 31en Mei jl. te Brussel verloofd.

De beide vorstelijke jongelieden ontmoetten elkaar het eerst in den herfst van het vorig jaar te Weenen, daarna te Parijs bij de zuster van den bruidegom, de hertogin van Vendôme, en zoo vonden de jeugdige harten elkaar.

Prinses Elisabeth, den 25en Juli 1876 op het kasteel Possenhofen aan de groenende oevers van het idyllische Starnbergermeer geboren, is de derde dochter van den als oogarts bekenden hertog Karel Theodoor van Beieren, en zijn tweede gemalin, prinses Maria Josepha van Braganza, infante van Portugal.

Prins Albrecht, den 8en April 1875 te Brussel geboren, is na den dood van den betreurden prins Boudewijn de eenige zoon van den graaf van Vlaanderen, een broeder van koning Leopold II van België.

De Belgische kroonprins is in zijn land algemeen geliefd, niet het minst door de Vlamingen, wier harten hij stormenderhand veroverde, toen hij in 1896, bij de viering van het tienjarig bestaan der Vlaamsche Academie, zijn hoorders verraste en in gloeiende geestdrift bracht door een redevoering in zuiver Nederlandsch.

Bij die gelegenheid gaven wij reeds het portret van den veelbelovenden vorstenzoon. Thans geven wij het nog eens met dat zijner bruid, wie eenmaal, naar wij hopen, de Belgische koningskroon zal sieren.

[Nummer 33]

Dennenhof, door Agatha de Haan. (*Vervolg.*)

DE HAVEN VAN PORT SAID, TEVENS INGANG VAN HET KANAAL VAN SUEZ.
(In de haven een Spaansch eskader tijdens den oorlog van 1898).

Marie omklemde angstig Charlotte's polsen en barstte in snikken uit, zij was radeloos.

‘O Charlotte, die angstkreet dringt niet in haar bewusteloosheid door en hij zal ondergaan, ondergaan.... wie zal hem helpen?’

‘Laat mij verder lezen. Waar is hij nu?.... Te A; hij vraagt een brief poste-restante, een paar regels maar, desnoods tot een afscheid....’

Reeds haalde Charlotte schrijfbenoodigdheden en bood Marie den pennehouder aan, maar deze wees hem af met een smeekend: ‘Doe jij het, Lotje, ik weet niet wat ik moet schrijven.’

Snelbesloten bootste het meisje zooveel mogelijk tantes schrift na en wierp slechts eenige woorden op het papier.

‘Kind, vertrouw en wacht, ik kom bij je. Ma.’

Daaronder gaf zij hem een plaats van ontmoeting op en verzond toen den brief per expresse.

De dokter kwam, hield zich lang met de zieke bezig, zeide weinig, maar beval volkomen rust. ‘Volstrekt geen aandoeningen opwekken.’ Daarmee vertrok hij weer.

Piet werd onder allerlei voorwendsels van zijn moeder verwijderd gehouden, en om Dientje te misleiden deden de beide meisjes zich zoo kalm en rustig mogelijk voor. Hoe bang verstreken de uren voor de pleegzusjes aan het bed der dierbare zieke. De stilte in huis woog als lood op haar en de beweginloosheid der onafgebroken gadegeslagen gestalte joeg haar angst aan.

Nu en dan ging er een rilling door Charlotte's gestalte en een onuitsprekelijk ongeduld maakte zich van haar meester. Het lijdelijk afwachten, terwijl er een wanhopig ongeluk dreigde, maakte haar opgewonden, de jonge levenskracht in haar

drong haar tot handelen. Ja, iets doen, niet hier zitten schreien en zuchten, terwijl hij misschien tot het laatste overging. O God, neen, dat niet, dat niet. Charlotte stond op en verliet onhoorbaar de kamer; in haar eigen vertrek verwisselde zij snel haar huiskleedje voor een doretere japon, sloeg een langen mantel om en nann een eenvoudig hoedje met een dichte voile. Daarna begaf zij zich weer even stil terug naar de ziekenkamer, waar Marie zat te schreien met het gezichtje in de handen verborgen.

Charlotte legde haar de hand op den schouder. 'Marie, zusje!'

'Ben je daar, Lotje? Ma is nog zoo naar en stil,' fluisterde ze huiverend.

'Flink zijn, Marie, morgen zal Ernest hier zijn, dat geeft zoo'n steun.'

'Dat ben jij ook voor mij; als jij er niet waart, werd ik er krankzinnig van; o, als Bruno maar terugkomt.' Zij verstomde, want de zieke bewoog de lippen. 'Bruno,' die naam vond weerklank bij de arme moeder; ook in haar bewusteloosheid hield zij den naam van het afgedwaalde kind vast.

Charlotte boog zich tot haar en kuste het klamme voorhoofd. Daar sloeg de zieke de oogen wild op, met vreemde stem vragend: 'Waar is hij, is mijn jongen terug?'

Marie wilde het hoofd schudden, maar Charlotte duwde haar snel ter zijde. 'Morgen praten wij samen, ga nu kalm slapen, tantetje, de dokter heeft u rust bevolen,' vermaande

ze, de sidderende gestalte met zachten dwang weer in de kussens drukkend.

Maar de zieke ontworstelde zich aan haar handen en riep heesch: ‘De dokter? Zal hij mij dan mijn kind teruggeven? Bruno, Bruno, ik heb al zooveel van je verdragen, doe me dit niet aan, niet dat verschrikkelijke.’

Tevergeefs trachtten de meisjes haar te sussen.

‘Charlotte,’ mompelde zij dof, ‘als hij dood is....’ en met de handen om zich heenslaande als om iets af te weren riep zij jammerend: ‘Ik zie daar water, daar is hij.... Bruno, mijn kind!....’

‘Maatje, wat scheelt er aan?’ snikte Marie, bij haar nederknielend, maar weer drukte Charlotte haar waarschuwend de hand, en zich geweld aandoende, vroeg ze met kalme natuurlijke stem: ‘Tante, hoort u mij?’

Een zwak knikje, de zieke lag uitgeput achterover en haalde moeilijk adem.

‘Ik heb goede tijding voor u.’

‘Goede tijding,’ fluisterde ze met een bitter lachje, ‘er is geen goede tijding meer voor mij. Als het tot morgen duurt, zal ik dood zijn, evenals.... evenals hij.’

‘Tante, Bruno komt terug.’

De gloeiende handen der lijdende moeder omklemden die der pleegdochter en schokkend vroeg de toonlooze stem: ‘Komt hij? kind.... hoe weet je dat?’

‘Hij heeft het mij geschreven en gevraagd, of ik zijn voorspraak wilde zijn om uw vergiffenis te verwerven....’

‘Ja.... ja.... een moeder vergeeft altijd, hij komt, Bruno.... alles is weer goed.... goed. God, ik dank u.’

‘Nu rustig slapen, maatje, wij blijven bij u,’ fluisterde Marie teeder.

‘Ik kan niet slapen, Marie, Lotje, kom bij me, zoo, ieder een hand, bidt nu met me, lieve, beste kinderen.’

Marie schudde haar kussens op, Charlotte streelde haar handen; langzaam, langzaam sluimerde zij onder beider hoede in, gerustgesteld als een kind.

Voorzichtig haar handen vrijmakend, richtte Charlotte zich op, de pendule wees bijna middernacht.

‘Lotje, waarom heb je een mantel aan,’ vroeg Marie verwonderd.

‘Blijf bij haar waken, laat vooral Piet en de meid overal buiten; als Ernest komt en ik ben nog niet terug, zeg hem dan, dat ik in de stad mijn gewezen voogd moest spreken, wij kunnen nu geen waarheid zeggen.’

‘Lotje, die brief van Bruno aan jou.... dat was een verzinsel?’

De gevraagde knikte toestemmend met diepen ernst, ‘Het moest, het kon niet anders, maar wees nu kalm, let op ma en bid, ik zal handelen.’

‘Wat ga je doen’

‘Hem redden als het mogelijk is, ik ga naar A.’

‘Nu, alleen, in den nacht?’

‘Moet ik dan hier blijven en afwachten om misschien morgen of overmorgen van een wanhopige daad te hooren en met het onverschillige publiek te zeggen: ‘Die arme mevrouw Leermans, wat een slag voor haar! Neen, zoo lang ik nog iets doen kan, zal ik het doen, koste wat 't wil.’

‘Lief, dapper Lotje, jij bent een ware zuster voor ons. Ga dan in Godsnaam, in gedachten vergezel ik je. Red hem.... voor ma.’

Charlotte sloop onhoorbaar de lange gang door en verliet stil het huis. Onversaagd begon zij den langen, langen tocht naar de stad. Met vluggen regelmatigen tred liep

zij langs den duisteren landweg voort; doodelijke, angstaanjagende stilte omgaf haar, eenzaam knarsten slechts de kleine meisjesvoeten over het zand.

Bij groote tusschenpoozen dook een boerenhofstede langs den weg op, maar nergens bespeurde zij eenig licht. De diepste rust lag over het land, zij alleen zwiert buiten met een angstig hart en vernam niets dan het verwijderde blaffen van een waakhond. Eenmaal drongen de zwaarmoedig zeurende tonen van een harmonica tot haar door, begeleid door slepende mannen- en vrouwenstemmen. Een eigenaardigen indruk maakte die muziek in de nachtelijke stilte. Plotseling zweeg het gezang en zaagde de harmonica een vroolijken wals. En dat luide gejuich!....

Charlotte begreep thans, van waar die luidruchtige uitgelatenheid tot haar kwam. Boer Jansen's dochter was dien morgen gehuwd....

Bruiloftspret; zij, Charlotte, had aan ernstiger dingen te denken dan lachen en dansen, zij wilde die muziek niet meer hooren, ze martelde haar.

Nog sneller trippelden de meisjesvoeten langs den effen zandweg voort. Charlotte vluchtte voor die blijde klanken, die haar tergend van vreugde en geluk nazongen.

Zacht trillend losten zich de tonen eindelijk in de verte op, maar het jonge meisje matigde haar snellen pas niet, er woedde een hevige storm in haar; bitterheid en toorn vervulde haar tegen hem, die door zijn lichtzinnigheid den vrede uit huis en hart van de zijnen gebannen had. Waarom moesten zij allen lijden om zijn schuld? Was het billijk, dat zij, die niets misdaan hadden, de gevolgen van zijn zonden zouden dragen? Hadden zij niet haar best gedaan, hem terug te houden van het glibberige, hellende pad, waarop hij zoo uitdagend roekeloos den voet gezet had?

O, zij haatte hem op dit oogenblik, zij haatte zijn lachenden, onbezonnen blik en zijn egoïstische genotzucht. Ja, egoïstisch, verregaand egoïstisch had hij gehandeld. Al het verdriet, zijn moeder aangedaan, al de teleurstellingen en ontgoochelingen haar zelve bereid, al die uren van angst en zorg over hem, zij trokken als een reeks van aanklagende gestalten haar oog voorbij.

Maar toen zag zij op eenmaal in de duisternis zijn oogen met dien angstigen, treurigen blik, dien hij haar bij zijn heengaan toewierp, en groote tranen rolden haar langs de wangen. De storm was bedaard en de zachte gevoelens van dit krachtige hart deden zich gelden, het kende nu nog slechts een innig, eindeloos medelijden en de vurige begeerte hem te helpen, terug te voeren naar het trouwe, beschermende tehuis.

En verder, steeds verder liep ze, zij had den landweg reeds lang verlaten en snelde gejaagd den hoogen dijk over. Dof glinsterend als een weggescholen slang lag daar de Rijn, stil, verraderlijk, loerend. Charlotte rilde, als zij het gluipend voortglijdende water zag, dat zachtkens ruischte, als vertelde het haar geheimzinnig, wat het al in zijn schoot verborg, wat het nog zou kùnnen verbergen.

‘Stil, ik wil je niet hooren,’ riep het meisje luid, angstig voor haar eigen opgewekte verbeelding, die haar akelige tooneelen voor de ontstelde oogen schilderde. Maar het water fluisterde toch, terwijl het tusschen wilgen en biezen sloop: ‘ik weet iets.... hu.... zoo vreeselijk.... loop maar niet zoo hard, het is toch te laat....’

‘Laat af,’ steunde zij, de handen samenklemmend, ‘ik wil niets hooren, niets weten.’

Nieuwsgierig keken de verbleekende sterren neer op die voortijlende jonge gedaante, eenzaam in nacht en duisternis; zij boorden haar heldere blikken in het diepe zilveren water als konden zij daar de oplossing vinden van het raadsel, dat haar bezighield.

Charlotte kende geen vermoeienis, schrede voor schrede maten haar lichte voeten den verren afstand, veerkrachtig stapte zij over gras en keien en telde in haar spanning de telegraafpalen.

Langzaam lichtte de dag aan de kim. Rozenroode en gouden stralenbundels schoten uit de vederlichte wolkjes te voorschijn en trilden levenwekkend over het nog slaapdronken landschap.

En het leven ontwaakte frisch en bekoorlijk in dier en plant.

Hoe uitgelaten jubelde het vogelenvolkje den nieuwen dag tegen, duizenden kleine kelen zongen en schetterden dooreen, terwijl het vochtig bedauwde groen zich behaaglijk wiegelde op den adem van het windje, en de bloemen, klein en groot, haar eenvoudigen of schitterenden kelk tot de zon keerden om haar te verwelkomen.

Toen zij A. bereikt had, was zij doodmoede en hongerig en begaf zich naar het station om te rusten en zich wat te verkwikken. Met slaperige oogen sloeg de juffrouw, die in het buffet stond, de dichtgesluierde vreemdelinge gade, die zoo vroeg alleen hier verscheen om te ontbijten; zoo iets was haar nog nooit overgekomen.

Nauwelijks was het postkantoor geopend, of Charlotte informeerde, of de door haar afgezonden brief reeds was aangekomen; twee uren later verscheen zij daar weer, maar kreeg de verzekering, dat nog niemand was gekomen om hem af te halen.

Vreeselijk opgewonden dwaalde Charlotte weer rond, tergend langzaam verstreken de uren, zij wachtte op de plaats, die zij Bruno in haar brief had opgegeven, maar tevergeefs. Driemaal ging zij nog naar het postkantoor en kreeg altijd weer het troostelooze bericht, dat de brief nog niet was afgehaald.

Charlotte had al haar wilskracht noodig, om bij dezen ontmoedigenden toestand het hoofd omhoog te houden. Haar voeten deden pijn en het scheen of er een looden last op haar schouders lag.

Als zij hem vond.... als zij eens te laat was gekomen.... als zij terug moest zonder Bruno.... Arme tante Constance!

Half onbewust, als door een geheimzinnige macht gedreven, begaf zij zich eindelijk weer naar het station en viel op het schemerige perron uitgeput op een bank neer. Onder haar voile rolden tranen onafgebroken langs de wangen, die bleek waren van ontroering en overspanning. ‘God, geef toch uitkomst, laat mij hem vinden,’ bad Charlotte droevig, ‘zonder hem kan ik niet naar huis terug.’

Dreunend stoof een trein het station binnen en voor eenige oogenblikken heerschte er groote levendigheid. Charlotte veegde haastig haar oogen af en zag om zich heen. Op eens strekte zij sprakeloos de beide hadden uit, zij had Bruno gezien, Bruno met doodsbleek, vervallen gelaat en doffe oogen, waarin geen enkele uitdrukking meer lag; reeds wilde zij hem bij zijn naam noemen, toen hij zich onverwacht omwendde en wegsnelde in onstuimige vaart.

Vergeten waren haar pijnlijke voeten en haar vermoeienis, zij volgde hem de straten door, zich inspannend om iets te winnen op den afstand, die hen scheidde; zij stoorde er zich niet aan, dat de wandelaars haar vol verbazing nastaarden, zij moest tot Bruno.

Weldra kwamen zij buiten op een stillen weg; in de beschermende vale schemering der boomen ijlde Bruno voort, maar Charlotte gaf het niet op, vlugger en vlugger gingen de kleine voeten tot zij hem gemakkelijk met de stem bereiken kon.

‘Bruno, Bruno,’ riep zij smeekend op zwakken toon, ‘Bruno, wacht toch, ik ben het, Lotje!’

Hij luisterde niet en vloog voort.

‘Bruno!’ klonk het als een kreet van vertwijfeling; nog sneller ging zij, eindelijk, hijgend, met haltgesloten oogen haalde zij hem in en omklemde met wanhopige kracht zijn arm.

Hij stond zwijgend, als versteend, met diep gebogen hoofd, een beeld van schuld en verslagenheid.

Zij leunde afgemat tegen een zwaren beukenstam, doch liet zijn arm niet los, geen woord kwam over haar droge, bleeke lippen, maar haar oogen waren hem het smartelijkst verwijt.

Hij sprak nog steeds niet, maar klemde de tanden op elkaar als in hevige lichamelijke foltering.

‘Bruno,’ stamelde Charlotte eindelijk, ‘Bruno, wat wilde je doen?’

‘Er een eind aan maken,’ mompelde hij kort en dof.

‘En wij dan, Bruno?’ Dat korte verwijt was zoo welsprekend, het greep hem zoodanig aan, dat de verdoovende onverschilligheid van hem week.

‘Waarom ben je mij gevolgd, Charlotte waarom liet je den steen niet voortrollen tot aan de beslissing, ze was toch zoo nabij?’

‘Heb ik je niet beloofd je nimmer aan je lot te zullen overlaten? Och Bruno!’

(*Wordt vervolgd.*)

Van Den Haag naar Batavia, door J.F. Quant.

II.

Hoewel de Middellandsche Zee in den regel veel rustiger is dan de groote oceanen, kan het er soms even goed geweldig spoken en kan er ook bij mooi weer zeer hinderlijke deining staan. Een groot gat in het westerhavenhoofd, bij storm een jaar geleden daarin geslagen en nog niet geheel hersteld, bewees het eene, en mijn herinnering aan allerlei ongerechtigheden, kort na mijn vorig vertrek uit de haven van Genua, het andere. Thans echter was de zee spiegelglad en onze vaart gedurende de eerste dagen zóó rustig, het schip lag zóó vast op het water, dat dit op de Italiaansche meren niet beter had kunnen zijn. Daarbij was het weer prachtig en de temperatuur lekker als in een Hollandschen voorzomer.

Onmiddellijk buiten de haven, als de details zich voor het oog oplossen in het geheel, is het gezicht op de kust onvergelijkelijk schoon. Dit duurt echter niet lang, want de boot gaat snel vooruit en een goed uur na het vertrek is van het land niet veel meer te zien. Dan komt het oogenblik, waarop de passagiers hun aandacht wijden aan elkander en aan het schip. Er zijn allerlei menschen aan boord, jongelui, die in de tropen hun carrière gaan beginnen, en oudere heeren met een retourtje voor zaken; meisjes van vijftien tot vijftig jaar en getrouwde dames, naar haar echtgenooten op weg; terugkeerende verlofgangers, die in Holland een vrouw hebben gezocht, en andere, die reeds gezegend zijn met een talrijk kroost. Sommigen genieten onbezorgd wat het leven hun biedt, anderen vermoeien zich met de kansen der toekomst, en enkelen zijn met droefheid vervuld over de scheiding van kinderen of ouders in Holland. In het algemeen komen de menschen tot rust, vooral wanneer de omstandigheden hiertoe zoo gunstig zijn, als wij dit troffen.

Kennismaken en met iedereen eens even praten waren de bezigheden, die de inleiding vormden tot het gedwongen vierweeksche nietsdoen. Voor iemand, die het nooit heeft meegemaakt, moet het onbegrijpelijk zijn, hoe men zoo'n tijd doorkomt, en toch, als men eenmaal in het schuitje zit, is de tijd om eer men er aan denkt. Met slapen, eten en drinken, praten, lezen, spelen en in de lucht kijken kan men zich best een poosje amuseeren, terwijl door land of schip in 't zicht, door vogels en visschen of door de passagiers zelf voor afwisseling wordt gezorgd.

Onder de bevolking der eerste klasse waren twee Engelsche dames, die, minder ten gevolge van nationale antipathie dan uit gemakzucht wegens de taal, vrij algemeen geschuwd werden. Alleen een paar jongelui voor een handelskantoor in Djedda, die op onze geleerdmakende volksschool den lust niet hadden verloren om hun geluk te beproeven in de wijde wereld, vonden genoegen in Engelsche conversatie. De tweede klasse was bijzonder vol door een gezelschap van de Barmensche zending, op weg naar Sumatra; er waren gehuwde paren bij en drie dames, die in Indië met zendelingen gingen trouwen. Onder onze beschaafde landgenooten zien velen in een zendeling iets raars en zoo werd dadelijk verteld, dat deze drie dames hun aanstaande echtgenooten nog nooit hadden gezien en werd hierover gelachen. Dit bleek echter al heel gauw niet waar te zijn.

Ruim anderhalf etmaal na ons vertrek uit Genua, in den vroegen ochtend van den 28n October, waren wij tusschen de Liparische eilanden, waarvan bij gebrek aan licht en zonneschijn slechts de rotsachtige omtrekken te zien waren en waartusschen de typische vulkaanvorm van Stromboli duidelijk herkenbaar was. De meeste passagiers kwamen vroeg aan dek, nieuwsgierig naar de om haar schoonheid beroemde straat van Messina, en langzaam naderden wij het land met den Etna op den achter- en den vuurtoren van Faro op den voorgrond. Het zal ongeveer acht uur zijn geweest, toen wij de straat binnenstoomden, Italië links, Sicilië rechts, het eerste in den aanvang onduidelijk, het laatste prachtig door de zon verlicht. Ieder was in verrukking over het schoone tafereel, dat de Siciliaansche kust ons bood; kijkers en binocles gingen van hand tot hand, en wie iets moois ontdekte, rapporteerde dit onmiddellijk. Lange rijen van grauwe, platte huizen, boven elkaar, vormen de stad Messina, tegen de groene hellingen van het gebergte gebouwd, met een haven op den voorgrond, waarin, merkwaardig genoeg voor zoo'n groote koopstad, bijna geen schepen te zien waren. Even zuidelijker keken wij in een prachtig ravijn met een lange viaduct op steenen bogen dwars er doorheen, en daarna op een vooruitspringenden heuvel met een kerkhof op den top. Dan werd onze aandacht getrokken door een raderpont, die van den vasten wal de straat overstak. De Italiaansche kust werd duidelijker en vertoonde verschillende droge rivieren, snel dalend uit het gebergte, door kunstwerken afgebakend en met lange bruggen door een spoorweg gepasseerd. Zeker worden hier in sommige tijden van het jaar ontzaglijke massa's water en misschien wel slib afgevoerd. Een boemeltrein reed met ons mee, slechts zeer weinig sneller, telkens verdwenen in een tunnel, dan eindelijk voor goed uit het gezicht achter de vooruitstekende punt van Kaap del Armi.

Het doet den meesten menschen genoegen, wanneer, zooals hier geschiedde, de seinvlaggetjes worden geheschen en aan een vlaggestok op den wal beantwoord. Het is alsof men even aan zijn familie in Holland telephoneert, dat alles goed gaat; men gevoelt zich voor een oogenblik in contact met de wereld. Dan is echter opeens dit contact weer verbroken en het kustwachthuis met zijn seinpaal ligt achter ons.

Wij zijn van koers veranderd en varen meer oostelijk op langs den schilderachtigen teen van Italië, tusschen verscheidene scheepjes, die met volle zeilen koers zetten naar de straat. Een langslaper komt nog juist bijtijds om te zien, dat Sicilië in de verte verdwijnt en wij ons langzamerhand van den vasten wal verwijderen. Tegen twaalf uur hebben wij Kaap Spartivento aan bakboord en dan niets meer van Europa, dan twee dagen later op grooten afstand de zuidkust van Kreta.

Vaarwel, dierbaar werelddeel zonder hitte en muskieten, met opgewekt leven in gezellige kamers en frissche natuur! Vaarwel, Europa, wij verlaten u voor langen tijd en geven op, wat gij ons biedt, omdat gij in één opzicht te weinig geeft, omdat gij te weinig betaalt! En straks, als het avond is en wij zetten ons in gemakkelijke stoelen onder den prachtigen sterrenhemel op het dek, dat onbeweeglijk is op het rustige water der Middellandsche Zee, dan zuchten wij misschien, maar treuren niet. Wat zou ik gaarne thans een paar dagen overslaan in mijn verhaal, dagen, waarin de Middellandsche Zee zich schandelijk gedroeg, door ondanks mooi weer met een deining voor den dag te komen, die voor velen noodlottig werd. Maar ik mag de vriendelijke lezeres, die mij welwillend haar aandacht schenkt, de kennismaking niet onthouden met het jonge vrouwtje, dat bij Genua eenigszins sentimenteel naar de aandoening van zeeziekte verlangde en thans dubbel en dwars haar portie kreeg; ook niet den aanblik van eenige heeren met bleeke gezichten, onbeweeglijk in lange stoelen, gruwend als iemand van een sigaar sprak, waarbij in den middag van 31

October na zwaren strijd ook de geachte spreker zich moest voegen. Wat een verademing, toen tegen vier uur de vuurtoren van Damiëtte gemeld werd - ons herinnerend aan den doorluchtigen graaf, die hier eigenhandig de klokjes in ontvangst nam voor de kerk van Haarlem en daardoor beroemd werd - ons belovend een spoedig herstel in de haven van Port-Said.

Wij bogen eenigszins zuidwaarts om en zagen de zon prachtig ondergaan achter de reede van Damiëtte. Op de blauwgroene zee lagen de zwarte scheepjes, hun masten scherp geteekend tegen den goudgelen horizon. En de deining werd minder om niet het genot te benemen van dit verrukkelijk gezicht. Wat later werd het vuur van Port Said zichtbaar en daarna door rijen van lichtjes de gansche stad, terwijl op den achtergrond de electrische lampen van een schip in het kanaal een blauw schijnsel verspreidden in de donkere lucht.

Om acht uur lagen wij gemeerd en spoedig waren bijna allen aan den wal tusschen het zwarte, bruine en blanke schorriemorrie, waar die uithoek van Afrika vol van is. Letterlijk bij elken stap gevolgd en beschermd door de werkelijk kranige zwarte politie, wandelden wij veilig door de groote straat, langs winkels van allerlei aard, met goederen voor Europa, voor de tropen en voor de reis, langs drankhuizen met en zonder muziek, onophoudelijk vervolgd door lastige bruine handelsagenten, schreeuwend of fluisterend al naar hun waar. Op de beroemde Place de Lesseps zagen wij niets bijzonders, omdat het er stikdonker was en er trouwens, voor zoover mij bekend, buiten een monument ook niet veel bijzonders te zien is. Daarna kochten wij prentbriefkaarten voor zusjes en nichtjes, die daar verzameling in doen, woonden een bedrijf bij van een operette in het Italiaansch, zaten tusschen allerlei boeven in een variëteiten-theater en keerden terug naar boord.

Aan weerskanten van het schip lagen groote, gekoppelde vierkante schuiten met steenkool, en over schuine planken draafden een honderdtal zwarte duivels heen en weer met volle en leege manden, fantastisch verlicht door rookende steenkoolvuren in ijzeren korven op staken. Het duurde nog geruimen tijd voor de zwarte lading was ingenomen en het zwarte volk zich terugtrok; met vervaarlijk geraas werden de loopplanken neergeworpen en daarna haalde een sleepboot de kolenschuiten weg. Het was laat in den nacht en wij hapten gretig in lekkere boterhammetjes met koffie, door de goede zorgen van een menschkundig administrateur gepresenteerd. Daarna werd het leeg aan dek en slechts weinigen zagen om drie uur den loods aan boord komen, waarna het schip dadelijk vertrok.

Den eersten November hadden wij een kalmen, mooien dag in het kanaal van Suez. Grootendeels loopt het door een woestijn van geel zand, langs oevers, die zich vijf tot vijftien meter boven het water verheffen en gaat dwars door verschillende meren. Op geregelde afstanden zijn wachtposten met seinpalen, groepjes huizen en boomen, die aangenaam afsteken tegen de kale omgeving. Een paar malen worden karavaanwegen gesneden en wordt de gemeenschap tusschen de oevers door postveren onderhouden.

Om negen uur 's ochtends passeerden wij een inlandsch kamp met een groot aantal kameelen, die voor grondtransport werden gebruikt aan het westelijk talud. Over den rug van zoo'n beest hingen twee vierkante bakken, die gevuld werden, als het lag, en waarmede het wegliep, als ze vol waren. Enkele zwarte kerels draafden een groot eind mee naast het schip, schreeuwend om geld of tabak, in groot gala en dadelijk te water gaand voor alles, wat de moeite waard leek. De kleintjes aan boord juichten van plezier en ook ons, ouderen, verschafte het genoegen weer medemenschen naast ons te zien.

Overal woestijn om ons heen, slechts een weinig heidekruid in het zand. Dan om twaalf uur de lieve oase van Ismaila, aan het Timsameer, met een witte minaret, slank en glinsterend boven het groen. Weer een poos tusschen boorden van zand en 's middags in het Groote Bittermeer, dat oorspronkelijk een diepe kom was in de vlakte, die bij den aanleg van het kanaal met water uit de Middellandsche Zee werd gevuld. Aan het einde wees de seinpaal van den wal 'halt.'

Op het dek van de boot is de rookkamer gebouwd en daar bovenop is nog een kleine campagne, bijna ter hoogte van de brug en met een tent gedekt. Daar sloot ik mij met een paar anderen op en genoten wij volop van de heerlijke lichteffecten, welke de zon op water en woestijn teweegbracht. De oevers van het meer zijn laag en golvend en slechts in de verte verheft zich het terrein tot heuvels

en bergen. Alles geel zand, maar hier schaduw en daar een hel gouden gloed en het water op den voorgrond hier blauw, daar duidelijk groen; het gezicht moge eentonig zijn op den langen duur, voor een korten tijd is het verrassend mooi.

HET ITALIAANSCHE PAVILJOEN OP DE PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING.

De kanaalingang vóór ons is door een landtong verborgen, waarachter thans drie schepen zichtbaar worden, die weldra naar buiten komen. Dat is een opwekkend gezicht: vooruit een Engelsche vrachtboot, dan een Oostenrijksch en eindelijk een Duitsch passagiersschip. Het laatste salueert ons en stoomt daarna met volle kracht op, wat in het ruime meer is geoorloofd, de andere booten voorbij. Wij gaan nu zelf weer vooruit en naderen het vriendelijke kanaalstation om spoedig achter de landtong te komen en daarna in het kleine Bittermeer. Om vijf uur zijn wij weer in gewoon kanaal, passeeren een boot der Rotterdamsche Lloyd, waarvan men ons toeroept, dat wij den verkeerden kant uitgaan, hebben nog een uurtje gelegenheid om de schitterende uitwerking te bewonderen van de groote lamp, die volgens voorschrift op het schip is aangebracht tot verlichting van het kanaal, en komen om zeven uur bij Suez. Alles is donker, slechts talrijke lichtjes wijzen ons de stad en bij het luiden van de bel gaan wij dan ook rustig aan tafel. Een half uurtje liggen wij stil, de heeren voor Djedda gaan met een bootje van boord en dan stoomen wij verder, om op een heerlijken avond te worden geïntroduceerd in de Roode Zee.

HET KANAAL VAN SUEZ: PONTVEER, KARAVAANWEG EN KANAALSTATION.

(*Wordt vervolgd.*)

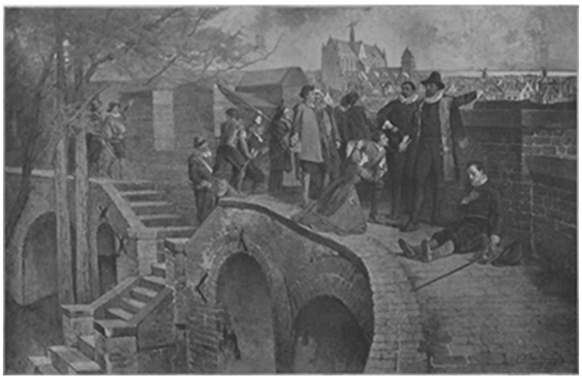

EPISODE UIT HET BELEG VAN LEIDEN: Burgemeester Van der Werf maant de benarde en ontmoedigde bevolking tot volharden aan.

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.

XI.
Het paviljoen van Italië.

Aan den ingang van de rue des Nations, vlak bij de Invaliden-brug, heeft Italië zijn paviljoen opgetrokken. Men ontwaart in de verte reeds den hoogen vergulden koepel, geflankeerd door twee kleinere aan de beide hoeken. Het geheel is een fraai bouwwerk in zuiver Italiaanschen renaissance-stijl.

Toen eenige weken vóór de opening der Expositie het uitwendige van dit paviljoen nog enkel kalk was; de tallooze beelden, in twee helften verdeeld, van hun voetstukken om hereeniging schreiden, toen meenden we, dat Italië ook aan de boorden der Seine het verarmde Italië zou blijken en verre zou achterstaan, zelfs bij kleine staatjes.

Een maand later was alles van aanzien veranderd. De schepping van de architecten Ceffri, Giloti en Salvadori stond daar in volle heerlijkheid, versierd met een kantwerk van ornamenten, bevracht met een schat van beelden; met geschilderde kindergroepen in den hoofdgevel, welke bewonderenswaardig schoon zijn; met hooge boogvensters en andere ramen. Verbaasd vroeg men zich af, of dit hetzelfde gebouw was, 't welk eenigen tijd terug deed meesmuilen, en of een verflaagje, door het penseel van den kunstenaar aangebracht, een dergelijke gedaanteverwisseling bewerken kon.

Hoe 't zij, Italië staat, wat zijn paviljoen betreft, in eigenlijken als in overdrachtelijken zin, een der eerste in de rij. We spraken zooeven van ‘de schepping’ van het drietal bouwkundigen. Misschien ware het woord ‘combinatie’ beter en juister. Immers het paviljoen in quaestie borgde zijn architectonisch schoon bij de beroemde monumenten, waaraan Italië zoo rijk is, en menigeen, die vroeger het land, *Wo die Citronen blühn,* bezocht heeft, zal hier langs de Seine een oude kennis voor zich meenen te hebben.

Er is gemord tegen den hoofdkoepel; de critiek, altoos geneigd tot beknibbelen, vond heel wat af te dingen. Dit had zij liever zús, dat andere zoo gezien. Of zij gelijk dan wel ongelijk had, kunnen we veilig in het midden laten. Zeker is 't, dat bijna al de bezoekers zonder uitzondering verrukt staan, zoowel bij het beschouwen van het uitwendige als bij het bewonderen van het inwendige van dit paviljoen.

Italië, dat met zijn heiligschennend gemoderniseer het Rome der keizers en der Pausen zijn vorstenkroon schijnt te willen afrukken, en geen eerbied toont voor het eerbiedwaardigste, heeft te dezer plaatse alle vrienden van het schoone aan zich verplicht.

In het geheel beschikt het op deze expositie over 14.000 vierkante meters, waarvan 1800 beslagen worden door het paviljoen langs den Quai d'Orsay. Ook wat de grootte betreft, steekt dit laatste aldus den anderen de loef af.

De geestdrift, om aan deze expositie op waardige wijze deel te nemen, was in Italië algemeen. Schier boven hun kracht heeten sommigen gegaan, aan een begrijpelijke fierheid groote offers brengend. In het geheel vormden zich 51 plaatselijke comité's, die zich belastten met de verzending der verschillende voorwerpen.

Stond het gouvernement ongeveer een millioen gulden toe, de Kamers van Koophandel en andere vereenigingen droegen nagenoeg de helft dezer som bij. Den

slechten financieelen toestand van het éene Italië in aanmerking genomen, zal ieder gereedelijk toegeven, dat de goedgeefschheid op het appèl was.

Een delegatie van kunstkenners, samengesteld uit de professoren Boito, Ferrari en Jacovacci, heeft een reis gemaakt naar Napels, Reggio, Messina, Palermo, Rome, Siena, Bologna, Venetië, Milaan, Turijn en Genua, m.a.w. naar de groote centra der kunst, ten einde alles aan een nauwkeurig onderzoek te onderwerpen, wat bestemd was om in dit paviljoen tentoongesteld te worden.

Op deze wijze alleen kon een geheel worden verkregen, dat niet enkel den gewonen bezoeker, die kortweg voor alles den mond vergeet te sluiten van bewondering, zou verrukken, maar ook den man, wiens smaak gelouterd is en die behoort tot degenen, ‘die met kennisse en zekerheit de kroon uitreicken,’ als vader Vondel zegt.

Vooral de laatste soort van bezoekers hebben hier volop gelegenheid, om aan antieken en modernen hnnne hulde te bewijzen. Wanneer wij spreken van ‘antieken,’ doelen we op de reproducties in marmer, brons, ijzer en mozaïek, welke gij hier aantreffen kunt.

't Is waarlijk niet te verwonderen, dat een volk, immer verkeerend te midden van zulk een kunstwereld, dagelijks gelaafd met den godendrank van het schoone, zijn roeping getrouw blijft en de kunsttraditiën der Ouden weet hoog te houden.

Te raadselachtiger komt ons echter daarom het Vandalisme voor, onophoudelijk aan de Eeuwige Stad gepleegd, waarbij den toeristkunstkenner de tranen in de oogen komen.

Doch laten we bij ons onderwerp blijven.

De groote zaal, welke ons bij het betreden van dit paviljoen binnen haar muren opneemt, is een koninklijke halle. Het vergulde plafond, met bloemen overzaaid; de krans van electrische bollen in den ruimen hoofdkoepel; de weergalooze marmer-nabootsingen hier en ginds, niet te onderscheiden van de echte steensoort, alles in één woord werkt samen om deze ruimte tot een waardigen tempel der kunst te maken.

Den kop van Dante, zóó typisch, dat gij hem nimmermeer vergeet, nadat gij hem slechts eenmaal zaagt, hebt gij misschien reeds opgemerkt in den gevel tegenover de Invalidenbrug. Deze dichterlijke glorie van Italië vindt gij binnen honderden malen in de bekende buste terug. Zoo gij echter een arbeid bewonderen wilt van smeekunst, ook den onsterflijken zanger der *Divina Commedia* verheerlijkend, ga dan naar het ‘Groote Paleis’ in de Avenue Nicolas II.

Daar toch is een vuurhaard, het gansche visioen van Dante in beeld brengend. Aan de hand van Virgilius staat hij boven den afgrond, in welks diepte hij neerschouwt. Links van hem is de grijze Charon bezig met de onwilligen in zijn boot te drijven, rechts beneden snellen de schimmen aan, wier lijdensgeschiedenis de dichter u verhaalt. Een slangen- en schorpioenennest kronkelt en wriemelt in het midden door elkaar en vormt den gewonen vuurrooster enz. Waarom dit meesterstuk niet in het Italiaansche paviljoen overgebracht? Eenvoudig, wijl Dante aan Italië moge behooren, maar de Spaansche kunst dit smeewerk exposeerde.

Gelijk met de buste van Dante, dus gaat het ook met de fraaiste exemplaren uit de musea aan Tiber en Arno enz. Honderden exemplaren voor één worden hier te koop geboden, en wij kunnen het ons gemakkelijk begrijpen, dat een bronzen Mercurius of Minerva, een kleine marmeren waterdraagster, een schelmsch lachende Bacchus of iets dergelijks menig bezoeker tot het lossnoeren der beurs verleidt.

Naast de groote modellen der Oudheid voorwerpen van den modernen kunstsmaak. Laten we niet twisten over den smaak. Wie zich opwinden willen enkel en alleen

voor de antieken, al het hedendaagsche uit den booze scheldend, mogen vrij hun gang gaan. Wij voor ons huldigen het moderne even gaarne als het antieke en we vinden daartoe overvloed van gelegenheid hier. Daar zijn bloemkorfjes, kandelaars, lucifersdragers en dergelijke van brons en ijzer, waaraan als een lang lint honderden visitekaartjes zijn vastgehecht, de namen gevend der verschillende koopers.

'Dertig-, vijftig-, honderdmaal verkocht,' leest gij niet enkel op zoo menig fraai toilet in het Marsveld, maar ook hier, en 't is de vraag, of de vrouwelijke ijdelheid meer geld verkwistte aan strikjes en lintjes, dan liefde voor de kunst besteedde aan voorwerpen, gemerkt met den stempel van het schoone.

Zoo gij verslingerd zijt op kostbare kanten, dames-lezeressen, hier kunt gij opgetogen urenlang verwijlen bij een expositie naar uw hart.

Doch alle takken van kunstnijverheid dingen naar het hoogste in dit paviljoen. Florentijnsch glaswerk, Venetiaansche kant, gouden, zilveren, bronzen, porseleinen voorwerpen staan er bij duizenden en duizenden, in allen vorm, in alle grooten.

De ministeries van Landbouw en van Onderwijs nemen de bovengalerij in beslag en vergunnen ons alzoo een kijkje op hun arbeidsveld.

Even beneden den koepel werd het geschilderd portret van den koning aangebracht, die zijn zoon, de kroonprins tegenover zich heeft, zijn gade links van zich. Droef omstrikt thans het rouwfloers de vergulde lijst. Humbert werd ten grave gedragen; den zwaren schepter nam die jonge man ginds uit zijn hand over. Voor hoe lang?

Arm land, zucht men onwillekeurig, dat zoo gelukkig had kunnen zijn, bijaldien het gewild had; arm land, dat, een hersenschim van grootheid najagend, zich in een afgrond stortte, waaruit bijna geen redding mogelijk is.

(*Slot volgt.*)

LMS.

Episode uit het beleg van Leiden.

Het is wat men noemt een kapitale schilderij, waarvan bijgaande plaat een reproductie vertoont - 1.94 hoog, 3.07 breed, figuren op ½ van de ware grootte - en dat ze niet van de laatste jaren is, blijkt duidelijk, zoo niet uit het gegeven, dan toch zeker wel uit de manier, waarop het door den schilder is opgevat en uitgevoerd.

Voor wie het doek niet kennen uit het Amsterdamsch Stedelijk Museum zij hier meegedeeld, dat het een van Klinkenberg's oudste werken is en voorstelt een Episode uit het beleg van Leiden, waar burgemeester Van der Werf de benarde en door uitputting moedeloos geworden bezetting tot volhouden aanspoort.

Het is een werk uit den tijd, toen de jonge Klinkenberg stond aan het begin van zijn artistieke loopbaan, nog niet wetend precies wat hij wilde, zoekend en tastend naar den weg, die voor hem de eenig-ware zou blijken.

Zou 't die van het landschap zijn of van het historische genre?

Maar hoewel nog onzeker van wat het worden zou, wist hij toch al respectabel knappe dingen te maken, vooral wanneer we in 't oog houden de in die dagen heerschende kunstbegrippen, en zeker is er in Klinkenberg, de latere stadsgezichtenschilder, een waardevol illustrator verloren gegaan. Ik meen hiermee niet een van de kracht, het dichterlijke en zéér bizondere talent van Charles Rochussen, maar een illustrator, die toch de daartoe onmisbare eigenschappen als vastheid van hand, vlugheid en scherpte van blik, talent van compositie en effectvolle kleurwerking, kennis van costuums in zich vereenigde en bóvenal de zekere bedoeling om dit alles

te zamen ondergeschikt te maken aan de getrouwe wedergave van den gegeven inhoud: het verhaaltje, geschiedkundige feit etc.

Zijn kunst was er een, die zich nauw aansloot bij de literaire, zooals dit b.v. met die van David Bles ook het geval was - en dit is ze gebleven, óók toen Klinkenberg geen historische onderwerpen meer behandelde, maar zijn kunstdoel voorgoed gevonden had in het schilderen van stadsgezichten.

Dit gebeurde, toen hij zijn bekende schilderij: ‘De Vijverberg te 's-Gravenhage’ -thans in het Museum Boymans te Rotterdam - exposeerde.

Zoo heeft hij nimmer geheel kunnen verloochenen die hang naar de Romantiek eener voorbijgegane periode; hoofdzaak bleef hem het sujet zelf, dat hij, meestal onder sterk zoneffect, met conscientieuze getrouwheid afbeeldt; en waar hij al eens afwijkt van dit principe, wordt hij direct valsch, aanstellerig, theatraal.

Eigenlijk, 'n beetje theatraal, mooi doenerig, gezocht is Klinkenberg altijd: het zonnetje blikkert en flikkert zoo lief behaaglijk langs de oude geveltjes en stadsgrachtjes, die hij bij voorkeur tot onderwerp van zijn schilderijen

kiest, alsof ze zoo juist een kleurig en fleurig feestpakje hadden aangetrokken - en dan, vooral door overdreven gezochtheid van lichteffect, door àl te coquette schittering van zonnelicht wordt het geheel prenterig en onwaar. Toch heeft hij dikwijls mooi-geziene fragmenten in zijn werk, heel subtiel geobserveerde en verbeelde brokjes stadsaspect - maar met dit al blijft het van een bescheiden, wel-overdachte en heelemaal niet emotionneerende bekoorlijkheid, die hemelsbreed verwijderd is van de magistrale breedheid van Jaap Maris' visioenaire stads-verbeeldingen.

Slaande voor een schilderij van Klinkenberg zegt men dadelijk: kijk, dàt is Den Haag, de Groenmarkt; en dàt een typisch Amsterdamsch grachtje en dàt een karakteristiek hoekje van Utrecht: men herkent het sujet. Maar om het herkennen is het nu juist niet te doen bij kunst, en toch vinden nog heel wat menschen juist dit herkennen hoofdzaak en héél verdienstelijk in een kunstwerk - en zoo zal Klinkenberg met zijn knap geteekende, altijd met distinctie en op wel-berekend effect geschilderde stadsgezichten nog heel lang getrouwe en enthousiaste bewonderaars hebben.

MARIA VIOLA.

‘Mijn klein muziekstukje.’
Vrij naar het Engelsch, door Seppi.
(*Vervolg en slot.*)

Op zekeren morgen, ongeveer drie weken nadat Agnes in haar nieuw tehuis was gekomen, oefende zij zich in de huiskamer, toen de deur werd geopend en zij een heldere, zachte stem hoorde zeggen: ‘Meld uw meesteres zich niet te haasten; ik zal hier wel op haar wachten.’ Een oogenblik daarna stond het kind met den strijkstok in de hand in stomme verbazing over de schoone verschijning die haar oogen trof.

‘O,’ zei Lize Fairfax, ‘ik wist niet, dat hier iemand was.’ En nadertredend: ‘Gij zijt, geloof ik, de kleine muzikante van Philip?’

‘Ik ben Agnes Raymond; zijt gij een vriendin van Philip?’ vroeg de kleine en zij zag met haar groote, ernstige oogen het lieve meisje aan. Lize keerde zich om, ten einde haar ontroering te verbergen en zette zich neer bij het raam; want die strakke blik van het kind gaf haar een onaangenaam gevoel; die onschuldige oogen schenen in haar hart te lezen. Ook Agnes wendde zich om, met de viool in de hand, en naar het meisje toegaande, herhaalde zij haar vraag:

‘Zijt gij een vriendin van Philip?’

‘Ja... neen.... ja, meen ik,’ antwoordde zij verward.

‘O, omdat gij zoo zeidet: Gij zijt, geloof ik, de kleine muzikante van Philip, dacht ik, dat gij niet van hem hield.’

Een blik vol verbazing over de schranderheid van het kind vertoonde zich op haar gelaat, maar zij bedwong zich en vroeg: ‘Houdt gij veel van uw viool?’

‘Ja, zeer veel,’ klonk het antwoord.

‘Van wien houdt gij het meest, van Philip of van de viool?’

‘Vroeger hield ik het meest van mijn viool, maar nu heb ik Philip meer lief, dan al wat er op de wereld is. Weet gij, hoe hij mij noemt?’

‘Neen.’

‘Zijn klein muziekstukje. O,’ voegde zij er met een teederen glimlach bij, ‘hij is toch zoo goed voor mij.’

‘Misschien wordt gij ook eenmaal.... mijn klein muziekstukje,’ wilde zij zeggen, doch haar stem stokte, en een traan ontglipte haar oogen.

‘Maar,’ zei het kind, dat de viool neerlegde en naar haar toekwam; ‘gij weent. Gij zijt bedroefd en Philip is het ook. Hoe vreemd is dat toch. Philip wil mij niet zeggen, wat hem treurig maakt, omdat ik nog maar zoo'n klein meisje ben; maar als ik grooter ben, zal ik het hem vragen, misschien zegt hij het dan wel. Maar gij, waarom zijt gij nu bedroefd? Gij moest het nooit zijn, omdat,’ en vol bewondering zag zij haar aan, ‘omdat gij zoo mooi zijt.’

‘Ach kleine,’ en zij nam het kind op haar schoot en kuste haar, ‘schoonheid brengt niet altijd geluk mede.’

‘Agnes! Agnes!’ klonk een mannestem, welke Lize Fairfax zoo goed kende.

‘Ja, Philip, ik kom,’ en in een oogwenk was het kind in de gang.

‘Wat verlangt gij?’ hoorde Lize haar zeggen.

‘Ik verlang twee kleine handjes, om iets voor mij te doen. Zou je een knoopje aan mijn handschoen kunnen zetten?’ en hij hield dezen hoog boven haar hoofd.

‘Ja, ja,’ antwoordde zij vol verlangen, ‘geef hem maar,’ en zij ging op de teenen staan, om hem te grijpen.

‘Ik zal gauw naald en draad halen.’ Zij kreeg den handschoen en vloog de trap op, toen haar iets te binnen schoot en zij weer terugliep. Juist wilde hij de kamer binnengaan, toen zij op geheimzinnigen toon hem fluisterend toevoegde: ‘Daar binnen is een dame, o zoo'n mooie dame.’

Nauwelijks had zij dat gezegd of weg was zij.

Zonder te vermoeden, wie er was, ging Philip de kamer in, en, toen hij Lize herkende, zei hij: ‘O, zijt gij hier?’

Aan het meisje kwam hij koud en onverschillig voor, maar zij kon ook niet weten, hoe onstuimig zijn hart klopte.

‘Ja, ik ben hier,’ antwoordde zij met een uitdrukking van onverschilligheid. O, die hatelijke trots! Eén rouwmoedige blik, één woord van vergeving - en die twee, thans ver van elkander verwijderde harten, zouden weer vereenigd zijn geworden. Maar de hoogmoed versperde wederom den weg der verzoening.

Lize Fairfax bezat van nature een edel, doch fier karakter. Fierheid is kracht, maar fierheid, indien zij ontaardt in trots en niet getemperd wordt door nederige zelfbeheersching, wordt zwakheid.

En hieraan juist had het de jonge weeze, die zoo vroeg alleen stond in de wereld, voor een goed deel ontbroken. Al was zij vroom en rein gebleven te midden der gevaren, die haar omringden; ach, hoevele bloesems, die in haar hart ontloken, konden niet tot vollen bloei geraken, maar stierven weg onder den ijskouden adem van haar hoogmoed.

Een paar minuten lang spraken zij over alledaagsche onderwerpen, tot het kind met den handschoen binnenkwam. Toen stond hij op, zeggend: ‘Ik veronderstel, dat gij op mama wacht?’ en daar zij toestemmend knikte, wenschte hij ‘goeden morgen’ en ging de kamer uit, terwijl de kleine aan zijn arm hing.

Daarop hoorde zij in de gang een vriendelijk gefluister, de huisdeur ging open, nog eens riep de mannestem: ‘Dag, mijn klein muziekstukje, vóór het ontbijt kom ik terug. Vergeet niet, dat ik je vanmiddag meeneem, om de schilderijen te zien.’ Lize ging naar het venster en zag, hoe het kleine meisje op de stoep stond, één der

handjes boven de oogen en Philip nastaarde tot aan de kromming van den weg. Daar gekomen wendde Philip zich om en wuifde Agnes nog eens toe.

Toen het kind de kamer weer binnentrad, vond zij Lize met mevrouw Dalesford in een ernstig gesprek; stil nam zij haar viool en sloop ongemerkt weg.

Iederen morgen nam Philip de kleine mee naar de kerk en des avonds gingen zij wandelen in de parken; stevig hield zij dan zijn hand in de hare en praatte op de haar eigen innemende wijze. Wat een vreemd paar was het, die zwaar gebouwde man en dat bleeke, tengere kind.

‘Ben ja vermoeid, lieveling?’ vroeg mevrouw Dalesford na een van die uitstapjes, daar het haar voorkwam, dat Agnes er bleeker dan gewoonlijk uitzag.

‘Een klein beetje,’ antwoordde zij, ‘ik geloot, dat ik erg gauw moe ben.’

Philip zag de kleine angstig aan. ‘Een volgenden keer gaan wij zoo ver niet meer, of misschien is het beter onze avondwandelingen voorloopig te staken.’

‘O, neen, als het u belieft niet. Ik ga zoo graag met u uit, Philip.’

‘Nu goed, wij zullen zoo ver niet meer gaan,’ en hij tikte haar vriendelijk op de wang.

IV.

Het was de dag der groote partij. Een deftig gezelschap was in het huis van mevrouw Dalesford bijeen. Een ieder was verlangend de kleine muzikante te zien en te hooren. Een verward gedruisch van stemmen was merkbaar; maar, nadat men het kind goed had opgenomen, ontstond er gespannen stilte. Zij stond bij de piano, stemde haar viool en sprak op de meest alledaagsche wijze tot Philip en mijnheer Müller. Daarna nam zij plaats op een kleinen afstand van de piano, lachte nog eens tegen Philip, en begon te spelen.

Daar trilden de zuivere, heerlijke tonen door de zaal en allen, geroerd en meegesleept door het wondervolle spel, luisterden in ademlooze stilte, en toen de laatste klanken der melodie zachtkens wegstierven, blonk in menig oog een traan. Hoe hartelijk juichte men haar toe. Toen zij de viool neerlegde, kwam een gevoel van dankbaren trots bij haar op, niet omdat zij werd toegejuicht, maar wijl zij wist, dat het Philip genoegen deed.

‘Wil je dat nog eens spelen, Agnes?’ zei hij, toen het handgeklap niet verminderde. Terstond nam zij haar viool en speelde opnieuw.

Lize Fairfax zag, dat de kleine dikwijls de oogen op haar vestigde en haars ondanks verteederden de betooverende klanken haar trotsch gemoed.

Nog anderen speelden dien avond; er werd gezongen: harp- en pianosolo's wisselden elkander af, maar men lette op niets, behalve op de kleine violiste. Als zij niet speelde, werd zij geliefkoosd door de dames, vriendelijk toegesproken door de heeren. Men stelde haar vele vragen. Hoe lang zij geleerd had. Hoe lang zij zich had geoefend. Of zij veel van muziek hield.

Alles beantwoordde zij op de haar eigen innemende, ernstige wijze. Toen het programma was afgespeeld en de genoodigden begonnen heen te gaan, ving Philip, die tusschen de gasten doorging, de woorden op: ‘Ja, het is waar, een genie is zij zonder twijfel, maar iedereen kan zien, dat het arme, kleine ding niet lang zal leven.’

Philip onstelde en beet zich de lippen. Groote hemel! zou dat waarheid zijn? Daarop, beproevend, die gedachte van zich af te schudden: ‘Onzin,’ zei hij, ‘zij is gezond genoeg, alleen haar tenger uiterlijk geeft dien indruk. Maar,’ vervolgde hij, ‘ik zal morgen den dokter eens laten komen.’

Toen de volgende dag aanbrak, zag Agnes voor Philips angstig bezorgde blikken er nog tengerder uit dan te voren; als om zijn vrees te bevestigen, was zij lusteloos en klaagde over hoofdpijn.

Dit gaf hem een verontschuldiging aan de hand, den dokter te laten halen. Na zijn moeder geraadpleegd te hebben, liet Philip zijn eigen geneesheer roepen. Toen hij na het onderzoek met dezen alleen was, zeide dokter Basset:

'Ja de longen zijn in zeer zwakken toestand. Haar heele gestel is door en door verzwakt door het leven, dat zij geleid heeft; de geringste verkoudheid zou zonder twijfel reeds noodlottig voor haar kunnen zijn.

'Maar,' ging hij op een gemaakt opgewekten toon voort, 'wanhoop niet, zij heeft het voorrecht, nog jong te zijn. De raad, dien ik u geef, is: haar studies voorloopig te onderbreken en haar volkomen rust te gunnen.'

Eindelijk sprak er medelijden uit de vriendelijke oogen, waarmee de oude dokter zijn vriend aanzag. 'Mijn jongen, trek het je niet al te zeer aan,' zeide hij met beklemde stem, 'alles kan nog terecht komen. Ik zal er mijn best voor doen.'

Ach, hij zegt het, om mij op te wekken, dacht Philip, toen zijn oude vriend de kamer had verlaten. Zou hij meenen, dat zij mij zal ontrukt worden?

Agnes werd ziek, en in de dagen van zwakte en lusteloosheid, die nu volgden, was Lize Fairfax haar trouwe gezellin.

‘Waarom spreekt gij niet tot Philip, zooals gij het tot mij doet?’ vroeg eens het kind, toen Lize naast haar bedje zat. ‘Gij zijt altijd zoo stil, als hij binnenkomt.’

‘Als gij iets verkeerds gedaan hadt en Philip door u was beleedigd, zoudt gij hem dan, om vergiffenis vragen?’ zei zij, het kind vragend aanziende.

‘Ja, natuurlijk, dat zou ik terstond doen.’

‘En gelooft gij, dat hij u zou vergeven?’

‘Ja, daar ben ik zeker van. O, nu weet ik het, Philip is door u beleedigd en gij hebt hem geen vergiffenis gevraagd.’

‘Ik durf niet,’ fluisterde het meisje.

Agnes wilde juist weer spreken, toen een hoestaanval het haar belette en Philip binnenkwam. Het was treffend, te zien, hoe het kind zich moeite deed, hem kleine diensten te bewijzen. Zij lachte en keek vroolijk, als hij haar naderde; dikwijls richtte zij zich in het bed op, om hem te bewijzen, dat zij sterker werd. Somtijds nam zij dan haar geliefde viool, welke altijd naast haar lag en speelde een of andere melodie, die hij gaarne hoorde. Maar Agnes werd zwakker en zwakker, en eindelijk, gelijk de dokter in stilte had gevreesd, openbaarde zich een hevige longontsteking. Veertien dagen lang gevoelden zij, die bij het bedje waakten, dat nu in waarheid alle hoop verdwenen was.

GOEDE BUIT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. SCHMITZBERGER.
(Met toestemming van de ‘Photografische Gesellschaft’ te Berlijn).

Lize vroeg verlof, haar op te passen, en onvermoeid stond zij de kleine lijderes bij; haar rusteloos gesteun en geklaag stilde zij met zoete woordjes en teedere liefkoozingen. Alles, wat het kind onder het ijlen zeide, had betrekking op Lize en Philip, en kwam zij weer bij, dan straalde haar lief, ingevallen gezichtje, als haar oogen op een van hen beiden rustten. Dikwijls ontmoetten die twee elkander; maar nooit spraken zij over iets anders, dan over alledaagsche onderwerpen; de muur, die hen scheidde, was nog niet gevallen.

Het was avond. Philip stond bij het bed, en beschouwde vol angstige teederheid het lieve gezichtje van Agnes, terwijl de dokter den pols der kleine voelde.

‘Dokter, gij moet haar redden,’ zei hij. ‘Gij weet niet, hoe lief zij mij is.’

‘Ja, ik weet het, maar ik durf u geen hoop geven; aardsche hulp kan hier niet meer baten - alleen God kan uitkomst geven.’

Een zware verdooving was op het ijlen gevolgd; in het laatste half uur was de ademhaling echter iets gemakkelijker geworden. Plotseling opende Agnes de oogen, haar lippen trilden:

‘Philip,’ fluisterde zij met zwakke stem.

‘Ja, zusje, ik ben hier, ik ben bij je.’

‘Waar is Lize? Ik wil Lize zien.’
Een paar seconden verliepen en Lize stond bij het bed.
‘Ja, zoo moet het zijn,’ - en een glimlach speelde om haar mond.
‘Lize en Philip te zamen. Philip, mijn broeder, sla uw arm om mij heen, - ik moet u wat vragen. Zoo, nu is het goed,’ en vertrouwvol legde zij haar hoofdje tegen zijn schouder, terwijl zij tevreden zuchtte: ‘Philip, Lize is zoo treurig, vergeef haar; beloof mij, dat gij haar zult vergeven.’
De man zag het meisje aan, die, de oogen vol tranen, bij het bed lag neergeknield.
‘Ja Agnes, ik zal haar vergeven, omdat gij het mij vraagt.’
‘En ook omdat ik het vraag,’ klonk het op eens uit Lizes mond. ‘Och, Philip, zeg, dat gij mij vergeeft, omdat ik het vraag.’
Eindelijk was dan het trotsche gemoed gebroken en lag haar vrouwelijk hart weer open voor den man, die haar liefhad.
Hij zag neer op het smeekende gelaat, waaruit liefde en berouw straalde, en, zijn hand op haar neergebogen hoofd leggend, sprak hij: ‘Het zij, gelijk gij wenscht.’
Daarna wendde hij zich weer naar het lieve kind, dat hen vereenigd had, want het zeide: ‘Nu zult gij beiden gelukkig zijn; ik ben toch zoo blij, zoo blij. Zoo lang ik ziek ben geweest, Philip, heb ik u altijd willen zeggen, dat zij zoo'n spijt had; maar telkens scheen ik te vergeten, wat ik u zeggen moest.’ Daarop sloeg zij haar armpjes om zijn hals en met zwakke stem fluisterde zij: ‘Mijn lieve, lieve Philip, ik houd toch zooveel van je, en van Lize ook, altijd Philip en Lize. Beweeg u niet, trek den arm niet terug - ik ben toch zoo moe - zoo moe.’ Een paar minuten van volkomen stilte verliepen, toen sloten zich de oogleden en een regelmatige ademhaling zei hun, dat de kleine was ingeslapen.
Toen Lize de kamer was binnengekomen, was de dokter stil heengaan; nu keerde hij terug en boog zich over het kind.
‘Alles is in orde, zij zal blijven leven,’ zei hij, terwijl hij zijn van blijdschap stralend gelaat naar Philip keerde, die hem angstig aanzag. ‘De langverwachte slaap zal haar genezen.’
‘Mijn God, ik dank u,’ stamelde deze.
‘Leg haar zachtjes neer,’ vervolgde de dokter, ‘op het kussen rust zij gemakkelijker. Gaat nu beiden heen, ik zal wel bij haar blijven. Volmaakte rust is noodig; volmaakte rust beduidt goed slapen, en slapen is hier leven.’
Philip sloeg zijn arm om Lize en leidde haar uit de kamer.
‘Niet genoeg kan ik u danken, o God,’ zei Philip, ‘dat gij mij die kleine vredestichter hebt gezonden.’
Het lieve kind herstelde van haar ziekte, en gelijk Lize had gehoopt: Agnes werd ‘het kleine muziekstukje’ van beiden.

Bij de Platen.

Goede buit.-

Wij hebben van Schmitzberger al meer aardige jachttafereeltjes gegeven, en ook dat, hetwelk wij in dit nummer aanbieden, mag welgeslaagd heeten.
Fier als een overwinnaar zit de groote jachthond bij den buit, dien zijn meester hem ter bewaking heeft toevertrouwd en in welks bemachtiging hij een groot aandeel

heeft gehad. De arme slachtoffers van 's jagers doodend lood liggen, hoe zeer zij in leven elkanders vijanden mogen zijn, thans in den dood vreedzaam naast elkaar.

Hoe goed van teekening is vooral de vos met zijn spitsen snuit en den dikken staart, en de ree, wier gebroken oog den beschouwer - jagers, natuurlijk uitgesloten - medelijden inboezemt voor het arme dier.

[Nummer 34]

Dennenhof, door Agatha de Haan. (*Vervolg*.)

CHRISTUS EN DE SAMARITAANSCHE VROUW, NAAR HET VERHEVEN BEELDWERK VAN F. PFANNSCHMIDT.

Bruno maakte hevig ontroerd zijn arm vrij en drukte de hand tegen de oogen. ‘Als je alles wist.... zou jij.... me niet zóó toespreken, Charlotte, je zoudt me wegstooten en verachten.’

‘Ik weet alles, Bruno, versta mij goed, álles, álles!’

Hij deinsde terug en liet de handen zinken, schuw zag hij haar aan.

‘Ja, Bruno, arme broer, ik weet alles.... en ik ben toch gekomen om je te helpen; wijs mij niet af.’

Een traan welde in zijn brandende oogen op, een traan van eindelooze smart en zelfverwijt. ‘Trouw, edelmoedig kind, hoe beschaam je mij,’ fluisterde hij nauw hoorbaar.

‘Heb je niets te vragen, Bruno? Liet je niemand achter, die gekrenkt in haar heiligste gevoel en in doodelijken angst over een ondankbaar kind, ginds wacht en bidt, dat je toch moogt terugkeeren?’

‘Spreek mij van ma.’ Ootmoedig boog hij het hoofd voor haar.

Toen zij hem alles wat thuis voorgevallen was, waarbij zij hem haar eigen nachtelijken tocht verzweeg, had verteld, vatte zij vriendelijk overredend zijn handen. ‘Gaan wij nu naar huis, Bruno, naar ma?’

Zijn handen beefden in de hare, hij streed met zijn verlangen en zijn gevoel van schaamte en vernedering, maar toen hij in haar smeekende oogen zag, bezweek zijn tegenstand; voor haar zachtzinnig: ‘Naar huis, Bruno,’ had hij niets dan een uit zijn hart gewelde zucht: ‘Ja, ja, naar huis.’

In het rijtuig, dat hen naar het stille dorpje terugbracht, vroeg zij hem, waarom hij haar brief niet had afgehaald.

'Ik weet het niet, mijn hoofd was zoo verward, ik overlegde niet meer, en dan, ik wachtte eigenlijk geen antwoord op mijn in een opwelling geschreven brief, ik heb de overgroote goedheid der mijnen onderschat.'

Hij zat naast haar met de ellebogen op de knieën en het gelaat in de handen verborgen; zijn schouders schokten zacht, alsof hij onhoorbaar snikte. Charlotte sprak over den angst, dien zijn moeder om hem had uitgestaan, van haar ziekte; er was een klank van tranen in haar stem, die hem onbeschrijflijk aandeed.

'Heb je Ernest naar huis geroepen?' vroeg hij aarzelend, toen zij zweeg en starend in de duisternis daarbuiten keek.

Zij knikte. 'Hij zal nu al wel thuis zijn, ik hoop het voor Marie.'

'Ik zag hem aan het station, daarom ontvluchtte ik je, ik meende, dat hij bij je was en.... en ik wilde hem niet onder de oogen komen.'

'Bruno, waarom ben je zoo tegen je broer? Hij heeft het zoo goed gemeend,' zei ze verwijtend het hoofd schuddend.

'Daarom juist, Charlotte, ik heb hem miskend, dat weet ik nu.'

Plotseling wendde hij zich tot haar en fluisterde hevig ontroerd: 'Lotje, weet je, waaraan je het te danken hebt, dat je mij nog vondt, weet je wat mij teruggehouden heeft van dien vreeselijken stap, waartoe het zelfverwijt me trachtte te drijven? Hier, deze eenvoudige ring, dien je dien morgen wegwierp.... o, je had gelijk, Lotje, je had gelijk, hij was niet meer waardig aan jou hand gedragen te worden. Maar toch deed het me pijn, de schooljongen was nog niet dood in mij.'

'Zwijg, ik bid je, zwijg daarvan,' stamelde het meisje verschrikt.

'Zie je, toen ik vannacht rusteloos ronddwaalde, was het of de duivel zelf naast me sloop en me wijs maakte, dat slapen en vergeten het beste was; al het goede, dat moeder me geleerd heeft, was ik vergeten, overal, waar ik zag, was het zwart, telkens weer zochten mijn vingers het wapen in mijn zak, en eens kwam ik er toe, den loop van het pistool tegen de slapen te zetten, maar toen.... nooit vergeet ik de ontzetting van dat oogenblik, toen zag ik twee oogen, die van moeder, ze stonden vol tranen van bloed, en meteen zakte mijn hand en vergeefs poogde ik ze weer op te heffen, ik kon niet, mijn arm was verlamd. Daarop was het me, of ik een koude, harde stem hoorde zeggen: "Bruno Leermans heeft zich doodgeschoten," Dat onverbloemde woord deed me het wapen ver wegslingeren, ik dacht aan moeder, aan jou en de anderen, die door mijn daad voor altijd aan den smaad der wereld zouden worden prijsgegeven. Het eenige, dat me uitkomst bood, was het water; daar zou geen spoor van schuld achterblijven, dat de tongen in beweging kon brengen. "Door de duisternis misleid" zou het heeten, en niemand zou het durven uitspreken, dat vrije wil mij.... maar ook daar bij het water keken mij twee oogen aan vol toorn en minachting, jou oogen, Charlotte. "Mij kan je niet misleiden, lafaard, ik schaam me over je, die te laf bent om goed te zijn, te laf ook om te boeten." Dat las ik in je blik en ik riep het me zelf in woeste verachting toe, dat je gelijk had, dat ik een lafaard was en klemde me aan een boom vast, de tanden opeengedrukt, de oogen gesloten; zoo worstelde ik om ten minste eenmaal sterk te zijn, me zelven te overwinnen....'

Roerloos luisterde het jongemeisje naar die sidderende stem. Bruno schilderde niet het tooneel van dien nacht, neen, hij doorleefde het opnieuw, en gaf slechts onbewust weer wat hem vervulde en pijnigde. 'Toen was het me of er iets warms mijn hart trof en er een ster schitterde in het zwarte om me heen, het was de ring, die in mijn borstzak geborgen was, jou ring; mijn vingers raakten het kleine, gouden ding bijna schuw aan, ik had er eerbied voor; het scheen me een bode van jou, die me zei, dat ik niet mocht wanhopen, doch moest terugkeeren, om.... om mijn plicht te doen. Niet waar, Lotje?'

Zij legde de hand op zijn arm en boog het hoofd. ‘Ja, Bruno, broeder, goed maken....’ Haar stem smolt weg in haar aandoeningen.

Het rijtuig keerde terug bij den tuin van Dennenhof, Bruno stond voor het hek en staarde in het licht, dat zwak door de vensters drong; zijn voet weigerde verder te gaan en onwillekeurig keek hij smeekend om naar Charlotte.

Op hetzelfde oogenblik stond zij reeds naast hem en vatte met een stevigen druk zijn hand; zoo voerde zij hem den tuin binnen. Daar hield hij haar staande en knielde voor haar neer, schreiend als een kind; ook haar zelfbeheersching dreigde haar te verlaten.

‘Charlotte, Lotje.... vergeef me,’ smeekte hij zacht, ‘vergeef me alles.’

‘Bruno, alles, alles heb ik je vergeven, zou ik anders mijn woord hebben kunnen houden? Sta nu op, ma wacht je immers.’

‘Ik dank je en.... God zegene je,’ fluisterde hij als in gebed.

Toen stond hij op en zij leidde hem naar binnen. Met neergeslagen oogen volgde hij haar; in de huiskamer zat Piet te teekenen; toen zij binnentraden, wierp hij zijn trekpen weg en vloog met een kreet van blijdschap den teruggekeerde om den hals.

‘Ben je daar eindelijk, dwaallicht; waar heb je toch gezeten; waarom heb je mij niet liever eens mee op reis genomen?’ vroeg hij verwijtend.

Bruno ontweek zijn blik, maar omarmde de slanke jongensgestalte met zooveel hartelijkheid, dat de aanhalige kleine man van voldoening lachte.

‘Nu ben je eerst een aardige broer voor me, ik dacht, dat je vroeger niets van mij hield, en dat doe je toch wel, hè Brun?’

Zijn vingers trokken plagend aan Bruno's rijke lokken, maar op eens liet hij hem los en trad terug. ‘Ma is ziek, Brun, ga gauw naar haar toe.’

In de ziekekamer zaten Marie en Ernest hand in hand voor het bed der sluimerende moeder. Charlotte trad alleen binnen en wenkte Marie, die haastig de kamer uitsnelde, op Bruno toe, want zij hield van hem ondanks al zijn gebreken en misslagen. Ernest trad echter op het doodsbleeke meisje toe en trok haar tot zich.

‘Arm, arm kind,’ fluisterde hij vol teeder beklag, ‘wat moet je hebben uitgestaan, om.... dien plichtvergetene. Kleine, trouwe, dappere, geen oogenblik ben je me uit de gedachte geweest sedert Marie me vertelde wat dat zoogenaamde onderhoud met je voogd beteekende; de onrust om je deed haar verklappen wat zij beloofd had te zwijgen.’

Hij deed haar den mantel af en wierp haar hoed op een stoel; met een dankbaar glimlachje liet zij hem begaan.

‘Hoe afgemat zie je er uit, het haar verward, de oogen roodgeschreid. Arm, goed kind, zooveel toewijding aan zulk een ondankbare zaak.’

‘Stil, Ernest, zeg dat niet, stemt je de gedachte dan niet weeker, dat je hem bijna.... verloren had voorgoed, dat hij...’

‘Pleit niet te warm voor hem, kind, je zou me doen denken, dat men eerst een laagheid moet begaan, om in aanmerking te komen.’

Wees niet zoo hard, Ernest, steek hem de hand toe, hij is gestruikeld, omdat hij zwak was, jij bent de sterke, het is je plicht hem op te helpen.

Hij zag haar lang in de betraande oogen. ‘En als ik dat niet doe?’

‘Je zult het doen, je eigen hart dringt je er toe,’ zei ze met innig vertrouwen, dat hem weldadig aandeed.

‘Kom dan mee, jou, tooveres, en zie hoe ik je gehoorzaam.’

Marie sloop weer op haar teenen naar het ledikant der nog steeds slapende, terwijl Ernest met Lotte de zijkamer binnenging: het was een ontroerend gezicht, de

aandoening van dien forschen, trotschen jongen man, nu zoo klein en nederig in zijn smart.

'Bruno!' sprak Ernest zacht. Hoe diep en treffend trilde dat geluid.

'Ernest, wil jij.... wil jij me dan toch nog erkennen?'

'Zie me in de oogen en zeg of ik je onrecht aandeed, toen, dien dag....'

'Neen, Ernest, je had gelijk, ik had schuld. Zeg niets meer, Ernest, zeg niets,' klonk het als een kreet van bittere wanhoop, 'ik heb immers me zelven al genoeg gestraft.'

Zijn blik volgde Charlotte, die haastig het vertrek verliet.

Ernest voerde zijn broer mee en drukte hem neer op den stoel voor het ledikant der slapende. 'Neen, geen geluid.... iedere aandoening doet haar kwaad, wacht stil haar ontwaken at, en dan.... doch dat behoef ik zeker wel niet te zeggen.'

Charlotte had zich naar haar kamer begeven en zich op het lage rustbed geworpen. Met de handen voor de oogen bleef zij onbeweeglijk liggen, toen Marie binnentrad.

'Lotje, drink eens, ik heb wat voor je klaar gemaakt, dat je goed zal doen, toe, neem het maar, je houd er zooveel van.'

Onwillig duwde het meisje de vriendelijke hand weg. 'Ik heb niets noodig dan rust, Marie, laat me toch een paar uren alleen,' bad ze met flauwe stem, 'ik kan niet meer.'

'Lief, dapper zusje, kom hier, ik moet je eerst bedanken voor je heldendaad. God, ik ben toch zoo dankbaar, dat hij terug is....'

'Ja, ja, ik ook, maar ga nu weg; moet ik toch drinken? Geef dan maar hier. Maar ga nu dadelijk heen, ik ben moe, doodmoe....'

Mevrouw Leermans ontwaakte en sloeg langzaam de oogen op, een schemer van herkenning glansde er in. Bruno lag bij haar geknield, het gezicht in de kussens gedrukt, zij zag hem niet.

'Drinken,' mompelde zij zacht. Haastig richtte de jongeman zich op en reikte haar het glas, zijn hand beefde.

'Houd mijn hoofd vast,' vroeg ze zwak, een poging doende om zich op te richten. Hij sloeg zijn arm om haar schouders en nu viel eensklaps haar blik op hem, met een starende uitdrukking. Een siddering doorvoer hem, hij verbleekte tot in de lippen.

'Bruno! Jij? Heb ik dan gedroomd, een langen, langen droom?'

Hij zette het glas neer en drukte het gelaat op haar handen.

'Moeder, vergiffenis,' smeekte hij ootmoedig, 'vergiffenis.'

'Jongen, hoe ben je daartoe gekomen, misbruik te maken van eens anders naam.... hoe dikwijls heb ik al niet in je erfdeel moeten ingrijpen om je schulden te dekken, hoe moeilijk viel me dat, en toch, ik mocht je zuster en broers niet te kort doen om jou lichtzinnigen overmoed.'

'Zij weet niet alles, niet alles,' dacht Bruno ontzet, 'o die bekentenis.'

'Zal het nu voorgoed uit zijn, zal je dien verderfelijken vriend vermijden en een rustig, verstandig leven leiden als Ernest? Dan vergeef ik je.'

'Ja, moeder, ik beloof het.'

'Bruno, dan is het goed, je hand, jongen. Maar nu.... heb je mij alles gezegd?'

Hij hijgde naar adem; neen, neen, het ergste moest nog volgen. Een gedachte kwam in haar hoofd op, maar.... dat kon niet zijn en toch.... 'neem, Heer,' schreide weeklagend haar ziele, 'neem dat kruis weg, het is te zwaar voor mijn schouders.... doch móet ik het dragen, behoed mij voor vertwijfeling.'

'Bruno, ik heb zooveel van je verdragen, je zooveel vergeven, wees mij in één zaak ter wille, je begrijpt me wel, ik behoef geen naam te noemen.'

Hij wendde het hoofd af en zweeg.

‘Vraag ik in dat ééne nog te veel van je kinderlijke gehoorzaamheid? Hebben mijn oogen dan verkeerd gezien, als ik Charlotte voor je bestemde?....’

Zijn zwijgen op deze vraag was welsprekend.

Haar hoofd zonk diep in de kussens, haar oogen sloten zich. ‘Arme Lotje,’ fluisterde zij langzaam.

‘Moeder!’ bad hij, ontsteld op haar toesnellend.

‘Weg,’.... mompelde zij dof, ‘weg.... je hebt het gewild!’

Als vernietigd boog hij het hoofd. Toen kuste hij haar hand en fluisterde:

‘Ik heb het verdiend.... maar het valt zwaar.’

Ernest, die alles gehoord had, boog zich over haar heen en legde de hand zijns broeders in die zijner moeder. ‘Mama, vergeef hem. Zij heeft ook vergeven.’

‘Ik vergeef je..., om harentwille,’ prevelde ze; toen keerde zij haar gelaat naar den muur.

Beproeving is goddelijke opvoeding.

Het begon te schemeren.

In den tuin van Dennenhof bij den ouden pereboom, welks loover reeds verwelkende tinten vertoonde, zat een eenzame, jeugdige gestalte, het hoofd geleund tegen de ruwe schors, de handen gevouwen, de groote, grijze oogen naar omhoog gewend met een droevige, wanhopige vraag.

Alles was stil, zelfs de hazelaars hielden haar groene tongetjes in bedwang en de mispelboomen schudden slechts even, heel even zwaarmoedig den top. Charlotte Franzen zat daar onbeweeglijk en hoorde de lichte schreden niet, die over het gras naderden.

Ernest, die zijn pleegzuster zocht, bemerkte de roerlooze gestalte in het witte kleed en bleef haar eenige minuten vol innige zorg en deelneming beschouwen, daarna trad hij voorzichtig op haar toe en boog zich neer.

'Charlotte,' fluisterde hij hartelijk.

Verschrikt zagen de sprekende grijze oogen hem aan, en de koude handen legden zich gewillig in de zijne. Ernest sprak niet, maar zijn oogen verrieden genoegzaam wat er in hem omging.

Haar hoofdje boog zich moe neer, haar houding had alle veerkracht verloren, afgemat en lusteloos liep zij naast hem, door zijn krachtigen arm gesteund. Zijn stille zorg en sympathie deden haar weldadig aan en brachten een vochtig geschemer in haar oogen.

Zij wandelden den straatweg op naar het dorp, zij spraken weinig, maar zij hadden ook geen woorden noodig om elkander te begrijpen.

Geheimzinnig, als vermomde spookgestalten, stonden de knotwilgen langs den vijver, waar de plompenbladeren rustig dreven op het donkere water en de wind somber ruischte in het hooge riet.

Charlotte liep werktuiglijk voort en streek slechts nu en dan met de hand langs het voorhoofd. Ernests oogen sloegen haar bijna onafgebroken gade, en soms sloot hij haastig de lippen opeen, als moesten ze een woord, dat hem dreigde te ontsnappen, tegenhouden.

Eindelijk hief het jongemeisje het hoofd op en vroeg zacht: 'Willen we terugkeeren, Ernest, naar ma, het is.... zoo'n moeilijke dag voor haar geweest.... Bruno's trouwdag...'

Hij streelde haar hand met een bekommerd glimlachje.

Over Dennenhof lag de diepe, nachtelijke stilte. Charlotte zat nog in haar wit kleedje voor het venster harer kamer, de weelderige haren golfden los om het jonge hoofd, waarin gedachten van bitter verdriet rondwoelden.

Zij staarde omhoog naar de sterren, die zoo helder en kalm schitterden en flonkerden, niet wetende van vreugde of smart.

Onhoorbaar was Constance Leermans binnengetreden en haar pleegdochter genaderd; met moederlijke teederheid omvatte zij het meisje, dat eerbiedig haar hand kuste en zich op een bankje aan haar voeten neerliet. Stil zat zij daar als een biddende, blanke engelenfiguur in het mysterieuze halfduister.

Constance zag op haar neer, zilverwit viel het maanlicht binnen en trilde in de glinsterende tranen op beider wangen.

'Nu is een van mijn kinderen heen uit het oude huis, Charlotte!' Deemoedig, als een klacht aan het lot, kwamen de woorden over haar lippen.

‘Moge hij daarbuiten het geluk vinden en de liefde hem vergezellen en hem steunen, zoo hij moeilijkheden ontwaart op zijn pad,’ was het bevende antwoord.

‘Charlotte!’

‘Tante....’

‘Zoo vurig heb ik gehoopt en zoo dikwijls gebeden, dat je mij eens een anderen naam zou mogen geven, en nu.... ach, mij arm, moedig dochtertje.’

Charlotte sloot de oogen en boog het hoofd tegen haar knie.

‘Moeder.... lieve moeder!....’

(*Wordt vervolgd.*)

De ‘Lievertjes’ in Brazilië.

Eenige maanden geleden vertrok een mijner vrienden en oud-leerling als missionaris naar Brazilië. Alvorens zich voorgoed in 't binnenland van dit uitgestrekte rijk te vestigen, was hij verplicht, ter wille van het heete klimaat, eerst eenige weken aan de kust te verblijven, toen in de opvolgende stad landwaarts. Onder dat trapsgewijs vertoeven leerde hij geducht het Portugeesch met zijn alleraardigste dialecten en - nam kijkjes in de school.

Uit zijn brieven verzamel ik thans de brokstukjes over het schoolleven der vrijheidminnende Braziliaantjes. Ik meende dat ‘kiekje’ interessant genoeg om het den lezers der *Illustratie* ten nutte aan te bieden. Bij voorbaat echter mijn verontschuldiging, dat er geen officieele gegevens in voorkomen; doch het ‘kiekje’ van een veertigjarig priester, die onderscheidene landen doorkruist en doorzworven en bijna een dozijn talen - doode en levende - onder de knie heeft, mag aanspraak maken op oorspronkelijkheid en waarheid. Te meer wijl het zonder bijoogmerk voor tijdschrift of dagblad gegeven werd. Bovendien geven onze groote handboeken over Land- en Volkenkunde bijna niets over dat Paradijsland met zijn tien à elf millioen inwoners; met den grootsten stroom der geheele aarde, de Amazone; met zijn cacao, vanielje, koffie, suiker, katoen en tabak; met zijn welvarende Duitsche landbouwkolonies; met zijn verfhout en diamantrivieren; met zijn blanken, negers, Indianen en Jambo's of kleurlingen.

Daar is geen land op den aardbodem te vinden, waar het onderwijs zoo v r ij is als in Brazilië. Schooldwang of leerplicht bestaat er niet, en zou er ook niet kunnen bestaan, wegens de ontzaglijk groote afstanden.

Tusschen haakjes, een voorbeeld van deze afstanden.

De paters der Serafijnsche orde hebben een pas gevestigd huis in Noord Brazilië, standplaats Manaos aan de samenvloeiing van de Rio Negro en de Amazone, en een nederzetting in Zuid-Brazilië, Cabo Frio geheeten, bereikbaar langs de zeestad Rio de Janeiro en Petropolis. Den afstand nu van Manaos naar Cabo Frio af te leggen, gaat moeilijker, omslachtiger, en langzamer dan van Manaos naar Rotterdam, waar men vijf en twintig dagreizen voor noodig heeft.

Van de Brazilianen kan zeker vier vijfde niet lezen of schrijven, en bij het overblijvende een-vijfde zijn nog krukken en sukkelaars met den hoop.

Dat men zich in dat vruchtbare land niet toelegt op onderwijs en wetenschap blijkt uit het feit, dat in 1889 te Rio de Janeiro - de hoofdstad van Brazilië - met een bevolking van een half millioen inwoners, waaronder tachtig duizend kinderen, geen zeven duizend kinderen de school bezochten.

Collegia en gymnasia zijn in alle steden te vinden, zoo men daaronder verstaat, wat wij kostscholen noemen of bijzondere inrichtingen van hooger onderwijs. Een eigenlijk gymnasium is er maar één in heel Brazilië.

Op de meeste collegia kan men den graad van *bacharel*, dat is: bachelier of baccalaureus, behalen en daarmee zijn de Brazilianen hoogst tevreden. Dan laten zij zich *Senhor Doctor*, dat is, mijnheer de doctor, noemen, en zoo'n titel beteekent daar iets. 't Is een glorie voor een geheele familie en staat gelijk bij onze Roomsche landgenooten met monseigneur.

Van middelbare of hoogere burgerscholen is er geen sprake, en met het lager onderwijs is 't allerdroevigst gesteld.

Daar 't onderwijs voor geven en nemen geheel v r ij is, zoo ontmoet men er dingen, die bij ons een eeuw geleden in zwang waren. De onderwijzer is niet zelden een verloopen koopman, een soldaat of avonturier aan lager wal, zonder opleiding, zonder vorming, zonder kennis, maar ook zonder zelfopofferenden ijver. Geen enkel 'meester' daar kan begrijpen, wat Clemens Brentano zoo schoon gezegd heeft: 'Wilt gij zeegnen, leer' een kind!'

Zoo was in de mooie stad Petropolis, met electrisch licht en electrische trams, voor eenige jaren een hoofd der school uit Polen, een Polak alzoo van de bovenste plank. De man gaf zich uit als onderwijzer in Portugeesch en Duitsch, hetgeen een bekoring was voor de vele Duitsche kolonisten, die daar Lun brood verdienen.

Op stuk van zaken bleek, dat de kerel slechts een weinig Portugeesch had aangeleerd en zijn Duitsch brabbelde en radbraakte als onze kalverkooplui. Zijn rijk duurde dan ook maar kort, de ouders hielden de weetgierige 'lievertjes' eenvoudig thuis. Zoo men 's mans doopcêel bij gemeentebestuur of 'schooltoezicht' had gelicht, zou men te weten zijn gekomen, dat de Polak op zijn vak reisde, gelijk bij ons de goochelaars en tandentrekkers, en zich overal den titel van 'meester' aanmatigde.

Het woordje 'tucht' is in geen enkel Braziliaansch woordenboek op school te vinden. De kleine Braziliaan bemint, evenals zijn oude heer, hartstochtelijk de vrijheid: geen banden, geen boei, geen dwang. Orde en regelmatigheid bevalt hem in het geheel niet, en hij gevoelt zich net thuis in het dwangbuis van tucht en onderwerping als het wilde paard in de omheining. Zijn aard is die van den vrijen vogel en den vlinder uit zijn mooi land: vliegen, waarheen hij wil en rusten waar het hem goeddunkt.

Als men een schoolgebouw voorbijgaat, kan men het terdege merken: niet zelden loopen de kinderen ordeloos rond, of hangen ten halve door de ramen om de voorbijgangers aan te staren. 't Gelijkt meer op een bewaarschool voor grooten dan een taal- of leerschool. Vooral in Petropolis - en natuurlijk op andere plaatsen ook - wordt de toestand gezonder.

Sedert 1896 is daar een klooster van Duitsche paters Franciscanen, die tegelijk met de Duitsche zusters van Sint Catharina dadelijk scholen hebben opgericht zoowel voor jongens als voor meisjes. Dat onderwijs werd natuurlijk geheel op Duitschen leest geschoeid en moet na verloop van tijd onschatbare vruchten opleveren. 't Kan niet uitblijven, of de godsdienstige adem van dat katholiek schoolwezen zal den geest van lauwheid, onverschilligheid en geloofsafval verdrijven en de komende geslachten bezielen met ijver en nauwgezette plichtsbetrachting, ten bate van Kerk en maatschappij. Als deze kinderen tot huisvaders en huismoeders zijn opgegroeid, zullen zij op hun beurt den goeden, frisschen geest aan volgende geslachten meedeelen. Zoodoende wordt een kern gevormd, die bestand is tegen den invloed van tijd en zedenbederf.

De kinderen in de paters- en zusterschool, die van Braziliaansche ouders afstammen, leeren uitsluitend Portugeesch. De Duitsche kolonisten leeren beide talen; doch opmerkenswaardig als men die kinderen hoort en ziet spelen en joelen, dan hoort men geen enkel Duitsch woordje: alles rabbelt en babbelt Portugeesch. En dat is zelfs zoo sterk, dat pas aangekomen schoolgasten, die in 't huis van hun Duitsche ouders niets dan hun moedertaal hebben hooren spreken, op de speelplaats dadelijk de noodige Portugeesche babbelarij gereed hebben. Toch hebben de kleine Duitschers hun landaard behouden. Op het gezicht zelf kan men ze kennen, net als bij ons de ‘interessante Oosterlingetjes.’ De Duitschertjes zijn altijd, zelfs met hun kuren, grillen en guitestreken, van de Braziliaantjes te onderscheiden, zoodat als een echte scheldnaam geldt: ‘Allemàs, allemàs!’ hetgeen hier te lande klinkt als de bekende uitdrukking: ‘Mof, mof!’

Toen voor eenigen tijd de gardiaan van het klooster zijn naamfeest vierde, moest ZEw. natuurlijk door de kinderen in de school gecomplimenteerd worden. Ook de Hollandsche paters werden uitgenoodigd, en maakten gretig van de gelegenheid gebruik, om het dartel volkje nader te leeren kennen. 't Was een ware feestvreugde.

Genoegen en dankbaarheid lag op het gelaat der scholieren te lezen, want alle katholieke scholen zijn geheel kosteloos opgericht en onderhouden. Vandaar ook die buitengewone invloed der leermeesters.

Enkele jongens brachten wat eieren mee in een zakdoek geknoopt, sommigen kistjes en

doozen met vruchten, weer anderen een bloemtuil, nog anderen een flesch ouden wijn, enkelen zelfs een kakelende kip of haan. Gij kunt u geen denkbeeld vormen, wat de jeugdige kereltjes uitgedacht hadden om den pater gardiaan te ‘beschenken.’ 't Was wezenlijk schoon en treffend om te zien, hoe een kleuter van zeven jaar met zijn bosje fijne tabaksblaren kwam aanzweeten en hoe fijn die schalksche mond het woord voerde. Aan versjes opzeggen kwam geen eind.

GROOTMOEDERS VERJAARDAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. KLEINMICHEL.

Van de jongensschool trokken alle geestelijken en gevraagde ouders naar de zusters. Daar proefde men in alles de vrouwelijke fijngevoeligheid. Als een noodzakelijk nummer van het program werd daar een komediestukje ten gehoore gebracht. Een tafeltje en een stoel midden in de zaal: ziedaar het tooneel.

Nooit hadden onze Hollandsche paters iets dergelijks gezien: een voordracht, een uitdrukking, een natuurlijkheid in uitspraak en gebaren, zooals men nauwelijks van geoefende tooneelspelers zou verwachten. Hier kwam aan het licht, hoe wij menschen uit het koude Noorden, houterig, stroef en stijf zijn, bij deze luidjes vol gloed, vol leven en bezieling.

Op de beste onzer kostscholen ontmoet men zoo vaak ‘opzeggertjes’ met lange handen langs het lijf, net als de zwaarden onzer tjalken, met bevende lippen en bezweete hoofdjes van angst, en gaan ze gesticuleeren, dan komen onwillekeurig in de gedachten de klokkenslingers en de molenwieken. Maar kom eens

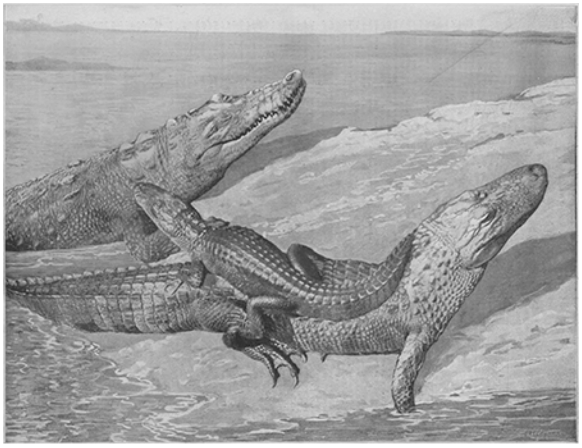

SNOEK- OF MISSISSIPPI ALLIGATORS IN DE DIERGAARDE TE LONDEN.

daar bij die kleine zwartoogen en krullebollen, de ‘lievertjes’ van Petropolis! Ze roeren tot diep in de ziel, en 't is niet te verwonderen, dat priesters en godsdienstige leeken om niets anders roepen en bidden: ‘Geef ons scholen en niets dan godsdienstige scholen!’

Moge die bee van de Braziliaansche katholieken spoedig vervuld worden!

GOMARIUS MES.

Van Den Haag naar Batavia, door J.F. Quant.

III.

In den vroegen ochtend van den volgenden dag, den tweeden November, hadden wij aan bakboord den beroemden berg Sinaï, waar de Wet der Tien Geboden aan het menschdom werd gegeven, en waren spoedig daarna uit de golf van Suez, die het noordelijke deel der Roode Zee vormt. 's Avonds voeren wij dicht langs de ‘Twee gebroeders,’ kleine, kale rotsen, die zich tot geringe hoogte loodrecht uit de zee verheffen en volkomen vlak zijn afgeknot. Zij zouden een groot gevaar opleveren voor de scheepvaart, als niet op een van beide een vuurtoren was geplaatst. Misschien wil een der lezers wel solliciteeren, als het baantje van lichtwachter open komt!

Op dit gedeelte der reis zagen wij verscheidene malen land, zoowel den vasten wal van Afrika als eilanden, en overigens een groot aantal stoombooten. In het zuidelijke deel der Roode Zee kwamen wij zelfs op zeer korten afstand voorbij eenige eilanden, die echter geen spoor van plantengroei of bewoning vertoonden. Op het water dreven hier tallooze vlokjes van het roode wier, waaraan deze zee haar naam dankt.

Kort na Suez hadden wij den wind mee en was daardoor de waterbeweging weinig hinderlijk, terwijl de temperatuur draaglijk bleef. Geleidelijk echter nam deze wind uit het noorden af en werd het warmer, terwijl verderop een hevige en heete wind uit het zuiden kwam en wij het dubbele genoegen smaakten van vreeselijke hitte op een sterk stampend schip. De hooge deining maakte tot overmaat van ramp het sluiten der patrijspoorten noodzakelijk en joeg van tijd tot tijd zeetjes op het dek. Bij al de ellende veroorzaakte dit laatste heel wat vroolijkheid, telkens als deze of gene een bad kreeg. En voor de kinderen was het natuurlijk een heerlijke speculatie, om op de bedreigde plaatsen heen en weer te loopen, totdat zij ook hun portie kregen en mama onder het noodige protest voor droog goed mocht gaan zorgen. Intusschen was het weer helder, de zon speelde met het water en tooverde op de blauwe golven onder de wit spattende koppen een grond van smaragd.

Tusschen dag en nacht was geen verschil meer in temperatuur en 's nachts wees de thermometer bijna negentig graden. Verschillende heeren bleven dan ook op het dek, onrustig heen en weer schuivend op de harde banken en slapend zoo goed en zoo kwaad als het ging, totdat zij om vijf uur 's ochtends, door het dekwasschen gestoord en opgejaagd werden. Dan loopen eenige matrozen met een groote slang rond, waaruit een breede waterstraal komt, en spoelen het dek schoon zonder

medelijden met bloote voeten of mooie sloffen, de banken treffend zoo goed als den vloer.

Den laatsten dag in de Roode Zee waren de meeste passagiers zeeziek. Gij vraagt, hoe men dit wordt, juffrouw? Als hooge deining ter zijde tegen het schip slaat, begint het te schommelen en worden enkele dames bleek. Als de golven tegen den voorkant stooten en het voorschip beurtelings hoog wordt opgeheven en in de diepte neerploft, noemt men dit stampen en krijgen al meer menschen een leelijken smaak in den mond. En als de golven schuin van voren invallen, zoodat het schip schommelt en stampt te gelijk, dan wordt men opgelicht en weer neergetrokken, gelijktijdig gedraaid en heen en weer geschud en geraken de meeste menschen ver beneden pari.

Op dezen kwaden dag ging 's avonds het grootste gedeelte der passagiers ondanks de verschikkelijke hitte vroeg naar kooi, om zoo min mogelijk last te hebben van het stampende schip. Slechts een klein clubje bleef op het dek en ik was er trotsch op tot deze helden te behooren, hoewel ik de opmerking niet voor mij kon houden, dat ik nooit in mijn leven zulk een katterige verzameling bijeen had gezien. In den nacht, die volgde, sliep ik boven en bemerkte met genoegen, dat de wind verminderde, de zee rustig werd en de temperatuur daalde, zoodat wij vroeg in den ochtend nog maar twee en tachtig graden hadden.

Om zeven uur waren wij dwars voor Perim, een eiland waar geen boom groeit, dat geheel met losse steenen is bedekt, maar dat een kolendepôt en een kleine Engelsche bezetting heeft. Wij kwamen langs den kant van het militaire etablissement, waar ook de groote vuurtoren staat en een seinstation van Lloyds, dat per vlag-bericht beloofde ons te rapporteeren. Nog een paar andere eilanden waren zichtbaar, daarachter de kusten van Afrika en Azië, en om acht uur waren wij de straat van Bab-el-Mandeb door, in de golf van Aden. Wij namen koers recht naar Kaap Gardafui, waar wij echter tot verbazing van een onzer medereizigers, die vermoedelijk door de Somali's wilde opgegeten worden, niet zouden aanleggen. De *Salak* van de Rotterdamsche Lloyd, die naar huis ging, voer dicht langs ons voorbij en er werd gewuifd en gejuicht als tusschen oude kennissen, terwijl de menschen elkander nauwelijks konden onderscheiden en niets van elkaar wisten, dan dat zij landgenooten waren.

In den nacht van acht op negen November deed zich een eigenaardig verschijnsel voor. Het was frisscher dan in de Roode Zee, maar toch nog warm. Om een uur of twee werd ik wakker van de kou, moest de patrijspoort sluiten en vernam 's ochtends, dat verschillende anderen dezelfde ervaring hadden opgedaan. Toen was het echter weer even warm als wij gewoon waren. De verklaring kwam van de scheepsofficieren: de boot was dwars door den kouden stroom gevaren, die, van het zuiden komend, langs Oost Afrika loopt. Wij waren dan ook door de zee engte bij Gardafui heen, hadden een paar woeste. kale eilanden links met Sokotora op den achtergrond en begonnen het lange gedeelte der reis, waarop de eenzaamheid vermoeiend wordt, het traject in den Indischen Oceaan.

Dadelijk gevoelt men, dat de zee niet meer beklemd is tusschen de sterk verhitte woestijnen van Afrika en Arabië. Warm is het natuurlijk wel en blijft het ook, want de zon staat 's middags bijna loodrecht, maar ondraaglijk is de temperatuur niet meer. Het weer blijft mooi en de oceaan vindt noodig goed te maken, wat zijn kleine roode collega bedorven heeft, door bijzonder rustig te zijn, zoodat het schip weer vast op het water ligt.

Wij hebben nu al den tijd om het scheepsleven wat nader te bekijken, want van land is in de eerste vijf dagen geen sprake. De *Amalia* is een oude, maar goede boot

met comfortabele inrichting. Bij zware lading ligt de vloer van het logies der eerste klasse, dat zich over het geheele achterschip uitstrekt, gelijk met het water. Dit logies bestaat uit een flinken salon, een kinderkamer, ruime, gemakkelijke hutten, badkamers enz. Met een trap komt men op het dek, dat door een stevig hek is omgeven en een groote ruimte aanbiedt, waarop banken zijn geplaatst benevens gemakkelijke stoelen, die de passagiers voor eigen gebruik hebben meegebracht, en in ons geval ook een kinderwagen. Een tweede salon, op het dek gebouwd, dient als rookkamer, en hierboven is nog een campagne. Zeildoeksche tenten geven beneden Port-Said bescherming tegen de felle zon.

Op het dek staan nog een paar hutten eerste klasse, voorts middenscheeps het logies der tweede klasse en de vertrekken van het hoogere scheepspersoneel. Meer naar voren staan de stoelen van de passagiers der tweede klasse en daarop volgt nog een groote ruimte op het voorschip, waar de matrozen en eventueel de soldaten zich ophouden en waar thans, nu geen detachement aan boord is, het scheepsvolk slechts eenige koeien en varkens tot gezelschap heeft. Behalve boven schoorsteen en masten komt boven alles uit de brug, waar door den commandant en de scheepsofficieren dag en nacht voor aller veiligheid gewaakt en met zeemansbeleid de vaart bestuurd wordt.

Ons schip is geen hardlooper; het maakt elf à twaalf Engelsche zeemijlen in het uur of evenveel Duitsche mijlen in de wacht, die vier uur duurt. Nu is een snelheid van twaalf mijlen voor een mailboot tegenwoordig niet groot meer en loopt bij voorbeeld de *Koning Willem I* ruim dertien mijl, terwijl de Engelsche mailsteamers naar Indië er vijftien maken. Wij haalden dan ook wel nu en dan een goederenboot in, maar werden op onze beurt ingehaald door de Engelsche mail, die de eerste brieven voor ons uit Europa aan boord had, welke brieven in Batavia bij onze aankomst gereed lagen. Eenmaal liepen wij een Oostenrijksch passagierschip voorbij, wat niet weinig op onzen nationalen trots werkte, maar ik heb later wel eens getwijfeld, of onze brave administrateur geen krentenschuit voor een Lloyd boot heeft laten doorgaan.

Men zal misschien vragen, waarom onze nieuwe Hollandsche booten ook niet sneller loopen. Dit is vrij gemakkelijk toe te lichten: de *Amalia* met 12 mijl, verstookt per dag 33 ton Cardiffkolen, die te Port Said ongeveer twintig gulden per ton kosten; de *Willem I*, die 25 pCt. grooter is en 10 pCt. meer snelheid heeft, verbruikt 80 ton, dus voor duizend gulden daags aan kolen meer, hoofdzakelijk door de grootere snelheid.

Hoe wordt nu de dag op zoo'n mailboot doorgebracht? 's Ochtends om halfzeven waren in den regel een paar menschen aan dek, die zich te goed deden aan een kop koffie en de morgengroeten in ontvangst namen van hun medepassagiers, groot en klein, die langzamerhand voor den dag kwamen. Bezuiden Suez waren de meesten op dit uur in Indisch négligé en bleven zoo tot na het ontbijt, dat tot negen uur in den salon gereed stond. Brood en beschuit met koffie of thee, kaas en gelei, saucis de Boulogne en ansjovis of andere vleesch- en vischschotels in velerlei variëteit, ziedaar genoeg om een paar uur op te leven. Hierna verspreidden zich de passagiers, sommigen in clubjes, anderen alleen, bijna allen met lectuur, om halfelf weer gereed om een glas limonade naar binnen te werken of een van de heerlijke sorbets, welke de hofmeester wist voor te zetten. Dan werd door sommigen een of ander spelletje opgezet en ging spoedig de bel voor de kindertafel, waaraan de linnenjuffrouw, die alleraardigst met de kleintjes omging, presideerde.

Een kwartier over twaalven werden wij, grooten, aan den lunch geroepen. Jachtschotel, varkenscotelet met groente, zalmsalade, gebak, vruchten, kaas en koffie, met zoo'n lijstje, dat er natuurlijk elken dag anders uitzag, werden wij weer voor enkele uren naar huis gestuurd. De gewoonte om in Indië 's middags te slapen werkt op veel menschen vooruit, en dit is de oorzaak, dat het na den lunch stil werd, en eerst weer leven in de brouwerij kwam, als tegen vier uur allen te gelijk behoefte kregen om queue te maken voor de badkamers. Thee met koekjes stond nu op het programma, elken dag opnieuw door de vijftien kinderen met ontzaglijk gejuich begroet. Daarna werd door eenige verstandige menschen een half uurtje geijsbeerd op het dek om zich tijdig voor de avondtafel te prepareeren en dan vormden zich een paar speeltafeltjes en een kletstafel en meldde om zes uur de bel voor het eten der kinderen, dat het tijd was voor een bittertje. De avondtafel gaf een uitgebreid en mooi menu, waarvan ik niet waag een beschrijving te geven, omdat ik misschien een visch-groente bij gefarceerden kalkoen zou plaatsen of abrikozen bij tarbot en ik mij niet de boosheid van mijn vroolijken tafelbuur, den administrateur, op den hals wil

halen. Na de koffie ging weer vrij gauw de bel voor thee en dan kwam de speelduivel los en zag men overal op het dek de kaarten in handen. Wie nu nog zin had in een avonddrank moest zich haasten, want na tienen was de winkel toe en hielp geen bidden en smeeken meer. Om elf uur verdwenen de meeste passagiers in de hutten en bleven slechts enkele mijmeraars op het dek, waarschijnlijk verdiept in de vraag, hoeveel eten en drinken een mensch wel verzetten kan, die zonder bezigheid en beweging in het midden van den Indischen oceaan zit met de troostvolle wetenschap, dat de scheepsapotheek ruim van rabarberpillen is voorzien.

(*Slot volgt.*)

Op de Parijsche Wereldtentoonstelling.
(*Slot.*)

X.
Oud Parijs.

Over het algemeen valt deze onder-afdeeling der Expositie een weinig tegen, en wie Oud-Holland zag, meesmuilt over Oud Parijs, hoewel Robidaa er zijn gunstig bekenden naam aan verbond.

OUD PARIJS OP DE PARIJSCHE WERELDTENTOONSTELLING.

Of wij het eens zijn met de klagers, welke zich bekocht noemen, wanneer zij hun frank entrée geofferd en deze ouderwetsche straatwijken doorwandeld hebben? Ook hier zou ons antwoord moeten luiden: ‘Een kwestie van smaak.’ Wij kunnen het echter ook anders inkleeden en zeggen: ‘Het uiterlijk van Vieux Paris wisselt met de uren, waarop het bezocht wordt.’

Kom er bij voorbeeld 's morgens of op den avond als de bewoners van de Seine stad aan tafel plegen te gaan of te zitten, en de verveling en de langwijligheid schijnen van de geveltjes uit alle vensters op u neer te dalen. Bijna geen levende ziel in de straten; achter de toonbank van de winkels, er moge ‘l'Image de St. Pierre’ of een ander uithangbord aan de ijzeren staven boven de deur zijn aangebracht, vindt gij vrouwen en meisjes bezig met haar maal.

‘Een gedachtenis van Oud-Parijs, mijnheer?’ roepen ze u met een vollen mond toe, werktuiglijk meest, want onmiddellijk vestigen zij weer de volle aandacht op het eten en laten u verder over het weinig comfortabele plaveisel uw pad zoeken, uw weg vervolgen.

Wie op deze uren van den dag Robidaa's schilderachtige reconstructie van het voormalig Parijs voor het eerst bezoekt, neemt er een onaangenamen indruk van mee, of zegt minstens, als hij onder de zijnen in Holland is teruggekeerd: ‘Ik zag

Oud Antwerpen, Oud-Amsterdam, en ik moet je eerlijk bekennen, dat Oud Parijs er geen hand water bij heeft.'

Onbillijke beoordeeling, ten deele althans! Immers, de bezoeker zag 'Vieux Paris' gelijk het niet gezien moet worden. Wil men een juister, billijker maatstaf kiezen, het ongunstig oordeel zal merkelijk worden gewijzigd.

Binnen deze ruimte rondwandelen, wanneer alles uitgestorven is, staat gelijk met zich zelven vrijwillig een genot te bederven.

Mangelt hier de ietwat uitgelaten vreugde eener drukke menigte, 't wordt als een lentelandschap zonder zon. De wachters in hun kleurige kleederdracht, de pijpers en wat daar verder omwandele in het gewaad van eenige eeuwen her, zij allen geven den indruk van verdwaald te wezen in een vreemde buurt.

Ga 's avonds naar Oud-Parijs. Bij het licht der electrische lampen, terwijl uit de openstaande herbergdeur een lustig drinklied u tegengalmt, de muziekinstrumenten met elkaar wedijveren in schelle luidruchtigheid, krijgt deze plek een geheel ander aanzien, kent men haar niet meer terug.

Of er dan alles op berekend is, dat een brooddronkenheid, als wij op de doeken van een Teniers, een Jan Steen aantreffen; de uitgelatenheid eener boerenkermis haar bacchanaliën hier moet vieren, wil Oud-Parijs op zijn fraaist wezen? Geenszins. Doch er moet vroolijkheid zijn. Het volle leven moet bruisen en joelen door deze bochtige straten; van alle kanten dient gij er aan herinnerd, dat de Parijzenaar, ook honderden jaren terug, van een jolig liedje, een vollen kroes, een lustig walsje hield.

Dan zijn de zonderling uitgedoste mannen en vrouwen geen stuitende anachronismen meer; dan vloekt de stemming van den bezoeker niet langer tegen die van de omgeving, waarbinnen hij voor een uurtje verwijlt. Dat alleen wil ik beweren en de waarheid dezer bewering zal eenieder toegeven, die er de proef van nemen wil.

Colonne, met wijlen Lamoureux de man der groote Parijsche concerten, zou in een der uitgestrekte zalen van 'Vieux Paris' geregeld muziekuitvoeringen geven. Deerlijk is deze onderneming mislukt, wat reeds de eerste weken viel te voorzien. De echte liefhebbers van muziek schenen den tocht 's avonds te ver te vinden, de voorkeur te geven aan de gewone winterconcerten, terwijl het gros der bezoekers, verslingerd op groote trom en tjingeltjangelmuziek, liever zijn schreden richt naar de rue de Paris, de straat van Parijs, overbuur langs de Seine van de straat der vreemde volkeren.

Daar heeft de muze van een plattelandskermis haar zetel opgeslagen. Daar wedijveren de clowns met elkaar in potsierlijkheid van tatoëering en in logenachtige opsnijderij. 't Is de expositie, gezien van haar ongunstigste zijde, en we verheugen ons, dat Oud-Parijs weigerde aan dit kermisvolkje gastvrijheid te verleenen.

Want men bewere wat men wil, het werk van Robidaa is en blijft een fraai, een artistiek werk.

De teekenaar had slechts een smalle strook gronds van 300 meter lengte te zijner beschikking. Eén gedeelte boven het andere bouwend, vermocht hij bekende gebouwen, kerken en pleinen in zoo grooten getale hier terug te geven. Met de oude teekeningen vóór zich kan men er over oordeelen met hoeveel nauwgezetheid hier gearbeid werd.

Komt men van den kant der Alma-brug, dan vindt men als ingang de vroegere poort Sint Michaël. De uitgang ('Auberge des Nations,' waar de vertegenwoordigers der verschillende naties elkaar niet verdringen) wordt gevormd door een reconstructie van den 'toren van het Aartsbisdom.'

Tusschen die twee uitersten treffen we aan de 'Pont au Change,' gelijk men die o.a. beschreven vinden kan in Victor Hugo's *Notre Dame de Paris*, d.w.z. de oude brug met haar kiosken of kleine winkelhuisjes van dien tijd, waar druk gekocht en verkocht werd; de oude Hallen, het voormalig Paleis van Justitie met de trap, naar de Rekenkamer geleidend; 'le grand Châtelet,' een oude sterkte; de woning, waarin Molière het levenslicht zag; de kapel van den H. Julianus, bijgenaamd 'des Ménétriers' enz.

Niet alles in dit Oud-Parijs dateert uit denzelfden tijd. We zouden het daarom niet oneigenaardig kunnen doopen: Parijs in den loop der eeuwen.

De Renaissance, de middeleeuwen, de zeventiende- en achttiende eeuw, werden door den bouwmeester op contributie gesteld. Het was hem minder te doen, om een geheel te krijgen, dat naar tijdorde onberispelijk het eene deel aan het andere verbond, dan wel om het typische en het schilderachtige, naast het historische van het vroegere Parijs aan dit stukje der Seine-boorden te herbouwen.

Wanneer gij een zonnigen dag uitkiest voor een tochtje langs de rivier, ook dan, evenals bij de prettige drukte van een feestavond, zult gij Oud-Parijs op zijn voordeeligst kunnen zien.

Al die geveltjes, bont en grillig door elkander gemengeld; die koepeltjes en torenspitsen als oude bekenden zich spiegelend in de Seine; het ondergedeelte der gebouwen, ruw afgeplankt, maar behangen met lange slingers van bloemen en groen, zijn naaktheid verbergend onder een tooi van frisch gebladerte - ook gij zult ze bewonderen en schoon vinden.

Wilt gij echter volharden bij uw eerste uitspraak: 'Oud Amsterdam, Oud-Antwerpen waren schooner,' het zij zoo.

Ontzeg echter ook Robidaa de hulde niet, waarop hij recht heeft. Wij voor ons, ofschoon verwend door de reconstructie van andere oude steden, blijven meenen, dat de Parijsche wereldtentoonstelling een der fraaiste parelen in haar kroon derven zou, bijaldien Oud-Parijs hier niet verrezen was.

Lms.

Bij de Platen.

Christus en de Samaritaansche vrouw. -

Het verheven beeldwerk van den Duitschen meester, schoon vooral om zijn haast klassieke strengheid, stelt de ontmoeting voor van Christus en de Samaritaansche vrouw bij den waterput te Sichem, vele eeuwen te voren door vader Jacob gegraven.

Terwijl zijn leerlingen naar de stad waren gegaan om spijs te koopen, zette Jesus zich bij den put neder. Daar naderde uit Sichem een Samaritaansche vrouw met haar kruik op den schouder om water te putten. Jesus vroeg haar: ‘Geef Mij te drinken!’ Ue vrouw gaf haar verwondering te kennen, dat iemand, dien zij aan zijn spraak voor een Jood herkende, haar te drinken vroeg; want de haat tusschen de Joden en de Samaritanen was zoo groot, dat zij elkaar niet den geringsten dienst zouden gevraagd hebben.

De Zaligmaker hernam; ‘Indien gij de gave Gods (d.i. de genade, welke God u op dit oogenblik bewijst) kendet, en wist wie Hij is, die tot u zegt: Geef Mij te drinken, gij zoudt van Hem te drinken gevraagd en Hij zou u levend water gegeven hebben.’ Door de zinnebeeldige uitdrukking ‘levend water’ bedoelde Jesus het alleenzaligmakend geloof in Hem, maar de vrouw begreep dit niet en zei: ‘Heer, Gij hebt niets om te putten, en de put is diep! Van waar hebt Gij levend water?’ Jesus verklaarde haar nu, dat Hij een heel ander soort water bedoelde, namelijk het water, dat den dorst van hem, die er van drinkt, voor eeuwig lescht, omdat het in hem wordt een bron, springend ten eeuwigen leven. Maar ook deze verklaring begreep de Samaritaansche vrouw niet, en half schertsend riep zij uit: ‘Heer, geef mij dat water, opdat ik geen dorst meer krijge, noch hier behoeve te komen om te putten.’

STILLEVEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN AD. KUNZ.

De Zaligmaker bracht haar nu heur zondigen levenswandel onder het oog, waarop zij uitriep: ‘Heer, ik zie, dat Gij een profeet zijt.’ Zij stelde nu den Zaligmaker het voornaamste godsdienstig geschilpunt voor, dat tusschen de Joden en de Samaritanen bestond. De eersten hielden, overeenkomstig de wet Gods, Jerusalem voor de plaats, waar men God in Zijn tempel moest aanbidden, terwijl de Samaritanen meenden, dat dit te Garizim, waar vroeger hun tempel had gestaan, moest geschieden. De Samaritaansche vrouw wilde nu uit den mond van Jesus, dien zij voor een profeet hield, een beslissing vragen, maar de Zaligmaker liet haar niet uitspreken en zei: ‘Vrouw, geloof Mij: het uur komt, dat gij noch op dezen berg, noch te Jerusalem den Vader zult aanbidden. Het uur komt en is nu daar, dat de ware aanbidders den Vader zullen aanbidden in geest en waarheid. God is geest, en zij, die Hem aanbidden, moeten in geest en waarheid aanbidden.’

Nu de vrouw Jesus met zulk oppergezag hoorde spreken, kwam de gedachte bij haar op, dat Hij misschien de lang beloofde Messias was, dien ook de Samaritanen verwachtten. Zij zeide dan: ‘Ik weet dat de Messias komt; als Hij komt, zal Hij ons alles verkondigen.’ En Jesus antwoordde haar: ‘Ik ben het, Ik, die met u spreek.’

Zonder verder iets te zeggen snelde de vrouw, haar kruik achterlatend, naar de stad en riep tot allen, die zij ontmoette: ‘Komt en ziet een man, die mij alles gezegd heeft wat ik gedaan heb. Is Hij niet de Christus?’

De Samaritanen begaven zich tot Jesus en baden Hem, eenigen tijd bij hen te blijven. Hij voldeed aan hun verlangen en bleef twee dagen te Sichem. Zijn verblijf in die stad was vruchtbaar; velen geloofden in Hem en zeiden tot de vrouw: ‘Nu gelooven wij niet om wille van uw zeggen, want zelf hebben wij gehoord en weten wij, dat deze waarlijk de Zaligmaker der wereld is.’

Grootmoeders verjaardag. -

Grootmoeder is een en al verrukking over de geschenken, die haar kleindochtertje haar op dezen zoo gewichtigen dag komt aanbieden, maar nòg meer ingenomen is zij met den brief, waarin kleine Anna - God weet ten koste van hoeveel zweets! - haar heilwenschen heeft op het papier gebracht. De kleine meid, trotsch op haar letterkundigen arbeid, slaat met voldoening grootmoeders blijde verwondering gade, die zich straks in stoffelijke blijken zal uiten. Met leege handen keert Anna stellig niet naar het ouderlijk huis terug.

De alligators. -

Van deze kruipende dieren, die tot de familie der krokodillen behooren, is de meest bekende de snoek-alligator (zoo genoemd omdat de vorm van den bek groote gelijkenis toont met dien van den snoek) of Mississippi-alligator, daar hij in deze rivier hoofdzakelijk en zeer algemeen voorkomt. De lengte van dit dier kan tot vier en een halven meter bedragen, maar half zoo groote alligators zijn reeds als volwassen dieren te beschouwen. De kleur van den rug is gewoonlijk een vuil olijfgroen, met hier en daar donkere vlekken; die van den buik smerig lichtgeel.

In den staat Louisiana zijn alle rivieren, meren, poelen, vijvers vol van deze beesten. In de Red River waren ze, voordat deze door stoombooten bevaren werd, zoo talrijk, dat men ze bij honderden langs de oevers zag liggen. De kleine lagen of zaten op den rug der grootere, en somtijds hoorde men van hen een gebrul, als van duizend verwoede stieren. Zij waren, als veel dieren in Noord-Amerika, zoo weinig menschenschuw, dat zij zich om de drukte op de rivier of aan den oever nauwelijks bekommerden, dat zij, wanneer men niet op hen vuurde of hen met opzet verjoeg, booten op weinige meters afstands voorbij lieten gaan zonder er notitie van te nemen.

Op het land beweegt de alligator zich moeilijk; het zware lijf komt bijna met den grond in aanraking, en de lange staart sleept er over heen. Omdat ze zoo onbeholpen zijn, toonen zij zich op het land buitengewoon laf. Bemerken zij op hun tochtjes van het eene water naar het andere een vijand, dan drukken zij zich zoo goed zij kunnen op den grond neer en blijven doodstil liggen, alleen met de licht beweegbare oogen den vijand opnemend. Nadert men hen, dan vluchten zij niet, vallen evenmin aan, maar gaan op hun pooten staan en maken een geluid of zij een blaasbalg in hun

binnenste hebben. Wie ze zoo wil doodslaan loopt niet het minste gevaar, mits hij op behoorlijken afstand van hun staart blijft, want daarin bezit de alligator groote kracht. Een mensch, die een flinken slag met den staart krijgt, kan er door gedood worden. In het water daarentegen, zijn eigenlijk gebied, is de alligator vlugger en stouter en valt soms zelfs den mensch aan. In den regel echter vermijdt hij hem angstvallig, vooral wanneer deze onverschrokken op hem afkomt. In Noord-Amerika waden de veeherders, wanneer zij aan een door alligators bewoond water komen, er met knuppels gewapend door, om een weg voor hun vee te banen of om de vraatzuchtige dieren te beletten, het vee bij het drinken lastig te vallen. Als zij recht op den kop van den alligator afgaan, hebben zij niets te vreezen en kunnen zelfs, zonder gevaar te loopen, den kop zoolang met hun knuppels bewerken, tot het dier de wijk neemt. Soms ziet men menschen, muildieren en alligators dicht naast elkaar in het water, het vee angstig in de weer om aan de krokodillen te ontkomen, de herders bezig deze door stokslagen in toom te houden, en de alligators met schitterende oogen den anders zoo welkomen buit bekijkend, maar uit vrees voor een ongewenschte dracht slagen zich op eerbiedigen afstand houdend.

De taaiheid der alligators bemoeilijkt de jacht, want ze worden enkel gedood door een kogel, die hersenen of hart doorboort. Het aantal jonge dieren, die jaarlijks in Florida om hun huid, tanden en olie gevangen worden, wordt op 6000 geschat. De prijs is ongeveer 25 dollars per 100 stuks.

Jaarlijks komen honderden alligators op de Europeesche dierenmarkt en vinden met graagte afnemers, de kleine voor de aquariums, de groote voor de diergaarden. De exemplaren, die in dit nummer zijn weergegeven, bevinden zich in den zoölogischen tuin te Londen.

Stilleven. -

Hoe lachen de edele vruchten, los en bevallig over de tafel uitgespreid, ons toe: de frissche aardbeien, de geurige druiven, de malsche peer en de fijne meloen. Voor een lekkerbek is het om van te watertanden. Maar ook het schilderachtig gezicht, de smaakvolle groepeering verschaft genot, een genot van hooger soort en blijvender waarde. Lekker immers is maar een vinger lang.

[Nummer 35]

Dennenhof,
door
Agatha de Haan.
(*Vervolg*.)

Vreugde verbreiden is plicht.

GOEDE MAATJES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. AUBLET.

Vroolijk schertsend wandelden de gasten in den tuin heen en weer. Marie geleek een bloem in haar rooskleurig zomerkleedje, sierlijk bewoog zij zich naast haar forschen, statigen verloofde; zij babbelde en lachte als een zorgeloos gelukkig kind.

Mevrouw Leermans' vijftigste verjaardag zou met eenigen luister worden gevierd, daartoe waren al haar kinderen samen gekomen in het oude huis.

Nu zat zij voor het venster harer kamer en sloeg het gezelschap in den tuin gade. Charlotte was bij haar. Met onrust merkte het meisje telkens weer op, hoezeer haar pleegmoeder veranderd was: Op het hooge voorhoofd vertoonden zich tal van fijne rimpeltjes, de oogen hadden hun levendigen glans verloren, en zelfs haar fiere houding was verdwenen en had plaats gemaakt voor een vermoeid, lusteloos uiterlijk.

Langzaam wendde mevrouw zich tot het meisje en zag haar teeder aan.

‘Wat is mijn bloempje gelukkig, niet waar Lotje?’

Het meisje knikte glimlachend.

‘Ja, tante, maar mijn zusje heeft ook een goede keuze gedaan.’

‘Ja, Goddank. Anton is een flinke, verstandige jongen, die zijn verloofde begrijpt en waardeert; nu, hij is immers Ernests boezemvriend.’

‘Dat is wel de beste aanbeveling,’ zei Charlotte zacht, doch met warmte.

Mevrouw zag haar vorschend aan, het meisje ontweek echter haar blik en vestigde schijnbaar al haar aandacht op de wandelaars daar beneden.

‘Wordt het mijn pleegdochtertje niet te eenzaam op Dennenhof? Verlangt ze niet het voorbeeld van Marie te volgen in plaats van haar schoonste jaren op te offeren aan een oude vrouw?’

‘Tante....’

‘Hindert je die toespeling, kind? Kom, het is niet meer dan natuurlijk, dat een jong meisje meer van gezelschap, dat haar jaren past, wenscht te genieten dan jij doet.... Kijk, Lotje, daar loopt Bruno, natuurlijk weer heel alleen; geen van de jonge dames verwaardigt hij met een blik, en hij mocht dat toch gerust doen, nu zijn rouwtijd om is.’

Charlotte staarde door het venster, zij stond daar roerloos, in angstige spanning, zij begreep wat er nu volgen zou en het vervulde haar met schrik.

‘Ik durf wedden, dat al zijn gedachten bij één meisje toeven, wier grijze oogen hij niet vergeten kan....’

‘Daar wordt geklopt, tante, het is zeker Ernest; zal ik de deur opendoen?’ vroeg het meisje gejaagd en reeds op de deur toesnellend.

‘Neen, laat dat maar.’ En haar stem verheffend riep ze vriendelijk:

‘Ben jij daar, Ernest?’

‘Ja, ma!’ klonk het daarbuiten, ‘mag ik binnenkomen?’

‘Nog tien minuten geduld, beste jongen. Ik heb met Lotje iets te bespreken, dat niet mag worden uitgesteld.’

Ernest ging zwijgend weg en Charlotte nam

haar plaats aan het venster weer in. Zij was zeer bleek geworden, in haar oogen lag een droevige uitdrukking.

'Kom eens bij mij, kind!'

Gehoorzaam knielde Charlotte bij haar pleegmoeder neer en legde het hoofd op haar knie.

'Ik luister, tante.'

'Kindlief, heb je dan werkelijk niet begrepen, waar ik zooeven op doelde? Weet je niet, dat hij' - zij wenkte met het hoofd naar den kant, waar Bruno nog steeds rusteloos heen en weer liep - 'met ongeduld en verlangen wacht op een beslissing, die hij mij gesmeekt heeft nog vandaag te willen uitlokken, daar hij zelf er geen moed toe had, dit te doen?'

Charlotte bleef zwijgen, terwijl Maries heldere lach tot haar doordrong. Zij huiverde en sloot de oogen.

'Ik heb hem beloofd een woord te zijner gunste te spreken en ik doe dit met heel mijn hart, omdat het de vervulling van mijn liefsten wensch sedert jaren is, waarvoor ik spreek.'

'Ach, tante,' klonk het sidderend en ontsteld.

'Kindje, ik weet alles van vroeger, hij heeft me alles verteld en ik heb hem alles vergeven, omdat ik alles begreep. Nu hij vrij is, zal alles nog zoo goed en heerlijk worden, als ik het mij vroeger heb durven droomen. Want, niet waar, mijn Charlotte heeft hem niet vergeten, zij is altijd zijn beschermengel geweest en wil dat ook voortaan zijn?'

'O tante, tante!'

Welk een raadselachtige klank in haar stem!

Maar mevrouw Constance was zoo vervuld van haar lievelingsdenkbeeld, dat zij daarin niet dan blijde ontroering hoorde. Met een glimlachje vatte zij de handen van het meisje.

'Welk een geruststelling te weten, dat jij de ster zult zijn, waarnaar hij zal opzien om niet meer af te dwalen. Lieve, ik ben nu zoo kalm en gelukkig, als ik in jaren niet ben geweest. Het was mij als een voorgevoel, toen het driftige, kleine meisje in mijn huis kwam en aller harten voor zich won; ik had je altijd lief, alsof je mijn dochter waart, en ik dank den goeden God, dat Hij je hart neigde tot dat van mijn kinderen, voor wien je het meest noodig bent.'

Nog bleef Charlotte bewegingloos geknield, geen geluid kwam over haar bleeke lippen, als schaduwen lagen de donkere wimpers over de wangen.

'Of zou ik mij vergissen? Zou mijn Charlotte hem niet meer willen toebehooren en hem overlaten aan zijn zwakheid en de verzoekingen? Als zij zich van hem terugtrekt, zal het hem weder tot de oude sleur terugdrijven en zijn moeder zal niets kunnen doen om hem.... Lotje, spreek toch....'

Welk een zielsangst in haar stem!

Langzaam, langzaam hief het meisje nu het hoofd op en glimlachte, maar het was een glimlachje, dat in tranen verdween.

'Tante.... ik.... ik wil hem toebehooren.'

Constance hief het meisje in haar armen op en omhelsde haar innig.

'Ik wil hem zelve zijn geluk vertellen, kind. Kom, breng me tot hem, kom!....'

'Neen, nu nog niet, niet bij al die vreemden. Gaat u hem roepen, ik zal hier wachten.'

Mevrouw knikte met een lachje van ontroering en begaf zich naar den tuin met de oude veerkracht en fierheid in haar houding.

Charlotte zonk bij den verlaten stoel neer en snikte.

‘O, moeder, ik betaal slechts mijn schuld aan u af, maar word nu weer als vroeger.... anders heb ik me voor niets gegeven en zal het me te zwaar worden....’

Door het venster zag zij Bruno met zijn moeder het huis naderen, arm in arm, beiden stralend van vreugde.

Zich vermannend plukte het meisje een witte roos uit een der vazen, trad voor den spiegel en stak de bloem in het haar.

‘Het spel begint, Charlotte, draag zorg, niet uit je rol te vallen. Lach nu, zoo is het goed, zóó ziet een gelukkige bruid er uit....’

‘Is het werkelijk waar, Lotje, wil je mijn vrouw worden, toe, laat mij het zelf van je hooren,’ klonk teeder dringend Bruno's stem.

‘Ja, Bruno!’ zei ze met kalme, vaste stem, ‘dat wil ik.’

‘Mama, wensch ons geluk!’

En eensklaps voor haar nederknielend, kuste hij haar handen.

‘Ik dank u, moeder, vergeef me nu nog eens alles.’

‘Alle oude vlekken zijn uitgewischt; kinderen, schrijft op het nieuwe blad, dat voor je open ligt, niets dan gouden woorden van liefde.’

Met een blik van verstandhouding drukte Marie haar zuster de hand; als bij ingeving had zij alles begrepen. Geen gelukwensch bracht zij haar toe, slechts even fluisterde zij in haar oor: ‘Lotje, ik bewonder je en dank je om moeders wille.’

Toen stak zij Bruno de hand toe met een ernstig: ‘Word gelukkig, Bruno!’

De diepe beteekenis, die in haar woorden lag, werd door Bruno begrepen, het antwoord lag in zijn handdruk.

Haastige schreden klonken in de gang, Ernest trad binnen met een opgewekt: ‘Waar zitten jelui toch allemaal, de gasten blijven geheel alleen?’

Mevrouw Constance kwam naast hem staan en legde haar hand op zijn arm. ‘Beste jongen, wensch je broer en zijn verloofde geluk.’ Charlotte stond zwijgend, met bevende lippen naast Bruno, zij zag niemand aan.

Ernest bleef staan en bracht de hand aan het voorhoofd, rood en wit wisselden snel op zijn gelaat.

‘Wil je mij geen hand geven, Ernest?’

‘Bruno.... ik.... het kwam zoo onverwachts.... Ik wensch je geluk, jou ook Charlotte, heel veel geluk. Mama, kom nu mee; we mogen onze gasten niet zoo aan zich zelven overlaten, het is te onbeleefd, ik zag al, dat....’

Sneller en sneller had hij gesproken, zonder te denken bij wat hij zeide; nu stokte eensklaps zijn stem, en als iemand, die doodelijk vermoeid is, zonk hij op een stoel neer.

‘Scheelt er wat aan, Ernest?’ vroeg mevrouw bezorgd.

‘Neen, ma, volstrekt niets, ik heb me den laatsten tijd met te veel werk belast en dat wreekt zich nu. Ga gerust heen, ik kom ook aanstonds.’

In de gang keerden Marie en Anton terug en de laatste legde deelnemend de hand op den schouder van zijn vriend.

‘Arme Ernest,’ fluisterde Marie troostend, ‘ik had haar jou zoo graag gegund.’

‘Zeg niets, Marie, zeg niets, spreek er nooit over, het maakt me zwak en ik heb nu al mijn kracht noodig, om mezelf te beletten haat te koesteren.’

‘En ik dacht al, dat ze van jou het meest....’

‘Stil, Anton,’ viel Marie haar verloofde haastig in de rede, ‘laat dat rusten.’

‘Ik dacht ook, dwaas die ik was,’ mompelde Ernest bitter.

‘Ernest, laat die gedachte nooit in woorden komen, het zou moeder ongelukkig maken en haar daad vergeefs doen zijn, en daar is ze te groot en te moeilijk voor geweest.’

‘Marie, is dat waar, vergiste ik mij niet? God zegene haar! Ik zal sterk zijn en haar taak niet verzwaren, maar wee hem, als hij ooit....’

‘Zwijg, Ernest, ik bid je.’

‘Wees gerust, Marie....’

> Het ongeluk is dikwijls de weg, door het geluk ingeslagen om ons te bereiken.

De eerste sneeuw dekte zachtkens gras en koren toe voor de dreigende winterkou. Langs de wegen en over de witte velden krasten schor raven en kraaien en een waas van droefgeest ge verlatenheid hing over land en dorp.

Van Dennenhof was met de zomerpracht ook de luidruchtige vroolijkheid geweken. Stil en eenzaam lag het landhuis tusschen droomerig suizende dennen en bladerlooze kastanjeboomen.

Bruno bracht de Zondagen gewoonlijk bij zijn moeder en verloofde door en was de overige dagen op zijn kantoor, want hij was tegenwoordig ‘flink aan het werk,’ zooals hij zelf het uitdrukte.

Marie logeerde in de stad en Ernest vertoonde zich nog slechts zelden op Dennenhof.

Charlotte was het blijmoedige meisje niet meer, dat lachend en zingend op ieders gelaat een tinteling van vroolijkheid wist te tooveren. Ernstig keken de grijze oogen van onder de lange wimpers uit, ernstig en rustig, geheel in overeenstemming met den vastberaden trek om de stevig gesloten lippen.

Mevrouw Constance vroeg zich dagelijks af, wat wel de oorzaak kon zijn van deze verandering, die van haar eens zoo schalksche, levendige pleegdochter, een droef, vroeg oud meisje had gemaakt.

Een bevredigende verklaring vond zij echter niet.

Soms echter, als zij Marie en haar verloofde gadesloeg, zag zij een verhouding zoo geheel anders dan tusschen Bruno en Charlotte, dat zij zich afvroeg, of zij zich niet vergist had, toen zij voorbarig de verloving van haar pleegdochter met haar zoon had tot stand gebracht. En onwillekeurig kwamen haar dan woorden van teleurstelling over de lippen.

Charlotte weerde echter bedroefd en ontsteld iedere toespeling af en beweerde volkomen gelukkig te zijn. Zij naaide en borduurde aan haar uitzet, altijd even ernstig zonder lachjes of liederen, geheel het tegenovergestelde van Marie.

Nu lag de eerste sneeuw op de velden, binnen knapte het vuurtje gezellig in den haard en het echt huiselijke leven was weer begonnen.

Hoe stil was het nu in de eens zoo drukke huiskamer. Charlotte zat peinzend in het vuur te staren, de roode en gele vlammetjes sprongen lustig heen en weer en verteerden de glimmende kooltjes het een na het ander.

De grauwe lucht wierp een geheimzinnig schemerlicht in het groote vertrek. Charlotte had de handen saamgevouwen; nu ze geheel alleen was, ontspanden haar trekken zich en namen een zwaarmoedige uitdrukking aan, het jeugdige hoofdje boog zich, moe van het mijmeren; langzaam, heel langzaam zonken de oogleden neer en het meisje sluimerde in.

Zij ontwaakte door een zachte, eigenaardig kille aanraking. Toen zij de oogen opsloeg, ontwaarde zij Pluto, die zijn vochtigen neus tegen haar hand drukte en met zijn groote, verstandige oogen naar haar opzag.

Haastig het hoofd omwendend, verraste zij Ernests treurigen, strak op haar gevestigden blik, en zonderling ontroerd sprong zij op, zonder hem echter te naderen.

Langzaam trad hij op haar toe en reikte haar de hand, aarzelend legde zij even haar vingertoppen daarin.

'Ben je niet verwonderd, mij zoo onver wachts te zien, Charlotte?' vroeg hij zacht.

Zij knikte slechts zwijgend zonder hem aan te zien.

'Ik moest vandaag te N. zijn, en nu ik eenmaal zoo dicht in de nabijheid was, wilde ik niet weer weggaan, zonder ma en jou even te hebben gezien.'

'Mama is op haar kamer,' zeide ze snel en gejaagd.

Hij zag haar vorschend aan.

'Mag ik je eerst even onder vier oogen spreken; ik ben niet zonder bedoeling hierheengekomen, Charlotte.... ik....'

'Is er weer iets met Bruno gebeurd?' Onwillekeurig waren haar die woorden over de lippen gekomen; nu berouwden zij haar reeds, en als smeekend hief zij de hand naar haar pleegbroer op.

'Charlotte.... zie mij eens flink aan.'

Het meisje voldeed verwonderd en verlegen aan dit verzoek.

'Ik herken ternauwernood in dat veranderd gezichtje de trekken van mijn vroolijk zusje. Je gezicht is nu als een landschap zónder zon,' fluisterde hij ernstig, 'Charlotte, zeg eens hardop, dat je gelukkig bent?'

Zij trad verbleekend een schrede achteruit en opende vergeefs de lippen tot een antwoord.

'Laat dat,' mompelde hij bitter, 'ik heb nog nooit een leugen van je gehoord, verneder je er ook nu niet toe.'

'Ernest, o.... ik wil....'

Hij schudde het hoofd. 'Kind, je hebt je zelve verraden.'

'Zeg niets aan ma,' bad zij schuchter.

Hij leidde haar terug naar haar stoel en zette zich naast haar.

'Vertrouw je mij, Charlotte?' vroeg hij met vriendelijken ernst.

Zij knikte. 'Onvoorwaardelijk!'

'Mag ik dan eens open en eerlijk met je spreken als broer en zuster?'

'Ja, Ernest.'

Zij was angstig zonder het zich zelve te willen bekennen.

'Lotje.... hoe is het met Bruno.... gaat hij nog met Van Nerven om?'

'Hij heeft mij beloofd het niet meer te zullen doen.'

'Wanneer, Lotje?'

'Bij onze verloving.'

'En denk je, of weet je, dat hij woord gehouden heeft?'

Héél zacht klonk het antwoord. 'Neen!' 'Charlotte!'

'Ja, Ernest, ik wil jou wel zeggen, dat ik hem een maand geleden te A. gezien heb met Van Nerven. Ik had Marie naar den trein gebracht, en toen ik door de stad liep om een boodschap voor tante Constance te doen, ontmoette ik hem zonder dat ze me opmerkten.'

'En heb je hem dat later niet gezegd, Lotje?'

'Jawel. Bruno zei, dat de jonker hem toevallig had ontmoet en zich aan hem opgedrongen had, geheel tegen zijn zin.'

'Ben je daarvan overtuigd, Lotje?'

'Neen, Ernest; kòn ik maar ja zeggen, doch het is mij niet mogelijk.'

'En als je zeker, héél zeker wist, dat hij niet oprecht tegen je geweest was, dat hij nog niet oprecht is.... zou je hem dan aan zijn lot overlaten?'

'Neen, Ernest, om je moeders wille, nooit.'

Ernest haalde diep adem en begon driftig in de kamer heen en weer te loopen. Plotseling trad hij weer naast haar en zag haar onderzoekend aan.

'Lotje, zou je zekerheid willen?'

'Jij weet iets, Ernest, ik lees het op je gezicht, vertel het mij, ik ben openhartig tegenover jou geweest en heb dus recht op openhartigheid van jou kant. Geef mij overtuiging, ik weet, dat jij het in je macht hebt.'

'Wil je met me naar N. gaan?'

'Ja!'

'Maak je dan klaar, het rijtuig komt over een half uur, ik ga intusschen mama groeten en haar zeggen, dat je met me uitgaat.'

Charlotte maakte zich haastig gereed, toen keek zij uit haar raam over het sneeuwlandschap en zuchtte diep.

'O, wat ben ik moe, en alles wordt ál zwaarder en zwaarder....'

'Je denkt dus, dat we hem daar zullen vinden, Ernest?'

Met diepen ernst zag de jongeman neer op het meisje, dat naast hem ging; van haar gelaat was niets te bespeuren achter het dichte zwarte gaas, alleen de glans der oogen lichtte door het duister heen.

'Ja!' antwoordde hij kortaf, maar op een eigenaardigen toon, die haar geenszins ontging.

‘Waarom dan toch?’ vroeg ze zacht, het hoofd naar hem opheffend en de voile terugslaand om beter te kunnen zien.

‘Luister eens, Charlotte. Ik kwam vanmorgen naar N. om eenige zaken in orde te brengen, en na afloop daarvan besloot ik in een restaurant te gaan ontbijten. Ik zat daar alleen in een schemerig hoekje en dacht juist er over of ik ma niet even zou gaan opzoeken, toen ik oplettend werd door Bruno's lach, dien ik in de zaal daarnaast hoorde. En dadelijk daarna vernam ik ook de onaangename stem van dien Nerven.’

‘Weet je zeker, dat het Nerven was?’

Ernest knikte.

‘Ja. Het was een groot gezelschap, dat hoorde ik duidelijk. Nerven en Bruno voerden het hooge woord en soms werd er bulderend gelachen om geestigheden, die.... enfin; ten slotte hoorde ik, dat een van hen het voorstel deed naar den “amusanten stoomdraaimolen te gaan,” wat grooten bijval vond.’

‘Ga voort, Ernest.’

‘Nu.... Bruno had op dat voorstel niets geantwoord en Van Nerven veroorloofde zich eenige aardigheden over een leiband, waaraan het gewillige lam zoetjes den strengen herder volgde naar den huiselijken schaapstal.’

‘En verder, Ernest?’

Er klonk geen ontroering in haar stem, koud en bedaard kwam de aansporing over de lippen van het meisje.

‘Moet ik alles vertellen, Charlotte?’

‘Ja, alles!’

‘Bruno antwoordde eerst niets, maar toen de jonker altijd spottender en hoonender, “den braven vromen weduwnaar, die zooveel aanleg had om thuis de strengen wol voor zijn vrouw op te houden en stichtelijke liederen te zingen,” plaagde, toen schaterde Bruno het uit en riep minachtend: Je houdt me wel voor een pantoffelheld, Victor?’

‘Zeg liever, je *bent* een pantoffelman, anders zou jij niet afkeerig zijn van een dol avondje, daar ken ik je voor,’ riep Van Nerven sarrend terug, totdat Bruno plotseling zeide: ‘Ik ga mee vanavond, tegen acht uur ben ik tot je beschikking, om je te toonen dat ik van pantoffels en leibanden afkeerig ben.’

‘Hoera, als de kat van huis is, vieren de muisjes feest, maar wat zal je jonge heilige er van zeggen, Brun?’ spotte Van Nerven luid lachend....

‘Ernest!’ mompelde Charlotte dof, ‘wat is alles afschuwelijk in de wereld; waar is de rooskleur, die vroeger alles omgat? Waar zijn de droomen van geluk en vreugde? Alles is zoo leelijk en zwart... Toe, Ernest, vertel verder, ik wil alles weten.’

‘Je moet nu niet moedeloos worden, Charlette, hij zal wel veranderen, later.... als jij er altijd bent om den slechten invloed van sommige menschen te bestrijden. Bruno is nu eenmaal te zwak om aan zich zelf te worden overgelaten, een blinde mag niet zonder gids gaan of hij verdwaalt.’

Ernests welwillende woorden waren gedwongen, het scheen hem moeilijk te vallen ze uit te spreken.

‘Ik wilde alleen maar, dat je niet argeloos zult gelooven en je laten misleiden, het is beter, dat je weet hoe moeilijk, hoe ontzettend zwaar de taak is, die je vrijwillig op je schouders hebt genomen; kind, ik moet je bewonderen.... Er is zoo oneindig veel.... liefdevol geduld voor noodig, om bij veel ontmoedigingen vol te houden en te hopen.’

‘Ja, veel, heel veel geduld en volharding,’ fluisterde Charlotte, terwijl zij het hoofd boog. Ernest zuchtte, toen schudde hij droefgeestig het hoofd en ging zwijgend verder.

‘Je hebt mij nog niet gezegd wat zijn antwoord was op de.... aardigheden van Nerven, Ernest,’ vroeg Charlotte eensklaps.

Hij bleef staan en keek strak voor zich uit, op zijn gelaat lag een uitdrukking van verborgen strijd.

‘Zijn antwoord pleit wel voor hem,’ zeide hij eindelijk langzaam.

‘Zeg het mij woordelijk, Ernest,’ verzocht ze dringend.

‘Ja, Lotje. Hij zeide slechts: Dat is iets, waarover ik geen enkel woord verdraag, het allerminst van jou, Victor. Beklad niet het reine met het gif van je tong, dat zal ik nooit dulden.’

‘Dank je, Ernest, er schijnt weer een lichtstraaltje, en licht is hoop, hoe klein en nietig het ook zij.’

Hij glimlachte, maar zonder blijdschap.

Zwijgend gingen zij voort, beiden in eigen gedachten verloren. Voor een groot, rond gebouw bleven zij staan, Ernest scheen besluiteloos, maar Charlotte drong er op aan, ook binnen te gaan, zoodat hij moest toegeven.

Door een met roode fluweelen gordijnen bedekte deur kwamen zij in een nauwe gang, karig verlicht door twee walmende lampen.

Charlotte had reeds voor zij binnentraden haar voile neergeslagen en thans legde zij haar hand op Ernests arm. Een benauwende warmte drong tot hen door; hoe verder zij de gang doorliepen, hoe dreunender een groot verward geluid tot hen kwam.

Plotseling verblindde een schitterend licht hun oogen, zij waren in de zaal gekomen en bevonden zich nu tusschen een opeengepakte menschenmassa, waardoor zij zich slechts langzaam een weg konden banen.

Charlotte liet zich door Ernest meevoeren, het rumoer verdoofde haar, alles om haar heen kwam haar als een verwarde droom voor.

De stoommachine raasde en stampte geweldig en een draaiorgel krijschte onafgebroken zijn valsch: ‘Schep vreugde in 't leven.’

Het lachen en schertsen om haar heen was haar onverdraaglijk. Toch volgde zij Ernest steeds, midden tusschen al die menschen door, veilig voor hun nieuwsgierige blikken achter het gaas van haar sluier.

Een luid gelach overstemde eensklaps het krassen van het orgel, Charlotte herkende die volle, heldere stem. Zij bleef staan en keek om, Ernest drukte haar waarschuwend de hand en keek ook naar den kant, van waar het dolle gelach tot hen kwam. Een toornige gloed flikkerde in zijn oogen en een kort oogenblik krulde een minachtend glimlachje zijn lippen.

Charlotte stond roerloos te staren, het golfde alles op en neer voor haar verbaasden blik. Al die bont geschilderde paarden, die rusteloos op hun ijzeren stang galoppeerden, die wild draaiende tempeltjes en schommelende vaartuigen, waarboven een glinsterende kralenmassa en kleurige vanen hingen, maakten haar duizelig. In een grooten walvisch draaiden zij telkens weer voor haar oogen voorbij, die uitgelaten groep jongelui met champagneflesschen in den arm en narrekappen op het hoofd....

‘Kom, Ernest!’

Gehoorzaam volgde Ernest de heldere, gebiedende stem. Buiten ademden zij gretig de zuivere lucht in en Charlotte sloeg haar voile weder op.

Onder een lantaarn hield Ernest haar staande en zag haar aan.

Zij glimlachte bitter.

‘O, wees gerust, Ernest, ik lijd er niet onder; als men verachten kan, voelt men geen smart meer.’

‘Arme Charlotte, zóó had ik het mij niet voorgesteld, anders had ik je niet hierheen gebracht; vergeef me!’

Zij bewoog afwijzend de hand.

‘Praat daar niet over; waar niets te verwijten valt, behoeft niets vergeven te worden.’

‘Zullen we een rijtuig nemen?’ vroeg hij zacht.

‘Neen,’ weigerde zij beslist, ‘ik wil niet stil zitten, ik moet beweging hebben en frissche lucht.’

Hij weerstreefde niet, maar bood haar den steun van zijn arm.

Zwijgend gingen zij naast elkander, het maanlicht viel helder op de besneeuwde landwegen, het was niet koud, en toch huiverde Charlotte en trok haar mantel nauwer om zich heen.

Met vluggen, regelmatigen pas liepen zij voort om hen; heen zuchtte de wind zachtkens door de witbepoederde struiken en het maanlicht tooverde milliarden vonkjes op de blanke sneeuw.

Eindelijk werd Ernest de stilte te drukkend, hij boog zich naar zijn pleegzuster toe en vroeg vol hartelijke deelneming: ‘Charlotte, waar denk je zoo aan?’

Het meisje schrikte op en bewoog weifelend het hoofd, toen wees zij naar de stad, die reeds ver achter hen lag.

(*Slot volgt.*)

Van Den Haag naar Batavia,
door
J.F. Quant.

IV.
(*Vervolg en slot.*)

Twee dagen, nadat wij Kaap Gardafui gepasseerd waren, den 10en November, was het

Vrijdag en hadden wij de gewone wekelijksche variatie op het eenvormige leven. Dan kwamen 's ochtends een drietal matrozen op het achterdek en de officier, die verantwoordelijk was voor de bagage. Het groote luik werd geopend, allerlei koffers en kisten werden naar boven geheschen en voor een uurtje op het dek neergezet ter beschikking van de eigenaars. Op zoo'n dag had men alle gelegenheid om de garde-robe van zijn medereizigers en hun pakkunst te bestudeeren. Zoo zag ik van een jeugdig ambtenaar, dat de overhemden, die hij noodig had, onder in een groot koffer zaten, waarvan de bovenste helft met al zijn oude studieboeken en dictaten was aangevuld. En een van de andere heeren werd zóó verlekkerd op de flanellen kostuums van zijn buurman, dat hij ze met geweld in ruil wilde hebben voor zijn winterjas. Niet zonder poëzie was de positie van een jong echtpaar, waarvoor drie groote kisten naar boven kwamen, die wegens absolute onkunde omtrent hetgeen er in was, alle drie ten onderste boven moesten worden gehaald voor een paar nieuwe zakdoeken.

EEN GEHEIM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN THEO GRUST.

Tweemalen gedurende de reis werd 's Zondags op het achterdek gepreekt, eens door een predikant en eens door een zendeling, waarbij de meeste passagiers tegenwoordig waren. Voorts werd elken avond tegen halftien door het Duitsche gezelschap in de tweede klasse een korte godsdienstoefening gehouden, die ook door enkele anderen werd bijgewoond.

Bijna dagelijks hadden wij in den Indischen Oceaan het genot van een prachtigen zonsondergang, vooral als kleine wolkjes teekening maakten aan de westerkim. Eenmaal was het, alsof wij een bergland vóór ons hadden en verscheidene kraters vurige tongen langs de hellingen naar beneden slingerden. Overigens zagen wij niet veel anders dan den grooten waterplas, die te veel ruimte biedt dan dat de schepen er dikwijls dicht bij elkaar zouden komen. Een poging om ons afleiding te bezorgen door een tooneelvoorstelling, aangekondigd bij plakkaat in de territoriale wateren van Sokotora ‘met goedkeuring van het edelachtbaar hoofd des eiland bestuurs,’ mislukte, nadat enkele menschen gedurende een paar dagen rollen hadden geleerd. Wij stelden dan ook, bij gebrek aan beter, veel belang in een boot, die drie dagen achtereen met ons meevoer op zoo grooten afstand, dat wij slechts nu en dan een rookwolk zagen, en waren verdrietig, toen eindelijk geen rook meer voorden dag kwam. Bij de nachtelijke doorvaart tusschen de Lakadiven en Malediven ontsnapte ons het licht van Minicoy wegens te grooten afstand, maar een valk bracht ons bericht van de nabijheid van land en nam gratis passage naar Ceylon in den grooten mast.

PRESIDENT KRUGER.
Naar de jongste photographie

Spoedig kropen een paar matrozen als katten naar boven en werd het beestje gevangen en in een kooi gezet. Dit verdroot een juffrouw, die van de dierenbescherming was, en zij stelde een premie op des valken vrijheid. Bij het naderen van Ceylon werden nog twee andere valken gevangen, maar drie premies was de goede ziel te veel. Twee dieren wilde zij gelukkig maken en beloofde voor elk een kwartje, waarop twee Jantjes verklaarden, dat de Amsterdammers beter betaalden en zij hun beestjes maar zouden bewaren. Zoo kwam het, dat op den 14en November 's namiddags om vijf uur bij Point de Galle, onder tranen van zijn gevangen broeders, plechtig de vrijheid werd gegeven aan den valk van Minicoy.

Wij voeren dicht langs de kust, die zwaar begroeid was met hoog hout en tot een heuvelachtige streek opliep, terwijl op den achtergrond hooger gebergte en in de verte de Adamspick zich verhief. Op een vlakke landtong lag een kleine stad en daarachter kwam na eenigen tijd een inham voor den dag, waarin enkele schepen te zien waren. Het meest trok onze aandacht een fraaie, witte kerk op een heuvel midden

in het groen, met haar hooge torens, tot ver in den oceaan den lof verkondigend van den Schepper van land en zee.

Van den mast werd geseind: ‘alles wel aan boord’; wij voeren nog eenigen tijd onder den wal en om acht uur was van den vuurtoren niets meer te zien en liepen wij door een kleine wending naar het zuiden recht op Padang aan. In de laatste dagen hadden wij stroom tegen gehad, en had volgens de opgaven van den afgelegden weg, die dagelijks na de plaatsbepaling werden gepubliceerd, het schip zijn gewone snelheid niet gehaald. Thans echter werd de stroom gunstig en begonnen wij hoe langer hoe harder te loopen, zoodat de *Amalia* haar eigen record glansrijk sloeg en haar reputatie schitterend verbeterde.

Nabij den evenaar stond wat zee, maar de deining kwam van achteren en was daardoor niet erg hinderlijk. De *Wilhelmina* daarentegen, die wij tegen kwamen, stampte verschrikkelijk, zoodat op het dek bijna geen passagiers te zien waren. Het regende hier veel en dan was het moeilijk boven een droog plekje te vinden, maar enkele buien brachten een heerlijke afkoeling en werden daarom na de groote hitte, die wij bij Ceylon hadden gehad, dankbaar aanvaard.

Op een ochtend werd plotseling een alarmsignaal gegeven: matrozen en Javaansche bedienden holden over het dek, groote slangen werden aangesleept en op de pompen gezet en in een minimum van tijd spoten vijf flinke stralen in de lucht ter zijde van het schip. Het was maar exercitie, doch stel u den schrik onder de passagiers voor, sommigen hun zwemgordels halend, anderen roepend om de sloepen, een der heeren het Italiaansche beeldje reddend, dat hij te Milaan voor vier franks had gekocht (terwijl het in Holland een gulden kostte), ware het niet, dat den vorigen avond, heel in het geheim, een kleine waarschuwing was gegeven.

Op den 18en November verkondigde des avonds het licht van Poeloe Bedjo, dat wij in Nederlandsch-Indië waren aangekomen. Daarop kregen wij 's nachts zoo'n regen, dat de officier op de brug geen uitzicht meer had

en tot den morgen moest gewacht worden om de kust van Sumatra te naderen. Gelukkig klaarde het toen op en konden wij onze oogen vergasten aan het grootsche bergland en de lieve eilandjes, die er voor liggen. Aan het landeinde der Koninginne-baai werd de Emmahaven zichtbaar, waarin na eenigen tijd onze boot aan de kade lag.

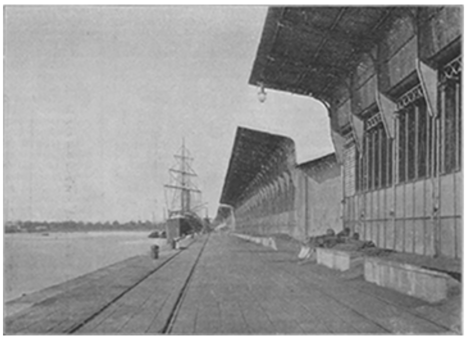

BINNENHAVEN EN OPSLAGLOODSEN TE TANDJONG PRIOK (JAVA.)

Hier was voor de equipage heel wat te doen. In de eerste plaats moest water worden ingenomen, dat uitstekend te krijgen was en op zeer eenvoudige wijze door slangen in het schip werd gebracht. Voorts moest een gedeelte van de lading worden gelost, de mail voor Padang worden afgegeven en moesten verscheidene passagiers met hun bagage van boord. Eindelijk moest de steenkoolvoorraad voor de reis in den Indischen Archipel worden opgedaan, daar zoowel op dit traject als op de thuisreis tot Aden of Perim de *Amalia* Ombiliënkolen verstookt, waartoe een tijdelijke wijziging in de roosters noodig is.

De haven is door een pier en een eilandje afgesloten en wordt omgeven door steile bergen, van onder tot boven welig met tropische planten begroeid; op een klein plateau, slechts weinig boven de zee verheven, vindt men de loodsen, het station en wat verder tot den dienst van de haven behoort, terwijl tegen een helling het belangwekkend kolendepôt is aangelegd met zijn sporen op verschillend niveau en zijn fraaie stortinrichtingen. De spoorweg leidt over een laag zadel, door de inlanders ‘gebroken bergrug’ genaamd, in een kwartier naar Padang, waar wij met ons vijven, dames en heeren, in karretjes op twee wielen met galoppeerende paarden, schuddend en stootend, een uurtje voor ons plezier uit waren.

's Middags om vijf uur verlieten wij de haven, die met een drietal booten van de Pakketvaart en een keurig gouvernementsstoomertje een vroolijk gezicht opleverde, dat spoedig door dichten regen werd bedekt. Den volgenden dag ontstond onder de kust van Sumatra bij enkele menschen nog neiging tot zeeziekte en mijn overbuur aan tafel, die champagne beloofd had, als hij vrij bleef van deze kwaal, begon zoo gruwelijk bleek te zien, dat niemand een cent voor mijn aandeel in de flesch wilde geven. Gelukkig bleef het in het algemeen bij booze neigingen en had de administrateur alle succes met het groote diner, dat 's avonds tot afscheid werd gegeven.

Toen de zon weer opging, was het 21 November en de laatste dag van onze reis. Wij waren met prachtig weer en in rustig water bij Krakatau, hadden later rechts den witten vuurtoren van Anjer, van waar onze komst naar Batavia werd bericht, voeren om den schilderachtigen hoek van Bantam en kwamen daarna tusschen de Duizendeilanden, die als zooveel duizenden drijvende tuintjes op het water lagen.

Een groot aantal kleine prauwtjes met inlanders, die aan het visschen waren, gaf leven aan deze vriendelijke omgeving.

Op de boot was alles in rep en roer. De koffers uit het ruim kwamen voor het laatst naar boven en elke passagier had het druk met in- en overpakken van zijn goed. Nieuwe kleeren kwamen voor den dag en enkele menschen begonnen er zoo mooi uit te zien, dat men ze bijna niet herkende. De mail werd op het dek gebracht, een groote massa zakken opgestapeld met postpakketten voor St. Nicolaas, en alles voor de aankomst gereed gemaakt. De lunch werd een weinig vervroegd, de champagne aandeelen kwamen tot hun recht en alle passagiers stonden op het dek, toen wij om halféén tusschen de pieren naar binnen voeren en het vlag saluut gebracht werd aan Harer Majesteits wachtschip in de haven van Tandjong Priok.

Op de kade stond het vol met menschen, Europeanen en inlanders, die als het ware het schip bestormden, toen de plank was gelegd. Het weerzien van familie of vrienden, de reclame van de agenten der groote hotels, het uitreiken van brieven en de zorg van enkelen om spoedig aan wal te komen, veroorzaakte groote drukte op het dek. Aan alle kanten werd verwelkomd en afscheid genomen en niemand vergat een hartelijk woord van dank te brengen aan den commandant, die dit door zijn goede zorgen en zijn aangenaam optreden dubbel en dwars had verdiend.[1)]

Langzamerhand gingen de passagiers van boord en om halfdrie zat ook ik met mijn gezin in den trein naar Batavia. Zoo aanlokkelijk als de schoone natuur is bij de Emmahaven, zoo weinig aantrekkelijk is het vlakke, moerassige land achter Priok. Maar de treinrit duurde niet lang en spoedig stonden wij te midden van ontzaglijke drukte aan het station in de benedenstad. Hier wachtte ons een goede vriend met de boodschap van zijn vrouw, dat alles voor onze ontvangst gereed was. De invasie leek mij wel wat sterk, maar er zijn menschen in de wereld, wier vriendschap voor geen lasten wijkt: het aanbod werd volgehouden en dankbaar aanvaard. De stoomtram bracht ons naar de bovenstad, en toen wij 's avonds gezellig zaten te babbelen, was het of wij nooit uit Indië waren weg geweest.

Met den extra-trein.

Hij bleef als een zoutzuil staan. De trein, die hem naar Weenen moest brengen, om bijtijds voor de bruiloft van zijn neef aan te komen, verliet snuivend en stampend het station, op hetzelfde oogenblik, dat de heer Held ademloos het perron opstormde.

Met een glimlach monsterde de stationschef zijn vriend, die, den spiegelblanken cilinderhoed achter in den hals, in een onberispelijken rok gekleed, met een grooten ruiker in de eene, een witte das, die hij geen tijd meer had gehad aan te doen, in de andere hand, als verslagen de rookpluimen nastaarde, die uit de locomotief van den wegijlenden trein opstegen.

‘Te laat, vriend,’ zei de stationschef, een glimlach achter zijn handbeweging verbergend. ‘En de volgende trein komt hier eerst om halfelf aan.’

De heer Held keek zijn vriend wanhopig aan. ‘En om elf uur heeft het huwelijk van mijn neef plaats. Wat moet ik nu doen?’

‘Je had ook niet te laat moeten komen.’

I) Helaas, het is de laatste maal geweest, dat deze goede, hartelijke zeeman zijn schip uit Nederland in Indië heeft mogen brengen. Op de volgende reis overleed hij en werd te Genua begraven. Bij zijn passagiers leeft echter een dankbare herinnering voort aan zijn prettige, eenvoudige manieren, zijn vriendelijkheid voor kinderen en zijn tevreden, gemoedelijk gezicht.

‘Alsof het mijn schuld was!’ riep de heer Held buiten zich zelf. ‘Die weergasche kleermaker heeft mijn rok eerst een kwartier geleden thuis laten brengen.’

‘’t Is onaangenaam, maar je neef zal toch ook wel zonder jou kunnen trouwen.’

‘Als het anders niets was....’

‘Maar wat zit er dan achter?’

Zuchtend wischte de heer Held zich het zweet van het voorhoofd. ‘Waarom zou ik het je ook niet vertellen? Zooals je weet, hou ik van Leonie, en nu hoopte ik, dat zich bij het vroolijke feest een gelegenheid zou voordoen, haar een bekentenis af te leggen.’

‘Je denkt dus, dat de bruiloft van haar zuster bij haar een verlangen naar haar eigen spoedig huwelijk zal doen ontstaan, en nu ben je bang, dat een ander je bij de mooie bankiersdochter zal vóór zijn.’

‘Neen, daar ben ik niet bang voor. Ik geloof, dat Leonie mijn neiging beantwoordt. Maar we zijn nooit alleen. Ze heeft een tante bij zich, die haar zorgvuldig bewaakt. En toen ik laatst de opmerking maakte, dat het huwelijk van een familielid dikwijls aanleiding had gegeven tot de verloving van een ander, kleurde zij lachend en beantwoordde mijn handdruk.’

De stationschef streek door zijn baard. ‘Zijn we al zoo ver!’ riep hij lachend uit. ‘Nu begrijp ik je teleurstelling, den trein gemist te hebben.’

‘Dat is het, - en geen mogelijkheid om op tijd te komen,’ mompelde de heer Held somber.

De ander keek eenige oogenblikken nadenkend voor zich heen. Daarop zei hij plotseling: ‘Zeg eens, Lodewijk, heb je moed?’ En toen Lodewijk hem twijfelend aankeek, vervolgde hij: ‘Misschien kan ik je helpen.... Het is eigenlijk wel niet in den haak, maar wat doet men al niet voor een vriend, die in den brand zit.’ Hij keek op zijn horloge en zei: ‘Luister dus. Binnen tien minuten komt de extratrein van den koning van Roemenië hier aan en zal om water in te nemen drie minuten stil houden. Je springt op de locomotief en rijdt mee. Ik zal den machinist verzoeken, je geen moeilijkheden in den weg te leggen. Bij aankomst te Weenen zorg je, dat niemand van het koninklijk gevolg je ziet. Werd men van je onbevoegd meerijden iets gewaar, dan zou dat voor ons beiden onaangename gevolgen kunnen hebben. Je reuzenruiker moet je hier laten, die valt te veel in het oog.’

Een kwartier later reed de heer Held, achter den machinist op de locomotief staande, naar het gewenschte doel. Zijn haren fladderden in den wind, zijn knieën knikten van de ongewone inspanning van het staan op den schommelenden bodem. Maar daar lette hij niet op. Ook de waarneming, dat zijn gezicht en kleeding langzamerhand met kolenstof bedekt werden, kon zijn vroolijke stemming niet verstoren. Als in een droom vloog hij voort, en eer hij het voor mogelijk hield, dook de grijze dampkring der millioenenstad voor zijn oog op. De trein stoomde onder den met glas bedekten koepel van het station binnen.

De vermaning van zijn vriend indachtig, hield de heer Held zich achter den breeden rug van den stoker verborgen. Zoo zag hij niets van de feestelijke ontvangst des konings. Enkel een gewemel van zwarte rokken en met goud afgezette uniformen schemerde voor zijn oogen, en hij had slechts één wensch, dat de plechtigheid spoedig voorbij zou zijn en hij zich ongemerkt onder de op het station verzamelde menigte kon mengen.

Plotseling was het, of een electrische schok hem had getroffen. Het was de machinist, die hem op den schouder tikte.

‘Ik ga uu,’ zei deze tot hem. ‘Gij zult goed doen met u bij mij aan te sluiten.’

Een schuwen blik om zich heen werpend, zag Lodewijk, dat de hooge personages het perron verlaten hadden en het gevolg zich langzaam verwijderde.

Voorzichtig klom hij van de locomotief, om het volgend oogenblik vol ontzetting een Roemeenschen generaal te bemerken, die, den vorst verlatend, recht op hem afkwam. Hij meende in den grond weg te zinken. Het feestelijk versierde station begon voor zijn oogen te draaien. Een zoo groote angst greep hem aan, dat hij op het punt was, voor de voeten van den generaal neer te zinken en, zijn schuld bekennend, om genade te smeeken. Maar reeds richtte de generaal na een militairen groet het woord tot hem.

'Mag ik om uw naam verzoeken, mijnheer. Ik vind hem niet vermeld onder de heeren, die den trein van Zijne Majesteit hebben begeleid.'

Lodewijks hart hield bijna op met kloppen. Maar al zijn moed bijeenrapend, antwoordde hij: 'Lodewijk Held.'

'Ambt?'

'Regeeringssecretaris.'

'Dank u wel.'

De generaal sloeg zijn aanteekenboek dicht, salueerde weer en verwijderde zich.

Als verdoofd staarde Lodewijk hem na. Eindelijk moed scheppend, begaf hij zich naar den uitgang. Maar de machinist, die, aan de locomotief bezig, de gewisselde woorden gehoord had, snelde hem na.

'Nu, dat is een fraaie geschiedenis!' riep hij hem toe. 'Wij zullen een flinken uitbrander krijgen, als er niet nog wat ergers opzit. Ik was een ezel, dat ik mij met die zaak inliet.' Hierna keerde hij brommend naar zijn locomotief terug.

Lodewijk vervolgde zijn weg. Bij den uitgang stiet hij echter op den dienstdoenden commissaris van politie, die daar blijkbaar op hem had gewacht en nu met een korten groet op hem toetrad.

'Pardon, mijnheer de secretaris, mag ik vragen, in welke hoedanigheid u aan het treinpersoneel van den koning van Roemenië was toegevoegd?'

'Ik behoorde eigenlijk niet tot het treinpersoneel, mijnheer de commissaris.'

'Dat weet ik. Juist daarom mijn vraag. Daar

het behalve het personeel niemand was veroorloofd, in den hoftrein plaats te nemen, verzoek ik u mij te zeggen, met wiens verlof u den rit hebt meegemaakt.'

Lodewijk haalde diep adem.

'Dat zou ik liever niet zeggen,' fluisterde hij, 'Neem maar aan, dat ik het op eigen verantwoordelijkheid deed.'

'Zoo? - En de machinist heeft u rustig laten meerijden?' hernam de beambte scherp. 'Nu, dan zullen wij aanstonds hooren, wat die daarop te zeggen heeft.' Hij ging naar het perron.

Met één sprong was de heer Held naast hem. 'Een oogenblik, mijnheer de commissaris! Ik zal u omtrent alles volledig inlichten.'

'Eindelijk! Dat zal in ieder geval het verstandigst zijn.'

Met een diepen zucht nam Lodewijk het woord en vertelde met horten en stooten de toedracht der zaak.

De commissaris luisterde aandachtig, schreef naam en adres op, groette stijf en ging heen.

'Binnen eenige uren zal de straf wel op mij neerkomen,' dacht Lodewijk, terwijl hij de trappen van het station afging. Op het plein wenkte hij een koetsier en reed naar de woning van den bruidegom, die, nog met zijn toilet bezig, met verbazing het kolenbrandersvoorkomen van zijn neef aanstaarde.

'Mensch! wat zie je er uit!'

'Als iemand die, om op je bruiloft niet te mankeeren, zich den duivel op den hals heeft gehaald,' trachtte Lodewijk te schertsen. 'Later zal je alles vernemen. Nu echter verzoek ik je om water, zeep en borstel, en schoon linnen.'

De verandering, die de heer Held hierdoor tot stand bracht, betrof enkel zijn uiterlijk. In zijn binnenste bleef het somber als te voren. Alle gezichten, die zijn oog voorbijgleden, droegen de trekken van den Roemeenschen generaal en van den commissaris van politie.

Eerst aan het diner, toen de tonen van het orkest zich deden hooren, verdween langzamerhand de schrik, en toen hij met Leonie aan den dans deelnam, voelde hij plotseling, dat hij een ander mensch, weer de oude mensch geworden was. Hij begreep zijn vroegeren angst niet meer. Wat kon het overige hem schelen, als zijn wensch door Leonie verhoord werd! Een ambtelijke berisping kon hem treffen, meer niet, en wat beteekende die, vergeleken bij zijn geluk?

De beslissende vraag kwam over zijn lippen, en toen een handdruk, een zacht, vriendelijk woord hem verhooring schonk en daarna ook uit den mond des vaders het jawoord hem tegenklonk, toen was het hem, of hij de overmaat van geluk niet kon dragen. Vervuld van angst en zorgen was hij dit huis binnengetreden - als de gelukkigste aller stervelingen zou hij het verlaten.

Maar het zou anders worden.

Toen Lodewijk, naast Leonie aan de met bloemen getooide tafel gezeten, met ongeduld in de op het jonggehuwde paar uitgebrachte heildronken instemde, en met kloppend hart wachtte op de plechtige kennisgeving door den huisheer van de verloving zijner tweede dochter met den regeeringssecretaris Held, klonk hem plotseling de vroolijke stem van zijn neef in het oor.

'Hoor eens, Lodewijk, je bent me nog de oplossing van het zwarte raadsel schuldig.' En tot de anderen gewend, vertelde hij hoe zijn neef zwart van roet en kolenstof bij hem was gekomen.

Lodewijk lachte vroolijk. Zoo opgeruimd was thans zijn stemming, dat hij grooten schik had in zijn avontuur. Den gek stekend met de plechtige houding van den generaal, het vorschend gezicht van den commissaris van politie en zijn eigen angst, verhaalde hij de episode in geuren en kleuren. Maar hoe verschrok hij, toen hij, den kring rondziende, niets dan ernstige, verlegen gezichten gewaar werd.

Zelfs Leonie was verschrokken en keek angstig naar haar vader, wiens gefronste wenkbrauwen niet veel goeds voorspelden.

Op dit oogenblik riepen, de onbehaaglijke stilte verbrekend, de tonen eener viool het gezelschap naar de danszaal terug. Lodewijk stond op, om Leonie zijn arm aan te bieden. Maar reeds gleed zij, door een anderen tafelbuur geleid, in de rij der dansenden.

Diep gekrenkt volgde Lodewijk het jonge meisje. Hij begreep niet, wat dit alles te beteekenen had. Door nieuwe bekommering gekweld, keek hij, tegen de deurpost leunend, naar de huppelende paren. Plotseling stond de kleine, zwaarlijvige gestalte des bankiers voor hem.

'Een woordje als je blieft.'

Met beklemd gemoed volgde hij hem naar diens studeerkamer. Hoe geheel anders keken de kleine, schrandere oogen hem aan dan eenige oogenblikken te voren, toen hij hem als zijn toekomstigen schoonzoon had begroet.

Een korte, pijnlijke pauze verstreek, daarna nam de bankier het woord.

'Ge hebt om de hand van Leonie gevraagd.... Het spijt mij u te moeten zeggen, dat ik mij ten gevolge van de noodlottige gebeurtenis, die ge verteld hebt, verplicht zie, mijn toestemming terug te nemen. Neem me niet kwalijk, maar ge hebt zeer onvoorzichtig gehandeld. Er is geen twijfel aan, of ge hebt door het domme vergrijp, waaraan ge u hebt schuldig gemaakt, uw loopbaan als ambtenaar vernietigd.'

'O,' riep Lodewijk buiten zich zelf. 'Wat heb ik dan voor vreeselijks gedaan! Het was toch geen misdaad!'

De bankier glimlachte fijntjes.

'Ge weet, dat een misslag soms erger is dan een misdaad.'

'Het is dus uw onherroepelijk besluit, - u weigert mij de hand van uw dochter?' vroeg Lodewijk met bevende lippen.

De bankier knikte.

'Het spijt mij, dat mijn geweten als vader mij verbiedt, het levensgeluk van mijn kind aan een zoo lichtzinnigen jongen man toe te vertrouwen.'

Lodewijk was doodsbleek opgestaan.

'Dan wil ik enkel hopen, dat de man, dien gij dat vertrouwen waardig zult achten, uw dochter zoo gelukkig zal maken, als dat het hoogste doel van mijn leven zou zijn geweest.'

Een koele buiging, en met vasten tred verliet Lodewijk de kamer en het huis.

Toen hij na een korten, koortsigen slaap, die zijn oogen tegen den morgen eindelijk had doen toevallen, laat op den voormiddag ontwaakte, voelde hij zich als een schipbreukeling, die al zijn have en goed in den storm heeft verloren. Toorn en wanhoop streden in zijn hart om den voorrang. Daarbij kwam zijn ongeluk hem zoo grenzenloos belachelijk voor. Neen, om zulk een bagatel kon Leonie hem haar genegenheid niet onttrekken. Hij had vier dagen verlof. Zij zou daarvan gebruik maken, om hem een geruststellend woord te doen toekomen. Aan deze hoop klampte hij zich vast, als een drenkeling aan een strohalm. Maar hij wachtte tevergeefs. Reeds was de laatste dag aangebroken, en 's avonds moest hij vertrekken.

Daar werden hem 's morgens aan het ontbijt twee brieven gebracht. De een was van Leonie. Sidderend van aandoening maakte Lodewijk de enveloppe open en las:

'Vandaag eerst is het mij gelukt, mijn waakzame tante te verschalken, om je te zeggen, dat ik niet opgehouden heb je lief te hebben en dat ik altijd van je zal blijven houden. Ik zal mijn best doen, papa tot andere gedachten te brengen. Geduld dus en moed!

Voor altijd uw Leonie.'

Door deze weinige regelen was Lodewijk gelukkig. Als Leonie hem trouw bleef, zou de bankier ten slotte wel toegeven.

Daar werd hij plotseling naast zijn onaangeroerde kop koffie den tweeden brief gewaar, waarin hij onmiddellijk een dienstbrief herkende. Het was een uitnoodiging, om dien voormiddag om elf uur bij den minister van Spoorwegen te komen.

'Het beslissend oogenblik,' zuchtte hij. 'En nog wel bij den minister ben ik ontboden. Wat geven die heeren zich een moeite, om mij aan den dijk te laten zetten.' Nu viel het hem in, dat de minister met zijn overleden vader bevriend was geweest. Maar dit zou hem weinig baten. Doch er mocht van komen wat wilde, Leonie's brief was hem een talisman tegen vertwijfeling.

Even voor elf uur trad de heer Held de wachtkamer van het ministerie binnen, maar werd niet onmiddellijk toegelaten. Terwijl hij wachtte, zocht hij in de trekken der daar werkzame ambtenaren te lezen, of zij iets van zijn zaak en zijn lot wisten; maar hij vond daarop geen antwoord. Eindelijk opende de minister de deur en Lodewijk verscheen voor zijn rechter.

Zijn eerbiedigen groet met een lichten hoofdknik beantwoordend en hem door een handbeweging een zetel aanwijzend, nam de minister het woord:

'Ik wachtte nieuwsgierig op u.' En toen Lodewijk hem vragend aankeek, vervolgde de minister: 'Dus gij kent de reden niet, waarom gij hier ontboden zijt? Het betreft het personeel, dat wij hadden aangewezen, om den extra-trein van Z.M. den koning van Roemenië te vergezellen.'

'Wat een lange inleiding om mij het mes op de keel te zetten,' dacht Lodewijk.

De minister echter vervolgde:

'Zooals bij dergelijke gelegenheden gebruikelijk is, werden bedoelde heeren door den koning met een ridderorde begiftigd, die men mij verzocht heeft, aan de betrokken personen ter hand te stellen.'

Lodewijk onderdrukte een zucht. Was het niet wreed, hem voor oogen te houden, dat anderen voor hun reisje met den trein een ridderorde kregen, terwijl hij....

De minister liet hem den tijd niet, zijn gedachte te voltooien. Lodewijk scherp aanziende, vervolgde hij:

'En zeg nu eens, mijn waarde heer, hoe komt gij in 's Hemels naam aan de Roemeensche Kroonorde, die ik u moet ter hand stellen? - Hier op de lijst staat uw naam met de kantteekening, dat gij tot bijzondere veiligheid van Zijne Majesteit de reis zelf op de locomotief hebt meegemaakt.'

Met een lichten kreet sprong Lodewijk van zijn stoel op.

'Excellentie.... dat is.... o, wie had zoo iets kunnen denken!' En hij vertelde alles.

De minister lachte zoo uitbundig, dat een knoop van zijn vest sprong en de ambtenaren in het belendend vertrek de ooren spitsten en elkaar verwonderd aankeken, want zóó hadden zij Zijn Excellentie nooit hooren lachen.

'Hoe jammer, dat je vader, mijn goede, oude vriend, dat niet beleefd heeft!' riep eindelijk de minister, toen hij weer woorden kon vinden. Daarna stelde hij den jongen

man het in een met fluweel gevoerde etui rustende ridderkruis ter hand. ‘En nu naar Leonie! Ik wed, dat haar gestrenge papa tot andere gedachten zal komen.’

De bankier kwam tot andere gedachten, en vaak nog werd er hartelijk gelachen om de zonderlinge omstandigheden, waaronder Lodewijk zijn ridderkruis verdiend had.

Bij de Platen.

Goede maatjes. -

Er zijn geen beter vrienden en trouwer makkers te bedenken dan Leo en Castor. Leo is de meester, maar al omklemt zijn kleine, gespierde vuist ook de karwats, nooit hoeft hij daarmee zijn gezag te doen gelden, want Castor erkent het vrijwillig, en wee wie naar zijn jongen meester ook maar een vinger zou durven uitsteken.

Zij vormen samen een aardig groepje: de jongen, met zijn fijnbesneden gezicht en fraaie lokken, zijn ferme houding en stouten oogopslag, zich zijn overwicht bewust; de hond, uit welks goedige oogen trouw en aanhankelijkheid spreekt, en welks forsche bouw en stevige poolen groote kracht verraden. Kracht en aanhankelijkheid zijn de begrippen, die de schilder in zijn doek heeft willen uitbeelden, en niemand zal beweren, dat hij hierin niet uitstekend geslaagd is.

Een geheim. -

Ook een aardig groepje, maar van een heel ander soort. In haar schilderachtige, landelijke dracht zien de beide meisjes met haar frissche gezichtjes er bekoorlijk uit. Wat voor groot geheim de een aan de ander mag te vertellen hebben? Hier staat een ruim veld open voor allerlei gissingen. Heel waarschijnlijk is het, dat het in de oogen van groote menschen allesbehalve be-

langrijk zou schijnen, maar daar alles betrekkelijk is in de wereld, mogen wij wel aannemen, dat het in de oogen der kinderen iets van groote beteekenis is, veel gewichtiger dan de oorlog in Zuid-Afrika bij voorbeeld.

Poes van haar kant stelt weer het meeste belang in den bol garen, dien de breister in den steek heeft gelaten, om aan de confidenties van haar vriendinnetje het oor te leenen.

President Kruger. -

Een afbeelding van president Kruger, naar zijn laatste port et, zal in deze dagen door al onze lezers met belangstelling en eerbiedige sympathie worden begroet.

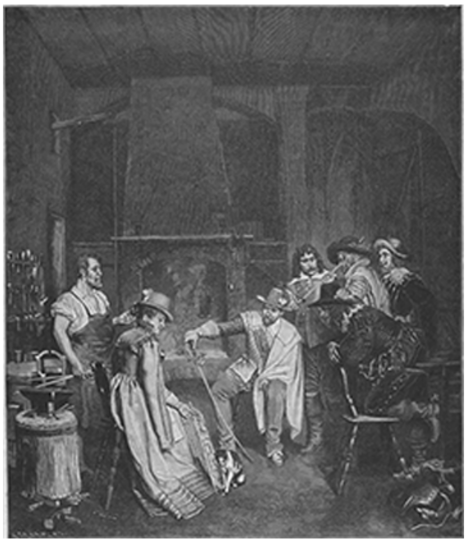

BIJ DEN WAPENSMID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. PROBST.

De trekken van den eerbiedwaardigen president en grooten patriot spreken van kommer en zorg, maar ook van kloeke vastberadenheid. Welk een tragisch lot, op zijn ouden dag zijn door de Engelschen overheerd land te moeten verlaten, om in Europa een laatste poging te doen tot bemiddeling, tot tusschenkomst - een poging, ondanks de sympathie van bijna alle volken reeds bij voorbaat onvruchtbaar en ijdel verklaard om reden van hooge politiek, - lage politiek ware hier gepaster woord.

Maar welk lot aan de Zuid-Afrikaansche Republieken ook moge beschoren zijn, de geschiedenis zal president Kruger een eereplaats aanwijzen onder de grootste staatslieden onzer eeuw.

Bij den wapensmid. -

De wapensmid op onze laatste gravure heeft voornaam bezoek. Hij is een van die gelukkige meesters uit vorige eeuwen, die aan zijn deskundige klanten de voortreffelijke voortbrengselen van zijn eigen werk verkoopt. De buigzame klingen, kunstig geciseleerd, met vlijmscherp lemmet en breeden greep, zijn meesterstukken

in hun soort. De wapensmid ducht het nauwkeurig onderzoek, dat zijn klanten instellen, niet, hij weet dat zijn werk zelfs het scherpste en kundigste oog geheel zal moeten bevredigen.

Het geheel is een fraai beeld uit de zeventiende eeuw, waaraan de gracieuze vrouwegestalte een heel bijzondere bekoorlijkheid schenkt.

Allerlei.

Een stalen paleis. -

In een fabriek te Chicago is thans een stalen paleis in aanbouw, dat bestand is tegen aardbevingen en bestemd is voor den kroonprins van Japan. Het paleis zal 7½ millioen gulden kosten. Als het metalen geraamte opgesteld is, wordt het van buiten met marmer en graniet bekleed, om het een monumentaal aanzien te geven, in den geest der Fransche renaissance. De afmetingen van het gebouw, dat naast het paleis van den Mikado zal komen te staan, zijn 80 meter lengte, 12 breedte en 18 hoogte; het rust op 400 stalen pijlers, die in een diepe laag beton zijn vastgezet.

De keizerlijke bouwmeester dr. Katyhama heeft de heeren Shankland te Chicago, die voor de tentoonstelling aldaar het groote paleis van den lakenhandel hadden gebouwd, met de vervaardiging van het stalen geraamte belast. Een ander ingenieur, de heer Charles Wilkes, bemoeit zich met de verwarming, de ventilatie, de electrische verlichting en de ijsfabricatie.

Hoeveel wordt de aarde jaarlijks zwaarder?

- Een vreemde vraag, zal wellicht menig lezer denken, en toch is ze nog zoo vreemd niet. De aarde wordt elk jaar ongeveer 500.000 kilo zwaarder. De meteoren, die den opmerkzamen toeschouwer somtijds zulk een schitterend schouwspel aanbieden, worden, doordat ze door de aardatmosfeer vliegen, verbrand en vallen op onze planeten, dikwijls in groote massa's, gewoonlijk echter slechts als meteorisch stof. Professor Nordenskjöld, die hierin een rijke onde vinding bezit, meent, dat uit boven genoemde oorzaak op de geheele aarde jaarlijks 500 ton daarvan neervallen, en de navorschingen van een Russisch geleerde stemmen daarmee overeen. De meteoren zijn kleine planetarische lichamen, die volgens de zwaartewet. in bepaalde banen om de zon loopen. De aarde draait om haar as met een snelheid van ongeveer 28 kilometer in de minuut, maar legt op haar elliptische baan om de zon in de minuut 1600 kilometer terug af, en kruist in Augustus en November menigte kleine wereldlichamen, die in tegenovergestelde richting trekken. De snelheid, waarmee deze dan in onze atmosfeer treden en de daardoor ontstane wrijving zijn zóó groot, dat zij gloeiend worden, waardoor de kleinste worden verteerd en als stof neervallen, terwijl de grootere onze aarde soms als meteoorsteenen bereiken.

[Nummer 36]

Gezondheid is de grootste schat, door Mathilde.

I.

EEN BRIEF NAAR HUIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. DE MARINITOCH.

Wanneer men oom Siemensz vroeg, hoe hij het maakte, dan kon men er zeker van zijn, dat zijn gezicht, hoe vroolijk en gezond het er voor een oogenblik ook uitzag, dadelijk betrok en in elkander schrompelde, zoodat het sterke gelijkenis begon te vertoonen met een volle maan in doodsnood, want oom was een gezet, flink man van om de zestig. Hij had jaren lang aan het hoofd gestaan van een mooie zaak in ijzerwerken, die hij nu tien jaar geleden had overgedaan om de laatste jaren van zijn leven aangenaam en geheel naar zijn zin te kunnen doorbrengen.

Kinderen had oom niet, tante was een goede, zachte, een beetje eenvoudige vrouw, die naar hem opkeek als naar een hooger wezen en voor wie al zijn woorden als orakeltaal golden; - hem alles uit den weg te nemen, wat hem maar eenigszins kon hinderen, was haar eenig levensdoel.

Neven en nichten - waaronder ik ook een heel bescheiden plaatsje inneem - hadden zij natuurlijk in alle mogelijke graden; en van drie of vier zijden - voor de meesten was het haast niet mogelijk den meerderen of minderen verren afstand te bepalen.

Bij tante waren wij - het neven en nichtendom, zooals oom ons min of meer minachtend betitelde - altijd gaarne geziene en goed onthaalde gasten, maar bij hem was het juist het tegenovergestelde.

Evenals kort na zijn welverdienden rusttijd zich bij hem het denkbeeld vastzette, dat hij sukkelend was, evenzoo kon hij het maar niet - misschien wilde hij 't ook niet - begrijpen, dat alle bewijzen van hartelijkheid en oplettendheid van onze zijde belangloos en zonder berekening geschiedden.

‘Ja, ja!’ was één zijner liefste opmerkingen, als wij hem bezochten en zoo belangstellend mogelijk naar zijn gezondheid vroegen, ‘maak je maar niet ongerust, hoor! 't Gaat

hard achteruit met oom; jelui zult niet lang hoeven te wachten om in zijn boeltje te grabbelen, maar tante is er ook nog en zoo lang zij leeft, heb ik mijn maatregelen genomen, dat jelui hier niets te zeggen hebt.'

Hierop allerlei verklaringen van: dit bedoelden wij niet, oom.... foei!.... hoe kan u dat denken, en zoo verder van al wat verlegenheid, heele of halve onschuldige verlegenheid kunnen ingeven.

Sommige leden - meest uit het nichtendom - gevoelden zich werkelijk beleedigd en gegriefd, trokken zich terug en lieten oom aan zijn werkelijke of ingebeelde kwalen over, liever dan zich weer zulk een hatelijk gezegde op den hals te halen, maar als hij niet in hun bijzijn hun kon zeggen, wat hij de waarheid en zij de onwaarheid noemden, dan stelde hij zich schadeloos door in hun afwezigheid dubbel hard en hatelijk op hen en hun ondankbaarheid te schelden.

Uit dit alles blijkt, dat oom Jacobus Siemensz niet precies datgene was, wat men over het algemeen onder een aangenaam mensch verstaat; hij klaagde er altijd over, dat niemand, zelfs zijn goede vrouw niet, er verstand van had met hem om te gaan. Eenigen beweerden, dat neef Mark - dit ben ik toevallig - er wel slag van had, en eenigen van mijn medeneven vroegen mij dikwijls, hun dit kostelijke geheim te leeren.

Dan haalde ik de schouders op en antwoordde, dat mijn eenig geheim was: er geen geheim op na te houden; werkelijk begon ik, door hen op het denkbeeld gebracht, dat ik bij oom nogal in de gunst was, eens op te letten in hoeverre dit waar was en merkte toen werkelijk, dat ik, hoewel dikwijls genoeg door oom afgesnauwd en toegebeten, toch nog met zekere hartelijkheid - of wanneer dit woord te sterk is - met zekere voldoening van mij te zien, door hem begroet werd, terwijl de anderen gewoonlijk of niet thuis kregen of wel een gezicht mochten zien zoo barsch, dat de stormgod er een lammetje bij leek.

Verder nadenkende, waaraan die betrekkelijke gunst toe te schrijven, kwam ik tot de slotsom, dat ik mij in een tamelijk onafhankelijken toestand bevond wat het financieele betreft en mij een bijzonder talent was ten deel gevallen om toe te luisteren.

Van jongsaf kon ik beter hooren dan spreken; een spraakgebrek, iets minder dan stotteren en iets erger dan hakkelen, maakte mij eenigszins huiverig om mijn stem te laten hooren.

Ik moest mij eerst inwendig er op voorbereiden vóór ik een woord hardop durfde uitspreken. Deze inspanning gaf mij dan gelegenheid om zeer aandachtig, schijnbaar te luisteren naar den spreker, en op het door mij berekende preciese oogenblik stiet ik er dan eenige sedert lang overwogen woorden uit - die gewoonlijk nogal in den smaak van den hoorder vielen - want om maar niet te veel te zeggen, was ik altijd van zijn meening, sprak hem niet tegen - maar vooral dat intense, aandachtige luisteren naar alles wat hij mij verkoos te vertellen, scheen bijzonder oom Jacobus te bekoren en mij een wit voetje bij hem te geven.

Het was trouwens niet moeilijk ooms conversatie bij te houden; zij liep bijna doorgaans over ziekten en middelen om ziekten te voorkomen en te genezen.

Elk nieuw ziektegeval, dat hij hoorde, was een waar buitenkansje voor oom.

'Hoe krijg je dat?' was zijn gewone vraag. Grappenmakers vroegen dan terug:

'Hoe raak je het kwijt?'

Maar die hadden het voorgoed bij hem verbruid. Geen kwaal of hij leed er aan - in zijn verbeelding. Hij had beurtelings alle soorten van hartziekten gehad,

nierontsteking en leverabcessen. Hij had in alle ledematen bijna kanker gehad; hij was melaatsch, blind, doof, lam geweest. Hij had reeds de eerste symptonen van cholera, pokken, pest leeren kennen. Opwekkend waren dan zijn gesprekken niet altijd en geen wonder, dat de andere neven mijn bereidwilligheid om hem aan te hooren toeschreven aan minder edele motieven.

Oom woonde in een aardig huisje even buiten de stad; hij had er nu juist drie maanden geleden zijn intrek genomen - want een eigenaardigheid van oom was het, dat hij gewoonlijk op twee of drie huren van huizen te gelijk zat.

Verhuizen geschiedde zeker jaarlijks, zoo niet twee- of driemalen per jaar, en altijd was het dezelfde reden, die hem tot dezen maatregel dwong. ‘Het huis was niet gezond - er mankeerde onder hygienisch oogpunt dit of dat aan!’ Het eene was te tochtig, het andere te benauwd, een derde heette onbewoonbaar wegens het vocht, bij een vierde was geen goede rioleering, een vijfde leed aan muizenplaag.... in één woord, aan alles ontbrak iets; het nieuwe bezat eerst alle deugden, na eenige weken merkte hij een klein gebrek - het gebrek werd steeds grooter en na enkele maanden verklaarde hij het huis voor gewoon onbewoonbaar en ging weer aan het zoeken naar een nieuwe woning.

Deze nieuwe woning begon hem nu juist ook minder te bevallen, hoewel hij een week of wat geleden verklaard had, nu eindelijk eens iets gevonden te hebben, zooals hij het zelf niet beter had kunnen laten bouwen; het stond nu te veel op den noordenwind en een kwartier verder had hij een moeras ontdekt. Hij wist ook al niet, waaraan hij die rheumatische pijnen in zijn kleinen teen had te danken gehad - 't speet hem wel - het huis beviel hem zoo goed en ook tante was er zoo op streek.

Arme tante! In welk huis hij haar ook sleepte, zij was er onmiddellijk op streek, - maar hij merkte het pas, als hij vast besloten was het te verlaten.

Ik had mijn lesje een paar malen reeds in mijn hoofd stil gerepeteerd en 't kwam er dus tamelijk vlot uit.

‘Maar oom, waarom bouwt u zelf niet een woning, die in alle opzichten aan de strengste eischen der hygiène beantwoordt?’

Oom keek mij aan, eerst een weinig verbaasd - misschien dat zoo'n verstandige vraag over mijn trage lippen kon komen - toen wat knorrig, omdat ik hem een raad durfde geven, en eindelijk toch een beetje . toegevend en goedkeurend. Al deze gevoelens kon men terugvinden in zijn antwoord.

‘Je praat naar je wijs bent, Markus! Zeker, ik heb er ook al dikwijls aan gedacht, in overleg met een dokter - dien *ik* vertrouw....’

Ja! niemand beter dan ik - of het moest tante zijn - wist, hoe kort elke nieuwe arts zich in ooms vertrouwen mocht verheugen.

‘.... een in alle opzichten gezond huis te laten zetten, maar jelui neven denkt allemaal, dat de centen oom op den rug groeien - nu, het zal jullie mooi tegenvallen - tusschen twee haakjes....’

‘Maar oom!’

‘Nu, ja! Wij weten dat en bovendien, wat heb ik er aan, voor de twee, drie jaren, die mij hoogstens nog te leven overschieten - menschelijkerwijze gesproken....’

‘Foei, oom!’

‘Jacobus! Hoe kan je zulke nare dingen zeggen,’ sprak tante over haar stopkous heen.

‘Och! Jelui gelooft me toch niet. Voor jelui ben ik maar een ingebeelde zieke, 't Zijn zenuwen immers, anders niemandal. Zenuwen, of geen zenuwen, ik voel het en een ander niet. Eerst als ik dood ben, zullen jullie inzien, dat ik mijn ziekte kende en

niemand anders, zelfs die pedante heeren doktoren niet. Wijsneuzen en pedanten zijn het, die jonge melkmuilen van tegenwoordig. Een deftig gezicht zetten, dat kunnen ze en op hoogen toon praten van hun wetenschap en den neus optrekken voor alles wat geen arts is, alsof die geen verstand hebben van hun eigen lichaam en dat het beste voelen, en alsof zij het niet juist van ons zieken hebben moeten.'

'Maar dokter Brommer is toch niet jong meer.'

'Een oude sok, die mij in alles napraat en mij in alles gelijk geeft. Daarvoor neem ik geen dokter, daarvoor betaal ik hem niet.'

'Maar oom, wat is eigenlijk uw ziekte?'

Tante legde haar stopwerk neer en ging geruischloos de kamer uit: dit was haar een beetje te kras hier te blijven en het antwoord te hooren op mijn deelnemende vraag - zij kende er minstens dertig antwoorden op en vond het een voorrecht, terwijl ik oom liet praten, eens naar haar bloemen en kippetjes te gaan kijken.

Ooms verhaal liep van zijn stekende pijnen in het achterhoofd tot aan de pijnlijke steken in zijn kleinen teen, de eerste toe te schrijven aan het lage plafond, de laatste, zooals ik reeds vertelde, aan het een kwartier verder gelegen moeras.

Ik had mijn volzinnetje klaar, maar het duurde een heele poos vóór ik het kwijt kon raken in een pauzeering van oom.

'Maar oom, gelukkig is dit geen bepaalde kwaal.'

Nooit vergeet ik den diep verontwaardigden, maar te gelijk innig smartelijken blik, dien hij mij toewierp. 't Duurde echter voor zijn doen nog al lang vóór hij mij antwoordde.

Hij keek zorgvuldig, zelfs angstig rond, maakte de deur open, keek door de gang òf tante in de nabijheid kon zijn, boog zich over de tafel heen en zeide toen op zijn hard fluisterenden toon:

'Hoe weet jij het, dat ik geen kwaal heb?'

'Maar, oom!'

Als ik geen tijd had gehad een anderen zin klaar te maken, dan had ik voor de gauwigheid altijd een 'maar, oom!' bij de hand.

'Denk je dat maar zoo!'

'.... Ja, oom.'

'Weer een bewijs, hoe oppervlakkig en onnadenkend die jeugd van tegenwoordig is. Zij praat maar zonder nadenken, wat haar voor den mond komt, zij ziet niet verder dan haar neus lang is, en toch meent zij de wijsheid in pacht te hebben.'

Ik liet al die wijsheid langs mijn kant gaan; er op te antwoorden en de verdediging van mij en mijn geslacht op mij nemen, vereischte een voorbereidende studie, waartoe oom niet van zins scheen mij tijd en gelegenheid te laten. Dit ging boven mijn krachten en oom las zeker in mijn oogen mijn onderworpenheid aan zijn uitspraak, want een weinig minder brommend, ging hij voort:

'Neen, jongen! Dat is het juist wat de kwelling is van mijn leven, wat mij mijn rustigen, ouden dag bederft, al die kleine sukkelarijtjes zijn bloemen van één boom, vruchten van een stam.'

Ik vond die vergelijking wel wat zonderling, maar ik kon niets anders zeggen dan een met een veelbeteekenenden hoofdknik vergezeld:

'Juist, oom!'

'Het zijn symptonen op zichzelf misschien onbeteekenend en onbeduidend, hoewel voor mij, die ze voelt, lastig en pijnlijk genoeg, van één groot, ongeneeslijk lijden....'

'Och, oom!'

‘Zet nu zoo'n benauwd gezicht niet. Ik heb jou altijd voor den beste gehouden uit mijn geheel nevendom, maar als je zoo'n schijnheiligen snuit trekt, dan begin ik ook te twijfelen aan de oprechtheid van je bedoelingen. Ja, ik heb een kwaal, een doodelijke kwaal.’

‘En die is?’

‘Zeg jij het mij en ik zal het jou zeggen! Het schuilt hier en hier en hier....’

Oom wees op zijn hoofd, zijn rug, zijn hart, zijn borst, en zijn stem klonk heesch, toen hij op mijn vraag: ‘Maar wat zegt de dokter?’ antwoordde:

‘Die knoeiers weten er niets van, evenmin als ik. De een bazelt over suikerziekte, de andere over mijn lever of mijn nieren. Weer een schrijft mij een dieet voor tegen vervetting van het hart. Verbeeld je, een dieet.’

Medicijnen slikken, daartoe was oom steeds bereid, maar aan elk dieet had hij ten minste een paar broertjes dood. De dokter, die het woord ‘dieet’ uitsprak, kon er zeker van zijn afgedaan te hebben - voorgoed.

‘En wat denkt u?’

‘Wat ik denk? Dat ik er uit zal zijn zonder dat iemand er van bewust is. En dat zal goed zijn ook. Wat heb ik aan mijn leven? Mij zelf en anderen tot last en tot spot.’

‘Maar, oom!’

En toen - ik verwonderde mij over mijn eigene vlugheid van spraak:

‘Waarom consulteert u geen professor?’

Toen keek oom mij bepaald vriendelijk aan, de kleine oogen in het sterk gekleurde vollemaansgezicht knepen toe, de lippen met hun sterk naar beneden getrokken zijrimpels, plooiden zich in een soort van boer-die-kiespijnheeft-lach - en zich weer overbuigend - fluisterde hij, zoo zacht zijn grove stem het toeliet:

‘Ik heb er al dikwijls over gedacht - maar ik durf niet, ik ben bang voor mijn doodvonnis! En tante! Zij mag er niets van weten.’

‘Neen, natuurlijk niet!’

‘Wil jij met mij meegaan, neef.... naar Amsterdam, b.v. deze.... neen, de volgende week?’

‘Oom, hoe spoediger, hoe beter! Hoe minder u er tegen aanziet,’ kwam vrij vlot over mijn tong.

‘Ja, dat is die gewone wijsheid, maar ik neem het zoo niet op - wie weet, hoe ik na dit bezoek aan dien hooggeleerden mijnheer, mijn onwetendheid van nu zal betreuren!’

En hij wierp een bedrukten blik naar het plafond.

‘Maar misschien kan hij u genezen?’

‘Genezen kan geen van hen! Ik heb niet het minste vertrouwen in dokters en apothekers...’

En hij deed niets dan ze raadplegen; bovendien geloof ik niet, dat er een geheimmiddel was, door een kwakzalver met den noodigen ophef geadverteerd, of oom had er van geproefd - en het als een prul en knoeierij weer naar zijn rommelkast verbannen.

Hierop viel niets te antwoorden en ik zocht juist naar iets, wat oom niet zou ontstemmen, toen tante binnenkwam met een bedrukt en bedroefd gezichtje, zooals ik haast niet van haar kende.

‘Verbeeld je, Cobus,’ zeide zij half schreiend, ‘al mijn mooie zonnebloemen zijn weg uit den tuin; ze liggen op den vuilnishoop met wortel en al. Wie er zoo brutaal is geweest!’

Met de poffige hand en de korte worstachtige vingertjes op zijn borst wijzende, sprak oom deftig:

‘Dat deed ik.’

‘Och, Cobus, hoe kwam je er toe?’

‘Hoe ik er toe kwam? Doodeenvoudig, vrouw, omdat jou gezondheid en de mijne mij meer waard zijn, dan een paar onnoozele bloemen!’

En hij keek mij triomfantelijk aan.

‘Gisteren,’ ging hij op zijn deftig afgemeten toon voort, ‘las ik in de courant, dat zonnebloemen koortswekkend zijn. Ik heb mij al lang verbeeld binnenkoortsen te hebben, en nu heb ik van morgen in de vroegte den tuinman alle zonnebloemplanten met wortel en al laten uitroeien.’

‘Ze waren zoo mooi, 't is toch jammer.’

‘Vrouw! Daar geef je weer blijken van je gewone droevige kortzichtigheid. 't Is uit liefde en zorg voor jou, dat ik tot dien maatregel overging en nu nog verwijten bovendien....’

‘Ik verwijt je niets, maar het kan toch niet waar zijn, er staat zooveel in couranten, dat niet altijd uitkomt.’

Die zonnebloemen hadden de goeie ziel zeker zeer na aan het hart gelegen, dat zij oom zoo lang durfde tegenspreken.

Met een gebaar van ‘de zaak is afgedaan’ wendde hij zich tot haar en zeide:
‘In zulk een zaak van overwegend belang is het zekere boven het onzekere te verkiezen. 't Is reeds erg genoeg, dat mijn gezondheid onherstelbaar geknakt is, ik wil mijn vrouw, met haar benijdenswaardig sterk gestel, niet wagen aan de kans, door die ellendige bloemen ook ziek te worden. Gezondheid is zulk een groote schat, dat zij alle offers waard is.’

(*Wordt vervolgd.*)

Herfstdag op Doorwerth.
Naar de schilderij van mevrouw M. Bilders van Bosse.

Men behoeft juist geen kunstkenner van buitengewone ervarenheid te zijn, om dadelijk in bijgaande reproductie er eene naar een schilderij der onlangs op 63jarigen leeftijd overleden kunstenares, mevrouw Maria Philippine Bilders van Bosse te herkennen. Dit is wel een harer meest karakteristieke sujetten: een rij forsche beuken, een blauwgeschort boerenvrouwtje op 't boschpad - een eenvoudig onderwerp, opgevat en behandeld met bekoorlijken, innigblijmoedigen eenvoud, juist zooals de schilderes het gezien heeft in de natuur rondom. Want dit is wel het mooie in mevr. Bilders' werk: de oprechtheid waarmee 't gegeven is, de eerlijke geestdrift en onverstoorbare vreugde om de schoonheid der natuur, die er uit spreken; de vrome toewijding, waarmee ze die schoonheid op háár wijze verbeeldt. Al was haar visie niet de monumentaal-grootsche van een Jaap Maris, noch de diep in 't wezen der dingen indringende, dichterlijk-gevoelige van een Mauve, nooit heeft ze getracht te reiken naar wat ging bóven haar artistiek ervaringsvermogen en daardoor geweld gepleegd aan haar kunstenaarsnatuur. Ze had de schoonheid lief op haar eigen wijze, ze zag ze geheel persoonlijk, doch altijd zóó dat haar vertolking er van belangstelling en sympathie wekken moest.

Zóó is het gekomen, dat èn door artiesten èn door leeken mevr. Bilders' werken werden gewaardeerd, dat ze nooit gekend heeft den voor kunstenaars dikwijls zoo zwaren tijd van niet begrepen worden dan door enkele héél fijn voelenden, zooals dit b.v. bij Israëls, de Marissen, Mauve, later bij Breitner, Toorop, De Moor het geval was of nog is.

Haar enthousiaste bewondering voor de natuur juichte ze uit in haar werken en de oprechtheid van dit enthousiasme maakt ze zoo aantrekkelijk. Vooral het Geldersche landschap had ze lief, het bosch in den herfst als het zonnelicht glijdt hei-glanzend langs de stammen en de lange boomeschaduwen vallen over 't boschpad, waar tintelende zonneplekjes wemelen en dorre bladeren luchtig voorthuppelen als telkens òpspattende, ros-gouden zonne-vonken; met zoo'n prachtbrokje natuur vóór zich was ze in haar volle kracht, waarvan de hier gereproduceerde schilderij een mooie proeve is.

Nooit vervalt ze in overdreven uitvoerigheid, in de eenigszins nuffig-coquette opvatting en daarmee samengaande verfijnde penseelbehandeling, waartoe bij een schilderes met de mevrouw Bilders eigene voorliefde voor het dadelijk schilderachtig doende natuurfragment toch wel aanleiding was; integendeel schijnen haar stukken veelal door een mannehand geborsteld, en 't is ongetwijfeld de invloed van Bilders, die hier krachtig op haar heeft ingewerkt.

Zoo bleef ze altijd natuurlijk en volkomen oprecht, schoon met een aan de Romantiek herinnerende neiging tot met-bravour weergeven, wat aan de veraanschouwelijking eener diepdoordringende opvatting der natuur altijd schade doet.

Haar kunst is dan ook van een frissche, blijmoedige bekoorlijkheid, die zonder in de ziel hevige sensaties van machtige schoonheid te wekken, toch een oogenblikkelijke impressie geeft van verrassend, even aantrekkelijk mooi.

MARIA VIOLA.

Dennenhof, door Agatha de Haan. (*Vervolg en slot.*)

Ik heb visioenen, Ernest. Voor mijn oogen zijn wuivende veeren en zijden toiletten, lachende gezichten en narrekappen.... schoon, niet waar, Ernest? En het orgel zingt daarbij: ‘Schep vreugde in 't leven.’

Zij lachte, hard en ruw, zooals hij haar nog nimmer had hooren lachen, en toch was er een nagalm van bittere droefheid in haar stem....

Het gerinkel van bellen klonk achter hen, het kwam snel naderbij en Ernest voerde zijn pleegzuster ter zijde van den weg.

Met woest vlammende oogen stormde een snuivend paard langs hen heen, de hooge dogcart waggelde achter hem en slingerde dwars over den weg.

‘Bruno!’ schreeuwde Ernest, die zijn broeder en Van Nerven op het wagentje herkende, ‘Bruno!’

Een dol gelach was het antwoord, weldra verdwenen zij als spookgestalten bij een kromming van den weg.

‘Als zij zoo blijven rijden zullen zij den hals breken,’ zeide Ernest onthutst en trok Charlotte haastig met zich mede. ‘Kom, Lotje, laten we flink doorstappen, ik heb een somber voorgevoel, het is mij of er weer een ongeluk staat te gebeuren.’

Zwijgend snelde het meisje naast hem voort, de onrust zweepte hen als een booze furie verder.

Dicht bij het dorp stond Ernest plotseling stil en wees met een blik van ontsteltenis met zijn hand naar een zijweg.

Het bloed scheen Charlotte in de aderen te stollen, sidderend greep zij Ernests arm om steun te zoeken en staarde als verwezen naar het zwarte paard, dat daar in den maneschijn met fladderende manen galoppeerde, het verscheurde tuig achter zich aan sleurend.

Zij doken snel tusschen de boomen weg om zich voor het blind rennende dier te beschermen, dat als een stormwind dicht langs hen schoot en weldra verdwenen was.

‘Kom!’ fluisterde Ernest tot het doodelijk verschrikte meisje.

Zij deed moeite om zich te vermannen en volgde hem met het pijnigende bewustzijn, dat zij gingen om iets akeligs, iets heel treurigs te zien. Aan den voet van een machtigen ouden eik vonden zij die zij zochten....

De maan scheen droef bleek door de bladerlooze takken op het jammerlijk tooneel, dat die beide jongemenschen deed huiveren van afgrijzen en medelijden te gelijk.

Tusschen de gebroken boomen van het rijtuig hing, half gebogen, het machtelooze lichaam van den jonker Van Nerven. Zijn gelaat was vaalgrauw en verwrongen van

pijn, de half geopende oogen staarden met een glazigen, dooden blik. En daar, rustend op de sterke, slangachtig gekromde wortels van den eik, lag Bruno....

Langzaam vloeide het leven weg uit de breede klove op het voorhoofd. Stijf lagen de handen met saamgetrokken vingers naast het lichaam neer.

Ernest knielde naast hem en vatte de koude handen in de zijne, smartelijk bewogen, denkend aan zijn moeder, die door hem dezen nieuwen slag zou moeten vernemen.

Charlotte leunde geluidloos schreiend tegen den eik, niet vragend, bevreesd het ergste te hooren.

Als uit een benauwden droom ontwakend, vleide Ernest zacht de verstijfde hand zijns broeders neer en boog zich luisterend tot hem, voorzichtig legde hij zijn eigen vingers, waarin de krachtige levensstroom klopte, op het hart van den gewonde en hief zich toen snel op.

‘Charlotte, hij leeft, Goddank, hij leeft nog, wij moeten hulp halen, hij mag hier niet blijven, of hij bezwijkt onder onze handen.... gauw, een dokter en de pastoor, en een baar.’

‘Stelp jij het bloeden, Ernest, ik haal hulp!’

En krachtig door de herleefde hoop snelde het meisje voort, naar het dorp.

Een kwartier later bewoog een donkere, zwijgende stoet zich naar het stille Dennenhof. Ernest was vooruitgegaan om zijn moeder voor te bereiden. Mevrouw Constance zat in haar eigen kamer te lezen, wachtend op de thuiskomst harer pleegdochter.

Bij het aarzelend kloppen van haar zoon riep zij vriendelijk: ‘binnen!’

Ernest kwam langzaam nader, knielde naast haar neer en sloeg beide armen om haar heen, spreken kon hij niet.

‘Maar kind, wat doe je vreemd, wat is er toch?’ vroeg ze ontsteld door deze ongewone handelwijze.

Hij hief het hoofd op en zag haar smeekend

HERFSTDAG OP DOORWERTH, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MEVROUW M. BILDERS VAN BOSSE.

aan, groote tranen glinsterden in zijn oogen. ‘Moedertje, lief arm moedertje....’ Hij verstomde voor de uitdrukking van schrik in haar trekken.

‘Er komt veel leed over ons.... maar, moedertje, u hebt ons zelf dikwijls die woorden aangehaald; Laat ons zwijgen, wanneer het God is, die ons slaat; wellicht is het beter zoo, moederlief, wij mogen niet....’

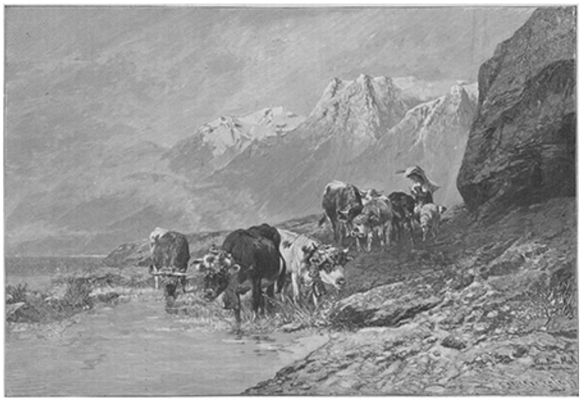

VERTREK VAN DE ALM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CHR. MOLI.

‘Bruno, wat is er met Bruno gebeurd?’ viel zij hem in de rede. Haar stem klonk zacht als een verre echo.

‘Hij is gewond, moedertje, de dokter is bij hem en de pastoor ook.’

‘Je misleidt me, hij is dood,’ snikte ze, haar hoofd tegen zijn schouder leggend, als een ziek, hulpeloos kind.

‘Neen, moedertje, neen, hij leeft nog,’ suste hij teeder, ‘toe, niet schreien, kalm moeten we zijn, al kost het ons nog zooveel, kalm, om hem te kunnen verplegen en redden.... wellicht.’

‘Ja, ja, we zullen hem wel genezen, hij mag niet sterven,’ steunde ze klagend en liet zich door Ernest oprichten. ‘Kom Ernest, help jij me, je bent zoo sterk en ik zoo zwak.... maar ik ben ook zijn moeder.’

‘Ja, maatje, lief, trouw maatje, steun maar op mij en op Lotje.’

‘O, God, dat arme kind, ik vergat haar in de zelfzucht van mijn smart. Waar is zij toch?’

‘Bij hem, zij bewaakt hem tot ze hem onder uw hoede hebben gebracht.’

‘God zegene haar!’

‘Ja, moeder!....’

Een oneindig diepe beteekenis lag in deze woorden.

Op koele, witte kussens hadden zij hem neergelegd. Een korte poos was het bewustzijn in het stervende hoofd teruggekeerd geweest, de oude pastoor had zelve den zieke voorbereid op het onvermijdelijke, dat heel dichtbij was.

Nu lag hij onbeweeglijk, de oogen half gesloten, schijnbaar onbewust van de tegenwoordigheid van moeder, verloofde en broer.

In angstige spanning sloegen zij hem gade, alleen Ernest wist, dat er geen levenskans meer was, dat langzaam de dood nader sloop, om een jong menschenkind uit den kring der zijnen weg te rukken.

'Moeder!' als een zucht ontvlood dit woord de verstijvende lippen.

Mevrouw Constance boog zich over hem heen, om geen enkele der nauw verstaanbare klanken te missen.

'Moeder.... vergeef mij alles, alles.... ik ben een ondankbaar kind geweest....'

Zij drukte een moederlijken kus op het klamme gelaat en lachte hem teeder toe.

'Charlotte! Ernest!'

Broeder en pleegzuster naderden hem zoo dicht mogelijk, het zwakke hoofd bewoog zich even, een laatste vonk gloorde als een verlangen in de schoone, zwarte oogen, die weldra voor altijd gesloten zouden zijn door den killen kus des doods.

'Ernest, heb jij haar lief?'

Een gloeiend rood overdekte Ernests gelaat. Als een schuldige boog hij het hoofd.

'Zij bemint jou... ik weet het nu.... Ernest, ik ben nooit een goede broer voor jou geweest, laat me het nu goedmaken, weest gelukkig samen en vergeeft me.... denk soms aan mij, Lotje, zonder jou liefde kon ik niet goed zijn en liefde laat zich niet dwingen,... daarom.... is het beter zoo.'

Zij snikte zacht, Charlotte's hand rustte in die van Ernest, maar geen blik of handdruk mocht in dit droeve uur van een nieuw geluk getuigen.

'Marie,' fluisterde de stervende.

'Marie komt morgen,' troostte mevrouw Constance schreiend.

'Ik kan niet wachten, breng haar mijn groeten over en vaarwel.... en dien aardigen kleinen Piet ook, hij moet niet om me schreien....'

Eenige oogenblikken bleef het plechtig stil, toen zag Bruno zoekend rond en mompelde den naam der dienstbode.

Charlotte waarschuwde haastig het meisje, dat angstig in de gang stond te wachten; toen zij binnentrad, zei de stervende ernstig:

'Dientje, ik heb je dikwijls geplaagd wees er niet boos meer om.'

Luid snikkend ging het meisje weer heen.

Weer bleef het eenige oogenblikken stil, de laatste gloor van het leven doofde langzaam in de groote oogen.

'Het wordt zoo zwart, o moeder, kom bij me, geef me een kus....'

Zachter en zachter fluisterden de woorden van de bleeke lippen, toen bewogen zij zich niet meer, de oogen waren omfloerst door den nacht des doods en werden door Ernests hand gesloten....

Toen de meibloemen voor de tweede maal haar kelkjes openden op Bruno's graf, luidden de kerkklokken helder en statig de zilveren tonen in de zonnige lucht.

De dorpelingen zaten weer naast elkander in vrome aandacht, de handen gevouwen, het kerkboek op den keurigen zakdoek.

Maar een warme belangstelling lag op hun gelaat, als zij naar de waardige, schoone vrouwengestalte zagen, zoo rustig en vriendelijk in haar zwart zijden sleepkleed, de handen tot een bede saamgestrengeld, de oogen met een weemoedig-gelukkigen blik gericht op die twee bevallige bruidjes voor het versierde altaar.

Het zonlicht speelde door de geschilderde ramen en wierp bonte ranken op de stralende trekken der beide bruidsparen. Marie en Charlotte hadden beiden haar huwelijk uitgesteld tot haar moeder de eerste smart over Bruno's dood was te boven gekomen en zij werden hiervoor beloond met het blijde lachje, dat eindelijk als een zonnestraal weer op moeders gelaat kwam stralen, toen het beslissende ja door beiden in plechtige ontroering werd uitgesproken.

Dennenhof was heden een bloemenparadijs, het huwelijksfeest was voor het oude landhuis een atscheidsfeest.

Ernest had zijn moeder weten over te halen, het thans al te stille buitenleven vaarwel te zeggen en zich met Piet in de stad te vestigen.

Voor de laatste maal klonken nu lachjes en scherts binnen de muren van Dennenhof, voortaan zou het stil en zwijgend liggen, als een verlaten nestje, tusschen droomerig suizende kastanje- en denneboomen.

Jules,
door Anne van Zuyden.

Loom en droomerig hing de zwoele zomerwarmte in 't halfduister der stille kamer. Er was geen geluid in die zwoelte dan 't zoemend gegons van onrustige vliegen, hoog tegen de witgekalkte zoldering. Zonneplekjes slopen langzaam verder langs den muur, ronde vlakjes beweeglijk goud, tintelend leven in de vage schemering.

Buiten, achter de gesloten blindjes, blakerde de Julizon.

Zwijgend hadden zij met haar tweeën den langen middag samengezeten, moeder induttend over haar breikous, Rita stil heenturend naar 't zonnegespeel op den wand, tot ook zij langzaam den slaap over zich voelde komen. Onbestemder werden haar gedachten, vager dreven ze weg.... Een loomte zonk haar door de leden, zachtjes neeg 't hoofd voorover, vielen de oogen dicht....

Toen ineens was ze met een schok ontwaakt, opgeschrikt door 't rinkelend winkelbelletje. Langzaam, half onwillig, rees ze op uit haar droomerig gedommel, gehoor gevend aan het roepende geklingel, dat nog natrilde in de stilte.

In 't voorhuis hing dezelfde schemering, die 't woonvertrek vulde. Alleen door de reten der deur drong wat van den rijken zonneschijn, smalle lijnen licht, die schuin vielen op de roode plavuizen.

Vorschend plooide Rita de wenkbrauwen, toen ze van den drempel der achterkamer het winkeltje binnentrad,

Een kleine, zwarte gedaante drong zich in den versten hoek tegen de toonbank. Terwijl 't meisje naderde, vloog het door haar denken, dat 't wel Jules leek, zoo kort ineengedrongen was die gestalte. Ineens toen, nog voor die gedachte zich duidelijker vormde, voelde ze beide heur handen gegrepen in vaste omklemming.

‘Rita!’

‘Jules!.... ben je 't wezenlijk?’

Heel blije stemmen waren het, die daar eensklaps de stilte verstoorden. Plotseling heeft haar geluid een strooming van leven gebracht in 't loome droomerige, dat er mat en zwaar hing in de zwoelte.

Zoo is Jules teruggekomen en nu zit hij daar.... De kamer is ineens gevuld met blij gepraat en gelach, 't licht stroomt er nu binnen door de wijdgeopende vensters, waarachter de blindjes haastig werden weggestooten.

Druk, druk is moeders gevraag. Ineens werd ze helder wakker uit haar gesluimer en alle rimpeltjes en vouwtjes van haar goedig gezicht lachen onder den glans van vreugde, die haar uit de oogen straalt. Ze is toch zoo blij, dat de jongen er weer is, haar goede Jules! Ze houdt van hem, alsof hij haar eigen kind was.

Alles wil ze weten.... alles te gelijk van wat er gebeurde in de tien maanden, dat hij ginder in de groote Belgische stad aan de schilderacademie was.

Met korte, afgebroken zinnetjes vertelde Jules, alles aanroerend, niets voltooiend, over zijn werk, zijn studiemakkers, die hij wat links liet liggen, over de stad, die zoo groot is en zoo druk, over de museums, zijn kosthuis, zijn reis.

'n Beetje op zijde zit Rika, die zwijgend toeluistert, den zoom van haar boezelaartje in kleine plooitjes vouwend, de oogen niet afgewend van Jules, die zoo opeens teruggekomen is, zoo heel onverwachts.

Nu is 't dan toch gebeurd!

Zoo dikwijls heeft ze er over gedacht, hoe 't wezen zou als Jules er weer was. Weifelend, angstig heeft ze zijn komst te gemoet gezien, met een vage vrees, die ze zich niet bekennen wilde.

Hoe vreemd toch, dat ze niet blij is, heel blij zooals den vorigen zomer, toen ze hem lange weken ongeduldig verbeidde. Waarom eigenlijk zit ze er zoo zwijgend bij, alsof het haar niet aanging, dat Jules daar weer in hun huiskamer is? Is er dan wezenlijk zooveel veranderd, sedert de vorige zomervacantie, dat ze zoo stug kan wezen en zoo onhartelijk? Zoo'n beste jongen is die Jules toch, zoo'n goeie, lieve broer en altijd is hij dat geweest.... Och, ze houdt immers ook nog evenveel van hem als vroeger....

Zoo gaan Rita's gedachten en haar oogen glijden, met een zweem van goedig meelijden er in, over Jules.... over zijn arm, misvormd lichaam.

Ze moet toch heel goed voor den jongen zijn, heel zacht en lief met hem doen, zoo ongelukkig als hij is.... Zooals hij nu zit, gaat 't nog, maar wanneer hij rechtop staat, dan lijken die beenen zoo dun en zoo zwak onder dien misgroeiden romp. Dan zie je eerst goed hoe akelig misvormd dat bovenlijf is met den verwrongen rug en de vooruitstekende borstkas, hoe diep dat groote hoofd is gedoken tusschen de schouders.... Arme jongen.... 't is zoo pijnelijk dat rustelooze bewegen aan te zien, van die lange, witte handen, waar de aders dik als blauwe koorden op liggen, dat gespeel van de zenuwachtige vingers, die nooit in kalmte zijn.

Hij heeft weer gewerkt zonder verpoozen, tot overspannens toe. Nog bleeker en magerder is zijn gelaat geworden, de oogen, die felle, donkere oogen, zijn nog dieper teruggezonken in hun kassen, nog scherper steken de jukbeenderen uit. Stumperd.... wat heeft hij toch weinig aan z'n jonge leven.... Ja, goed en zacht moest ze voor hem zijn, Rita, die vreemde gedachten wegjagen uit haar hoofd... heel gewoon doen als vroeger.... en ineens gehoor gevend aan die milde opwelling, mengt ze zich in 't gesprek, met een lachje.

‘Ik weet wie Jules vertroetelen gaat....’ knipoogend wenkt ze naar moeder.

‘En ik weet, wie er blij is, dat Jules weer is gekomen,’ plaagt moeder terug.

Nee, dat had moeder nu niet moeten zeggen.... ‘Nou ja, natuurlijk!’ Rita zegt het wat flauwtjes, meesmuilend de bovenlip licht optrekkend, zonder dat ze 't weet.

Jules' oogen, die zich bij moeders woorden met 'n blijde oplichting naar Rita wendden, verliezen in eens hun lachenden glans en blijven even vragend-onderzoekend op dat verduisterde gezichtje rusten.

Moeder praat haastig over haar gezegde heen; ze voelde, dat het even 'n moment van pijnelijke stilte zou brengen.... Wat hebben de kinderen?....

Maar Jules antwoordt niet veel meer op moeders vragen, onrustig schuifelen zijn voeten over den vloer, en ineens zich opheffend van zijn stoel, zegt hij:

'Als we samen mijn rommeltje eens boven gingen brengen?' En met een beweging van het hoofd wenkt hij Rita, die hem volgt in het voorhuis.

Jules' bagage staat er tegen de toonbank: een kleine handkoffer, 'n platte houten doos, waar de ineengevouwen schildersezel op vast is geriemd, 'n groote kartonnen portefeuille er naast.

''t Is mijn hebben en have,' lacht Jules, luchtigjes tegen 't koffertje en de doos schoppend met den voet. 'Geloof je, dat ik er last genoeg van had op reis, vooral 't laatste endje over dien warmen, stoffigen weg. Geen levende ziel, die je er tegen komt, alleen een paar kippen en een dreumes, die 't huis uitliep.... Z'n moeder was zeker ingedut.... Zeg, ik wil wedden, dat jullie hier ook zaten te soezebollen?'

'Ver mis heb je 't niet!' zegt Rita met een korten lach. Ze staat tegen de toonbank ge-

leund, de ellebogen steunend op den rand. En zachtjes met de hakken tegen de plint schoppend, ziet ze naar Jules, die nu zwijgend zijn oogen door 't winkeltje laat gaan.

't Wil niet vlotten met hun beiden. Rita voelt zich zoo vreemd verlegen, niet prettig. Ze weet niet wat te zeggen en toch beseft ze, dat er gesproken moet worden, want die stilte is drukkend, benauwd....

Maar wat is 't dan toch? 't Lijkt wel, alsof ze angstig is met Jules alleen te wezen. Ze begrijpt zich zelve niet, ze begint woorden te zoeken om gewone dingen te gaan vertellen. Ze wil zich zelve overwinnen, die schuwe bedeesheid van zich afschudden....

Maar Jules heeft het benauwende van hun zwijgen ook gevoeld en 't brengt hem weer te binnen, hoe onwillig zich daareven Rita's mond vertrok, toen moeder haar plaagde met haar blijdschap over zijn weerkomst.... Wat moest dat toch beduiden?

‘Zeg, Rita, je bent zoo stil, zoo.... hoe zal ik zeggen.... heelemaal anders.... Is 't niet goed, dat ik zoo onverwáchts kwam?’

Rita voelt Jules' oogen in de hare, alsof ze er heel diep iets in zoeken, meer dan zijn woorden vragen.... 't Wordt haar wat bang te moede onder dien doordringenden blik, een fijn zenuwtrekje trilt om haar lippen. Even draalt ze, zoekend naar een antwoord, dan zegt ze luchtigjes, met een gewild lachje:

‘Maar Jules, wat vraag je dat gek! Ik ben natuurlijk in de wolken!....’

Jules wendt 't hoofd af met lichten wrevel. Er is in de leegte van dat antwoord een toon, die hem pijn doet, die hem ineens spijt doet hebben over zijn vraag.... En zich voorover bukkend, begint hij zijn bagage op te nemen.

't Is een kleine ruimte, die half duistere winkel. Zakken met zaad steunen er op den rooden vloer en tegen de muren, koperen scheppers steken er glimmend uit. Op de plankjes van 't eenige, smalle uitstalraam staan houten bakjes met vruchten en zaadkorrels, en over de witgeschuurde toonbank zijn een paar maten verspreid en groote, blikken trechters. Een geel-blinkende weegschaal hangt er boven aan den zwaren, koperen ketting. Er gaat niet veel om in het winkeltje, dateigenlijk grootendeels dient tot bergplaats van het werkgerei van Rita's vader. 't Is ook maar bijzaak dat winkeltje. Ginder de boomgaarden, de tuinen met broeibakken en aspergebedden, de warmoezerij, waar de hovenier werkt met zijn knechts.

't Karretje met den kleinen hit, die elken dag langs de villa's trekt in den omtrek en naar de stad, volbeladen met jonge groenten en ooft, dat is het winstgevende, dat welvaart brengt in 't gezin van de Hovemans. 't Is maar een klein gezin. Rita is er eigenlijk het eenige kind, want Jules is Rita's broer niet.

Als 'n zwak, ziek en verweesd wichtje hadden Rita's ouders den kleinen Jules Willing, die toen nauwelijks twee jaar was, tot zich genomen.

't Kind zou naar een gesticht moeten, bloedverwanten waren er niet, die zich het jongetje zouden aantrekken. Zijn moeder, een arme weduwe, lag er over te tobben op haar ziekbed, dat ze haar stervenssponde voelde worden. Toch had ze gerust de oogen gesloten.

Rita's moeder, die trouw en vol zorgen de ongelukkige vrouw verpleegde, had zich op een avond over haar heengebogen en gezegd met een warme, hartelijke stem:

‘Maak je nu toch niet ongerust over Juultje, ik beloof je: hij blijft bij ons, mijn man vindt het goed. Als onze Lieve Heer je tot zich mocht roepen, zullen wij hem aannemen, heelemaal als ons eigen kind. Tob er nu toch verder niet over!’

En zoo hadden ze gedaan, Rita's ouders, als eenvoudige, goede menschen, niets edels ziende in hun mooie daad, die een groote weldaad was voor den kleinen Jules. Want hij was opgegroeid onder de zorgende, liefdevolle goedheid van die twee brave lieden, te gelijk met hun eenig kind, en nooit was zijn fijnvoelend kinderzielje gekwetst geworden door eenig onderscheid, gemaakt tusschen hun dochtertje en hem.

Jules en kleine Rita hadden heel langen tijd niet beter geweten, of ze waren broer en zuster.

Ze zijn de donkere, steile trap opgeklommen en Rita heeft 't lage deurtje van Jules' kamer met een zwaai wijd geopend. Op het duistere portaal stroomde het rijke, zonnige licht hun in z'n vollen luister tegen.

Jules is binnengegaan en even ontroerd blikt hij rond in 't stille, kleine vertrekje. 't Is laag van verdieping, kleine balken verdeelen de zoldering in rechthoekige, uitgeronde vakken; de vloer is versleten en vermolmd, de schaarsche meubels zijn uiterst eenvoudig.

En toch, hier is dat vertrekje, dat lieve vertrekje, waar Jules ginder zoo dikwijls aan dacht met verteedering, zijn kleine heiligdom, waar bijna zijn heele jeugdleven in voorbij ging.

Zijn kinderfantasieën werden er tot droomen, droomen van kleur en licht, die hij tot daden zou maken, want langzaam, heel langzaam voelde hij de scheppingskracht in zich worden.

Daar op dat afgesleten, withouten tafelblad staan nog de krabbels en lijnen, die zijn pen er trok, als Jules' gedachten wegdroomden over zijn schoolboeken.

Wat had hij er later lange avonden gezeten voor die zelfde tafel, midden tusschen boeken en teekeningen halve nachten doorwakend, werkende met taaie volharding om zijn mooie talent te ontwikkelen tot iets beters. Hij voelde wel: ‘'t zou kunnen!’ Soms jubelde dat in hem, blij en gelukkig. Als een groote genade voelde hij die mooie gave, in ruil hem gegeven voor kracht en lichaamsschoonheid.

Vol eerbied was hij voor zijn Godesgave als voor iets, dat geheiligd is, en grove zonde zou 't hem geweest zijn, indien hij ze zich niet waardig maakte. En de wenkbrauwen energiek samengetrokken boven de diepe, donkere oogen, had hij alle eerste moeielijkheden, alle eerste teleurstellingen doorworsteld en overwonnen, tot zijn talent rijp was om verder geschoold te worden aan de academie. Een en twintig jaren was hij toen. Hij trok naar den vreemde. 't Kleine kapitaaltje, dat zijn erfdeel was, zou hij heelemaal kunnen besteden om zijn studies te voltooien.

En dan, later, zou hij naam maken, rijk worden, om zijn pleegouders mild hun zorgen te vergelden. Ten minste als hij ooit zou durven, want hij wist te best, dat ze geen betaling vroeger voor wat ze deden aan hem. Ze was ook niet te betalen hun goedheid, dan met veel, veel dankende lietde; en die wilde hij uiten in de daden van zijn leven, in zijn werken, dat hem tot grootheid zou voeren.

‘'t Zwakke, zieke kindje, zoo liefdevol opgenomen, was gebracht tot iets goeds.’ Die voldoening te schenken aan z'n pleegouders, dat zou zijn daad van dankbaarheid wezen, het liefde-offer, dat zijn roem hun brengen zou in stilte en eerbied.

Zoo waren Jules' gedachten geweest, toen hij twee jaar geleden henenging vol moed en blijde verwachting de toekomst tegen; die gedachten bleven hem bij 't eerste jaar van hard en onvermoeid werken en deden hem geen oogenblik versagen.

De eerste zomervacantie bracht hem terug in de gastvrije woning, die zijn tehuis was. Wat was 't een blijde herinnering, die Jules diep verborgen in zijn denken had

bewaard, aan die heerlijke, zonnige zomerdagen van verleden jaar, toen hij met Rita door de bosschen en tusschen de heuvels had gedwaald, zoekend naar de mooiste, vertrouwelijkste plekjes. Als ze er een gevonden hadden, waren ze er de volgende dagen weergekeerd, Jules met zijn schildersezel en z'n veldstoeltje, Rita die Jules' doek en vervenkist droeg.

O, die heerlijke, lange ochtenden, wat was 't lief en goed er aan terug te denken. Dan had Rita naast hem gezeten, half liggend in 't gras, ieder penseelstreekje volgend, dat hij op 't doek bracht, of bladerend in zijn schetsboek, uitleg vragend van lijnen en krabbels, die ze niet begreep.

Onafscheidelijk waren ze samen die lange dagen, die mooie, zonnige dagen van louter licht, van louter geluk, onbewust, jong geluk!

Dan kwamen de avonden als ze moe waren en droomerig na het verre ommedwalen. Op de bank onder de hazelnotenboschjes zaten ze dan, stil voor zich heenturend in den nacht, de sterren tellend, die verschoten, of glimwormpjes naoogend, die tusschen het donkere gebladerte lichtten als kleine dwaalvlammetjes....

Langzaam, langzaam had Jules in die blijde dagen iets in zich voelen opbloeien, iets dat heel broos was, heel teer, maar zoo lief, zoo lief, en 't was als een zegening geworden van groot geluk!

Jules had begrepen hoe hij van Rita hield....

Niet meer als vroeger, toen ze zijn kleine zusje was, zijn vroolijke wildzang van een zusje, dat door den tuin hipte met haar korte rokjes en haar fladderende haren, steentjes mikkend in zijn kamertje, waar hij zat te suffen over zijn boeken. Niet meer als toen hij wegging, verleden jaar en hij haar tot zich trok om heur voorhoofd te zoenen. 't Was anders geworden, mooier, veel mooier. Als een schuchter klein meisje was zijn liefde genaderd, een schuw kind, dat zoo heel graag de mooie bloemen zou geven, die 't in de handen draagt, zoo heel graag de zoete woordjens zou zeggen, die 't weet, maar vertegen en bedeesd niet durft toetreden.

Jules' gedachten hielden zijn liefde tegen; zijn angstige gedachten, die hem ineens bangs en onrustig maakten, toen hij voelde wat er zonder zijn willen in hem was opgeleefd. Zou 't wel ooit in zijn leven mogen komen het groote, heerlijke geluk, dat zich daar ineens aan hem openbaarde? Zou hij ooit mogen opgaan tot dat lichte, blijde leven van hooge liefde, waar hij vroeger stil over kon mijmeren met vage gedachten, zooals een kind peinst over een tooverland, dat heel ver en onbereikbaar ligt?

Hij, die zoo geduldig en zonder klagen het pijnelijke vergroeiings proces van zijn zwak lichaam geleden had, zag zich nu ineens zoo grievend duidelijk in zijn akelige misvorming! En vol ontsteltenis deinsde hij terug....

Zou hij, de gebochelde, het tooverland van licht en luister durven ontwijden met zijn voetstappen, zonder dat hem een zware boetedoening werde opgelegd voor zijn vermetelheid? Zou die boetedoening niet van hem vergen het stille, rustige geluk van vrede, dat zijn deel was?....

Toen had Jules zich zelven gezegd, dat het lafheid was en zelfzucht zoo te denken; dat hij bereid moest wezen alles te wagen en alles op te offeren voor zijn liefde.

Maar zou er ooit zoo'n groote boetegift van hem geëischt worden? Rita was immers zoo goed en zoo zacht, zoo lief, eenvoudig. Haar mocht hij wel liefhebben, zonder dat zijn liefde zou worden tot smart en lijden.

Was 't dan niet voorbeschikt, dat 't zoo worden zou tusschen hen; als heele kleine kinderen waren ze samengebracht; in mooie vertrouwelijkheid waren ze opgegroeid

bij en naast elkaar. Zou 't wonder wezen, als hun levens bereid waren te worden tot één leven?

Zoo suste Jules' liefde zelve zijn onrust tot bedaren. Waarom ook zou hij angstig wezen? Was het dan niet smetteloos en heel rein, was het dan niet goed zijn jonge gevoelen?

Goed ja, dat was het. Nooit was er iets zoo goed in zijn leven geweest. Zijn droom van roem was zelfs nooit zoo heerlijk goed geweest, als dit heele zachte en teere, dit bloesemblanke van zijn jonge liefde! En de angst werd tot een geheel overgeven aan zijn lieven droom van geluk....

Maar Rita mocht niet weten.... hoe zou hij het ooit durven uitzeggen? hij mocht 't niet zeggen! Heel stil, heel diep verborgen zou hij zijn mooi geheim bewaren.... er zou een dag komen, dat hunne handen elkaar van zelf zouden vinden en 't verbond zou ingaan zonder geluid van woorden, maar vast, maar onverbreekbaar juist daarom.... Rita's liefde voor hem zou ontwaken uit de sluimering van onbewustheid. Jules geloofde het vast, hij wist het en hij voelde hoe 't naderen zou.... Maar nu was 't nog verre....

En Rita dwaalde met Jules door de bosschen en tusschen de heuvels, Rita zat bij Jules 's avonds in het tuintje en ze keken naar de verschietende sterren en de dolende glimwormen. Als goede kameraden leefden ze naast elkander in de oude, prettige verhouding.

Rita heeft niets geweten. Alleen in 't laatste oogenblik van afscheid hadden Jules' oogen, die diep boorden in de hare, haar gebracht in een verwarrende ontroering, waar ze lange dagen stil over peinsde.

Waarom had Jules haar niet tot zich getrokken om haar voorhoofd te zoenen, zooals hij deed, toen hij voor 't eerst van haar henenging?

Wat was die zonderling droevige blik geweest, dien ze smeekend in haar oogen gevoeld had, en dien ze nog voelde met de vreemde verteedering, die haar bijna had doen schreien?

(*Wordt vervolgd*.)

Bij de Platen.

Een brief naar huis. -

Het schijnt voor onzen scheepsjongen een zware taak te zijn, een behoorlijken brief naar huis te schrijven. Het is blijkbaar de eerste reis, die hij maakt, en de eerste maal, dat hij verplicht is, zijn gedachten en indrukken door middel van pen en papier aan zijn ouders kenbaar te maken. De meesten weten allicht bij ondervinding, dat zoo'n eerste brief veel inspanning kost en kunnen zich gemakkelijk in het geval van den jeugdigen varensgast verplaatsen. En al vindt deze in de drie oude zeerobben welmeenende en belangstellende helpers, toch is het nog de vraag, of zij zijn taak niet eerder verzwaren dan verlichten, en kan het best zijn, dat de jonge Janmaat, aan zich zelf overgelaten, vlugger en beter zou opschieten, dan nu hij van verschillende kanten wenken en raadgevingen krijgt, hoe hij zijn epistel moet inrichten en wat hij toch vooral niet vergeten moet.

Is het onderwerp aantrekkelijk, de behandeling is uitstekend geslaagd. Zie dat gladde jongensgezicht naast de gerimpelde, verweerde en baardige gezichten der bejaarde zeelui, maar belet vooral het verrassende lichteffect der lantaarns, en de juistheid, waarmee de licht- en donkerpartijen zijn behandeld.

EEN AARDIG ZEVENTAL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. WECZERZICK.

Vertrek van de Alm. -

Alm of Alp heeten in Zwitserland, Tirol en Beieren de bergweiden, met gras en verschillende kruiden begroeid, waar het vee een groot gedeelte van de lente en den

zomer doorbrengt. Deze bergweiden worden naar haar ligging onderscheiden in Voor-Alpen, die niet hooger dan 1000 meter boven den spiegel der zee liggen en waar ook hooi gewonnen wordt, Middel-Alpen van 1000 tot 1750 meter, en Hoog-Alpen, die een hoogte van 2500 meter en meer bereiken. Alpen van grooten omvang worden in verscheidene weidevelden gesplitst.

Met het oog op den tijd, dat er gebruik van wordt gemaakt, worden de Almen in drie klassen verdeeld: Op de eerste graast het vee tot einde Mei of begin Juni, zoodra de sneeuw gesmolten is, vier weken later op de middelste en einde Juli of begin Augustus op de hoogst gelegene. Op dezelfde wijze gaat men weer naar beneden, zoodat de geheele weidetijd 17 tot 21 weken bedraagt.

Het gaan naar en het komen van de Almen geeft in de meeste streken aanleiding tot feestelijkheden, en op onze gravure, die zulk een vertrek van de Alm voorstelt, ziet men de horens der koeien met bloemen en planten getooid.

Een aardig zevental. -

Poesjes vormen altijd een dankbaar onderwerp voor een schilder of schilderes, en mevrouw Henriette Ronner ten onzent heeft door haar poesjes een groote en welverdiende vermaardheid verworven.

Ook de Poolsche schilder Weczerzick, van wien onze lezers reeds meermalen goed werk onder de oogen genad hebben, legt in het schilderen van katjes groote virtuositeit aan den dag. Zijn zevental op deze bladzijde met hun aardige snoetjes, de glinsterende kralen-oogen, de hoog opgestoken ooren en de rijzig-fluweelen vacht, is bepaald een meesterstukje in zijn soort en kan ongetwijfeld op de belangstelling van al onze lezers rekenen.

Allerlei.

Een praatje over het zout. -

Het keukenzout is een verbinding van twee in de natuur niet zelfstandig voorkomende elementen, natrium en chloor, waarom het in de wetenschap den naam draagt van chloornatrium. Het is op de aarde in onuitputtelijke hoeveelheden voorhanden, zoodat wij niet behoeven te vreezen, eenmaal ongezouten soep te moeten eten. Het water der zee heeft overal een meer of minder groot zoutgehalte, zouthoudende bronnen komen op tal van plaatsen aan den dag, en het binnenste der aarde bevat een menigte zoutlagen van aanmerkelijke diepte, waarvan er vele nog in 't geheel niet ontgonnen zijn. Daarnaast vindt men in de warme landen bovendien nog zoutpannen in de uitgedroogde woestijn- en steppenmeren, waar men het zout maar op hoeft te scheppen.

De drie manieren om zout te winnen, uit de zee, uit de bergwerken en uit zouthoudende bronnen, waren reeds in de oudheid in gebruik, wel is waar dikwijls in zeer primitieven vorm. Zoo plachten de Germanen naar het getuigenis van Tacitus het water hunner zoutbronnen over brandend hout uit te gieten en te laten verdampen, waarbij het zout natuurlijk zwart werd. In de warme landen, aan de kusten der Middellandsche Zee en ook aan die van den Atlantischen Oceaan in Frankrijk en Spanje, is de afscheiding van zout uit het zeewater gemakkelijk en algemeen

gebruikelijk. Zouthoudende bronnen zijn er veel, doch slechts die worden geexploiteerd, welke een hoog percentcijfer zout bevatten, daar anders de opbrengst niet in verhouding zou staan tot den arbeid, die er aan besteed werd.

Het winnen van zout uit de bergwerken is betrekkelijk eenvoudig en goedkoop, maar uitgestrekte zoutlagen, die onmiddellijk voor exploitatie geschikt zijn, zijn niet overvloedig. Bekend zijn de groote zoutbergwerken van Wieliczka in Galicië. Ook Pruisen heeft een zeer rijk bergwerk bij Stassfurt in de nabijheid van Maagdenburg, dat jaarlijks meer dan tachtig millioen kilogram keukenzout oplevert.

De waarde en het gebruik van zout is bekend genoeg. Voor het menschelijk organisme is het van groote beteekenis; het bevordert de spijsvertering en schijnt ook verder in de physiologische processen een gewichtige rol te spelen. Het zoutgehalte van het bloed is bij alle menschen tamelijk gelijk, en de voeding schijnt daarop weinig of geen invloed uit te oefenen.

Werd het zout bij de offeranden van het Oude Verbond veelvuldig gebruikt, ook de katholieke godsdienst kent het. Zoo worden bij het H. Doopsel eenige korreltjes gewijd zout in den mond van den doopeling gelegd, opdat hij, zooals het, in het daarbij uitgesproken gebed heet, voor de onreinheid der zonde bewaard worde en christelijke wijsheid aan den dag legge. Ook bij de wijding van water ontbreekt het zout niet. Volgens de bedoeling van het kerkelijk gebed moet het water, evenals ten tijde van Elizeus, daardoor van alle schadelijks gezuiverd worden, de macht van Satan breken en aan allen, die zich van het met gewijd zout vermengde water bedienen, de gezondheid naar lichaam en ziel en de genade van den H. Geest schenken.

Wanneer Christus zijn apostelen het ‘zout der aarde’ noemt, moet dat evenzeer zinnebeeldig worden opgevat, als wanneer Paulus in zijn brieven tot de Colossers zegt: ‘Uw taal zij altijd liefelijk, met zout gekruid.’

Wat ‘gezouten’ rekeningen zijn, en wat iemand ‘ongezouten’ de waarheid zeggen beteekent, zal wel voor niemand nadere toelichting behoeven.

Walvischvangst op de Shetlandsche eilanden.

- Een eigenaardige manier van walvisschen vangen houden de Shetlanders er op na. Zoodra er een school walvisschen gezien wordt, springen mannen en vrouwen in bootjes en trachten onder vreeselijk geschreeuw en geraas de walvisschen te omsingelen en naar de kust te drijven. Meestal gelukt dit, en de monsters, die dan weerloos op het droge liggen, worden gemakkelijk afgemaakt.

Eenige weken geleden wisten een aantal vrouwen, zonder behulp van mannen, op deze wijze niet minder dan 123 walvisschen te bemachtigen.

[Nummer 37]

VOOR HET HUISELIJK FEEST, NAAR DE SCHILDER IJ VAN G. MEYER VON BREMEN.

Gezondheid is de grootste schat, door Mathilde.

II.

Haar bloemen waren niet het eenige en ook lang niet het eerste offer, dat mijn goede tante aan ooms godin - de gezondheid - had gebracht.

Langzamerhand had zij al haar kleine liefhebberijtjes zien verdwijnen, ten offer gelegd op het zoenaltaar van dien veeleischenden afgod. In haar kamers had zij de mooie, mollige tapijten, waarop zij jaren lang zoo trotsch was geweest en die zij met zulk een zorg behandelde, moeten zien vervangen door kale, onooglijke zeilen - want zelfs mooie patronen keurde oom af, die sleten maar, en maakten het linoleum dun en onvertrouwbaar - haar warme, deftige meubelgordijnen waren ook afgeschaft en maakten plaats voor onooglijke valgordijnen, die de bovenluiken onbedekt lieten, want, verklaarde oom, het was juist de frissche lucht, die van boven binnenkwam, de bedorven kameratmosfeer steeg omhoog en bleef aan de zoldering hangen als men er geen goeden uitweg voor liet - het was dus noodig de ramen van boven en niet van onder open en dicht te maken.

De muren waren behangen met hygiënisch papier; dit was telkens een groote uitgaaf als oom en tante een nieuw huis betrokken, al het oude door nieuw behangsel te vervangen, de huisheeren weigerden standvastig hiertoe over te gaan, dus was men verplicht het op eigen kosten te doen. Toch beviel oom dit papier maar half; beter was het, om geen bacteriën voet te geven, de muren te beschilderen; eens had oom het dan ook laten doen, maar het gevolg was zulk een onaangenaamheid met den verhuurder, bijna gevolgd door een proces, dat hij het niet meer waagde voor een tweede maal zoo eigenmachtig te handelen.

't Verwonderde mij niet, dat alle microben en bacillen de vlucht namen op het gezicht van zulke leelijk beplakte muren. Ook voor tante waren zij met hun leelijke kleuren en patronen een voortdurende ergernis.

‘En te denken, dat het wel driemaal duurder is dan gewoon papier,’ zuchtte het arme menschje, op een der weinige keeren, dat zij het waagde, haar overvol hart bij mij te luchten.

Hij bleef er hardnekkig bij staan, als zij de kopjes waschte, uit vrees dat zij het niet hygiënisch zou doen; het was een ingewikkelde geschiedenis en zij had de grootste moeite precies te onthouden hoe zij het doen moest.

Oom was nooit van zijn leven een keukenpiet of Jan Hen geweest, maar nu verscheen hij, tot groote ergernis van de meid, telkens in de keuken, om zelf te onderzoeken hoe zij kookte en het kookgerei behandelde; hij had dan zijn boeken over de gezondheidsleer steeds bij de hand, en het ging er niet malsch toe, wanneer hij Aaltje of Doortje of Betje haar plichten leerde. Tante, die er zich op beroemde, haar meiden vroeger tien, twaalf, vijftien jaar te houden en ze alleen te verliezen door huwelijk of naar het klooster te gaan, wisselde nu nog meermalen van meid dan van huis.

Wanneer de meisjes zich bij een nieuwe mevrouw kwamen aanmelden, hoorde deze haar wantrouwend aan, wanneer zij op de vraag, waarom zij haar laatsten dienst verlaten hadden, ten antwoord gaven:

‘Wij konden niet overweg met mijnheer!’ Dit klonk den dames dan zeer onwaarschijnlijk in de ooren; op zoo iets waren zij niet voorbereid, want gewoonlijk staat de zich met niets bemoeiende mijnheer, die zijn aanmerkingen op koken, schoenenpoetsen enz. liefst door tusschenkomst zijner vrouw aan de schuldigen laat overbrengen, in blakende gunst bij het meidenpersoneel, terwijl mevrouw altijd lastig, veeleischend, humeurig enz. heet.

Maar oom Jacobus was hier de kwade man, terwijl tantes invloed steeds zoo lang mogelijk verzoenend en sussend werkte; maar lang hielden de keukendames het niet vol. Hoe maakten zij de pannen schoon? Kookten zij het water altijd vóór het gebruik? Deden zij bij het schrobben wel genoeg carbol of créoline in de emmers? Hoe lang werd het varkensvleesch gebraden? Wierpen zij het water, waarmee aardappelen, vruchten en groenten gewasschen werden, wel telkens weg, om nieuw frisch te nemen? Behandelden zij lepels, vorken en messen wel antiseptisch?

Men moest Jobsgeduld bezitten om al die vitterijen te verdragen, en zooals mijn lezeressen het stellig beter zullen weten dan ik, de heerlijke deugd van Van Alphen's kat bloeit nu niet juist het schoonste in den tuin der hedendaagsche dienstmaagden; de eene na de andere zei haar dienst op en men waarschuwde elkaar voor den dienst bij de Siemenszen, met het liefelijke oordeel:

‘Er is geen dienen mogelijk bij dien mallen kwast, die zich verbeeldt overal ziek te zijn, behalve waar het werkelijk niet pluis met hem is, in zijn bovenkamer.’

Reeds menigmaal was oom er ernstig over gaan denken, of zijn streng opgevatte hygiënische beginselen het hem niet ten plicht stelden, zijn voedsel vegetarisch in te richten. Na veel peinzen en zelfs na een proef van eenige dagen, was hij tot het besluit gekomen, dat uitsluitend plantaardig voedsel hem niet diende, en herstelde zijn geschokte krachten dadelijk door het eten van een flinken biefstuk - maar er waren toch een menigte spijzen-toevallig lievelingsgerechten van zijn vrouw, maar niet van hem, die hij streng en onvoorwaardelijk in den ban deed, omdat zij tot allerlei ziekten aanleiding konden geven.

Ook in haar slaapkamer moest tante tot alle opofferingen bereid zijn; haar lekkere zachte veerenbedden, haar donzen kussens en mollige dekens waren door oom ten strengste veroordeeld en mochten zich niet meer vertoonen - het povere zieltje lag in den winternacht te rillen onder haar dunne dekens op de steenharde matras.

Vuur werd nooit op de slaapkamer geduld, in de huiskamer mocht het nooit warmer zijn dan 60 à 65 graden; de lage temperatuur hinderde den weldoorvoeden, zeer gezetten man niet, maar het bloedelooze, magere schepseltje tegenover hem zat te bibberen en met droevig verlangen terug te denken aan den goeden, ouden tijd, toen zij nog met een gerust hart van die schadelijke inrichting der stoven durfde genieten - natuurlijk was hier geen sprake meer van, evenmin als van warme, wollen kleederen.

‘Men moest zich harden tegen den invloed van het weer,’ sprak oom en beurtelings beproefde hij Kneipp, Jäger, normaal- en Joost mag weten wat voor ondergoed meer; werd hij echter toevallig verkouden, dan kreeg het ondergoed zijn congé en werd er weer naar iets anders uitgekeken.

Tante moest hem in alles volgen; zij hoestte soms erbarmelijk en klaagde over rhumatiek, maar oom luisterde hier nauwelijks naar en zeide dan op hoogen, minachtenden toon:

‘Och, iemand met jou gezondheid mag niet klagen over zulke kleinigheden.’

Zijn bittertje kon oom niet laten, ondanks de waarschuwingen van alle dokters, maar die wisten er niets van, hij alleen kende zijn gestel; mijn beste tante kreeg echter nooit meer haar glaasje port, Friesche boerenjongens of punch te drinken - hij hing

haar een afschrikwekkend tafereel op van de verwoesting, door elk druppeltje alcohol in de menschelijke ingewanden aangericht.

Haar lievelings huisdieren, hond, kat, kanarievogel, waren ook sedert lang door oom weggezonden of ter dood veroordeeld.

'Verbeeld je, zijn er grooter besmetting-overbrengers dan honden, katten en vogels? Zij brengen in hun gevolg legioenen van bacteriën en microben mede. Ik duld ze niet in mijn huis, waar mijn vrouw nog bovendien de gewoonte heeft haar lievelingen op den schoot te nemen, te streelen, ja zelfs te zoenen.' 'Maar vroeger,' waagde tante in het midden te brengen, 'was je ook zoo dol op Puck en kon heele middagen met het dier op den schoot doorbrengen, als je je dutje maakte.'

'Toen leefde ik nog niet hygiënisch!'

Paf!

Tante had niets meer te zeggen.

De bloemen met haar schadelijke uitwasemingen duldde oom ook niet in de kamers; in plaats van haar zoete geuren, vervulden carbol-, jodoform-, phenol-dampen het huis en kwamen den bezoeker reeds in de gang tegen.

Zoo kwamen dus de lasten van ooms hygiënischen levenswandel meest op zijn al te meegaande vrouw neer; zij klaagde echter nooit, al voelde zij zich nog zoo onwel, want dan wist zij veel te goed, had hij onmiddellijk een heele apotheek voor haar gereed, een menigte drankjes, meest uit de kranten besteld, om in te nemen, op te snuiven of mee te wrijven.

Den leden der Vereeniging tegen de Kwakzalverij zouden de haren te berge rijzen, als zij een kijkje konden nemen in zijn medicijnkastje.

Men vond er alle mogelijke middelen, in de laatste jaren met zooveel ophef en door de couranten als onfeilbare geneesmiddelen opgevijzeld.

Zoo werden pillen besteld; drie- of viermaal nam hij ze in; de uitwerking beantwoordde niet dadelijk aan de verwachting, hij nam ze niet meer in, het doosje bleef staan.

Een volgenden keer herinnerde hij zich pijn te hebben aan zijn schouderbladen.

'Hoe toevallig, daar wordt juist zoo'n smeersel aangekondigd. Ik kan er wel een postwisseltje naar toe zenden. Baat het niet, dan schaadt het niet.'

Nog geen zesmalen had zijn vrouw hem met de kostelijke zalf ingewreven, toen hij beweerde, dat de pijn erger werd en hij de kuur niet zoo maar op eigen houtje durfde voortzetten.

Voelde zijn vrouw echter iets aan haar armen of nek, dan was het dadelijk:

'Heb je pijn? Wrijf je toch eens met die zalf. Je weet wel, die mij toen zoo goed heeft geholpen.'

Tante koesterde echter een doodelijken angst voor al die 'krantenmiddeltjes,' zooals zij ze noemde, en zij leed liever in stilte allerlei pijnen, dan oom gelegenheid te geven over haar te dokteren.

Die belangstelling van oom was ook oorzaak, dat hij haar zeer hard haar onverschilligheid tegenover zijn kwalen kon verwijten.

'Hoe ben ik niet altijd vol zorg als jou het minste scheelt en mij laat je kermen en krimpen van pijn, zonder dat je een vinger uitsteekt of een hartelijk woordje spreekt.'

Tante zou niets liever doen dan hem verplegen, maar hoe dit te te doen als hij niet verpleegd wilde worden, wanneer hij alles beter wist en met minachting op alles wat zij aanraadde en wat hij medelijdend huismiddeltjes noemde, neerzag?

III.

Maar ondanks alle eigenaardigheden van oom, mij zoo goed bekend, maakte het toch zekeren indruk op mij toen ik hoorde, dat hij een kwaal had.

Mijn vader, mijn moeder, een paar broers en zusters en nog vele andere bloedverwanten en vrienden had ik zien sterven aan een ‘kwaal,’ aan iets, waarvan niemand eenig vermoeden had gehad, dat zich plotseling openbaarde door sommige eerst weinig opgemerkte teekens en waarvoor men eindelijk besloot den dokter te raadplegen - en toen deze aanraadde voor de voorzichtigheid, naar het heette, een professor of specialiteit er over te hooren, de zware gang naar dien hooggeleerde, van wien men te hooren kreeg:

‘Voorzichtig leven.... voor het oogenblik geen gevaar.... maar toch.... toch.... als u zich aan een operatie wil onderwerpen, dan was u er in eens af....’

En dàn de operatie met de vreeselijke voorbereidingen, die zoo prachtig afliep - maar die de patiënt niet kon doorstaan, zoodat hij stierf van zwakte - of wel de kwaal ging on-

barmhartig voort het lieve lichaam te slopen, vreeselijk lijden volgde en eindelijk de dood, door geen middelen te verjagen.

Dit alles doemde voor mijn geest op - bij het hooren van het woord kwaal, en bij het vernemen van ooms plan, om, zonder dat tante het vermoedde, een professor te raadplegen.

Zoo hadden immers al die slachtoffers van een kwaal ook gesproken en gehandeld.

En nu zou ik er met oom heengaan. Het vooruitzicht lachte mij niet hard tegen, maar ik kon moeielijk weigeren, nu ik van al mijn neven en nichten de uitverkorene bleek te zijn om oom te geleiden op hetgeen misschien de zwaarste gang van zijn leven kon worden.

Maar vóór ik verder ga, kom ik aan een zeer duister punt in mijn zieleleven; dikwijls denk ik er nog met spijt en wroeging aan terug en doe mijn best te onderzoeken, welke drijfveeren het waren, die er mij toe brachten een daad te verrichten, geheel in tegenspraak met mijn beginselen en mijn verleden.

Was het werkelijk de behoefte om een wellicht ter dood veroordeelde niet den minsten wensch te weigeren, was het inderdaad medelijden met mijn oom, schrik voor de onbekende ziekte, die hem van al zijn kleine kwalen zou genezen door den grootsten geneesheer, de dood?

Ik hoopte het voor mijzelf, dat dit werkelijk de beweegreden was geweest van mijn onverantwoordelijke daad; dan was er ten minste nog verschooning voor geweest. Maar hoe dieper ik nederdaalde in de diepten van mijn gemoed, hoe meer ik terugschrikte voor de zwartheid van mijn ziel en mij met afschuw daarvan afwendde.

Was het werkelijk een edel medelijden geweest met mijn armen, geplaagden oom, in wien ik reeds een slachtoffer zag van zijn geheimzinnige kwaal, of wel was het de vrees bij hem in ongenade te raken, het verlangen het overige neven- en nichtendom te overtreffen door mijn innige vertrouwelijkheid met den rijken suikeroom; was het toch nog de hoop, dat ik na zijn dood de uitverkorene onder allen zou zijn, de gelukkige erfgenaam?

Het schaamrood bedekt nog mijn wangen, als ik er aan denk, hoe ik mij liet overhalen tot een daad, die ik nooit had moeten verrichten, omdat, ja.... omdat.... ik weet zelf niet waarom en ik wil het niet weten ook.

Op uitdrukkelijk verlangen van oom schreef ik een valschen brief met een valsche onderteekening - iets dus wat mij in de gevangenis had kunnen brengen - als iemand er belang bij had gehad mij te beschuldigen.

Maar dit verandert niets aan de snoodheid van mijn daad.

Oom echter draagt de grootste schuld - verre van mij er hem hard om te vallen - hij had verontschuldigingen, die ik niet bezat, zijn overspannen toestand, zijn angst voor die vreeselijke, onbekende kwaal, zijn afkeer van dokters, of liever zijn vrees, dat zij hem niet zouden begrijpen, konden zijn schuld kleiner maken, maar toch hij was een man van jaren, ik zijn jongere - hij had mij niet daartoe moeten overhalen met alle middelen, die hem ten dienste stonden.

‘Hoor eens,’ zoo begon hij en ik hoor het hem nog zeggen, ‘ik vind het erg aardig van je, Markus, dat je met mij mee wil gaan naar Amsterdam. Heb je dat zaakje meer aan de hand gehad?’

‘Ja, oom... dat.... dat.... dat... wil zeggen... toen.... toen.... toen... ik met oom Laurens...’ ‘Ja, ja! Ik weet het, die had nierziekte, die is er nooit meer bovenop

gekomen. Weet je nog hoe dat toeging? Moest hij den professor alles zeggen, wat hem mankeerde?'

'Neen, oom, dat.... dat... dat stond in den brief.'

'Wat voor brief?'

Op al die vragen was ik niet voorbereid en mijn antwoorden lieten dus nog al te wenschen over.

'Den brief van den dokter,' kwam er eindelijk uit.

'Wat voor dokter?'

'Zijn.... zijn.... zijn. huisdokter!'

'Zoo, zijn huisdokter, hm, hm.'

Oom dacht na, in dien tusschentijd maakte ik mijn zinnetje klaar en stak het, zonder noemenswaardige moeilijkheden, tamelijk netjes af.

'Daarin stond alles wat hem scheelde, waar hij pijn had, en hoe hij at en dronk en sliep - toen onderzocht hem de professor en hij kreeg een brief mee naar huis, voor den dokter....'

'En heb jij dien gelezen?'

'Ja.'

'En wat stond er in?'

'Met een heele boel vreemde termen, dat er eigenlijk niets aan te doen was en dat oom het beste deed aan zijn dood te denken en zijn zaken te regelen.'

Het ronde, frisch gekleurde gezicht verschoot heelemaal; het werd wit of liever aschgrauw.

'En heeft hij dien gelezen?'

'Neen, oom, de dokter vertelde het aan moe, zijn zuster, die er heel erg om huilde, maar het aan niemand zeide. Eerst na zijn dood kwam dit alles uit.'

'Dus dan heeft die visite bij den professor niets geholpen?'

'Neen, eigenlijk niet, oom.'

'Hm, hm!'

En toen na een poos:

'Die dokters, die dokters! 't Is me een volkje!'

Ik zweeg maar tot oom eindelijk weer begon.

'Dus zou ik ook zoo'n doktersbrief mee moeten nemen en zal *die* het aan den professor vertellen, wat ik in mijn lijf voel.'

'Dat zal er wel opzitten, oom!'

'Maar welken dokter zal ik nemen?'

Waarlijk, een moeielijk geval, want hij lag met alle dokters uit de stad overhoop; deze had hij op zoo'n, gene weer op een andere manier beleedigd en de dokters zijn een prikkelbaar volkje; zoo stond mijnheer Siemensz bij geen hunner in een goed blaadje.

'Het zijn stommerikken, ganzen, eenden, ezels,' barstte hij uit, 'geen van allen heeft ooit mijn gestel begrepen, met al hun boekengeleerdheid. Geen van allen vertrouw ik mijn huid toe!'

En hij begon mij voor de zooveelste maal al zijn ervaringen met de Xsche Esculapen te vertellen; ik liet hem praten en verrukte hem zeker door mijn aandachtig toeluisteren.

'Nu vraag ik je wie zal voor mij zoo'n brief willen schrijven en als zulke lummels ze schrijven, wat voor waarde kan ik er aan hechten?'

'En dan, oom,' zeide ik, heel op mijn gemak gekomen door het lange zwijgen, 'geen hunner heeft u ook behandeld voor uw kwaal, of wat u voor uw kwaal houdt.'

‘Zeg maar gerust, mijn kwaal. Ik ken mijn gestel beter dan een van die tongekijkers en ik zal hun mijn corpus niet toevertrouwen. Wat verbeelden zich die kerels wel.’

‘Ja, maar gaat u dan zóó maar naar den professor. Dat doet men toch ook.’

‘Neen, neen! Die lui hangen als klissen aan mekaar. Wat zal je hooren, als ik dus zoo gewoon aankom met het verhaal van al mijn symptomen! Och dat leeken-verstand! De kerel verbeeldt zich wat, het zijn zenuwen, niets anders.’

Ik was te beleefd oom tegen te spreken; hij verwachtte het ook bepaald niet, want na even adem gehaald te hebben, ging hij met zijn groot gemak van praten, dat ik hem zoo benijdde, in één adem voort:

‘En daarvoor geef ik mijn goeie centen niet uit. Ik wil precies weten, wat ik van mijn gezondheid te denken of te vreezen heb. Ik bedank er voor met een kluitje in het riet te worden gestuurd. Daarom wil ik de dokters van hier er niet inhalen.’

‘Maar laat u zich dan eenvoudig door den professor onderzoeken. Hij zal toch wel kunnen zien wat u scheelt.’

‘Al ben je nog zoo'n knappe professor, dat zien ze nooit bij een enkel onderzoek. Daarvoor moeten zij je langer in observatie hebben. Zoo'n man moet ingelicht zijn, wil het onderzoek vrucht dragen.’

‘En als u deze dokters niet vragen wil....’

‘Ik kan ze niets vragen, zij hebben mij in de laatste jaren niet meer behandeld, zij weten niets af van al mijn ongemakken.’

Half suf keek ik oom aan; nu begreep ik er niets meer van, waar wilde hij eigenlijk heen? Hij boog zich meer voorover, keek rond, voorbereidingen om aan te duiden, dat hij op het punt stond iets zeer belangrijks te zeggen - en fluisterde toen harder dan menige gewone stem:

‘Ik zelf wil hem inlichten.’

‘Maar oom....’

‘Ja, dat heb je mij al telkens geraden, maar ik bedoel het niet zoo; ik wil hem inlichten, maar hij mag niet weten, dat ik het doe -ik een leek, een patiënt.’

‘U bedoelt....’

‘Dat hij denken moet, dat een dokter hem schrijft!’

‘En dan....’

‘Ik reken op jou hulp, Markus. Je praat ellendig, maar je schrijft goed, en daarop reken ik. Ik zal je wel zeggen, wat er allemaal in dien brief moet staan, maar jij stelt hem netjes op.’

Onthutst keek ik oom aan; al had mijn leven er van afgehangen, ik had geen woord kunnen uitbrengen.

Oom keek mij triomfantelijk aan, trotsch over zijn geniale vinding.

‘Maar.... maar.... de handteekening,’ bracht ik er eindelijk met de grootste inspanning uit.

Weer zoo'n blikje vol trotsch medelijden.

‘Denk je, dat ik daar niet aan gedacht heb? Jij hebt zoo'n echten doktersnaam. Jij heet immers Diedrich Markus, dus D.M. Dan teeken je eenvoudig D. Markus; met een klein krulletje boven aan de D. zóó....’

Hij schreef het mij voor: Dr. Markus.

‘Zie je, dan schrijf je dat k u s een beetje onduidelijk en ik wed, dat niemand er iets anders uit zal lezen dan Dr. Marks.’

Dr. Marks was de voornaamste arts uit onze stad en uit zijn naam zou ik schrijven. Het koude zweet brak mij uit; tevergeefs draaide ik mijn tong rond, het was mij niet mogelijk iets te zeggen.

‘Hoe vind je 'm?’ vroeg oom bijna juichend.

Ik geloof zeker, dat hij op dit oogenblik al zijn kwalen had vergeten en niets meer voelde.

‘Ik.... ik.... kan mij niet daartoe.... leenen,’ zeide ik eindelijk.

‘Wat scrupules! Jij? Vraag ik dan zoo iets onmogelijks van je? Je zet je eigen naam. Wil de professor er Dr. Marks uit lezen, dan moet hij 't weten. Maar wil je het niet doen, best hoor! Er zijn er wel anderen, die dat voor hun ouden, zieken oom over hebben en die even vlug en gemakkelijk als jij een briefje kunnen samenflansen.’

En het einde was, dat ik toegaf - eeuwige schande! - en dat ik onder ooms dictée een brief schreef aan professor - de naam doet er niet toe - in Amsterdam, dat ik dien teekende volgens ooms aanwijzing alleen met mijn voornaam en met het verraderlijk D-tje er vóór. Een brief, waarin oom met zooveel technische termen, waarover ik verbaasd stond, een trouw beeld gaf van al zijn kwalen, zoo volledig en zoo uitgebreid, dat ik vol medegevoel uitriep:

‘Ach, oom! Lijdt u dat nu alles te gelijk? Me dunkt, dat is toch te veel voor één mensch.’

‘Nu ja,’ antwoordde oom, mij dunkt eenigszins verlegen, ‘alles te gelijk is nu het woord niet, maar ik heb het vroeger wel eens gevoeld en zal het toch later wel eens weer voelen - dat weet ik zeker.’

‘Maar als de professor daar nu een verkeerd ziektebeeld van opvat....’

‘Och kom! Te veel kan nooit kwaad.... Helpt het nu niet, dan is het voor 't vervolg! Men kan nooit weten wat men later krijgen kan.’

(*Wordt vervolgd.*)

De bedelaarskerk.

Het was in het derde jaar, dat dweepzieke benden Taborieten de vaan van den opstand en den bloedigen oorlog hadden geplant in de bloeiende velden van Bohemen, toen een jong, Fransch edelman, Claude de la Croix Valserrant geheeten, voor de tent van den

gevreesden veldheer verscheen, met ongeduld het oogenblik verbeidend, dat hij tot den 'schrik van zijn tijd' zou worden toegelaten.

Hij had vóór eenige maanden dienst genomen in de gelederen van Ziska en was door zijn ongeëvenaarde vermetelheid en wreedheid de lieveling van het leger geworden. Ook thans dreef zeker geen goede genius hem naar de tent van den geduchten opperbevelhebber; woorden te kunnen brengen:

'Toen de roep van uw groote daden in de weelderige dalen van Provence doordrong, verliet ik, vol geestdrift voor uw roem, mijn vaders huis en mijn beminde ouders, om uw roemrijke banier op te zoeken, want ik hoorde, dat de bleeke schrik voor u uitging en dat uw spoor geteekend werd door verwoesting. Onder zulk een held moet het heerlijk zijn te de sombere gloed, die uit zijn oogen vlamde, bewees genoeg, dat hij met de een of andere duivelsche gedachte omging.

BEROEPSGEHEIMEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ISIDOR KAUFMANN.

Eindelijk, na lang wachten, werd het voorhangsel der tent weggeschoven en trad de eenoogige Ziska naar buiten, in den kring der hem toejuichende soldaten. Met een handbeweging zijn dank betuigend, gaf hij bevel de legerplaats op te breken. Een gevoel van blij strijden! riep een stem in mijn binnenste, en ik kwam tot u. Sedert ik hier ben, hebt gij vele groote dingen gedaan; ik zag bloeiende steden in de asch leggen, ik zag vruchtbare velden in een woestenij veranderen, ik zag twee overmachtige kruislegers uiteenstuiven voor het oorlogslied uwer soldaten, - maar zeg mij, roemrijke veldheer, hoe komt het, dat wij hier drie dagen in ledigheid doorbrengen, terwijl verwachten doorliep de gelederen, want allen vermoedden, dat een veldslag op handen was.

Slechts één hunner scheen het bevel tot opbreken met misnoegen te vernemen, - die eene was Claude de la Croix Valserrant. Met vluggen en trotschen stap verliet hij de gelederen der officieren, boog voor den opperbevelhebber en zei na een korte pooze, die hij noodig had om zijn wilde gevoelens onder wij het rijke klooster op gindschen heuvel als een hoon tegenover ons zien, zonder dat het vuur van den oorlog de bleeke bewoonsters met schrik slaat? Zijt gij nog de oude held, voor wiens wapengekletter heele legers beven, en wiens naam de volken angstig als kinderen maakt? Zijt gij het nog, zend mij dan uit, ik zal uw worgengel zijn!'

Het blij bewogen gelaat van Ziska werd

allengs somberder, en na een lange pooze, gedurende welke hij over de vreeselijke toespraak van den officier nadacht, zei hij ruw: ‘Welaan, Valserrant, ga en volbreng uw taak. Maar weet, dat ook de overmoed een grens heeft. Ik vrees, dat de hartstocht, die u van allen, die mijn vaan volgen, tot de bloedigste daden aanzet, zijn vreeselijken angel eens tegen u zal keeren. Ga en laat mij spoedig spoedig van mij hooren.’

Voordat de schemering in de schaduw van den nacht onderging, had Claude met zijn mannen den voet van den heuvel bereikt, waarop eenzaam en zwijgend het nonnenklooster lag, door een somberen nevel als een voorspelling van onheil omgolfd.

De blauwe nachthemel omving het vruchtbare landschap, hier en daar met heuvelen weer iets van u hooren. Het zal mij aangenaam zijn, wanneer mijn verwachting te uwen opzichte zich bedrogen heeft.

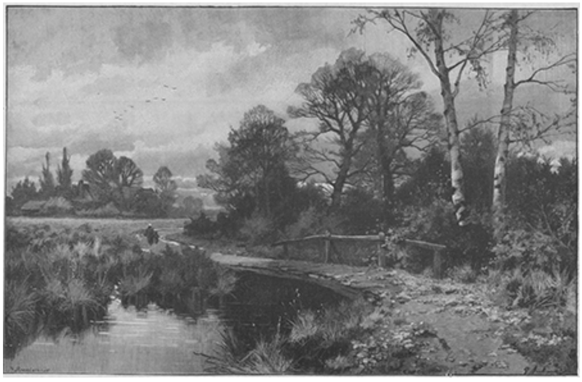

HERFSTAVONND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. JACKMAN.

Kwalijk verholen toorn flikkerde in de sombere blikken van den jongen aanvoerder, toen hij antwoordde:

Veldheer, gij hebt geen vermoeden van den slag, die mij trof. Indien gij alles wist, zoudt gij anders spreken. Door een zonderlingen doorsneden, met stillen vrede. De smart des levens, de onrust der wereld was met de bewoners der omliggende gehuchten ingesluimerd. Slechts in de wijde verte kleurden de wachtvuren van Ziska's leger den gezichteinder rood.

Claude stond eenzaam op een vooruitspringend punt van den kloosterheuvel, van waar hij het tooneel van zijn nachtelijken tocht kon overschouwen. Het was, of de somberheid, samenloop van omstandigheden verviel ik tot een zware misdaad, een moord. Het dierbaarste, wat ik bezat, werd mij ontnomen; de roover verheugde zich over het bezit en hoonde mij. - Daarover zal ik mij wreken, al moest ik er zelf bij te gronde gaan. Schuldigen en onschuldigen zullen onder mijn zwaard vallen; ik was immers zelf ook een onschuldige. - Vaarwel, groote veldheer, gij zult die zijn van nature niet hard gemoed sedert maanden overschaduwde, door een zachten straal der herinnering werd verlicht, of zoo menig tafereel uit zijn geboorteland met den schoonsten droom zijner jeugd uit de vergetelheid trad. Het was hem zoo zonderling te moede. Hij zag zich in zijn heerlijk Provence, in den geurenden tuin, aan de zijde zijner verloofde, de mooie gravin Merhaut de Bezierres.

Binnen twee maanden zou de bruiloft plaats hebben. Daar plaatste zich tusschen hun geluk de hertog de Pontenoire, een wapenmakker van den ouden graaf de Bezierres, en maakte aanspraak op Merhaut's hand, daar ze hem was beloofd. Een Fransch edelman breekt zijn woord nooit, zijn oude vriend Bezierres zeker niet. Kortom, Merhaut's verloving met Claude raakte af, en de reeds bejaarde hertog voerde de weenende gemalin naar zijn kasteel. Langen tijd was Claude ter prooi aan een hevige koorts, die hem op dien ongelukkigen dag had aangetast. Zwaarmoedigheid en waanzin knaagden aan zijn leven, tot hij besloot door uitwijking naar een ander land een einde te maken aan zijn folterende herinneringen. Nog slechts eenmaal wilde hij zijn geroofd levensideaal zien en haar dan voor altijd verlaten, - haar, de wegkwijnende gemalin van den hertog de Pontenoire.

Onder een behendig voorwendsel wist hij eenige oogenblikken gehoor te verkrijgen van zijn voormalige verloofde, hij nam afscheid, en zonder dat hij het zelf wist knielde hij neer aan de voeten der stille lijderes.

Daar kwam plotseling een man nader, roepende: ‘Valserrant, u wacht de degen; u, schijnheilige huichelares, vind ik later.’

De degens vonkelden in het maanlicht, steeds verwoeder werden de tegenstanders, daar viel het staal van den eenen kletterend op den grond, en de andere boorde hem het zijne bliksemsnel in de borst.

Badend in zijn bloed stortte de hertog op den grond. Claude staarde den stervende zonder bewustzijn aan. Plotseling weerklonken stemmen in den tuin, dienaars ijlden toe met fakkels en lantarens. ‘Moord! moord!’ klonk het door den nacht. Vlucht, vlucht, moordenaar!

Hij raapte al zijn wilskracht bijeen, wierp nog een blik op zijn slachtoffer en ijlde weg in razende vaart door struiken en houtgewas, door bosch en weide, over berg en dal, -ver, ver weg. Twee maanden hield hij zich verborgen; woudbessen en kruiden waren zijn eenig voedsel. Van doortrekkende reizigers vernam hij, dat zijn vroegere verloofde in het klooster was getreden. Dat liet hem geen rust, hij moest tot haar, hij moest haar nog eenmaal zien en dan wilde hij sterven. Alle moeite was vergeefsch. Daar drong de roep van Ziska's roem tot zijn oor door; in het gewoel van den strijd zou zijn wonde misschien genezen. Of Merhaut nog leefde, wie vermocht dat te zeggen?... Zij was een engel, hij een moordenaar. Een huivering overviel hem, bloedige beelden grijnsden hem aan uit het naaste verleden....

Intusschen was het licht geworden door de hooge vensters van het klooster, en het geluid van de ernstige, plechtige gebeden der nonnen klonk tot zijn oor door. Maar reeds was de ontroering uit zijn hart weer geweken, en de oude trots overschaduwde zijn trekken. Hij lachte in woesten overmoed, zijn oogen rolden vreeselijk, dreigend zweefde zijn blik over het vreedzaam sluimerende landschap. Daarna hulde hij zich in zijn mantel en daalde peinzend den heuvel af, naar het struikgewas, waar hij den eersten wachtpost had uitgezet.

Een vreemde gloed teekende zich eensklaps tegen den donkeren hemel af, - het was niet de bleeke maan met haar vreedzamen glans, evenmin de roode vuurbol der weer opgaande zon, het was de weerkaatsing van den vuurpoel, die zich op den top van den berg, rookend en ziedend als de krater van een vulkaan, steeds verder verbreidde en heel den omtrek tot aan de verre woudheuvels, waar Ziska's wachtvuren vlamden, verlichtte. Het klooster stond in brand. Tevergeefs riep de klagende torenklok door den nacht en deed de bewoners der omliggende dorpen uit hun rust

opschrikken. Het gevreesde oorlogslied der Taborieten klonk zegevierend uit de verte en uit de nabijheid en verlamde de hulpvaardige armen van honderden, die jammerend van het ontzettend schouwspel getuigen waren.

De vlam, die tot dusver met pekkransen was gevoed en aan de daken der prachtige kloostergebouwen likte, sloeg thans als één reusachtige tong boven toren en dak uit, terwijl de schuren en zolders hun in vlammen opgeganen voorraad als een gloeienden vuurregen naar buiten spoten.

Met den brand hielden moord en plundering gelijken tred. Valserrant zelf had de banier, waarop de avondmaalskelk der Hussieten was afgebeeld, gegrepen en stormde aan het hoofd zijner op bloed en buit beluste schaar naar het koor der nonnen. Alle zusters, met de abdis aan het hoofd, zongen een psalm; nog brandden de kaarsen, - daar kletterden de vensters, en in lange, zware kronkels drong de rook naar binnen. Op hetzelfde oogenblik dreunden zware mannenstappen in de voorhal, - het was Claude met zijn ruwe krijgers. Woedend wierpen zij zich tegen de deur, die onverwachten tegenstand bood. De abdis greep het kruis, en als een moeder in het midden harer zusters tredend, vermaande zij haar tot een vurig, een laatste gebed. Reeds rinkelen de aangesleepte werktuigen, reeds kraakt de deur in haar voegen, reeds verlicht de bloedroode schijn van fakkels het heiligdom, - en de woeste hoofdman der bende stormt met den moordlust in het oog op de weerlooze bewoonsters van het klooster toe, reeds heft hij zijn zwaard tegen de abdis op.... Waarom houdt hij plotseling op en deinst ontzet achteruit? Had hij de slanke gestalte, die vóór hem stond, niet al vroeger eens, zelfs dikwijls gezien? In een droom? In werkelijkheid? Verbaasd staren de soldaten hun onbeweeglijken hoofdman aan, verbaasd zien de nonnen tot de abdis op, want ook deze schijnt getroffen en peinzend. Daar treft Claudes ziel een flits van heldere herinnering: ‘Merhaut!’ roept hij en stort met uitgebreide armen op haar toe; maar de abdis houdt hem met strengen blik het kruis tegen en heft den psalm: *Gloria patri....* aan. Nog staan Valserraut en zijn soldaten stom en als wezenloos, daar wordt het heele gebouw aangegrepen door een geweldig sidderen, de muren waggelen, de vloer kraakt, de zoldering stort dreunend in en van alle kanten schieten de vlammen op. Rein en heilig vlogen de zielen der nonnen op tot voor Gods troon.

Ontzet sleurden de soldaten hun aanvoerder buiten het instortend heiligdom. Bleek en sprakeloos, den blik onafgewend naar de rookende kloostermuren gericht, zonk hij aan den voet des heuvels ineen, en zoo vonden hem zijn mannen nog aan den avond van den volgenden dag, toen zij van een rooftocht in de omliggende dorpen terugkeerden. Was het een droom, dien Claude gehad had, of was het werkelijkheid?

Op den feestdag van de prinsen der Apostelen in het derde jaar na de boven geschilderde gebeurtenis, verzamelde de godsdienstoefening een groot aantal geloovigen in den reuzendom der Eeuwige Stad, in de St.-Pieterskerk te Rome. De schittering van het feest had een ontzaglijke menigte, meest vreemden, getrokken. In die groote menigte zag men niet de gestalte van een bedelaar, die, door een inwendige ontroering aangegrepen, in een hoek der kerk op de knieën lag en weende, als wilde hij met zijn heete tranen de koude steenen vermurwen. Zoo ligt een door den bliksem gevelde eikeboom te midden zijner broeders.

Het H. Misoffer was opgedragen, de geloovigen verstrooiden zich, toen de man in den hoek nog altijd als verplet op den vloer der kerk lag. Eindelijk verscheen een priester, die hem ophief en zei: ‘Kom, volg mij, Claude de Croix Valserrant.’

Sedert dat vreeselijk uur, waarin Claude de vijftig nonnen den martelaarsdood zag sterven en het kruis der genade uit de vlammen hem tegenstraalde, had hij, als door furiën voortgedreven, rondgezworven.

De gruwelen van den oorlog hadden hem steeds verder naar het zuiden gevoerd, tot de hardheid zijner ziel zich oploste in de tranen van zijn berouw, Claude besloot zijn hart te ontlasten en hij legde het open voor een vroom ordesgeestelijke, die hem echter, bij gebrek aan de noodige geestelijke volmacht tot vergeving van zoo zware bloedschuld, naar Rome verwees.

Valserrant kwam eindelijk in de Eeuwige Stad. De priester, wien hij daar zijn misdaden beleed en die hem, krachtens bijzondere geestelijke volmacht, van den zwaren last onthief, was dezelfde, die hem zooeven was genaderd.

‘Claude de Croix Valserrant,’ had de biechtvader gezegd, toen hij hem de boete voor zijn zware misdrijven oplegde, ‘gij zult de wijde wereld doortrekken, nergens vertoeven, nergens rusten, slechts zooveel voedsel gebruiken als noodig is om de u opgelegde boete te volbrengen. Hul u in de lompen van een bedelaar en vraag aalmoezen aan de menschelijke barmhartigheid, tot gij een schat bijeen hebt, voldoende om de door u verwoeste kerk weer op te bouwen. Maar deze aalmoezen mogen niet komen van den overvloed der rijken, doch uitsluitend van de giften des volks. Daarom moogt gij ook geen gift aannemen grooter dan een penning. Is dit werk volbracht, dan is uw groote schuld ook voor God uitgeboet. Trek heen in vrede!’

Na twintig jaren was de bouw der bedelaarskerk voltooid; een nieuw Godshuis, prachtiger dan het eerste, verhief zich met glanzende koepels en torens uit het puin der verwoesting. De klokken roepen weer als vroeger de bewoners der omstreken tot het gebed en de godsdienstoefening. Het eerste gebed en de eerste H. Mis waren voor Claude de Croix Valserrant, die het eerst in het door hem gebouwde graf werd ter aarde besteld.

Het gedenkteeken van zijn oprecht berouw en treffende boetvaardigheid heet tot op onzen dag ‘de bedelaarskerk.’

Aan Maria voor de overledenen.[I)]

Moeder Gods, zie vol erbarmen
   Op uw arme kindren neer;
Reik hun uwe reddende armen,
   Wees hun voorspraak bij den Heer:
   Uwe beê bij 't godlijk Hart
   Maakt een einde aan al hun smart.

Moeder, door uw medelijden
   Met het lijden van uw Zoon,
Laat uw voorspraak hen bevrijden,
   Die nog derven 't eeuwig loon!
   Gij vooral weet, welk gemis
   't Derven van Gods glorie is.

Wat wij goed doen, wat wij smeeken,
   Gods rechtvaardigheid ten zoen,
Kan hun kerkerboei verbreken
   En voor hunne schuld voldoen:
   Ondersteun ons liefdewerk,
   Uw gebed maakt 't onze sterk.

I) Uit de ‘Afzonderlijke liederen’ van het pas verschenen *Cantemus*, volledig gezangboek door Fr. Eppink, Pr.

Moeder, hoor uw kindren kermen,
   Zuchten naar het zien van God,
Wil U over hen ontfermen:
   Help hen in hun smartlijk lot,
   Voer hen voor Gods aangezicht
   In den glans van 't eeuwig licht!

Jules, door Anne van Zuyden. (*Vervolg*.)

Toen had ze zoo in vragende verwondering gestaan voor die nieuwe en ongekende emotie in haar zieleleven, onbewogen tot heden als dat van 'n klein maagdeken....

Doch heur hart, haar heele jonge vrouwenhart voelde de wekkende warmte wel van die lichtstraal van wonderlijk groote liefde, die 't allerzachtste en allerteerste wat er sluimerde in haar diepe innerste, oproepen wilde tot het blijde leven.

Maar wat er had kunnen ontluiken in haar ziel, zou lang voor den bloesemtijd in den knop sterven.

Er was een woeling van gedachten gekomen, die in Rita's kalme bestaan de eerste onrust brachten. Koele, wreede gedachten werden het en hun moedwil zou Rita's verteedering langzaam doen wegsterven.

Neen, zoo mocht het niet veranderen tusschen Jules en haar. 't Moest blijven zooals het eerst was, want nooit zou ze den jongen anders kunnen of willen beschouwen dan als haar broer. Dat was hij immers ook en daardoor haar vertrouwelijkste kameraad. Zoo hield ze ook van hem, en anders dan in die verhouding mochten ze elkander nooit liefhebben.

Maar hoe kwam ze er eigenlijk bij, dat Jules die verhouding veranderen wilde? 't Was niets dan een onzinnige verbeelding van haar, en al dat gepeins over iets, wat niet bestond, kwam door de leege stilte, die Jules had achtergelaten. 't Zou wel weer alles gewoon worden, als ze er verder niet over dacht....

Zoo heeft ze vergeten.

Maar Jules vergat niet.

In die lange, lange dagen, dat hij eenzaam was en verlaten, tusschen al de onverschillige menschen der groote stad, heeft hij zijn droom van liefde verder gedroomd.

Er was een lief meisjesfiguurtje, er waren twee zachte, onschuldige kinderoogen, er waren zonnige zomerdagen in zijn herinnering. Het was zoo troostend.

Er was het heele zachte en teere, dat in hem leefde, zijn mooi, ongerept gevoelen, dat hij in reinheid wilde bewaren, zijn stil-mijmerend verlangen naar de toekomst was er.

Dat was zijn geluk, zijn heerlijke geluk, dat hem kracht gaf en volharding om een eenzame en onvermoeide werker te wezen....

En nu?

Jules blikt rond in zijn kamertje, waar alles is als vroeger; de prentjes aan den muur, die hij er als kind met spelden opprikte, potloodteekeningen er tusschen, hier en daar een oningelijst, niet afgewerkt doek of paneeltje. Alles is er nog, de tafel met de pennekrabbels, 't ijzeren bedje, de oude stoelen met de molmgaatjes.

Jules voelt zich prettig en behaaglijk hier weer terug te wezen in z'n celletje, bij al die lieve, oude dingen.

En Rita, Rita is er!

Bij 't open raam staat ze turend over de verre velden. Een lijn van licht teekent zich om het teere profiel van haar gezichtje, de vlokkige lokjes van 't zijige, blonde haar schijnen van zonnelicht geweven.

‘Wat is ze mooi, wat is ze mooi!’ jubelt het blij in Jules' gedachten, als hij schromend het venster nadert.

Daarbuiten in de groengeverfde bloemenplank met 't hekje van latten staan al de bloempotten nog, die hij er verleden jaar ook in teruggevonden heeft; witte geraniums en roode en rose, duizendschoonen en giroffels in vollen bloei; uit kleine kistjes

slingeren zich ranken van dagschoonen en groote windekelken om katoenen draden, die boven het raam zijn vastgemaakt.

Er is een zorgende hand geweest, die zijn bloemen kweekte. Zou 't Rita wezen? Niemand anders dan zij.... wat 'n lieve oplettendheid. Was het geen zwijgend bewijs, dat ze veel aan hem gedacht heeft?....

‘Wat heb je er goed voor gezorgd,’ zegt Jules, en een lichte trilling in zijn stem verraadt iets van de snelgewekte emotie, die hij verbergen wil, als hij zich haastig over de bloemen buigt. Zachtjens streelen zijn vingers over den teeren kelk van een winde.

Verwonderd ziet Rita hem doen. Wat is Jules, vreemd zenuwachtig.

‘Ik geloof, dat moeder er beter voor zorgde dan ik!’ zegt ze op dienzelfden gewild luchtigen toon, die Jules daarstraks pijn deed. Nu wordt hij er bijna kwaad om. Wat had Rita toch, waarom telkens die onnatuurlijkheid? Dat was Rita's stem niet, die stem wist, dat ze wonden moest. Maar 't zal wel verbeelding zijn, troost Jules zich dadelijk, 't was het antwoord alleen, dat hem pijn deed, de toon niet.

Jules plukt den rank af met de rose kelken, voorzichtigjes legt hij hem in Rita's blonde haar. Even heeft Rita een beweging gemaakt alsof ze 't hoofd wilde terugtrekken, dan laat ze Jules begaan en lacht:

‘Wat ben je een dwaze jongen geworden!’

‘'n Dwaze jongen, Rita?’ vraagt Jules licht verwijtend, en heel ernstig is zijn gelaat, dat hij afwendt naar den muur, waar de prentjes hangen en de teekeningen.

Toen ze om 't avondeten zaten, heeft Jules aarzelend, haperend bijna, de vraag gewaagd, die hem de gelukkige dagen van den vorigen zomer zou terugbrengen:

‘Rita.... zeg, ik wilde.... ga je mee morgen vroeg naar onze ouwe, mooie plekjes zoeken?’

Vader Hovemans zat verdiept in zijn krant, den rug naar Jules gekeerd, één arm steunend op den rand der tafel, den andere op de stoelleuning. Moeder echter had Jules' vraag gehoord en snel voorkwam ze Rita's antwoord:

‘Neen, Jules, dat gaat nu niet meer; jullie zijt er allebei aan ontgroeid.’

Met een flauw vleugje van vragende verbazing in de oogen, zag Jules zijn pleegmoeder aan, heel even maar drongen haar woorden tot hem door.

‘Hoe zoo, moeder? Wat bedoelt u eigenlijk? Verleden jaar dan?’

Maar moeder heeft geen verderen uitleg gegeven....

Jules' oogen zochten Rita, waarom zweeg ze toch? Zij moest hem immers helpen, als ze de herinnering aan die vroegere ochtenden bewaard had, zooals hij.

‘Weet je dan niet meer?’ vroeg hij bijna fluisterend, zijn oogen diep in de hare.

Over Rita's gelaat vloog even 'n licht blosje. Ze voelde een smeekend verwijt in de oproeping van die herinnering, maar ze schudde het hoofd en flauwtjes antwoordde ze:

‘'t Gaat niet meer, Jules!’

Daar was 't weer!

Het bloed joeg Jules naar 't hoofd, ongeduldig trokken zijn schouders, en met een ruk zijn stoel verschuivend, zei hij wrevelig, bits bijna:

‘Zooals je wilt, Rita, dan ga ik alleen.’

En hij is alleen gegaan. Elken dag weer dwaalt hij tusschen de heuvels en door de bosschen, waar zijn verlangen van gedroomd heeft de lange, lange maanden door.

'n Angstige beklemming drukt benauwend op zijn gedachten, die zoeken en zoeken naar een antwoord op de vraag, die zijn hoofd pijnigt, zijn arme, groote hart martelt, al maar door: ‘Wat is het toch? Wat is het dan toch?’

II.

't Is een Zondagmiddag, geen gewone Zondagmiddag. Anders zaten ze niet bij elkaar in moeders pronkkamer, 't heiligdom, dat alleen op groote dagen geopend wordt.

't Ru kt er wat vunzig, wat duf-vochtig. 't Is er wat somber en kil, een beetje onhuiselijk.

Toch is het feest, als ze er zitten, 'n Ronde tafel staat er, verborgen onder 't laag afhangend groene kleed. Langs de muren zijn de stoelen stijf gerangschikt aan weerszijden van 't geel-kersenhouten kastje met het servies onder een tulen doekje. Bonte platen hangen er en leelijke oleographies, er onder de eerste proeven van Jules' schilderstalent, arme, onbeholpen dingen in smalle lijstjes. In 't midden van het grootste muurvlak, tegenover den dof-verweerden spiegel, het mooie bloemenstuk, dat Jules verleden zomer er nederhing. Vreemd, misplaatst is dat heel subtiele, heel teergedane kunstwerkje in deze omgeving. Jules voelt dat wel, maar hij weet hoe 't hier gebracht werd in stille reverentie: zijn beste stuk werk als een geschenk aan z'n pleegouders.

Nu zit hij er zwijgend naar te turen, maar zijn strakke blik ziet niet. Jules' gedachten zijn elders.

Moeders oude, devote gelaat is diep gebogen over 't oude boekje met vergeelde bladen. Ze zit te bidden, zooals ze elken Zondagmiddag pleegt te doen: vroom aandachtig de woorden spellend der gebeden, stil overwegend wat haar lippen prevelen, nu en dan met zacht schuifelend gekreukel de blaadjes omslaande. Dat is het eenige geluid in het vertrek. Want Rita zit ook roereloos en zonder te spreken. Bij 't venster zit ze, waar half opgebrande kaarsen in glazen kandelaars tusschen bloeiende planten en vazen met rozen om een kruisbeeld staan.

Vanmorgen is de processie langs het huis getrokken. Nog ziet Rita buiten in 't stof het groen en de blaadjes van rozen en goudsbloemen, die ze straks er gestrooid heeft in vromen eerbied. Nog beweegt een zwoeltje even de kleine vaantjes, bevestigd aan de stammen der boomen langs de wegboorden, jonge, forsche platanen met breede bladerkruinen.

Rita droomt van gisteren als ze op den weg tuurt.

In zijn hoek teruggetrokken, zit Jules in starre gedachten, en zijn strakke, rood omrande oogen zien niets meer dan dat ‘gisteren.’

Toen was er ginder, verder den weg op, een wemeling van jong, blij leven onder de platanen. Meisjesgelach toonde op, hoog en helder, jongens praatten met zware, diepe stemmen. 't Was een muziek van louter vreugde in de zwoelte van laten middag.

Zoo is 't altijd geweest, dat de jeugd van het dorp samenwerkte aan de versiering voor 's Heeren ommegang.

Want gewerkt werd er gisteren! Bedrijvig waren de handen in de weer. De meisjes staken druk gekleurde papieren rozen en versch geplukte bloemen, meest dahlia's, tusschen de stijfgebonden slingers van dennegroen, die ze om dikke palen wonden.

De jongens, met hun sterke handen, hieven die palen half van den grond voor dat werk, anderen waren druk bezig met schop en houweel en maakten gaten in de harde aarde. Straks zouden er de versierde palen in worden opgericht: vier, die kruisgewijze

tegenover elkaar geplaatst, met guirlanden en smalle roode banderollen verbonden zouden worden; een groote kroon van witte bloemen zou in 't midden hangen.

'n Beetje achteraf, tegen een boom geleund, stond Jules het drukke bewegen aan te zien, telkens weer tusschen 't woelige groepje van vlugge, bedrijvige jonge menschen met de oogen zoekend naar Rita, die ook bloemen schikte tusschen het dennegroen. Telkens ook weer zoekend naar dien jongen man, dien hij bij en om Rita had gezien, den heelen middag reeds, en die nu naast haar de knie boog in 't stof van den weg, bukkend over de groote mand met bloemen: witte rozen en bleekerose hortensia's, waarmee hij straks in triomf kwam aandragen. Bloem voor bloem reikte hij Rita over, prettig-opgewonden pratend, vroolijk lachend af en toe. Dan zag Jules hem het hoofd achterover werpen, onder de opgewipte bovenlip glinsterden witte tanden; en fijne plooitjes rimpelden zich om de glanzende oogen. Even had hij in dat mooie, prettige jongensgelaat geblikt zonder het te herkennen. Toen was het hem langzaam duidelijk geworden, dat het Charles moest wezen, Charles, de eenige zoon van den ‘Hoogenhof.’

Jules was hem heelemaal vergeten in de jaren, dat hij niet meer aan hem dacht. Toen hij hem den laatsten keer zag en in het voorbijgaan met hem had gesproken, was Charles een opgeschoten jongen geweest van een jaar of achttien, 'n beetje slungelachtig bengelden hem toen de armen langs 't lijf, de onvolgroeide schouders staken wat hoekig uit onder het te nauwe jasje.

‘Wat is hij een flinke jongeman geworden, en een mooie jongen ook,’ heeft Jules gedacht en hij voelde een wrevel, alsof hij Charles zijn prettige, jonge gezicht en zijn vlugge, lenige lichaam misgunde....

‘Zou het toeval wezen, dat hij niet Van

Rita's zijde wijkt, of....' Verder durfden Jules' angstige gedachten niet gaan.
'Komaan, Charles, je zoudt wat beters kunnen doen, sinjeur!' lacht een der andere werkers, den toegesprokene een por in den rug gevend, die hem bijna over zijn mand met bloemen doet tuimelen.
'Zeg, verkoop nu geen flauwigheden!'
'Wel ja, Charles weet best, wat hij 't liefste doet,' grinnikt een der toekijkende omstanders.
'Hij is zoo dom niet, als je zoudt meenen.'
'Ik voor mij geef je groot gelijk, Charles, hoor je?'
'Toe nou, bemoei jullie je met je eigen zaken,' zegt Charles onverstoord, rustig voortgaande met bloemen uit de mand te zoeken en ze Rita over te reiken.
'Hier, Rita, nu weer witte. We zullen ze maar laten praten, he? Als wij er niet waren, kwam er van de heele versiering niets terecht.'

HUISWAARTS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS W. SCHMIDT.

'Nee maar! Hoor je hem? As je het nu omdraaide: als de versiering er niet was, kwam er van Charles en Rita niets terecht.'
''n Flauwiteit van langen Flip,' verweert Charles zich lachend.
'Waarachtig niet, Flip heeft gelijk, hou je maar niet zoo dom, we hebben jou al lang in de gaten, ouwe jongen!'
't Sein is gegeven, een storm van onschuldige plagerijen gaat er over Charles' hoofd. Hij doet geen poging meer om ze af te weren, met een rustig gezicht blijft hij voor zijn bloemen geknield. Zijn oogen lachen, de witte tanden lachen onder de opgetrokken bovenlip; Charles vindt het heel aardig zoo geplaagd te worden!
Rita doet onverschillig, alsof ze niet hoort, maar er is een warme gloed op haar gezichtje, dat ze iets dieper over haar werk heeft gebogen.
En achteraf, tegen den boomstam, stond Jules, die alles hoorde, alles zag, die zijn oogen niet kon afwenden van die twee jonge menschen, al was het hem een kwelling ze gade te slaan, Jules, die in eens begrepen heeft.
Het was hem of hij langzaam, heel zachtjens, het bloed voelde wegvloeien uit zijn hart; een kille huivering rilde over zijn lichaam, krampachtig klemden zijn zenuwachtige handen zich tot vuisten.
Dan, met een ruk heeft hij zich afgewend. En hij ging waar het eenzaam was en stil.
Maar de storm van gedachten is er niet tot bedaren gekomen. Nog woelt het in z'n hoofd, al maar door, al maar door.
'Gisteren onder de platanen, dat was het.... dat.... dat....'
In de stille kamer is alleen moeders geprevel.

Over den weg wandelen groepjes menschen. Jongemeisjes in feestkleeren, boerenjongens op z'n Zondags, die een sigaar rooken en gekleurde dassen aan hebben. Ze maken wat gekheid tegen elkaar, 't geluid van hun stemmen dringt flauwtjes naar binnen, 'n Jongen met een harmonica komt langs, even haalt hij een langgerekten, klagenden toon uit zijn instrument, een troepje kleine bengels in hun beste pakjes, volgt hem op den voet en joelt om een deuntje.... Kleine meisjes met krullen in 't haar loopen gearmd in een rijtje, met langzame pasjes, met ernstige gezichtjes. Ze hebben witte jurken aan met hard-blauwe strikken. Ze doen heel gewichtig. Van morgen waren ze ‘engeltjes’ in de processie.

Nu is 't kermis!

(*Wordt vervolgd*.)

Bij de Platen.

Voor het huiselijk feest. -

Georg Meyer - ter onderscheiding van de tallooze Meyer's naar zijn vaderstad von Bremen genoemd - is bij uitstek de Schilder van huiselijke tooneeltjes en stil geluk. Op hooge kunstwaarde maken zijn doeken geen aanspraak - er zullen er zelfs zijn, die daaraan alle kunst zullen ontzeggen - maar wat hij leverde was in zijn soort goed en knap werk, voor ieder verstaanbaar, zelfs door de minst ontwikkelden te genieten.

Pit is ook het geval met de schilderij, op onze eerste bladzijde gereproduceerd. Hoe gelukkig zijn die kinderen met hun toebereidselen voor het huiselijk feest, waarvoor zij met onvermoeiden ijver kransen en festoenen maken, om daarmee de eenvoudige ouderlijke woning waardig te sieren. Hoe fier is de kleine kunstenaar op de proeve zijner teekenkunst, die de oprechte en welverdiende bewondering zijner zusters gaande maakt, van wie er een aan de deur op post gesteld is, om te voorkomen, dat een ongeroepen oog een blik werpe op al het fraais, dat in het diepste geheim moet worden tot stand gebracht. Indien vader of moeder het vóór den vastgestelden tijd zagen, zou er de aardigheid grootendeels af zijn, en dat ware jammer voor de kinderen, die zóó hun best doen, om hun ouders een verrassing te bereiden.

Beroepsgeheimen.-

Men behoeft niet te vragen, wie en wat de personen zijn, die op onze tweede gravure worden voorgesteld. Het onmiskenbaar type verraadt hen op den eersten oogopslag, wat zooveel te minder hoeft te verwonderen, daar de schilder van dit doek, Isidor Kaufmann, zelf een Israëliet is, die dus uit den aard der zaak zijn geloofsgenooten het zuiverst kan typeeren.

Dat het zuivere typen zijn, zal ieder toegeven. Het vergenoegd-sluwe, het blij-listige spreekt uit iederen trek, en al heet het, dat de een den ander zijn beroepsgeheimen meedeelt, zou het ons toch niet verwonderen, indien de verteller zijn collega wat zoekt wijs te maken, terwijl de ander zich houdt of hij alles voor goede munt aanneemt, maar voor zich zelf wel beter weet. Het zou de eerste maal niet zijn, dat twee gannefen elkaar wederkeerig bedrogen, en de twee geslepen personages op onze gravure zien er precies naar uit, om elkaar eens netjes bij den neus te nemen.

Herfstavond. -

Naast het proza in de beide vorige gravures treft ons te meer de lieflijke poëzie in deze. Welk een heerlijke, sereene kalmte heerscht er over het landschap, - een van die mooie, rustige avonden, zooals ons veranderlijk, onstuimig klimaat er in den herfst gemeenlijk maar weinige kent. Het is een genot, dat beekje te zien met zijn effen, zilveren spiegel, aan den oever dicht met waterplanten begroeid, het landelijke bruggetje, de ijle, grootendeels reeds ontbladerde boomen, het slingerende voetpad, de hoeven in de wazige verte....

Huiswaarts. -

Dit is ook een avondtafereeltje, maar toch weer heel verschillend van het voorgaande. Hier de wijde, onafzienbare heidevlakte, enkel gestoffeerd met een kudde schapen, die huiswaarts keeren, maar toch nog, als hadden zij den ganschen langen dag geen tijd genoeg gehad om hun honger te stillen, onderweg zich aan het heidekruid vergasten.

De herder, gemoedelijk zijn pijp rookend, geheel en al het beeld van een man, die geen haast heeft, drijft zoetjesaan de kudde voor zich uit, terwijl zijn hond die dieren, welke te ver van de weg afwijken, door zijn keffen en springen op het goede spoor terugbrengt.

[Nummer 38]

HET EX VOTO, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HENRI ROYER.

Gezondheid is de grootste schat, door Mathilde.

IV.

Zoo trokken wij dus samen naar Amsterdam, oom, de brief en ik.

Tante was in de vaste meening, dat wij voor zaken op reis gingen.

'Nu ja, dat is geen leugen,' zoo stilde oom zijn geweten, 'welke zaak kan er gewichtiger zijn, dan de zorg voor onze gezondheid?'

Oom was een royale gastheer; als hij uit was, dan keek hij niet op een tientje meer of minder. Wij dejeuneerden bij Kras, heel fijn en lekker.

'Laten wij het er nog maar van nemen,' zuchtte oom, zijn vollemaansgezicht in duizend rimpeltjes zettend, 'wie weet, wat ik straks weet en of mij dan de eetlust niet voorgoed verlaat - want wat voor verschrikkelijke dingen kan ik wel te hooren krijgen!'

Na de lunch stak oom een sigaar op.

'Je rookt immers niet,' zeide hij mij.

'Eigenlijk.... wel,' stotterde ik.

'Jongen, jongen! Dat valt mij erg van je tegen! 't Is zoo'n fatale gewoonte - jongelui moesten het zich niet aanwennen. Weet je wel, dat sterke rookers zoo goed als allen aan kanker sterven?'

'Maar u zelf, oom, is toch ook een goeie damper.'

'Ongelukkig genoeg! O, ik vervloek den dag, toen ik mijn eerste sigaar rookte. Nu kan ik er niet meer van af. Het zou mij meer kwaad doen aan mijn humeur als ik het rooken afschafte, dan dat ik er profijt bij had voor mijn algemeene gezondheid.'

'Maar oom! Als.... als.... nu de professor u ten gevolge van al uw kwalen, een regime voorschrijft, en zegt, dat het 't eenige middel is om te genezen of.... of uw leven te rekken, wat is u dan van plan?'

'Och wat! Regimen! Als je regimen volgt, heb je geen dokter noodig. De kunst is juist je beter te maken zonder dat je zelf er iets voor doet of laat. Waarvoor hebben ze dan gestudeerd?'

Wij reden in een open karretje naar het huis van den professor. Hoewel het nog wat vroeg was en het spreekuur nog niet geslagen had, was de wachtkamer reeds vol patiënten, die onder elkander druk over hun kwalen, ziekten en pijnen redeneerden.

Wij hielden ons op een afstand, mengden ons niet in de gesprekken, maar volgden ze aandachtig. Ik zag, dat oom hoe langer hoe warmer en prikkelbaarder werd; het zweet parelde hem langs nek en slapen, zijn borst ging zwoegend op en neer.

'Al die kwalen, waarover zij klagen, voel ik nu te gelijk - ik heb ze alle....'

Onwillekeurig dacht ik aan ooms copieus maal, zoo pas bij Kras genoten, besproeid door een paar flesschen lekkeren wijn, en maakte bij mij zelf de opmerking, dat het eten voor zulk een martelaar nog al schikken kon.

Eindelijk was het ooms beurt; ik vroeg:

'Zal ik met u meegaan?'

Hij weigerde met een gebaar vol waardigheid.

'Dank je, Markus! Straks heb ik je liefdediensten misschien hard noodig. Dit moet ik alleen dragen.'

Hij ging, met de houding van een terdoodveroordeelde, voorbij mij naar de deur, ten minste ik kan mij voorstellen, dat men op die wijze naar galg of schavot schrijdt -want wij zijn niet veel meer in de gelegenheid schuldig of onschuldig veroordeelden naar de strafplaats te zien loopen - plotseling greep mij een dwaze angst aan. In twee sprongen was ik bij de deur, greep oom aan den schouder en fluisterde hem haastig toe:

'Oom, laat hij den brief dadelijk schrijven en u meegeven. Verbeeld u, dat hij het uitstelde en werkelijk den brief adresseerde aan Dr. Marks!'

Oom knikte; dat ik op zoo'n kritiek oogenblik hem met zulke kleinigheden kon lastig vallen? Misschien begreep hij mij niet eens en was zijn geest te ver van die gewone dingen verwijderd nu hij zijn vonnis op leven en dood ging hooren.

Het consult duurde lang, wel een klein half uur, en dat is voor wachtenden bijna een eeuwigheid. De patiënten werden ongeduldig, ik hoorde allerlei vriendelijke opmerkingen en lieve uitroepen:

'Ongepermitteerd!'

'Daar moest boete op staan.'

'Wat scheelt dien dikken kerel eigenlijk?'

'Als die ziek is, dan lig ik op sterven.'

'Overmaat van gezondheid, anders niet.'

'Laat hem hout kloven, of steenen dragen, dan wordt hij van zelf beter.'

Eindelijk kwam oom terug, doodsbleek, wankelend, maar mijn eerste blik - 't is misschien schande, dat ik het zeg - gold niet hem, maar zijn handen. Ik herademde, hij hield een brief geklemd in zijn korte worstvingers.

Goddank! Die zorg was van mijn hart. Wij konden den brief vrij lezen. Dr. Marks stond er heel buiten. Geen mensch behoefde van ons bedrog iets te weten. Oom vergat hoed en paraplu mee te nemen. Ik belastte mij met de zorg voor beide voorwerpen. Dan deed ik ten minste iets. Waarvoor moest ik anders mee?

Buiten gekomen, stond oom stil en haalde diep adem; onwillekeurig maakte ik de opmerking, dat voor een lijder aan zoovele kwalen, oom toch nog flink en krachtig kon ademhalen, zoodat menig jongmensch er jaloersch op kon zijn.

'Wat zei professor?' vroeg ik belangstellend.

Hij zag mij aan met een hartverscheurenden blik en strekte als wezenloos de handen uit naar zijn hoed en paraplu. Ik gaf hem den hoed, maar behield de paraplu.

'Hier staat het in,' zeide hij, mij den brief wijzend, 'mijn vonnis! Hij wilde mij niets zeggen, maar ik las het genoeg in zijn oogen en gebaren - hij had diep medelijden met mij - hij.... hij....'

Wij gingen de deur uit en stapten in ons rijtuigje, dat geduldig op ons wachtte. Ik wist niet wat te zeggen om hem op te monteren; gelukkig begon oom nu spoedig uit zijn eigen.

'Je hadt zijn gezicht moeten zien, toen hij dien brief las, hoe ernstig hij keek. Ja zeker, geen enkel dokter had het zoo kunnen zeggen, naar waarheid.'

'Ja oom - maar het was toch een beetje overdreven - dat zei u zelf!'

'Neen, neen! Geen woord is er gelogen!'

'Zullen wij zijn brief lezen?'

'Neen, neen, hier niet! Straks als wij dineeren, ten minste als jij dineert. Je begrijpt, ik zal nooit meer met smaak eten....'

'Heeft de dokter u geen leefregel voorgeschreven.'

‘Neen, niets! Hij zag zeker in, dat het niet meer hielp. O, ik, die alle mogelijke dieeten, regimen en leefregels haat, wat zou ik gelukkig zijn geweest, als hij mij dat straaltje hoop had gegeven.’

Radeloos keek oom rond.

‘Maar wat zeide hij dan toch, oom!’

‘Niets anders dan: Mijn oordeel staat in den brief, vraag er Dr. Marks maar naar!’

‘Maar, oom, die brief.’

‘Ja, de brief, die zegt alles, alles. O God, wat ben ik begonnen! Hoe gelukkig was ik, toen ik nog niets wist.... Nu weet ik het en wat helpt het mij?’

Ik zag hem meewarig aan. Waarlijk, het was nu de aandoening, die mij belette hem iets te zeggen tot troost of opbeuring; voor mij beteekende een bezoek aan den professor sinds lang niets anders dan een doodvonnis.

De koetsier reed ons langs de vroolijke, zonnige, met goed gekleede heeren en dames overvulde straten; over de Hooge Brug rijdend, zagen wij den Amstel glinsteren onder den teer-blauwen hemel en de huizen, boomen en schepen zacht wegdommelen in de wit-grijze lucht; op de Stadhouderskade zaten vrouwen en kinderen op de balkons, een draaiorgel speelde vroolijke deuntjes en iets verder welfden zich de hooge boomen van het Florapark met hun dicht loof over spelende kinderen en prettig pratende moeders en dienstmeisjes.

Overal opgewekte blijheid, 't meest in het Vondelspark, dat er op dezen heerlijken herfstmiddag schooner dan ooit uitzag.

En wij reden er door, zwijgend, droevig, met samengeperste harten - onze stemming in zulk een bittere disharmonie met de gelukkige omgeving der groote stad, met de schijnbare onbezorgdheid van die lustig wandelende en vroolijk keuvelende menschen en spelende kinderen. De schaduw van lijden en dood reed met ons mede in de vlugge victoria -door niemand gezien, maar des te meer gevoeld door ons.

‘En te denken, dat dit alles over eenige maanden voor mij verdwijnen zal,’ zeide oom met een trilling in zijn stem, die haar plotseling erg oud maakte, ‘dat ik eigenlijk niet meer behoor onder mijn medemenschen, dat nu reeds alles buiten mij om gaat en over eenige maanden, een jaar ten hoogste, dit alles nog hetzelfde zal zijn.... terwijl ik.... ik....’

Hij zweeg even en ik was te vol en te ze nuwachtig om iets te kunnen inbrengen.

‘O neef!’ ging hij voort, ‘je weet niet hoe de wereld en de menschen een heel ander aanzien verkrijgen, als je op hen neerkijkt van boven - want onwillekeurig, na zoo'n vonnis sta je boven hen, of je wilt of niet. Je vindt ze dan zoo klein, zoo onbeduidend. Hun nietige belangetjes zinken zoo diep weg, 't is of er een muur staat tusschen hen en mij. Ik kan niet meer bij hen komen en zij ook niet bij mij.... Wij zijn elkaar vreemd geworden. Ik behoor niet meer bij hen - ik sta alleen....’

‘Oom,’ zeide ik eindelijk, ‘misschien overdrijft u het. Lees den brief dan toch! Wie weet, of die niet een heel ander oordeel bevat dan u vermoedt.’

Energiek schudde hij het hoofd.

‘Neen, den brief wil ik niet lezen - nog niet; eerst moet ik mij geheel indenken in mijn toestand, en dan.... dan.... vrees ik den inhoud niet, maar het zal lang duren vóór ik zoover ben, vriend, want ik heb de aarde lief...’

Dat wist ik genoeg.

‘Ik had het er goed,’ ging hij voort, ‘misschien te goed. Ik dacht te weinig aan een ander, een beter leven, òf liever, ik kon mij dat niet voorstellen - nu zal het anders worden - mijn laatste dagen wil ik doorbrengen zooals ik moet....’

‘Maar, oom,’ hernam ik, ‘misschien staat in dien brief nog het een of ander, dat voor u van belang is, om te weten bij voorbeeld, wat u doen of laten moet in het belang van uw gezondheid.’

Met een mismoedig gebaar legde hij mij het zwijgen op - en zeide toen op beslisten toon: ‘Ik heb het je gezegd - de professor had mij niets te raden of te verbieden, een bewijs, dat mijn toestand hopeloos is. Ik moet dus alleen nog maar leven om mijn zaken te regelen, om mij bij de menschen een goede nagedachtenis te verzekeren en om mijn eigen zaligheid te bewerken.’

Ik zag oom bewonderend aan; werkelijk hij groeide in mijn waardeering meer dan twee elleboogslengten.

‘En nu naar het Bible Hotel - daar zullen wij dineeren,’ sprak hij, toen wij naar de stad terugkeerden. ‘Ik heb wel geen eettrek, maar jij verdient wel een extratje, jij, die dezen zwaren gang met mij hebt meegemaakt en met mij lijdt.’

Als ik een meisje was geweest zou ik stellig in tranen zijn uitgebarsten - nu kon oom alleen aan de zenuwachtige bewegingen van mijn gezicht zien, hoe ik met hem te doen had.

‘Ja,’ zeide oom, even zenuwachtig met lippen en oogen trekkend, ‘ik zal het niet vergeten, hoor Markus, dat jij vandaag met mij in Amsterdam bent geweest.’

V.

Waarvoor wij Amsterdam hadden bezocht, werd tante niet gezegd; zij zag wel, dat oom stiller en meer afgetrokken was dan anders, doch zij was zoo gewoon aan zijn wisse-

lende stemmingen, dat dit niet bijzonder haar aandacht wekte.

Spoedig echter merkte zij andere veranderingen bij hem op, die haar verbazing gaande maakten en zelfs langzamerhand onrust begonnen in te boezemen.

Hoe het kwam, dat ik onder alle neven en nichten de uitverkorene moest zijn, die het vertrouwen van oom en tante ongevraagd en ongezocht verkreeg - heb ik nooit kunnen weten; misschien was mijn spraakgebrek er oorzaak van, waardoor zij meer naar hartelust zich konden uitspreken, zonder gevaar te loopen in de rede te worden gevallen - en ook niet in de noodzakelijkheid kwamen om te luisteren naar mijn eigen belangen en mijn zaken - of zij wilden of niet.

Hoe het ook zij, nog geen drie weken na ons Amsterdamsch reisje, vond ik tante alleen zitten in de huiskamer - de kachel behoorlijk opgestookt - een warme stoof onder de voeten - een kop anijsmelk naast zich....

‘Ben je daar, Mark,’ vroeg zij, ‘dat doet mij plezier. Ik had je al lang willen spreken en het treft nu juist, dat oom uit is.’

‘Oom niet thuis, tante?’ vroeg ik verwonderd, want op Octoberavonden ging oom nooit uit, want de herfstmisten waren allernadeeligst voor zijn gestel.

‘Oom is naar de Vespers,’ hervatte tante, en toen met een tevreden lachje: ‘Ja, hij gaat nu heel veel naar de kerk, je weet, vroeger kon hij nooit de kerklucht verdragen en had moeite Zondags een stille Mis tot het einde te hooren en schreef al zijn kwalen van de heele week aan dat half uurtje toe - maar nu is hij zoo veranderd en daarover juist wou ik je spreken.’

Zij verzocht mij te gaan zitten, bood mij een kopje anijsmelk aan en zette zich weer op haar gemak in den leuningstoel en liet beide voeten met zichtbaar welbehagen op de stoof rusten.

‘Ja, neef,’ ging zij voort, je ziet allemaal verboden dingen - ik mag er nu van profiteeren zooveel ik verkies. Oom zelf vroeg mij van de week of ik nooit meer een stoofje nam - dat begrijp je - 't was koren op mijn molen, maar toch zei ik heel onnoozel: ‘'t Is immers zoo ongezond heb je altijd gezegd.’ ‘Och, wat,’ antwoordde hij, ‘stoof of geen stoof, ons eindje zullen we toch eens moeten halen,’ en na dien tijd stook ik zoo hard ik verkies - ofschoon het nog geen November is, maar 't is toch guur en koud en gun mij de weelde van een lekker kooltje.

‘Wel tante, het doet mij plezier voor oom, maar in andere opzichten - is hij ook veranderd?’

‘Als een blad aan den boom. Je weet, dat hij vroeger nooit iets anders las dan boeken over geneeskunde, gezondheidsleer en ik weet niet wat voor boeken meer - allemaal werken, zei laatst neef Dorus, die voor dokter studeert, alleen bestemd voor mannen van het vak en niet voor leeken.’

‘O ja, neef Dorus, maar met hem heeft oom niet veel op.’

‘In het begin wel, maar toen oom van alles wat hij aan de academie leerde, het naadje van de kous wilde weten, begon Dorus hem voor den gek te houden en toen oom dat merkte, was natuurlijk alles uit.’

(*Slot volgt.*)

Invaliden der zee.
Naar de schilderij van Elchanon Verveer op het Stedelijk Museum te 's-Gravenhage.

Voor korten tijd meldden de couranten het op 74jarigen leeftijd overlijden van Elchanon Verveer, een der vertegenwoordigers van de allengs uitstervende schildersgeneratie, in wier werken nog zichtbaar zijn de sporen der lang voorbijgegane Romantiek, zoodat ze een overgang vormden naar de latere realistische kunstperiode. Dáár is Elchanon Verveer met velen zijner kunstbroeders blijven stilstaan, waar een Jozef Israëls, een Bosboom, de toen nieuwe beweging volgende, met de Marissen onder de vóór mannen te staan kwamen.

En nu mogen de sympathieën van een thans levend geslacht zich niet hechten aan deze kunst en haar discipelen, tòch kunnen wij waardeeren de zorgvuldigheid, waarmee dit werk is behandeld, de knappe, altijd zekere wijze van teekenen - wel van 'n heel andere knapheid dan die we b.v. bij Jozef Israels bewonderen - en de leuke, typige manier, waarop de figuurtjes, ieder vervullend zijn eigen rolletje - in 't compositie geheel zijn neergezet.

O, zeker, ze hadden wèl 'n scherp oog en 'n vaste hand en bovendien een bewonderenswaardige routine, de schilders uit Verveer's gloriedagen. Ze wisten met hun teekenpen of hun penseel wat aardig, gezond-humoristisch te keuvelen, en dit werd door hun tijdgenooten, die van kunst niet veel anders vroegen dan wat goedmoedige sentimentaliteit en wat ‘gezonden humor,’ hoogelijk gewaardeerd. Beurtelings hebben ze dan ook meewarig aangestaard de smart der bedroefde visschersvrouw op ‘Vaders afscheid’ of ‘Noodlottige tijding,’ de angst der lang reeds den terugkeer der visschers verbeidenden op ‘Verwachting,’ of met opgetogen blikken aanschouwd de vreugde van 't blijde wederzien op ‘Terugkomst’ of ‘Welkom thuis,’ gevallen, die Elchanon Verveer in menigte behandeld heeft, met de nimmer haar uitwerking missende onderhoudende gemoedelijkheid, die hem een zéker succes waarborgden.

Daar zitten dan zijn ‘Invaliden der zee,’ vier oude ventjes, die op dat bankje in 't duin komen uitrusten van hun lang, moeitevol leven - en kijken naar de zee, en naar de pinken, die uitvaren en binnenkomen. Zoo knutsjes zitten ze daar op die bank, de oudjes van Verveer, ze zijn zoo tevreden, zoo stil-vergenoegd in hun rust- en ze keuvelen wat over den heerlijken, ouden tijd en stoppen hun pijpjes - en er is niets van de grootsche tragiek, den schrijnenden weemoed, die Jozef Israels in een dergelijk gegeven zou verbeeld hebben. Verveer ziet van zoo'n geval het typige, het leuke - en hij maakt er een gezellig praatje van, een humoristisch tafereeltje: vier gemoedelijke tevreeë oudjes, een zoetsappig zeetje met vroolijk-blanke scheepjes, in de lucht zachtjes drijvend lief-lichte wolkjes....

In zijn jonge jaren, gedurende zijn verblijf te Parijs, werd Elchanon Verveer als knap teekenaar van caricaturen zeer gewaardeerd, doch eenmaal teruggekeerd in 't vaderland wijdde hij zich voorgoed aan de door zijn ouderen broeder Sam behandelde tafreelen uit het visschersleven, van welke onderwerpen het hier gereproduceerde een van zijn best-geslaagde wordt geacht.

MARIA VIOLA.

Jules,
door Anne van Zuyden.

(*Vervolg.*)

Hier is 't maar een stille zijweg en de wandelaars, die langs komen, zijn zoowat afgedwaald.... Maar in de kom van het dorp is 't wezenlijk heel druk. Daar wordt muziek gemaakt en er staan wat kraampjes met suikergoed en snuisterijen. Een kleine mallemolen is er ook; de kijkers staan er in een drom om heen. En verder, de groote dorpsstraat in, drentelen de menschen in rijen, in groepjes, bij paren. Ze zeggen niet veel. slenteren maar wat, treuzelend met slepende treden ze kijken maar of er iets gebeuren zal.

En achter de gordijntjes der deftige huizen met de strakke, effen gevels, die hier en daar de dorpsstraat opluisteren, gluren gezichten.

Nu en dan komen er rijtuigen aangerold met stedelingen, die een Zondag ritje maken en hier een goede pleisterplaats vinden in het dorp, waar 't kermis is. Ze bestellen vla bij de koffie, de vrouw uit de ‘Keizerskroon’ heeft 't druk.

Jules weet wel hoe 't nu ginder is in het dorp. Andere jaren heeft hij ook tusschen al die menschen gedrenteld met Rita. Vader en moeder volgden. Dan keken ze wat rond, tot ze ook in de ‘Keizerskroon’ belandden. Daar is een groote tuin achter het huis, met veel plekjes om te zitten. Een groot grasveld ligt wat achteraf, een wipvloer wordt er opgelegd als 't kermis is, en tegen den avond komen de jongelui uit het dorp er dansen. Dat is het groote feest, het glanspunt!

Van hun tafeltje hadden ze er elk jaar naar gekeken, luisterend naar de schetterende dansmuziek. Achteraf stond het kleine orkest, een stuk of wat schelle trompetten, 'n triangel, een trom en bekkens, een paar snerpende violen er tusschen door.

Dan viel langzaam de duisternis in den tuin, er was een illuminatie van vetpotjes en gekleurde lampions om den dansvloer. Uit hun donker hoekje zagen ze 't wiegende bewegen der dansende paartjes, hoorden ze den cadans der muziek weer in 't regelmatig geschuifel van de voeten. Je werd er slaperig van, je begon te soezen, 't leek een vage droom.

‘Zouden ze nu tegen den avond weer uitgaan?’ Jules heeft er nog geen woord over hooren reppen.

Rita, die er vorige jaren zoo om kon bedelen, die zoo heel enthousiast was als ze eindelijk met z'n vieren op weg gingen, die zit daar nu zoo heel stilletjes naar buiten te kijken, roerloos en zwijgend.

Zou ze ook denken aan gisteren? Hoe zou ze er over denken? Och nee, 't kan toch niet wezen, dat ze van dien Charles houdt. 't Is eigenlijk dwaasheid, zich zoo angstig te maken over iets, dat niet bestaat. Lieve hemel, zoo'n jongen, wel nou, als die Rita graag ziet, wat een wonder! Maar Rita dan, Rita, die hem, Jules, al zoo lang kent, altijd gekend heeft. Ze zal toch wel begrijpen, dat zoo'n Charles, die zeker nooit aan iets anders dacht dan aan z'n vee en aan z'n akkers, dat zoo'n jongen niet van haar kan houden zooals hij, Jules, van haar houdt, zóó, dat 't heelemaal z'n wezen inneemt, zóó, dat het een nieuw leven wordt in je leven. Lange maanden is er niets dan dat éénе, gelukkige, waar je over mijmert en droomt, als je in den vreemde bent, zoo heel verre weg van haar, die je zoo lief is.... zoo lief.... Zoo kan die Charles toch onmogelijk van haar houden met al zijn denken en al zijn voelen, zoodat zijn denken er door verfijnd en zijn voelen er door veredeld wordt.

Neen.... zoo'n Charles *kan* dat niet hebben in zich, zóó niet, dat het trilt van teerheid, dat het bijna een zaligheid wordt, die je ziel doet duizelen van geluk, zóó niet, dat er nimmer iets was, wat er ooit de blanke, witte smetteloosheid van bezoedelde.

Rita schuift onrustig op haar stoel. Er is een zenuwachtige trekking in haar gezichtje, dat ze van het venster afwendt naar de deur, ingespannen luisterend. Daar tjingelt 't belletje van den winkel.

'Toe kind, ga eens zien, wat we voor bezoek krijgen!'

Aarzelend langzaam staat Rita op; uit het voorhuis dringt druk gelach en gepraat door, tot in de kamer.

'Weet u moeder.... ik denk.... ik meende,' hapert Rita verward; ze weet wel wat dat bezoek beteekent, ze heeft 't groepje van meisjes en jongens wel zien toestappen op de voordeur.... Charles, die den klink oplichtte.

'Laat de lui nu niet wachten!' dringt moeder, benieuwd wie de gasten mogen zijn.

Rita gaat. - Met 'n hoogrood, gloeiend blosje komt ze weerom.

'Moeder.... Charles is er.... hij wilde.... u weet wel: Charles van den Hoogenhof, hij vraagt....'

'Maar kind, laat den jongen toch binnenkomen.' Achter Rita, in de deuropening gluren lachende gezichten naar binnen. Op moeders woorden gaat Rita op zijde en uit het troepje meisjes en knapen treedt Charles naar voren.

Groot en rijzig komt hij nader, iets zwierigs in z'n kleeding, iets van zelfbewustheid in den tred.... Een lachje speelt om zijn mond, een glimp van overmoed schijnt in zijn oogen. Toch spelen zijn vingers wat zenuwachtig met

den strohoed, dien hij ronddraait in de handen, als hij tot voor moeders stoel getreden, met ietwat gedempte stem vraagt:

'Madame Hovemans, ik kwam vragen of 't goed is, dat Rita met ons meegaat.'

Moeder Hovemans ziet den jongen met groote, verbaasde oogen aan, dan gaat haar blik even naar Rita, die zich wat bedremmeld tegen den muur drukt.

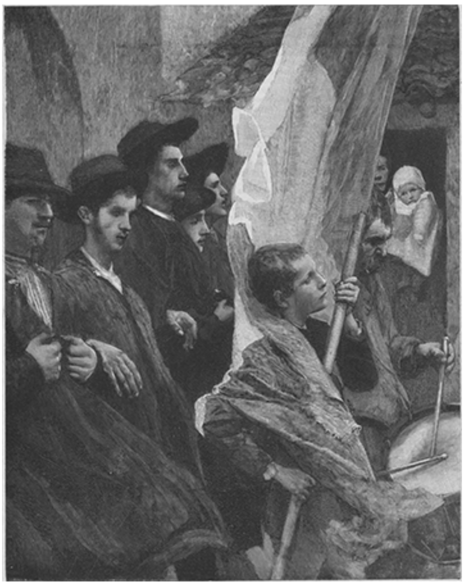

DE LOTELINGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN DAGNAN BOUVERET.

'Maar.... mijnheer Charles,' begint moeder, die voelt, dat de jongen op een antwoord wacht.

'Och, wees maar heel gerust, madame, we brengen haar strakjes weer allemaal gelijk thuis, om tien uur, als u het goed vindt, 't Is kermis, immers, en ik geloof, dat Rita er niets op tegen heeft,' voegt Charles er bij, zeker van zijn zaak, 't gelaat met een lachje naar Rita wendend.

'Ja maar....' Moeder wil tegenwerpingen maken.

'We mochten allemaal mee, toe, geef maar permissie!' roepen de meisjes in de deuropening, aardige jonge deerntjes met frissche gezichtjes. Moeders oogen nemen ze eens even op. Hélène van den meester is er bij, Lize en Anna uit den molen, Marieken, Charles' zuster; hun broers, en hun neven staan er achter.

't Is zoo gebruikelijk, dat de jongelui samen uitgaan met de kermis; zij, moeder, was als jong meisje ook met Martin Hovemans uit geweest op dien Zondag, ze hadden gedanst in de 'Keizerskroon.' En dan, die Charles is zoo'n hupsche jongen, zoo'n door en door brave en nette jongen.... Zijn vader is de rijke pachter van den Hoogenhof.... Rita kijkt zoo smeekend overredend, de jongen praat zoo aardig, je hoort, dat hij 't zoo goed meent. Moeder is al bezweken nog voor Charles met zijn gepleit ophoudt.

Nog 'n paar oogenblikken en 't troepje stapt het huis uit. Rita en Charles volgen achteraan....

'Een aardig paartje,' denkt moeder, die ze naoogt door 't venster, en heel even: 'Zou 't kunnen?' maar daarin wil ze zich liever niet verdiepen....

Al dien tijd heeft Jules bewegingloos in zijn hoekje gezeten. Er was niemand, die op hem lette, niemand, die zag hoe bleek, hoe akelig vaalbleek zijn magere gelaat werd.

Zenuwachtig trilden z'n lippen en zijn oogleden. Zijn blik ging niet weg van dien indringer, dien laffen, lagen indringer, die stond alsof de wereld hem toebehoorde, alsof hij maar een enkel woord had te spreken om Jules' mooie levensgeluk ineens te vernielen, akelig gemeen vernielen; met 'n smak het stuk gooien, in scherven, in gruizels, verloren, versplinterd voor

altijd.... Zoo'n lafaard! En daar moest je machteloos bij zitten of 't je niet schelen kon, dat moest je aanzien, alsof 't je niet raakte. Hoe wreed, hoe gemeen wreed; 't schrijnde, mijnheer was, die laffe Charles, die Rita kwam opeischen, die haar meenam alsof hij er het recht toe had. Die heele troep van giegelende meisjes en flauwe jongens, die aardig wilhet sneed je door het hart, en je kon geen geluid geven.

INVALIDEDN DER ZEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ELCHANON VERVEER

En Rita, die haar hoed opzette, en haar handschoenen aantrok met zoo'n doodkalm len doen.... je moest ze verwenschen, verwenschen....

En moeder, die 't toeliet, zoomaar 't toeliet, wat staat zij ze na te turen met een glimlach! gezicht, Rita in haar Zondagkleeren, Rita, die maar praatte en babbelde en lachte, en lief deed.

En dan die Charles, die Charles met zijn zelfbewust air, die deed alsof hij een groote Begrijpt ze dan niet, hoe hij, Jules, daar zit? Maar wat blijft hij daar, zoo bewegingloos als een logge zoutzak? Waarom zegt hij dan niets, uitwoedend ineens al z'n kwaadheid?

Zijn keel zit dichtgesnoerd, alsof hij geworgd zal worden, zijn adem smakt, stokt. 't Wordt hem te machtig, weg wil hij, weg hier! Zoo, de deur open, de donkere trap op, strompelend, struikelend, boven naar zijn kamertje, alleen.

Nu hij er is, valt hij neer voor het witgedekte ijzeren ledikant, en woest het hoofd verbergend in de dekens, snikt hij het uit in akelige, stokkende snikken. Krampachtig krimpt zijn arme, misvormde lichaam ineen.

Als de avond het vertrekje vult met een grijze schemering, die zwarter en zwarter wordt, als de duisternis gekomen is, die alles verbergt, ligt Jules er nog geknield voor zijn smalle bedje. Heel zachtjens vloeien tranen door zijn gesloten wimpers, koelend zijn brandende gelaat, en in zijn gedachten, die langzaam tot bedaren kwamen, bidt het, heel stil, zoo heel zachtjes: ‘O God, Heere God, dat uw genade me helpe!’ en hij voelt zich als toen hij een kleine, zieke jongetje was en moeders voetstap hoorde naderen.

Roerloos blijft hij wachten hoe nu de vertroosting zal komen. Van afmatting valt hij in slaap, het hoofd voorover op het dek...

Over den weg met de platanen schrijden langzaam zwarte gedaanten door de duisternis, in groepjes dicht aangesloten. Gedempte stemmen praten en fluisteren. De stenen van den zomernacht flonkeren tusschen het donkere gebladerte. Los van de anderen komen twee er alleen achteraan. Charles en Rita. En in Charles' groote, forsche jongenshand, ligt een fijn, teer handje, een lief, warm handje, waarin een emotie klopt. Zwijgend gaan ze voort, die twee heel jonge, heel blije menschen....

(*Slot volgt.*)

Een bezoek en een tegenbezoek.
Door
Joh. Toebosch.

I.

Mijnheer Verhoeven was bezig met het lezen van een brief, dien de postbode zooeven gebracht had. ‘Robert Dobberman, wie drommel mag dat zijn?’ mompelde hij, terwijl hij met de hand over het voorhoofd streek om zijn oude herinneringen te verzamelen.

‘Wie zeg je?’ vroeg zijn vrouw nieuwsgierig.

‘Robert Dobberman uit R. Hij schrijft mij, alsof hij vroeger mijn beste vriend geweest is, en ik herinner mij niet, ooit een Dobberman gekend te hebben. Maar wacht, nu herinner ik mij....’

‘Wat schrijft hij?’ vroeg mevrouw, haar echtgenoot den brief uit de hand nemend, om dien zelf te lezen. De heer Robert Dobberman, koopman te R., schreef, dat hij met zijn vrouw en drie zoontjes voor veertien dagen een oom ging bezoeken, en op de terugreis zijn goeden, ouden vriend Verhoeven eens wilde opzoeken.

‘Ik kan hem mij nog even voorstellen,’ zei Verhoeven. ‘We heetten hem “den windbuil,” omdat hij altijd pochte op het geld van zijn vader. Bijzondere vriendschap

heb ik nooit met hem onderhouden, maar ik vind het toch heel aardig van den man, dat hij mij nog eens komt opzoeken.'

Mijnheer Verhoeven was op school een vroolijke jongen geweest, thans, nu hij een deftig notaris was, was hij een gemoedelijk, goedhartig man, en hij stelde er altijd prijs op, wanneer een zijner talrijke oude vrienden bij hem kwam om nog eens te praten over den studententijd.

Een paar weken later hield er voor het huis van den notaris een rijtuig stil, dat de verwachte gasten bracht. De heer Dobberman sprong het eerst uit en liep met uitgestrekte handen op den heer Verhoeven toe.

Wel, 'dikkerd,' (dit was de naam, waaronder de notaris als student bekend was), 'hoe vaar je? Daar ben ik nu met de geheele familie, om hier den boel eens op te scheppen. Emilie, dit is nu mijn beste vriend Verhoeven,' wendde hij zich tot een lange, spichtige dame, die met een stijve buiging antwoordde, en daarop voortging de kinderen bij het uitstappen te helpen.

'En dit zijn de kinderen,' ging Dobberman voort. 'Hebt ge ook kinderen, Verhoeven?'

'Een jongen van elf jaar.'

'O, dat treft heerlijk,' riep mevrouw Dobberman verheugd uit, 'dan kan hij met onze jongens spelen. O, wij hebben zulke lieve kinderen, mijnheer.'

De heer Verhoeven meende echter, dat hij van deze liefheid weinig zag. De twee jongsten, jongens van negen en tien jaar, plukhaarden om een koffertje, dat ze beiden dragen wilden, tot de oudste, een twaalfjarige knaap, met een bleek, brutaal gezicht, zijn broertjes het betwiste voorwerp uit de handen rukte, en den een daarbij een klap in het gezicht gaf. Dit gaf aanleiding tot een geweldig gehuil, hetgeen Dobberman evenwel wist te doen bedaren door de belofte, dat ze nu koffie gingen drinken.

Men trad de kamer binnen, waar de tafel reeds gedekt stond, en de meid weldra de koffie bracht. Het scheen, dat de reis den eetlust der Dobbermans had opgewekt, want de stapels groote sneden krentebrood en de schotels vleesch verdwenen met ongelooflijke snelheid. Mijnheer en mevrouw Dobberman hadden het te druk met inschenken, smeren, eten en drinken om te praten.

Wat de kinderen betreft, ze bedienden zich zelf; ze laadden met de handen groote hoopen vleesch op hun boterhams, en deden hun kopjes half vol suiker, hetgeen hun moeder vergenoegd deed opmerken, dat ze net deden of ze thuis waren. In het eerst zaten ze echter nog stil, doch toen ze waren verzadigd, duurde het niet lang of ze begonnen door de kamer te loopen en alles aan te pakken. Daarom stelde mevrouw Verhoeven, wier hart klopte van angst, dat er iets breken zou, voor, dat de jongens met Willem in den tuin zouden gaan spelen, welk voorstel met gejuich werd aangenomen. De notaris liet daarop wijn en sigaren brengen, en nu kon men, zooals Dobberman zei, eens over den goeden, ouden tijd praten.

'Zeg, dikkerd, weet je nog dat we die grap bij professor Droogbeen uithaalden? Kerel, als ik er aan denk, lach ik me half een ongeluk, is het niet, Emilie?' En daarop begon Dobberman de bedoelde grap stukje voor stukje te verhalen, tusschenbeide ophoudende om te schateren van lachen, ofschoon de notaris het geestige van het verhaal heelemaal niet vatte.

'Zeg, weet je nog, dat we daar dien bakker op den hoek van de Nieuwstraat die poets gebakken hebben?' begon Dobberman een nieuw zeer lang verhaal, dat zijn vriend al heel weinig belang inboezemde.

De meid kwam binnen met het bericht, dat een paar boeren den notaris wilden spreken.

‘Och kom, je moet nu maar niet aan de zaken denken,’ zei Dobberman heel gemoedelijk, waarop Verhoeven niets anders doen kon, dan de meid te gelasten de menschen, indien ze niet voor dringende zaken kwamen, den volgenden dag te laten terugkomen.

‘Herinnert ge u dien Hendrik Pettenkamp nog wel?’ begon Dobberman opnieuw, toen zijn verhaal werd onderbroken door een vreeselijk geschrei, dat allen verschrikt deed opspringen en naar buiten vliegen. Wat was er gebeurd? De oudste Dobberman had moedwillig een stuk speelgoed stukgeslagen, en was daarvoor door den pootigen notariszoon gevoelig bestraft, waarop hij een keel opzette of hij vermoord werd. Mijnheer Verhoeven berispte Willem over zijn hardhandigheid, terwijl mevrouw Dobberman haar huilend zoontje trachtte te troosten, en hem ten slotte mee in de kamer troonde, waar de beide anderen natuurlijk volgden. Terwijl hij daar uit moeders glas mocht proeven, maakte zijn eene broertje van de gelegenheid gebruik om het gevulde glas van zijn vader leeg te drinken, terwijl de andere een schoteltje koekjes in zijn zak moffelde.

‘Zie die snaken eens,’ zei mijnheer Dobberman lachend, doch de notaris bromde iets, dat door de ouders gelukkig niet verstaan werd.

‘Waar sprak ik ook weer over?’ zei Dobberman, nadat de lieve kinderen afgetrokken waren. ‘O ja, over Hendrik Pettenkamp. Luister eens, Emilie, dan zal ik je een grap vertellen, die ik, Pettenkamp en hier de dik kerd hebben uitgehaald.’ En alweer was de notaris genoodzaakt te luisteren naar een langdradig verhaal, waarvan hij zich bovendien niet het minste herinnerde.

Dobberman scheen onuitputtelijk in het vertellen van studentengrappen. Daarbij verhaalde hij dingen, waarvan Verhoeven niets wist, en andere dingen, waarvan de notaris wist, dat ze geheel anders gebeurd waren. Ook speelde hij natuurlijk steeds de hoofdrol, tot groote verwondering van zijn vriend, die tot heden in een andere meening verkeerd had. Wat mevrouw Dobberman betreft, ze luisterde soms naar de verhalen van haar echtvriend, maakte dan onophoudelijk opmerkingen, en praatte overigens met mevrouw Verhoeven over koken, inleggen en verdere huishoudelijke zaken.

Het was voor den notaris er zijn vrouw dan ook een heele verlichting, toen de meid kwam zeggen, dat het eten klaar was. De eetlust der Dobbermans scheen uitstekend, en mevrouw Verhoeven vroeg zich met verbazing af, waar de magere mevrouw Dobberman toch al dat voedsel liet. Onder het maal spraken de gasten niet, dan om enkele malen de spijzen te prijzen, iets wat eigenlijk niet noodig was, daar ze genoeg toonden hoe ze hun bevielen. Wat de kinderen betrett, ze gedroegen zich even ongemanierd als onder het koffiedrinken, of zooals hun moeder het uitdrukte, ‘ze deden of ze thuis waren.’ Nadat ze waren verzadigd, liepen ze den tuin in, terwijl Dobberman een nieuwe ui begon te vertellen.

De notaris, die zich vreeselijk verveelde, stelde voor, eens in den tuin te gaan wandelen, waar de gasten na hun overvloedig maal wellust toe gevoelden. Ook wilde mevrouw Dobberman graag eens zien, hoe de kinderen zich amuseerden.

Nu ze amuseerden zich kostelijk, want ze waren in een grooten appelboom geklommen, en Willem Verhoeven had de verleiding niet kunnen weerstaan, hen daar te volgen. De notaris zuchtte, toen hij zag, hoe de halfrijpe appelen, waarvan hij zooveel gehoopt had, moedwillig afgeslagen werden. Hij zweeg echter, toen Dobberman vertelde, dat hij over een paar uren moest vertrekken.

De notaris kende geen aangenamer uitspanning dan zijn tuin, doch Dobberman stelde daar niet het minste belang in. Was hij daarvoor naar zijn ouden vriend

gekomen; neen, hij had stof in overvloed uit den studententijd. Zijn vrouw scheen meer liefhebberij voor den tuin te hebben; zij proetde van alle soorten van bessen en aardbeien, en spreidde een verbazende kennis ten toon over het inmaken van verschillende vruchten.

De kinderen waren intusschen uit den boom geklommen, doch mijnheer Verhoeven wenschte gauw bij zich zelf, dat ze er maar in gebleven waren. Eerst moesten de bessenstruiken het ontgelden, de rijpe vruchten werden opgeten, de onrijpe afgerukt en op den grond geworpen. Daarna gingen ze krijgertje spelen, en nu ging het in volle vaart den tuin door over bloembedden en struiken. Roef! daar vloog een der Dobbermannetjes door een bed met zeldzame viooltjes, en in zijn blinde vaart tegen een prachtige stamroos, die doormidden brak; op dit oogenblik greep hem zijn broertje en rolde met hem in een groote bessenstruik.

‘Och wat zijn ze wild!’ zei de heer Dobberman lachend, ‘precies zooals ik vroeger was.’

De heer Verhoeven gevoelde, dat het bloed hem naar het hoofd steeg. Hij zweeg echter stil en berekende, dat hij nog een half uur geduld diende te oefenen.

‘Het rijtuig zal gauw komen, kom, laten we eerst nog een glas tot afscheid drinken’ zei hij om niet langer verplicht te zijn de verwoesting aan te zien.

‘Ja, dat is goed,’ zeiden mijnheer en mevrouw Dobberman te gelijk.

Mijnheer Dobberman was nog volop aan het vertellen, toen het rijtuig aankwam. ‘De kinderen, waar zijn de kinderen?’ riep mevrouw, naar den tuin snellend.

De twee jongsten kwamen spoedig aanloopen, maar de oudste vertoonde zich niet, hoewel zijn moeder hem met de liefste namen riep. De jongeheer moest dus gezocht worden, en dit was een heel werk in den uitgestrekten tuin. Eindelijk werd hij gevonden bij een bessenstruik, waar hij zich te goed gedaan had, zonder zich aan al dat geroep te storen; dit was hij zoo gewoon. Intusschen was er een heele tijd verstreken en nu kreeg men van den koetsier te hooren, dat het te laat voor den trein was.

Mijnheer Verhoeven voelde lust om de geheele familie Dobberman de deur uit te gooien, doch hij bedwong zich en vroeg bedaard aan den koetsier, wanneer de volgende trein vertrok.

‘Over twee uur,’ was het antwoord.

De notaris loosde een zucht van verlichting. Hij had gevreesd, dat dit de laatste trein was, en wat dan?....

Hoe het echtpaar Verhoeven die twee uur doorkwam? Dobberman had stof genoeg tot vertellen, en zijn vrouw kon niet uitgepraat komen over haar kennis van huishouding. En zoo kwam dan eindelijk opnieuw het rijtuig voor, dat ditmaal werkelijk de geheele familie meenam.

Dobberman nam een roerend afscheid van zijn vriend, betuigde zijn spijt, dat hij niet een paar dagen blijven kon, en besloot met den notaris dringend tot een tegenbezoek uit te noodigen, hoe eer, hoe liever. Zijn vrouw was zoo geroerd, dat ze haar oogen met een zakdoek moest afvegen, en de heer Verhoeven was doodsbang, dat men bij al die drukte den trein weer missen zou. Wat de kinderen betreft, ze waren onder het afscheid nemen zonder eenigen groet in het rijtuig gestapt.

II.

Eenige dagen later ontving de heer Verhoeven van zijn vriend Dobberman een brief van niet minder dan tien bladzijden groot formaat, waarvoor hij wegens onvoldoende frankeering eenige stuivers strafport moest betalen. Die brief behelsde het heugelijk bericht, dat Dobberman behouden thuis gekomen was, en een uitvoerige beschrijving van zijn terugreis. Verder had zijn vrouw er een brief bijgevoegd, waarvan de inhoud was, wat de jongens zooal van ‘oom en tante Verhoeven!’ gezegd hadden. En ten slotte had de oudste der Dobbermans zijn stelkunst getoond in een brief van dankbetuiging, die uit een brievenboek scheen gestolen, en een uitgebreid verslag bevatte hoe hij het op school maakte, welke boeken hij gebruikte, enz. enz., hetgeen den notaris natuurlijk bijzonder interesseerde. En alle drie eindigden hun schrijven met de dringende uitnoodiging hun een tegenbezoek te brengen.

Eenige weken later kwam er een dergelijke brief om mijnheer Verhoeven met zijn verjaardag te feliciteeren. Ditmaal hadden niet alleen mijnheer en mevrouw Dobberman, maar ook alle drie de zoontjes zich gedrongen gevoeld hun gevoelens van dankbaarheid en hoogachting uit te storten. Een dergelijke brief volgde ongeveer twee maanden later bij het verjaarfeest van mevrouw Verhoeven (hoe Dobberman met die verjaardagen zoo op de hoogte was, was voor den notaris een raadsel); met

Nieuwjaar kwam een vierde, en in al die brieven werd de heer Verhoeven uitgenoodigd, hoe eer hoe liever een bezoek aan zijn ouden vriend te brengen.

In Juni van het volgende jaar moest de notaris voor zaken op reis, en nu besloot hij een kleinen omweg waken, om zijn vriend eens te verrassen. Hij stapte te R. uit den trein, en liet zich door een jongen het fraaie huis van den heer Dobberman wijzen.

De heer Verhoeven verheugde zich reeds bij voorbaat over het wederzien. Zijn vriend had hem wel heel wat last veroorzaakt, maar daarom zou hij nu ook des te meer blij wezen, over dit onverwacht bezoek. De Dobbermans schenen toch in hun hart goede menschen, dit bleek genoegzaam uit hun brieven....

De notaris belde aan en werd binnengela ten door de meid, die hem op zijn vraag, of mijnheer en mevrouw thuis waren, in de gang liet staan, om hem aan te melden. Terwijl hij daar stond te wachten, kwam de oudste jongen binnen. 'Dag beste jongen, hoe gaat het?' vroeg de notaris vriendelijk, waarop de bengel zonder antwoord te geven een kamer binnenliep, luid gillend: 'Papa, mama, daar is de dikkerd.'

De bezoeker mompelde eenige woorden, die allesbehalve vriendelijk waren. Op dit oogenblik kwam de meid terug met het verzoek binnen te komen.

De heer Verhoeven had verwacht, dat het echtpaar Dobberman hem met verheugde gezichten en uitgestoken handen zou te gemoet komen, doch hoe stijf en koel werd hij ontvangen. 'Dag, mijnheer Verhoeven, hoe gaat het?' - 'Dag, mijnheer de notaris, zeer vereerd u hier te zien.' Wat den stamhouder betreft, hij keek den bezoeker brutaal aan, en liep daarop den tuin in, luidkeels roepend: 'Victor, Charles, de dikkerd is in huis!'

'Hoor dien schalk eens,' zei Dobberman lachend. 'Gelieve plaats te nemen, mijnheer,' zei hij tegen zijn bezoeker.

'Wil mijnheer ook iets gebruiken?' vroeg mevrouw.

Ofschoon de heer Verhoeven daarin na zijn lange reis wel trek had, weigerde hij welstaanshalve, waarop ook niet verder aangedrongen werd. 'Over een uurtje gaan we toch eten,' zei mevrouw.

De notaris begreep niet, welke verandering er met zijn vrienden had plaats gehad. Bij de vorige ontmoeting had hij nauwelijks de gelegenheid gehad, nu en dan een woord te spreken; thans echter moest hij alle moeite doen om het gesprek aan den gang te houden. Het scheen wel, dat Dobberman zijn geheelen voorraad studentengrappen had uitgeput, want hij bracht er nu geen enkele te berde. Onder het gesprek vroeg mevrouw, hoe lang mijnheer dacht te blijven.

'Ik kan van avond nog met den laatsten trein weg,' antwoordde de heer Verhoeven, in de stellige verwachting, dat het echtpaar Dobberman hem zou uitnoodigen, een paar dagen te blijven.

'Ik zou u graag een paar dagen hier gehouden hebben,' zei mevrouw, wier gelaat aanmerkelijk opgehelderd was, 'maar van avond verwachten wij onzen neef Jansen met zijn vrouw uit Rotterdam, die een paar dagen hier blijven logeeren. Het is wel jammer, dat u het zoo slecht treft.'

Op dit oogenblik kwam de meid binnen om de tafel te dekken. De jonge Dobbermans lieten zich niet wachten, maar kwamen weldra binnenstormen, en plaatsten zich zonder de minste notitie van den bezoeker te nemen aan tafel, waar ze onder elkaar fluisterden en lachten, tot het eten binnengebracht werd.

De notaris merkte op, dat het maal heel wat minder was dan hetgeen hij zijn gasten had aangeboden, maar hij verontschuldigde dit door de omstandigheid, dat zijn bezoek onverwacht was. Doch minder te verontschuldigen was het, dat Dobberman noch zijn vrouw zich het minst bekommerden, of hun gast iets kreeg. Wat de kinderen

betreft, ze waren nog ongemanierder dan vroeger. De ouders stoorden zich daaraan niet. behalve dat papa zijn oudsten zoon een bulderende berisping gaf, toen deze het sauskommetje omverwierp, en mama haar Victor zacht vermaande voorzichtiger te zijn, toen hij met zijn elleboog het bord van den bezoeker van de tafel stiet.

Na het eten liepen de kinderen de kamer uit, en nu bleef Verhoeven onder het rooken eener allerellendigste sigaar met het gulle echtpaar alleen. Doch het gesprek wilde niet vlotten, en het was voor den notaris werkelijk een verlichting, toen er een heer binnentrad, die voorgesteld werd als de heer Laarman, de compagnon van Dobberman.

‘Ik ben gisteren in Den Haag geweest, zei de nieuwe bezoeker na eenigen tijd, en moet u de groeten brengen van uw neef Jansen. Ik ontmoette hem toevallig aan het station; hij vertelde mij, dat hij in plaats van een week veertien dagen in de stad bleef.’

Mijnheer Verhoeven zag, dat Dobberman en zijn vrouw verlegen werden.

‘Was Jansen in Den Haag?’ vroeg mevrouw met slecht geveinsde verbazing.

‘Wel zeker,’ zeide de heer Laarman verwonderd, ‘dat weet u toch ook wel. Toen hij de vorige week hier was, vertelde hij immers, dat hij voor eenige dagen naar Den Haag moest.’

De notaris wist genoeg. Hij zag op zijn horloge. ‘Ik geloof dat ik nog juist den trein kan halen,’ zei hij. ‘Dag, mijnheer Dobberman, dag mevrouw, dag mijnheer.’

Daarop nam hij haastig stok en hoed en vertrok tot groote verwondering van den heer Laarman, die zich verbaasd afvroeg, waarom zijn compagnon en zijn wederhelft onder zijn verhaal zulke vreemde gezichten trokken, en wat thans dit plotselinge vertrek beteekende. Wat den heer Verhoeven betreft, hij kwam juist op tijd aan het station, om gauw in den trein te springen, die hem weldra van zijn gastvrije vrienden wegvoerde.

‘Zijt ge nu al terug?’ vroeg zijn vrouw, toen hij laat in den avond thuis kwam. ‘Ik dacht, dat ge minstens een week weg zoudt blijven.’

Doch toen de notaris vol verontwaardiging verteld had, op welke wijze hij ontvangen was, barstte zij in een schaterend gelach uit, wat den toorn van haar goeden echtvriend ontwapende, en ook hem de zaak luchthartig deed opnemen.

Arme moeder.

‘Uw dochtertje moest de zeelucht eens kunnen genieten, mevrouw, wezenlijk dat zou haar goed doen. Er is voor het oogenblik geen gevaar bij, maar wanneer ze hier in deze bedompte stad blijft, zal haar dat, vrees ik, geen goed doen, vooral in het heete seizoen, dat aanstaande is.’

Mevrouw Van Meerwijk zuchtte eens, vroeg: ‘hoeveel ben ik u schuldig, professor?’ betaalde en verliet, met haar dochtertje aan de hand, de spreekkamer van den beroemden kinderdokter.

Zij was de weduwe van een officier. Pas twee jaar getrouwd, had ze het ongeluk gehad haar man te verliezen, en ze bleef achter met een kindje van nog geen jaar. Natuurlijk had ze maar een klein pensioentje, en persoonlijk fortuin had zij, noch haar man ooit bezeten.

Menigeen dacht, dat het zwakke, tengere vrouwtje haar verdriet niet te boven zou komen, maar ze had veel wilskracht, en in plaats van den moed te verliezen, stak ze flink de handen uit, om het brood voor haar dochtertje te verdienen.

Ze had gelukkig in haar meisjesjaren uitstekend costume naaien geleerd en dit kwam haar nu goed te stade. Ze had spoedig vele klanten, eerst omdat men medelijden met haar had, en later omdat men zag, dat ze elegant en vlug werkte.

Het was een hard leven voor het jonge vrouwtje, maar ze had een grooten troost in haar lief dochtertje, een engel van een kind.

Voor haar Mia getroostte zij zich alle moeite en ontberingen, voor haar werkte ze met lust en ijver, en haar grootste - eigenlijk haar éénige - illusie was, dat haar kleine Mia later haar moeder in haar ouderdom tot steun zou zijn. Dit was echter nog in de verre toekomst, want de kleine was pas zeven jaar.

Het kind was altijd vroolijk en gezond geweest tot het vóór eenige maanden aangetast werd door typhus.

Het herstelde betrekkelijk gauw, maar kon niet weer op krachten komen en bleef zwak en lusteloos. Het vroeger zoo levendige meisje zat nu liefst treurig in een leunstoel. Daarbij werkte de dampige stadslucht in het nauwe straatje, waar mevrouw Van Meerwijk woonde, niet gunstig.

'De zeelucht,' had de dokter gezegd, maar de zeelucht moet men in een badplaats genieten, en dáár heengaan kost geld!...

Zoodra mevrouw thuis kwam, ging ze naar een kast en telde haar spaarpot na. Ze had namelijk al jaren lang alles wat ze eenigszins kon uitzuinigen op zijde gelegd als een appeltje voor den dorst. Het scheen haar nogal mee te vallen, want met een vroolijk lachje zei ze tot haar kind: 'Mia, als 't God blieft, gaan we met Juli naar de zee!'

'Ja, moedertje,' zei de kleine, 'gaan we op reis? Heusch? Toe vertel u eens, hoe de zee er uitziet,' en den ganschen avond was de kleine veel vroolijker door het prettige vooruitzicht.

***

De dagen gingen nu vlug om. Spoedig was het Mei. 'Nu nog maar twee maanden,' juichte Mia, 'en dan gaan we naar de zee.'

Het was een mooie lenteavond. Mevrouw Van Meerwijk was druk bezig met naaien aan een prachtige zijden japon, Mia zat in een schrift versjes over te schrijven.

'O, moedertje,' riep ze vroolijk, 'wat zal het toch prettig zijn.'

'Ja, kindje, heerlijk, maar nu moet je rustig schrijven, anders kan mama niet doorwerken, en als deze japon af is, krijgt mama weer geld voor de reis.'

'Ja, ik zal heel zoet zijn, maar moesje de zee is heel groot, hé; zóó,' en Mia lichtte haar armpje op en raakte met haar elleboog den inktpot, die op tafel stond.

Mevrouw slaakte een kreet en wilde gauw de lichte zijde terugtrekken, maar het was te laat! Al de inkt was over de fijne, rose zijde gestort; de helft, zoo niet meer, was zeker bedorven.

'O, moesje,' riep de kleine, 'nu is alles zwart, en...' Maar ze verschrok van het bleek bestorven gelaat harer moeder: 'Is het heel erg, mamaatje? Ach, wat ben ik stout geweest!'

'Stil maar, kindje,' zei mevrouw, moeite doende om die weinige woorden uit te brengen. Met een vloeipapier en doeken zocht ze den inkt nog op te betten, allerlei middeltjes werden beproefd, maar de zijde was en bleef bedorven. Dure, zware zijde van minstens zes gulden de el!

Mevrouw stond zwijgend, met doodsbleek gelaat op en deed haar mantel aan.

'O, mama, waar gaat u heen?'

'Ik moet even naar de dame toe, van wie de japon is,' zei de moeder; tranen verstikten haar stem.

'Moet u ze nu een nieuwe japon geven? O, zijde is zoo duur! Dan kunnen we niet naar de zee!' En het bleeke kind begon hartverscheurend te snikken.

'Ach, Mia-lief, wees nu stil, anders kan ik me niet goed houden; ga nu even naar het meisje....' Mevrouw Van Meerwijk ging de deur uit.

In wanhoop liep ze de straten door. De dame, mevrouw Van Bergen, woonde wel een kwartier ver, dus had ze tijd om haar gedachten te verzamelen. Wat zou ze zeggen? Wat kon ze doen?

Ze kende mevrouw Van Bergen te goed. Die zou tot den laatsten cent alles betaald willen hebben.... en dan, haar arme Mia! Ze beet zich op de lippen om niet in tranen uit te barsten.

Daar stond ze op de stoep van het prachtige huis, een rukje aan de bel, een keurig gekleede dienstmeid deed open en keek met minachting naar het kale manteltje van 'die naaister.' Mevrouw Van Bergen kwam haar in de gang al te gemoet.

EEN SMAKELIJK PIJPJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. JACOBIDES.

Ze was een gezette dame, gekleed in een vuurrood zijden blouse, die haar vuil geel gelaat nog leelijker maakte.

'Zoo, juffrouw,' begon ze, 'u komt zeker passen. Niet? Dan toch stellig morgen, want ik moet mijn japon uiterlijk Zaterdag hebben. Zondag moet ik naar een diner bij baron Van Slochteren tot Hoekland, een intieme vriend van mijn man. Heel intiem! Dus....'

'Mevrouw, ik kwam u eigenlijk zeggen, dat ik een ongeluk gehad heb,' bracht mevrouw Van Meerwijk met moeite uit.

'Een ongeluk!? Toch niet met mijn kostbare japon? Mensch, zeg 't doch gauw!'

'Ja mevrouw, een inktpot is....'

'Wat! Een inktpot over mijn rose japon. God, mensch, en dat kom je zoo kalm vertellen, of 't niets is!... Wat denk je wel? alles zeker bedorven! Ja, zeker, maar je moet me alles betalen, versta je, tot den laatsten cent! Daar helpt niets aan, al moet ik het gerecht er bij halen!'

Mevrouw Van Meerwijk tastte in haar zak, waarin ze een biljet van honderd gulden gestoken had, voor ze van huis ging Ze wilde het op tafel leggen en fier heengaan, maar ze dacht aan Mia.... Voor haar kind wilde de moeder zich vernederen.

'Ach, mevrouw,' zei ze snikkend, 'ik zou u graag alles willen betalen, maar mijn kind is ziek. U hebt toch zelf ook kinderen. Heb toch medelijden! De dokter heeft gezegd, dat mijn dochtertje naar de zee moest, ik heb al zoo lang daarvoor gespaard!'

Ze kon niet meer.

'Naar zee!' riep mevrouw Van Bergen, 'nou nog mooier! De dame moet naar een badplaats! Mijn kinderen zijn nog nooit naar een badplaats geweest! Neen, betalen zal je, of de politie...,'

Mevrouw Van Meerwijk luisterde niet meer. Ze lei het biljet op tafel en ging. heen....

Zwijgend kuste ze haar dochtertje toen ze thuis kwam.

'Maatje, gaan we nu niet op reis?' vroeg het meisje, dat er opvallend bleek uitzag.

'Neen, kindje, misschien het volgend jaar.'

Maar het volgend jaar was Mia in den Hemel. Arme moeder!

MAGDA.

Bij de Platen.

Het ex-voto. -

Wij zijn in Bretagne, het land van eenvoudige zeden, kinderlijke godsvrucht en innig geloof, met zijn eerbiedwaardige bevolking van kloeke landbouwers en stoere visschers, - het land, dat wij wellicht het best hebben leeren kennen uit de onvergankelijk mooie verhalen van Paul Féval.

De verfijnde beschaving - veelal op den voet door het ongeloof gevolgd - is in die streken gelukkig nog niet doorgedrongen. Men heeft daar de oude zeden, de oude tradities in eere gehouden, en het kruisbeeld aan den weg, het Moeder-Godsbeeld in de landelijke kapel bewijst, dat het voorvaderlijk geloof er nog niets van zijn warmte, diepte en poëzie heeft verloren.

Is het niet treffend - en beschamend tevens voor onze lauwheid? - dien eenvoudigen visscher een scheepje te zien aanbieden aan Onze Lieve Vrouw ter Zee, ter vervulling eener belofte, door hem gedaan, toen hij op de onstuimige golven in levensgevaar verkeerde en zijn toevlucht nam tot Haar, die over stormen en winden gebiedt? En is het niet treffend tevens, dat allereerst zijn vrouw en kinderen en achter hen de geheele gemeente deelneemt aan die acte van dankbaarheid jegens de Hemelkoningin? Legt die daad van innige vroomheid niet het beste bewijs af van de nobele gevoelens, die dat sympathieke volk bezielen?

De schilder Henri Royer heeft zich van die gevoelens doordrongen, en zóó is het hem met zijn groot talent gelukt, de roerenddevote handeling in het Bretonsche dorpskerkje op der stoffe waardige wijze op doek te brengen.

De lotelingen. -

Ook in Frankrijk, maar zeker niet in Bretagne verplaatst ons onze volgende gravure, want zóó kunnen de Bretonsche jongens er onmogelijk uitzien. Met hun fletse oogen, hun versuft voorkomen, hun slappe handen en onzekeren gang leveren deze lotelingen een treurig beeld op, niet ongelijk aan dat, hetwelk wij helaas! ook in onze steden in den lotingtijd te zien krijgen.

Het verloopen sujet, dat op de trom slaat, past bij die lotelingen, maar niet de jongen, die de vlag voor hen uitdraagt. Hij is in deze omgeving niet op zijn plaats, en het is te vreezen, dat men hem straks ook mee naar de herberg zal nemen, waar men zorgen en verdriet - maar tevergeefs - door den sterken drank zal trachten weg te spoelen.

Kan het onderwerp dus niet bekoren, wekt het allesbehalve verheffende gedachten op, erkend moet worden, dat de schilder zijn gegeven met een waarheid en een realiteit heeft behandeld, die tot eerbied dwingen voor zijn kunnen.

Een smakelijk pijpje. -

Een aardig genrestukje tot besluit; Liefhebbers van rooken, van een pijp vooral, zullen trek krijgen alleen op het zien, hoe den ouden man zijn pijp smaakt, en de overigen zullen hem van harte zijn versnapering gunnen.

Het figuur van den ouden man met zijn gerimpeld gezicht, het vlokje spierwit haar, dat onder de pluimmuts uitkomt, en de hand, die de pijp losjes omklemd houdt, is goed geteekend. Het schijnt een gemoedelijk man te zijn, die, geen hooge eischen aan het leven stellend, al heel tevreden is, als hij op zijn gemak een pijp kan rooken. Moge dat genot hem nog lang vergund zijn!

[Nummer 39]

Hertog Hendrik van Mecklenburg-Schwerin.

Met blijde ingenomenheid werd den 17en October door heel Nederland de heuglijke tijding vernomen der verloving van H.M. koningin Wilhelmina, want in geen land misschien neemt het volk in zoodanige mate deel in het lief en leed van zijn vorstenhuis als hier.

Al wisten veruit de meesten niets omtrent den persoon des prinsen, door onze koningin tot haar gemaal verkoren, men juichte toch, omdat men zich overtuigd hield, dat de keuze van Hare Majesteit, voorgelicht door een liefhebbende en verstandige Moeder, een gelukkige moest zijn. En met de koningin bad men, dat zij, onder Gods zegen, bevorderlijk mocht zijn aan het welzijn van ons land en zijn koloniën.

Thans is hertog Hendrik geen onbekende meer voor ons volk. De residentie heeft hem in haar midden gezien en hem toegejuicht, en de tienduizenden, die den edelen vorstenzoon zagen aan de zijde zijner aanvallige bruid, roemen zijn kloek voorkomen, zijn minzaamheid, zijn ridderlijke houding.

Wie hem niet zagen hebben toch uit de bladen zooveel goeds vernomen omtrentzijn opvoeding, zijn karakter, zijn echt-Duitsche degelijkheid, dat daardoor de meest blijde verwachtingen voor de toekomst worden gerechtvaardigd.

Hertog Hendrik stamt uit het oude Huis van Mecklenburg, dat reeds in de twaalfde eeuw over de Mecklenburgsche -landen regeerde. Oorspronkelijk werden deze bewoond door verschillende volksstammen, die in de zesde eeuw onderworpen werden aan den Slavischen stam der Wenden. Nog altijd voeren de groothertogen van Mecklenburg, zoowel die van Schwerin als die van Strelitz, den titel van prins der Wenden.

De Saksische hertog Hendrik de Leeuw bracht de Wenden in Mecklenburg blijvend onder het juk en bekeerde hen tot het Christendom. Zijn naam ontleent het land aan het stamslot Mikelinborg (groote burcht) van Niklot, den vorst der Obotriten, die in 1160 sneuvelde en de vader was van Pribislaw, die zich liet doopen, als Duitsch vazal werd erkend en de stamvader werd van het thans nog regeerend hertogelijk Huis.

Bij het congres te Weenen in 1815 ontving de hertog van Mecklenburg-Schwerin de groothertogelijke waardigheid. In den oorlog van 1866 schaarde Mecklenburg zich aan de zijde van Pruisen tegen Oostenrijk, trad in 1867 toe tot den Noordduitschen Bond en maakt sedert 1871 deel uit van het Duitsche Rijk, waarin het naar de grootte (twee vijfden van ons land) de zesde, naar de bevolking (600.000 zielen) de achtste plaats inneemt.

ZIJNE HOOGHEID HERTOG HENDRIK VAN MECKLENBURG-SCHWERIN.

Prins Hendrik is de jongste zoon uit het derde huwelijk van zijn vader, groothertog Friedrich Franz II, met prinses Marie van Schwarzburg-Rudolstadt. Verloor de hertog op slechts zevenjarigen leeftijd, in 1883, zijn vader, zijn voortreffelijke moeder leidde met liefdevolle zorg zijn eerste opvoeding en mocht de voldoening smaken, hem tot een veelbelovend jonkman te zien opgroeien. Heeft hij den naam een uitmuntend schutter te zijn en een liefhebber van lichaamsoefeningen, wordt hij geroemd om zijn groote ontwikkeling en kennis, hij wordt ook geprezen om de soliditeit zijner beginselen en zijn waren godsdienstzin. Dit laatste is de beste waarborg voor een gelukkig huwelijk, ook van vorstelijke personen.

Is het Mecklenburgsche Huis met het keizerlijk Huis van Rusland en met het Pruisische koningshuis verwant, ook met het Huis van Oranje bestaan betrekkingen. Prinses Alexandrine van Pruisen, een dochter van prinses Marianne der Nederlanden uit haar huwelijk met prins Albrecht van Pruisen, was gehuwd met hertog Wilhelm van Mecklenburg-Schwerin, een broeder van hertog Hendriks vader. Ook nog door een ander huwelijk bestaat er betrekking tusschen de beide vorstenhuizen: hertog Johan Albrecht, een halve broeder van hertog Hendrik, is gehuwd met prinses Elisabeth van Saksen-Weimar-Eisenach, een dochter van wijlen prinses Sophie der Nederlanden.

De aanstaande gemaal onzer koningin is van middelbare grootte en blond. Hij is vroolijk en vriendelijk van aard, en in de hofkringen te Potsdam en te Schwerin geliefd wegens zijn gezonde levensopvatting en beminnelijkheid. In den kring der hertogelijke familie was hij om zijn gezelligheid en vriendelijk humeur aller lieveling. De bevolking van Schwerin, niet grooter dan de meeste onzer provinciehoofdsteden, kent hem als een aantrekkelijk jongmensch, die ook tegenover eenvoudige men schen zich eenvoudig gedraagt en zoo iedereen aanstonds op zijn gemak zet. Als Duitsch vorstenzoon heeft de prins natuurlijk den militairen diepst doorgemaakt - in 1895 en '96 bezocht hij de krijgsschool voor officieren te Metz en trad daarna in dienst bij de jagers van de lijfwacht te Potsdam - maar hij bezit, wat in ons land bijzonder zal worden gewaardeerd, geen militairistische neigingen, heeft integendeel steeds bijzondere voorlietde getoond voor tuin- en landbouw en houtvesterij, gepaard met een sterke liefde voor de jacht, zooals reeds tijdens zijn eerste verblijf op Het Loo gebleken is.

Ondanks zijn jonge jaren heeft de hertog al heel wat van de wereld gezien. In 1894 tot 1895 heeft hij een reis van acht maan den gedaan door Ceylon, Indië, Egypte,

Palestina en Griekenland naar Constantinopel en zoodoende zijn kennis van landen en volken op practische wijze vergroot.

Heeft de hertog tijdens zijn kort eerste verblijf in ons land reeds kunnen ervaren, met welke gevoelens van eerbiedige sympathie het volk hem te gemoet kwam, omdat hij de verloofde onzer koningin is, - als prinsgemaal kan hij op aller genegenheid en liefde rekenen, wanneer hij zijnerzijds - en daaraan twijfelt niemand - al zijn krachten aanwendt tot geluk der koningin en tot welzijn van het land. Hem moge de koningstitel, ontbreken, ook zonder dien titel vindt zijn eerzucht een ruim en dankbaar veld in het bevorderen van den voorspoed en het geluk van veertig millioen zielen hier en overzee, over wie zijn koninklijke bruid den schepter voert.

Gezondheid is de grootste schat, door Mathilde (*Slot.*)

‘'t Was toch ook niet mooi van Dorus.’

‘Neen, maar oom wou hem te veel in de kaart kijken en dat verdragen zulke jonge studenten niet. Nu zou oom het niet meer doen - hij kijkt niet meer naar den thermometer om te weten hoeveel graden het warm is, hij koopt geen couranten middeltjes meer, hij komt niet meer in de keuken om te weten hoe de meid afwascht en groenten of vleesch behandelt. Hij maakt nooit meer aanmerkingen op het eten. Hij drinkt heel gewoon zijn glaasje wijn, zit weer te schrijven of te rekenen - hij laat mij stil begaan en verlangt niet van mij, dat ik medicijnen slik of mij met allerlei smeersel inwrijf - in een woord, ik zeg je, 't is dezelfde man niet meer!’

‘He, tante!’ riep ik uit met gemaakte verwondering, ‘hoe zou dat komen?’

‘Zal ik je wat zeggen, neef? Ik verbeeld mij, misschien heb ik het ook mis, maar dat die verandering gekomen is na jullie reisje naar Amsterdam. Is daar toen iets gebeurd, of heeft oom misschien iets gehoord?’ ‘Maar tante....’

Dit eene woord stond veeleer gelijk met een volledige ontkenning, tante drong ten minste niet verder aan en zette den loop van haar gedachten voort:

‘En vriendelijk en zacht als hij geworden is. Neen, 't is dezelfde man niet meer. Soms denk ik.... soms verbeeld ik mij....’

En hier begon de stem der goeie ziel verdacht te trillen en haar oogen vulden zich met tranen.

‘Wat verbeeldt u zich dan, tante?’ vroeg ik deelnemend en zoo hartelijk mogelijk.

‘Ze zeggen wel, als iemand zoo verandert, vooral op zijn ouden dag, dat hij niet lang meer leven zal, en als dat waar was, dan had ik hem liever zooals hij vroeger was, hoe vervelend en lastig ik het toen ook dikwijls vond.’

Nu kon zij haast niet meer voort, de aandoening werd haar te machtig, en ik, die wist hoe gegrond haar vermoedens waren, kon haar niet tegenspreken - ook geen gelijk geven.

‘Foei, tante,’ zei ik eindelijk, ‘wat nare gedachten.... Vindt u dan.... dat.... dat.... oom iets mankeert, minder wel is!’

‘O neen, volstrekt niet, mij dunkt juist, dat hij' in lang niet zoo goed is geweest als nu, zoo pittig en flink, en hij heeft zoo'n hooge kleur niet meer en hij ontziet zich ook minder.... maar stil, ik hoor zijn stap op het grint. Ik bid je, Mark, zeg er hem niets van, niets - verstaan.... Beloof je me dat?’

Ik knikte, antwoorden kon ik niet meer, want oom maakte de deur open en stond in de kamer. Oplettend keek ik hem aan, maar ik moest tante gelijk geven, hij was niet veranderd in zijn nadeel.

Al het opdrachtige, opgezette uit zijn gezicht was verdwenen; hij was magerder geworden en zelfs vlugger, maar vooral hij had niet meer dat zenuwachtige, gejaagde van vóór eenige maanden; er was iets kalms over hem gekomen, dat zelfs op zijn omgeving bedarend werkte.

Zijn stem klonk ook lang niet meer zoo bazig als vroeger; veel vriendelijker en toegeeflijker zelfs tegenover mij, die voor zijn gunsteling gold. Hij sprak met tante

en mij over allerlei gewone dingen, over de kerk, over de familie, over stadsnieuwtjes; geen enkelen keer iets over gezondheid en hygiène.

Na een uurtje ging ik heen, oom deed mij uitgeleide; zonder overjas en zonder hoed kwam hij aan de deur staan.

‘Maar oom, is dat niet onvoorzichtig?’ vroeg ik onwillekeurig, alles vergetend.

Oom zag mij met een bedroefd lachje aan.

‘Vraag jij dat nog, Markus? Je weet immers, jij de eenige, dat het er niets meer toe doet.’

‘Ach, oom, maar 't is toch treurig, dat... dat..’

‘Wij kunnen er niets aan doen, Markus. Wij zijn in Gods hand! Al onze pogingen kunnen geen ziekten voorkomen en nog minder genezen als Hij het niet wil....’

‘Maar voelt u zich zieker, oom, voelt u de vorderingen niet van de kwaal....’

Hij schudde het hoofd.

‘Neen, ik voel niets, ik zou zeggen minder dan vroeger - maar toch, ik weet, dat de ziekte voortwoekert in mijn lichaam, dat mijn laatste uur weldra zal slaan....’

‘Waarom, oom? Als u zich toch beter voelt! Zou het dan niet goed zijn, dat wij nog eens naar den professor gaan? Hij kan zich vergist hebben, er kan een gunstige wending gekomen zijn in uw toestand.... wie weet....’

Hij haalde de schouders op.

‘Dwaasheid! Ik heb mijn brief nog niet eens gelezen! Ik had er de kracht niet toe, maar spoedig hoop ik ze te hebben en dan, Markus, zal ik jou vragen hem te openen. Want hij is immers aan u geadresseerd. Samen zullen wij hem lezen - en dan is het einde nabij.’

Zwijgend drukte ik oom de hand en verwijderde mij haastig.

VI.

Zoo ging de winter voorbij en een heerlijk, zacht voorgevoelen van de naderende lente vervulde de lucht met haar geuren, de harten der menschen vervullend met hoop op mooie dagen, zonneschijn en koesterende warmte, bloemengeur en vogelengezang. Zelfs oom werd getroffen door den terugkeer der goede dagen, maar dit gevoel zette zich bij hem dadelijk in weemoed over.

‘De zon schittert nu zoo helder en vroolijk, maar van mij zal zij weldra slechts het graf beschijnen,’ zeide hij mij zuchtend.

‘Och oom!’ smeekte ik, ‘laat die sombere gedachten varen. Verheug u met de zon, de bloemen en de vogels, dat de lange, sombere winter nu eindelijk voorbij is.’

Zeker had de lente mij bezield, want in lang had ik zoo'n mooie rede zonder te stotteren niet uitgesproken.

Oom schudde droevig en boog ernstig het reeds geheel grijze hoofd.

‘Je meent het goed, beste jongen! maar geloof mij, 't is beter, mij niet met ijdele hoop of dwaze illusiën te vleien. Het leven is voor mij gedaan - 't eenige wat mij verwondert is, dat het nog zoo lang duuit, en ik heb toch niets gedaan om het te rekken.’

‘O neen, oom, integendeel!’

‘Ik heb alle hygiènische voorzorgen versmaad - ik heb mij aan geen gezondheidsleer gestoord, ik heb geen medicijnen meer ingenomen - in stilte heb ik mij voorbereid tot den dood - mijn geestelijke en tijdelijke belangen behartigd, zoodat wanneer de groote Maaier komt, ik mijn hoofd rustig kan nederleggen.’

‘Ach oom, spreek zoo niet!’

‘Waarom niet? Ik ben bereid, nu voel ik mij ook sterk genoeg om den brief van den professor te lezen, hij kan mij niets nieuws meer leeren.’

‘Maar u is toch na dien tijd niets achteruitgegaan - ik zou eerder zeggen, dat u beter is, veel beter dan toen.’

‘Wie kan daarover oordeelen? 't Is waar, mijn lijden is niet ondraaglijk, maar toch het sloopt mijn krachten langzaam, maar zeker. In den brief staan misschien inlichtingen. Kom je dan morgen, Markus, ik zal je eerst inlichten over alle beschikkingen, die ik heb gemaakt en dan open je den brief en leest hem mij voor.’

‘Maar zouden wij niet beter doen nog wat te wachten, oom? Het weer is nu zoo heerlijk en de lente zoo mooi - wie kan nu nog aan ziekte en dood denken?’

Werkelijk, ik werd op mijn ouden dag nog welsprekend; maar oom wilde er niets van hooren.

‘Neen, jongen, neen! Juist dit mooie weer en die zon geven mij moed en kracht om te doen, wat ik toch eens doen moet en waartoe mij later misschien niet eens meer tijd zal worden gegeven. Tot morgen!’

Den volgenden morgen kwam ik door den tuin bij oom en zag daar tante druk bezig met tuinieren, zij genoot blijkbaar van haar heerlijke lentebloemen en toonde mij haar lievelingen met zichtbaar genot.

‘Is oom thuis?’ vroeg ik.

Even betrok haar gezicht.

‘Ja, neef, op zijn kamer. Ga je naar hem toe? Ik wilde dat je toch eens van hem kon hooren, wat hem eigenlijk scheelde. Hij is zoo heel anders als vroeger, niets knorrig meer, zoo goed, zoo vriendelijk tegen mij, ja tegen iedereen. Al zijn hebbelijkheden van vroeger heeft hij zich afgewend. Hij is niets klein zeerig meer.’

‘En vindt u dat niet prettig, tante?’

Zij zuchtte.

‘Neen. Mark, eigenlijk niet. Ik heb nu zelf een veel plezieriger leven, maar toch... toch... ik had hem liever zooals hij vroeger was, toen vond ik hem natuurlijker. Nu is 't òf.... òf het niet lang zoo duren kan, of.... hij ziek zal worden en....’

Snikken beletten de arme vrouw verder te spreken en ook mij beving de aandoening. Lentegeur, zonneschijn, bloemenpracht en vogelenzang hadden alle schoonheid voor mij verloren, ik zag alleen die twee oude menschen treurend om de naderende scheiding.

‘Och, wij zijn meer dan dertig jaar getrouwd geweest,’ klaagde tante, ‘en nu te moeten scheiden. 't Is zoo hard, wij hebben zooveel lief en leed samen gedeeld.’

Ik stond op het punt tante alles te zeggen, maar ik gevoelde er op het oogenblik geen kracht toe; ik kuste haar hartelijk zonder een woord te spreken, snelde het huis in, klopte aan ooms kamerdeur en trad op zijn ‘binnen’ in het vertrek.

Oom zat voor zijn lessenaar, in zijn beste kleeren, deftig, zelfs plechtig, en mijn eerste indruk was:

‘Wat ziet oom er toch nog goed en flink uit. Een kras man van om de vijftig, zou men zeggen.’

Hij gaf mij de hand en verzocht mij tegenover hem te gaan zitten.

‘Zie zoo, neef! Het groote oogenblik is gekomen, waarop ik het vonnis van den grooten man zal hooren. Ik twijfel er niet meer aan, of het zal een doodvonnis zijn.’

‘Oom,’ riep ik uit de volheid van mijn hart, ‘ik kan het niet gelooven, als ik u aanzie.’

Hij wenkte mij te zwijgen.

‘Ik heb al deze maanden geleefd of ik het reeds gekend had. Alle overdreven zorg voor mijn gezondheid heb ik laten varen; ik heb orde op mijn zaken gesteld. Ik heb mij verzoend met hen, die te recht of te onrecht boos op mij waren - ik heb mijn beschikkingen gemaakt - ik heb voor mijn vrouw....’

Hier brak zijn stem eventjes.

‘Ja, mijn goede, beste vrouw! Wij zijn altijd gelukkig geweest, of liever ik was het; of zij zich ook gelukkig voelde, heb ik nooit gevraagd. Nu, in de laatste maanden heb ik getracht haar aangename herinneringen aan mij te geven. Ik weet niet of ik er in geslaagd ben....’

‘Zeker, oom, zeker, pas zei tante mij nog, dat.... dat....’

Ik zweeg plotseling, niet omdat mijn tong dienst weigerde, maar omdat ik bijna gezegd had, dat tante hem zoo verontrustend lief vond.

‘Wat zeide zij?’

‘Dat... dat... zij vreesde voor uw gezondheid.’

‘Brave ziel! De oogen harer liefde zagen scherp, zij hebben mijn geheim geraden, Markus, ik vertrouw haar aan je toe, beschouw haar als je moeder. Wat jij haar doet, heb je mij gedaan. God zal je zegenen, mijn jon gen! Ik wou, dat je mijn zoon was!’

Beiden konden wij onze aandoening haast niet meer meester blijven; oom vermande zich het eerst.

‘Kom, jongen, laten wij niet sentimenteel doen als een paar jongejuffrouwen. Zaken gaan voor.’

En met heldere stem legde hij mij den inhoud zijner zaken bloot, las mij zijn beschikkingen voor, en ik wist niet wat meer te bewonderen, de scherpte van zijn geest of de rechtvaardigheid van zijn karakter. Niets was vergeten, aan alles had hij gedacht.

'Alleen wat ik aangaande jou bepaald heb,' zeide hij, 'dat zult ge niet weten, maar je komt niet te kort....'

'Oom....'

'Ja, ja, ik weet het, je hebt het niet op onze nalatenschap gemunt. Daarbij, je hebt het niet noodig, je bent ongetrouwd, je betrekking brengt aardig wat op, je hebt nog een aardig duitje, maar ik wil niet, dat je na mijn - na onzen dood zult denken, oom en tante dachten aan allen, behalve aan mij....'

'Hoe kan ik....'

'Dus, nu weet je alles. Je wordt mijn executeur, daar in dit kastje vindt je al mijn documenten, 't Liefst had ik, dat je bij tante in kwam wonen, zij zal zich zoo eenzaam voelen.... maar dit moet je zelf weten. Ik wil na mijn dood geen dwang op wien dan ook uitoefenen.'

Wij drukten elkanders handen en toen opende oom met zekere statigheid een geheim laadje van zijn lessenaar en haalde daaruit den mij zoo bekenden brief.

Hij bekeek hem aan alle kanten, om zich te verzekeren dat hij niet opengebroken was, toen las hij het adres aan Dr. Marks nog eens en reikte hem mij over.

'Daar, maak hem open en lees!'

Ik voelde, dat ik weer een kleur van schaamte kreeg, toen ik het adres las; ik was toch in geen geval Dr. Marks, maar 't hielp niet meer, hier gemoedsbezwaren te laten spreken.

Dr. Marks was dezen winter ons stadje uitgegaan en had zich als specialiteit in Rotterdam gevestigd.

'Goddank, niet in Amsterdam,' had ik dadelijk bij mezelf uitgeroepen, toen ik er van hoorde, 'verbeeld je, dat hij professor X. ontmoette en deze hem sprak over zijn interessanten patiënt.'

Ik maakte dan den brief open, mijn vingers beefden, mijn oogen waren troebel, de letters dansten voor mij op het papier. Eindelijk las ik.... nog eens.... en nog eens....

'Nu dan, Markus,' moedigde oom mij aan, 'durf je het mij niet zeggen.... moed, jongen! Je weet, ik ben voorbereid op het ergste.'

'Hardop niet, oom! Daar, lees u zelf!'

Toen viel ik op mijn stoel neer en barstte uit in een onbedaarlijke, zenuwachtige lachbui.

Oom las hardop wat ik gelezen had.

'Waarde collega!

Uw hypernerveuze patiënt heeft u zeker heelemaal gehypnotiseerd.

De kerel mankeert niets dan alleen 't is een hypochondrist van het ergste soort.

Dat ge zulks niet inzaagt en al zijn klachten au serieux naamt, dit had ik van een ernstig arts als gij niet verwacht. Uw diagnose deugt trouwens volstrekt niet; ik heb hem nauwkeurig onderzocht en vond totaal niets abnormaals. Als ik den man had moeten maken, zou ik hem niet beter kunnen wenschen.

Maar, zooals ik u zei, hij is ten hoogste zenuwachtig, laat hem dus maar in den waan, dat hij alle mogelijke kwalen heeft. Laat hem matig leven en geet hem vooral veel medicijnen te slikken, want zonder deze kan hij niet leven.

Maar nog eens, ik had zulk een brief van een ernstig medicus, als ik mij voorstelde dat gij waart, niet verwacht.

Na collegialen groet,

(Handteekening).'

Oom las nog eens en nog eens.

'Dus ik was niet in stervensgevaar - mij scheelt niets.... en.... en....'

Nu was 't aan hem te stotteren - hij kon het niet begrijpen.

Er werd getikt aan de deur.

'Mag ik binnenkomen?' vroeg tante.

En toen geloof ik, dat wij haar alles vertelden.

VII.

Oom en tante leven nog; beiden staan aan den vooravond van een gezonden, krachtigen ouderdom; zij zijn altijd even opgeruimd en over hygiène wordt zelden meer een woord gerept. Soms alleen plaagt tante haar man en zegt:

'Als het langer geduurd had, was ik heengegaan door te veel gezondheidsmaatregelen. Ik was stellig gestorven van kou, honger en verveling!'

Oom lacht dan hartelijk.

'Het neven- en nichtendom komt er het slechtste van af, vrouw, wij leven matig en geregeld en laten verder alles aan Onzen Lieven Heer over. In leven en dood, in ziekte en gezondheid is Hij toch onze Meester....'

'En onze Vader!' zegt tante, met een blik vol dankbaarheid op haar oudje.

Nelida, de dochter van den sultan.

Alles in Scutari was in rust gedompeld. De fraaie villa des keizers lag op een verhevenheid; van de eene zijde zag men uit de verte de prachtige paleizen der oude hoofdstad; van de andere bergen en dalen van een somber groen, die een aangenaam contrast vormden tegen de zilveren baren der kalme zee. Verder verlustigde het oog zich aan een woud, waar de prachtige denneboomen en de statige populieren zich spiegelden in het helder kristallen water. Perken van rozen, leliën en andere bloemen balsemden de lucht met haar zoete geuren.

In deze lieflijke eenzaamheid was het, dat Nelida, de dochter des sultans, gaarne haar dagen doorbracht. Ofschoon ze jong en zonder ondervinding was, waren de aantrekkelijkheden van het hof niet bij machte haar te bekoren.

Over de schoonheid der natuur na te denken was haar grootste genoegen. Alles sprak tot haar jeugdig hart. Zonder er zich rekenschap van te kunnen geven, begreep ze het bestaan van een oneindig Wezen, Schepper van de schoonheden der natuur, en haar kuische en reine ziel smachtte er naar, den God te beminnen, dien ze nog niet kende.

Het slaat acht uur; de tijd voor Nelida's wandeling is aangebroken. Ziet gij haar in die lindelaan?

Welke zachtheid zetelt op dit beminnelijk gelaat, welk een reinheid en eenvoud op dit maagdelijke voorhoofd! Verdiept in overden kingen, slaat ze de bloemen gade. Een perk leliën en rozen trekt voornamelijk haar aandacht. Zij bewondert haar schoonheid.

'Bekoorlijke bloemen,' zegt ze, 'wie heeft u toch gemaakt? Wie heeft u die heerlijke geuren gegeven? Onbevlekte lelie, ik benijd uwe onvergelijkelijke reinheid! Liefelijke roos, ik bewonder uw frissche en schitterende kleuren! Ik stel ze hooger dan

edelgesteenten! Ik bemin Dengene, die u gemaakt heeft. Kon ik Hem toch beter kennen om Hem nog meer te beminnen! Al moest ik mijn vaderland, mijn rijkdommen en het hof van mijn vader verlaten, ik zou geen oogenblik aarzelen.'

Nauwelijks waren deze woorden over de lippen van het jonge meisje gekomen, of een jongeling van hemelsche schoonheid verscheen voor haar oogen. Zijn voorkomen was edel en majestueus, zijn oogen schitterden van een goddelijken glans, zijn zijige lokken golfden langs zijn schouders. Zijn voorhoofd droeg een vorstelijken diadeem, en een purperen mantel bedekte zijn rijke kleeding. 'Ik ben,' zei Hij, 'degene, die aan de lelie en de roos de prachtige kleuren gaf, die gij bewondert. Ik ken de edele gevoelens van uw hart, jong meisje; indien ge me getrouw wilt zijn en mij volgen, zullen onuitsprekelijke en oneindige genoegens uw deel zijn.'

'Vanwaar komt ge, edele vreemdeling?'

'Ik verliet het koninkrijk mijns vaders, alleen om u gelukkig te maken.'

'Welk is uw vaderland?'

'Mijn vaderland is een ontzaglijk groot koninkrijk, dat meer schatten bevat, dan de ingewanden der aarde. Men geniet er een eindeloos geluk.'

'Wie is uw vader?'

'Mijn vader is de machtigste en edelmoedigste van alle vorsten. Zijn teedere zorgen strekken zich over al zijn onderdanen uit, want hij beschouwt ze allen als zijn kinderen,'

'Wie is uw moeder?'

'Mijn moeder is de schoonste onder de vrouwen. Ze is zoeter dan honing, zuiverder dan de lelie der dalen, die te midden van doornen groeit. Als gij het verlangt, zal ik u naar mijn rijk voeren, maar dan is het noodig uw vaderland te verlaten en ook uw ouders en de rijkdommen van uw hof. Nelida, wilt gij mij volgen?'

'Gaarne!' antwoordde zij.

Toen nam de vreemdeling de kleine hand van Nelida in de zijne en zij richtten hun schreden naar het Heilige Land.

Hun gang, zonder snel te zijn, was licht als de vlucht van een vogel, hun voeten schenen de aarde niet te raken. Voor Nelida scheen die nacht slechts één oogenblik. Zonder het te weten had zij de reine geneugten van het Hemelsch vaderland genoten.

De maan verborg haar zilveren voorhoofd achter donzige wolken; de sterren verdwenen aan den horizon. Alles kondigde een prachtigen dag aan.

Nelida met haar geheimzinnigen geleider waren in Palestina aangekomen. Omvergeworpen monumenten en puinen van prachtige paleizen, naast ellendige hutten spraken van den ondergang van een groot land.

'Heilig Sion! wat is er van uw heerlijke paleizen, uw prachtige tempels geworden, de trots van het volk? Waarom zijn uw straten treurig en verlaten, uw grond hard en onvruchtbaar? Ach, kondt ge het verleden uitwisschen door tranen van boetvaardigheid en de glorie en de macht verkondigen van Dengene, dien gij hebt miskend.'

Een huis, op Europeesche wijze gebouwd, stak vreemd af tegen de sombere gebouwen, waarvan het omringd was. Bij dit gebouw aangekomen, hielden de twee reizigers stil, en de geheimzinnige vreemdeling zei tot Nelida:

'Wacht mij hier, ik zal spoedig wederkomen.'

Toen verdween Hij en liet het vreemde meisie midden in de vreemde stad achter. Na eenige oogenblikken van onuitsprekelijken angst waagde Nelida het, aan het poortje te kloppen, waardoor zij meende haar edelen geleider te hebben zien verdwijnen. Men opende, en de jonge sultane bevond zich tegenover een vrouw met

een edel en rein gelaat. Verbaasd door de vreemde kleeding dezer vrouw, bleef Nelida een oogenblik zwijgend staan. Maar gerustgesteld door den weiwillenden glimlach der religieuze (want Nelida bevond zich in een klooster van christelijke maagden) vroeg zij haar schroomvallig:

'Hebt gij Dengene niet gezien, die mij in dit vreemde land heett gebracht?'

'Er is hier niemand binnengekomen,' antwoordde de religieuze.

'Ach, ik bid u, bedrieg mij niet! Ik heb Hem door deze poort zien verdwijnen.'

'Jonge dochter, de droefheid verwart uw geest, ik herhaal u, niemand heeft vandaag een voet gezet in dit oord. Hoe heet Degene, dien ge met zooveel overhaasting zoekt?'

'Helaas,' antwoordde Nelida bedroefd, 'ik weet zijn naam niet, maar de vreemde zaken, die Hij meedeelde over zijn vaderland, zijn Vader, zijn Moeder, hebben mij diep getroffen. Zijn aangezicht is zacht en edel, Zijn oogen gelijken het azuur des hemels, een koninklijke diadeem siert zijn voorhoofd en zijn schouders zijn omhangen met een purperen mantel'

Op hetzelfde oogenblik zag Nelida een rij religieuzen, die naar het koor gingen om den driemaal heiligen God lof te zingen. Zij volgde haar zonder te weten waarheen. Eensklaps slaakte zij een kreet:

'Hij is het! Hij is het!' zei zij met verheugde stem en een traan biggelde langs haar blozende wang. Ze had de beeltenis van haar geheimzinnigen geleider herkend in een prachtig beeld, den Verlosser der wereld voorstellend....

Eenigen tijd nadien zwoer de jeugdige Mohammedane de wet van den Koran af en verliet de wereld om zich aan God toe te wijden, haar engelachtige schoonheid verbergend onder den sluier der maagden.

Weldra werd zij de nederigste en opofferendste der religieuzen. Zich onthechtend aan

de goederen dezer wereld, had ze slechts één begeerte, den beminde haars harten weer te zien.

Zonder ophouden verzuchtte ze tot God, die haar zooveel genaden bewezen had en haar tranen en zuchten herinnerde haar hemelschen Bruidegom aan de belofte, die hij haar gedaan had.

'O, mijn Jesus!' zei ze dan, 'roep mij tot U en laat mij niet achter, zuchtend over mijn ballingschap.'

'DAAR KOMT DE TREIN AAN!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOSÉ MAKHOA.

De rozen en leliën hadden nauwelijks weer gebloeid voor de derde maal, toen Jesus haar verscheen, omringd van Hemelsch licht en glorie.

'Kom, mijn duive, mijn zuster, mijn bruid!'

zei Hij, 'ge hebt u waardig gemaakt, door Mij uitverkoren te worden. Kom met Mij, Ik zal op uw voorhoofd een kroon van onverwelkbare leliën en rozen drukken en gij zult eeuwig de zoetheden smaken van het Hemelsch vaderland.'

Naar het Fransch.
MAGDA.

Jules, door Anne van Zuyden.

III. (*Slot.*)

Rita heeft niet veel gesproken den langen, stillen dag. Half werktuiglijk heeft ze haar taak gedaan in den morgen. Ver waren haar gedachten van al die oude, vertrouwde dingen. Toch repten de vlugge handen zich bedrijvig, en de rappe voeten in de aardige lage schoentjes trippelden en dribbelden van keuken naar kelder, trap op, trap af, de roode plavuizen over, den winkel in.

Op het zij plaatsje heeft ze gestaan in de volle zon, een grooten zwarten stroohoed beschermende over 't rose gezichtje. Als ze met een verren zwaai van den rechterarm gierst en maïskorrels rondstrooide, kwamen de vogels van het erf begeerig toegeschoten op hun voeder.

Tusschen drukdoende kippen en trippelende

krielhoentjes streken de duiven neer, klappend met de wieken, als ze met veel gerucht omlaag vlogen van de til op den grond.

Rita had er altijd schik in, als al die vogels zoo druk in de weer waren, zoo heel gulzig aan 't pikken, telkens opkijkend met hun ronde kraaloogjes naar heur hand en haar voederbak.

Nu tuurde ze over het gewiemel aan haar voeten heen, den weg op, achter de meidoornhaag....

DE OOSTENRIJKSCHE BEZETTING VAN ALTENKIRCHEN ONTVANGT DEN DOODELIJK GEWONDEN FRANSCHEN GENERAAL MARCEAU,
naar de schilderij van e. boutigny.

Als Charles nu eens toevallig voorbijkwam!.... dat was immers wel meer gebeurd, als ze buiten bezig was. Waarom vandaag dan niet, nu ze zoo verlangde?

‘Je bent mijn lieve, liefste meisje,’ had hij gezegd, gisteravond, en nog zooveel meer goede, lieve woorden, die Rita altijd heel diep in haar hart zal bewaren, en die nu al maar drongen en dwongen om heel alleen te zijn in haar gedachten. Ze lachten en jubelden in haar, die goede liefdewoorden, en maakten haar zoo licht, maakten haar zoo gelukkig blij.... Charles.... Charles, die had 't gezegd, hoeveel hij van haar hield, van haar, die hij gekozen had uit al die anderen. Charles had haar zoo lief, zoo lief!.... Zoo zong het in haar ziel!

Nu wist ze 't zeker, heel zeker, ze had zijn goede, lieve woorden. Reeds zoo lang had ze 't geraden, maar ze mocht 't zich nog niet bekennen, nu wel; haar jonge liefde mocht hem thans inleiden in haar leven met een hooglied van geluk.

Toen, die donkere winteravonden, als ze samen voortgingen over de bevroren sneeuw, was daar het begin niet?.... Neen, het lag nog vroeger.

Hij was de warine kamer binnengekomen, waar ze om de gloeiende kolomkachel zaten te naaien aan het goed voor de armen, dat met Kerstmis werd rondgedeeld op de pasto rie. Eens in de week kwamen de meisjes van de welgestelde dorpelingen om de beurt bij elkander voor dat werk. Dat was haar feestavond, 't prettige, waar ze de zes overige stille dagen verlangend naar uitzagen. En altijd was Charles ook gekomen, eerst heel op het nippertje, alleen om zijn zuster Marieken te

halen; toen vroeger, nog vroeger, stapte hij binnen, den dikken duffel en de pelsmuts op een stoel bij de deur gooiend, ineens met zijn prettigen, gullen lach een anderen blijder toon brengend in het vertrek. Andere broers kwamen ook zusjes halen, maar die zaten zoo maar wat te talmen of op een sigaar te kauwen, lompe, onbenullige jongens. Charles stak er zoo heel gunstig bij af, Charles was een mijnheer.

Dat zag je alleen al aan zijn kleeding, die zooveel losser en zwieriger was dan de hoogtoegeknoopte nauwe jasjes, de verschoten boorden met den groezelig-blauwen grond, de fladderende broekspijpen en de lompe schoenen van de andere dorpsjongens.

En dan: Charles wist zooveel aardige dingen te vertellen; vier jaar lang had hij in het Belgische op kostschool gelegen, toen had hij twee jaar den landbouwcursus gevolgd in de naburige stad. Nu was hij klaar om z'n vader veel van zijn werk uit de handen te nemen, om het oog te laten gaan over stallen en schuren, over tuinen en akkers.

Verreweg won Charles het van allen. En Rita had 't heel prettig gevonden, als hij op die avonden z'n stoel bij den haren schoof, zoo heel veel van zijn aandacht aan haar wijdde. Ze had 't zich met een blosje en een lachje laten welgevallen, als de meisjes een volgenden avond een beetje onderdrukt begonnen te smoezen, 'n bedekt plagerijtje waagden. Toen ze begon te merken hoe graag ze had, dat Charles kwam met zijn lach en zijn gezelligheid, was ze wat verlegen geworden tegenover hem, wat schuchter, teruggetrokken.

Er was de eerste avond gekomen, dat hij haar heel bereidwillig naar huis begeleidde. Zwijgend had ze naast hem geloopen, 't hoofd lichtjes voorover, dicht den mantel om zich heentrekkend. Charles kreeg niet veel antwoord op zijn drukke gepraat. Was dat Rita, die straks het hooge woord voerde in 't kringetje van jongemeisjes?

Tersluiks, over zijn schouders had Charles naar de donkere gestalte naast hem gegluurd, denkende:

‘Wat 'n mooi meisje, erg stil,’ maar toen ze' hem later met een lief-verlegen lachje de hand had toegereikt en hem met haar zangerige hooge stem gezegd had:

‘Nu ben je ook bedankt, dat je me tot hier gebracht hebt,’ voelde Charles zich heel prettig, als hij zachtjes neuriënd, alleen terug ging.

Rita is niet als die andere meisjes, die altijd gichelen en flauw doen. Rita is heel veel anders, heel veel beter. Rita is een steedsch dametje met haar mooie, fijne gezicht, haar ranke figuurtje. Rita's stem is zoo zacht, Rita's handen doen zoo lief en vol gratie.... Zij beiden, hij en Rita, konden best samen opschieten.... en hij.... nou ja.... een beetje hield hij wel van haar.

Altijd was hij er trotsch op en hij pochte er over bij z'n kameraden, dat alle meisjes hem koud lieten. Maar Rita.... Wat zou 't aardig wezen, als dat rappe, vlugge ding met haar sierlijke beweginkjes en haar leuke kleine trippelvoetjes thuis door de gangen hipte, de kamers door en de keuken, thuis door den tuin en over de weiden in 't voorjaar als de boomen bloeiden, als ze altijd was, waar hij, Charles, was.... 't Zou wel kunnen, waarom ook niet? Zou er iemand iets op tegen hebben, als hij later, over een jaar of drie....

En hij zag den weg, die nu zoo donker was, vroolijk oplichten in den zonneschijn, en de boomen, die er nu zoo zwart en naakt stonden, waren groen en vol kwetterende vogels, en over den zonnigen weg onder de boomen ging een bruidstoet, en voorop de bruigom in 't zwart, - dat was hij, Charles, en een lieve, blonde bruidje, dát was Rita.

Heel even had hij toen gelachen, luidop in den stillen winternacht, en dan de handen in elkaar wrijvend, met een genoeglijke beweging van de schouders onder de dikke jas, was hij een heel blij wijsje gaan fluiten, den stap versnellend.

Toen Rita den eersten Zondag na dien avond uit de hoogmis kwam, 't dikke kerkboek onder den arm en beide handen verborgen in de mos, heeft ze Charles op 't pleintje voor de kerk zien staan.

Dat was hij niet gewoon, altijd stapte hij met zijn moeder en Marieken regelrecht naar huis.

Nu stond hij bij 'n troepje jongens te praten. 't gelaat gewend naar den uitgang. Toen Rita eindelijk verscheen, heeft hij even den hoed opgelicht, haar groetend met een glimlach.

'n Beetje verward door 't blosje, dat ze voelde gloeien op haar gelaat, stapte Rita voorbij, stil peinzend wat 't toch zou beteekenen.

Op de naaiavonden werd 't gesmoezel van de meisjes gichelend geplaag. Een heel klein tikje jaloezie was er in, maar ze lachten toch goedmoedig: Charles en Rita hoorden bij elkander. dat voelden ze wel, en dan, ze vonden 't toch wel aardig, zoo'n historietje bij te wonen van 't begin af....

Maar Rita begon wat kribbig en ongedul dig er onder te worden; ze kon die bedekte en openlijke toespelingen niet meer verdragen. Verbeel je, als Marieken, die er altijd stil glimlachend bij zat, als Marieken 't eens ging over vertellen aan Charles, wat zou die wel denken....

Toen kwam er 'n tijd, dat er geen naaiavonden meer waren, lange, leege dagen. Al leen Zondags stond Charles op 't pleintje, heel trouw wachtte hij er steeds, maar meer dan 'n groet en een glimlach durfde hij het lieve, mooie meisje niet geven.

De maanden kropen langzaam. De lente bracht veel werk en lange Zondagmiddagen. Marieken was gekomen om Rita uit te halen: of ze wat mee ging wandelen, een eind den weg op. ‘Wel ja, waarom niet?...’ Rita was dadelijk bereid, en op haar tocht ontmoetten ze Charles, die ‘'n endje weegs’ mee opliep, maar die, 'n beetje verlegen met zijn eigen stoutmoedigheid, een hoogen trillenden toon hoorde in z'n stem, die hem nog meer uit z'n gewonen doen bracht....

Toen kwamen de zonnige morgens, dat Charles langs kwam rijden, op den bok van z'n wagentje, dat hem stedewaarts brengen moest. Dan klapte hij in de lucht met de lange zweep; 't paard spitste de ooren, en achter 't winkelraam of over de meidoornhaag gluurden Rita's oogen hem na. Zoo ging 't verder tot dien laten Julimiddag, eergisteren bij den eereboog, tot dien Zondagavond van gisteren: ‘Je bent mijn lieve, liefste meisje,’ en terwijl hij naast haar voortging door den zwoelen zomeravond, had zijn hand de hare gezocht. Rita liet ze hem, met een duizeling van geluk in 't hart....

Van middag, toen ze alleen was in haar kamertje, heeft ze alles, alles herdacht, 't Was toch zoo heerlijk, heerlijk gelukkig! Zoo dankbaar wilde ze er voor zijn, want ze wist wel hoe alles, alles geluk was geweest voor haar 't heele jonge leven: een enkele dag van zonneschijn, en nu dit weer, dit groote heerlijke.

Charles, Charles, dien ze zoo lief had, zoo lief, en ineens heeft ze het warme gezichtje verborgen achter haar beide handen, die vochtig werden van de tranen. Ze was toch zoo gelukkig.

Stil er over droomen wilde ze, almaar droomen, en nu de avond is gevallen, sloop ze zachtjens henen naar de bank onder de hazelnoten bosch es. Alleen er te zijn in de duisternis, en dan te denken over dat eene....

De oogen wijd geopend tuurt ze den tuin in. Daar opeens ziet ze een donkere, ineengedoken gedaante zich losmaken uit de zwartere schaduw bij 't huis. De kiezeltjes kraken onder een langzamen, slependen tred.

Jules.... 't hoofd voorover, de lange armen slap neerhangend. Jules.... Ineens schiet het Rita door 't hoofd: 'Zou ze 't hem niet moeten zeggen, heel eerlijk en ronduit?' en dan; 'waarom ook eigenlijk?' Nooit heeft ze de overtuiging gehad, dat Jules de plaats wilde innemen in haar leven, die ze nu Charles met zooveel blijdschap bereid heeft! En toch, al heeft hij nooit gesproken, voelde ze dan niet aan alles, aan zijn oogen, zijn zenuwachtige doen, wat hij van haar vragen wilde?...

't Wordt Rita onrustig te moede, ze had dat alles zoo lichtjes voorbijgezien....

Jules nadert langs 't smalle wegje. Hij weet niet, dat Rita hem gadeslaat, hij denkt haar in 't woonvertrek, dat hij vermeden heeft, zooveel mogelijk, den heelen dag. Hij wil maar wat rondloopen in de duisternis; 't donker is zoo veilig, 't verbergt zoo heelemaal zijn wangestalte.

Hij ziet niets.

Doelloos heeft hij rondgedoold tusschen de heuvels, den langen, langen dag, werkeloos heeft hij in de schemering gezeten, voor het open raam van z'n celletje, wegturend over de velden, waarop langzaam de zwarte nacht nederzeeg. 't Was heel leeg, heel stil in hem na den storm van emotie, den vorigen avond. 't Verdriet weende in zijn ziel zonder geluid en zonder tranen....

'Maar, Jules, wat loop je te droomen!'

Rita's stem is het, die het zacht lachend zegt, als Jules haar bank voorbij is gegaan, zonder haar te bemerken.

Met dat ze die woorden uit, vliegt de snelle gedachten haar door 't hoofd: 'Neen, niets er van zeggen, hem niet of niemand iets er over vertellen, voordat....'

'Rita, ben jij het?' vraagt Jules met een lichte beving in de stem. Hij heeft zich omgewend en staart met strakke oogen door de duisternis, naar de witte vlok van Rita's gelaat.

'Ja, Jules, ik ben het maar. Je hoeft niet zoo te verschrikken. Wat loop je toch zoo te peinzen?'

Jules antwoordt niet veel. Rita verwacht ook geen antwoord.... Ze weet niet hoe en wat, maar ineens komt weer dat groote medelijden in haar op, weer die behoefte om iets goeds, iets liefs voor dien armen, misvormden jongen te doen, hem een glimpje te geven nu van haar heerlijke, lichte geluk, een straal van de warme, koesterende zon van liefde, die opging in haar leven....

'Kom hier wat naast me zitten, het is zoo echt lekker buiten en zoo rustig. Weet je nog hoe we verleden jaar hier ook zaten....' en al pratende schikt ze 'n endje op zijde om hem een breede plaats te laten op de bank.

Maar Jules blijft staan in den weg. Rita ziet niet door de duisternis hoe zijn lippen trillen en bleek worden. Verwonderd wacht ze. Jules verroert zich niet.

'Maar Jules, wat is er nu, wat heb je toch?'

'Wat ik heb, wat ik heb?' kreunt 't zachtjes in Jules' keel; en dan opeens, het bleeke gelaat opvlammend van drift, nadert hij met twee snelle passen lot vlak waar Rita zit.

'Wat ik heb? En dat vraag jij me?....'

En beide haar polsen wringend tusschen zijn handen in een pijnlijken greep: ‘Wilde je graag weten wat ik heb? Ik heb, dat ik dien Charles van jou een ongeluk zou kunnen doen.’

‘Jules, Jules! laat los....’

Rita roept het heesch van ontsteltenis, worstelend met de armen om zich vrij te maken uit de knellende nijping van Jules' handen, nauwelijks beseffend wat de woorden beteekenen, die hij sist tusschen de tanden.

‘Laat dan los, je doet me zoo'n pijn!’

De greep verslapt; Rita leunt achterover, met bange oogen wachtend wat er verder zal komen.

'n Oogenblik van zwijgen. ‘Neen, Rita, ik wilde je geen pijn doen, jou niet, nooit, versta je dat? Maar je moet me zeggen, dat je dien Charles... dat je niets om hem geeft, Rita. Als ik dat maar weet.... Toe, zeg het dan, ik vraag immers niets anders.... maar dat moet je zeegen, toe dan....’

Even blijft het meisje zwijgen in verwarring, verbijsterd bijna door den pressenden dwang van Jules' woorden. Dan ineens flikkert er iets op in haar oogen en met een ruk de polsen terugtrekkend uit Jules' handen, zegt ze snijdend bits, de stem schril van emotie:

‘'t Raakt jou niets, heelemaal niets. En ik zou me in acht nemen, Jules, nagaan wat je zest, wat je hebt durven zeggen.’

Versuft hoort Jules haar aan. Als van heel ver komen ze tot hem, die harde, snerpende

woorden, door een nevel dringen ze in zijn bewustzijn. Dan begrijpt hij heel langzaam dat alles verloren is....

'Wat ik heb durven zeggen?' herhaalt hij, zoekend naar bezinning, want het is hem, of zijn gedachten zwijmen in verdooving. Even lacht hij dan, een akelige, korte lach, bijna een snik, en schamper stoot hij het uit: 'Vraag liever: Wat ik heb durven doen! Dat begreep je niet, he? Hoe lief ik je heb....'

Er is een verwildering gekomen in zijn stem bij die laatste woorden en, zacht klagend nu, zegt hij 't nog eens: ....'Hoe lief ik je heb.... O, Rita, toch zoo lief! Je moet het me vergeven. Zeg dan maar alleen, dat je me vergeven zult. Het mocht ook niet, he? Iemand als ik mag niet liefhebben... Zal je er niet kwaad om zijn, zal je niet?'

In de duisternis heeft hij nog eens haar handen gezocht; maar teederkens nu, voorzichtig bijna, houdt hij ze in de zijne, drukt ze tegen zijn slapen, die bonzen, die gloeien....

Rita zit roerloos tegen de bankleuning gedrukt. Ze voelt haar oogen vochtig; in haar ziel weent een verteedering.

'Arme, arme jongen!' zacht als een ademtocht glijdt het van haar lippen.

Jules hoort het niet. Zijn oogen staren over haar hoofd heen, in den nacht. Hij weet, dat dit het laatste moment is, dat het dadelijk uit zal zijn, uit....

Toen, voor een oogenblik zijn emotie overwinnend, zonder trilling in de stem, heeft Jules het nog gezegd:

'Rita, nu zal ik morgen henengaan. Ginder zal ik wel genezen. Wees jij heel gelukkig en denk niet meer hieraan, nooit meer.'

Over de kiezeltjes kraakt zijn stap weg. Hij loopt met gebogen hoofd, angstig denkend hoe het wezen zal te leven, zonder zijn droom van geluk. 't Is de eenige geweest, dien hij ooit droomen zou....

Vol taaie volharding is de geduldige werker. Energiek fronsen zich de wenkbrauwen boven de diepe, donkere oogen. Vol eerbiediging is hij voor de gave hem geschonken, de groote genade, den armen misdeelde gegeven.

Soldatenplicht.

Toen in het jaar 1804 op een morgen Napoleon I het leger monsterde, waarmee hij in Engeland dacht te landen, kwamen op denzelfden voormiddag drie officieren van den grooten generalen staf bij den commandant van Boulogne en verklaarden van den keizer de opdracht te hebben ontvangen, het groote kruitmagazijn te inspecteeren. Aanstonds werd aan dit verlangen voldaan en een officier vergezelde de heeren naar het arsenaal, dat dicht aan den oever der zee lag. De heeren onderzochten alles nauwkeurig, lieten verscheidene kisten openmaken en hielden aanteekeningen in hun notitieboekjes. Toen bemerkte een soldaat der wacht, die met een sergeant in het kruitmagazijn aanwezig was, dat een der officieren een blank voorwerp in een kruitkist legde en daarna de kist sloot.

Toen de inspectie was afgeloopen, vertelde de soldaat aan den sergeant wat hij gezien had. Deze, die de sleutels nog in handen had, ging met den soldaat naar het

kruitmagazijn terug en vond weldra in een der kisten onder de patronen een klein gesloten doosje, dat men aan den commandant bracht. Deze beproefde het doosje, dat den vorm van een horloge had, te openen, maar alles was vruchteloos, en hij gaf bevel, het voorwerp op een vrije plaats in den tuin neer te leggen, om de uitwerking af te wachten. Na dertien uren hoorde men een ontzettenden knal, men snelde naar den tuin en vond op de plaats, waar het doosje gelegen had, een straalvormig vuur branden. Men beproefde het vuur te blusschen, maar tevergeefs, eerst na eenigen tijd ging het vanzelf uit.

Men begreep nu, dat hier verraad in het spel was; de drie heeren, die zich voor Fransche officieren van den generalen staf hadden uitgegeven, waren Engelsche spionnen, die door de ontploffing van het groote kruitmagazijn de nabijliggende schepen, de kazerne en de stad in de lucht hadden willen laten vliegen. Toen de keizer dit voorval vernam, vaardigde hij strenge bevelen uit, ter bewaking van het kruitmagazijn. In de nabijheid daarvan kruisten zich vier wegen, waar een schildwacht werd geplaatst, met het bevel, allen zonder uitzondering, die langs deze wegen wilden gaan, terug te wijzen.

Van de stad voerde een weg voorbij den kruittoren naar het dorp Klein-Boulogne. Op een morgen tegen vier uur komt een man in huisrok, pantoffels en een mutsje op, met groote haast uit de stad en slaat den weg in naar Klein-Boulogne. Als hij dicht bij het kruitmagazijn is gekomen, roept de schildwacht hem toe: ‘Halt! Terug!’

De man laat zich daardoor niet afschrikken, hij snelt verder. De schildwacht roept nog eenmaal: ‘Halt, terug!’ en legt het geweer aan.

‘Vriend,’ zegt de man, ‘in het dorp daarginds ligt mijn dierbaarste vriend op sterven. Laat mij gaan, ik moet mij haasten, indien ik hem nog levend wil vinden. Houd mij niet op, en neem deze vijf franks als belooning voor uw menschlievende daad aan.’

‘Terug!’ roept de soldaat vastbesloten. ‘Man,’ herneemt de voorbijganger, ‘heb medelijden en laat u bewegen. Ik weet, dat de Fransche soldaat even dapper als menschlievend en medelijdend is. Verplaats je eens in mijn toestand: uw vader roept u tot zijn sterfbed en men wil u den weg naar hem versperren!.... Neem deze tien franks!’

De schildwacht spant den haan en roept: ‘Indien gij niet aanstonds omkeert en nog één woord spreekt, zijt gij een kind des doods.’

De man keerde zich nu om en begaf zich naar de wacht.

‘Waar is de sergeant der wacht?’ vroeg hij aan eenige soldaten.

‘Daar in die kamer,’ luidde het antwoord. De vreemdeling ging in de wachtkamer. ‘Sergeant!’ riep hij.

‘Wat is er?’ vroeg de aangesprokene knorrig en kwam te voorschijn.

‘Laat onmiddellijk den wachtpost aan het kruitmagazijn No. 2 aflossen.’

‘Dien laat ik voorloopig nog blijven.’

‘Ik wil het echter hebben.’

‘Aan uw wil stoor ik mij niet. Waarom zou de wachtpost afgelost moeten worden? Heeft de schildwacht u beleedigd, beklaag u dan bij den commandant. Ik zeg u, dat ik niet aan uw verlangen wensch te voldoen.’

‘Maar ik beveel het u!’ riep de vreemdeling op gebiedenden toon.

Den sergeant werd nu de zaak wat al te bont.

‘Mijnheer, ik verzoek u mij met rust te laten en heen te gaan.’ Dit zeggende wees hij hem de deur.

‘En ik beveel u nogmaals den wachtpost onmiddellijk af te lossen!’ zei de vreemdeling en knoopte zijn lange jas los.

De wacht herkende nu Napoleon in uniform.

'*Vive l'empereur*!' klonk het uit aller mond en de soldaten presenteerden het geweer.

De schildwacht werd afgelost en voor den keizer gebracht.

'Soldaat,' zei Napoleon, 'gij hebt je beproeving prijzenswaardig doorstaan. Wee u, indien gij u door medelijden hadt laten bewegen of indien gij u hadt laten omkoopen! De kogel zou je lot geweest zijn! Ge hebt je echter als een dapper soldaat gedragen. Ik benoem je tot officier en verleen je het kruis, dat alleen den dappere ten deel valt. Toon ook in de toekomst, dat gij dat waardig zijt!'

Alleen, zooals hij gekomen was, keerde de keizer naar Boulogne terug.

Bij de Platen.

'Daar komt de trein aan!' -

Wij zijn op het platteland aan een overweg van het spoor. De boomen zijn neergelaten, daar een trein in aankomst is. Zijn stampen en zwoegen, het trillen der spoorstaven, de witte rookpluim kondigt hem reeds uit de verte aan.

Mag er al een tijd geweest zijn, dat de geleerden voor het menschdom de ijselijkste rampen profeteerden van een voorbijsnorrenden spoortrein, die ze pardoes dood zou doen neervallen of hen minstens krankzinnig maken, - de uitgelaten jeugd op onze gravure vreest den 'fellen Salamander' niet, maar begroet zijn komst met groot gejuich en acht zich op de houten afsluiting volkomen veilig. Een treffende tegenstelling met de uitgelatenheid der jongens vormt de peinzend-weemoedige trek op het gelaat der jeugdige moeder. Welke gedachten mag die aansnellende trein bij haar opwekken, of wel, is ze aan het gezicht van het voorbijsnuivende stoomros zóó gewoon, dat dit haar gedachten geen oogenblik aftrekt van hetgeen haar geest bezig houdt?

De dood van generaal Marceau. -

Van de generaals uit den tijd der Fransche Revolutie hebben zich Marceau en Hoche niet enkel door hun veldheerstalent onderscheiden, maar ook door een in dien tijd zeldzame menschelijkheid, vooral blijkend bij de oorlogen in de Vendée, waar anders de afgezanten en generaals der Conventie met de uiterste wreedheid optraden. Beiden waren pas even twintig jaar oud, toen hun de leiding van republikeinsche legers werd toevertrouwd, en hadden nog niet den leeftijd van dertig jaar bereikt, toen hen op Duitschen bodem de dood verraste.

François Séverin Desgraviers Marceau was den ien Maart 1769 te Chartres geboren. Hij trad vroeg in den krijgsdienst, verdedigde in 1792 Verdun aan het hoofd van een bataljon vrijwilligers, nam daarna als eskadronschef in een regiment kurassiers deel aan den strijd in de Vendée en werd na den slag bij Saumur wegens de daar betoonde dapperheid tot brigade generaal benoemd. Als Kléber's opvolger kreeg hij het opperbevel over het leger van het Westen en zegevierde den 12en December 1793 bij Le Mans. Wegens zijn grootmoedigheid tegenover de overwonnenen werd hij echter teruggeroepen uit de westelijke provincies, waar hij zoo dapper gestreden had. Twee jaar later trof generaal Hoche hetzelfde lot, toen hij in 1795 de royalisten overwonnen had. Hij moest zijn commando neerleggen, maar de Republiek kon zoo voortreffelijke veldheeren niet ontberen.

Marceau voerde in de beide slagen bij Fleurus het bevel over den rechtervleugel van het Ardennen-leger, maar moest voor den Oostenrijkschen aartshertog Karel wijken. In het jaar 1796 stond hij aan het hoofd der troepen, die tot insluiting van Mainz, Ehrenbreitstein en Mannheim waren achtergelaten en trok zich na de slagen bij Amberg en Würzburg aan de Lahn terug. Bij de verdediging van den pas van Altenkirchen tegen de Oostenrijkers wilde hij den 19en September, vergezeld door kapitein Souhait en eenige officieren, het terrein verkennen. Eer Tiroler jager, achter een hek verscholen, loste een geweerschot op hem, dat hem doodelijk wondde. Hij viel van het paard en zonk in de armen van zijn metgezellen, wien niets overbleef dan hem naar Altenkirchen te brengen en hem in de menschlievendheid van den Oostenrijkschen bevelhebber aan te bevelen, die pas bezit had genomen van de stad.

Op onze gravure zien wij den jeugdigen held op een geïmproviseerde draagbaar, terwijl de Oostenrijksche commandant getroffen belooft, zijn ten dood gewijden tegenstander, een van de vermaardste generaals der Republiek, onder zijn bescherming te nemen. Op de gezichten van Franschen en Oostenrijkers is dezelfde verslagenheid te lezen. Den 23en September stierf Marceau, en evenals de voornaamste Oostenrijksche generaals hem op zijn sterfbed bezocht hadden, zoo werd ook zijn begrafenis door de geschut-salvo's der beide legers gevierd. Op de plaats, waar hij gevallen was, en in zijn geboortestad Chartres werd den zeven-en-twintig-jarigen held een gedenkteeken opgericht.

Een kostbare monstrans. -

Vóór eenigen tijd is in het atelier van den heer H. van Gardingen te Eindhoven voor de kerk van pastoor Van den Heuvel te Cardiff een monstrans vervaardigd, die in Engeland een gunstig getuigenis zal afleggen van de hoogte, waarop de kerkelijke kunst tegenwoordig ten onzent staat.

Deze monstrans, van driehoekigen vorm, is in den stijl der latere Gothiek gebouwd en met liefdevolle zorg afgewerkt. Rondom de lunula, rustend in een bouquet van edelgesteenten, zweven aanbiddende engelen op het voorplan, omringd door de twaalf Apostelen, terwijl hoogerop de bijzondere vereerders van het H. Sacrament zijn geschaard, als de H. Alphonsus, de H. Ambrosius, de H. Philippus Nerius, de H. Thomas van Aquine. Boven dezen kring van heiligen vindt de H. David, de groote bisschop van Lincoln, zijn plaats, nog hooger de H. Maagd, en het fraaie kunstwerk wordt ten slotte bekroond door het Kruis, het teeken van strijd en overwinning.

Is deze monstrans door de edelgesteenten, waarmee ze rijk getooid is, een kostbaar stuk, haar grootste waarde schuilt in het werk van den meester, die haar ontwierp en schiep.

Boonenverkoopers te Sidi-Okba. -

De Fransche schilder Gabriel Bompard, die het zoo schilderachtige leven der Arabieren heeft gezien en meegeleefd, heeft sedert de daar opgedane indrukken in meer dan één doek vertolkt.

Een zijner schilderijen, op deze bladzijde weergegeven, verplaatst ons in een klein vlek van Algerië, op de grenzen der Sahara. Deze oasis heeft haar naam te danken aan den emir Okba-ben-nafi, een vermaard opperhoofd uit den tijd van den inval der Franschen, en daar begraven. De puinhoopen, die wij zien, stellen zijn koeba voor, d.w.z. een bidplaats bij zijn graf.

Op het pleintje in het midden verkoopen eenige vadsige Arabieren boonen, het eenige gewas, dat in deze streek van het land geteeld wordt Maar zij niet alleen, heel de stoffeering der schilderij spreekt van de rustige, onaandoenlijke loomheid der Mohammedanen, een gevolg ook van hun fatalistische levensbeschouwing.

Allerlei.

Een stalen paleis. -

De heer Jos. de Poorter te Rotterdam deelt ons mee, dat het stalen paleis, bestemd voor den kroonprins van Japan, waarvan in een onzer vorige nummers sprake was, per stoomboot *Wilhelmina* van de Holland Gulf Stoomvaart-Maatschappij (directeur Jos. de Poorter) vervoerd is van Philadelphia, waar het geladen werd, naar Jokohama, waar het is gelost.

Wat tegenwoordig uit papier gemaakt wordt. -

Papier bij het bouwen van huizen in plaats van steen te gebruiken, is thans al oud, maar papier in plaats van glas voor vensterruiten, in plaats van albast voor bloemvazen, in plaats van ijzer voor spoorstaven, waggonwielen en hoefijzers voor paarden, in plaats van porselein en hout voor Vaatwerk, ja zelfs kleine schepen - zijn evenveel nieuwe als koene ondernemingen op dit gebied.

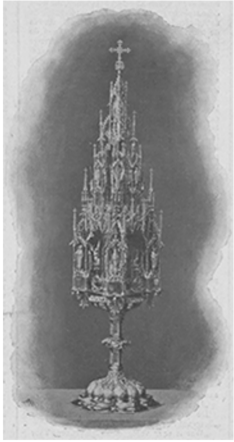

MONSTRANS UIT HET ATELIER VAN H. VAN GARDINGEN TE EINDHOVEN.

De vensterruiten van papier werden het eerst in Amerika vervaardigd. Deze ruiten lijken veel op matglas en hebben de eigenaardigheid, alle lichtstralen op te vangen en de warmtestralen door te laten, welke laatste eigenschap vooral voor broeikassen van belang is. Ook mag men de papieren vazen vrij een toekomst voorspellen, daar zij boven andere vazen dit voor hebben, onbreekbaar te zijn en zij in alle mogelijke sierlijke vormen kunnen gemodeleerd worden.

De merkwaardigste verschijningen op het gebied der papierindustrie zijn wel de huizen van samengeperst karton. Deze zijn vooral voor gebouwen, die na korten tijd weer afgebroken worden, als tentoonstellingsgebouwen, militaire barakken en dergelijke, zeer practisch. Ook in de meubelindustrie heeft het papier zich een plaats veroverd, en de geringe zwaarte van het nieuwe materiaal heeft hier een groot voordeel. Zoo vervaardigt men vensterkozijnen en deuren van papier, waarbij men het hout zoekt na te bootsen. Bij de deuren heeft het papier nog dit voordeel, dat men het vertrek luchtdicht kan sluiten, wat men met houten deuren niet kan.

Hoe lang leeft men zonder voedsel? -

Een mensch in normalen toestand kan 20 dagen zonder voedsel leven (kunstenaars op dit gebied hebben het echter reeds van 30 tot 40 dagen gebracht). Het paard kan 25 dagen voedsel ontberen, onder voorwaarde, dat het water krijgt: zonder drinken leeft het slechts 17 dagen; indien het eet zonder te drinken zal het reeds na 5 dagen sterven. Een kat kan het 15 tot 20 dagen zonder voedsel uithouden, als zij maar te drinken heeft. Van honden weet men, dat zij 30 dagen lang zonder eten geleefd hebben; krijgen zij echter ook geen drinken, dan sterven zij al na 8 dagen. Het konijn kan het 14 dagen dagen zonder eten uithouden, de duif 10, de musch slechts 2 dagen. De hoogste trap in het vasten hebben de krabben bereikt; deze kunnen twee tot drie jaar zonder voedsel leven. Natuuronderzoekers hebben ook een menigte dieren ontdekt, die wel voedsel tot zich nemen, maar nooit drinken.

BOONENVERKOOPERS TE SIDI-OKBA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GABRIEL BOMPARD.

[Nummer 40]

P.J.C. Gabriël.

HOLLANDSCH LANDSCHAP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P.J.C. GABRIËL.

In de Natuur - en dan dit woord genomen zóó uitgebreid dat alles buiten-den-mensch er onder begrepen is - ademt ook, zij het dan een ander leven dan in den mensch. Wordt dat leven-buiten-ons te voorschijn geroepen door het zonlicht? Absoluut niet: een avond, een nacht hebben ons evenveel, hoewel andere dingen te zeggen dan de morgen en de middag. Brengen wij misschien door onze verschijning, handelingen, personenaantal het onze er toe bij, dat geheimzinnige leven in de vcorwerpen om ons heen op te wekken, te verrijken? Nog veel minder: de natuur is welsprekender als menschenstemmen er niet worden gehoord, zichtbaarder als onze vormen er uit zijn verdwenen.

Gewone menschen zijn meestal ongevoelig voor dat innerlijke, 'k zou haast zeggen: naar buiten uitgedrukte ziele-leven der natuur; wij - kooplieden, kantoorheeren, studenten of heeren met acten - gaan zoo zonder erg, zonder oog, alleen om uit te waaien door de natuur:

dat zij *leeft:* teer-kinderlijk stamelend in 't morgenuur, met duidelijke ronduit-gezegde mannelijke zeggingskracht des middags, met worstelende om nog verstaan te worden, maar toch zacht uitstervende grijsaardszuchten des avonds;

dat zij *leeft:* in transparent zilvergaas, 't éénkleurig kleed der pasgeborene; in overladenkleurenrijkdom van pronkend meisje wandelend op en neer, u altijd tegemoet des middags; in 't eenvoudige, van haar zon beroofde weduwkleed der late schemering - ontgaat den meesten onder ons; maar er zijn anderen dieper voelende dan wij, hooger gestemde naturen, die dit opkomende, volbloeiende en uitstervende dag-leven, wijkend voor de heel andere uitingen van den nacht, opnemen in zich, en op papier of doek weergeven hetgeen zij gevoeld hebben van dat groote leven buiten zich.

Eén van deze bevoorrechten is P.J.C. Gabriël.

Als ge met eenige aandacht zijn werken beschouwt, zult ge aanstonds bemerken dat hij zich niet tevreden stelde met het eenvoudige nateekenen van de voorwerpen buiten hem, maar dat hij hun inwendig leven ook op zijn doek heeft weergegeven.

Altijd is het 'n Hollandsche lucht; nu eens met groote donkere wolken, als met groote vuisten vechtend tegen het licht; dan weer

verbrokkelde wolkjes als kleine luchtdreumessen stoeiend met de zich verstoppende zon, of na het pas uitsterven van dit leven-brengende licht een stil-effene lucht, sprakeloos, vol ingehouden emotie. Daaronder de groote polders en plassen, sappig geschilderd, in hun groote luie uitgestrektheid hier en daar 'n molen duldend; of wel 't is 'n molen op den voorgrond, brutaal alles domineerend, uitzeggend zijn heerschappij over 't land om hem heen. Dit alles op te merken en tot in je eigen ziel te voelen hoe elk voorwerp *zijn* bestaan verdedigt, *zijn* meerderheid doet gevoelen, ziedaar hetgeen Gabriël gezocht en gevonden heeft in de natuur.

Van zulke menschen verwondert het dan ook niet dat zij - kluizenaars der kunst - steden en menschen ontloopen, en, alleen, uren en uren in natuur-meditatie zichzelven kunnen wegmijmeren; verwondert het niet dat de oude Gabriël, volgens eigen zeggen, dikwijls met heimwee nog terugdenkt aan de avonden, waarin hij - languit liggend op de ruïne van Brederode - maar aldoor en aldoor begluurde het ondergaan der zon, het wisselen der tinten over boomen en 't land totdat het laatste licht was verdwenen. Wel wachtte hem en zijn vriend Mauve dan een griezelige nacht - zij logeerden bij gebrek aan geld of aan een betere gelegenheid, ergens op zolder, op stroo met een laken gedekt, en daar knabbelden de muizen zoo gezellig aan - maar wat zou 't? ook het Rijk der kunst lijdt geweld, en alleen de geweldigen nemen het in.

En nu, na deze heele kleine inleiding, een enkel woord nog over bijgaande afbeelding.

Zij, die geen vreemdelingen zijn in het Jerusalem der kunstproducten, zullen dadelijk zeggen: Dat is nou een echte Gabriël! - Hij is bij voorkeur de schilder van groote polders, slootgezichten en Hollandsche molens onder Hollandsche lucht: want Hollander in merg en kleur is hij gebleven, niettegenstaande zijn lang verblijf in België.

De schilderij zelf, waarvan bijgaande plaat een reproductie geeft, is bij vallenden avond - ‘tegen den dag in,’ zooals de schilders het noemen, een natuurmoment waarin Gabriël bij voorkeur zijn landschappen schildert. Tegen den helderen onderhemel en den nagloed der reeds verdwenen zon, nog feller schijnend door de tegenstelling der donkerder bewolkte bovenlucht, staat in zijn veelzeggende eenzaamheid de Hollandsche molen. Het omringende landschap is rustig-eenvoudig, zonder hinderlijke drukte.

Denzelfden molen, met bijna hetzelfde landschap vindt ge in het Rijksmuseum te Amsterdam, op 't schilderij getiteld: *Au mois de juillet;* molen, grond en water, alles trilt in lichte laaie kleuren tegen een wit-broeiende wolk onder een brandend-blauwe lucht.

Dat het origineel van dezen molen staat onder Overschie, is een kwestie van even weinig belang als de mededeeling dat Gabriël hardhoorig is en een watje draagt in 't oor.

P. RAESKIN.

De Van Randerberg's, door

Julie Russel.

I.

Jhr. Van Randerberg zat aan de ontbijttafel met vrouw, dochter en zoon. De tafel zag er keurig uit met het moderne porselein en het vele massief zilver. De kamer was gezellig en weelderig gemeubeld.

De dochter, Amour, stond op haar titel van freule, hoewel de adel kersversch was. Als kind had ze er geen recht op. Toen haar die dan ook op twaalfjarigen leeftijd te beurt viel, liet ze hem niet los en hield hem krampachtig vast, zich voornemende hem niet te verruilen dan voor dien van barones of zoo mogelijk nog iets beters. Edoch, toen er in verloop van tijd geen getitelde aanbidder opdaagde, begon ze op drie-en-twintigjarigen leeftijd naar een ongetitelden om te zien; maar ook die waren schaarsch. Kwam er al een aspirant naar de villa op den roep van de ton, die papa beloofde mee te geven, geen enkele deed dit tweemaal. Jawel, één, en deze kwam zelfs drie keer.

Het was een geneesheer zonder zieken, een beste sukkel van een man. Hij had Amour als patiënte gehad voor een chronische hoofdpijn, die maar niet wilde wijken, zoolang dokter Kessel er pilletjes en poedertjes voor wilde voorschrijven; en dit deed hij zoo dikwijls als Amour, vergezeld van haar kamenier, hem dit vroeg. Toen dit een tijdje geduurd had, riep ook jhr. Van Randerberg zijn hulp in. De dokter werd ontboden op de villa om den heer des huizes te bezoeken. Op aandringen van den eigenaar herhaalde hij dit. Toen was Amour echter zoo allervriendelijkst, de jonker zoo gastvrij, en zelfs mevrouw, die gewoonlijk erg stijf was, zoo lieftallig, dat hij wel moest opmerken, dan men een aanslag op zijn vrijheid beraamde.

Bijzonder moedig was de dokter niet. De beenderige Amour van Randerberg had geen aantrekkelijkheid voor hem; haar grijze, katachtige oogen joegen hem vrees aan; haar profiel deed hem aan een roofvogel denken; haar krassende stem deed zijn trommelvlies pijnlijk aan en maakte hem zenuwachtig, en haar scherpe tong, die iedereen, bijzonder gehuwde of verloofde vriendinnen, zoo venijnig kon doorhalen, verbijsterde den blooden dokter Kessel, die uit zijn Kempisch dorp, waar zijn vader geneesheer was, een zekere landelijke ridderlijkheid jegens vrouwen had meegebracht, welke zich uitte in hoofschheid in zijn wijzen van denken en doen. De goede meening, die hij van het zwakke geslacht had, werd nog vermeerderd door de herinnering aan zeker paar zwarte oogen en frissche, blozende wangen van daargindsch, welke oogen zoo meewarrig konden kijken, en van welker bezitster zulke lieve troostwoorden kwamen, als hij deze laatste zijn leed over de zeldzaamheid van patiënten klaagde.

Afdoende verontschuldigingen op de dringende uitnoodigingen om te komen dineeren vond de dokter niet. Dat derde bezoek had hem de oogen geopend. Hij wist geen raad, was vreeselijk bang voor de erfdochter van *Mon Repos* en.... nam het besluit van alle kleinmoedigen, liet zijn twee zieken, die hij bezat, in den steek, en ging op de vlucht met onbepaald verlof naar zijn dorpje in de Kempen.

Mevrouw Van Randerberg maakte de mislukte poging om haar dochter kwijt te raken zoo mogelijk nog zuurder en bitterder jegens buren met huwbare zoons. Ze vond echter een grooten troost in den hoofdzakelijk aan haar geld te danken titel, en liet zich de voortbrengselen harer goed betaalde keukenmeid des te beter smaken.

De jongste telg, een weinig belovend student van twintig jaren, volgt, in dit opzicht, zijn moeder, zoowel in het ouderlijk huis als aan de universiteit, en is een eerste klas kenner van fijn eten. Dit is zijn voornaamste studie, te gelijk met het bestudeeren

van de allerlaatste manier om zijn das te knoopen, en het zoeken naar het snuifje der schoenen in de mode.

De tuindeuren staan wijd open. De heerlijke geuren van sering en jasmijn, het schetterend en kwinkeleerend morgenlied van het vogelenkoor dringen het vertrek binnen; maar niemand heeft ooren voor het gezang der gevederde bewoners van boom en struik, of oogen voor de kleurenpracht van het bloemtapijt voor de veranda.

Mevrouw verorbert met smaak en aandacht haar pastij en haar beschuitje met kaas; het jonge mensch hekelt het ontbijt, terwijl hij een groote bres in de welvoorziene schotels maakt; de freule doorbladert het modejournaal voor een nieuw, jeugdig, sensatiemakend toilet, en versterft zich ondertusschen, uit vrees van te zwaar te worden; en mijnheer, die zich in den regel mijnheer de baron laat noemen, opent de brieven, die de post gebracht heeft.

'Emma van Waldenhof is verloofd!' roept hij eensklaps uit, als hij den brief doorleest.

'Emma verloofd!' roepen te gelijker tijd mevrouw en Amour bijna ademloos van verrassing.

'Hoera voor Emma!' roept de jonge meester in de rechten *in spe* grinnekend. 'Waarom zou ze niet trouwen? Dat doen de meeste meisjes.'

De jonge dame beloont de opmerking met een boosaardigen blik, en kijkt alsof ze hem wilde krabben. Van geel wordt ze groen.

'Met wien?' is de volgende vraag der dames.

'Met Max van den Oudenburg,' antwoordt de heer des huizes.

'Denkelijk een arme meester in de rechten of zoo iets,' zegt de freule op minachtenden toon.

'Dat zou toch nog beter zijn dan een arme dokter,' spotlacht haar broeder. 'Een mooi compliment voor papa.'

Mevrouw zegt wel eens, dat haar gemaal dat was vóór zijn huwelijk, als deze niet genoeg doordrongen schijnt van het geluk een rijke vrouw te hebben.

'Ja, papa was ook niet rijk,' zegt mevrouw, die uit haar humeur is door het nieuws.

'Frans spreekt niet van fortuin,' bijt deze haar barsch toe. 'Hij noemt het een in alle opzichten beste partij.'

'Misschien is er een steekje los aan het jongmensch, - de een of andere verloren zoon. Ze zullen het zoo nauw niet nemen,' hervat Amour.

'Om het even, ze krijgt er een,' grinnikt Honoré.

'Weest toch wat verdraagzaam!' roept de vader gemelijk uit.

'Al raakt tante Marie er één kwijt, ze blijft er nog met vijf zitten,' troost mevrouw.

'Mina krijgt in alle geval een man,' sist Honoré, nog een kooltje op het vuur voegend.

'Hou jullie toch stil! Ik versta geen woord van wat ik lees,' zegt mijnheer ongeduldig. 'Marie zal er zich wel uit redden.'

Mevrouw zet een martelaarsgezicht en gaat door met haar overvloedig maal, de jongelui met hun hartverheffend kibbelen, mijnheer zegt niets meer en schijnt verdiept in zijn courant.

Er klonk iets weemoedigs in de stem van jhr. Van Randerberg bij die laatste woorden. Misschien denkt hij aan het klem, vaderlijk landgoed, waar zijn jongere broer, die met de lieve, voorname Marie Berger gehuwd is, woont. De zuster van Marie en haar evenbeeld, dacht hij eens de zijne te noemen; maar in plaats van haar vroeg hij de onbeschaafde, alledaagsche, maar schatrijke kleermakersdochter ten huwelijk. Hij verlangde weelde, aanzien, genot, en miste den moed om die met

noesten, volhardenden arbeid te koopen. Een eenvoudige levenswijze, die hem beperkingen zijner vele behoeften oplegde, schrikte hem af, ja, was hem een gruwel. Hij huwde. Het geld zijner vrouw hielp hem om den titel te verkrijgen, waarop hij rechten kon doen gelden door zijn voorouders. Nu had hij rijkdom en aanzien, voor zoover men daaronder verstaat de kniebuigingen, die de wereld maakt voor het goud. Aan zijn haard echter zat een vulgaire echtgenoote, wier opvoeding en gevoelens ieder oogenblik in botsing kwamen met zijn ingeboren aristocratischen smaak en begrippen; een dochter, welke een arme dorpsgeneesheer niet voor vrouw begeerde; een zoon, die misschien niet veel van het zoo duur gekocht vermogen aan zijn kinderen zou nalaten.

Zijn broer daarentegen genoot werkelijk achting en aanzien, hoewel zijn omgeving, die Marie en haar zes mooie, talentvolle, levenslustige dochters zoo aangenaam maakten, bescheiden was. Hij zag in den geest de groote, zonnige huiskamer, met den gedruischmakenden koekoek, waar hij als kind zoo vaak naar geluisterd had; de oude, groen damasten gordijnen voor de groote vensters met ontelbare ruitjes; de ouderwetsche met groen trijp bekleede sofa en stoelen; de groote leuningstoelen, en de vele kleine, oude, maar goed onderhouden meubeltjes, waarmee zijn schoonzuster

het vertrek zoo behaaglijk en gezellig maakte. Hij zag deze met het heldere morgenmutsje aan de ontbijttafel, den schertsenden, gelukkigen broeder, de blozende Emma, haar lachende en pratende zusters, en dan sloeg hij een blik om zich heen en zuchtte.

II.

De stralende Emma van Randerberg met bloeiende wangen en van geluk glinsterende oogen, die met de statige Mina en de lachende Rosa in de huiskamer voor een tafeltje druk aan het borduren zat, zag er niet naar uit, of haar de verbetering van een verloren zoon als huwelijkstaak wachtte.

Rosa babbelde, en Mina maakte nu en dan een vriendelijke opmerking en verbeterde Emma's teekening voor een tafelkleedje; want deze scheen beter ooren te hebben voor het gezang van den lijster daarbuiten, dan oogen voor haar werk. Ze keek verstrooid en droomend, maar niets verbaasd, toen haar jongste zuster Petra met een gewichtig gelaat, terwijl ze snel haar tuinhandschoenen uittrok, geheimzinnig aan de geopende deur kwam zeggen:

'Daar is Max en een vreemde heer.'

'Loop gauw achterom, lieve,' verzocht Mina, de oudste der zusters. 'Trieneke heeft zoo netjes gepoetst en je laarsjes zien er erg zanderig uit: dan kun je tevens mama het bezoek melden.'

Ook achter het jongmensch, dat eenige oogenblikken daarna uit de verte vroolijk riep: 'Dag Emma! dag Mina! dag Rosa! Hoe gaat het?' zou men niet een armen advocaat gezocht hebben. Zijn welverzorgd uiterlijk, de fijne panama, het vlekkeloos linnen, het eenvoudig, maar elegant zomerkostuum en de goed gehandschoende handen deden eerder den zoon van rijke ouders en den bezoeker van goed gezelschap vermoeden. En dat was hij. Hij was de eenige zoon en erfgenaam van de douairière van den Oudenburg, en had onder de wijze leiding der verstandige moeder een degelijke opvoeding genoten. Meester in de rechten was hij; maar op processen wachtte hij niet; het advocatenberoep had te weinig aantrekkelijkheid voor hem.

'Mag ik de dames mijn vriend, doctor Deksel, voorstellen, conservator aan het museum te Leiden,' vervolgde Emma's verloofde.

De voorgestelde maakte een linksche buiging, trok zenuwachtig de wenkbrauwen op, en zette zich na de begroeting op een stoel, waar Rosa's werkmandje op stond. Dit viel met geraas op den grond. De eigenaresse scharrelde, om de oorzaak van het onheil erg verlegen, schaartjes, naaldenkoker en de rest van den inhoud bijeen; evenwel niet zonder dat de conservator een ivoren haaknaald brak, en de naalden uit het kokertje over het karpet uitstrooide.

'Wat ben je toch onhandig, Deksel,' zei zijn vriend lachend.

'Het was ook een ongeschikte plaats voor een werkmandje,' vergoelijkte Mina, maar bracht door deze woorden haar zuster nog meer uit haar humeur.

Het binnenkomen van de zestienjarige Petra leidde de aandacht af van het ongeval. De nieuw aangekomene glimlachte guitig op het hooren van den welluidenden naam van den onbekenden bezoeker, en haar oogen gingen ondeugend van Mina naar de onafgeveegde schoenen, de broek, die te kort, en de jas, die te breed was, de handen zonder handschoenen en het stoppelig gelaat van dokter Deksel.

Deze had zich, op uitnoodiging van Mina, bij de dames aan het tafeltje neergezet, waar een vijfde zuster, Thérèse, op een na de jongste, zich bij het groepje gevoegd had. Dit had Emma verloren. Ze stond met Max van den Oudenburg voor een venster en scheen met hem in een druk gesprek over de rozen op het grasperk. Het jonge meisje, door den onbetrouwbaren bril der liefde kijkend, vond den vriend van haar aanstaande allerliefst; maar het gezelschap aan het canapétafeltje dacht er anders over.

De bezoeker onderhield zijn hoorderessen over daden uit het universiteitsleven van Max, over zijn gevatheid, zijn geestigheid, zijn hulpvaardigheid; daarbij dikwijls in vergissing Max goede werken toelichtende, door den spreker voor het grootste gedeelte zelf gedaan; zijn bewondering voor zijn vriend was grenzenloos. Wijl Emma de snaar Max tot vervelens toe bespeelde, alleen sprak over wat de jonge man deed, gedaan had en doen zou, hadden de zusters te veel van het goede genoten om er niet reeds meer dan verzadigd van te zijn. Rosa klemde haar lippen opeen om niet te gapen; Petra geeuwde onbeschroomd en Thérèse sloot van tijd tot tijd de oogen, en scheen last te hebben van slaperigheid; het was alléén Mina, die nu en dan glimlachte, lieftallig en geduldig toeluisterde, en een klein antwoord gaf.

'Zoo, dag meisjes! hoe gaat het?' klonk opeens een harde stem in de deur.

Op den drempel stond hun neef Honoré, die met spottende, vrijpostige blikken naar Deksel vroeg: 'Mijn aanstaande nieuwe neef?'

'Pardon,' zei Mina kort, gestoord door den minachtenden toon. 'Dokter Deksel uit Leiden.'

'Gecharmeerd kennis te maken, mijn waarde heer Deksel!' klonk het op beschermenden toon, met nadruk op den naam, welke woorden door een stroeve buiging van des conservators kant beantwoord werden.

'Honoré, hier is mijnheer van den Oudenburg.' Deze kwam uit de vensternis.

'O zoo!' zei de student, verbluft door de elegante verschijning en den mannelijken blik, die hem uit die twee bruine oogen tegenblonk.

'Mijnheer is van Leiden?' zei de jonge Van Randerberg, toen hij eenige oogenblikken daarna had plaats genomen op een stoel, waarop hij zich wiegde en schuin zat, zoodat hij Petra den rug toekeerde, waarover het, door alle huisgenooten verwende kind erg ontsticht was. De toon was nederiger geworden en de woorden: 'In ben ook in een universiteitsstad, Utrecht, maar doe niet veel aan studeeren,' moesten neerbuigende minzaamheid uitdrukken. Hij was zich bewust van de eer, die hij bewees, door een man met zulk een plebejischen naam als Deksel, als zijns gelijke toe te spreken.

'Studeeren kost ook inspanning,' antwoordde de conservator droog.

Van Randerberg wist niet of hij kwaad moest worden of glimlachen.

'Ik las van morgen in de *Xbode*, dat professor Janssen naar het buitenland gaat. Hebt ge dat ook gezien?' begon de student weer.

'Pardon. Ik lees de *Xbode* niet,' zei dokter Deksel.

'Wel, dan moet ge ze bestellen,' zei Honoré in vuur gerakend voor zijn geliefkoosd orgaan. 'Ze is bijzonder interessant.'

'Ik lees geen niet katholieke couranten,' zei de conservator.

Rosa keek op. Ze luisterde scherp. De dokter had het hoofd opgericht, en scheen geheel op zijn gemak, niets van zijn stuk door de spottende blikken van den student.

'Verbazend!' zei deze. 'Maar hoe kunt ge oordeelen als ge niet beide kanten hoort?'

'Ge leest dus bladen van alle richtingen om een oordeel te vellen?' vroeg Deksel.

‘Ik voor mij heb voldoende aan de *Xbode*. Ik heb niet noodig van die saaie Roomsche kranten te lezen,’ zei Honoré luchthartig.

‘En ik heb genoeg aan mijn katholieke kranten. Ik wil geen aanvallen op wat mij het dierbaarst is lezen,’ was des conservators antwoord.

‘Rare smaak!’ meesmuilde Honoré.

‘Wel heeren! Dag Honoré! Hoe komt gij hier? Een vriend van u, Max? Veel genoegen kennis met u te maken, doctor Deksel. Mina, ge moest aan de keukenmeid zeggen, dat we drie bezoekers gekregen hebben, en mama waarschuwen. Geen uitvluchten, heeren. Ge zijt van middag onze gasten.’ En glimlachend en handendrukkend en voor ieder een vriendelijk woord hebbend, ging de binnenkomende den kleinen kring rond.

Frans van Randerberg was goed in de vijftig; rijzig en gespierd, met heldere oogen, waaruit schranderheid en openhartigheid spraken; de gebruinde wangen gaven den man te kennen, die veel in de openlucht verblijft, en de dunne lippen duidden wilskracht en onverzettelijkheid aan, die soms hardnekkigheid kon worden. De nog ruim met grijzend haar bedekte schedel bewees, dat de eigenaar van Waldenhof zijn hersens niet erg pijnigde. Toch, hoewel hij het grootste gedeelte van zijn tijd besteedde aan het bestieren en verbeteren zijner bezitting, en volop van het jachtvermaak genoot, hield hij zich goed op de hoogte van alles wat letterkunde en de buitenwereld betrof, en wist ook zijn dochters van jongsaf smaak voor kunsten en wetenschappen in te boezemen.

De familie had een kleinen kring van vrienden en kennissen, en bij geen der dames van dezen stonden de dochters van Van Randerberg in beschaving en ontwikkeling ten achter.

‘Ik moet mijn excuus maken, mejuffrouw,’ begon dokter Deksel verlegen, toen hij zich eenige oogenblikken na het binnentreden van den heer van Randerberg met Rosa alleen aan het tafeltje bevond - de anderen waren een wandeling door den tuin gaan maken, alleen Rosa was achtergebleven om haar werkmandje in orde te brengen - ‘omdat ik mijnheer uw neef zoo scherp antwoordde.’

‘O neen,’ zei Rosa snel, verrast opkijkende. ‘Het is niet aan u om verontschuldigingen te maken, maar aan hem. Als het niet was ter wille van Mina, die bijzonder staat op vrede, zou ik hem anders scherp geantwoord hebben.’

Het jonge meisje was braaf strijdlustig. Als haar neef van *Mon Repos* met zijn zijdelingsche of rechtstreeksche aanvallen op de Kerk en haar bedienaren kwam, had ze steeds haar antwoord klaar, wat Mina beter vond te laten. Deze meende, dat men de gastvrijheid zoo ver moest drijven, van aan den eigen disch de beschimpingen van anderen op alles wat haar zoo onuitsprekelijk lief was, stilzwijgend te dulden. Honoré maakte van dit begrip zijner nicht gebruik om, zoo gauw hij de kans klaar zag, met zijn klinkende phrasen over dompers, verlichting, vrijheid, ultramontanen, vooruitgang en dergelijken afgesleten rommel voor den dag te komen. Als de rollen omgekeerd waren en hij gastheer of zoon van den gastheer was, deelde hij niet de meening van Mina nopens beleefdheidsvormen; hij gaf dan onbeschaamd aan zijn anti-godsdienstige gevoelens lucht, wanneer de bezoekers bescheiden of slecht bespraakt waren, en beleedigde dan alles wat den katholieken gast dierbaar was.

Hij had een grooten voorraad drogredenen en holle zinnen te zijner beschikking, die wel niet op zijn erf gewassen waren, maar, met handigheid geschikt, en met rappe tong voorgedragen, weinig ontwikkelden overbluften en hem zekeren naam van bekwaamheid hadden verworven bij zijn makkers.

In zijn strijd met Rosa behaalde hij niet altijd de overwinning. Gewoonlijk zocht hij zijn heil niet in het beantwoorden harer tewerpingen; maar in haar te overstelpen met een woordenvloed. Dan draafde hij door, alles voor den dag halend wat de lectuur der laatste dagen hem geleverd had, en hield niet op, voor hij onderbroken werd door iemand die beter beslagen was dan Rosa, of wel de spottende oogen ontmoette van Petra, die veel schik had in de groote gebaren, waarmee hij zijn betoogen vergezelde.

Des conservators gelaat verhelderde. ‘Dus u bent het met mij eens?’ vroeg hij.

‘Ja, zeker,’ hervatte Rosa, glimlachend om de vergenoegdheid, die uit de trekken van den toehoorder sprak.

(*Wordt vervolgd*.)

Het maal van Balthazar.

Het groote heerenhuis van Tarczay lag eenzaam aan het einde van het dorp, in den rug gedekt door een park; rechts grensde een drassig moeras tot aan het smalle terras, hetwelk

DE H. CECILIA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. KNOPP.

met een bloementuin er op zich voor het kasteel uitstrekte, en rondom lag de ontzaglijke vlakte, waaruit, tusschen velden en steppengroen, slechts hier en daar een dorpje zich vertoonde; donkere bosschen omzoomden op verren afstand het eenige tafereel op droefgeestige wijze. Het slot. reeds voor eeuwen gebouwd, was eigenlijk een kasteel, een kleine vesting. De hoeken prijkten met zware, ronde torens, uit welker schietgaten men den ingang beheerschte, de hoofdpoort was reusachtig log en zwaar en van de tinnen keken de monden der kanonnen naar omlaag; een diepe, met water gevulde gracht, waarover een ophaalbrug geslagen was, spoelde er voor. In de oude muren zag men hier en daar nog sporen van kogels, afkomstig uit de oorlogen met de Turken en, naar verluidde, waren de wapenkamers met zooveel geweren en munitie voorzien, dat het slot een klein beleg wel kon doorstaan. Het geheele gebouw bedekte een uitgestrektheid, op welker helft alle hutten en huizen van Tarczay hadden kunnen staan. En wanneer de inwoners van het dorp naar de reeksen van hooge, schitterende vensters opzagen, welke uit de drie reusachtige verdiepingen naar alle kanten der vlakte uitzicht hadden, dan zeiden zij tot elkaar met schuwen eerbied, dat het kasteel zeshonderd kamers bezat, alle gevuld met pracht, schatten en oudheden, en dat de rijkdom van graaf van Tarczay onmetelijk en onuitputtelijk was.

IN DE PROTESTANTSCHE KERK TE VOLENDAM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MEJ. DOURSE.

Links, dicht bij het kasteel, lag de kerk, tevens ten behoeve der gemeente; een groot gebouw, door de Tarczay's gesticht en onderhouden, eigenlijk behoorend bij het kasteel. Twee hooge, slanke torens rezen van weerszijden van het koor ten hemel, en als hun klokken, welke wegens haar klank beroemd waren, diep en prachtig luidden, dan drong heur gegalm tot over de steppen zoo ver het oog reikte, en de herders en bewoners der poesta's daarginds zeiden: ‘Dat zij de klokken van Tarczay’. Onder de kerk bevond zich een ruime krypte. Daar stonden de zware eikenhouten doodkisten met de lijken der voorzaten en voorouders van het grafelijk huis op rijen; een Godslamp, welke steeds brandde, was het

eenige gezelschap der stille slapers in deze omgeving.

‘Nu is het al de vierde dag, dat zij daar boven aan één stuk brassen en dansen, dat moge uithouden, wie kan; ik val van vermoeienis bijna om.’ Met deze woorden sleepte een oude lakei in groen roode livrei zich naar de keuken van het kasteel, waar koks en keukenmeiden in hitte en walm bedrijvig bezig waren, liet een half geledigde flesch op den vloer vallen en zonk uitgeput op den eersten stoel den beste.

‘Waarachtig, hij slaapt al,’ riep een keukenprinses een oogenblik daarna, en zij had gelijk. De oude man had het hoofd in een hoek geleund en sluimerde. Het meisje trok hem bij de ooren en riep: ‘Janos, word wakker! De graaf roept!’ Maar hij prevelde: ‘Laat mij met rust!’ en sliep voort. En toen de kok hem een glaasje, met donkergeel vocht gevuld, onder den neus hield en daarbij aan zijn oor schreeuwde: ‘Hier, Janos, madera! ruik eens, doe je mond open, dat helpt je weer op de been!’ toen opende Janos wel is waar voor een oogenblik den mond, maar nauwelijks had hij de helft er van doorgeslikt, of hij zakte weer ineen in nog vastcren slaap.

‘Laat hem maar zitten, dan moet de graaf zelf maar komen om hem te wekken,’ zei de kookvrouw, ‘het is niet meer christelijk, zooals zij daarboven te keer gaan. Op de jacht jakkeren zij de paarden dood en op het kasteel de menschen.’

Op dat oogenblik barstte buiten voor de slotpoort een gillend hoezee-geroep los, en onmiddellijk daarop klonk een woeste, onstuimige muziek van violen, klarinetten, bassen en cimbalen - een geestdriftige fanfare op den graaf.

‘Alweer een zigeunerbende, de derde al in vier dagen, 't houdt dus nog niet op!’ zuchtte de kookvrouw, en reeds hoorde men de muzikanten, die tot dusverre boven gespeeld hadden, de trap afkomen.... Rijk begiftigd en vol van wijn keerden zij huiswaarts, terwijl zij, die hen kwamen aflossen, het huis binnengingen, om muziek te maken.

‘Donderdag, Vrijdag, Zaterdag - vandaag is het Zondag,’ aldus telde de oude kookvrouw op haar vingers, ‘al dien tijd zitten zij te teren, te smeren en te krakeelen; als de eenen slapen, beginnen de anderen te dansen en lawaai te maken en te zingen, en wij krijgen geen oogenblik rust. 't Is nu al weer avond; zeker knoopen zij den nacht er aan; je zoudt er uitloopen.’

‘En daarbij is het heden de eerste Zondag van den Advent geweest,’ zei de jongste keukenmeid, die naast haar stond; ‘geen mensch in heel het kasteel kwam in de kerk.’

‘'t Is misschien zóó beter,’ bromde de kok, ‘zij zouden de gemeentenaren maar ontsticht hebben.’

‘Maar het Evangelie hadden zij toch wel mogen hooren,’ meende een ander, ‘het Evangelie van het laatste oordeel en van den ondergang der wereld. Dat zou het gezelschap daar boven goed gedaan hebben!’

‘Ha, ha, dat gelooft toch niet aan zulke dingen; zij hechten enkel aan hun geld en vermaken.’

Inmiddels had boven de nieuwe zigeuner bende haar plaats ingenomen en nu gilden en piepten de klarinetten, gonsden de violen en bromden de violoncels en bassen in de dolle, tusschen zwaarmoedigheid en uitgelatendheid afwisselende Hongaarsche wijzen, welke zoo geschikt zijn, om ook den onverschilligste wakker te schudden en mee te sleepen. Daar tusschen klonken de bevelen en uitroepen der cavaliers, dreunden de zalen van het dansen en draafden bedienden en kamermeisjes trap op, trap af met champagneglazen, borden, flesschen en kostbare lekkernijen. Alles was daghelder verlicht, en wien het vergund was, een blik in het middelpunt van het

kasteel te werpen, die werd verblind door den glans van het verguldsel en door de menigte brandende kaarsen en het rumoerig gewoel van vijftig à zestig dames en heeren, die hier hun plezier dienden.

Buiten voor het kasteel stonden, toen de nacht begon te vallen, een tijd lang een dozijn nieuwsgierige dorpelingen bijeen, om naar de hel verlichte vensters te gapen, te luisteren naar de woeste tonen der muziek en de schitterende paren al dansende voorbij te zien zweven. Toen echter de oude pastoor van een ziekenbezoek huiswaarts keerend, daar langs kwam, had hij hun in krachtige bewoordingen aan het verstand gebracht, zich van deze plaats der goddeloosheid te verwijderen en de menschen in het kasteel alleen te laten met hun dolzinnigheid. ‘Gaat naar huis, volgt mij,’ aldus eindigde hij zijn vermaning, ‘opdat, wanneer Onze Lieve Heer het kasteel straft, gij niet als medeplichtigen ook moet boeten.’ Daarop waren allen heengegaan, en zoo stond het kasteel met zijn schitterende vensterreeksen eenzaam en verlaten; de maan, welke juist was opgekomen, bescheen het bovendien, zoodat het vaal, als een reusachtig spook uit den nevel zich verhief, die, als een lijkwade, den grond en het moeras bedekte.

Boven in een der zijkamers van de balzaal zat met eenige vertrouwelingen bij het spel de heer van het kasteel, graaf Tarczay, een man van ongeveer veertig jaar. Uit zijn donkere oogen schoot het akelig vuur van den over moed en der halve dronkenschap; de achte loosheid, waarmee hij het gewonnen of verspeelde goud heen- en weerschoof, gaf het bewustzijn van zijn rijkdom te kennen.

Zoo juist riep hij den tegenover hem zittende toe: ‘Wat drommel, hoe speel je zoo treuzelend?’ toen hij zag, dat deze slaapdronken in zijn stoel achterover viel.

‘Ha, ha, ha, heb je 't ook al te pakken,’ riep hij, ‘gij allen zijt geen knip voor den neus waard, gij kunt het niet volhouden!’

Dit zeggende stond hij op en deed met zijn champagneglas de ronde, terwijl hij met iedereen klonk, die hem in den weg trad. Zoo geraakte hij tot aan het einde der zaal, bij de deuren. Beide vleugels stonden open. En daar bevond hij zich plotseling tegenover den pastoor van het dorp, tevens zijn eigen zielzorger.

‘Ah...’ lachte hij luidkeels, terwijl hij terugtrad, ‘welk een verrassing, mijnheer pastoor! Welkom, welkom bij ons, zondige menschen, welkom!’

De geestelijke zei bedaard: ‘Mijnheer de graaf, ik verzoek u om een oogenblik gehoor.’

‘Ik ben geheel oor, mijnheer pastoor, geheel oor,’ riep graaf Tarczay, ‘wees zoo goed en kom binnen.’ Daarmee stapte hij vooruit naar de danszaal. De geestelijke ging echter slechts een paar schreden mede tot aan de naastbijzijnde vensternis. Hier zeide hij: ‘Veroorloof mij, mijnheer de graaf, u te zeggen, hoe nauwgezet uw ouders de heilige dagen gevierd hebben.’

‘Waarom spreekt ge aldus?’ vroeg de graaf verbaasd.

‘Vandaag is het 't begin van den heiligen Adventtijd, de eerste Advent-Zondag,’ klonk het antwoord.

‘Ah, neem mij niet kwalijk... ik wist het niet. Maar vieren wij dezen dag dan niet luisterrijk?’ voegde hij er overmoedig bij.

‘Mijnheer de graaf gelieve niet te spotten. Mevrouw uw moeder...’

‘Zwijg, als 't u blieft, mijnheer pastoor, van mama; ik ben een beleefd man, maar hier zeg ik nogmaals: zwijg! Of als u er de voorkeur aangeeft, wees dan zoo goed u zelf naar mama te begeven en houd voor haar een strafpre dikatie, u weet wel waarover. Of herinnert ge u niet meer, hoe twintig jaar geleden, mama mij het kerkboek uit de hand rukte, mij een dommen jongen noemde en mij toeriep: als je

het bloed van je ouders in je hebt, dan wordt je de schitterendste cavalier van heel Hongarije en geen kwezel! Nu, ik heb haar raad opgevolgd, en wat ik nu ben, ben ik, dank zij mama!'

'Ik vraag u verschooning,' hernam de priester, 'ik wilde u niet kwetsen.'

'Dat weet ik wel, mijnheer pastoor, u behoeft geen verontschuldiging, 't is al weer voorbij. En nu ga mee en klink eens met mij.'

'Ik zou liever u iets willen verzoeken,' sprak de geestelijke op warmen, innigen toon; 'mijnheer de graaf, laat, ik smeek er u innig om als uw zielzorger en voormalige leermeester, laat het nu genoeg zijn met de feestelijkheden op 't kasteel, nu de heilige tijd is aangebroken. Het kost u maar één woord, en uw gasten verwijderen zich, zeker meer dan tevreden en voldaan over hetgeen hun werd aangeboden. Ik smeek u in naam der geheele gemeente, welke heden begonnen is met het vieren van den Advent. U zijt altijd zoo grootmoedig geweest, mijnheer de graaf, en zijt steeds met het voorbeeld voorgegaan, waar er sprake was, waardigheid en edelmoedigheid te toonen. Ik smeek u ...'

'Gij acht mij toch zeker niet in ernst in staat mijn gasten van nacht nog naar huis te sturen?' vroeg de graaf met gerimpeld voorhoofd.

'Wanneer gij u terugtrekt, mijnheer de graaf, dan eindigt het feest van zelf, en menige gast zal blij en dankbaar zijn, als hij zich weldra ter ruste kan begeven,' luidde het antwoord.

'U verlangt te veel, mijnheer pastoor; laat ons er een einde aan maken.'

'Niet ik verlang, wat ik u op het hart druk, maar Eén, die hooger is.... Denk, bid ik u, aan het Evangelie, dat heden is voorgelezen, aan de woorden van onzen Zaligmaker van den ondergang der wereld en van het oordeel.'

'Geachte gasten,' riep thans de graaf plotseling midden in het gezelschap, terwijl hij met zijn hand aan de zigeunerkapel het zwijgen gebood, 'mijnheer pastoor wil een toost uitbrengen op den ondergang der wereld; laten wij de glazen vullen; en nu verzoek ik stilte, mijnheer pastoor heeft het woord!'

Er ontstond stilte; verrast en gedeeltelijk verschrikt keek het gezelschap elkander aan. Had de graaf zijn verstand verloren, of wilde hij den geestelijke en het Evangelie van den dag met opzet openlijk aan den spot prijs geven?

Op hetzelfde oogenblik nochtans had de eerwaardige grijsaard zich hersteld.

'Om te preeken is het vandaag wel wat laat,' begon hij met een krachtige stem en onwrikbare bedaardheid; 'daartoe hadden de dames en heeren van morgen in de godsdienstoefening moeten komen. Maar ik wil u iets anders verkondigen, wat meer voor de hand ligt, namelijk de sage, welke betreffende het kasteel Tarczay in omloop is en over den stichter van dit slot, die ginds sedert driehonderd jaar in den grafkelder rust.'

In de heele zaal was het nu doodstil geworden. Vragend hing het oog van den gastheer aan de lippen van den geestelijke. En deze ging voort: 'Het is een oude overlevering; zij staat in mijn kerkkroniek opgeteekend. Petrus Stephanus graaf Tarczay heeft, toen hij stierf, zijn zoon en erfgenaam plechtig bevolen, als een goed Christen te leven en dezen uitersten wil aan zijn afstammelingen over te brengen. "Mocht echter een mijner nakomelingen, die in het bezit van dit kasteel is," aldus besloot de stervende graaf zijn vermaning aan den erfgenaam, "dezen plicht vergeten en zou dit kasteel het tooneel worden van euveldaden en goddelooze handelingen, clan beveel ik den geestelijke van het slot op zijn geweten, in mijn plaats tot bekeering te vermanen." Ik heb zulks gedaan!' eindigde de grijze geestelijke en keek ernstig naar den graaf.

Maar deze hief reeds zijn glas champagne op en riep: 'Ik drink op het welzijn van mijn bet-overgrootvader, die deze plezierige zalen voor ons heeft doen bouwen!'

Eer echter nog de laatste lettergreep was weggestorven en eer een der gasten in het zondige 'hoera!' had ingestemd, klonk de stem van den geestelijke, gelijk de donder door de zaal: 'En luistert de betreffende naneef niet naar de vermaning der Kerk,' aldus heeft graaf Peter Stephanus er bijgevoegd, toen hij stierf, 'dan zal ik uit mijn doodskist opstaan en de klokken mijner kerk luiden, opdat zij den ondergang van mijn huis verkondigen, zoo ver haar galmen over 't land weerklinken.'

Geen enkel van deze profetische woorden ging voor het gezelschap verloren. En reeds was de grijze pastoor, een buiging makend voor den heer van het kasteel, uit de zaal gegaan. Niemand hield hem tegen, niemand verhinderde hem, het kasteel te verlaten.

Maar daarbinnen weerklonk opnieuw de muziek der zigeuners en draaiden de paren al walsende rond in den heiligen Adventnacht. Die huiveringwekkende sage scheen nochtans den geest van den graaf bezig te houden. Hij verdween wel is waar niet uit den kring zijner gasten, maar hij sprak verstrooid en afgetrokken, heel oppervlakkig met hen. En eindelijk ging hij een weinig ter zijde zitten, om, zooals hij zeide, naar het spel te zien, maar feitelijk, om zich over te geven aan de indrukken en gedachten, welke zich van hem meester gemaakt hadden.

Hij ging met zijn gedachten terug naar den vromen, onbedorven tijd zijner jeugd, naar de kostschool, waar hij onder de hoede van godvruchtige kloostergeestelijken met heiligen ijver geleefd, gebeden en gestudeerd had. Hij zag zich als achttienjarig jongeling, hoe hij vol heilige geestdrift voor den vorstenzoon, den heiligen Aloysius, in diens voetstappen treden en zelve ook kloosterling worden wilde. Hij zag zich voor zijn moeder staan, die hem met hevige verwijten overlaadde, toen hij haar van zijn roeping sprak; hij haalde voor zijn geest het onaangename tooneel, waarop hij te voren tegenover den pastoor had gezinspeeld, en ‘zoo is het gekomen, zooals het nu is,’ mompelde hij voor zich uit. Zijn moeder en haar wereldschgezindheid hadden de overwinning behaald. De jonge man was door haar in gezelschappen gebracht, welke hem op geheel verkeerde wegen voerden. En zoo was hij weldra van het eene uiterste in het andere vervallen. De voormalige klooster-candidaat was nu op en top een verkwister, een doordraaier geworden. Zijn moeder had zulks reeds lang ingezien en hem bezworen een christelijk leven te voeren. Hij lachte haar uit en meende: ‘Uw Christendom in schijn is niet veel beter dan mijn openlijk ongeloof. Gij zelf hebt het aldus gewild.’ Het merkwaardigste daarbij echter was, dat hij desniettegenstaande geen rust en bevrediging, geen ware vreugde kon vinden. Als een donkere schaduw volgde hem steeds een zeker onheilspellend iets. Was het 't oordeel, de schuld, het geweten? En wanneer hij zich uitgelaten aanstelde en aan alle hartstochten den vrijen teugel vierde, dan geschiedde het onbewust slechts daarom, om zich te bedwelmen, om te vergeten, welk een vreeselijk schuldbesef met ontzettende, verpletterende zwaarte op zijn hart lag.

Plotseling overweldigde hem weer die woeste, duivelachtige lust, om iets afgrijselijks te doen, alleen om de macht der onrust van zich af te schudden, zich daaraan te ontworstelen. Hij stond op, verliet onopgemerkt de zaal, ging naar zijn kamer en keerde daarna met een boek terug. Alsdan gaf hij den kapelmeester der zigeuners een bevel, en deze deelde het verwonderd zijn muzikanten mee.

(*Slot volgt.*)
J.J.G.W.

Ongevraagde raad.....
Een schets, door Béha.

De dagelijksche gasten aan de open tafel in den ‘Gouden Leeuw’ waren op aangename wijze verrast. Zeker, het logement was om de voortreffelijke kookkunst der eigenares, mejuffrouw de weduwe Moor, mijlen in het rond beroemd, en buiten alle twijfel stond het feit, dat men in ‘den Leeuw’ een eens zoo goed middagmaal vond als in ‘de Kroon’, het andere logement van het vriendelijke stadje. Maar genietingen als

de maaltijd heden bracht, werden anders op werkdagen gewoonlijk niet aangeboden. En daar de deelnemers aan de table d'hôte allemaal verstandige menschen waren, die de spijzen niet gedachteloos verorberden, doch ze zich met het juiste besef daarvan lieten smaken, werden zij begrijpelijkerwijze in de aangenaamste stemming gebracht.

Reeds de ganzeleverpastei, die op de soep volgde, genoot van alle kanten de hartelijkste ontvangst en vervoerde den candidaat notaris tot zoo'n geestdriftige lofspraak, dat hij heelemaal niet bemerkte, hoe zijn tafelbuur, de griffier, hem de mooiste stukken vóór den neus wegnam. Maar toen na de gebakken karpers eerst een paar kostelijke, goudbruin gebraden eenden en hierop een sappige reebout met de daarbij behoorende compôte op tafel kwam, toen besloot zelfs de anders zoo matige gemeentesecretaris, op zijn gewoon half fleschje nog een flesch van een fijner merk te laten volgen.

Men bleef natuurlijk niet in gebrehe, de bruinoogige Kaatje, de eenige dochter van juffrouw Moor, die volgens goede oude zede zelve de spijzen opdroeg, de levendigste goedkeuring te doen blijken. Maar het kleine ding scheen daarvoor heden geen ooren te hebben en hoorde slechts half wat men haar zeide. De vriendelijke oogen, die anders zoo schalksch van onder de lange wimpers kwamen uitkijken, leken dien dag vermoeid en onverschillig en om de roode lippen trilden het nu en dan, alsof zij een snik onderdrukte. Op de vraag, wat haar scheelde, antwoordde Kaatje, dat zij hoofdpijn had, maar te gelijk dankte zij den dokter, die haar bruispoeder aanbeval, voor dien welgemeenden raad met een minachtend schouderophalen. Het was gemakkelijk te zien, dat zij door het een of ander verdriet gekweld werd; maar bij het genot der heerlijke tafel kwam het geen der dischgenooten in de gedachten, zich daarover bezorgd te maken. Alleen de president der table d'hôte, zooals hij schertsend genoemd werd, maakte hierop een uitzondering: herhaaldelijk rustten zijn goedige blauwe oogen met een uitdrukking van oprechte deelneming op het meisje, maar het was, of deze het vermeed zijn blikken te ontmoeten.

Thans verscheen juffrouw Moor zelve in de eetzaal, een dampenden schotel met uitgestoken armen vóór zich uit dragend. Een algemeene uitroep van verrassing klonk haar te gemoet, toen zij dien vóór den president neerzette en deze het gezelschap glimlachend toeriep: ‘Appeltaart, mijne heeren!’ Appeltaart was namelijk een specialiteit van de waardin uit den ‘Gouden Leeuw’; niemand wist die zoo smakelijk te bereiden als zij, en trotsch vertelde zij, dat zelfs een hoogadellijke dame, toen zij op een uitstapje in ‘den Leeuw’ dineerde, over dit meesterlijk voortbrengsel van kookkunst zoo verrukt was geweest, dat zij haar om het recept verzocht had. Sinds dien tijd echter was appeltaart een gerecht, dat zij slechts op Zon- en feestdagen op tafel bracht. Daarom trok het de algemeene aandacht, dat op dezen regel heden een uitzondering gemaakt werd, en de dokter, die zich gaarne voor menschenkenner uitgaf, meende, dat juffrouw Moor òf wel van plan was weer te gaan trouwen, òf dat zij een hunner een lastige aangelegenheid had bloot te leggen.

Zijn buren zetten bij deze onderstelling wel is waar een ongeloovig gezicht, maar reeds bij het dessert kwam de juistheid daarvan aan den dag: want op een gegeven oogenblik trad juffrouw Moor op den heer Willem van Riet, den president der tafel, toe, en informeerde met belangstelling, of hij over het eten tevre den was geweest. En toen hij overeenkomstig de waarheid en uit volle overtuiging verzekerde, dat het hem uitstekend gesmaakt had en dat men trouwens reeds lang wist, dat men, wat betreft de verzorging van den inwendigen mensch, nergens beter terecht kon komen dan in den ‘Gouden Leeuw’, antwoordde zij met een diepen zucht van voldoening:

‘Dat doet mij heel veel plezier, mijnheer Van Riet. Nu heb ik ook den moed, u met een ernstig verzoek lastig te vallen.’

‘Kom er maar mee voor den dag, juffrouw Moor! Als ik er aan kan voldoen, zal zulks van harte gaarne geschieden.’

‘Ja, dat zit zóó. Het betreft namelijk - maar zou u niet liever meegaan naar onze huiskamer? Daar stoort ons niemand.’

Eenigszins verwonderd over dezen omhaal stond hij op en volgde haar.

Het was een vriendelijke, ondanks allen eenvoud hoogst gezellige kamer, die hij binnentrad. De goed gevulde canapé bij den breeden schoorsteenmantel moest in de koude avonduren een heerlijk rustplaatsje verschaffen. De heldere vensterruiten met de zindelijke gordijnen stonden wijd open en lieten met de gulden stralen der Septemberzon tevens den zoeten geur der herfstrozen binnen, die buiten in den tuin bloeiden. Op de eene vensterbank lag een groote grijze kat, die zich spinnend in de zon koesterde, aan het andere venster zat Kaatje, met een handwerkje op den schoot, weemoedig vóór zich uit te kijken.

Toen zij de deur hoorde opengaan, zag zij opschrikkend om. Een gloeiende blos overtoog haar volle wangen, toen zij den heer Van Riet zag binnenkomen. Vermoeid stond zij op.

Hij knikte haar vriendelijk toe: ‘Wel, juffer Kaatje, zoo in gedachten?’

Daarbij liet hij zijn blikken met welbehagen op het bekoorlijke beeld rusten, dat zoo onverwacht zich aan zijn oog vertoonde. Hij was nooit een dweper geweest en had in zijn twee en dertig levensjaren de wereld met nuchteren zin leeren beschouwen, maar voor het in liefelijke, dat deze kamer het oog van den bezoeker aanbood, kon hij zijn hart niet gesloten houden. De nette, gezellige ruimte, die in haar eenvoudige zindelijkheid het stille optreden van vrouwelijke zorg verried, en de lieftallige bewoonster in haar simpel licht kleedje, door de zonnestralen verlucht, die met trillende glansen haar bruin hoofdje omkransten... het was een beeld, dat hem met stil welgevallen, maar tevens ook met zachten weemoed vervulde, wanneer hij aan zijn eigen groot huis dacht, dat er sedert den dood van zijn moeder zoo eenzaam en ongezellig uitzag.

De stem van juffrouw Moor verbrak de betoovering.

‘Ga naar de keuken, Kaatje,’ zei zij, ‘en kijk naar het werk! Ik heb met mijnheer Van Riet te spreken.’

Zwijgend gehoorzaamde het meisje, maar onder het heengaan wierp zij den ‘president’ een langen blik toe, die hem eenigszins uit het veld sloeg. Er lag iets in als een stomme bede, een warm smeekgebed, door zielesmart ingegeven. Wat was het toch met dat kind? Verwonderd beantwoordde hij dien blik, waarop zij de oogen neersloeg en zacht de kamer uittrippelde.

Zonderling! De zon scheen nog even helder door de vensters als straks, en toch was het Willem te moede, alsof het donkerder in de kamer geworden was, sedert Kaatje ze verlaten had. Hij was er echter niet de man naar, zich lang met zulke gedachten bezig te houden, en hij wendde zich tot de hospita met de vraag: ‘Wel, juffrouw Moor, waarmee kan ik u van dienst zijn?’

Het antwoord was niet zoo gauw bij de hand. Eerst noodigde de schommelige dame hem plechtig uit op de canapé plaats te nemen, daarop schoof zij een stoel bij om tegenover hem te gaan zitten, langzaam deed zij zulks, kuchte een paar malen verlegen en begon toen eindelijk: ‘'t Is een eigenaardige zaak, waarin ik uw bijstand behoef, en ik weet niet goed, hoe ik het zeggen moet.’

‘Kom, kom, zoo erg zal het toch wel niet zijn. Voor den dag ermee! Wat hebt gij op het hart? Zorgen?’

‘Zorgen! Dat is het juiste woord, mijnheer Van Riet. Gij kunt niet gelooven, wat zoo'n eenig kind een moeder voor zorgen veroorzaakt.’

Verbaasd keek hij op.

‘Kaatje? Betreft het Kaatje? Wat bereidt die u voor zorgen? 't Is toch een lief, aardig kind.’

‘Zeker is zij dat!’ knikte de waardin uit ‘den Leeuw’ met gerechtvaardigden moedertrots. ‘Maar wat baat mij dat alles, als zij niet wil, wat ik wil?’

Nadenkend schudde hij het hoofd heen en weer. ‘Zoo, zoo! Ei, ei! Ja, dat is nog al erg!’

‘Zeker is het erg,’ barstte zij los, ‘wanneer men alles tot bestwil van zijn kind doet, en het zet er dan zijn hoofd tegen in en zegt op alles, wat men het voorhoudt, niets dan neen en al maar neen!’

‘Werkelijk? Doet zij dat? En - en wat is er dan aan de hand?’

‘Getrouwd wil ik haar hebben, en zij wil maar volstrekt niet.’

Alsof hij zooeven door iemand uit den slaap was opgeschrikt, zoo onthutst zag Van Riet zijn *vis à vis* aan.

‘Trouwen?’ vroeg hij daarop met een

verwonderd glimlachje. ‘Kaatje, trouwen? Maar zij is immers nog maar een kind.’

‘Och wat, kind!’ draafde de resolute waardin door. ‘Den tienden Augustus is zij achttien jaar geworden, en ouder was ik ook niet, toen ik mijn Balthasar tot man nam. En er moet nog iemand komen, die mij zegt, dat ik mijn huishouden niet zoo goed bestuurd heb als de beste! Gij weet dat niet, gij waart toen nog te jong, maar als uw moederzaliger nog leefde, zou die het u kunnen bevestigen.’

‘Daaraan heeft immers ook niemand getwijfeld, juffrouw Moor,’ suste hij.

‘Nu dan!’ ging zij voort. ‘Waarom zou het met Kaatje niet evenzoo gaan? En er moet weer een man in huis. Ik heb wel is waarden “Gouden Leeuw” zeker altijd zoo goed bestuurd, dat niemand daarop iets heeft aan te merken gehad, maar vrouwenbewind blijft toch altijd vrouwenbewind. Daarom ben ik blij, dat Kaatje nu oud genoeg is om te trouwen, dan zal alles anders gaan.’

‘Ja, maar wanneer het er nu enkel om te doen is, dat er een man in huis komt, waarom trouwt gij dan niet zelf weer, juffrouw Moor? Gij zijt nog in de beste jaren en zoo'n knappe vrouw behoeft toch slechts te willen.’

‘Vlei maar! Ik denk niet meer aan trouwen. Mijn Balthasar - God hebbe zijn ziel! - had wel is waar ook zijn gebreken, maar in de eerste jaren heb ik hem geen opvolger willen geven en nu ben ik eigenlijk te oud geworden, om mij naar een anderen man te schikken. Bovendien wil hij mij ook niet hebben, doch hij komt om Kaatje.’

‘Ha! Er is dus reeds van een bepaald persoon sprake?’

‘Natuurlijk, en nog wel iemand, die een zaak als de onze in de puntjes verstaat. 't Is Hendrik van den kastelein uit “de Zwaan” te Westdam. De vader trekt zich uit de zaken terug, en Hendriks oudere broer neemt het logement over; nu wordt hem zijn aandeel uitgekeerd en wil hij zich zelf vestigen. En omdat hij sinds eenigen tijd op Kaatje een goed oogje heeft en toch ook een aardig sommetje meebrengt - nu, ge begrijpt me.’

‘Ja, ja, ik begrijp u,’ antwoordde hij ernstig. ‘Dat past dan ook uitmuntend bij elkaar, wilt gij zeggen. Het goed beklante logement hier - het geld daar...’

‘Niet waar? En nu kunt gij u mijn ergernis voorstellen, als ik het meisje dat alles uiteenzet en zij zegt neen!’

‘Zegt zijn een? En waarom dan?’

DE BOEREN-GENERAAL CHRISTIAAN DE WET

De broek, die hij draagt, was te Rhenoster-rivier buit gemaakt. Zijn geweer was door de Boeren ingeleverd, het slot verbrand, de loop verbogen en daarna door de Engelschen als waardeloos weggeworpen. Boeren wapensmeden herstelden het en gaven het aan de Wet.

'Weet ik het, wat dat ongelukkige kind in het hoofd heeft gekregen? Ik stelde mij er heel wat van voor, hoe blij zij zou zijn, want zoo'n partij doet zich zoo licht niet meer voor. En als ik haar dat alles zoo echt duidelijk maak, ziet zij me enkel met groote oogen aan en opeens stroomen haar de tranen bij tuiten over de wangen. En als ik haar vraag, wat haar scheelt, zegt zij niets anders dan: Doe met mij, wat u wilt, maar Hendrik uit “de Zwaan” trouw ik nooit! - En daarbij is het nu al sinds acht dagen gebleven, hoe dikwijls ik er ook over begin. Zij wil heelemaal niet trouwen, zegt zij maar.'

'Ja, dat is wel erg voor u, - maar wat moet ik nu daarbij doen?'

'Dat is het juist, - daarom heb ik u meegenomen. De hoofdzaak is, dat ik u verzoeken wilde, mijnheer Van Riet, - of ge mij het genoegen wilt doen - haar voor te houden, dat zij hem neemt.'

Het was er uit. Hortend en stootend had zij haar wensch te kennen gegeven.

'Ik, juffrouw?' vroeg Van Riet met een uitdrukking van zichtbare ontstemdheid. 'Maar, om 's hemels wil, hoe komt gij nu op die gedachte? Hoe kan ik nu.... Neen, neen, dat moet gij u uit het hoofd zetten. In dergelijke dingen mag een vreemde zich niet mengen.'

'Maar, mijnheer Van Riet, gij zult mij toch niet in den steek laten, nadat ik zoo vast op u gerekend heb? Gij zijt de eenige, die mij nog helpen kunt. Tegen u ziet Kaatje nog op, en wat gij haar zegt, dat is voor haar als een evangelie. En ik heb er mij zooveel van voorgesteld, dat gij een verstandig woordje met haar zoudt spreken; dan zal zij wel tot inkeer komen en leeren inzien, dat mijn plan voor haar bestwil is. Neen, neen, verzet u maar niet langer; ik weet anders geen raad meer. Wacht maar een oogenblik; ik stuur het meisje dadelijk bij u.'

Met een verbluft gezicht keek Willem van Riet de schommelige gestalte na, die haastig de kamer uitstoof. Toen stond hij hoofdschuddend op en begon, met zijn rechterhand door den blonden baard woelend, het vertrek op en neer te loopen. (*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

De H. Cecilia. -

De naam dezer heilige martelares is van de eerste tijden der Kerk af bijzonder geëerd geweest, vooral door de zangkoren, die haar tot Patrones hebben gekozen en den naamdag hunner heilige Schutsvrouw getrouwelijk herdenken en vieren.

De engelachtige schoonheid en de muzikale begaafdheid dezer heilige, die in het begin der derde eeuw den marteldood stierf, hebben te allen tijde kunstenaars geïnspireerd tot meesterstukken, waarvan ons tijdschrift er in den loop der jaren een groot aantal heeft gereproduceerd.

Gaven wij voor eenige jaren de beroemde orgelspelende H. Cecilia van Carlo Dolci, waarvan het origineel berust in de vermaarde galerij te Dresden, - de orgelspelende H. Cecilia van E. Knopp in dit nummer is ongemeen fraai van opvatting en uitvoering. Bewonder de gelaatsuitdrukking der jonge heilige, verslonden in haar den Heer gewijd spel, het kostbaar gewaad en den gouden wrong van voorname Romeinsche dame, die zij was, de slanke vingeren, die in blankheid wedijveren met

de ivoren toetsen van het speeltuig. Om Cecilia hebben zich de Engelen geschaard, die haar spel met hun hemelsche akkoorden begeleiden. Wat de verbeelding des kunstenaars hier schiep is de werkelijkheid des Hemels, waar de Heilige door haar spel, in vereeniging met dat der Engelen, de grootheid en macht van God verheerlijkt.

In de protestantsche kerk te Volendam. -

Zoo luidt het onderschrift eener schilderij van de Fransche kunstenares mejuffrouw Dourse, op de wereldtentoonstelling te Parijs met een medalje bekroond. Het is er der artiste blijkbaar vooral om te doen geweest, type en kleederdracht der Volendammer vrouwen en kinderen zoo getrouw mogelijk weer te geven, en hierin is ze onbetwistbaar geslaagd. Het zou moeilijk vallen, die vrouwen en kinderen met haar vreemden hoofdtooi beter, echter uit te beelden, dan hier geschied is.

Dat deze kerkbezoekers ons door hun houding allen evenzeer stichten, durven wij niet zeggen. Er zijn er, die aan dominees woord een aandachtig oor leenen, maar ze vormen de minderheid. Voor de meisjes gaat de predikatie blijkbaar te hoog, en een paar der vrouwen meenen meer vrucht te doen met de lezing van haar bijbel dan met te luisteren naar het woord van den voorganger der gemeente. De jongen luistert wel toe, maar zou meer eerbied toonen, indien hij de handen niet in zijn wijde broekzakken had gestoken.

De Boeren-generaal Christiaan de Wet. -

Van al de Boeren-generaals is geen naam meer populair dan die van den stoutmoedigen, vermetelen, ongrijpbaren de Wet, sedert meer dan zes maanden de schrik van de Engelschen, van den minsten soldaat af tot lord Roberts toe. Hoeveel Engelsche generaals zijn niet reeds uitgezonden, om de Wet te verslaan en te vangen, maar niet één is het gelukt. Hoe vaak is het niet gebeurd, dat men hem van vier, vijf zijden meende ingesloten te hebben, dat geen uitweg meer mogelijk scheen, - toch ontkwam de Wet. En hij ontkwam niet alleen, maar hij vermeesterde een konvooi, brak de spoorlijn op, deed een trein in de lucht vliegen, nam een paar compagnieën gevangen enz. Datzelfde spelletje speelt hij nu al maanden aan een stuk met verrassend en onveranderlijk geluk, tot groote wanhoop der Engelsche legerhoofden en ministers, tot voortdurende ontsteltenis der arme Britsche soldaten, die geen dag zeker zijn, dat niet onverwachts de Wet hier of daar zal opduiken om stout en vlug zijn slag te slaan.

Verwonderen kan het ook niet, dat de eerste vraag, die de teruggekeerde City-vrijwilligers bij hun landing, na drie of vier weken van alle nieuws verstoken te zijn geweest, stelden, was: ‘Is de Wet nog niet gevangen?’

De Wet is aller schrikbeeld, een meester in de guerrilla, een onverschrokken soldaat, aan wien menig Engelsch generaal reeds het verlies van zijn reputatie heeft te danken.

Met genoegen zullen onze lezers den kloeken kop van dezen Boeren-generaal in dit nummer beschouwen. De lijnen van mond en neus spreken van vastberadenheid en wilskracht, de tinteling van het oog verraadt naast gevatheid een tikje ironie. Het geheel is een flinke, sympathieke verschijning, wien zelfs de Engelschen den tol hunner bewondering niet kunnen onthouden.

[Nummer 41]

De Van Randerberg's, door Julie Russel. (*Vervolg*.)

VOOR DE PROCESSIE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULES BOQUET.

Aan tafel bracht Van den Oudenburg het gesprek op natuurkunde, om zijn vriend, wiens terrein dit was, op den voorgrond te stellen. Deze viel ongemerkt in den onschuldigen valstrik, maar verhaalde de ontdekking van een goed bewaarden mammouth zoo ongelukkig, maakte zijn vertelling zoo kleurloos, weidde zoozeer uit over de verschillende aardlagen, dat hij geen luisteraars had, behalve Rosa, die zijn geleerd en langdurig betoog met belangstelling volgde. De conservator kon het weinig schelen of men aandacht schonk of niet; hij was niet gewoon gewillige toehoorders te hebben, als hij toevallig meer dan een paar zinnen uitte, en hij nam dat ook niemand kwalijk; daarvoor was hij te goedhartig en te bescheiden. Hij scheen zelfs niet op te merken, dat niemand er acht op sloeg, behalve zijn buurvrouw Rosa, toen hij plotseling onderbroken werd door Max, die zich tot mevrouw wendde met de woorden:

‘Ik was bijna vergeten, mevrouw, dat mama verzocht, of Emma morgen niet voor een dagje naar Wellburg mocht komen. Ik moet morgen naar Amsterdam, naar onzen bankier, en mama had Emma gaarne gesproken over het nieuw ameublement voor den grooten salon.’

‘Zal het mooi worden, Max?’ riep Petra.

‘Zoo mooi als Emma het maar wil uitzoeken,’ zei Max verheugd.

Na het diner kwam er bezoek uit het dorp: Marcel Gerrits, de oude speelgenoot en vriend van al de jonge dames op Waldenhof. Hij was de neef en pupil van den pastoor van het kleine Beekvliet. Vroegtijdig wees, was hij als kind naar de pastorie

gekomen, waar zijn heeroom zijn best deed om de noodige kennis van Latijn en Grieksch in hem te krijgen en hem met alle christelijke en maatschappelijke deugden te verrijken. De leerling maakte zich van kennis en hoedanigheden een niet te versmaden hoeveelheid eigen, wat hem soms niet gemakkelijk viel; zooveel te liever maakte hij gebruik van de gelegenheid, die de gastvrije inwoners van Waldenhof hem aanboden, om aan zijn smaak voor sport en landelijke genoegens te voldoen. Hij werd de onmisbare en onafscheidelijke makker der kinderen op het landgoed, bearbeidde Petra's tuin, haalde vogelnesten uit en ving konijnen voor Thérèse, deed voor Mina boodschappen bij de arme en nederige vrienden der liefdadige, zwartoogige dochter des huizes, die hem reeds als knaap ontzag inboezemde, en verrichtte alle mogelijke diensten, waarvoor meisjeskrachten te kort schoten. Met den heer van Waldenhof ging hij op de jacht, dat is te zeggen hij droeg diens weitasch, terwijl beiden veld en beemd, bosch en struikgewas doorkruisten. Toen hij achttien jaar was ging hij naar Leuven om de medicijnen te bestudeeren. Dat was zijn liefste wensch, en voor den ouden pastoor was het de beste loopbaan, die zijn neef had kunnen kiezen, toen hij zag dat deze zich niet geroepen achtte tot den geestelijken stand. Als de studiën volbracht zouden zijn aan de Belgische Alma Mater, zou Marcel opnieuw examen doen om zich in Nederland te mogen vestigen.

Het afscheid van Waldenhof viel zwaar. Was het te verwonderen, dat de student gedurende de vacantie meestal op het landgoed was, waar hij de eerste proeven aflegde der kundigheden te Leuven verworven? Hij dokterde aan Fox, den Newfoundlander van Paula, de oudste na Mina, en bracht Gyp weer op de been, toen deze rillend en moedeloos op het strooleger lag; hij deed wonderbare genezingen en maakte zich op alle manieren nuttig.

Hij kwam zijn gewoon middagbezoek afleggen. De pastoor had hem den vorigen dag voorzien van zakgeld, en nu was hij 's morgens naar het naburig stedeke geweest, van waar hij een struikje van een geheel nieuwe soort rozen voor Petra had meegebracht. De pastoor was steeds, gelijk voor alle kleinen en zwakken, mild geweest voor den knaap, wiens fortuintje onbeduidend was, en wiens opvoeding voor een groot deel door heeroom bekostigd werd. Toch had de kleine Marcel reeds geleerd, van de geschenken van Waldenhof aan zijn minder bedeelde natuurgenooten een gedeelte af te staan. Toen de knaap de kinderschoenen ontwassen was, en naar de universiteit ging, kreeg hij voldoende om behoorlijk in zijn behoeften te voorzien. Maar de voorbeelden van den ouden pastoor, die zich zelven het noodige ontnam om het aan een nooddruftig huisgezin te schenken, hadden de uitwerking gehad, den

student vrijgevig te maken jegens de armen, en zuinig, zelfs karig voor zich zelven. Zijn eenige uitspanning was, met een vriend, Vincentiaan als hij, onder het rooken eener sigaar, een wandeling naar buiten te maken; waar een bescheiden glas bier gebruikt werd, zelfs de sigaar werd het tweede jaar van het verblijf te Leuven afgeschaft, want het getal der te bezoeken armen werd grooter en veroorloofde die weelde niet meer.

Geregeld werd hem gedurende de vacantie nu en dan zakgeld in de hand gestopt, en in die dagen was hij daar heel blij mee. Dan zag hij, dat hem allerlei zaken ontbraken om netjes bij de familie Van Randerberg te komen, of kleinigheden, die hij gaarne voor de zusters gekocht had.

Wijl heeroom echter de kwade gewoonte had, de bij het begin der maand gevulde beurs van den studiosus tegen het midden der maand geregeld weer leeg te leenen, als de kreupele Bet of oude Geert of zieke vrouw Teunis bij hem aanklopten, en de zijne door haar lichtheid hem aanduidde, dat het onnoodig was ze uit den zak te halen, zoo haastte zich Marcel om, zoo gauw als des pastoors geldbron vloeide, zich het verlangde aan te schaffen.

'Max,' zei hij, na zijn kennismaking met den doctor, toen deze buiten het gehoor was, 'jongen, wat heb je een chiquen vriend.' Hij trommelde daarbij zenuwachtig met de vingers, knipte met de wenkbrauwen, zat zoo verlegen met gebogen hoofd en opgetrokken schouders, deed zoo juist gelijk de conservator, dat de zusters vroolijk lachten, zelfs Mina, hoewel ze met den vinger dreigde, en Petra schaterde het uit.

Max keek verstoord, en toen moest Emma het natuurlijk ook doen.

'Een beste jongen, en een trouw en oprecht vriend, Marcel,' zei hij ernstig.

'Ik geloof dat hij de beste man van Leiden is,' hervatte de student snel. Maar spoedig liet hij er op volgen: 'Verbazend wat een conversatie hij heeft! Een aangenaam en opvroolijkend reisgenoot moet hij. zijn.'

Toen sprong hij met Petra, wie het het verst kon, over de bloemperken, naar haar tuintje, waar ze den rozenstruik plantten.

Tegen vijf uur gingen de bezoekers van Wellburg heen. Honoré nam even daarna afscheid. Hij was herwaarts gekomen op verzoek zijner zuster, wie hij eerst nog een tientje had weten af te troggelen voor een uitstapje, dat hij zich dadelijk voorgenomen had, toen hij van de verloving hoorde.

Zonder omwegen durfde hij wel niet vragen, wat die elegante Van den Oudenburg waard was; maar hij zag en vernam genoeg om Amour voor veertien dagen woedend te maken en haar een maand lang te sarren.

III.

Den volgenden morgen werd een frisch zomertoiletje aangetrokken; Emma in 't bijzonder zorgde, dat ze in de puntjes was, daar haar aanstaande schoonmama op vormen stond. De regenmantel werd opgerold, in den leeren riem gesnoerd en op de dogcart gelegd; Emma zette zich voorzichtig op het bankje, wel oppassende haar jurk niet te kreuken en haar handschoenen niet vuil te maken. Rosa sprong vlug naast haar en nam de rijzweep; beide meisjes wuifden een laatste maal tegen de ouders, die met trotschen blik hun kinderen volgden: Emma, met het fijne profiel en goudblonde haar, waarvan de natuurlijke krulletjes het blanke voorhoofd en de

licht-blauw geaderde slapen streelden, en Rosa, wier beweeglijk, pikant gezichtje levenslust en frissche jeugd ademde, - tegen de zusters, die knikkend en lachend en schertsend op het bordes stonden.

Vooruit ging Gyp, de ezel, in vollen draf; langs het grasperk door het ijzeren hek, over het bedauwde gras van de beukenlaan, waar de klingelende belletjes aan zijn nek het kabbelend, babbelend beekje overstemden. Hoe dit ook bruiste verderop, en plaste en schuimde tegen de kleine sluis, en zijn best deed om zich te doen hooren, Gyp behield den boven toon, en schudde met den kop en bewoog hem op en neer naar alle kanten, dat zijn halsband carillonneerde en een geluid voortbracht als de vereenigde halsbanden van drie gewone ezels; en alle kinderen in de huizen riepen: ‘Daar is Gyp! - Kom gauw, Mieke - gauw, Truike - maak haast, Krelis!’ - en naar buiten kwamen geloopen, Gyp bewonderden, en de dames aangaapten, en beschroomd zeiden: ‘Dag, juffrouw Rosa! dag, juffrouw Emma!’ Rosa noemden ze het eerst, want Rosa was hun groote vriendin. Deze deelde hun lekkers en speelgoed en ook nuttige presentjes uit met Sint Nicolaas, maakte een flonkerenden Kerstboom in de groote zaal met Kerstmis; gaf hun centen met Nieuwjaar en Paascheieren met Paschen, en was in alle moeilijkheden hun voorspraak bij de Zusters, en de bezitster van een onuitputbaren voorraad bessengelei, koekjes, en zoete en krachtige schoteltjes als ze ziek waren.

Ook de ouders kwamen aan de deur om de dames van Waldenhof te groeten. Gyp draafde vroolijk door. Hij nam voor hem een deel dier eerbewijzen, en terecht; menige jongen zei: ‘Dag Gyp,’ vóór hij aan zijn pet trok voor de gebiedsters. Lustig liep de ezel, lustig en fier, want hij was trotsch. Vooreerst omdat hij in zoo'n mooi rijtuigje liep, dan omdat hij de kasteelezel was, en ten laatste omdat hij zulk een mooien last trok. Gyp had schoonheidsgevoel. Hij was niet, zooals velen zijner rasgenooten, wien het onverschillig is wat ze trekken. Als hij bij uitzondering de beenderige Amour, met de verflenste rozen op de gele wangen, of de oude tante Fanny in het karretje had, was hij niet vooruit te krijgen, hoewel beide dames niet veel honderden ponden wogen. Hij hijgde dan, keek kwaadaardig, sloeg met den staart, schopte met de pooten, liet moedeloos het hoofd hangen, en rechtvaardigde volkomen Amour's uitspraak aan het einde van het verkorte tochtje: ‘Een akelig beest!’

Ja, als hij voor een venterswagentje zou zijn gespannen, zou hij met lust de waren van een bloemenverkooper hebben getrokken: maar manden met roode en witte kool, plebejische aardappelen, vulgaire penen, smoezerige, schoorsteenvegerachtige schorseneeren zouden hem onverhelpbaar koppig hebben gevonden. Het waren de manden met de eerste soort groenten, waar de freule van *Mon Repos* hem aan deed denken, en tante Fanny herinnerde hem aan de laatste.

Maar vandaag was het een uitstapje, dat met een gouden kruisje zou gemerkt worden in zijn ezelsherinnering. Vooruit! hoep! - Door de groote straat. - Allo! - Langs het kapelletje. - Tramp, tramp, tramp, tramp, over den kiezelweg. Hier zijn we aan het laatste huis van het dorp. Een teeken van Rosa, wier vingers even aan den teugel trekken en.... halt. Hier woont oude Bet. Het jonge meisje springt uit het voertuigje. Ze heeft van mama een restje wijn en koek weten te krijgen voor de beschermelingen. De oude vrouw begeleidt haar bezoekster met duizend dankbetuigingen tot aan de dogcart om mejuffrouw Emma te begroeten. Daar wordt door de toekomstige mevrouw Van den Oudenburg een blinkende gulden in de dorre vingeren gestoken, en linksom den karweg op gaat het weer naar Wellburg.

Nu langzamer. Gyp heeft behoefte aan rust. Door het dorp moest het in draf; Rosa is trotsch op haar men-kennis en wil die toonen. Al de dorpelingen bewonderen haar dan ook. Maar nu mag Gyp het zich gemakkelijk maken.

Emma zegt niet veel. Nu ze Wellburg naderen, komt haar vrees voor de douairière weer op. Ze zegt bij zich zelf, dat de mama van Max een voornamer partij voor haar zoon gewenscht had en ook wenschen kon, en dat de oude dame dus zekere vooringenomenheid jegens de aanstaande schoondochter moet hebben of ten minste had; het is haar niet ontgaan, dat mevrouw Van den Oudenburg in den laatsten tijd hartelijker, veel minder vormelijk dan vroeger was. Ze begrijpt, dat er niet koude vrede, maar harmonie moet zijn tusschen haar en de schoonmoeder, wil ze Max gelukkig zien. De oude, groote toegenegenheid van den zoon voor de moeder moet samengaan met de nieuwe liefde voor de echtgenoote; en op middelen om die harmonie te krijgen en de liefde van de oude dame te winnen, peinst Emma.

Gyp heeft eerst een half uurtje gedraafd, daarna een half uurtje stapvoets afgelegd, en verliest nu bij brokjes en stukjes zijn goed humeur. Hij begint te denken, dat er een einde mocht komen aan dat ploeteren door het mulle zand, dat hem om de ooren dwarrelt, zich in zijn oogen nestelt, en de raderen veel te diep laat inzakken, zoodat hij moet rukken en zweeten om ze er uit te krijgen. Zijn geduld wordt nog een kwartier op de proef gesteld. De bosschen aan beide zijden zijn verdwenen. Men is weer op den rijksweg; maar nu schrikt de ezel den heelen tijd voor de bijen, die hun hart ophalen aan de boekweitvelden. Allengskens komt er weiland, dan hagen, waarop ruikervormige appelboomen hun volgeladen takken doen rusten; Emma klopt met haar zakdoek het stof van haar kleed, Rosa verwisselt haar rijhandschoenen voor een paar lichte Suède en zet den ezel in draf, Gyp verzamelt zijn krachten voor een laatste poging, gaat klingelingeling, klak, klak, bellend en klingelend door de laan, alsof hij zoo net van stal komt, en staat stampend en snuivend met de tong uit den bek voor de groote, open deur van Wellburg. Daar staat een vriendelijke, oude dame met bleek, fijn gelaat, zwart zijden kleed en een krans van zilverwitte haren onder het kanten mutsje, die de beide meisjes hartelijk verwelkomt, en Emma bijzonder met zulken lieven glimlach begroet, dat weg is alle angst en de verloofde met lichten tred en stralende oogen de ruime, koele vestibule binnentreedt, waar ververschingen gereed staan.

Mevrouw Van den Oudenburg had zich op het afgelegen buiten gevestigd, toen typhus haar eensklaps den afgodisch beminden man ontrukte. Ze had zich geheel aan de opvoeding van haar kind gewijd. De smart over het verlies had de gevoelige vrouw vroeg vergrijsd, en haar alle levensvreugd ontnomen. Ze zag nog slechts enkele harer voorheen vele kennissen, en indien ze nog betrekkingen met de buitenwereld onderhield, deed ze dit alléén voor haar zoon, vreezende dat hij zich anders te eenzaam zou gevoelen. Ze leefde geheel voor hem. Het was geen oogenblik in haar opgekomen, dat Emma geen goede partij voor hem was; het fortuin, dat hij eens zou bezitten, veroorloofde hem de weelde, niet op vermogen te hoeven letten in de keuze eener echtgenoote; maar ze had zijn uitverkorene in het eerst met terughoudendheid ontvangen, omdat ze naijverig was op de vreemde, die zulk een groote plaats innam in het hart van haar Max. Langzamerhand week deze bitterheid voor haar betere gevoelens, en nadere kennismaking met Emma, die haar de fijne gevoelens en edele denkwijzen van deze leerde kennen, deed zelfs warme toegenegenheid ontspruiten.

Zoo kwam het, dat ze haar aanstaande schoondochter met oprechte hartelijkheid ontving. De jeugdige bezoekster was dra in druk gesprek met de vrouw des huizes.

Ze keuvelde opgewekt en opende onbewust haar hart voor de opmerkzame toehoorster. Haar zonnige glimlach en vroolijke kout verblijdden deze, die bij zich zelve dacht, dat het diamanten sieraad, dat ze van de familiejuweelen voor het jonge meisje had laten maken, niet meer schitterde dan haar oogen, en dat het keeltje van het vinkje daarbuiten geen aangenamer muziek liet hooren, dan het welluidend orgaan en de zilveren lach van haar gast.

Rosa daarentegen scheen haar babbelzucht verloren te hebben sedert haar aankomst. Een vluchtig rood verscheen op haar wangen, toen ze afstapten, en ze was verstrooid bij het plaats nemen aan het tafeltje.

(*Wordt vervolgd*.)

Derkinderen's wandschilderingen in het gebouw der Algemeene Levensverzekering
Te Amsterdam.

Van den ouden Italiaanschen schilder Paolo Uccello, een der voorloopers van Fra Angelico, wordt verteld, dat hij zijn heele leven wijdde aan het nasporen der wetten van de perspectief, waarnaar in zijn tijd door de kunstenaars nog gezocht werd als naar den steen der wijzen.

Nacht en dag was hij bezig met zijn problemen uit te werken, en wanneer zijn vrouw, hem zoo ingespannen bezig ziende, hem bezorgd kwam aanmanen, toch wat rust te nemen, luidde zijn antwoord:

'Oh che dolce cosa è la prospettiva' (Och, wat een heerlijk ding is toch de perspectief!)

Aan die oude meesters en hun ernstig, volhardend streven naar de volmaaktheid in hun kunst wordt men herinnerd, als men het stille, gestadige pogen gadeslaat van Antoon Derkinderen.

Wat een verschil met het meerendeel der artiesten van onzen tijd, die vooral hierdoor toonen van onzen tijd te zijn, dat zij haast hebben om er te komen, dat is naam en geld te maken, de hoogste eerzucht, die een echt *enfant du siècle* schijnt te kennen.

Zeker, ook zij zoeken en ploeteren en het schouwspel van hun wedijver in de jacht naar nieuwigheden en vreemdigheden is bepaald inte essant om aan te zien. Maar wie kalmpjes dat artistiek gedoe gadeslaat merkt gauw dat het den meesten meer te doen is om succes, om het overbluffen van de groote menigte, om het uitschreeuwen van reclame voor eigen werk boven het luidruchtig attentie-trekken van anderen uit, dan wel om het zuiver uitspreken van een door nadenken gevestigde kunstovertuiging of het vastberaden doorzetten van een eenmaal voor waar erkend kunstbeginsel.

Wil men het bewijs, - men lette er maar eens op, hoe elke nieuwe vondst gedachteloos nageaapt wordt en aanstonds ontaardt in een soort mode, die haar slaafsche volgelingen een gemakkelijk en snel succes schijnt te beloven.

Maar enkelen zijn er, die rustig staan blijven bij dat draven en hollen in elke nieuw aangewezen richting; die, zich daar heel niet om bekommerend, kalm en stil hun eigen weg gaan, hetzij ze dien nog moeten zoeken en zich zelf afbakenen, hetzij ze het eens gebaande pad met vasten, zekeren stap verder vervolgen.

Tot die weinigen behoort Antoon Derkinderen, die, gelijk Uccello zich de vaststelling der wetten van de perspectief tot levenstaak gesteld had, zich met dezelfde doorzettende wilskracht wijdt aan de oplossing van het probleem der monumentale wandschilderkunst. Het lang vergeten beginsel dier kunst was ten onzent al uitgesproken door den helderzienden en logisch redeneerenden Alberdingk Thijm, toen hij de kostelijke woorden neerschreef: 'De kunst, die voegt aan het omlijste doek, aan de schilderij, welke dan ook hare grootte zij, is geheel iets anders dan de schildering, die de muren en gewelven van een zaal moet bedekken. De kunstbarende volken hebben in de bouwschilderkunst niets anders dan vlak gekleurde tafereelen gezien.'

Daarmee was het beginsel uitgesproken, maar welk een afstand moest er nog afgelegd worden om tot de zuivere toepassing van dat beginsel te komen!

Zelfs de man, die Thijm het naast stond, die hem het best begreep, de kunstenaar, die in duurzame monumenten belichaamde wat Thijm dacht en droomde, die in levende practijk omzette wat Thijm verkondigde in theorie, zelfs onze groote bouwmeester Cuypers bracht het niet tot de logische doorvoering van het genoemde beginsel.

Zeker, hij voelde met Thijm de behoefte aan de herleving der bouwschilderkunst, die met de zusterkunsten: architectuur en beeldhouwkunst in innige harmonie behoort samen te werken tot de voltooiing van het monumentale gebouw, maar onbarmhartig uit dien driebond gestooten scheen.

Hij begreep dat, al hadden architectuur en beeldhouwkunst aan een gebouw ook de hoogste vorm schoonheid gegeven, het kunstbouwwerk nog onvolledig moest zijn, zoolang niet de schilderkunst daaraan door haar kleurengloed bezieling en leven had geschonken. Een monumentaal gebouw was hem de verstoffelijking, de kristallisatie van een grootsche gedachte, een gedachte, die spreken moest uit de groote constructieve lijnen, nog duidelijker zich uiten moest in de daarbij aansluitende versiering van gebeitelde kapiteelen, schraagsteenen, lijsten en beeldfiguren, maar vooral met heerlijke breedheid in kleuren zich uitzingen kon op de groote wandvlakken, zich uitgalmen in hoogsten jubel op de van kleuren gloeiende en tintelende beeldramen.

Aan hem hebben wij het te danken, dat wand- en glasschilderkunst, de lang uitgestootenen, weer zegevierend zijn binnengehaald als onmisbare medehelpsters der bouwkunst; dat onze monumentale gebouwen weer een taal spreken, verstaanbaar voor het volk, dat, niet doordringende tot de hooge symboliek der architecturale lijnen, allicht begrijpt wat de wanden te lezen geven in gepenseelde tafereelen.

Maar hoe dankbaar wij den grooten herschepper der vaderlandsche bouwkunst hiervoor ook zijn, dat hoeft ons niet te verhinderen vrijuit te zeggen, dat zijn arbeid op dit stuk maar een pogen is gebleven, geen bereiken is geworden; dat hij het kunstbeginsel, door Thijm zoo juist geformuleerd, niet consequent en zuiver heeft doorgevoerd.

Zie maar eens de kolossale tegeltafereelen aan den achter-buitenwand van het Rijksmuseum.

Dat is geen bouwschilderkunst, die immers naar Thijm's woord niets anders dan vlak gekleurde tafereelen gedoogt; het is de kunst, die voegt aan het omlijste doek, maar hier niet op haar plaats is. Het zijn geen wandschilderingen, maar schilderijen op reusachtige schaal. En Thijm heeft toch zoo duidelijk gezegd, dat een schilderij, welke ook haar grootte zij, geheel iets anders is dan de schildering, die muren en gewelven moet bedekken. Zulke schildering moet noodzakelijk vlak zijn, mag geen diepte hebben noch ook het oog de illusie geven van naar voren tredende figuren.

Daardoor toch zou ze aan den wand zijn karakter benemen van loodrechte afsluiting. Een schildering als de hier bedoelde tafereelen aan het Rijksmuseum maakt het effect van een groot vierkant gat in den wand, waar loor men gezicht krijgt op een voor ons afgespeeld tooneel: hier Krans Hals door het St. Lucas gilde gelauwerd, daar Vondel door zijn kunstbroeders gehuldigd.

Afgezien van de qualiteiten der compositie, die nu juist niet schitterend zijn, zouden die tafereelen, ook al waren ze meesterstukken van ontwerp en uitvoering, hier nooit op hun plaats wezen. Want door de groote vierkante gaten, die zij in den muur slaan, benemen zij aan dien muur zijn karakter van hechte stevigheid, waarin juist het echte mooi van een muur gelegen is. ‘Alles wat algemeene vlakheid en rust verstoort, moet er buiten gehouden worden,’ zegt Walter Crane.

Veel beter werkt het enkel in grijsgeel gehouden tafereel, dat het uiterste vak links van den muur vult. Dit is in drieën gedeeld door geschilderde pilasters, die geschilderde bogen dragen en voor het oog den muur schijnen te steunen, zich dus aansluitend bij de architectuur. Ook de tusschen de pilasters aangebrachte voorstellingen zijn vlak gehouden en brengen dus geen stoornis in de loodrecht oprijzende vlakte van den muur. Dat laatste tafereel met de twee eerstbedoelde vergelijkende, beseft men de waarheid van Walter Crane's woord, dat ‘misschien nergens de noodzakelijkheid van den architecturalen invloed meer gevoeld wordt dan in muurversiering.’

Uit deze voorbeelden ziet men meteen, dat ook Cuypers, die immers alle tafereelen zelf ontwerpt, nog zoekt en tast naar het goede leidende beginsel, waarvan hij in de beide eerstbedoelde helgekleurde en levendig bewogen tafereelen ver af is, terwijl hij er in het stille, vlakke, architecturaal behandelde zijtafereel dicht bij komt.

Het is dan ook geen kleinigheid, zuiver een beginsel door te voeren, dat in vroeger tijd heel goed gevoeld, maar eerst in onze dagen duidelijk uitgesproken is, en waarvan de toepassing op groote tegenstrijdigheden schijnt te stuiten.

Heel uiteenloopende eischen toch moet de wandschilder met elkaar overeenbrengen en aan elken afzonderlijk en alle te zamen behoorlijk voldoen.

Vooreerst is hij geheel afhankelijk van de situatie en afmetingen der te versieren wandvlakten. Daarnaar heeft hij zijn indeeling in vakken te schikken en naar die indeeling heeft hij weer zijn voorstellingen te ordenen, die bovendien in overeenstemming dienen te zijn met aard en bestemming van het te versieren gebouw.

Dan heeft hij in die voorstellingen alles te vermijden ‘wat de algemeene vlakheid en rust verstoort’: - geen levendig bewogen, natuurlijke tafereelen dus: wat voor een schilderij, een omlijst doek een verdienste zou zijn, is hier juist uit den booze. Alle figuren moeten monumentaal rustig en kalm gehouden worden.

Maar van den anderen kant dient er toch verscheidenheid in de voorstellingen te zijn, op straffe van te vervallen in vervelende eentonigheid. Er moet ondanks de vereischte rust, leven en beweging zijn in de figuren, willen zij geen stijve poppen worden.

Dan komt de kleur: alle helle, schitterende verven moeten vermeden worden, alles moet in zachte, gedempte tonen gehouden, wil men niet dat de wand al te brutaal de aandacht vergt, als was hij de hoofdzaak in het vertrek, terwijl hij zich met de bescheiden rol van afsluiting behoort te vergenoegen.

En toch moeten de kleuren weer genoeg spreken om de onderscheiden figuren, elke naar haar waarde, te doen uitkomen; en bij de verscheidenheid moet weer de overeenstemming worden in 't oog gehouden, zoodat de eene kleur niet willekeurig naast een andere kan geplaatst worden, maar alle samensmelten tot een aangename harmonie.

Daarbij komt nog dat men een wandschildering niet willekeurig kan wenden of draaien naar het licht, zooals een omlijst doek of paneel, dat men naar verkiezing hooger of lager, schuin of voorover plaatst of hangt, opdat de beschouwer het uit den gunstigsten ooghoek kan bezichtigen.

De wandschildering behoort zoo te zijn, dat, waar de beschouwer er ook op behoorlijken afstand vóór geplaatst is, hij ze altijd goed ziet, wat vooral bij schilderingen van grooten omvang een heel moeilijk te vervullen eisch is.

Zoo ergens dus, dan heeft hier de kunstenaar tal van moeilijkheden te ovewinnen, om, zonder eenige afwijking ter eene of ter andere zijde, de gouden middelmaat te houden. En het kan ons niet verwonderen, dat een zoo ernstig kunstenaar als

Derkinderen er nu al sinds jaren op studeert, dat juiste midden te vinden. Hoogst interessant is het in zijn opvolgende werken na te gaan hoe hij daar stap voor stap toe gekomen is en eindelijk in zijn jongste wandschilderingen het lang gezochte heeft bereikt.

(*Wordt vervolgd.*)
J.R. van der Lans.

Het maal van Balthazar.
(*Slot.*)

In 't volgende oogenblik begon er een huiveringwekkende muziek: de melodie van het *Dies irae*, het kerkelijk lied van den jongsten dag. Toen de muziek zweeg, sprong graaf Tarczay op een stoel en sprak oogenschijnlijk met diepen ernst: ‘Aangezien wij zondige wereldlingen heden morgen verzuimd hebben, het Evangelie te gaan hooren, zal ik het u nu voorlezen, alhoewel het reeds over middernacht is. Luistert dus!’

DE OUDE BRUG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ERNEST STANTON.

En hij begon plechtig het Evangelie van den eersten Zondag in den Advent te lezen, die aangrijpende profetie uit den goddelijken mond betreffende de verwoesting van Jerusalem en den ondergang der wereld, die aan ernst en vreeselijkheid alles overtreft, wat er ooit geschreven of gesproken werd.

Maar hij was nog niet ten halven wege met het voorlezen gevorderd of een door merg en been dringende kreet van alle aanwezigen gilde door de zaal: ‘De klokken!’ En door de vensterramen heen dreunde een afschuwelijk, huiveringwekkend gelui. Met horten en stooten galmden de gezamenlijke klokken, als door een onzichtbare hand heen en weer bewogen en wakker geschud; daarna eenige oogenblikken van stilte. Maar nu begon het weer - en met ontzetting zagen de gasten hoe beide torens der kerk, helder door het maanlicht bestraald, waggelden.

DE KATOENOOGST IN ZUID-AMER IKA.

Opnieuw weergalmden de prachtige klokken - gelijk een ontzettende jammerklacht klonk haar plotseling, luid geklep. Het was doodstil in de feestzaal van het kasteel Tarczay geworden.

‘De toren wankelt!’ riep weer een stem.

‘De toren zinkt!’ gilde een ander daartusschen.

‘Dwaasheid!’ schreeuwde uit alle macht de graaf, die zich hersteld had van den eersten schrik, ‘de zwartrok en zijn handlangers hebben ons deze poets gespeeld - zij zullen er voor boeten! Komt, volgt mij naar de kerk, naar de torens, opdat wij de verstoorders van ons feest straffen. Zij zullen met zweepslagen gekastijd worden!....’

En hij vloog naar buiten, bedienden hem na, de trappen af; de meeste gasten volgden; woedende bedreigingen tegen de menschen, die hun dezen spot en schrik hadden aangedaan, werden vernomen. De volle maan goot heur licht over de binnenplaats en het front der naast het kasteel staande kerk, zoodat men alles nauwkeurig zag. Nu waren zij beneden gekomen en stonden op het kerkplein. Een onheilspellend gorgelen en ruischen scheen uit de diepte te komen.

De graaf gaf bevel de kerkdeuren te openen. Opnieuw weergalmden de klokken met onrustbarend dreunen.

'De toren zinkt!' schreeuwde iemand; 'ik heb het duidelijk gezien'; een steunen en kraken van balken en gebinten boven vervulde de gasten met schrik en ontsteltenis. De kerk werd geopend. Met windlichten en fakkels traden de graaf en zijn bedienden naar binnen.

Wat was dat?

De vloer bewoog zich en was met water bedekt; het kwam uit de benedenkerk, uit de krypte, den grafkelder der voorzaten. Een dof kloppen werd vernomen, en nu - ijselijk! - sprong de deur naar den grafkelder open, en de graaf zag, bij het schijnsel der fakkels, dat deze tot boven toe met water gevuld was. En op dat water dreven de lijkkisten - deze hadden van binnen tegen de deur der krypte gebonsd. Thans stond een der dood kisten in de opening van de deur, en, als door een onzichtbare hand voortgestuwd, kwam haar voorste gedeelte over den drempel; er volgde een golf water, deze tilde de kist op en dreef haar tot voor de voeten van den graaf....

'Verlaat de kerk - in 's hemels naam!' schreeuwden zijn bedienden, 'de kerk verzinkt!'

Maar de graaf zei doodsbleek tot een der bedienden: 'Haal terstond den pastoor, opdat deze het Allerheiligste uit het tabernakel neme.' En hij bleef, in weerwil van het golven en waggelen van den vloer, ondanks den hooger wassenden watervloed, welke uit den grond opborrelde in onophoudelijk gegorgel en geplas, trots het kraken, knarsen, knappen, knetteren en steunen van de gewelven boven zijn hoofd. Hij bleef, totdat de geestelijke verscheen, die, doodelijk verschrikt, met stool en roket naar het hoogaltaar schreed, om het Allerheiligste in veiligheid te brengen. De vloer was reeds gezonken, het water stond tot over de knieën, en meer dan een dozijn doodkisten dreven, uit de krypte gespoeld, daarop rond.

'Graaf Petrus Sephanus, mijn voorzaat, heeft gelijk gehad,' sprak de graaf luide, toen hij, met ontdekten hoofde achter den pastoor uit de kerk kwam en naar buiten trad, waar op eerbiedigen afstand zijn gasten stonden, waarbij zich reeds lieden uit het dorp gevoegd hadden. Zonderling ongetwijfeld, maar geen der torens stortte in, evenmin de kerk; het geheele gebouw zonk trapsgewijs dieper, en men kon reeds bespeuren, dat de kerk veel lager stond dan voorheen. Rondom haar spoelde het water.

Nu eerst keek de graaf naar zijn kasteel.

En wat hij daar zag, deed hem van ontzetting terugdeinzen.

Ook het heerlijke, reusachtige slot begon te zinken! Uit de deuren vloeide reeds het water over de drempels, en boven, onder de ontzaglijke dakspanten, kraakte en dreunde het afgrijselijk: de eiken balken van den dakstoel kwamen in beweging, zandsteen en metselwerk brokkelden van buiten af, vensterruiten sprongen en vielen kletterend naar beneden met steenen en pannen!

Kasteel en kerk verzonken, zonken heel langzaam, bijna onmerkbaar in den schoot der aarde.

Jammerend hadden de laatste gasten het kasteel verlaten; ook de moeder van den graaf was in veiligheid gebracht; de paarden had men uit den stal gelaten - maar overigens vermocht men niets meer te redden. Reeds stond het water hoog rondom het kasteel; het omgaf dit, als om de menschen te weren, opdat het met al zijn onschatbare kostbaarheden reddeloos verloren zou zijn.

Inmiddels had zich het vreeselijke nieuws door heel het dorp verspreid en nu stond het volk in een kring rondom den graaf en diens gasten, werkeloos op eenige honderden schreden van het kasteel toe te zien en het ijselijk schouwspel gade te slaan, hoe het kasteel en de kerk van Tarczay langzaam in de diepte verzonken. Van tijd tot tijd weergalmden de klokken - en telkenmale weende de menigte overluid en riep God aan om barmhartigheid en vergiffenis. De graaf stond, heel vooraan, tot aan zijn heupen in 't water en sloeg den ondergang van zijn geluk en bezitting gade. Hij wendde er geen oog af, zijn gelaat scheen uit staal gesmeed, zijn gestalte als versteend. De winterkou scheen hij niet te gevoelen, en nergens anders aan te denken, dan aan het ontzettend tafereel van verwoesting.

Het werd drie, vier uur in den morgen. Nog wees het uurwerk van den toren den tijd aan, nog verkondigde het de uren, terwijl reeds de helft van kerk en kasteel in de diepte verzwolgen lag.

Een eigenlijke instorting had niet plaats, het was meer een algemeene verzakking van den grond, waarop de reusachtige gebouwen stonden.

De pastoor was met de dorpelingen begonnen te bidden; luide klonk het van alle kanten ‘verhoor ons’ en ‘bid voor ons’ der litanie van Allerheiligen.

Toen de morgen aanbrak, ongeveer tegen acht uur, was alles voorbij. Kasteel en kerk waren van den aardbodem verdwenen; alleen de torenspitsen staken nog boven den grond uit. De klokken zwegen, zij waren bedolven. En nog altijd zakten de gebouwen. Dan, waar het kasteel met zijn zeshonderd kamers gestaan had, en waar de kerk heel den omtrek overzag, was nu een poel - gelijk aan het moeras, dat reeds sedert eeuwen zich in de nabijheid uitstrekte. Men kon het niet betreden, wilde men geen gevaar loopen zelf te verzinken. Langzaam had vuil water, slijk en kroos de plaats bedekt, waar het kasteel en de kerk gestaan hadden.[1)]

Ongetwijfeld had de moerasachtige grond allengskens de fondamenten van het kasteel ondermijnd en weggespoeld, misschien ook lagen daar oude verlaten mijngangen, welke ingestort waren. De bedreiging van den vromen voorzaat was vervuld. De oude gravin stierf eenige dagen daarna.

Veertig jaren zijn verstreken; het is weer Advent geworden. Dikke duisternis ligt over het aardrijk uitgespreid en omhult ook met haar donkeren mantel den hoogen heuvel, welke te midden van een rijke, vruchtbare vlakte, bij dag van verre zichtbaar, zich vriendelijk-ernstig met zijn kerk, gebouwen en den muur, die deze omgeeft, verheft. Terwijl beneden rondom alles slaapt en heinde en ver geen licht te bespeuren is, geen geluid vernomen wordt, waakt en bidt men daarboven reeds in het donkere koor der oude kloosterkerk, hoewel ternauwernood het tweede morgenuur door de zware slagen der torenklok in den nacht is aangekondigd. Het eeuwige licht en een paar armzalige lampen werpen een mat schijnsel op de broeders, koornovicen en paters, die hier rechts en links van het altaar in sombere rijen neerknielen, elk op zijn plaats, elk in aandacht verdiept.

Juist zijn de kleine getijden van de Moeder-Gods weggestorven en een doodsche stilte ingetreden. Als in de rust des grafs en het zwijgen van den dood knielen hier de monniken, ieder voor zich stil mediteerend, in liefde en diepen eerbied met God. zijn Heer en Verlosser sprekend: het schoonste, ongestoordste uur van heel het dagwerk.

1) Het kasteel verzonk in 1814; het lag in 't comitaat Saros, aan den oever der beek Tarcza bij Darocz. In de laatste jaren dacht men er ernstig over, opgravingen te doen; vier adellijke familiën namen daaraan deel, ook die van graaf Geza Zichy, den intendant der opera te Boedapest.

Onder de monniken van deze strenge orde is er een, de oudste onder de broeders, die in het schijnsel der lamp, dat op zijn gelaat valt, er zeer eerbiedwaardig uitziet, gelijk een oudvader of profeet. Een lange, sneeuwwitte baard daalt van zijn mager gezicht op het donkerkleurig scapulier, de kap dekt zijn schedel, zijn handen zijn verborgen. Onbeweeglijk knielt hij daar, verslonden in het onderhoud met zijn Heer.

En wie de zielewoorden van den grijzen kloosterling kon beluisteren, die zou wonderbare dingen vernomen hebben in het gebed, dat uit zijn gemoed opstijgt, als een ingehouden jubelkreet tot God in den hemel. ‘Uit de diepte roep ik tot U, o God, Heiland en Redder, en in alle eeuwigheid wil ik U dank zeggen,’ zoo spreekt de ziel van den grijsaard, ‘Gij zijt het, die mij uit het stof hebt opgeheven, die mij uit den afgrond getrokken hebt, om mij tot Uw kind en erfgenaam te maken. Weer is de dag aangebroken, waarop Gij mij met sterken arm gerukt hebt uit de hel en het verderf en in Uw licht en op Uw wegen geplaatst hebt. Zoolang mijn ziel leeft, wil ik niet ophouden U te danken voor dien verschrikkelijken nacht, waarin Gij met Uw goddelijke, krachtige hand de boeien verbroken hebt, welke om mij gesmeed waren, die mij aan de wereld en de zonde gekluisterd hielden. Gij hebt ze verbrijzeld, Gij hebt binnen weinige uren mijn aardsche bezitting, mijn rijkdom en huis, mijn trots en blijdschap laten verzinken in de diepte, en hebt mij nog vrij gemaakt en gered. Geloofd zijt Gij, o Heer, wiens wijsheid reikt van het begin tot het einde en alles verstandig en wijs beschikt. Geloofd zij dit huis en de deur, waartoe mij Uw genade met zachte en onweerstaanbare aantrekkingskracht geleid heeft, om hier rust te vinden! Geprezen zij het gezegende oogenblik, toen ik het beeld boven dezen ingang gewaar werd, het beeld van de Moeder Gods met haar Kind, Gods Zoon, en toen ik de woorden las: “De eenzaamheid is de drempel des hemels.” Geloofd zij die ure: toen is de blinddoek van mijn oogen gevallen, en ik wist wat mijn bestemming en einddoel is. Geloofd en geprezen zijt Gij, o drieëenig genadige God, en gij, allerheiligste Maagd, onder wier bescherming dit huis staat, voor de wonderbare orde, welke Gij hier laat heerschen! Van den eersten dag af, dat ik hier was, gevoelde ik, dat ik op de plaats ben, waartoe Gij mij reeds van den moederschoot geroepen hebt. En toen ik voor de laatste professie en de eeuwige geloften hier in het koor dezer heilige woonstede knielde, hebt Gij mij gezegd, dat ik nu was, waar Gij mij hebben en mij zalig maken wilt. Hemel en aarde, dag en nacht, zon en werelden alle mogen met mij U er voor lofprijzen, dat Gij op wonderbare wijze mij sedert vele jaren hier Uw vrede en een voorspraak van den hemel geschonken hebt; Gij hebt mij het aardsche ontnomen, maar het hemelsche, oneindige, heerlijke daarvoor in de plaats gegeven; Gij hebt in de wereld mij tot bedelaar gemaakt en mij daarvoor met onuitsprekelijke schatten van genade, van geluk, van zaligheid overladen. Gij hebt mij, den grooten zondaar, den verachter van Uw geloof, vergiffenis verleend, mij weer rein gewasschen en gerechtvaardigd in Uw oogen. Gij hebt mij met dezelfde genade, welke mij hierheen geleidde, ook hier vastgehouden in sterke liefde tot de heilige boetvaardigheid en tot het zoete zwijgen, tot harden arbeid en tot ontbering en tot waken in Uw dienst. Wat mijn moeder aan mij misdeed door misplaatste liefde, dat hebt Gij hersteld, want Gij zegt van U zelven: “Al zou ook een moeder haar kind vergeten, Ik zal u niet vergeten!” Gij hebt, o Verlosser, mijn ziel gered, gekocht, al worstelend verworven: ik ben de Uwe en wil de Uwe zijn altijd en eeuwig in leven en sterven, de Uwe in liefde, dankbaarheid en trouw voor eeuwig!’

Geen wereldlijk oor verneemt de samenspraak van den grijzen monnik met God in dat nachtelijk uur. En niemand in heel het Trappistenklooster weet, dat de nestor der

geprofeste broeders een Hongaarsche graaf is, van wien, veertig jaren geleden, in den eersten nacht van den Advent, kasteel en vermogen door de aarde verzwolgen werden.

Een slag op een bord klinkt in de grafachtige stilte van het koor, te gelijker tijd verkondigt de klok het derde uur in de duisternis van den nacht. Eensklaps verheffen de stille biddenden zich en staan daar, onbeweeglijk als standbeelden, den blik op de groote boeken gericht, welke voor hen op zware lessenaars liggen.

'*Deus in adjutorium meum intende!*' klinkt plechtig een hooge stem langzaam door de kerk, en even langzaam weerklinkt het heele koor van de 150 broeders grootsch en machtig: '*Domine ad adjuvandum me festina!*' En de metten van den heiligen Advent beginnen; de psalmen in twee koren eerbiedig gebeden,

en de lessen telkenmale door een van tweeën plechtig gezongen, die wonderschoone lessen, waarin de woorden van Isaias den Zaligmaker en de verlossing boodschappen: ‘Er zal opgaan uit den wortel van Jesse een tak en een bloem, en de Geest des Heeren zal op hem rusten; Hij zal de armen rechten in gerechtigheid; Hij zal zijn toegerust met gerechtigheid en trouw en vrede zal Hij brengen; het lam zal naast den wolf grazen en de panter naast het geitje; de aarde zal vol zijn van de wetenschap Gods; de volkeren zullen tot den wortel van Jesse, welke, een teeken der natiën, daar zal staan, de handen opheffen....’

En in koor zingen de monniken als antwoord op deze overoude profetieën: ‘Jerusalem, weldra breekt uw heil aan: Ik wil u redden en u bevrijden, vrees niet, spreekt de Heer; zie, Hij komt en Zijn heiligen met Hem en een groot licht zal in die dagen opgaan. De Heer neemt van u alle droefheid weg, het rijk is in Zijne handen en de macht en de heerlijkheid, en Hij zal in eeuwigheid heerschen.’

En met heilige geestdrift en blijdschap zong de grijze geprofeste kloosterbroeder mee. Het scheen hem toe, alsof elk woord van deze heilige stukken in het bijzonder op hem toepasselijk, voor hem geschreven was. En dit was geen zelfmisleiding. Immers de woorden van dezen heiligen tekst bezitten zulk een goddelijken inhoud, dat hij, aandachtig overwogen en gebeden, voor ieder een eigen troost, een eigen licht verleent, gelijk iedereen, die den Heer onder de gedaante van brood ontvangt, Hem geheel voor zich zelven in zijn ziel opneemt.

Nog eenige jaren heeft broeder Bruno, zooals graaf Tarczay in 't klooster genoemd werd, geleefd. En toen de dood hem naderde, en men hem onder de aandoenlijke ceremoniën in het schamele Trappistengraf liet neerdalen, toen was zijn leven van boetvaardigheid geeindigd en het eeuwige leven in het paradijs had hij voor altijd verworven: Gods genade had hem gered, behoed en tot Hem geleid.

J.J.G.W.

Ongevraagde raad ....
Een schets, door Béha.
(*Slot.*)

De zending, die hij zich zoo onverwacht zag opgedragen, was den heer Van Riet volstrekt niet naar den zin. Hoe kwam de vrouw er eigenlijk toe, hem in zulk een kiesche aangelegenheid in het vertrouwen te nemen? 't Is waar, sinds zijn jongelingsjaren placht hij meestal in ‘den Leeuw’ 's avonds zijn glas bier te drinken; na den dood zijner moeder was bij begonnen er ook zijn middagmaal te gebruiken, omdat het hem niet smaakte, wanneer hij thuis alleen zat te eten. Zoo ging hij sinds jaren het huis in en uit en had de veranderingen, die daar voorvielen, mee beleefd, alsook meermalen de spraakzame vrouw een geduldig oor geleend, wanneer zij hem haar kleine zorgen klaagde. Maar van dit alles tot hetgeen zij vandaag van hem verlangde, dat was toch waarachtig meer dan één schrede!

Bovendien gevoelde hij zich voor de taak, die hem hier gesteld werd, allerminst berekend. In zijn zaak, ja, daar stond hij zijn man; ook in den vriendenkring wist hij, hoe hij zich te gedragen en wat hij te spreken had, - maar hoe men een jong meisje een verloving naar den zin moet maken, waarvan zij bepaald niets weten wil, dat

was hem in de verste verte niet duidelijk. Slechts dit ééne was hem helder, dat de zaak hoogst onverkwikkelijk voor hem beloofde te worden. Of Kaatje zou in tranen uitbarsten, en - tegenover weenende vrouwen was hij zoo onbeholpen als een kind, òf zij zou een bits gezicht opzetten, dat hij nog van haar redetwisten met den dokter kende, en hem op zijn welgemeende vermaningen korrelige antwoorden geven, - en dat stond hem nog meer tegen. En zulke antwoorden zou zij wel weten te vinden. Zij behoefde hem bijv. slechts te vragen, waarom hij dan zelf ongetrouwd bleef, als hij het huwelijk zoo'n aanbevelenswaardige zaak achtte. Wat moest hij haar daarop antwoorden? Dat hij zich aan het verkeer in 'den Leeuw' zoo gewend had, dat hij daardoor aan trouwen heelemaal niet dacht? Dat was toch zeker geen reden, die steek hield. Maar welke andere reden had hij dan? Hij wist het zelf niet. Hij had zich bij het leven, dat hij tot nu toe geleid had, zeer wèl bevonden, en van de jonge dames, met wie hij in aanraking was gekomen, had geen enkele in hem den wensch doen ontslaan, haar door den huwelijksband duurzaam aan zich te verbinden. Telkens had hij een of ander bij haar ontdekt, wat hem afstiet: de een was te hoogmoedig, de andere te wispelturig, een derde soms een blauwkous, en allen ontbrak het aan het frissche, het natuurlijke, dat de voornaamste bekoorlijkheid der vrouw uitmaakt.

Kaatje - die bezat dat alles. En over het geheel: zij was een allerliefst meisje. Maar dat zij nu reeds zou trouwen, dat piepjonge ding, dat wilde hem maar niet aanstaan.

Hoofdschuddend trad hij naar het venster en keek naar buiten in den hersstachtigen tuin.

Hoe bont werd reeds de kleur van het loof! Niet lang zou het meer duren, of de October-stormen zouden het van de boomen schudden, zoodat het de wegen als met een geel tapijt bedekte. En dan kwam de winter en hulde alles in zijn witte sneeuwlakens, en na den winter de lente, die de takken met nieuwe bladeren bekleedde, welke laatste weer bestemd waren, den volgenden herfst ter prooi te vallen. En zoo volgde het eene jaar op het andere, en men werd ouder en merkte dit bijna niet.... Kaatje - en trouwen! Het was hem of het pas gisteren geweest was, dat zij nog als schoolmeisje in korte kleeren en met loshangende vlechten door den tuin sprong. Wanneer zij hem dan voorbijvloog, placht hij haar aan die vlechten te grijpen, maar dan werd zij boos op hem en eerst, wanneer een paar stukken lekkers voor den dag kwamen, was zij weer verzoend. Dan klom zij op zijn knieën en gaf hem een kus als dank. Die liefkoozingen waren mettertijd natuurlijk ach terwege gebleven, maar desniettemin had hij in haar altijd nog een kind gezien, tot op den huidigen dag.

De kamerdeur werd geopend en weer gesloten. Daardoor schrikte hij uit zijn gemijmer op en draaide zich om.

Kaatje stond vóór hem.

Een oogenblik zag hij haar verwonderd aan. Waar had hij toch zijn oogen gehad? Neen, dat was geen kind meer, dat was een volwassen, liefelijke maagd. Waarlijk, Hendrik uit 'de Zwaan' had zoo'n slechten smaak niet: zij moest een allerliefst vrouwtje wezen! En bij die gedachte viel hem weer in, welken last juffrouw Moor hem had opgedragen, en hij schraapte zich de keel, om de verlangde boetepreek te houden.

Maar voor hij den mond kon opendoen, gebeurde er iets, dat hij niet verwacht had.

Met de handen over de borst gevouwen, sloeg Kaatje de van onderdrukte tranen vochtige oogen naar hem op en zei met een zachte, maar toch vaste stem: 'Ik bid u, mijnheer Van Riet, doe geen moeite mijn besluit aan 't wankelen te brengen. Moeder

heeft mij gezegd, dat zij er u om verzocht had, maar doe heelemaal maar geen moeite. Het zou toch niets helpen. Ik kan eenmaal niet anders.'

Door deze woorden werd hij wel eenigszins uit het veld geslagen, maar eigenlijk had hij zich wel kunnen voorstellen, dat de zaak niet zonder een kleinen redetwist zou afloopen, anders had haar moeder immers zijn bijstand niet behoeven in te roepen. Eerst wilde hij het eens met zachte overreding beproeven.

'Maar waarom kunt gij dan niet anders, lieve Kaatje?' zoo begon hij het tweegevecht. 'Wanneer men in zulk een gewichtige zaak ronduit neen zegt, moet men toch zijn redenen daarvoor hebben. Noem mij die eens!'

'Redenen? Mijn hemel, ik zou denken, dat het reden genoeg is, als ik nu eenmaal geen zin in hem heb.'

'Geen zin in hem? Ja, natuurlijk, dat zou een reden kunnen zijn. Maar waarom hebt ge dan geen zin in hem?'

Zij talmde een oogenblik met het antwoord, daarna zij schuchter: 'Ik ben niet knap genoeg, om u dat zoo duidelijk uit elkaar te zetten, maar ik voel het: ik heb geen zin in hem.'

'Maar hij is toch een zeer fatsoenlijke, brave jongen en hij staat uw moeder heel goed aan.'

Hiermee dacht Van Riet een doorslaand argument te hebben aangevoerd, maar hij bleek zich daarin vergist te hebben, want er speelde iets als een fijn glimlachje om den mond van het meisje, toen zij antwoordde: 'Welnu, daar *ik* met hem moet trouwen, zou hij toch vóór alles *mij* moeten aanstaan.'

'Dat zal hij ook mettertijd.'

'Dat zal hij niet!' riep zij. 'En al was dat zoo, dan nog zou dat het ware niet wezen. De man, met wien ik eenmaal trouw, moet mij van het begin af dadelijk hebben aangestaan. En wanneer ik zoo niet trouwen kan, blijf ik liever ongetrouwd. Nu weet gij het, mijnheer Van Riet, en kwel mij nu niet langer! Gij ziet immers, dat het toch tot niets dient.'

Deze halsstarrigheid bij het meisje was werkelijk ongehoord. Met goedheid was daar niets tegen te doen, dat zag de vertoornde Van Riet in; men moest het dus eens met scherper geschut probeeren.

'Zoo, ge blijft dus bij uw neen? En aan het verdriet, dat ge uw moeder daardoor aandoet, denkt ge heeelemaal niet? Gij moest blij zijn, haar een genoegen te kunnen verschaften. Maar als men natuurlijk zoo zelfzuchtig is en slechts aan zich zelve denkt, en zijn moeder niet eens een offertje kan brengen....'

Hij verstomde midden in den volzin, draaide zich om en ging naar het venster. Waarom ook had hij bij zijn strafpredikatie Kaatje zoo onafgewend in de oogen gekeken? Toen moest hij wel zien, dat onder den indruk zijner harde woorden een paar heldere druppels haar oogleden loslieten en langzaam over de rooskleurige wangen neerrolden. En op dat gezicht bleef het slot van zijn volzin hem in de keel steken, en moest hij een paar malen zoo merkwaardig slikken: het was toch beter, als hij haar een poosje niet aankeek.

Kaatje haalde haar zakdoekje te voorschijn om haar tranen af te drogen, daarop begon zij weer, aarzelend en door snikken afgebroken: 'Het is heel slecht van u, mijnheer Van Riet, dat gij zoo tot mij spreekt, en het is ook niet waar, wat gij zegt, dat weet gij zelf heel goed. Ik zelfzuchtig, ik slechts aan mij alleen denken, ik mijn moeder geen offer kunnen brengen?! - Dat had ik niet gedacht, dat gij zoo van mij kondt denken, en dat heb ik zeker niet verdiend. En dat juist gij mij zoo iets zeggen moet! Gij weet niet, hoe hoog ik met u ingenomen ben geweest, en dat ik er altijd

op uit was u een genoegen te bereiden. Nu ja, gij waart immers ook altijd zoo goed voor mij, reeds toen ik nog op school ging. En hoe prettig hebben wij altijd gekeuveld en wat hebt gij mij niet al mooie dingen verteld! Den heelen morgen spitste ik mij altijd op den middag, wanneer gij kwaamt, en 's namiddags op den avond, en dan, wanneer gij weg waart, heb ik vaak nog gedacht over hetgeen gij met mij gesproken hadt. U heb ik steeds alles verteld, wat mijn gedachten bezig hield, voor u had ik geen geheimen. Dat zou immers allemaal anders moeten worden, wanneer ik trouw! En daarom reeds wil ik niet, want ik kan mij niet voorstellen, dat een derde zich tusschen onze vriendschap zou kunnen dringen.'

Reeds lang keek Willem van Riet niet meer het venster uit; met zijn gelaat naar Kaatje gekeerd, luisterde hij in gespannen aandacht naar haar woorden, die hem een blik deden slaan in de diepte harer ziel, en het was hem, alsof langzaam, langzaam een blinddoek van zijn oogen viel en hem een blik in een helder, zonnig landschap vergund werd.

'En nu zie ik immers,' ging het meisje voort, 'dat het toch niet zoo is als ik mij had voorgesteld, en dat doet mij zoo pijn. Ach, denk toch niet zoo slecht van mij! Ik wil immers alles ter liefde van u doen, op dat ééne na.

Maar dat moet ge werkelijk niet van mij verlangen. Ik *kan* dien jongen man niet trouwen.'

Hij trad op haar toe en streek haar vriendelijk met de hand over het haar. Een diepe blos overtoog bij die aanraking haar lieftallig gezichtje, en zij zag met een blijden glimlach tot hem op; doch dal lachje verdween weer snel, toen hij zeide: 'Maar het behoeft bij slot van rekening Hendrik ook niet te zijn. Uw moeder zou enkel maar graag zien, dat gij gingt trouwen, en als de een u niet aanstaat, dan is 't misschien een ander.'

'Neen, neen!' riep zij, terwijl zij als afwerend de handen vóór zich uit stak, 'ik wil ook geen anderen.'

'Werkelijk niet?' vroeg hij gespannen. 'Wees oprecht, Kaatje! Werkelijk geen ander?'

Zij schudde zwijgend het lieve hoofd.

Merkwaardigerwijze scheen hem dat heelemaal geen zorg te veroorzaken: integendeel, een blijmoedig-zonnig glimlachje speelde om zijn lippen, toen hij vervolgde: 'Wij zullen toch eens moeten probeeren, of wij er geen kunnen vinden.'

Zij drukte beide handen tegen haar rooskleurige kleine oortjes en riep: 'Neen, neen! Ik wil er niets meer van hooren.'

'Ook goed,' lachte hij, 'dan zal ik het opschrijven.'

En reeds zat hij aan de tafel, doopte de pen in den inktkoker en wierp ras een paar woorden op een blank stuk papier, dat hij haar vervolgens toereikte. Gemelijk gestemd keerde zij zich af. Doch hij liet zich niet zoo gemakkelijk afschrikken.

'Hoe, Kaatje,' vroeg hij, 'zooeven nog hebt ge gezegd, dat ge alles ter liefde van mij doen wilt, en nu wilt ge niet eens ter liefde van mij die paar woorden lezen?'

Dralend nam zij het blad papier uit zijn hand. 'Nu dan, ter liefde van u wil ik het lezen, maar ik weet vooruit, het dient toch nergens voor.'

'Dat zou mij spijten,' zei hij lachend.

Slechts één blik wierp zij op het papier, toen liet zij het met een zachten uitroep van verbazing of ontsteltenis vallen en keek Van Riet aan, om zijn blik dadelijk weer te ontwijken en het geschrevene nogmaals te lezen. Het kon immers een vergissing zijn! Maar neen, daar stond het zwart op wit, door zijn eigen hand geschreven:

Verloofd:
KAATJE MOOR en WILLEM VAN RIET.

EEN MEISJE UIT HET BEIERSCHE LAND.
Naar de schilderij van M. Wunsch.

Met een teederen blik het verwarde meisje beschouwend, vroeg hij: ‘Nu, Kaatje, hebt ge in hem ook geen zin?’

Bevend, zonder schier te weten, wat zij sprak, stamelde zij: ‘Is dat geen scherts? Gij - wilt gij mij werkelijk tot vrouw hebben?’

Hij sloot haar in zijn armen en fluisterde haar toe: ‘Ja, ja, u en u alleen! Kijk, ik wist zelf niet, dat ik je liefhad. Pas toen je straks je hart vcor mij blootlegde, toen ontdekte ik het opeens, en nu houd ik je vast, kleine, lieve Kaatje, voor het geheele leven, als ge de mijne wilt zijn.’

Toen juffrouw Moor eenigen tijd later in de kamer verscheen, om te zien, wat haar bemiddelaar had uitgericht, was zij natuurlijk ten hoogste verbaasd. Dat de onverwachte keer der dingen evenwel haar volle goedkeuring vond, kan hieruit blijken, dat bij het op den volgenden Zondag gehouden verlovingsmaal een appeltaart op de feesttafel verscheen, die volgens de geloofwaardige mededeelingen der oudste stamgasten alles wat men in dit opzicht gewoon was, ver overtrof.

Bij de Platen.

Voor de processie. -

Bruidje zijn in de processie ter eere van het H. Sacrament is de stil-vrome wensch van elk jong-meisjeshart. Gekleed in het wit, met den witten sluier, eerbiedig voort te schrijden, als een eerewacht van onschuld en reinheid het hoogheilig Sacrament te omgeven, daarvan droomen alle jonge meisjes, - al is het mogelijk, dat bij sommigen met dat vroom verlangen ook wel een beetje coquetterie het jonge hart binnensluipt.

Maar geen coquetterie mogen wij veronderstellen bij het jonge meisje op onze gravure, dat door de eerwaarde Zuster en haar gedienstige helpster voor de plechtigheid van straks wordt gekleed. Haar houding van nu is reeds zoo ingetogen, zij schijnt zoo wel de beteakanis der heilige handeling, waaraan zij mag deelnemen, te beseffen, dat iedere gedachte aan behaagzucht geheel is buitengesloten.

De schilder, Jules Bouquet, heeft in zijn doek den eenvoud en de soberheid weten te bewaren, die bij het onderwerp past.

De oude brug. -

Ernest Stanton's 'Oude brug' laat ons een poëtischen blik slaan in de stille eenzaamheid der natuur. De weg schijnt zich in verre, onbewoonde streken te verliezen; de bloemen en planten aan den weg staan er zoo rustig en onbekommerd, alsof ze nooit gevaar loopen, door een menschenvoet te worden vertreden. En de boomen verheffen zoo fier hun kruinen in de lucht, alsof nooit een houthakker de bijl aan hun wortels zou kunnen leggen. Ook de beide personen, die de oude brug betreden, zien er uit, of zij van de heele wereld met al haar zorgen en tobben, met al haar ellende en armelijk geluk geen vermoeden hadden. Heel de schilderij ademt een bekoorlijkheid, welke den beschouwer, die daar gevoelig voor is. met zacht, maar niet te weren geweld in het gemoed dringt.

De katoenoogst in Zuid-Amerika. -

Het katoen is de belangrijkste grondstof voor de textiel-nijverheid en geeft aan millioenen menschen brood, wat niet te verwonderen is als men weet, dat het katoenverbruik jaarlijks millioenen kilogram bedraagt.

De katoenstruik is een een- of meerjarig gewas ter hoogte van een halven tot anderhalven meter, met stevigen stengel en groote, bleekgele bloemen. De vrucht heeft den vorm van een ei en ongeveer de grootte van een walnoot. Als ze rijp is springt ze open en komen de lange, witte, elastieke zaadharen te voorschijn, die de zaadkern dicht omsluiten.

De katoenplant wordt uit zaad gewonnen. De bloesems verschijnen na acht of negen maanden, en na den oogst worden de stammen dicht boven den grond afgesneden, ten einde nieuwe loten te krijgen, die echter aanmerkelijk minder opleveren dan in het eerste jaar. Daarom gebruikt men een en dezelfde plant maar twee, hoogstens drie jaar, zoodat voortdurend nieuwe plantages moeten worden aangelegd. Daar echter ook de grond door voortdurende plantingen spoedig waardeloos wordt, is men verplicht steeds nieuwe streken in cultuur te brengen, zoodat de katoenteelt een nomadisch karakter bezit. Eerst in den laatsten tijd tracht men door bemesting den ouden grond weer geschikt tot voortbrengen te maken.

Nadat de vrucht zich heeft geopend, worden de zaadharen geplukt, maar daar het openspringen op verschillende dagen gebeurt, en het nadeelig is de wol lang in de opengesprongen vrucht te laten zitten, vereischt het inzamelen groote oplettendheid en veel werklieden, die ieder hoogstens 25 kilogram per dag kunnen oogsten. Van deze werklieden maken in Noord- en Zuid-Amerika de negers het grootste aantal uit. Het ruwe katoen wordt eenige dagen aan de zon blootgesteld om te drogen en dan met behulp van bijzondere machines van de zaadkern bevrijd. Voor de verzending wordt het ruwe katoen gewoonlijk sterk samengeperst en in groote balen gestopt.

In alle vijf de werelddeelen wordt katoen gewonnen, maar het leeuwendeel in de Vereenigde Staten, die in 1890 bijna 2200 millioen kilogram opleverden, terwijl de geheele oogst 2800 millioen kilogram bedroeg.

Het winnen en bewerken van katoen is reeds zeer oud. In Indië, het vaderland van het katoen, werd deze plant reeds voor vier duizend jaren geteeld.

In den tijd van Herodotus maakten katoenen stoffen de gewone kleeding uit. Ook aan de oorspronkelijke bewoners van Amerika was de katoenteelt en zijn bewerking reeds ten tijde der ontdekking bekend. Onder de geschenken, die Columbus van de

bewoners van Guanahani ontving, was ook katoen. Op Cuba vonden de Spaansche ontdekkers groote voorraden grondstof en allerlei katoenfabrikaten. Cortez, de veroveraar van Mexico, ontving van Montezuma rijke geschenken, waaronder dertig fijne katoenen mantels, tapijten enz., die aan het hof van Karel V de grootste bewondering verwekten.

Tegenwoordig neemt de katoenspinnerij en weverij, wat betreft den omvang der inrichtingen, het verbruik der grondstof, het aantal werklieden en het gebruik van machines, onder alle takken der textiel-nijverheid de eerste plaats in.

Een meisje uit het Beiersche land. -

Tegen de ondoordringbare donkerte van het dichte woud steekt het witte, ronde kopje van het Beiersche meisje hel-licht af. De schilder heeft zijn model niet geflatteerd, niet mooier gemaakt dan het is, hij heeft het kind naar het leven geschilderd, met haar stevige, bloote beentjes, haar eenvoudig kleedje en dat aardige, ronde gezichtje, waar een tikje heimwee uit spreekt, dat zoowel aan de kinderen der zee als aan die der bergen eigen is.

[Nummer 42]

Derkinderen's wandschilderingen in het gebouw der Algemeene Levensverzekering
Te Amsterdam.
(*Vervolg*.)

DE GEZONDHEID en DE ZIEKTE.
Naar Derkinderen's wandschildering in het gebouw der Algemeene Levensverzekering te Amsterdam.

In zijn eerste groote wandschildering, die op den linkerwand der voorhalle van het Bossche stadhuis, - welke voortreffelijke qualiteiten dit werk overigens vertoont - stond het zuivere beginsel hem nog niet heel klaar voor oogen. Vandaar het weifelende, vage, onzekere, wazig vervloeiende, dat - opmerkelijk genoeg! - toch ongetwijfeld meewerkt tot de hooge bekoring, die van dit heel eenige doek uitgaat.

Bij het schilderen van den tweeden wand daarentegen was het leidend beginsel hem wèl duidelijk geworden, en hij sprak het uit, beslist en streng met niets ontziende overtuiging, als iemand die een waarheid heeft ontdekt en ze *moet* verkondigen, onverschillig of ze de wereld ook kan verbazen of ergeren.

Maar in zijn bezieling voor de hem klaar geworden waarheid sloeg hij, als zoo menig apostel, wiens ijver fanatisme wordt, tot overdrijving over. Het scheen, dat het uitspreken van het beginsel hem vóór alles ging, en gelijk de Uccello, van wien in den aanhef sprake is, zóó dweepte met de door hem gevonden perspectief, dat hij die met alle geweld in zijn werk wilde te pas brengen, zóó zelfs dat hij daaraan soms de heele compositie opofferde, - zoo ook ging Derkinderen ditmaal in het gevonden beginsel op.

In zijn uitsluitende preoccupatie om het tot elken prijs door te voeren, vergat hij de onderscheiden hierboven aangestipte eischen zorgvuldig met elkaar overeen te brengen en verviel in de uitersten, die, zooals wij gezien hebben, de wandschilder zoo oplettend heeft te vermijden.

Door zijn streng streven om alle realisme en natuurlijkheid uit te bannen, verdreef hij uit zijn voorstellingen alle actie en zette zijn figuren rechtstandig naast elkander als standbeelden. Als versteend staarden ze strak den beschouwer aan.

Maar sinds hij dien tweeden wand schilderde, zijn weer eenige jaren voorbijgegaan, dat wil voor Derkinderen zeggen, een tijd van studie en nadenken en stil, bedachtzaam, maar volhardend pogen. Sinds is het nieuw gevonden

beginsel hem gemeenzaam geworden. Hij voelt geen behoefte meer om het scherp te formuleeren: het is hem nu iets dat vanzelf spreekt. Het overhecrscht hem niet langer; neen, hij zelf beheerscht het als meester. Het verstijft de penseelvoerende hand niet meer; los en ongedwongen beweegt zich die over den wand en trekt er de edel-ingehouden, maar toch bevallig golvende lijnen. En de geest, niet langer onder de obsessie van een soort idée fixe, pijnt zich niet meer af in het zoeken naar diepzinnige symbolen, maar in vrijen, blijen scheppingsdrang vindt hij van zelf de beelden en voorstellingen, die zijn gedachten moeten uitbeelden voor het oog van den beschouwer.

Dat is de eerste indruk, dien ik kreeg bij het beschouwen van Derkinderen's jongste wandschilderingen in het trappenhuis van het gebouw der ‘Algemeene Levensverzekering’ op het Damrak te Amsterdam.

Het komt mij voor, dat de zoeker nu is waar hij wezen wilde en hij zich gelukkig voelt op het gewonnen standpunt.

Hier niets meer van het stijve en stroeve, het haast Byzantijnsch star versteende van den Bosschen rechterwand. Zijn lijnen hebben de buigzaamheid, zijn verven de smijdigheid, zijn heele compositie de liefelijke bevalligheid herwonnen, die aan den eersten wand zoo hooge bekoring gaven, maar zij hebben daarbij niets ingeboet van het majestueus monumentale, dat in den tweeden wand imponeert.

Hier niets meer van die vergezochte, diepzinnige symboliek, die een uitleggenden tekst noodig maakte. Bij diepe zinrijkheid zijn de voorstellingen zoo ongezocht en spontaan, dat de eenvoudigste beschouwer haar beteekenis van den muur zou kunnen aflezen ook zonder de verklarende opschriften.

Gaan wij die voorstellingen één voor één na, in de volgorde, waarin ze de schilder penseelde op de wanden der twee boven elkaar gelegen trapportalen, zich daarbij schikkende naar de ongelijkmatige, nu breede dan smalle, nu hooge dan lage vlakken, die hij te versieren had.

Het eerst treft ons een tafereel, waaruit met treffenden ernst de wijze les tot ons spreekt: ‘Denk aan de onzekerheid des levens en zorg zoo lang het dag is.’

Een statige vrouwefiguur, met hoogedel, fijnschrander gelaat, de verpersoonlijkte levenservaring, de eene hand rustend op het boek der ondervinding, de andere waarschuwend opgeheven, richt die les tot een jong paar, dat haar aandachtig aanhoort. De jonge man houdt het hoofd opgeheven en blikt de wijze vrouw in de oogen; zijn trekken drukken het verstandig nadenken uit. Hij als man draagt de zorg voor beiden: der jonge vrouw gaat de wijsheid der leerarende matrone te hoog, maar zij vertrouwt op het doorzicht van haar echtvriend, en deemoedig het hoofd buigend voor hetgeen boven haar begrip gaat, vlijt ze zich vol vertrouwen tegen hem aan en leunt op zijn schouder: het beeld der vrouwelijke aanhankelijkheid en afhankelijkheid, naast dat van den mannelijken ernst, tegenover de onderrichtende levenswijsheid.

De bijgevoegde afbeelding ontslaat me van de moeite, te wijzen op het nobel-rustige, het ongezocht-bevallige, het teer- en toch vast-belijnde, het sprekend expressieve der drie sterk onderscheiden en toch prachtig harmo nieërende figuren.

‘Denk aan de onzekerheid des levens....’

Die onzekerheid, dat wisselvallige en avontuurlijke van 's menschen bestaan wordt in de volgende tafereelen nader ontwikkeld.

Weelde en nood, gezondheid en ziekte wisselen in het leven af: de schilder zal ons die bekende waarheid doen voelen door ons achtereenvolgens die wisselende stadiums voor oogen te brengen.

Eerst de verleidelijke weelde, het zoetbedwelmende geluk, verbeeld in het hoogste en heerlijkste heil, dat de aarde bieden kan, de innige vereeniging van twee harten, die elkaar gevonden hebben, twee zielen 'gloênde aaneengesmeed' en zalig in elkanders bezit.

De jonge man houdt de bruid omklemd, die hem voor het leven toebehoort, en de jonge vrouw schenkt zich voor het leven aan haar bruidegom. Het leven doet zich aan hen voor als een altijd springende bron van vreugden, als een bloeiende wingerd, naar welks ranken ze maar de handen hebben uit te steken om de rijpe, volle trossen te grijpen. Wat kan er nog ontbreken aan hun geluk? Ze zwijmelen weg in zalige weelde.

Maar tegenover die weelde grijnst de bittere nood in de gestalte van een hulpbehoevenden, gebrekkigen grijsaard en een diepbekommerde oude vrouw. Op een stok geleund, strompelt de oude man op een poort toe, waar hij aanklopt om hulp, maar onverbiddelijk blijft de zwaar gegrendelde deur voor hem gesloten. Hier is geen toevlucht voor den hulpelooze, en radelooze vertwijfeling spreekt uit de trekken van zijn even hulpelooze gezellin. De dorre, bladerlooze boom versterkt nog den indruk van volslagen gebrek.

Het tafereel herinnert sterk aan dat der 'Barmhartigheid' op den linkerwand in Den Bosch, waar de armen om hulp aan de kloosterpoort kloppen, die hun liefderijk geopend wordt, terwijl ze hier meedoogenloos dicht blijft om uit te drukken, dat er geen uitkomst is in den hier geschilderden nood. Als tegenstelling met de hoogste Weelde moest ook de Nood ten uitersten top worden gevoerd. Op de aangrijpendste wijze heeft de schilder door eenvoudige, ongezochte middelen: enkel door de verst mogelijk gedreven expressie dat machtig effect bereikt.

Dezelfde geweldig pakkende tegenstelling aanschouwt men een verdieping hooger tusschen de tafereelen van Gezondheid en Ziekte.

Als het sprekendste beeld der Gezondheid in haar welige vruchtbaarheid koos de schilder een rijpen man en een rijpe vrouw met de heerlijke vrucht van hun gezegenden echt, het in volheid van jong leven dartelende kind, en die verrukkelijke groep overschaduwd door een boom, waarvan de gave vruchten zwaar neerhangen.

Gezondheid en levensblijheid stralen u tegen van het vroolijk opgewekte gelaat der jonge moeder, van het mooie, levenskrachtige, forschgebouwde lijf van den man, van het mollig ronde, stevige, dartel opspringende kinderlichaampje. Door de moeder opgeheven, strekt het kind de armpjes naar zijn vader uit, die met de armen de huppelende beweging van den kleine nadoet en aanmoedigt.

En tegenover dit lachend verlokkende tafereel van gezonde levensblijheid staat de sombere groep van ziekte en zieleleed. Uitgeteerd en bleek, met ingezonken holle oogen staart de kranke u aan, afgetobd in zijn ziekestoel gezeten. Er is voor hem geen hoop op genezing meer; reeds staat de Dood grijnzend achter hem, gereed met de onverbiddelijke zeis het lang beloerde menschenleven als een grashalm af te maaien. Aan de voeten van den zieke liggen verwelkte bloemen, die hij heeft laten vallen: het zijn de verloren illusies, die eenmaal verwelkt, nimmer meer bloeien.

Aan zijn zijde staat de jonge levensgezellin, onmachtig hem in het leven terug te houden, niets anders vermogende dan nog een enkele bloem van troost voor hem te plukken, een late herfstbloem, die ook tegen den snel naderenden winter zal uitgebloeid zijn.

De Ziekte, die haar echtvriend aan den ziekestoel kluistert, heeft ook naar haar de alles verdorrende hand uitgestrekt. Ook zij lijdt door de kwaal, die haar man naar het graf sleept. Nachtwaken en kommer hebben haar uitgeput; sluik hangt het te wijd geworden kleed haar in slappe plooien tegen de vermagerde leden. Zij is het volkomen tegenbeeld van haar bloeiende zuster in het losse gewaad op het vorig tafereel.

(*Slot volgt.*)
J.R. van der Lans.

De Van Randerberg's, door Julie Russel. (*Vervolg.*)

Gyp werd in ontvangst genomen door Tom, den stalknecht. Deze ontdeed hem van zijn glanzend gebit en klingelenden halsband, hing het sierlijk tuig voorzichtig weg, en leidde den ezel naar den paardestal. Hier was het goed. Een ruif vol welriekend hooi, een mollig bed van versch stroo, een mooie, afgesloten loge, tusschen een pracht van paarden, dat was beter dan op *Mon Repos*, waar hij eens op bezoek was. Na zijn maag gevuld te hebben met een heerlijk maal, vlijde hij zich genoeglijk op zijn leger neer, met zulk welbehagen, dat hij balkte van plezier. Hij balkte zoo luid en zoo lang, dat de broedhen verschrikt van haar nest in den stal vloog, en haar schrik en verontwaardiging ging uitkakelen voor de keukendeur, en de twee Isabella-kleurige koetspaarden, aan beide zijden van het hokje, hun slanken kop over de houten afscheiding staken, en Max' volbloed, die met zijn schrandere oogen verbaasd dat vreemd, lichtgrijs mormel aan de overzijde der krib had aangestaard, onrustig de ooren spitste; maar de bewoners van den paardenstal op Wellburg waren te goed gemanierd om door groote nieuwsgierigheid het den gast lastig te maken; ze bewaarden hun opmerkingen tot na zijn vertrek, en lieten hem ongestoord aan de overpeinzingen over, die de omgeving in Gyp's geest bracht. De ezel balkte nog eens en viel in een licht gedommel.

Vergelijkingen zijn verfoeielijk, zegt een Fransch schrijver. Gyp, die niet aan letterkunde deed, wist dit echter niet, en zoo maakte hij bij zich zelven vergelijkingen tusschen dit onthaal, en dat eens op *Mon Repos* genoten. Brr.... wat was hij daar leelijk afgekomen! Iederen keer, dat hij zich bijzonder behaaglijk gevoelde, of een extra goed maal gebruikt had, kwam hem dat anderhalf-daagsch verblijf op de villa te binnen. Eerst die lange vermoeiende tocht van acht uren, slechts onderbroken door een uur rust in een landelijk hotel, waar de stalknecht ook niet m[i]ld was met de haver, en waar hij gestaan had naast een afgeleefden, vulgairen sjeesknol. Een ordinair gezelschap was een gruwel in Gyp's oogen. Daarbij was de krib morsig, het stroo vuil en vochtig, de haver van een mindere soort, en het maatje zoo klein, zoo klein! Toen hij aan die prachtige villa kwam, meende hij in luilekkerland aan te landen; maar helaas! Overstelpte men voorname bezoekers met een bijna verkwistenden overvloed, dit deed mevrouw om ze te trekken; maar haar dienstboden en de ondergeschikten van gasten vonden de keuken erg schraal. Ze wist de waarde van een dubbeltje; ze hadden den kleermaker zooveel naaldenprikken gekost. Zoo ze niet zulke groote loonen gegeven had, zou ze geen enkele meid of knecht het jaar uit gehouden hebben.

Ze noemde de verwanten op Waldenhof de arme Van Randerberg's; maar daarginds waren de fleurige, welgedane keukenmeid en haar dito nicht, de werkmeid, sedert een kwart eeuw in dienst; en ook Pieter met het bolrond, blozend gezicht, die het ambt van koetsier en tuinier uitoefende, voor het zware werk in den koestal, waar een Bretonsch koetje woonde, zorgde, en bij feestelijke gelegenheden ook, en dat netjes, als tafelbediende fungeerde, was er als knaap in huis gekomen.

‘Dat was smalle kost op *Mon Repos*,’ murmelde Gyp. ‘En dan dat harde, stekelige stroo! Het leken wel boekweitstengels of zoo iets.’ Zijn leden waren stram, en zijn maag deed niets dan knorren, toen hij den derden dag met holle, hongerige oogen, op zijn hardst naar Waldenhof terugdraafde.

Hier werd de ezel in zijn overdenkingen gestoord door de komst van Dr. Deksel. Het was de conservator in persoon, hoewel den vorigen morgen afgesproken was, dat hij met Max naar Amsterdam zou gaan. Tegen den

avond had hij geklaagd over hoofdpijn, den volgenden morgen was deze niet geweken, zei hij, en zoo zag hij van het uitstapje af.

De dokter streek Gyp over den rug, klopte hem op den hals, streelde zijn neus, en zei allerlei liefkoozende woordjes tegen hem; hem ondertusschen vergastende op zoetigheden als klontjes suiker en Engelsche biscuitjes.

Toen de versnaperingen uitgeput waren en de ezel verzadigd scheen van lieflijkheden, ging de bezoeker naar het getuig van den ezel, nam het voorzichtig in de handen en onderzocht het nauwkeurig; daarop richtte hij zijn schreden naar de remise, bekeek de dogcart van alle kanten, liet zijn oogen behoedzaam rondwaren, sprong op het wagentje en bleef er vijf minuten in diepe overweging op zitten.

Rosa had dus niet misgezien, toen ze bij het overgeven der leidsels aan Tom, in het park iemand meende te zien, die veel op Deksel geleek. De wandelaar nam zijn hoed af, en het was een deukhoed, zooals de bezoeker van gisteren er een droeg.

Na een weinig gerust te hebben, ging mevrouw met de jonge meisjes de huizinge rond. Ze wilde Emma haar toekomstig gebied laten zien, zei ze.

'Waarvan, naar ik hoop, u nog lang aan het hoofd zult staan, mevrouw,' antwoordde de verloofde van Max.

'Aan het hoofd is uw plaats, Emma,' antwoordde de oude dame eenigszins droef.

'Maar zoudt u daar niet willen blijven?' vleide Emma. 'Ik zou zulk een onervaren gebiedster zijn.'

'Dat kan ik niet denken,' hervatte de douairière, wier gelaat verhelderde. 'Maar als ge het gaarne hebt, zal ik voor het oogenblik voortgaan met toezicht te houden,' zei ze, innerlijk verheugd de teugels van het bewind te blijven voeren.

De volgestapelde linnenkasten en het vele zware tafelzilver werden bezichtigd. Op een kunstrijk, antiek zilveren koffieservies wijzende, zei mevrouw Van den Oudenburg: 'Dat zullen we voor de koffietafel van de jonggehuwden moeten gebruiken, niet waar, Rosa?'

'Doe dat maar, mevrouw. Emma zegt, dat het haar eens zoo goed smaakt, als er fijn porselein en mooi zilver gebruikt wordt.'

'O Rosa!' riep haar zuster verwijtend.

'Daar steekt geen kwaad in, kind lief,' zei de douairière. 'Ik zie ook graag een mooi gedekte tafel.'

De fonkelende steenen en de fraaie bewerking van de familiejuweelen werden met kinderlijk genoegen door Emma bewonderd; maar toen mevrouw haar een haarspeld met turkooizen overhandigde, die ze van haar grootste en schoonste steenen had laten maken voor Emma, zei deze:

'O, mevrouw, het is veel te mooi voor me. Het eenige wat ik in Max aan te merken vind, is, dat hij mij met kostbare geschenken overlaadt,' sprak ze, gedwongen glimlachend.

'De speld was geen goede inval, Emma,' zei mevrouw, voelende, dat het pijnlijk was voor het jonge meisje, dat slechts bescheiden presentjes voor haar verloofde had. 'Vergeef me. Ik heb een veel beter aandenken voor uw lief bezoek van vandaag.'

En bij het afscheidnemen ontving Emma een kleine gouden broche, een blad wintergroen voorstellende, 'De eerste broche, die mijn moeder mij gaf,' zei mevrouw Van den Oudenburg; en Rosa werd verheugd met een gouden vingerhoedje, omdat ze zoo bij de hand was met de naald, zei de geefster.

Nadat in het huis alles een beurt had gehad, werden de twee groote serres bezocht. Daar was Emma in haar element. Ze was verzot op bloemen, en de aanstaande schoonmoeder, die daarvan op de hoogte was, had haar door haar lievelingen een feestelijke ontvangst doen bereiden. Ze stonden in orde geschaard, en vulden de ruimte met lieflijken geur en heerlijke bloemen- en bladerenpracht. Op Waldenhof was slechts een kleine serre, en ieder had daar een hoekje of stukje van voor zijn eigen planten. Hier had ze de beschikking over een heele bloemenverzameling, en een tuinier en tuinmansjongen om ze te verzorgen.

Aan het diner, waarvoor de tafel beladen was met zilverwerk, kwam Dr. Deksel te voorschijn. De gastvrouw, die het druk had met Emma, maakte niet veel werk van hem, en zoo waren Rosa en hij meestal aan zich zelven overgelaten. Beiden kleurden, toen de kennismaking hernieuwd werd. Waarvoor wist Rosa niet; ze was boos op zich zelf, toen ze voelde, dat ze bloosde. De conservator was beschroomd gelijk altijd, en geen drie woorden kwamen over zijn lippen.

Bij het dessert bracht mevrouw het gesprek op de vondst van een silex, die haar gast gedaan had in het park, waar ze een vijver aanlegden.

‘Steenen wapenen!’ zei Rosa, die haar belangstelling van den vorigen dag voor aardlagen en geraamten van voorhistorische dieren voelde terugkomen. ‘Dat moet interessant zijn.’

‘Wil u ze zien?’ vroeg doctor Deksel half opstaande, alsof hij er dadelijk met haar wilde heengaan.

‘Wil u niet liever wachten, totdat het diner afgeloopen is?’ vroeg mevrouw op een toon van zachte terechtwijzing.

‘Ja, dat is beter,’ zei hij, in zijn stilzwijgen terugvallend, totdat hij Rosa, toen de gastvrouw het sein had gegeven om de tafel te verlaten, een vragenden blik op hem zag richten.

Ze gingen beiden naar het park; hij pratende en uitleggingen gevende over silexen, en zij aandachtig toeluisterende. Aan den kuil gekomen hield hij een lange verhandeling over het gebruik en het vervaardigen der wapenen en over het steenen tijdperk. En toen hij in het geheel niets meer vond aan te wijzen in het losse, vochtige zand, waar zijn gezellin haar laarsjes in vuil maakte, wandelde hij doelloos, steeds pratende, terwijl zij luisterde, door de paden.

Twee uren waren voorbijgegaan zonder dat ze het bemerkten. In den salon, waar Emma met mevrouw gekeuveld, en daarna iets gespeeld had op de piano, was men ook onbewust aan den tijd gekomen, dat de bezoeksters aan vertrekken moesten denken.

De knecht kwam binnen met de koffie, en ging toen Deksel en Rosa opschrikken uit hun wandeling.

Na de koffie kwam Gyp voor. De eigenaresse van Wellburg kuste de jonge meisjes; doctor Deksel beloofde Rosa bij de eerste gelegenheid een buitengewoon fraai exemplaar van een steenen wapen te toonen, dat hij op zijn kamers in Leiden had, en Gyp draafde de laan af.

IV.

Sedert dien dag vergezelde de conservator geregeld zijn vriend op zijn tocht naar Waldenhof. Max kon maar niet begrijpen, waarom hij zich dat tweedagehjksch uitstapje oplegde. Op het buiten was hij altijd verlegen, teruggetrokken, zenuwachtig, en zei bijna niets gedurende al den tijd van het bezoek. Zijn gezelschap was hem

echter aangenaam; bijzonder als die lange wandeling te voet werd gemaakt, wat meer dan eens gebeurde, wijl Max veel van die streek met haar eenvoudige, werkzame, vredelievende bevolking hield; want de conservator was een gewillig toehoorder, een trouw, hartelijk toegenegen vriend. Voor hem kon hij zijn hart uitstorten over Emma, en van deze gelegenheid en des luisteraars gesteldheid, maakte hij ruimschoots gebruik. On uitputtelijk was het hoofdstuk Emma, haar bekoorlijkheid, haar lieftalligheid, hoedanigheden van geest en hart, haar bekwaamheden; hij vertelde hoe hij haar het eerst gezien had na zijn terugkeer van de universiteit, bij de familie Vermeeren op Heilust; hoe hij zich geërgerd had over den hofmaker Frits Vermeeren, die op het ministerie was, maar telkens met verlof thuis was en dan ieder oogenblik met zijn zusters op Waldenhof kwam; hoe hij meende, dat Emma van dezen hield, wat bespottelijk was, had het lieve meisje hem later verklaard, want ze vond den jongen Vermeeren een verwaand, fatterig jongmensch; hoe verrukkelijk zij er had uitgezien op de partij bij de Franssens, dien onvergetelijken dag, dat hij haar gevraagd had; wat een allerliefst gezichtje ze had onder dien grooten, witten hoed, toen ze schuchter ‘ja’ zeide. Emma's talenten, neen, dat was onbegrijpelijk, en dan begon het, weer van voren af aan, terwijl zijn vriend nu en dan knikte of een paar lettergrepen tusschen dien woordenvloed wierp. Maar ook dit wei nige was onnoodig. De jonge man draafde maar door over dit onderwerp, zijn woorden vergezellende met gebaren, en groote stappen makende om gauw aan het doel te zijn. De doctor, niet gewend aan zulke voetreisjes, strompelde naast hem voort door het in kleine wolkjes opstuivende zand van de bosch- en veldpaadjes, die Max nam om den weg te verkorten. Hij veegde zich bij wijlen het zweet af, dat de inspanning en de Julizon in dikke druppelen op zijn voorhoofd deden parelen; maar met niet minder lust dan zijn metgezel, hoewel met meer inspanning, scheen hij door het mulle zand te ploeteren.

Hij vroeg zich af, wat Max toch voor bijzonders vond in Emma van Randerberg, die hem tamelijk onbeduidend voorkwam met haar blonde haren, blauwe oogen en cherubijnengezichtje. Hij begreep niet, dat Max niet eerder genegenheid had opgevat voor de ernstige Mina, met haar mooie oogen, prachtige gestalte en trekken gelijk die eener Romeinsche camée, - of zelfs voor de tweede, Paula, die zoo beminnenswaardig en talentvol was, en zulk een vriendelijk. innemend gelaat had. En dan Rosa! Ja, Rosa! Toen de doctor daaraan kwam, terwijl hij, een veertien dagen na het eerste bezoek op Waldenhof, naast zijn vriend voortsukkelde, zuchtte hij.

‘Waarom zucht je, Piet?’ vroeg op medelijdenden toon de jonge Van den Oudenburg, wien dit zuchten in een der warmste lofredenen op zijn aanstaande kwam storen.

‘Ik dacht aan mijn hospita.’

‘Aan je hospita, man? Als ik je iets heel interessants over mijn verloofde vertel! Een mooi compliment voor Emma! Je tanige, verschrompelde, knorrende hospita!’

‘Ze breekt me zooveel. Laatst nog een tranenfleschje. En die urnen zijn zoo broos. En ze begon de groote schoonmaak, toen ik vertrok,’ zei Deksel zuchtend. ‘Het beste zal zijn, naar huis terug te gaan.’

‘Ben je mal, ouwe jongen! En eergisteren vroeg je om gezondheidsredenen verlenging van je verlof! Blijf nu maar hier, dat doet je goed; en schrijf aan die Xantippe, dat je de huur opzegt, als er iets gebroken is bij je terugkomst,’ zei Max op meewarigen toon, en begon toen weer het thema Emma.

‘Dat moest ik dan maar doen,’ antwoordde zijn vriend zonder verderen tegenstand te bieden.

‘Dwaas, dat je bent,’ mompelde Deksel daarna bij zich zelven. ‘Je hebt nog niet eens den moed om weg te loopen.... Iederen keer dat je gaat, zeg je: het is de laatste maal, en telkens en telkens ga je terug. Te hopen heb je niets. Als ze al een paar maal vriendelijk was, was dit uit louter medelijden. Ze verveelde zich doodelijk, toen jij, arme idioot, haar die twee uren in Wellburg je gezelschap opdrong.... Waarom het onbereikbare verlangd? Je ziet niet in je omgeving het vele goede, waar je God voor te danken hebt, en maak je ongelukkig met het onmogelijke te wenschen.... Rosa! met haar pikant gezichtje, haar schrandere, gevoelvolle oogen, die zoo guitig kunnen kijken, haar lachend mondje, dat zooveel wilskracht te kennen geeft.... Met wat vaste hand stuurde ze laatst in Wellburg haar ezel langs het grasperk, om de laan, over het bruggetje. Een Amsterdamsch koetsier kon het niet beter.... Wat een ontwikkeling! Ze doet alles even keurig en volmaakt. Ze is de geestigste van allen.... O, Rosa! waarom gij zooveel en ik zoo weinig!’ riep de arme Deksel bij zich zelf bitter uit. ‘Zelfs mijn naam is afschuwelijk!.... Maar die maand van mijn verlof wil ik er nog van hebben. En dan kom ik nooit meer in deze streek.’

Op Waldenhof vonden onze twee wandelaars Frits Vermeeren, dien Max eens verdacht van zijn mededinger te zijn, en die Rosa allerlei complimentjes maakte, welke het jonge meisje met onverstoorbare kalmte ontving en niet

zooals gewoonlijk schertsend afsloeg, en diens zuster. Ze kwamen de jonge dames van het landgoed uitnoodigen op een tuinpartij, die mevrouw Vermeeren gaf ter eere van eenige logées, vriendinnen harer dochters.

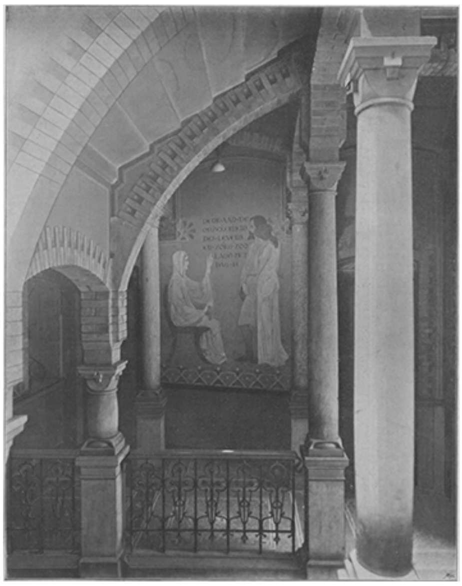

'DENK AAN DE ONZEKERHEID DES LEVENS....'
Naar Derkinderen's wandschildering in het gebouw der Algemeene Levensverzekering te Amsterdam.

Frits en Bertha Vermeeren maakten van de gelegenheid gebruik om ook de nieuwaangekomenen te vragen.

'Ik ga niet naar partijen,' antwoordde de conservator norsch.

'Bent u menschenschuw, mijnheer Deksel!' riep Petra lachend.

'Ik ben niet menschenschuw, mejuffrouw,' zei de doctor kleurend en op zachten toon, 'maar ga niet gaarne uit.'

'Maar nu u toch in zekeren zin uit bent door op Wellberg te logeeren, moest u ook maar eens geheel uitgaan,' zei Mina vriendelijk.

'Als u dat genoegen kan doen,' stamelde de toegesprokene, daarbij een zijdelingschen blik op Rosa werpende, die zich niet in het gesprek mengde, 'dan.... wil ik voor een enkele maal gaan.'

Uen volgenden Woensdag, toen de partij bij de Vermeerens zou zijn, hielp de jonge Van den Oudenburg zijn vriend een weinig aan zijn toilet; veel minder smakeloos als anders zag er deze evenwel niet uit, toen hij zijn opwachting maakte bij de vrouw des huizes op Heilust. Eenige der jongste van de aanwezige dames gichelden op het zien van den onbeholpen gast, en anderen hielden den

ONZE LIEVE VROUW MET DEN DRUIVENTROS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PIERRE MIGNARD.

zakdoek voor den mond om niet te laten merken, dat ze lachten.

‘Max, ge hadt beter gedaan uw vriend thuis te laten. Ze lachen hier maar om hem,’ beet Rosa, die met Emma, Paula en Thérèse in de dogcart was gekomen, hem verstoord in het oor.

‘Wat hebben die bakvischjes om Deksel te lachen,’ zei de jonge man kwaad. ‘Hoe kan mevrouw Vermeeren zulke onwelvoeglijkheid dulden.... De wereld beoordeelt maar de oppervlakte,’ merkte hij wijsgeerig op. ‘Als ge wist, Rosa, wat een goede, beste jongen die Deksel is!.... Maar waarom zit hij daar nu weer als een walvisch op het droge?’ vervolgde hij verdrietig, toen hij den conservator gelijk een stuk hout op den rand van een stoel zag zitten.

‘Stuur uw vriend naar ons toe,’ zei Rosa.

Maar voordat de doctor was weggeroepen en in de veranda, waar Rosa met Paula en een der dames Vermeeren had plaats genomen, was aangeland, had zich om de drie dames een kringetje van heeren gevormd, die het bijzonder met Rosa druk hadden. Den conservator ontbrak de moed om door het troepje heeren te dringen en, inwendig dezen verwenschend, bleef hij op een afstand alléén en zonder dat zich iemand om hem bekommerde, staan.

Ten laatste trok hij weer de opmerkzaamheid van Van den Oudenburg, die hem meenam naar een tafeltje, waar hij met Emma en het gezelschap uit de veranda zat.

Hier slurpte hij eenige glazen wijn op, gebruikte een paar gebakjes en nam de eerste gelegenheid te baat om weg te sluipen en zich met een stoel in een boschje te verschuilen, waar niemand hem zag, en hij het oog had op het tafeltje door hem verlaten.

‘Nu heb ik nog meer aan haar, dan wanneer ik bij de anderen zit,’ murmelde hij. ‘Ze zegt niet veel vandaag, en dus hoor ik zelden haar stem, en hier kan ik haar den heelen tijd bekijken.’ En geen oog afwendend van de bevallige gestalte in het crêmekleurig toiletje, zat hij daar tevreden en gelukkig.

Hij kwam niet voor den dag vóór het rijtuigje van Waldenhof voorkwam, en zei toen tot Max, dat hij naar het bosch achter het buiten was geweest.

‘Ik hoop, dat ge geen onaangename herinneringen hebt van uw uitstapje naar Heilust, mijnheer Deksel,’ sprak Rosa, toen de jongelui een uurtje later afscheid namen; want Van den Oudenburg had zijn verloofde vergezeld tot aan de laan van het landgoed.

‘O neen, integendeel!’ antwoordde de doctor, die met zijn vriend naast den ezelwagen gereden had, en het genot had gehad Rosa op den heelen terugweg vroolijk te hooren lachen en opgewekt praten.

‘Het zal een mooi paartje zijn,’ zei Max vergenoegd, toen hij eenige oogenblikken daarna op weg naar Wellburg was.

‘Wie?’ vroeg zijn metgezel.

‘Wel, Rosa en Frits Vermeeren. Heb je niet gezien, hoe hij haar het hof maakte? Hij zei me, dat hij ook eens moest beginnen te denken aan trouwen. En ik geloof niet, dat ze den knappen, vroolijken Frits zal afslaan.’

‘Frits Vermeeren!’ kwam het heesch van de lippen van Deksel, die een gevoel had, alsof zijn keel dichtgeschroefd was. ‘En laatst zei je, dat Emma hem een verwaand, fatterig mensch noemde,’ voegde hij er bitter bij.

‘Och! ik geloof, dat ze dat maar zoo zei, omdat ze merkte, dat ik jaloersch op hem was... Maar heb je een kou gevat, Piet, je spreekt zoo schor,’ vroeg Max, een bezorgden blik op zijn vriend slaande.

‘Dat kan wel,’ was het antwoord. ‘Het wordt braaf koel.’

‘Laten we zorgen, dat we thuis komen. Mama heeft middeltjes tegen alle soorten kwalen.’

De doctor sprak geen woord meer. Hij zat bleek en zwijgend in het rijtuig, en keek met droeven blik naar de dennenbosschen aan weerskanten van den weg, welke hem zoo schoon geschenen hadden, sedert de terugkomst van den eersten gang naar de familie Van Randerberg.

‘Het was dwaas, onverstandig, bespottelijk, hoop te hebben,’ had hij steeds tot zich zelven gezegd; en toch had hij niet kunnen nalaten zich blijde toekomstbeelden te scheppen, als Rosa eenige woorden met hem gewisseld, belangstelling getoond had in zijn werkzaamheden, of het hem scheen, dat zij een lieveren glimlach of warmer handdruk voor hem had gehad, dan voor een ander bezoeker. ‘En nu was alles uit.’ En hij droomde verder, en Rosa, die hij nu voor goed buiten zijn bereik geloofde, kwam hem schooner en lieftalliger voor dan ooit. De boomen langs den weg schenen hem, in het halfdonker, spookgestalten, die met hun lange armen den weg vernauwden, en straks den doortocht geheel gingen versperren. De opvolgende bosschen schenen hem een treurige, eindelooze rij van toeschouwers, die met zijn verdriet spotten en elkander vertelden van een lomp, leelijk manneke, dat nergens op zijn plaats was behalve op zijn studeerkamer, en eenigszins paste als conservator in een museum vol droge beenderen van leelijke gedrochten, en die genegenheid had opgevat voor een mooi, jong, meisje, prijkende met al de bekoorlijkheden eener frissche jeugd, de aardigste der mooie dochters van den eigenaar van Waldenhof. Zelfs de nachtegaal, die hem anders zoo dikwijls gezongen had van Rosa, kweelde van avond van niets dan van het fraaie paar Rosa en Frits Vermeeren.

Er kwam geen einde aan dien tocht, en Deksel was half ziek, toen het rijtuig op Wellburg stilhield.

(*Wordt vervolgd.*)

Onze Sinterklaas.

Wat een huismoeder in de weken voor Sint Nicolaas heeft uit te staan, zal voor het gemoed van den man wel voor altijd verborgen blijven. Ik schrijf hier zeker uit het hart van al mijn medegezellinnen in het lijden, wanneer ik beweer, dat er alle manhaftigheid van een Hollandsche vrouw toe behoort, om die rumoerige weken door te worstelen, zonder dat de gezondheid ernstig benadeeld wordt.

Reeds het dagelijksch beraadslagen met ‘manlief’ maakt zenuwachtig. Op de eerste plaats dient men aan de weet te komen, wat *hij* gaarne van Sinterklaas zou willen hebben, want op zoo'n dag wil men hem toch wel een genoegen doen.... hij is het soms wel niet waard, maar aangezien men nu toch eenmaal getrouwd is, hé...?

‘Over een maand is het Sint Nicolaas,’ begon ik heel voorzichtig eens poolshoogte te nemen in de tweede week van November.

‘Alweer?’ vroeg mijn man, terwijl hij zich hield, alsof hij bijster verrast was. ‘Maar vóór den eersten heb ik geen Sinterklaas-geld, tot zoo lang moet je wachten. Trouwens, al dat cadeautjes geven is een gedwongen fraaiigheid, zoo'n ouderwetsch gebruik. Omdat vader en grootvader zoo deden, moeten wij hen naäpen. Aan dat

eeuwige geven en weer teruggeven moet toch een einde gemaakt worden - dus begin er maar mee!'

'Waarmee?' vroeg ik een beetje bits.

'Met het geven,' antwoordde hij prompt.

'En met het ontvangen? Als je nu eens een geschenk ontving?' vroeg ik nieuwsgierig.

'Cadeautjes worden door mij van 's morgens acht tot 's avonds acht aangenomen,' zei hij doodbedaard.

'Wel zoo,' schertste ik. 'En wat is nu je hartewensch?' vroeg ik - heel onvoorzichtig - verder, ofschoon ik ontwaarde, dat hij spotachtig zijn mondhoeken vertrok. 'Wat moet Sint Nicolaas jou brengen?'

'Een heel verstandige vrouw,' meende hij met dat ondeugend gezicht, dat ik al lang ken.

Deze door niets gerechtvaardigde boosheid krenkte mij diep. Als er één vrouw op deze wereld verstandig is, ben ik het, dat zullen allen moeten erkennen, die deze ontboezemingen zwart op wit lezen. Aangezien ik mij derhalve verzekerd hield van de instemming der verste kringen, besloot ik op de hatelijke toespeling niet verder acht te slaan, daarentegen op den eersten, of uiterlijk op den tweeden December een aanval over het geheele front, dus met kinderen en dienstboden, te beproeven. Het behoefde zoo ver niet te komen. Op den eersten December haalde mijn man zijn portefeuille te voorschijn.

'Hier,' zei hij, en legde eenige papieren knipsels op de tafel. 'Daar heb je 150 gul den: coupons van de Nationale Werkelijke Schuld, van Theiss sporen, Oostenrijksche zilveren metallieken en een paar Russen.'

'Aha!' had ik bijna uitgeroepen, maar met een geweldige zelfbeheersching onderdrukte ik nog bij tijds dezen ontijdigen zucht van verlichting. Ik pakte haastig de reepjes bij elkaar, want dat men ze overal te gelde kon maken wist ik reeds lang.

'Dankje,' antwoordde ik opgeruimd, 'dat is genoeg!...' en eer ik nog wist wat ik deed, was ik opgesprongen en had hem een zoen gegeven, die klapte.

'Laat mij toch met rust!' riep hij, zich houdende of hij boos was. 'Je eeuwige aanhalerijen passen niet meer. Met 150 gulden zijn zij zeker te duur betaald.'

Ik wist daarentegen maar al te goed, dat de manier, waarop ik hem bedankt had, hem zeer goed bevallen was, en ging onmiddellijk tot het wezen der zaak over.

'Dus: Jij - onze Willem, - Mina.... het kleintje.... dat zal wel gaan; aan extra verrassingen hecht jij toch geen waarde.'

'Neen, je geeft mij de gebruikelijke overhemden met de gewone hoeveelheid boorden en manchetten. Willem krijgt een nieuwe lei, griffels, wat boeken, veel speculatie en taaitaai, een doos tinnen soldaten, maar geen fluit, trompet of trommel. Jou schenk ik de gebruikelijke vijf mooie opgepoetste gouden tientjes, en voor Liesje.... ja, voor haar moet ik iets extra's bedenken, voor haar heb ik een bijzondere verrassing in petto.'

'Zooo! een verrassing?' vroeg ik op langgerekten toon. 'Dat was ook ik van plan en je mama komt ook altijd met een verrassing op de proppen. En dan peetoom Richard en tante Leentje.... die zullen Liesje ook niet vergeten.'

'En al deden zij het, ik heb mij nu eenmaal zoo iets in het hoofd gezet, en daar blijft het bij. Ik koop voor de kleine iets extra's, iets, wat zij al lang had moeten hebben. En opdat het ook voor jou een verrassing zal zijn, zult ge het eerst op Sinterklaas-avond zien. Ik laat je overigens, wat Lise betreft, vrij spel, je moogt gerust ook een surprise bedenken.'

Liesje is nu twee en een half jaar. 't Is een dotje van een kind, een engel - om te stelen.... 't is mijn alles. Maar met een verrassing voor haar zag het er naar uit. Zij heeft eigenlijk reeds alles, wat heur hartje begeerde: poppen, bouwdoos, keuken, onverscheurbare prentenboeken, chocolade, suikergoed.... er was haast geen gaatje meer te vinden. Ik durfde er niet toe overgaan een rinkelbel voor haar te koopen, want mijn man zou zeker uit zijn vel gesprongen zijn, als het spektakel begonnen was.

Zoo prakkezeerde ik en tobde en brak er mijn hoofd over en moest toch den last van den dag zonder morren verder dragen: vroeg opstaan, de meid koffie laten zetten, de courant lezen, visites maken, het middagmaal bestellen, de kinderen netjes en zindelijk houden, fatsoenlijk voor den dag komen, naam en stand ophouden, bezoek op de koffie ontvangen, 's avonds soms naar concert of schouwburg gaan.... en dan durft men nog zeggen, dat wij, vrouwen, enkel uit ‘zenuwen’ bestaan.

Zoo verliepen weken.... er wilde mij maar niets te binnen schieten, wat bij mij betrekkelijk zelden voorkomt. In die omstandigheden besloot ik, alles aan het toeval over te laten, waarvan mijn man altijd beweert, dat het hem nooit verlegen liet. En warempel, het toeval kweet zich handig van zijn taak; het bracht mij in de Breestraat, liet mij voor een winkelraam stilstaan en richtte mijn oogen op een snoeperige uitstalling van poppenwagens.

‘Eureka!’ riep ik even verheugd uit als de Grieken, toen zij in een hunner veldslagen de

Blauwe Zee ontdekten.... 'Nu heb ik het gevonden: een poppenwagen! Natuurlijk, daar had het lieve kind nog behoefte aan.'

Daar ik weet, dat mijn besluiten dikwijls binnen een kwartier in hun tegenovergestelde veranderen, hield ik opruiming in mijn portemonnaie. Ik scharrelde al het aardsche slijk bij elkaar en betaalde voor een grooten poppenwagen twaalf en een halven gulden. Dat zou *mijn* verrassing zijn.

De volgende dagen besteedde ik, om de lieve kleine een weinig op mijn verrassing voor te bereiden. Ik vertelde haar van Sint Nicolaas, van Piet zijn knecht, wat de heilige man zooal meebrengt voor zoete kinderen, suikergoed, marsepein, speculatie, een pop en.... een poppenwagen. Het kind luisterde met schitteroogjes naar mij, en babbelde gedurende een uur of wat van niets anders dan van haar 'poppenwagen,' dien het nog niet had.

Toen mijn man 's middags thee kwam drinken, schertste hij met de kleine en vroeg: 'Wel, Liesje, wat moet Sinterklaas voor je brengen?'

'Een poetewagen,' flapte Liesje er uit. Dit was heel natuurlijk, want haar gedachten had ik immers met ernst en ijver op dat voorwerp gevestigd.

'Bravo!' lachte mijn man, 'je wensch zal wel vervuld worden, want zoo ver ik je lieve mama ken....' en hij wierp mij een zonderlingen blik toe.

Zou hij mij voor het winkelraam gezien hebben? Dat was onmogelijk; om dezen tijd zat hij op zijn kantoor, en een gedachtenlezer.... neen, zóó snugger is hij niet.

Het groote kinder- zoowel als het grootekinderenfeest was aangebroken. Wij hadden gegeten, en 't had ons lekker gesmaakt: mijn man vond niets aan te merken, er was geen graatje in het verkeerde keelgat der kinderen gekomen, die echter, in afwachting van de dingen, die komen zouden, weinig eetlust verrieden.

Sint Nicolaas en zijn knecht - de man en zoon van onze schoonmaakster - hadden hun jaarlijksch bezoek afgelegd, de gewone vermaningen uitgedeeld, laten bidden en den catechismus overhoord, welk examen met bevende stem werd afgelegd, en de wenschen der kleinen vernomen. Met vorstelijke vrijgevigheid - want het is goed riemen snijden van een andermans leer - had de eerbiedwaardige kindervriend de vervulling der uitbundige kinderlijke begeerten beloofd, en gezegd, dat hij zijn geschenken nog dienzelfden avond in de achterkamer zou neerzetten, waarna hij met duizend zegenwenschen der kleinen en een klinkende belooning van mijn man, die den bisschop en zijn knecht uitgeleide deed, vertrok.

'Je moet tot zeven uur wachten, eer je naar de achterkamer gaat,' verklaarde mijn man.

'Waarom nu juist tot zeven uur?' vroeg ik.

'Omdat alsdan mijn verrassing voor Liesje bezorgd wordt,' hernam mijn echtgenoot.

'Best,' zei ik, 'de mijne is er al, maar je mag haar eerst zien, als ik jullie gezamenlijk binnenroep. Misschien komt er tegen dien tijd ook nog iets van mama.'

Het was een moeielijke taak, de kinderen nog een uur bezig te houden. Zij brandden van ongeduld. Eindelijk wees de pendule het zevende uur aan. Ik verdween in de achterkamer, waar de presentjes gerangschikt lagen, en stak lamp en lusters aan. Ik wierp nog een laatsten blik op de welgeslaagde schikking en wilde schellen - het teeken, dat men binnen kon komen - toen er aan aan de voordeur gebeld werd. Ik hoorde hoe mijn man zelf naar voren liep om open te doen. Aha, dacht ik, nu komt zijn verrassing. Ik keek naar de mijne: vlak vooraan in de afdeeling voor de kleine

Lise stond mijn poppenwagen met zijn rood pluche bekleeding, zijn zijden gordijntjes, keurig, beeldig om te zien. Toen greep ik naar de bel; Mina, onze meid, wierp met een feestelijken zwaai de vleugeldeuren open. Jubelend kwamen de kinderen naar binnen gestormd - alleen mijn man scheen in de gang met het een of ander lawaaimakend voorwerp te haspelen, dat op den looper maar slecht vooruit wilde.

‘Een poetewagen, een poetewagen!’ kraaide Liesje eensklaps, toen zij mijn verrassing gewaar werd.

In de gang weerklonk thans een driftig gestommel. ‘Til dat ding eens op!’ beval mijn man aan Mina, en wrong zich met moeite door de deur: in zijn armen droeg hij, even als de spookkoning uit Goethes ballade zijn kind....

‘Hoera.a.a! hoera.a.a!’ kraaide Liesje in 't hoogste falset, ‘nog een poetewagen - ik heb een - tee poetewagens!’

‘Hier is mijn surprise!’ hijgde mijn man heelemaal buiten adem.

‘Bravo, dikkerd,’ gichelde ik met leedvermaak. ‘Kijk eens hier, als 't je blieft, dit is *mijn* verrassing,’ en dit zeggende gaf ik hem het uitzicht vrij op mijn poppenwagen.

‘Sapperloot!’ stamelde hij geheel verbluft, ‘heb jij dan ook?....’

‘Zooals je ziet,’ lachte ik.

‘Nou, dat is wat moois! Dus hebben wij dezelfde gedachte gehad?.... Maar ik heb toch eerst den wagen gekocht, toen de kleine mij vertelde, dat zij een “poetewagen” begeerde.’

O wee, dat had ik haar voorgepraat en wel in een tijd, toen ik mijn ‘verrassing’ al gekocht had. Toen ik nog overlegde, of het wel verstandig zou zijn, daarover iets los te laten, werd er weer aan de voordeur gescheld. Mina bracht een vrachtbrief: een colli ‘bestelgoed’ van mijn schoonmama.

‘Wat is dat nu,’ vroeg mijn man verbaasd, ‘mama zendt anders altijd een kist.... enfin.... man,’ riep hij ‘kom maar binnen met je bestelgoed, op Sinterklaas-avond krijg je een dubbele fooi.’

En de ‘man met het bestelgoed’ kwam te voorschijn met een zeer verdacht iets, dat hij voor zich uitrolde en dat, hoe zorgvuldig ook verpakt, toch vier wielen te zien gaf, een leeren kap, en....

‘Ha, ha, ha!’ hinnekte klein Liesje weer en Willem, haar broer, hielp dapper mee, ‘nog een poetewagen; een poetewagen heb ik, twee poetewagens heb ik, drie poetewagens heb ik, ha, ha, ha!....’

Het scheen mij toe, alsof mijn man bij het zien van dat stuk ‘bestelgoed’ een ijselijk onnoozel gezicht zette. Ik stond met mijn rug naar den spiegel, maar had geen lust mij om te keeren, want ik was er niet zoo heel zeker van, of ook ik er niet tamelijk verbouwereerd uitzag. Ik herstelde mij nochtans spoedig en zei spottend:

‘Dat is de surprise van grootmama!’

Mijn man krabde zich verlegen achter het rechteroor, en zei toen ietwat schuchter: ‘Maak de punch maar klaar, je weet, om acht uur komt peetoom Richard.’

Ik begaf mij terstond naar de keuken, want, eerlijk gezegd, speet het mij, dat hij er zoo ingeloopen was; hij had het ongetwijfeld goed gemeend. Waarschijnlijk had hij te voren met zijn besten vriend ‘het toeval’ geen rekening gehouden.

Precies om acht uur kwam ook peetoom Richard aangestapt. ‘Aha!’ zei hij meesmuilend, toen hij zijn pelsjas in de gang uittrok, ‘dat is de geur van mijn lievelingspunch.’ Hij stak zijn neus omhoog, om den ‘geur’ uit de eerste hand op te snuiven. Ik wilde de voordeur weer sluiten, maar hij hield mij daarvan terug.

‘Laat ze nog even aanstaan,’ meende hij, ‘Julia moet nog komen - dat was zijn huishoudster -, ik heb voor mijn aardig petekind van 't jaar een bijzondere verrassing.’

Ik verschoot van kleur. ‘Kijk, kijk, je wordt bleek.... ja, ja, jullie jongelui zijt geen verrassingen meer gewoon.’

En de dikke Julia kwam hijgend en blazend naar binnen. Ik wierp een enkelen blik op het omvangrijke pak, dat zij in haar armen geklemd hield, om terstond met een kreet van schrik op den eersten den besten keukenstoel neer te vallen.

‘Maar vrouwtje,’ dreigde peetoom Richard, met opgeheven wijsvinger, ‘ben je zóó teergevoelig? Ik heb een goede keus gedaan, want als deze. Oh, hè,’ zuchtte hij zonder overgang, ‘wat ruikt die punch lekker!’

Ik kon mn niet verroeren, zoozeer had dit tooneel mij naar lichaam en ziel geschokt. Gelukkig kwam mijn man mij verlossen, die in de gang kwam geloopen, om onmiddellijk, zoodra hij daar Julia nog buiten adem zag staan, in een uitbundig gelach los te barsten. Dat klonk zoo opwekkend, dat ik mij terstond herstelde.

‘Goeden avond, oom Richard, 'n plezierige Sinterklaas avond,’ zei mijn man, ‘heeft ook u een poppenwagen uitgezocht? Nu, een verstandig, practisch man als gij.... dat spreekt van zelf.... kiest altijd het beste. Rij den wagen maar naar binnen, daar staan er al drie, wij hebben gewacht op den vierde....’

Peetoom Richard staarde mij wezenloos aan... de oude heer is somtijds inderdaad wat taai van begrip. Aangezien de deur van de achterkamer echter wijd openstond, bleef hem niets anders over, dan den wagen naar binnen te rollen. Onze jongen had dit peetgeschenk het eerst in de gaten. ‘Hier, Lies,’ gilde hij 't uit, ‘kom eens hier, daar is er nog al een....’

‘Ha...a...a...a...h!’ schreeuwde die er tusschen, ‘nu rijden wij achter elkaar, jij twee, ik twee.... hoera...a...a!’

Ik had echter niet veel zin, om mijn salon tot een renbaan te laten gebruiken. Ik snelde er heen en kwam nog juist bijtijds om te verhinderen, dat de buste van Beethoven omvergereden werd en de zuillamp onder de wielen terecht kwam.

‘Kinderen!’ riep ik verschrikt, ‘het is hier toch geen corso van poppenwagens! Rijdt maar naar papa's studeervertrek!’

‘Alle vier achter elkaar?’ vroeg Willem nog. Ik knikte en zoo verwijderde zich deze poppenwagen-optocht uit mijn gezicht. Met ontzetting dacht ik aan den dag van morgen.

‘Tante Leentje heeft zich laten verontschuldigen,’ zei mijn man, toen ik eindelijk weer in staat was mij in het gezelschap te vertoonen. ‘Zij heeft dit kistje voor de kinderen met een boodschaplooper gezonden.’

Ik haalde ruimer adem; een mandewerk met kap, gordijntjes en op wielen, kon daarin niet verborgen zijn. Mijn man maakte het kistje open en wat haalde hij uit de massa papiersnippers en houtwol te voorschijn?

***

Den volgenden dag was ik vrijwel bedaard, want ik had de reeks poppenwagens in de badkamer opgesloten en den sleutel er van in mijn zak gestoken. Wel verlangden de kinderen met geweld hun poppenwagens, maar ik verklaarde, dat Sinterklaas ze allemaal weer meegenomen had, omdat er te veel waren. Alleen het present van tante Leentje was er nog, en dat gaf ik hun, om mee te spelen.

Kort voor het etensuur kwam een vriendin mij bezoeken. Nadat wij onzen nood over de mannen geklaagd hadden, ging zij naarde kinderen.

‘Wel, wat heeft Sint Nicolaas voor jelui gereden?’ vroeg zij.

‘Poetewagens,’ antwoordde Liesje vlot, maar een beetje verlegen, want zij veegde met den zoom van haar nieuw jurkje op verdachte wijze heur mondje at.

‘Vijf poppenwagens,’ verklaarde Willem met vuur.

‘En vertel mij eens, kleine,’ vroeg mijn vriendin, ‘welke van al die “poetewagens” vind je het mooiste?’

Liesje keek me ietwat schuchter aan, en toen ik haar geruststellend toeknikte, kwam het er uit: ‘Die van tante Leentje.’

‘Van tante Leentje?’ vroeg mijn vriendin verwonderd, ‘die?’

‘Ja, die,’ triomfeerde mijn dochtertje, ‘want die is van chocola, en daarvan heb ik zooeven twee wielen opgegeten,’ en daarbij liet zij de overblijfselen van den chocoladen poppenwagen zien.

Ik zal dien Sinterklaas avond, zoo rijk aan ‘verrassingen,’ niet gemakkelijk vergeten!

J.J.G.W.

Henri's thuiskomst.

'O, moeder, hoe heerlijk, dat u komt, nu kan ik eens naar hartelust over Henri praten. Ik heb daar juist een brief ontvangen; nog drie weken, driemaal zeven is een en twintig dagen, dan komt mijn lieve man thuis,' en de jonge mevrouw Berkhof vloog haar bejaarde moeder jubelend om den hals.

'Maar, kindlief, wees nu een beetje bedaard, je zult je nog ziek maken van vreugde!'

'Ja, moederlief, ik ben al kalm, ik mag niet ziek worden, ik moet er goed uitzien, anders zou hij me niet meer kennen. Denk eens aan, in twee jaar hebben we elkander niet gezien. Ik ben toch niet erg veranderd, is wel, mamaatje?'

'Neen, Tine, wees maar gerust,' zei de moeder glimlachend, 'je ziet er nog even goed uit als op den dag van je verloving.'

'Och, dat is nu al vijf jaar geleden! Wat heeft de vrouw van een zeeofficier toch eigenlijk weinig aan haar man! Sinds twee jaar heb ik hem niet gezien, mijn goeden, lieven Henri! Wat voor japon zou ik aandoen, mama? Want ik moet er goed uitzien, als hij komt! O, wat is Onze Lieve Heer toch goed!'

'Tine, wees nu wat kalm! Foei, wat spring je van den hak op den tak. Over een japon, en dan over de goedheid van God.'

'Ach, dat zal Onze Lieve Heer me niet kwalijk nemen! Hij weet wel, dat ik Hem o zoo dankbaar ben!.... Niet waar, Ferry? Kom eens hier, kleine jongen, dan mag je wat aan papa schrijven.'

En mevrouw Berkhof nam haar tweejarig zoontje, dat een beetje tegenstribbelde, en verlangend naar zijn blokkendoos keek, op den schoot.

Ziezoo:

Lieve paatje!

Ik verlang zóó, dat u thuis komt!

Een zoentje van

Uw kleinen Ferry.

Het stond er met groote, onbeholpen letters, mevrouw had met moeite de kleine hand bestuurd.

'Nu kan paatje eens zien, hoe mooi Ferry schrijven kan!'

'Laten we nu eens bedaard spreken, mama, ik was straks zóó opgewonden. Den achttienden van de volgende maand kan Henri, als alles goed gaat, hier zijn, en dan gaat hij vooreerst niet meer weg.'

DE KLEINE TRAPPELAAR.

Naar de schilderij van Wilh. Rögge.

‘Heerlijk voor je, Tine! Ach, ik verlang ook zóó, den goeden jongen weer te zien!’

‘En dan ons zoontje! Het arme kind heeft zijn vader nog nooit gezien. Hij lijkt op hem, vindt u niet?’

‘Sprekend!’

‘Ja, ik heb een portretje van Henri, toen hij een kind was, 't is sprekend Ferry. Ik denk dat hij in het begin nog meer met zijn zoontje bezig zal zijn, dan met zijn vrouw!’

‘Voorzichtig, word maar niet jaloersch!’ plaagde de oude dame.

‘Geen nood, mama! Maar nu nog iets: zou ik hem zelf van den trein gaan halen?’

‘Mij dunkt van niet, Tine! Aan 't station zal je je niet goed kunnen houden, en 't eerste weerzien, als zóóveel vreemde oogen op je rusten,.... neen, dat zal voor je beiden niet prettig zijn. Ik raad je aan, je broer Jacques te sturen. Dan blijf jij hier, en de eerste ontmoeting kan thuis ongestoord plaats hebben.’

‘Dat is waar, zoo zal ik maar doen. Uw raad is altijd goed, moedertje. Maar gaat u al heen?’

‘Ja, kind, 't wordt tijd! Duizend groeten aan Henri, als je hem schrijft, hoor!’

‘Dag, mama,’ en de jonge vrouw was alleen. Een gelukkige glimlach speelde om haar lippen en ze ging den brief van haar man nog eens overlezen.

Het was de achttiende November.

Mevrouw Berkhof had een telegram van haar echtgenoot ontvangen, dat hij met den trein van 7.15 des avonds zou aankomen.

Vroolijk en opgewekt liep ze door de kamer, hier wat verschikkend, daar wat recht zettend op de gedekte tafel. Dan weer zette ze zich voor den spiegel en verschikte wat aan haar kleeding. Een blik op de pendule zei haar, dat ze over een half uurtje haar man kon verwachten.

In zenuwachtige spanning liep ze de kamer op en neer, ging dan weer zitten en nam haar zoontje op den schoot.

‘Ferry, ventje, wat zal je zeggen tegen paatje, als hij straks komt?’

‘Komt paatje gauw? Dat is paatje, hé, ma?’ vroeg de kleine, terwijl hij naar een portret wees, dat aan den wand hing.

‘Ja, lieveling, dat is paatje,’ en met blijden glimlach ging de jonge vrouw voor het portret staan, dat de beeltenis vertoonde van een krachtig jonkman, in de uniform van zeeofficier.

‘O, God, ik dank u, we waren steeds zoo gelukkig,’ prevelde ze zacht, en ze ging naar de voordeur en keek naar buiten, maar ze kon door den dikken mist niets onderscheiden en ging dus maar weer naar binnen.

Eindelijk hoort ze een voetstap in de gang. Ze vliegt de kamer uit, maar in plaats van den verwachte, ziet ze alleen haar broer.

‘Is Henri niet meegekomen met den trein?’ vraagt ze teleurgesteld.

‘Ga binnen, Tine,’ zegt Jacques, en nu pas ziet ze, hoe bleek en ernstig zijn gelaat is en hoe zijn onderlip zenuwachtig trilt.

‘Er is toch niets met Henri?’ vraagt ze met moeite, terwijl ze zich aan een stoel vastklemt.

‘Ja, Tine, maar blijf bedaard. Zoo, ga zitten, beef zoo niet, arm kind, Henri is uit den trein willen stappen, toen hij nog niet stil hield, en....’

‘O God, overreden!’ gilde Tine en viel met een kreet bewusteloos neer.

Eenige oogenblikken later brachten twee mannen een baar in huis, waarop een levenloos lichaam lag uitgestrekt.

Henri was thuisgekomen.

MAGDA.

Bij de Platen.

Onze Lieve Vrouw met den druiventros. -

De schilderij, waarnaar Baude's fraaie gravure in dit nummer is vervaardigd, is van den bekenden Franschen portret- en historieschilder Pierre Mignard, die, in 1610 te Troyes geboren en leerling van Simon Vouet te Fontainebleau, in 1635 naar Rome ging, waar hij de ouden en de Italiaansche meesters bestudeerde en naam maakte als portretschilder.

Twee en twintig jaar later riep Lodewijk XIV hem naar Frankrijk terug en schilderde Mignard de portretten der koninklijke familie en van alle groote heeren aan het hof. De koningin-moeder droeg hem de fresco-versiering op van den domkoepel te Val de Grâce, een reusachtige compositie met tweehonderd minstens driemaal levensgroote figuren, door Molière in een gedicht verheerlijkt. Later werkte Mignard te Versailles en te St. Cloud, en werd, na in den adelstand te zijn verheven, in Lebrun's plaats eerste hofschilder. Hij stierf den 13en Mei 1695 te Parijs.

Wat compositie betreft, doet Mignard aan Rafael, soms ook aan Domenichino denken; in warmte, klaarheid en glans van kleuren is hij aan Carlo Dolce verwant. Zijn portretten zijn van een bijzonder fraai koloriet. De meeste zijner werken bevinden zich in het Louvre; daaronder ook de Lieve Vrouw met den druiventros, behoorende tot het beste wat Mignard in zijn lange kunstenaarsloopbaan heeft voortgebracht.

De kleine trappelaar. -

> Is poëzie de zang van 't harte dat bemint,
> Dan zijt gij 't schoonst gedicht, o moeder met uw kind!

Zoo zingt de eerw. heer Binnenwiertz in zijn fraaien en veelgeprezen dichtbundel. Geen wonder dan ook, dat een doek, met moeder en kind als motief, altijd belangstelling wekt. Natuurlijk het meest, wanneer, als op Mignard's schilderij, de Moedermaagd met haar Goddelijken Zoon wordt voorgesteld. Maar zelfs iedere profane voorstelling boeit reeds, wanneer zij moederliefde, moedergeluk en moederweelde tot onderwerp heeft. Daarom zal ‘de kleine trappelaar’ met genoegen worden bekeken, niet wegens zijn groote artistieke qualiteiten - want die mist het doek - maar om het onderwerp: de moeder, die haar met zijn kleine, dikke beentjes trappelenden jongen gelukkig en fier toelacht.

Allerlei.

Bevolking van Japan. -

Volgens de jongste volkstelling bedraagt het aantal bewoners van het rijk der Opgaande Zon 43.760.754 op een oppervlakte van 382.415 vierkante kilometers.

Met Formosa en de Pescadoren verkrijgt men zes en veertig en een half millioen zielen op een oppervlakte van 417.340 vierkante kilometers, gemiddeld 114 per vierkanten kilometer. Er zijn in Japan acht steden met meer dan 100.000 inwoners: Tokio 1.440.000, Osaka 821.000, Kioto 353.000, Nagaya 244.000, Kobe 215.000, Jokohama 193.000, Hirosjima 122.000 en Nagasaki 107.000. Verder zijn er dertien steden met een bevolking van 50.000 tot 100.000 zielen, twintig van 30.000 tot 50.000 en negen en twintig van 10.000 tot 30.000.

[Nummer 43]

Derkinderen's wandschilderingen in het gebouw der Algemeene Levensverzekering
Te Amsterdam.
(*Slot.*)

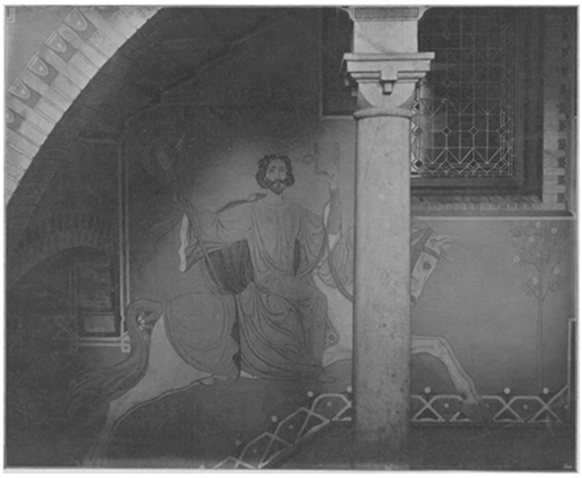

DE TIJD, DIE SNEL VOORBIJGAAT.
Naar Derkinderen's wandschildering in het gebouw der Algemeene Levensverzekering te Amsterdam.

Die uitersten van Weelde en Nood, Gezondheid en Ziekte, waartusschen zich het leven van den mensch beweegt, wisselen af in onberekenbare volgorde, naar gelang de grillige Fortuin dat over den sterveling beschikt. Die gedachte heeft de schilder belichaamd in een oud bekend beeld, het ‘rad van avontuur.’ Dergelijke oude voorstellingen zijn als de spreekwoorden, waarin de wijsheid des volks tot het zout der taal is gekristalliseerd. En gelijk de schrijver of spreker, die door het volk wil worden verstaan, zijn voordeel doet met de oude spreekwoordelijke zegswijzen, zoo zal ook de schilder, die van de muren der gebouwen tot zijn volk spreken wil, met vrucht gebruik maken van oude, door de overlevering geijkte voorstellingen.

‘Wees meester van de taal, gij zijt het van 't gemoed,’ heeft Bilderdijk gezegd, en wie de taal volkomen machtig wil zijn, moet ook haar schat van spreekwoorden kennen. Van den anderen kant moet ook de beeldende kunstenaar, die meester wil zijn over het gemoed des volks, zich van de beelden weten te bedienen, die het volk gemeenzaam en vertrouwd zijn. Hij maakt die tot zijn eigendom, gelijk alles wat de echte kunstenaar aanraakt het zijne wordt door de krachtige subjectiviteit, die het ontleende aanstonds assimileert.

Zoo is dan ook het oude ‘rad van avontuur’ onder Derkinderen's hand weer iets heel nieuws en oorspronkelijks geworden. Het rad is aangebracht tegen den boom des levens, als van ouds kenbaar aan de appelen, die het voedsel tot onderhoud des levens bieden. Het wordt gedraaid door de blinde, grillige Fortuna, die als een onbezonnen deern op bloote voeten rondhuppelt, zoodat haar kleed in kronkelende bochten opwaait, en die met onverschillige hand in het wilde bloemen strooit.

Zij draait, nu snel, dan langzaam, nu rechts, dan links, al naar het haar invalt, maar voor den mensch beteekenen die gedachtelooze bewegingen ingrijpende lotswisselingen: ‘gewonnen, bereikt, verzonken, vergaan.’

De vermoeid neergezegen vrouw op den voorgrond, die, met schrik en verbazing op

het gelaat, den sluier oplicht, is het beeld der ontwakende menschheid, die ontzet het dolzinnige spel aanziet en tot het besef komt van de verraderlijke onzekerheid des levens.

Terwijl het leven eindeloos wisselt met de elkander opvolgende geslachten, zet ‘de Tijd, die snel voorbijgaat’, rusteloos zijn loop voort, als een trotsch heerscher, die zegevierend te paard gezeten, zonder omzien voortjaagt, door niets ter wereld in zijn vaart gestuit, door niets afgeleid of weerhouden, onverschillig of er juichtonen, dan wel angstkreten rond hem opgaan, of hij weelde en geluk, dan wel smart en jammer aanschouwt.

Zóó heeft Derkinderen den Tijd opgevat, en zijn beeld is, voor zoover ik weet, volkomen nieuw, bij ontzag afdwingende waarheid en grootheid. Als een geweldig machthebber schilderde hij ons den Tijd, in den purperen mantel der koningsmajesteit, gezeten op het alvertrappende, rusteloos voortrennende ros, alles overschouwend met trotschen, meedoogenloozen, impassibelen blik, in de eene hand den heerschersstaf, in de andere het verzegelde boek der toekomst. Voort rent hij van het verleden, verzinnebeeld door een boom, waarvan de dorre bladeren neersuizelen, naar de toekomst, aangeduid door een jong boompje in ontluikenden bloesem.

Machtig grootsch en overweldigend is deze figuur in haar stoute, magistrale lijnen en fantastische geheimzinnigheid.

En ongepast schijnt het bijna, bij zulk een reuzenschepping nog te wijzen op kleine verdiensten van techniek, zooals b.v. het vernuftig benutten van een heel ongeregeld wandvlak, van onderen door de opgaande trapleuning gedeeltelijk schuins afgesneden en van boven met een venster doorbroken.

Derkinderen heeft zijn figuur zoodanig naar dit wonderlijk gevormde vlak weten te schikken, dat van den eenen kant de figuur tot haar volle recht komt en van den anderen kant de onregelmatigheid van het vlak heel niet meer wordt opgemerkt.

Van dezelfde doordachte kunstvaardigheid gaf hij blijk in zijn slottafereel, waarvoor hij ook een heel eigenaardig geaccidenteerde wandvlakte tot zijn beschikking had, evenals de vorige ter eene zijde lager afdalend dan ter andere, en bovendien met twee vensters doorbroken.

Op deze grillig afgebakende vlakte schilderde hij een tafereel, dat glorieus de kroon zet op het heele werk, gelijk het inderdaad daarvan de bekroning uitmaakt. Hoog in het bovenste trapportaal, in het volle licht der overkappende glaslantaren schilderde hij de ‘trap des levens,’ weer een eeuwenoude volksvoorstelling, door zijn talent vertolkt en vernieuwd.

Op de eerste trede zien we het kind, door de zorgzame moeder met teere voorzichtigheid geleid en gesteund, in dartele zorgeloosheid al spelend naar boven huppelen; de ijle luchtbal aan den brozen draad in zijn handje is het beeld van zijn blijde, helaas zoo licht vervluchtigende illusie. Een paar trappen hooger klimt met veerkrachtigen stap de rijkgelokte jonkman opwaarts in het losse gewaad der onbezorgdheid, met de bijl van den baanbreker in den gordel en de roos van genieten en beminnen in de hand. Moedig en hoopvol ziet hij omhoog, begeerig de hoogste trap te bereiken en niet tevreden voor hij daar is aangekomen.

Op die hoogste trede staat de man in zijn volle, rustige kracht, omkleed met den mantel der waardigheid, tegen zijn borst in een gouden vat dragend den schat van opgedane ondervinding, moeizaam vergaarde wijsheid en door liefde gewonnen genegenheid, de eene hand uitgestrekt over den aardbol ter aanduiding van het

verworven bezit. Dàt is inderdaad wel de mensch in zijn volle kracht, zijn hoogste grootheid, de heer der schepping!

Maar helaas, niet lang handhaaft hij zich op dat schitterende hoogtepunt. Een paar treden verder zien we hem alweer de trap afdalen, al wendt hij het hoofd nog weemoedig om naar het toppunt, van waar hij kort geleden nog zoo fier op alles rond hem neerzag. Zijn haren beginnen al te grijzen; zijn ledematen teekenen matheid en verval; op zijn verwelkt gelaat leest men de spijt over het hem zachtkens ontzinkende levensgeluk. Hij is gehuld in het vale gewaad der afsterving; dicht wikkelt hij er zich in als om de eenzelvigheid van den naderenden ouderdom te verbeelden.

In zijn gang is nog iets aarzelends; met zichtbaren weerzin daalt hij de trap af. Hij echter, die op de onderste trede in weemoedig gepeins neerzit, gehuld in de beschuttende kleedij van den kleumenden ouderdom en met den mantel der eerwaardigheid omhangen, wendt het hoofd niet meer om naar boven; het leven trekt hem niet meer; reeds heeft hij den eenen voet van de trap af en, op het stokje van den hulpbehoevenden ouderdom geleund, zal hij weldra ook de laatste afdalende schrede gezet hebben. Hij is àfgeleefd; de kale zilveren schedel buigt zich naar het graf; hij ziet in stille berusting zijn einde voor oogen.

Zoo heeft dan Derkinderen in het gebouw der Algemeene Levensverzekering een reeks schilderingen geleverd, die op waardige, treffende, sprekende wijze de hoogernstige gedachten vertolken, door het woord 'levensverzekering' voor onzen geest opgeroepen.

En daardoor heeft hij getoond, beter dan iemand de man te zijn om de lang vergeten groote wandschilderkunst in ons vaderland weer tot ongekende vlucht op te voeren.

Want niet alleen dat hij de techniek ten volle meester is en zich omtrent het wezen van het eigenaardig door hem gekozen genre een besliste overtuiging heeft gevormd, die op streng rationeele kunstbeginselen berust; maar wat hem vooral tot den wandschilder der toekomst maakt is zijn rijke scheppingsgave als beeldend kunstenaar, zijn hooge schitterende verbeelding, zijn diep wijsgeerig denken en zijn zuiver, fijn, innig gevoel voor het algemeen menschelijke.

Nu hij, de weifelingen en aarzelingen der periode van zoeken en tasten te boven, nauwkeurig weet wat hij wil; nu de *Gährung* tot *Klärung* gekomen is, zal hij eerst recht gaan geven, wat wij alle reden hebben van hem te verwachten.

Een ontzaglijk nieuw arbeidsveld is hem thans geopend. Hij heeft een bouwmeester gevonden, die begrijpt welk een machtigen bondgenoot de schoone bouwkunst in de sierende schilderkunst vinden kan om onze monumentale gebouwen ten volle te maken tot wat zij behooren te zijn: de architectonische belichaming van een groote gedachte, die zoowel uit het geheel als uit elk der samenstellende onderdeelen spreekt.

De heer Berlage, de ontwerper van het gebouw der Algemeene Levensverzekering gelijk van een aantal andere omvangrijke bouwwerken in het land, is bezig de groote koopstad Amsterdam te begiftigen met een nieuwe Beurs, de machtige ontwikkeling van haar wereldhandel waardig.

Aan dien trotschen tempel, den rijkdombrengenden genius van handel en koopmanschap opgericht, zal Derkinderen de wijding geven van zijn edel kunsttalent. Op de uitgebreide wandvlakten der nieuwe Beurs zal hij de oude gloriën der groote koopstad van Amstel en IJ doen herleven in een weelderige ontplooiing van kleurige en zinrijke tafereelen ter verheerlijking der keizerlijk gekroonde grootvorstin van Europa.

J.R. VAN DER LANS.

De Van Randerberg's, door Julie Russel.

V.

Men had het erg druk op Waldenhof.

De toebereidselen voor Emma's huwelijk waren in vollen gang. Amour was overgekomen om den uitzet en de geschenken, waar Honoré zoo veel van verteld had, te bezichtigen. Eerst was men op *Mon Repos* overeengekomen de bruiloft niet bij te wonen. Maar toen men vernam, dat er vele gasten zouden zijn, van wie een belangrijk deel ongehuwd, had bij mevrouw de zucht om te schitteren, en bij de freule de hoop er een verovering te maken de overhand gehad op de afgunst, en had men de uitnoodiging aangenomen, behalve Jhr. Van Randerberg, die meer dan ooit het verschil voelde tusschen het gelukkig huishouden op een eenvoudig, vaderlijk landgoed, en den vreugde- en liefdeloozen haard van het weelderig *Mon Repos*.

Amour hekelde alles zoo hard zij kon; ze kon echter een uitroep van verbazing niet weerhouden bij het zien van den fonkelenden schat, die in Emma's juweelkistje glinsterde.

‘Wat zult ge daarmee doen, Emma?’ zei ze om zich te troosten. ‘Er komt immers geen mensch op Wellburg. De douairière gaat nooit uit, zegt men. Het is jammer van het geld, dat aan het modern inzetten gegeven is.’

‘Emma kan ze dragen, als ze ons te dineeren krijgt,’ zei Paula lachend.

‘Van hier zul je nog al eens bezoek ontvangen,’ hernam Amour schamper. ‘Wat zal je schoonmama daarvan zeggen?’

‘Dat we niet te dikwijls kunnen komen,’ antwoordde Mina droogjes. ‘Dat zei mevrouw Van den Oudenburg ten minste eergisteren nog. Ze zag zoo gaarne de dames van Waldenhof.’

‘Maar aan oude nichten van een schoondochter heeft ze een hekel, zinspeelde ze eens,’ liet Petra hooren.

‘Als ge mij bij de oude nichten rekent,’ zei Amour vinnig, ‘hoeft ge niet bevreesd te zijn, dat ik Emma overlast zal aandoen.’

‘O, gij behoort natuurlijk bij de jonge nichten,’ was Petra's antwoord.

Daar kwamen Max en Deksel aan, zoodat Mina niet vredestichtend tusschenbeide hoefde te treden.

‘En dien mijnheer Deksel zul je dikwijls te logeeren hebben,’ fluisterde de bezoekster van *Mon Repos* tot Emma.

‘De vrienden van Max zullen me altijd welkom zijn. Daarenboven zulk goed vriend, als de conservator zich steeds voor mijn verloofde getoond heeft, mag men wel in eere houden,’ antwoordde de toegesprokene.

‘Bent u onwel, mijnheer Deksel?’ vroeg Mina hem, die in den laatsten tijd opvallend bleek en mager was geworden.

‘Een kou, die ik niet te best kan kwijt raken,’ zei de doctor terneergeslagen.

Rosa en Emma vergezelden bij het vertrek tot aan het einde van het park Max, die naast het rijtuig liep. De conservator zat er in.

Aan het hek sprong de jongeman naast zijn vriend, en draaide zich op het einde der laan nog even om, ten einde de jonge meisjes een laatsten groet ten afscheid toe

te wuiven. Eén sprong van den vos.... het rijtuig kantelt en valt in de sloot bezijden den weg.

Emma gaf een gil en viel flauw in de armen van Rosa; Petra, die dichtbij in haar tuintje bezig was, kwam toegeloopen; Rosa gaf haar de bezwijmde zuster over en vloog toen naar de plaats van het ongeval. Max was reeds opgestaan en keek verward in het rond, maar ze zag hem niet, ze zocht alleen naar Deksel. Deze lag roerloos op eenigen afstand van het voertuig. Ze knielde naast hem neer en lichtte zijn hoofd op, dat bloedde. Hij opende de oogen, die het angstige gelaat, dat over hem gebogen was, ontmoetten, en murmelde, terwijl een glimlach zijn doodsbleeke trekken overtoog: 'Rosa! dierbare Rosa!' Hij sloot wederom de oogen, en scheen in bezwijming. Het jonge meisje keek rond, en Max bemerkende, riep ze smeekend: 'O Max! gauw een dokter!'

Van het landgoed daagde reeds hulp op. De heer Van Randerberg verklaarde na onderzoek, dat de conservator slechts licht gewond was. De bezwijming was het gevolg van bloedverlies en was van korten duur. De geneesheer uit een naburig dorp, die een uur later in vollen galop kwam aangereden, zei, dat de landheer een juisten blik had gehad. De aanstaande mevrouw Van den Oudenburg had meer geleden van den schrik dan haar verloofde van

den val; ze kreeg het op de zenuwen en haar werd twee dagen volstrekte rust voorgeschreven. Des conservators hoofd werd omwonden; hij was verzwakt door bloedverlies, en kreeg hetzelfde voorschrift als de bruid, maar voor langeren tijd.

De gastheer stelde voor, hem voor de eerste dagen op Waldenhof te houden.

‘Neen, dat gaat niet, dat gaat niet,’ zei dr. Deksel zenuwachtig.

‘Wind je niet zoo op, Piet; je bent hier goed. Ik neem je niet mee. De vermoeiende rit zou je nog meer van streek brengen, en je omzwachteld hoofd zou mama doen schrikken,’ zei Max.

‘O Max! laat me niet hier,’ smeekte zijn vriend.

‘Bent u bang voor ons, doctor?’ vroeg lachend de heer des huizes, die niet kon begrijpen, waarom de gewonde tegenspartelde.

‘We zullen u goed verplegen, mijnheer Deksel,’ zei Rosa kleurend. ‘En mevrouw Van den Oudenburg, die de handen vol heeft met het ophanden zijnde huwelijk!’ voegde ze er op verwijtenden toon bij.

De doctor protesteerde nog even, heel zwakjes, voor den vorm, en.... bleef, en Max vertrok alléén, met het rijtuig van Waldenhof, naar huis.

Drie dagen later drentelde de gast, die 's avonds naar Wellburg kon terugkeeren, op zijn eentje door den tuin.

‘Komt u niet eens naar mijn vondst zien, mijnheer Deksel?’ riep een hem welbekende stem in zijn nabijheid.

Hij keerde zich om en stond voor Rosa.

‘Kijk eens, hoe mooi dat adertje ijzererts door het gele zand loopt!’ zei deze.

Ze liep heen en weer in de sloot, die de tuinman gegraven had, en wees hem naar de verschillende lagen zand en erts, die door de spade doorsneden waren.

‘Heel aardig, juffrouw. En houdt u van natuurkunde?’ vroeg de doctor met vol gemoed en bedrukt gezicht, terwijl hij noch van zand, noch van ijzererts iets zag; hij volgde met zijn blik alléén het bevallig figuurtje en den slanken vinger van de sierlijke, blanke hand.

‘Ik vind het heel belangrijk,’ antwoordde ze. ‘Als ik gehuwd ben, ga ik er me voorgoed op toeleggen,’ voegde ze er bij, schalksch lachend.

‘Is uw aanstaande er dan ook een liefhebber van?’

‘Dat zou ik denken! Ik geloof, dat zijn vrouw een plaatsje in zijn hart zal moeten afstaan aan zijn liefde voor mammouths en andere voorhistorische dieren.’

‘Maar een beambte aan het ministerie?’ zei de conservator ongeloovig.

‘Een beambte aan het ministerie!’ riep het jonge meisje verwonderd uit. ‘Ik trouw niet met een beambte aan het ministerie. ‘Als ik huw, doe ik dat met.... een conservator van een museum.’

‘Met een conservator?’ zei de dokter op zijn beurt verwonderd. ‘Misschien is het wel een kennis van me,’ liet hij er treurig op volgen.

‘Maar, mijnheer Deksel!’ klonk het half weenend, half schertsend uit den mond van Rosa, ‘moet ik u dan formeel?....’

Dr. Deksel keek verrast op. Hij blikte in het lachend, vuurrood gelaat van het jonge meisje.

‘O! Rosa! lieve Rosa!’ Hij viel op één knie voor haar. ‘Het kan niet zijn.... Rosa, zoudt ge mijn vrouw willen worden?’

‘Het is maar gelukkig, dat het er eindelijk uitkomt. Ik begon te gelooven, dat ik in optima forma een aanzoek om uw hand moest gaan doen,’ zei Rosa lachend.

De doctor greep haar hand, en drukte er een kus op, en deed dit zoo galant als Max maar kon droomen.

'Sta gauw op, doctor. Daar komt de tuinman,' zei Rosa verschrikt. Maar haar bewonderaar hield haar hand vast, en keek haar verrukt aan, murmelende: 'Rosa! lieve Rosa!'

Ze trok haar hand zachtjes los, scharrelde naar den hoed, die den conservator ontvallen was, stopte hem dien in de hand, en sprong vlug uit de sloot. Deksel volgde, werktuiglijk zijn hoofddeksel vasthoudende.

'Rosa, mag ik straks met uw papa spreken?' vroeg hij, terwijl hij als in een droom naast haar wandelde.

'Zoudt ge niet liever wachten, totdat ge in zooverre beter zijt, dat het verband kan weggelaten worden? Ge kunt dit binnen een paar dagen doen, zei de geneesheer.'

'Overmorgen!' riep hij uit. 'Dan kom ik overmorgen.'

De huisgenooten vroegen zich af, waarom hun gast zoo'n stralend gezicht zette. Petra gaf als haar meening te kennen, dat hij een mummie ontdekt had, die daar verloren was geraakt. Marcel beweerde, dat het een versteende Romeinsche was, die hij gevonden had. Paula plaagde hem met te zeggen, dat ze wel zag, dat hij Wellburg veel aangenamer vond; en Amour, van wie de gewonde niet de minste notitie had genomen, zei, dat men verheugd kon zijn van hem verlost te worden. Hij liet zich zooals altijd alle plagerijen goedmoedig welgevallen, alléén was hij niet zoo verlegen als anders, en verbaasde de toehoorders door zijn gepaste antwoorden en zelfs door nu en dan een geestigen zet.

Op den vastgestelden dag kon hij het niet uithouden van ongeduld, totdat de geneesheer zou komen. Hij maakte de vrouw des huizes zenuwachtig met zijn gedurig uit- en inloopen, en liet daarbij overal zandige voetstappen op het Brusselsch karpet der ontbijtkamer achter. Toen zijn ongeduld ten toppunt was gestegen, verscheen eindelijk de lang verwachte, en na onderzoek verklaarde deze, dat het verband mocht afgenomen worden. Hij had nog geen afscheid genomen, toen de patiënt reeds het vertrek verlaten had en zich naar zijn kamer haastte.

Een half uur later belde hij den huisknecht, en zei hem, Max te verzoeken bij hem te komen.

'Wat is er aan de hand, Piet?' vroeg de geroepene, toen deze ontsteld de trappen kwam opgeloopen, denkende, dat zijn vriend onwel was. De schrik maakte plaats voor verbazing, toen hij, binnentredende, de uitgepakte koffers en dooreengeworpen kleedingstukken bemerkte.

'Wil je op reis?'

'Ik ga naar Waldenhof, en wilde je verzoeken me een beetje te helpen om me te kleeden.'

'Dat kun je straks doen, dan ga ik ook,' zei sussend de jongeman, die begon te gelooven, dat de conservator een aanval van heete koorts had, niettegenstaande diens kalm en opgeruimd gelaat.

'Neen, ik moet er nu heen. Max, beste vriend, ik ga Rosa vragen.'

'Rosa vragen!' zei de andere verbluft.

'Ze wil me hebben,' antwoordde Deksel met zegevierenden glimlach.

'Rosa! het roosje van Waldenhof! de mooiste van de meisjes.... Dat is te zeggen na Emma,' verbeterde hij snel.

'Over smaak zullen we niet twisten, Max. Maar, vindt je het iets buitengewoons, dat Rosa me zou willen?' vroeg hij op gekrenkten toon; want, sedert Rosa van

Randerberg hem gezegd had, dat ze hem liefhad, was hij zeer in zijn eigen schatting gestegen.

'Zeker niet, Piet. Je hoedanigheden moeten je de achting van een ieder verwerven, en waarom niet de liefde eener vrouw?' antwoordde Max haastig. 'Maar ik meende, dat je nooit aan trouwen zou denken.... En nu was je graag geholpen om de best mogelijke figuur te maken?'

De conservator werd door zijn vriend onder handen genomen. Te nieuwmodisch, zag deze, moesten de zaken niet zijn, waarmee hij uit zijn eigen garderobe, die van Deksel aanvulde. Hij voegde hier iets bij, verruilde de das voor een, die moderner was, zorgde voor vlekkeloos linnen, inspecteerde de koffers, haalde er na lang zoeken een tamelijk goed passend kostuum uit, riep de hulp der huishoudster in voor een paar knoopen, die of af of half los waren, en ging ten laatste met den geheel veranderden Deksel naar beneden, waar mevrouw Van den Oudenburg, wie door haar zoon inmiddels het groote nieuws was meegedeeld, hem de revue zou laten passeeren.

Voor alle voorzichtigheid trok Max den vergeetachtigen vriend de nieuwe handschoenen, die hij hem geleend had, aan.

'Wel, wat heb je een kleine hand. Een halve nummer kleiner dan de mijne. En je laat ze zoo bruin verbranden. Mijn aanstaande schoonzuster Rosa ziet graag goed verzorgde handen.'

'Zou je denken?' zei de dokter ontsteld. 'Ik zal je raad opvolgen,' en werkelijk zag men hem sedert dien nooit meer zonder handschoenen.

'Kom eens gauw kijken,' riep Petra, die aangeloopen kwam naar de veranda, waar Rosa, Paula en Amour over de toebereidselen voor de bruiloft beraadslaagden. 'Daar komt doctor Deksel. Hij is geheel van gedaante veranderd.' Aan het hek bleef hij staan, klopte zich het stof af, veegde twee minuten lang over zijn zijden hoed en trok aan zijn splinternieuwe handschoenen. 'Ja, werkelijk, ge kent hem niet meer. Hij ziet er uit als een huwelijkscandidaat. Kijk eens, kijk eens!' En ze wees op den conservator, die zich naar den hoofdingang richtte.

Rosa was ondertusschen naar haar kamer gesneld. Den vorigen avond had ze Mina alles verteld, en haar verzocht het aan haar ouders mee te deelen.

Er was algemeene verbazing onder de meisjes bij het vernemen der nieuwe verloving.

'Je mag niet te kieskeurig zijn, Rosa. Als men niet veel fortuin heeft, moet men zorgen geplaatst te komen,' was Amours gelukwensch op beschermenden toon gegeven.

'Ben jij zoo kieskeurig?' vroeg Petra, terwijl ze haar best deed om onnoozel te kijken.

'Ik ben trotsch op den man, wiens echtgenoote ik zal worden; trotsch er op, dat hij me lief heeft, trotsch er op zijn naam te zullen dragen, Amour,' zei Rosa, het hoofd achterover werpende, en met uitdagenden blik op haar nicht.

'Om geplaatst te worden, hoeven we ook niet te huwen, Amour!' viel Paula heftig in. 'Voor die hier blijven wordt ruim gezorgd, heeft papa gezegd.'

Een oogenblikje was de gast van *Mon Repos* verbluft. Lang echter kon ze haar tong niet in bedwang houden, en toen de storm een weinig bedaard was, liet ze zoetsappig ontglippen:

'Wat heeft zoo'n conservator wel? Ik denk niet veel.'

'Hoe veel of hoe weinig het ook zij, we zullen er mee rondkomen,' antwoordde Rosa op verstoorden toon.

‘Te zuinig zult ge niet hoeven te zijn, Rosaatje,’ klonk het in de deur uit Mina's mond, die ongemerkt was binnengekomen en de laatste woorden gehoord had. ‘En ge zult ook genoeg hebben om Amour of uw andere vrienden een plaats aan uw haard en aan uw tafel te geven. Uw aanstaande heeft behalve zijn betrekking een klein vermogen, een twintig of dertig duizend gulden, waar zelfs Van den Oudenburg niets van wist, vertelde mij papa zoo juist, en waar de doctor aan het einde van het onderhoud toevallig melding van maakte. Hij had het bijna vergeten.’

De freule beet zich op de lip en mompelde binnensmonds: ‘Ik zal geen bezoeken afleggen bij een mevrouw Deksel; mij zal ze nooit zien,’ en vroeg toen hardop:

‘Waarom kleedt hij zich dan zoo sjofel?’

‘Dat is zoo de mode bij de geleerden,’ zei Petra.

‘Dan maar wat minder geleerd; ik voor mij zou graag een fatsoenlijk gekleed man hebben,’ zei Amour met opgetrokken neus.

‘Mijn Rosa zal daar wel verandering in brengen als ze gehuwd is,’ zei mevrouw Van Randerberg, die binnenkwam. ‘Mijn dochters mochten zich gelukwenschen, indien ze allen zulk een echtgenoot kregen, aan wien ik het geluk van mijn kind zoo gerust kan toevertrouwen.’

‘Lieve mama!’ riep Rosa uit, die naar haar moeder liep en haar omshelde.

's Middags kwamen Max en Marcel, die de nieuwe verloofden hartelijk feliciteerden. De laatste had Deksel leeren op prijs stellen, en hield, hoewel hij zich dikwijls ten koste van

hem vroolijk maakte, bijna evenveel van hem als de erfgenaam van Wellburg.

De verandering, die met den doctor plaats greep, bepaalde zich niet tot zijn uiterlijke verschijning. Zijn beschroomdheid was grootendeels geweken in den vriendenkring, hij was niet meer zoo verstrooid en kon zelfs soms vroolijk en opgewekt praten.

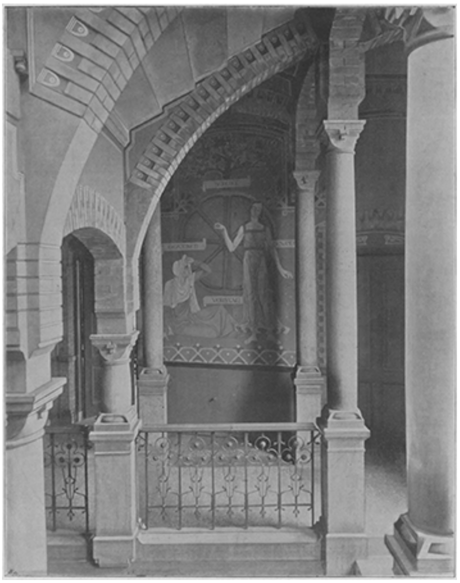

HET RAD VAN AVONTUUR.
Naar Derkinderen's wandschildering in het gebouw der Algemeene Levensverzekering te Amsterdam.

De pastoor kwam dien middag toevallig ook. Hij deelde in de algemeene vreugde en opgeruimdheid, en begon toen een aanval op de beurzen voor een arm huisgezin, waar zoo juist de vader en broodwinner zijn vermoeid hoofd had neergelegd om de eeuwige rust te gaan genieten, verhaalde hij met een traan in het oog. Bij den uitgeplunderden Marcel was niets meer te halen. Dat wist de priester en erkende dit ook glimlachend. ‘De twee andere jonge heeren moeten maar zooveel te meer geven,’ liet hij er op volgen. ‘En freule Amour dan, die mag wel goed meedoen, dan zend Onze Lieve Heer haar ook zoo'n goeden man als aan juffrouw Emma en juffrouw Rosa,’ zei argeloos de oude herder.

Amour werd bleek van woede. Ze bromde binnensmonds aan het adres van den priester een dier liefelijke uitdrukkingen, die Honoré zoo gaarne gebruikte. Hardop antwoordde ze:

‘We hebben zooveel armen bij ons,’ verzwijgende dat bovenmeid en huisknecht de

opdracht hadden ze weg te jagen, als ze het waagden op de villa aan te bellen, - 'en men kan zoo weinig gelooven van wat die menschen vertellen.' Ze gaf de royale som van een kwartje, dat ze langzaam en met moeite een zucht onderdrukkend uit haar welvoorziene portemonnaie van schildpad haalde, en begon een lang verhaal om de ondankbaarheid der behoeftigen te toonen.

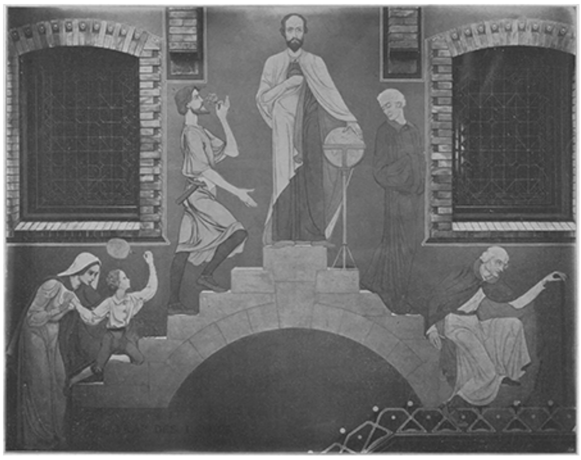

DE TRAP DES LEVENS.
Naar Derkinderen's wandschildering in het gebouw der Algemeene Levensverzekering te Amsterdam.

'Lieve freule,' zei de pastoor zuchtend, 'wat moet er van ons komen, als de goede God zooveel dankbaarheid van ons verlangt, als wij verwachten voor het betrekkelijk weinige, dat wij van onzen overvloed aan onze nooddruftige medebroeders meedeelen?'

In zijn ootmoedigheid en in den hoogen dunk, dien hij van anderen had, had de oude herder daar tweemaal misgetast. Vooreerst had hij geen overvloed, en dan was het woord 'betrekkelijk' onnoodig ten opzichte der bewoners van *Mon Repos*.

Bij Max en Piet Deksel ging de beurs verder en gemakkelijker open. Het gelaat van den bezorgden vrager glansde bij het zien van die twee giften, en toen de huisgenooten het hunne daarbij gevoegd hadden, straalde het. Een oogenblik daarna greep hij zijn hoed, zeggende, dat hij iets had vergeten; maar op het einde der laan sloeg hij niet den weg in naar de pastorie, maar nam een veldpaadje, dat naar het sterfhuis voerde.

(*Wordt vervolgd*.)

Het portret, door F.J.A.L. Cordens.

Het was een dag van feest. Uit alle huizen wapperde vroolijk de driekleur, slingers van groen omgolfden de straten, en van hooge, met schilden en bloemkorven versierde vlaggemasten woei de oranjewimpel breeduit in de Septemberzon. Boeren en boerinnen waren, in hun beste kleeren, uit verren omtrek in menigte naar de stad gekomen, op wier straten en pleinen al vroeg in den morgen een gezellige, prettige drukte heerschte. Iedereen droeg de oranje-kokarde of was getooid met rood-wit-blauw; de stadsklokken, die het *Wilhelmus* door de blauwe lucht beierden, verhoogden nog de feestelijke stemming, die ieder uur in opgewektheid klom, om straks los te barsten in den daverenden, machtigen kreet:

'Leve de koningin!' als Hare jonge Majesteit voor het eerst haar intocht zou doen in de stad.

Vóór en in het officiers-casino ging het levendig toe; in groepjes stonden of zaten ze bijeen, druk pratend over de dingen, die komen zouden; de audiëntie, die 's namiddags zou plaats hebben en de wedrennen, die den volgenden dag op de heide werden gehouden. 't Was een kleurige mengeling van oranjesjerpen, lichtblauwe huzarenmantels, gouden tressen en schitterende sabelscheeden. Aan een tafeltje, waar een vijftal officieren met een glas port het feest inwijdden, klonk vroolijk gelach.

'Van Dalen, jongen, je verliest het,' zei spottend de zware stem van den Ien luitenant Veemer, tusschen het gegons van andere stemmen door.

De aangesprokene zag hem aan; zijn oogen, die eerst van opgewondenheid schitterden, keken opeens koel-ernstig en met een lichte trilling van de lippen, zei hij:

'Heusch, mijn bedoeling was niet....'

'Praatjes,' viel een der andere officieren hem in de rede, 'je hebt de weddenschap aangenomen, niet waar, jonker?'.

Jonker Van Ypelaere, gekleed in de nauwsluitende donkere huzaren-uniform, tipte de asch van zijn sigaret, streek langs zijn blonden knevel en zei droogjes: 'Je hebt gewed om honderd pop en ik heb de weddenschap aangenomen. Als ik het morgen win van baron Esschendorf, betaal je me honderd gulden; maar wint hij, dan, natuurlijk, krijg je er honderd van mij.'

'Zoo is het,' beaamde Veemer, breeduit met de ellebogen op het marmeren tafeltje leunend. 'Kom, we drinken nog een glaasje op den goeden afloop. Ypelaere, nog een kleintje port?'

De cavalerie-officier stond op. 'Dank je; ik moet weg, ik heb straks de wacht aan 't station. Bonjour!'

Ook de andere kameraden sloegen Veemer's uitnoodiging af, en na eenige oogenblikken verlieten ook zij sabelrinkelend de sociëteit.

De jonge luitenant Van Dalen praatte weer druk en opgewekt; de gezelligheid op straat, de klapperende vlaggen, de feestelijke menigte en de warme Septemberzon deden hem goed. Na een eindweegs meegewandeld te hebben, nam hij afscheid van zijn vrienden en sloeg de stille straat in naar het huis, waar hij zijn kamers had, tegenover de barakken der artillerie.

Langzamerhand verdween de vroolijke, levenslustige trek van zijn gelaat en hij dacht weer aan zijn weddenschap. Doch wat beteekende die, er werd immers zoo veel gewed, en het was best mogelijk, waarschijnlijk zelfs, dat *Ninon* van Van Ypelaere het af zou leggen tegen het beroemde paard van baron Van Esschendorf.

De kamp tusschen *Ninon* en *Zizi* zou het glanspunt van den wedren zijn; in officierskringen werd er druk over gesproken en menigeen, die het nieuwe paard van jhr. Van Ypelaere op de vlakke baan gezien had, voorspelde het de overwinning.

Maar wat deed het er toe? Van Dalen had gewed; in een. vroolijke bui had hij onbedacht die weddenschap aangegaan. Nu kon hij niet meer terug en dit hinderde hem. Hij had gewed; - ofschoon hij eenmaal zijn woord had gegeven, nooit aan weddenschappen deel te nemen, had hij door zijn weddenschap een plechtige belofte geschonden - hij, officier, drager van een eervolle uniform, thans verbreker van zijn woord!

Langzaam stapte hij naar zijn woning. Onder de boomen op het plein vóór de barakken stond een batterij geschut om de voorgeschreven saluutschoten te brengen, als de koninklijke trein binnenstoomde. Een drom nieuwsgierige straatjongens verdrong zich om de stukken, op eerbiedigen afstand gehouden door de kanonniers. Dat schouwspel gaf hem afleiding; gedachtenloos ging hij de trap op naar zijn kamer. Hij opende de deur, maar bleef een oogenblik roerloos op den drempel staan.

Het eerste wat hem trof, was de strenge, strakke blik van een man in de kolonelsuniform van het Indisch leger, met het ridderkruis der Militaire Willemsorde op de borst.

Dat was het portret van zijn vader.

Onwillekeurig sloeg de luitenant zijn oogen neer. Hij trad binnen; de groote spiegel weerkaatste het beeld van een jongen man, slank en blond, breedgeschouderd, met veerkrachtigen gang en lenig in al zijn bewegingen. De forsche, opgedraaide knevel en de saamgeklemde lippen gaven aan zijn gelaat iets vastberadens, iets uitdagends bijna, dat getemperd werd door den zachten blik der oogen.

Hij ging zitten bij het raam in zijn gemakkelijken leunstoel en keek naar het gewoel op het plein; maar onweerstaanbaar werden zijn blikken weer getrokken door het portret, dat hem aanzag met dezelfde strakke, verwijtende oogen en dat tot hem sprak van lang vervlogen dagen.

Het portret was een levensgroote crayonteekening, gedaan door een beginnend kunstenaar, een vriend der familie; maar de artist was ten volle geslaagd in hetgeen hij geven wilde; hij had den kolonel geteekend in zijn stugge, onbuigzame kracht, den militair, voor wien de plicht het eerste en hoogste is, den man van weinig woorden, wiens ja en neen onherroepelijk zijn, die geen eer en roem had gezocht, maar die eer en roem had gevonden in stipte gehoorzaamheid en onkreukbare trouw.

En het portret verweet den zoon zijn gemis aan vastheid van karakter, zijn gebrek aan ernst en - zijn woordbreuk.

Met zijn handschoenen spelend leunde de jonge luitenant in zijn stoel, hij lette niet meer op het gejoel op straat, maar hij dacht aan zijn overleden vader en hij zag weer terug de beelden van het verleden. Hij zag weer terug de gezellige huiskamer in de kleine stad, waar zijn ouders woonden; hij zag weer den man, met het scherp gegroefd gelaat, met de stroeve, onbuigzame trekken, maar die zoo zacht was en goed, als hij plichtbesef en plichtsvervulling vond. En wat in die dagen geschied was, stond den jongen man nu weer helder en klaar voor oogen.

Het was geweest op een najaarsavond, een week nadat de kolonel in audiëntie was ontvangen bij Hare Majesteit. De luitenant was overgekomen met verlof; hij had met zijn vader een pijnlijke zaak te bespreken, en dienzelfden avond trof den kolonel de eerste aanval van beroerte, de ziekte, waaraan hij sterven zou.

Dat gaf opschudding en ontsteltenis in huis, alle zaken en belangen werden ter zijde gesteld voor de verpleging van den zieke; maar het ijzeren gestel van den kolonel zegevierde over dien eersten schok en hij zelf was het, die de gewone huiselijke belangen weer in hun spoor bracht.

'Max,' riep de zieke, toen hij gekleed, met het ridderkruis op de borst, weer neerzat in zijn grooten stoel.

Met neergebogen hoofd, als een schuldige, was de jonge officier voor zijn vader getreden - hij was schuldig, hij wist het, en op die schuld zou hem in strenge woorden gewezen worden. Hij had gespeeld met rijke, adellijke kameraden; hij had gespeeld en verloren meer dan hij verantwoorden kon, zoodat alleen de bemoeiing van zijn vader hem voor schande had kunnen bewaren.

De deur was gesloten en tot groote verwondering van den jongen officier sprak zijn vader hem zacht en vriendelijk toe. Maar met klem deed de oud-militair den jongen man gevoelen wat deze aan zich zelf, aan zijn ouders en zusters, aan zijn eervollen stand en zijn uniform verplicht was; hij sprak hem over zijn moeder en over zijn bescheiden middelen, over de ontzettende ramp, die zijn speelzucht ten gevolge kon hebben, en toen Max met tranen in de oogen opstond, had hij een belofte afgelegd en lag zijn hand in die zijns vaders; - hij was een man en had zijn woord gegeven.

* * *

Groote schaduwden zwierden door de kamer en dempten bij tusschenpoozen het licht, waarin vlakkige zonnestofjes speelden. De uitgestoken vlag flapperde langs de ramen, het zonlicht onderscheppend en in breede plooien zwellend haar rood-wit blauwe banen, symbool van eer en trouw; in de verte schetterden trompetten en klonk het veerkrachtig hoefgetrappel van een troep huzaren. Doch Max zag of hoorde niet; hij doorleefde nog steeds de werkelijkheid, die voorbij was.

Hij dacht zich weer terug bij zijn vader in de huiskamer met de vriendelijke oude meubeltjes; de kolonel zat in den stoel, waaruit hij niet meer zou opstaan; moeder zat naast hem, de kinderen stonden om hem heen. De kolonel had eenige souvenirs uitgedeeld.

'Max,' had hij gezegd, op zijn beeltenis wijzend, 'dat portret is voor jou, ik geef het je als een aandenken. Laatst op de audiëntie sprak Hare Majesteit me over de campagne, waarin ik mijn ridderkruis verdiende. Max, als gij eenmaal zooals ik het voorrecht mocht hebben, voor je koningin te verschijnen, zorg dan, dat je niets te melden hebt dan daden van eer en plicht.

'Mijn groot portret heb ik voor jou bestemd, Max, want je bent militair en moet mijn traditiën voortzetten; je weet, hoe ik dat wensch en hoe de eer onzer familie dat vordert.'

De luitenant zag zijn vader dankbaar aan en gaf hem de hand, met een blik van verstandhouding, die beiden aan een gegeven belofte herinnerde.

'Zoo is het goed, mijn jongen,' zei de kolonel, hem vlak in de oogen kijkend, 'blijf, zooals je nu bent, zorg, dat je me altijd eerlijk in de oogen kan zien en dat ik me nooit over je te schamen heb.'

Er gingen dagen voorbij, dagen van treurigheid en rouw. Max had zijn vader begraven, slechts weinig getroost door de eervolle belangstelling van velen, en nu was hij weer in zijn garnizoen, alleen met zijn herinneringen.

Strak blikten de door grijze wenkbrauwen overschaduwde oogen op hem neer. Kon hij ook nu nog zijn vader eerlijk in de oogen zien? Had hij zijn eenmaal gegeven woord niet gebroken? Moest hij zich niet schamen voor de nagedachtenis zijns vaders? Het portret had hij als een heilig aandenken met zich meegenomen, altijd had hij er met vereering naar opgezien. En nu?

Straks zou hij voor de koningin verschijnen; de eer, die zijn vader genoten had, zou ook hem te beurt vallen, hem, den drager van een met roem omvlochten naam. Maar kon hij, evenals zijn vader, als man van eer voor zijn vorstin verschijnen? Was hij niet breker van zijn woord, van zijn belofte in plechtige omstandigheden afgelegd? Niemand wist het wel is waar: voor allen was hij de kranige, knappe, gevierde luitenant, een, die toekomst had, - maar het bleef niettemin waar, wat hij zich in zijn binnenste verweet.

Er kwam een bittere trek op het gelaat van den jongen officier. Was dat dan zoo erg wat hij gedaan had? In een vroolijke bui had hij zich versproken en een weddenschap aangegaan wat hij eigenlijk niet bedoelde. Hij had zelfs zijn woorden willen herroepen, maar de

kameraden hadden ze als ernst opgenomen en hem aan zijn woord gehouden, zoodat hij er wel in berusten moest. Hij kon zich toch niet belachelijk maken! Neen, dat nooit!

Wat hij gedaan had, was dat dan zoo erg?

Een geweldige donderslag deed opeens de ruiten daveren. Tusschen de boomen op het plein kringelde de witte rookwolk op van het eerste kanonschot, dat ter eere der koningin was afgevuurd. Max zag naar buiten; de straatjongens verdrongen elkaar met uitgerekte halzen en riepen hoera! bij het afvuren van het schot. Daar donderde een tweede kanon, uitstoomend een ondoorzichtbare wolk van rook. Opnieuw schudde de kamer, rinkelden de ramen, - dan te gelijker tijd een smak, een gekraak en het geluid van splinterende, wegspattende glasscherven. De luitenant sprong op: het portret van zijn vader lag vernield, in duizend stukken op den grond.

Max zag bleek; met de hand onder de kin stond hij peinzend voor den hoop gebroken lijstwerk en glas; het werd hem tot stikkens toe benauwd, hij raapte de scherven niet op, hij liet alles liggen zooals het lag, en verliet de kamer, de deur achter zich sluitend.

* * *

De jonge, krachtig gebouwde officier, die zoo rustig en ongedwongen ter audiëntie verscheen, trok de aandacht van meer dan een hooggeplaatst militair in de omgeving der koningin.

'De zoon van kolonel Van Dalen,' werd er gefluisterd.

Zijn opvallende bleekheid werd mede opgemerkt. 'Hm ja, voor 't eerst op audiëntie. Anders zelfbeheersching genoeg, flink en kordaat in zijn antwoorden, een kranig officier.' Dat was de meening van een grijzen militair met gouden kraag en de borst vol ordeteekens, die hem vriendelijk toeknikte.

Onder de kameraden ging spoedig het gerucht, dat er met lof over Max van Dalen was gesproken; maar Max bleef dien namiddag onzichtbaar, hij dwaalde alleen met zijn gedachten door de velden, en de kameraden, die hem wilden bezoeken, kwamen voor een gesloten deur.

Den volgenden morgen al vroeg kwamen luitenant Veemer en de vrienden.

'Kerel, waar heb je gisterenmiddag toch gezeten?'

'Ik was niet lekker, ik heb een eind buitenom geloopen en ben vroeg naar mijn kamer gegaan.'

''n Leuke vent, jij, zeg, ga je mee van middag?'

'Ik heb dienst tijdens de wedrennen.'

'Ja, dat is waar ook. Jammer, maar we spreken elkaar naderhand wel. Als Ypelaere wint, schiet er een goede fuif over, en als jij wint ook, hoor!'

Van Dalen haalde de schouders op.

'Nou, nou, kijk maar niet zoo onnoozel,' zei Veemer, 'tot straks,' en weg waren zij.

Met een onverschillig oog zag Van Dalen nabij de tribune der koningin den wedren aan; jhr. Van Ypelaere's paard verloor met anderhalve lengte tegen *Zizi*. Van Dalen was er niet blij om, maar hij had zijn plan gemaakt; het kameraadschappelijk leven stelde zijn eischen, daar zou hij zich aan onderwerpen, en verder zou hij doen wat hij zich had voorgesteld.

's Avonds kwamen een vijftal officieren, met Van Ypelaere in hun midden, vrij luidruchtig de trap op naar de kamer van Max, en toen ze na eenige drukte plaats hadden genomen, wierp de jonker achteloos een briefje van honderd op tafel en zei ongedwongen: ‘Pech gehad vandaag; asjeblief, Van Dalen, - de heeren hier weten, dat we quitte zijn.’

Max liet het briefje onaangeroerd liggen.

‘De heeren weten ook,’ zoo begon hij, ‘dat ik eigenlijk geen plan had deze weddenschap aan te nemen....’

‘Gekheid,’ viel de jonker hem schamper in de rede, ‘de zaken zijn afgedaan, daar komen we niet meer op terug.’

‘Daarom,’ vervolgde Van Dalen, ‘besloot ik die honderd gulden niet te mijnen pleziere te gebruiken.’ Hij nam het papiertje op en ging voort: ‘Luitenant Veemer, u is de oudste van ons, mag ik u verzoeken dit zonder vermelding van afkomst in het fonds voor de oud-strijders te storten?’ Verbaasd, zonder zich rekenschap te geven, nam Veemer het geld aan.

‘En nu,’ zei Max met een fijnen glimlach, ‘mag ik de heeren een glas wijn aanbieden?’

Er heerschte te dien avond een zonderling kalme stemming onder de kameraden; allen voelden, dat er iets vreemds gebeurd was; Max was stil, somtijds verstrooid en keek dan naar den muur, waar een ovale plek op het behangsel aanwees, dat er een portret had gehangen.

* * *

Er waren drie jaar verloopen. Het kleine garnizoen der provinciestad rukte uit naar het paradeveld. Door de straten schetterden de trompetten en een militaire marsch lokte de nieuwsgierige bewoners uit hun huizen om getuigen te zijn van een ongewone plechtigheid. De troepen formeerden carré; tusschen de soldaten stond een zwart gesluierde dame met twee jonge meisjes en eenige notabelen der stad, en vóór hen een jonge, slanke man, een kapitein van het Indisch leger, den linkerarm dragend in een zwarten doek.

De bevelvoerende kolonel reed naar voren, omringd van zijn staf, en terwijl het doodstil was op het plein, hield hij met vèrklinkende commando stem een toespraak tot de soldaten, hen verhalend van het heldhaftig gedrag van kapitein Max van Dalen van het Nederlandsch-Indisch leger, die daar stond gedecoreerd te worden op last van Hare Majesteit de geëerbiedigde koningin. En terwijl de trompetten schetterden en de slagen der groote trom beukten over het plein, hechtte de kolonel onder den jubel van het *Wilhelmus* hem het ridderkruis der Militaire Willemsorde op de borst.

Thuisgekomen na die oogenblikken vol emotie ontrukte de nieuwgeridderde zich spoedig aan de gelukwenschen zijner moeder, zusters en vele vrienden, en begaf zich naar zijn kamer. Uit een onuitgepakten koffer haalde hij een portret, blinkend in nieuwe lijst, en staarde er op met een langen, innigen blik. Hij hing het op aan den wand, en in militaire houding voor de beeltenis zijns vaders staande, de borst trotsch vooruit met het schitterend ridderkruis, fluisterde hij: ‘Nu, vader, kan ik u weer onder de oogen treden, ik heb mijn best gedaan, dat gij u niet over mij schamen zoudt.’

Naar de Parijsche wereldtentoonstelling.
Humoreske, door Henri Crooswijk.

Het dameskransje was bijeen in de woning van mevrouw Van Balen. Alle leden waren aanwezig: mevrouw Zwagers, de vrouw van den dokter; mevrouw Verschuren,

de vrouw van den ontvanger, en juffrouw Segers, de vrouw van den hoofdonderwijzer; alleen de burgemeestersvrouw, mevrouw Vriensen, ontbrak.

‘Waar is onze presidente?’ vroeg juffrouw Segers aan mevrouw Zwagers.

‘Wel, weet u dat niet?’ antwoordde de doktersvrouw verbaasd; ‘hoe is het mogelijk, iedereen weet het. Ze is gisterenmiddag met haar man naar Parijs vertrokken, naar de wereldtentoonstelling.’

Parijs te zien was steeds het ideaal geweest van juffrouw Segers.

‘Naar de tentoonstelling, naar Parijs, zegt u?’ herhaalde zij met schitterende oogjes.

‘Ik wist er niets van; ze heeft het zeker voor mij geheim gehouden, omdat ze bang was, dat ik zou vragen om mee te gaan....’

‘'t Is een heele reis,’ viel mevrouw Verschuren haar in de rede, ‘en wat een kosten, zoo veertien dagen in Parijs door te brengen.’

‘Ze kunnen het doen!’ zei de onderwijzersvrouw.

‘Zeker, *zij* kunnen het doen,’ hernam mevrouw Verschuren met eigenaardigen klemtoon. ‘Iedereen zou het echter niet kunnen,’ vervolgde ze daarna, met een sluikschen blik op juffrouw Segers.

Deze had den steek gevoeld en den schuinen blik van de ontvangersvrouw bemerkt. Vuurrood vroeg ze snibbig: ‘Is dat soms op mij gedoeld?.... Ik kan het net zoo goed betalen als een ander....’

‘Och kom, juffrouw Segers,’ zei mevrouw Verschuren schijnbaar sussend, ‘u vat mijn woorden verkeerd op.... Ik wilde alleen maar zeggen, dat niet iedereen er zooveel geld voor over zou hebben.... U kan het natuurlijk net zoo goed doen als een van ons....’

‘Ik zou ook wel eens de tentoonstelling willen zien,’ nam mevrouw Van Balen het woord, ‘maar mijn man heeft het in dezen tijd zoo druk en zou zoo lang niet van huis kunnen....’

‘Zoo is het met mij ook gesteld,’ viel de onderwijzersvrouw weer in. ‘Mijn man kan de school natuurlijk ook geen veertien dagen alleen laten staan, anders zou er misschien wel iets van komen.... Mijn man is vroeger al eens in Parijs geweest, ziet u, dat heeft dus veel voor.... Hij praat altijd over de tentoonstelling. Jammer maar, dat zoo'n reis zooveel tijd in beslag neemt.’

‘Och, dat is voor u toch maar een kleinigheid,’ meende mevrouw Zwagers zoetsappig, ‘daar uw man over eenige weken vacantie heeft, is dat net de mooiste tijd voor zoo'n reisje.... Mijn man heeft nooit vacantie, hij moet dag en nacht voor iedereen klaar staan... Als ik in uw positie was, juffrouw Segers, zou ik van zoo'n mooie gelegenheid gebruik maken. U hebt geen kinderen en kunt zoo gemakkelijk weg....’

‘Dat is zoo,’ knikte juffrouw Segers, met ernstig gezicht, ‘en in vertrouwen gezegd, misschien komt er ook wel iets van.... Den vorigen zomer hebben wij een reisje door Limburg gemaakt, en dat kost misschien wel zooveel als naar Parijs....’

‘Als u gaat, moet u me stellig een paar mooie prentbriefkaarten sturen,’ viel mevrouw Van Balen haar met een ondeugend glimlachje in de rede.

‘Natuurlijk,’ antwoordde juffrouw Segers opgetogen, niet bemerkend, dat de dames elkaar aanstieten en haar heimelijk voor den mal hielden.

Men sprak bijna over niets anders dan over de tentoonstelling, en hoe meer men er over praatte, des te vaster werd het besluit van juffrouw Segers, naar de zoo geroemde tentoonstelling te gaan. Het kwam ten slotte zoover, dat zij bij het heengaan beslist verklaarde, dat ze naar Parijs ging.

* * *

Vier weken later, het was midden in Augustus, had juffrouw Segers met haar man de groote reis naar Parijs aanvaard. Dienzelfden avond nog kwam het dameskransje bijeen en natuurlijk liep het gesprek uitsluitend over de groote reis van juffrouw Segers.

'Waar moeten ze het geld vandaan halen?' meende mevrouw Zwagers.

'En wat een drukte heeft ze over haar reis gemaakt,' zei de burgemeestersvrouw. 'Ik ben ook naar Parijs geweest, maar nauwelijks wist het iemand.'

'En wat zal het zijn als ze terugkomt,' zei mevrouw Verschuren, 'wat zal ze ons overbluffen.'

En zoo ging het den heelen avond door.

De arme juffrouw Segers moest het danig ont gelden.

Drie dagen later, toen de dames bij de burgemeestersvrouw aan de thee zaten, voegde mevrouw Van Balen zich met schitterend gelaat bij haar vriendinnen. Zij haalde al spoedig een geïllustreerde briefkaart te voorschijn - de Eiffeltoren prijkte er op - ze kwam dus uit Parijs.

'Van morgen heb ik van juffrouw Segers deze briefkaart uit Parijs ontvangen,' zei de notarisvrouw met een schalksch lachje. 'Ik zal ze u voorlezen. Luister:

‘Lieve vriendin. We zijn gisteren te Parijs aangekomen. Wat een pracht! Ik kan het u onmogelijk beschrijven! Vandaag gaan we naar de tentoonstelling, gisteren ben ik op den Eiffeltoren geweest, waarvan u hier een afbeelding ziet. Wat een hoogte! Ik was doodaf, toen ik boven kwam. We logeeren in een prachtig hotel, waar we als prinsen bediend worden. Mijn briefkaart raakt vol. Veel groeten aan al de dames.

Uw toegen. Sophie Segers.’

De briefkaart ging van hand tot hand en iedereen zei er het hare van. Daarna fluisterde mevrouw Van Balen de burgemeestersvrouw op geheimzinnigen toon iets in het oor, waarna deze in een onbedaarlijk lachen uitbarstte, zoodat de andere dames vreemd en nieuwsgierig opkeken. De burgemeestersvrouw fluisterde weer iets aan het oor van de ontvangersvrouw en zoo ging het rond, telkens volgde een nieuwe lachbui. Toen allen het geheime nieuwtje wisten en het lachen bedaard was, werden de hoofden bijeengestoken en nu hoorde men een geheimzinnig gefluister en gesmoezel, slechts nu en dan onderbroken door een luid gegichel.

Den volgenden dag tegen twee uur in den namiddag hield een sierlijk rijtuig voor het hotel ‘Buitenlust’ in het dorp Broekhof stil. Het was een groot vierkant huis, heel landelijkeenvoudig, waarachter zich een groote tuin en verderop een prachtig dennenbosch uitstrekte. Vier dames stapten uit het rijtuig en werden door den hotelhouder hoffelijk begroet. Alvorens zij de zaal binnentraden, hoorden zij iemand zich snel verwijderen en een haastig dichtgooien van deuren. De dames keken elkaar ter sluiks glimlachend aan en namen plaats. Toen de hotelhouder zich verwijderde om het bestelde te halen, barstte mevrouw Van Balen in een luid lachen uit, terwijl zij op een groote pantoffel wees, die op den grond lag en die zeker iemand in de vlucht had verloren. Mevrouw Zwagers had intusschen de hand op een groote Duitsche pijp gelegd, die op het tafeltje vóór haar lag en nog warm was. In den houten steel was een naam gesneden: Frans Segers. Alle dames lachten om het hardst en eerst de komst van den hotelhouder maakte daaraan een einde.

‘De dames komen zeker van de heerlijke buitenlucht genieten,’ zei de gemoedelijke waard, terwijl hij het bestelde op tafel zette. ‘Het is hier prachtig tegenwoordig.... Als de dames straks den tuin eens willen bezichtigen....’

‘Met genoegen,’ antwoordde mevrouw Verschuren.

De koetsier stond in de deur, en toen de hotelhouder hem een glas bier bracht, zei de eerste luid, dat iedereen het kon hooren: ‘Heb je al van den brand gehoord, mijnheer Willemse?’

‘Welke brand, Janus?’ vroeg de hotelhouder.

IN VERKEERDE HANDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. LEBLING.

‘Wel, bij ons in het dorp. Van morgen is het nieuwe huis van den meester afgebrand, de heele boel is vernield, men heeft niets kunnen redden; de lui waren naar Parijs, naar de tentoonstelling! Plezierige thuiskomst!’

In het zijvertrek werd een gil gehoord. ‘O, God, Frans,’ riep een vrouwestem, ‘ons huis is verbrand!’ En meteen werd de deur geopend en traden juffrouw Segers en haar man de gelagkamer binnen.

Het. overige kan men wel raden. De list was gelukt, de ‘Parijzenaars’ waren in de val geloopen, en het duurde weken eer juffrouw Segers haar nijdig gezicht kwijt was.

Notaris Van Balen had den vorigen dag een verkooping in het hotel ‘Buitenlust’ gehouden, daar juffrouw Segers gezien, en dit aan zijn vrouw verteld, toen ze hem de prentbriefkaart met den Eiffeltoren toonde. Wat die postprent betreft, meneer Segers had ze een kennis meegegeven, die naar Parijs ging, om ze daar op den bepaalden dag in de bus te doen.

Bij de Platen.

In verkeerde handen. -

Bij het voetbalspel is een bal verdwaald geraakt en door onze beide viervoeters ontdekt. De een legt er dadelijk de hand, of liever den poot op, terwijl de ander, blijkbaar minder speelsch en meer philosophisch van aanleg, hem met kalm-ernstige blikken beschouwt.

De beide honden met den bal en de omlijsting van groen vormen een aardig genrestukje. Maar daar honden aan een zoo weinig eetbaar voorwerp als een elastieken bal is, op den duur bitter weinig hebben, is het te hopen, dat hij weer in handen van de rechtmatige eigenaars moge komen.

Allerlei.

Wit haar ten gevolge van schrik. -

Dat vreugde en smart, vooral wanneer zij plotseling en sterk werken, grooten invloed op den mensch uitoefenen, is bekend. Sommige menschen sterven, andere worden krankzinnig, nog andere krijgen in korten tijd wit haar ten gevolge van heftige gemoedsbewegingen.

Het haar van den Hellenist Vauvillier werd zoo wit als sneeuw ten gevolge van een verschrikkelijken droom. Hetzelfde overkwam den Franschen tooneelspeler Blizard, die in de Rhône gevallen was en eenigen tijd in doodsgevaar verkeerde, terwijl hij zich aan een der ijzeren pijlerringen der brug vasthield. Ook Karel I van Engeland werd gedurende den eenen nacht, dat hij uit Carisbrooke Castle trachtte te ontkomen, volkomen wit. Marie Antoinette zag heur haar plotseling wit worden en gaf aan een vriend haar portret met het onderschrift: ‘Door kommer vergrijsd.’ Baard en hoofdhaar van den hertog van Brunswijk werden binnen vier en twintig uur wit, toen hij vernam, dat zijn vader in den slag bij Jena doodelijk was gewond.

Een voorbeeld van langzamer werking levert een der Amerikaansche presidenten op, die bij het aanvaarden van zijn ambt het prachtigste zwarte haar en na het einde der vier jaar sneeuwwit had.

Geen geleerde. -

De oude Brandenburgsche generaal Derfflinger, die vroeger kleermaker was geweest en allesbehalve een geleerde was, zond eens een ritmeester met vijftig ruiters voor een verkenning naar Neumarkt, met bevel hem dadelijk nauwkeurig bericht te zenden. De ritmeester begon zijn rapport met het woord 'Raptim' (in haast). Derfflinger greep aanstonds naar de kaart en zocht tevergeefs naar Raptim. - 'Wat weerlicht!' riep hij ten laatste uit, 'hoeft hij naar Raptim te gaan, als ik hem naar Neumarkt stuur!'

[Nummer 44-45]

Kerstnacht.

KERSTMISVIERING IN ST. GALLEN IN HET BEGIN DER ZEVENDE EEUW.

Langzaam, peinzend ging hij door den nacht, den roereloosloomen, Oosterschen nacht. Aan beide zijden van den weg lagen de stille velden als eindelooze wijdten van duisternis; vóór hem uit, in verre verte, vlekte vaag een schemerbleek licht: daar stond zijn kerkje, armelijk gebouwtje, waarin hij het grootste deel van zijn leven dagelijks de Heilige Geheimen gevierd had voor de kleine Missiegemeente.

Hij kwam van een zieke, bij wien hij nog laat in den avond geroepen was; en hij haastte zich niet om thuis te komen, wijl het Kerstnacht was en hij straks de Nachtmis zou opdragen voor het troepje arme, onwetende inlanders, dat hij bekeerd had; onder de enkele Europeanen in den omtrek was er geen katholiek.

Zoo - de handen gekruist over de borst - trad hij voort, droomend, 't hoofd wat gebogen, waarlangs aan iedere zijde een ijl grijze haarvlok slap afhing, bijna rakend zijn oogen. Even hief hij het hoofd op om de hinderlijke haren weg te strijken achter de ooren en bleef zoo stil aanstaren de heldere twinkeling der sterren, hoog aan den diep blauwen hemel - en iedere ster leek hem het onaantastbare licht eener verheerlijkte ziel, rustig schouwend in lichte hemel ether. Een zachte lach gleed over zijn gelaat, wijl hij weer voorttrad: in zijn ziel waren herinneringen wakker geworden aan andere Kerst nachten, lang - o, lang geleden, toen hij óók gegaan was onder den fonkelenden nacht hemel tot de verre schittering van lichte kerkvensters - maar over de velden rondom had toen gelegen blank-schemerende sneeuw-pracht, en de kleine besneeuwde huisjes hadden zoo stil-wit gestaan tegen den nacht als een sprookjesdorp. En 't was zoo vreemd plechtig geweest op den landweg, waar hij, een kleine boerejongen in zijn duffelsch jekkertje, ferm stappend ging; met bij iederen stap een dof-kreunend geluid van de dikke sneeuwlaag onder zijn voeten en prettig-koele streeling van winterkou langs zijn warmtintelende wangen.... Telkens had hij, zijn stap wat vertragend, verlangend heengestaard over de donkere landen, of hij verweg niet zou zien gloren de roze roode wolken, waarop de lichte Engelen zingend zouden uitvaren in de duisternis, àl hooger, tot bóven het reinwitte kerkdak - en dan stil zouden zweven blijven, zwaaiend hun blanke palmen boven de plek, waar de menschen waren saamgekomen om het Christus-Kindje te aanbidden.

Vlugger was hij dan weer voortgestapt met veerenden tred, - want uit den hoogen toren waren klokke klanken neergesprankeld in den nacht, zoodat plotseling vol

jubelende stemmen de stilte geworden was; waar het pad den grooten weg kruiste, was hij links afgegaan en dan verder den breeden weg, de dorpsstraat langs, prettig-vol van blije menschen, die ter Nachtmis gingen - de kerkdeur in en gauw-gauw het smalle, donkere trapje òp naar het koor. Vlug tusschen de samengroepende zangers door, naar de balustrade, waarvoor de knapen, die in de eerste rij der zangers staan moesten, geknield lagen; links en rechts een jongen zachtjes wat weggeduwd om óók een plaatsje te krijgen op de knielbank - en dan ineens, omlaag, recht voor hem uit, de volle heerlijkheid van het stralende hoogaltaar: één blank laaienden, heiligen licht-brand, waarheen de donkere menschendrom beneden in het schemerende schip 'der kerk devotelijk gebogen lag. Daar schrijdt de witte stoet van priesters en misknapen statig aan in den glans - de blanke kasuifels neigen, verheffen zich weer, waze wolken kringelen haastig op als liefdeverzuchtingen uit wit vlammenden zielebrand naar de mat-gouden fonkeling, waarin de H. Hostie praalt - puur, roereloos-heilig - en het orgel begint te zingen, zacht, zacht - een licht-loutere melodie zweeft bevend van godsvrucht uit over de gebogen hoofden....

Strak-starend staat de priester in den nacht - een siddering strijkt over zijn leden, warme tranen wellen naar zijn wijd-open oogen - en met een schrik-schok keert plots het bewustzijn van de werkelijkheid terug in zijn ziel - langzaam, langzaam vervaagt nu zijn licht-visioen in de rond omme duisternis - en o, dan strekt hij de handen verlangend naar het zachte visioenen-licht, dat allengs verkwijnt - tot enkel een broze, héél teere glans nog weifelend zweven blijft, vóór hem uit boven den weg - bleeke herinnering aan verdwenen heerlijkheid.....

En als hij weer voorttreedt, dan stuwen snikken op naar zijn keel, dan wil hij, dan wil hij met heel zijn hart dat lichte-lichte, lang

voorbij - dan wil hij nog éénmaal voor zijn ziel dat warm innige van voorheen: de plechtigstille landen, zijn dorp, de kerk met het blanke altaar, al de goede, lief bekende menschen.....

* * *

Als een dood-moede strompelt hij nu verder door de duisternis, en naast hem gaat de Nacht: een stille gezel, donker, dreigend, wiens bijzijn hij voelt als een beklemming....

Maar éven deint daar toch nog tintelend de zachte na-glans van zijn lief visioen, en een vage wijze schijnt nog droomend te komen uit verre sferen....

Dan neemt hij zijn Rozenkrans en begint fluisterend te bidden: de blijde Mysteriën - nu bloeit àl blanker uit de teere licht-pracht vóór zijn oogen, àl klaarder omruischt hem de heilige melodie, en waar zooeven nog de donkere gezel dreigend naast hem ging, schrijdt thans plechtstatig de lichte Engel, die den kleinen koorknaap leidde langs Kerstnacht-landen; en weelde-bevend treedt de priester in den vreugde glans Zijner slanke vleugelen, die àl maar wuiven ruisching van blanke hymnen in de stilte van den nacht....

MARIA VIOLA.

Kerstgedachten.

- *Gloria in excelsis Deo!* -

Wat geflonker door het donker
Dennenwoud om middernacht!...
Lied'ren klinken.... eng'len zinken
Neer geheimnisvol en zacht;
Droomen komen door de boomen,...
Kerstmis-droomen met hun feeën-pracht.

En dan reizen mijn gepeizen
Naar het oude Bethlehem,
En dan juicht er,.... en dan juicht er
In mijn boezem eng'lenstem,...
Glorie-zingend, hooger-dringend
Naar het hoog-heerlijk Jerusalem.

- *Et Verbum caro factum est.* -

En 't Woord was God... Op vleug'len blank en breed
Droegen de Cherubs 't neer... 't geheim des Heeren,
Des Eeuwigen, die 's hemels raads'len weet.

En 't Woord was God!... En arme herders keeren
Van Bethlehem, waar arm'lijk schreien deed
't Kribbeke met stroo het Kindje in schaamle kleêren.

En 't Woord was God!... Straks zal door Israël
Prediken dat Kind met duizend wonderdaden

Den armen 't heil,... straks zal naar vast bestel

Zijn schuld'loos bloed de schuldige aard verzaden:
Dat Hij ontheff' haar van den vloek der hel
En delg' de schuld van's menschen Godsverraden...

- Et Verbum caro factum est,.... Et habitavit in nobis. -

O Kindeke, verborgen
In 't heilig Sacrament!
O Levensbrood der zwakken,
O Liefde... nóg miskend,...

Zie mij in blij gelooven
Neerknielen voor 't altaar,
Ons Bethlem, onze Kribbe,
Ons Offer,... immer daar.
....

O Kindjen, in uw handjes
Leg ik geheel mijn hart,
Met al zijn stille vreugden,
Met al zijn stille smart.

O Kindje van erbarmen,
Te weinig nog bemind,...
Klem vast,... vast in uw armen
Het harte van uw kind.

H.J.M. DONDERS.
Groesbeek.

De H. Gallus.

De H. Gallus, een der beroemdste leerlingen van den H. Columbanus, werd omstreeks het midden der zesde eeuw in Ierland geboren. Zijn ouders, even deugdzaam als edel van afkomst, hadden hem bij zijn geboorte aan God toegewijd en vertrouwden hem reeds in zijn prille jeugd toe aan de hoede van den H. Columbanus, die als abt het Benedictijner klooster te Bencor bestuurde. Gallus, die niet enkel tot het goede geneigd, maar bovendien met een voortreffelijk verstand begaafd was, maakte binnen weinige jaren groote vorderingen zoowel in de wetenschappen als in de deugd.

Columbanus had het plan opgevat, zijn vaderland te verlaten, om ook in andere landen den geest van gebed, eenzaamheid en versterving weer op te wekken, en koos eenige monniken uit zijn klooster als zijn gezellen uit. Onder dezen was Gallus de eerste. Met hem en eenige anderen reisde Columbanus van Ierland naar Engeland, en van daar in 585 naar Frankrijk. Zij werden met goedheid ontvangen door den vromen Sigebert, koning van Austrasië en Borgondië, die hun aan de grenzen der bisdommen Toul en Besançon een plaats aanwees, waar zij hun verlangen, in de eenzaamheid God te dienen, konden bevredigen. Daar bouwde de H. Columbanus een kerkje en een klooster en schreef zijn onderhoorigen zekere regels voor, die zij

moesten naleven. De H. Gallus was de eerste, die deze regels aannam en zijn leven zoo volkomen daarnaar inrichtte, dat hij allen een voorbeeld van ingetogenheid en boetvaardigheid was en anderen tot navolging aanspoorde.

Reeds verscheidene jaren had hij hier met zijn heiligen meester doorgebracht, toen zij door een vervolging van Brunehilde, een heerschzuchtige vrouw, gedwongen werden ze te ontruimen. Columbanus begaf zich met zijn volgelingen naar Austrasië, waar zij de bescherming inriepen van koning Theodebert. Deze gaf hun verlof, een plaats naar believen uit te kiezen. Toen zij met dit doel het land doortrokken, kwamen zij aan het meer van Constans, waar toen een wild volk woonde, nog geheel in den dienst der afgoden verzonken. De H. Gallus verkondigde hun met brandenden ijver de ware leer en hield hun voor, hoe dwaas het was, een stuk hout of steen als godheid te aanbidden. Daar zijn woorden geen ingang vonden, sloeg hij eenige afgodsbeelden omver, verbrijzelde ze en wierp ze in het meer. Hierover verbitterd, wilden de afgodendienaars den apostolischen ijveraar vermoorden. Deze ontweek hen op raad van den H. Columbanus en ging met zijn meester verder tot het vlek Arbona. Hier vonden zij een vromen priester, Willimar geheeten, die hun een tot woning geschikte plaats aanwees. Daarop stond reeds een kapel, eenmaal, de H. Aurelia toegewijd, maar later door de hei denen, die er hun afgodsbeelden in geplaatst hadden, ontheiligd.

Gallus, opnieuw in ijver ontstoken, begon het toestroomende volk de valschheid en machteloosheid zijner afgoden zoo duidelijk voor te houden, dat een groote menigte zich be keerde. Hierop zuiverde hij de kapel, de H. Columbanus wijdde ze, richtte een altaar op en vierde er de geheimen van onzen H. godsdienst. Rondom bouwde hij eenige tenten tot woning voor hen, die er een eenzaam leven wenschten te leiden. Een tijdlang ging alles naar wensch, want bijna dagelijks nam zoowel het aantal Christenen als dat der kluizenaars toe.

Maar nu gebeurde het, dat de hertog dier streek, Cunzon met name, zoo vertoornd werd op de dienaren Gods, dat hij hun beval, op staanden voet het land te ontruimen. Columbanus nam het besluit naar Italië te vertrekken en zijn leerling Gallus mee te nemen. God bezocht dezen echter door een zoo hevige koorts, dat hij met eenige gezellen moest achterblijven. Nadat hij van de koorts genezen was, kwam hij weer bij den vromen priester Willimar, die hem een andere woestenij tot woonplaats aanwees.

Op zekeren dag kwamen eenige gezanten van hertog Cunzon, die den H. Gallus uit zijn naam deemoedig om vergiffenis vroegen voor het hem berokkende leed, en hem uitnoodigden naar de woning van den hertog te komen, om diens dochter van den boozen geest te verlossen, van wien zij bezeten was. De heilige man dreef den duivel uit en wist haar zoo groote liefde voor den maagdelijken staat te doen opvatten, dat zij liever te Metz in het klooster ging, dan met den zoon des konings van Austrasië te huwen. Hertog Cunzon wilde Gallus uit dankbaarheid den bisschoppelijken zetel van Constans verschaffen, maar de heilige wees in zijn nederigheid dit aanbod van de hand.

Toen hij in zijn woestenij was teruggekeerd, bouwde hij er een kerk en daaromheen twaalf cellen voor zijn leerlingen. Dit was de oorsprong der beroemde abdij van St. Gallen. Zoodra de cellen gebouwd waren, voerde de H. Gallus bij zijn leerlingen de kloostertucht naar de regels van den H. Columbanus in. Hij zelf zette tot in hoogen ouderdom zijn heiligen levenswandel voort, zonder wegens lichaamszwakte of om andere redenen van zijn verstervende levenswijze af te wijken. Kort voor zijn dood noodigde de H. Willimar hem uit, bij gelegenheid eener kerkwijding een predikatie te houden. De heilige man kwam en predikte tot stichting van het geheele volk, maar

werd onmiddellijk na de predikatie door een aanval van koorts aangetast, waaraan hij na veertien dagen, den 16en October 646, in het vijf-en-negentigste jaar zijns levens overleed. Zijn heilig lichaam werd in de door hem gestichte kerk begraven, en zijn nagedachtenis wordt door de Kerk op zijn sterfdag gevierd.

Een katholiek kunstenaar.

De Duitsche kunstschilder Martin Feuerstein is voor onze lezers geen onbekende. Nog in dezen jaargang (no. 14) deden wij hen kennis maken met een zijner beste werken, een muurschildering in de Magdalenakerk te Straatsburg, voorstellende de H. Clara van Assisië, die haar klooster tegen een aanval der Saracenen verdedigt.

Nu wij in dit nummer een ander zijner godsdienstige schilderstukken, betrekking hebbende op het H. Kerstfeest: de Aanbidding der herders en der H. Driekoningen, reproduceeren, achten wij het een passende gelegenheid, uit het leven en de loopbaan van dezen katholieken kunstenaar een en ander mee te deelen.

Martin Feuerstein werd den 6en Januari 1856 te Barr in den Elzas geboren, waar zijn vader een atelier had voor kerkelijke kunst, dat zich in grooten bloei verheugde. De jonge Martin had reeds in zijn prilste jeugd liefhebberij in teekenen en schilderen, en in zijn vaders atelier, waar hij allerlei voorwerpen van kerkelijke kunst en kunstnijverheid zag tot stand komen, bood hij met graagte zijn diensten aan, opgetogen als ze werden aanvaard. Nadat hij vier jaar het bisschoppelijk seminarie te Colmar had bezocht, nam zijn vader hem in 1871, toen het ten gevolge van den oorlog naar La Chapelle werd overgebracht, voorgoed in zijn atelier, waar zijn eerste schetsen een ontluikend talent verrieden.

Van 1875 tot 1879 bezocht hij de academie te Munchen. Van dien tijd dagteekenen een aantal studiekoppen, teekeningen en schetsen, die tot beoordeeling der toenemende technische vaardigheid van den toekomstigen kunstenaar niet zonder belang, maar op zich zelf nog van weinig beteekenis zijn, daar zijn individualiteit zich nog niet heeft weten los te maken uit de boeien der schoolsche algemeenheid.

Een keerpunt in zijn leven en in zijn kunstenaarsontwikkeling bracht het jaar 1878. De oude Feuerstein bezocht met zijn 22 jarigen zoon de Parijsche tentoonstelling. Hier boeide den jongen academicus een nieuw element: het fraaie koloriet, waardoor de Fransche school uitmuntte. Martin werd er door meegesleept,

en van 1879 tot 1882 bleef hij te Parijs, waar hij zijn eigen atelier betrok.

Feuerstein's lievelingsmeester was hier Lux Olivier Merson, die door zijn 'Rust op de vlucht naar Egypte' bekend is geworden. Op de treden der sphinx is Maria met haar Kind ingesluimerd; in de nabijheid rust de H. Jozef. Enkel de zilveren streep van den Nijl glanst uit de verte. De heldere sterrenhemel welft zich boven dit lieflijk beeld van vrede.

Den klassieken eenvoud, die Merson's werk kenmerkte, vinden wij later bij Feuerstein terug, niet als botte nabootsing, maar als artistiek verwerkt eigendom in een geheel nieuwen vorm. Kopieën in het Louvre naar Botticelli, Tiepolo en anderen wisselden af met oorspronkelijk werk, dat in de salons van 1880 en 1881 werd tentoongesteld en eervolle onderscheidingen verwierf.

Van October 1882 tot Paschen 1883 door-kruiste de kunstenaar Italië, van de schilderachtige oevers der Riviera tot Rome en Napels, maar keerde na een hevigen koortsaanval van typhus naar huis terug.

Op aanraden van het Rijksdaglid Gerber, met de familie Feuerstein bevriend, legde Martin zich kort na zijn thuiskomst op de kerkelijke kunst toe. Vier muurschilderingen voor de St. Barbara te Straatsburg: het offer van Melchisedech, de discipelen van Emmaus, de H. Barbara en de H. Vincentius à Paulo, waren zijn eerstelingen op dit gebied, waarop hij verder met zooveel liefde, innigheid en goed gevolg zou werkzaam zijn.

Van 1886 tot 1888 ontstonden de schilderingen voor de Magdalenakerk te Straatsburg, waarin het compositie-talent van Feuerstein reeds tot verblijdende kunstenaarsvrucht gerijpt is. In 1889 voltooide hij vijf muurschilderingen op linnen voor Marienthal in den Elzas, en in de jaren 1890 tot 1893 schiep de vruchtbare meester een aantal nieuwe werken, waaronder de dramatische voorstelling der H. Clara, haar klooster verdedigend, vleugeltafereelen voor het altaar der Magdalenakerk te Straatsburg, St. Barbara en St. Vincentius, en muurschilderingen voor het St.-Barbaraklooster te Straatsburg. Uit diezelfde jaren zijn 'De marteldood van den H. Pantaleon,' 'De H. Blasius redt een knaap van den dood door verstikking,' en een altaarbeeld te Mommenheim: 'De H. Antonius predikt voor de visschen,' een voorstelling uit het leven van den populairen heilige, wien hij later een heelen cyclus van tafereelen zou wijden.

Uit de jaren 1893 tot 1896 vermelden wij drie cartons voor glasschilderingen in de H.-Geestkerk te Munchen, een 'Christus in den tempel' en 'Maria's opdracht in den tempel' in de kerk te Schwyz, en de hooggeroemde beschildering van het St.-Antonius-altaar in de St.-Annakerk te Munchen. In het jaar 1896 begon Feuerstein aan een nu reeds lang voltooiden kruisweg voor laatstgenoemde kerk. De harde lijdensweg des Heeren is met realistische kracht opgevat, maar het realisme wordt verzacht door het streven, de bovennatuurlijke daad op verheven wijze door teekening en kleur te doen uitschitteren. Welk een tegenstelling tusschen de koninklijke gestalte, op het punt het kruis met uitgebreide armen te omvatten, en den met den last der zonden Beladene, die naast Simon van Cyrene voort-wankelt en bij zijn derden val een bloedigen verzoeningskus drukt op den grond.

Van de jongste werken van den kunstenaar vermelden wij vier groote tafereelen uit het leven van den onlangs heiligverklaarden Petrus Fourrier voor het klooster Notre Dame te Straatsburg, en de 'Aanbidding der herders en der H. Driekoningen,' die in dit nummer is weergegeven.

In het jaar 1898 werd Martin Feuerstein het door den dood van professor Liezenmayer open gekomen professoraat voor kerkelijke kunst aan de Koninklijke Academie te Munchen opgedragen. Mogen hem nog vele jaren levens niet enkel als leeraar, maar ook en vooral als scheppend kunstenaar worden geschonken!

Twee keizerskroningen, door J. Vesters, Jr.

I. Karel de Groote.

Met Kerstmis herdenkt de geheele Christenheid het elfde eeuwfeest der kroning van Karel den Groote tot keizer van het Heilige Roomsche Rijk. Het betaamde - schrijft Rohrbacher in zijn *Histoire universelle de l' Eglise Catholique* - dat het christelijk keizerrijk op denzelfden dag geboren werd als Christus, en in de basiliek van zijn Plaatsbekleeder op aarde.

Door de kroning van Karel den Groote werd niet alleen het West-Romeinsche Rijk, drie eeuwen geleden in bloed en puinen ondergegaan, hersteld en vernieuwd - medaljes, bij gelegenheid van die gebeurtenis geslagen, dragen op de keerzijde het omschrift: *Renovatio Romani Imperii*, vernieuwing van het Romeinsche Rijk - maar werd ook de christelijke wereld christelijk gegrondvest en de machtigste koning van het Westen door den Paus gewijd tot den gewapenden verdediger der Kerk van Rome en der heele Christenheid.

Deze grootsche gebeurtenis verdiende bij dit eeuwgetij in de *Katholieke Illustratie* in woord en beeld te worden herdacht.

Op St.-Stephanusdag van het jaar 795 werd de H. Leo III tot opvolger gekozen van Paus Adrianus I. Onmiddellijk schreef de nieuwe Opperherder aan Karel den Groote, om hem diens bescherming te verzoeken. De machtige vorst zond zijn vertrouweling Engilbert naar Rome, om den Paus van zijn steun en bescherming te verzekeren. Als bewijs zijner dankbaarheid vaardigde de H. Vader een plechtig gezantschap naar Karel af, om hem de sleutels der Confessie van St. Pieter en den standaard der stad Rome aan te bieden, ten teeken dat hij hem als patriciër en beschermer der Romeinen erkende. Wederkeerig zond Karel opnieuw Engilbert naar de Eeuwige Stad met rijke geschenken uit den oorlogsbuit, dien hij op de overwonnen Avaren had veroverd, en die den Paus te meer welgevallig moesten zijn, omdat de barbaren het Christendom hadden aangenomen en de buit een restitutie was van de kostbaarheden, meer dan drie eeuwen geleden te Rome geroofd.

Om het nageslacht een gedenkteeken na te laten van Karels patriciaat, liet Paus Leo in de groote eetzaal van het paleis van Lateranen een muziefwerk vervaardigen, voorstellende den H. Petrus, die, gezeten, den knielenden Karel den Groote een standaard, waarop zes rozen, overhandigt, terwijl hij den eveneens geknielden Paus Leo een stool overreikt. Boven den Paus leest men dit opschrift: ‘Onze Heer de Allerheiligste Paus Leo,’ boven den koning: ‘Onze Heer koning Karel.’ Aan den voet der drie figuren zijn deze woorden: ‘Gelukkige Petrus, geef Paus Leo het leven, koning Karel de overwinning.’

Hoe zachtmoedig, liefdadig en zuiver van zeden de H. Vader ook was, toch konden eenige voorname geestelijken, bloedverwanten van wijlen Paus Adrianus, hem zijn verheffing tot de pauselijke waardigheid niet vergeven. Zij smeedden een komplot,

en toen de Paus den 25en April 799, den dag der groote Litanieën. zijn paleis verliet om zich naar de kerk van den H. Laurentius te begeven, van waar de processie uittrok, vielen de primicerius Pascalis en de schatbewaarder Campulus aan het hoofd eener bende den H. Vader aan, mishandelden hem op snoode wijze, en voerden hem als hun gevangene naar het klooster van den H. Erasmus.

De kamerheer Albinus, de abt van Stablo, gezant van Karel den Groote, en hertog Viniges van Spoleto kwamen den Paus te hulp, verlosten hem uit zijn gevangenis en brachten hem naar Spoleto.

Toen koning Karel de gepleegde gruweldaad vernam, zond hij een gezantschap naar den Paus om hem zijn verontwaardiging daarover te betuigen en om te beraadslagen over de maatregelen, die genomen moesten worden om ze te bestraffen. De H. Vader besloot zelf de bescherming des konings te gaan inroepen, die, bij het vernemen dezer tijding, uit Aken, waar hij het Paaschfeest gevierd had, naar Paderborn vertrok en aartsbisschop Hildebald van Keulen, graaf Ansgarius en zijn zoon Pepijn den Paus te gemoet zond.

Op eenigen afstand van Paderborn wachtte Karel, aan het hoofd van een leger, samengesteld uit tal van volken, den Paus af. Toen hij dezen, vergezeld door zijn zoon Pepijn, zag naderen, schaarde de koning zijn machtig leger in een reusachtigen kring, waarboven hij zelf een hoofd uitstak. Op het oogenblik dat de H. Vader dien kring betrad, wierp de tallooze menigte, krijgers, volk en geestelijkheid, zich driemaal ter aarde, en driemaal zegende de Paus haar. Karel zelf, de vader van Europa, boog zich eerbiedig voor Leo, den herder der wereld, en zij omhelsden elkander onder het storten van tranen.

Middelerwijl rustten 's Pausen vijanden niet, maar zonden naar koning Karel afgevaardigden, die, om hun aanslag te rechtvaardigen, den H. Leo van de grootste misdaden betichtten. De scherpzinnige vorst hechtte aan deze lasterlijke aantijgingen niet de minste waarde, maar daar hij overtuigd was, dat zelfs de schijn van den loop der gerechtigheid te willen stremmen, nadeelige gevolgen kon hebben, besloot hij de zaak te laten onderzoeken. Daartoe zond hij zeven bisschoppen, onder wie Hildebald van Keulen en Arno van Salzburg, en drie graven met den Paus naar Rome. De reis van Paderborn naar de Eeuwige Stad was een ware zegetocht voor den vuig belasterden Opperherder. Alle steden, die hij doortrok, ontvingen hem met grooten luister, en den 29en November deed Leo III zijn intrede binnen Rome. Geheel de geestelijkheid, de Senaat, de scholen der vreemdelingen, Franken, Saksen, Friezen en Lombarden, de Romeinsche dames gingen hem tot den Ponte Milvio te gemoet en geleidden hem onder het aanheffen van lofzangen naar de St. Pieter.

's Konings gevolmachtigden onderzochten naarstig de beschuldigingen, tegen den Paus ingebracht, vonden dezen in alle punten onschuldig en onderwierpen de zaak aan het eindoordeel van Karel als patriciër van Rome. Deze besloot nu zelf naar Rome te komen, om de schuldigen te straffen en vrede en rust te herstellen. Den 24en November van het jaar 800 kwam Karel in de Eeuwige Stad aan. De Paus, die den vorigen dag te Nomento een onderhoud met hem had gehad, reisde vooruit om zijn bevelen te geven voor een grootsche ontvangst. Hij zond hem de soldaten en standaarden der stad te gemoet, en langs den weg stond het volk geschaard, dat hem in alle talen toejuichte, want Rome, de hoofdstad der Christenheid, herbergde steeds een groot aantal vreemdelingen van alle natiën. De toejuichingen en vreugdekreten hielden eerst op, toen de monarch aan den ingang der St.-Pieterskerk van het paard steeg. Hier ontving hem de Paus, omgeven door zijn bisschoppen en de heele geestelijkheid, zegende hem en leidde hem de kerk binnen.

Nadat Karel zes dagen had besteed aan het onderzoek der beschuldigingen, tegen den H. Vader ingebracht, en der beste middelen om de rust duurzaam te herstellen, riep hij den zevenden dag in dezelfde basiliek een groote vergadering bijeen van aartsbisschoppen, bisschoppen, abten, de geheele geestelijkheid en de Frankische en Romeinsche grooten, om de zaak des Pausen te oordeelen. Niemand verhief zich om de beschuldigingen staande te houden, integendeel, alle prelaten verklaarden eenparig: 'Wij vermeten ons niet, over den Apostolischen Stoel, die het hoofd aller Kerken Gods is, te rechten. Wij zelven worden allen door dien Stoel en wie hem bekleedt geoordeeld, hij echter door niemand. Dit is van oudsher de gewoonte: de Paus oordeelt en wij gehoorzamen.' - Hierop antwoordde de H. Vader: 'Ik volg het voorbeeld mijner

DE AANBIDDING DER HERDERS EN DER H. DRIEKONINGEN, NAAR DE MUURSCHILDERING VAN PROF. MARTIN FEUERSTEIN.

PAUS LEO III KROONT KAREL DEN GROOTE TOT KEIZER VAN HET H. ROOMSCHE RIJK.

EEN ENGEL PLAATST EEN LAUWERKRANS OP HET GEKROONDE HOOFD VAN KAREL DEN GROOTE,

Naar muurschilderingen van Henri Lévy in het Pantheon te Parijs.

oorgangers en ben bereid, mij te zuiveren an den laster, waardoor men getracht heeft mij te bezoedelen.'

Den volgenden dag beklom de Paus voor dezelfde doorluchtige vergadering den ambo en sprak, de hand op het Evangelie, dezen zuiveringseed uit: 'Gij weet, geliefde broeders, dat booze menschen zich tegen mij verheven en getracht hebben, mijn persoon en levens wandel met beschuldigingen der snoodste misdaden te bezwalken. Daarom verklaar ik, Leo, Paus der Kerk van Rome, door niemand geoordeeld, door niemand gedwongen, maar uit vrije beweging, in uwe tegenwoordigheid, voor God, die de gewetens peilt, voor zijn Engelen, en voor den H. Petrus, den prins der Apostelen, die zijn oog op ons gericht houdt, dat ik de schanddaden, waarvan men mij heeft beticht, noch zelf, noch door anderen bedreven heb. Hiervan roep ik God tot getuige, voor wiens aanschijn wij staan, voor wiens rechterstoel wij moeten verschijnen. Ik doe dit, daartoe niet door eenige wet verplicht, niet met het inzicht mijn opvolgers en medebisschoppen in de H. Kerk een gewoonte of verplichting op te leggen, maar enkel om des te zekerder onrechtmatige verdenkingen te verdrijven.'

Onmiddellijk nadat de Paus dezen eed had afgelegd, hieven de bisschoppen met de geestelijkheid, den koning en het volk een *Te Deum* aan.

Karel de Groote, meer dan voldaan over een stap, dien hij minder voor zijn eigen overtuiging dan tot algemeene stichting had toegestaan, herstelde thans met zooveel wijsheid, goedheid en waardigheid de rust, dat Rome in haar geestdrift niet wist hoe hem haar dankbaarheid en toewijding te betuigen. De Paus besloot, in overleg met de voornaamste heeren, hem tot keizer van het Westen uit te roepen. Zoo door recht van geboorte als door recht van verovering was hij meester van geheel Gallië en Germanië, van de uitgestrekte streken in het Noorden, waar nooit een Romein den voet had gezet, van Pannonië, van een deel van Spanje en van Lombardije, terwijl Rome, de bakermat der Cesars, hem als haar beschermer erkende en huldigde.

De geestelijkheid, de adel en het Romeinsche volk, allen evenzeer ingenomen met het voornemen des Pausen, hielden het geheim, hetzij zij de bescheidenheid des vorsten vreesden, hetzij zij zijn verheffing eervoller wilden maken door alle verdenking af te weren, dat hij ze zou hebben gezocht.

Op Kerstdag van het jaar 800 verscheen Karel op verzoek des Pausen in de basiliek van St. Pieter in het gewaad van Romeinsch patriciër: een lange tunica met een sleependen mantel, met een kostbare gesp op den rechterschouder vastgehecht. Karel knielde neer, omgeven door zijn zonen Karel en Pepijn, zijn dochters en den geheelen adel van het Westen. Op het punt de viering der H. Geheimen te beginnen, naderde hem de Paus in plechtgewaad en zette hem een van edelgesteente fonkelende kroon op het hoofd. Als uit één mond riep het aanwezige volk driemaal: 'Karel, den zeer vromen Augustus, van God gekroond, den grooten, vreedzamen keizer der Romeinen, leven en overwinning!'

Nadat de toejuichingen hadden opgehouden, boog de Paus voor den nieuwen keizer, zalfde hem, alsmede diens zoon Pepijn, koning van Italië.

Karel verwachtte de keizerskroning niet, want - zooals zijn geheimschrijver Eginhard verzekert - na afloop der plechtigheid verklaarde hij, dat hij, indien hij had kunnen vermoeden wat de Paus en het Romeinsche volk wilden doen, dien dag niet naar de St. Pieter zou zijn gegaan.

Sigonius zegt in weinig woorden, waarom Leo III den titel en de waardigheid van keizer aan Karel den Groote verleende. Daar de titel der keizerlijke waardigheid voor

ruim drie eeuwen had opgehouden met Romulus Augustulus, den laatsten keizer van het Westen, om plaats te maken voor het rijk der Gothen, vernieuwde de Paus hem in hetzelfde Westen, opdat de Roomsche Kerk een verdediger zou hebben tegen de ongeloovigen, de ketters, de weerspannigen, - een taak, die de keizers van het Oosten sedert lang schenen te hebben prijsgegeven.

De H. Vader schonk dan ook niet enkel een titel aan Karel den Groote, toen hij hem tot keizer kroonde, maar verleende hem tevens een veel omvattende waardigheid, in overeenstemming met dien verheven titel: de waardigheid van voogd en beschermer der geheele Kerk, in het bijzonder der Kerk van Rome. Deze taak van verdediger der Christenheid, waarin de keizers van het Oosten te kort schoten, kon de Kerk of haar hoofd, de vader aller Christenen, aan een ander opdragen, opdat alle volken van het Westen, in één rijk saamgegroept, eenstemmiger zouden zijn in hun ijver om de ongeloovigen af te weren, de scheurmakers te beteugelen en de weerspannigen te weerstaan, die de Kerk en haar hoofd mochten belagen. Van alle christen vorsten werd Karel door den Paus het waardigst en het meest geschikt geoordeeld voor deze roemrijke taak, die hem reeds, zij het op minder plechtige wijze, was opgedragen, toen hij den titel van Romeinsch patriciër ontving.

Er is geen vorst in vroeger of later tijd, hoe groot veldheer, veroveraar of staatsman hij ook geweest zij, die op één lijn kan worden gesteld met Karel den Groote, van wien de Maistre getuigt, dat hij zóó groot was, dat de grootheid zijn naam doordrongen heeft en de stem van het menschdom hem uitgeroepen heeft als grootheid in plaats van als groot.

Nabuchodonosor, Cyrus, Alexander, Cesar, Augustus, Constantijn hebben geschitterd als veroveraars en staatslieden, maar Karel was het eerste hoofd der christen wereld, de eerste, die klaar en ten volle zijn roeping begreep. Hij schreef aan het hoofd zijner wetten deze gedenkwaardige woorden: 'Onze Heer Jesus Christus altijd regeerende, ik, Karel, door de genade en barmhartigheid Gods koning van het koninkrijk der Franken, verknocht verdediger en nederig helper der H. Kerk Gods.'

- Wat Karel zei, deed hij; hij verdedigde de Kerk in het Zuiden, in het Noorden, en overal waar zij zijn arm behoefde.

In onze eeuw is er een man opgestaan, veroveraar en staatsman te gelijk, die - want hij was ook een comediant - als opvolger van Karel den Groote heeft geposeerd. Maar Karel de Groote voerde oorlog en veroverde voornamelijk voor God en Zijn Kerk; Napoleon voor zich zelf. In zijn wetgeving en bestuur had Karel de Groote dezelfde inzichten als God: het ware en eeuwige geluk der menschen; Napoleon zag niets dan een zekere schikking der aarde en der stof. Om hun herder en vader, den Plaatsbekleeder van Christus, eerbiedwaardiger te maken voor de volken en vorsten, maakte Karel de Groote van zijn overwinningen gebruik, om diens onafhankelijkheid en wereldlijke souvereiniteit te voltooien; Napoleon maakte gebruik van de zijne om hem daarvan te berooven. Als de H. Vader uit Rome de wijk neemt naar Frankenland, gaat Karel de Groote hem met zijn leger van volken te gemoet, dat zich driemaal voor hem nederwerpt, en hij geleidt hem met eerbewijzen naar het graf van den H. Petrus, waar hij weldra uit diens handen de keizerlijke waardigheid ontvangt als verdediger der Kerk Gods; Napoleon zendt, na door den Plaatsbekleeder Gods tot keizer te zijn gezalfd, een leger naar Rome, om hem van zijn staten te berooven en hem zelf als gevangene van den eenen kerker naar den anderen te sleuren, totdat geheel Europa opstaat en zijn ketenen verbreekt. Napoleon heeft een tweede Karel de Groote willen zijn; het is hem ternauwernood gelukt, hem somtijds na te apen.[1)]

1) *Histoire Universelle de l' Eglise Catholique*, par labbé Rohrbacher. Tome onzième.

II.
Napoleon I.

Den 29en Augustus 1799 stierf Paus Pius VI in ballingschap te Valence; den 14en Maart 1800 werd kardinaal Chiaramonti te Venetië tot Paus gekozen en nam den naam aan van Pius VII. Een Paus niet te Rome gestorven, een Paus niet te Rome gekozen, - teekenen deze twee feiten niet het duidelijkst den treurigen toestand dier dagen van strijden en lijden?

Den 3en Juli hield Pius VII zijn intocht binnen Rome, door Oostenrijksche, Napolitaansche en Engelsche troepen bezet. Twintig dagen vroeger, den 14en Juni, had generaal Bonaparte een schitterende overwinning behaald te Marengo, waardoor geheel Italië voor de zegevierende wapenen der Franschen open lag. Vijf dagen na zijn overwinning zei de eerste consul tegen kardinaal Martiniana, bisschop van Verceil, dat het zijn voornemen was, in goede verstandhouding met den Paus te leven, en zelfs met hem te onderhandelen over het herstel van den godsdienst in Frankrijk.

De H. Vader, innig verheugd over deze goede gezindheid, zond Mgr. Spina, aartsbisschop van Corinthe, die Pius VI te Valence de oogen gesloten had, naar Parijs, en deelde in een breve van den 13en September zijn blijde verwachtingen aan alle Fransche bisschoppen mee. Een Concordaat werd voorgesteld, en in Maart 1801 zond de eerste consul Cacault als gevolmachtigd minister naar Rome. Karakteristiek was op Cacault's vraag, hoe hij den Paus moest behandelen, Napoleons antwoord: ‘Behandel hem, alsof hij over tweehonderdduizend man had te beschikken.’

De onderhandelingen over een Concordaat vorderden niet, daar weldra bleek, dat de Paus den godsdienst in Frankrijk moest herstellen op de wijze en in den vorm als den eersten consul behaagde. Het eene voorstel na het andere werd door een afzonderlijk daarvoor benoemde congregatie van geleerde kardinalen en godgeleerden verworpen. Eindelijk zond Mgr. Spina een ontwerp, minder onaannemelijk dan de vorige. De congregatie te Rome schrapte een groot aantal artikelen en zond het gewijzigd ontwerp naar Parijs terug, terwijl den pauselijken afgevaardigde machtiging werd verleend het verdrag te onderteekenen, indien de Fransche regeering de aangeduide verbeteringen aanvaardde.

Hierop kwam uit Parijs het bevel aan Cacault, te vertrekken en met Rome te breken, indien niet binnen vijf dagen het ontwerp ongewijzigd werd aangenomen. Nu deed Cacault, die een rechtschapen man en met de beste bedoelingen jegens den H. Stoel bezield was, het voorstel, dat kardinaal Consalvi, 's Pausen staatssecretaris en minister van Buitenlandsche Zaken, zelf naar Parijs zou gaan, om met den eersten consul te onderhandelen, welk voorstel door Pius VII en de kardinalen werd goed gekeurd.

Den 20en Juni kwam Hercules Consalvi, even schrander staatsman als verknocht dienaar des Pausen, te Parijs aan. Onmiddellijk werden de onderhandelingen begonnen, eenerzijds gevoerd door kardinaal Consalvi, Mgr. Spina en den theoloog Caselli, andererzijds, voor den eersten consul, door den abbé Bernier, later bisschop van Orleans. Deze bracht dagelijks verslag uit aan Napoleon en durfde niets beslissen zonder eerst diens meening te hebben gevraagd. Consalvi van zijn kant was het niet toegestaan den H. Vader te raadplegen, en de eerste consul herhaalde onophoudelijk, dat hij zich van Rome zou afscheiden, indien de zaak niet spoedig tot een bevredigend einde werd gebracht, d.w.z. geregeld zooals hij het wenschte.

Eindelijk, na een en twintig dagen, was het Consalvi gelukt een Concordaat te ontwerpen, dat in het wezen niet verschilde van het ontwerp, zooals het te Rome was

geamendeerd. De 13e Juli was voor de onderteekening vastgesteld, en denzelfden morgen las men in den *Moniteur*, dat kardinaal Consalvi in zijn zending was geslaagd. Maar toen den kardinaal het eerste afschrift - dat van abbé Bernier - ter onderteekening werd voorgelegd, bleek, dat het op tal van punten afweek van hetgeen was vastgesteld. Consalvi, diep verontwaardigd over den strik, dien men hem had willen spannen, weigerde te teekenen, en na een heftige scène met Napoleon, die dreigde dat hij heel Europa van godsdienst zou doen veranderen, werden nieuwe onderhandelingen aangeknoopt. Consalvi hield voet bij stuk, en den 15en Juli werd het Concordaat geteekend door de drie pauselijke afgevaardigden,

door Joseph Bonaparte, den staatsraad Cretet en den abbé Bernier.

De Paus bekrachtigde het, maar de eerste consul, die tot dusver op zoo grooten spoed had aangedrongen, wachtte maanden en maanden met de openbaarmaking. Toen het eindelijk met Paschen van het volgend jaar verscheen, was het vergezeld van de beruchte organieke artikelen, door de Fransche regeering vervaardigd, en waartegen Pius VII in een toespraak tot het consistorie met de meeste klem protesteerde.

Op nog een andere wijze werd de H. Vader door den eersten consul gegriefd: door de benoeming - in strijd met de bedoeling van het Concordaat - van enkele constitutioneele priesters tot bisschop. Deze bisschoppen weigerden ook, wat door den H. Stoel geëischt werd, hun dwaling te herroepen.

'Deze twee groote en zeer wreede teleurstellingen' - zegt Consalvi in zijn beroemde *Mémoires* - 'de installatie op hun zetels der constitutioneelen, die in de scheuring volhardden, en het afkondigen der organieke artikelen, die het Concordaat vernietigden, waren de twee dorens, die het hart des Pausen bleven verscheuren, en die hem noopten de reis naar Parijs te ondernemen voor de kroning van keizer Napoleon.'

Den 18en Mei 1804 riep de Senaat Napoleon tot keizer uit. Acht dagen te voren had deze kardinaal Caprara, legaat des Pausen te Parijs, naar Rome laten schrijven, om Z.H. uit te noodigen hem te komen wijden en kronen. De legaat schreef, dat Napoleon hem bij zich had laten roepen en hem verzekerd had, dat het zeer nuttig voor de belangen van den godsdienst zou zijn, door den Paus tot keizer der Franschen te worden gekroond; dat de omstandigheden Napoleon niet toelieten naar Rome te komen, om uit de handen des Pausen de diadeem te ontvangen, en dat er dus slechts één middel overbleef om die plechtigheid te verrichten, nl. dat de Paus zelf naar Parijs kwam; dat de H. Vader meer dan voldaan over zijn reis zou zijn wegens de vruchten, die de godsdienst er van zou plukken; dat, indien de Paus toestemde, hij officieel zou worden uitgenoodigd met alle plechtigheid en praal, Paus en keizer waardig.

De kardinaal-legaat voegde er uit zijn eigen naam bij, dat men, indien de H. Vader weigerde, enkel rampen te wachten had; dat verontschuldigingen, gegrond op den gezondheidstoestand, den hoogen leeftijd des Pausen, de ongemakken der reis enz. beschouwd zouden worden als uitvluchten; dat het nutteloos was opwerpingen te maken betreffende de etiquette bij de ontvangst en het verblijf van Z.H., daar hij uit zekere bron wist, dat men onder dit opzicht ter gunste van den H. Stoei alles zou doen wat vroeger gedaan was, en zelfs meer.

Het verzoek, in dit schrijven vervat, werd met den meesten aandrang gesteund door den nieuwen gezant der Fransche regeering bij den H. Stoel, kardinaal Fesch, aartsbisschop van Lyon en oom van Napoleon. 'Het was,' - zegt ridder Artaud, onder Cacault en den kardinaal secretaris van legatie bij den H. Stoel, in zijn *Histoire du Pape Pie VII* - 'de eerste maal misschien, dat het hof te Rome met leedwezen een leek gezant door een kardinaal vervangen zag.' Consalvi in zijn beroemde *Mémoires* teekent den nieuwen gezant als achterdochtig en opvliegend en niets zoo zeer beoogend als zijn keizerlijken neef ter wille te zijn. Eerst hoveling en gezant, daarna pas kardinaal, zou men van Fesch mogen zeggen.

Pius VII, zijn eigen wijsheid wantrouwend, besloot het college van kardinalen over Napoleons voorstel te raadplegen. De groote meerderheid der kardinalen -

vijftien van de twintig, die te Rome waren - oordeelde, dat de H. Vader aan de uitnoodiging moest gevolg geven. Nadat deze beginselvraag was beslist, begonnen de onderhandelingen, waarbij de Paus stellige toezeggingen verlangde omtrent de organieke artikelen en de constitutioneele bisschoppen. Het duurde maanden en maanden, eer deze ten genoegen des H. Vaders gegeven werden, en meer dan eens was Rome op het punt de onderhandelingen af te breken.

Ook nadat omtrent die twee punten allerlei mooie beloften waren gegeven, rezen telkens nieuwe moeilijkheden. Zoo had kardinaal Fesch te kennen gegeven, dat er een dubbele kroning zou plaats hebben: een in de kerk door den Paus en een op het Maartveld door den Senaat. Hierop schreef Consalvi aan minister Talleyrand, dat de H. Vader niet kon gedoogen, dat de keizer, na door het Opperhoofd der Kerk gekroond te zijn, nog door anderen gekroond werd, dat alles ongedaan was, indien hieromtrent niet de verlangde zekerheid werd gegeven. Talleyrand gaf deze, er bijvoegende, dat de keizer er te hoogen prijs op stelde, door de hand des Pausen te worden gekroond, om daarna nog de diadeem uit andere handen te willen ontvangen.

Eindelijk, den 15en September 1804, richtte Napoleon zelf uit Keulen een uitnoodiging aan den Paus. ‘Ik verzoek U,’ - zoo schreef hij - ‘in den hoogsten graad een godsdienstig karakter te komen geven aan de plechtigheid der wijding en kroning van den eersten keizer der Franschen. Deze plechtigheid zal een nieuwen luister verkrijgen, wanneer zij door Uwe Heiligheid zelf zal worden verricht. Zij zal over ons en onze volken den zegen Gods aftrekken, die naar Zijn wil het lot der rijken en der familiën regelt.’

Den 29en October hield Pius VII een toespraak tot de kardinalen, in consistorie vereenigd, en den 2en November aanvaardde hij de bezwaarlijke reis. Een oogenblik schijnt er sprake van geweest te zijn, de kroning op Kerstmis vast te stellen, den dag, waarop Karel de Groote in 800 te Rome gekroond werd, - maar dit denkbeeld, van den kardinaal-legaat Caprara afkomstig, werd opgegeven. Ook zonder gelijkheid van datum was de tegenstelling waarlijk reeds groot genoeg!

Geven wij het woord aan kardinaal Consalvi in zijn reeds aangehaalde *Mémoires*:

‘De overijling, waarmee men den Paus noodzaakte de reis te ondernemen, was niet minder onvoegzaam voor zijn waardigheid dan nadeelig voor zijn gezondheid. Zeer dikwijls zond men hem nieuwe koeriers om iederen dag zijn komst te verhaasten, en hij zag zich gedwongen, gedurende het slechte jaargetijde, den 2en November 1804, te vertrekken, ten einde den 27en of 28en te Parijs aan te komen. Gedurende deze lange reis was het hem enkel vergund, één of twee dagen te Florence en één dag te Turijn te vertoeven, en in andere plaatsen liet men hem nauwelijks eenige uren uitrusten. De uitnoodigingen aan het leger, aan de burgerlijke en militaire autoriteiten, en andere redenen van ongeveer dezelfde kracht dienden de regeering tot voorwendsels en verontschuldigingen, om het onvoegzame der handelwijze te bemantelen en de ongemakken der overhaaste reis te verklaren, waartoe de Paus veroordeeld was. Men had hem zelfs niet geraadpleegd omtrent het tijdstip der plechtigheid, terwijl toch het gewoon gezond verstand deze deferentie voorschreef. In één woord, men deed den H. Vader naar Parijs galoppeeren als een aalmoezenier, door zijn meester ontboden om de Mis te lezen.

‘Ik spreek niet van hetgeen de Paus met betrekking tot het decorum in de hoofdstad te lijden had; van de wijze, waarop Napoleon zich te Fontainebleau aan Zijne Heiligheid voorstelde. Hij ging ter jacht of keerde er van terug, met een troep van vijftig honden. Ik spreek evenmin van den nachtelijken en zwijgenden intocht binnen Parijs, om voor aller oogen den keizer aan de linkerhand des Pausen te verbergen;

hij was gedwongen, den H. Vader de plaats rechts te laten, daar hij in zijn eigen rijtuig zat. Ik verzwijg ook hoe en waarom Napoleon, op den dag der kroning, Zijne Heiligheid, op den troon bij het altaar gezeten, anderhalf uur liet wachten; hoe de plechtigheid zelf geschiedde, geheel afwijkend van hetgeen geregeld en vastgesteld was; dat de keizer zich zelf kroonde na plotseling de kroon op het altaar gegrepen te hebben, nog voordat de Paus de hand kon uitstrekken om ze te nemen, dat men aan het keizerlijk diner dien dag den Paus de derde plaats gaf aan de tafel, waaraan de keizer, de keizerin en de keurvorst, van Beieren zaten. Ik spreek niet van de tweede kroning, die, in strijd met het gegeven woord, op het Maartveld plaats had; van de manier, waarop Bonaparte, hoewel hij thuis was, bij alle gelegenheden, dat hij zich in het openbaar met hem vertoonde, aan de rechterhand des Pausen plaats nam, en van den weinigen eerbied, waarmee hij hem behandelde. Hij bewees hem nooit die betuigingen van vereering, welke zooveel groote koningen en keizers fier zijn geweest aan de Pausen te bewijzen. Eindelijk verzwijg ik de vernederingen, die Pius VII gedurende den geheelen tijd van dat smartelijk verblijf had te verduren...'

De Paus, die dit alles verdroeg, wenschte ten minste de vruchten te plukken van de beloften, die hem met betrekking tot den godsdienst gedaan waren. Wat de organieke artikelen betreft verkreeg hij niets. De H. Vader richtte memories tot, en had conferenties met den keizer, om hem tot het nakomen der aangegane verplichtingen te nopen: alles was tevergeefs. De eenige troost, dien de Paus smaakte, was, dat door zijn vaderlijke genegen heid en zachtmoedigheid de constitutioneele bisschoppen hun dwaling herriepen, waardoor een einde kwam aan de scheuring in de Kerk van Frankrijk.

Deelen we, daar we de aanhaling uit Consalvi's *Mémoires* niet hebben willen onderbreken, nog enkele bijzonderheden mee omtrent de kroning, zooals wij die in Artaud's *Histoire de Pie VII* vinden opgeteekend:

Den 2en December, om negen uur, verliet Zijne Heiligheid het paleis der Tuileriën, om zich naar de kathedraal te begeven, en stapte uit het rijtuig aan de vestibule der groote trap, gebouwd om hem naar de zalen van het aartsbisschoppelijk paleis te voeren. De H. Vader trad vervolgens de kerk binnen, bekleed met een kasuifel, de tiara op het hoofd, te midden van twee kardinaal-diakens, kardinaal Braschi, een neef van Pius VI, en kardinaal de Bayane, die ieder aan één kant den zoom van het kasuifel vasthielden. Vóór hem gingen kardinaal Antonelli en kardinaal Caselli, de laatste een der onderteekenaars van het Concordaat. Toen de Paus onder den troonhemel, door kanunniken gedragen, voortschreed, bemerkte hij vóór den troon des keizers den oud gezant, thans senator, Cacault.

De Paus, op zijn troon gezeten, bad de tertiën. Eerst om tien uur verlieten Napoleon en Josephine de Tuileriën, en na hun komst begon de plechtigheid. Toen de Paus aan Napoleon vroeg, of hij beloofde den vrede in de Kerk Gods te handhaven, antwoordde de keizer met vaste stem: *Profiteor*.

Op het oogenblik van de plechtigheid der wijding knielden Napoleon en Josephine aan den voet van het altaar op de steenen neer. Na de wijding bad de Paus het gebed, waarin gevraagd wordt, dat de keizer de beschermer van weduwen en weezen zij, en de ongeloovigheid bestrijde, die zich verbergt en die, welke zich openlijk vertoont. Na het gebed, waarin wordt gezegd: 'De schepter van uw rijk is een schepter van rechtschapenheid en billijkheid,' besteeg Napoleon het altaar, greep de kroon en plaatste ze op zijn hoofd. Hij nam vervolgens die der keizerin, welke geknield lag, en kroonde haar....

Wat er verder gebeurde: hoe Napoleon zijn beloften verbrak, den Paus dwong zich te scheiden van zijn trouwen raadsman, kardinaal Consalvi, de Kerkelijke Staten bij zijn rijk inlijfde, den H. Vader gevankelijk liet wegvoeren, eerst naar Grenoble, daarna naar Savona, in 1812 naar Fontainebleau, valt buiten het bestek van dit opstel, dat geen andere bedoeling had, dan het ontzaglijk verschil te doen uitkomen tusschen de keizerskroning van Karel den Groote, die zich 'verknocht verdediger en nederig helper der H. Kerk Gods' noemde, en die van Napoleon, die in zijn brieven aan den Paus wel teekende *Votre dévot fils*, 'uw toegenegen zoon,' maar dezen titel door zijn daden op de ergerlijkste wijze logenstrafte.

VOLK EN GEESTELIJKHEID JUICHEN DEN NIEUW GEKROONDEN KEIZER TOE.

KAREL DE GROOTE GEVIERD ALS OVERWINNAAR DER SARACENEN.
Naar muurschilderingen van Henri Lévy in het Pantheon te Parijs.

De Twee Broeders. Kerstvertelling uit Transvaal. Door Henri Crooswijk.

I.

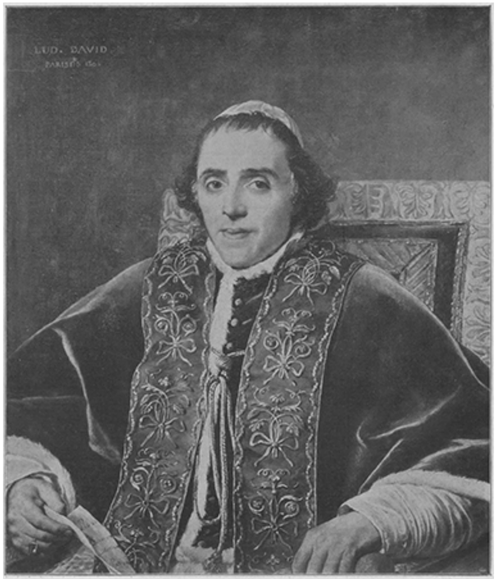

2. H. PAUS PIUS VII, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LOUIS DAVID.

Het was een koude Decemberavond van het jaar 1878. De aarde en de daken der huizen waren in een wit kleed gehuld, en de boomen, die langs den eenzamen landweg stonden, bogen droefgeestig hun takken onder den zwaren last. De dorpsklok sloeg halftwaalf, en nog was de laatste slag niet weggestorven in de nachtelijke stilte, toen eensklaps de zware torenklok en de zuivere, zachtere stem van het kerkklokje de geloovigen opriepen naar het Godshuis om de geboorte te vieren van Christus... Men zag ze reeds gaan, de eenvoudige en vrome landlieden, wadend door de hoogliggende sneeuw, men zag hier en daar het licht eener lantaarn opflikkeren en dan weer verdwijnen, want het was donker, geen ster schitterde aan de laag neerhangende sneeuwlucht. Maar licht en helder was het in de harten van al die lieden, die daar moeizaam heenschreden: in hun hart trilde heden een bijzondere snaar, daar zij het ‘Vrede op aarde den menschen van goeden wil’ smaakten.

Een weinig zijwaarts van den weg, dien de dorpelingen betraden, lag een hoeve, de boerderij van Klaas Jansen. Men kon door het raam boven de deur zien, dat er nog licht in huis brandde; maar men maakte zich hier niet gereed om kerkwaarts te gaan. Twee zonen stonden aan het sterfbed van hun vader.... In dit huis heerschte geen Kerstvreugde; alleen de droefheid, die de naderende dood brengt onder de verwanten van het slachtoffer, dat hij gekozen heeft.

Een oude man lag op zijn lijdenssponde uitgestrekt, het klamme doodszweet reeds op het gerimpelde voorhoofd... Aan het bed zaten twee jonge mannen, die strak voor zich uitkeken.

‘Kinderen,’ zei de zieke met moeite, ‘hoort, de klok roept mij om het Kerstfeest te vieren - daarboven...’

Een diepe zucht, een poos van pijnlijk zwijgen. Daarna hernam de stervende: ‘Willem, Frans, hebt elkaar lief, blijft bij elkaar als ik er niet meer zal zijn..,. Houdt vrede met elkander; vrede op aarde den menschen van goeden wil, zingen vannacht de Engelen...’

De zieke viel achterover; hij mocht het Kerstfeest vieren dáár, waar eeuwig vrede heerscht.

't Was in de eerste dagen van Januari; de

oude man rustte reeds op het kerkhof; een witte lijkwade dekte zijn versch gedolven graf.

'Vrede op aarde den menschen van goeden wil!' had de vader stervend tot zijn kinderen gezegd. Helaas, zij hadden die vermaning reeds vergeten; hoe ver was de vrede van hen verwijderd! Nauwelijks was de vader grafwaarts gedragen, of er was oneenigheid en twist gerezen tusschen de beide broeders. Zij wilden niet bij elkaar blijven, en toch wilden zij beiden de vaderlijke woning hebben.... Toen besloot men het huis, waar hun vader, grootvader en overgrootvader geboren waren, te verkoopen. De notaris was gekomen, de hoeve in vreemde handen overgegaan en de opbrengst onder beide broeders verdeeld... Zij hadden hun zoo dierbaar geboortedorp aan de Maas vaarwel gezegd, beiden waren huns weegs gegaan als vreemden, - de wijde wereld in.

II.

Het was een warme Decemberavond van het jaar 1899. Eenige mijlen ten zuiden van Vrijheid, op de grens van Transvaal en Natal, lag een eenzame hoeve. De warme Zuid-Afrikaansche zon was ondergegaan, vredige rust lag uitgespreid over het stille, eenzame landschap, slechts nu en dan onderbroken door het gebrul der ossen in de kraal.

In de hoeve zat een Boeren vrouw in gebogen houding over de tafel, waarop een klein lampje brandde en voor haar lag de Bijbel.... Maar zij sloeg er geen blik in; peinzend zat zij daar, droevige gedachten gingen haar door het hoofd. 't Was de avond vóór het groote feest van alle Christenen, de avond vóór Christus' geboorte... Vrede op aarde! klonk een stem in haar binnenste. Doch was dat geen bittere spot? Vrede? Verbannen was de vrede uit haar vaderland, verbannen uit haar huis, verbannen uit haar eigen hart!... Haar oudste zoon, haar trots, haar oogappel, de moedige, achttienjarige Pieter, was met zijn vader uitgetogen ten strijde; hij had den Mauser gegrepen in zijn vaste hand om den vaderlandschen grond tegen den erfvijand te verdedigen. Helaas, de moedige jongeling, die zoo vroolijk het ouderlijke huis had verlaten, zou er nimmer terugkeeren; hij was een der eersten gevallenen onder de helden, die hun bloed gaven voor de rechtvaardige zaak. Hij was gevallen in de vlakte van Elandslaagte. Daaraan dacht de arme moeder op het oogenblik... Nimmer zou zij hem weerzien, zelfs niet de plek kennen, waar hij zou slapen voor eeuwig...

Maar dat was nog niet alles. Toen de veldkornet haar kwam melden, dat haar zoon als een held voor het vaderland was gesneuveld, toen had hij haar ook haar tweeden zoon gevraagd, haar lieven Lucas, nauwelijks vijftien jaar, bijna nog een kind! Toch had zij hem meegegeven, daar haar man er op had aangedrongen. Maar het moederhart bloedde, toen de dappere knaap, den Mauser en den patroongordel om het kloeke lijf, haar met lachend gezicht voor de laatste maal omhelsd had.... O, indien zij ook hem moest verliezen!

Alles had zij aan haar dierbaar vaderland geschonken: haar man en twee harer zoons, thans bleef haar niets meer over dan een achtjarig knaapje. Zij werd bitter gestemd tegen de Engelschen, die er de schuld van waren, dat de levens van haar dierbaren steeds in gevaar verkeerden.... Zij kon die gedachte van wrok en haat niet verdrijven, zelfs niet op den H. Kerstavond.

De Boeren vrouw werd uit haar droefgeestige gedachten opgeschrikt door den kleinen knaap, die aan haar voeten zat.

‘Moeder,’ vroeg hij, ‘wanneer komt vader thuis en Lucas?’

‘Morgen wellicht, Hans. - Vader heeft beloofd met de Kerstdagen thuis te komen.... Bid Onzen Lieven Heer, dat Hij hem en Lucas moge beschermen.’

‘En Pieter, komt die nu nooit meer thuis?’

De arme moeder kreeg opnieuw de tranen in de oogen. Maar weldra had zij zich zelf overwonnen, zij was een fiere Boeren vrouw. ‘Neen, kind, dien hebben de wreede Engelschen dood gemaakt...’

‘Dan wil ik ook tegen de Engelschen vechten, moeder, en hen doodmaken... Ik heb vandaag een grooten zwarten vogel neergeschoten, en zoo zou ik ook wel die leelijke Engelschen kunnen doodschieten.’

‘Praat zoo niet, Hans, gij moet altijd bij mij blijven, gij moogt mij nooit verlaten...’

‘'t Verig jaar had ik zoo'n mooien Kerstboom, weet je nog, moeder?’ snapte de knaap voort, wien het plotseling inviel, dat het morgen Kerstmis was.

De vrouw zuchtte. Zij dacht aan het gelukkige Kerstfeest van het vorige jaar, toen er nog vrede heerschte in het land, toen allen vereenigd waren. En nu was het zoo leeg, zoo akelig stil om haar heen.

Zij sloeg den blik in den Bijbel en bad:

‘O, God, verlos Israël uit zijn verdrukkingen! Laat onze vijanden ons niet bespotten; want allen, die u verbeiden, zullen niet beschaamd worden.’

Eensklaps sloeg de hond, met de bewaking der eenzaam gelegen hoeve belast, woedend aan... De vrouw keek op van het boek, waarin zij bad, en op dat oogenblik werd de deur geopend en verscheen een man op den drempel, die er havenloos en slordig uitzag. Hij was gekleed in Britsche uniform, maar deze was bijna niet meer te herkennen. Op verscheiden plaatsen was ze gescheurd en met stof en slijk bedekt, alleen de helm deed hem aanstonds als een Engelsch soldaat kennen.

De man beefde over al zijn ledematen, en een koortsige gloed flikkerde in zijn diepliggende oogen. Bescheiden bleef hij op den drempel staan, hij durfde niet binnentreden, en met neergeslagen oogen zei hij op een toon, die deernis en medelijden moest wekken: ‘Goede vrouw, heb medelijden met een ongelukkige en geef mij wat te eten; ik sterf van honger en vermoeienis.’

Met kouden blik had de Boeren vrouw den man aangekeken. Zij verroerde zich niet; onafgewend bleef haar doorborende blik rusten op den ongelukkige, die nog altijd aan de deur stond en opnieuw om medelijden smeekte. Het scheen alsof de vrouw genoegen vond in de vernedering van den arme. Plotseling stond zij op en ging met opgericht hoofd naar den vreemdeling; haar oogen schitterden, niet het minste medelijden was daarin te lezen. Met gebiedend gebaar wees zij naar buiten.

‘Ga heen, Engelsche bloedhond, betreed dit huis niet, waar steeds alles wat Engelsch is zal gehaat en verafschuwd worden!’

‘Heb medelijden, ik sterf!’ steunde de arme man.

‘Weet gij dan niet, dat gij in een Boeren huis zijt, dat gij hier staat voor een moeder, wier zoon de Engelschen wreed vermoord hebben?... Ga heen, zeg ik je, geen barmhartigheid of medelijden voor een volk, dat zelf nooit barmhartigheid kende... Gij zelf hebt gevochten tegen onze broeders. Ga!’

En nog steeds met gebiedend gebaar wees zij den sidderenden man naar buiten, in den donkeren nacht.

De soldaat viel voor de vertoornde vrouw op de knieën. ‘Verstoot mij niet, goede vrouw,’ zei hij met zwakke stem, ‘heb medelijden met een zwerveling.... Ik ben daarbij geen Engelschman, ik ben een Hollander u.t de Kaapkolonie.’

‘O, gruwel,’ riep de vrouw nog meer verontwaardigd, ‘o, gruwel, een broeder, die tegen zijn broeders vecht?... Weg, onmensch, weg, huurling!’

De arme man bleef bewegingloos geknield liggen en hernam met smeekende stem. ‘O, goede vrouw, beoordeel me niet te hard. Ik werd gedwongen, de wapens tegen uw volk op te nemen. Maar mijn hand is nog vrij van bloed, en ik wil niet meer vechten tegen hen! Heb medelijden met mij, goede vrouw, ter liefde van onzen Heere, ik kan niet verder...’

De vrouw werd bewogen, de harde trek om haar mond verdween. Kerstnacht! dacht ze. Vrede op aarde den menschen van goede wille! Ze dacht ook aan haar man en aan haar zoon Lucas Indien zij zoo óók eens in handen van den vijand vielen en om medelijden smeekten? Als men hen dan óók liet omkomen? Zij werd zachter gestemd. De arme man, die daar aan haar voeten lag, en haar medelijden inriep, was een ongelukkige, een machtelooze. Kerstnacht! kwam haar weer in de gedachten, Zalig de barmhartigen!...

Zij had zich overwonnen. ‘Sta op, ongelukkige,’ zei zij toen zacht, ‘ter wille van den Heere, die in dezen nacht geboren werd en in wiens naam gij om medelijden hebt gevraagd, wil ik mij over u ontfermen. - Hans, werp wat hout op den haard en hang den ketel boven het vuur,’ vervolgde zij tot haar jongen, die angstig het tooneel op een afstand had gadegeslagen.

De man was opgestaan, stamelde eenige woorden van dank en liet zich op een stoel neervallen, nadat hij zijn geweer tegen den muur gezet had.

‘Ik zal op den zolder een bed voor je klaar maken; als ge aanstonds wat gegeten hebt, zal ik je naar boven brengen. Ik verwacht mijn man misschien van avond van het front, en wee, als hij je hier zag!’

Intusschen was de knaap wat vrijmoediger geworden. Hij sloop naar den hoek, waar de vreemdeling zijn geweer gezet had, dat zijn bijzondere aandacht trok. Het was een Mauser van klein model. Hans nam het wapen in de hand, bekeek het aandachtig en vloog toen met het geweer naar zijn moeder, die een ketel boven het vroolijk knapperend vuur had gehangen.

‘Moeder, zie eens, dat is het geweer van onzen Lucas!’

Als versteend bleef de vrouw een oogenblik staan; daarna nam zij het wapen in haar hand, ja, daar stond de naam van haar lieveling kunsteloos in den kolf gegraveerd - het was de Mauser, waarmee hij naar het front was getrokken... Zij drukte het wapen wild tegen haar lippen en bleef een oogenblik roerloos, - daarna vloog zij op den vreemdeling toe, die haar verbaasd gadesloeg. Dreigend hief zij het wapen tegen hem op, haar oogen flikkerden opnieuw onheilspellend en met heesche stem beet zij hem toe:

‘Moordenaar, moordenaar van mijn kind!’

Zij schudde den zwakken man driftig heen en weer. ‘Gij hebt mijn kind vermoord, mijn lieveling, mijn goeden Lucas!’ raasde zij voort.

De man antwoordde niets, en toen zij zijn schouders losliet, gleed hij als een meelzak van den stoel op den grond. Alle teeken van leven scheen uit den ongelukkige geweken, maar dit boezemde de vrouw, door de smart tot vertwijfeling gebracht, geen medelijden in. Als een lichte last nam de sterke Boeren vrouw den bewustelooze van den grond op en droeg hem naar buiten. ‘Sterf hier, moordenaar,’ mompelde zij nog, ‘als aas voor de roofvogels...’

III.

't Was reeds middernacht en nog had de arme vrouw zich niet ter ruste begeven. Met het hoofd in de handen verborgen zat zij voor de tafel. Wat een droeve Kerstnacht!.. Was het niet genoeg, dat haar Pieter was gevallen, waarom had God toegelaten dat ook haar Lucas gedood werd?... En de moordenaar van haar kind had den voet in haar huis gezet! Zij had hem willen opnemen...

'Mijn God, waarom beproeft Gij mij zoo zwaar?' zuchtte de arme vrouw.

De Bijbel lag nog altijd voor haar geopend op dezelfde bladzijde. Haar oogen zweefden er over heen, maar zij kon niet bidden, alles danste voor haar oogen, die ten slotte vermoeid dicht vielen.

Daar buiten in den donkeren nacht lag nog steeds de vreemdeling bewusteloos. De koude van den nacht deed hem eindelijk ontwaken. Met moeite richtte hij zich half op en dacht na. Het duurde lang eer hij begreep waar hij zich bevond, en het hem inviel, wat er met hem gebeurd was. Hij herinnerde zich ook nog de laatste woorden van de vrouw: 'Moordenaar van mijn kind!' en hoe zij hem toen bij den schouder vatte...

Hij stond op en liep eenige meters voort, toen bleef hij staan, geleund op zijn stok, en overlegde wat hij zou doen. Hij scheen een besluit genomen te hebben en keerde op zijn schreden terug.

Naast de hoeve stond een schuur, waarvan de deur niet gesloten was; daarheen begaf hij zich; daar wilde hij sterven, want hij voelde, dat hij niet verder kon. Aan den anderen kant van de boerderij liep de groote waakhond; gedruischloos schreed de vreemdeling naar de schuur om diens aandacht niet te trekken. Uitgeput viel hij daar neer, het hoofd tegen den muur geleund. Hij dacht na; hoe hard was het, hier, in de nabijheid van een menschelijke woning te moeten sterven; sterven van den knagenden honger, diehem verscheurde, sterven van geleden ellende en uitputting.

Reeds had hij gemeend gered te zijn en eensklaps was hij weer uitgestooten als een ellendeling, als een moordenaar, terwijl niet de minste bloed vlek aan zijn hand kleefde. En bitter gestemd werd hij jegens hen, die zijn broeders waren, evenals daar binnen in de hoeve de arme vrouw jegens de vijanden van haar vaderland. Ook in zijn hart streden haat en wrok om de overhand.

‘O, ware ik niet zoo machteloos, hoe zou ik mij wreken,’ mompelde hij tusschen de tanden. ‘Hoe zou ik mij wreken over zooveel beleedigingen en harteloosheid! Had die vrouw medelijden met mij gehad, wellicht had ik haar droefheid in vreugde kunnen doen veranderen, maar zij heeft het niet gewild! Als een booswicht heeft men mij verstooten om ellendig om te komen. Ha, konde ik mij wreken.’ Machtelooze woede schitterde in zijn oogen.

Een tijd lang bleef hij toen als versuft, het hoofd liet hij op de borst zakken. Toen schenen andere gedachten zich op te dringen in zijn arm hoofd; geen gedachte van haat en wraak, vriendelijke, liefelijke gedachten uit een ver verleden, toen hij nog kind was. Nu viel het hem ook in, dat het heden Kerstnacht was, de nacht, waarin de Godmensch werd geboren in een armen stal... Toen verdwenen geheel die gedachten van wraak, tranen vloeiden langzaam over zijn ingevallen wangen, zijn hoofd zonk al dieper en dieper, en na eenigen tijd had een lichte sluimering den armen zwerveling voor een oogenblik al zijn lijden doen vergeten.

Daar binnen in de hoeve had de weldadige slaap ook het hartzeer der arme vrouw voor een poos doen vergeten. De groote huisklok tikte regelmatig; het sloeg twaalf uur. Op hetzelfde oogenblik sloeg de waakhond aan, zijn zwaar bassen wekte de vrouw uit haar slaap; verschrikt keek zij om zich heen, zij kon zich niet aanstonds het voorgevallene van dien avond herinneren, maar toen haar blik viel op den kleinen Mauser in den hoek, wist zij in eens weer alles: zij had weer een liefhebbenden zoon minder. Buiten blafte de hond woedend door. De vrouw luisterde aandachtig. In de verte werd nu ook het klappen van zweepen gehoord en het geluid van zware basstemmen. Te gelijker tijd veranderde het dreigend gebas van den trouwen Spits in een vroolijk blaffen; het was dus bekend volk! Het geluid van het langzaam voortrollen van een zwaren wagen en het geloei van ossen drong tot het luisterend oor der vrouw door.

Daar was wellicht haar man! Zij stond op; zij wilde zich goed houden, niet laten zien, dat zij geweend had over het verlies van haar tweeden zoon. Zij wilde zich een echte Boeren vrouw toonen. Toch bonsde haar hart, nu zij haar man zou weerzien. Zij had de deurklink reeds in haar hand en luisterde nog steeds. Het geluid der loeiende ossen kwam al dichter en dichter, maar daar boven uit hoorde zij eensklaps eenige zware basstemmen, die met gevoel zongen:

> ‘Gij, die in dees nacht geboren werd,

Ontferm U o'er Transvaal,
Beschut ons broeders in den strijd
Voor 't moordend Britsche staal.'

Een jubelkreet steeg op uit de borst der Boeren vrouw. Was het begoocheling? Zij meende onder de stemmen duidelijk die van haar kind, haar dierbaren Lucas gehoord te hebben. In een oogwenk was zij buiten en hetzelfde oogenblik hield een wagen, met een half dozijn ossen bespannen, voor de hoeve stil.

Een groote Kaffer liep met een lange zweep langs de trekdieren, die kwaadaardig met hun spitse horens in de lucht staken.

Twee Boeren met dichten baard sprongen, toen de wagen stil hield, op den grond.

'Willem!' riep de vrouw, en vloog op den oudste der twee mannen toe.

'Moeder! moeder!' riep op hetzelfde oogenblik een stem uit den wagen, alvorens nog de Boer zijn vrouw iets had kunnen zeggen.

'Lucas, mijn jongen!' Met dezen uitroep vloog de gelukkige vrouw naar den wagen en drukte haar zoon, dien zij reeds dood waande, aan haar hart.

'Kom er toch af, jongen, dat ik je beter kan omhelzen,' riep de vrouw na een poos, toen de jonge Boer onbeweeglijk op den wagen bleef zitten.

Nu eerst trad de man op zijn vrouw toe, en zei, na haar gegroet te hebben: 'Ho, ho, Sanna, dat gaat niet, voorzichtig; onze Lucas is gewond, hij kan niet loopen, hij mag zich niet eens bewegen. Nu, zet maar zoo'n treurig gezicht niet, onze Lucas zelf is trotsch op zijn wonde. Voorzichtig, jongen, niet te veel beweging, we zullen je wel vatten.'

En de twee Boeren namen den jongeling als een veer uit den wagen en droegen hem binnen, waar zij hem in een leunstoel neerzetten, terwijl zijn gewond been door een anderen stoel ondersteund werd.

De moeder schreide tranen van vreugde en omhelsde nogmaals haar zoon.

'Lucas, mijn jongen, ik dacht dat ge reeds dood waart, - maar Goddank, dat het niet zoo is!'

'Onze jongen is behouden,' zei nu de vader, 'maar het heeft niet veel gescheeld of hij was dood geweest. Hij heeft zijn leven alleen te danken aan een Engelschman, en hoe zeer ik de Engelschen haat, den man, die mijn zoon redde, zou ik mijn dankbaarheid willen betuigen. Ja, het was een verwoede strijd. Onze Lucas kwam voor het eerst in het vuur en gedroeg zich manhaftig. Hij vocht aan mijn zijde en ik zag met genoegen, dat menige Brit door zijn kogels in het zand tuimelde. Maar in het heetst van het gevecht, week hij van mijn zijde en verloor ik hem uit het oog. Doch eensklaps zag ik hem weer, eenige honderden meters van mij verwijderd. Hij legde juist aan en een oogenblik later zag ik een Engelsch officier neerstorten. Maar ook slechts eenige seconden daarna zag ik mijn dapperen Lucas achterover vallen. De Engelschen naderden ons al dichter en ons volk trok terug. De Britsche lansiers kwamen aanstormen als wilde furies, iedereen met hun lansen doodend, dien zij ontmoetten; geen jeugd of ouderdom werd door die wreedaards gespaard. - 't Was geen eerlijke strijd meer, het was een moordpartij, want die in hun handen viel, was een kind des doods. Ik hield de plaats in het oog, waar Lucas was gevallen. Ik wist niet of hij dood was of nog leefde, maar ik hield mijn Mauser gereed en toen een Engelsch soldaat zijn lans stak naar de plaats, waar mijn zoon moest liggen, viel die Brit op hetzelfde oogenblik morsdood neer; een kogel uit mijn Mauser had zijn hersens verbrijzeld. Wat er verder gebeurde, kon ik niet meer zien. Twee dagen lang heb ik toen tevergeefs naai onzen jongen gezocht, totdat ik hem eindelijk bij de ambulance vond. Daar heeft men hem eenige weken verzorgd en toen ik "huistoe"

ging, nam ik hem mee. Hier zal hij spoedig geheel beter zijn. Maar vertel zelf nu maar, jongen, hoe gij van den dood gered werdt.'

De moeder had met de grootste aandacht geluisterd en ook de jonge Boer had zijn vader met zekeren trots aangehoord 'Ja, moeder, het scheelde niet veel, of ik had het leven er bij ingeschoten,' zei de gewonde jonge Boer.

'Met verbrijzelde knie lag ik op het slagveld, toen de vreeselijke lansiers kwamen aanstor men. Ik bezat nog kracht genoeg achter eenige struiken te kruipen om niet onder de hoeven dei paarden te worden verpletterd. De stroom ruiters was mij gelukkig voorbijgegaan en voorzichtig hief ik het hoofd boven mijn schuilplaats om den toestand te overzien. Ik verschrok daar kwamen juist nog twee soldaten aan en een hunner had mij gezien

'Daar ligt nog zoo'n hond,' hoorde ik hem tegen zijn makker zeggen en in een oogenblik waren zij bij mij. Ik riep hun medelijden in, daar ik gewond was, en mij niet kon verdedigen, maar een der soldaten hief zijn lans op.

'Sterf, hond,' riep hij, schopte mij tegen den rug, dat ik van pijn ineenkromp en wilde mij met zijn lans doorsteken. Op dat oogenblik weerhield echter de andere soldaat den opgeheven arm van zijn makker.

'Laat af, Jake,' zei hij, 'gij hebt nu genoeg weerlooze gewonden gedood, schaamt gij je niet, dezen ongelukkige, nog maar een kind, koelbloedig te vermoorden?'

'Het zou wat!' spotte de andere. 'Hoe meer er van dat Boerengebroed opgeruimd wordt, hoe beter!' En opnieuw hief hij zijn lans op en reeds voelde ik de scherpe spits in mijn zijde, toen de andere zijn revolver trok.

'Daar hebt gij je loon, ellendige schurk,' en nauwelijks had hij die woorden uitgesproken, toen ik een knal hoorde en den soldaat met de lans levenloos op den grond zag storten. Toen boog de andere zich over mij heen, en tot mijn groote verwondering vroeg hij mij in onze taal: 'Kan ik iets voor je doen, arme jongen?'

'Geef mij wat te drinken, ik versmacht van dorst,' antwoordde ik.

Aanstonds reikte hij mij zijn veldflesch over en daarna wilde hij met zijn zakdoek het bloed stelpen, dat uit mijn wonde vloeide, maar eensklaps zag ik den vriendelijken man verdwijnen, wellicht bemerkte hij onraad. Wat er verder met mij gebeurde, weet ik niet, ik was door het vele bloedverlies bewusteloos geworden, en toen ik weer bij kennis kwam, bevond ik mij in het lazaret. Ik heb mijn redder slechts eenmaal in het gelaat gezien, maar nimmer zal ik dat vergeten. Hoe gaarne zou ik hem mijn dankbaarheid willen betuigen.... Helaas, wellicht behoort hij sinds weken tot de dooden....'

De jonge Boer zweeg en zijn wit gelaat had onder het vertellen een roode kleur gekregen. De moeder omhelsde haar zoon en zei met tranen in de oogen: 'O, hoe gaarne zou ook ik dien goeden man mijn dankbaarheid willen toonen...'

'Moeder, moeder, wat is dat? Daar staat mijn Mauser, hoe komt die hier?'

Ook de vader had thans het geweer opgemerkt en betastte en bekeek het met groote verbazing. 'Waarachtig, dat is de Mauser van Lucas, waarmee hij zoo menigen Engelschman het levenslicht heeft uitgeblazen... Hoe komt die buks hier, Sanna?'

'Een zwerveling kwam hier tegen het vallen van den avond aan,' antwoordde de vrouw en haar stem beefde. 'Hij zag er als een Engelsch soldaat uit en was geheel uitgeput en kon niet verder. 'Hij vroeg mij om wat eten en ik had al het plan hem te huisvesten, toen ik dat geweer, den Mauser van mijn kind, in zijn handen zag. Toen heb ik den man het huis uitgezet, daar ik meende, dat hij mijn zoon had gedood en zich van zijn geweer had meester gemaakt.... O, God, misschien heb ik den redder van mijn kind weggejaagd en is hij wellicht reeds onderweg bezweken... En dat in

den Kerstnacht!.... O, God, als hij de redder van mijn kind mocht zijn, en hij vannacht den dood vindt, zal het altijd als een bloedschuld op mijn geweten drukken...'

Zoo jammerde de arme vrouw en vader en zoon hoorden haar verbaasd aan. Op dit oogenblik werd de deur woest opengegooid en de neger, die de ossen had uitgespannen, trad met ontdaan gelaat het huis binnen.

'Massa, massa, Engelsche spion indeschuur!' riep hij stotterend.

'Ge zult je eigen schaduw op den muur gezien hebben, Bob,' zei de Boer lachend. 'Welke Brit zou het durven wagen, tot hier door te dringen?'

'Neen, massa, Bob goed gezien, dat het Engelsch soldaat is, met helm op, gauw, gauw, massa!'

De Boer nam zijn Mauser, en op den voet door zijn vrouw gevolgd, ging hij met den neger naar de schuur. Daar lag de vreemde zwerveling nog steeds. De Boer en zijn vrouwtraden op hem toe.

'O, God, Willem, dat is hij!' riep de vrouw jubelend. 'Heb dank, o, God!'

De man ontwaakte uit zijn lichte sluimering; met fletse oogen keek hij om zich heen, niet wetend waar hij zich bevond.

Een poosje stonden zij alle drie zwijgend tegenover elkaar. Eindelijk verbrak de vrouw het stilzwijgen. 'Vergeef mij, goede man,' zei zij en boog zich over den armen, uitgeputten zwerveling. 'Kom met ons mee in huis.'

Met ongeduld wachtte de jonge Boer, die zich niet mocht bewegen, den terugkeer zijner ouders af, om te vernemen wat er gaande was. Daar verschenen zij eindelijk weer op den drempel, maar ze waren nu met drieën. De jonge Boer keek den haveloos uitzienden zwerveling scherp aan, en eensklaps slaakte hij een vreugdekreet. 'Moeder, vader, dat is hij, dat is hij!'

DE KRONING VAN NAPOLEON I TOT KEIZER DER FRANSCHEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN DAVID.

Bij het hooren van die stem keek de vreemdeling op en vestigde zijn blik op den jongeling: ook hij herkende hem bij den eersten oogopslag. De jonge Boer had de handen van zijn redder gegrepen en drukte ze innig, maar geen woord kwam over zijn lippen. Nu wierp zich de vrouw voor de voeten van den armen zwerveling en smeekte om vergiffenis. De man glimlachte haar droevig toe. 'Ik vergeef alles,' zei hij. De vader trad op den redder van zijn zoon toe, en een stomme handdruk was het teeken zijner dankbaarheid.

Lang keek de vreemdeling met zijn droevige oogen den forschen Boer, die voor hem stond, en die nog steeds zijn magere hand in de zijne hield, aan; het was alsof een schok door zijn lichaam trilde. Hij viel op een stoel neer, hij kon zich niet meer staande houden, maar de hand van den Boer hield hij nog steeds vast. Eindelijk riep hij uit:

'Mijn broeder, mijn broeder, mijn goede broeder Willem!'

Verbaasd keek de Boer den man, die thans zijn hand had losgelaten, aan - toen kwam het als een vreugdekreet over zijn lippen:

'Frans, mijn broeder!'

Maar de ander antwoordde niet meer; de ontroering was hem te machtig geweest en bewusteloos zonk hij neer.

Aan het ziekbed van den redder haar zoons waakte de moeder. De krachtige middelen deden hun uitwerking op het verzwakte lichaam, en toen de avond kwam van den tweeden Kerstdag, zaten allen reeds bij elkaar; de moeder bij haar weergevonden zoon en de twee broeders. Wat hadden dezen elkaar veel te vertellen sinds zij voor meer dan twintig jaar hun ouderlijk huis, hun dorpje aan de Maas hadden verlaten.... Beiden waren in Zuid-Afrika aangeland, de een had zich in Transvaal, de ander in de Kaapkolonie gevestigd, zonder iets van elkander te weten. Den oudste, die zich in Transvaal gevestigd had, was het voorspoedig gegaan, den jongste echter niet.

'Ja, Willem, ge zijt verwonderd, dat ik de wapens opvatte om tegen uw volk, uw nieuw vaderland te vechten. Ik deed daar verkeerd aan, dat weet ik nu, maar de nood dwong mij er bijna toe. Ik was arm en had niets te verliezen; ik had noch vrienden, noch bloedverwanten. De Engelschen boden een ruim handgeld en ik gaf toe. Maar indien ik nu nog moest kiezen, dan zou ik er nimmer in toestemmen.... Ik heb de Engelsche soldaten bezig gezien en dat heeft mij de oogen geopend... Ik heb ook den moed der Boeren gezien en bewonderd, en toen ik uw zoon gered had, wilde ik niet langer tegen hen vechten.... Ik verliet de Engelschen en doolde rond, tot de goede God mij in uw huis leidde.... En nu staat mijn besluit vast: zoodra ik sterk genoeg ben, wil ik met u mee naar het front om de heilige zaak van uw volk en land te dienen, dat ik ook eenmaal mijn vaderland hoop te noemen.... Ik wil de plaats van uw dapperen zoon Lucas gaan innemen, die in den eersten tijd nog niet naar het front terug kan.'

DE BINNENKANT VAN DEN DRAAGHEMEL,
ontworpen door J.H. Tonnaer, vervaardigd door H. Funnekotter.

Willem drukte zijn broer geroerd de hand.

'Ik neem je aanbod met vreugde aan, Frans,' antwoordde hij. 'Het land heeft behoefte aan strijders, want de Engelschen zijn talrijk en hun aantal groeit met den dag aan... Maar wij zullen strijden tot den laatsten man....'

't Was Driekoningen-morgen. De twee broeders stonden gewapend en goed uitgerust tot vertrek gereed. Met droevigen blik zag de jonge Lucas, wiens wonde nog niet

genezen was, hen aan; hoe benijdde hij hen! Hoe graag zou hij weer met zijn vader naar het front zijn getrokken!

‘Geduld!’ had zijn vader hem gezegd. ‘Ge zult weldra beter zijn en dan rekenen wij weer op je, niet waar, vrouw?’

De moeder had op deze vraag bevestigend geantwoord; zij was een echte Boeren vrouw.

Beide mannen namen afscheid van hen, die hun zoo dierbaar waren. ‘Vaarwel,’ zeiden zij, ‘sterven voor onze vrijheid of overwinnen! - God bescherme Transvaal!’

MEDALJON VAN DEN H. FRANCISCUS OP DEN DRAAGHEMEL,
ontworpen door J.H. Tonnaer, vervaardigd door H. Funnekotter.

De kerstboom.

I.

De kleine Will richtte zich met moeite in zijn ledikantje op en glimlachte tegen zijn moeder, die hem den morgenkus kwam geven.

'Hebt u goed geslapen, mama?'

'Ja, mijn lieveling, en gij?'

'Een beetje, mama.'

'Weet je, dat het weldra Kerstmis zal zijn, mijn kind?'

'Sinds acht dagen heb ik aan niets anders gedacht,' antwoordde de zieke en speelde met de haarlokken zijner moeder. 'U zult een Kerstboom voor mij klaar maken, niet waar, mama?'

'Zeker, Will.'

'U moet alle arme, kleine kinderen uit de buuit uitnoodigen en Patrick zeggen, dat hij er veel moet zoeken, heel veel, zooveel hij er maar kan vinden.'

'Ik zal alles doen wat ge maar wilt, lief kind.'

'We moeten dit jaar een grooten boom hebben, een heel grooten,' vervolgde Will levendig. 'U moet er veel zweepen in hangen, moe, en ook veel warme kleeren, en koeken en chocolade.... Mama, gelooft u, dat ik tot Kerstmis zal leven?'

Bij deze vraag kromp het arme moederhart van smart ineen. Mevrouw Wearton drukte het teere kind in haar armen, dat zij reeds sinds een jaar aan den dood betwistte.

Er was een tijd geweest, dat de kleine Will sterk en gezond was en het huis, thans stil, met leven en vroolijkheid vervulde. Er was een tijd geweest, dat mevrouw Wearton door alle moeders werd benijd, zoo mooi, zoo verstandig en beminnelijk was haar Will. Helaas, wat was die tijd ver!.... - Zij had niet de waarheid gesproken, de arme vrouw, toen zij zei, dat zij goed had geslapen: de slaap ontvluchtte haar evenals het geluk. Hoe was het ook mogelijk te gaan slapen met de gedachte steeds in het hoofd, dat' haar kleine, lieve Will ging sterven?..... Tevergeefs had de moeder haar toevlucht tot de wetenschap genomen: het kind ging met den dag achteruit. Gelijk een bloem, pas ontloken en onderden voet vertreden, kwijnde haar lieveling weg, dien zij zoozeer liefhad.

'Vergeef mij, mama,' fluisterde de knaap, toen hij zijn moeder zag weenen. 'Ik wilde u niet bedroeven.... Maar waarom zouden wij samen daarover niet praten? U weet wel, dat ik niet voorgoed ga, dat ik u zal wachten met papa daarboven.... Luister, mama, en ween zoo niet.'

Mevrouw Wearton deed zich geweld aan en beproefde te glimlachen.

'Waarom hebt gij zulke treurige gedachten, ondeugend kind? Gij moet genezen en leven, leven voor uw arme moeder.'

'Neen,' zei Will nadenkend, 'het zal zoo niet zijn, moeder, en waar dient het toe, u te misleiden? Indien gij wilt, zullen wij ons beiden voorbereiden op de scheiding, die nabij is; wij zullen doen als Harry en zijn moeder, toen mijn neef naar Indië moest vertrekken. Wie weet of hij ooit zal terugkeeren? En toch, ofschoon zij bedroefd waren, spraken zij zoo vroolijk over een vertrek, dat beiden voor vele jaren scheidde.... Mama, ik ga naar den Hemel en dat is beter dan naar Indië, en daarboven zal ik u nog meer liefhebben!'

Mevrouw Wearton ontstelde hevig zóó haar zoon te hooren spreken; die diepe gedachten van het kind verschrikten haar. Haar Willy behoorde niet meer tot de aarde.

‘Zie, mama,’ vervolgde Will met warmte, ‘God zal u vertroosten en gij zult begrijpen, dat ik gelukkig ben, jong te sterven. Nelly zegt, dat niets schooner is dan een reine ziel. U weet toch nog wel, mama, wat u mij verteld hebt van een koningin van Frankrijk, die tot haar zoon zei: “God weet, hoe dierbaar gij mij zijt, maar ik zou u liever zien sterven dan dat gij een enkele doodzonde bedreeft.” Welnu, mama, als ik nu sterf, ga ik naar het Paradijs en mijn ziel zal altoos zuiver zijn.’

‘Nelly is uw moeder niet, Will, en zij praat met u over zaken boven uw leeftijd. Wees kalm, lieve engel, en als het de H. Maagd behaagt, zult gij genezen voor mijn geluk. Ik zou zonder u niet kunnen leven...’

Will sloot de oogen en scheen in te slapen.

Mevrouw schoof de gordijnen dicht en verliet de kamer. Bij de deur stond Nelly, de goede, oude dienstbode, wier vurig geloof den kleinen zieke dikwijls ondersteunde en aanmoedigde.

‘Is hij wat beter?’ vroeg zij.

‘Beter!’ zuchtte mevrouw Wearton, ‘beter, wanneer gij hem opwindt en zijn arm hoofd op hol brengt! Ik moet je verbieden, Nelly, bij hem te komen. Will denkt alleen aan den dood.... Mijn God, ik klaag niet meer, maar die kelk is te bitter!’

Nelly knielde voor haar meesteres.

‘O, mevrouw, ik wind het kind niet op,’ zei zij op fluisterenden toon. ‘Ik zou het bloed uit mijn aderen willen geven om hem te genezen.’

Beide vrouwen weenden. Mevrouw Wearton richtte Nelly op.

‘Mijn goede, getrouwe Nelly, ik lijd zoo zeer, dat ik niet weet wat ik zeg. Ge moet Will opvroolijken, hem verstrooien, hem die nare gedachten uit het hoofd praten... O, Heer, indien gij het kind tot u roept, neem dan ook de moeder; Will is mij even noodig als het licht mijner oogen!’

‘Nelly!’ riep de kleine zieke.

‘Hier ben ik, master Will,’ antwoordde de oude dienstbode.

‘Gij hebt geweend, Nelly, dat moet ge niet doen.’

‘Hebt gij dorst, lieveling?’

‘Neen. nu niet, Nelly. Kom heel dicht bij zitten... Gij zult immers mama helpen met den Kerstboom? Gelooft gij, dat ik tot Kerstmis zal leven?’

‘Heb je die vraag aan uw mama gesteld?’ vroeg de oude dienstbode angstig.

‘Wel ja, Nelly!’

‘O, daar heb je verkeerd aan gedaan, master Will. Men moet nooit zijn moeder doen weenen. De goede God kan u genezen als het Hem behaagt.’

‘Ik zal niet genezen, Nelly.’

Hij zei dit zoo beslist, dat de dienstbode beefde.

‘Daar ik niet meer zal genezen, meende ik geen kwaad te doen, mijn lieve mama daarop voor te bereiden,’ vervolgde de kleine zieke. ‘Maar ik heb een plan... O, ik wil het zelfs niet aan mijn oude Nelly toevertrouwen; maar pas mij goed op tot Kerstmis, opdat ik nog eenmaal den mooien boom, de lichtjes, de zweepen en de blijde kinderen zie... Nelly, indien ik een broer had, zou dan mama niet veel spoediger over mijn verlies getroost zijn?’

‘Neen, mijn lieveling, niets kan het verlies van een kind vergoeden,’ mompelde Nelly.

‘Maar waar praat je toch over? Denk alleen dat ge spoedig zult genezen zijn. Als het weer lente is, zult ge sterker zijn, dan gaan wij in den tuin witte rozen plukken voor den verjaardag van mama, evenals verleden jaar.’

‘Nelly, ge weet, dat ge mij niet kunt bedriegen, Ik zal geen rozen meer plukken. Zie Nelly, men leert veel als men lijdt... Sinds ik het bed niet meer verlaat, hoor ik stemmen, die ik nooit gehoord had, en zie ik dingen, o, indien ik het je kon uitleggen, Nelly...’

De oogen van het kind vielen dicht, een glimlach kwam op zijn lippen. Nelly vouwde de handen en bad.

II.

Het was de avond vóór het Kerstfeest. Mevrouw Wearton had het den geheelen dag druk gehad, zij had dien morgen heen en weer geloopen, bevelen uitgedeeld en kwam elk oogenblik zien, hoe haar Will het maakte, en verwijderde zich slechts noode uit zijn kamer.

De Kerstboom was in den grooten salon geplaatst. De arme moeder had, om aan den laatsten wil van haar dierbaar kind te gehoorzamen, met groote zorg dien reusachtigen boom opgesmukt en versierd, en de dienstboden verklaarden, nooit een mooieren gezien te hebben. Hoeveel tranen waren bij het versieren van dien Kerstboom op de groene takken gevallen! Hoe dikwijls had mevrouw Wearton gezegd:

‘Will zal den Kerstnacht niet meer beleven.’

De geneesheer, die het kind behandelde, antwoordde niets.

Maar de Kerstavond was gekomen en Will scheen minder zwak. Toen daalde weer een sprankje hoop in het hart der arme moeder.

‘Als alles gereed is, moet men mij kleeden en bij den Kerstboom brengen,’ had het kind gezegd.

Mevrouw Wearton en Nelly hadden elkaar angstig aangekeken. Zou men het wagen?.... De kaarsen in den Kerstboom waren reeds aangestoken,

‘Kleed mij aan, Nelly,’ zei de knaap, ‘neen, u, mama, doe u het.’

Mevrouw Wearton wikkelde het zieke kind in wollen dekens en krulde zijn mooie, blonde haren. Toen zij met het toilet gereed was, zei Will: ‘Ik wil loopen, mama, geef mij uw arm.’

Zij durfde geen weerstand bieden, zij zei bij zich zelf, dat er wellicht een wonder zou gebeuren.

‘Kom gij ook hier, Nelly, ik wil ook op u steunen.’

Zij gingen naar de groote zaal. Een straal van voldoening verlichtte het bleeke gelaat van den kleinen zieke, toen hij den Kerstboom zag met zijn honderden kaarsjes, zijn vruchten, zijn lekkernijen en speelgoed. Hij wilde eerst eenmaal om den wonderboom loopen, daarna liet hij zich in den leunstoel zetten naast zijn moeder. Nelly ging de deuren openen en de talrijke uitgenoodigden traden de groote zaal binnen. Patrick had zich goed van zijn plicht gekweten, alle arme kinderen uit de buurt waren daar.

Will beschouwde al die kinderen met langen blik; zijn moeder zag slechts hem alleen en Nelly vergeleek de frissche wangen van die arme kinderen met de bleeke kleur van Will.

‘Zij mogen dit alles toch meenemen, niet waar, mama?’

‘Zeker, kind. Wilt gij het hun zelf niet uitdeelen? Ik zal u elk voorwerp aangeven.’

‘Hebt u ook een lekkeren maaltijd aangericht, mama?’

‘Ja, lieveling.’

‘Lant hen dan eerst eten, moe, ze zullen wel honger hebben.’

Nelly bleef alleen bij den kleinen zieke.

‘Nelly, het is mijn laatste Kerstfeest,’ zei hij met een engelachtigen glimlach. ‘Laten wij God danken, dat Hij mij tot op dezen dag in het leven gelaten heeft.... Nelly, ik zou hen aan tafel willen zien; roep Patrick, hij zal mij dragen.’

Patrick nam eerbiedig den lichten last in zijn armen. Will sloeg zijn armpjes om den hals van den goeden, ouden dienaar, die hem om de tafel leidde. Mevrouw Wearton lachte haar kind toe, zij geloofde, dat God haar heur zoon zou laten behouden.

Will sloeg de kinderen gade. Zijn scherpe blik scheen die gezichten te ondervragen. Hij fluisterde eenige woorden, die niemand kon verstaan.

Daarna zei hij: ‘Breng mij weer in de kamer terug, Patrick.’

‘Zijt gij vermoeid, mijn lieveling?’ vroeg mevrouw Wearton.

‘Omhels mij, mama, en verlaat mij niet meer. Ik wil uw hand in de mijne voelen. Nelly zal wel de Kerstgeschenken uitdeelen.’

Mevrouw Wearton, zoo juist nog zoo vol moed, voelde alle hoop weer vervliegen.

‘Herinnert ge u nog den eersten Kerstboom, mama, die u voor mij hebt gemaakt?’ zei de kleine Will, met zijn magere handen het voorhoofd van zijn moeder liefkoozend. ‘O, hoe herinner ik mij alles! Er hing een geweer in, een trom en al de lekkernijen, die ik nu hier zie...’

‘Mag ik de kinderen binnenlaten?’ kwam Nelly vragen.

‘Ja, Nelly, laat hen gauw binnenkomen,’ antwoordde Will.

Nimmer zag men een vreemder schouwspel dan hier in deze zaal. Die kinderen in lompen gekleed, die weelderige salon, die voorname dame, gezeten naast den armen kleine, die den dood nabij was en voor wien zij millioenen zou gegeven hebben: het waren smartelijke en indrukwekkende tegenstellingen.

De uitdeeling der Kerstgeschenken geschiedde vlug. Will lachte steeds. De kinderen stieten kreten van blijdschap en verbazing uit bij het aannemen der mooie en nuttige geschenken en een algemeene vroolijkheid heerschte onder het aan niets gewende kleine volkje. Nelly was bang, dat het gedruisch der kinderen den kleinen zieke zou vermoeien, zij boog zich dikwijls over hem, even ongerust en angstig bijna als mevrouw Wearton.

'Wees niet bang, Nelly, God geeft mij de kracht,' zeide Will.

Daarna wendde hij zich tot zijn moeder en haar teeder de hand drukkend, zei hij: 'Ik wil hun namen weten.'

De jeugdige zieke luisterde naar al die namen, waarvan de meeste hem onbekend waren. Onder al die arme kinderen was er slechts één, die heette zooals hij.

Intusschen was het bijna nacht geworden. De kinderen, die ver woonden, werden met een rijtuig thuis gebracht; er waren er echter ook veel, die geen thuis meer hadden.

In de groote zaal bleef niemand dan de moeder, haar zoontje en de andere Will, een mooi blond kind, dat de zieke met tranen in de oogen aankeek.

'Wilt ge niet naar bed, mijn kind?' vroeg mevrouw Wearton.

'Ja, mama.'

Nelly nam het kind in de armen, dat zij, toen het nog niet kon loopen, zoo dikwijls gedragen had. Helaas! hoe licht was haar thans dat zwakke lichaam!

'Volg ons, Will,' zei de zieke tot het vreemde kind.

De arme knaap gehoorzaamde.

Toen de kleine Wearton weer op zijn bed van smarten lag, waar zooveel gedachten die jeugdige ziel hadden beziggehouden, zei hij heel zacht tot Nelly: 'Ga den priester halen.'

'Moeder,' zei hij daarna met smeekende stem, 'zult u den moed hebben, mij bij te staan? Ik voel dat de dood nadert.... gij zult niet alleen zijn, moe, hier is een ander kind, dat God u geeft, en dat ik u opdraag in mijn plaats lief te hebben; hier is een andere Will, die u zal troosten in uw droefheid.'

Mevrouw Wearton trok het arme weeskind naar zich toe, tot dusver steeds beroofd van teederheid, en snikte met tranen in de oogen: 'O God, o God, help mij!'

De priester naderde met de H. ciborie. Nelly stak de kaarsen aan op het kleine altaar, dat tegenover zijn bed was opgericht. Sedert Will zijn eerste H. Communie in zijn bed gedaan had, had hij gevraagd, dat het kleine altaar niet zou worden afgebroken.

Onder snikken antwoordde mevrouw Wearton op de liturgische gebeden van den priester, en door haar ondersteund ontving de stervende de laatste H. Teerspijze.

Een weinig later opende Will zijn groote, schitterende oogen en zich tot zijn moeder wendend, vroeg hij:

'Ge zult hem liefhebben, niet waar, moe?'

'Ik beloof het je, mijn kind.'

'Dank, dank, lieve moeder.... O, wat is het mooi. Wat is het schoon.... de hemel!....'

Het hoofd van den stervende viel in de kussens: de engel had zijn reine ziel gevoerd naar de hemelsche koren. Het was op het uur, waarop over geheel de katholieke wereld de Kersthymne werd gezongen....

Juditha.
Een kerstlegende.

Te Jerusalem leefde ten tijde van Christus geboorte een godvreezende weduwe, die haar eenig kind Juditha in de vreeze des Heeren en in de hoop op de nabijzijnde komst des Messias opvoedde.

Juditha nam dagelijks toe in deugd en schoonheid; zij was de troost der weduwe, de zon, die haar eenzaam leven verhelderde en vermooide.

Eensklaps werd de hoofdstad van Judea door een booze ziekte bezocht, die ook Juditha ten grave sleepte. De weduwe was als vernietigd. Zij kon niet begrijpen, dat haar het eenige geluk, haar na den dood van haar echtgenoot gelaten, onherroepelijk ontnomen was.

Met slependen tred schreed zij dag en nacht zuchtend door haar vertrekken, de glazige oogen en het doodsbleeke gezicht steeds naar de plek gericht, waar juditha onder de koele graszoden rustte. De troostwoorden van vrienden en verwanten stuitten op haar hart als op een pantser af, de slaap vlood haar oogleden, spijs en drank verkwikten haar maar zelden. Slechts één hoop bezielde haar: spoedig te sterven, om weer met haar kind vereenigd te worden.

Daar kwam het heilige Kerstfeest. De weduwe was voor het verlaten bed van Juditha neergezonken en bad. ‘Spoedig moet de Messias komen,’ fluisterden haar bleeke lippen, ‘en Hij zal ook mijn ziel genezen.’

De slaap, die haar zoo lang ontweken had, streek over haar vermoeide oogen, en in den droom zag de arme moeder zich overgeplaatst naar de andere wereld, waar haar kind met de zalige geesten verkeerde. Zij slaakte een vreugdekreet, toen ze Juditha, met heur mooie, bruine oogen en korallijnen lippen op zich zag toezweven. Vol verlangen strekte zij de armen naar haar uit en Juditha sprak:

‘Lief moedertje, wees gegroet en verheug u met mij. Vandaag is allen menschen, levenden en dooden, een groot geluk ten deel geworden. De Heer van hemel en aarde is mensch geworden en heeft te Bethlehem de gedaante van een kind aangenomen, om ons allen te verlossen. Verheug u met mij, lieve moeder, want uw kind is bovenmate gelukkig, en spoedig zult ook gij bij ons komen, om voor eeuwig met uw Juditha vereenigd te worden.’

Bij deze laatste woorden boog de stralende geest zich vol liefde over de weduwe en zweefde toen, met een glimlach om de lippen, naar den kring der zaligen terug, die het ‘Alleluja’ aanhieven.

Nu ontwaakte de weduwe. Zij gevoelde zich gesterkt, en de smart om het verlies harer beminde dochter brandde niet meer op haar ziel.

Den volgenden morgen vernam zij wonderbare dingen. Te Jerusalem had men een ster gezien, die zich vroeger nooit aan den hemel vertoond had en in de richting naar Bethlehem getrokken was. Reizigers uit Bethlehem vertelden, dat daar in een stal een wonderschoon kind was geboren, en dat hemelsche heerscharen de geboorte van het kind aan eenige arme herders op het veld hadden geboodschapt.

Blijde verbazing maakte zich van alle inwoners van Jerusalem meester. ‘De Messias is gekomen,’ jubelde men, ‘de koning van Israël is verschenen om Zijn volk te verlossen.’

De weduwe wierp zich dankbaar op de knieën en bad vurig, overtuigd dat de genade van den Menschgeworden God ook over haar was gekomen, haar het droomgezicht bezorgd en haar hart van den last van kommer en verdriet bevrijd had.

Nog denzelfden dag vertrok de vrome vrouw naar Bethlehem, huldigde het Goddelijk Kind door aanbidding en geschenken en bleef een trouwe vereerster van Jesus, tot de dood-haar van haar aardsch leven verloste en weer met Juditha vereenigde.

De draaghemel voor het allerheiligste in de kerk van den H. Antonius van Padua te Rotterdam.

De naam Funnekotter is op het gebied van kerkelijke kunst in Nederland lang geen onbekende. Zijn kunstborduurwerken vooral trekken in den laatsten tijd algemeen de aandacht, niet het minst op kerkelijk gebied munten zij uit.

In het begin van dit jaar werd door deze firma, den heer Herman Funnekotter, een groot pand aangekocht op de Nieuwe Haven te Rotterdam. In dit huis, geheel in stijl verbouwd door den welbekenden architect J.H. Tonnae, vindt men zijn atelier met magazijnen met keus en keur van kerksieraden en kunstborduurwerken, zij zijn tentoongesteld in prachtige étalagekasten, vervaardigd door den heer E. Mengelberg.

Niet lang geleden verdrong zich voor dit magazijn een groote menigte van alle rang en stand. Geen wonder, er was een meesterstuk van borduurwerk uitgestald, een draaghemel voor het Allerheiligste, bestemd voor de parochiekerk van den H. Antonius van Padua te Rotterdam. Over dezen draaghemel, waarvan deze aflevering een afbeelding bevat, willen wij spreken.

Wie aandachtig de afbeelding beschouwt, moet reeds aanstonds bekennen, dat hier een kunstwerk geleverd is, waardig genoemd en geroemd te worden. Ontwerper en vervaardiger begrepen wat zij moesten voortbrengen. Zij waren doordrongen van dat heilig gevoel van eerbied, liefde en vreeze, hetwelk de vrome ziel aangrijpt bij het naderen van haar Verlosser in zegepralend rondgaan; en, terwijl zij daarbij hun Heer en hun God beschouwden in het mysterie Zijner liefde, woekerden zij met de talenten van Hem ontvangen, ten einde de hoogste kunst dienstbaar te maken aan Zijn zegetocht.

Een zegetocht van den Overwinnaar Jesus Christus, Overwinnaar door Zijn liefde in het Altaargeheim, ja, dat is een processie met het Allerheiligste. Daarbij moeten hemel en aarde, het gansche firmament, met zon, maan en sterren, alle schepselen dezer wereld, Hem verwelkomen, Hem lofprijzen en zegenen. Daarom trekt die zegevierende Vorst bij luistervollen optocht de kerken uit, en wil Hij, onder vorstelijk baldakijn langs versierde en bestrooide straten, langs bebloemde wegen en velden worden rondgedragen, om het zege- en danklied van geheel de schepping te ontvangen. Het geloof aanschouwt dan met open oogen Zijn grootheid, glans en licht en macht en kracht en uit zich in daden Godeerbiedig dankbaar.

Hoe jammer, dat wij in onze, helaas, zoo protestantsche st eken, binnen de enge grenzen onzer kerken moeten blijven en aan een processie met het Allerheiligste niet dien luister kunnen bijzetten. Maar men spant toch alle krachten in en doet wat men kan, om, zij het dan ook binnen onze kerkgebouwen, den zegevierenden Christus te verheerlijken. En wij zeggen niet te veel, in dezen draaghemel komt ook die lofprijzing der schepping allerschoonst uit.

De kunst prijst hier haar Schepper door edelen vorm en lossen zwier van schoonheidslijnen; zij herschiep het koperen metaal in fijn bewerkte en gepolijste draagstokken, welke de overhuiving schragen en met bloemvormige knoppen bekroond worden; kleine schellen, die zilverrein klinkend den Godmensch aankondigen bij zijn komst, zijn daarin aangebracht en stemmen mede in het loflied.

De naald schilderde met edele, veelkleurige zijde en kostbaar goud op de vier hoeken emblemata van het H. Sacrament, als juweeltjes geroemd, en in het midden medaljons van den H. Franciscus van Assisië, door de liefde gestigmatiseerd, en den H. Antonius van Padua, om zijn liefde met het Goddelijk Kind zich onderhoudend. Die beeldekens, waarvan lijnen, kleuren, schaduw en bewerking niets te wenschen overlaten, krachtig sprekend op den met goud geborduurden achtergrond en aangebracht op die zijden afhangsels, welke fonkelen van goud, maar toch getemperd worden door de zachte en schoone kleuren der insgelijks geheel geborduurde en met goud gecontoureerde bladeren en bloemen, roepen ook ons luide hun: *Tantum ergo Sacramentum veneremur cernui* toe.

Maar beschouwt men verder den binnenkant van dien draaghemel, dan wordt dat zegeen danklied nog algemeener. De zon met hare uitstraling van licht en luister, de maan in haar vier wisselingen, de keerkring met zijn sterrenbeelden, ja geheel het firmament met sterrenwolken en lucht roepen ons het: *Benedictie Domino* toe en prijzen met ons Jesus in zijn H. Sacrament der liefde. Geheel de binnenzijde toch van dezen draaghemel, insgelijks allerfijnst geborduurd, geeft ons van boven, gelijk de hier bijgevoegde afbeelding zegt, dit alles weer. En de schoone bloemen in zachte, maar toch sprekende kleuren op de

afhangende zijstukken van witte zijde aangebracht, stemmen, als telgen der aarde, ook hier weder met dat loflied in.

Terecht noodigt dan deze draaghemel ons uit, om diepgebogen het zoo groot Sacrament te eeren. 't Is waar, als wij bij een processie met het Allerheiligste tegenwoordig zijn en den priester zien naderen,

Nu torschende het toonstuk, zwaar van prijs, Waarvan de kunst en stof elkander wegen,

dan zeggen wij het ook dien diep godsdienstigen Vondel[1)] na:

Doch wat 's aan stof en menschenwerk gelegen?
'k Verfoei vernuft en goud en diamant,
En wat de kroon der kost'lijkheden spant;
Een eed'ler schat bekoort hier arendsoogen,
En raakt het hart, hetwelk alrêe bewogen
En sidderende, ootmoedig en verbaasd,
Den gloed gevoelt, die zooveel zielen aast,
En levens kweekt; gevoelt, o zalig teeken!
De Godheid zelf ter ronde wolke uitbreken.

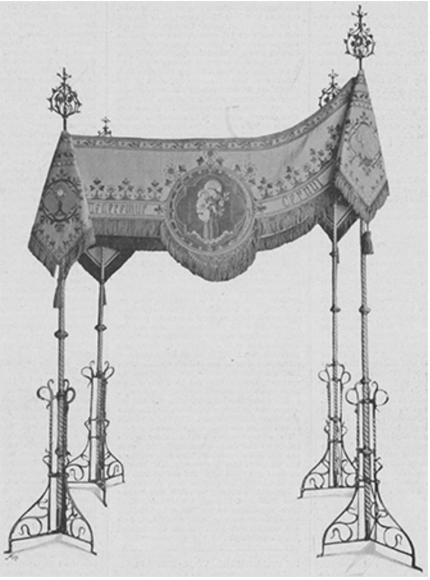

DRAAGHEMEL VOOR HET ALLERHEILIGSTE IN DE KERK VAN DEN H. ANTONIUS VAN PADUA TE ROTTERDAM,
ontworpen door J.H. Tonnaer, vervaardigd door H. Funnekotter.

Dan dwingt ons het geloof neer te knielen en te aanbidden. Maar als

Een hemel, rijk gewelfd en klaar van stralen,

gelijk deze, ons des te meer tot eerbied, dank, liefde en vreeze aanspoort en aldus het *'Deum adora*, aanbid uw God' toeroept, dan gevoelen wij nog veel meer van de nabijheid Gods, die weleer den Sinai deed schudden en Mozes met huivering doortrilde, dan grijpt ons nog sterker het heilig gevoel van onze kleinheid aan en werpen wij ons neder, diep voor Zijne Majesteit. Sidderend van heilig ontzag moet het dan stamelend van onze lippen: 'Aan den onsterfelijken en onzichtbaren Koning, aan God alleen zij eer en glorie door de eeuwen der eeuwen. Amen.'

1) Altaergeheimenissen, 2de Boek.

Kunststukken als deze draaghemel moeten meer bekend worden, vervaardigers er van geroemd door ons, die leven, en door hen, die na ons komen.

B.

[Nummer 46]

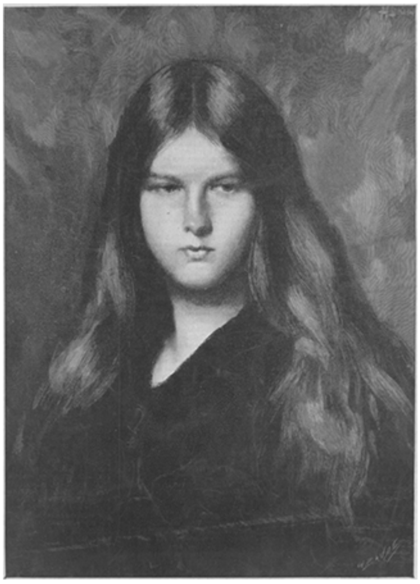

MEISJESKOP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JEAN JACQUES HENNER.

De Van Randerberg's, door Julie Russel. (*Vervolg*.)

Piet, wat heb je met je smaak aangevangen al den tijd, dat ik je gekend heb? riep Van den Oudenburg uit, toen hij de kunstvoorwerpen zag, door den conservator verzameld gedurende de twee maanden, dat hij verloofd was.

Het jonge echtpaar Van den Oudenburg was zoo net teruggekeerd van de bruidsreis naar Zwitserland en Italië, en kwam nu van Amsterdam, waar ze eenige inkoopen waren gaan doen. De doctor had hun verzocht de woning te komen bezichtigen, die hij meende te huren. Hij toonde zijn bezoekers het moois, dat hij hier en daar ontdekt en gekocht had: kunstige bronzen beeldjes, een schoorsteen-garnituur in verguld koper, een rozenhouten werktafeltje Louis XVI, en allerlei fraai antiek porselein, waaronder Sèvres, lose en doorschijnend gelijk Rosa's oorschelpjes.

‘Vindt u het ook mooi, Emma?’ vroeg hij, bezorgd of zijn smaak en keuze zijn verloofde zou bevallen.

‘Juist wat Rosa graag ziet,’ antwoordde ze. Het huis viel erg mee. Daarop kwamen Rosa en mevrouw Van Randerberg kijken en bewonderden het zeer. Tegen Nieuwjaar kregen deze een uitnoodiging om de woning, die nu ingericht was, in oogenschouw te nemen. Dezen keer maakte Petra het uitstapje mee. De wind had de laatste bladeren van de boomen en struiken verdreven en daardoor de villa van rooden baksteen van haar voornaamsten tooi beroofd. Maar de winter had de grauwe paden, dorre grasperkjes en ledige bloembedden met een zacht, wit tapijt bedekt, en zond zijn zonnetje om de roode muren en heldere ramen te doen schitteren. Een aangename warmte kwam de binnentredenden tegen, toen de deur geopend werd; en zelfs de kieskeurige en, tot groot verdriet harer mama, prachtlievende Petra, uitte een kreet van verrassing, toen ze uit de goed verzorgde gang in het openstaand salon blikte. Alles verwierf haar goedkeuring: het verlakt ameublement, de fijne witte gordijnen en de eenvoudige en smaakvol gedrapeerde overgordijnen, het mollige vloertapijt, de verlakte bloemenstandaard, die op bewoners wachtte, en de kleine snuisterijen op étagère en schoorsteenmantel. Aan den muur hingen naast eenige gravures en schilderijen van goede meesters de portretten in olieverf van Deksel's ouders: majoor Deksel en echtgenoote. Rosa zocht er tevergeefs de trekken van haar aanstaande in terug. Alleen van de moeder scheen hij de vriendelijke oogen geërfd te hebben.

De gezellige eikenhouten eetkamer, die op het salon volgde, zag door haar twee tuindeuren op een veranda, die van voren open was en wier glazen dak het morgenzonnetje vrijen toegang verleende in het vertrek, dat tevens tot huiskamer zou dienen. Een verzameling gemakkelijke leunstoelen, vroolijke wollen gordijnen aan de ramen, een dik, warm karpet en een groote kachel, die helder brandde, maakten de kamer zoo comfortabel, dat de verloofde lachend haar vrees te kennen gaf, dat de doctor geen te beste gedachte van haar werklust had en meende, dat ze erg op haar gemak gesteld was.

De groote voorkamer op de eerste verdieping was tot bibliotheek en studeerkamer ingericht, en, daar ze door haar drie vensters een goed uitzicht op de stad verleende,

ook bestemd om desverlangd als zitkamer gebruikt te worden. Hier ook zag een kringetje fauteuils, om den flikkerenden haard geplaatst, er uitnoodigend uit.

'Doctor! doctor! ge hebt de zuinigheid vergeten!' vermaande mevrouw Van Randerberg, toen ze den keurigen, in het salon zelfs weelderigen inboedel in oogenschouw genomen had.

'Als Rosa maar tevreden is,' zei de toegesprokene verheugd, terwijl hij zich in de handen wreef van genoegen, bij ieder blijk van tevredenheid of bewondering, dat het jonge meisje gaf.

Den eersten Februari was de bruiloft. Ze was zoo eenvoudig mogelijk. De verwanten van *Mon Repos* hadden bedankt. Van de zijde des bruidegoms waren twee zijner vrienden en zijn oom en tante: de ontvanger Deksel en diens echtgenoote. De ontvanger was voogd geweest van de twee kinderen zijns broeders, en aan zijn goed bestier hadden de conservator en diens zuster, die in Indië gehuwd was met een officier, de vermeerdering van hun fortuintje te danken.

De oom had zijn neef een zilveren theeservies ten geschenke gegeven. Deze zeide, toen de kist met het huwelijkscadeau op zijn kamer was gebracht en werd uitgepakt: 'Net iets voor Rosa om alle middagen thee uit te schenken.'

'Alle middagen thee uit te schenken!' herhaalde de oom met een lang gezicht, terwijl hij keek naar het zwaar verguld servies, dat door tante Deksel slechts op hooge feestdagen, of als ze een groote theepartij hield, uit de zilverkas gehaald werd. 'Dat is het beste spul van je tante.'

'Ja, maar oom, voor Rosa, daar kan iets toch niet gauw te mooi voor zijn,' pleitte doctor Deksel.

'Dat is waar, Piet. Maak het maar mooi, maak het maar mooi. Me dunkt, we moesten eens gaan kijken naar iets anders nog voor de theetafel van die aardige Rosa. Dit is eigenlijk een geschenk van je tante.'

'Hoe komt je aanstaande aan al die groote kennissen?' zei Petra bij het vernemen, dat de rijke fabrikant Verstraeten en een bekend advocaat uit Amsterdam de getuigen van den bruidegom waren. 'Dat had Amour moeten weten.'

Amour hoorde dit eerst later tot haar innige spijt, want Verstraeten was een jonge weduwnaar met één kind, en de advocaat was ongehuwd.

De bruid had voorgesteld geen huwelijksreis te maken, en de conservator vond dit opperbest; ze wilde den eersten tijd van haar huwelijk niet tusschen vreemden doorbrengen, zeide ze, toen Petra uit alle macht en de andere zusters zwakjes protesteerden tegen dit met alle gebruiken strijdige plan. Ze verlangde niet door grinnekende kellners en glimlachende nieuwsgierigen aangegaapt te worden, verklaarde ze.

'De menschen zullen denken, dat je het uit zuinigheid doet,' zei Petra.

'Uit zuinigheid!' herhaalde Rosa. 'Wel, laat ze denken wat ze willen.... Daarbij, is die gedachte zoo kwaad? Ik stel me voor, heel zuinig te worden.'

Zij zag in, dat ze dat zou moeten zijn, wilde ze orde houden. De doctor, hoe weinig hij ook voor zijn persoon verlangde, had een menigte kleine liefhebberijen, waar veel geld aan ging. Hij was geabonneerd op alle mogelijke geleerde tijdschriften, schafte zich alle boeken aan, die uitkwamen over natuur- of oudheidkunde of over wat hij dacht, dat belangrijk voor hem was; was lid van verschillende dure genootschappen en zeer vrijgevig voor de vele armen en de menigvuldige liefdadige vereenigingen, die aan de deur van den edelmoedigen doctor Deksel aanklopten.

'Het aanstaande jaar maken we onze bruidsreis, niet waar, Piet, als we oud-gehuwden zijn.'

'Ja, Rosa,' zei de conservator, zooals op alles, wat zijn aanstaande voorsloeg.

'Dan gaan we de kunstschatten van Italië en zijn blauwen hemel en de heerlijke Eeuwige Stad zien,' vervolgde ze.

Zooals meestal, dreef Rosa van Randerberg haar wil door. En in den namiddag van den eersten Februari nam ze afscheid van het geliefd Waldenhof en zijn bewoners, en hoopvol en blij te moede, na de traantjes afgeveegd te hebben, die bij het vaarwel aan de dierbare ouders gestort waren, zat ze naast haar echtgenoot in het rijtuig, dat haar naar het station voerde, en ging ze een toekomst te gemoet, die haar nog rooskleuriger toescheen dan de onbezorgde, gelukkige jeugd, onder de beschermende vleugelen van de beste der vrienden doorgebracht.

De kleine, roode villa scheen haar een Eden, toen ze aankwam. Het licht uit de gang scheen helder op het hard bevroren grintpad, en straalde, toen de deur werd open gedaan, in vollen glans op de jonge vrouw, die op de hand van haar echtgenoot geleund, uit het rijtuig stapte. Ze ging vlug naar binnen.... In de gang stond, witgemutst en geschort, Mieke, een vroegere beschermelinge uit Beekvliet, die de laatste drie maanden bij de meiden van het landgoed was in de leer geweest. Kraagje en voorschoot glansden niet meer dan de roode wangen van het kind van Limburg. Tegenover haar stond Mieke, nummer twee, of tante Mieke, die haar nichtje was gaan helpen en gezelschap houden gedurende de drie dagen, dat deze alléén zou zijn in het vreemde huis. Had de jonge Mieke het toilet aangetrokken eener Hollandsche dienstbode, de oude Mieke had haar verschillende lagen breed geplooide, ruwe wollen stof, haar stemmig zwart merino's kleed, en haar groote witte muts, met kanten, linten en krans van bloemen versierd, behouden.... Beide vrouwen wachtten nu den nieuwen meester en de meesteresse op.

Buigend en een welkomstgroet stamelend, bood het blozend meisje haar huwelijksgeschenk aan: een ingeraamd doek, waarop met zijde een spreuk geborduurd was, - een voortbrengsel van de schoolzusters van Beekvliet, die door Mieke waren geraadpleegd.

Knikkend en nijgend en glimlachend deed nu de oude Mieke een stap voorwaarts met een pot bloeiende chrysanthemums in de hand. Tante en nichtje hadden ze na lange beraadslaging bij een naburigen bloemist gekocht.

Rosa veegde een traantje weg bij het ontvangen der hulde van deze nederige vr enden uit Beekvliet, die haar zoo trouw naar Leiden gevolgd waren, en haalde nog juist bijtijds de hand van den doctor in, die reeds halverwege was op den weg naar den zak, naar de beurs; ze wist, dat geld een krenkende betaling was voor de toegenegenheid van de trouwe, aanhankelijke Limburgsters.

Een half uur later zat de jonge vrouw in ochtendjapon, en haar echtgenoot in huisjas en op pantoffels aan de feestelijk getooide theetafel, die zwoegde onder het zilver en het fijne porselein, dat er onder toezicht van den conservator reeds den vorigen dag was op geplaatst, en door Mieke en haar tante gepoetst en opgewreven, en nogmaals gepoetst en opgewreven en bewonderd was.

'Nu zit ik in mijn huis, aan mijn tafel en zet thee voor mijn man!' riep Rosa uit, in de handen klappend. 'Alles is mijn! Alles! Ook gij, Piet! Niemand heeft rechten op je, dan ik! De mijne zijt ge geheel en al!.... En ik ben geheel van u,' zei ze vleiend.

VI.

Twee jaren waren voorbijgegaan sedert Rosa's huwelijk en hadden op Waldenhof een derde plaats leeg gemaakt: Mina was naar den Carmel gegaan.

‘Mama,’ zei ze, toen Rosa als gelukkige moeder den tweeden zomer, dat ze getrouwd was, naar Waldenhof was gekomen, waar de grootouders ook dikwijls een kindermeid met een kleinen erfgenaam van Wellburg zagen, ‘de goede God heeft zoo goed gezorgd voor twee van uw kinderen. Ge mocht Hem er ook wel één geven, en me naar het klooster laten gaan.’

‘O, Mina! Gij, mijn steun!’ riep mevrouw Van Randerberg bedroefd uit. ‘Ik heb je zoo noodig. Twee zijn er weggevlogen uit het nest; wie kan zeggen, dat de anderen hier zullen blijven? Ik had steeds gehoopt, dat gij mij niet zoudt verlaten. En Petra geeft mij zooveel zorgen! Ze hoort zoo gaarne de hulde, die de wereld haar ontluikende schoonheid brengt.... Kunt ge dan ten minste niet nog wat wachten?’

‘Moeten we Onzen Lieven Heer dan die jaren geven, waarin de wereld zich van ons schijnt af te trekken, mama? Mijn grootmoedige mama, kunt ge den goeden God dan

niet een offer brengen, gij, die er dagelijks brengt voor uw kinderen?'

'Ge weet niet, wat ge vraagt, Mina... Maar als God u roept,' zei ze, haar met tranen overstroomd gelaat in de handen verbergend, 'het zij dan zoo!'

'Maar, Mina, gij de mooiste van ons allen, ge wilt dan werkelijk uw lief gezichtje verbergen achter een sluier?' riep Petra verrast uit bij het vernemen van het voornemen harer zuster.

'Ik wilde, dat ge de waarheid spraakt, want Onze Lieve Heer moet het beste hebben, Petra,' antwoordde haar zuster ernstig.

'Ik hoop nu maar, dat de uittocht uit Waldenhof hierbij blijft,' zei de heer Van Randerberg, de twee jongste zijner dochters en Paula aanziende. 'In iedere familie moeten zoo'n paar beschikbare tantes zijn.'

'Ja, papa, een paar. Juist een paar, papa!' riep Petra uit. 'Mij, hoop ik, dat gauw iemand komt halen! Maar Thérèse en Paula zijn geknipt voor oude vrijsters.'

'Wij blijven bij u, papa!' riepen de laatsten.

'Is dat gemeend?' riep mevrouw, weemoedig een blik slaande op de twee meisjes.

Paula kleurde en zweeg.

'We moeten wel, mama. Daar komt ons immers niemand halen,' antwoordde Thérèse lachend.

Drie maanden daarna verliet Mina het ouderlijke huis om het nooit weer te betreden. Zij nam het kleed aan der dochteren van de H. Theresia, en in haar kloostercel bad ze Gods zegen af over de dierbaren thuis.

Rosa was met man en kind voor den tweeden keer in het laatste half jaar op Waldenhof; ze wilden er de Kerstdagen doorbrengen. Het oude huis had veel van zijn vroolijkheid verloren. Er waren slechts twee der jonge meisjes daar, om het groote feest te vieren: Paula en Thérèse; en de altijd opgeruimde en blijmoedige Rosa met haar dochtertje Dina was een verschijning nog welkomer dan anders. Wellburg was ook uitgestorven. Het werd slechts bewoond door de dienstboden. Emma was sukkelend geweest den heelen zomer, en de geneesheer had voor den winter een zachter klimaat aanbevolen. Men besloot in Nizza te overwinteren, en wijl Emma niet wilde scheiden van haar twee kinderen, en de douairière nog minder het gezelschap van haar kleinzoon en van haar kleindochter, als dat van Max en van haar schoondochter kon ontberen, vertrok de heele familie, met inbegrip van Petra, die men had uitgenoodigd mee te gaan.

Petra was een ontluikende rozeknop en beloofde als roos nog meer. Zelfs boven Mina's schoonheid zou ze uitgeschitterd hebben, als deze thuis ware geweest. Ze was er zich wel van bewust, en nam als een haar toekomende cijns den wierook aan, dien de wereld haar toezwaaide.

'Emma, als gij niet wilt komen, omdat ge nog te zwak zijt, zooals ge zegt, laat dan Petra deelnemen aan het bal,' pleitte voor de tweede maal Amour, die haar nichten trachtte te overreden, een danspartij in het casino bij te wonen.

Amour was nu dertig, en de toeneming harer jaren had geen verhooging harer bekoorlijkheid ten gevolge gehad, of het moesten de kunstrozen zijn, die op heur haren prijkten. of de loodkleurige schittering, die van de laag poeier op haar gelaat uitging. Haar tong was nog scherper geworden en haar oogen keken nog katachtiger dan vroeger. Een kleine verontschuldiging had de freule er voor, dat ze zoo bijzonder venijnig was in den laatsten tijd. Sedert twee jaar had ze geheel Europa doorreisd, was ze van badplaats naar badplaats getrokken, drie maanden had ze zich doodelijk

verveeld in een onzindelijk pension te Rome, en nog had zich geen dinger naar haar hand aangeboden.

Van dat pension had ze daarenboven een zeer slechte herinnering aan het mannelijk geslacht meegenomen. Ze had er een Engelschman aangetroffen, toevallig ook haar tafelbuur, die met haar overeenstemde in de groote airs, die hij zich gaf, in het gedurig smalen op de keuken der inrichting, en op de weinige genoegens, die het vervelende Rome, zooals ze het noemden, aanbood. Alle avonden speelde hij kaart met haar, en dat geregeld op haar kosten. Amour ergerde zich niet weinig over haar dagelijksche verliezen; maar één troost had ze: hoe meer ze verloor, des te vriendelijker en beleefder werd haar vis-à vis. Vragen zou hij haar, daar was ze vast van overtuigd; nog nooit had een heer zooveel beleefdheden voor haar gehad. Veel fortuin had hij misschien niet, zijn schoenen zagen er soms verdacht uit en zijn linnen was niet al te helder, maar men kon niet weten, die Engelschen zijn zoo zonderling. Hij maakte een onberispelijke buiging, glimlachte allerliefst, en was steeds vol oplettendheid voor dames en bijzonder voor freule Van Randerberg. Ze had wel gehoord, dat de Engelschen erg stijf waren op het vasteland, en bijzonder die van voorname afkomst; maar daarvoor zullen het niet allen zijn, zeide ze zich.

Haar papa, die haar op de reis naar Rome vergezelde, en blijde was eenigen tijd zijn eigen meester te zijn - want zijn dochter vond geen genoegen in het bezichtigen der stad en haar schatten, en was of aan haar toilet, dat meer en meer haar tijd in beslag nam, of aan het luieren in een schommelstoel in het salon of in den tuin - waarschuwde haar herhaaldelijk voor den onvermoeiden bewonderaar en medespeler. Amour was echter veel te verheugd eens iemand gevonden te hebben, die haar het hof maakte, om daar veel naar te luisteren, en verloor met een gedwongen glimlachend gezicht alle avonden een grooter en grooter sommetje aan den beminnenswaardigen Engelschman.

Op een morgen - ze had nu ruim twee maanden van dat aangename gezelschap genoten - verscheen de smoezerige eigenares van het hotel opgewonden bij de wachtende gasten aan de ontbijttafel, uitroepende:

‘O, die Inglese! Hij is vertrokken zonder zijn rekening te voldoen! Zijn koffer, dat Pietro heeft opengebroken, bevat niets dan een paar versleten laarzen en wat vuile papieren boordjes en frontjes. Daarom vroeg hij mij steeds om uitstel in den laatsten tijd. En wie kon dat weigeren aan zoo'n beminnenswaardigen, aristocratischen jongen man!’ riep de teerhartige Italiaansche tranen stortend uit. ‘Hij is zeker vertrokken, omdat ik gisterenmorgen zoo op betaling aandrong!’

Freule Van Randerberg moest al haar trots te hulp roepen om niet flauw te vallen of ten minste in snikken los te barsten. Ze voelde dat aller oogen op haar gevestigd waren, en velen keken spottend. Na eenige minuten stond ze op, en ging met zooveel kalmte, als ze kon verzamelen, de zaal uit.

Op haar kamer wierp ze zich op het bed, en verborg haar gelaat in de dekens, om het hartstochtelijk gesnik te smoren; want luisterende ooren waren altijd bij de hand en de beschotten waren dun. ‘O, die afzetter! die bedrieger! die gemeene kerel!’ fluisterde ze. ‘Daarom stelde hij me gisterenmorgen een spelletje piquet voor en leende hij me twee bankjes van honderd franks af.... Dwaas, die ik ben!’ erkende ze voor den eersten keer van haar leven.

's Avonds vertrokken zij en haar vader. Met kleine oponthouden in de voornaamste steden, bereikten ze Nizza. De verstrooiingen der reis hadden haar wonde grootendeels geheeld, en toen ze er het gezelschap van Wellburg vond, verzocht ze haar papa, daar eenigen tijd te blijven. Meer dan haar nichten, die teruggetrokken leefden, en

voor uitspanning lange wandelingen in de omstreken maakten en bij uitzondering een concert bijwoonden, verkeerde ze in de wereld. Overal promeneerde ze haar opzichtige toiletten, en slechts zelden zag men haar bij de Van den Oudenburgs.

Petra begreep dus niet, waarom de freule van *Mon Repos* op eens zoo gesteld was op hun gezelschap. Lachend en met opgetrokken neusje antwoordde ze:

'Het gezelschap in het casino is ons te gemêleerd, Amour.'

Baron Mees, een kennis van Max, de dagelijksche bezoeker der familie en de trouwe cavalier der dames, lachte, zooals hij deed bij alles, wat van de lippen der jonge dame kwam, die hij bewonderde en zeer geestig vond.

'Te gemêleerd,' herhaalde de toegesprokene rood van kwaadheid, schamper.

'Maak je niet zoo kwaad, Amour,' fluisterde het jonge meisje, zich over haar heen buigende, 'anders springt de poeier los.'

'Men moet hier komen om beleedigd te worden,' zei Amour, nu bleek van woede, terwijl ze opsprong.

'Petra, begin je weer te twisten!' riep Emma van uit haar armstoel, waar ze met den kleinen Frans speelde.

'Neen, Amour,' zei Petra, voor een oogenblikje ernstig. 'Ik moet mama's instructies opvolgen. Je weet, dat ze niet wil hebben, dat we naar een bal gaan. Daarom ook weigert Emma. Waarom kom je er niet voor uit, Emma? Je hoeft je niet te schamen voor de lessen van ons wijs en verstandig moedertje.'

'Wat een ouderwetsche idées! Men ziet wel, dat je uit een Limburgschen achterhoek komt.... Maar jullie hoeft immers niet te dansen!'

'Waarom zou ik gaan? Om me te vervelen? Het is hier veel prettiger. We zitten op het terras, en snuiven den heerlijken geur der oranjeboomen op, en kijken naar de arme schepselen, die zich warm gaan dansen in het casino.'

'En juffrouw Van Randerberg zingt een lied voor ons,' zei met dommen, verrukten glimlach de baron, die een dik hoofd, maar weinig hersenen had.

'En ik speel piquet met mama, en allen spelen we met de kinderen,' zei Max.

'Wat een idyllisch leven! Om zulke genoegens op prijs te stellen moet men van Waldenhof komen,' zei ze, minachtend haar lippen krullend. 'Rosa sluit zich op in dat leelijk, rood nest in Leiden; nu, dat arme schepsel moet wel, daar ze moet leven van een klein traktementje. Emma zit altijd op Wellburg. En als jullie uitgaat, sjokt je met je twee mooie paarden door wegen, dat het zand in wolken om je heen warrelt, en waar je niets ziet, als wat boeren op klompen. Neen, ik zie liever menschen, en hou er van, rond te zweven op dien heerlijk gladden casinovloer.'

(*Wordt vervolgd.*)

Een valsche balans.
Door Béha.

I.

'Hebt ge aan mijn verzoek gedacht, Rosman?'

'Wat bedoelt u, mijnheer?'

'Wel, dat ge naar een gouvernante voor mijn kinderen zoudt uitzien. Ge weet, dat ik de zooveel geprezen advertenties in de couranten haat. Men krijgt stapels brieven met aanbiedingen en recommandaties; het eene getuigschrift is al beter en mooier

dan het andere, en ten laatste neemt men toch nog de verkeerde. Onderhandsche inlichtingen leiden zekerder tot het doel.'

'Ik geloof een geschikte dame gevonden te hebben.'

'Zoo? Dat treft goed. Het gaat niet aan, dat de kinderen nog langer zonder vrouwelijk toezicht blijven. Wie is het?'

'De jonge weduwe Vos.'

Bij het hooren van dien naam trilde er iets op het gelaat van den fabrikant, wat aan het scherpe, grijze oog van den boekhouder niet ontging.

'De vrouw van onzen overleden ingenieur?' vroeg hij kortaf, zich herstellende.

'Ja. Ik twijfel, of u wel een betere keus zou kunnen treffen.'

'Kent gij de dame nader?'

'Zij was vóór haar huwelijk een zeer gewaardeerde onderwijzeres aan de meisjesschool en moet voor den heer Vos een voorbeeldige echtgenoote geweest zijn. Ik heb niets dan lof over haar gehoord.'

'Maar zij heeft een zoontje, als ik mij niet

'IK BRENG HEM ZÓÓ TERUG!'

vergis. Ik kan dat kind toch niet mee in huis nemen.'

'Het is een paar weken geleden gestorven. De jonge vrouw staat dus weer alleen op de wereld en ziet op 't oogenblik naar een positie uit.'

'Zijn haar omstandigheden zoo ongunstig? Mij dunkt, wij hebben haar toch een aardig sommetje uitbetaald bij den dood van haar man.'

'Dat wel, en tot dusverre is zij daardoor ook voor nood bewaard gebleven, maar het was toch geen verzorging voor altijd.'

De fabrikant legde zijn armen op de schrijftafel en zag vóór zich neer.

'U zou een goed werk doen,' ging de ander voort, 'en eigenlijk gezegd, is de zaak aan den heer Vos toch altijd nog dank schuldig.'

De fabrikant keek op en zag zijn boekhouder vorschend in 't gezicht. 'Hoe bedoel je dat?' vroeg hij scherp.

EEN RUSTPLAATS IN DE OASE.

'Ik bedoel dit: mijnheer Vos heeft immers een groot aandeel gehad aan de kolossale vlucht, die onze fabriek genomen heeft, en al zijn krachten aangewend om het werk in de hoogte te helpen.'

'Daar hebt ge gelijk in.'

'Het zou zeker een goeden indruk naar buiten maken, als ge u de weduwe aantrokt.'

'Kunt ge de dame eens bij mij laten komen? Ik zou haar toch eerst wel eens willen zien en spreken.'

'Dat zou ik gaarne doen, maar ik veroorloof mij u voor te stellen, haar met een paar eigenhandig geschreven letteren uit te noodigen. Mevrouw Vos is trotsch.'

'Zoo, zoo! - Eigenlijk is 't mij niet onaangenaam dat te hooren. Ik zou mijn kinderen niet gaarne aan een zoo onderdanig schepsel toevertrouwen. Waar woont zij?'

'Tuinstraat No. 10.'

'Goed. Ik zal haar dan schrijven. Verder geen nieuws?'

'Er zijn weer aanzienlijke bestellingen op ons patent ingekomen.'

'Mooi, dat ding heeft aftrek.'

'Ja, er schijnt zegen op te rusten.'

‘Och, wat, zegen! Onze producten vinden slechts de verdiende waardeering.’

‘Maar het kwam toch te rechter tijd,’ merkte de boekhouder zacht aan.

Wederom gleed een vluchtige trilling over de gelaatstrekken van den fabrikant en wederom zocht zijn oog dat van den spreker. Maar deze had zich over zijn arbeid gebogen en scheen niets gemerkt te hebben.

De fabrikant verliet de kamer.

Toen de deur zich achter hem gesloten had, keek de boekhouder op en glimlachte boosaardig.

De heer Theodoor Rosman, eerste boekhouder van het huis Steenberg, was naar het uiterlijk geen knap man. Zijn haar was hoogblond, zijn schouders toonden weinig evenredigheid, en oppervlakkige lieden zeiden, dat hij mank was, omdat hij zijn linkervoet gewoonlijk wat harder neerzette dan een ander mensch. Maar hij kleedde zich zeer net es en wist de kleine gebreken te verbergen. 't Is waar: kleermakers en schoenmakers hadden aan hem geen gemakkelijken klant, want mijnheer Rosman was vreeselijk precies. Doch hij betaalde goed en stipt, en daarvoor konden zij zich iets laten welgevallen.

Maar was mijnheer Rosman ook al niet knap, hij was daarentegen een zeer schrander en verstandig man. Dat wist ook zijn chef, de fabrikant Steenberg, die hem om dat alles hoogschatte en hem het opperbeheer over de handelsafdeeling zijner groote zaak had toevertrouwd. De overige leden van het fabriekspersoneel schuwden hem, want zijn scherp oog ontdekte elke onregelmatigheid, en hij placht zijn afkeuringen niet met fluweelen woordjes te omkleeden, hetgeen hem natuurlijk dank noch genegenheid aanbracht. Desniettemin was zijn bestendig streven, alom te behagen, zelfs nog bij de vrouwen. Ondanks zijn vijf en veertig jaren was hij nog ongehuwd (waaruit we de gevolgtrekking mogen maken, dat zijn ‘streven’ nog weinig succes had gevonden), en met pijnlijk leedwezen zag hij, hoe zijn voorhoofd van jaar tot jaar in de richting van den schedel breeder werd.

Na het sluiten der kantoren zette Rosman zijn zorgvuldig geborstelden hoed op, nam den stok met den zilveren knop in de hand en verliet het huis. Hij nam zijn weg naar de Tuinstraat en begaf zich naar het met 10 genummerde huis, tweede verdieping.

Mevrouw Vos ontving den bezoeker vriendelijk, want de heer Rosman was bij den dood van haar man met warmte voor haar opgetreden en had haar menigen dienst bewezen. Zij kon drie en twintig jaren tellen. Een donker gewaad omhulde haar slanke gestalte; een rijke, bruine haartooi omlijstte haar fijn gesneden gelaat, en de levendige, donkere oogen waren van een bijzondere bekoorlijkheid.

‘Het verheugt mij, mijnheer Rosman, dat u juist dezen avond gekomen is,’ zei zij na de begroeting. ‘Daar, lees, misschien kunt u mij zeggen, wat dat beteekenen moet.’

Het was de hoffelijke uitnoodiging van den fabrikant, hem den volgenden dag te komen bezoeken.

Rosman las het schrijven langzaam over, hij proefde als het ware ieder woord en zei eindelijk: ‘'t Is goed. Ja, ik wist er van.’

‘Wat verlangt mijnheer Steenberg van mij?’

‘Dat u de opvoeding van zijn twee dochtertjes op u zou nemen.’

‘Ik? Hoe komt hij op die gedachte?’

‘Door mij. Ik veroorloofde mij, u voor te dragen, beste mevrouw.’

‘Weer een bewijs van uw goedheid, mijnheer Rosman. Ik dank u, maar ik weet niet... het is geen gewoon iets.’

‘U zoekt toch een betrekking, mevrouw, als ik mij niet vergis?’

‘Zeker, mijn omstandigheden noodzaken mij; bovendien ontbreekt het mij sedert den dood van mijn kleine aan passende bezigheid.’

‘Welnu, hier wordt u iets van dien aard aangeboden. Wat zou u kunnen weerhouden?’

‘De kinderen van den rijken fabrikant zijn zeker voornaam opgevoed, en of ik bij hen de plaats der moeder vervangen kan, dat durf ik niet bevestigen.’

‘Och kom!’ antwoordde Rosman levendig, ‘u is te bescheiden, u zou prinsessen kunnen opvoeden.’

‘Geen vleierij, als ik u verzoeken mag,’ zei mevrouw Vos, maar toch glimlachte zij bij die opmerking.

‘Ik vlei niet. Een betere gouvernante kan mijnheer Steenberg niet vinden, dat heb ik hem reeds gezegd.’

‘Gij meent dus werkelijk, dat ik de betrekking mag aannemen?’

‘Zeer zeker. Ik zou mij zeer verheugen, als mijn tusschenkomst iets tot uw geluk kon bijdragen.’

‘Geluk?’ zuchtte mevrouw Vos, terwijl zij het hoofd liet zakken, ‘mijn geluk rust in de koele aarde.’

‘Iedere lente wekt nieuwe bloemen uit de aarde; ook voor u zal nog een lente bloeien,’ antwoordde de boekhouder met warmte en vestigde zijn blik op de treurende vrouw.

Zij schudde zacht het hoofd. ‘Ik zal uw raad opvolgen,’ zei zij, ‘en mij morgen aan den heer Steenberg voorstellen. Heeft hij niet nog een zoon?’

‘Jawel, maar die is reeds vier of vijf en twintig jaar oud en studeert op 't oogenblik in U.’

‘En hoe oud zijn de beide dochters?’

‘De oudste is elf, de jongste negen jaar.’

‘En hoe is haar aard?’

‘Dat kan ik u niet zeggen. De moeder was een zachte, beminnenswaardige vrouw. Ik geloof niet, dat haar leven aan de zijde van haar man steeds vroolijke dagen opleverde.’

‘Mijnheer Steenberg heeft dus geen aangenaam karakter?’

‘O, hij kan zeer innemend zijn, maar hij is vóór alles een man van zaken, en dan komen er nogal eens onaangenaamheden voor. Overigens heeft u als vrouw veel minder met hem te maken en zult u 't met hem wel klaar spelen.’

‘Ik wil het hopen, de hoofdzaak zijn de kinderen. Ik zal er eens over denken.’

‘Afgesproken dus, en wees niet te bescheiden in uw eischen. Het huis Steenberg kan betalen. - Maar nu nog een vraag, mevrouw! Heeft uw man geen teekeningen en ontwerpen nagelaten?’

‘Die zijn allemaal in de zaak terechtgekomen. De heer Steenberg heeft er mij om laten verzoeken.’

‘Zoo, zoo, en welke reden gaf hij op voor dat verzoek?’

‘Hij liet mij zeggen, dat die dingen voor mij toch geen waarde hadden, maar dat zij voor het werk nog van nut konden zijn. Hij heeft alles rijk betaald. O, mijn God, mijn arme man had zoo menigen nacht op die teekeningen zitten turen en zich den slaap onthouden; het viel mij zwaar er van te scheiden.’

‘Heeft u niets, heelemaal niets van hem behouden?’

‘Alleen zijn ingenieurs-agenda,’ antwoordde de weduwe. ‘Hij had die steeds bij zich gedragen, en ik hield ze als laatste aandenken achter.’

‘Bevat ze teekeningen en plannen?’

‘Ja, en ik geloof, dat hij ze van groot gewicht achtte. Op zekeren keer was hij ze kwijt en geraakte daardoor in hevige ontsteltenis. Gelukkig vond ik ze spoedig terug, en hij was daar zoo blij over, dat hij me omhelsde, alsof ik hem een schat had aangedracht.’

‘Mag ik ze eens zien?’

‘Als ge mij belooft, ze niet aan mijnheer Steenberg te geven. Ik zou er geen afstand van kunnen doen.’

‘Dat behoeft u ook niet. Ik zou ze zelf eens gaarne willen inzien.’

Mevrouw Vos ging in een andere kamer en bracht het boekje mee. Haastig opende Rosman de agenda en begon er in te bladeren. Eensklaps hield hij op, een teekening boeide zijn opmerkzaamheid en zijn oogen flikkerden. De volgende blaadjes vertoonden hetzelfde ontwerp met kleine wijzigingen, en de hand des boekhouders trilde even, toen hij deze vluchtige schetsen beschouwde.

‘Wil u mij deze teekeningen voor eenige dagen toevertrouwen?’ vroeg hij eindelijk. ‘Ik beloof het u, niemand anders zal het boekje in handen krijgen.’

‘Wat hebt gij er dan in gevonden?’

‘O, niets van beteekenis,’ antwoordde hij kalm. ‘Maar ik zoek naar een constructie, en mij dunkt, dat deze ontwerpen mij daarbij van dienst kunnen zijn. U krijgt ze binnen eenige dagen terug.’

‘Goed, ik vertrouw u. Gij zult mij dit aandenken niet ontnemen.’

‘Zeker niet, mevrouw,’ zei Rosman levendig en stond op. ‘Zal ik nog van u vernemen, hoe de afloop van uw gesprek met mijnheer Steenberg geweest is?’

‘Ik zal het u meedeelen,’ antwoordde mevrouw Vos, terwijl zij hem de hand toestak. De boekhouder nam de aangeboden hand eerbiedig tusschen de zijne en vertrok.

Mevrouw Vos was alleen.

Haar man was hoofdingenieur in de groote machinefabriek der firma Steenberg geweest en had in de hoogste mate het vertrouwen van zijn chef genoten. Onder groote ontberingen had hij het langzamerhand tot een geachte positie gebracht en haar toen tot vrouw genomen. Twaalf gelukkige maanden hadden zij met elkander doorleefd, en toen was het verschrikkelijke gekomen, niet zoodanig echter, dat reeds terstond de noodlottige afloop te voorzien was. Vroolijk en opgeruimd als hij altijd was, had hij 's morgens de echtelijke woning verlaten - somber en terneergeslagen keerde hij dien avond huiswaarts. Noch met liefkoozingen, noch met zachten aandrang was uit hem te krijgen, wat hem in zoo'n troostelooze stemming gebracht had. De volgende dagen verbeterde den toestand geenszins: integendeel, weldra voegde zich lichamelijk lijden bij zijn blijkbaar zieleleed. In 't eerst vervulde hij nog steeds zijn gewone werkzaamheden, doch na eenige weken reeds werd hij op het ziekbed geworpen, dat hij slechts met het graf verwisselde. En nog steeds was zij volkomen onbewust van de oorzaak, die haar zoo vroegtijdig weduwe maakte. Deelnemende vrienden waren evenmin als zij in staat geweest, die zoo plotselinge verandering bij den anders zoo wilskrachtigen man te doorgronden.

Het waren verschrikkelijke dagen voor de jonge vrouw geweest, wier smarten door de algemeene deelneming niet verzacht konden worden. Zij wist later zelve niet, hoe zij al dat leed doorstaan had en niet tot waanzin was vervallen. Wekenlang zat zij te peinzen over de vermoedelijke aanleiding tot de ziekte van den geliefden man, maar zij vond niets. Zij pijnigde zich af bij het naspeuren, bij het doorloopen van haar kort huwelijksleven, zij zocht naar een woord uit haar mond, dat hem

ontstemd zou hebben, - zij vond zich van geen schuld bewust. Zijn ziekte, zijn dood bleef duister.

Langzamerhand was zij kalmer geworden. Mevrouw was uiteraard een krachtige natuur, zij kwam, door den godsdienst gesterkt, den vreeselijken slag te boven. Al haar zorg besteedde zij nu aan het pand hunner liefde, aan haar zoontje. Maar ook dat werd haar ontnomen. De korte lente van haar geluk veranderde als Meibloesem na een enkele nachtvorst. Zoo stond zij weer alleen in het leven. Nadat zij ook deze smart overwonnen had, haakte zij naar nieuwe bezigheid, om de kwellende herinneringen te verjagen; zij wilde haar kracht weer aan de jeugd wijden. Toch zou het haar moeilijk zijn gevallen de plaats te verlaten, waar zij geluk en leed in de hoogste mate genoten had, en daarom was het vooruitzicht op een betrekking in het huis van den fabrikant Steenberg meer welkom dan zij zich aanvankelijk wilde bekennen.

II.

Den heer Steenberg stond mevrouw Vos goed aan; hij had zijn dochters aan haar voorgesteld, en de lieve meisjes met haar oprechten, kinderlijken aard hadden haar bedenkingen verdreven. Zoo vervulde zij dan reeds sedert maanden in het huis van den fabrikant haar gewichtige taak. Zij had die echter lichter gevonden dan zij gedacht had. De heer Steenberg liet haar in alles begaan, en de kinderen schikten zich gewillig naar haar leiding en maakten ook in de wetenschappen de beste

vorderingen. Emma, de oudste, was kalm van aard, ordelievend en volharderd in haar werk, de jongste daarentegen, Louise, bezat een sterke liefde voor de vrijheid. Toch streefde zij er met allen ijver naar, de tevredenheid harer gouvernante te verdienen, hoe moeilijk haar dit ook dikwijls viel. Zij was opgewekter dan haar oudere zuster, levendig en spraakzaam, doch droeg haar hart op de tong. Mevrouw Vos had haar zeer lief gekregen, en de kleine wildzang vergold haar deze liefde met een bijna teedere genegenheid. De fabrikant, wien haar innemende manieren in den omgang bijzonder bevielen, belastte haar tevens met het waarnemen der honneurs in zijn huis, en zij kweet zich van die taak met zooveel tact en bekwaamheid, dat men hem algemeen met zijn keus gelukwenschte.

De jonge weduwe had ook uiterlijk bij de verandering gewonnen en allengs haar vroegeren opgeruimden aard teruggekregen; de sporen van haar leed waren langzamerhand van haar fijne gelaatstrekken geweken. Zij was weer de 'mooie miss' geworden, zooals zij door het kleine Engelsche meisje op de kostschool genoemd werd.

Mijnheer Steenberg bezat een fraaie villa buiten de stad. Daar bracht de familie gewoonlijk een gedeelte van den zomer door.

Het was op een mooien namiddag in de maand Augustus. Op het kort gemaaide grasperk vóór de klaterende fontein waren Emma en Louise bezig met het lawn-tennis-spel, aan den anderen kant, in een half open prieeltje, zat mevrouw Vos met een boek in de hand. Tegenover haar stond een jonkman tegen een tuinstoel geleund en deed nu en dan een trek aan zijn sigaar. Hij bezat regelmatige, fraaie gelaatstrekken, die een in 't oog vallende gelijkenis met die zijner jongste zuster vertoonden. Ofschoon pas vier en twintig jaar oud, verried het geheele voorkomen, de gansche aard van den jongen man een ernstige levensopvatting. Het was Alfred, de zoon van den fabrikant, die zijn vacantie thuis doorbracht en nu met de gouvernante een gesprek voerde over literatuur en kunst, waaruit hem bleek, dat mevrouw Vos van beide aardig op de hoogte was.

Op het kiezelpad, dat naar de fontein leidde, deden zich voetstappen hooren, en terstond daarop klonk de opgeruimde stem van Louise: 'Ha, daar is papa al!'

De fabrikant wenkte zijn dochters vriendelijk toe en schreed voort in de richting van het prieel.

Toen hij zijn zoon alleen bij de gouvernante zag, overtoog een vluchtige schaduw zijn gelaat. Maar hij was te zeer man van de wereld, om niet terstond den lichten wrevel te onderdrukken, die bij hem opkwam.

'Gij hier, Alfred?' voegde hij zijn zoon minzaam toe. 'Ik dacht, dat ge in de stad waart.'

'Die verveelt me. Het stukje grond hier heeft meer bekoorlijkheid voor mij dan die hoop huizen.'

'Mij dunkt, ge kondt nog wel wat levenswijsheid opdoen, als ge u meer in onze voorname kringen wildet bewegen. Ze staan niet voor iedereen open.'

'Och, papa, die zoogenaamde levenswijsheid bezit ik reeds. Ik weet, hoe men netjes een huis moet binnenkomen, de dames eenige zinledige hofselijkheden toevoegt, een oester naar behooren moet verorberen en de politieke kwakzalverijen der heeren met een verstandig knikje begeleidt.'

'Die spot past slecht bij uw jaren, Alfred!'

De jonge man haalde de schouders op.

‘Meent ge reeds nu niets meer te kunnen leeren?’

‘Toch niet, papa. Ik zou graag nog veel leeren kennen, vooral menschen, die zijn, wat zij schijnen.’

Mevrouw Vos keek den jongen man verrast aan. Hij sprak op ernstigen toen, en zij voelde, dat uit deze woorden een edel karakter blonk.

De fabrikant schudde het hoofd. ‘Ge kondt mij wel eens vergezellen bij een uitstapje, dat ik te doen heb,’ meende hij.

‘Heel gaarne,’ antwoordde de zoon. Hij maakte een sierlijke buiging vóór Martha en verliet het prieel.

‘Hoe maken het de kinderen, mevrouw Vos?’ vroeg de fabrikant.

‘Ik ben hoogst tevreden over haar, mijnheer. Zij hebben vandaag heel vlijtig geleerd en genieten juist den wèlverdienden vrijen speeltijd.’

‘Mooi, mooi! Ik ben u werkelijk zeer dankbaar. U bekleedt uw plaats met al de zorg eener goede moeder. Ik dank u.’ En de voorname fabrikant en koopman reikte de weduwe met een warmen druk de hand.

‘Tegen den avond zijn wij weer terug,’ merkte hij bij het heengaan op, ‘wij soupeeren samen.’

Juist hadden de heeren het huis verlaten, toen er een dienstmaagd in den tuin verscheen met een briefje voor mevrouw Vos, dat de loopjongen van het kantoor zooeven voor haar gebracht had.

‘De jongen wacht op antwoord,’ zei het meisje.

Mevrouw Vos opende het schrijven. De heer Rosman verzocht om een kort onderhoud den volgenden dag.

‘Zeg den bode, dat ik morgen om elf uur te spreken ben.’

Het meisje verwijderde zich.

(*Wordt vervolgd*.)

Voor mijn pleizier uit.

Ik heb er me altijd over verwonderd, en misschien er ook mee gespot, dat een vrouw zooveel tijd kan zoek maken om een nietigheid te koopen. Ik beschouwde dat als een teeken van vrouwelijke onbeslistheid en praatzucht. De volgende ware geschiedenis bracht me tot andere gedachten. Ik wil ze even vertellen.

Toen ik mij, eenigen tijd geleden, van mijn in de voorstad gelegen woning naar mijn kantoor wilde begeven, riep me mijn vrouw, die juist ziek was, met een verzoek terug. Zij gaf mij een stukje rood katoen, en verzocht me, indien mijn tijd het toeliet, haar twee en een half el van zulke stof te koopen. Ik belastte me natuurlijk graag met die opdracht, stak het monster bij me en ijlde naar mijn werk.

Gedurende de middagpauze dacht ik bijtijds aan het verzoek mijner vrouw. Ik ging een grooten winkel binnen en toonde mijn stukje katoen aan een elegant heer, die mij met een vriendelijk lach e te gemoet kwam.

‘Hier, asjeblief,’ zei hij. ‘Juffrouw, mijnheer wenscht rood katoen!’

‘Lichtrood of donkerrood?’ vroeg de winkeljuffrouw.

Ik toonde haar het monster, dat mijn vrouw mij meegegeven had. Zij bekeek het, nam een rol katoen af en spreidde die op de toonbank uit.

‘Maar dat is toch stellig niet dezelfde kleur!’ zei ik.

‘Niet precies,’ zei ze, ‘maar het is een veel fraaiere kleur dan die van uw stukje.’

‘Wel mogelijk,’ hernam ik, ‘maar ik moet juist dezelfde kleur hebben. Er moet iets mee versteld worden, of zoo iets. In elk geval moet ik hetzelfde katoen hebben.’

De juffrouw nam nog een tweede rol. ‘Dit is juist de kleur,’ zei ze.

‘Ja, maar het is gestreept!’

‘Strepen zijn nu het modernste in katoen voor japonnen,’ zei de juffrouw.

‘Maar het dient niet voor kleeren, ik geloof voor meubelstof. Het hoort juist hierbij te passen.’

‘Die kleur zult u moeilijk vinden, behalve als u keizerlinnen neemt.’

‘Wat is keizerlinnen?’

‘Keizerlinnen is eenkleurig katoen.’

‘Laat me dat dan even zien, asjeblief.’

‘Die kleur is er op het oogenblik niet,’ hernam de juffrouw, ‘maar ik kan u wel eenige andere fraaie eenkleurige katoenen in andere kleuren laten zien.’

‘Ik wil geen andere kleuren, ik moet iets hebben, wat hierbij past.’

‘Het zal moeilijk zijn, in deze goedkoope soort die kleur te vinden,’ zei ze een beetje minachtend en ik vertrok.

Eenige huizen verder ging ik een ander magazijn binnen. Ik toonde een elegant, vriendelijk heer mijn monster en vroeg, of hier zulk katoen te vinden was.

‘Natuurlijk,’ zei hij. ‘Mag ik u maar eens voorgaan, mijnheer?’

Ik trad op de mij aangewezen toonbank toe, en gaf den verkooper het roode lapje. Hij bezag en betastte het van beide zijden, en zei toen: ‘Wij hebben dit katoen niet meer voorhanden.’

‘Maar die mijnheer daar zei me, dat ik die soort hier kon vinden.’

‘Ja, wij hebben ze gehad, maar alles is uitverkocht. U vindt dat katoen waarschijnlijk hierover bij Knipman.’

Ik trad bij Knipman binnen. ‘Kan ik hier zulk katoen krijgen?’ vroeg ik.

‘Spijt me wel, die qualiteit hebben we niet,’ antwoordde hij. ‘Moet het meubelstof zijn?’

‘Ja.’

‘Dan moet u keizerlinnen nemen.’

‘Is keizerlinnen juist zooals dit?’ vroeg ik.

‘Neen, maar het is veel beter.’

‘Dat komt er niet op aan, als het maar hierbij past.’

‘Maar zoo iets gebruikt men volstrekt niet meer als meubelstof,’ zei hij.

‘Ik meen toch dat men voor zijn eigen meubelen een soort stof mag gebruiken, die men verkiest!’ zei ik eenigszins geraakt.

‘Men mag, maar men doet het niet,’ hernam hij kalm, ‘vooral zulke stof niet. Men gebruikt keizerlinnen.’

Ik zei niets en ging heen. Iets verder in de straat vond ik een groot linnenmagazijn. Dicht bij de deur vroeg ik een verkooper, of daar ook rood katoen te krijgen was.

‘Op de tweede verdieping,’ zei hij.

Ik ging de trap op; boven vroeg ik weer:

‘Waar krijg ik rood katoen?’

‘Laatste kamer, rechts, rechtuit!’

Door het gedrang der koopers kwam ik in de laatste kamer aan; hier vroeg ik nog eens.

‘Twee tafels verder, asjeblief,’ kreeg ik ten antwoord.

Ik trad op de aangeduide tafel toe en toonde nogmaals het lapje.

‘Katoen vindt u beneden,’ zei de verkooper kortaf.

‘Maar men wees me hierheen!’

‘Hier hebben we geen eenkleurige katoenen; die krijgt u beneden, laatste kamer, rechts achter.’

Ik ondernam de terugreis naar de toonbank in de laatste kamer beneden. De verkooper bekeek mijn monster en zei erg uit de hoogte: ‘In deze qualiteit kunnen we u deze kleur niet geven.’

‘Heeft u deze kleur dan in een andere qualiteit?’

‘Ja, in een betere.’

Hij nam een rol af en spreidde die uit.

‘Maar dat is toch volstrekt mijn kleur niet,’ zei ik.

‘Neen,’ zei hij, ‘het katoen is van betere qualiteit en de kleur veel fraaier.’

‘Maar ze moet hierbij passen,’ meende ik.

‘Ik dacht, dat het onverschillig was,’ antwoordde de jongeling. ‘U zei, dat de qualiteit beter mocht wezen; om iets passends te vinden moet u letten op kleur en op qualiteit. In deze qualiteit in rood krijgt ge alleen keizerlinnen.’

Ik sloeg geen acht op deze laatste opmerking en vroeg nog eens: ‘Dus hier is niets van die soort te krijgen?’

‘Het spijt me wel, mijnheer. Misschien krijgt u dit katoen op de derde verdieping, afdeeling voor meubelstoffen.’

Dus weer de trap, dezen keer naar de derde verdieping.

‘Is hier zulk katoen te krijgen?’

‘Afdeeling voor meubelstoffen, laatste kamer!’

In de laatste kamer vroeg ik opnieuw:

‘Ik zou graag rood katoen hebben.’

‘Voor meubelstof?’

‘Jawel, mijnheer.’

‘Tweede tafel, links, asjeblief.’

Daar werd mijn lapje bekeken, en ik kreeg tot antwoord:

‘Dit katoen krijgt u in de afdeeling voor japonstoffen.’

Nu verliet ik den winkel.

Ik had rood katoen tot in de keel, maar ik wilde nog een poging doen. Mijn vrouw had het katoen pas voor korten tijd gekocht, dus moest het ergens te vinden zijn. Ik had haar eigenlijk moeten vragen, waar zij het gekocht had, maar het was me niet ingevallen. Zoo iets eenvoudigs, dacht ik, moest wel overal te krijgen zijn.

Nu beproefde ik mijn geluk in een reusachtigen modewinkel. Bij de deur overviel mij een siddering. Had ik maar het een of ander lapje, al was het een pennenveger geweest, bij me gehad, behalve dat verschrikkelijke stukje katoen, ik zou het den verkooper getoond hebben. Maar ik vatte moed en haalde het ongeluksmonsterstje met de oude vraag voor den dag.

‘Rood katoen! Laatste kamer, links, asjeblieft.’

‘Kan ik hier rood katoen krijgen?’ vroeg ik de juffrouw.

‘Neen, mijnheer, maar in keizerlinnen kan ik u die kleur bezorgen.’

Weer dat keizerlinnen. Ik gaf den ongelijken strijd op.

‘Goed. Wil u mij dan keizerlinnen geven.’

‘Hoeveel?’

‘Ik weet niet - vijf el.’

BOKTORREN, NAAR EEN TEEKENING VAN F. SPECHT.

De juffrouw keek me verbaasd aan en knipte de vijt el van de rol. Toen klopte ze op de tafel en riep: ‘Kassa!’ Een klein meisje met lange, blonde lokken kwam langzaam aan, de juffrouw schreef met pijnlijke nauwkeurigheid stof, ellemaat, prijs, de waarde van het geldstuk, dat ik haar gaf en verschillende andere feiten op een stukje papier, daarna schreef ze alles op in een notitieboekje en gaf het stukje papier, het katoen en het geldstuk aan het kleine meisje. Deze schreef alles nog eens in haar boekje op en verdween, om eerst na langen, zeer langen tijd terug te keeren met een pakje en het klein geld.

Des namiddags bleef slechts weinig tijd voor het bureau over, en eindelijk kwam ik thuis aan, en kon mijn vrouw het pakje overreiken.

Zij maakte het los en zei:
'Maar dat is toch dezelfde kleur niet!'
'Neen, schat,' zei ik, 'volstrekt niet dezelfde kleur! Maar je wil ook deze kleur niet. Keizerlinnen is het eenig goede - derde kamer links - ik bedoel, men gebruikt tegenwoordig uitsluitend keizerlinnen!'
Zij zag mij verbaasd aan en ik vertelde haar mijn lijdensgeschiedenis.
'Nu,' zeide ze eindelijk, 'dit katoen is veel mooier dan het andere, en je hebt me zooveel gebracht, dat ik mijn stukje volstrekt niet behoef te gebruiken. Ik had eigenlijk dadelijk aan keizerlinnen kunnen denken!'
'Wel ja, dat had ge kunnen doen!' zuchtte ik, en nam aan tafel plaats, vermoeid en een ervaring rijker.
J. VAN DE BORN.

Bij de Platen.

Meisjeskop. -

De jong-meisjesfiguur, welke de eerste bladzijde van dit nummer siert, is van den Franschen schilder Jean Jacques Henner, die, een leerling van Picot te Parijs, zich in den aanvang op het schilderen van geschiedkundige onderwerpen toelegde en daarin in 1858 den *Prix de Rome* verwierf. Spoedig echter sloeg hij een eigenaardige richting in; hij is namelijk een specialiteit in het afbeelden van jonge meisjes, een onderwerp, dat op zijn schilderijen voortdurend terugkomt. Het liefst geeft hij de teere, jonkvrouwelijke, soms wel wat schrale gestalten een landschap tot achtergrond, waardoor zij een beeld schijnen van vereenzaming.
De kunstenaar bepaalde zich evenwel niet tot dit genre, maar behandelde ook godsdienstige onderwerpen, als het hoofd van den H. Johannes, Christus in het graf, en de boetvaardige Magdalena, met een lichtglans omgeven, welk laatste een zijner meesterstukken is.

'Ik breng hem zóó terug.' -

Aantrekkelijker genrestukje dan dit hebben wij in langen tijd niet gegeven, en er is wel. bijna geen grooter tegenstelling denkbaar dan tusschen den strengen, stoeren meisjeskop van Henner en het aardige, speelsche kind, dat er met een der jonge honden uit het welvoorziene nest van doorgaat. Om de rasgenooten van den gevangene te bedaren strekt zij geruststellend de hand uit, en belooft met een guitig lachje, dat ze hem zóó zal terugbrengen.
Ze zal woord houden ook, en vermoedelijk brengt ze dan nog een versnapering mee, die hen voor de korte scheiding ruimschoots schadeloos zal stellen.

Een rustplaats in de oase. -

Volkomen zonder plantengroei zijn in de woestijn de hoogvlakten, die bij de Sahara veruit het grootste deel der oppervlakte in beslag nemen. De hoogvlakten worden begrensd door komvormige laagten, waar het regenwater der omringende hoogten zich verzamelt, terwijl een leemlaag onder de oppervlakte het wegvloeien daarvan

verhindert. Hierdoor ontstaat een plantengroei, die zeer weelderig is in vergelijking met dien der woestijn, maar toch over 't algemeen schraal en eentonig, bestaande uit dadelpalmen, doempalmen, gom-acaciaboomen en mannaheesters. Intusschen zijn de oasen onschatbare rustplaatsen voor de karavanen, die er zich van een nieuwen voorraad water voorzien, weshalve de karavaanwegen doorgaans over de oasen loopen. Menschen en dieren laven er zich en rusten in de schaduw der palmen uit van den vermoeienden rit door de woestijn. Karavanen echter, die ongezien de kust willen bereiken, als de beruchte slaventransporten, vermijden zorgvuldig de oasen.

In de Sahara heeft men er ruim dertig, waarvan er een twintigtal bewoond zijn. Tot de grootste behooren Fessan en Tibesti, tot de beroemdste de oase van Siwah, die in de oudheid den naam van Jupiter Ammon droeg.

Vermelding verdient nog, dat de Franschen sedert 1856 door het boren van artesische putten in Algerië een aantal nieuwe oasen hebben doen ontstaan.

Boktorren. -

De boktorren vormen een van de talrijkste familiën der kevers, die meer dan 7000, dikwijls prachtig gekleurde soorten omvat. Zij hebben hun naam te danken aan hun lange sprieten, die op de horens van een bok gelijken, dikwijls nog langer dan het lichaam zijn en in den regel uit elf geledingen bestaan. De helder gekleurde soorten vliegen overdag rond, de donker gekleurde eerst in de schemering.

Ook in ons vaderland komen veel soorten van boktorren voor, van welke het rozenbokje en de groote populier-boktor het meest bekend zijn.

[Nummer 47]

De Van Randerberg's,
door
Julie Russel.
(*Vervolg.*)

WINTERLANDSCHAP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CARL HILGERS.

Petra kon maar niet begrijpen, dat haar nicht opeens zoo danslustig was geworden, en er zoo'n genot in scheen te vinden. Vroeger, als ze naar een bal was geweest, schold ze iederen keer op dat bespottelijk gebruik om in een zaal rond te draaien, en Honoré lachte dan en vroeg: ‘Had je veel dansers, Amour? Ik heb weinig van het bal gezien; het buffet staat mij beter aan.’

‘Als ik jou was, Petra, ging ik naar Mina,’ vervolgde Amour.

‘Dat was misschien zoo slecht niet. Je moest haar brieven eens lezen. Ze is zoo gelukkig,’ zei de jonge dame. ‘En zwart staat een blondine goed,’ zei ze, coquet in den spiegel kijkend, die een paar oogen blauw als de hemel van Nizza, een gezicht wit en rose als een appelbloesem en een paar kersroode lippen, waartusschen hagelwitte tanden schitterden, weergaf. - De baron schrikte - ‘Neen, de kap zou mijn mooie krulletjes bedekken,’ - het voorhoofd van haar bewonderaar helderde op. - ‘Ben je bang, dat ik je concurrentie aandoe?’ En ze lachte en toonde zoodoende twee rijen paarlen, en trippelde neuriënd naar de piano, waar ze het door den baron zoo dikwijls geprezen liederenboek doorbladerde.

‘Je denkt al vroeg aan trouwen, Petra. Op achttien jaar!’ zei Amour afkeurend.

‘Negentien, Amour, negentien! En wil jij nog niet trouwen? Je bent er oud genoeg voor. Ik zou het doen, als ik in je plaats was; zoo alleen te blijven is ook niets,’ hernam Petra ondeugend.

‘Ik zal je raad ter harte nemen,’ antwoordde haar nicht haastig opstaande. ‘*Au revoir*, *au revoir*. Als jullie dan hier wilt blijven zitten als nachtuilen, ik heb mijn best gedaan.’

‘Meer dan je best, dank je wel!’ - ‘Dag, Amour, hou je goed.’ - ‘Nachtuilen, dompers zijn we!’ - riep men haar na.

De baron schudde van het lachen en de anderen lachten hartelijk, toen de deur achter haar dicht was. Toen de bezoeker nogmaals

Petra haar bevreemding hoorde uiten over de onverwachte uitnoodiging, besloot hij bij zich zelven 's avonds op verkenning uit te gaan.

Den volgenden morgen kwam hij met nieuws. Freule Van Randerberg had den heelen avond gedanst met baron Von Schwachenhausen, een Duitsch officier, die pas - ten gevolge van een speelschandaal, mompelden bereidwillige vrienden - den dienst verlaten had.

‘Von Schwachenhausen! Von Schwachenhausen!’ zei Van den Oudenburg nadenkend. ‘Een bekende naam. Zou de man soms geen geleende dragen?’

‘Neen, het is een echte baron. De andere Duitsche families kennen hem; maar zien hem weinig. Mij dacht, dat hij ze ontweek, alsof hij vreesde, er geen gunstig onthaal van te ontvangen.’

's Middags op de wandeling ontmoetten ze oom en nicht, en met hen den Duitschen baron. Het was een flink man, en, behalve dat zijn oogen waterig waren, zijn knevel zijn glanzende zwarte kleur aan verf dankte, en hij nu en dan een krassen soldatenterm gebruikte, zag hij er niet slecht uit.

De freule was erg trotsch op haar aanbidder, die niet kon gezegd worden overdreven veel werk van haar te maken, en tegen wien ze vreesachtig opblikte.

‘Amour,’ waagde Emma schuchter, ‘je bent mijn nichtje.... ik hou van je....’

‘Wat is er? Maak niet zooveel omhaal,’ onderbrak haar deze ongeduldig. ‘Zeker iets van den een of anderen benijder van de groote partij, die zich voordoet. Men trouwt niet alle dagen een baron van ouden Duitschen adel,’ zei ze, het hoofd in den nek werpend.

‘Ik benijd je niets, Amour. Ik ben volkomen gelukkig. Ik zou Wellburg niet voor een vorstelijke woning in Den Haag willen verruilen,’ zei de jonge vrouw zacht, ‘maar ik wilde je zeggen vernomen te hebben, dat baron Von Schwachenhausen speelt.’

‘Laster, laster. Indien hij ook al een goud stuk aan de kaarttafel waagt, hij moet doen als zijn viienden. Je moet bij een baron Von Schwachenhausen niet de gewoonten verwachten van een klein landgoed in een arme streek,’ antwoordde ze hooghartig.

‘En hij is protestant,’ zuchtte Emma.

‘Een erge zaak!’ lachte Amour. ‘Daarbij, als hij zich naar de voorschriften onzer Kerk schikt voor de huwelijksvoltrekking, is immers alles in orde.’

‘De Kerk laat zulke huwelijken toe, maar zeer noode. En een echtverbintenis, die zij zeer ongaarne ziet, daar kan geen zegen op rusten.’

‘Wind je niet zoo op, Emma. Ik ben oud en wijs genoeg om te weten wat me te doen staat.’

De jonge mevrouw Van den Oudenburg zuchtte en zweeg.

Von Schwachenhausen scheen het ernst te zijn met zijn hofmakerij. Baron Mees daarentegen kwam niet meer zoo dikwijls bij de familie Van den Oudenburg. Haar aantrekkingskracht moest verzwakt zijn, sedert hij de freule herhaaldelijk ontmoet had, en deze zich dan van hem had meester gemaakt.

Op een morgen, nadat hij er sedert drie dagen niet meer was geweest, trad hij gejaagd den salon binnen, waar de echtgenooten en Petra, die in den laatsten tijd gepruild had, zich bevonden, met de woorden:

‘Ik moet vlug komen afscheid nemen. Een brief uit Holland meldt me, dat mijn tegenwoordigheid vereischt wordt. Om één uur vertrek ik met den sneltrein.’

‘Wat is er voorgevallen?’ zei Max verbaasd. ’Toch niets onaangenaams?’

‘Dat niet. Het is voor zaken,’ kwam het aarzelend van de lippen van den bezoeker.

‘En zijn die zoo dringend, baron?’ zei Petra sarcastisch. ‘Ik meende, dat u zoo'n uitste kend rentmeester had, die u van alle zorgen en nadenken ontlastte. Wel jammer! U moet u maar niet te lang ophouden, anders mist u nog den trein.’

‘Ik zal me moeten haasten,’ stamelde de toegesprokene, die kleurde, en wiens oogen hulpeloos van den een naar den ander gingen.

‘Dezen zomer moet je ons de schade laten inhalen, en voor een tijdje naar Wellburg komen. En als je blijst tot het najaar, kun je een proef nemen van mijn jachtgebied. Hazen en patrijzen in overvloed, en ook van tijd tot tijd een hert.’ En Van den Oudenburg babbelde op zijn gewone gulle, hartelijke manier voort over zijn geliefkoosd vermaak, terwijl de bezoeker onrustig op zijn stoel heen en weer schoof, Emma en de douairière, die middelerwijl was binnengekomen, ietwat stijf en deftig toeluisterden, en Petra, die beurtelings rood en bleek werd, zich bezig hield met de bloemen aan het venster.

‘Ja, ja,’ murmelde de baron. ‘Ik kom zoo gauw mogelijk, maar voor dezen zomer heb ik reeds zooveel plannetjes. Dit jaar zal het niets geven. Dag, Max. Het is hoog tijd.’ Een diepe buiging voor de dames, een laatsten handdruk aan den jongen man, de baron liet zijn hoed vallen, stiet in de haast om zijn hoofddeksel op te rapen een stoel om, die op den kleinen terrier terechtkwam en den hond jankend naar zijn meesteres, de oude mevrouw, op de vlucht dreef, en ging toen, onder het stamelen van verontschuldigingen, vlug de deur uit, die zijn vriend open hield.

‘O, Emma!’ riep Petra uit, toen een uur later haar zuster haar kwam vragen, waarom ze zoo lang op haar kamer bleef, waar ze het jonge meisje vond met een zakdoek voor de roodgeweende oogen. ‘Dat heeft Amour gedaan. Wat ben ik ongelukkig! Wat ben ik ongelukkig! Nu voel ik eerst, dat ik van hem hield; nu ik hem verloren heb.’ En ze snikte, alsof haar hart zou breken.

‘Maar, Petra! wees toch bedaard. Ik zag wel, dat hij je het hof maakte, maar kon niet denken, dat je dien sukkel van een Mees liefhad. Ik heb altijd gedacht, dat jij en Marcel een paar wierdt.’

‘Marcel!’ herhaalde het jonge meisje verwonderd, terwijl ze haar tranen droogde. ‘Wat zou ik met Marcel aanvangen? Hij heeft nauwelijks genoeg om zelf fatsoenlijk te leven. Hoe zou hij een vrouw kunnen onderhouden? Driekwart van zijn zieken stuurt hij geen rekening, en de rest laat hij belachelijk weinig betalen. Als het niet was, dat hij gevraagd werd bij de voorname families in den omtrek, verdiende hij niet genoeg om zijn paard voldoende haver te geven. Ik zie hem later nog met een jas gaan zoo groen en versleten als de toog van den pastoor. Daarbij behandelt Marcel mij altijd, alsof ik nog een schoolmeisje was. Het zou mij niet verbazen, als hij me voorstelde met Dina om de bloemperken te hossen.... Maar Mees was net een man voor me.’ Ze begon weer te snikken. ‘En ik hield zoo veel van hem! Hij was net iemand voor me. Hij zou naar me geluisterd hebben, en alles hebben gedaan, wat ik graag had. Wat zou ik doen met een slim man; die zou het beter willen weten dan ik.’

‘De man moet de baas zijn, niet de vrouw,’ zei Emma op verwijtenden toon.

‘Onzin. Dat is goed voor jou, niet voor mij.’

‘Ik begrijp niet, dat je dien baron Mees kunt betreuren. Een man, die zijn oor leent aan lasterpraatjes tegen de vrouw, die hij wil doen voorkomen lief te hebben. Ik zou hem verfoeien uit den grond van mijn hart,’ zei de jonge vrouw met kracht.

‘Zeg geen kwaad van hem. Ik kan het niet velen,’ verzocht Petra weenend.

‘Hij gelooft wel kwaad van jou! En dat wat uit zulke onzuivere bron komt.’

‘Amour was hem te slim af. Die arme Mees was niet tegen haar opgewassen. Als ze Max had kunnen te pakken krijgen vóór jullie....’

‘Ik verzoek je, Max niet in één adem te noemen met Mees,’ stoof Emma op. ‘Hem op één 'lijn te stellen met dien onbeduidenden, lummelachtigen Mees!’ riep ze met verontwaardiging uit.

‘O! wat ben ik ongelukkig!’ klaagde Petra ‘Ik hield zoo veel van hem. Ik trouw nooit meer. Als ik hem niet krijg, wil ik ook geen andere. Dat is die Amour.’

‘Waarom tartte je haar ook altijd? Dat brengt geen geluk,’ vermaande haar zuster.

‘Is dat je troost? Wat zou Mina anders spreken. Ze verstond me altijd zoo goed. O Mina! gij zijt weg, Rosa is weg, ik ben heel alléén! Voor u, Emma, bestaan maar alleen Max en de kinderen. Alles draait om die drie. De wereld bestaat maar voor hen,’ snikte ze bitter.

‘Wist ik je maar te helpen. Wil ik er Max over spreken? Hij weet altijd raad.’

‘En hem zeggen, dat ik het vertrek van baron Mees beween, die zich niet meer om mij bekommert? Wat ben je toch een gansje!’ jammerde het jonge meisje.

‘Ik moet toch zoo dom niet zijn, Petra. Zou anders Max, zoo'n bekwaam en ontwikkeld man, me gevraagd hebben?’ zei de jonge vrouw op een toon, alsof ze in twijfel was omtrent de bewering harer zuster.

‘Intelligente mannen worden meestal verliefd op domme vrouwen, en dezen worden de beste echtgenooten,’ antwoordde Petra met overtuiging. ‘O Emma! ik meende het zoo niet,’ riep ze het volgend oogenblik uit. ‘Als ge wist, hoe ongelukkig ik ben....’ en opnieuw barstte ze in hartstochtelijk weenen uit. ‘Was Mina maar hier!... Laten we over Aken naar huis gaan,’ smeekte ze.

‘Maar het plan is gemaakt over België,’ protesteerde Emma zwakjes.

‘Leen me dan je kamenier. Dan ga ik in Luik van je af. Als je dan zorgt, dat we 's avonds of 's morgens daar aankomen, dan kan ik nog 's avonds op Waldenhof zijn.’

De portierster in het stille Carmelietessenklooster aan den Lousberg in de oude keizerstad keek verrast op, toen ze die rijzige, sierlijke gestalte in het havana reistoilet en met amazonen-hoed van dezelfde kleur op het weelderige blonde haar voor zich zag staan. Het kleed was een geschenk van Emma. Haar zuster had er zulke begeerige, bewonderende blikken opgeslagen, toen het in de uitstalkast in Parijs, waar ze acht dagen half gehouden hadden op hun weg naar Nizza, pronkte, dat de goedhartige Emma dadelijk naar binnen ging en het kocht. Een bij passende vilten hoed was er fluks bij aangeschaft, en daar Sint Nicolaas een zijden blouse van dezelfde nuance bracht, zag Petra er zeer elegant uit.

O die heerlijke Sint Nicolaas te Nizza! Emma vervulde den onuitgesproken, maar zoo vurigen wensch naar een nieuwe blouse, die de magazijnen van Nizza zoo smaakvol en in zulke verscheidenheid boden, Max zond een handschoendoos met een dozijn paar handschoenen, de oude mevrouw Van den Oudenburg verraste haar met een allerliefste paarlen broche, en van baron Mees kwam een bonbonnière met kanten en strikjes versierd, een echt Fransch cadeautje.

Petra zuchtte, toen ze aan dien avond dacht.

De drie weken, die sedert het vertrek van baron Mees verloopen waren, en de tweedaagsche reis in den trein met haar vele afwisselingen hadden haar verdriet doen insluimeren, en de hulde aan haar liefelijke verschijning gebracht door de verwondering, die uit de trekken van de oude juffer sprak, riep een vergenoegden glimlach om den bekoorlijken mond en een verheugden blos op de wangen.

Mina, nu mère Angèle, keek met welgevallen naar haar zuster, die met van levenslust schitterende oogen voor de tralies stond, waarachter de kloosterlinge het gordijn wegschoof.

Op het zien der non, ontwaakte de smart der bezoekster en met nieuwe heftigheid brak ze los. Met horten en stooten kwam het verhaal harer eerste en laatste liefde, zooals zij ze tranenstortend en handenwringend noemde.

‘Mina, ik ga naar het klooster. Ik kom naar u toe. Zeg, vindt ge dat niet goed? Het is een goed gerijpt besluit. Ik ben vast besloten.’

De non had zonder onderbreking geluisterd. Bij het hooren der laatste woorden plooide een vluchtige glimlach haar lippen, terwijl haar oogen over Petra's gestalte gleden, die met haar elegant toilet en fraai opgemaakt hoofd de verpersoonlijking was van bloeiende jeugd en schoonheid.

‘Over zulk een grooten stap moet ge nog eens goed nadenken, zusje. Wacht nog een jaar en kom dan terug.’

‘Trouwen doe ik toch nooit meer,’ onderbrak haar Petra. ‘Nooit, nooit meer.’

‘Dat hoeft ge ook niet,’ antwoordde mère Angèle sussend. ‘Ge hebt echter nog tijd genoeg om naar het klooster te gaan. Een jaartje kunt ge gerust uitstellen. Als ge me dan weer wilt komen bezoeken, dan zie ik mijn lief zusje weer en spreken we verder over het religieuse worden. Wilt ge dat doen?’

‘Ja, dat wil ik,’ zei ze nog altijd weenend, maar toch kalmer en inwendig verheugd, dat Mina haar niet had voorgesteld dadelijk het kleed der Carmelietessen aan te trekken en haar krulletjes onder de kap te verbergen.

De kloosterlinge vroeg nu naar de ouders, de vrienden en bekenden van Waldenhof, liet zich inlichten over de veranderingen, die plaats gevonden hadden, gaf tusschenbeide en onmerkbaar een lesje over de ijdelheid en een vermaning om vriendelijk en toegevend te zijn jegens een ieder en voegde, bij het afscheid, bij den groet, dien ze voor allen meegaf, een klein geschenkje door haar of haar medezusters in de ontspanningsuren vervaardigd. Getroost en met nieuwe hoop vertrok Petra en kwam opgewekt thuis aan, waar de tijdingen van Aken een gelukkigen glimlach riepen op het gelaat van mevrouw Van Randerberg.

VII.

De terugkeer van de bewoners van Wellburg en van de jongste dochter des huizes vervulde het landgoed met nieuw leven, alhoewel het jonge meisje in het begin erg stil was en soms pruilend en mokkend. Langzamerhand echter herkreeg ze de oude vroolijkheid, bijzonder toen de geboorte van een tweeden zoon van het jonge echtpaar van Wellburg afwisseling en bedrijvigheid ook op Waldenhof gaf.

Als antwoord op de mededeeling van deze gebeurtenis kwam het bericht van de verloving van freule Van Randerberg met baron Von Schwachenhausen. Amour zond haar nichten een gloeiende beschrijving van het stamhuis der Schwachenhausen's, van de oudheid van hun adel en de uitgestrektheid hunner bezittingen. Ze vergat er bij te voegen hoeveel bunders van het vroegere riddergoed nog aan den tegenwoordigen eigenaar behoorden. Dat was heel natuurlijk, want zij zelf wist het niet. De heele familie was zoo verblust door de snoeverij van den pretendent, mevrouw door de groote geslachten, waarmee hij zei, dat de Schwachenhausen's te allen tijde echtverbintenissen hadden gesloten, haar dochter door alles en bijzonder door het vooruitzicht van een echtgenoot te krijgen, en wat voor een echtgenoot, dat zelfs de practische jhr. Van Randerberg geen grooten tegenstand bood aan den aandrang der dames en zijn toestemming verleende zonder voldoende inlichtingen te nemen.

Op het herhaald verzoek zijner aanstaande schoonmoeder, die niet gemakkelijk van haar eens gevormde wenschen was af te brengen, hoe diplomatiek de baron ook manoeuvreerde, begaf hij zich met de bewoners van *Mon Repos* eenige dagen na de openbaarmaking der verloving naar Schwachenstein. Vooraf gaf hij Amour eenige wenken omtrent den staat van zaken daar, welke wenken een geheim onderhoud met haar vader ten gevolge hadden. De verloofde kwam minder blufferig en jhr. Van Randerberg terneergeslagen uit de studeerkamer, waar de bijeenkomst had plaats gehad.

‘Hij is geruïneerd,’ fluisterde de heer des huizes tegen zijn wederhelft, die op den uit kijk had gestaan en hem een teeken gaf om in den kleinen salon te komen, waarvan ze de deur behoedzaam achter hen sloot.

‘En Schwachenstein?’ vroeg mevrouw, die doodsbleek was geworden, en zich aan een stoel vastgreep.

‘Bestaat uit niets meer dan het slot, dat onbewoond is geweest sedert tien jaar.’

‘Dat is altijd iets,’ zei mevrouw herade mend. ‘Dan kunnen ze daar wonen, en moet ge Amour haar jaargeld maar een beetje vergrooten.’

‘Dat zal ik wel moeten,’ zei hij met meer berusting, dan men verwachten kon. Eigenlijk had hij zoo iets voorzien; van het begin af had hij de stille gedachte gehad, dat er iets aan den toekomstigen schoonzoon schortte.

‘Daar is mijn stamslot, de zetel mijner voorouders, van waar ze met hun vasallen ten strijde trokken,’ zei met zware stem twee dagen later de baron, en wees trotsch naar een tichelsteenen gebouw, met stallen en alles niet zoo groot, in alle geval niet grooter, dan het versmade Waldenhof.

Het had één verdieping, was omstreeks twintig meter lang en geflankeerd door een toren, die een kleine vijftien meter hoog kon zijn. De kleine, holle vensters keken droefgeestig naar het gezelschap, dat in een huurrijtuig, getrokken door twee vermoeide, hijgende, magere paarden, kwam aangesjokt over de kale vlakte, waar de tegenwoordige eigenaar van den burcht na zijn meerderjarigheid de laatste boomen had laten vellen, welke boomenverkoop spoedig werd opgevolgd door den verkoop van den grond. Treurig en verlaten stond het daar. Men kon echter slecht denken, dat het vervlogen grootheid betreurde, daar men zich niet kon voorstellen, dat de muren van die duiventil daarvan getuige zouden zijn geweest. Van verwaanden hoogmoed misschien wel, die zich inwendig even groot achtte als de besten uit den lande, en uitwendig kroop en vleide om een glimlach van den meerdere te erlangen. Aan twee benedenvensters hingen een paar vuile gordijnen, de andere waren zonder deze versiering; en uit den eenigen schoorsteen, die nog overeind stond, steeg een dichte rookzuil de lucht in, zeker het effect van brandend naaldhout. De heele woning kon hoogstens een goed dozijn kamers bevatten. De toren was bouwvallig, de met riet begroeide grachten verspreidden een afschuwelijken reuk, en de arduinen posten van de verflooze poort lieten los. Toch klapten mevrouw en Amour in de handen, toen ze over de brug reden en ze het wapenschild zagen, dat boven den ingang prijkte.

‘Prachtig! wat een uitzicht!’ riep de freule uit. Nu dit laatste werd door niets belemmerd, zelfs niet door ruiten op sommige plaatsen, en de huisbewaarster en haar man velden nu dezen, dan dien ouden fruitboom, als de winter hard en het brandhout schaarsch was.

Ich rühme mir, mein Dörfchen hier,

begon Amour in een dichterlijke opwelling. En haar aanstaande gemaal begon, terwijl hij een hooge borst zette, de *Wacht am Rhein*.

Aan de verweerde poort liet mevrouw even stilhouden om het wapen op haar gemak te bezichtigen. ‘Heerlijk, baron! prachtige burcht! hoe oud is hij wel?’

‘O, de bouw er van verliest zich in de middeleeuwen,’ verklaarde deze zonder blikken of blozen. De kundige toeschouwer zag met den eersten oogopslag, dat hij niet ouder kon zijn dan van de zeventiende eeuw.

Een slordige vrouw opende de lage huisdeur, die op haar hengsels knarste.

‘Je had wel wat beters kunnen aantrekken, ouwe heks,’ snauwde haar heer haar toe.

‘Ik heb het zoo druk,’ bromde ze norsch. ‘Waarom moest dat heele ding ook gepoetst worden! Een fatsoenlijk mensch komt er toch niet wonen.’

De baron, die bang was voor ongelegen uitdrukkingen der oude Mienchen, onderdrukte wijselijk zijn gewone brutaliteit, en ging vlug zijn bruid en haar ouders en broeder voor naar den salon.

Het eerste wat mevrouw Van Randerberg in het oog viel, waren eenige portretten, die daar hingen, van vroegere Schwachenhausen's. Ze waren klein in aantal en van minder dan middelmatige schilders. Wat aan kunst te kort schoot, werd echter ruimschoots aangevuld door de prachtige juweelen, die de dames droegen, en de groote wapenschilden, die in een hoekje van de schilderijen waren aangebracht.

Verschoten en versleten lederen stoelen en canapé's met harde zittingen en ongemakkelijke ruggen vormden het ameublement. Het weinige verguldsel, dat vroeger op een of ander meubelstuk en op den bescheiden spiegel was geweest, was afgegaan, de kunstlooze parketvloer was naakt, en de regen, die vrijen toegang had door eenige gebroken vensterruiten had, geholpen door den tijd, er gaten in gemaakt. De lage zoldering was berookt en vertoonde hier en daar scheuren.

De andere kamers, die moeder en dochter in drukkend stilzwijgen, en mijnheer, die met betrokken voorhoofd achteraan kwam, zuchtend doorschreden, zagen er niet beter uit. De twee vertrekken aan den achterkant, door Mienchen en haar man bewoond, zagen er daarenboven afzichtelijk vuil uit.

Honoré floot van tijd tot tijd eens, en vroeg zich af, of hij niet zou beproeven die verloving af te krijgen, maar hij wist, dat zijn zuster altijd haar wil doordreef, en daarbij had hij zooveel gebluft met zijn aanstaanden zwager, dat hij besloot de zaak haar loop te laten.

‘Mama, het was maar beter, dat we te Berlijn gingen wonen,’ zei Amour op de terugreis, de stilte onderbrekend, die in het rijtuig heerschte.

‘Zeker, Berlijn,’ onderbrak de baron haastig. ‘Wie zou zich gaan begraven op Schwachenstein?’

‘En dan kon ik de hoffeesten meemaken,’ zei de toekomstige barones.

‘De hoofdstad zal het beste zijn. Dezen winter komen papa en ik dan eens zien, hoe jullie het maakt,’ zei mevrouw, die zich reeds op vertrouwelijken voet zag met de eerste families van de residentie, en zich voornam er een paar maanden van haar groote relaties te genieten. ‘Den zomer kun je doorbrengen op het slot. Zouden we dat niet wat laten opknappen, man?’ vroeg ze, zich tot haar echtgenoot wendend.

‘Daar kunnen we thuis over spreken,’ antwoordde deze gemelijk.

Op *Mon Repos* gekomen, zei mevrouw een heerlijk idee te hebben gekregen. Zij zouden den baron het kasteel afkoopen en het als zomerverblijf voor zich en het jonge paar gebruiken. Honoré stoof op. Hij beschouwde zijn ouders slechts als de beheerders van zijn fortuin, een zienswijze, die zich uitte in het uitoefenen eener scherpe contrôle op de uitgaven, en in het uitspreken eener harde critiek, als zijn ouders volgens zijn begrip te veel gebruikten voor hun persoonlijke behoeften. Ook dezen keer spaarde hij zijn sarcastische opmerkingen niet over den dwazen, bespottelijken inval, zooals hij het noemde, zijner moeder. Daar hij echter slechts den zwakken, kleinmoed gen vader aan zijn zijde had, moest hij het afleggen tegen mevrouw, die voor bondgenoote haar dochter had, die alléén reeds tegen den vroegeren student, nu meester in de rechten, opgewassen was.

(*Wordt vervolgd*.)

Een valsche balans.
Door Béha.
(*Vervolg*.)

Martha liet het briefje in den zak glijden en begaf zich naar haar kweekelingen. Het was niets opvallends, dat de heer Rosman haar kwam opzoeken: hij had voor den verkoop harer meubels gezorgd en met vriendschappelijke voorkomendheid haar alle onaangenaamheden bespaard, die aan het opbreken van een huishouding verbonden zijn. Zoo kwam het, dat zij meermalen persoonlijk met hem in aanraking moest komen.

Zij speelde nog een poosje met de kinderen op het grasperk, waarbij zij zelve zich weer met de oude vroolijkheid bewoog, en ging toen met haar in huis.

Onderweg greep Louise haar arm vast en zei vleiend: ‘O, mevrouw Vos, ik heb u zoo lief, ge moogt ons nooit weer verlaten. Niet waar, gij blijft altijd bij ons?’

‘Als ge heel vlijtig en zoet zijt, mijn kind, hoop ik nog lang te kunnen blijven.’

‘Ook Emma heeft het gaarne,’ keuvelde het meisje verder, ‘zij zegt, dat gij bij ons veel knapper geworden zijt.’

'Zoo iets zegt men iemand niet terug,' merkte de oudere zuster pruilend aan.
Martha glimlachte. 'Wees niet boos, Emma!' zei zij. 'Jelui vlijt en goed gedrag hebben mij weer gezond en vroolijk gemaakt.'

IN DE WACHTKAMER VAN DEN TANDARTS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN P. SALTINI.

Het souper was afgeloopen. Men praatte nog een poosje, toen verdiepte de fabrikant zich in zijn couranten. Alfred onderhield zich met zijn zusjes, maar wist het zoo aan te leggen, dat hij Martha weer in het gesprek haalde, en hij gaf dit ten slotte een wending, dat de meisjes zich tot zwijgen veroordeeld zagen, omdat zij het niet begrepen. Louise hield dat niet lang uit. Eindelijk greep zij de hand van haar gouvernante en zei zacht: 'Och toe, mevrouw Vos, zing ons nog een liedje! Ik droom altijd zoo zoet, als ik u heb hooren zingen.' Martha weerde het af en fluisterde: 'Morgen, kind, van avond komt het niet goed uit.'
Het kind vertrok het gezichtje en antwoordde: 'Ach, ik had er mij al op verheugd.'
'Mag ik mij bij het verzoek van mijn zusje aansluiten, mevrouw?' vroeg nu Alfred, die begrepen had, wat Louise wenschte. 'Zou u de goedheid willen hebben?'
'Heel gaarne, als het u genoegen dcet.' Louise sprong naar haar broeder toe en lispelde hem in 't oor: 'Je bent lief, Alfred!' en toen huppelde zij naar de aangrenzende

EEN UITSTAPJE OP ZEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LIONEL WALDEN.

kamer om de kaarsen bij de piano aan te steken.

Martha stond op en ging met Emma eveneens naar de andere kamer.

'Het hindert u toch niet, papa,' vroeg Alfred, als mevrouw Vos een lied voordraagt?'

'Volstrekt niet, integendeel,' antwoordde de fabrikant, zijn lectuur weer opnemend, terwijl de zoon door de portière den salon binnentrad.

'Wat moet ik dan zingen, Louise?' vroeg Martha.

'Van het Viooltje,' antwoordde het kind, 'dat is zoo mooi.'

En de jonge vrouw zong met haar vloeiende, bezielde stem Mozarts liefelijke toondichting, en Alfred stond verrukt naast de piano te luisteren. Toen zij geëindigd had, vloog haar blik naar den jongen man, en zij zag zijn donker oog met eigenaardigen glans op haar gericht. Zij verschrok onder dien blik, het bloed steeg haar naar de wangen, en door haar ledematen trilde een gevoel, waarmee zij voor altijd meende afgedaan te hebben. Louise klapte vergenoegd in de handen. 'Nog een, toe!' verzocht zij.

'Mooi, zeer mooi, mevrouw Vos!' stemde de fabrikant in, die onder het zingen zacht was binnengetreden. Hij had den eigenaardigen blik opgevangen, dien zijn zoon op de zangeres geworpen had, en hij voelde zich verontrust. 'Maar mij dunkt, ge moogt u niet te veel inspannen,' ging hij voort. 'Louise, het is niet aardig van u, mevrouw met uw verzoeken te plagen.'

Martha was blij, op deze wijze van een volgend lied ontslagen te worden en verliet kort daarop met de kinderen het gezelschap der beide heeren.

III.

De heer Rosman verscheen stipt op het aangegeven uur. Hij was nog zorgvuldiger gekleed dan anders, hetgeen Martha echter niet opviel. Ook ontging het haar, dat hij wat opgewonden sprak.

'De zaken zijn dus thans volkomen in orde, mijnheer Rosman?' vroeg zij.

'Volkomen, en uw geld is goed belegd.'

'Gij hebt uit den verkoop der meubels meer gemaakt dan ik gedacht had.'

'Ja, ze zijn goed betaald,' antwoordde Rosman knikkend. Dat hij zelf een gedeelte er van gekocht had, zei hij niet, maar Theodoor Rosman was een schrander man, en hij had er zijn redenen voor aldus te handelen.

'Ik heb dus nog altijd een appeltje voor den dorst, wanneer mijn omstandigheden eens mochten veranderen,' merkte mevrouw Vos aan.

'O, in dat geval.... ik bedoel.... is u tevreden in uw positie?'

'Zeer tevreden, gelukkig zelfs! En ik kan u niet genoeg dankbaar zijn, dat gij juist mij bij den fabrikant hebt aanbevolen.'

'Ja, maar zou u niet nog gelukkiger kunnen worden?'

'Hoe bedoelt ge dat, mijnheer Rosman?'

'Wel, u is toch eigenlijk slechts in dienstbetrekking hier, hoe goed u ook behandeld moogt worden. Verlangt u er niet naar, weer uw eigen meesteres te zijn?'

'Op het oogenblik heelemaal niet. Hoe zou ik dat ook kunnen?'

'Toch wel, beste mevrouw, u kunt het, als u wil, werkelijk u kunt het.' En de heer Rosman streek en plukte zenuwachtig aan zijn glimmende handschoenen.

Martha glimlachte. ‘Hebt ge al weer iets nieuws voor mij ontdekt, mijnheer Rosman?’ vroeg zij. ‘Misschien een betooverd paleis?’

‘Geen betooverd paleis, maar een fraai, aangenaam tehuis. Och, begrijpt u mij dan waarlijk niet, lieve mevrouw?’ En de eerste boekhouder van de firma Steenberg werd rood tot over de ooren. Als een lichtstraal trof het thans Martha's geestesoog, en zij werd zeer ernstig.

‘Wat wenscht u dan van mij, mijnheer Rosman?’ vroeg zij.

‘Ik zou.... maar kom, het moet eenmaal gezegd worden. Dus, ik zou graag met u willen trouwen, ik zou alles wat ik heb, aan uw voeten willen leggen, ik zou u gelukkig willen maken.’

Martha schudde zacht het hoofd. De man tegenover haar had haar in de droevigste omstandigheden haars levens trouw ter zijde gestaan, hij had zich een betrouwbaar vriend betoond, en het deed haar leed hem te moeten bedroeven. Maar geen oogenblik stond zij in twijfel, wat zij te doen had.

‘Uw aanzoek is zeer vereerend voor mij, mijnheer Rosman,’ zei ze langzaam en vriendelijk, ‘maar ik kan het niet aannemen.’

‘Niet, werkelijk niet?’ hernam de boekhouder verbaasd. ‘Ja, ik dacht er niet aan, ik beval u zeker niet. De vrouwen zien meer naar het uitwendige, en in dat opzicht kan ik mij met zoo menigen vlasbaard niet meten. Maar ik meen het eerlijk.’

‘Daaraan twijfel ik volstrekt niet, ik heb u enkel als een rechtschapen man leeren kennen.’

‘Ik acht mij ook inderdaad beter dan veel anderen, die er voor doorgaan. Er zijn veel schurken in de wereld, mevrouw!’

‘'t Is mogelijk, maar ik mag uw aanzoek niet aannemen.’

‘Moogt u niet? Wat belet u het aan te nemen?’

‘Mijn hart. Ik kan mijn hand niet geven zonder mijn hart.’

‘En spreekt er in uw hart niets, heelemaal niets voor mij?’

‘O, zeker! Ik ben u grooten dank verschuldigd, en ik zal nooit vergeten, wat u in dagen van lijden voor mij gedaan hebt.’

‘Ik zou u zoo gaarne voor alle verdriet willen behoeden. Ja, ik wil u helpen, het aandenken aan den u zoo dierbaren afgestorvene te bewaren; ik deed dit reeds, toen ik uw beste meubels zelf overnam.’

‘Gij zelf?’ vroeg Martha verbaasd.

‘Kunt u daaraan niet zien, hoe onbaatzuchtig ik ben?’ antwoordde Rosman met een voldaan glimlachje.

Doch Martha zag daarin slechts een speculatie op haar hand en voelde zich door de handelwijze van den man afgestooten.

‘Het spijt mij,’ hernam zij koud, ‘dat gij zulke offers om mijnentwil gebracht hebt. Maar ik hoop die voorwerpen weer van u te kunnen inlossen.’

‘Hoe? Wilt ge aldus mijn diensten vergelden?’

‘Dat had ik van u noch gewenscht, noch gedacht,’ antwoordde Martha.

‘Ik mag dus geen hoop koesteren?’

‘Neen, mijnheer Rosman. Het doet mij leed, dat ge u daardoor beleedigd gevoelt, maar ik kan en mag niet anders handelen.’

‘Moge dit uur u nooit berouwen, mevrouw Vos!’ zei Rosman ruw en stond op. ‘Gij verwerpt een hart, dat het trouw en eerlijk met u meende. Toch zal ik niet ophouden u lief te hebben en over u te waken. Misschien herinnert gij u later gaarne nog eens mijn aanbod.’

Hij maakte een korte buiging en verliet de kamer. In de gang ontmoette hij den fabrikant, maar Rosman was zoo opgewonden, dat hij zijn chef heel niet bemerkte en hem zonder te groeten voorbijliep. De heer Steenberg zag hem hoofdschuddend na; hij had zijn boekhouder, dien kalmen man, nooit in zulk een toestand gezien.

'Wat wou mijnheer Rosman hier?' vroeg hij het kamermeisje.

'Hij is bij mevrouw Vos geweest,' antwoordde zij; 'zij hebben een lang gesprek met elkaar gehad.'

De fabrikant ontstelde even, daarop begaf hij zich kort beraden naar de spreekkamer, waar Martha den boekhouder ontvangen had. De jonge weduwe zat nog op dezelfde plaats, waar Rosman haar had aangetroffen. Zij hield het hoofd in de hand geleund en keek peinzend vóór zich uit.

Bij het binnentreden van den fabrikant overtoog een vluchtig rood haar wangen, en zij stond op.

'Vergeef me, mevrouw Vos, zoo ik nieuwsgierig schijn te wezen,' begon hij. 'De heer Rosman kwam mij zooeven tegen, heelemaal van streek, naar 't mij toescheen; wat wilde hij van u? Ik wil hopen, dat het niets onaangenaams geweest is?'

'Och neen, mijnheer,' antwoordde Martha, 'maar ik kan zijn opgewondenheid begrijpen.'

'Nu, ik wil mij niet in uw private aangelegenheden mengen, 'vervolgde de heer Steenberg.

'U moogt het weten, wat hem tot mij voerde. Hij heeft mij een huwelijksaanzoek gedaan.'

'En gij hebt hem afgewezen?' vroeg de fabrikant snel.

'Ja. Het speet mij om hem, want ik geloof, dat hij het goed meende, en ik ben hem veel dank verschuldigd.'

De heer Steenberg glimlachte. 'Een knappe vrouw als gij, beste mevrouw Vos,' zei hij langzaam, 'mag inderdaad hoogere eischen stellen dan die door den heer Rosman bevredigd kunnen worden.'

Martha bloosde. 'U neemt mij niet kwalijk, mijnheer?' zoo ontweek zij een verder antwoord, 'ik moet eens naar de kinderen gaan zien.' Daarmee sloop zij hem voorbij.

'Zij is werkelijk een knappe vrouw,' mompelde de fabrikant, 'als geschapen om een salon eer aan te doen. Maar het wordt tijd, ik moet handelen.' En hij legde de handen over den rug en schreed geruimen tijd in de kamer heen en weer. Zijn gelaat werd daarbij hoe langer hoe ernstiger, ten laatste bleef hij staan en zei binnensmonds: 'Dat heb ik niet gewild en kon het ook niet voorzien. Maar hoe ook, ik moet goedmaken, en hoe zou ik het beter kunnen?'

Hij streek zich over het voorhoofd, alsof hij iets wilde afwisschen, ging naar den grooten penantspiegel en bezag zijn beeltenis. Hij was nog een knap man, ondanks zijn meer dan vijstig jaren, en misschien meende hij dat zelf ook, want hij verliet met een opgeruimd gezicht het vertrek.

Na het middagmaal nam de fabrikant zijn zoon en zijn beide dochters mee naar zijn eigen kamer.

'Ik heb iets met u te bespreken, lieve kinderen,' zei hij, nadat hij de deur gesloten had. 'Gaat zitten!'

Hij zelf nam in zijn leunstoel plaats. Alfred leunde tegen den schoorsteenmantel, nieuwsgierig, wat zijn vader aan hem en te gelijk aan zijn jongere zusters had mee te deelen. De fabrikant bespeurde den vragenden blik van zijn zoon, doch richtte zich het eerst tot de beide meisjes.

‘Emma en Louise,’ zei hij vroolijk, ‘ik bemerk, dat gij mevrouw Vos zeer lief hebt gekregen en ge wenscht zeker, dat zij nog lang bij jelui blijft?’

‘Zeker, papa,’ riep Louise, ‘zij mag heelemaal niet meer weggaan; ik heb haar zoo lief, ik geloof, dat ik dood ging, als zij ons verliet.’ ‘Dat verheugt me; maar 't zou toch kunnen gebeuren. Mevrouw Vos is een jonge, knappe vrouw; er zou dus wel eens een man kunnen komen, die haar wilde trouwen, en dan zoudt ge haar verliezen.’

‘Ja, dat zou best kunnen gebeuren,’ zei Emma ernstig, en zij wierp een zijdelingschen blik op haar broeder. Deze scheen te vermoeden, waar zijn vader met zijn toespraak heen wilde, en er kwam een vreemde glans in zijn oogen. Zijn aangezicht werd bleek en zijn adem hijgde.

‘Maar dat mag zij niet,’ riep Louise, ‘ik duld het niet, en u moogt het niet toestaan, papa.’ En het eigenzinnige meisje sprong op en plaatste zich vóór haar vader.

De fabrikant glimlachte. ‘Er is maar één middel, om dat te beletten,’ meende hij, ‘en dat is, dat ik haar aan u tot moeder geef, door haar te trouwen.’

‘Heerlijk, prachtig, papa!’ riep Louise uit; zij sprong op haar vader toe, sloeg een arm om zijn hals en kuste hem. ‘O, wat is u een verstandige, lieve papa!’

‘En jij, Emma, wat dunkt jou er van?’ vroeg mijnheer Steenberg aan zijn oudste dochtertje.

‘Wat papa doet, is goed,’ antwoordde het kind langzaam.

‘Houdt ge niet ook van mevrouw Vos?’

‘O ja, zij is zeer goed voor ons, en ik geloof, dat onze overleden mama het ook goedvindt.’

Bij deze woorden van het kind vloog een schaduw over de gelaatstrekken van den fabrikant. Thans echter richtte hij het oog langzaam op zijn zoon. Deze stond onbe-

weeglijk bij den schoorsteen, geen spier op zijn gelaat vertrok, en zijn blik rustte vast op zijn vader.

'Hoe denkt mijn zoon over mijn voornemen?' vroeg Steenberg.

'Ik heb daarin niets te zeggen,' antwoordde Alfred koel. 'Dit zijn uw eigen aangelegenheden, papa.'

'Maar het zou mij verheugen, als ook gij mijn keus billijktet. Hebt ge iets op mevrouw Vos aan te merken? Zij is van zeer goede familie, haar vader was professor, en zij zelve is, zooals ge wel hebt kunnen opmerken, fijn beschaafd.'

'Ik heb mevrouw Vos leeren waardeeren,' antwoordde de zoon, 'zij weegt tegen een dozijn dames uit onze zoogenaamde hoogere kringen op.'

'Uw oordeel is mij aangenaam, en ik mag dus hopen, dat ge haar, als mijn vrouw, de verschuldigde achting niet zult onthouden.'

'Daaromtrent kan u zonder zorg wezen. Maar is u er zeker van, dat zij uw hand aanneemt?'

'Ik wilde niet eerder met haar spreken, voor ik jelui meening gehoord heb. Maar daaraan twijfel ik geenszins. Bied ik haar niet een schitterende positie aan?'

'Zulk een gedachte eert de vrouw uwer keuze niet,' merkte Alfred op scherpen toon aan. 'Mevrouw Vos staat mij te hoog, dan dat ik haar voor dergelijke redenen toegankelijk acht.'

De fabrikant beet zich op de lippen.

'Nu, dat is op slot van rekening mijn zaak,' antwoordde hij eenigszins geprikkeld. 'Zij zal op prijs weten te stellen, wat ik haar aanbied.'

Alfred zweeg. Maar Louise, die haar broeder verwonderd had aangekeken, omdat hij niet met haar blijdschap wilde instemmen, wendde zich tot haar vader en sprak: 'Papa, ik weet wat. De volgende week viert mevrouw Vos haar geboortedag; dan brengt u haar de tijding als verjaarsgeschenk.'

'Wat ben je toch schrander!' zei de fabrikant, terwijl hij het kind naar zich toe trok. 'Ja, dat zullen we doen. Maar verraadt nu ook niets!'

'Van mij zal niemand het vernemen,' betuigde Louise, en toen de vader naar Emma keek, zei deze: 'Ik zal zwijgen, papa.'

De fabrikant stond op en naderde zijn zoon. 'Ik koester de hoop, Alfred,' zei hij zachter gestemd, 'dat ge den stap, dien ik voornemens ben te doen, gunstiger zult leeren beoordeelen, dan ge heden doet.'

'Ik ken mijn plicht, papa.'

Dit antwoord beviel zijn vader niet; de fabrikant wendde zich af en verliet de kamer.

'Ik mag je niet meer lijden, Alfred,' begon Louise weer, 'als ge mevrouw Vos niet lief hebt.'

'Je bent een dwaas ding,' antwoordde de jongeman en verdween eveneens.

Van dezen dag af zocht Alfred het gezelschap der jonge vrouw niet meer op zooals anders, ja, hij vermeed het, haar alleen aan te treffen. Martha bemerkte zijn veranderd gedrag jegens haar en zij wist het zich niet te verklaren. Maar het smartte haar diep, en zij had er veel voor gegeven, als zij de oorzaak gekend had. Daarentegen overstelpte de kleine Louise haar bij iedere gelegenheid met haar liefkoozingen, en meer dan eens fluisterde zij haar toe: 'Ik weet iets, mevrouw Vos, maar ik zeg het niet. 't Is iets moois, en ik verheug er mij al bij voorbaat over. Op uw verjaardag zult gij het vernemen.'

De geheimzinnige aanduidingen van het kind, het buitengewoon vriendelijk gedrag van den fabrikant jegens haar, dat zoo vreemd afstak bij dat van zijn zoon, dat alles bracht de jonge vrouw in verwarring, en zij begon zelve vurig naar den dag te verlangen, die de oplossing van het raadsel brengen zou.

(*Slot volgt*)

Een eigenhandige brief van Napoleon I.
Historische vertelling.

Het huwelijksverdrag van Napoleon I met de dochter van keizer Frans I, aartshertogin Maria Louise, was te Weenen door Berthier, prins van Neufchâtel, uit naam des keizers onderteekend, en een brief der koningin van Napels, die den 16en Maart 1810 de prinses bij haar familie had afgehaald, meldde Napoleon, dat zijn nieuwe gemalin vóór het einde der maand te Saint-Cloud zou aankomen.

De keizer bevond zich in die dagen te Compiègne. Ongeduldig door de vertragingen, die het gevolg waren der hofetiquette, volgde hij in den morgen van den 19en Maart op een kaart den weg, dien Maria Louise moest nemen, en als men hem de plaatsen, waar zij zich moest ophouden, zag opschrijven, had men kunnen denken, dat hij het plan voor een nieuwen veldtocht uitwerkte. Duroc, de oppermaarschalk van het paleis, die toezag, hoe Napoleon de afstanden berekende, was op dit oogenblik alleen bij den keizer. Eindelijk richtte deze zich op, en de kaart grimmig wegstootend, zei hij tegen Duroc:

'Het is zoo, wij moeten er ons bij neerleggen; niet vóór den 29en zullen wij de nieuwe keizerin zien. Dat komt van al die malle toespraken. Dit chapiter is in Duitschland nog vervelender dan in Frankrijk. Daar kunnen wij van meespreken, niet waar, Duroc?'

'Ja, sire.'

'Daar ik zoo ongeduldig ben, zou men waarachtig kunnen gaan denken, dat mijn hart getroffen is.'

De keizer glimlachte bij deze woorden. Plotseling verduisterde zich zijn gezicht, alsof hij door een pijnlijke herinnering werd overvallen. Eenige oogenblikken zweeg hij, waarna hij tot Duroc de zonderlinge vraag richtte:

'Weet ge wel, Duroc, dat ge van geluk kunt spreken?'

De oppermaarschalk gaf door zijn houding en gebaren verbazing te kennen.

'Ik denk er niet aan, sire, mij over mijn lot te beklagen; mijn positie is, dank - zij de goedheid van Uwe Majesteit....'

'Och, mijn waarde, ik bedoel niet, wat ik voor u heb kunnen doen, noch de positie, die ge bij mij bekleedt.... Ik bedoel veeleer een verdienstelijke eigenschap, die ge bezit en die ik u op dit oogenblik benijd. Gij bezit een geluk, waarnaar ik vurig verlang.'

'Alles stel ik tot uw beschikking, sire, alles wat ik ben en bezit.'

'O, mijn vriend, ik ken uw groote toewijding jegens mijn persoon, en menigmaal heb ik die op de proef gesteld. Maar de eigen schap, die ik bedoel, het geluk, waarvan ge u niet bewust schijnt te zijn, kunt ge mij niet meedeelen.'

Duroc zocht naar de oplossing van dit raadsel en kon ze niet vinden. De keizer scheen schik te hebben in zijn verlegenheid en zei ten slotte:

‘Ik zal je uit den droom helpen: gij hebt een mooie en leesbare hand van schrijven, ge zoudt er les in kunnen geven.... terwijl ik ternauwernood mijn eigen schrift kan lezen.’

‘Is dat alles, sire? Voor keizer Napoleon is dat onnoodig, daarvoor heeft hij zijn secretarissen.. U dicteert en zij schrijven.’

‘Ik moet vandaag, uiterlijk morgen eigenhandig, versta me wel: eigenhandig een brief schrijven. Denk eens aan mijn toestand, gij, die weet hoe ik schrijf, of liever hoe ik niet schrijf.’

Toen Duroc deze bescheiden en deemoedige bekentenis hoorde, kon hij een beweging van vroolijkheid niet onderdrukken, en de keizer, die weer goed geluimd was, werd daardoor in het minst niet beleedigd. Duroc stond nu eenmaal goed bij hem aangeschreven en mocht heel wat zeggen.

‘Ja, mijn waarde,’ vervolgde Napoleon, ‘ik ben gedwongen, zelf een brief aan mijn schoonvader te schrijven.’

De keizer nam van zijn schrijftafel een brief, dien hij den oppermaarschalk overhandigde.

‘Berthier, de prins van Neufchâtel, wil het zoo.’

‘Hoe, sire, de wil van Berthier....’

‘Staat in dit geval boven den mijne. Hij verklaart, zooals ge ziet, dat ik onvoorwaardelijk door een eigenhandigen brief keizer Frans moet bedanken, dat hij mij de hand van zijn dochter heeft gegeven. Ik geloof zelfs, dat Berthier het officieel in mijn naam beloofd heeft, en op dit oogenblik wacht mijn schoonvader reeds met ongeduld op het schrijven van zijn schoonzoon.’

‘Sire, ik geef toe, dat het een moeilijk geval is, maar ik zie niet in, dat Uwe Majesteit ook ditmaal de kunst van Menneval of een anderen secretaris niet te hulp zou kunnen roepen. De vorsten weten bij ondervinding, dat de keizer der Franschen geen tijd heeft, om zijn brieven zelf te schrijven, en tot dusver hebben zij het niet kwalijk genomen, dat Uwe Majesteit zich in uw correspondentie met hen van een vreemde pen bediende. De keizer van Oostenrijk zal nu wel geen hooger eischen stellen.’

‘Het zou zeker geen *casus belli* worden, maar het is hier een buitengewone zaak, een kwestie van betamelijkheid, van plicht En moet ik, afgezien daarvan, den goeden Frans niet eens een genoegen doen? Ik zal dus den brief schrijven.... ten minste, ik zal het probeeren.’

De keizer scheen een besluit genomen te hebben en ging voor zijn schrijftafel zitten. ‘Hoe jammer,’ zei hij lachend, ‘dat ik geen veertien dagen tijd heb.’

‘Waarom dan, sire?’

‘Wel, dan liet ik den leeraar in schoon schrijven mijner pages komen; ik zou mij met hem opsluiten, en na eenige lessen zou ik wel weer kennen wat ik op de school te Ajaccio geleerd heb.... Maar gij schijnt mij niet te gelooven?’

Duroc had met het hoofd geschud, en dit teeken van ongeloof had de keizer bemerkt.

‘Ik betwijfel het, sire,’ antwoordde Duroc. ‘Uwe Majesteit zal mij deze openhartige bekentenis vergeven.’

‘Welnu, ik zal je bewijzen, dat ik mijn schrijfkennis niet geheel en al vergeten heb. Toen ik op school was, muntte ik niet door mijn schrift uit, dat geef ik toe; mijn oom berispte mij dikwijls over mijn hanepooten, maar ik leerde ten slotte toch leesbaar schrijven, en nog vóór weinige jaren kon men mijn schrift goed ontcijferen.’

Onder deze woorden had Napoleon een pen genomen en ze diep in den inkt gedoopt.

‘Ha, mijnheer de oppermaarschalk,’ zei hij lachend tegen Duroc, ‘gij denkt, dat ik niet in staat ben, een enkelen regel leesbaar schrift te leveren; ik zal u het tegendeel bewijzen.’

De keizer had niet bemerkt, dat hij de top pen zijner vingers met inkt bemorst had. Een groot vel papier nemend, begon hij eenige regels te schrijven, maar zeer langzaam en blijkbaar met de bedoeling, Duroc beschaamd te maken. De oppermaarschalk boog zich over de schrijftafel, om het werk des keizers te beoordeelen, die, met den ijver van een schooljongen, voor straf beducht, voortging met schrijven. Na een kwartier, toen het papier vol inkt en letters als koeien was, hield de keizer op en wendde zich tot Duroc.

‘Ik geloof bijna, dat ge gelijk hebt. Maar deze pen is ook afschuwelijk, en ik zou haast zeggen dat ze hier is neergelegd om mij woedend te maken en u de overwinning te bezorgen.’

Met deze woorden wierp hij de pen weg. Opstaande riep hij uit: ‘En toch moet ik dien brief schrijven! Hij mag Goddank kort zijn. Wat de tijd en gebrek aan oesening toch vermogen: het scheen mij, terwijl ik die woorden met moeite neerkrabbelde, toe, dat ik weer op de schoolbank zat: ik had dezelfde moeite als toen ik voor het eerst leerde schrijven.’

‘Maar sire, Uwe Majesteit mag niet aanstonds den moed verliezen. Bij de eerste poging was geen volkomen succes te verwachten; ze moet nog eenige keeren herhaald worden, en dan komt Uwe Majesteit wellicht tot een bevredigend resultaat.,’

'Dat wil zeggen, dat ik nog een dozijn van deze groote vellen moet volkrabbelen. Ge hebt goed praten, ik zou je wel eens in mijn plaats willen zien, mijnheer de oppermaarschalk.'

Op dit oogenblik viel de blik van Napoleon op de klok. 'Al twee uur,' zei hij, 'al twee uur! Ik was vergeten, dat ik vandaag op de jacht moest gaan; alles is gereed en men wacht mij. Vooruit, Duroc, wij zullen de schrijfkunst en den schoonvader vergeten; en ik moet ook probeeren, de kramp uit mijn arm te verdrijven.'

Nu bemerkte hij eerst, dat zijn vingers met inkt bemorst waren, wat hem zeer onaangenaam scheen te zijn, want men weet, dat hij met zekere coquetterie zijn mooie, altijd witte handen verzorgde. Hij greep zijn zakdoek en trachtte de vlekken te verwijderen, maar de inkt bood weerstand aan al zijn wrijven, en de keizer moest het opgeven.

Hij nam zijn hoed, en door Duroc vergezeld, verscheen hij op het groote plein voor het paleis, waar hij te paard steeg. Het betrokken gezicht van den monarch viel allen op; hij werd zelfs niet vriendelijker in tegenwoordigheid der dames, die in rijtuigen de jacht volgden. Den oppermaarschalk Duroc had hij bevolen naast hem te blijven; dikwijls richtte hij het woord tot hem, maar met zachte stem, als vreesde hij verstaan te worden.

De vroolijkheid der jacht leed onder Napoleons slechte luim; men durfde niet vroolijk zijn, als de meester het niet was. Men vroeg zich af, of misschien uit het Noorden of Zuiden slechte tijdingen waren gekomen. Zou de keizer van Oostenrijk Napoleon door politieke eischen vertoornd hebben, die het kabinet der Tuileriën niet kon inwilligen? Zou de nieuwe keizerin te levendig aan haar verdriet over de scheiding van haar familie hebben lucht gegeven?

Deze vermoedens en gissingen werden gewaagd, terwijl men herten, reeën en hazen achtervolgde. Maar nadat de keizer bijna in de lucht eenige schoten had gelost, om dan toch voor het oog eenige belangstelling in de jacht te toonen, waartoe hij de vertegenwoordigers der voornaamste mogendheden had uitgenoodigd, trok hij zich vroeg in zijn vertrekken terug.

'Ik moet werken,' zei hij zacht tot Duroc, waarop deze glimlachte.

De oppermaarschalk wist wel, van welke soort het werk was, dat de keizer bedoelde. Maar toen hij den keizer verliet, wist hij ongemerkt weg te sluipen, om aan de vragen der hovelingen te ontkomen. Dezen hadden hem gedurende de jacht voortdurend naast den keizer gezien en vermoedden niet ten onrechte, dat hij iets wist. Duroc stelde hen echter door zijn overijlde vlucht te leur.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Winterlandschap. -

EEN VERDACHTE ZAAK, NAAR M. LEBLING.

Al heeft de guurheid van den winter voor de meesten weinig aantrekkelijks, tenzij men wellicht, behaaglijk aan het hoekje van den haard gezeten, met de woede der ontketende elementen spot, niemand zal ontkennen, dat ook een winterlandschap zijn eigenaardige bekoorlijkheid bezit.

Zulk een bekoorlijkheid ademt onze eerste gravure in dit nummer, waartoe zoowel de smettelooze blankheid der sneeuw, de ijlheid der bladerlooze boomen, wier getakte scherp afsteekt tegen de dikke lucht, en de fantastische vormen der eenzame huizinge bijdragen.

Een beeld van triestige verlatenheid biedt onze gravure toch niet, integendeel, ook hier zien wij in haar schijnbare doodschheid het volle, rijke leven der natuur, zij het al in een andere gedaante, dan bij voorbeeld lente of zomer te aanschouwen geeft. Altijd zomer zou op den duur eentonig en saai worden; juist de geregelde afwisseling in het leven en de ontplooiing der natuur schenkt het hoogste genot.

In de wachtkamer van den tandarts. -

Dat het daar, hoe geriefelijk het vertrek ook moge zijn ingericht, aangenaam wachten is, zal wel niemand beweren. Maar gelegenheid tot karakterstudie is er zeker. Zie bij voorbeeld den man, wiens gezicht met een breeden doek is omwonden en die toch heel gemoedelijk, met iets stoïcijnsch, zijn krant zit te lezen. Of den heer, die staande zijn horloge raadpleegt en uitrekent hoe lang het nog kan duren voor het zijn beurt is. Of den waardigen ouden heer met den hoogen hoed, die. de handen op zijn stok geleund, met blijkbare belangstelling den pijnlijken tand van den kleinen kiespijnlijder inspecteert, daarbij zijn eigen pijn voor een oogenblik vergetend.

Het meest de aandacht trekt wel de tegenspartelende knaap op den voorgrond, die ondanks het vriendelijk voorkomen en de vriendelijke woordjes van den tandarts te keer gaat, of zijn laatste uur geslagen is. En erger u dan, als ge wilt, aan de wreede harteloosheid van den zoon van Mars, die met den begrijpelijken afkeer van het jeugdige slachtoffer voor de martelkamer onbarmhartig den spot drijft.

Een uitstapje op zee. -

Wel een aardige groep, die ronde, blonde kinderkopjes en de stoere visschersman in het bootje, rustig dobberend op de wijde wateren der zee, beeld der oneindigheid.

Van jongsaf hebben zij de zee gezien en is deze hun element geworden, waarop zij zich even veilig voelen als wij op den vasten wal. Zij vinden het prettig, op het schuimende, spattende water te zwalken, onbewust van al de ellende, die het in zijn ondoorgrondelijke diepte verbergt, van al het wee, dat het gebracht heeft over de

hunnen, die het in alle richtingen beploegen en doorkruisen, om er hun levensonderhoud te winnen.

Kloeke visschers en flinke visschersvrouwen zullen uit deze knapen en meisjes groeien, en zij zullen de tradities voortzetten van een geslacht, dat door moed en godsdienstzin en groote daden heeft uitgeblonken.

Een verdachte zaak. -

Een muis opgesloten in een kleine, getraliede gevangenis, - het is te begrijpen, dat onze beide viervoeters er het hunne niet van hebben. En dat de zaak hun verdacht lijkt blijkt hieruit, dat beiden op eerbiedigen afstand daarvan blijven, de een hoog-ernstig het vreemde geval beziende, de ander nijdig-glurend, maar toch allesbehalve op zijn gemak alle bewegingen der muis bespiedend. Vermoedelijk zal hun hondenverstand de zaak wel niet tot volledige klaarheid weten te brengen.

Allerlei.

Behandeling van tapijten. -

Tapijten blijven veel langer bruikbaar, wanneer zij behoorlijk van stof gezuiverd worden, daar de dikwijls scherpe stofdeeltjes de draden van het weefsel kunnen vernielen. Een tapijt moet ook nooit afgeborsteld worden, daar dit eveneens tot vernieling van het weefsel bijdraagt. De beste manier van schoonmaken is uitschudden en uitkloppen. Door een tapijt nu en dan even met zout water te bevochtigen, blijven de kleuren beter behouden.

[Nummer 48]

De Van Randerberg's,
door
Julie Russel.
(*Vervolg*.)

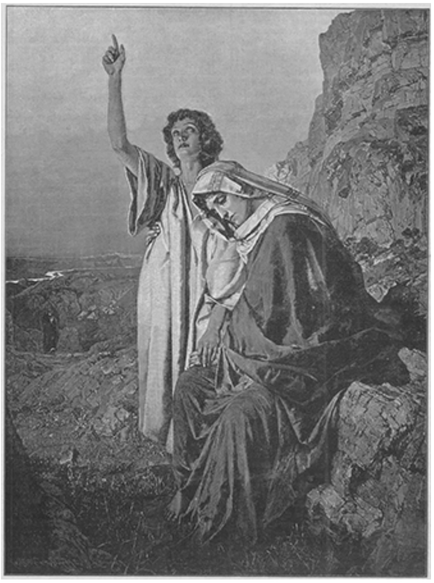

OP DEN TERUGWEG NAAR JERUSALEM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FERDINAND GRAAF HARRACH.

Het tweegevecht of liever het viergevecht op leven en dood leidde tot de uitkomst, dat de heer van Schwachenstein, den avond voor zijn huwelijk, dertig duizend gulden ontving voor zijn stamhuis, en een leger van werklieden hun intrede deden op den burcht. De bruiloft was schitterend. Van den kant des bruidegoms waren twee vrienden met zeer lange namen, die zeer luid lachten, hard vertelden en duchtig dronken, en wier aanwezigheid den heer van Waldenhof, wiens dochters ze als cavaliers toegevoegd waren, deed besluiten, vroeger dan overeengekomen was te vertrekken.

Des barons eenige zuster, freule Alwine von Schwachenhausen, was wegens ongesteldheid, zooals hij zeide, verhinderd het feest bij te wonen.

De freule woonde bij een oude nicht, die zich Von Schwachenhausen zu Schwachenstein noemde, en waar de jonge dame zooveel als ongesalarieerde gezelschapsjuffrouw was. De oude dame, die trotsch was op de kwartieren der Schwachenhausen's, zeker omdat ze niet veel anders had om trotsch op te zijn, beschouwde het huwelijk van haar neef als een mésalliance, en verbood zijn zuster, bij de echtverbintenis tegenwoordig te zijn. Alwine was verteederd door het briefje van honderd mark, dat haar broeder haar in een opwelling van vrijgevigheid gezonden had van de som, die hij bij een geldschieter, dank aan zijn ophanden huwelijk, had losgekregen. Alles was vergeten en vergeven: ze dacht er niet meer aan, hoe hij haar langzamerhand het kleine erfdeel der ouders had afgeleend, toen zijn dobbelwoede zijn eigen bescheiden vermogen verzwolgen had; maar, zooals ze het vroeger gedaan had voor zijn wil, boog ze nu het hoofd voor de uitspraak der verwante.

Deze had het jonge meisje in huis genomen, toen ze door den baron was uitgeplunderd, en daardoor meende ze het uitsluitend recht verworven te hebben op den tijd, den smaak, de neigingen en de kleine talenten van Alwine, die zich ook gedwee naar al de grillen en luimen der oude dame voegde. Zij, die het niet van haar overdreven teergevoeligheid kon verkrijgen, van een mug kwaad te spreken, geloofde het een plicht der dankbaarheid, zich de gewoonte harer beschermster eigen te maken, van een ieder over den hekel te halen.

Freule Von Schwachenhausen zu Schwachenstein had, naast de liefkoozingen, waarmee ze haar vetten poedel overlaadde en de zorgen voor de gezondheid van het dier, geen lievere bezigheid dan het ophalen van oude familiegrieven en het beknibbelen en bekladden van oude vrienden en kennissen, die gehuwd waren, of het breeder hadden dan zij. Ze had altijd gewoond in de kleine stad, waarvan ze een bekende persoonlijkheid was, en kende de inwoners van ouder tot ouder. Hoewel ze steeds met de grootste minachting sprak over de menschen, die wezenlijk of volgens haar idée beneden haar stonden, versmaadde ze het niet, zich met hun aangelegenheden te bemoeien, en er zelfs een paar nederige kennissen op na te houden, die haar van alles, wat in hun kring omging, op de hoogte brachten.

Voor uitspanning haakte Alwine ellenlange kanten voor het huishouden en ging 's middags, als het de meesteresse van den hond te koud of te winderig was, met dezen aan een touwtje wandelen; want de veearts had een dagelijksche promenade voor hem aanbevolen. Haar weinig zeggende lichtblauwe oogen stonden dan soms vol tranen, als de wind scherp was, en deze en de koude schenen er een genoegen in te vinden, de punt van de spitse neus der wandelaarster erg rood te kleuren. Maar lijdzaam en geduldig zonder zich te beklagen, maakte zij het voorgeschreven uitstapje af, en, wat verwonderlijk was, ze zag er minder bedrukt uit in guur weer, niettegenstaande dit de sjofelheid van haar toilet meer deed uitkomen dan zijn milder, barmhartiger confrater, en de wind wel eens meedoogenloos kon omspringen met haar hoed van de mode van voor vijf jaar.

Gewoonlijk ontmoette ze dan Kunst, leeraar aan het gymnasium, die haar groette, en wiens bedeesden *coup de chapeau* ze met een lichten hoofdknik beantwoordde, terwijl een gedeelte van den blos harer neus naar haar wangen toog, die op Schwachenstein wel juist niet

blank maar toch frisch waren, en die de jaren en de stadslucht geel hadden getint. Kunst was haar buur. Van uit het venster van het achterkamertje, dat haar als slaapkamer was toegewezen, had ze het gezicht op de zitkamer van den leeraar, en, behalve den groet op de straat, als het slecht weer was, ontving ze er één, als ze klokke halfacht 's morgens het venster opende, en 's middags, als ze gedurende het middagdutje der huismeesteresse op haar kamer naar heur twee potten geraniums ging zien.

Deze wisseling van beleefdheden duurde sinds acht jaren, en de kennis had zich steeds tot hiertoe bepaald. Wel had de leeraar in het begin gewaagd te groeten, als hij de oude en jonge nicht samen tegenkwam; maar van de oude had hij zulk een vinnigen blik opgevangen, dat hij dat niet meer herhaald had.

Was het de liefde, die Kunst's brilleglazen bedierf, en hem het platte gezicht, de ronde oogen, die zoo doelloos rondkeken, alsof ze zich afvroegen, waarom hun bezitster eigenlijk op de wereld was, en wat zij daar moest doen - den grooten mond, waarvan de tanden bedenkelijk begonnen te deserteeren, - was het de liefde, die dit alles metamorphoseerde? Of was de titel van barones, die in zijn verbeelding om het meisje zulk een schitterenden aureool tooverde, dat hij daardoor verhinderd was de weinige bekoorlijkheden op te merken, die de stralenkrans omvatte? Of was het de goedheid des harten, die uit iederen trek en blik van Alwine sprak, het geduld, de zachtzinnigheid, waarmee hij haar dag in, dag uit, bij de verschrikkelijke oude tiranne haar geestverstompende taak zag verrichten, waarmee ze den vetten poedel straat in straat uit trok voor de gezondheid van het kostbare dier? Wie zal het zeggen? Hij sprak met niemand over het gevoel van liefde of bewondering voor zijn buurvrouw en ook niet met haar. Wat er ook in zijn hart omging, zijn gevoelens vertolkten zich alleen door de dagelijksche begroetingen en beschroomde, weinig zeggende blikken.

Of de freule ooit dacht aan een huwelijk met hem? Voor de enkele marken, die zich in haar beursje bevonden en die een heel kapitaal voor haar uitmaakten, zou ze niet één dier groeten willen missen. Ze zeiden haar, dat er in de wereld ten minste één persoon was, die zich om haar bekommerde, wien er iets aan gelegen was, door haar opgemerkt te worden, wien haar bestaan een genoegen moest zijn, en die haar meer gaf dan den kleinen, conventioneelen groet, dien de wereld aan de arme, afhankelijke nicht der oude freule meende verschuldigd te zijn. Ze waren haar een troost, een opbeuring, en ook een behoefte om den last des levens met berusting en gelatenheid te dragen.

Als ze bij toeval overdag op haar kamertje was, sloeg ze bewonderende blikken in de ledige zitkamer van den leeraar, met het rood fluweelen ameublement, de eikenhouten boekenkast en de fauteuils met franje, en zei bij zlch zelf, dat het wel prettig moest zijn, zulke mooie vertrekken te bewonen. Op Schwachenstein had ze slechts meubelen met leder of paardenhaar bekleed gekend, en bij haar nicht was dit ook zoo met de meeste stoelen en canapé's; alleen in het salon stonden twee ouderwetsche, ongemakkelijke armstoelen met veel hout en een beetje verschoten fluweel.

Aan trouwen met den bewoner der kamers dacht ze nooit. Het overwegen van de mogelijkheid, dat een barones Von Schwachenhausen in den echt zou kunnen treden met een leeraar Kunst, werd alleen reeds door de vrees voor haar nicht en haar broeder verre gehouden. Maar telkens en telkens, en zoo ook weer vandaag, kon ze niet nalaten een vergelijking te maken tusschen het vriendelijkbehaaglijk vertrek, waar

de leeraar met het kalme, goedhartig gelaat, met een boek in de hand in een armstoel aan de tafel gezeten is, en de sombere, ongezellige kamer beneden, waar de hond snorkt en de harde, liefdelooze meesteresse kijft en scheldt. Plotseling wordt ze in haar gepeinzen opgeschrikt door een krijschende stem, die kwaad en ongeduldig roept: 'Alwine, Alwine! waar zit je toch weer!'

Juffrouw Meier, de vrouw van den bakker, was de freule komen bezoeken, en deze gelegenheid gebruikte de jongere der dames snel om even naar haar kamertje te sluipen en zich te verdiepen in het beschouwen van den buurman en diens omgeving.

De bezoekster had een heerlijk traktaat voor de oude dame.

'Heeft u het ook gehoord van den assessor Bergstrasse?' begon ze, nauwelijks gezeten op den stoel, dien de gastvrouw haar op behoorlijken afstand aanwees.

'Wat is er?' vroeg deze, haar ooren spitsende en zich voorover buigende om toch maar niets te verliezen.

De bakkersvrouw kwam voor den dag met een verhaal, dat de freule met oog en oor verslond, terwijl ze nu en dan de handen vouwde, de oogen ten hemel verhief, en uitroepingen slaakte over de slechte wereld, de bedorven wereld, den goeden, ouden tijd, enz.

Achtereenvolgens werden nu ouders, grootouders, ooms, tantes, ja de nichten en neven van den assessor te berde gebracht. Zonden tegen al de tien geboden werden tegen hen opgevischt, en toen de wederhelft van den bakker het huis verliet, was de goede naam van een groot gedeelte der mannelijke en vrouwelijke inwoners der stad door de afgunstige tong van beide vrouwen verscheurd. Van de familieleden van de vrouw des huizes werd natuurlijk geen kwaad verteld; dit bewaarde de bakkerin voor de andere klanten.

Het jonge echtpaar Schwachenhausen had dus Berlijn tot woonplaats gekozen, en scheen er een weelderig huishouden op na te houden, want sedert de terugkomst van de bruidsreis had Amour reeds tweemaal om geld geschreven. Op *Mon Repos* had men evenwel geen geld beschikbaar. De aankoop van Schwachenstein, de uitzet der dochter, de herstellingen aan de nieuwe bezitting hadden verbazende sommen verslonden, en mevrouw Van Randerberg, die groote plannen voorhad om, zooals ze het noemde, den naam van het slot waardig op te houden, had in den laatsten tijd het huis op een aanmerkelijk kostbaarder voet ingericht.

Op den eersten brief had de jonkheer geantwoord, dat de toelage nog wel een weinig verhoogd zou worden, maar daarmee moesten ze zich ook tevreden stellen en geen buitensporigheden doen; de baron had immers ook de som voor zijn kasteel ontvangen. Toen den baron de brief door zijn gemalin werd voorgelezen, werd hij woedend. Die dertig duizend gulden behoorden hem persoonlijk, daar hoefde hij geen rekenschap van te geven, siste hij tusschen de tanden; ze moest maar zien geld te krijgen, doch geld moest er zijn om de schuldeischers te voldoen, die van alle kanten opdaagden, eenige weken nadat hij Amour de echtelijke woning had binnengeleid.

De jonge vrouw maakte eenige bedenkingen, maar zeer zwakke, want ze had geleerd haar tong in bedwang te houden. Doch nu kreeg haar echtgenoot een nog heviger aanval van woede. De kleine hond, die op den schoot zijner meesteresse lag, verschrikt door het rumoer, begon te blaffen; de baron greep hem vast, opende het raam en smakte hem met zooveel geweld op den hardsteenen vloer van de veranda, dat de kleine levensvonk, die in het diertje zat, er uit vloog. Amour gaf een gil, schreef

echter een zoo smeekenden brief naar de villa, dat er nogmaals een sommetje van *Mon Repos* gezonden werd. Ze was nog geen vijf maanden gehuwd, of ze had reeds verscheidene malen de zware hand van haar man gevoeld.

Mevrouw Van Randerberg maakte toebereidselen om met den jonkheer het beloofde bezoek te Berlijn te brengen en verdiepte zich op een middag in visioenen van het heerlijks, dat ze daar zou genieten, toen zij en haar man van uit de veranda, waar ze gezeten waren, hun dochter uit een huurrijtuig zagen stappen en aan de villa aanbellen. Ze zag er bleek en ontdaan uit, en droeg een langen, donkeren mantel over het verkreukte kleed, dat ze achteloos over het natte kiezelpad liet sleepen.

'Wat is er, Amour?' riepen beide ouders te gelijk uit, toen ze het vertrek binnentrad.

'Papa, ik moet geld hebben,' zei ze op korten toon.

'Geld, kind!' riep haar vader mismoedig uit. 'We hebben geen geld, Amour! Mama vraagt geld, dan voor dit, dan voor dat, gij vraagt den heelen tijd geld. Weet ge wel, wat we uitgegeven hebben voor en sedert uw huwelijk?'

'Dat is hetzelfde, papa,' onderbrak ze. 'Maar ik moet geld hebben.'

'We hebben het niet, Amour,' riep hij wanhopig uit. 'De effecten zijn al duchtig aangesproken. Waarvoor hebt ge al dat geld noodig? Uw man heeft toch ook dertig duizend gulden ontvangen. Zeg hem, dat hij in uw kostbaar huishouden bijspringt.'

'O, papa!' barstte ze in snikken uit. 'Het is niet voor het huishouden. Hij had zooveel schulden! Die dertig duizend gulden zijn verspeeld, en nog dertig duizend gulden er bij. En als ik die niet meebreng, begaat hij een ongeluk, zegt hij.'

'Verspeeld, verspeeld!' murmelde haar vader. Hij werd doodsbleek, keek met starren, hulpeloozen blik naar zijn vrouw en viel achterover in zijn leunstoel.

Jhr. Van Randerberg wisselde een paar dagen daarna het tijdelijke met het eeuwige en werd drie maanden later door zijn wederhelft gevolgd.

Een groote brok was verdwenen van het fortuin, ontdekte de jonge jhr. Van Randerberg zuchtend en scheldend. Er bleef toch nog een mooi sommetje over, voldoende om, goed beheerd, het echtpaar Von Schwachenhausen in staat te stellen fatsoenlijk te leven. *Mon Repos*, de inboedel en alle goederen werden te gelde gemaakt.

'Ge moet nu verstandig zijn, en zelf uw vermogen beheeren, Amour,' zei haar broeder op zijn gewonen barschen toon.

'Ja,' antwoordde ze weifelend.

Maar de baron, die zijn vrouw zorgvuldig van de zorgen voor het regelen der nalatenschap ontlastte, zei haar, dat hij ook het verder bestuur van hun fortuin zou op zich nemen, wat zij zonder tegenspreken aanhoorde.

Honoré van Randerberg pakte de weinige zaken, die bij den verkoop van den inboedel op zijn lastgeving waren opgehouden, bijeen met de familiepapieren, nam de keukenmeid in zijn dienst en vertrok naar de nabijgelegen stad, waar hij een woning gehuurd had, zonder een al te hartelijk afscheid te nemen van het ouderlijke huis of de weinige dorpsbewoners, die hij gekend had.

VIII.

'Petra, een oude en een nieuwe kennis, die ons komen bezoeken,' zei Max van den Oudenburg, 'baron en barones Mees.'

De jonge dame keek om. De glimlach, waarmee ze de korte, dikke, kordate dame begroette, begon sarcastisch en eindigde al lerliefst.

Mevrouw Mees was voor een oogenblikje onthutst. Ze was ontevreden, niet op haar gemak, ze voelde zich zoo nietig tegenover die statige schoonheid, die, hoe allervriendelijkst ze ook glimlachte en banaliteiten vertelde, haar oogen ironisch liet glijden over de kleine, welgedane gestalte en den klaarblijkelijken pantoffelheld, die aan haar zijde stond en beurtelings rood en bleek werd.

Na het wisselen van eenige beleefdheden gingen de nieuwaangekomenen verder, en de heer, die naast Petra bij het rozenbed stond in het park van Wellburg, vervolgde het gesprek, onderbroken door den eigenaar van het landgoed. Het was een slanke man, de makelaar Grinten uit Amsterdam, die, hoewel eerst even in de dertig, er ouder uitzag door de rimpels, die de zorgen en werkzaamheden van zijn beroep in zijn voorhoofd geploegd hadden.

‘Ge hebt nooit van iemand anders gehouden, niet waar Petra?’ vroeg hij.

‘Hoe komt ge aan die gedachte?’ riep deze lachend uit, terwijl ze zich over een roos boog en die plukte.

De tijd had de schoonheid van het jonge meisje verhoogd. De vormen waren ronder geworden en het hoofd werd met een fier zelfbewustzijn gedragen, een koningin niet onwaardig. De liefelijke glimlach bescheen de regelmatige trekken als een zonnestraal. Toch, al was de ontloken roos, die zooveel pracht tentoonspreidde, heerlijk schoon, de halfgeopende knop had meer bekoorlijkheid gehad. De storm, die er over was heengegaan, had een zeker iets meegenomen, een weinig van den zoeten geur der bloem.

De nu zeven-en-twintigjarige Rosa zag er kinderlijker uit, als ze met haar dochtertje speelde, dan haar twintigjarige zuster.

Het jonge mevrouwtje Deksel scheen niet ouder te worden. Alleen was de ondeugende schalksheid van vroeger een weinig getemperd door den lichten ernst, dien de moederlijke waardigheid over haar persoontje verspreidde, zonder daardoor afbreuk te doen aan de vlugheid der bewegingen en de lenigheid der gestalte. Rosa's reine blik en waardig optreden hield ieder ongepast woord en flauw complimentje verre.

Petra daarentegen, zoo gauw als ze buiten het bereik der beschermende moederlijke vleugelen was, had een kringetje van vleiers rondom zich, waarnaar ze met welgevallen scheen te luisteren. De valsche munt, waarmee haar glimlachjes gekocht werden, scheen ze gretig te aanvaarden. Schitteren en een eerste plaats innemen was haar een behoefte, had ze eens tegen Emma gezegd; en ze scheen zich juist beoordeeld te hebben.

‘En van uitgaan, van feesten en partijen bij te wonen, houdt ge ook niet, niet waar?’ hernam haar bewonderaar, die haar zoo juist gevraagd had zijn vrouw te worden, en dien ze, na zich een tijdje te hebben laten smeeken, had aangenomen.

‘We zijn hier zoo weinig gewoon aan feesten. Maar ge zult toch niet verlangen, dat ik me opsluit.’

‘Neen, dat niet,’ zei hij op een toon, die twijfelachtig klonk.

Nu moest alles in de weer om haar uit te stoffeeren voor de rijke partij, die ze deed. ‘Alles mooi maken, mamaatje! Alles mooi maken!’ herhaalde ze den heelen tijd.

Het patricische huis op de Heerengracht werd het onderste boven gehaald. Grinten, als hij niet op zijn kantoor of op Waldenhof was, nam de wijk in het tuinhuisje, totdat ook dit aan de beurt kwam om in een nieuw kleed gestoken te worden, en hem de verflucht van daar naar een zolderkamer verdreef. De tapijten werden vernieuwd, de meubels opnieuw bekleed, nieuwe ameublementen besteld; alles werd gepoetst, geverfd, geschilderd en behangen.

De makelaar deed dit echter met liefde; zijn opvallende zuchten onderdrukte hij; voor zijn hoofdpijn, die door al dien jammer chronisch dreigde te worden, zocht en vond hij verzachting op Waldenhof.

Half November leidde hij, na een bruidsreis in Schotland, de stralende Petra in het heldere, schitterende, welriekende huis binnen, door de beschilderde, geboende, met een zachten, kleurigen looper bedekte, wit marmeren gang, naar het prachtig salon met de witte kanten gordijnen en blauw zijden overgordijnen, en met de vele groote familieportretten, waar stijve, statige vrouwen en stroeve, deftige kooplui, ten voeten uit geschilderd, afkeerend neerkeken op de schoone Limburgsche nieuwe vrouw des huizes, ter wille van wie zoovele familiestukken, die ze sedert onheuglijke tijden in hun omgeving gezien hadden en waarop ze zich hadden moe gestaard, weggeruimd of hervormd waren. Ze keken verstoord, en volgden met starren blik

de jeugdige gebiedster van hun domein, die aan den arm van haar echtgenoot, zoo trotsch op zijn gemalin, wier kleine hand op zijn arm rustte, naar den wintertuin ging met zijn tropische gewassen, grootbladerige palmen, kweelende vogelen en murmelende fontein.

Voordat de jongste dochter Waldenhof verliet, had daar, evenals vóór het huwelijk van de derde, een tweede verloving plaats.

Rosa was op een avond in de bibliotheek aan het stoeien met Dina, en de conservator zat met een boek in een armstoel, toen ze beneden, waar iemand gescheld had, verheugde uitroepen hoorden van Mieke. Daarna stappen op de trap en toen een stem in de gang, die zei:

'Mag een aanstaande zwager zoo laat en onaangediend binnenkomen, mevrouwtje?'

De deurknop werd omgedraaid en Frits Vermeeren stond op den drempel.

'Mijnheer Vermeeren!' riepen beiden verrast uit.

'En met wie bent u verloofd?' liet Rosa er op volgen.

'Met Paula, mevrouw! Met Paula! Met wie anders?' zei hij. 'Ik heb zoowat zeven jaren gewerkt voor haar, en zou het zeven jaar voluit hebben laten worden, want een ambtenaar aan het ministerie heeft het niet gauw breed genoeg om het zijn vrouw niet te smal te laten hebben; maar nu Petra wegging, werd het me bang om het hart. Papa en mama Van Randerberg mochten Paula eens niet laten gaan, als Thérèse ook nog weg vloog uit het Waldenhofernest.'

'Ik heb nooit iets gehoord van Paula en u, Frits,' zei de jonge vrouw verwonderd.

'Wel, dat was een stilzwijgende overeenkomst, mevrouw. U weet, hoe sterk ze op Waldenhof gekant zijn tegen lange verkeeringen. Ik wachtte op bevordering om Paula te vragen, en me docht, dat zij wel merkte, hoeveel ik van haar hield, en ook, dat zij mij genegen was. U weet ook, dat ze menige goede partij afsloeg, met betere posities, dan ik haar kan aanbieden; maar ik zal er me wel doorwerken, ik zal wel zorgen, dat ze niet verliest met mij te nemen.'

'Flink! flink!' riep de doctor geestdriftig uit. 'Als ik je kan helpen met een paar duizend gulden om je netjes in te richten, moet je maar komen.'

'Hé! hé!' onderbrak Rosa lachend. 'Werp niet zoo met je bankjes, manlief. We moeten sparen voor Dina. Ze zullen thuis wel zorgen voor Paula.'

'Zoo erg is het ook niet, doctor,' zei Vermeeren, die hartelijk meelachte. 'U beitjes of beter drietjes moet maar eens komen kijken, als we getrouwd zijn.'

En een half jaar na Petra vertrok ook Paula.

Gelukkig deden de kinderstemmen uit Wellburg de ruime kamers op het landgoed, die nu zoo hol klonken, weerklinken van tijd tot tijd, en kwamen kleine bezoekers de grootouders en tante Thérèse met hun gebabbel opvroolijken.

Emma was een echte matrone geworden, een voorname verschijning, die waardig de plaats van vrouw des huizes op het buiten innam, die de oude mevrouw na eenigen tijd aan haar schoondochter had afgestaan. De douairière had het veel te druk met haar kleinkinderen, die de lang vergeten opgeruimdheid bij de grootmoeder hadden opgewekt. Het kleine volkje vulde huis en park met hun luidruchtigheid en onder hun invloed herleefde de oude dame.

Bezoekers waren niet zeldzaam meer. Feesten werden er weinig gegeven, maar zij, die de gezonde, eenvoudige genoegens van het landleven beminden, gingen gaarne naar Wellburg, waar ze steeds een welkom onthaal genoten van de beminnelijke gastvrouw. Emma kweet zich geheel naar den smaak harer schoonmama van haar plichten als huisvrouw, en volmaakte harmonie heerschte tusschen beide dames.

Thérèse had al de armen van Rosa en van de anderen overgenomen en bezocht ze geregeld. Ze ontmoette er dikwijls Marcel, nu dokter Gerrits; maar de onbevangenheid van vroeger heerschte niet meer tusschen hen. Slechts als ze op het gebied van zieken en behoeftigen kwamen, vonden ze de oude vertrouwelijkheid weer. De jonge geneesheer kwam wel dikwijls op het landgoed, maar toch minder dan voorheen. Als Rosa met haar kind of Emma met haar troepje er waren, was hij er dadelijk. Hij speelde met de kleinen als een kind, en maakte ze zoo vroolijk en rumoerig, dat de ouders er soms geen raad mee wisten. Allen verafgoodden oom Marcel, zooals ze hem noemden, en lieten alles in den steek, als hij met groote stappen aankwam, in den zomer met den breedgeranden strohoed, die zijn gebruind voorhoofd overschaduwde, en in den winter onveranderlijk in de pelsjas, die de pastoor hem na lang aandringen van mevrouw Randerberg gekocht had. Op jacht met den eigenaar van Waldènhof ging hij niet meer. Hij gunde er zich geen tijd voor. En het waren niet de bedeelden van de fortuin, die er het grootste en liefste gedeelte van in beslag namen.

(*Wordt vervolgd*.)

Een valsche balans.
Door Béha.
(*Slot*.)

IV.

Het was de avond vóór Martha's verjaardag. De heer Rosman zat in zijn kamer voor de tafel. Hij ondersteunde zijn hoofd met beide handen en staarde op de teekeningen, die vóór hem lagen, maar zijn inwendig oog zag ze niet. Zijn geest was met andere dingen bezig. De stilzwijgende Louise had de keukenmeid het groote geheim toevertrouwd, uit de keuken was het naar de fabriek en het kantoor doorgedrongen, en eindelijk danste het als een grijnzende kabouter op den lessenaar van mijnheer Rosman. En thans huppelde het vóór hem op de tafel rond, en daarachter zag hij het van leedvermaak getuigende gezicht van den dikken meesterknecht der fabriek. Deze had hem straks in het voorbijgaan zacht toegevoegd: ‘Hebt ge 't gehoord, mijnheer Rosman, de chef verlooft zich morgen met mevrouw Vos.’ Daarop was hij glimlachend verder gegaan, alsof hij de onverschilligste zaak van de wereld verteld had.

Mijnheer Rosman was woedend. Dus daarom had zij hem afgewezen, zij, wie hij zoo groote offers gebracht had! Maar natuurlijk, de vrouw van den fabrikant te worden, dat was ook wat anders!

De boekhouder greep de beide bosjes haar, die rechts en links zijn hoog voorhoofd begrensden en trok er aan, alsof hij over den weelderigsten haardos te beschikken had en knarste daarbij op de tanden. ‘Misschien is het ten slotte niets dan een onbeschaamde leugen van den dikke,’ mompelde hij. ‘'t Doet er wat toe, wij zullen zien, één dag kunnen wij nog wel wachten. En als het waar blijkt te zijn, dan - mijnheer Steenberg - zal ik u het spel bederven, zoowaar als ik Rosman heet. Hier liggen mijn wapens.’

Met een dreunenden slag viel zijn hand op de teekeningen neer.

‘Alles komt uit, tot in de kleinste onderdeelen,’ ging hij in zijn alleenspraak voort, terwijl hij de teekeningen nog eens doorbladerde, ‘en hier is het briefje; met goud zou hij het willen betalen.’ Bij deze woorden greep hij een blaadje papier, waarop eenige met potlood geschreven regels stonden, en hield het dichter bij het licht. ‘Maar wij zullen voorzichtig zijn, het mag niet openbaar worden, in stilte zal ik er gebruik van maken.’

De verjaardag van mevrouw was aangebroken. De ochtend verliep kalm, de dienstboden deden hun bezigheden, maar legden jegens de jonge vrouw een zoo vriendelijke onderdanigheid aan den dag, als Martha tot dusverre gekend noch gewenscht had. Zij bewogen zich zwijgend door het huis, als zij in de nabijheid was, maar hun geheimzinnig glimlachen scheen te verraden, dat zij reeds wisten, wat Martha op dezen dag hoopte te vernemen. De beide kinderen liepen druk bezig op en neer, Emma ernstig en kalm, Louise met een vroolijk lachend gezicht. De kleine kwam zich zelve zeer gewichtig voor, want zij was het immers, die de groote verrassing voor de geliefde gouvernante op dezen dag bepaald had.

Tegen twaalf uur werd Martha door de meisjes naar den salon gehaald, waar de heer Steenberg haar verbeidde. De kinderen slopen terstond

naar de voorkamer, en de jonge vrouw was met den fabrikant alleen. In den fijnsten vorm gaf nu de rijke fabrikant en koopman der gouvernante den wensch te kennen, haar tot zijn gade te maken, en vroeg om haar hand.

De weduwe ontstelde zoozeer over dit onverwachte voorstel, dat zij in 't eerst geen woord kon uitbrengen. Herhaaldelijk verschoot zij van kleur, en haar borst hijgde.

EEN ONGENOODE GAST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. KAULBACH.

Haar verbazing streelde den heer Steenberg, hij greep haar hand. drukte er een kus op en zei: ‘Ik begrijp uw gewaarwordingen op dit oogenblik, mevrouw. Maar ik bid u, geef mij het recht u aan het maatschappelijk leven terug te geven, ik zal alles in het werk stellen om u gelukkig te maken.’

‘Maar, mijnheer Steenberg,’ stamelde Martha, ‘het is niet mogelijk!’

‘Waarom niet?’ vroeg de fabrikant vriendelijk.

‘Hoe kon u er aan denken mij tot uw kringen op te heffen?’

‘Ik erken uw waarde beter, dan gij die wilt doen gelden. Ik heb een parel in u gevonden en wensch haar thans een passende en verdiende omzetting te geven.’

‘Mijn God, neen, het kan niet,’ fluisterde Martha met half verstikte stem.

‘Gij zijt voor mijn kinderen een zoo voortreffelijke moeder geworden, gij hebt hun liefde

in zulk een mate gewonnen, dat zij er vurig naar verlangen, u thans ook bij den naam te mogen noemen, die hun zoo lang vreemd is geworden. En ook mijn zoon zal in u de gade zijns vaders achten en eeren.'

Bij deze zinspeling op Alfred ontstelde Martha even, en een gloeiende blos overtoog haar wangen.

DE VOGELVRIJVERKLAARDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULES GIRARDET.

De fabrikant bespeurde het.

'Wees onbezorgd, ik ben baas in huis; bovendien, ik zal den jongen man voor eenigen tijd op reis sturen.'

'Maar wat ik u bidden mag, mijnheer Steenberg, ik zou niet graag de schuld willen zijn, dat uw zoon een tegenzin kreeg in het vaderlijke huis. Liever....'

'Laten wij dat aan den tijd over; kom nu mee, de kleinen branden zeker van ongeduld, u te mogen begroeten.'

Bij deze woorden bood hij Martha hoffelijk den arm, en zij volgde hem half verstomd naar de aangrenzende kamer.

'Nu, kinderen,' riep de fabrikant vroolijk, 'hier breng ik je uw toekomstige mama. En nu voor den dag met uw wenschen!'

Maar Louise was hiervoor niet kalm genoeg, zij sprong met een luiden vreugdekreet tegen mevrouw Vos op, trok haar tot zich neer en kuste haar. De blijdschap van het kind ontlokte tranen aan Martha's oogen, maar door

den vochtigen sluier heen zocht haar blik den zoon des huizes. Hij bleef op den achtergrond staan, zijn gelaatstrekken waren ijskoud, zijn blik was onverschillig. O, zij had iets anders gehoopt en gezocht in dit oog, op deze gelaatstrekken! Ternauwernood hoorde zij het sierlijke gelukwenschje, waarmee Emma haar begroette, zoo bang verbeidde zij het oogenblik, dat Alfred haar te gemoet zou treden. Doch hij deed het zoo kalm, met zoo'n onverschillig glimlachje om de lippen, en zijn felicitatie klonk zoo alledaagsch, dat de jonge vrouw een rilling door de leden voer. De korte droom, dien zij gedroomd had, was vervlogen, en zij gevoelde haar kracht verdwijnen. De kinderen brachten haar naar een tafeltje, waar tusschen de prachtigste bloemstukken allerlei kostbare geschenken lagen, en nu vond ook Louise eindelijk tijd haar gelukwensch op te zeggen. ‘Maar het beste komt het laatst,’ merkte de fabrikant aan. En hij greep de hand van Martha en stak den veelbeteekenenden gouden ring aan haar vinger, die zoo vaak over een leven vol geluk of vol leed beslist.

Terwijl den volgenden morgen de post de opzienbarende tijding van de verloving des heeren Steenberg met de gouvernante zijner kinderen door de stad verspreidde, zat Martha in haar kamer en was boos op zich zelve, dat zij het aanzoek van den fabrikant zoo willoos had aangenomen. Hij had er niet naar gevraagd, of zij ook van hem hield; dat scheen voor hem een bijzaak te zijn, en voor haar was het toch de hoofdzaak. Wat had hem tot zijn aanzoek gebracht? De kinderen? Zij kon voor hen nauwelijks meer zijn dan zij reeds was. Er lag iets vernederends in de geheele manier, waarop de fabrikant haar ten huwelijk gevraagd had. Dit trad de jonge vrouw hoe langer hoe duidelijker voor den geest, en haar vrouwelijke fierheid kwam tegen dat gevoel in opstand.

Er werd geklopt, het kamermeisje bracht een brief. Eerst wilde Martha hem ter zijde leggen, want zij was niet in een stemming om zich met vreemde aangelegenheden bezig te houden. Maar toen zij Rosman's handschrift herkende, opende zij den brief. Hij luidde:

Hooggeachte mevrouw,

‘Naar ik hoor, hebt gij u gisteren met den heer Steenberg verloofd. Om u een later berouw over dien stap te besparen, deel ik u hierbij mede, dat het dezelfde heer Steenberg was, die de middellijke oorzaak van uw echtgenoots dood geweest is. Tot nadere opheldering verklaart zich bereid,

Uw zeer dienstwillige dienaar,
TH. ROSMAN.’

In sprakeloozen schrik liet de weduwe den brief vallen en greep naar haar voorhoofd. Doch na eenige oogenblikken maakte zich een gevoel van toorn en woede van haar meester, en zij snelde naar de werkkamer van den fabrikant. Verwonderd keek deze op, toen hij Martha in de grootste opgewondenheid zag binnentreden, en hij sprong van zijn leunstoel op.

‘Lees!’ zei de jonge vrouw kreunend, ‘en laat dan den schaamteloozen lasteraar hier komen om zich te verantwoorden!’

De fabrikant verbleekte, toen hij den brief haastig doorgelezen had; daarop ging hij naar de schel en gelastte den binnentredenden bediende, terstond mijnheer Rosman te verzoeken bij zijn patroon te komen.

Reeds na eenige minuten verscheen de boekhouder, bleek, doch bedaard. Hij had het verwacht, dat hem rekenschap zou gevraagd worden, en zich daarop voorbereid.

‘Mijnheer,’ bulderde de fabrikant hem toe, ‘wat moet deze lasterlijke brief beteekenen?’

‘De waarheid doen uitkomen, mijnheer Steenberg!’

‘Hoe, gij wilt mij inderdaad beschuldigen, de oorzaak van mijnheer Vos' dood te zijn?’

‘U zegt het.’

De fabrikant gevoelde, dat hij begon te sidderen. Daarom liet hij zich weer op zijn stoel neervallen. De ijskoude kalmte van den boekhouder kwam hem onheilspellend voor, en langzaam hernam hij: ‘Gij meent wellicht redenen voor zulk een onderstelling te hebben; ik verlang die te hooren.’

‘Ik ben bereid mijn beschuldiging te bewijzen.’

Bij deze woorden haalde hij een klein pakje uit zijn jaszak, maakte het open en nam er eerst een blaadje papier uit. ‘Dit briefje, of wat het wezen mag, vond ik toevallig kort vóór de ziekte van den heer Vos in de snippermand op zijn bureau. Mevrouw hier moge beslissen, of het de hand van haar echtge noot is.’

Hij stak Martha het briefje toe, dat zij met trillende hand aannam. ‘O, mijn God,’ zuchtte zij, ‘zeker, dat is het schrift van mijn man.’

‘Hoe luidt het?’ vroeg Steenberg zacht.

Rosman, die zich den inhoud nauwkeurig in het hoofd had geprent, antwoordde voor Martha: ‘Ik zal het zeggen. Dit staat er: “.... En ik ben dus het slachtoffer van niets minder dan een zedelijken diefstal. De vrucht van jarenlangen arbeid is mij ontroofd. Wat ik in stoute droomen gehoopt had, wat ik in lange nachten had voortgebracht, ik heb het verloren. Ik gevoel het, mijn hoofd begint te duizelen - 't is, of ik tot waanzin zal vervallen. O mijn....” Verder niets. Maar dit zal wel voldoende zijn, om....’

Hij hield op, bij de laatste woorden was de fabrikant als vernietigd, met verglaasden blik uit zijn zetel opgesprongen, het koude zweet stond op zijn voorhoofd. ‘En wat wilt gij daarmee tegen mij bewijzen?’ vroeg hij met heesche stem.

‘Dat gij het zijt, die hem bedroogt. Het patent, dat gij thans te uwen bate aanwendt, is het werk van uw ingenieur. Wilt gij het ontkennen, dat ge de teekeningen daarvan, die hij u in volle vertrouwen ter inzage afstond, liet copieeren en toen door een derde het patent liet nemen, om het later schijnbaar voor een groote som aan te koopen? Loochen, zoo ge kunt, ik heb de bewijzen in handen.’

De heer Steenberg antwoordde niet. Zijn gelaat was aschgrauw geworden, zijn handen omklemden krampachtig de leuning van zijn stoel.

Maar nu sprong ook Martha op en ging vóór hem staan.

‘Het is dus waar, wat die man beweert?’ riep zij uit. ‘Zeg, dat hij liegt, dat hij een lasteraar is!’

De aangesprokene steunde als iemand, die doodelijk gewond is. De schuld stond op zijn aangezicht te lezen, hij deed geen enkele poging om zich te rechtvaardigen. Hij zag het nauwelijks herkregen geluk als in nevel opgaan, hij zag zijn heele positie in het openbaar leven bedreigd; die vreeselijke man daar vóór hem had hem geheel in zijn macht.

De jonge vrouw barstte in tranen uit. ‘Verschrikkelijk, verschrikkelijk!’ jammerde zij. ‘En gij snoodaard,’ zoo wendde zij zich tot Rosman, ‘gij wist dit alles en bracht mij toch in dit huis, liet mij hier een schijnbaar geluk vinden, om later mijn leven te vergiftigen! Schaamtelooze verrader, waarom deedt gij dit?’

‘Vergeef mij, mevrouw!’ stamelde de boekhouder, verpletterd onder den ernst dezer woorden, ‘ik deed het met de beste bedoelingen.’

‘O, nu doorzie ik uw spel! Gij wildet macht over mij behouden, en daarom spandet gij dit net, dat gij thans dichttrekt. Ik veracht, ik haat u!’

En zij brak opnieuw in tranen uit. Daarna trok zij in wilde haast den ring van haar vinger, wierp dien den fabrikant vóór de voeten en snelde de kamer uit.

De heer Steenberg en zijn boekhouder bleven nog lang alleen. Niemand vernam ooit iets van hetgeen zij samen verhandelden, maar mijnheer Rosman bleef in de zaak. Het afbreken der verloving baarde nog grooter opzien dan de verloving zelve, vooral toen de jonge vrouw tevens uit de stad verdween. De klapzucht had voor eenigen tijd een pikante stof voor haar gesprekken gevonden, tot ze door een ander onderwerp werd afgelost. De fabrikant trok zich meer uit het openbaar leven terug, de kinderen kregen een nieuwe gouvernante, Alfred ging buitenslands.

Vier jaren waren voorbijgegaan.

Op het terras van een bekoorlijke villa, in een onzer zeebadplaatsen, zat een jonge vrouw, die zich met een handwerkje bezig hield. Naast haar zat een lief meisje van omstreeks zeven jaar, in een prentenboek te bladeren.

Beneden over den strandweg ging juist een jonge, slank gebouwde man in reisgewaad voorbij. Hij zag de dame, ontstelde even, bleef staan en nam den hoed af.

‘Mevrouw Vos!’ groette hij.

De dame keek op, en een vurige blos overtoog haar schoon gelaat.

‘Wat verheugt het mij, u te vinden!’ zei de vreemdeling, ‘ik zocht u reeds zoo lang.’

‘Mij, mijnheer Steenberg?’ vroeg Martha - want zij was het - terwijl zij naar de balustrade schreed.

‘Ja. Wil u mij een onderhoud toestaan? Ik heb u gewichtige mededeelingen te doen.’

Martha weifelde even, maar na eenige oogenblikken verzocht zij Alfred in huis te komen, en weldra stonden zij tegenover elkaar.

De jongeman reikte haar de hand, en zij voelde de hare met warmte omklemd. ‘Ik ben ten hoogste verheugd, u eindelijk weer te zien, beste mevrouw,’ begon hij, ‘ik heb den wensch van een doode jegens u te vervullen.’

‘Van een doode?’

‘Ja. Mijn vader is ongeveer een jaar geleden gestorven. Op zijn sterfbed bekende hij mij de schuld, die hij jegens u op het geweten had en verzocht mij ze af te boeten; ik beloofde het.’

‘Ik heb vergeven,’ zei Martha eenvoudig, ‘moge hij in vrede rusten!’

‘Maar ik ben daarmee niet tevreden,’ vervolgde de jongeman met vuur; ‘vergun mij, het onrecht aan den overledene jegens u weer goed te maken.’

En nu begon Alfred te vertellen van zijn liefde voor de jonge vrouw, welke in die dagen ontwaakt was, toen zij in het huis zijns vaders verkeerde, en met inwendige blijdschap luisterde Martha naar zijn verklaringen. De eene slagboom na den andere viel, en toen zij de kamer verlieten, bescheen de vriendelijke zon twee gelukkige

menschen meer. Martha had er in toegestemd, dat Alfred de fout in de boeken van het huis Steenberg uitwischte.

Een eigenhandige brief van Napoleon I.
Historische vertelling.

II.

Den volgenden morgen om zeven uur wilde Menneval, een der keizerlijke secretarissen, die de reis naar Compiègne meegemaakt had, het kleine vertrek binnentreden, dat naast het kabinet van den keizer lag. Daar werkten de secretarissen, die steeds ter beschikking van hun gebieder moesten zijn.

Menneval hoorde zich herhaaldelijk bij zijn naam noemen, en zich omwendende zag hij een bediende.

'Wat wil je, Firmin?' vroeg hem de secretaris.

'St! st! mijnheer, Zijne Majesteit is al aan het werk.'

'Nu al! op dit uur?' - Menneval was verbaasd over de vroege aanwezigheid des keizers in diens kabinet en vroeg nogmaals:

'Weet je dat wel zeker?'

'Ja, mijnheer, want ik heb vuur moeten aanleggen.'

'O, dat is wat anders. Leg bij mij dan ook wat vuur aan, want het is niet warm.'

'Goed, mijnheer, maar ik moet u vooruit zeggen, dat Zijne Majesteit in uw kamer geweest en daar bijna een uur gebleven is.'

'Wat! Zijne Majesteit moet dan zijn opgestaan nog vóór het dag was.'

'Vóór zes uur, en misschien nog wel vroeger.'

'En heeft Zijne Majesteit niet naar mij gevraagd?'

'Neen, mijnheer, en daar ben ik zeer verwonderd over geweest.'

'En zag de keizer er ontevreden uit?'

'Dat juist niet, en ook dat verwonderde mij.'

'Goed, leg maar vuur aan, doch vooral zonder gedruisch.'

Menneval, die met den bediende fluisterend gesproken had, stak zoo stil mogelijk den sleutel in het slot, en zijn werkkamer binnentredend, zag hij, dat de papieren op zijn schrijftafel in wanorde lagen; hij vond zelfs eenige vellen op den grond, raapte ze op en zag er in alle richtingen woorden en letters op. Onmiddellijk herkende hij de schuldige hand van dit onschuldig gekrabbel.

'Het schijnt wel,' zei hij bij zich zelf, 'dat Zijne Majesteit, terwijl hij op mij wachtte, den tijd gedood heeft met papier te bekladden.... Maar hoe kon ik ook denken, dat hij zóó vroeg zou opstaan? Waarom heeft hij mij niet als naar gewoonte laten roepen?'

Terwijl Firmin met al de voorzichtigheid, waartoe hij in staat was, vuur aanlegde, deed Menneval zijn best om zijn schrijftafel in orde te brengen. Hij vond op eenige snippers, die de keizer beschreven had, verscheidene malen de woorden: 'Geachte heer schoonvader.' Dit was den secretaris, die niet bevroeden kon, waarom deze woorden zoo dikwijls herhaald waren, een nog grooter raadsel. Plotseling riep een stem uit de zijkamer:

'Menneval, zijt gij daar?'

'Ja, sire,' antwoordde de secretaris.

Menneval wilde zich naar het kabinet des keizers begeven, toen deze, in slaapjapon en pantoffels, zelf de deur opende en met een pen in de eene en een groot vel papier in de andere hand, binnenkwam.

'Zijt ge daar, luie meneer,' zei Napoleon lachend, 'gij slaapt, terwijl ik werk.'

'Sire, ik ben gisteren zeer laat naar bed gegaan, om af te maken wat Uwe Majesteit...'

'Goed, goed, mijnheer de secretaris,' antwoordde de keizer, den spreker in de rede vallend; 'ik heb vandaag een gewichtiger zaak aan de hand.'

De keizer lei papier en pen op de schrijftafel, nam een groote snuifdoos uit zijn zak en daaruit een snuifje, en begon de kamer op en neer te loopen, zooals hij placht te doen, wanneer hij zijn secretaris iets had te dicteeren.

'Ga zitten, Menneval. Ge hebt hier bij uw binnentreden eenige verwarring in uw papieren gevonden.'

'Het is waar, sire....'

'Dat ge mijn bezoek hier vermoed hebt. Niet waar, op de bekrabbelde papiertjes, die ge vondt, hebt ge mijn hand herkend?'

'Ja, sire.'

'Goed; ik heb mij gisterenavond en van morgen geoefend, om mijn hand weer aan het schrijven te gewennen. Ik geloof, dat ik al vorderingen gemaakt heb.... Kijk dezen brief eens, dien ik in klad heb geschreven; meer dan een uur hard werken heeft hij mij gekost.... Zeg mij nu eens rechtuit: denkt ge, dat het mij, afgezien van de punten, komma's, accenten enz., die gij er makkelijk voor mij bij kunt zetten, zou gelukken, van dit kladje een leesbaren brief te maken?'

Napoleon had het kladje den secretaris ter hand gesteld, die het aandachtig beschouwde.

'Sire, daar is vooruitgang merkbaar, en wanneer Uwe Majesteit tijd en geduld heeft...'

‘Om nog een boek papier vuil te maken, zal ik misschien nog een beetje beter schrijven. Maar ik heb er genoeg van. De hoofdzaak is nu, dezen brief in het net te schrijven.’

‘Wil Uwe Majesteit mij een vraag toestaan?’

‘Spreek maar op, mijn waarde Menneval.’

‘Heeft Uwe Majesteit mijn diensten niet meer noodig?’

‘Wie zegt u dat? Ha, nu begrijp ik het: gij zijt bang, dat ik er over denk, je te ontslaan en mij voortaan zonder secretaris te behelpen. Nooit heb ik uw diensten hooger geschat, - dit tot uw geruststelling - en nu ter zake! Gij hebt het kladje, dat ik aan uw oordeel onderwierp, gelezen, en weet dus, voor wien de brief bestemd is. Het gaat om een soort weddenschap: aan sommige hoven wordt gefluisterd, dat ik niet kan schrijven, en nu wil ik dat praatje logenstraffen. Bovendien heeft de prins van Neufchâtel mij door een onbezonnen belofte verplicht.... Kortom, ik moet een eigenhandigen brief aan mijn schoonvader sturen. Hij verwacht hem. Deze brief zal de eerste en ongetwijfeld ook de laatste wezen. Gij moet nu mijn Mentor en professor zijn; ik stel mijn pen onder uw bevelen, gij kunt op mijn gehoorzaamheid rekenen. Maar eerst moet gij pennen vermaken, opdat ik er een kan uitzoeken, die mij past.’

Menneval vermaakte aanstonds een half dozijn pennen, en er den keizer een aanbiedend, zei hij:

‘Ik geloof, sire, dat deze alle vereischte hoedanigheden bezit en u zal bevallen.’

De keizer ging nu op de plaats van den secretaris zitten, nam een snuifje en legde een vel papier voor zich neer; daarop de pen grijpend, wilde hij de woorden ‘Geachte heer schoonvader’ boven aan het blad schrijven. Menneval hield hem terug.

‘Sire, die woorden moeten veel lager staan.’

‘Ha, daar dacht ik niet aan.’

‘Maar Uwe Majesteit mag niet vergeten, dat de hoofdletters op het klad veel te klein zijn.’

‘Goed, maar schrijf er mij enkele voor.’

Menneval gehoorzaamde. Napoleon begon daarop het zware werk, dat hij van tijd tot tijd onderbrak, om adem te halen en den secretaris om raad te vragen. Meer dan een uur besteedde hij aan de vijf of zes regels, waaruit de heele brief bestond. Deze behelsde niets dan eenige beleefdheidsbetuigingen: Napoleon bedankte zijn schoonvader, dat deze hem zijn dochter tot vrouw gegeven en daardoor het bondgenootschap tusschen de beide groote landen nog versterkt had.

Toen Napoleon zijn naam onder den brief had geschreven, stond hij op en bood Menneval de pen aan.

‘Nu is de beurt aan u, mijn waarde, gij moet de puntjes op de i zetten en de gebrekkige letters verbeteren. Er zijn er eenige bij, die er al heel raar uitzien; help ze zoo, dat ze geen vreemde hulp verraden. Bedenk, dat deze brief naar Weenen gaat en door veel menschen gelezen zal worden, wier nieuwsgierigheid ondanks het huwelijk niet bijzonder welwillend is.’

Menneval verrichtte het werkje met een handigheid, waarvoor hij den dank en de gelukwenschen des keizers ontving. Toen dit klaar was, nam Napoleon den brief en las hem verscheidene keeren.

‘Inderdaad,’ riep hij uit, ‘nooit had ik kunnen denken, dat ik nog zoo goed schreef, en ik ken iemand, die niet minder verbaasd zal zijn, als ik hem mijn meesterstuk laat zien... Maar ik wilde nu wel eens het schrift der vorsten bekijken, die mij proeven hunner schrijfkunst gestuurd hebben. Haal mijn portefeuille eens.’

Des keizers gezicht straalde van tevredenheid, alsof hij een schitterende overwinning had behaald.

Menneval bracht de portefeuille, die eigenhandige brieven bevatte, welke verscheidene heerschers van Europa aan den eersten consul en den keizer hadden gericht. Napoleon opende ze zelf. Het eerste stuk, dat hem in handen viel, was het briefje, dat keizer Alexander na den slag bij Austerlitz met potlood geschreven had. Deze vorst schreef, toen hij in gevaar verkeerde, door de Franschen gevangen genomen te worden, dit briefje onder een boom, om maarschalk Davoust te overtuigen, dat zoowel voor het Russische als voor het Oostenrijksche leger een wapenstilstand was gesloten tusschen den keizer van Oostenrijk en Napoleon. Bij den aanblik van het document, dat hem aan een onwaardige krijgslist van een nu bevriend heerscher herinnerde, speelde onwillekeurig een glimlach om Napoleons lippen. Hij las vluchtig het briefje en zei toen:

'Het zou niet billijk zijn, het schrift van mijn broeder Alexander naar deze regels te beoordeelen. Hij moest in der haast schrijven, en alles wat hij toen doen kon was, niet onleesbaar te zijn.'

De tweede brief, dien hij uit de portefeuille nam, was van Lodewijk XVIII, waarin Bonaparte, toen eerste consul, werd uitgenoodigd de rol van Monk te spelen en de Bourbons op den troon te herstellen.

'Dit schrift,' zei de keizer, 'is tamelijk goed voor een koning.... dat wil zeggen voor een pretendent, maar.... hij is geen regeerend vorst. Laten wij een anderen brief nemen.'

Hij nam en onderzocht op de rij af het schrift der koningin van Saksen, Wurtemberg, Denemarken en Pruisen, en zei, Menneval de brieven toonende:

'Mijn broeder van Berlijn uitgezonderd, zie ik niet in, dat een dezer briefschrijvers het recht heeft, met mijn schrift te spotten. Ik kan ze nauwelijks lezen.'

Napoleon toonde zich in dit oogenblik niet zeer rechtvaardig, want het schrift der koningen van Saksen en Wurtemberg was buitengewoon mooi en vast en verried zoo geoefende pennen, dat menig schoonschrijver hen had mogen benijden. Maar de keizer der Franschen scheen vergeten te zijn wat hij aan de hulp van Menneval had te danken. Deze medewerker wachtte er zich evenwel wijselijk voor, hem daaraan te herinneren of zelfs over diens schrijfkunst in dispuut te treden.

Eindelijk vond Napoleon een brief van den keizer van Oostenrijk.

'Wat dezen brief betreft, moet ik bekennen, dat hij een prachtstuk is.... Ware hij geen souverein, of wilde het ongeluk, dat hem het lot van Dionysius van Syracuse ten deel viel, dan kon hij een goed leeraar in schoonschrijven worden te Corinthe of elders.'

Na deze hatelijkheid aan het adres van zijn schoonvader legde Napoleon de handschriften zijner broeders, zooals hij de monarchen van Europa noemde, weer in de portefeuille, en zijn brief nogmaals ter hand nemend, las hij dien voor de zooveelste maal met de meeste aandacht over.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Op den terugweg van Jerusalem. -

In het Evangelie van den eersten Zondag na Driekoningen wordt ons verhaald, dat, toen de Zaligmaker den leeftijd van twaalf jaar had bereikt, Hij met Jozef en Maria van Nazareth naar Jerusalem ging, om in den tempel het Paaschfeest te vieren.

Het heilig Huisgezin deed deze feestreis, gelijk het de gewoonte was, in gezelschap van velen, die tempelwaarts gingen, om zich overeenkomstig de wet des Heeren van hun verplichting te kwijten en hun offer op te dragen ter plaatse, die de Heer verkozen had.

Na den afloop der feestdagen, die zeven dagen duurden, verliet de karavaan, waarmee het heilig Huisgezin gekomen was, de hoofdstad. Ook Maria en Jozef reisden mee af, doch het Kind Jesus bleef te Jerusalem achter, zonder dat zijn moeder en zijn voedstervader het wisten. Zij meenden namelijk, dat Hij zich bij bloedverwanten of bekenden, die tot hetzelfde reisgezelschap behoorden, had aangesloten. Dit mag ons - zegt pastoor Muré in zijn veel geroemde *Bijbelsche Geschiedenis* - niet bevreemden, want de ouderdom van twaalf jaar moet ons, de vroege lichaamsontwikkeling der Oosterlingen in aanmerking genomen, niet doen denken aan een kind, dat de zijde zijner ouders nooit verlaat, maar aan een genoegzaam volwassen jongeling, die van de vrijheid van handelen, welke zijn leeftijd hem toestaat, gebruik maakt.

Nadat de karavaan één dagreize was voortgetrokken en zich des avonds verzamelde ter plaatse waar men nachtverblijf zou houden, bleek het spoedig, dat Jesus zich niet bij het reisgezelschap bevond. Toen Maria en Jozef tevens vernamen, dat Hij den geheelen dag niet gezien was, konden zij niet anders denken, of Hij moest te Jerusalem zijn achtergebleven. Zij keerden dan den volgenden dag met droevig hart naar de hoofdstad terug, overal langs den weg onderzoekend en navragend, of hun Kind ook de karavaan was nagereisd. Eindelijk kwamen zij te Jerusalem en vonden daar, drie dagen na hun eerste vertrek, Jesus in een der bijgebouwen van den tempel, gezeten in het midden der leeraren en Schriftgeleerden, die daar in het openbaar onderricht in den godsdienst gaven. Hij luisterde naar hen, antwoordde en vroeg, en allen, die Hem hoorden, waren verbaasd over zijn verstand en zijn antwoorden.

Toen Maria en Jozef Hem daar zagen, stonden zij verwonderd, en Maria, die nu zeker was dat haar Zoon opzettelijk was achtergebleven, zei tot Hem: ‘Zoon, waarom hebt Gij zoo met ons gedaan? Zie, uw vader en ik zochten U met smart.’ Jesus antwoordde: ‘Waarom zocht gij Mij? Wist gij dan niet, dat Ik zijn moest in hetgeen mijns Vaders is?’

Maria en jozef begrepen dit niet, zegt de Evangelist Lucas, maar Maria bewaarde al deze woorden in haar hart.

Met zijn moeder en zijn voedstervader keerde de Zaligmaker nu naar Nazareth terug. De eerste gravure in dit nummer, naar een schilderij van graaf Harrach, toont ons het H. Huisgezin op weg. In de verte zien wij de tenten der karavaan, dichterbij den H. Jozef, die ziet hoe hoog de zon reeds aan den hemel staat, en op den voorgrond de H. Maagd met haar goddelijk Kind. Maria rust uit op een rots, het hoofd geleund tegen den schouder haars Zoons en in smartelijke gelatenheid luisterend naar hetgeen Hij haar zegt van Zijn hemelschen Vader en van de taak, die Hem wacht.

ST. JAN MET HET LAM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MURILLO.

Ferdinand graaf Harrach, in 1832 te Berlijn geboren, legde zich eerst op staathuishoudkundige studiën toe, vatte tijdens een reis door Italië liefde voor de schilderkunst op en bezocht de academie te Dusseldorp en te Weimar. Zijn schilderijen zijn gedeeltelijk landschappen, gedeeltelijk geschiedkundige en godsdienstige voorstellingen met een landschap tot achtergrond, gedeeltelijk tooneelen uit den Fransch-Duitschen oorlog, waaraan hij zelf deelnam.

Een ongenoode gast. -

We hebben van Kaulbach al meer belangwekkende genre-stukjes gegeven, en ook dit is weer heel goed. Het motief is zeer alledaagsch: een kleine meid, die zich aan een bord melk te goed doet, maar lastig gevallen wordt door een hond, die ook graag mee zou willen smullen en dit op zeer duidelijke wijze te verstaan geeft door zijn harigen poot op de hand van het meisje te leggen. In haar poging om aan dien vriendschappelijken aandrang te ontkomen, schuift ze te dicht tegen den muur op en let niet voldoende op haar bord, waaruit een groot deel van den kostbaren inhoud op den grond wordt uitgestort.

Hoe goed, hoe echt is de houding der kleine meid, haar schuwe oogen, haar vertrokken mond, weergegeven, en hoe natuurlijk is de hond: 't is of men zelf den druk van zijn poot op de hand voelt.

De vogelvrijverklaarden. -

Na de terechtstelling van den ongelukkigen koning Lodewijk XVI brak in den boezem der Nationale Conventie de strijd uit tusschen de partijen der Jacobijnen en Girondijnen. De laatsten waren de gematigden; zij wilden een lid der koninklijke familie, den hertog van Orleans, aan het hoofd der republiek stellen; de revolutie was voor hen niet, zooals voor de Jacobijnen, doel. In vastberadenheid en beslistheid moesten zij voor dezen onderdoen, en toen onder Robespierre het beruchte comité van openbaar welzijn tot stand kwam, waren de Girondijnen verloren. De beschuldiging van gematigd te zijn was voldoende, om door de nieuwe revolutionnaire rechtbank ter dood veroordeeld te worden.

Jean Baptiste Louvet, die als redacteur van een Girondijnsch blad zich den haat van Robespierre had op den hals gehaald, was met zijn vrouw Lodoiska naar Bretagne gevlucht. De plattelandsbevolking hier, steeds conservatief, katholiek en koningsgezind, wilde niets van de revolutie weten en nam alle vervolgden gastvrij op. Ook Louvet en Lodoiska hadden een schuilplaats gevonden in het huis van een boer. Deze vroeg niet eens wie zij waren; hij vermoedde wel, dat hij met door de Jacobijnen vogelyrijverklaarden te doen had. Commissarissen hadden in de dorpen biljetten doen aanplakken en de nationale garde opgeroepen, overal loerde het gevaar. Maar de zonen van den boer gingen zelf aan het venster staan, om te zien, of de vervolgers naderden. De knecht haalde oude geweren uit de schuilhoeken te voorschijn, ten einde de indringers te keeren, die de heilige gastvrijheid zouden trachten te schenden.

De tafel was gedekt, de soep en de kan met appelwijn werden opgedragen. De boer bad naar oude, vrome zede voor, toen plotseling de oudste zoon, die aan het venster de wacht hield, uitriep: ‘Ze komen, ze komen!’

Ontzet springen de beide vluchtelingen op, en naar buiten ziende bemerken zij de hoofden en de geweren der soldaten. Louvet haalt zijn pistool te voorschijn, vastbesloten zijn leven zoo duur mogelijk te verkoopen. In doodsangst zoekt Lodoiska bij hem bescherming; de boerin en haar dochters sidderen van vrees; in bange spanning wacht de boer op het oogenblik, dat de deur zal worden opengeworpen. In ademlooze stilte verloopen de minuten, maar het gevreesde gebeurt niet. De gelijkmatige stap der soldaten sterft weg; zonder te vermoeden welken buit dit huis bevat, zijn zij het voorbijgemarcheerd.

St. Jan met het lam. -

De schilderij, waarnaar deze gravure is vervaardigd, bevindt zich in het Belvedere te Weenen en wordt gerekend tot het beste, wat de beroemde Murillo heeft voortgebracht. Zijn St. Janneke met de vurige oogen en zwarte krullen van een kind uit het Zuiden is bewonderenswaardig, en het makke, goedige lam, waarop streelend zijn hand rust, ziet u zoo vertrouwelijk aan, dat men er door getroffen wordt.

[Nummer 49]

DE MANDOLINE-SPEELSTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PAUL THOMAS.

De Van Randerberg's, door Julie Russel.

IX.

Het was een warme Julidag en feest op Waldenhof; de naamdag van den heer des huizes werd gevierd.

Rosa was er sedert een paar dagen en wandelde met haar echtgenoot de verwachte Emma en Max te gemoet, wier oudste kinderen, die des morgens reeds waren gekomen om met hun nichtje Dina de kennis te hernieuwen, in den tuin speelden met dokter Gerrits.

Het echtpaar Vermeeren was in de serre de bloemen aan het uitkiezen, die ze wilden meenemen voor hun Haagsch tuintje; en Petra lag vermoeid op een sofa in het salon, waar heur man haar trouw gezelschap hield.

Als echtgenoot bleef Grinten bij het plan, door hem gevormd, van een stillen, rustigen haard te hebben; en hij hield de vermaak- en pronklievende jonge vrouw vriendelijk, maar onverbiddelijk binnen de enge grenzen van een kalme en wel wat eentonige levenswijze. Deze zag zich erg teleurgesteld in de schitterende ontwerpen, die ze gemaakt had. De prachtige salons had ze zelden gelegenheid open te stellen, en haar mooie toiletten kon zij zelden ergens anders vertoonen dan op het dagelijksch rijtoertje.

In het begin van haar huwelijk had ze er zich tegen verzet, maar ze zag spoedig in, dat ze beter deed voor den wil en de wenschen van haar man te bukken, wilde ze diens liefde niet verspelen en den huiselijken vrede in gevaar brengen.

‘Mama moest het maar eens bijwonen,’ mokte ze bij zich zelf. ‘Ze doet net alsof ik ongelijk heb, als ik haar mijn leed klaag. Ik ga nog minderuit dan toen ik hier was.... Plichten als huisvrouw! daar komt hij telkens mee aan. Alsof het huishouden niet even goed zou gaan, als de dienstboden niet altijd zoo op de vingers gezien werden!.... Vermoeid van het kantoorwerk! Bah, kan een man zijn vrouw niet eens een offertje brengen!’

‘Willem,’ zei ze, zich tot Grinten wendend, ‘mevrouw Roozen schrijft me, dat ze het zoo prettig vinden in Aken. Willen we ze niet een dagje bezoeken?’

‘Wanneer zouden we gaan, Petra? Voor morgen heb je aangenomen op Heilust; Zondag is er diner op Wellburg; Maandag is een pic nic afgesproken met de families uit den omtrek, en Dinsdag vertrekken we.’

‘We konden Zaterdag gaan.’

‘Ben je dan nooit moe van dat trekken en rijden en dineeren?’ zei de makelaar lusteloos.

‘In Amsterdam heb ik weinig genoeg. Me dunkt, hier mag ik wel eens genieten van de genoegens, die zich aanbieden.’

‘Maar één dag had ik toch gaarne uitgerust,’ antwoordde haar man.

Petra zuchtte, sloot de oogen en nam een nog gemakkelijker houding aan.

De insecten gonsden om de wandelaars, over het gras, langs en over het beekje, dat liefkoozende woordjes murmelde tegen de bloemen aan den oever; de vogelen kwinkeleerden in de beuken; een specht klopte tik, tik, tik tegen den bast om de holle

plaatsen te ontdekken; het vinkje zong zijn vroolijk lied, tusschen de bladeren verborgen; de merel liet zijn schoonste en hardst klinkende trillers hooren; de leeuwerik schetterde zijn lofzang in het blauwe luchtruim, hoog boven het nederig getjilp der musschen, die tegen elkaar vertelden van het moois en de bedrijvigheid vandaag op Waldenhof gezien, boven het babbelen van twee eksters, die elkaar het laatste nieuws mededeelden en de andere vogelen over den hekel haalden. Rosa en Deksel keuvelden van de uren, die ze als verloofden in de dreef en de omstreken hadden doorgebracht. Ze haalden allerlei herinneringen op, maakten plannen voor de toekomst, en deden, wat zoo weinig menschenkinderen doen: ze voelden zich gelukkig met het tegenwoordige en genoten er van.

In de verte hoorden ze paardengetrappel: twee vurige dravers kwamen in vollen galop aangereden. Toen de inzittenden van den sierlijken landauer de wandelaars bemerkten, werd stilgehouden, en stapte een ander gelukkig paar uit het rijtuig. Dit vervolgde met de kindermeid en een paar kleine kinderen - want van Wellburg kwam gewoonlijk de heele familie - den weg naar het heerenhuis.

De eerste begroeting was nauwelijks voorbij, toen Max uitriep:

‘Een dame! en die juist op Amour gelijkt!’

In de verte, van den tegenovergestelden kant van waar het rijtuig gekomen was, kwam langzaam een zwarte gestalte aan, die vermoeid scheen.

Het was inderdaad de baronesse von Schwachenhausen.

‘Ik wou oom graag spreken,’ zei ze verlegen, na een hartelijk welkom van allen ontvangen te hebben. ‘Ik dacht er niet aan, dat het zijn feest is,’ voegde ze er zuchtend bij, terwijl haar blikken gingen over de fraaie, frissche toiletten harer nichten, en ze in gedachten haar eigen schamel kleed daarmee vergeleek; ‘anders was ik een anderen dag gekomen. Liefst zou ik de overige familie niet ontmoeten, Rosa,’ zei ze, zich tot deze wendend, hoewel ze haar het dikwijlst gekrenkt had. Maar naast de meer eenvoudige jonge vrouw voelde ze zich minder vernederd, dan naast de rijke zuster.

‘Ik zal dan met je naar mama's kamer gaan,’ antwoordde Rosa, en ze bracht Amour ongemerkt door een achterdeur in de kamer van mevrouw Van Randerberg en waarschuwde haar ouders.

Het was een treurige geschiedenis, die oom en tante vernamen.

Toen het erfdeel harer ouders aan de speeltafel verdwenen was en ook de kleine som, die Schwachenstein, half hersteld, had opgebracht, had haar echtgenoot, te laf om de armoede in het gelaat te zien, zich een kogel door het hoofd gejaagd. Deze laatste bijzonderheid had de barones verzwegen bij het melden van den dood van haar man. De inboedel was verkocht door de schuldeischers, en bij lange na niet voldoende bevonden om hen te voldoen, en ze had zich gehaast, naar haar geboorteland en haar familie terug te keeren.

‘Honoré kan of wil niets doen, oom. U zult mij dus moeten helpen,’ besloot ze.

‘Uw broeder wil niets doen!’ riep de heer Van Randerberg uit. ‘Hij is een bekend advocaat, heeft succes en verdient veel geld.’

‘Zijn pachters betalen hem niet, zegt hij, en zijn processen brengen weinig op,’ gaf ze voor antwoord.

In werkelijkheid had ze hem reeds geschreven, toen ze nog in Berlijn was, en per keerende post had ze een brief ontvangen met verwijten over haar lichtzinnige, ongehoorde handelwijze, zooals de advocaat zeide, met den raad in Duitschland te blijven en zich tot de nabestaanden van den baron te wenden, en met de bijvoeging, dat hij haar om de boven aangegeven reden ook niet kon helpen. Maar dit verzweeg ze; haar oom moest ook eens met zulke argumenten komen, vreesde ze.

‘En hij leeft zoo weelderig!....’ zei haar oom met bitterheid, denkende aan de groote zuinigheid, die zijn Marie beoefenen moest, om de gehuwde meisjes haar jaargeld uit te keeren, en ze allen eenig vermogen na te laten. ‘De baron had een oude nicht, die zeer welgesteld was, vertelde hij me, en een zuster?’ vervolgde hij vragend.

‘Ze willen niets doen, oom! Ze willen niets doen!’ snikte ze, haar gelaat in haar zakdoek verbergend. Ze zei niet, dat ze van Alwine een brief, overvloeiend van medelijden en toegenegenheid, ontvangen had, bevattend het bankje van honderd mark, eens door het meisje van haar broeder ontvangen, en als een kostbaar kleinood opgeborgen voor in tijd van nood. Ook had deze haar geschreven, dat ze de oude freule niet te hard moest beoordeelen voor haar weigering om bij haar te komen, want ze geloofde vast, dat de nicht niets of weinig kon doen.

‘Wilt ge van avond wat uitrusten, Amour, dan kunnen we morgen verder spreken?’ vroeg de oude heer.

Ze antwoordde, dat ze dit goed vond, en dat ze liefst boven bleef; en de heer Van Randerberg ging na het zien en hooren dier ellende met bezwaard hart naar beneden, om het feest te vieren, waarop hij zich zoo verheugd had.

Den volgenden morgen nam de barones von Schwachenhausen deel van het gezamenlijk ontbijt, echter niet na vooraf ter dorpskerk te zijn geweest, zooals de anderen, en daarna nam de heer des huizes haar mee naar zijn studeervertrek.

‘Wat dunkt u van dames-pensionnaire in een klooster?’ vroeg hij, toen ze gezeten was.

‘In een klooster, oom? Daar kan ik het niet uithouden! dat is me te stil, te eenzaam!’ riep ze verschrikt uit.

‘Mijne hulpbronnen zijn zoo bescheiden, Amour.’

‘Neen, oom, kostdame word ik niet. Ik krijg de nachtmerrie in een klooster,’ zei ze barsch.

‘Ge vindt er net gezelschap,’ hervatte de spreker geduldig.

‘Ja, van oude dames. Ik heb een hekel aan kloosters,’ hernam ze bits. ‘Niets dan nonnen om me, foei!’

‘Het is zoo'n slecht gezelschap niet,’ zei haar oom, wiens voorhoofd betrok. ‘Er was gisterenavond een brief van Mina. Ze is zoo gelukkig, dat goede kind!....’ En de trekken, een oogenblikje hard, verteederden bij de gedachte aan die woorden, zoo vol warme kinderliefde, van de kloosterlinge, die in haar cel zoo vurig bad voor haar ouders, opdat de goede God hun het gemis zou vergoeden, dat ze door haar vertrek leden. ‘Er is een vroegere kamenier van Wellburg, gehuwd met een onderwijzer op een dorp in Noord-Brabant, die gaarne haar netjes gemeubelde kamer zou verhuren aan een beschaafde dame. De oppassing zal uitstekend zijn; Anna kon goed koken en was altijd keurig helder, zei Emma.’

‘Daar zou ik niet kunnen leven!’ riep ze met vertwijfeling uit. ‘Me begraven op een Noord-Brabantsch dorp! Geen fatsoenlijk mensch meer zien! Neen, dat doe ik niet,’ antwoordde ze, haar lippen samenpersend en haar hoofd schuddend.

‘Nu, Amour,’ zei de landheer, ten einde van zijn geduld, op korten toon, ‘zoek dan zelf iets. Ik zal u vierhonderd gulden per jaar geven, zooveel als mijn dochters ontvangen. En Emma en Petra willen daar ieder tweehonderd gulden bij doen.’

Op het hooren van vierhonderd gulden verbleekte de toegesprokene, maar op het vernemen, dat haar nichten het jaargeld tot acht honderd maakten, herademde ze, en ziende, dat haar oom verstoord was door haar opmerkingen, hervatte ze snel:

‘Dat is heel mooi, oom, heel mooi. Maar zouden Emma en Petra, dat geld niet aan tante Marie willen zenden, dan kon deze het me doen toekomen met het andere?’

Door deze regeling vermeed ze haar nichten te moeten bedanken, en zonder verder op de zaak terug te komen, en na het eerste kwartaal van het haar toegezegde bedrag zonder veel bedankjes in ontvangst te hebben genomen, verliet ze den volgenden morgen het landgoed.

De uitnoodiging om te komen logeeren, die ieder haar uit medelijden deed, nam ze aan, alsof ze een gunst bewees, maakte eenige stekelige aanmerkingen op doctor Deksel, die haar dat uit den grond zijns harten vergaf, en op Vermeeren, die ze haar met interest terugbetaalde, en de feeks, zooals hij haar noemde, lachend goeden spoed wenschte, en beloonde den ouden Pieter, die haar naar het station bracht, in plaats van met een halven gulden, zooals voorheen, met een critiek op het oud en stram worden van zijn trouwen, vierbeenigen kameraad, die de vroegere kasteelvrouwe van Schwachenstein met klaarblijkelijken tegenzin naar het spoor trok. Hij moest dien

egenzin zeker overgenomen hebben van Gyp, die aan overvoeding bezweken was, en tot zijn laatsten levensdag zijn makker dikwijls de uren gekort had door een uitvoerig relaas van zijn reis naar *Mon Repos*.

De tijd ging voorbij en liet zijn sporen achter. Het voorhoofd der oudere bewoners van Waldenhof doorploegde hij met rimpels; hij bracht hun ieder jaar meer grijze haren, en als vergoeding daarvoor een grooter troepje kleinkinderen; hij maakte Thérèse meer nadenkend, maar nam niets mee van haar lieftalligheid, en bezorgde dokter Gerrits naam en faam en een flinke clientèle bij de gegoede families uit den omtrek.

De dokter had zoo juist de nu acht entwintigjarige Thérèse ontmoet bij een arme zieke, op een half uur afstands van het landgoed wonende.

'We zijn beiden zulke bedaarde, verstandige menschen, me dunkt, we mogen wel samen naar huis gaan,' zei hij, terwijl een vluchtig rood over zijn trekken gleed, toen hij zag, dat de ziekenbezoekster zich gereed maakte om afscheid te nemen en alleen te gaan, zooals ze in de laatste jaren meestal deed.

Ze glimlachte even, maar keek niet op. Zwijgend wandelden ze naast elkaar.

Het was een dorre zandweg, aan beide zijden door struiken en boomen bezet, waarachter witte boekweitvelden geurden en fleurden. Van de takken klonk een concert van vogelen, de blauwe lucht was welriekend, een wereld van insecten zweefde met de muggen langs het beekje en over het gras en voerde een rondedans om de wandelaars uit.

Dezen luisterden naar de boschbewoners om en boven hen. Thérèse was verschillende malen op het punt de stilte te onderbreken, maar banale woorden konden niet over haar lippen. De dokter liep met het hoofd een weinig gebogen. Eensklaps scheen hij een besluit te hebben genomen, hij vertraagde zijn schreden, hief het hoofd op en zei, zonder zijn gezellin aan te zien:

'Thérèse, ik kan niet meer zwijgen, wat er ook van kome.... Ik heb u zoo weinig aan te bieden,' vervolgde hij treurig, 'alleen mijn liefde is groot. Maar ik bemin u dan ook zoo innig.'

'Dat is het voornaamste om gelukkig te zijn....' zei Thérèse. 'Maar papa en mama? ik kan ze toch niet alleen laten.'

'En ik dan, Thérèse? Zal ik dan een vreugdeloos leven moeten leiden, me geen eigen haard kunnen stichten? Uw hart zegt u, dat ik een andere vrouw nooit die plaats kan laten innemen.... O, Thérèse, hebt ge dan voor mij niet een beetje van de liefde, die ik zoo diep voor u gevoel! Hoeveel moet ik niet van u houden, om den moed te hebben u te vragen? Zal zelfs uw lieve ouders bijwijlen de gedachten niet bekruipen, dat mijn liefde niet belangeloos was? Gij zijt zulk een groote partij voor den armen dokter Gerrits, den zoon van een onbekend en onbemiddeld dorpsgeneesheer. En ik, die u zoo lief, zoo lief heb, zoo lief.... ja, als mijn oogappel, is zoo'n versleten uitdrukking....' hij lachte weer vroolijk als voorheen.

'Als alléén Marcel Gerrits Thérèse van Randerberg kan liefhebben,' vulde het meisje aan.

'O, Thérèse!' jubelde hij. 'Wilt ge, Thérèse? zeg ja, niet waar?'

Ze wendde het hoofd naar hem en zag hem aan met oogen, waarin tranen schitterden. 'Voor u wil ik vader en moeder verlaten.... Maar mag ik dat doen?' zei ze met angstigen twijfel. 'Is het mijn plicht niet bij hen te blijven?'

‘We zullen immers zoo dicht bij hen zijn,’ troostte hij, vermijdende zich aan het bespreken harer gewetensbezwaren te wagen. ‘Wat dunkt u, als we onze tenten opsloegen op het einde der beukenlaan? Ik heb daar zoo dikwijls in gedachten een huisje voor ons getimmerd.’

Thérèse lachte tusschen haar tranen door.

‘Wat zijt ge vlug. En hebt ge dit al lang gedaan?’

‘Toen ik nog in Leuven was. Het kan ook zijn, dat ik dit al deed toen ik mijn Grieksch begon.... Toe, Thérèse, zullen we de zaak nu maar ineens afmaken, en samen naar uw ouders gaan?’

‘Ik durf niet, ik durf niet,’ zei ze. ‘Kom morgen. Dan bereid ik er die arme mama stilletjes op voor.’

Zoo werd goedgevonden.

's Avonds vond het meisje echter geen gelegenheid om er haar moeder over te spreken, en den volgenden morgen kon ze er ook niet toe komen; en toen de dokter, wiens moed afgekoeld was, met looden schoenen, zwaar hart en zenuwachtig het heerenhuis naderde, begon ze juist aan het onderwerp.

De heer Van Randerberg keek niets verrast, alleen treurig, toen de bezoeker hem het doel van zijn komst meldde.

‘Wat zal ik er van zeggen, Marcel? Ik heb zoo iets sedert lang zien aankomen. En al blijven wij heel alleen in het uitgestorven huis, dat zoo hol en zoo ledig klinkt sedert de lichte stap en het opgeruimd gekeuvel en gebabbel mijner lieve meisjes verdwenen is, ik kan toch zoo zelfzuchtig niet zijn, van Thérèse te verlangen, dat zij ons het offer brenge van een gelukkige echtgenoote te zijn, want gelukkig zal je ze maken, mijn jongen.’

‘Dat zal ik,’ zei de dokter bewogen en drukte zijn aanstaanden schoonvader de hand.

(*Slot volgt.*)

Een eigenhandige brief van Napoleon I.
Historische vertelling.
(*Slot.*)

III.

‘Als mijn schoonvader,’ zei Napoleon lachend, ‘nu niet tevreden is, dan is hij moeilijk tevreden te stellen. En nu, waarde Menneval, is er geen tijd te verliezen; vandaag nog moet deze brief door een koerier naar Weenen worden gebracht.’

‘Hij zal nog vóór twee uur vertrekken, sire.’

‘Goed, ik verlaat mij op u.’

Nadat Napoleon een laatsten blik op zijn schrijfwerk had geworpen, maakte hij aanstalten om het kabinet te verlaten, maar plotseling wendde hij zich weer tot Menneval.

‘Wacht nog een paar oogenblikken; daar is nog iemand, wiens ongeloovigheid ik graag zou willen beschamen, iemand, die mij bijna heeft uitgedaagd, een leesbaar briefje te schrijven. Ik wil het gezicht eens zien, dat de oppermaarschalk van het paleis zal zetten, als ik hem mijn werk voorleg. Zeg hem, dat ik hem moet spreken en hem aanstonds hier verwacht.’

Menneval verwijderde zich om aan het bevel des keizers te gehoorzamen, en nauwelijks was hij terug, of Duroc verscheen ook reeds. De keizer had een ernstig, bijna streng gezicht gezet, dat den oppermaarschalk een weinig van zijn stuk bracht; toch zei hij kalm:

'Sire, ik wacht op de bevelen van Uwe Majesteit.'

'Nu, mijnheer de oppermaarschalk, hebt ge over ons gesprek van gisteren nagedacht?'

'Ja, sire.'

'Ik zit even verlegen als gisteren met den verwenschten brief, dien de prins van Neufchâtel beloofd heeft. Een stuk van den nacht heb ik er aan gewerkt, en ook van morgen om zes uur was ik er al mee bezig, mij te oefenen en letters op het papier te krabbelen met den ijver van een schooljongen, die niet bestraft wil worden. Maar tijd en moeite zijn vergeefsch geweest.'

'Dat had ik wel verwacht, sire. Minstens acht da-gen onderricht en oefening heeft. Uwe Majesteit noodig, om een behoorlijken brief te schrijven.'

'Is u dat ernst, mijnheer de oppermaarschalk?' Een ironisch lachje verscheen op het gezicht van den keizer, toen hij deze laatste woorden zei.

'Ja, sire, dat is mijn vaste overtuiging.... Maar ik kan mij vergissen.'

'Dus naar uw meening, mijnheer de oppermaarschalk, blijft er niets over dan mijn toevlucht tot de pen van een mijner secretarissen te nemen?'

'Dat is mijn meening, sire.'

'En de belofte van Berthier?'

'O, lieve hemel, de prins van Neufchâtel zal wel een geschikt voorwendsel vinden om Uwe Majesteit te verontschuldigen.'

'Jicht in de toppen van mijn vingers, een brandwond of iets dergelijks, niet waar?'

'Ja, sire.'

Duroc begon te twijfelen, of de keizer in ernst sprak, dan wel zich te zijnen koste vermaakte. Hij aarzelde dan ook een weinig, terwijl hij nu eens den keizer, dan weer Menneval, die er kalm bij stond, aankeek. Hij trachtte de ware reden, waarom hij zoo vroeg in het kabinet des keizers was ontboden, te raden.

Napoleon vervolgde echter na een oogenblik:

'Nu, mijnheer de oppermaarschalk, ik heb uw raad opgevolgd, wees tevreden; daar ik niet in staat was zelf den brief aan mijn schoonvader te schrijven, heb ik de hulp van een vreemde ingeroepen.'

De keizer nam den brief en hield hem Duroc voor oogen.

'Kijk eens, mijn waarde, en zeg mij, of gij dit schrift kent.'

Duroc wierp een blik op den brief, en nadat hij hem vluchtig gelezen had, antwoordde hij tamelijk onthutst:

'Sire, noch mijnheer Menneval, noch mijnheer Meunier, noch mijnheer de Pouthon hebben dit geschreven: ik ken hun hand door en door.'

'Wie dan wel? Mijnheer Duroc, zoek eens goed, en gij zult vinden.'

'Op mijn eer, sire, ik kan het niet raden. Maar wacht eens.... daar vind ik iets, wat mij aan een schrift herinnert, dat ik ken.'

Napoleon lachte. 'Dat is zeer gelukkig!' zei hij.

'Uwe Majesteit heeft zelf dezen brief geschreven....'

'Ja, mijnheer de ongeloovige, ik zelf. Als ge daar nog aan twijfelt, vraag het dan maar aan Menneval.'

Duroc wachtte zich wel, er aan te twijfelen, dat Napoleon werkelijk den brief geschreven had.

‘Sire, sta mij toe, Uwe Majesteit mijn welgemeende gelukwenschen aan te bieden voor...’

‘Neen, mijn waarde, dat verlang ik niet. Ik weet heel goed, dat ik geen Oudard, noch een Bertrand ben, en maak niet de minste aanspraak op den roem van die uitmuntende schrijfmeesters. Maar ge zult moeten toegeven, dat ik, als ik mij wat moeite wil geven, ten slotte toch wel draaglijk kan leeren schrijven, - misschien even goed als de oppermaarschalk van het paleis.’

Hierop wendde hij zich tot Menneval:

‘Gij zorgt er voor, dat deze brief vandaag nog verzonden wordt, niet waar?’

Daarna gaf hij eenige bevelen aan den oppermaarschalk en verdween in zijn kabinet, om daar misschien nog met welbehagen over zijn schrijverslauweren na te denken.

IV.

De gemalin van keizer Frans kon Napoleon niet uitstaan. Zij had zich dan ook zoo lang mogelijk tegen het huwelijk der aartshertogin Maria Louise gekant. Tegen haar wil was, zooals Metternich zich uitdrukte, de Oostenrijksche Ariadne aan den Minotaurus van Frankrijk uitgeleverd.

Toen ondanks haar verzet tot het huwelijk besloten was, deed de keizerin, of zij er zich in schikte, Napoleon haar schoonzoon te noemen; maar toen begon tegen den overwinnaar van Austerlitz en Wagram een oorlog van kleine spotverzen en hekeldichtjes. Tegenover haar gemaal bleef de keizerin binnen zekere grenzen, maar met hovelingen en vertrouwelingen, wier onvoorzichtigheid zij niet hoefde te vreezen en die haar haat tegen Napoleon deelden, stelde zij zich schadeloos voor de omzichtigheid, die de politiek haar oplegde.

Graaf von Metternich was de voornaamste vertrouweling van haar afkeer, hoewel hij zelf

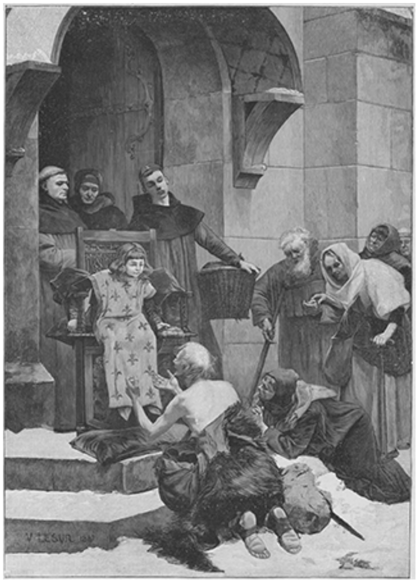

DE H. LODEWIJK ALS KIND AALMOEZEN UITDEELEND.
Naar de schilderij van Victor Henri Lesur.

het huwelijk had aangeraden. Hij had ook geen ander middel om voor dit misdrijf bij de trotsche keizerin vergiffenis te vinden, dan haar meening over Napoleon te deelen. Het was hem gelukt haar te overtuigen, dat de politiek, die het huwelijk had beklonken, het ook nog ongedaan kon maken. Om de gemalin van keizer Frans te bewijzen, dat hij geneigd was, de eerste gelegenheid aan te grijpen om zich in haar oogen te rechtvaardigen, vermaakte hij haar door zijn herinneringen uit den tijd van zijn gezantschap te Parijs: over Napoleons hof, de belachelijke personen van zijn nieuwbakken adel en de weinig aristocratische manieren der groote heeren, waarmee de keizer zich omgeven had.

ROODKAPJE: De wolf in grootmoeders bed.
Naar de schilderij van R. Eisermann.

Reeds sedert verscheiden dagen onderhield men zich te Schönbrunn uitsluitend over de reis der aartshertogin; men besprak alle bijzonderheden van den tocht naar Frankrijk, die door steeds nieuwe begroetingen, toespraken en gelukwenschen voor de jonge prinses vervelend genoeg zou worden. Er waren zelfs menschen, die heimelijk wenschten, dat de feestelijke eentonigheid der reis door een of ander ongeluk zou worden onderbroken. Daarin had men dan een slecht voorteeken kunnen zien, en te gelijk gelegenheid gehad, op de overeenkomst met het huwelijk der ongelukkige Maria Antoinette, gemalin van Lodewijk XVI, te wijzen.

Intusschen schreef de bruid van den keizer der Franschen iederen dag een brief aan haar vader, waarin zij hem trouw alle gebeurtenissen der reis verhaalde. Zij scheen ongeduldig naar haar aankomst te Compiègne, waar Napoleon haar wachtte, te verlangen. Zij toonde geen overdreven droefheid over de scheiding van haar familie, en haar uitdrukkingen ver-

rieden duidelijk haar innerlijke stemming en gedachten.

De keizer van Oostenrijk verzuimde niet, deze brieven met de twijfelzucht zijner gemalin te vergelijken, die niet ophield de prinses als een slachtoffer te beklagen.

Maria Louise was te Straatsburg. De eerste minister van Oostenrijk, graaf von Metternich, bevond zich, toen die tijding ten hove aankwam, juist te Schönbrunn. De keizerin zelf deelde ze den minister mee.

'Het arme kind,' zei ze met een diepen zucht, 'is dus eindelijk in Frankrijk. Hoe zal ze gesidderd hebben, toen zij den voet op den grond zette, die haar tante zoo noodlottig is geworden.'

'Inderdaad, Majesteit, moet dat een treurige herinnering bij haar hebben wakker geroepen, maar gelukkig is de gemaal der doorluchtige dochter van Uwe Majesteit geen zwakke Lodewijk XVI.'

'Ik weet het, maar zal ze daarom gelukkiger zijn? Dat betwijfel ik zeer, en één ding, mijnheer de graaf, bedroeft mij steeds meer, één ding kan ik niet begrijpen: het vertrouwen van den keizer in de gezindheid van dezen soldaat van fortuin, van dezen parvenu. Zoo groot is het, dat hij ieder oogenblik een brief, een eigenhandigen brief van zijn schoonzoon verwacht.'

'U wil zeggen, Majesteit, van een zijner secretarissen.'

'Neen, neen, mijnheer de graaf, inderdaad een eigenhandig schrijven.'

Metternich kon een glimlach niet onderdrukken.

'Ik weet wel, Majesteit, dat de prins van Neufchâtel dit beloofd heeft, maar beloften kosten dien man niets, en wanneer Zijne Majesteit de keizer een brief verwacht, kan dat lang duren. Bonaparte is niet in staat, eenige regels te schrijven.'

'Men-zegt toch, dat hij een voortreffelijke opvoeding heeft genoten.'

'Dat is waar, Majesteit, maar leesbaar en nauwkeurig te schrijven heeft hij nooit geleerd, zoo groot was zijn minachting voor de spelling. Er zijn mij eenige briefjes in handen gekomen, die al twintig jaar oud zijn en een schooljongen zouden doen blozen. Thans is het nog erger; hij kan nauwelijks zijn naam schrijven, en dan is het nog heel moeilijk dien te ontcijferen, want het heeft veel van een hiëroglyph weg.'

'Wat u mij daar zegt, mijnheer de graaf, doet mij veel genoegen, en ik zou er niet rouwig om zijn, als de brief niet kwam.'

'Hij zal niet komen, Majesteit, hij zal niet komen! Berthier is een onbezonnen mensch, wien de ongenade van Napoleon te wachten staat.

In weerwil van den beslisten toon, waarop de minister gesproken had, koesterde de keizerin nog eenigen twijfel.

'Ik ken Bonaparte,' voegde Metternich er bij; 'zelfs indien hij in staat was dien brief te schrijven, zou hij het nog niet doen, want hij heeft zich over alle eischen der betamelijkheid heengezet.'

'Gij zijt dus volkomen overtuigd, mijnheer de graaf, dat de keizer mij geen staaltje van het schrift van zijn schoonzoon zal kunnen laten zien.'

'Zoozeer, Majesteit, dat ik er iets om durf verwedden.'

'Uw portefeuille?'

'Mijn portefeuille?... Dat is veel, maar niet genoeg.... Ik verwed mijn heerlijkheid Austerlitz, dat de eigenhandige brief niet zal komen.'

'Ik houd u bij uw woord, mijnheer de graaf; de heerlijkheid Austerlitz behoort mij, wanneer....'

De keizerin zweeg plotseling, daar zij zag dat de deur geopend werd: de keizer trad met een brief in de hand binnen.

'Victorie,' riep hij uit, 'victorie!' En op zijn gemalin toetredend, vervolgde hij: 'Men zei, dat Bonaparte.... dat de keizer van Frankrijk niet schrijven *kon*, dat mijn schoonzoon niet schrijven *zou*.... en hier is de brief.'

Een blos kleurde de wangen der keizerin, die aarzelde den brief aan te nemen.

'Waarlijk,' zei de keizer, wiens gelaat, in den regel koud en onverschillig, thans opgewekt was, 'mijn schoonzoon is zeer beminnenswaardig, en bovendien schrijft hij niet slecht. Maar lees dan toch; ge zult toch wel niet aan de echtheid van den brief twijfelen?'

'Ik, sire? Wel neen,.... en welk belang zou ik daarbij hebben?'

De keizerin deed alsof zij den brief las, en hem haar gemaal teruggevend, wierp zij op den minister-president een blik, waaruit haar gekwetste eigenliefde sprak.

'Ik verheug mij niet,' zei de keizer, 'omdat ik aan den inhoud van den brief bijzondere waarde hecht - niemand kan beter dan ik de waarde van zulke stukken beoordeelen - maar omdat het een antwoord is op zekere geruchten, die niet vrij zijn van minachting en spot.'

Metternich sloeg de oogen neer en scheen zeer onthutst.

'Ik zei dat niet om u, mijnheer de graaf,' vervolgde de keizer, 'want ik moet u het recht laten wedervaren, dat gij althans vast gerekend hebt op de komst van een eigenhandigen brief van mijn schoonzoon.'

De keizerin, eerst haar gemaal, daarna graaf von Metternich aanziende, vroeg den keizer:

'Heeft misschien de graaf von Metternich, toen hij die verzekering gaf, om zijn heerlijkheid-Austerlitz gewed.'

'Dat juist niet, maar ik ben overtuigd, dat hij geen oogenblik geaarzeld zou hebben, indien ik dat had verlangd, niet waar, mijnheer de graaf?'

Metternich mompelde een antwoord, dat de goede keizer Frans voor een bevestiging hield; de keizerin echter zocht een voorwendsel, om zich terug te trekken en over de wonderlijke dubbelzinnigheid van den minister na te denken. Zij verlangde evenwel nooit, dat hij zijn verloren weddenschap zou betalen, want ze had hem noodig. De graaf, die zich sedert de aankomst van den eigenhandigen brief zoo vijandig tegenover Napoleon toonde en den haat der keizerin van Oostenrijk zoo uitstekend diende, behield zijn heerlijkheid Austerlitz.

Maar een Zigeunermeisje.
Door Henri Crooswijk.

I.

Het was kermis in het dorp. Voor een lage tent, waarop met groote roode letters de woorden stonden:

> GROSSER CIRCUS,
> WILHELM SINKSKA,

heerschte groote drukte. Een menigte toeschouwers, boeren en boerinnen, luisterden met gespannen aandacht naar den bonten hansworst, die in gebrekkig Hollandsch verkondigde, wat er zooal in den grooten circus te zien was, en het volk tot

binnentreden uitnoodigde, ‘om zich te overtuigen, dat het geen bluf of grootsprekerij was, maar een eerlijke en nette en soliede boel.’

Terwijl vóór de tent alles vroolijkheid en uitgelatenheid was, terwijl daar allen lachten met de grappen van den potsierlijken clown, was binnen in de tent, in een klein vertrek, door een voorhangsel afgescheiden van de overige ruimte voor het publiek, niets dan droefheid en smart. De menschen buiten, die schertsten en lachten, vermoedden niet, dat binnen alles treurigheid en leed was.... Daar zat een vrouw moedeloos op een stoel, met bleeke, uitgeteerde wangen, met doffe, diepliggende oogen. De dood had haar reeds geteekend. Zij was de vrouw van den kunstenmaker. Een meisje van achttien jaar lag voor haar geknield, de handen op den schoot, de oogen op de arme vrouw gericht, waarin tranen glinsterden. Zij hoorde buiten het gelach en gejuich der menigte; het klonk als bittere spot met haar verdriet.

‘Moeder,’ zei het meisje, ‘lieve moeder...’

Meer kon zij er niet uitbrengen, zij brak in tranen uit.

De moeder streek met haar witte hand over de mooie, lange lokken van haar kind.

‘Ween niet, Siska, ween niet,’ zei ze met zwakke stem, ‘ik gevoel mij vandaag beter, kind, ik zal dadelijk probeeren of ik kan optreden....’

‘Dat wil ik niet hebben, moeder,’ riep het meisje opgewonden, ‘dat zou uw dood zijn...’

‘Ik voel mij sterk, kind, het moet, je vader heeft mij van morgen nog bevolen....’

‘Dan zal ik vader zeggen, dat het uw dood zou zijn, ik zal hem smeeken, bidden, ik zal mij voor al dat volk, dat ons aangaapt, voor hem op de knieën werpen....’

‘Doe dat niet, kind, je vader is niet te vermurwen, ik zal hem gehoorzamen....’

Het voorhangsel der tent werd ter zijde geduwd en de kunstenmaker in zijn bonte kleeding trad binnen. Hij wierp een misnoegden blik op beide vrouwen, toen hij merkte dat ze geweend hadden.

‘Siska,’ wendde hij zich tot het meisje, ‘Siska, ga gauw voor de tent en laat het volk binnen.... Misschien bezit gij meer aantrekkingskracht dan ik; ik heb me heesch geschreeuwd, het boerenvolk gaapt me dan aan, maar blijft buiten staan.... Vooruit nu, eer het volk naar een andere tent loopt....’

‘Ja, vader, ik ga, maar beloof mij eerst, dat moeder vandaag niet behoeft op te treden, ze is zoo zwak; het zou haar dood zijn....’

‘Kletspraat,.... ga heen, zeg ik je!’

Het meisje wierp zich voor den hardvochtigen vader op de knieën en smeekte met aandrang, dat hij toch medelijden zou hebben met haar arme, ziekelijke moeder; maar de man was niet te vermurwen. En toen zij aanhield en de beenen haars vaders omklemde en roerend bad, dat hij haar zou sparen, toen stiet de ruwe man haar wreed van zich af.

‘Ga,’ zei hij gebiedend, en zijn toornig oog fonkelde, ‘ga, of ik bega een ongeluk aan je.’

Het arme meisje ging op de tribune voor de tent, nadat zij een laatsten, liefdevollen blik op haar moeder geworpen had. Thans stond zij voor het juichende volk, dat schertste en lachte, terwijl zij de tranen in de oogen had. Weldra herstelde zij zich echter, zij trachtte ook te lachen en te schertsen en noodigde het volk tot binnentreden uit. De een volgde den ander en langzaam kwam de kleine tent vol.

De voorstelling begon. De kunstenmaker toonde de kracht zijner handen, door een tafeltje daartusschen vast te houden, waarop telkens een zwaarder gewicht werd gezet. Daarna verrichtte hij nog verscheidene krachttoeren, toen eindelijk op zijn geroep zijn vrouw verscheen, die wankelend de tribune betrad.

Haar toeren oogstten overal den meesten bijval van het publiek in, zij moest steeds zijn werk bekronen.

De arme vrouw verzamelde al haar krachten. Zij besteeg een trapje; van het eene eind der tent naar het andere was een koord gespannen; daarop moest zij haar vaardigheid toonen. Zij deed het, maar haar voeten misten dien avond de vastheid van anders; zij moest nu de grootste oplettendheid aan den dag leggen om het evenwicht te bewaren....

Eensklaps weerklonk een hartverscheurende gil door de tent, geslaakt door de dochter van den kunstenmaker, die haar moeder met kloppend hart en starre oogen gadesloeg. De vrouw op het koord verloor het evenwicht en viel naar beneden, met het hoofd op den scherpen kant van een bank. Er ontstond een vreeselijke opschudding onder het publiek, allen meenden, dat de ongelukkige vrouw dood was gevallen. Zij gaf ook geen teeken van leven meer, toen haar dochter haar in de armen nam, haar bij heur naam riep en haar hartstochtelijk kuste.

Een dame, die met een jongetje van een jaar of vijf in de voorste rij had gezeten, snelde toe, ondersteunde het hoofd der ongelukkige vrouw, nam uit haar zak een fleschje eau de Cologne en bevochtigde haar voorhoofd. De arme vrouw opende nog eenmaal haar oogen.

'Siska!' fluisterde zij.

'Moeder, moeder!' kreet het rampzalige meisje, 'o, moeder, o, moeder!'

'Arm kind,' mompelde de medelijdende dame, die het hoofd der stervende ondersteunde, 'arm kind.'

'Siska,' hernam de moeder, 'ik sterf, bid voor mij.'

De vrouw van den kunstenmaker had opgehouden te leven....

Met somber gelaat had deze op een afstand het tooneel aangezien; geen spier vertrok zich op zijn gezicht.

Op dit oogenblik trad de dokter de tent binnen, gevolgd door een bejaarden priester met witte haren.

De geneesheer voelde de vrouw den pols, hij sloeg niet meer. De dokter schudde het hoofd. 'Dood,' zei hij.

De priester maakte een kruis over het lijk en bad: 'Heer, laat haar ziel in vrede rusten.'

'Moeder had gisteren reeds om een priester gevraagd,' zei het meisje zacht tot den pastoor, 'maar vader wilde het niet hebben....'

'God zal haar goeden wil niet onbeloond gelaten hebben,' antwoordde de priester.

Nauwelijks hadden de dokter en de pastoor de tent verlaten, toen twee maréchaussees binnentraden. De kunstenmaker verbleekte toen hij hen zag, toch hield hij zich goed en ging hen tegen.

'Wat is er van uw dienst?' vroeg hij onverschillig.

'Heet ge Wilhelm Sinkska?'

'Ja, wat wilt gij van mij?'

'Wij hebben bevel ontvangen u te arresteeren.'

'Zoo? En waarom?' De kunstenmaker trachtte zoo onverschillig mogelijk te spreken, maar het ging hem toch niet goed af. Hij was nog bleeker geworden dan hij was, en zijn stem beefde.

'Gij wordt van diefstal beschuldigd,' hernam de brigadier der maréchaussee.

'Dat is gelogen, ik weet van niets.... Ik heb niets gestolen....'

'Best mogelijk.... Volg ons daarom naar den burgemeester; als gij niet schuldig zijt, zal men u loslaten....'

'Ik ga niet mee,' verklaarde de kunstenmaker beslist. 'Ik weet van niets en gij hebt het recht niet mij gevangen te nemen.'

'Indien gij niet gewillig meegaat, moeten wij geweld gebruiken. Volg ons dus gedwee...'

'En ik zeg je, dat ik niet meega, en de eerste, die mij durft naderen....' Hij hief dreigend een zwaar gewicht in de hoogte.

Er volgde nu een korte worsteling, na twee minuten was de kunstenmaker stevig geboeid en werd uit de tent geleid.

Slechts drie personen waren bij dit tooneel tegenwoordig geweest: de medelijdende dame, die nog steeds bij het lijk zat, haar jongetje, dat met angst de worsteling had gadegeslagen, en het arme meisje, de dochter van den kunstenmaker. Deze had echter niets van het voorgevallene gehoord of gezien, zij lag bewusteloos in de armen der dame. Deze wiesch haar bleek gelaat met eau de Cologne. Langzaam kwam nu het meisje bij.... De dame vertelde haar wat er zoo juist was voorgevallen, dat haar vader als een misdadiger was weggevoerd....

'O, God,' zuchtte het meisje, 'ook dat nog!.... Thans ben ik geheel alleen op de wereld...'

De dame had medelijden met het arme meisje; zij keek haar lang aan, de bleekheid harer wangen verhoogde nog haar schoonheid, maar uit haar oogen sprak namelooze smart.

‘Arm kind,’ zei de dame medelijdend.... ‘Hier kunt gij van nacht onmogelijk blijven. Ga met mij mee, ik zal voor u zorgen....’

Zij nam het meisje bij den arm en verliet de tent.

II.

Een weinig buiten het dorp aan den grooten steenweg lag de kleine villa *Rozenoord*, omringd door hooge pijnboomen. Hier woonde de notaris Van Zon. Op den avond van het ongeluk op de kermis zaten mijnheer en mevrouw in de helder verlichte kamer bij de thee. De notaris had een sigaar opgestoken en het laatste kopje thee leeggeslurpt. Thans wendde hij zich tot zijn vrouw en vroeg:

‘En wat zijt gij van plan, Sophie? Wat wilt gij met het vreemde meisje doen?’

‘Ja, Eduard, openhartig gesproken, ik weet dat zelt nog niet goed.... Ik heb het arme kind meegenomen, omdat ik het niet van mij kon verkrijgen, haar daarginds in die akelige tent bij het lijk harer moeder alleen achter te laten....’

‘Gij raadpleegt meer uw goed hart dan uw verstand,’ schertste de notaris. ‘Maar wat vangen wij met haar aan?’

‘Ach, laat haar een paar dagen hier, ik kan er dan eens over nadenken, wat ik voor haar doen kan.... 't Is zoo'n goed kind, Eduard.’

De notaris lachte hartelijk. ‘Gij hebt haar nauwelijks gezien, of ge weet reeds, dat het zoo'n goed kind is.... Met kermisvolk mag men anders wel voorzichtig zijn en men moet het niet aanstonds goed noemen.... Wat zij is, moet ge nog afwachten, maar wat haar vader is, weet ge: een dief en een dronkaard. Ik zeg altijd maar: zoo de ouders, zoo de kinderen.’

‘Gij oordeelt voorbarig, Eduard. Zij ziet er zoo lief en zacht uit, daarbij is zij zoo ongelukkig.... O, als gij eens in de tent geweest waart.... Zij heeft mij onderweg alles verteld van haar moeder, die ziek was en toch van haar man moest optreden.... Neen, Eduard, 't is een braaf kind, en haar mag men toch de schuld des vaders niet aanwrijven.... Als gij het goedvindt en zij bevalt mij, zou ik haar wel willen nemen als juffrouw voor onze kinderen.... De kleine Eduard houdt nu al van haar.’

Mijnheer glimlachte. ‘Die vrouwen, die vrouwen!’ dacht hij bij zich zelf. ‘Eerst zeggen, nog niet te weten wat ze voornemens zijn en je om raad vragen, en ten slotte blijkt, dat ze al een heel uitgewerkt plan in haar hoofd hebben....’

‘Nu, vrouw, als alles is zooals ge zegt, heb ik er niets op tegen,’ zei hij daarom luid. ‘Maar eerst de kat uit den boom kijken.... Al te goed is buurmans gek en men ondervindt later zelden dankbaarheid van een edele daad, die men aan zoo'n soort van volk bewijst.’

‘Een edele daad gaat nooit verloren, Eduard. Wil je het kind niet eens zien?’

Hij knikte lachend en het jonge vrouwtje verliet vlug de kamer en begaf zich naar de keuken, waar het meisje bij de twee dienst boden zat. Mevrouw Van Zon nam het kind bij de hand en vroeg: ‘Hoe bevalt het je hier?’

‘Goed, dank u, mevrouw,’ antwoordde zij heel bescheiden.

Als zij echter volgens haar hart had gesproken, zou haar antwoord anders hebben geluid, want in de keuken had ze eenige onaangename uren doorgebracht.... Al dien tijd had zij twee paar oogen op haar voelen rusten, die tot in haar binnenste schenen te willen doordringen. De dienstboden hadden haar met achterdocht en uit de hoogte

behandeld, en het arme meisje was blij, dat mevrouw haar kwam halen, want die was zoo lief en vriendelijk tegen haar.

‘Wat zou mevrouw met dat ding voor hebben?’ vroeg Kee, de keukenprinses, aan Mina, de linnenmeid.

‘Ik weet het niet, als ze haar maar niet hier houdt....’

‘Ben je mal,’ viel Kee haar in de rede. ‘'t Is maar een Zigeunermeisje.... Mevrouw zal toch zoo'n schepsel niet in huis halen....’

‘'t Ziet er anders een fijn juffertje uit....’ beweerde Mina.

‘Hm, hm.... Weet ge wel, wat haar vader is?’ vroeg Kee weer en bleef met den schotel, dien zij aan het afwasschen was, voor Mina staan. ‘Haar vader is een dief, hij is een paar uur geleden door de politie geboeid weggebracht.... Ik heb het net van den koetsier gehoord, die was ook in het spul, waar het juffertje thuis hoorde. Hij heeft den man zien opbrengen....’

‘En is zij daar een dochter van!’ riep Mina uit, en sloeg de handen ineen.

‘Ja, dat is zij, en mevrouw moest wel stapel gek zijn als zij die vreemde in huis haalde...’

Aldus oordeelden de dienstbare geesten.

Mevrouw Van Zon was inmiddels met haa beschermelinge in de kamer getreden.

De notaris was getroffen door het innemend en openhartig gelaat van het meisje; zij be viel hem zoozeer, dat hij na kort beraad me zijn vrouw er in toestemde, dat het ongeluk kige kind op *Rozenoord* als kindermeisje zot blijven.

Siska straalde van geluk. Zij zou dus niet meer hoeven terug te keeren te midden van al dat kermisvolk, zij had thans, nu haar moeder er niet meer was, eindelijk een tehuis gevonden, zij behoefde nu niet meer van het eene dorp naar het andere te trekken, zij ging thans een gelukkige toekomst te gemoet!....

Des avonds, toen mevrouw haar naar een kamertje had gebracht, dat voortaan het hare zou zijn, viel zij, voor zij zich ter ruste begaf voor het bed op de knieën. Zij dankte den goeden God voor zijn weldaden, want onder het onverschillige kermisvolk was zij vroom gebleven, daar zij een godvruchtige moeder had gehad. Ja, ook aan haar dacht zij en bad ook voor haar.... Wat zou die arme moe der gelukkig zijn, indien zij thans haar dochter had kunnen zien, die nu een onbezorgde en gelukkige toekomst inging.... Ook bad zij voor haar weldoeners, vreemde, haar onbekende menschen, die haar, arme wees, ter liefde Gods hadden opgenomen, om haar gelukkig te ma ken.... En zij beloofde plechtig den goeden God hen daarvoor dankbaar te zullen zijn... Ten slotte bad zij ook nog voor een ander, over wien zij zich bijna schaamde, voor haar vader, die thans in de gevangenis zuchtte.

Twee dagen later werd de vrouw van den Zigeuner grafwaarts gedragen. Het was een kleine lijkstoet, maar groot was het getal nieuwsgierigen, die het jonge meisje, in het zwart gekleed, dat het lijk naar den doodenakker volgde, naoogden. Iedereen wist natuurlijk reeds, van de meiden en den koetsier, dat de mevrouw van den notaris ‘het meske uit het spul’ als kindermeid in dienst had genomen.

Het was meer uit medelijden, dat mevrouw dat gedaan had, want ze had ze niet noodig, had Kee aan den bakker en den slager er nog bij verteld. Mevrouw kon er later nog wel eens spijt van hebben, kermisvolk kun je nooit vertrouwen: ‘ze was toch maar een Zigeunermeisje.’

III.

Bijna twee maanden was Siska, het Zigeunermeisje, op *Rozenoord*. Het was echter geen pad van rozen, dat zij daar bewandelde. Niet dat mevrouw niet vriendelijk was, deze was zeer voorkomend jegens haar en meer dan dat, zij had het ongelukkige kind werkelijk lief gekregen, dat zich door nauwgezette plichtsvervulling die liefde trachtte waardig te maken. Ook mijnheer was goed voor haar, maar zij zag hem slechts zelden; zij was steeds bij de kinderen, Eduard en Betsie, of bij de dienstboden. Zij had gehoopt, de genegenheid der kinderen te verwerven, en Eduard hield werkelijk veel van haar, maar Betsie, de lievelinge van mijnheer, een lief maar koppig meisje van zeven jaar, wilde niets van haar weten. Dit zou op den duur wel beter worden, meende mevrouw; maar het werd niet beter, ondanks de pogingen, die Siska aanwendde, om de kleine dwingeland te behagen. Maar het ergste van al griefde het arme meisje de minachting, die de twee andere dienstboden voor haar aan den dag legden. Geen gelegenheid lieten dezen voorbijgaan, om haar belachelijk te maken of te krenken. Zij deed echter haar best, niet te laten blijken, dat zij zich hieraan stoorde, hoewel dit niet altijd even gemakkelijk ging; zij wist, dat men van haar zei: ‘Ze is maar een Zigeunermeisje,’ en als zij des avonds op haar kamertje haar vol gemoed uitschreide en dan tot kalmte kwam, zei ze met een droevigen glimlach bij zich zelf:

‘Ik ben maar een Zigeunermeisje, waarom zou men mij niet kunnen liefhebben?’

De gelukkige toekomst, waarvan zij gedroomd had, scheen nog reeds verre. Maar zij deed haar plicht, beklaagde zich nooit, en mevrouw was over haar tevreden.

Op zekeren dag, het was juist drie maanden geleden dat zij op *Rozenoord* was gekomen, waren mevrouw en mijnheer naar de stad. De kinderen waren in den tuin bij den koetsier en Siska zat alleen op haar kamertje: ze dacht over iets na, dat zij reeds weken in het hoofd had; maar zij moest alles bij zich houden, zij kon voor niemand haar hart uitstorten. Zij dacht aan haar vader, die wellicht nog in de gevangenis zuchtte. Zij zou hem zoo graag eens willen zien, met hem spreken, hem overreden, vaarwel te zeggen aan het zwervend leven en een beter mensch te worden. Ze wilde hem overhalen, zich ergens in haar nabijheid te vestigen. Met deze gedachten liep zij reeds lang rond, maar nimmer sprak zij met iemand over haar vader. Mevrouw had haar streng verboden, ooit op dat punt het gesprek te brengen, ook de dienstboden had mevrouw dit verboden. Haar vader moest voor haar dood zijn. Het verbod van mevrouw was overbodig, ten minste voor haar: hoe zou zij over haar vader durven spreken die in de gevangenis zat, over wien zij zich moest schamen? En toch, de stem van haar geweten zei luide:

'Eer uw vader!'

Siska stond op, zij scheen vast besloten. Ja, ze wilde het vandaag wagen, een andere gelegenheid zou haar wellicht in lang niet worden gegeven. Zij ging naar Mina, de linnenmeid. Deze was steeds minder onvriendelijk jegens haar dan de keukenmeid. Zij had inwendig medelijden met het arme kind, maar zij deed met Kee mee, zij wilde ter wille van het vreemde meisje toch niet met de keukenmeid overhoop liggen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

De mandoline-speelster. -

Bijzonder fraai en voornaam is de eerste gravure in dit nummer. De eene zuster bespeelt de mandoline, een vier-, zes- of meersnarig instrument, dat veel overeenkomst heeft met de gitaar en zoowel met een penneschacht als met den vinger der rechterhand wordt bespeeld. De andere zuster luistert toe in stille ingetogenheid, verrukt door de zilveren tonen, die aan het speeltuig worden ontlokt, en haar begaafder zuster heur heerlijk talent benijdend.

De H. Lodewijk, als kind aalmoezen uitdeelend. -

Een der nobelste figuren onder de koningen en keizers in de wereldgeschiedenis is de H. Lodewijk, koning van Frankrijk, het type van een vroom ridder, wijs regent en schrander staatsman, die van zijn moeder, de H. Blanca van Castilië, een voorbeeldige opvoeding ontving.

Op elfjarigen leeftijd verloor de H. Lodewijk zijn vader en kwam nu onder voogdij zijner moeder, die tevens als regentes het koninkrijk met wijsheid en gematigdheid, maar tevens met mannenelijke kracht bestuurde.

Toen de groote Fransche kroonvazallen een bondgenootschap hadden gesloten met koning Hendrik III, trok de H. Lodewijk tegen hen ten strijde en versloeg hen in twee veldslagen: de eerste maal te Taillebourg, de tweede maal, vier dagen later, te Saintes, waar hij een volledige overwinning behaalde, den Engelschen koning tot een nadeeligen vrede dwong en de vazallen tot algeheele onderwerping bracht. De H. Lodewijk was, toen hij die overwinningen behaalde, nog maar 27 jaar oud.

Tijdens een hevige ziekte, waardoor hij in 1244 werd aangetast, meende hij een stem te hooren, die hem beval het kruis aan te nemen tegen de ongeloovigen, aan de Christenen de landstreken terug te geven, welke de Saracenen hun ontnomen hadden, en hen uit de wreede slavernij te verlossen. Hij legde toen de gelofte af, een kruistocht te zullen ondernemen. De koningin-moeder en zijn gemalin smeekten hem daarvan af te zien tot hij geheel hersteld zou zijn, maar de H. Lodewijk vroeg des te dringender om het kruis. De bisschop van Parijs hechtte het hem op de borst onder het vergieten van tranen. als voorzag hij de rampen, die den koning op zijn tocht zouden wachten.

ROODKAPJE: De ontmoeting met den wolf in het bosch.
Naar de schilderij van F. Hiddemann.

Gedurende vier jaren bereidde de koning de even roemrijke als ongelukkige onderneming voor; eindelijk scheepte hij zich, zijn moeder het bestuur des lands overlatende, in 1243 te Aigues-Mortes in, met zijn gemalin Margareta van Provence en zijn drie broeders, en vergezeld door bijna de geheele Fransche ridderschap.

Hij had besloten den oorlog in Egypte te beginnen, ten einde den sultan, die meester van het H. Land was, in zijn eigen rijk te bestoken. In 1249 tastte hij Damiate aan en maakte zich daarvan meester, stak in het gezicht der ongeloovigen den Nijl over, behaalde twee overwinningen op hen en verrichtte wonderen van dapperheid in den slag bij Massoerah. Maar nu keerde de krijgskans ter gunste der Saracenen, die machtige bondgenooten vonden in besmettelijke ziekten en hongersnood, die de Franschen tot den terugtocht noopten. De ongeloovigen bestookten onophoudelijk de afgematte kruissoldaten, dreven hen op de vlucht en richtten een groot bloedbad onder hen aan. De koning, die gevaarlijk ziek was, werd den 5en April 1250 met al de heeren van zijn gevolg en het beste deel van zijn leger gevangen genomen.

Lodewijk was in zijn gevangenis even groot als op den troon. De Muzelmannen konden niet nalaten zijn geduld en standvastigheid te bewonderen. Zij zeiden hem: ‘Wij beschouwden u als onzen gevangene en onzen slaaf, en gij, die in boeien zijt geklonken, behandelt ons, alsof wij uw gevangenen waren.’ Men durfde hem een buitensporig hooge som voor zijn losgeld voorstellen, maar de koning antwoordde aan de afgezanten des sultans: ‘Zeg aan uw meester, dat een koning van Frankrijk zich niet voor geld vrijkoopt. Ik zal de gevraagde som voor mijn leger geven en

Damiate voor mijn persoon.' Hij betaalde inderdaad 400.000 pond voor hun losgeld, gaf Damiate voor het zijne terug en sloot met den sultan een wapenstilstand van tien jaar. Zijn plan was naar Frankrijk terug te gaan, maar toen hij vernam, dat de Saracenen, in plaats van de gevangenen in vrijheid te stellen, een groot aantal hadden gemarteld, ten einde hen tot afval van hun geloof te bewegen, begaf hij zich naar Palestina, waar hij nog vier jaar bleef. Dezen tijd besteedde hij om de vestingen der Christenen te versterken en aan de bekeering der ongeloovigen werkzaam te zijn.

In Frankrijk teruggekeerd, vond hij zijn land in beteren toestand, dan hij na zoo lange afwezigheid had durven hopen. De Voorzienigheid had over een land gewaakt, dat hij enkel uit de meest christelijke beweegredenen had verlaten. Hij verbeterde de rechtspraak, verminderde de belastingen, vaardigde strenge bepalingen uit tegen de godslasteraars en goddeloozen, bouwde kerken, gasthuizen en kloosters, en gaf een Pragmatieke Sanctie uit, om de oude rechten der kathedrale kerken en de vrijheid der verkiezingen te beschermen. Ook in het buitenland erkende men de rechtschapenheid en de wijsheid van den koning, zoodat koning Hendrik III van Engeland en de Engelsche baronnen hem tot scheidsrechter verkozen in hun geschillen.

Toen de H. Lodewijk Frankrijk bloeiend en zijn regeering krachtig gevestigd zag, ondernam hij in 1270, op vijf-en-vijftigjarigen leeftijd, een nieuwen kruistocht. Hij belegerde Tunis, nam na acht dagen de citadel, maar overleed reeds den 25n Augustus van hetzelfde jaar aan een besmettelijke ziekte, die groote verwoestingen in zijn leger aanrichtte. De vrome koning stierf als een heilige en als een held.

In 1297 werd hij door Paus Bonifacius VIII heilig verklaard. De bulle van heiligverklaring is een heerlijke, uitvoerige lofspraak, berustend op een volledige zekerheid van de zuiverheid zijner zeden, de strengheid zijns levens, zijn liefde voor de rechtvaardigheid, zijn edelmoedigen ijver voor de bevordering van het geloof, zijn liefdadigheid jegens de armen, de zieken, de hulpeloozen, in één woord al zijn christelijke, koninklijke, heldhaftige deugden. Men had hiertoe de verklaringen onder eede van meer dan 300 getuigen ontvangen en de echtheid van 63 mirakelen geconstateerd.

De gravure in dit nummer stelt den jongen koning voor, aalmoezen uitdeelende en zich zoodoende voorbereidende voor de edele taak, die hij als man in zoo hooge volmaaktheid zou volbrengen.

Roodkapje. -

De beide afbeeldingen, die op Roodkapjes avonturen betrekking hebben, doen ons terugdenken aan onze kinderjaren, toen wij door dit en dergelijke sprookjes machtig geboeid werden en ademloos toeluisterden, wanneer ze ons met de eigenaardige smakelijkheid, die bij sprookjes-vertellen hoort, werden opgedischt.

Of we Klein Duimpje, of Roodkapje, of Blauwbaard het mooist hebben gevonden, weten wij niet meer zoo precies, maar mooi waren ze alle drie, en onze kinderlijke fantasie werd er verbazend door geprikkeld.

Onze eene afbeelding geeft de ontmoeting in het bosch van Roodkapje met den wolf weer, wien het kleine meisje vertelt waar ze naar toe gaat en waar grootmoeder woont. Hiervan maakt de valschaard gebruik om de oude vrouw op te eten en haar plaats in bed in te nemen.

De tweede afbeelding vertoont Roodkapje, verbaasd over de grove stem van grootmoeder, het bed naderend en haar de bekende vragen stellend over haar groote armen, groote ooren, oogen en tanden, met het zoo tragisch slot, dat de wolf, die blijkbaar aan grootmoeder voor zijn maal nog niet ge noeg heeft gehad, ook Roodkapje verslindt.

Maar men moet het sprookje niet critiseeren of ontleden, doch het nemen zooals de overlevering het heeft overgebracht, en in het oog houden voor wie het bestemd is.

[Nummer 50]

De Van Randerberg's,
door
Julie Russel.
(*Slot.*)

X.

REINTJE OP DE LOER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. GRÄBHEIN.

Zoo zou dan ook de laatste der dames Van Randerberg het ouderlijk huis verlaten.

Nu blijft nog over, het lot van de laatste afstammelinge van den ouderen tak der von Schwachenhausen's te verhalen.

De oude freule had zich den dood van haar neef meer aangetrokken, dan ze liet merken. Tegenover Alwine openbaarde zich haar droefheid door heviger en bitterder uitvallen dan ooit.

De goede God riep de oude dame voor Zijn rechterstoel, toen Amour ongeveer zes maanden weduwe was.

Van heinde en verre kwamen verwanten om te zien of er iets te erven viel, en deze wierpen wantrouwende blikken op de gezellin van de overledene, die gezegd werd de erfgename te zijn. Eerst na de begrafenis werd de heuglijke ontdekking gedaan, dat er geen testament bestond, en daarop de minder aangename, dat de oude dame van een lijfrente leefde, en de nalatenschap zou bedragen wat de bescheiden inboedel opleverde.

De teleurgestelde familieleden kwamen overeen, Alwine en de oude meid in het huis te laten, totdat over zes weken de meubelen verkocht zouden worden. De kosten voor het onderhoud der eerste zouden betaald worden uit haar aandeel in de erfenis.

Over de toekomst van freule von Schwachenhausen sprak men niet; en indien deze tot nu toe slechts afgunstige blikken had opgevangen, ze zag nu alleen minachtende, en moest menige bittere zinspeling hooren op haar verregaande lichtzinnigheid, haar fortuintje door haar broeder te hebben laten verkwisten, en over den last, die ze geworden was voor de familie.

Haar oogen dwaalden meer doelloos en hulpeloos rond dan ooit. Den dag daarna, die zeer regenachtig was, hervatte ze werktuiglijk de sedert vier dagen onderbroken

wandeling met Azor. Niettegenstaande de liefdelooze behandeling harer nicht voelde ze zich meer eenzaam en terneergeslagen dan vroeger. De kleine, sombere kamer met de krijschende oude vrouw was ten minste een tehuis. Waar nu naar toe in de wereld, die haar zoo onbekend was en die zich altijd zoo wreed en meedoogenloos betoond had voor de arme, onooglijke Alwine von Schwachenhausen, die noch geest, noch schoonheid, talenten of bekoorlijkheid bezat om haar gunstig voor zich te stemmen. Haar schoonzuster had ze nooit gezien, deze was daarenboven zelf een smeekelinge, die haar hulp had ingeroepen.

'Freule von Schwachenhausen, ik had u gaarne gesproken,' zei een bedeesde stem, toen ze zoover met haar overpeinzingen gekomen was.

Ze keek op. De leeraar Kunst stond met den hoed in de hand naast haar, en zag haar smeekend aan met zijn goedig gezicht, dat hoogrood gekleurd was.

'Mijnheer Kunst!' riep ze uit, even verlegen als hij.

De leeraar was na lang overdenken tot de slotsom gekomen, dat de beste manier om met haar te spreken was, haar op te wachten op de straat. Hij had een zeker ontzag voor de woning der oude freule. Nooit zou hij het gewaagd hebben, met zijn voorstel voor den dag te komen tusschen die muren, waar haar grimmige geest moest rondwaren.

Natuurlijk werden de twee personen, die daar zoo beschroomd midden op de straat stonden, door nieuwsgierige en verwonderde oogen van alle kanten aangegaapt.

'Freule, nog een eindje dan zijn we buiten de stad. Mag ik naast u opwandelen?' kwam er bijna fluisterend van zijn lippen.

'Ja, mijnheer Kunst,' antwoordde ze nauwelijks hoorbaar.

Eindeloos scheen hun de straat; maar eindelijk kwam toch het laatste huis, en daar brak de welsprekendheid van den leeraar los. Hij verhaalde haar van zijn genegenheid en van het lange jaren geduldig wachten en hopen op een weinig wederliefde; en hoe hij nog niet zou gesproken hebben, als hij niet de tijding vernomen had van haar op handen zijnd vertrek.

Alwine luisterde en zei niets. Hij pleitte door. Nog geen woord van de wandelaarster naast hem.

'Heb ik dan mijn genegenheid te ver boven mij geplaatst? Wil u niet mijn echtgenoote worden?' vroeg hij ten laatste neerslachtig met een zucht.

'Jawel, mijnheer Kunst,' fluisterde de freule, om wier lippen, voor het eerst sedert den dood harer moeder, een glimlach speelde.

Kunst zag haar aan, niet wetende of hij goed hoorde, en Alwine von Schwachenhausen keek beschroomd naar haar aanbidder op, en een uurtje later zagen de buurvrouwen de twee pratend aankomen. Het was nu Kunst, die galant het touwtje van Azor vasthield, en de hand van de freule, met een garen handschoen bedekt, rustte op zijn arm.

Den volgenden dag haalde hij zijn verloofde met een rijtuig af, en bracht haar met de twee koffers, die al haar have en goed bevatten, waaronder vele omvangrijke en voor anderen waardelooze souvenirs van Schwachenstein, naar een familielid van hem.

Zijn aanstaande was bevreesd voor de von Schwachenhausen's en was gaarne buiten hun bereik. En niet ten onrechte. Op de bijeenkomst ten sterfhuize, eenige dagen na den verkoop, vielen alle aanwezigen tegen haar uit. Al de Schwachenhauser kippen kakelden tegen elkaar op. Een oude majoor sprak van 'emsperren,' en betreurde de gebruiken uit den tijd van den ouden Frits. Alleen een arme landjonker, die het zelf hard te verantwoorden had, sprak een half woord om haar te verontschuldigen, maar hij werd spoedig overstemd en tot de orde en de familietradities geroepen.

Wijl de brieven, die men Alwine geschreven had, onbeantwoord waren gebleven, besloot men, na een rumoerige beraadslaging, iemand af te vaardigen, om bij haar te beproeven, haar van haar heilloos voornemen te doen afzien.

Het lot viel op den jonker, die voor haar in de bres gesprongen was.

'Wat moet ik haar aanbieden ter vergoeding van de positie, die haar de leeraar aanbiedt?' vroeg de afgezant, die niet bijzonder ingenomen was met de hem toebedeelde taak.

'Ze kan bij ons komen,' zei een mama van drie gemakzuchtige dochters. 'Ik denk, ze zal de linnenkast wel in orde willen houden; ze kan toch niet den heelen tijd ledig

zitten.' De dame had gezien, dat alles keurig genaaid en versteld was bij de oude freule, en had van de meid vernomen, dat dit het werk van Alwine was. Ze stelde zich dan ook voor, de wekelijksche naaister af te schaffen en misschien ook de strijkster. Enfin, ze zou wel zorgen, dat de nicht haar brood niet in ledigheid at, besloot ze bij zich zelf,

'En het salaris?' vroeg de neef droogjes.

'Salaris, cousin!' riep de toegesprokene verwonderd uit. 'Een arme nicht, die men uit medelijden opneemt, en die men wil behandelen als een kind des huizes!'

'O, waarde cousine, als u zulke goede voornemens te haren opzichte koestert,' antwoordde de afgezant buigend en ironisch glimlachend, 'dan zal het zakgeld wel veroorloven een spaarpotje te maken.'

'Ze kan ook bij mij komen,' liet zich een jongere dame en moeder van vijf schoolgaande kinderen hooren, die Alwine een geschikte kinderjuffrouw vond, die niet zou wegloopen, zooals de anderen na een paar maanden deden, moe geplaagd en gesard door het vlegelachtig, slecht opgevoede kroost.

Freule von Schwachenhausen kwam bleek en bevend in de ontvangkamer, waar de meid den bezoeker gebracht had. Ze had de vrouw des huizes willen meenemen; maar de neef had verzocht haar alleen te mogen spreken.

Het beste antwoord: dat zij de verwanten, die zich niet om haar bekommerd hadden, het recht ontzegde zich nu in haar aangelegenheden te mengen, vond ze niet. Alles wat de bezoeker uit haar hortende en stootende antwoorden kon opmaken, was: dat ze haar eens gegeven woord niet wilde en ook niet verlangde te breken, dat zij zeer gaarne het aanbod van den leeraar had aangenomen, en niet naar een der von Schwachenhausen's wilde gaan, waarmee ze meende goed te handelen.

Al de von Schwachenhausen's spraken den banvloek over haar uit, wat zij zich niet erg scheen aan te trekken. want ze zag er opgeruimd en gelukkig uit den enkelen keer, dat ze met haar aanstaande een wandeling in de omstreken maakte. Hoe meer ze Kunst leerde kennen, hoe meer zij hem achtte, en hoe grooter haar genegenheid werd.

Twee maanden na den dood harer nicht verliet ze stil en onopgemerkt als mevrouw Kunst het gastvrije huis voor een kleine, nette woning, waar ze meesteresse zou zijn.

De leeraar had het huwelijk verhaast, omdat hij zag, dat, hoezeer zijn verloofde ook haar best deed, zich naar de gewoonten en den smaak zijner verwanten en kennissen te schikken, ze zich niet behaaglijk gevoelde in de burgerlijke omgeving. Al was ze ook in een bekrompen huishouding opgegroeid, en later in de bescheiden woning der oude freule gekomen, ze had er toch gebruiken en manieren geleerd en zich aangewend, geheel verschillend van den nieuwen kring, waarin ze door haar aanstaande gekomen was. Wat hem ontbrak aan fijnere beschaving, merkten haar liefhebbende oogen niet op, maar ze zag en voelde wel de burgerlijke wijze van doen harer nieuwe familie.

De goede Kunst was er eerst eenigszins door ontstemd, maar hij verhielp het gedeeltelijk door zijn vrouw weinig in aanraking te brengen met zijn verwanten, en Alwine van haar kant vergoedde door vriendelijkheid, wat ze haar bezoekers niet aan vertrouwelijkheid kon schenken.

Voordat het huis van dokter Gerrits klaar was, en dus de bruiloft kon gevierd worden der laatste dochter op Waldenhof, kreeg het huisgezin opeens een aanwinst van jonge en levenslustige leden: de drie jongens en het meisje van Petra.

Mevrouw Grinten was weduwe geworden.

Op een avondpartij, waar de makelaar na lang plagen en aanhouden zijner vrouw met haar was heengegaan, had de door te veel werken verzwakte man een kou gevat, die tering werd en hem een jaar daarna ten grave sleepte.

Petra beminde haar man oprecht. Ze trok het zich erg aan, dat hij zich door haar schuld den dood op den hals had gehaald. Ze besloot het huis op de Heerengracht te verhuren en onder het ouderlijke dak troost te zoeken en hulp bij de opvoeding harer kinderen.

Zoo ging dus Thérèse met licht hart en glimlachend gelaat naar de dorpskerk, waar de oude pastoor, met tranen van geluk in de oogen, het huwelijk inzegende.

De dokter had gezegd, en met hem zijn verloofde, alles stil en eenvoudig te doen. ‘We moeten het bescheiden aanleggen, niet waar, Thérèse?’ zei hij.

‘Ik heb nooit gewenscht het grootsch te doen,’ antwoordde ze.

Maar de anderen hadden afgesproken er eer prachtige bruiloft van te maken, en het was een schitterende stoet, die hen in de kerk omgaf. Drie gehuwde zusters waren er met hun echtgenooten; de vrienden en kennissen van de familie Van Randerberg en van den dokter waren van heinde en verre toegestroomd en verdrongen zich in de kerk met de armen van Thérèse, de zieken van Marcel en de andere dorpsbewoners. In het portaal wachtten de neefjes en nichtjes met bloemruikers en complimentjes; sympathie en opgeruimdheid stond op het gelaat der toeschouwers, evenals op dat van bruid en bruidegom te lezen, en geen bruiloft op Waldenhof was zoo mooi, prettig en vroolijk, als die van Thérèse en Marcel.

Maar een Zigeunermeisje.
Door Henri Crooswijk.
(*Vervolg*.)

‘Mina,’ zei Siska vriendelijk, ‘Mina, ik zou van middag graag uitgaan, ik heb een dringende boodschap.... zoudt u voor mij niet op de kinderen willen passen?’

De meid keek verwonderd op en antwoordde niet dadelijk, ze dacht een oogenblik na en vroeg toen: ‘Waar wilt ge heen, Siska?’

Het arme meisje kreeg een kleur. ‘Naar de gevangenis, naar mijn vader, die daar zit.’ Neen, dat kon, dat wilde zij haar nier zeggen.

‘Ik kan het je niet zeggen,’ antwoordde het meisje bijna snikkend.

‘Niet! En weet mevrouw er van?’

‘Neen, ik heb het haar vergeten te zeggen, en als ik nu niet mag gaan, is het wellicht te laat. Och, Mina, doe me een plezier, pas een middagje op de kinderen, ge zult er niet veel moeite mee hebben, ze spelen in den tuin... Ik zal, vóór mevrouw thuis komt, terug zijn.... Zeg ook niets tegen Kee.... Och, heb dit voor mij, arm Zigeunermeisje, over....’

Mina vroeg niet verder, ze had medelijden met het arme kind, dat tranen in de oogen had. Zij beloofde een oogje op de kinderen te zullen houden.

‘Dank,’ stamelde het meisje en snelde weer naar boven, waar zij zich vlug aankleedde. Toen zij gereed stond en den knop van de deur reeds in de hand had, viel haar iets in. Zij keerde terug, opende een lade in haar kastje en nam daaruit een doosje, dat ze zorgvuldig bij zich stak. Hierin lagen twee gouden tientjes, het loon der eerste drie maanden, dat zij eerst gisteren had ontvangen.

‘Wellicht kan ik vader daardoor een grooten dienst bewijzen,’ dacht zij.

Ongemerkt had zij het huis verlaten; de keukenmeid had haar niet gezien en zou haar wellicht niet eens missen. Het was halféén, de stad lag ruim een uur ver; als zij stevig doorliep was zij om halfvier weer thuis.

Ze sloeg den grooten straatweg in en stapte vlug voort.... 'Wat zal vader blij zijn als hij mij ziet,' dacht ze bij zich zelf.

't Sloeg halftwee op den toren, toen ze de stad bereikt had. Nu de gevangenis gezocht! Zij zocht overal, maar tevergeefs. Zij schaamde er zich voor, den weg naar de gevangenis te vragen.... Wat zouden de menschen wel denken? Zij zouden op haar gezicht kunnen lezen, dat zij er bloedverwanten had.... Daar stond ze eindelijk voor een groot gebouw, schildwachten liepen op het plein daarvoor op en neer. Ja, dat was het sombere gebouw, waar haar vader zat....

Met kloppend hart belde zij aan.... Zou men haar wel bij haar vader toelaten? Misschien wees men haar wel barsch de deur. Zij werd echter weldra gerustgesteld. Een goedige grijsaard met langen witten baard en in uniform deed open, en vroeg beleefd, wat zij verlangde.

'Ik zou graag mijn vader spreken, die moet hier zijn....' stotterde zij verlegen.

De portier wierp een medelijdenden blik op het arme meisje en vroeg! 'Hoe heet uw vader, kind?'

'Sinkska, mijnheer, hij hield een circus op de kermis.'

De portier schudde het hoofd. 'Dien naam heb ik nooit gehoord, ja toch, laat eens zien....' Hij wierp een blik op een kartonnen lijst en zijn oogen volgden zijn wijsvinger, die van boven naar beneden ging.

'Hij is hier niet meer, kind,' hernam de portier na een poos, 'hier staat zijn naam, maar hij is reeds sinds twee weken ontslagen.'

Zij stond weer buiten, bedroefd en moedeloos. Zou zij ooit haar vader nog terugvinden? ....

De twee kinderen, Eduard en Betsie, speelden in den tuin. De koetsier had zijn werkzaamheden daar verricht en was nu in den paardenstal bezig. De linnenmeid sloeg door het kamerraam nu en dan de kinderen gade. Zij was thans voor hen verantwoordelijk, daar zij Siska beloofd had, op hen te zullen passen.... Zij dacht aan het Zigeunermeisje. Waarom was zij altijd zoo terughoudend, zoo onvriendelijk tegenover dat kind? Wat had dat vreemde meisje haar eigenlijk in den weg gelegd? Mina stelde zich deze vraag en zij maakte het besluit voortaan vriendelijker tegenover haar te zijn. Was het kind al niet ongelukkig genoeg? Zoo vroeg haar moeder verloren en haar vader in de gevangenis!....

Een vreeselijk gegil en geschreeuw wekte haar uit haar mijmeringen. Verschrikt keek zij op. O, God, daar was een ongeluk gebeurd! Daarginds in den tuin onder den pruimenboom lag de kleine Eduard kermend op den grond. Zij snelde het huis uit, den tuin in. De knaap was doodsbleek, hij deed zoo akelig, dat Mina er van verschrok. Sidderend nam zij den jongen op en snelde het huis in, op den voet gevolgd door Betsie, die hartverscheurend gilde. Zij legde den knaap, die geen teeken van leven meer gaf, op de sofa neer.

Op dit oogenblik kwam de keukenmeid ook toegesneld, deze scheen niets ontsteld, integendeel, op haar gelaat kwam een triomfeerend glimlachje.

'Dat is haar ongeluk!' riep zij de linnenmeid tegen, 'het onuitstaanbare schepsel zal nu wel het huis uit moeten!'

'Ge vergist je,' antwoordde Mina sidderend. 'Ze heeft aan dit ongeval geen schuld, ik had haar beloofd op de kinderen te passen, zij is hier niet.... O, God, als het maar niet erg is.... Wat vangen we aan, Kee? Loop gauw naar den dokter....'

De keukenmeid gaf geen acht op deze laatste woorden. 'Is het Zigeunermeisje niet thuis? Waar is ze dan?' vroeg ze kwaad.

'Ik weet het niet,' bromde de ander. 'Ze had een dringende boodschap, meer heeft ze niet gezegd... Ik draag hiervan dus de schuld... O, God, wat zal ik tegen mevrouw zeggen, als ze thuis komt?....'

'Zoo, zit de zaak zóó in elkaar,' antwoordde Kee toornig. 'Konkel jij ook al achter mijn rug om met dat vreemde Zigeunerding? Maar ik wil je een raad geven.... Zeg aan mevrouw, dat Siska zonder iemand te waarschuwen is weggegaan.... Dat is de eenige manier om je schoon te wasschen.'

Mina nam den raad van haar vriendin dankbaar aan en snelde toen zelf naar den dokter.

Deze was weldra bij den kleinen patiënt en had hem spoedig uit zijn bewusteloosheid doen ontwaken. De knaap had gelukkig geen inwendige kneuzingen, alleen was zijn arm gebroken, dien de dokter aanstonds zette.

Toen een uur later het kindermeisje thuiskwam, vond zij den knaap op de sofa zitten, met een eenigszins bleek gezichtje en den arm in verband. Toen Eduard Siska zag, glimlachte hij haar toe. Deze zonk schreiend aan zijn voeten en smeekte om vergiffenis.

'Vergeef mij, Eduard, vergeef mij, jongeheer, het is door mijn schuld, dat je dit ongeluk is overkomen... ik had je niet moeten verlaten... O, als mama het straks hoort, word ik zeker weggejaagd!... O, God, o God, heb medelijden!'

''t Is mijn schuld, mijn eigen schuld, Siska, schrei maar niet,' troostte haar de knaap, die zeer aan haar gehecht was. 'Ik had niet in dien boom moeten klimmen... Ik zal mama alles vertellen, en ze zal je daarvoor niet wegjagen....'

Maar het arme meisje was ontroostbaar, en wachtte met kloppend hart de terugkomst van mijnheer en mevrouw af.

Een uur na haar kwamen beiden thuis. Met gemaakt ontsteld gelaat en stotterend vertelde Kee mevrouw reeds in de gang het ongeluk.

'Het kindermeisje was uitgegaan zonder iets te zeggen en is den geheelen middag weggeweest,' vertelde de keukenmeid. 'Mina en ik hebben den jongen gevonden, ik dacht dat hij dood was, zoo bleek was hij.... Maar mevrouw behoeft niet te schrikken, nu is alle gevaar geweken, de dokter is er geweest en heeft den arm gezet.'

Mevrouw vloog naar haar lieveling.... Hij zat op de canapé en tegenover hem zat Siska, die de linkerhand van den knaap in de hare hield. Toen zij mevrouw bemerkte, week het arme meisje verschrikt achteruit. Deze had haar echter nog niet gezien, zij omhelsde haar kind ontelbare malen en begon toen te schreien.... Toen de eerste ontroering voorbij was, bemerkte ze eerst het arme Zigeunermeisje. Haar oogen begonnen van toorn te flikkeren.

'Ondankbare!' beet zij haar toe; 'ondankbare, vergeldt ge zoo het goede, dat we je bewezen hebben?.... Ik wil je geen dag meer in huis hebben, morgen kunt ge vertrekken!'

Zij had in drift gesproken, de anders zoo goede en zachte vrouw. De gedachte, dat zij haar lieveling op zoo vreeselijke wijze had kunnen verliezen, had haar alle zelfbeheersching ontnomen.

Snikkend viel het arme kind mevrouw Van Zon te voet, maar geen woord kwam over haar trillende lippen.... Zij wilde zich niet verontschuldigen door te zeggen, dat Mina haar beloofd had op de kinderen te passen, zij wilde alle schuld dragen, zij wilde haar alleen om vergiffenis smeeken, maar de tranen beletten haar te spreken.

Op dit oogenblik kwam Eduard haar te hulp, hij smeekte zijn mama, haar te vergeven, hij zei haar, dat het ongeluk aan zijn wildheid was te wijten, en de kleine knaap vervulde zijn rol als advocaat zoo goed, dat mevrouw haar eindelijk vergaf.

Toen des avonds de notaris en zijn vrouw aan de thee zaten, zei de eerste: 'Ik heb het je wel gezegd, Sophie, dat men met kermisvolk voorzichtig moet zijn; het is misschien verkeerd, onze kinderen aan het meisje toe te vertrouwen.'

Mevrouw antwoordde niet, maar dacht bij zich zelf, dat haar man wellicht nog zoo groot ongelijk niet had.

IV.

Sinds dien ongeluksdag was het leven van Siska op *Rozenoord* nog treuriger geworden. Mevrouw was niet meer zoo vriendelijk jegens haar als vóór dien dag, ze was koel geworden en mijnheer sprak haar nimmer aan. Alleen de kleine Eduard had zich nog meer aan haar gehecht dan voorheen; hij hield innig van het arme meisje,

dat, ondanks haarleed, hem zoo goed wist bezig te houden en eveneens zoo veel van hem hield. In haar droefheid had zij nog een vriend gevonden; de pastoor van het dorp, die het meisje bij den dood van haar moeder had leeren kennen, achtte haar zeer. Hij had de innige vroomheid van het arme kind waargenomen en hij stond haar in de kleine zorgen des levens bij. Dat was voor haar een groote troost. Voor den grijzen priester stortte zij dikwijls heur hart uit, en bemoedigd ging zij steeds van hem heen.

Zoo was een jaar voorbijgegaan. De innige godsdienstzin van het arme kermismeisje en haar nauwgezette plichtsvervulling hadden haar weer de vroegere genegenheid van mevrouw Van Zon doen verwerven. De ongeluksdag was sinds lang vergeten en ook de dienstboden waren vriendelijker tegenover haar geworden. Zoo was ze dan eindelijk eens gelukkig en tevreden, maar helaas, het zou voor korten tijd zijn!....

Op zekeren dag waren mijnheer en mevrouw op een partijtje bij een hunner kennissen geweest, en het was laat, toen zij thuis kwamen. Den volgenden morgen was heel het huis in verwarring; de twee gouden armbanden en twee gouden oorknopjes, die mevrouw den vorigen dag had aangehad en die zij des avonds in der haast in een vaasje op den schoorsteenmantel der huiskamer had gelegd, waren verdwenen.

Alles werd afgezocht, geheel het huis ten onderste boven gehaald, tevergeefs, men vond niet wat men zocht. Ze waren dus gestolen; anders kon men er niets van denken. Mevrouw liet een voor een de dienstboden bij zich komen, en onderwierp ze aan een streng verhoor; maar allen verklaarden niets van de armbanden of oorknopjes te weten. Kee en Mina verzekerden, dat zij vóór mevrouw niet in de huiskamer geweest waren en de eerste voegde er bij, dat ze gezien had, dat de kindermeid er wel in geweest was, maar dat ze natuurlijk er verder geen acht op had geslagen. Ook Siska werd ontboden, maar deze verklaarde ook plechtig, niets van het geval te weten, maar ontkende niet, dat zij des morgens vóór mevrouw in de huiskamer was geweest, evenals trouwens iederen morgen, Met een koel gebaar gaf mevrouw Van Zon een teeken, dat ze gaan kon.

Mevrouw en mijnheer overlegden samen wat hun te doen stond. Het was een feit, dat de gouden sieraden gestolen waren, en dat het een der dienstboden moest gedaan hebben, stond ook vast. Het was dus zaak te ontdekken, wie de schuldige was. Na kort overleg gingen beiden naar boven naar de kamertjes der dienstboden, zonder iets te zeggen of te laten blijken. Men doorzocht eerst de kamer van Kee, toen die van Mina, maar zonder eenig gevolg. Daarna ging men over tot het onderzoek van het kamertje van Siska. Ook hier aanvankelijk zonder eenig resultaat, en reeds wilden mevrouw en mijnheer heengaan, toen de laatste zich eensklaps bukte en een zilveren broche in een hoek van het kamertje opraapte. Mevrouw bekeek verrast het gevonden voorwerp; sinds weken was zij dit brochje kwijt, zonder te weten waar het gebleven kon zijn; maar daar zij vermoedde, het op straat te hebben verloren, en het ding niet van groote waarde was, had zij er met niemand over gesproken. Het gelaat van mevrouw Van Zon werd ernstig.

'Hier is nog meer, Eduard,' zei ze overtuigd.

Opnieuw begonnen zij te zoeken, maar weer zonder eenige verdere aanwijzing te vinden, toen mevrouw op het denkbeeld kwam, het beddegoed te doorzoeken. Het hoofdkussen werd opengeknipt; niets verdachts was er in. Evenzoo deed mevrouw met de matras. Eensklaps slaakte zij een kreet; zij voelde een ring te midden der veeren en een oogenblik later haalde zij een der vermiste armbanden te voorschijn.

Mevrouw Van Zon was opgewonden van drift.

‘Dat is nu de dankbaarheid, die ik inoogst,’ riep ze uit.

‘Ik heb je altijd wel gewaarschuwd, Sophie, vertrouw nimmer dat kermisvolk. Ik had wel gelijk, toen ik zei: Zoo de ouders, zoo de kinderen. Zij heeft ons vertrouwen schandelijk bedrogen en ik wil niet, dat gij medelijden met de dievegge zult hebben....’

Men zocht nog naar de andere gestolen voorwerpen, maar vond ze niet.

Een half uur later stond het arme Zigeunermeisje voor mevrouw Van Zon, die haar met ijskouden, minachtenden blik aankeek.

‘Gij blijft dus hardnekkig ontkennen, ondanks de bewijzen, die ik heb?’ vroeg zij aan het kind, dat in tranen was uitgebroken.

‘Ik bezweer het u, mevrouw, dat geen haar op mijn hoofd aan zoo iets gedacht heeft.’

‘Ondankbaar schepsel,’ hernam mevrouw toornig, ‘beken je schuld en geef het gestolene terug, dan wil ik de zaak geheim houden, maar gij begrijpt, dat ik toch niet langer een dievegge in mijn huis wil....’

Dievegge! O, hoe sneed dat woord haar door de ziel! Zij was gevangen in een behendig gespannen strik, zonder in staat te zijn, zich daaruit te bevrijden.

‘Mevrouw,’ hernam het arme meisje snikkend, ‘ik ben onschuldig, God weet het,

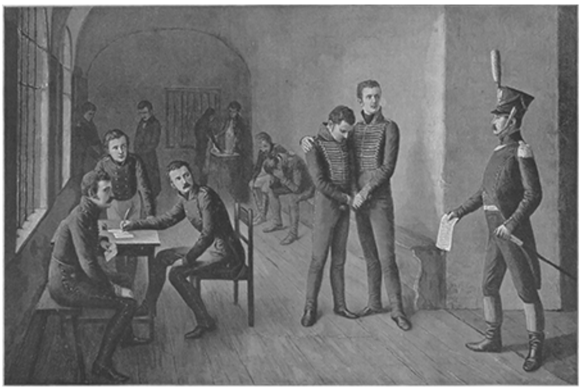

VOORLEZING VAN HET DOODVONNIS DER ELF OFFICIEREN VAN MAJOOR VON SCHILL TE WEZEL IN 1809.
Naar de schilderij van A. Hering.

nimmer zou ik zoo slecht kunnen zijn, de weldaden, die u mij bewezen hebt, zóó te vergelden....'

'Schei uit, huichelares! 't Is genoeg. Ik geef je tot van avond tijd om je te bedenken, beken je dan niet alles openhartig, en geefje het andere gestolene niet terug, dan zal ik de politie waarschuwen.... Ga nu!'

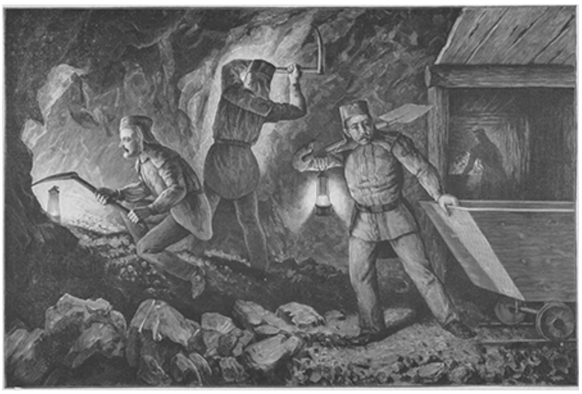

GEZICHT OP DE WERKZAAMHEDEN IN EEN KOLENMIJN.

Zij ging heen met wankelende schreden. Zij een ondankbare, een dievegge!

'O, God, hoe zwaar beproeft Gij mij!' zuchtte zij, toen ze alleen was.

Zij weende lang; daarna werd zij bedaarder en een stem in haar binnenste fluisterde haar toe: 'Door lijden tot zegepraal!'

De avond was gekomen. De politie, die eens haar vader naar de gevangenis had gebracht, voerde er ook haar heen.

't Was dezelfde portier, dien de arme Siska vroeger gezien had, die de gevangenisdeur opende. Een eigenaardig lachje speelde om den mond van den grijsaard, toen het meisje als gevangene werd binnengeleid.

Siska liep met diep gebogen hoofd, zij wilde niemand in het gelaat zien, het was alsof iedereen met haar ongeluk spotte, alsof iedereen haar schuldig bevond.

'De appel valt niet ver van den boom,' mompelde de oude portier in zijn baard, maar toch zoo luid dat het arme kind het verstaan kon.

Een zware deur werd voor haar geopend en viel weldra achter haar toe. Zij was geheel alleen in een halfduister vertrekje en als verdoofd viel zij op een bank neer.

Al haar mooie illusies waren met één slag vernietigd, haar leven in het oog der menschen voor altijd geschandvlekt; maar God zag liefdevol op haar neer en zou haar niet verlaten.............

(*Wordt vervolgd.*)

Hoogvliegen.
Door
Joh. Toebosch.

I.

De trein stond gereed tot vertrek. Een vrij bejaard, zwaarlijvig heer wandelde langs de waggons, en stapte eindelijk in een ledigen coupé, waar hij zich behaaglijk op een der met kussens bedekte banken neervlijde. Elke menschenkenner moest terstond inzien, dat hij hier een parvenu voor zich had. Op zijn welgedaan gelaat lag een volkomen zelfvoldaanheid en een hooge dunk van zijn persoon te lezen. Zijn kleeren waren van het duurste laken, op het vest bengelde een zware gouden horlogeketting, op den vuurrooden zijden das schitterde een kostbare doekspeld.

De stoomfluit had haar schel gefluit doen hooren, en de trein zette zich reeds in beweging, toen het portier werd opengerukt en een nieuwe reiziger haastig binnentrad. Het was een knappe jongeman, met een gedistingeerd voorkomen. Na een lichten groet nam hij plaats en veegde met zijn geparfumeerden zakdoek het zweet van zijn gelaat, terwijl de trein het station uitreed.

'Warm weer vandaag, mijnheer.'

'Fameus,' antwoordde de bejaarde heer, op een toon van gezag,

'Een vruchtbare streek hier,' zei de jongeman, na eenige minuten, terwijl hij naar buiten keek, waar zich, zoo ver het oog reikte, heerlijke weiden uitstrekten, waarop ontelbare runderen graasden.

'Ik vind ze erg eentonig,' was het minachtende antwoord.

'Och, voor de afwisseling zie ik ze graag. Ik reis bijna altijd, mijnheer. Ik ben pas een paar dagen terug van een uitstapje door de Rijnstreek. Verleden jaar bezocht ik Italië, een heerlijk land, een paradijs. Het is daar prachtig, majestueus, maar nergens vindt men de malsche weiden van ons vaderland.'

De oude heer begon niet weinig achting te gevoelen voor zijn reisgenoot, die zooveel van de wereld gezien had. Hij haalde een prachtigen sigarenkoker voor den dag, en bood hem een sigaar aan.

Het gesprek werd nu weldra zeer geanimeerd en het duurde niet lang, of de heeren stelden zich aan elkander voor.

'Mijn naam is Jansen uit Burgerwijk.'

'Jonkheer van Dorenburg van Amsterdam.'

'Zooals ik zei, ben ik bijna altijd op reis,' hervatte de jonkheer, 'soms voor mijn pleizier, maar meestal voor zaken. Mijn familie is daar wel op tegen, en zou mij liever in een rijksbetrekking geplaatst zien, maar ik wil dat niet. Ik ga uit van het beginsel, dat arbeid adelt, en heb meer respect voor een knappen werkman, dan voor menig hooggeplaatst beambte, die eigenlijk niets uitvoert. Ik ben van meening, dat we moeten werken voor het algemeen welzijn, en dat de adel daartoe het voorbeeld moet geven.'

Mijnheer Jansen haastte zich zijn instemming met deze meening te betuigen. 'Is u handelsman?' vroeg hij, den jongeman met bewondering aanziende.

'Pardon, ik houd mij meer met industrie, bergbouw en landbouw bezig. Zoo zijn er in Duitschland uitgestrekte heidestreken naar een nieuwe, door mij uitgevonden

methode ontgonnen. Ik hoop die methode ook hier ingang te doen vinden, ofschoon mijn moeite tot heden vergeefsch is geweest; de Hollanders zijn te zeer aan den ouden sleur gehecht, ze willen van al wat nieuw is niet licht weten. Verder heb ik mij toegelegd op werktuigkunde. Ik streef er naar de thans bestaande machines te verbeteren, en werk daartoe samen met de voornaamste ingenieurs van Duitschland, waar men in dat vak veel verder gevorderd is dan hier. - Is u misschien handelsman, mijnheer?'

'Dat is te zeggen, ik ben het geweest. Tegenwoordig ben ik rentenier. Ik heb met mijn zaken zooveel verdiend, dat ik thans rijk van mijn geld kan leven,' antwoordde de ander.

'U hebt gelijk, mijnheer, na een leven van arbeid is het zoet rusten.'

De trein was dicht bij Burgerwijk genaderd. 'Binnen een week kom ik hier weer langs,' zei de jonkheer. 'Ik zal dan zoo vrij zijn u eens te komen opzoeken.'

'O, met alle genoegen, jonker, ik reken er zeker op,' riep de heer Jansen uit, die om deze gunst te verkrijgen, wel had willen knielen.

Op dit oogenblik stopte de trein aan het station Burgerwijk. De jonkheer hielp zijn reisgenoot bij het uitstappen, en drukte hem hartelijk de hand, terwijl de heer Jansen hem nog eens luid toeriep, zoodat de stationschef het hooren moest: 'Dus binnenkort komt u me opzoeken, jonker!'

Mijnheer Jansen was eigenlijk bakker van beroep. Te Rotterdam had hij eerst een zeer klein zaakje gehad, doch door spaarzaamheid en vlijt was hij zóó vooruitgekomen, dat hij een der best beklante bakkerijen van Rotterdam kreeg en enorm geld verdiende. Naarmate hij rijker werd, werd de familie Jansen ook hoogmoediger, en begon meer en meer te vinden, dat het voor lieden van hun vermogen niet langer paste in den winkel te staan, zoodat de bakker eindelijk zijn zaak op zeer voordeelige wijze verkocht, en verder op zijn lauweren ging rusten. In Rotterdam blijven kon men niet, want de voorname lui toonden nu juist niet veel lust, de Jansen's, al waren ze dan ook rijk geworden, in hun kringen te ontvangen, en om met lui van hun soort om te gaan, daartoe rekenden zij zich te hoog. Daarom had de bakker ook met beide handen toegegrepen, toen hem de gelegenheid geboden werd, te Burgerwijk een prachtig burgerhuis met uitgestrekten tuin te koopen.

De familie Jansen dacht niet anders, dan dat ze in het dorp de gevierde personen zouden zijn, doch dit viel bitter tegen. De weinige notabelen hadden gauw genoeg van hun gemaakte deftigheid en de burgers mochten hen niet lijden om hun verwaandheid en aanmatiging, en het eeuwig bluffen op hun rijkdom.

Jansen had twee dochters, die intusschen al mooi oud begonnen te worden. Juffrouw Johanna - vroeger heette ze Jans - was twee en dertig, haar zuster Nellie - eertijds Piet genoemd - drie jaar ouder, zonder dat er tot nog toe om een van beiden aanzoek was gedaan.

'Binnenkort hebben we deftig bezoek te wachten,' zei mijnheer Jansen, toen hij nauwelijks binnen was. 'Raad eens van wien.'

'Dat kunnen we niet raden, toe, zeg het maar,' klonk het koor van moeder en dochters.

'Van jonkheer Van Dorenburg uit Amsterdam,' antwoordde de heer des huizes met bijzonderen klemtoon op het woordje jonkheer, en begon toen uitvoerig aan het ademloos luisterende drietal te verhalen, op welke wijze hij met den deftigen reiziger had kennis gemaakt.

Jansen kon niet uitgeroepen komen over de vriendelijkheid van den voornamen kennis, en mama en de dochters sloegen de handen in elkaar over zooveel flinkheid van karakter. Dat was een ander man, dan de nietige dorpsaristocratie. Natuurlijk zou men hem deftig ontvangen, en dan kon het onmogelijk uitblijven, of men moest hem een tegenbezoek brengen. Zoo zou de vriendschap steeds inniger worden en 't niet lang duren, of de familie zou toegang verkrijgen tot de hoogste kringen.

De jonge dames gingen nog verder met haar gedachten. Als die jonkheer, zooals papa vertelde, zoo amicaal, zoo heelemaal niet trotsch was, als hij zulke geprononceerde begrippen had, zou hij dan wel opzien tegen een huwelijk met de dochter van een burgerman? Zij waren immers beiden een goede partij. Waren ze niet op een voorname kostschool geweest, konden ze niet prachtig pianospelen? En daarbij, geld hadden ze immers genoeg, meer dan menige dame met een adellijken naam.

II.

Reeds een week was sedert de boven verhaalde ontmoeting verloopen en nog had de familie Jansen niets van den jonkheer Vernomen. Met welke spanning ook elke post verwacht werd, geen brief van den verwachten gast. In het dorp was intusschen al rondgebazuind, welke deftige kennis de gewezen bakker gemaakt had, en dit gaf natuurlijk stof tot menig gesprek.

Op zekeren dag ontmoette de meid van den heer Jansen bij den slager de dienstbode van den notaris.

'Zeg eens, Kee,' zei die van den notaris, 'heet die meneer, die ze bij jelui verwachten, niet jonkheer Van Dorenburg?'

'Ja.'

'Nu, de notaris heeft gezegd, dat hij al het adellijk volk van Amsterdam kent, maar nooit van een jonkheer Van Dorenburg gehoord heeft.'

'Wel mensch, wat je zegt.'

De beide dienstboden wisselden nog een kwartier lang van gedachten over de familie Jansen, alvorens elk haars weegs ging. Natuurlijk vertelde Kee thuis het nieuws, dat ze gehoord had, hetgeen in de eerste oogenblikken niet weinig bekommering verwekte. Nellie was de eerste die sprak. 'Och, kom, het is immers niets dan afgunst.'

'Ja, niets dan afgunst,' echode Johanna.

Vader en moeder waren het hiermee natuurlijk eens, terwijl ze hartelijk wenschten, dat de komst van den jonkheer aan alle bezorgdheid voor goed een einde mocht maken.

Intusschen verliepen weer verscheidene dagen en nog altijd geen bericht. In Burgerwijk maakten men zich algemeen vroolijk, en nu en dan werd Jansen met een onnoozel gezicht gevraagd, of die jonkheer al bij hem geweest was. De familie bleef echter nog altijd hopen, ofschoon de hoop steeds flauwer werd. In huis vielen nu en dan minder aangename tooneeltjes voor, en moest de heer des huizes menigen steek op zijn lichtgeloovigheid ontvangen.

Bijna waren drie weken verloopen en juffrouw Johanna was voor een paar dagen op reis gegaan, welke reis ze al dien tijd had uitgesteld, uit vrees den jonkheer te zullen missen. Thans was de kans immers toch verkeken; wat zou ze dus langer wachten. En zie, daar bracht de post een klein sierlijk briefje, het bericht behelzende, dat de jonkheer den volgenden dag overkwam. Tevens verontschuldigde hij zich,

dat hij de familie zoo lang had laten wachten, daar dringende zaken hem belet hadden zijn belotte eer te vervullen.

Den volgenden dag zaten mijnheer en mevrouw met Nellie reeds vroeg op den uitkijk. Eindelijk op den middag kwam de lang verwachte aanwandelen, en werd eenige minuten later door den knecht in de kamer gebracht, waar hij met zooveel spanning verbeid werd.

De jonkheer schudde den heer Jansen als een ouden kennis hartelijk de hand, en groette ongedwongen mevrouw en haar dochter.

‘Op de eerste plaats moet ik verschooning vragen, dat ik u zoo lang heb laten wachten,’ zei hij, ‘maar ik kon het waarlijk niet helpen. Toen ik pas in Amsterdam was ontving ik een brief van den directeur eener ijzermijn in Saksen, waarvan ik een der voornaamste aandeelhouders ben.’

‘Hebt u ook al een ijzermijn?’ viel mevrouw hem in de rede.

‘Zeker, mevrouw, ik leg me toe op de voornaamste takken van nijverheid. De zaak, waarover men mij schreef, was van dien aard, dat ze moeielijk schriftelijk op te lossen was. Daarom besloot ik er zelf heen te reizen. De kwestie heeft me echter langer opgehouden dan ik gedacht had.’

De Jansen's wisselden een blik van bewondering over zooveel ondernemingsgeest.

Eenige oogenblikken later kwam de meid binnen met een flesch wijn en eenige glazen, waarop de heer Jansen voorstelde eens op de kennismaking te klinken.

‘Hoe vindt u dien wijn, jonker?’ vroeg mevrouw.

‘Delicieus, mevrouw.’

‘Nu ja, hij kost ook een hoop geld. Ik zei tegen den reiziger: 't komt er niet op aan wat hij kost, als hij maar goed is. Wat zou men

ook slecht spul drinken, als men het betalen kan?'

Hier ontving mevrouw onder de tafel een gevoeligen schop van haar beminnelijke dochter, als een wenk om stil te zwijgen. Waren dat nu manieren voor lui van hun stand? Het kwam er bij mama toch maar altijd uit, dat ze jaren achter de toonbank gestaan had.

'Het spijt mij, dat ik over een paar uren weg moet,' zei Van Dorenburg, 'maar ik moet van avond noodzakelijk in Den Haag zijn. Ik heb een samenkomst met een vriend, den heer Richtenbach uit Leipzig, een bekwaam ingenieur, die tegenwoordig in Holland vertoeft. Over een paar dagen kom ik u weer opzoeken, en breng dan, als ge er niets op tegen hebt, mijn vriend mee.'

'Wel zeker, dat zal ons zeer aangenaam zijn,' haastte Jansen zich te verzekeren.

'Die Richtenbach is een buitengewoon knappe man. Hij schreef me, dat hij een belangrijke verbetering aan de stoommachines heeft uitgevonden, waarvan ik kolossaal voordeel verwacht. Hij kon zijn uitvinding voor een groote som verkoopen, maar ik heb hem den raad gegeven, ze liever zelf te exploiteeren.'

'Wel zeker, dat dunkt me ook,' zei Jansen.

'Wij richten dan samen de zaak op,' ging de jonker voort. 'Hij heeft zijn knappen kop, ik de fondsen. Ik bereken, dat we zoowat een ton noodig hebben. Ongelukkig tref ik het op het oogenblik niet te best; ik heb groote sommen in mijn verschillende ondernemingen steken, die ik natuurlijk niet los kan maken, zoodat ik niet meer dan veertig duizend gulden tot mijn beschikking heb. Daarom dienen wij een derden compagnon te hebben, die de rest kan bijdragen.'

'Indien de zaak winstgevend is, zooals u zegt, zou ik heel graag compagnon willen worden,' zei Jansen.

'Zoo,' zei de jonkheer onverschillig. 'Nu, we kunnen daar wel eens over spreken als mijn vriend er bij is. Maar kom, laten we nu de zaken eens rusten en over iets anders spreken.'

Jonker Van Dorenburg sprak over zijn reizen en vertelde van de merkwaardigheden, die hij daar gezien had. Hij deed dit zoo boeiend, dat zijn toehoorders niet moede zouden geworden zijn, indien ze uren naar hem hadden moeten luisteren. Nellie stelde nu en dan een vraag, waarop hij dan allerbeleefdelijkst en met blijkbaar welgevallen antwoordde.

De jonker stond na een paar uren, die ras vervlogen waren, op, beloofde nogmaals stellig, dat hij binnenkort terugkwam, en verzekerde dat hij aangename uren had doorgebracht, waarbij hij een veelbeteekenenden blik op Nellie wierp. Toen hij eindelijk na een hartelijk afscheid vertrokken was, waren alle drie onuitputtelijk in hun lof over den edelman.

Vooral juffrouw Nellie was den geheelen avond in haar gedachten met den bezoeker bezig. Zeker, er viel niet aan te twijfelen, de jonker had vanaf het eerste oogenblik, dat hij haar zag, genegenheid voor haar opgevat. Met welke teedere blikken had hij haar aangezien, hoe hartelijk haar bij zijn vertrek de hand gedrukt. Hoe zegende zij nu het lot, dat haar zuster zoo juist op tijd op reis gestuurd had, om alle concurrentie te voorkomen. Welk een afgunst zou er in het dorp ontstaan, als de tijding van haar verloving met den jonkheer zou komen. De dochter van den burgemeester was verloofd met een dokter, en wat was een dokter, vergeleken met iemand als jonkheer Van Dorenburg!

Wat Jansen betreft, zijn gedachten waren met geheel andere ontwerpen bezig. Hij dacht aan niets anders, dan aan de ondernemende plannen van den jonker, en was vast besloten, zijn aanbod, om de zestig duizend gulden te storten, ook te houden. Welk een eer voor hem, compagnon te zijn van twee zulke ondernemende mannen; 'firma Van Dorenburg, Richtenbach en Jansen,' voorwaar het klonk niet onaardig. Sinds hij zijn bakkerij van de hand gedaan had, had hij wel is waar geen zaken meer gedaan, maar waarom zou hij niet opnieuw beginnen, nu hem het vooruitzicht op zulke schitterende winsten geboden werd? Waarom zou hij het geld in zijn brandkast laten liggen of zich met een paar procent tevreden stellen, als hij het minstens verdubbelen kon?

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Reintje op de loer. -

Het is streng winter, een dikke sneeuwlaag heeft den grond bedekt, en ook voor den vos is het moeilijk om aan den kost te komen. Reeds lang heeft hij rondgedwaald zonder iets te vinden, totdat zijn scherp oog een vogel gewaar wordt, die even is neergestreken, in de hoop, bij het halfbesneeuwde hout iets te kunnen oppikken om zijn honger te stillen. Behoedzaam sluipt Reintje nader, den dikken staart over de sneeuw voortsleepend. Zijn oogen flikkeren van begeerigheid, hij heft den poot reeds op, gereed om den nooit missenden sprong te doen. Eén seconde nog, en de arme vogel is een wisse prooi van den gulzigen vos, tenzij hij op het laatste oogenblik door eenig geritsel wordt opgeschrikt en ijlings wegfladdert, om aan de scherpe tanden van den loozen vos te ontkomen.

Majoor von Schill en zijn huzaren. -

Een der koenste officieren van het Pruisische leger tijdens de Napoleontische oorlogen was majoor Ferdinand Baptist von Schill, reeds vroegtijdig in den krijgsdienst getreden en als luitenant der dragonders in den slag bij Auerstädt, 1806, verwond, van waar hij de wijk nam naar Kolberg in Pommeren. Na zijn genezing ontwierp hij het plan een vrijkorps op te richten, ten einde de brandschattingen der Franschen in die provincie te verhinderen en de koninklijke kassen naar Kolberg over te brengen. Niet zonder moeite verkreeg hij van den hoogst voorzichtigen commandant dier plaats, Loucadou, twee dragonders van zijn regiment, bij wie zich spoedig andere vrijwilligers voegden. Von Schill's vastberadenheid, moed en sluwheid maakten hem spoedig bij den vijand gevreesd. Maar Loucadou verbood hem ten slotte zijn stoute ondernemingen, en nu verzocht von Schill aan den koning zelf verlof tot oprichting van een vrijkorps. Hij verkreeg het, en binnen weinige weken stonden drie eskadrons huzaren, een compagnie jagers te paard en een betaljon infanterie van 400 man, te zamen ongeveer 1000 man met drie kanonnen, onder zijn bevel.

Zijn plan was, aan den mond der Oder, op het eiland Wollin, vasten voet te krijgen, en van hier in den rug van het Fransche leger te opereeren. Nadeelige gevechten bij Stargard en Naugard dwongen hem echter, onder het geschut der vesting dekking te zoeken. Vier maanden hielp hij de buitenwerken en de haven verdedigen, en naast Gneisenau was het aan zijn medewerking te danken, dat Kolberg niet viel. Von Schill,

middelerwijl tot ritmeester bevorderd, was in Zweedsch-Pommeren bezig zich nieuwe hulpbronnen te openen, toen de vrede van Tilsitt aan zijn plannen voorloopig een einde maakte.

Tot belooning voor zijn uitstekende diensten benoemde de koning hem tot majoor van het uit zijn ruiters gevormde tweede Brandenburgsche huzarenregiment, waarmee hij in 1808 zijn intocht deed binnen Berlijn en met groot gejuich werd ontvangen.

Hierop besloot von Schill, door een inval in Westfalen den stoot te geven tot een algemeenen opstand van Duitschland tegen de Napoleontische overheersching. Toen Oostenrijk in April 1809 Napoleon den oorlog verklaarde, trok von Schill met zijn regiment uit Berlijn, naar het heette voor een velddienstoefening. Eerst toen zij buiten de hoofdstad waren, maakte de majoor zijn officieren met zijn plan bekend. Allen verzekerden hem van hun volkomen instemming, en zoo trok hij op naar de Elbe, die hij bij Wittemberg overschreed. Hij overviel Köthen, nam den 8en Mei Halle en bezette den 4en Bernburg. Daar kreeg hij bericht, dat Napoleon het Oostenrijksche leger reeds had verslagen, alsmede dat de opstand van Dörnberg in Hessen was onderdrukt. Hij besloot daarom naar Mecklenburg en Pommeren te trekken, leverde den 5en Mei bij Dodendorf zegevierend slag aan een tegen hem opgerukte vijandelijke afdeeling, en trok toen naar de Altmark, waar hij zich versterkte, terwijl in Hannover een Hollandsch leger onder generaal Gratiën en in Holstein onder generaal Ewald een Deensch legerkorps werd bijeengebracht. Bij de nadering van den vijand trok von Schill zich eerst naar Wismar, vervolgens naar Rostock terug, en opende zich door zijn overwinning bij Damgarten den weg naar Straalsond. In allerijl herstelde hij de vervallen vestingwerken; maar reeds den 31en Mei tastte de vijand hem met 5000 man aan en drong, in weerwil van de heldhaftigste verdediging, de stad binnen. De strijd werd in de straten voortgezet, en von Schill, reeds uit tal van wonden bloedend, vond hier door een geweerschot den dood. Ongeveer 150 ruiters sloegen zich door den vijand heen en kregen vrijen aftocht naar Pruisen, waar de officieren voor een krijgsraad verschenen en tot vestingstraf werden veroordeeld.

De te Straalsond gevangen genomen elf officieren van majoor von Schill's regiment werden door de Franschen naar Wezel gevoerd en daar den 16en September 1809 doodgeschoten. Een monument, in 1835 door het Pruisische leger opgericht, dekt de asch der jonge helden, wier vurige vaderlandsliefde oorzaak was van hun vroegtijdigen dood.

Von Schill's lijk, slechts met moeite herkend, werd te Straalsond begraven, nadat men eerst het hoofd had afgehouwen, dat op wijngeest gezet en den beroemden Brugmans te Leiden ten geschenke werd gegeven. Na Brugmans dood kwam het in het anatomisch museum der Leidsche hoogeschool, die het in 1837 aan de stad Brunswijk uitleverde, waar het bij de overblijfselen van eenige daar ter stede doodgeschoten officieren van zijn regiment werd bijgezet, voor wie men kort te voren een grootsch monument had opgericht. Te Straalsond werd voor majoor von Schill op de plaats, waar hij gesneuveld was, in 1859 een gedenktafel, en in 1862 op zijn graf een gedenkteeken opgericht.

In de kolenmijn. -

Het mijnwerkersberoep behoort ongetwijfeld tot de moeilijkste en gevaarlijkste, die er zijn, daar de mensch in den schoot der aarde heeft strijd te voeren met natuurkrachten, waartegen zijn kracht in het niet verzinkt. De vele mijnrampen,

veroorzaakt door instortingen, overstroomingen, vooral door het verraderlijke mijngas, bewijzen, dat de mensch, ondanks de reusachtige vorderingen der wetenschap, ondanks de vernuftige uitvinding der veiligheidslamp, nog tamelijk machteloos staat tegenover de gevaren, die hem van alle zijden omringen.

Dat de steenkool van plantaardigen oorsprong is en ontstaat onder hooge drukking door een verrottingsproces bij afsluiting der lucht, is bekend. Soms vindt men geheele boomstammen, onlangs zelfs een geheel bosch in steenkool veranderd.

Het ko'enrijkste land der aarde is Noord-Amerika met 30 millioen hectaren kolenmijnen; daarop volgt Engeland met anderhalf millioen, Frankrijk met 350.000, Pruisen en Saksen met 300.000, België, Spanje en Oostenrijk met 150.000 hectaren. Ook Rusland, China en Indië zijn rijk aan steenkolen.

Onze gravure geeft een kijkje in een kolenmijn, waar wij twee mannen met houweelen bezig zien met kappen, terwijl de derde, met een schop gewapend, een wagen voorttrekt, waarin hij de steenkool schept, die zijn kameraden hebben losgekapt.

Strijd om de vlag. -

Verwoed is de slag geweest, hardnekkig de geboden tegenstand, maar de overmacht behield de overhand. Fel is nu de vervolging door den zegevierenden vijand, en de vluchtelingen, die alles verloren hebben, pogen althans het veege lijf te redden. Eén is er, wien de redding van iets hoogers, edelers nog is toevertrouwd: de vlag, die hen tot zoo menige overwinning heeft geleid en die nu, bij het wisselen der krijgskans, voor den smaad moet worden bewaard, in handen van den vijand te vallen. De ridderlijke jonkman, wien de zorg voor het kleinood is opgedragen, tracht het in veiligheid te brengen, daarbij rekenende op de vlugheid van zijn trouw ros. Helaas, een vijandelijke ruiter in volle wapenrusting is hem op zijde gekomen en tracht hem de vlag te ontwringen. Wanhopig verdedigt de ridder het hem toevertrouwde pand, ook nadat zijn fiere klepper onder hem is neergestort, maar het is te vreezen, dat de uitgeputte jonkman het onderspit zal moeten delven tegenover den zooveel gespierder krijger, en de zoo nobel verdedigde vlag 's vijands oorlogstropeeën zal gaan vermeerderen.

Allerlei.

De omgekeerde wereld in het Hemelsche Rijk.

- Wat de Europeaan in de Chineezen zoo belachelijk vindt, - zegt Forster Fraser in een boek over China - is, dat zij alles anders doen dan wij. Men ontmoet een man in witte kleeding en denkt, dat hij van een of ander feestje komt, maar hoort daarna, dat hij.... in de rouw is. - Men hoort iemand luid weenen en jammeren; dit is echter geen teeken van droefheid evenals bij den Europeaan, want het is een bruid, die aanstonds in het huwelijk treedt, welke weent. - Eenige gevangenen worden voorbijgevoerd; zij dragen lang loshangend haar als teeken.... der schande. - Ge gaat langs

een Chineesche school en hoort daar binnen een helsch lawaai; dit is een teeken, dat de jongens daar ijverig aan het leeren zijn! Als de onderwijzer een der leerlingen iets vraagt, dan keert deze den meester den rug toe als hij antwoordt. Wil een andere jongen ook wat zeggen, dan maakt hij een handbeweging, die wij als een weigering zouden beschouwen. - Men wordt treurig gestemd, daar men een doodkist, naar alle waarschijnlijkheid voor den vader van het gezin, in een huis ziet dragen. Dan hoort men echter, dat die vader zich in een uitstekende gezondheid verheugt! Het is heden namelijk zijn verjaardag en de doodkist is een welkom geschenk van zijn kinderen! - De Chinees schudt zich zelf de hand, als hij een bekende ontmoet en dezen beleefd wil groeten. - Het middageten begint met zoetigheden, het dessert, en eindigt met de soep. Zoo gaat het voort; 't is de omgekeerde wereld, naar ons inzicht namelijk.

STRIJD OM DE VLAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. DETTI.

De grootte der menschen. -

In het Londensch maandschrift *Knowledge* bespreekt de heer Thomson de lichaamsgrootte der verschillende menschenrassen. Hij verdeelt het ge[h]eele menschengeslacht naar de lichaamsgrootte in drie klassen: de middelklas, de menschen van 1.60 tot 1.70 meter grootte; de hoogste klas, die boven 1 meter 70 en de laagste klas, zij, die minder dan 1 meter 60 meten. De grootste menschen, zegt hij, vindt men onder de Patagoniërs in Zuid-Amerika, onder de West-Afrikaansche negers en onder eenige Indianen-stammen. Van de Europeesche volken moet men de grootste menschen onder de Scandinaviërs, Schotten en Engelschen zoeken. De kleinste menschen daarentegen treft men in Europa onder de bevolking van Lapland en buiten ons werelddeel onder de Maleiers, de Hottentotten en eenige andere Afrikaansche volksstammen aan. Ook in midden Europeesch-Rusland bevindt zich een klas van zeer kleine menschen. Op het eiland Luzon (Filippijnen) vindt men menschen, die niet grooter zijn dan 1.40 tot 1.45 meter, eveneens op de eilanden Java, Borneo, Celebes en Formosa.

[Nummer 51]

Maar een Zigeunermeisje.
Door Henri Crooswijk.
(*Slot.*)

V.

DE CRITICUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. GALLIAC.

Het was twee maanden later. De oude portier had Siska weer met een zonderlingen glimlach uitgelaten; wellicht dacht hij: 'Weer een, die ik gauw zal terugzien!'

Het arme meisje vloog de straten door. Ze wilde zoo spoedig mogelijk buiten de stad zijn, ver van dat nare, groote gebouw, waar zij zoo veel geleden en geschreid had... Weldra had ze de stad achter den rug, ze was op den grooten straatweg, die naar *Rozenoord* leidde. Daar ging zij echter niet heen, neen, nooit zou ze meer den drempel van *Rozenoord* overschrijden, waar iedereen haar voor een dievegge hield.

Zij wilde naar hem, die haar voor onschuldig hield, naar hem, die haar beter kende dan de andere menschen, naar den grijzen dorpspastoor... Voor de laatste maal zou zij hem bezoeken. Ook wilde zij nog eens het graf harer moeder zien, daarna zou ze de wijde wereld ingaan, haar zwervend leven weer beginnen.

Zij dacht na, wat ze in de laatste maanden geleden had, en bemerkte niet, dat ze al meer en meer de villa van den notaris Van Zon naderde. Eensklaps keek ze op, ze schrok; bijna vlak voor haar stond de meid van *Rozenoord*, Kee, die met de dienstbode van den dokter in druk gesprek was. Zij wilde omkeeren, om niet door haar opgemerkt te worden, maar Eduard, die in Kee's nabijheid was, had haar reeds bemerkt, en met een vroolijken uitroep kwam de goedhartige jongen op haar toegesneld. Op hetzelfde oogenblik werd in de sloot, langs den kant van den weg, een geplas gehoord. Kee schrikte op, slaakte een kreet van schrik en liep, 'Help! help!' roepende, weg. Intusschen verkeerde de kleine Betsie in le vensgevaar; de stroom voerde haar mee. Siska had alles gezien; zij weifelde geen oogenblik en sprong in het water om het kind van een wissen dood te redden. Zij mocht dit geluk smaken, en bracht het kleine meisje behouden aan wal, toen zonk zij naast het kind bewusteloos neer. Wat er verder met haar geschiedde, wist zij niet, maar toen zij ontwaakte, lag zij in een

helder bed, in een groote, luchtige ka mer. Verwonderd sloeg zij de oogen in het rond; zij wist niet waar ze was. Op dit oogenblik naderde haar de ziekenverpleegster, een kloosterzuster, die haar liet drinken en zonder te spreken zich daarna weer op een stoel naast het bed neerzette.

'Waar ben ik?' vroeg Siska.

‘Houd je kalm, kind, ge moogt nog niet spreken, de dokter heeft volstrekte rust aanbevolen. Ge zijt in goede handen, arm kind, in het gasthuis, waar men je goed zal verplegen.’

Veertien dagen zweefde het arme meisje tusschen leven en dood. Eindelijk nam de koorts af en op een morgen verklaarde de dokter, dat alle gevaar voorbij was. Nu eerst kon Siska zien, hoe liefdevol de zusters haar verpleegden; een moeder zou het niet beter hebben kunnen doen. En toen zij langzamerhand in beterschap toenam, benijdde zij het geluk dier arme kloosterzusters.

Het eerste bezoek, dat Siska ontving, toen zij beter begon te worden, was van den ouden pastoor.

‘Gij hebt u als een echte Christin gewroken, mijn arm kind,’ zei hij. ‘God zal u dit zeker duizendvoudig vergelden. Ook mevrouw Van Zon wil u rijkelijk beloonen voor hetgeen gij gedaan hebt.’

‘Ik wensch geen aardsche belooning, mijnheer pastoor,’ antwoordde de zieke, ‘en wat men mij ontnomen heeft, is ook met geen schatten goed te maken... Maar ik wil daar niet meer over spreken. Een andere gunst zou ik graag verzoeken.’

‘Spreek vrij op, kind,’ hernam de priester aanmoedigend. ‘Al wat in mijn vermogen is, wil ik voor je doen.’

‘Gedurende mijn ziekte heb ik de zelfopofferende liefde der zusters gezien en bewonderd, mijnheer pastoor, en nu is mijn vurigste wensch haar kleed aan te nemen.’

De oude pastoor keek ernstig voor zich uit en zweeg een poos.

‘Twijfelt u aan mijn ernst?’ vroeg zij. ‘Maar neen, ik ben het niet waardig, ik ben maar een Zigeunermeisje.’

‘Neen, mijn kind, gij zijt het wèl waardig, reeds lang ken ik uw innige godsvrucht, maar... maar... er is een beletsel... Zoolang de ware schuldige niet gevonden is, zoolang gij in het oog der wereld de schuldige zijt, zoo lang, mijn kind, zult gij moeten wachten.’

‘O, vader, en indien de ware schuldige nooit ontdekt wordt?... Zal ik dan steeds moeten wachten en weer in de wereld terugkeeren, die mij nog niets heeft geboden dan oneer en smart?’

‘God zal niet gedoogen, kind, dat de logen zegeviert. Het geluk der boozen is kort van duur en uw geluk zal dan zooveel te grooter zijn.’

Twee weken later trad de pastoor met het arme Zigeunermeisje de villa *Rozenoord* binnen, Siska was thans hersteld, ofschoon ze haar vroegere krachten nog niet had teruggekregen. Toen zij in de kamer werden gelaten, waar mijnheer en mevrouw zaten, vloog de kleine Betsie haar redster om den hals en kuste haar hartelijk. Ook Eduard vlijde zich tegen haar aan, maar Siska durfde geen woord spreken; verlegen, bijna beschaamd stond zij daar met neergeslagen blik, terwijl zij werktuiglijk met de hand over het hoofd van den knaap streek.

Mevrouw trad op haar toe. ‘Ik heb nog niet de gelegenheid gehad, mijn kind, u mijn dank te betuigen; zonder u was het geluk van mijn leven verwoest... U ben ik het leven verschuldigd van mijn kind... Zeg mij, waarmee kan ik u beloonen?’

Siska antwoordde niet, ze begon hevig te snikken.

Toen nam de oude pastoor het woord.

‘Mevrouw,’ zei hij, ‘de grootste belooning, die gij haar geven kunt, is, dat gij geloof slaat aan haar onschuld. Zij is niet schuldig, zij kan niet schuldig zijn.’

‘En het gerecht dan?’ mompelde de notaris met gefronste wenkbrauwen.

‘Dwalen is menschelijk, mijnheer Van Zon. Iemand, die haar zoo goed kent als ik, kan haar onmogelijk voor schuldig houden.’

‘Laat ons daar niet langer over twisten, mijnheer pastoor. Wij willen alles vergeven en vergeten,’ hernam mevrouw, ‘ik wil aan haar onschuld gelooven.’

Voor de kamerdeur werd een zwak snikken gehoord. Niemand lette er echter op. De pastoor hernam:

‘Heb dank voor dat woord, mevrouw.... Siska, mijn kind, hoort ge het, mevrouw gelooft, dat ge onschuldig zijt...’

Maar het arme kind hoorde niets, ze schreide maar altoos door.

‘Mijn beschermelinge heeft gedurende haar ziekte de zelfopofferende liefde der kloosterzusters leeren kennen en waardeeren,’ hernam de priester, ‘en haar vurigste wensch is thans, in het klooster te treden. Hoe zeer ik dat verlangen toejuich, toch zal haar wensch nimmer bevredigd kunnen worden, zoolang de ware schuldige niet ontdekt is... Moge het uur, waarop haar onschuld voor iedereen duidelijk zal zijn, weldra slaan.’

Bij deze woorden werd de kamerdeur opengeworpen en vloog Kee, de keukenmeid, met roodgeweende oogen binnen en viel voor de voeten van Siska.

‘Gij zijt onschuldig, gij zijt een engel,’ riep zij opgewonden uit. ‘Ik ben de schuldige, ik heb den diefstal bedreven.’

Siska slaakte een kreet van vreugde. De dienstbode bleef steeds voor het arme Zigeunermeisje geknield. ‘Vergeef mij,’ smeekte zij, ‘vergeef mij...’

Siska kuste haar in vervoering de hand, waarmee zij haar kleed omklemde.

Daarna stond de meid vastberaden op. Zij trad op mevrouw toe, haalde den anderen gouden armband en twee oorknopjes uit haar zak, legde die op de tafel en zei: ‘Ziehier het bewijs van mijn schuld, mevrouw. Ik ben alleen schuldig en wil de straf van mijn zonde dragen....’

Dat was alles wat zij zei. Zij had een zwaren tweestrijd te voeren gehad, maar ten slotte overwonnen. Van af het oogenblik, dat zij Siska zoo moedig met eigen levensgevaar het kind had zien redden, was een beter gevoel in haar ontwaakt. Thans had zij het beslissende woord gesproken: zij had zich overwonnen.

VI.

Spoedig was nu het arme Zigeunermeisje in eere hersteld. Thans wilde zij niet langer wachten en trad in het noviciaat, om zich voor te bereiden een waardige kloosterzuster te worden.

Na haar proeftijd volbracht te hebben, werd zij plechtig als Jesus' bruid aangenomen. Het was op den feestdag van Onze Lieve Vrouw Hemelvaart. In de kloosterkapel waren alle bekenden van *Rozenoord* vereenigd, toen het arme Zigeunermeisje aan den voet des altaars de heilige gelofte aflegde en het kleed aannam der Franciscanessen. Allen waren diep ontroerd door de verheven plechtigheid.

Toen deze was afgeloopen en alle bekenden de nieuwe bruid van Jesus kwamen gelukwenschen, trad mevrouw Van Zon op haar toe en zei ontroerd, terwijl zij haar een fraai doosje overhandigde: ‘Neem dit aan te mijner gedachtenis, Zuster Agnes.’

Een prachtig gouden kruis blonk haar tegen - vervaardigd van de twee gestolen armbanden, die in Gods handen een middel waren geweest om haar door lijden en vernedering te maken tot zijn geliefde bruid.

Vijf jaar gaan wij stilzwijgend voorbij, vijf jaren, waarin Zuster Agnes in stille verborgenheid een heilig leven leidde, den zieken evenmensch in zijn lijden en pijnen bijstond, en door haar zachtmoedigheid en liefde dikwijls ook de nog meer zieke ziel genas.

't Was weer kermis in het dorp, evenals vóór zeven jaar; maar de luidruchtige kermisdrukte drong niet door tot binnen de kloostermuren. Zuster Agnes lag in de kapel voor het Allerheiligste geknield. Zij dacht aan haar moeder, die zij juist vandaag vóór zeven jaar verloor. Ginds op het kerkhof rustte zij; geen enkele dag ging voorbij of zij dacht in haar gebeden aan die lieve moeder. En als zij aan haar moeder dacht, kwam ook haar vader haar in de gedachten. Ook voor hem bad zij dikwijls, hij had wellicht haar gebeden meer noodig dan haar moeder.

Onverwachts schrikte Zuster Agnes uit haar gebed op; de Zuster-portierster tikte haar licht op den schouder en fluisterde;

‘Moeder-overste vraagt, of u naar de ziekezaal wilt gaan, er is zoo even een gewonde man binnengebracht.’

Zuster Agnes stond onmiddellijk op. Het gebeurde zoo vaak, dat de plicht haar in haar liefste bezigheid, het gebed, kwam storen.

In een der ziekenzalen lag een man, het hoofd met een grooten doek omwonden. De dokter was er reeds bij, keek met ernstigen blik naar den zieke, en schudde het hoofd. De ziekezuster wist wat dat beduidde; hier schoot opnieuw de wetenschap te kort. De geneesheer gaf de zuster eenige raadgevingen, waarna hij zich verwijderde. Een andere zuster trad nu binnen, die vertelde, dat de man, die daar in bed lag, tot het kermisvolk behoorde en bij een vertooning van het trapezium was gevallen. Meer wist men niet. Zuster Agnes ontroerde. Als het haar vader eens was?... Zij wierp een blik op den zieke, zij kon echter bijna niets van zijn gelaat zien, de doek om het hoofd verhinderde het.

Eensklaps bewoog de zieke zich; hij strekte de hand uit, bracht die aan de lippen en fluisterde met nauwelijks hoorbare stem: ‘Water!’

Zuster Agnes haastte zich den zieke het verlangde te geven. Zij ondersteunde hem met de linkerhand en hield met de rechter het glas vast. Zij sidderde, toen zij den zieke aanvatte. Hij leek reeds een oude man, diepe rimpels doorgroefden zijn bleek gelaat en zijn kleine baard was spierwit. Was dat haar vader?... Zij keek hem onderzoekend aan, neen haar vader was zoo oud niet.

De zieke begon onrustig te worden. Hij draaide zich heen en weer en mompelde onverstaanbare woorden. Eensklaps ging hij overeind zitten, staarde de verpleegster met uitgedoofde oogen aan en vroeg: ‘Waar ben ik?’

‘In het klooster, in het gasthuis, waar men u goed zal verplegen. Wees rustig - vader,’ voegde zij er plotseling bij, om te zien welke uitwerking dat woord op den zieke zou hebben.

‘Vader? Wie noemt mij daar vader?’ hernam de zieke. ‘Ik was eens vader, maar een slecht vader, ik maakte mijn vrouw ongelukkig en liet mijn dochter toen aan haar lot over - mijn arme Siska... nooit zal ik u weerzien!...’

‘Vader, lieve vader!’ kreet nu Zuster Agnes, maar op geheel anderen toon. ‘Vader, hier ben ik, uw dochter, Siska!...’

Zij vatte den zieke bij de hand en kuste de bleeke vingers.

Star keek de man het jonge meisje in de ruwe pij aan; eindelijk herkende hij haar, en drukte ontroerd, niet in staat één woord te spreken, haar blanke hand tegen zijn lippen.

Niet veel spraken vader en dochter; de ontroering was den zieke te machtig geweest; hij snakte met moeite naar adem.

'Vader,' zei eindelijk Zuster Agnes, 'vader, uw toestand is ernstig, zoudt gij geen priester willen?'

Met kloppend hart wachtte zij het antwoord af; de zieke bleef echter zwijgen. Zij drong opnieuw aan, maar de man schudde het hoofd.

'Vader, lieve vader,' hernam de zuster, 'de goede God heeft u hierheen gezonden, om u tot inkeer te brengen; weiger uw kind dit laatste verzoek niet; ik heb er God elken dag om gesmeekt.'

'Och, kind,' zuchtte de zieke, 'gedurende mijn leven heb ik nimmer God gekend, nu zal Hij mij ook niet willen kennen...'

Spreek zoo niet, vader; God is eindeloos goed en barmhartig voor hen, die van goeden wil zijn. En nu begon zij met zooveel vuur en liefde over Gods barmhartigheid te spreken, dat de arme zieke eindelijk knikte en fluisterde; 'Gauw dan, mijn kind, ik voel, dat het met mij ten einde loopt.'

Eenige oogenblikken later zat de oude pastoor aan het bed van den stervende, en toen deze zijn schuld beleden en de priester hem de H. Absolutie had gegeven, stierf hij met gevoelens van waar berouw.

God had het gebed van het arme Zigeunermeisje verhoord. Thans rust de arme zwerveling op het kerkhof naast zijn vrouw, en Zuster Agnes knielt vaak op het groene grasheuveltje om een gebed voor beider zielerust ten hemel te zenden.

Hoogvliegen.
Door
Joh. Toebosch.
(*Vervolg en slot.*)

III.

Juffrouw Johanna was niet weinig uit haar humeur geweest, toen ze bij haar tehuiskomst hoorde, dat de jonkheer het beloofde bezoek had gebracht, wat nog toenam, toen haar zuster haar met niet weinig leedvermaak vertelde, hoe hij haar blijkbaar het hof gemaakt had. Ze had dus haar laatste hoop gevestigd op het tweede bezoek; indien dan al de jonker voor haar verloren was, was misschien de ingenieur toch nog een goede partij. Intusschen heerschte er in het huis een koortsachtige drukte om de voorname bezoekers waardig te ontvangen; mevrouw reisde met haar beide dochters zelf naar de naburige stad om de noodige inkoopen te doen.

Zooals hij beloofd had, kwam jonkheer Van Dorenburg op den bepaalden dag terug. Hij begroette de Jansens als oude vrienden, en was daarbij bijzonder vriendelijk voor Nellie. Daarna stelde hij zijn vriend voor. Richtenbach was een flinke jonge man, met een beschaafd voorkomen en even als zijn voorname vriend een echte gentleman.

‘Ik ben het met mijn vriend geheel eens geworden,’ begon Van Dorenburg. ‘We hebben besloten om zelf van de vruchten zijner uitvinding te profiteeren, en dus een fabriek op te richten. We zullen de zaak zoo spoedig mogelijk aanpakken, want tijd is geld.’

‘Hebt ge al een compagnon gevonden?’ vroeg Jansen met de meeste belangstelling.

‘Daarvoor hebben we nog geen moeite gedaan. U begrijpt, we moeten eerst rijpelijk overleggen, tot wien ons te wenden, want de zaak dient zooveel mogelijk geheim te worden gehouden, en daarbij hebben we iemand noodig, die het geld binnen een paar dagen disponibel heeft.’

‘Zooals ik u reeds zei, wil ik gaarne compagnon zijn. Ik kan het geld desnoods terstond storten.’

‘Pardon,’ zei de ingenieur, ‘verplicht voor uw vriendelijk aanbod, maar we zouden alle lui, met wie wij samenwerken, tegen het hoofd stooten, indien wij thans aan u de voorkeur gaven in zulk een winstgevende zaak.’

‘Ik moet toegeven, mijn vriend heeft gelijk,’ bevestigde de jonkheer. ‘Maar,’ ging hij nadenkend voort, ‘ik heb al nagedacht tot wien ons te wenden, maar moet u bekennen, dat ik tot nu toe nog tot geen besluit gekomen ben. Ik zou niemand weten aan te wijzen, die binnen enkele dagen over zestig duizend gulden kan beschikken, en zou dus naar het buitenland dienen te reizen, maar dit vereischt te veel tijd, terwijl mijnheer Jansen ons terstond de vereischte som kan verschaffen.’

De ingenieur maakte nog eenige tegenwerpingen, die echter alle door den jonkheer weerlegd werden, zoodat hij ten slotte, zij het dan ook aarzelend, toegaf. Jansen, die door dien tegenstand natuurlijk in zijn voornemen gestijfd werd, zat als op heete kolen, doch nu de zaak beslist was, straalde zijn gelaat van genoegen.

Richtenbach haalde uit een portefeuille een groote opgevouwen plaat, waarop een stoom-machine was geteekend. Hij spreidde ze op de tafel uit en begon daarop den

heer Jansen uitvoerig te verklaren, welke verbetering hij had uitgevonden. De gewezen bakker had nooit iets aan werktuigkunde gedaan, en begreep dan ook van de heele verklaring niets. Hij wilde dit evenwel niet laten merken en luisterde daarom met de grootste aandacht toe.

'We zijn reeds bezig geweest over den aankoop van een stuk land om de fabriek op te richten,' ging de ingenieur voort, een brief uit zijn portefeuille nemende en aan den heer Jansen overreikende. Het was een brief van een mijnheer Walters aan den heer Richtenbach, waarin de eerste aanbood een stuk land onderhands te verkoopen voor tien duizend gulden.

Op dit oogenblik kwam de bediende zeggen, dat het diner gereed was, waarop men aan tafel ging. De jonkheer kwam natuurlijk naast Nellie te zitten, terwijl de ingenieur zijn plaats naast Johanna kreeg. Van Dorenburg overlaadde zijn buurvrouw met complimenten, doch Richtenbach was zoo mogelijk nog oplettender jegens Johanna. Mijnheer en mevrouw Jansen deden zich te goed aan de talrijke gerechten, die opgediend werden, en zagen intusschen met welgevallen aan, hoe de beide heeren hun dochters het hof maakten.

Nadat het maal afgeloopen was bleef men gezellig zitten praten. De jonker en de ingenieur hadden naar het scheen veel gereisd en vertelden daarover op aangename wijze. Jonkheer Van Dorenburg sprak over de ondernemingen, waarin hij aandeelen had, terwijl Richtenbach onderhoudend wist te praten over de groote werken, die onder zijn opzicht waren uitgevoerd, zoodat mijnheer Jansen zich heimelijk de handen wreef over zijn verbintenis met zulke bekwame mannen. Van zelf kwam ook de nieuwe onderneming ter sprake en de jonkheer verklaarde, dat hij in het minst niet twijfelde, of deze zaak zou hun schatten opleveren.

De uren vlogen voorbij. De ingenieur was lange jaren op verschillende scholen geweest en vertelde anekdoten uit den studententijd, die allen hartelijk deden lachen. Zijn vriend deed voor hem niet onder en verhaalde grappige avonturen, die hij op zijn reizen beleefd had.

Jansen stelde voor, eens door den tuin te wandelen. Mevrouw klaagde over hoofdpijn, omdat ze wist, dat deze ziekte dikwijls door voorname dames wordt voorgewend om interessant te schijnen, en verklaarde in huis te willen blijven. Nellie wilde haar moeder gezelschap houden.

De drie heeren met Johanna traden dus den turn in. Voorop ging de ingenieur met zijn tafelbuurvrouw, daarop volgden Jansen met den jonkheer. Van Dorenburg scheen een geheele verandering ondergaan te hebben; zoo spraakzaam als hij straks was, zoo stil was hij thans: nauwelijks antwoordde hij op de opmerkingen van den ex-bakker. Het was duidelijk, dat hem iets op het hart lag. Bij een prieel gekomen, bleef hij plotseling staan. 'Mijnheer, laten wij hier even gaan zitten, ik heb een gewichtige zaak met u te bespreken,' zei hij.

'Ik heb een zaak van het grootste gewicht met u te bespreken,' begon hij opnieuw, toen de gewezen bakker aan zijn verzoek voldaan had, 'een zaak, waar het geluk mijns levens van afhangt.'

Jansen luisterde met gespannen aandacht.

'Tot heden ben ik vrijgezel gebleven,' ging de jonkheer voort, 'hoewel mijn familie mij herhaaldelijk heeft aangespoord in het huwelijk te treden, en mij menige schitterende partij is aangeboden; maar niet een voldeed mij. Ik wilde bij het kiezen mijner echtgenoote enkel de inspraak van mijn hart volgen, zonder te zien naar een adellijken titel of een schitterenden naam; zuivere liefde alleen moest mijn drijfveer zijn. En thans, mijnheer, heb ik de vrouw, die mij gelukkig maken kan, gevonden.'

Jansen's hart klopte bijna hoorbaar. Hij begreep, dat er iets gewichtigs komen moest.

'Uw dochter Nellie heeft een diepen indruk op mij gemaakt,' ging Van Dorenburg voort. 'Vanaf het eerste oogenblik, dat ik haar zag, heb ik een innige genegenheid voor haar opgevat, en ik zou de gelukkigste mensch ter wereld zijn, indien ik haar de mijne mocht noemen. Daarom, mijnheer, verzoek ik u om de hand uwer dochter.'

De gewezen bakker had wel willen juichen; dan, hij begreep, dat het noodig was, zich te bedwingen. 'Als het Nellie goed is, heb ik er niets tegen,' zeide hij.

'Dank u voor uw toestemming,' zei Van Dorenburg, Jansen's hand met warmte drukkend. 'Ik wilde allereerst met u spreken. Thans heb ik nog één verzoek, namelijk dat gij uw dochter met mijn hartewensch bekend maakt. Over een week verwacht ik u ten mijnent in Amsterdam; ik wil, dat uw dochter den tijd hebbe, rijpelijk over mijn verzoek na te denken. Geve de Hemel, dat gij een gunstig antwoord moogt meebrengen.'

'Ik beloof u, dat ik een goed woord voor u doen zal als het noodig is. Houd dus maar goeden moed,' zei Jansen, den aanstaanden schoonzoon beschermend op den schouder kloppend. 'Maar kom, laten we nu in huis gaan.'

De beide heeren traden uit het prieel, juist op het oogenblik dat Richtenbach en Johanna uit een zijpad kwamen aanwandelen. Beiden waren in een druk gesprek gewikkeld, en bemerkten Jansen en Van Dorenburg eerst, toen dezen hen toeriepen. 'Het zou me niet verwonderen, als ge uw beide dochters te gelijk zaagt vertrekken,' zei de jonkheer glimlachend. 'Mijn vriend is een nette man, een buitengewone knappe kop, die een mooie toekomst te gemoet gaat. Het zou me zeer aangenaam zijn, als we zwagers werden.'

Jansen stelde voor, eerst hun zaken af te handelen. Richtenbach verontschuldigde zich daarop bij Johanna, waarna de bakker hen in een overdadig gemeubileerd vertrek bracht, dat hij zijn kantoor noemde. Zijn aanstaande schoonzoon was toch bij de hand! In korten tijd had hij een stuk opgemaakt, dat geen notaris hem zou verbeteren, en dat alle voorwaarden van het compagnonschap klaar en duidelijk omschreef. Jansen had zich intusschen even verwijderd en kwam weldra terug met een pakje bankbiljetten, die hij op de tafel neertelde. Het door den jonkheer opgemaakte contract werd door de drie belanghebbenden geteekend, waarna Van Dorenburg het geld onverschillig opstreek en in zijn borstzak stak.

Een paar uren later vertrokken de beide bezoekers, tot aan het station door de familie Jansen vergezeld. Voorop wandelde Nellie met den jonkheer, daarna volgde Johanna met den ingenieur en eindelijk Jansen zelf met zijn vrouw, wier hoofdpijn thans geheel over was. Het echtpaar zag met innig genoegen, hoe druk de beide heeren het met hun dochters hadden en hoe de inwoners van Burgerwijk hier en daar aan hun vensters verschenen en, naar zij meenden, met afgunst en nijd hen voorbij zagen trekken. O, hoe zou die afgunst nog toenemen, wanneer ze binnen een paar dagen het groote nieuws zouden vernemen!

Aan het station werd hartelijk afscheid genomen. Van Dorenburg trok zijn aanstaanden schoonvader nog even ter zijde, en zeide met bewogen stem: 'Dus over een week verwacht ik u te Amsterdam. Ik bid u nogmaals, doe een goed woord voor mij.'

IV.

Jansen was zooeven te Amsterdam uit den trein gestapt. Hij zag eenigen tijd rond in de meening, dat de jonker tegenwoordig zou zijn om hem af te halen, doch deze was niet te vinden.

'Hij weet toch, dat ik met dezen trein kom,' bromde Jansen, 'me dunkt, hij had me wel kunnen afhalen.'

Teleurgesteld wandelde hij het station uit, doch toen hij buiten kwam, was de knorrige bui reeds geweken. Van Dorenburg was zeker door omstandigheden belet te komen, hij had het immers zoo druk. Kon hij niet, juist toen hij naar het station wilde, een bezoek hebben ontvangen, dat hij niet had kunnen voorzien en dat van dringenden aard was?

Jansen wist in de groote koopstad vrij goed den weg. Hij sloeg nog een blik van welge vallen op het sierlijke visitekaartje, dat de jonker had achtergelaten, en richtte zich toen naar het aangeduide adres, zich reeds bij voorbaat verheugende over de blijde tijding, die hij zijn aanstaanden schoonzoon ging brengen.

Nellie had natuurlijk terstond toegestemd in het aanzoek van Van Dorenburg. Intusschen had zij haar vader terdege voorgehouden, den jonker toch vooral te vertellen, hoe zij eerst na rijp beraad en lang aarzelen tot dien stap besloten had. Immers, zij wist uit de romans, dat een huwelijk altijd tegenstand

MOEILIJKE BINNENVAART, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HEINRICH HELLHOFF.

HUISWAARTSKEERENDE VISSCHERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HEINRICH HELLHOFF.

moet ondervinden, en daarbij, de jonker moest zich niet verbeelden, dat *hij* het was, die de familie een groote eer bewees.

De afgeloopen week was voor de Jansen's een tijd van geluk geweest. In Burgerwijk was reeds den volgenden morgen rondgebazuind, hoe de bakker met den jonker Van Dorenburg en een Duitsch ingenieur een groote fabriek ging oprichten, hoe de jonker met Nellie binnenkort zou trouwen, en hoe het huwelijk tusschen den ingenieur en Johanna ook al zoo goed als beklonken was. In het eerst geloofde niemand aan zulk nieuws, maar men moest het wel aannemen, toen Jansen zelf het overal vertelde. In het dorp werd over niets gesproken dan over dien verbazenden vooruitgang, en de geheele familie verheugde zich van ganscher harte over al de afgunst, die daardoor gewekt werd. Wat zouden de Burgerwijkers opkijken, als over een paar weken de bruiloft - misschien de beide bruiloften te gelijk - plaats had, want natuurlijk zou men bij die gelegenheid een pracht ten toon spreiden, als in het dorp nog nooit gezien was.

Jansen was zoo opgeblazen geworden, dat hij bijna geen mensch meer groette. Uren kon hij zich bezig houden met het bouwen van luchtkasteelen. Natuurlijk zou hij zorgen, ook aandeelen te krijgen in de andere ondernemingen van zijn compagnons en schoonzoons. Met de hulp van twee zulke ondernemende mannen kon het niet anders, of hij werd een der grootste industrieelen van het land; de nieuwe uitvindingen zouden bekroond worden op alle tentoonstellingen en de ‘firma Jansen, Van Dorenburg en Richtenbach’ zou een Europeeschen naam krijgen. Zijn vrouw praatte er reeds van, uit Burgerwijk te vertrekken. Na de voorname verbintenissen hunner dochters zouden immers de eerste kringen der hoofdstad voor hen geopend zijn, en dan kon men zich natuurlijk niet meer afgeven met de dorpsautoriteiten.

Nellie triomfeerde; haar stoutste verwachtingen waren overtroffen. Bijna kon ze aan zooveel geluk niet gelooven. Tot voor een paar weken was er nooit, ondanks alle lokmiddelen, aanzoek om haar hand gedaan, en thans een jonkheer, die verklaarde, dat zij alleen hem gelukkig kon maken, die haar verkoos boven de schitterendste partijen des lands. Wat Johanna betrof, ook haar bezielde een blijde hoop, er viel immers niet aan te twijfelen, of binnenkort zou Richtenbach haar zijn liefde verklaren. Wel benijdde ze haar zuster, dat de jonker haar de voorkeur geschonken had; maar toch, een ingenieur, dat was een partij, om alle dames uit Burgerwijk jaloersch te maken.

Er was evenwel een enkel wolkje aan dezen hemel van geluk verschenen. Kee had andermaal een lang onderhoud met de meid van den notaris gehad, en deed daarvan thuis verslag. Een broer van mijnheer, die dokter te Amsterdam was, was over geweest, en had den notaris verzekerd, dat er in die stad geen jonkheer Van Dorenburg woonde.

De Jansen's kregen op het vernemen van dit bericht een gevoel, alsof al hun luchtkasteelen in puin stortten. De bakker werd doodsbleek bij de gedachte aan de som, die hij gestort had. Doch dit duurde slechts een oogenblik. ‘Wat de lui toch afgunstig zijn!’ riep hij met een spottenden lach, ‘me dunkt, de notaris moet wel barsten van nijd, als we een paar weken verder zijn.’

Jansen was bij het huis, dat hij zocht, aangekomen. Hij belde aan, en beschouwde, terwijl hij wachten moest, met welgevallen het groote, deftige gebouw, dat weldra een tweede tehuis voor hem zijn zou. Na eenige oogenblikken deed hem een bejaarde dienstbode open.

‘Is de jonkheer Van Dorenburg tehuis?’

‘Jonkheer Van Dorenburg,’ antwoordde de meid, ‘die woont hier niet. U is zeker verkeerd, mijnheer.’

‘Woont hier niet,’ herhaalde de bakker verwonderd. Hij zag nog eens op zijn kaartje; jawel, het was hier toch de straat, en ook hetzelfde nummer. ‘Woont hij hier dan in de buurt?’ vroeg hij haastig.

‘Ook niet. In de heele straat woont geen jonker Van Dorenburg,’ verzekerde de dienstbode; daarop maakte zij aan verder gesprek een einde door de deur te sluiten en liet Jansen alleen.

Jansen stond eenigen tijd als versteend. Dus de jonker woonde hier niet, en onmiddellijk kwam hem voor den geest, wat de notaris en diens broer gezegd hadden. Maar nog kon hij niet gelooven, bedrogen te zijn. Kon de jonker niet in een andere straat wonen? Misschien had hij vroeger hier gewoond en was het kaartje nog uit dien tijd afkomstig en bij vergissing afgegeven. Als een drenkeling klampte hij zich aan deze laatste hoop vast.

Hij ging een groot café binnen, bestelde een flesch wijn en vroeg het adresboek. Met zenuwachtige haast zocht hij in de lange rij namen, tevergeefs, de naam Van Dorenburg was niet te vinden.

Een namelooze angst greep hem aan. Hij was bedrogen, er viel bijna niet meer aan te twijfelen. Plotseling sprong hij op, en ijlde de straat op naar het dichtst aanwezige commissariaat van politie.

De commissaris liet hem alles vertellen, en zag hem daarna medelijdend aan. ‘Het spijt mij, mijnheer, u te moeten zeggen, dat gij het slachtoffer van een paar bedriegers geworden zijt,’ zei hij daarop. ‘Er zijn hier voor een paar weken in een der voornaamste hotels twee personen gelogeerd geweest, van wie de een zich jonker Van Dorenburg noemde, en de ander zich uitgaf voor een Duitsch ingenieur. Voor vijf dagen zijn beiden vertrokken, na in de stad verschillende personen opgelicht te hebben.’

Het was Jansen, alsof hem de grond onder zijn voeten wegzonk. ‘Ik ben bedrogen, schandelijk bedrogen!’ schreeuwde hij opspringend. ‘O, die schurken, die bedriegers, met hun mooie praatjes! Maar ze moeten gevonden worden, ik geef een groote belooning aan hem, die ze vindt.’

De commissaris haalde de schouders op. ‘U begrijpt, mijnheer,’ zei hij, ‘dat de politie terstond alle pogingen in het werk heeft gesteld om hen op te sporen, maar ik vrees, dat alle moeite vergeefsch zal zijn. We hebben met een paar geslepen schurken te doen. Waarschijnlijk zijn zij met hun buit aan boord van een stoomboot gegaan en op het oogenblik in veiligheid.’

Hoe Jansen buiten het bureau gekomen was, wist hij niet. Met wankelende schreden, als een dronkeman, liep hij over de straat, de voorbijgangers keken hem verbaasd na, maar hij zag het niet, hij dacht slechts aan de mooie plannen, die hij voor korten tijd koesterde, en waaraan nu met één slag de bodem was ingeslagen. Het ongeluk, dat hem getroffen had, stond hem in zijn volle grootte voor den geest. Zestig duizend gulden verloren; het compagnonschap, dat hem rijk en groot moest maken, de schitterende huwelijken zijner dochters, alles verdwenen, alles weg! En wat zou men in Burgerwijk zeggen, zou men hem, zijn vrouw en dochters niet bespotten bovendien; ze waren immers zoo trotsch geweest in de dagen, toen alles hun toelachte. Het was om krankzinnig te worden.

Lang liep Jansen voort, zonder zich bewust te zijn, waar hij zich bevond. Toevallig kwam hij eindelijk terecht bij het station. Met welke geheel andere gedachten had

hij het voor een paar uren verlaten; die paar uren waren voor hem noodlottig geweest. ‘Hoogmoed komt voor den val’; die woorden waren door den waardigen zieleherder den vorigen Zondag op den kansel uitgesproken en toegelicht. Zonderling, dat ze hem thans voor den geest kwamen!

Een trern stond gereed tot vertrek, en Jansen haastte zich, van die gelegenheid gebruik te maken, om de stad, waar hij zoo bitter teleurgesteld was, te verlaten. Gelukkig vond hij een ledigen coupé, waarin hij zich geheel aan zijn gedachten kon overgeven.

In Burgerwijk had men Jansen nog niet thuis verwacht. Mevrouw en de beide dochters vermeiden zich in de schoonste droomen, toen de heer des huizes binnentrad en met enkele woorden haar illusies deed verdwijnen.

Zestig duizend gulden was zelfs voor een man als Jansen een zwaar verlies, hoewel zijn fortuin nog altijd voldoende was, om er op flinken voet van te blijven leven. In Burgerwijk konden de Jansen's het na het gebeurde niet langer uithouden; het scheen hun, dat ieder hen bespotte en uitlachte. Toen zich dan ook de gelegenheid voordeed, hun huis vrij voordeelig te verkoopen, maakte Jansen daarvan gebruik en vestigde zich met zijn gezin op een afgelegen plaatsje.

Een goede zijde heeft het gebeurde echter gehad. Jansen en zijn vrouw hebben ingezien, hoe verkeerd hun zucht geweest was, om zich ver boven hun stand te willen verheffen, en hoe er niets gaat boven tevredenheid met zijn lot. De bakker is in zijn nieuwe woonplaats heel populair en na verloop van tijd zelfs raadslid en kerkmeester geworden.

Wat Nellie en Johanna betreft, ze beginnen zoetjesaan in te zien, dat het getij voor haar verloopen is.

Verminkt.

‘Hebt ge het gehoord, buurvrouw? 't Is toch vreeselijk! Zoo'n lief, jong meisje. Wat een mensch al niet overkomen kan! Ik dacht gisteren al, toen ik onzen hond 's nachts had hooren janken: daar moet een ongeluk gebeuren! en toen nu van morgen....’

‘Maar wat dan, vrouw Jansen? Wie is er dood? Ik heb er niets van gehoord.’

‘Wel, de dochter van den notaris is van morgen overreden. Hoe 't gebeurd is, dat weet ik niet zoo precies, maar ze is onder een rijtuig gekomen.’

‘En dood?!’

‘Neen, dat niet, maar 't is toch erg genoeg. Haar linkerhand is onder het wiel gekomen, en is heelemaal verpletterd en vermorzeld, verpletterd en vermorzeld,’ herhaalde de vrouw, die deze woorden bijzonder mooi gekozen vond.

‘Gut, mensch! 't is een ijselijkheid. En nou mot die hand zeker afgezet worden?’

‘Ja, er zijn drie dokters bij geweest, maar ze zeggen alle drie, dat er niets aan te doen is. Ik weet het precies, want mijn mans zusters nicht is schoonmaakster bij de menschen vlak over den notaris.’

‘Ach mijn lieve mensch! vertel er me niks meer van, anders kan ik vannacht niet slapen! Zoo'n lief, gezond meisje, en nou maar één hand.... En ze stond immers op trouwen met den zoon van den burgemeester?’

‘Ja, zeker, ze zouwen met Mei trouwen, maar daar zal nou wel niks van komen. Een meisje met één hand, die zal geen één jongen willen.’

‘Gunst, gunst, een mensch mot toch maar ongelukkig zijn. Maar nou mot ik eens eventjes bij vrouw Vermeer aanloopen, die weet misschien nog niets van 't geval.’

‘En ik moet naar mijn pot gaan zien. At-juus, buurvrouw.’

In de ziekekamer heerschte doodsche stilte. De gordijnen waren neergelaten; slechts een flauw zonnestraaltje drong door de reten en viel op een rustbed, dat tegen den wand stond.

Een jong meisje lag daarop uitgestrekt, het doodsbleek gelaat met doeken omwonden. Haar rechterhand - de éénige helaas - woelde krampachtig in de dekens.

Traan op traan rolde over haar wangen, en ze snikte zenuwachtig. Daar werd de deur geopend en een bejaarde dame trad op het bed toe.

‘Gretha-lief, ben je wakker?’ vroeg ze zacht.

‘Ja, mama, o, 't is zoo vreeselijk!’ en de zieke begon hartverscheurend te snikken.

‘Stil nu, kindje, de operatie is goed gelukt. Je zult nu wel gauw beter zijn. De wond aan 't hoofd beteekent niets, zeggen de dokters,’ en de moeder dwong haar lippen tot een trek van geruststelling.

‘O, mama, maar mijn hand! Ik ben voor mijn heele leven verminkt! O, 't was zoo akelig. Dat wilde paard, dat op me af kwam, en

toen dat rijtuig, en die pijn, o, zoo'n erge pijn, mama!'

'Kom, Gretha, daar moet je nu niet meer aan denken! Je zult nu wel gauw genezen, en het is immers je linkerhand maar; je kunt met je rechter nog zooveel doen, bij voorbeeld schrijven en....'

Mevrouw kon niet meer. Snikkend zonk ze op de knieën voor het bed van haar dochter.

'Arm kind, 't is zoo vreeselijk voor je, zoo hard, arm schaap, je bent nog zoo jong....'

'Is Willem hier geweest?' vroeg de zieke eensklaps.

'Ja, hij is iederen dag naar je komen vragen.'

'Die goede jongen! Wat zal hij verdrietig zijn,' prevelde Gretha zacht voor zich heen en een gelukkig lachje verhelderde haar gelaat.

Mevrouw keerde zich om en zuchtte eens.

Veertien dagen zijn verloopen. Gretha is in zooverre hersteld, dat ze, den linkerarm in een doek gewikkeld, beneden mag komen, 't Is gelukkig zacht weer, wat veel heeft bijgedragen tot haar herstel.

Haar moeder is even uitgegaan. Als ze terugkomt - zoo is afgesproken - zal Gretha opstaan en mama zal haar met aankleeden helpen.

Gretha heeft echter, om haar moeder te verrassen, zich reeds met veel moeite zelf gekleed. 'Ik zal het wel moeten leeren met één hand,' denkt ze zuchtend, en is nu in de waranda gaan zitten. Alle deuren zijn wijd geopend en een heerlijke bloemengeur dringt tot haar door. De vogeltjes zingen blij en alles spreekt tot Gretha van nieuw leven, blijde hoop.

Ze gevoelt zich veel vroolijker gestemd, om vier uur zal Willem van der Voort, haar verloofde, komen; zijn eerste bezoek na haar ongeval....

Daar hoort ze stemmen in de aangrenzende kamer. St.... ze zal zich stil houden. Mama denkt natuurlijk, dat ze nog boven is; tante Julie is er ook.

'Gretha is nog op haar kamer,' hoort ze mama zeggen. 'Ik ga ze dadelijk even helpen met aankleeden. 't Is vandaag een zware dag voor 't arme kind. Willem van der Voort komt om vier uur. Wat zal dat geven? Ach, Julie, die arme Gretha, ze denkt er, geloof ik, nog niet eens aan, dat....'

'Ja. wel arme Gretha!... maar, 't is van den jongen toch niet te vergen! Vergeef me, zuster, als ik je pijn doe, maar in haar toestand, één hand....'

Z.H. GROOTHERTOG KAREL ALEXANDER VAN

Gretha hoort niets meer. Ze brengt onwillekeurig de hand naar 't hart, als voelt ze daar een stekende pijn. ''t Is van den jongen niet te vergen,' suist het door haar hoofd... Ach dat ze daar niet eer aan gedacht heeft. 'Ik ben immers verminkt, verminkt voor mijn heele leven,' schreit het in haar ziel. Ze staat op, onhoorbaar zacht gaat ze door den tuin, dan door de keuken in huis; ze wankelt de trap op naar haar kamer en werpt zich voor haar kruisbeeld neer.

'O, miin God, alles, maar dat niet. Ik kàn het niet dragen!' snikt ze.

* * *

't Is bij vieren. Gretha is alleen in den salon. Ze heeft haar ouders verzocht, haar alleen met haar verloofde te laten spreken. De moeder heeft haar begrepen. 'Mijn arme lieveling,' zei ze zachtkens terwijl ze haar op het voorhoofd kuste.

'Ga nu heen, mama,' antwoordde Gretha. 'Ik wil kalm blijven.'

Ze is nu alleen. Zenuwachtig kijkt ze naar de pendule. Drie minuten voor vieren. Ze kijkt in den spiegel. Een doodsbleek gelaat blikt haar daarin tegen. Daar klinkt de bel. Een voetstap in de gang.... Gretha's hart klopt hoorbaar. De deur gaat open en een slank jongmensch met open gelaat treedt binnen.

'Dag Gretha,' zegt hij quasi-opgeruimd; hij wil blijkbaar de ontmoeting zoo 'gewoon' mogelijk maken. Maar de glimlach versterft op zijn gezicht als hij het doodsbleeke gelaat van het meisje ziet. 'Arm kind, wat zie je bleek, wat heb je vreeselijk moeten lijden; heb je nu geen pijn meer?'

'Ga zitten, Willem; neen, ik voel me nu weer goed.'

Beiden zwijgen. Slechts het tikken van de pendule breekt de stilte in het vertrek.

'Willem,' zegt Gretha opeens met een stem alsof ze ieder woord met moeite uit haar keel moest wringen, 'ik zal je maar je ring teruggeven, ik kan nu toch niet met je trouwen.'

'Niet met me trouwen, Gretha?'

'Neen,' klinkt het kort en algebroken, 'laten we er maar niet meer over praten. Ik begrijp wel, dat je medelijden met me hebt, maar 't is niet van je te vergen; ik geef je je woord terug.'

'Zoo, Gretha, dus als ik het ongeluk had gehad mijn hand te verliezen, dan zou je mij opgeven?'

'Nooit,' roept Gretha, 'maar dat is ook heel iets anders.'

'Neen, dat is juist hetzelfde, of eigenlijk een man heeft zijn handen nog meer noodig dan een vrouw, want hij moet werken voor hun onderhoud... En dacht je nu wezenlijk, dat ik je op zou geven, omdat je dat ongeluk hebt gehad? Gretha, ik dacht, dat je me beter kende.'

'Neen, Willem, ronduit gesproken, ik had er nog niet eens aan gedacht, ik was zóó blij, dat je komen zou, maar ik hoorde tante Julie en mama samen praten en ze zeiden, dat het van jou niet te vergen was.... Ach God, ik ben immers verminkt!'

Met haar zelfbeheersching en kalmte was 't gedaan. Snikkend viel ze in haar leuningstoel.

'En nu dacht je, ik mag dat offer van hem niet vergen. Is 't zoo niet?'

'Ja,' knikt ze.

'Juist iets voor mijn Gretha. Maar begrijp je dan niet, dat het geen offer is, dat ik je niet missen kan? Kom, Gretha, zeg maar gauw, dat je die woorden terugneemt, dat je mijn vrouwtje wordt, zoo gauw mogelijk.'

‘Maar, Wim, één hand, ik kan niets doen in 't huishouden,’ stamelt ze zacht, terwijl toch een gelukkig lachje haar lief gelaat verheldert.

‘Er zal nog wel een goede meid te vinden zijn, en mijn vrouwtje kan toch haar bevelen geven. Je hebt toch je stem nog.’

‘Ja, Willem, maar als....’

‘Luister eens, Gretha, ik ben je Willem en ik blijf het, en ik wil van geen als meer hooren. En nu naar je ouders.’

‘Willem, wat ben je edel! en je doet of het zoo maar niets is, dat je een meisje met één hand...’

‘Stil, lieve, daar spreken we nu niet meer over.’

‘Wat ben ik Onzen Lieven Heer toch dankbaar, dat hij dat wilde paard op me af heeft gestuurd, anders had ik misschien nooit geweten, wat een edel man ik krijg,’ fluisterde zij.

MAGDA.

Bij de Platen.

De criticus. -

Wij zijn hier blijkbaar in het atelier van een kunstenaar, een graveur, die zooeven een proef heeft getrokken en ze aan het critisch oordeel van een vriend onderwerpt. Deze beschouwt ze met vorschend oog, niet gewoon zonder meer zijn goedkeuring uit te spreken, maar als hij na nauwkeurig onderzoek zijn tevredenheid betuigt over het knappe werk, dan mag de artiest zich ook overtuigd houden, dat hij iets werkelijk goeds geleverd heeft.

Hetzelfde mag ook zonder eenig voorbehoud gezegd worden van den graveur Baude, aan wiens stift wij zoo menige fraaie plaat in de *Illustratie* hebben te danken en die door zijn superieur werk zich een welverdienden naam heeft verworven.

Moeilijke binnenvaart en huiswaartskeerende visschers. -

De schilder, naar wiens doeken de beide groote afbeeldingen in dit nummer, die bij den eersten oogopslag dezelfde hand verraden, zijn vervaardigd, is de nauwelijks 32jarige Heinrich Hellhoff, in een klein stadje in de Pruisische provincie Posen geboren. Reeds in zijn prilste jeugd toonde hij liefhebberij voor schilderen, en boven elk ander tijdverdrijf gaf hij de voorkeur aan zijn verfdoos. Daar echter in het kleine landbouwstadje iedere artistieke opwekking ontbrak, bleef zijn talent sluimeren, en meenden zijn ouders en meende ook hij zelf, dat het machinevak hem het beste paste. Op achttienjarigen leeftijd begaf hij zich, na het gymnasium afgemaakt te hebben, naar Berlijn, waar hij in een uitgebreide machinefabriek drie jaar werkzaam was.

Te Berlijn kon het natuurlijk niet uitblijven, dat hij zich, daartoe aangespoord door verzamelingen, tentoonstellingen enz., met nieuwen ijver aan zijn lievelingsbezigheid, het schilderen, wijdde, en zoo bracht hij na den ingespannen arbeid van den dag zijn vrije uren met schilderen door. Langzamerhand kwam de wensch, de kunst niet als liefhebberij, maar als levensdoel te beoefenen, steeds krachtiger bij hem op. Drie en twintig jaar oud, bezocht hij de Academie te Berlijn, en nu begonnen voor den jeugdigen kunstbeoefenaar jaren vol ontbering en harden arbeid, want hij moest studeeren en te gelijker tijd zijn brood verdienen. Dikwijls klopte de honger aan zijn deur, en enkel ware geestdrift voor zijn ideaal en een onwankel-

baar geloof in zijn talenten waren voor den kunstenaar de bron, waaruit hij moed en volharding putte tot bereiking van zijn doel.

Hij doorliep snel de verschillende klassen der Academie en legde zich in de eerste jaren hoofdzakelijk op het portretteeren toe. Maar reeds in vroeger tijd had hij gelegenheid gehad, de zee en het strandleven nader te leeren kennen, en alles wat hij hier zag, wekte dermate zijn belangstelling, dat hij zich verscheidene jaren met de studie der zee, in 't bijzonder met die van het visschersleven bezighield. Hij ondernam studiereizen naar Denemarken, Zweden en Noorwegen en bezocht ook het marine-atelier van Sallzmann. In den winter van 1898 stelde hij voor de eerste maal zijn doeken te Berlijn ten toon, waarvan er een tweetal werden aangekocht door den kanonnenkoning Krupp te Essen.

Om zijn gezichtskring te verruimen ondernam Hellhoff verscheidene reizen naar het Zuiden, bezocht Hongarije, de Balkan-Staten en Zuid-Rusland, maar voelde spoedig dat het ruwe Noorden hem meer aantrok dat het zachte Zuiden, en met vernieuwde belangstelling wendde hij zich tot het zeeleven.

Bewijzen zijner laatste werkzaamheid zijn zijn magistrale doeken, in het afgeloopen jaar te Berlijn tentoongesteld en in dit nummer gereproduceerd.

‘Huiswaartskeerende visschers’ heet het eene. Ernstig en zwijgend schrijden de visschers met zware stappen door de duinen. De strijd met het vijandige element heeft zijn stempel op hun leven en hun persoonlijkheid gedrukt; het beroep, dat hun zoo vaak den dood in het aangezicht heeft doen zien, heeft hen karig met woorden gemaakt en schijnbaar hun gevoel voor zachter aandoeningen verstompt, - schijnbaar, want het ruwe omhulsel verbergt de zachte kern, die zij bewaard hebben.

De tweede schilderij: ‘Moeilijke binnenvaart’ toont ons de zee bij storm, het geduchte element in beroering. Een haringkotter komt terug van de vangst en wil de beschermende haven binnenloopen. Een touw wordt gereed gehouden en zal het volgende oogenblik worden uitgeworpen, ten einde het vaartuig voor de dreigende klippen te bewaren.

Z.H. Groothertog Karel Alexander van Saksen-Weimar-Eisenach. -

Ook hier te lande werd met oprechte deelneming de tijding vernomen, dat de grijze groothertog van Saksen - Weimar - Eisenach in den avond van Zaterdag 5 Januari zacht en kalm was ontslapen.

PORTRET VAN H.M. KONINGIN WILHELMINA.
Kunstnaaldwerk van den Heer H. Funnekotter te Rotterdam.

Door zijn huwelijk met prinses Sophie der Nederlanden, door de hartelijke betrekkingen, die hij ook na den dood zijner gemalin met het Huis van Oranje onderhield, door zijn vele bezoeken aan ons land en de residentie en de minzaamheid, die hij daarbij steeds aan den dag legde, was hij hier te lande populair.

Groothertog Karel Alexander werd den 24n Juni 1818 te Weimar geboren als de eenige zoon van groothertog Karel Frederik en grootvorstin Maria Paulowna. Na in 1834 en 1835 Italië bereisd te hebben, volgde hij tot 1337 de colleges aan de hoogescholen te Jena en Leipzig, en bezocht daarna Oostenrijk, Schotland, Engeland en Nederland. Verscheidene jaren was hij als officier in dienst bij het regiment kurassiers te Breslau, en in 1841 ging hij naar St.-Petersburg, om het met hem verwante Russische hof te bezoeken.

Den 8n October 1842 huwde hij met prinses Sophie Louise, een dochter van onzen koning Willem II en de Russische grootvorstin Anna Paulowna, met wie hij vijf en vijftig jaar in gelukkigen echt heeft geleefd.

In 1853 volgde Karel Alexander zijn vader op als groothertog van Saksen-Weimar-Eisenach, waarover hij als een zorgzaam landsvader bijna acht en veertig jaar heeft geregeerd. De tradities van het hof te Weimar getrouw, bevorderde hij naar vermogen kunsten en wetenschappen en liet naar zijn aanwijzingen den Wartburg restaureeren.

Het is den groothertog gedurende zijn lang leven gegeven geweest, verscheidene herdenkdagen te vieren: zoo in 1867 zijn zilveren, in 1892 zijn gouden bruiloft, in 1888 zijn zeventigsten verjaardag, waarop de Duitsche keizer hem tot Pruisisch generaal met den rang van veldmaarschalk benoemde, in 1898 zijn tachtigsten verjaardag, die echter wegens den rouw over het overlijden zijner gemalin slechts in stilte werd herdacht.

Een zware slag voor den groothertog was het overlijden van zijn eenigen zoon Karel August op 50jarigen leeftijd in November 1894, in 1897 gevolgd door het verscheiden zijner gade, die door haar lieftalligheid de harten van al haar onderdanen had veroverd.

Twee dochters hebben den groothertog overleefd: prinses Marie, gehuwd met prins Heinrich VII van Reuss, en prinses Elisabeth, de gemalin van den prins-regent

Johan Albrecht van Mecklenburg-Schwerin. Op den troon van Saksen-Weimar is groothertog Karel Alexander opgevolgd door zijn kleinzoon Wilhelm Ernst, die in 1876 geboren is. Moge deze de voetstappen drukken van zijn grootvader, wiens nagedachtenis in het Duitsche land, waarvan Bismarck hem eens een der zuilen noemde, nog lang in zegening zal blijven.

Portret van H.M. de koningin. -

Wij twijfelen niet, of dit portret van H.M. de koningin, vervaardigd door den heer H. Funnekotter te Rotterdam, wiens atelier voor kerkornamenten en kunstborduur werken een zoo goeden naam heeft, zal vooral door onze lezeressen met dé meeste belangstelling worden bezichtigd. Het geheele portret is nl. van de allerfijnste floszijde met den ingrijpsteek geborduurd. Deze fijne steek draagt den naam van 'point de satin,' evenals in den regel ook dergelijk werk, om de fijnheid van het borduursel aan te geven, 'au point de satin' wordt genoemd, m.a.w. geborduurd met den fijnsten ingrijpsteek zoo regelmatig en effen, dat het op korten afstand fijn geweven stof (satijn) gelijkt.

Dit kunstwerk met de naald, dat ten volle de vertaling van het woord borduren door 'schilderen met de naald' rechtvaardigt, is indertijd door den heer Funnekotter tentoongesteld in de zalen van den Rotterdamschen Kunstkring - waar een tiental dagen uitsluitend werken uit Funnekotter's atelier werden geëxposeerd - en werd reeds den eersten dag der tentoonstelling door den welbekenden Rotterdamschen kunstliefhebber, nu wijlen den heer A. van Stolk aangekocht.

Al is, ondanks de opnamen met verschillend licht gedaan, de photographie ver beneden het origineel gebleven, toch achten wij dit voortbrengsel van kunstnijverheid merkwaardig genoeg, om het onder dezen vorm onder de aandacht van hen te brengen, die niet in de gelegenheid zijn geweest, het oorspronkelijke werk te bezichtigen en te bewonderen.

Allerlei.

Hoe de prins van Wales eens een blauwoog opliep. -

Koningin Victoria van Engeland noodigde nu en dan de speelkameraden van haar zoontjes uit. De jonge lords en de prinsen sprongen en klauterden dan op die dagen, als andere jongens gewoon zijn te doen; zij speelden cricket en vochten en boksten naar hartelust. Na zulk een vroolijken dag kwam de prins van Wales, toen een knaap van elf jaar, met een blauw oog bij zijn moeder terug. De koningin vroeg hem naar de oorzaak daarvan, doch de prins gaf geen antwoord, en toen de moeder bleef aandringen, te vertellen wat er gebeurd was, verklaarde het prinsje eindelijk, dat hij dit niet wilde.

'Goed,' zei de koningin, 'dan zullen wij een anderen weg moeten inslaan om achter de waarheid te komen.'

Den volgenden dag liet zij al de speelkameraadjes van den prins bij zich komen en vroeg;

'Hoe is de prins van Wales aan dat blauwe oog gekomen?'

Algemeen stilzwijgen; de dader was bleek van schrik en de anderen wilden niet de verklikker zijn. Eensklaps echter vatte de schuldige moed, trad naar voren en zei: ‘Hij deed zoo groot en toen gaf ik er hem een!’

De koningin lachte hartelijk en zei: ‘Daar hadt gij gelijk in, en ik hoop, dat, zoo hij zich weer eens zoo voornaam mocht aanstellen, gij hem er weer een zult geven!’

Het grootste station der wereld. -

De stad Boston, ofschoon niet de grootste stad, kan zich er op beroemen, het grootste station der wereld te bezitten. Het stationsgebouw is 280 meter lang en 200 meter breed. Het terrein, waar de treinen binnenrijden, is 170 meter breed, en niet minder dan 32 sporen liggen in deze reusachtige ruimte, waar dagelijks ongeveer 2000 treinen vertrekken en aankomen.

[Nummer 52]

KONINGIN WILHELMINA EN DE HERTOG-GEMAAL.
Naar photographiës van Wegner en Mottu te Amsterdam.

Van Kind tot Bruid, door Mathilde.

Van haar vroegste jeugd was zij ons dierbaar. Toen nog niets van haar te zien was dan het kant en de zijde, waarin zij rustte op de armen van haar voedster liepen alle huizen ledig en alle straten vol wanneer het koninklijk rijtuig voorbij reed.

'Het Prinsesje, het Prinsesje!'

Hoe vroolijk opgewonden klonk dat geroep, moeders tilden haar kinderen op en zagen zelf met verrukte oogen naar dat witte vlokje daarginds tusschen het goud en purper van de galakoets.

En langzamerhand wikkelde het zich los uit de beschuttende kleeden en doeken; een lief kindergezichtje wit en rose zag met nog niet begrijpende, maar reeds vragende oogen vreemd rond naar al die juichende, jubelende menschen, op den weg geschaard, waarlangs het Prinsesje moest komen.

Wij zagen Haar grooter worden, stemmig zittend naast haar koninklijke moeder en reeds leerend buigen en groeten haar toekomstige onderdanen.

Den lieven kinderleeftijd vier, vijf, zes jaar zagen wij haar overschrijden; wie stelt zich haar niet nog voor altijd in het wit met den grooten hoed, gesierd door struisveeren?

En wies dezelfde geestdrift voor het Prinsesje!

Toen kwamen er jaren dat men haar weinig zag; de bewoners van Apeldoorn alleen waren zoo gelukkig dagelijks 'ons Prinsesje' te mogen groeten; de ziekte des konings hield de trouwe echtgenoote binnen in het paleis besloten, en het Prinsesje sleet haar dagen in het heerlijke Loo en betreurde het misschien niet eens, dat zij nu niet meer hoefde te buigen en te groeten al die drommen van menschen, zich opduwend aan weerszijden van haar rijtuig, in hun onweerstaanbaar verlangen om haar te zien.

KONINGIN WILHELMINA EN MAAR GEMAAL IN HUN VERLOVINGSTIJD.
Naar een photogr. van F. Heuschkel te Schwerin.

Nu zagen wij haar terug droevig in het zwart gekleed, en zij was geen Prinsesje meer, maar de kleine Koningin, het Koninginnetje, ons Willemientje.

Zoo kent haar heel Holland van het Noorden en het Zuiden, het aanvallige meisje met haar aangeboren waardigheid en aangeleerden tact om haar hooge bediening te vervullen. Lief, teer kind! hoe ongerust maakten wij ons vaak over haar broosheid, haar zwakte, hoe beklaagden wij haar over de vermoeiende, afmattende taak, die zij dikwijls vervullen moest ons ter wille.

En toch werden wij niet moede haar te volgen, haar toe te juichen, van haar te hooren alle kleine bijzonderheden, alle aardige zetten. Zij was en bleef voor ons, dat blanke, reine kind met de goudblonde haren, krullend over haar schouders; en zij werd grooter, sterker, mooier, zij bloeide op tot een echt Hollandsch meisje, een schoone, krachtige jonkvrouw.

Wat zagen wij elke verandering in haar uiterlijk, in haar toilet!

Het Koninginnetje draagt heur haar opgestoken, het Koninginnetje heeft reeds lange rokken, het Koninginnetje gaat mede uit, het Koninginnetje doet haar belijdenis!

En eindelijk den 31 Augustus 1898, toen juichte en jubelde geheel Holland.

‘De Koningin werd ingehuldigd’ of zooals de volksmond zeide: ‘gekroond.’ Wie vergeet die geestdrift, wie vergeet die feesten, toen de Oranje-dochter voor 't eerst tot ‘Mijn Volk’ woorden sprak uit haar hart tot hun hart, toen er geen einde kwam aan het blijde gezang: ‘Lang leve onze Willemien!’ en de kanonschoten het overal verkondigden dat door haar eed de band tusschen Holland en Oranje vaster dan ooit gesloten was.

O, die triomftocht van onze blonde Koningin, in haar witten zegewagen tusschen de bloemen en de vlaggen in de-stralende zon, - wie had in onze stervende, koude, materialistische eeuw nog zooveel poëzie kunnen hopen?

Wij waren zoo blijde, dat zij nog een poos geheel van ons bleef, de liefelijke jonkvrouw, het reine Oranjebloempje; wij verheugden ons in het egoïsme van onze liefde dat het eindelooze binnenlandsche gefluister en het luide gepraat van het buitenland ijdel bleek, dat zij nog niet verloofd was, dat zij met haar moeder ons het voorbeeld gaf van een innig zoet samenleven - maar toch, toen onverwacht de tijding weerklonk, officieel: ‘De koningin is verloofd!’ toen vergaten wij onze eigen voorkeur en deelden met stormachtige vreugde in haar geluk.

Met scherpen blik onderzochten wij zijn trekken, zijn gestalte, luisterden wij naar alles wat wij te hooren konden krijgen van zijn jeugd, zijn leven, zijn neigingen, zijn karakter - om te weten of wij gerust konden zijn over haar toekomst en haar geluk.

Wij wisten ja, door ons groot vertrouwen in de wijsheid der Koningin moeder en in den ernst boven hare jaren van het Koninginnetje zelf, dat haar keuze een goede moest zijn - maar toch - toch - wij moesten en wilden weten, alsof het onze dochter of zuster gold, wie voortaan macht zou hebben over haar leven. Dat zij hem liefhad, zonder zich te herinneren dat zij koningin was - en hij vorstenzoon - dat bewees haar stralend gelaat, haar blijde lach - en zou hij haar niet liefhebben, haar, de ‘Poëzie van Europa's vorstentronen’ de edele beschermster van het overwonnen Recht - de Koningin, die bovendien een lieftallige vrouw is en hoog begaafde maagd.

En wij worden niet moede telkens nieuwe portretten te zien van het jonge Paar, om ons te verheugen in hun jong geluk en hun blijde hoop.

Zeker, wij zullen ons straks verheugen als zij, gelukkige Bruid, ons verschijnt aan den arm van den uitverkorene in haar kleed van zilverbrocaat, gekroond door oranje-bloesems - als wij haar den eed van trouw hooren zweren aan haar eersten

onderdaan - wij zullen blijde zijn met haar en niets liever wenschen dan hem deel te doen nemen in onze liefde voor zijn gemalin, onze Koningin, onze Wilhelmina.

Want dan weten wij dat hij Haar gemaakt heeft tot een gelukkige vrouw, ondanks haar koninginnekroon, Haar, die wij steeds zoo liefhadden van haar jeugd, - de eenige Dochter van onzen laatsten Oranje-koning, ons Kind van Staat!

Koningin Wilhelmina's huwelijk.

Geheel Nederland juicht en viert feest, nu de zoo vurig verbeide dag is aangebroken, waarop koningin Wilhelmina in den echt verbonden wordt met den uitverkorene haars harten, den fieren vorstenzoon, in wiens hand het geluk onzer geliefde koningin onder Gods zegen veilig zal zijn.

Niet enkel Nederland juicht Haar meer dan dertig millioen onderdanen van overzee, die, al hebben ze nooit het voorrecht mogen smaken, de beminnelijke vorstin te zien en toe te juichen, haar niet minder trouw verknocht zijn, stemmen in met de juichtonen, die, een schallenden donder gelijk, uit deze lage landen aan zee opstijgen.

Maar niet Nederland en zijn koloniën alleen juichen. Warme, hartelijke deelneming wordt betuigd door heel de wereld, van wat taal en nationaliteit ook, want, had koningin Wilhelmina door haar jeugd, haar aanvalligheid, haar koninklijke gratie reeds vele harten buiten haar rijksgebied gewonnen, door haar kloek, mannelijk optreden, haar fiere, koninklijke daad tegenover president Kruger, heeft ze aller harten stormenderhand veroverd. Men mag dan ook zeggen, dat nooit een vorstin zoo algemeene vereering, zoo innige en diepgevoelde sympathie en hoogschatting is te beurt gevallen, als het deel is onzer beminde koningin.

Even zeker is het, dat haar geen huldebetuigingen, geen gelukwenschen op dezen verheven stond aangenamer en welgevalliger zullen zijn dan die haar gebracht worden door haar onderdanen, aan wie Hare Majesteit eenige maanden geleden persoonlijk mededeeling heeft willen doen van een der gewichtigste gebeurtenissen in haar leven: heur verloving met Z.H. hertog Hendrik van Mecklenburg Schwerin.

Met hoeveel belangstelling werd die tijding ontvangen. De hun vreemde hertog was den Nederlanders aanstonds lief, omdat hij de toekomstige gemaal was hunner vorstin, en men hem alle deugden en eigenschappen toekende, die men noodzakelijk achtte in een prins, waardig met de laatste afstammelinge der Oranjes te huwen. Met hoeveel hartelijke sympathie werd de hertog bij zijn eerste komst hier te lande ontvangen, met hoeveel warmte bij zijn eerste bezoek aan hof- en hoofdstad begroet. Thans is de hertog Nederlander, lid van het vorstelijk huis, gemaal onzer koningin; voortaan zal het zijn eenig streven zijn, haar gelukkig te maken, die hem onder zooveel vorstenzonen heeft uitverkoren, en te arbeiden aan het welzijn en den voorspoed van zijn nieuw vaderland, dat hem daarvoor met eerlijke, trouwe aanhankelijkheid zal loonen.

Moge Gods overvloedigste zegen rusten op het echtverbond, waaraan de zelfzuchtige berekeningen der staatkunde zijn vreemd gebleven, dat alleen ware genegenheid en wederzijdsche hoogachting tot grondslag heeft en daardoor alle waarborgen bevat voor een bestendig, ongestoord geluk.

Evenals altijd de *Kath. Illustratie*, wanneer het Nederlandsche volk met zijn vorstenhuis feestvierde of rouwde, daaraan deelnam, zoo heeft zij ook ditmaal de heuglijke gebeurtenis van het koninklijk huwelijk willen herdenken op een wijze, die het nummer tot een blijvende herinnering zou maken aan dezen voor vorstenhuis en vaderland zoo gewichtigen dag.

Naast de portretten van het vorstelijk paar mochten niet ontbreken dat van koningin Emma, de zorgzame moeder en voortreffelijke vrouw, aan wie Nederland zoo groote en dure verplichtingen heeft, en die van hertog Hendriks doorluchtige ouders. Eigenaardig op zijn plaats achten wij in dit nummer ook de photographische groep, den 4en November jl. te Lensahn genomen, toen koningin Wilhelmina daar met haar moeder en haar verloofde in den vertrouwelijken kring der groothertogelijke familie van Oldenburg eenige dagen vertoefde. Op die groep zien wij, behalve het groothertogelijk paar van Oldenburg, prinses Sophie Charlotte van Oldenburg en den kleinen erfprins Nicolaas, H.H. M.M. koningin Wilhelmina en de koningin-moeder, verder hertog Hendrik met zijn vollen broeder hertog Adolf en zijn stiefbroeder hertog Paul Frederik, die, na zijn huwelijk met een Oostenrijksche prinses Windischgrätz katholiek geworden, buiten Mecklenburg woont en er slechts voor korte bezoeken komt. Ten slotte hertog Hendriks moeder, groothertogin Marie, zijn neef, de jonge, tegenwoordige groothertog van Mecklenburg, Frederik Frans IV, en hertog Hendriks stiefbroeder Johan Albrecht, die tijdens de minderjarigheid van Frederik Frans IV regent is van het groothertogdom.

In dit nummer was eveneens op zijn plaats een reproductie der buste van den hertoggemaal, door de gunstig bekende beeldhouwster Georgine Schwartze te Amsterdam ontworpen en door den heer Gerard Linssen te Venlo in den handel gebracht. Deze buste, van wit gips en 75 centimeter hoog, is door mej. Schwartze, daar ze niet naar het levend model kon werken, naar photographieën vervaardigd. Zelfs met deze beperkte hulpmiddelen is het de kunstenares gelukt, een goed gelijkend beeld van den hertog te ontwerpen, dat de kloekheid en fierheid van den hoogen gemaal op gelukkige wijze doet uitkomen.

Ten slotte mochten in dit nummer niet gemist worden het beroemde slot te Schwerin en het *Green house* (door de Duitschers *Grüne Haus* genoemd), het paleis van hertog Hendrik, waaromtrent wij hieronder een en ander meedeelen.

Het slot te Schwerin en Hertog Hendriks paleis.

Op een eilandje, waar Burg- en Schwerinermeer zich vereenigen, verheft zich het merkwaardige paleis, dat de residentie is van den groothertog van Mecklenburg-Schwerin.

Op dezelfde plaats, waar dit beroemde slot zijn talrijke gevelpunten en spitsen, zijn rijk vergulden, tweehonderd voet hoogen koepel ten hemel beurt, stond weleer de oude burcht Schwerin, waarin Niklot, de laatste vorst der Obotriten, woonde. Door de Saksen onder Hendrik den Leeuw bedreigd, verbrandde hij al zijn burchten, om het gevaar eener belegering te ontgaan, trok daarna met zijn weinige getrouwen ten strijde en vond den dood op het slagveld. Schwerin werd een Duitsche burcht,

Saksen vestigden zich in zijn nabijheid, en zoo ontstond de stad, die denzelfden naam draagt.

Sedert dien tijd werd het slot nog meermalen een prooi van brand en verwoesting, tot eindelijk vijf eeuwen later, in de eerste helft der zeventiende eeuw, hertog Adolf Frederik het plan opvatte, de verschillende deelen, van vroeger en later tijd dagteekenend, tot een trotsch monument van bouwkunst te vereenigen. Een Nederlander, Gert Evert Piloot met name, ontwierp het plan, waarvan slechts een klein gedeelte tot uitvoering kwam. Toen nu hertog Frederik, die van 1756 tot 1785 regeerde, zich te Ludwigsburg een residentie deed bouwen, was het vonnis van verval voor den alouden burcht geteekend.

Eerst in het jaar 1842, toen groothertog Frederik Frans II, de vader van hertog Hendrik, aan de regeering kwam, brak een tijdperk van luisterrijk herstel aan. Hij zag de heerlijke ligging var het slot, van alle zijden door water omgeven, en reeds twee jaar later begon de restauratie, die onder de leiding van kundige bouwmeesters volvoerd werd. In 1857 was het gebouw voltooid, dat in schoonheid van uitvoering en pracht met de fraaiste monumenten van lateren tijd kan wedijveren en door de Mecklenburgers terecht als het pronkjuweel van hun land wordt geprezen.

Op den weg van Schwerin naar het dorpje Zippendorf ligt, even buiten de stad, de kleine witte villa, onder der naam van *Green House* of *Grüne Haus* bekend en in het laatste jaar door hertog Hendrik bewoond.

‘Het is’ - zegt Jan Feith in zijn lezenswaardig boekje *Uit het land van Hertog Hendrik*[1)] - ‘een vriendelijk buitenhuis van één verdieping, met zes hooge, openslaande ramen, op den tuin uitkomende; de rechtervleugel, een koepelgebouw, met drie glazen deuren, is twee verdiepingen hoog. Van den hoofdweg komende, staat men bij een scherpe bocht van den weg, dicht bij het huis, of beter nog, bij twee huizen, want aan weerskanten van den weg ligt een gedeelte van het gebouw, door een eenvoudig gebogen ijzeren overgang te zamen verbonden. In het grootste gebouw, aan den rechterkant, zijn de woonvertrekken van den hertog.’

Interessant ook is de beschrijving, die de heer Feith geeft van de verschillende kamers:

Allereerst de Voor-Ontvangkamer, waar zich gewoonlijk de portier ophoudt. Oostersche tapijten tegen twee der muren, verder een vossenhuid en die van een kleinen beer; een groote steenen kachel in een hoek; tegen der langsten muur een sofa.

Roode Kamer, uitkomende in de Voor Ont vangkamer door een openslaande deur. Dit is de ontvangkamer voor officieel bezoek. Het ameublement is van wijnrood trijp; tafel, ca napé, fauteuils, stoelen, alles geheel bekleed met koperen spijkers gehecht, recht van rug gen, recht van pooten. In den hoek een groo te wit steenen kachel. Het tapijt is bont eveneens de portières, in lossen plooi boven de kamerdeuren en de beide tuindeuren op genomen. Op een tafeltje staat een zeer groot koperen sierstuk, twee jongens voorstellende die een medaljon houden. Aan de wanden hangen tal van portretten en photo's in een voudige lijsten.

Het meest frappeert een pastel van den oudsten broeder Friedrich Wilhelm, een in nemende, knappe kop van een jongen, flinken zeeofficier, een blond kneveltje, blond haar

1) Met photo's en naar teekeningen van den schrijve geïllustreeid, uitgegeven door C.L.G. Veldt, Amsterdam

H.H. DE GROOTHERTOGIN-WEDUWE MARIA VAN MECKLENBURG-SCHWERIN, GEBOREN PRINSES VAN SCHWARZBURG-RUDOLSTADT.
Naar een photogr. van F. Heuschkel te Schwerin.

Hertog-regent Johan Albrecht v. Mecklenburg.
Koningin Wilhelmina.
Hertog Hendrik.
Groothertog Frederik August v. Oldenburg.
Hertog Paul Fred. v. Mecklenb.
Hertogin Sophie Charlotte v. Oldenb.
Koningin Emma.
Groothertog Marie v. Mecklenburg.
Erfgroothertog Nicolaas v. Oldenb.
Groothertogin Elisabeth v. Oldenburg.
Groothertog Frederik Frans IV v. Mecklenburg-Schwerin.
Hertog Adolf Frederik v. Mecklenburg.
KONINGIN WILHELMINA, HERTOG HENDRIK EN HUN VORSTELIJKE VERWANTEN.
Photographische groep, genomen te Lensahn, den 4n November jl.

WIJLEN Z.K.H. GROOTHERTOG FREDERIK FRANS II VAN MECKLENBURG-SCHWERIN.
Naar een photogr. van F. Heuschkel te Schwerin.

HET 'GRÜNE HAUS' NABIJ SCHWERIN, HET PALEIS VAN HERTOG HENDRIK.
Naar een photogr. van F. Heuschkel te Schwerin.

de scheiding in het midden, helder-blauwe oogen, met die melancholieke uitdrukking, die portretten van dooden steeds op ons schijnen te maken. Hij was zoo'n kranig zee officier, commandant van de torpedoboot S 26, die in September 1897 de vlootmanoeuvres bij Wilhelmshaven meemaakte... Een reuzengolf wierp zich in den ochtend van 21 September aan den achterkant op zijn boot... en in een oogwenk dook de boeg omlaag en sloeg het vaartuigje om... Met vier der opvarenden was de hertog in het ruim opgesloten, dat zich snel met water vulde... Hij was in zijn oliepak, dat hij nog trachtte uit te trekken, een zijner zeelaarzen kon hij afrukken... doch het was reeds te laat en kalm en ernstig sprak hij deze woorden: ‘Est ist alles verloren, Jungens, jetzt wollen wir noch beten: Vater, nimm unsere Seelen zu Dir in den Himmel und gieb uns einen schnellen und gelinden Tod!’...[1] De stoker Leckebursch, die zich door duiken nog wist te redden, bracht deze woorden van den stervenden jongen held over...

Ontbijtkamer. Een groote, bruine berenhuid op de tafel, een zware canapé met houtbetimmering, waarop enkele phantasiebeeldjes staan; eenige gemakkelijke fauteuils en de stoelen zijn van bruin leer. Aan den muur hangt de glimhuid van een zwarten beer, nog een kwaadaardigen grijns om den open muil. Tegen de wanden jachtgravures en een teekening, den oudsten broer voorstellende in jachtcostuum, het gevelde hert op den grond.

Groote zaal. Behangsel stemmig wit, met klein medaljon, het gebogen plafond wit met gouden biezen; de ronde koepel ziet met drie ramen, waarvoor groene gordijnen afhangen, op den tuin. Als eenige versiering een klokje; boven de lange tafel twee kristallen kaarskronen. De vloer is glad geboend; een aantal stoelen houden zich stijf in het gelid langs de lengtewanden. Dit is de kamer voor de groote diners. Er waren er in het jaar, dat hertog Hendrik de villa bewoonde, een viertal, half-officieele, half-gezellige, met oudere zoowel als jongere officieren en burgers, kameraden en kennissen van den bewoner als gasten.

Maar de zaal is nu ongezellig met haar ongedekte tafel. Toch zij is bedekt. Tal van op plankjes gespijkerde reeëngeweien liggen er in gelijke geleden. Wij tellen 63 en lezen hier-en-daar de namen der jachten af, die er keurig, in witte verf op zwart, onder geschilderd staan: Gamehl, Heidenholz, Kühlung, Hundshajer-, Steinfelder-, Zusower, Hutter Revier. Er is nog geen plaats voor deze verzameling gevonden, want, zooals ik verderop merk, hangt het geheele huis reeds vol geweien. Ik durf echter de hoop uitspreken, dat de spijkers voor deze geweien in het *Grüne Haus* niet geslagen zullen worden; in Holland houden wij veel van mooie jachttropeeën!

Aan den voet van de trap naar de bovenverdieping is een allergezelligst hoekje gemaakt, louter reisherinneringen uit Indië en China. Tegen den muur hangen mooie sarongs en doeken en een pantervel, en daarop halskettingen, tamboerijnen, kleine tam-tams en cithers, een chibook met lange kronkelslang, twee gekruiste horens van een steenbok, de uiteinden versierd met een gouden drietand, speren, een bibelot van tijger- en zwijntanden, dolken met mooie scheeden en rijke gevesten. Daaronder staan twee rustbanken, waarvan ruige dierenvellen tot op den grond neerhangen.

Op de trap ligt een grijze looper met roodzwarten rand, op een donkergroen onderkleed. Een reuzenzwaan hangt tegen den wand, den kop omlaag, één vleugel uitgespreid. En overal zijn het verder vellen van marters, bunsings en herten, en

1) ‘Alles is verloren, jongens; nu willen wij nog bidden: Vader, neem onze zielen bij U in den Hemel en geef ons een vluggen en zachten dood.’

geweien, groote en kleine, zoodat er geen plekje is, of het geeft wat te zien, of den bewoner een herinnering.

Studeerkamer. Een kleine kamer met volop licht uit de drie hooge ramen van den koepel. Het is een in gezellige kamer, zooals ik er al onzen jongelui een zou toewenschen; de groote goedige steenen kachel weer in den hoek, een tonkin er voor, makkelijke leeren fauteuils bijgeschoven; tegen den muur een geweerkast met tien geweren en buksen, één- en tweeloops, en dan in de ronding van den koepel het bureau-ministre. Ik zie een aantal portretten achter eenvoudige glazen houders en... en ik vind, dat ik het onbescheiden zou vinden als iemand op mijn bureau snuffelde, terwijl ik er niet was - en ik stap de aangrenzende kamer binnen.

Salon. Het zijn slechts de groote geweien, die hier een plaats hebben gevonden. Met veel smaak zijn weer Oostersche stoffen, stemmiger van kleur dan die beneden, opgehangen, Een reuzensofa staat in het midden tegen den muur, met puilende kussens; drie fauteuils, tegen elkaar geschoven, vormen een tweede sofa; daar achter staat een uitgesneden, wit-houten schut. Een zwart bronzen koelvat vult een hoek; dan weer de groote steenen kachel, en bij de ramen een geweldige bloempot, waarvan mijn vriendje (de jeugdige cicerone) beweert, dat het marmer is en ik: geglazuurde bakaarde. Een andere hoek wordt ingenomen door een tafel, waarop een schilderij van D. Thomassin, München, staat, een boschgezicht voorstellende, jagers en honden; er liggen verder vier groot-formaat photographie-albums, waarop geschreven staat: Vorder Indien 94-95, Ceylon, 1895, Griechenland und Constantinopel 95 en Aegypten und Palestina 65. Ik blader voorzichtig door de prachtige collectie. Dan ligt nog een kleine gispen kop op tafel van een jachthond. Mijn gids vertelde dat de hond stierf; hij weet niet hoe het dier heette. Het was de lieveling van hertog Hendrik.

Slaapkamer. Een eenvoudige kamer. Matten op den vloer. Het geheele ameublement, kleerenkast, linnenkast, waschtafel, bed, stoelen, alles van licht notenhout. Het bed is nog opgemaakt, want den laatsten nacht vóór zijn reis naar het Loo vertoefde de hertog hier. Over een stoel voor het bed hangt de blauwe uniformjas van den Oberleutnant, het regimentsnummer 90 op de smalle epauletten. Op de linnenkast liggen drie uniformpetten; een rechte sabel en een hartsvanger staan er tegen aan; en intusschen heeft het knaapje reeds uit zichzelf de kleerenkast geopend en toont mij met blijkbaren trots een rits uniformjassen en laklaarzen, die nieuwsgierig de glimmende neuzen vooruitsteken. Boven het bed hangt een kleurdruk: Jesus en de discipel Johannes, die aan zijn voeten neerknielt, Het is de eenige plaat die er hangt.

Toiletkamer. Een kleine ronde koepelkamer met een hoogen, staanden spiegel en eenige mahoniehouten kasten. Op den grond een zeer kleurig kleed, een gekroonde A in het midden, bonte veldbloemen er om heen gevlochten. Het is de eenige herinnering in het geheele huis aan groothertogin Alexandrine, die hier vroeger des zomer verblijt hield. Op een der kasten een Pickelhaube, een witte stroohoed en een zwarte deukhoed.

Hertog Hendriks vaderland.

Het lijdt niet den minsten twijfel, dat de naam Mecklenburg in de laatste maanden in pers en gesprekken ten onzent vaker is genoemd, dan anders in een dozijn of meer jaren.

Mecklenburg! We hebben op de schoolbanken geleerd, dat er onder de zes en twintig staten, die te zamen het Duitsche Rijk vormen, twee zijn, die den naam

Mecklenburg dragen: het grootste Mecklenburg-Schwerin, het kleinste Mecklenburg-Strelitz geheeten. Later vernamen we, dat Fritz Reuter, de geestige novellist en satirist, een Mecklenburger was, evenals zijn beroemde landgenoot graaf Moltke.

Maar heel veel meer wisten de meesten onzer van Mecklenburg niet af. De tijding, dat H.M. de koningin een Mecklenburgschen prins hand en hart had geschonken, wekte begrijpelijkerwijs ook belangstelling voor het land, waaruit de toekomstige hertog-gemaal stamde, waarover zijn voorvaderen reeds eeuwen en eeuwen op bijna patriarchale wijze hebben geregeerd.

In dit nummer der *Illustratie*, aan de heuglijke gebeurtenis der nauwe verbintenis tusschen de huizen Oranje-Nassau en Mecklenburg gewijd, moge een en ander over de geschiedenis en den toestand van hertog Hendriks vaderland op zijn plaats zijn.

Het groothertogdom Mecklenburg-Schwerin is ongeveer zoo groot als onze provincies Noord-Brabant, Gelderland en Noord-Holland te zamen (Meclenburg-Strelitz is niet eens zoo groot als Friesland) en telt een bevolking van, in ronde cijfers, 600.000 zielen, zoodat het, bij ons land vergeleken, uiterst schraal bevolkt moet worden genoemd.

Behalve in het noorden, waar het aan de Oostzee grenst, wordt Mecklenburg geheel door Pruisen ingesloten, en deze ligging alleen verklaart reeds, waarom de beide groothertogdommen in den broederoorlog van 1866 de zijde van Pruisen tegen Oostenrijk moesten kiezen.

Mecklenburg, over het algemeen vlak, wordt van het zuidoosten naar het noordwesten doorsneden door een lagen en breeden landrug, die in zijn hoogste punt een hoogte van 140 meter bereikt en de waterscheiding vormt tusschen de riviertjes, die in de Oostzee uitmonden, en het stroomgebied van de Elbe. Behalve dezen heuvelachtigen landrug, bestaat het land gedeeltelijk uit uitgestrekte heidevlakten, gedeeltelijk uit vruchtbaar laagland. Verder heeft Mecklenburg niet minder dan 300 meren, waarvan het Müritz-meer, 133, en het Schweriner-meer, 61 vierkante kilometer groot, de grootste zijn. Van de tallooze riviertjes, die het land doorsnijden, hebben enkel beteekenis de Warnow, die bij Warnemünde, de voorhaven van Rostock, in de Oostzee, en de Elde, die bij Dömitz in de Elbe uitloopt.

De bevolking, met uitzondering van enkele duizenden katholieken en Israëlieten geheel Lutheraan, woont voor ongeveer de helft in de 42 steden en stadjes van Mecklenburg, waarvan de havenstad Rostock met een groote 40.000 zielen de volkrijkste is. Noemt men hier nog bij de hoofdstad Schwerin, de havenstad Wismar, de plattelandsstadjes Güstrow en Parchim, dan heeft men de gemeenten boven 10.000 zielen alle gehad.

De domeingoederen, het eigendom van den groothertog, beslaan meer dan twee vijfden van de geheele oppervlakte des lands, terwijl het overige grondbezit toebehoort aan de ridderschap, de kloosters, afzonderlijke geestelijke stichtingen en kerspelen en aan de steden. Een algemeene staatsbegrooting bestaat niet; de kosten voor het landsbestuur worden op de eerste plaats door den groothertog uit de inkomsten van zijn domeingoederen gedragen. Het tekort wordt gedekt door belastingen, waarvoor ieder jaar de Stenden hun goedkeuring hebben te verleenen.

De beide groothertogdommen Schwerin en Strelitz maken sedert 1867 deel uit van den Noordduitschen Bond en sedert 1871 van het Duitsche Rijk. Schwerin heeft twee, Strelitz één stem in den Bondsraad; Schwerin zendt zes, Strelitz één afgevaardigde naar den Rijksdag. De titels der beide groothertogen zijn volkomen gelijkluidend; ook de wapens, in goud een naar voren gekeerden buffelkop met roode

kroon, zilveren horens en een ring door den neus voorstellend, stemmen geheel overeen.

In de vroege oudheid woonden in het gebied van het tegenwoordige Mecklenburg verschillende Duitsche volksstammen. Gedurende de groote Volksverhuizing werd het land in bezit genomen door den Slavischen stam der Obotriten, die eerst door Hendrik den Leeuw, hertog van Saksen, werd onderworpen en tot het Christendom bekeerd. De vorst der Obotriten, Niklot, van wiens stamslot Mikilinborg (Mecklenburg, thans een dorp tusschen Wismar en het Schweriner-meer) het land zijn naam ontving, sneuvelde in 1160. Zijn zoon Pribislaw, de stamvader van het thans nog regeerende vorstenhuis, liet zich doopen en werd als vazal van het Duitsche rijk weer in de heerschappij bevestigd. Onder medewerking van Duitsche kolonisten begon de germaniseering des lands, zoodat mettertijd de taal en de zeden der Wenden geheel door de

Duitsche verdrongen werden. Langzamerhand kwamen ook eenige steden tot bloei, onder welke de zeesteden Rostock en Wismar in de Duitsche Hansa een merkwaardige rol speelden.

Na den val van Hendrik den Leeuw werd Mecklenburg door koning Waldemar II van Denemarken onderworpen, maar in 1223 nam graaf Hendrik van Schwerin den Deenschen koning gevangen, en Waldemar moest na langdurige gevangenschap zijn vrijheid met een hoog losgeld en het afzien van alle aanspraken op Mecklenburg koopen. De slag bij Bornhöved in 1227 maakte voorgoed een einde aan de Deensche heerschappij in Noord-Duitschland.

Spoedig daarop werd het land verdeeld, waardoor vier liniën ontstonden, waarvan de oudste thans nog bloeit, terwijl de drie andere in verloop van tijd zijn uitgestorven.

Gedurende de middeleeuwen maakten de hertogen van Saksen en de markgraven van Brandenburg aanspraak op de suzereiniteit over Mecklenburg, en eerst in 1348 werden de Mecklenburgsche vorsten door keizer Karel IV tot hertogen benoemd en daardoor vormelijk als volberechtigde rijksvorsten erkend.

In den dertigjarigen oorlog werden de beide hertogen van Mecklenburg wegens hun bondgenootschap met Christiaan IV van Denemarken in den rijksban verklaard en verdreven, en werd Wallenstein door keizer Ferdinand met hun land beleend. Met behulp van Gustaaf Adolf van Zweden keerden de verdreven vorsten spoedig naar hun land terug, en de vrede van Praag bevestigde hen in 1635 in het bezit hunner erflanden.

De groothertog van Mecklenburg-Schwerin verkreeg in 1803 door een verdrag met Zweden Wismar, Poel en Neukloster in pand, onder beding dat Zweden dit pand na honderd jaar tegen betaling der pandsom met intrest van intrest tegen drie percent weer zou kunnen inlossen. Die termijn is thans bijna verstreken, maar de pandsom is door den samengestelden intrest in een eeuw tijds zoo opgeloopen, dat er geen sprake van kan zijn, dat Zweden die over twee jaar zal kunnen voldoen.

Ten einde hun bestaan te redden traden de beide hertogen in 1808 tot het Rijnverbond, Napoleons schepping, toe, maar maakten zich daarvan in 1813 los en sloten zich bij de coalitie tegen Napoleon aan. Op het congres te Weenen in 1815 werd aan de beide hertogelijke huizen van Mecklenburg de groothertogelijke waardigheid toegestaan, die door de groothertogen in een proclamatie aan hun volk werd aangenomen. In een tweede, gelijktijdig openbaar gemaakte proclamatie kende ieder der beide groothertogen zich en den erfgroothertog het predicaat ‘koninklijke hoogheid’ toe, en de overigen prinsen van hun huis den titel van hertog en het predicaat ‘hoogheid.’

Groothertog Frederik Frans II, wiens portret wij in dit nummer geven, aanvaardde in 1842 op 19jarigen leeftijd de regeering. Hij is driemaal gehuwd geweest, de eerste maal met prinses Augusta van Reuss-Schleiss, de tweede maal met prinses Anna zu Hessen, de derde maal met prinses Maria van Schwarzburg-Rudolstadt. Deze laatste is de moeder van hertog Hendrik.

De groothertog nam in 1864 onder den veldmaarschalk von Wrangel een werkzaam aandeel in den oorlog tegen Denemarken, voerde in den oorlog tegen Oostenrijk bevel over een legerkorps en onderscheidde zich in den oorlog tegen Frankrijk, gedurende welken hij in September Toul, in December Orleans innam, generaal Chanzy bij Vendôme en bij Le Mans versloeg en den 25en Januari 1871 Rouaan binnentrok. Bij den feestelijken in tocht der terugkeerende troepen binnen Berlijn

benoemde de Duitsche keizer hem tot inspecteur generaal der tweede legerinspectie en in 1873 tot opperbevelhebber der infanterie.

In 1883 overleed de groothertog, opgevolgd door zijn zoon Frederik Frans III. Toen deze in 1897 overleed, volgde hem zijn zoon, de tegenwoordige groothertog Frederik Frans IV op, voor wien tijdens diens minderjarigheid zijn oom, hertog Johan Albrecht, een jongere zoon uit het eerste huwelijk van Frederik Frans II, het regentschap uitoefent.

Oom Hein's erfenis, door Jan Bato.

‘Dag, juffrouw Van Galen.’

‘Goeien morgen, meneer Draaier.’

De juffrouw, die den groet van den binnentredenden heer beantwoordde, stond van haar stoel op, schoof het spoormandje, dat ze vóór zich op tafel had, een beetje op zij, en bracht even haar zakdoek aan de oogen.

‘Wie had dat kunnen denken, juffrouw? Op het oog nog zoo flink en gezond, en zóó gauw weg!’

‘Zeg dat wel, meneer. Ik had neef nog minstens vijf jaar levens gegeven.... Maar gaat u toch zitten, meneer, hier in dezen grooten stoel, waar neef-zaliger zoo graag in zat....’

BUSTE VAN Z.H. DEN HERTOG GEMAAL,
ontworpen door Georgine Schwartze.

De heer Draaier nam, gevleid door de hem bewezen attentie, plaats in den stoel, die door zijn corpulente gestalte geheel gevuld werd.

‘'t Was een beste man,’ begon hij.

‘Zeker, een beste man,’ echode juffrouw Van Galen, ‘maar,’ liet ze er langzaam op volgen, een dichtknijpende beweging makend met haar vleezige rechterhand, ‘vasthoudend.’

De heer in den grooten stoel knikte beamend met het hoofd. ‘Ik heb er de ondervinding van opgedaan, beste juffrouw. Iemand, die een zaak heeft, kan al eens oogenblikkelijk in geldverlegenheid komen. Nu, dat was mij voor een paar jaar ook eens gepasseerd. Met een vijfhonderd gulden voor een maand of drie was ik geholpen. Ik dacht het eerst aan neef Hein: volle eigen neef, wat wil je nader hebben? Ik ging naar hem toe, lei hem de zaak bloot, en - zou u het kunnen gelooven? - kreeg den wind geducht van voren. Ik lei het te groot aan, maakte te veel parade, enzoovoort, enzoovoort. Hij gaf ze nog liever aan een arm mensch cadeau dan aan mij te leen. - Nu vraag ik u: was dat nu een behandeling voor een kind van je vaders eigen zuster?’

‘'t Was ongepermitteerd, zoo'n affront,’ zei juffrouw Van Galen. ‘Maar zoo was hij nu altijd. Met Nieuwjaar schreven mijn kinderen hem altijd trouw een mooien brief - zoo'n brief met een gouden rand en een landschapje, u kent ze wel, die drie stuivers kosten; plus een dubbeltje voor het port. En denkt u nu, dat hij de kinderen ooit iets gaf voor hun verjaardag of met St. Nicolaas? Dàt niet. Al wat ze aan hem hadden, was, dat ze des zomers eens op de aardbeien en eens op de kersen mochten komen. Voor de rest geen nieuws, hoor.’

‘Eén troost hebben we ten minste, beste juffrouw,’ begon Draaier weer, ‘dat neef Hein zijn centen heel zuinig voor ons bespaard heeft, en dat wij er nu goed mee zullen zijn.’

‘U zegt daar: ons, maar u vergeet, dat er die zoon van zijn zuster nog is, die toch zeker gelijk mee opdeelt, als hij hem niet nog boven ons bevoordeelt.’

‘Ben u daar werkelijk bang voor, juffrouw Van Galen? Och kom, die jongen is immers een kwast, met geen haartje ernst of soliditeit, en ik weet uit goede bron, dat hij bij zijn oom allesbehalve in een goed blaadje stond. Neen, daar ben ik nu niets bang voor, dat die met het grootste deel van den buit zal gaan strijken.’

‘Maar hij kwam toch nog al druk bij zijn oom.’

‘Dat deed hij natuurlijk op hoop van zegen, maar ik weet zeker, dat ze bijna altijd ruzie samen kregen. Ze konden met elkaar niet overweg. Enfin, dat kan ik hem niet kwalijk nemen, want met neef Hein kon eigenlijk niemand overweg.’

‘Maar hoor nu dat helsch lawaai eens aan,’ zei juffrouw Van Galen, verontwaardigd van haar stoel opspringend. ‘Dat is zeker die lieve neef, die misschien al een stuk in heeft, in het vooruitzicht, dat hij straks aan de dubbeltjes zal komen.’

Het helsch lawaai, dat juffrouw Van Galen's gemoedsrust dermate verstoorde, bestond in het blaffen van een hond, die uitgelaten van blijdschap tegen iemand opsprong en daarvoor met eenige vriendelijke woorden, nu juist niet met een damesstemmetje uitgesproken, beloond werd.

Juffrouw Van Galen was blijven staan. ‘Is zulk een leven nu niet ongepermitteerd in een huis, waar pas een doode is uitgedragen? Toe, meneer Draaier, u als man moest daar tegen opkomen. Wat zou de notaris wel denken, als hij nu binnenkwam?’

Mijnheer Draaier stond op, maar nog voor hij een voet had kunnen verzetten, werd de deur geopend en sprong een groote hond binnen, gevolgd door een jongen man, die, zonder te letten op de vernietigende blikken van juffrouw Van Galen, haar vriendelijk de hand gaf, daarna den heer Draaier begroette en toen heel kalmpjes plaats nam.

‘Mooi weer, vindt u niet, juffrouw?’ vroeg het jongemensch.

Juffrouw Van Galen, die juist over den ‘geliefden doode’ wilde beginnen, perste de lippen stijf op elkaar en zweeg.

Antoon Slegers liet zich hierdoor niet afschrikken en vroeg opnieuw: ‘Is u al lang hier, juffrouw?’

Mijnheer Draaier nam voor haar het woord. ‘Juffrouw Van Galen en ik vinden het ongepast, dat u zoo luidruchtig de kamer binnenkwam, waarin uw oom zaliger zich bij voorkeur ophield.’

‘Hoogst ongepast,’ beaamde juffrouw Van Galen. ‘Ik dacht, dat u althans voor den doode meer eerbied zou hebben.’

‘Maar ik kan het toch niet helpen, dat Caro tegen mij opsprong en blafte. En,’ vervolgde Antoon met een ondeugend spotlachje, ‘daar zal de dierbare doode toch geen hinder van hebben.’

De achtbare juffrouw Van Galen was letterlijk onthutst over een zoo ver gedreven spotternij. Zij verschoof haar stoel, ten einde niet zoo dicht bij den jeugdigen spotter te zitten, maar trapte daarbij even op den staart van Caro, die, nijdig grommend, zijn scherpe, witte tanden liet zien.

'Leelijk dier!' zei juffrouw Van Galen.

'St., Caro!' gebood Antoon, en de hond legde zich aanstonds gewillig neer.

Een kort tikje op de deur, en de notaris, de heer Breedvelt, trad binnen. Juffrouw Van Galen, mijnheer Draaier en Antoon Slegers stonden op; de notaris condoleerde de familieleden met het sterfgeval, en allen namen plaats.

'Het spijt mij, dat u beiden,' zei de heer Breedvelt, zich tot juffrouw Van Galen en den heer Draaier wendende, 'aan mijn uitnoodiging, om de begrafenis van den heer Willemsen bij te wonen, geen gevolg hebt kunnen geven.'

'Ik kon geen twee dagen uit mijn zaak,' verklaarde de heer Draaier, die een kruideniersaffaire dreef in een naburig stadje.

'Ik kan niet tegen reizen,' zei juffrouw Van Galen, 'en een begrafenis pakt mij zoo aan, dat ik er wel een heele week door van streek ben.'

'Jammer, bepaald jammer,' zei de notaris, 'te meer daar de overledene er blijkbaar hoogen prijs op stelde, dat zijn begrafenis door zijn bloedverwanten werd bijgewoond. - Indien u het goedvindt, zullen wij thans tot de opening van het testament overgaan.'

Juffrouw Van Galen en mijnheer Draaier waren niet heel gerust, en ze hadden er spijt van, de begrafenis van den 'dierbaren doode' niet te hebben bijgewoond. Veel tijd tot nadenken werd hun evenwel niet gelaten, want de notaris begon met het voorlezen der uiterste wilsbeschikking van den heer Hendrikus Willemsen.

Eerst kwamen - nu dat hadden ze wel gedacht - legaten aan de kerk, de bijzondere school, de St.-Vincentius-Vereeniging en enkele andere instellingen; maar beiden vonden, dat de toegekende bijdragen wel wat kleiner hadden kunnen zijn. Toen een legaat aan de dienstbode, die hem dertig jaar trouw gediend had, - ook nogal groot.

Nu zou het uit zijn, dachten ze, en het overige tusschen hun drieën verdeeld worden, indien althans neef Hein de portie van het jongemensch, dat zich zoo oneerbiedig over hem had uitgelaten, niet wat kleiner had genomen.

Maar daar las de notaris - ze konden hun ooren niet gelooven - dat de bloedverwanten, die de begrafenis hadden bijgewoond, duizend gulden extra ontvangen.

'Heb ik wel goed verstaan, notaris?' vroeg juffrouw Van Galen, zenuwachtig aan den hengsel van haar spoormandje plukkend, dat ze op haar schoot had genomen.

'Zeker, juffrouw, mijnheer Slegers, die alleen van u drieën de begrafenis heeft bijgewoond, ontvangt duizend gulden extra, 't Staat er duidelijk.'

'Is het niet ongehoord, ons zoo te kort te doen?' riep juffrouw Van Galen uit, die zich niet langer kon inhouden.

'Met uw verlof, juffrouw,' hernam de notaris, 'de overledene was met zoo te handelen in zijn volste recht.'

'Maar ik kan niet tegen reizen, notaris, en dat wist neef Hein toch ook.'

'Me dunkt anders,' merkte de notaris met een glimlachje op, 'dat u vandaag bewezen heeft, er nogal goed tegen te kunnen. - Maar laat ik doorgaan.'

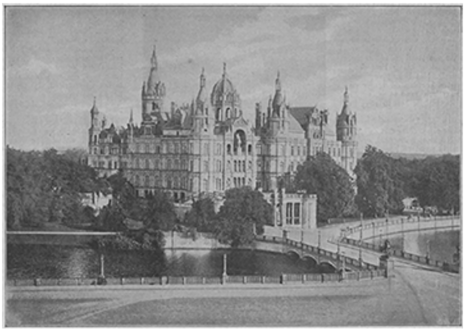

HET GHOOTHERTOGELIJK PALEIS TE SCHWERIN.

En nu volgde de meedeeling, dat aan mejuffrouw Gerardina van Galen, den heer Adrianus Draaier en den heer Antoon Slegers ieder vijf duizend gulden was vermaakt, vrij van successierechten.

‘Hoera!’ riep de laatste uit, ‘ik moet zeggen, dat oom zich royaal gehouden heeft.’

In andere omstandigheden zou juffrouw Van Galen die luidruchtigheid hoogst onbetamelijk hebben gevonden, maar ze had nu genoeg met zich zelf te stellen, dat wil zeggen, met haar teleurstelling, dat ze in plaats van de gehoopte twintig duizend niet meer dan vijf duizend gulden ontving.

Ook mijnheer Draaier was ontstemd. ‘Is dat nu alles, notaris? 't Is bedroefd weinig.’

‘'t Valt mij bitter tegen,’ verklaarde juffrouw Van Galen, ‘en ik begrijp niet, waaraan hij - dat was de “dierbare overledene” - al zijn geld heeft opgemaakt. Mijn kinderen hebben nooit ter waarde van een dubbeltje van hem gehad. En is het niet onverantwoordelijk, kerken en kloosters zoo rijk te bedenken, als er zoo weinig voor de eigen familie overschiet?’

Juffrouw Van Galen was opgestaan.

‘Nog een oogenblikje, waarde juffrouw, als ik u verzoeken mag,’ zei de notaris met zijn on verstoorbare gelijkmoedigheid en goed humeur.

‘De betreurde overledene drukt ten slotte in zijn testament de hoop uit, dat een zijner bloedverwanten zich zal willen belasten met de zorg voor zijn trouwen hond Caro. Mag ik u vragen, juffrouw Van Galen, of u....’

Zij liet den notaris niet uitspreken. ‘Dat leelijke dier, ik had nog liever.... Zoek maar naar een anderen liefhebber, notaris, ik pas er voor.... Misschien wil deze jongeheer hier....’

De notaris wendde zich reeds tot den heer Draaier, maar ook deze bedankte voor een kostganger meer. ‘Ik heb een antiphatie tegen honden, notaris.’

Deze glimlachte even bij het woord ‘antiphatie.’ ‘En u, meneer Slegers, hebt ook u bezwaar, Caro bij u te nemen?’

‘Volstrekt niet, mijnheer de notaris; hij zal een goed kosthuis bij mij hebben. Niet waar, Caro?’ En hij streelde den hond, die hem met zijn groote, sprekende oogen vragend aankeek, over den ruigen kop.

‘Vindt u goed, dat meneer Slegers zich met den hond belast?’ vroeg de notaris aan de beide andere comparanten.

‘Voor mijn part,’ antwoordde juffrouw Van Galen.

‘Ik heb er niets tegen,’ verklaarde mijnheer Draaier.

‘Welnu dan, dan moet ik u nog bekend maken met deze clausule van het testament, dat degene, die vrijwillig de zorg over den hond heeft op zich genomen, het overige der nalatenschap, ten bedrage van veertig duizend gulden, zal ontvangen. - Meneer Slegers, ik feliciteer u wel.’

Juffrouw Van Galen, van wie moeielijk te zeggen was, wat grooter was: haar verbolgenheid of haar verbazing, stond de eerste oogenblikken als aan den grond genageld, ‘'t Is laag, in gemeen,’ kwam er ten slotte uit. ‘Ik blijf geen minuut langer in dit huis... Er iemand zoo in laten loopen.... Ik noem het bedrog, oplichterij!’

Mijnheer Draaier was kalmer, hield zich althans kalmer, maar hoe verwenschte hij zijn voorgewende ‘antiphatie’ tegen honden. ‘Is er niets aan te doen, notaris?’ vroeg hij nog.

‘Niets,’ antwoordde de heer Breedvelt, ‘alles is volkomen naar de bedoeling en naar den wensch van den erflater uitgevoerd.’

‘Kom Caro,’ zei Antoon Slegers, ‘wij blijven voortaan bij elkaar en zullen een goed en verstandig gebruik maken van het geld, dat wij aan de goedheid van je ouden meester, mijn goeden oom Hein, te danken hebben.’